Universidad de Deusto
Biblioteca

I
87

Universidad de Deusto
Biblioteca

IHS
BIBLIOTECA DE LOYOLA.
Sala 1ª
Estante 9
Plúteo 10

29,6

Universidad de Deusto
Biblioteca

BIBLIOTECA

THEATRVM
TERRÆ SANCTÆ
ET
BIBLICARVM
HISTORIARVM
cum tabulis geographicis
ære expressis.
AVCTORE, CHRISTIANO
ADRICHOMIO, DELPHO.

Cum gratia et Priuilegio.

C

Ex libris M. de Loyola Cayetano Ibarra.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SOCIETATIS IESV

CHRISTIANVS ADRICHOMIVS CHRISTIANO ET PIO LECTORI.

TERRA promißionis, quam S. Biblia & Ioſephus à Chanaã filio Cham, qui cum ſuis filijs hãc olim inhabitauit, terram Chanaan ſiue Chananæam vocant, Ptolomæus autem, alijque coſmographi Palæſtinam, & vulgò Terram ſanctam appellant, regio eſt nobiliſſima Syriæ, in vmbilico orbis cõſtituta, quæ ab Oriente Syriam & Arabiam, à Meridie deſertũ Pharan & Aegyptũ, ab Occidente mare magnum ſeu mediterraneum, a Septẽtrione verò Libanum mõtem pro finibus habet. Eius longitudo ab Aquilone à ciuitate Dan ad radicem montis Libani ſita (quæ poſtea Cæſarea Philippi & Paneas dicta eſt) verſus meridiem porrigitur, & vſque ad Berſabee ciuitatem in tribu Simeonis contra deſertum magnum ſitam, plus minus ſexaginta ſeptem conficit miliaria, quæ ſingula vnius horæ itinere commenſuranda ſunt. Hoc autem diligens Lector attendat, me, ex omnibus ſecutum eſſe maximè Brocardum, ideóque neminì temerè ferẽdum eſſe iudicium, cùm Hieronymi & aliorum miliaria plurimùm ab hac ratione diſtent, quæ tamen ipſa à quouis paullo accuratiore ad huius noſtræ deſcriptionis conſonantiam redigi facilè poſſunt. Quantuli enim ingenij eſt, horæ ſpaciũ, ad quæuis minima, mediocria, maxima miliaria accommodare? Longitudo igitur hæc erit, ſi oculatis, & quidẽ diligentiſſimis teſtibus credendũ eſt. Latitudo verò, quæ ab Occidẽte à mari magno in Orientem ad Iordanẽ vſque ſumẽda eſt, quibuſdam locis ſedecim, quibuſdam octodecim miliaria complectitur. Quod autem D. Hieronymus in epiſtola ad Dardanũ regionem hanc à Dan vſque Berſabee 160. miliũ in longum ſpacio tendi, ab Ioppe autem vſque Bethlehẽ quadraginta ſex milia eſſe, atque Idumæos à meridiana plaga 75. ab Hieroſolymis millibus ſeparatos ſcribat, Italica hic, vt & in alijs ſuis locis Hebraicis, miliaria intelligit, quorũ ferè tria vnius horæ miliare abſoluunt. Ob ſingularem autem cæli temperiem, aëris ſalubritatẽ, ſoli vbertatem, pecorum, auium, piſcium, frumẽti, vini, olei, ſaccari, balſami, ficuum, malorum granatorum, herbarum, florum, frugum omnis generis copiam, Dei ore lacte & melle fluere, ſæpenumero dicta eſt. vt partim propter hæc, partim propter inſignium montium, camporum, fontium, fluuiorum, nemorum, vrbium, caſtellorum, pagorum & hominum frequentiam, ob rerum denique omnium abundantiã, ceu paradiſus Domini, ac figura cæli reliquas ſub cælo mũdi partes lõgè excellere dicẽda ſit. Quapropter non immeritò à Deo præ cæteris totius orbis regionibus fuit electa, quæ patri fidei noſtræ Abrahamo, & ſemini eius promitteretur, atque eiectis inde Chananæis in typum cælestis patriæ vnico & electo Dei populo poſſidenda traderetur. Et præterquàm quod Patriarcharum fuerit colonia, Prophetarum ſedes & domus, quis eius valebit exprimere dignitatẽ, quod Deũ Opt. Max, & à Prophetis promiſſum Saluatorẽ, in carne naſcentẽ exceperit, natum aluerit, cũ hominibus conuerſantem portauerit, quod ſedẽti ſolium, oranti ſcabellum, dormiẽti culcitra et ceruical fuerit. Quid, quod ſola anguſtiarum eius arbitra, di-

Geneſ. 10. Pſal. 73. Ezech. 28. Hieron. in Ezech. 5.

Num. 34

Brocard. itin. 7.

Dimenſio.

Deuter. 8. Ioſeph. 5. antiq. 3.

Exod. 3. & alib.

Ezech. 26

uinis

Universidad de Deusto
Biblioteca

uinis eius lacrymis, & sanguineo sudore rigari, & augustissimis quinque vulnerum fontibus sanctificari meruerit. Magna sunt hæc, at maius longè, quod, quem viuũ semper portauerat, mortuum suis visceribus triduò amplexari, & viuum hominibus restituere, denique & Angelis glorioſum triumphatorẽ reddere datum sit. Non est, quod Apostolos memorem, qui hic, ceu in Euangelicæ prædicationis theatro stupenda miraculorũ virtute innumeram languentium multitudinem optatæ & incorruptæ sanitati restituerũt. atque nulla vi & potentia præditi, supra tria hominum millia vno die, imò hora, & aliàs infinita Iudæorum millia sub suaue Christi iugum diuini duntaxat verbi prædicationis gratia pertraxerunt. Et quis enumerandis alijs sufficiat? Hæc nónne
Iud. 6. *vel sola fateri nos cogunt, vt olim area manẽte sicca solum Gedeonis vellus cœlesti rore maduit, ita, toto terrarum orbe deserto hãc solam regionem omni gratiarum benedictione excelluisse? Floruerunt quidem, & vel maximè, Persiæ, Ægypti, Græciæ & Italiæ populi, sed nescio, an quisquã sit, qui rebus ipsis verè æstimatis, aliam vllam regionem huic comparãdam putet? Non iam loquor de rebus diuinis, quæ sine cõtrouersia gentis Iudaicæ propria sunt & hæreditaria, sed de ijs omnibus, quæ in hac vita splendoris aliquid, vtilitatis, aut necessitatis habent. quæ ipsa quoniam & statim, & toto postea libro demonstraturi sumus, ad caussas suscepti huius operis transeamus.*

Videlicet, cùm omnes tam noui, quàm veteris Testamẽti libri, locorum huius terræ, quæ & re & nomine sancta est, iugem ac pene perpetuam celebrẽt memoriam, eorum absque oculari intuitu, aut saltem topographica imagine, nulla
Epist. ad Domn. & Rogat. *la potest esse cognitio: nam teste Hieronymo, quomodo Græcorum historias magis intelligunt, qui Athenas viderint, & tertium Virgilij librum, qui à Troade per Leucatem & Acroceraunia ad Siciliam, & inde ad ostia Tyberis nauigauerint; ita sanctam scripturam lucidius intuebitur, qui Iudæam oculis contemplatus sit, & antiquarum vrbium memorias, locorumque vel eadẽ vocabula, vel mutata coguouerit. vnde & ipsi Hieronymo vel ob hoc solùm curæ fuit, cum eruditissimis Hebræorum hunc subire laborem, vt totam hanc circumiret prouinciam, quam vniuersæ Christi Ecclesiæ sonant: Si vir ille summi ingenij antiquitatum, historiæ tum Ecclisiasticæ tum profanæ pertissimus, qui inusitata memoria & incredibili diligentia, post Scripturæ Sacræ & tot linguarũ cognitionem, omnes omnium auctorum libros euoluerat & perceperat, tamen sibi pene repuerascendum existimauit, vt huius terræ limites, vestigia, valles, rudera, augendæ pietati & parandæ doctrinæ præsens contemplaretur; quid nobis statuẽdum est? nolo dicere qui simus, in comparatione illius viri, cui parem tot sæcula non habuerunt.*

Bocatius In decad. *Referunt historici Sultanum quendam Ægypti, cùm bellum à Christianorum populo expectaret, abusque Alexandria non sine summis periculis in Italiam cõtendisse, & ibi maiore etiam metu, necubi deprehenderetur, nostrorum apparatum, studia, vires, consilia, summa arte & audacia considerasse, atque ea vna peregrinatione tantum fiduciæ concepisse, vt de victoria non dubitarit. neque eum spes fefellit. nam cùm nostri eò contẽdissent, paucis omnino mensibus eiecti, pulsi & victi sunt. Maiorum nostrorũ memoria Carolus V. cùm in media Germania Saxonis & Lantgrauij arma sustineret, iussit sibi à Cosmographis &*

phis & locorum illorum peritissimis accuratissimã tabulam fieri, in qua montes, valles, itinera, vrbes, &c. depicta cùm quotidie oculis subijceret, ipsos tandem Germanos Germaniæ possessione depulsos, Imperio subiecit. neque arbitror expectare quemquam vt hæc pluribus cõprobemus, quoniam satis cõstet, quemadmodum sine locorum cognitione victoria ex hoste parari non potest, ita neque ad Bibliorum cognitionem sine harum rerum cognitione quisquam peruenit, quorum tamen lectio, meditatio, scientia, succum nobis alimentum & robur præstat ad vitam æternam. Iccirco ad Dei T. Opt. Maximi gloriam & clariorem S. Scripturæ intelligentiam, ex intimis eiusdem scripturæ visceribus & medullis, ex probatissimis quibusque Auctoribus, ex Iosepho, Hieronymo, Egesippo, Plinio, Ptolomæo, Strabone, Brocardo, Breidenbachio, Saligniaco & multis alijs, qui hanc terram inhabitarũt, perlustrarunt, ac oppidatim sunt dimensi, verum & germanum eius situm, sicut summè floruit, maxima cum industria, ac diuturna diligentiq́ue triginta annorum labore geographicè delineaui, obseruata vbique iusta, quoad fieri potuit, locorum symmetria & commensuratione.

Et quidem inter reliquos diligentissimus & exactissmus terræ huius perlustrator & descriptor, vt iam dixi, visus est Brocardus, qui quoniam eam oculis, eo maximè fine, & (quatum apparet) incredibili quadam diligentia ad ventorum rationem exegit, eum ferè semper secutus sum, quod persuasissimum haberem, non fuisse vnquam, qui voluerit magis, aut verò etiam potuerit melius, perfectam & simplicem quandam ad huius rei cognitionem viam sternere. Neque pudet me imitari, qui sciam hoc optimum quemque & facere; neque sanè aliter posse, quoniam scilicet nihil dictum est, quod non sit dictum prius. Nam cuius stuporis sit, si vel ea ipsa loca iam visitassem, & quanta possẽ diligentia perscrutatus fuissem, ob hoc quicquam mihi præ cæteris vendicarem, aut nouam quandam indignam & ridiculam commentationem ex meo cerebro constituerem, quæ à veterum sententia & rationibus δὶς διὰ πασῶν *discreparet.* Brocardus.

Igitur doctissimos & diligentissimos viros secuti sumus, eorum sæpe verba, sæpius sententias bona fide retulimus, multa interim de nostro, vt cuiuis patet, adiecimus: nolo hic labores nostros metiri, metiti sumus terram illam, & satis superque sudatum est. Et quod tẽ imprimis tenere velim, candide lector, caui semper ab assueratione, nisi graues auctores haberem, nam in tam vasto opere (quod sanè pro foliorum multitudine æstimari nolim, sed pro rerum pondere & grauitate, probè mihi conscius, quantum in eo sumptuum, molestiarũ, laborum exantlarim (sæpe suspiciones sequimur, pugnantes, aut dissidentes aliorum sententias referimus, aut certè vt ab alijs relata sunt, bona fide ponimus, non alia ratione, mi Lector, nisi vt ex hac collatione veritas tibi illucescat, & doctioribus quibusque occasio detur ex his quasi dubijs quibusdam ad plenam aliquando & perfectissimam rerum illarum cognitionem penetrandi. sed de his quæ doctrinæ sunt & ingenij, iam satis. quod potissimum hoc opere quæsiui pietas fuit, & vt fomenta pararem sanctissimis quibusque & diuinissimis cogitationibus. Refert Beatus Hieronymus, Paulã ægram & fati- In epitaph. Paulæ. *scentem, tanto tamen ardore singula passionis dominicæ vestigia, Apostolorum*

Martyrum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Martyrum, & V. Testamenti patrum, tũ ipsius B. Virginis percurrisse, in eorum contemplatione tanto gaudio perfusam, tanta suauitate delinitam, vt illos quasi coram oculis cernere & complecti videretur. an nõ hoc idem nobis hìc planè integrum est, longè minori molestia, sumptu minimo, vtilitate incompabili, siue studiorum fructum quaeras, siue meditationis materiã & pietatis. Vtrũque te sequi velim, magis tamen hoc; ad hoc enim nati sumus, vt meditatione passionis & meritorum Christi, Christo commoriamur, & in æternum viuamus. Quem ego tam præclarum finem & mihi ex hoc labore precor & spero, & alijs, vt adipiscantur, ommi opere & conatu laborandum est. Scilicet hæc Terra illius Promissionis figura est, quam in cœlis expectamus, eò si huius cognitio nõ refertur, doctrina fortassis aliquid, fructus nihil habet. Sediã ad Palestinæ nostræ descriptionem redeamus.

Nomina.

De nomine iam ante diximus, sed quoniam inter ipsa nomina quædam polisema sunt, de ijs iam dicamus. Est igitur notatu dignum, quod quemadmodũ nomẽ generis tribuitur speciei, ita & hìc fiat, nisi quis malit potiusè contrario.

Cananæa.

Nam Cananæam putarim propriè & primitus eam partem fuisse, quæ distinguitur à Pheresæis, Jebusæis & cæt. postea verò totam eam terram id nomen indigetasse. De Palæsthina certius dici potest, fuisse terram Philistÿm, siue Philistinorum, quorum frequens mentio est in libris Regum, & omnino paucis tribubus, Iuda scilicet, Dan, & Simeon concludebantur. Tertiũ nomen Judææ erit, nam quod dicitur Promissionis & Sancta terra, rectissimè quidem iam & verissimè semper dictum fuit, sed præterquam quod in S. S. eorum mentio non ita fit, nescio quomodo mihi vidẽtur potius mysteria esse & Prophetiæ rationem habere quàm nominis. Igitur Iudæa, quæ maximè communis est huic terræ significatio, aut pro tota terra Sancta accipitur, quam Palæsthinam appellari iam diximus, aut pro ciusdam terræ parte tertia, Iudæa in specie dicta, & tunc complectitur duas potentissimas tribus Iuda & Beniamin, quæ itidem duæ sub vno Iudæ, aut etiam aliquando Beniamin nomine intelliguntur. Et quidem Iudæa in hoc sensu dicitur ad distinctionẽ Samariæ & Galileæ, in quas tres partes ab Auctoribus eam terram diuidi videmus. Quod si ita est, necessarium est, vt sub Iuda etiam Simeon & Dan comprehendantur, cogente videlicet ratione diuisionis, & ipsa historiæ consequentia, qua traditur Simeon & Dan portiones ex Juda accepisse, atque ideo etiam separatas veteri nomine cẽseri. Igitur tota Judæa, quæ est intra Jordanẽ, erit vel Galilæa, vel Samaria, vel in specie Judæa.

Palæsthina.

Iudæa. Hieron. in Loc. Act.

Samaria.

Neque tamẽ ignoramus hanc diuisionẽ posteriorem esse illam quæ sequitur, sed eò nos traxit nominis etymologia, & alioqui in Nouo Testamẽto hæc vsitatior est, vt sequẽs in Veteri. Et sanè B. Hieronymus docet, q̃ apud historicos Judæa ad Palæsthinã, Samaria verò & Galilæa ad Phœnicem referatur. Quod quidẽ, si ratio loci & propinquitatis habeatur, verissimũ est. nam & hoc dici potest propter multas in ijs locis gentiliũ vrbes, Tyrum, Sidonẽ, &c. perpetua bella, victorias, scisma demũ ipsum Israëlis à Juda, hoc cõmodè defendi posse. Igitur, quid Iudæa sit, & quomodo à reliquis partibus secernatur, ad hũc modũ á nobis explicatũ sit: nam q̃ ad fertilitatẽ & cultũ attinet, multũ alias partes excelluit, propter ipsam Sacerdotij & regni Metropolim, fidei constantiam, promissiones de Christo. &c. quæ omnibus in promptu sunt. de Samaria & Galilæa

Galilæa.

seqüi-

Sequitur altera diuisio, & vt paullo acutius distinguamus origine prima. illa, quam vocant, duodecim tribuum. Sed vt cumq; sit, non tam potest accõmodari terræ, quã ipsi populo, qui iuxta tribus diuisus fuit, priusquam illã terram introisset. Nam Ruben, Gad, & dimidia Manasse nõ funiculis, sed toto Iordane distinguũtur à reliquis: & quod potissimũ est, dimidiæ Manasse, quæq; pro se, non video, cui tribui cedant; & cũ funiculis nullo modo coniũgi possint, propter Iordanẽ medium, qui pro funiculo est, & illud interuallũ quod ab hac dimidia ad illam est, tum etiam propter præproperam earũ duarum & semis tribuũ à reliqua Iudæa distractionem fit omnino vt hæc neque tum statim primo ingressu, neque etiam postea ita præcisè intelligi possit, nisi simpliciter ad populũ absq; vllo respectu ad terram ipsam referatur, essent enim tribus tredecim, at nouem. Sed hæc latius persequi, plus fortassis argutiarum quàm fructus adferat. Igitur populariter agendo, erit hæc maximè vsitata diuisio iuxta duodecim tribus seu sortes, quas vsurpauit Iosue iuxta præscriptũ Dei. Quod vt rectè intelligamus, accipimus duodecim filios Iacob, demptis mox Leui & Ioseph, quorum locum, vt duodenarius impleatur, Ephraim, & Manasse duo Ioseph filij supplebunt. quod an benedictionis rationem habeat in Ioseph, an nõ, quandoquidẽ ipse excluſus est, iam nihil interest; certè in Leui benedictio fuit: habuit enim propriam & singularem rationẽ, extra hanc sortium computationẽ. Constitutis ad hunc modũ tribubus duodecim, diuisio iure statim obtinuit, non itẽ effectu, & certe nunquam plenè præscriptas sortes tribus obtinuère. Erũt igitur in intellectu semper tribus duodecim, & duæ Manasses intelligentur quasi subdiuisio; ita nihil obstabit, quo minus hanc rationem quibusuis tẽporibus intelligamus. Nam Iosue semel diuisit in duodecim partes, & iterũ Manassem in duas, quod nihil impedit diuisionẽ primã: diuisit, dico, occisis triginta & vno regibus, ac deletis sẽptẽ terræ Chanaan gentibus, Amorrhæis, nempe, Gergesæis, Iebusæis, Chananæis, Æthæis, Euæis & Pherezæis. quam terrm diuisionẽ ita, vt ab Iosue facta est, funiculo distributionis separaui atq; seiunxi, & omnes ac singulas vrbes, castra, pagos, vicos, mõtes, fontes, fluuios, syluas, cæteraq; huius S. Terræ loca. quorũ in Biblijs, Iosepho, Hieronymo, alijsq; fit mẽtio, suo quæq; loco collocaui. Neq; tamẽ, quia omnia ea loca diligẽtissime à me obseruata & notata sunt, quæ apud probatos inueniri potuerũt auctores, existimare quis debet, non plures fuisse huius regionis ciuitates, & vicos, aliaq; loca, quàm in tabula delineata sunt; cùm lõge plures extitisse, etiã ipsi auctores, quib⁹ vsi sumus, licet non nominẽt, satis insinuẽt. Nam Israelitarum dux Iosue, vt ex ipsius libro satis patet, in sortiũ diuisione eas tantùm describit ciuitates, quæ limites erant, & tribuũ termini, mediarum autem, quæ multò plures erãt, nullam fecit mentionẽ. Idem testatur, q̃ singulæ ciuitates certos sub se habebant pagos, vicos & villas, & Michæas Propheta, Bethlehẽ in millibus Iuda fuisse scribit. Neque enim alia in toto orbe regio est aut prouincia, quæ tã paruo spacio tã egregia, magna, & multa cõplectatur oppida, castra, pagos, q̃ vt vno semel exemplo comprobemus, adferam⁹ in mediũ regias ciuitates. Fuerũt in Aser: Achsaph, Sidõ, Tyr⁹. Beniamin: Bethel, Gabaa, Jerusalẽ, Jericho. Dan: Accarõ, Geth, Lachis. E-

Tribus

Iosu. 12. Deuter. 7.

Iosu. 15. 16. 17. 18. 19.

PHRA-

Ciuitates regiæ.

IPHRAIM: *Gazer, Samaria, Saron, Taphua.* GAD: *Rabba.* ISACHAR: *Aphec.* IVDA: *Arad, Bezec, Eglon, Hebron, Lebna, Maceda, Odolla, Taphua.* MANASSE 1. *Dor, Galgal, Iezrael, Mageddo, Tanac, Thersa.* MANASSE 2. *Astaroth, Damascus, Edrai, Gessur, Machati, Soba, Theman.* NEPTALIM: *Asor, Cedes, Emath.* RVBEN: *Esebon, Madian, Petra.* SIMEON: *Dabir, Gerara.* ZABVLON: *Iconam, Semeron. Vides in tãtillo spacio quantum numerum regiarum ciuitatũ quarum paucissimæ fuerunt quas non ille populus occuparit, occisis vel eiectis earum Regibus. Adijciemus eodem ordine ciuitates Episcopales, erit enim hoc cum magno fructu lectoris, & ita melius introspici poterit huius terræ præstantia. Constituti autem sunt his locis Archiepiscopi, Episcopi, Suffraganei,*

Vrbes Episcopales.

quorum omnium plenior explicatio è nostris descriptionibus peti debet, nos vno nomine oẽs Episcopos, et vrbes Episcopales dicim⁹ IN ASER. *Ptolemais, Sarepta, Sidon, Tyrus.* BENIAMIN: *Ierusalem, Iericho.* DAN: *Azotus, Iamnia, Ioppe.* EPHRAIM: *Lidda, Sichem.* GAD: *Aroer, Rabba.* ISACHAR: *Caiphas.* IVDA: *Bethlehẽ, Emaus, Hebron.* MANASSE 1. *Antipatris, Bethsan, Cæsarea Dor.* MANASSE 2. *Adrach, Bosra, Damascus.* NEPTALIM: *Cæsarea Ppilippi, Cedes Neptalim, Neptalim.* RVBEN: *Petra.* SIMEON: *Ascalon, Gaza.* ZABVLON: *Legio, Nazareth, Sephoris, Tabor, Tiberias. Docet etiã Iosephus Iudæam habuisse quinque curias, quas in quinque locis constituerit Gabinius præfectus Romanorũ militum, cùm attribuisset singulis, singulas metropoles. Hierosolymam, Gadaram, Amathunta, Hierichum & Sepphorim Galilææ. Enumerat etiam vndecim Toparchias idẽ Iosephus, quasi dicas totidem præfecturas. hoc ordine: Hierosolyma, Lebna, Acrabata, Thamna, Lidda, Ammaus, Pella, Idumæa, Engadda, Herodiũ, Hiericus. Vrbes Refugij & Leuitarũ suo loco in Leui exprimemus. Erant & Iudææ partes quædam, vt Gamalitica, Gaulanitis, Batanæa & Trachonitis. erãt, quæ finitimis præerant, vt Iamnia & Ioppe. Erant*

Ioseph. 14. antiq. 11. Curia. Mss. in Cl ron

Toparchia.

Satrapia.

satrapiæ Philistinorum quinque Accaron, Ascalon, Azotus, Gaza, Geth. & lõgè celeberrimæ Decapoleos vrbes: Asor, Bethsaida, Bethsan, Cæsarea Philippi, Capharnaũ, Cedes Neptalim, Corozaim, Iotopata, Sephet, Tiberias. & de

Decapolis.

diuisione quidẽ totius & partium hactenus. Igitur annotata à me loca omnia inscripsi nouis & veteribus nominibus, miliaria collocaui, quæ vna hora commodè cõfici possunt, vt ea quasi generali quadã ratione ad omnes alias hæc nostra descriptio aptari possit. Vrbes hac ferè nota depinxi: castra hoc modo : pagos aut vicos tali : de quibus autem incertum est, ciuitatesne, an pagi, vel castra fuerint, hoc ◎ modo signaui. Porro quod in generali totius Palestinæ tabula propter spacij angustiã fieri nõ potuit; præclariora quælibet loca vt cuiuis inspicienti statim essent obuia in singulis singularum tribuũ tabulis suis notis insigniui: Vrbes regias regio diademate, mitra Episcopales, asterisco Leuiticas, signo crucis ciuitates refugij. Curias autem & Toparchias suis capitalibus C. & T. litteris distinxi. Satrapias denique & ciuitates Decapoleos sui numeri notæ: illas quidẽ V. has X. demõstrant. Nouerit etiã lector, si quãdo al. fl. m. n. o. p. occurrãt, legendũ esse alias, fluuius, mõs, nunc, olim, post. Aduertat porrò desertũ illud amplissimũ, in quo filij Israel duce Moyse ex Ægypto in promißionis terrã transeũtes annis quadraginta morati sunt, cũ itinere mansionib. eorũ, & parte Ægypti simul & finitimas circũquaq; regiones ne istius solitudinis ac regionum

gionum amplitudine tabula supra modum excresceret, angustiori spacio, minoriq; figura, quàm huius tabulæ proportio exigebat delineatum esse. Vrbes exteras, quæ tabulæ commodè adijci potuerunt, adiecimus circumquaque. Loca verò, quorum origo, nominum varietas, & formæ tabulæ inseri commodè non poterant, gestorum etiam memorabilium maximeque insignium epitomen seorsim in hoc commentario delucida breuitate cõscripsi, apposito cuique loco suo nomine, ac literarum, cyfrarumque numero, qui in qualibet tribu locum designatum indicent, quos ob hoc adiecimus, vt essent paragraphi quidam, Indici videlicet & memoriæ lectoris plurimùm conducturi, tum vel maximè ad intelligendas historias & loca illa, quibus in charta assignantur. Quin etiam vt fides dictis habeatur, loca originalia, vnde hæc desumpta sunt, in margine plerumque adscripsi. Distributum est totum opus in partes tres: neque putaui alia methodo in harum rerum traditione vtendum, quàm simplicissima, non tantùm doctis, sed omnibus omnino, qui aliquem modo scientiæ gustum habeant, apertissima. Prima pars complectetur tribus omnes, hoc ordine, cum deserto Pharan: Aser, Beniamin, Dan, Ephraim, Gad, Isachar, Iuda Leui, Manasse 1. Manasse 2. Neptalim, Pharan desertum, Ruben, Simeon, Zabulõ. Habebũt tabulam generalem, reliquæ omnes etiam speciales, præterquam Leui. Secunda pars complectetur descriptionem Ierosolymæ, cum Tabula. Tertia habebit Miscellaneam quædam locorum. Sequetur postremum index eorũ Auctorum, quibus vsi sumus. Atq; ita, Lector optime, si his lectis & intellectis iterum te ad Biblia conferas, videbis multa, impedita antea, obscura, inuia, apertissima tibi esse, & quasi manũ ad cognitionem eorum omniũ deduceris, collatis videlicet tabulis nostris ad ipsam descriptionem, quæ tibi per ordinem Alphabeticum, vel per numeros statim aperitur, ne vsquam labi vel errare possis, vt hæc ocularis inspectio loco multorum & magnorum commentariorum tibi esse debeat. Tu verò, si hìc maxima diligentia, fide, studio, sumptibus, & laboribus immẽsis nihil peperci, vt tibi satisfacerem, &, quod possum cum paupercula in gazophilacio Christi deponerem, memento mei in precibus tuis apud Dominum, vt mihi pro tot sudoribus & vigilijs, quietem & gloriam tribuat in cælis. Amen.

EPIGRAMMA AVCTORIS in Palæsthinam.

Melle fluit terra hæc promissa, & lacte redundat:
Ast ea quæ sursum est, nectare & ambrosia.

IN

IN THEATRVM TERRÆ SANCTÆ, CARMEN

IORDANI LOVFFII, I. C.

Svacat à curis aliquot, grauioribus, horis,
Hoc videas præsens munere lætus opus.
Omne tulit punctum commiscens vtile dulci,
Ipsius vt melior lectio testis erit.
Si veteris gustare iuuet secreta Moysi,
His velut indicibus multa retecta patent.
Nã sacra quæ celebrãt monimẽta, vt flumina, mõtes,
Vrbes, hic oculis omnia nuda tuis.
Et Pharaonis iter, Iudæ per sicca phalanges,
Singula sunt, positis hic manifesta notis.
Hic arces Solymæ, montis iuga sancta Sionis,
Scandere ne pigeat quo licet illa pede.
Hic etiam quæ Diua parens Montana petiuit,
Quas q; aliàs legitur nobilitasse vias.
Hic venerere lubens etiam vestigia Christi,
Illius & roseo sparsa cruore loca.
Sed numerum vincunt, stricti magè carminis vsum,
Quæ subit errantem dum reuocaret ouem.
His tamen accepta recreantur luce tabellis,
Quæ præeunt instar lampadis, at q; ducis.
Ipsa q; nos veterum simulant exempla fideles,
Quos q; monet Christi nominis altus honor:
Vertere & inmelius fugientes temporis horas,
At q; pares castis moribus esse viris.
Sin secus & nostras maculemus sordibus oras,
Lucida nec poterunt numina ferre diu.
Nostis vt Hebræos, gentem magis omnibus vnam,
Ipse pater quondam fouerit æthereus.
Fit comes, alloquitur, sua per miracula firmat
Pandit eis imi pectoris alta sui.
Protegit, exornat templo rituq; sacrorum,
Et facit, hæc summa est, omnibus esse super.
Hos tamen ingratos nimium, nimium q; rebelles
Deserit, & gentes ad sua dona vocat.
Queis subitò Graias, Asiæq; repleuerat vrbes,
Munera fortunans sancta, fauore Deus.
Quisquis enim certat propria feritate subacta,
Barbara mansueto subdere colla iugo.
Rursus vbi pereunt honor & reuerentia diuum,
Hic & opus fidei, fas q; pium q; iacet:
Pestifer irato submissus munere Mahum,
Quod superest recti, viribus, arte, petit.
Pellitur ad gelidas Europæ demiq; fines
Alma fides, aliquo tempore culta satis.
Post (dolor) inuadens proceres alios q; verternus,
Facit vt incultum seuerit hostis agrum.
Nec mora lethiferis se prodit fertile ramis
Infœlix lolium, tritica sana necans.
Impia sacrilego moueat quæ secta furore,
Fas & iura premens, quid refricasse iuuat?
Exigit innocuos, terras q; latronibus implet,
Se socians paribus, sceptra Iouem q; quatit.
Fit locus (heu) veterum pessundare dogmata, ritus,
Sensa patrum, summo cuncta sacrata Deo.
Hæc igitur secum recolens & fata priorum,
Corripitur iusto (mens nisi læua) metu.
Haud poterit mergi (fateor) tua Petre carina,
Nec tamen est stabili sola refixa loco.
Ast modò nos fido placemus pectore numen,
Illius haud fuerit debilitat amanus.
Quin solet afflictos, etiam commissa luentes,
Robore de cælo sæpe iuuare. Vale.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index eorum quæ hoc volumine continentur.

Præfatio in Palæsthinam.

Descriptio Terræ Sanctæ iuxta duodecim Tribus Israël, cum deserto Pharan, omnia ordine alphabetico, adiectis tabulis geographicis, vniuersali videlicet totius Terræ Sanctæ, & singularum tribuũ particularibus, ac deserti quoque Pharan.

Descriptio vrbis Hierosolymæ, cum sua quoque tabula topographica.

Miscellanea quædam locorum.

Chronicon generale quidem: sed breuissimum ad nostra vsque tempora.

Chronicon alterum, vtriusque Testamenti historias, ab ipso mundi initio per Patriarchas, Iudices, Reges, Prophetas, Macchabæos, D. N. IESVM CHRISTVM, *& Apostolos deductum ad mortem vsque D. Ioannis Euangelistæ, Apostolorum vltimi, annotatis vbique diligentissimè temporum rationibus.*

Catalogus Auctorum, quibus auctor in toto opere vsus est.

Index denique vniuersalis verborum & rerum memorabilium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SITVS TERRÆ PROMISSIONIS SS BIBLIORVM INTELLIGENTIAM EXACTE

Universidad de Deusto
Biblioteca

ARABIÆ Desertæ pars
Syriæ pars
DESERTVM
Coele Syria
SEIR MONS
REGIO EDOM
ARABIÆ
AMMONITARVM Gens et Regio nunc
ARABIÆ Felicis pars quæ et Saba
GALAAD MONS
PHILA DEL PHIA
ADRICHOM
Solitudo Cademoth
Galaad Mons
REGNVM GESSVRI ET MAACHATI
REGNVM AMORRHÆORVM
TRIBVS GAD
TRIBVS RVBEN
TRIBVS MANASSE
TRIBVS EPHRAIM
TRIBVS DAN
TRIBVS NEPHTALIM
TRIBVS ISSACHAR
TRIBVS ZABVLON
TRIBVS ASER
TRIBVS GALILÆA SVPERIOR
TRIBVS GALILÆA INFERIOR
TRIBVS BENIAMIN
TRIBVS IVDÆ
TRIBVS SIMEON
TRIBVS DIMIDIA MANASSE
TRIBVS ILLVSTRIS VALLIS
CAMPVS MAGNVS ESDRELON ET MAGEDDO ET PLANICIES GALILÆÆ
MARE Galilææ, Cenereth, et Tiberiadis, quod nunc Genesareth
MARE SYRIACVM ET PHOENICIVM
MARE MAGNVM
PHILISTÆI
PHILISTIM
Miliaria vnius horæ

EXACTE APERIENS: PER CHRISTIANVM ADRICHOMIVM DELPHVM

Universidad de Deusto Biblioteca

ARABIÆ PETRÆÆ PARS

Amalecitis gens et regio quæ hinc ad Ægyptum usq. extenditur

Euila solitudo

Desertum Moab

Mare mortuum dictum et mare sassum siue salis ac solitudinis ad q. Lacus Asphaltidis.

Sodoma

Gomorra

PENTAPOLIS

Adama

Seboim

Solitudo Cademoth

Jeabarim

Petra deserti

Dibongad

Madian vrbs et Regio

Oboth

Phunon

Dedan

Theman

Mons Seir

Desertum Idumeæ

Salmona

EDOM

IDVMÆA

DESERTVM ZIN QVOD ET CADES.

Palma Cades

Cades

Sepulcrum Mariæ

Petra

Aquæ contra dictionis

Via maris rubri

Sepulcrum Aaron

Hor mons

AMORRÆUS

MONS

Sepher mons

Macseloth

Thare

Methca

Esmona

Moseroth

Gadgad mons

Jetnbata

Hebrona

Asiongaber

SINAI mons

OREB mons

Raphidim

Desertum Sinai

Amalec

Terra Madian

SER

Madia

Sinus Arabicus siue Rubrum

Mare Rubrum alias Issitide

SERBONIS SIN.

Daphca

Thoi

Asis

Ptolome us fl.

Desertum Thebaidis

Beessephon

Thebaidis Regio

Thebe

Magdalus

Phairoth

Babilonia

Caïrus

Pyramides

Etham

Heliopolis

Delta

Nilus fluuius

Terra Gessen

Phiton

Paludes

Heroum

Ierenias

Via terræ Philistijm

Magdalum

Pelusium n. Damiata

Septem Ostia Nili

Sirbonis lacus

Casius mons

Mareotis lac

ALEXANDRIA

ÆGYPTI PARS

MARE ÆGYPTIACVM

Via montis Amorrei

Via Ægypti

Cedar Regio.

Pharan

Campestria seu plamicies PHARANTVM

PHARAN MONS

CEDAR REGIO Ismaelitarum seu Agarenorum quos nunc Saracenos vocant

SVR DESERTVM

Via deserti

Torrens Torrens

Torrens fluuius Egypti

Solitudo Bersabee

Bersabee

Baruel

Lumperus

Baladh

Nain

Daron

Palus

Cellula S. Hilario ms.

Fons Agar

Berramoth

Puteus Viuentis et Videntis

Torrens et Vallis Gerar

Denaba

Adora

Marisa

Si quis amice lector, in hac generali terræ Sanctæ descriptione in suburbanis vrbis Hierosolymæ desideres; id in propria eius vrbis descriptione accuratius ac perfectius in uenies quæ cyfris notata vides, plenius in descriptionib. nostris explicata habes vale et fruere.

OCCIDENS.

MERIDIES.

ORIENS

Manasse Ephraim Beniamin

Simeon Gersonitæ Aser

Ruben Dan AQVILO

Caathitæ Merarithæ

Neptalim

Gad Zabulon

Moyses Aaron

Ostracina Isachar Juda Via Sur

Templum Isidis

Sepulcrum Pompei

Distributio castrorum quali Israelitæ in deserto singulis mansionibus usi sunt a monte Sinai usq. in terram promissionis Num. 2. et 3.

Sepulcrum Charitæ

Tabernacula

Arca

Sacerdotes

Leuitæ

Via Philistijm Gaza Ægyptum

Terra Philistinorum

Azotus

Ascalon

Gath

Accaron

Gazim

Azanoth mons

Mathana Nahaliel Bamoth Vallis Arnon Torrens Zared Nebelescol Amarkabah Etam Ephrata Bethlehem Thecue Engaddi Arbores palmarum Sed Sterilis Betharaba Jericho Jordan Bethabara Bethania Bethphage Jerusalem Bethsames Thamnata Thamna Saraa Eshtaol Zorea Sephe la regio Adithaim Gedrothaim Gederothaim Terrens et fluuius Botri Selebin Gabathon Sepulcrum Samsonis Sericon Vinea Selah Baalath Gaba Bethsames Accaron Gallim Barach Azotus Ascalon Ascaloth Ascarelon mons

Mare Mediterraneum

Universidad de Deusto
Biblioteca

TRIBV
id est, portio il
quæ Tribui As
regionis attri

TRIBVS ASER

id est, portio illa Terræ Sanctæ, quæ Tribui Aser in diuisione regionis attributa fuit.

PARS TRIBVS NEPTALIM

Tabernaculum Aber Cinęi

Naason

Aſor

Cariathaim

Aſſedim

Cabul. 28

Nehiel. 61

Bethemec 26

Abdon. 2

PARS GALILÆÆ SVPERIORIS SEV GALILÆÆ GENTIVM.

Abran 3

Gabala. 40

Cȳdoeſſa 36

Rama. 68

Caſtrum Regium 34

Iooh. 69

Giſcala. 43

Aphec. 15

Baca. 18

Hethalon 48

Chali. 35

Cades. 29

Thoron 83

Gadare 41

Ooli. 62

Alab. 7

Amon. 12

Gabaragana. 41

Georgia 42

Anathon

Enoch 39

Planicies Libani. 64

Hacoc 44

Amaad 10

Bethdagon. 24

Bethehem. 25

Bathne. 19

Amma. 11

Meroth. 57

Hermon mons 47

Heuæi 47

Terra Chabul. 82

Aniel. 13

Elmelech 38

Indi. 52

Sior. 80

Cana Galilææ

Jepta-el vallis. 51

Cateth

Labanath. 53

Beſara. 23

Cendeuia Palus. 22

Memnonis Sepulcrum 56

Pons Beli flu. 65

Meſſal 58

Zabulon

Baalgad mons. 17

Alcath al. Elath. 9

Campus Libani. 64

Baalgad

Terra Maſpha. 30

Bethen 27

Achſaph. 4

Belfort. 21

Caſtru nouum 33

Hoſa. 50

Mons Fortis 59

Bedar. 20

S. Georgius

Campus Maſphe. 30

Antilibanus mons foecundus vineis

Aquæ Maſerephot. 16

Horma 49

Helba. 45

Tyrus antiqua. 86

Saron mons 73

Aczība p. Ecdippa. 5

Scala Tyriorum. 74

Adonis fluvius. 6

Silua Pinea 79

Sidon 77

Maara Sidonis P. Cauea Tyri 54

Helhacer 16

Sarepta. 71

Silua. 71

Via Sidonis. 89

Puteus aquarum viuentium 87

Sida. 76

Caſtrum Lamberti 32

Ptolemais n. Acon 66

Scopuli. 75

Sandalium 70

Album pro: montorum

Tyrus. 84

Via Tyri. 90

MARE SYRIACVM ET PHOENICVM 63

MARE MAGNVM 55

Miliaria vnius horæ

1 2 3 4 5 6

Universidad de Deusto
Biblioteca

TERRAE PROMISSIONIS, ET SINGVLARVM TRIBVVM, LOCORVM, AC FINITIMARVM REGIONVM EIVS, INSIGNIORVMQVE RERUM ibidem gestarum succincta & accurata descriptio: opera & industria Christiani Adrichomij Delphi ex sacræ Scripturæ medulla, ipsisq; antiquitatibus eruta, & in lucem prolata: per omnia cyfrarum numeris suæ nunc æditæ, & ad viuum expressæ topographicæ delineationi conformis ac respondens.

A.

Tribus Aser & confinia eius.

1.

ASER, octauus filius Iacob, qui & Israël, filij Isaac, filij patriarchæ Abraham, natus ex Zelpha ancilla Lię vxoris eius, semen Abrahæ in Aegypto ita multiplicauit, vt de eius tribu, exceptis paruulis & mulieribus, ad montẽ Sinai numerati & inuenti sint à 20. anno & suprà, viri ad pugnam apti quadraginta millia & mille quingẽti. Quibus omnibus iuxta Dei sententiam in deserto mortuis, eorum filij, viri bellatores numero quinquaginta tria millia quadringẽti terram promissionis ingressi, in sortium diuisione citra Iordanem ad mare magnum eam, quam in topographica nostra tabula delineatam ac funiculo protractam vides, terræ acceperunt possessionem: totam occupantes regionem à Sidône magna, vsque ad Carmelum maris, quæ in longitudine viginti miliariorum continet spatium: in latitudine verò à mari magno tum vsque Asor, tum vsque Naason, per nouem miliariorum spatiũ extẽditur. Terra huius tribus pinguissima est, ac vino, oleo, & præsertim optimo tritico fœcũdissima: in qua Prophetia hæc benedictiõis Iacob secũdum literam impleta est: Aser pinguis panis eius, & præbebit delitias Regibus.

Gen. 30. *Num. 1.* *Nu. 14.16.* *Ioſue 19.* *Iudic. 5.* *Ioſe. 5. ant. 3. Brocard. itin. 7.* *Gen. 49.*

Loci tribus Aser.

2.

ABDON ciuitas tribus Aser, quæ cũ suburbanis suis, Leuitis sperarata est, de qua Iosue 21. 1. Paral. 6. Hieronym. tomo 3. de locis Hebraicis, litera A.

3.

ABRAN, aliâs Acram siue Achran, ciuitas in tribu Aser. Iosu. 19. Hieron. in loc. Hebr. lit. A.

4.

ACHSAPH, quæ aliâs Axab, siue Axaph, Hieronymo Aciſap dicitur, regalis & potens vrbs in tribu Aser: cuius Rex contra Iosue ad aquas Meron pugnans, occisus est. Ios. 11. 12. 19. Hieron. de loc. Heb. lit. A.

5.

ACZIBA, quæ & Achazib, Hieronymo Achziph: maritima & robusta vrbs tribus Aser, quam filij Aser initio expugnare non potuerunt. Hæc, teste Hieronymo, postea Ecdippa vocata est, sita in nono miliario Ptolemaidis, pergentibus Tyrum: cuius etiam Ptolemæus meminit, & Iosephus, qui eam Ecdippon nominat.

Ioſ. 19. Iudic. 1. Hieron. de loc. Hebr. lit. A. Ptol. Ioſe. 1. bel. 11.

6.

ADONIS fluuius, qui ex Libano monte profluit, contra Aquilonem tribus à ciuitate Beryto, & totidem cõtra Austrum à Biblo miliaribus mare magnum ingreditur. Nomen Adonis sortitus, ab Adonide Bibliorum & Cypriorum regis filio, quem ob formæ excellentiam Venus in delitijs habuit. Quo, dũ in nemore venatur, primo ætatis flore apridente sub inguine percusso & occiso, quotannis à Gentilibus in mense Iunio, tum in Biblo Phæniciæ vrbe, in qua & templum habuit, tũ alibi gentium, solenni ritu anniuersaria occisionis eius dies ingenti planctu celebrabatur: quo die, si Luciano credimus, fluuius hic instar sanguinis rubescebat. Idem fluuius Christianorum tempore, Canis vocatus est: ad quem Hierosolymitanum regnum, ac Patriarchatus terminabantur; & Antiochenus Patriarchatus & Comitatus Tripolitanus inciebant. In huius fluuij ostio excelsi, asperi, & prærupti attolluntur montes, qui Climax, id est, gradatio siue ascensio vocãtur: penes quos Lycus fluuius in mare prorumpit. Hi cùm iter facientibus, iuxta mare aditum negarent, Imperator Anthonius difficultatem istam tollere cupiens, montes incidi iussit, ac angustam inter montes viam aperuit: quod epigramma in ea excisione, hoc modo insculptum

Plin. 5. nat. hiſt. 22. Ptol. Ezech. 8. Hiero. ibi. Tyr. bell. ſacr. lib. 10. ca. 5. 19. & lib. 14. cap. 14. & li. 16. cap. 29. Vitriac. ca. 33. 34. Brei. itin. 1. Domin. Mari. Niger geogrãp. Aſie con. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptum indicat: Imper. Cæs. Anthonius pius, felix, semper Aug. Brit. Max. Parth. Max. German. Max. Pont. Max. montibus imminentibus Lyco flumini cæsis, viam dilatauit per Antonianam suam. Quæ quidem via ob angustiam & imminentes montes periculosissima, ac pene imperuia est, vt paucissimi viri facili negotio numeroso exercitui hîc transitum impedire possent. Nã latitudinis vix habet cubitos duos, at longitudinis stadia quatuor. Nomen hisce angustijs à Cane fluuio, cui transitum præbet, à quibusdam Passus Canis inditum est: ab alijs verò ob frequenter paganorum Christianis hunc transitum prohibentium excursiones, Passus pagani dicitur. Quem Christianorum exercitus aliquoties non sine ingenti periculo transijt.

7.

ALAB. aliâs Ahalab, Hieronymo Chalab, vrbs valida. De hac etiam cultores pristinos tribus Aser primis annis expellere non potuit. Iudic. 1. Hieron. in loc. Heb. lit. C.

8.

ALBVM promontorium, vbi inter prominentes montes, & æstuosum mare arctus & periculosus transitus est. Tyr. 7. bel. fac. 22. Bonauent. Mercat. Stell.

9.

ALCATH, aliâs Elcath, & Elrath, Hieronymo Elehath, ciuitas, quæ cum suburbanis suis de tribu Aser data est Leuitis. Ios. 19. 21. Hieron. de loc. lit. E.

10.

AMAAD, Hieronymo Amath, ciuitas tribus Aser. Ios. 19. Hieron. in loc. Hebr. lit. A.

11.

AMMA, Hieronymo Amna, ciuitas sortis Aser. Ios. 19. Hieron. de loc. Heb. lit. A.

12.

AMON, seu Hamon, ciuitas in tribu Aser. Ios. 19. Hieron. de loc. Hebr. lit. A.

13.

ANIEL, aliâs Anee, in tribu Aser. Hieron. de loc. Heb. lit. A. & B.

14.

ANTILIBANVS mons fœcundus, & optimis vineis abundans, ad Orientem à Sidone vno miliario distat. Qui versus Austrum à fluuio Eleuthero sumens initium, & contra Aquilonem vltra Tripolim ad ciuitatem Archis vsque vergens, triginta miliariorum spatium absoluit. Nec à mari magno vltra duo miliaria recedit, nisi iuxta Tripolim, vbi ferè tribus ab eo miliaribus seiungitur. In quibusdam autem locis mari tam propinquus est, vt ipsum contingat, & ab eo alluatur. Broc. itin. 1. Breid. ibid.

15.

APHEC, aliâs Afeg, munita vrbs sortis Aser: cuius etiam habitatores pristinos Aseritæ initio delere nõ potuerunt. Ios. 19. Iud. 1. Hieron. de loc. Hebr. lit. A.

16.

AQVAE Maserephot, aliâs Masserephot, Hieronymo Masrephothmaim. Salinæ sunt iuxta mare magnum, vbi tempore excrescentis & inũdantis maris, aqua in alueos quosdam fluit: & aut solis feruore, aut igne in sal excoquitur. Ad has vsque aquas filij Israël duce Iosue persecuti sunt Chananæos. *Ios. 11. & 13. Hieronym. in Io. Hebr. lit. M. Lir. in Ios. 11.*

17.

BAALGAD, aliâs Baalgath, mons: item & vrbs in Campo Libani sub monte Hermon sita: fortassis mons hic erit, cuius sub nomine Ahalach meminit Hieron. in loc. Heb. Ios. 11. 12. 13. Bonau. Bened. in interpret. nom. Hebr. Mercat.

18.

BACA vicus, vnde Galilæa superior incipit: terramque Tyriorum dirimit. Ioseph. 3. bel. 2.

19.

BATHNE, in tribu Aser. Hieron. de loc. Hebr. lit. B.

20.

BEDAR municipium, situm in Territorio Acon, quod cum suis agris Balduinus 1. Rex Ierusalem Bethleemitico Episcopo cũ hæreditario iure dono dedit. Tyr. 11. bell. sacr. 12.

21.

BELFORT, aliâs Belcifort & Bellofort, à sua pulchritudine simul ac fortitudine, vt æstimo, nomen habens: munitissimum est castrum militiæ templi iuxta Horma ad Eleutherum fluuium in montanis situm: quod cùm Saladinus Aegypti, Damasci, totiusque Syriæ Rex obsideret, aduenienti valido Christianorum exercitu, soluta obsidione, cum eis confligens, multis ex suis occisis, terga dare compulsus est. Tyr. 21. bell. sacr. 29. Herold. contin. bell. sacr. libr. 2. cap. 4. Vitriac. cap. 95. Breid. itin. 1.

22.

BELVS, aliâs Beleus, fluuius exiguus, sed profundus, quem & Pagidã vocant, duobus à Ptolemaide stadijs distat. Qui è proximis montibus scaturiens, rotundam quãdam centum cubitorum præterlabitur vallem, admiratione dignissimam. Plinio Cendeuiam paludem appellatam: vbi primò compertum fuisse vitrum, idem autor scribit: vitreã enim habet *Ios. 2. bel. 9. Plin. lib. 5. al. 6. c. 19. Tyr. bel. fac. lib. 10. ca. 26. & li. 13. ca. 3. & lib. 20. cap. 14. Vitriac. cap. 25. & 84.*

habet arenam, ex qua igne liquefacta vitrum conflatur: quàm cum exhauserint multæ naues, pariter accedentes, locus idem rursus impletur. Venti siquidem quasi dedita opera, conuehunt illuc de circumiacentium montium supercilijs arenam istam, vtique communem: locus autem mirabili quadam natura, tum ipsam arenam, tum alia quoq;, quæ susceperit metalla, in vitrum statim mutat. Mirabilius quoque illud videtur, quod iam conuersæ arenæ in vitrum, quæcunque pars super margines loci ipsius fuerit iacta, in vulgarem arenam denuò conuertitur: meminit huius fluminis etiam Tacitus.

23.

BESARA, oppidum in Ptolemaidis situm confinijs, quod vigesimo à Gaba stadio abest. Iosephus in vita sua.

24.

BETHDAGON, ciuitas in tribu Aser. Ios. 19.

25.

BETHEBEM, vicus in octauo miliario Ptolemaidis contra Orientem. Hieron. de loc. Hebr. lit. B.

26.

BETHEMEC, aliâs Bethemeth: ciuitas sortis Aser in valle sita, vnde & nomen habet. Ios. 19. Hieron. in loc. Hebr. lit. B.

27.

BETHEN, siue Beten, ciuitas in tribu Aser. Ios. 19.

28.

CABVL, Hieronymo Chabol: ciuitas, quę tribus Aser terminus est. Ios. 19. Hieron. in loc. Hebr. lit. C.

29.

CADES, quam Iosephus Cedasam, aliâs Cedessam nominat, vrbs est Tyriorum agro & regioni Galilææ propinqua, vbi Ionathas Machabæus Demetrij principes, validũque exercitum debellauit. 1. Machab. 11. Ios. 13. ant. 8. & 2. bell. 19.

30.

CAMPVS Masphe. Huc vsq; Iosue Chananæos persecutus est. Ios. 11.

31.

CANA siue Chana maior, ciuitas est in tribu Aser. Est quippe, inquit Hieronymus, & altera Cana, quæ minor appellatur, vbi Christus aquam mutauit in vinum: ad cuius distinctionem maior hæc dicitur. Hinc erat mulier illa Chananæa, Syrophœnissa genere, cuius filiam Dominus à Dæmonio liberauit. Sunt tamen, qui Chananæam dictam putant, quod ex posteritate Chanaan superstes esset. *Ios. 19. Hiero. in Io. Heb. lit. C. Matth. 15. Marc 7.*

32.

CASTRVM Lamberti, siue Lamperti: versus Aquilonem à Ptolemaide quatuor, contra Austrum verò à Sandalio castro tribus distans miliaribus, sub monte Saron iuxta mare situm, vineis, hortis, aquis, arque fluminibus abundat. Broc. itiner. 1. Breid. ibidem.

33.

CASTRVM nouum. Christianorum præsidium in montanis, quæ Tyrensi vrbi ab Oriente adiacent, situm: in quo nobilis Baro Hemfredus de Torono, Hierosolymitani regni Constabularius, qui id ædificauerat, defunctus est. Post cuius mortem sequẽti statim mense Saladinus rex prædictum castrum obsedit, crebrisque insultibus & denso sagittarum nimbo præsidiarios Castri milites fatigauit. Quo in opere cùm vnus ex intimis eius sagitta occideretur, eius morte consternatus, soluta obsidione discessit. Tyr. bell. sac. lib. 21. cap. 27. & lib. 22. & cap. 5. & 24.

34.

CASTRVM Regium, quondam dominorum Teutonicorum: quod contra Vulturnum à Castro Indi tribus, contra Africum autem à tabernaculo Aber Cinæi quatuor miliaribus in valle situm, optimis quibusque fructibus abundabat. Broc. itiner. 3. Breid. ibid.

35.

CHALI ciuitas, quæ tribus Aser terminus est. Ios. 19.

36.

CYDOESSA: in superiori parte ciuitatis Giscalæ mediterraneus & validissimus est Tyriorum vicus, Galilæis semper exosus: vbi Titus, cùm Giscalam obsideret, castra posuit. Ios. 4. bel. 4.

37.

ELEVTHERVS fluuius: qui ex Libano monte in Ituræa prorumpit: & per regionem Emath & Roob, atq; Galilæam gentium fluens, Velanam vrbem ac castrum Belcifort alluit: tandemque iuxta ciuitatem Horma, tribus ferè à Tyro Aquilonem versus, duobus autem à Sarepta contra Austrum miliaribus, mari magno miscetur. Hic fluuius testudinibus abundat: de quo Plinius sic scribit: Lestudines Phœnicio mari vltro veniunt statuto tempore anni in amnem Eleutherum effusa multitudine. Ad hunc vsque fluuium Ionathas Machabæus Prolomæum Philo- *Broc. itin. 1. Breid. ibid. Postell. Tyr. 7. Bell. sacr. 22. & 13. bel. sa. 9. Plin. lib. 9.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

1. Mach. 11. & 12. Ioſ. 13. ant. 7. & 8. Item 15. an. 4 & 1. bell. 13.

metora Aegypti Regem comitatus eſt. Per eundem fluuium Demetrij principes ac milites à facie Ionathæ in Amathite regione caſtrametantis, ſibi timentes, incenſis noctu caſtris, clam fugam cœperunt. Huius fluuij Ioſephus, Plinius, Ptolomæus, alijque aliquoties mentionem faciunt.

38.

ELMELECH, aliâs Elmeleth, Hieronymo Alimelech: ciuitas in tribu Aſer. Ioſe. 19. Hieron. de loc. Heb. lit. A.

39.

ENOCH ſiue Henoch, Ioſepho Eenoſa, aliâs Henochia dicta: ciuitas omnium in toto Orbe prima: quam Cain in Libano monte ædificauit, muriſque communiuit: atque ex nomine Enoch ſeu Henoch primogeniti ſui, Enoch vocauit. Genſ. 4. Ioſe. 1. ant. 4. Poſtell. Enos al. cuius etiam num maxima, & ingentis molis fundamenta videri ait Io. Viterbien. apud Naucl.

40.

GABALA, mediterranea vrbs Galilææ, quam Herodes Aſcalonita inſtaurauit. Ioſ. 13. ant. 21. & 15. ant. 10. Ptolom.

41.

GABARAGANA, & Gadare, oppida iuxta Giſcalam, quorum populi Gabaraganæi, & Gadareni dicti, vnà cum Tyrijs, collectis validis copijs irruentes, ciuitatem Giſcalam expugnauerunt: qua incenſa atque diruta, domum ſe receperunt. Ioſephus in vita ſua.

42.

GEORGIAS. Georgij caſtrum, in quo ipſe natus eſt, à Ptolemaide directè contra Orientem quinque miliaribus, à Naaſon autem verſus Occidentem quatuor miliaribus, in valle pinguitribus Aſer, in montanis ſitum Breid. itin. 4. Bonauent. Mercat.

43.

GISCALA, Galilææ ciuitas firmis portis, & muris munita, ac populo frequens: patria ſeditioſi illius ac nequitia nobiliſſimi Ioannis Leuię filij. Quã Veſpaſiani tempore primò (vt & ſupra memini) vicini populi Gadareni, Gabaraganæi, & Tyrij expugnauerũt, incenderunt, atq; diruerunt. Quę Ioſephi fortiſſimi ducis Galilææ, & poſtea hiſtoriographi, iuſſu per prædictum Ioannem Leuiæ filium inſtaurata, ac mœnibus cincta: propter rebellionem ab eiuſdem Ioſephi militibus eſt direpta. Eadem poſtea à Tito Cæſare per deditionem capta eſt. Huius ciuitatis frequens in Ioſepho fit mentio. Ioſe. in vita ſua, & 2. bell. 25. 26. 27. & 4. bell. 1. 4. & cæt.

44.

HACOC, quæ aliâs Hucoc, Hucac, Acoc, Acuc, & Aſach dicitur, ciuitas eſt Leuitarum in tribu Aſer. 2. Paral. 6.

45.

HELBA, Hieronymo Elba, ciuitas ſortis Aſer, de qua tribus Aſer accolas priſtinos expellere nequiuit. Iudic. 1. Hieronym. in loc. Hebr. lit. E.

46.

HELHACER, præſidium in territorio Sidonienſi ſitum: quod à quibuſdam prædonibus occupatum, cùm anno reparatæ ſalutis milleſimo centeſimo vigeſimo octauo Guaremundus Patriarcha Hieroſolymitanus obſideret, contracta ægritudine, Sidonem deportatus, obijt. Tyr. 13. bell. ſacr. 25.

47.

HERMON mons, Hieronymo Aermon: ad cuius radices in terra Maſpha Euæi, ſiue Heuæi, aliàs Aeuæi habitabant: quorum regionem Ioſue obtinuit. Ioſ. 11. & 13. Iudic. 3. Hieron. in loc. Hebr. lit. A.

48.

HETHALON vrbs: quæ terræ promiſſionis ad Septentrionem terminus eſt. Ezech. 47. 48.

49.

HORMA: ciuitas in tribũ Aſer, iuxta Eleutherum fluuium in colle ſita. Ioſ. 19. Breid. itin. 1.

50.

HOSA, ſeu Oſa: ciuitas in tribu Aſer. Ioſ. 19. Hier. de loc. Hebr. lit. O.

51.

IEPTAEL, ſiue Iephthahel, Vallis, & torrens, qui fluit contra Ieconam: atque tribuum Aſer & Zabulonis terminus eſt. Ioſ. 19. Hieron. in loc. Hebr.

52.

INDI, ſeu Indin, caſtellum fratrum Teutonicorum, verſus Vulturnum à Ptolemaide quatuor, contra Africum autem à Caſtro regio, tribus miliaribus, in montanis Saron ſitum. Broc. itin. 3. Breid. ibid.

53.

LABANATH ciuitas, quæ tribus Aſer terminus eſt. Ioſe. 19. Hieron. de loc. Hebr.

45.

MAARA Sidoniorum, latinè ſpelunca Sidoniorum, cuius in libro Ioſue fit mentio: quæ poſtea cauea Tyri dicta eſt: ſpelunca eſt inexpugnabilis, atque Chriſtianorum municipium in Sidonienſi territorio ſitum, quod anno poſt natum Chriſtum milleſimo *Ioſ. 13.*

ſimo centeſimo ſexageſimo ſeptimo præſidiarij milites pecunia corrupti Saracenis tradiderunt. Tyr. 19. bel. ſacr. 11.

55.

Num. 34. Ioſ. 1. 5. 9. 15. 16. & 6. Deut. 11. Zach. 14. Hieron. in Ioel. 2. & Zach. 14. Hier. queſt. Heb. in Ge. cap. 13. & in Ez. c. 46. Io. Bened. in interpret. Hebr. nom. in dictione Tharſis. Ionæ 1. Pſalm. 71. Vitri. ca. 33. Pſalm. 10. Ionæ 2. Matth. 12. Ez. ech. 47. Hieron. ibi. Tyr. 20. bel. ſacr. 15.

MARE magnum, ſic dictum, quod cæteris terræ promiſſionis maribus ampliꝰ ac ſpatioſius ſit, diuerſa habet nomina. Nam & Mare Mediterraneum, item nouiſſimum, atq; Occidentale appellatur. Mediterraneum quidem, quòd per medias terras diffunditur, atque Aegyptum ab Aſia minore, & Africam à noſtra Europa ſeparet. Nouiſſimũ, reſpectu maris mortui dicitur, quod ad Oriẽtem Iudææ ſitum, primum vocatur. Occidentale verò, quòd Palæſtinæ regio ita ſita ſit, vt hoc mare in Occidentis plaga habeat: nam totum Occidentale latus eius alluit. Quapropter & D. Hieron. admonet, mare hoc in ſcriptura ſacra ſemper pro occidenti poni. Præter dicta, & alia plura, ſecundum regiones quas alluit, ſortitur vocabula. Quidam etiam volunt per Tharſin nonnunquam mare hoc ſignificari, apud Ionam Prophetam, & Pſal. ſeptuageſimo primo.

Huius maris talis eſt natura, vt fluxu & refluxu parum creſcat aut decreſcat: cùm Oceanus locis quibuſdam ſurgat ad octonos cubitos, præſertim apud Septentrionales. Aquæ eius ſalſæ ſunt: ac piſcibus abundant. Illic enim reptilia, quorum non eſt numerus: animalia puſilla, cum magnis, draco, cete, & plurimæ ſpecies, imò (vt Hieronymus ait) genera piſcium multitudinis nimiæ: vbi tanta ſolet piſcium capi multitudo, vt non ſolùm finitimis, verũ etiam remotis vrbibus vberrimas, & inauditas præſtet commoditates.

56.

MEMNONIS ſepulchrum: quod prope Belum fluuium, & Cendeuiam paludem ſitum eſt. Ioſ. 2. Bel. 9.

57.

MEROTH: terminus ſuperioris Galilææ verſus Occidentem. Ioſ. 3. bel. 2.

58.

MESSAL, quæ & Maſal, & Maſan dicitur, ciuitas in tribu Aſer iuxta Carmelum ad mare, ſeparata Leuitis. Ioſ. 19. 21. 1. Par. 6. Hieron. in loc. Hebr.

59.

MONS fortis, aliàs mons feret: caſtrum fratrum Teutonicorũ, verſus Boream, à Ptolemaide quatuor, contra Africum verò à caſtro Thoron totidem miliaribus diſtans. Brocar. itin. 2. Breid. ibid.

60.

MONTES excelſi, qui Tyrenſi vrbi ab Oriente adiacent, in quibus dominus caſtri Thoron, ſiue Torono, magnas & ampliſſimas habebat poſſeſſiones. Tyr. 13. bel. ſac. 13. & 17. bel. ſa. 14. & 22. bel. ſa. 24. Vitri. cap. 43.

61.

NEHIEL, ſiue Neiel ciuitas, quę terminus eſt tribus Aſer. Ioſ. 19.

62.

OOLI, ciuitas in tribu Aſer. Hieron. de loc. Hebr.

63.

PHOENICIA, ſiue Phœnice & Phœnix, inclyta Syriæ regio eſt, tam in ſacris literis, quàm apud hiſtoricos celebris: quæ ab Aquilone à Valanio fluuio ſumit initium. & in lõgitudine verſus Auſtrum vltra Carmelum montem, vſque caſtrum peregrinorum, iuxta Doram ciuitatem extẽditur: in latitudine verò à mari magno Orientem verſus vltra Libanum montem, vſque Damaſcum porrigitur. Magnę & egregię in hac prouincia ſunt ciuitates: nempe Tyrus, Ptolemais, Sidon, Paneas, Berytus, Biblus, Botrus, Tripolis, Antaradus, & Archis, & multæ aliæ. Teſtatur D. Hieronym. quòd apud Hiſtoricos etiam Galilæa & Samaria ad Phœnicen pertineant. Quin & Mare Phœnicium ab ea nomen habet. Ipſa verò, vt Phœnicia diceretur, à Phœnice rege, Agenoris filio nomen ſortita eſt: qui cũ Cadmo fratre de Thebis Aegypti in hanc regionem profectus, ei primus imperauit: Tyrumq; inſtaurans, eam huius prouinciæ conſtituit metropolim. Idem excellenti ingenij acumine primus Phœnicibus Græcas quaſdam tradidit literas, artemq́ue ſcribendi docuit. Præterea vermiculum inſtituit: vnde & color ille Phœniceus dictus eſt: qui poſtea vna mutata litera, dicitur puniceus, id eſt, purpureus, vel rubeus: qui ex inciſorum conchyliorum colligitur cruore, quo lanæ, panni, & veſtes in Tyro tinguntur. Huius Phœnicis frater Cadmus fraterni æmulus ingenij, vt ipſe quoque ſibi æternum nomen pararet, quas frater Phœnicibus literas tradiderat, è Phœnicia in Græciam detulit. Vnde Ioſephus Phœnices Græcas literas inueniſſe ſcribit. Quod & Lucanus deſignans, dicit:

Gen. 14. 3. Eſd. 2. 2. Mach. 3. Acto. 11. 15. 21. Ioſ. 15. ant. 12. Tyr. 11. bell. ſacr. 17. Vitr. ca. 96. Bro. in præf. deſcri. loco. terræ ſanct. & itin. 1. Breid. ibid. Hier. in loc. Acto. Apoſt. lit. 1. Plin. lib. 5. cap. 12. Euſeb. in Chron. tempore Ioſue ducis Iſrael. Tyr. 13. bel. ſac. 1. Vitr. ca. 43.

Phœnices primi (famæ ſi creditur) auſi
Manſuram rudibus vocem ſignare figuris.

64.

PLANICIES Libani, ſiue campus Libani ſubter montem Hermon. Ioſ. 11. c.

65.

PONS Beli fluuij: quem, cùm eo loco, qui inter Ptolemaidem & pontem interiacet, anno Chriſti milleſimo centeſimo nonageſimo, in eiuſdem vrbis obſidione Fredericus Frederici Sueui Imperatoris filius, cum Germanis defendendum ſuſcepit. Venetis & Genuenſibus ad Ptolemaidis Orientem, Flãdris autem, Hollandis, & Friſijs ad eius Septentrionem, ſtationem habentibus. Herold. conti. bel. ſacr. lib. 2. cap. 7. *Luca. lib. 3.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

66.

Hier.to.1. epist. 27.ad Eustoc & to.3.in loc. Heb.lit.A. et in lo.act. Apost lit. P. & to.6.in Amos.ca.1. Broc.itt.1. & 6.b. Breid. itt.1.

PTOLEMAIS, aliàs Ptolemaida, à Ptolomæo quodam Aegypti Rege sic dicta, quæ prius Accho seu Aco, & Cod siue Coth appellabatur; Plinio quoq; Colonia Claudij dicitur, nunc autem Acon & Accon vocitatur, maritima & celebris Phœnices vrbs est: versus Septentrionem à monte Carmelo quatuor, versus Meridiem à Castro Lamberti totidem, à Hierosolyma verò triginta sex miliaribus distans.

Iudic.1. Broc.itt.1. Breid.ibid.

Hæc in distributione terræ tribui Aser sorte assignata, nunquam ab Aseritis, aut filijs Israël fuit possessa: quod pristinos habitatores eius expellere nequiuerint. Insignis enim & munitissima vrbs est, mirabilib. cincta muris & antemuralibus, portis, turribus, fossis, & castris fortissimis: triangularem in modum clypei habens formã, cuius duo latera mari magno iunguntur, tertium verò planiciem terræ respicit. Nam ab Oriente magnus, atque planus, latitudinis duorum miliariorum ciuitati adiacet Campus, fontibus irriguus, fertilis valde, & ab optimis pascuis, agris, vineis, amenissimisq; hortis, ex quibus diuersi generis habentur fructus, commendatus. Hic olim Fulco Hierosolymorum rex, dum leporem vesnatur, à supinanti equo ruens, oppressus est.

Ioſ.2. bel.9.

Tyr.bel.fac. lib.7.ca.22. & lib.10.ca. 26. & li.15. cap.27. Vitr.ca.93.

Huic planicici ad Orientem continui succedunt montes, per sexaginta stadia ab vrbe disparati, sed ad Galilæam pertinẽtes. Ex quibus fluuius quidam scaturit, qui agros, cãpos, & hortos irrigando fœcundans, atque vrbem ipsam præterfluens, tandem à mari absorbetur. Ab Austro commodissimus atque multarum nauium capax portus est: qui partim intra vrbis mœnia, partim inter littus, & mare situs, nauibus tutam & tranquillam stationem, ciuitati verò maximum lucrum præbet. In cuius medio insignis turris est, quæ quod Beelzebub olim fanum celeberrimum fuerit, Turris Muscarum vocatur: quam etiam pharum fuisse Heroldi videtur esse opinio, quòd nempe eius vsus fuerit, tempore nocturno, nauium cursui ad prænuncianda vada ignes ostendere. Huius vrbis frequẽs in Machabæorum libris fit mentio: in qua Ionathas Macha bæus purpura indutus, latus regis Alexandri sponsi in nuptiarum solennitate clausit. Eandem postea ingressus, perfidè ac proditoriè à Ptolemensibus captus est: atque mille ludæi, qui cum eo intrauerant, gladio interfecti. In hac vrbe Paulus Apostolus à Tyro veniens, vnam diem apud fratres egit.

Monachus Florentinus Acconensis Epis.lib.de recuperata ptolemaide. Herold.con. bell.sa.lib.2. ca.7.9.& l. 4.ca.13. 1.Mach.5. 10.11.12.13. 2.Mach.13. Actor. 21.

Cùm à Christianis Ptolemais possideba-

Tyr.bel.sac. li.10. ca.26. et l.12.c.27. & li.13.c.2. & li.14.ca. 12.13.14.

tur, Episcopali sede, quæ Tyrensi Archiepiscopo subiecta erat. Cuius Episcopatus titulum etiamnum vsurpat, qui vices gerit Episcopi ciuitatis Monasteriensis in VVestphalia. Insigne hîc fuit templum S. Crucis, & alterum S. Sabbæ, atque hospitale dominorum Teutonicorum. Nec non munitissima castra

Herold.con. bel.sac.lib.

& turres, inter quas illa, quam maledictam appellant, excellebat. Aedes tum publicæ, tum priuatæ, magnificæ atque pulcherrimæ.

Hanc ciuitatem anno à natiuitate Domini

Tyr.10. bell. sac.28. Vitr.ca.25.

sexcentesimo trigesimo sexto, Saraceni duce Haomaro Christianis eripuerunt. Eandem anno Domini millesimo centesimo quarto, Christiani duce Balduino primo, Hierosolymorum rege, Genuensium classe septuaginta nauium rostratarum, quæ vulgò galeæ vocantur, adiuti, terra marique per dies viginti continuos oppugnando, expugnauerunt. Genuensibus autem pro data opera, tertia reddituum pars, quæ ex maritimo vectigali in portu Ptolemaidensi colligeretur, in ciuitate verò Ecclesia, & in vico quodam plena iurisdictio in perpetuum concessa est: & iuxta singulorum merita possessiones & domicilia à Rege assignata sunt.

Vitria.c.95. & 99. Herold continuat. bel. sacr.li.1.ca. 7.& li.2.ca. 11.& li.5.c. 6.7.& li.6. ca.7.& 10.

Deinde anno Christi millesimo centesimo octuagesimo septimo, Ptolemais à Saracenis duce Saladino Aegypti & Syriæ rege recepta est. Rursum anno Salutis millesimo centesimo nonagesimo primo à Philippo Adeodato Francorum, & Richardo Anglorum Regibus tertio obsidionis anno, est recuperata, & à Christianis centum annis possessa fuit.

Postremò autem anno Domini supra mille ducentos nonagesimo primo, à centum quinquaginta millibus Saracenorum violenter expugnata, incensa, ac funditus ita euersa est, vt ne quidem vllum vrbis monumentum relictum fuerit; sed ruinarum materie ac ruderibus expurgato loco, ad arandum & serendum ager commodus fuit. Postea per Aegyptios Saracenos restaurata, & à quindecim millibus Turcarum diu obsidione cincta, expugnari non potuit. Tandem verò longo pòst tempore, anno nimirum Domini millesimo quingentesimo decimo septimo in Turcarum Imperatoris potestatem redacta, eius nunc acerbissimum seruitutis iugum experitur.

67.

Cant.4. Tyr.7 bell. sa.22.& 13. bel.sa.3. Broc. itin.1. Breid. ibid. Sal.tom.9. cap.10.

PVTEVS aquarum viuentium, cuius in Canticis Salomonis fit mẽtio, iuxta viam, quæ Tyrum ducit, situs egregius est, & admirabilis: atque versus Aquilonem à Sandalio castro paulò ampliùs quàm miliari, versus Austrum verò, à Tyro paruo miliario distat. Quamuis autem singulariter, puteus dicatur, sunt tamẽ quatuor fontes quadrati; quorum ille, qui præcipuus est, in vnoquoque quadrati latere, quadraginta; reliqui verò vigintiquinque cubitos habent. Omnes muris fortissimis, de durissimis lapidibus insolubili opere obfirmatis, concluſi: vnde varij deducuntur aquæductus & riui: qui totam Tyri planiciem omnesque eius hortos irrigant & fœcundant. Distant hi fontes à mari magno paulò ampliùs, quàm arcus iacere potest: in quo tantillo spatio, sex molas agunt: & deinde se mari miscent.

68.

RAMA in tribu Aser. Hiero. de loc. Heb. lit. R.

69. ROOB,

69.

Ioſ.19. 21. Iud.1. 1.Para.6. Iudic. 18. 2.Reg.10. Num. 13. Hieron.in lo.He.lit.R.

ROOB, siue Rohob, Hebraicè Rechob & Bethrechob dicta, potens vrbs est tribus Aser, Leuitis cum suis suburbanis ad inhabitandum data: à qua & circumiacens terra, quę Cæsaream Philippi vsque extenditur, Regio Roob nominatur.

Missi à Moyse de Cadesbarne duodecim exploratores terræ Israëli promissæ perlustrãdi gratia, totam in longum peragrati Palæstinam in hanc vsque regionem progressi fuisse leguntur.

70.

Tyr.11. bell. sacr. 30. & 13.bel.sac.3. 9.13.& 18. bel.sac.15. Vitri.ca.29. & 43. Broc.itin.1. Breid. ibid.

SANDALIVM, munitissimum castrum, quondam ab Alexandro magno, Macedonum Rege, cùm Tyrum oppugnaret, in Isthmo & littore maris iuxta limpidum & salubrem fontem ædificatum: quod à suo nomine Alexandrium vocauit. Vulgus verò, qui Arabicè Alexandrum Scandarum, & Alexandrium Scandarium dicit, Euphoniæ causa, r. in l. conuersa, id Scandalium, alij autem corrupto prorsus vocabulo, Scãdalido & Laudaleon vocarunt. Situm verò est in agro peramæno, fontibusq; ac riuulis irriguo, frumento, pascuit, ficetis, & oliuetis, omnisq; generis fructibus feraci: à Castro Lamberti & monte Saron versus Aquilonem tribus; à Puteo autem aquarum viuentium versus Austrum paulo ampliùs, quàm vno miliari distans. Anno Christi millesimo centesimo decimo septimo, idem hoc castrum Hierosolymorum Rex Balduinus primus, cùm & ipse Tyrum expugnare vellet, collapsum instaurauit; ac quibusdam è suis nobilibus, qui ab eius appellatione nomen suum nobilitârunt, possidẽdum defendendumque tradidit.

71.

Lir.in 3. Reg.17. Ioſe.8. ant. 13. Hier.de loc. Hebr. lit.S. Tyr.7. bell. sacr.22. Vitr.ca.44. Fretel. Broc. itin.1. Breid.ibid. Herold.2. cont.bel.sa. 17. 3.Reg.17. Luc.4. Hiero.praf. in Ionam Proph. August.de mirabil.sac. scripturali. 2.cap.17.

SAREPTA Sidoniorum ciuitas, cuius ruinæ, quæ adhuc cernuntur, antiquam eius magnificentiam testantur, Hebraicè Sarphath dicta, à silua iuxta eam existẽte nomen habere scribitur. Sita est, quasi media inter Tyrum & Sidõnem, in via publica, non procul à littore maris: & ab Eleuthero fluuio versus Aquilonem duobus; à Sidone autem versus Austrum totidem miliaribus distat. A generoso vino hæc ciuitas à poëtis commendata est: vnde Sidonius.

Vina mihi non sunt Gazetica, Chia, Falerna,
Quæq; Sareptano palmite missa bibas.

Hic quondam Diuinus vates Elias apud mulierem viduam hospitio exceptus, esuriẽs à paupercula pastus est; esurientemque cum filio pauit: cuius hydriæ farina Prophetæ beneficio non deficiebat; & lecythi oleum non minuebatur. Idem & filiũ eius paulò pòst mortuum, in cœnaculo, vbi ipse manebat (quod etiamnum ostenditur) oratione sua vitę restituit: de quo tradunt Hebræi, quod fuerit Ionas Propheta, quem à Cete deglutitum, tertio die Deus liberauit. Cùm Sarepta à Christianis incolebatur, Episcopali sede nobilitata, (cuius titulo nunc Tornacenses suffraganei vtuntur) Tyrensi archiepiscopo subiecta erat. Hanc hodie Saphet vocari persuasus est Postellus.

Tyr.14. bel. ſa.12.& 14.

Porrò in Abdiæ prophetia secundum spiritualem intelligentiam, Sareptam pro Gallia seu Francia, & Bosphorum pro Hispania sumenda esse, Rabbi Salomon, & Rabbi Dauid, Liranus, Pagninus, alijque testantur. Christi enim salus à Chananęa vsque in Galliam, Hispaniam, & Germaniam trãsmigrauit, totumque per Orbem diuulgata est.

Abdiæ 1. Lir.ibid. Pag. in libr. interpret. nomi. Hebr. Io. Bened. Paris.ibid.

72.

Breid. iti.1. 3.Reg.17. Vitri.c.44. Hier.to.1. epist. 27. in epitaph. Paulæ.

HOC loco ante Australem Sareptæ portam, Elias olim ad Sareptanam viduam duo ligna colligentem venit, & cum ea locutus est: vbi postea Christiani sacram ędiculam cum turri erexerunt. Quam Hieronymi ætate Paula nobilis vidua Romana, cùm sacra Palæstinæ loca peragraret, ingressa, Dominũ Saluatorem, vt idem Doctor testatur, in ea adorauit.

73.

Isa.33.35.

SARON mons, aquis, fluminibus, hortis, & vineis abundans, iuxta castrum Lamberti, non longè è mari situs est: atque versus Aquilonem à Ptolemaide quatuor, versus Austrum verò à Sandalio castro tribus miliaribus distat: cuius iuga vsque ad castrum Indi se extendunt. Broc. itin. 1. & 3. Breid. ibid.

74.

SCALA Tyriorum. Mons est altissimus, qui versus Septentrionem à Ptolemaide stadijs centum abest. Ioſe.2.bel.9.

75.

SCOPVLI, qui inter Sidonem & Sareptam sunt. Tyr.7.bell.sacr.13.

76.

SIDA maritimus Phœniciæ vicus, qui viginti stadijs à Tyriorum vrbe distat, ex quo Zosimas vir Sanctus & Prophetię dono & miraculis illustris, oriundus; in monastico tugurio, quod ad vicum hunc situm, à Cæsarea Palestinæ stadijs prope quingentis distabat, solitariam degit vitam. Nicephor. Hist. Eccles. libr.17. cap. 4.

77.

SIDON, corruptè Sydon, perantiqua, opulenta, & celebris, Phœnices vrbs atque insigne emporium: cuius magnitudinem etiam

Ioſ.11. 19. Hier. in lo. num Heb.lit.S. & in lo.act. Apost.lit.S. Gen. 10. Hiero. ibid. Ioſ.1.an.12.

ipsæ eius ruinæ docent. Chananæorum olim ad Aquilonem respiciẽs terminus fuit, postea verò regionis ludææ.

Quam Sidon primogenitus vndecim filiorum Chanaan iuxta Libani montis ortum condidit, eique nomen deidt, à quo in præsen

tem

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem fere diem Sidon vocata est: nunc verò Sa- *Iustin. hist. lib. 18.*
id vocari Niger & Postellus testantur. Alij à piscium vbertate, Sidona appellatam scribũt: nam piscem Phœnices sidon vocant.

Commodissimum hæc ciuitas situm habet: distans enim à Sarepta versus Aquilonem duobus, contra Austrum à Beryto quinque, & versus Occidentem ab Antilibano monte vno; à Cæsarea autem Philippi vndecim miliaribus; ab Occidente mari magno alluitur, tutoque ac tranquillo portu ditatur: atque ab Oriente magnus & fertilis illi adiacet campus, qui aquarum fluentis fœcundus, optimis vineis, cannis mellis, fructiferis arboribus, siluis & pratis abundans, multam ciuibus præstat commoditatem.

Broc. itin. 1. Breid. ibid. Vitriac. cap. 27. & 44.

Ios. 5. ant. 7. Tyr. 7. bell. sacr. 22. Sal. tom. 9. cap. 10.

Ipsa verò vrbs aëre saluberrimo fruens, solida in rupe super littus maris in longum ædificata, ab Aquilone in Austrum tendit: cuius vtrumque cornu duobus castris natura & arte validis munitur. Quorum vnum ad vrbis Aquilonem in rupe, & corde maris situm quondam à dominis Teutonicis defendebatur. Alterum versus Austrum firmo in colle exstructum, à Templarijs custodiebatur. Præter quæ & aliud castrũ in meditullio ciuitatis constitutum erat. Incolarum plerique vitri & purpuræ artificio viuunt: atque olim in cedendis Libani montis lignis & lapidibus præstabant: quorum opera tam Iudæorum Rex Salomon, quàm Dux Zorobabel in templi ædificatione vsi sunt.

Hiero. in la act. Apost. Ios. 5. 2. Reg. 5. 3. Reg. 5. 1. Par. 14. 22 & 2. Par. 2. 1. Esdr. 3. Ioseph. 8. ant. 2. & 11. ant. 4. Ios. 19. Iudic. 1. Hiero. in lo. Heb. lit. S.

Quamuis vrbs hæc olim in sortem tribus Aser ceciderit, Asaritæ tamen eam nunquam possederunt: quòd eius incolas expellere non valuerunt. Vnde Sidonij ad Christi vsque tempora in gentium permanentes errore, Baal & Astaroth deos, & Astarten deam coluerunt. Quam & glorioſus Iudæorum Rex Salomon gentilium vxorum suarum instinctu adorauit, & à Deo reprobatus est. Israelitarum quoque Rex Achab, cùm Ethbaal Regis Sidôniorum filiam Iezabel duxisset vxorem, per eam seductus, & ipse idôlum Baal coluit: suisque sceleribus Dominum Deum Israel irritauit super omnes reges, qui fuerant ante eum. Quamobrem propter incolarum scelera, prout Diuinus sermo per Ieremiam, Ezechielem, & Ioëlem prædixerat, Sidon primùm à Nabuchodonosor Babyloniorum rege capta, & fame ac pestilentia, gladioque consumpta est: & deinde ab Alexandro magno Macedonum rege expugnata.

Hier. tom. 6. in Osee 8. 3. Reg. 11. 4. Reg. 23. 3. Reg. 16. Ierem. 47. Ezech. 28. Ioel. 3. Hiero. in Ezech. 28. Io. 11. ant. 8. Q. Curtius de gestis Alexan. li. 4.

At verò licet in idololatria nati, cùm materno lacte idololatriam suxissent, ipsis tamen Iudæis, qui in vero Dei cultu tanto tempore per Moysen & Prophetas edocti erant, ad recipiendum IESV Christi Euangelium longè fuisse paratiores, ipse Dominus his verbis testatus est: Væ tibi Chorozaim, væ tibi Bethsaida: quia si in Tyro & Sydône factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent. Verumtamen dico vobis: Tyro & Sydoni remissius erit in die iudicij, quàm vobis. Vnde & idem ipse Saluator Iudaicam infidelitatem pertœsus, & veluti præsagium quoddam ædens Euangelij à Iudæis ad gentes transferendi, Tyri & Sydonis confinia, sua præsentia visitare dignatus est.

Matth. 15. Marc. 7. Luc. 6. Matt. 11. Luc. 10.

Atque Sidonios statim post Christi ascensionem Christianam fidem obuijs vlnis recepisse inde argumentum duci potest, quòd Iulius cohortis Augustæ centurio, cùm Paulum Apostolum vinctum Romam abducens Sidônem appulisset, cum humaniter tractare volens, ad amicos, quos in ciuitate habebat, ire, & curam sui agere permisit. Nam quòd multis sæculis in Christiana religione floruerit, & Episcopali sede, quæ Tyrensi Archiepiscopo subiecta erat, fuerit dotata, historiographorum autoritate cuiuis satis notum est. Porrò titulum Episcopalem ab hac ciuitate nunc gerit suffraganeus Archiepiscopi Moguntini. Cùm anno à Christi natiuitate sexcentesimo trigesimo sexto Sidon in Saracenorũ manus peruenisset, Hierosolymorum Rex Balduinus primus anno Christianæ salutis milleſimo centesimo vndecimo instructa Danorum & Noruegiorum (qui sacra loca visitandi gratia apud Ioppen appulsi erant) nauium classe ciuitatem mari cingens, ac suo exercitu terra obsidione vallans, eam mense Decembri cœpit: ac captam cuidam ex magnatum suorum numero, Eustachio videlicet Gremer iure hæreditario possidendam donauit. Danos autem & Noruegios, pro nauata belli opera præter victum nihil exigentes, donarijs honorauit.

Act. 27. Tyr. 14. bell. 12. Tyr. 11. bel. sacr. 14. Vitri. ca. 27.

Anno verò partus virginei milleſimo ducẽtesimo quinquagesimo Christianissimus Gallorum Rex D. Ludouicus cùm pietatis causa quadriennio in Palæstina hæreret, collapsam Sidônem restaurauit, ac ex Christianis præsidiario militi tuendam tradidit. Cuius sanctissimi regis eximia pietas in eo plus satis eluxit, quòd cùm ad instaurandam Sidônem, iter faciens iuxta viam aliquot Christianorum insepulta, ac iam putrida cadauera offendisset, licet eorum grauissimum fœtorem Rex ferre vix posset, proprijs tamen suis manibus ea sepeliuit.

Herold. 4. cont. bel. sa. 8.

Denique anno à natiuitate Christi milleſimo ducentesimo octuagesimo nono à Saracenis Sidon hæc capta, etiamnum à Turcis possidetur.

Herold. 5. cont. bell. sacr. 4.

78.

HOC loco ante Orientalem Sidônis portam, in via, quæ versus Ituræam & Cæsaream Philippi ducit, mulier Chananæa pro filia sua dæmoniaca, Dominum orans, quòd postulauit impetrauit. Vbi postea à Christianis sacellum exstructum est.

Matth. 15. Marc. 7. Breid. iti. 1. Sal. tom. 9. cap. 10.

79.

SILVA pinea, Berythensium ciuitati vicina: quæ Christianis eandem oppugnantibus vrbem, ad componendum scalas, ligneas turres, arietes, & alias quaslibet rei bellicę machinas, copiosam & idoneam præstabat materiam. Tyr. 11. bel. sacr. 13.

80.

SIOR, siue Sihor, aliàs Syor. ciuitas in tribu Aser. Ios. 19. Hieron. de loc. Heb. lit. S.

81.

Iansen. comment. in concor. Euangel. cap. 61. Marc. 7.

SYROPHOENICIA. ea regionis Phœniciæ pars est, quæ ad Boream Libani montis sita, Syriæ potiori coniungitur. atque ob huiusmodi confinium, voce composita Syrophœnicia dicitur, & habitatores eius, Syrophœnices.

Ex hac prouincia mulier illa Cananæa oriunda fuit: quæ in Euangelio Syrophœnissa genere fuisse scribitur.

82.

TERRA Chabul, siue Cabul, Iosepho Chabalon, Chabelon, Chabulon, & Zabulon dicta, regio est Galilææ gentium, Tyriorum finibus vicina. Cuius viginti ciuitates non procul à Tyro dissitas Tyriorum regi Hiram Salomon gratitudinis ergò dono dedit, quod magnam auri vim, maiorem argenti, & de Libano monte ligni lapidisque copiosam materiam in templi atq; palatij ædificium contulisset. quę cùm perlustratę regi Hiram, ob hoc quod graminis plenæ erant (vt inquit Hieronymus) displicuissent, Salomoni renunciauit sibi ciuitatibus opus non esse, appellauitq; eas terram Chabul, quę vox, Iosepho teste, id quod displicet, Phœnicum lingua significat. Hebraicè verò, vt ait Rabbi Salomon, & plures alij, tenacitatem sonat: terra quippe agri illius pinguis, argillosa & vliginosa erat, atque ambulantium pedibus facilè adhærens. Salomon autem spretas ab Hiram restaurauit ciuitates, & Israëlitis inhabitandas dedit. 3. Reg. 9. Ioseph. 8. antiq. 5, & cont. Apion. Hierony in loc. Hebr. & Amos 1. Liran. 3. Reg. 9. 2. Paral. 8. & ibi Hieron.

83.

Tyr. bell. sacr. lib. 1. ca. 5. & l. 13. c. 13. & li. 17. c. 14. & lib. 21. cap. 27. 28. & lib. 22. cap. 5. 24. 28. Vitriac. cap. 43. & 95. Brocard. itin. 2. Breid. ibid.

THORON, aliâs Toronum, corruptè Choron. amplum & nobile castrum est, naturali situ & artificio munitissimum. quod in montanis tribus Aser, quæ Tyro ab Oriente adiacent, situm: versus Boreã à castro Montis fortis quatuor; contra Africum à ciuitate Asor, totidem; versus Eurum verò à Tyro septem miliaribus distat. Aedificatum autem est anno nati Saluatoris milleſimo centesimo septimo, cùm Tyrensium ciuitas adhuc à Saracenis detineretur, ad frequentes eorum cohibendum eruptiones, à nobili & magnifico viro Hugone de sancto Abdemaro, vrbis Tiberiadis domino, in mõte excelso admodum & cacuminato, in loco cui nomen priscum Tyberim erat. Vnde ex inopinato prædictis ciuibus crebras intulit molestias: ac circumia cẽtem regionẽ ab hostium incursu defendit.

Est autem castrum hoc inter Tiberiadem, Tyrum, & Cæsaream Philippi quasi in medio constitutum, & cum grata aëris temperie, solum habet optmum, vinetis & arborib. prorsus conueniens: sed & frugibus & agriculturæ commodissimum.

Ab hoc castro domini de Torono hæreditario iure nomen suum & nobilitatem trahebant: atque in eisdem montanis fœcundas habebant possessiones. In insigni eiusdem castri ecclesia, quæ beatæ Dei genitrici & semper virgini sacra erat, præclarus & potens Baro Hemfredus de Torono, Balduini tertij Hierosolymorum regis Constabularius, Regiæq; militiæ prefectus, qui in Castro nouo obierat, debita magnificentia sepultus est. Ibidem & Guido Hierosolymitanus rex cùm Ptolemaidem à Saracenis occupatam triennio obsideret, sedem habuit. Iuxta idem castrum postea Romanorum Imperator Hẽricus sextus cum suis Germanis castra meratus fuit.

Vitriac. cap. 98. & 100. Herold. contin. bel. sacr. lib. 2. ca. 4. 5. 13. & 17.

84.

TYRVS, qui Hebræo Syroque sermone צור Sor, Zor, Tsor appellatur, Gellio & alijs Sarra, vulgari autem vocabulo hodie Suri dicitur; vrbs omnium, quas Phœnicia habet, maxima & munitissima est, ac vniuersæ Phœnices metropolis, domina maris, totiusq; Orbis emporium; quod propter negotiationem, opulentiam, ac populi frequentiam, nedum in profanis, verùm & in sacris literis longè est celeberrimum. Distat versus Aquilonem à Puteo aquarum viuentium paruo miliari, contra Austrum ab Eleuthero fluuio tribus, contra Occidentem verò à ciuitate Asor, nouem miliaribus. Secundum Hieronymum autem à Cæsarea Philippi vicesimo propè miliario, & à Tiberiade quasi trigesimo distare scribitur.

Hieron. in Ezech. 26. Ios. 19. Brocard. itin. 1. & 7. Breid. itin. 1. Hieron. in loc. Act. Apo. lit. T. Tyr. 11. bel. sacr. 5. Sal. tom. 9. cap. 10.

Aedificata autem est circuli instar in rotũdam formam super rupem durissimam, ac quondam, prout in Græcis Latinisq; & barbaris historijs legimus, insula fuit: quæ nullum habens de terra accessum, præalto mari, iuxta Q. Curtium quatuor stadijs, Plinio autem & D. Hieronymo septingentis passibus à continente diuisa, tota marinis fluctibus vndique ambiebatur. quamobrem in corde (hoc est, *supra, et in* in medio) maris sitam esse scribit Ezechiel. Sed opera primùm Nabuchodonosor Chaldæorum regis, deinde Macedonum regis Alexandri magni, vt melius expugnaretur, mul tis in breui freto aggeribus cõiectis, cõtinenti ab Oriente adiuncta, ex insula facta est peninsula, qualis etiamnum cernitur. Verum is à terra aditus, cuius latitudo iactu lapidis æstimatur, postea quadruplici muro, coque fortissimo & alto, ac vigintiquinque pedes spisso clausus est. atque solidissima insuper porta, & quæ propugnaculi loco erant, duodecim fortissimis miraque altitudinis turribus sibi penè contiguis conseptus est. Cui tam forti ædificio ab Austro Arx adhæret in rupe & capite maris sita, inexpugnabilibus propugnaculis & turribus munitissima, egregijsque palatijs ornata. Ex parte maritima per circuitum vrbs tota duplici muro ac robustissimis portis, & iustæ altitudinis turribus æqua inter se proportione distãtibus cincta est. inter quas ea quæ portæ ciuitatis Orientali imminet, sicut & quæ viridis dicitur, nec non & illa quæ turris Tanariæ vocatur, præ cęteris eminebãt.

cap. 10. Q. Curtius de reb. gestis Alexan. Mag. li. 4. post initia Plin. lib. 5. cap. 19. Hiero. vbi. supra, et in Isa. 23 & Ezech. 26. & 27. Ezec. 27. 28. Tyr bell. sacr. lib. 12. c. 6. et l. 13. ca. 5. 13. & lib. 19. c. 3. Broc. itt. 1. Breid. ibid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Septentrionali vrbis parte præstantissimus iuxta ac tutissimus intra ciuitatis mœnia Portus est geminas inter turres cõclusus: qui nauibus de alto venientibus tranquillam præbet stationem. Regio vrbi adiacens, quæ in Austrum tribus, in Septentrionalem verò totidem miliaribus protenditur; atque in latitudine alibi duobus, alibi tribus miliaribus metitur, pinguis est glebæ, atque ab insigni vbertate & amænitate commẽdata, multam præstat incolis commoditatem. Limpidissimo enim fluuio, & Putei aquarum viuẽtium riuis, aliorumque plurimorum fontium aquis irrigua & fœcunda, hortis, varijque generis arboribus ac frugibus scatet; atq; cannarũ mellis vnde saccarum colligitur, copiam habet.

Hieron. in Ezech. 26. & 27.

Ioseph. ant. 3. & 9. ant. 13. Tyr. 13. bel. sacr. 3.

Ipsa autem vrbs magnificis columnis Pyramidibusque marmoreis, nec non tam priuatis, quàm publicis ædificijs intrinsecus admirabilis fuit. vnde & hęc eius de sua magnificentia apud Propheram gloriabũda vox est: Perfecti decõris ego sum, & in corde maris sita. Cuius quidem pristinæ istius gloriæ etiamnũ plurima visuntur vestigia.

Ezech. 27.

Omnis vrbis huius nobilitas, Hierony. & Plinio testibus, conchylio atq; purpura constat. Nam incolarum plerique ex rubro marinorum incisorum muricum siue conchyliorum succo, qui & ostrum dicitur, nobili artificio purpureos pannos ac vestes conficiunt. vnde & præstantissimus istius generis color etiam hodie vrbis trahens nomen, purpura Tyria & Sarrana vocatur. Virg. lib. 4. Aeneid.

Hieron. in loc. Act. Apost. lit. T. Plin. 5. na. hist. 19.

Tyrioq; ardebat murice læna. Idem.
Vt gemma bibat, & Sarrano dormiat ostro.

Et Germanica nostra lingua purpureus pannus *Scarlaken*, quasi *Sarlaken* vocitatur. Arabes enim, seu Syros, apud quos nomẽ hoc originẽ sumit, pro San, Scan: & simili modo pro Sar, Scar pronũciare: item colorẽ hunc à regione etiam Phœniceum, atq; vna mutata litera puniceum vocari, supra, cùm Sandaliũ, & Phœniciam describeremus, indicauimus: Quia verò purpuræ color, colorum omniũ nobilissimus & splendidissimus est, hinc purpura antiquitus Cæsarum, Regum, & Romanorũ magistratuum insigne erat. vnde & Ionathas Machabæus ab Alexandro rege Syriæ, regio munere corona & purpurea stola donatus est: qua in festiuitatibus & nuptijs induebatur. Et Christus Saluator noster, quòd se Regẽ cõfiteretur, purpurea chlamyde rex illusus est. Hinc & Agrippina Colonia Romanæ Reipub. & filia & æmula, suos consules in solennitatibus purpureo habitu honorat. Præter purpuræ artificium, in cędendis Libani montis lignis & lapidibus Tyrij quoque excellebant: atq; in re & pugna nauali peritissimi & maris maximè gnari erant. quorũ opera, sicut sacra Scriptura testatur, Iudæorum Rex Salomon non in templi solùm structura, sed & in Indicis, pro adferendo auro, nauigationibus vsus est.

Sub num. 63. & 70.

1 Machab. 10.

Math. 27. Marc. 15. Ioan. 19.

3. Reg. 9. 2. Par. 8.

Præterea, quod ad magnũ huius vrbis splendorem facit, in Tyrum velut in mercatorum omnium commune quoddã receptaculum, ex omni orbis parte continua nauium classe pretiosissimæ quæque merces conuehebantur: in celeberrimis ac quotidianis eius nundinis in longè dissitas mundi partes distrahẽdæ. Nam, quod præsẽtia tempora etiamnum probant, omnium propemodum gentium in illa exercebantur commercia. cuius magnificas negotiationes Ezechiel propheta lato sermone describit. secundum cuius descriptionem Venetorum, Parisiensium, & Antuerpiensium mercatus cum Tyriorum collatus, ne comparari quidem potest. His negotiationibus Tyrus diuitijs luxuriosa, ciuium multitudine, ac rerum omnium abundantia gaudebat: eiusq; plateæ puerorum ac puellarum caterua, iuuenum ac virginũ lusibus perstrepebant. Hæc de Tyri situ & ædificijs dicta sufficiant, cuius si munitionẽ spectes, arx magis quàm vrbs dicenda est: si negotiationẽ, mundi totius forum est: si magnificentiam & gloriam, regia quadam maiestate fulgens, velut Regina inter cęteras vrbes eminet: si opes denique, fastum, & luxum attendas, orbis potius quàm vrbis nomen meretur.

Ezech. 27. Hiero. ibi. & in Isai. 23. Adam. Sasbout in Isai. 23.

Quod verò ad Tyri originem attinet, certum est iuxta veterum traditiones atq; Berosum, quòd Tyras septimus filiorum Iaphet paulò post diluuium eam condiderit; illique à suo sumptum vocabulo nomen indiderit. atque hinc Tyrus ab Isaia à diebus pristinis in conditionis suæ antiquitate gloriata fuisse de scribitur. Tempore Iosue Israëlitarum ducis à Phœnice rege, vt & supra memini, instaurata, Phœniciæ meruit fieri metropolis. Quod autem Iosephus ducentis quadraginta annis antequam Salomonis templum extrueretur, hoc est, sub Gedeone iudice Israël; Iustinus verò ante annum Troianæ cladis, id est, septennio ante Samsonis iudicis tempora, Tyrum à Sidonijs conditam scribunt, id potius de eius restauratione atque renouatione intelligendum esse reor. ideoque duntaxat filia & colonia Sidõnis appellatur. sicut vicissim potens illa Africæ vrbs & Romani æmula Imperij Carthago à Tyris condita, Tyriorum est colonia. vnde illud Virgilij.

Genes. 10. Beros. Tyr. 13. bel. sacr. 1. Bro. Atin. 1. Breud. ibid. Sal. to. 9. cap. 10. Isai. 23. Euseb. in Chronic. Ioseph. 8. ant. 3. Iustin. hist. lib. 18. Benedic. in 1. Par. 14. & Isa. 23. Isai. 23. Hiero. ibi. Plin. lib. 5. cap. 19. Iosep. lib. 1. con. Apion.

Vrbs antiqua fuit, Tyrij tenuère coloni.

Ideoque & Carthaginense regnum à Tyrijs siue Phœnicibus Punicum, quasi Phœnicum nominatum fuit.

In Israëlitica terræ promissionis diuisione Tyrus sorte ducta tribui quidem Aser obuenit: verùm quia Asaritæ habitatores eius expellere non potuerunt, eam filij Israël nunquam possederũt. Quamobrem Tyrij ad Euangelij vsq; promulgationem in gentili perseuerantes errore, louem, Saturnum, Astarten, & Herculem (cuius numini vrbem dicauerant) pro dijs adorauerant. eorumque rex Hiram pro deorum fuorum honore auream Tyri in Iouis delubro dedicauit columnam, idque aureis donarijs exornauit. Idemque maiores suos religione in deos prælucere cupiẽs, Herculi & Astartæ, antiqua demolitus, noua templa condidit, ac Herculi insuper statuam erexit, sacerdotiaq; ac sacerdotes instituit. ex quo-

Ios. 19.

Hercules Tyriorum. præses. Ioseph. 8. ant. 5. & lib. 1. con. Apion.

quorũ numero postea Ithobalus Astartæ sacerdos Phelleten Tyri Regem peremit. Ad hos etiam Tyriorum venerandum deos Iudæorũ pseudopontifex Iason, cùm quinquennalis agon siue certamen Tyri celebraretur, ab Hierosolymis trecentas argenti didrachmas, in sacrificium Herculis erogandas Tyrũ misisse, in Machabæorum libris scribitur.

2 Mac. 4.

3 Reg. 9. Amos. 1. Hiero. ibi. 2. Reg. 5. 3. Reg. 5. 1. Par. 14. & 22. 2. Pa. 2. 8. 9 Ioseph. 7. ant. 3. & 8. ant. 2. & 5. 3. Reg. 9. 2. Par 8 Ioseph. 8. ant. 5. & lib. 1. cont. Apion.

Quamuis autem Tyrij proprium olim habuerint Regem, qui gentium idololatriæ erat implicatus, atque à Iudaica religione alienus, cum Regibus tamen Iuda amicitiam, societatem, & fraternitatis fœdus semper habuisse leguntur: atque Hinc Tyrij Iudæorum dici fratres meruerunt. Qua de causa prædictus Tyriorum rex hiram, Iudæorum non solùm amicus, sed & benefactor, Dauidi. eiusq; filio Salomoni in palatiorum & Templi ædificationem artifices, & de monte Libano ligna cedrina ratibus per mare in Ioppen vsq; transmisit. In cuius compensationem cum Salomon frumento, vino, oleo, ac viginti oppidis Galilææ non procul à Tyro dissitis donauit. Vt taceam quòd literis, nec non ænigmatibus explicandis, multisque donarijs vltro citroq; missis sese mutuo honorauerint.

1. Esdr. 3.

2. Esdr. 13.

Quæ Tyri & Hierosolymæ inter se amicitia in perpetuum firma duraurit. Nam & Iudæorum duci Zorobabeli ad templi instaurationem cedri materiam à Tyrijs missam: & Neemiæ tempore Tyrios Hierosolymis habitasse, ibique vendidisse pisces, aliaque exercuisse mercimonia in Esdra legimus.

Ezech. 28. Isa. 23. Ierem. 47. Ezech. 26. 27. 28. Ioel. 3. Amos. 1. Zach. 9.

Verùm cùm Tyri Rex gloria elatus in tantam cordis venisset superbiã, vt Propheta teste diceret: Deus ego sum, & in cathedra Dei sedi in corde maris; ac populus propter opũ abundantiam in nulla non scelera diffluerent Dominus exercituũ, qui iustus peccatorum? vindex est, per Prophetas suos Isaiam, Ieremiã, Ezechielem, Ioelẽ, Amos, & Zachariam, inclyram & inexpugnabilem hanc vrbem ab exteris Regibus, qui Diuinæ iustitiæ forent executores, obsidendam, ense igneq; vastandam, ac, funditus destruendam, atque septuaginta annis desolatum iri prædixit.

Ioseph. ant. 15. et lib. 1. con. Apion. Tyr. 13. bel. sacr. 4.

Quam, vt in publicis Phœnicum historiarum, quæ in archiuis Tyri diligentissimè seruabantur, annalibus scriptum inuenitur, primò Salmanasar Assyriorum Rex cum sexaginta nauibus; in quibus octingenti erant remiges, mari obsedit. qua classe à duodecim Tyriorum nauibus deuicta, & quingentis ex ea captiuis abductis, Rex Assyrius custodes ad Tyri fluuium & aquæ ductus disposuit, qui aquari Tyrios prohiberẽt. quod cùm per continuos quinq; annos fieret, Tyrij quò aquam haberent, humanis vsib. necessariam, puteos fodere, atq; inde haurire coacti sunt.

Hieron. in Isai. 23. & Ezech. 26. 27. 28. & 29. & in Amos 1. Ioseph. 10. ant. 13. Tyr. 13. bel. sacr. 4.

Deinde potentissimus Babylonis rex regum Nabuchodonosor, post excidium Hierosolymitanum cum magnis equorum, curruum, equitum & peditum copijs Tyrum, iuxta nouam Iosephi ex Græco translationem, tredecim annis obsedit. At cùm arietes, vineas, aliasq; bellicas mahinas, eò quòd mari cincta esset, muris non posset admouere, infinitam exercitus multitudinem iussit saxa & aggeres comprotare, & impleto quod inter ciuitatem & continentem maris, imò angustissimi fretri erat medium, vicinum littus insulæ fecit continuum. Quod cùm Tyrij iam iamque viderent perfectum, & percussione arietum murorum fundamenta quaterentur, quicquid pretiosum in auro, argento, vestibusque, & varia suppellectili nobilitas & potentiores quique ciues habebant, impositum nauibus in Cyprum, Carthaginem, & ad alias Ionij Aegæique maris insulas auexerunt, vrbem fermè vacuam relinquentes. Itaque Tyrus millesimo septingentesimo penè à fundatione sua anno à Babylonijs capta, ac Rege populoque occisis, direpta, combusta, & tota ad solum vsque ita euersa est, vt septuaginta annis desolata in derasæ vrbis Planicie piscatores retia sua expanderint ac siccauerint. Quia verò Nabuchodonosor in Tyri expugnatione cũ suo exercitu maxima Deo Optimo Max. fidelitate ac seruitute seruierat, eiusque contra Tyrum impleuerat voluntatem, ita vt gestantium lapides, & cophinos terræ, omne caput decaluarum, & omnis humerus depilarus fuerit; nec tamen capta vrbe vel ipse, vel exercitus eius quicquam opere suo dignum inuenerat in Tyro; ideircò iuxta Ezechielis vaticinium, decimo sexto post destructionem Ierusalem anno pro mercede laboris eius dedit ei Deus regnum Aegypti, atque exercitui eius in prædam vniuersas tradidit Aegypti opes. Vnde intelligimus, inquit Hieronymus, etiam ethnicos, si quid boni fecerint, non absque mercede Dei iudicio præteriri. Nam licet bona in statu peccati facta, remuneratione æternæ gloriæ non sint digna, sæpè tamen ea temporali aliquo compensat Deus.

Ezech. 29. Hiero. ibi. Ezech. 29. & 32. Ioseph. 10. ant. 11 Hieron in Ezech. 29. Hieron. in Isai. 23. & Ezech. 26. 27. 28. 29. Q. Curtus de rebus. gestis. Alexand. mitgni lib. 4. paulò post principiũ. Iosep. 1. ant. 8. Tyr. 13. bel. sacr. 4. Diodorus in vita Alexandri anno 4. Hieron. in

Cæterùm post septuaginta desolationis annos Tyrus iterum ædificata, & in antiquũ statum restituta, ducẽtis fermè annis floruit: Deinde per Magnum illum Alexandrum Macedonum regem septem mensibus oppugnata fuit, & rãdem expugnata. Qui & ipse (vetusto Nabuchodonosoris opere iam vel maris illuuie, vel Tyriorum industria destructo) ad vrbis expugnationem à multis hominum milli bis ingenti vndiq; saxorum, (quæ Tyrus vetus præbebat) arborum cum ingẽtibus ramis, aggerumq; congerie comportata, maris voraginem oppleuit, ac vrbem denuo ab ortu continenti contiguã reddidit quam formam in hodierum vsque diem retinet.

loc. Act. Apost. lit. T. Plin. lib. 5. cap. 19. Io. Bened. in Ez. e. 26. Tyr. 13. bel. sacr. 7. Vlp. Digest. tit. de Cens. Tyr. 13. bel. sacr. 1.

Post hanc expugnationem Tyrus in pristino flore & errore ad Christi vsque tempora annis plusquàm trecentis: ac deinde sub suaui Christi iugo sexcentis circiter annis florentissima claruit. ac fœderis, quod tunc cum Romanis totius orbis dominis ferierat, obseruãtissima, ob egregiam in Rempublicam Imperiumque Romanum, fidem (vt hinc oriũdus vir legum peritissimus Vlpianus testatur) Italici iuris priuilegio atque immunitate ab Imperatoribus dotata fuit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Porrò licet Tyrij, ſicut Sidonij, in idolorum cultura ac vitijs à cunabulis fuerint enutriti & educati, coſtamen ipſis Iudæis, qui præter naturæ & Moyſi legem, Chriſti etiam prædicationem audierant, & miracula conſpexerant, ad recipiendam Euangelij gratiam fuiſſe paratiores, hinc liquet, quod copioſam Tyriorum & Sidoniorum turbam Chriſtum prædicantem ſecutam fuiſſe Euangelium doceat. Cui & iſtud Chriſti accedit teſtimonium; Si in Tyro & Sidône facta fuiſſẽt ſigna, quę in Chorozaim & Bethſaida: quòd in ſacco & cinere ſcelerum ſuorum pœnitentiam egiſſent. Quã animi promptitudinem ipſorum fines viſitãs, ſua præſentia probaſſe videtur.

Matt.3. Luc.6. Matt.11. Luc.10.

Matt.15. Marc.7.

Chriſti autem Euangelio per Apoſtolicam prædicationem iam Mundo coruſcante, Tyrios promptis animis Chriſtianæ lucis veritatem ſtatim fuiſſe amplexos, vel ex diſcipulis, hoc eſt, Chriſtianis illis deprehendere eſt, qui Paulum Apoſtolum ex Aſia Hieroſolymam petentem ac Tyrum appulſum ſeptem diebus apud ſe retinuerunt: atque Diuino ſpiritu de perſecutione, quæ in ipſum Hieroſolymis mouenda erat, edocti, diſſuaſerunt ei, ne Hieroſolymam proficiſceretur. Quorum ſanè ardentiſſima fides in hoc ſe manifeſtauit, quòd omnes vnà cum vxorib. & liberis abeuntem Paulum extra ciuitatem vſque ad littus deducentes, ibi nequaquam ſuam religionem pudendam duxerunt. poſitis enim in littore genibus omnes ſimul orauerunt. deinde Paulo cum ſuis Ptolemaidem nauiganti vltimum vale precati ſunt.

Act.21.

Hieron.to. 1.epiſt.27. ad Euſtoch

Sicut autem ipſi in littoris arena intrepidè Chriſtianam religionem confeſſi ſunt, ita & eorum poſteri in media eiuſdem ciuitatis arena, cùm in alijs Chriſtianorũ perſecutionibus tũ maximè in grauiſſima illa, quæ ſub Diocletiano & Maximiano Imperatoribus facta eſt, fortiſſimos ſe Chriſti exhibentes confeſſores, illuſtri martyrio & Chriſti nomen glorificauerunt, & vrbem hanc ſuo effuſo ſanguine ſacrarunt. Nam, vt Euſebius Cæſareæ Palæſtinæ epiſcopus, qui præſens ſuis oculis ea dum Tyri gererentur ſe ſpectaſſe teſtatur, in Eccleſiaſtica ſua Hiſtoria fusè deſcribit, plurimi Chriſti cultores flagris per omne corpus prius lacerati, nudi multis inſpectantibus in medio arenæ loco leonibus, vrſis, pardis, apris quoque, ſed & tauris, aliiſq; immaniſſimis feris expoſiti ſunt. At feræ carnibus humanis veſci ſolitæ, & longa fame efferatæ, ſtridore & impetu multo è repagulis in ſtadium, imò in Chriſtianos proruentes, vbi eis appropinquauerunt, derepentè tanquam Diuina quadam vi repulſæ, à pijs Deoque charis hominibus retrò reſilierunt. Quas dum ferro & igni, variaque arte & incitamentis ad maiorem feritatem & furorem inſtigarẽt, ipſos primùm ſuos inſtigatores, deinde obiectos ſibi alios verè criminoſos incredibili velocitate diſcerpſerunt: Dei autem cultores (quorum multi adhuc impuberes erant) qui in medio carnificinæ nudis corporibus, læto & hilari vultu, extenſis ad cælum palmis & oculis, ac mente toti cum Deo conuerſabantur, ſæpè religioſè quodã modo circumierunt, attingere verò non ſunt auſæ. Cæterùm cũ feris his abductis, aliæ multò ſæuiores in Chriſti athletas emitterentur, atque ipſæ quoque Dei virtute repreſſæ, nihil moleſtiæ ſtrenuis Chriſti martyribus inferrent, ad extremum homines, qui ſoli immanitate beluas, crudelitate feras, atrocitate beſtias ſuperabant, in ſacroſanctos athletas miſſi, ferro crudeliter omnes iugularunt: eorumque corpora marinis fluctibus ſepulcri loco mandauerunt.

Euſeb.hiſt. eccl.l.8.ca. 14 aliàs 25 Niceph.7. hiſ.eccl.16.

Cùm itaq; perſecutores illi hoc modo truculenti animi in Chriſtiani ouilis gregem omnem ſæuitiæ expleſſent libidinem, tandem in ipſos quoq; duces atq; paſtores eorum impius animus exarſit. inter quos illuſtriſſimus iuxta ac ſanctiſſimus Tyri Epiſcopus Tyranno, tyrannico martyrio martyrum choris ſociatus eſt.

Tyr.bell. ſacra li.11. ca.17.& l. 13.c.2.23. & lib.14. cap.16.

Cùm enim Chriſtiana religio iam altiores radices agere inciperet, Tyrus ſicut opum magnitudine, ſic etiam pietate cæteris excellens, Archiepiſcopali cathedra (cuius poſt Patriarchatum Hieroſolymitanum proxima erat dignitas) nobilitata fuit. Cuius diœceſis olim a Valania fluuio vſq; ad Caſtrum peregrinorum ciuitati Doræ conterminum patebat. atque ſubiectarum quatuordecim ciuitatum ſibi ſubiectos habebat vicarios Epiſcopos, quos ſuffraganeos vocant. Caiphæ nempe, quæ & Porphiria dicitur, Ptolemaidis ſiue Aconis, Sareptæ, Sidônis, Paneadis, quæ eſt Cæſarea Philippi, Beryti ſeu Baruti, Biblij, Botrij Tripolis, Orthoſiæ, Archis, Aradi, Antaradi ſiue Tortoſæ, & Maraclcæ.

Sed, proh dolor, cùm Tyrus annis plus minus ſexcentis, vt dixi, in ſalutari Chriſti cultu floruiſſet, tandem anno partus virginei ſexcenteſimo trigeſimo ſexto vnà cum alijs Paleſtinæ ciuitatibus in Saracenorum poteſtatem lapſa, annis quadringentis octuaginta octo infidelitatis iugum paſſa eſt.

Tyr.li.11. bel.ſacr.17.

Quam Balduinus primus Hieroſolymorum Rex anno ab incarnatione Domini milleſimo centeſimo duodecimo ex infidelium manibus extorquere ſatagens, eam tam nauium claſſe, quàm peditum ac equitum copijs terra mariq; continuis penè aſſultibus, & murorum ac turrium quaſſatione, telorumque imbre plus quatuor menſibus oppugnauit. ſed incolis animosè ciuitatem defendentibus, ob ſidionem ſoluere coactus eſt.

Tyr.bel.ſa. li.12.c.24. 25.& l.13. c.4.5.6.7. 9.10.11.13. 14. Vitriac. cap.43.

Anno verò Chriſtianæ ſalutis milleſimo centeſimo viceſimo quarto, Patriarcha Hieroſolymitanus Guaremũdus Balduini ſecundi Hieroſolymorum regis à Saracenis capti obiens vicem, cęteriq; Chriſtiani principes, ſimul & Venetiarum Dux Dominus Michaël, vnà cum inſtructiſſima Venetorum claſſe terra mariq; acerrimè hanc vrbem impugnantes, quinto obſidionis menſe ciues extrema fame preſſos compulerunt, vt vita, & bonis ſaluis ciuitatem noſtris dederent.

Itaque Tyrus Chriſtianæ reſtituta libertati, in tres claſſes diſtincta fuit. quarum duę Regi Hieroſolymitano, tertia verò iure icti fœderis Venetis ceſſit. rurſumque Archiepiſcopali ſede decorata, centum ſexaginta quinque annis claruit. cuius Archiepiſcopalis iuriſdictio tãtùm à Cane fluuio vſque Caſtrum peregrinorum extendebatur. atque infra ſcriptis præerat Epiſcopatibus. Caiphenſi ſeu, Porphirienſi, Ptolemaidenſi ſiue Aconẽſi, Sareptano, Sidonienſi, Paneadenſi, quæ & Cæſareæ Philippi, & Berytenſi, ſeu Barutenſi. Cæteros enim, qui olim illi paruerant, Antiochenus Patriarcha, eò quod eorum ciuitates diu ante Tyrum expugnatæ erant, in ſuam poteſtatem receptos, retinuit.

Tyr.li.14. bel.ſacr.6. 13 & 14. Broc.iti.1. Breid.ibi.

Anno deinde poſt Chriſtum natum milleſimo centeſimo octuageſimo octauo, Saladinus capta iam Hieroſolyma, ac vniuerſa Paleſtina in ſuam poteſtatem redacta, Tyrum, quæ ſola reſtabat, Alexandrina claſſe, innumerabili q; exercitu acceſſimè oppugnauit. At Chriſtiani non tantùm ſtrenuè vrbem defenderũt, verùm etiam incẽdiaria ſcapha in hoſtes miſſa, totam eorum claſſem combuſſerunt: atque vrbe etumpentes, Barbarum victum, caſtriſq; exutum, in fugam verterunt.

Herold. contin.bel. ſacr.lib.2. cap.2. Vitriac. cap.9.

Biennio poſt hanc victoriam Imperatoris Frederici Barbaroſſæ Sueui corpus (qui tum in recuperatione Palæſtinæ dum fuſos inſequitur hoſtes, in flumine, quod traijcere volebat, ab equo lapſus, ac armorũ onere oppreſſus, paulò poſt inter manus ſuorum mortuus erat (Tyri in cathedrali eccleſia celeberrimis exequiis, omniumque luctu ſepultum eſt. Vbi & illuſtre Origenis ſepulcrum (qui ante annos nongentos quadraginta Tyri mortuus erat) in eccleſia ſancti ſepulcri inſigni titulo in marmorea columna auro gemmiſq; ornato, etiãtum viſebatur.

Herol. cont.bel. ſacra lib.2. ca.6.& 7.

Hieron.to. 2.ep.21.ad Pammac. & Ocean. Ty.13.bel. ſacr.1. Brei.iti.1. Sal.t.9.c.10. Brei.iti.1. Sal.tom.9. hap.10. Herold.5. cont.bell. ſacr.4.

Poſtremò anno reparatæ ſalutis ſupra milleſimum ducenteſimum octuageſimo nono, Tyrus à Saracenis Aegyptiorum claſſe ac terreſtribus copijs mari terraq; tertium iam mẽſem oppugnata, per deditionem (tali lege vt Chriſtiani cum rebus, quas iumentis aut nauigijs poſſent auferre, omnes incolumes abirẽt,) in Saracenorum manus deuenit. atque etiamnum à Turcis poſſidetur.

85.

Luc.11. Croc.iti.1. Breid.ibid.

HOc loco, ab Orientali Tyri porta quàm procul arcus bis iacere poteſt, magnus in medio arenæ quidam oſtenditur lapis, ſuper quem Chriſtum ſteriſſe ac prædicaſſe aſſerũt. vbi etiam mulier quædam extollens vocem de turba, Domino dixiſſet; Beatus venter qui te portauit: & vbera quæ ſuxiſti. Qui quidem lapis ob honorem Domini nunquam arena ſeu puluere aut niue tegi dicitur: quamuis aſſiduo penè ventorum afflatu arena ibi agitetur.

Fretel. Sal.tom. 9.cap.10.

86.

TYRVS antiqua, Græcè Palætyrus dicta, vrbs eſt triginta ſtadijs à prædicta Tyro diſtans Ioſ.9.ant.13. Strabo, Mercat. Ortel.

87.

VALLIS Aſer, quæ in ſorte tribus Aſer ſita, etiam Vallis pinguis dicitur, quinto ab Orientali Ptolemaidis parte miliario ſumit initium; & verſus Orientem vergens, ciuitatem Sephet ab Auſtro præterit: ac ſe vlterius vſque ad mare Galilææ extendens, plus decem in longitudine miliaria complectitur. Eſt autem agri huius ſolũ pinguiſſimum iuxta ac fœcundum, vini ac tritici delicatiſſimi feraciſſimum, vt & meritò Vallis pinguis dicatur. ac tota tribus in ea benedictionis Iacob virtutem (ſi literam ſpectes) experta putetur. Nunc à S. Georgij caſtro, quod in ea ſitum eſt, Vallis ſancti Georgij appellatur. Broc.itin.4. Breid.itin.3. & 4.

Geneſ.49.

88.

VIA Iturææ. qua à Sidône in Iturææam, & inde ad Cæſaream Philippi iter eſt. Brei. itin.1.

89.

VIA Sidônis. quæ à Sidône per Sareptam Tyrum ducit. Hieron. de loc. Hebr. lit. S. in dictione Sarepta.

90.

VIA Tyri. quæ à Tyro Ptolemaidem tendit. Hieron. de loc. Hebr. lit. A, in dictione Achziph. Brocardus itiner. 1. Breid. ibidem.

91.

HOc loco, qui ab incolis Cappadocia appellatur, non longè à Beryto memorant inclytum Chriſti militem D. Georgium Regis filiam ab immaniſſimo dracone aſſeruiſſe, eamque mactata belua, parenti reſtituiſſe. In cuius rei memoriam ibidem eccleſia poſtmodum fuit ædificata: quæ nunc vetuſtate exeſa ſqualenſque iacet. Ludouic. Roman. Patric. nauigatio. lib. 1. c.3, Breid. itin.5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

B.

Tribus Beniamin.

1.

BENIAMIN duodecimus filiorum Iacob, ex Rachel vxore sic generationem suam auxit, vt de tribu eius iuxta montem Sinai recensiti & inuẽti sint à XX. annis & supra viri bello apti triginta quinq; millia, & quadringenti, quibus omnibus in deserto mortuis, eorum filij XLV. millia sexcenti terram Chanaan ingressi in diuisione terræ Sanctæ obtinuerunt partem citra Iordanem in meditullio sitam. huius tribus longitudo & latitudo est omnium angustissima, sed bonitate telluris compensans breuitatem. Sig.

Gen.35.
Num.1.
Num.26.
Rom.11.
Philip.3.
Ios.18.

2.

ABEN BOEN. à filio Rubem sic appellatus, est terminus filiorum Iudæ. iacet in valle contra Orientem in via regia de Adomin, magnus in modum Clibani, & videtur esse marmor. Breidenb. itin. 6.

Hieron. in loc. Hebr.
Ios. 15. & 18.

3.

ACANTHOLA VLONA. hîc primò castra posuit Titus obsessurus Ierosolymam. Ioseph. 6. bel. 2.

4.

ACHOR vallis. Hîc lapidatus est Achan sacrilegus propter furtum anathematis. est ad septentrionem Iericho, & vsque hodie à regionis accolis sic nominatur. quidam putant vallem Achor, ab Achan, qui lapidatus ibi est, ita nuncupatam. Hierony. in locis Hebr. lit. A. & E. quod ex nominis etymo videtur: est enim vallis turbarum, si ex Hebræo interpreteris, quod ille furto turbasset populum Israel. V Veissenb.

Ios. 7. 15.
Isai. 65.
Osee. 2.
Breidenb. 6.

5.

ADDAR ciuitas fortis Beniamin. Hier. in loc. Hebr.

Ios. 15. & 18.
Hier. in epitaph. Paulæ.
Broc. itt. 6.
Breid. ibi.
Luc. 10.

6.

ADOMIN. locus sanguinarius, frequentibus homicidijs & latrocinijs infamis etiam posterioribus temporibus, & rem & nomen retinuit; Mons, & portio montium Engaddi. Sig. aspectu terribilis, & valdè periculosus, quemque sine conductu nemo temerè transeat. Eo loci homo ille, qui de Ierusalem in Iericho tendebat, curatus est à Samaritano cùm incidisset in latrones, ab ijsq; vulneratus esset, quod etiamnum multis contingit. Distat à Iericho contra Occidentem quatuor leucis. Quondam villula, nunc castrum, vt

Breiden.

In Io. Heb.

Breid. & Brocard. vt Hieron. ruinæ in sorte tribus Iudæ. græcè ἀνάβασις τῶν ῥοφὲμ, id est, ascensus rubẽtium, propter sanguinem, qui ibi à latronibus funditur. Hebr. Maledomim. est confinium tribus Iudæ & Beniamin. vbi & castellum militum situm ob auxilia viatorum. Videtur hîc cauerna profunda, super quam olim erectum fuit ædificium.

Salign. to. 9. cap. 4.

7

AFFARA siue Aphara, ciuitas tribus Beniamin. Ios. 18.

8.

AGER robustorum. vbi duodecim ex parte Isboset, & totidem ex parte Dauidis mutuis ictibus conciderunt, vnde & nomen loco inditum est, in Gabaon, 2. Reg. 2,

9.

ALMATH cum suburbanis suis, ciuitas data Leuitis de tribu Beniamin. 1. Par. 6.

10.

ALMON ciuitas, cum suburbanis suis data filijs Aaron. Ios. 21. Hieron. in loc. Hebraïc.

11.

ALTARE testimonij, quod præaltum filij Rubem, Gad & dimidia tribus Manasse in testimonium legis Mosaicæ super ripa m Iordanis in tribu Beniamin extruxerunt, iuxta locum Heliloth, qui Hieron. Galiloth est, vbi noster textus tumulos Iordanis habet.

Ios. 22. Hier. in lo. Hebr.

12.

AMAENIAM. in tribu Beniamin. Hieron. in loc. Herb

13.

AMMONI ciuitas Beniamin, ita benedictus in interpr. nom. Heb. ex 2. Reg. 23.

14.

AMOSA ciuitas filiorum Beniamin. Ios. 18. Hieronymo in locis Amsa.

15.

ANANIA ciuitas. 2. Esdræ 11. ita Bened. in nom.

16.

ANATHOT, maximè celebris natali Ieremiæ Prophetæ, vbi & agrum emit à patrule suo. Sacerdotibus separata ciuitas in tertio ab Aelia miliario. est nõ longè à Rama Beniamin viculus Sacerdotum modicus, vt auctor est Breidenbach. Turrim Anathoth nominat Hieron. in Ierem. cap. 32. quæ ipsius tempore appellata sit Ieremiæ ante dicta Hanameel patruelis, à quo agrum emerat Ieremias.

Ios. 21. 1. Par. 6. Iere. 1. 11. 26. 32. 2. Reg. 23. 3. Reg. 2. 1. Para. 11. 12, 27. Isai. 10. 2. Esd. 11. Hier. de lo. & in Iere. cap. 32. Breiden. Brocard.

17.

ANIM in tribu Beniamin. Hieronymus in loc.

18.

APHIN Hieron. in locis.

19. APHRA

19.

APHRA, qui tempore Hieron. vicus erat, vide in locis.

20.

ARATH villa ad Occidentem Aeliæ. Hieron. in locis.

21.

ARBI, patria Pharai, vnius ex fortibus Dauid. 2. Reg. 23.

22.

ARIM in Beniamin. 1. Esd. 2. Hieron. de locis. An idem hic cum eo loco, qui post Arem, vt alij Harem?

23.

ASOR. 2. Esdræ 11.

24.

ATAROTHADDAR ciuitas tribus Beniamin. sunt autem duæ haud procul ab Aelia. Ios. 18. Hieron. in loc.

25.

AVIM ciuitas. Ios. 18.

26.

AZMOTH. 1. Esdr. 2. alij Azmaueth. 2. Esdr. 7. dicitur Bethazmoth.

27.

BAALTHAMAR vicus, vbi filij Israel aduersus tribum Beniamin certamen inîêre. ætate Hieronymi appellabatur Bethamari. Iud. 20. Hieron. in loc. Hebr.

28.

2. Reg. 3. 16. 7. & 19 & 3. Reg. 2. Brocard. Breid.

BAHVRIM oppidum & castrum satis pulcrum in monte alto situm. Hucusque Phaltiel flens prosecutus est Michol vxorem suam, cùm reduceretur ad Dauidem, atque inde in patriam Gallim concessit trans Iordanem. Hîc etiam Semei lapidibus impetebat & maledicebat Dauidem, fugientem â facie Absolon. Est sita ab Adomim vna leuca contra Occidentem, vt autor Brocardus, & ad borealem partem montis Oliueti.

29.

BALILOTH in tribu Beniamin. Hier. in locis.

30.

BENIAMIN, nomen loci. 3. Reg. 4.

31.

BEROMI, aliâs Baurami ciuitas. 2. Reg. 23. & 1. Paral. 11.

32.

BEROTH vrbs olim Heuæorum, postea tribus Beniamin. occupata à Dauide, qui inde tulit æris vim magnam, ad vsum templi. Inde Berorhitæ. 2. Reg. 23. 1. Paral. 11. 1. Esd. 2.

Ios. 9. Ios. 18. 2. Reg. 4,

33.

BETHAGHLA nunc, qui olim Areaatad, locus trans Iordanem, vbi Ioseph & filij Israël reliqui planxerunt Iacob patrem suum quando eum tulerunt de Aegypto. vnde etiam Bethagla, hoc est, locus gyri dictus est, eò quod ibi more plangentium circumierunt in funere Iacob. Hoc loco monachi græci nunc habitant ex ordine D. Basilij, quorum cœnobiũ distat à Iordane duobus miliaribus, autor Saligniac. tom. 9. cap. 5. quos tamen ibi quondam fuisse refert Breid.

Gen. 50. Ios. 15. & 18. Hier. in lo. Hebr. Brocard. Breid.

34.

BETHAIM est in tribu Beniamin iuxta Gai & Bethel contra Machmas, licet plerique eandem putent esse Bethel, Hieron. in loc. Hebr.

35.

BETHALLA. Hieron. in loc. Heb.

36.

BETHALON. pro qua Symmachus interpretabatur in campestribus. Hieron. in loc.

37.

BETHAN. meminit Hieron. in loc.

38.

BETHARABA ciuitas. Ios. 15. & 18.

39.

BETHASAN, vicus vsque hodie permanens, ait B. Hieron. in locis, ad Aeliam pertinens in decimo quinto ab ea miliario.

40.

BETHAVEN, ciuitas alia à Bethel, vbi castra metati sunt Philistæi cõtra Saul 1. Reg. 13. confunditur à plerisq; cum Bethel, de quo videndus Hieronymus in loc. Iuxta hanc saltus, vbi Ionathas cũ mel commedisset, quod voto vetuerat Pater, zelo Saulis pene perijt. 1. Reg. 14. Describitur etiam solitudo Bethauẽ; fortè quod vrbs ipsa adiacenti deserto vel saltui nomen dederit.

Ose. 4.

41.

BETHBESSE vicus in deserto situs. Iosepho Bethalaga. quem mœnibus & turribus muniuit Ionathas Machabæus, aut, vt in Machabæ. legimus, diruta eius extruxit & firmauit.

1. Mach. 9. Ioseph. 13. Antiq.

42. BE-

Universidad de Deusto
Biblioteca

42.

Isa.18. BETHEL vrbs in alto monte sita, quæ prius Luza vocata fuit, distat vna leuca ab Hai contra Aquilonem. Hic Iacob cùm fugiens à facie fratris sui pergeret in Mesopotamiam, supposito capiti lapide humi dormijt sub dio, & vidit in somnis scalam de terra vsq; ad cælos extensam, & Angelos Dei ascẽdentes & descẽdentes per eam, ac Deum desuper scalæ innixum, promissa ipsi sancientẽ, sibiq; benedicẽtem. Vnde experrectus loco Bethel, id est domus Dei nomen imposuit, ipsumq; lapidẽ erexit in titulum; vbi tempore Hieronymi Ecclesia erat ædificata, ipseq; lapis etiamnũ iuxta Bethel ostenditur, vnà cum sepulcro Deboræ nutricis Rebeccæ, quæ ibidem sepulta est sub quercu seu ilice fletus. Hanc ciuitatem Iosue expugnauit, eiusq; regem occidit. Attributa tribui Beniamin ab Ephraim proditione capta est. Frequentabatur caussa orationis. At

Gen.12.28. 35.4&. Hieron.in loc.Hebr. Brocard. Breidẽ. Gen.35. 3.Reg.13. Ioseph.8. Antiq.9. Ios.12.

posteaquam Ieroboam rex Israël posuit in ea vnum ex vitulis aureis pro Deo ab Israelitis, hoc est à decem tribubus adorandum, ex eo tempore vrbs ipsa vocata dicitur Bethauen, hoc est domus idoli; cuius destructionem prophetat Amos ca. 3. & quidem altare maximo zelo optimi regis Iosiæ in partes comminutum est. Est autem hodie villa in sinistra parte viæ de Neapoli pergentibus Aeliam, vt autor est in locis Hebr. Hieron. & in commentarijs super Osee.

3.Reg.12. & 13.

4.Reg.23.

43.

Ios.16.18. 1.Reg.13. BETHEL seu Bether montes sunt fœcundi, nemorosi & arboribus consiti, gramine & herbis aromaticis pleni, & ideo cerui, capreæ & hinnuli illorum cacumina frequentant, de quibus in Canticis. Puluerem combustorum idolorũ iubet deferri in Bethel Iosias. Ascendenti Bethel Helizeo illudentes pueri XLII. lacerati ab vrsis sunt.

Cant.2. 4.Reg.23. 4.Reg.2.

44.

BETHERA, Bithera Nicephoro, vrbs munitissima, non ita longè distans ab Hierosolymis, quam Romani occuparunt, fame & siti obsessis intus perduellibus ad extremam necessitatem adactis, sub Aelio Adriano. Eus. 4. hist. Eccl. 6. Nicep. 3. hist. Eccles. 24.

45.

Ios.10.16. 18. 1.Reg.13. 1.Paral 7. 3.Reg.9. 2.Paral.8. 1.Mach.7. Brocard. Breiden. BETHORON inferior, ciuitas ædificata à Sara filia Ephraim, quam Solomon restaurauit.

46.

IVXTA Bethoron via, qua Cestius dux Romanus duxit exercitum, estque à Lydda euntibus Ierusalem. ibi multæ rupes & valles, vt ex Ios. colligere est 2. Belli ca. 23. & 24.

47.

BOON. Hieron. in loc. Hebr.

48.

BOROOTH. Hieron. in loc. Heb.

49.

BOSES & Sene petræ seu rupes contrarijs frontibus semet inspicientes. Hic Ionathas prostrauit Philistæos 1. Reg. 14.

50.

CAMPESTRIA deserti. 2. Reg. 15. & 17. per hanc solitudinem cùm fugeret Sedecias rex Iudæ, comprehensus est à Caldæis, cùm assecuti illũ essent in planitie Iericho. 4. Reg. 25.

51.

CAMPESTRIA Iericho, terminantur in Segor. Deuter. 34. vide infra in Iericho.

52.

CAPHIRA, quæ & Caphara, Hieronymo Cephira, vicus, vt alij ciuitas, pertinens ad ciuitatem Gabaon. Ios. 9. & 18. Esd. 1. cap. 2. 2. Esdræ 7.

53.

CARIATH vicus Hieronymo, qui sub Gabaon metropoli fuit, in locis.

54.

CARNEA viculus in nono ab Aelia miliario. Hieron. in locis.

55.

CHASLON villa pergrandis in finibus Aeliæ. Hieron. in loc. Hebr.

56.

CHEPHRI, in tribu Beniamin. Hieron. in locis.

57.

CHVZICA casa fuit monachi Ioannis, sita ad torrentem in parte Septentrionali viæ publicæ, quæ Hierosolymis egressos Hierichuntem defert. Niceph. 17. hist. Eccle. ca. 4

58.

CLAVTOMON, Hieronymo Clauthmõ, locus flentium. Iud. 2. à planctu nomen accepit. Hieron. in loc.

59.

2.Reg.2. COLLIS-AQVAE DVCTVS, Hebr. & Hieron. dictus Anima, Iosepho autem Mathon, ex aduerso vallis Giah, iuxta Gabaon, vbi Asaël frater Ioab confossus fuit ab Abner.

Hieron.in locũ.

60.

CYPRVS, castellum natura tutum, ab Herode cõditum & egregiè communitum, pulcris & amænis domicilijs instructũ, quod de nomine matris suæ ita appellauit. Ios. 1. bel li 10. & 2. belli 20.

61.

EDOMIA, in tribu Beniamin, vbi tempore Hier. ostendebatur villa Eduma. in loc.

62.

ENSEMES, id est, fons Solis. Ios. 15. & 18.

63.

Brocard. itiner. 6. Breiden. 4.Reg.2. Ioseph.5. bell.4.

FONS Elisæi, scaturiens è pede montis Quarentanæ, fluuium generat vberrimum, & amœnissimum: cuius aquas insalubres ante & amaras, ad preces ciuium Iericho, lagenam fictilem salis plenam, ait Iosephus, in profluentem aquam mittens, sanauit & saluberrimas fecit Elisæus. Illius aquas Archelaus toparcha Herodis filius diduxit in riuos plures, ad irrigationem campi, pratorum, palmarũ, cannarum mellis, & hortorum Iericho. Illius aquæ fluunt, ait Brocardus, iuxta locum Galgalæ, & illico in tantum succrescunt, vt impellant magna molendina, sed postea in riuos secretæ hortos & prata irrigant, vsque Iericho, & infra, & ibi tandem influit in Iordanem: permeat planiciem longã quidem stadijs septuaginta, latam verò viginti, vt Iosephus narrat 5. bell. Iud. cap. 4. vbi plura de huius fontis virtute, & efficacia. Propè hunc fontem arbores crescunt instar prunorum, spinosæ tamen, in quibus flores nascuntur, quos rosas Hiericuntinas vulgus appellat, mirandi effectus. Nocte enim natalicia nostri Saluatoris paulatim hiant, atque inde se recludunt, licet siccæ sint & aridæ, in testimonium virginei partus, vt credere licet. Salig. to. 9. ca. 6.

Salig. noct.

64.

1.Reg.20. Hieron.in loc. Hebr. Iut. E & L.

LAPIS Ezel, quem Hieronymus alibi Lamathara nominat, pro quo Aquila interpretatur ad signum, Symmachus, ad conditum. Vocatur etiam ab Hieronymo Ergabdicitur lapis Ezel à viatoribus, seu deambulatione: distat à Ierusalem 150. stadijs, & ab Iordane stadijs 60. vt Iosep. autor 5. ant. 4. Hic latuit Dauid, expectans responsum Ionathæ: atque in eum locum sagittas direxit Ionathas, militaribus iaculis se exercens, Saul patris animũ Dauidi indicauit, osculatusque post fœdus initum flens flentem dimisit.

65.

Hieron. in loc. Hebr. Ios. 18. & 21. 1. Paral. 6. 4. Reg. 23. 3. Esd. 5. Isai. 10. 2. Esd. 7. 11. 12. Iud. 19. 20. 21. 1. Reg. 10. 11. 14. Brocard. Breiden. 2. Reg. 21.

GABAA, quæ Gaba, Gabae, Gabatha, Gabee & Gaba, ciuitas Leuitarum & postea Saul regia. Hic vxor Leuitæ nimio concubitu necata est: propter quod scelus tota tribus Beniamin, insurgente in vindictam toto populo Israelitico ab stirpe pene interijt, sexcentis duntaxat reliquis. Hic natus est & habitauit Saul, primus rex Israel, vnde & Gabaa Saul aliquando appellatur: ibidem postea à Dauide sepultus est. Hanc reædificauit Asa rex Iuda. 3. Reg. 15. 2. Paral. 16.

66.

MONS iuxta Gabaa, contra viam publicam, vbi septem filij Saul crucifixi sunt, permittente Dauide. 2. Reg. 21.

67.

Ios.24. Hieron. in locis, & in Epitaph. Paulæ.

GABAATH, quæ & Gabaad, & aliàs Gebeeth, ciuitas Phinees filij Eleazari, in tribu Beniamin: in qua sepultus est ipse Pontifex Eleazar, filius Aaron, primi Pontificis, cuius sepulchrum etiamnum tempore Hieronymi venerabantur Christiani. Hinc Gabaathites. 2. Reg. 23. 1. Para. 12. & Isai. 10.

68.

Ios.9. 10. 11. 18. & 21. Gen.10.15. Ioseph.7. Antiq.11. & 2.bell. 23. 24. Brocard. Breid. Hier.in co. Hebr. 1.Esd.7. 2. Reg. 21. 3. Reg. 3.9. & alibi.

GABAON, metropolis olim & regia vrbs Heuæorum, qui orti ab Heuæo filio Chanaan: distat ab Ierusalem stadijs plus minus quinquaginta in monte Silo sita, vt autor est Broc: vnde & ibi dicitur fuisse excelsum maximum. Habuit sub se ciuitates Caphira, Beroth & Cariathiarim: post verò attributa est filijs Aaron, Leuitis. Nunc verò ait Hie. ostenditur villa eodem nomine in 4. miliario Bethelis, contra Orientalem plagam, iuxta Rama & Remmon, vbi Salomon obtulit victimas. Huius incolæ Gabaonitæ induti vestibus tritis, & vetustatem præ se ferentibus, in dolo supplices ad Iosue venerunt in Galgala, & callidè fœdus inierunt: deprehensa fraude in aquarios & lignarios templi perpetuò mancipati sunt, dicti Nathinæi, id est, dati vel donati ad seruiendum templo: quos cùm Saul postea delere voluisset, ob hoc tota terra tribus annis fame afflicta est. Hic Salomon in tabernaculo Moysi (erat quippe hic taberna-culum. 1. Para. 16. 21. & 2. Par. 1.) immolatis super altare æneum mille hostijs, sapientiam à Deo petijt & impetrauit.

69.

FONS iuxta Gabaon, & aquæ multæ. Ierem. 41. erat & Lapis grandis in Gabaon; vbi Ioab occidit Amasã. 2. Reg. 20. 21. & Montes iuxta Gabaon & Bethoron. Ioseph. 2. bell. Iud. 24.

70.

FONS & piscina Gabaon. Hic duodecim pueri ex parte Dauid, & totidem ex parte Isboseth pugnauerũt, & mutuis ictibus ad vnũ se confecerunt: vnde loco nomen inditum Ager robustorum 2. Reg. 2. vt supra dictũ est.

71.

Ios.4.5. & 15. Brocard. Breid. Hier.in lo. Osee 9. 2. Esd.12. Amos 4. & 5. Ioseph.5. Antiq.1. 1.Reg.7.10. 11.13.15. & alibi.

GALGALA, quæ & Gilgal, Galgal, & Galgalis, Hieronym. Golgol, ciuitas inclyta: distat à Iordane stadijs quinquaginta, à Iericho stadijs decem. Hic transito Iordane castra posuerunt filij Israel, ibique Iosue secundo circumcidit cultro omnes masculos in deserto natos, celebrauit Pascha, & deficiẽte manna, primùm comederunt de fructibus terræ promissionis. Hoc eodẽ loco tabernaculum testimonij fixum multo tempore fuit: & Saul corã arca Domini & Samuele secundò vnctus est in regem. Locus insignis memoria lapidum, quos de aluco Iordanis translatos ibi statuerunt Israelitæ. Hieronymi ætate ostendebatur locus desertus in secundo Ierichus miliario, ab illius regionis mortalibus miro cultu habitus; Saligniaci tempore vix pagus erat. Sed & iuxta Bethel quidã aliã Galgalam suspicãtur.

To.9.ca.5. Hieron. in loc.Heb.

72.

GISCALIS oppidũ Iudææ, patria S. Pauli Apostoli, quo à Romanis capto, cum parentibus suis Tarsum Ciliciæ commigrauit. Hieron. in catal. Script. Eccl. & in commentarijs super epistolam ad Philemonem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

73.

GRANATVS malus,arbor,sub qua morabatur Saul, cum sexcentis viris, iuxta Gabaa.1.Reg.14.

74.

HADID ciuitas,2.Esdræ 11.

75.

Ioſe.5.anti. Iudaic.1. Breidenb. Hieron.in loc.Heb. Ioſe.7.8.& 12. Bened.in indice Biblio. Hier.in loc. Hebr.

HAI,quæ & Chai, & Iosepho Ada vel Aina,Hieronymo Agai,& Ai,ciuitas quondam pulcherrima: & in montanis, vt ait Brei. capta à Iosue succensa, Rege suspenso,& cæso populo.In Isaia Aiath appellatur(vt notat Benedictus) per quam Sennacherib rex transijt oppugnaturus Ierusalem, Isai. 10. fit eiusdem mentio Ierem. 49.1.Esdr.2.2.Esdr.7.eius,Hieronymi tempore, vix paruę ruinæ residebant, & locus tantummodo monstrabatur: est ad Occidentalem plagam Bethelis, nõ multum ab ea distans.

76.

DESERTVM Hai.Ios.8.cap.Iosep.5.anti. Iudaic.1.

77.

HELAM ciuitas.1.Esdr.2.2.Esdr.7.

78.

HELEPH ciuitas.Ios.18.

79.

HEMONA ciuitas.Ios.18.

80.

IAREPHEL, ciuitas in tribu Beniamin. Ios.18.Hieronymo in loc. Hebr.Ierphel est. Benedictus ponit in Manasse.

81.

Ios. 15.ant. 5.& 5. bel. 4. 4.Reg.2. Eccl.24. Deut.34. Iud.1.3. 2.Par.28. Ioſ.6. Ioseph. 3. bell. 2. 3.Reg.16. Ioſ.5.bel.4. Sal.to.9.c.5 Deut.34. 4.Reg. 2. Luc.19. Hier.in epi. Paulæ,& in loc.Hebr. Matth.20. Ioſ.17.anti. 11.& 1.bell. 21.& 17.an. 15.19.et 14. ant.7.

IERICHO, vrbs olim magna, populosa, quæ & Oza Iosepho, & Ptolemæo Hiericus, vna ex vndecim toparchijs Iudææ, & sorte vltima in ordine, sita in regione campestri, & pinguissima. Ibi Balsamum prouenit, nusquã alibi;abundat rosetis,cannis mellis,palmetis, vnde & ciuitas palmarum appellata est. Cùm muris esset firmissimis, quos nec ferrum,nec aries penetraret, Iosue dux populi Iudaici illã cum arca circumijt, & sacerdotaliũ clangore tubarum muris corruentibus ingressus, ferro ac flamma eam subuertit,regẽ suspendit, eiusque reædificatori maledixit:quã cùm post annos aliquot Ahiel de Bethel ex tribu Ephraim restitueret,dum fundamenta ponit, moritur primogenitus, ac deinde eius filijalij, vt ipsa portarum constitutione moreretur vltimus. Distat secundum Ioſe. ab Hierosolymis CL. stadijs,à Iordane LX.procul ab Aelia m. p.34. à Iordane plus minus VII. communis limes tribuum Ephraim & Beniamin, ager vndiq; circundatus montibus in theatri formam,ver gentibus in cõuallem Iordanem versus. Sieg. Campus Iericho terminatur in Segor. In hac vrbe hospitatus est,& habitauit Helisæus. Ibidem Christus Zachæum è sycomoro vocauit: apparet arborem adhuc monstrari solitã ętate Hieronymi. Contra Iericho Christus illuminauit cœcos. Erat ibi amphiteatrum, & aula regia;curia item,vt Iosephus autor est 14. Anti.10. Tempore obsidij Ierosolymitani destructa à Vespasiano: restaurata postmodũ ab Adriano, quæ tertia est,& tẽpore Hier.perdurabat,cùm vtriusq; vrbis vestigia ostenderentur. Salig.vnã suo tempore turrim superfuisse narrat.Breid.vix octo domos,& villæ vistigia, monumentis sacrorum penitus deletis. Fuit Ecclesiasticæ ditionis & patrimonij,& habuit episcopũ suffraganeum, vt autor est Vvil.Ty-

Num. 22. Ioſe.2. Deut. 34. Tom.9.c.5. Brocard. 11.bel.15.& 14.bell. 12.

82.

CAMPESTRIA Iericho:in his Sedecias Rex Iuda captus à Chaldęorum exercitu, in Reblatã ad Nabuchodonosor regem perductus est. Notat hãc planiciem Salig.quæ inter Iericho & Iordanem lata 10. miliarib.longa 20.sit. Putauerim hæc campestria non alia esse à deserto;cuius meminit Iere. c.52. nam c. 39. eũdem locum vocat campum solitudinis: erat & circumiacens regio montosa, vnde & mõtes circa Iericho.Ioſe.1.bel.12.13.celebrantur,& apud historicos Rosæ Hiericho,de quibus supra ex Salig. diximus in Fons Helizæi.

Deut.34. Ioſe.15. 4.Reg. 25. Ierem. 39. 1.Mach. 16. Tom.9.c.15.

83.

HIC ad Eliæ & Helisæi imperium stantibus ex vtraque parte aquis, iter vnda præbuit.4.Reg.2.Vitr.cap.53.

84.

HIC Christus cœco mendico visum restituit.Luc.18.

85.

HIC Christus duos cœcos illuminauit. Matt.20.Marc.11.

86.

LOD ciuitas,quam ædificauit Samad & villas eius.1.Par.8.2.Esdr.11.

87.

LODADID siue Lodhadid ciuitas. 1.Esd.2.

88.

MASPHA,quæ & Masphat,& Masepha, & Mesphe,ciuitas in monte conspicua. & quoniã alibi in Iuda, alibi in Beniamin ponitur,fortassis videatur in confinio vtriusque trib ponenda. Erat ibi olim arca testamenti, eoq; conueniebat ad orationẽ populus Israel: nam & Samuelis erat ibi iudicij locus. Hanc ædificijs muniuit Asa rex Iuda, inque ea post destructionem Ierusalem habitauit Godolias dux,& Ieremias Propheta. Dicit illam in tribu Iuda positam Hieronymus, apud quam habitauerit Iephte contra Cariathiarim.

Ioſ.15.et 18. Iud. 20. 21. Ioſ 6. ant.2. Hier. in loc. Hebr. 1.Reg.7. 10. 22. 1.Mach. 3. 4.Reg. 25. Iere. 40.41. 2.Esdr. 3. 2.Par.16.

89.

MEGBIS ciuitas.1.Esdr.2.

90.

MONS diaboli,distat duobus miliaribus à Quarentana:est à latere Bethel & Haij australi: in eũ deductus fuit à Satana Christus, cùm ostenderet & adpromitteret illi omnia regna mundi, si procedens adoraret se.

Matth.4. Luc.4. Breid. Salig. tom. 9.cap.7.

91.

NEBO ciuitas.1.Esdr.2.&2.Esdræ 7.

92.

Tom.10. cap.6.

NEPHTOA fons. Ios. 15. & 18. meminit etiam Saligniacus, apud quam via sit montosa.

93.

1.Reg.21. 22. Isai.10. 1.Esdr.11. Brocard. Breidenb. Tyr.14.be. sa.8:

NOBE, quæ & Nob & Gob, vrbs in via, quę ducit Diospolim & Ramatham, sita. conspici ex ea poterat Hierusalem, vt autor est in comment. super Isaiam Hieron. Sacerdotum ciuitas. Ibi Dauid ab Abimelech sacerdote accepit gladium Goliath,& comedit panes propositionis: ea propter Saul occidit 85. sacerdotes Nobe, ciues omnes, etiam mulieres, pueros & bestias trucidauit, ciuitatemque euertit funditus. Breidenba. refert Bethnopolim nunc dici, VVilhelm. Tyrius Betteniable. fortassis rectius poneretur in tribu Ephraim

94.

OFFORA, aut Ophora ciuitas. Ios.18.

95.

OFNI, siue Ophni ciuitas .Ios.18.

69.

ON O ciuitas in campo sita & valle artificum, & hanc ædificauit Sadad, & villas eius .1.Paral.8.1.Esdr.2.2.Esdr.7.11.

67.

2.Reg.15. 16. 1.Mac.13. Breiden. Brocard. Vitriac.c. 52.& 53. Matth.4. Marc.1.

QVARENTANA desertum inter Ierusalem & Iericho. incipit iuxta Anathot, & extenditur supra Galgala, vsque ad desertum Thecuæ & Engaddi iuxta mare mortuum. Hic commo ratus est S. Ioan Baptista, inibique in eius memoriam extructa fuit Ecclesia & monasterium, quod Græci monachi inhabitabant, sed temporibus Breidenbac. erat desolatum. Ibi venientem ad se, vt baptizaretur, Christum digito demonstrauit Ioannes: Ecce Agnus Dei. In hoc Christus ieiunauit 40.diebus & noctibus,agens & habitans cum bestijs.

98.

Matth.4. Brocard. Breidenb. Salig.to.9. cap.6.

QVARENTANA mons altus & ascensu difficilis, in quo tentatus primùm est Dominus à Satana. In huius montis cacumine sacellum est ruinosum, ieiunio & oratione Christi venerabile.

99.

Geneſ.35. in loc.Heb.

QVERCVS fletus, est ad radices Bethel, vbi Debora est sepulta nutrix Rebeccæ. Hieronymo Balanus est.

100.

Hieron. in loc. Heb. Brocard. Breidenb. Ioſ.18. Iud4.19.

RAMA nobilis ciuitas in monte sita, ciuitas Saulis vocatur ab Hieronymo. Sunt ciusdem nominis plures in alijs tribubus, vt ait Breid. Reædificauit illam Baasa rex Israel, vt exitum & introitum clauderet tribui Iuda, & inde infestaret Iudæos. De hac creditur dictum illud Ieremiæ: Vox in Rama audita est, &c. Hodie villa est, ait Brocardus, sita ad siniſtram montis ducentis in Ierusalem, distatque ab ea stadijs quadringentis, vt tradit Iosephus

1. Reg. 22. 3. Reg. 15. 2. Par. 16. 2.Esdr.11. Isai.10. Ierem.40. Osee 5. Ioseph.8. ant.12.

101.

SEPVLCRVM Rachel. vbi in partu Beniamin obijt Rachel vxor Iocobi. quo loci monumentum hoc cum pulcra piramide erexit Iacob in titulum, sicut & sancta scriptura, & titulus adhuc testantur. & est sub quercu. Superposuerat super tumbam Rachelis duodecim lapides pro numero filiorum Israël, qui temporibus Briedenbachij ibi erant. Inueniuntur iuxta sepulcrum lapilli quidam omnino nigri,quos colligũt peregrini: dicuntur enim conducere mulieribus ad faciliorem partum. Est in quinto miliario ab Hierusalem, in eo loco, qui à septuaginta vocatur hippodromus.

Geneſ. 35. & 48. 1.Reg.10. & 15. Ierem. 31. & ibid, Hieron. Briedenb. Salig.tom. 10.cap.2. Hieron in loc.Hebr. Pasch. die 233.

102.

VALLIS Raphaim, id est Gigantũ, amplissima & potentissima iuxta Ierusalẽ incipiens in Septentrione, & versus Austrum longè lateque se extendens,optimi tritici, vini, olei, frugumque omnium feracissima: in qua Dauid Philistæos bis se inuadẽtes, fudit & profligauit.

Ios.15.& 18. 2.Reg.5. & 23. 1. Par.11. & 14. Isai.17. Ioseph.7. ant.4.

103.

RECEM ciuitas.Ios.18.

104.

REMMON. Ioseph. Roob vocat, petra & vrbs distat, à Ierusalem 15. miliaribus non longè à Gabaa contra Orientem, in qua continuerunt se sexcẽti viri in exterminio tribus Beniamin, ex quibus tota reparata est.

Ioseph.5. antiq.6. Iud.20.& 21. Hieron.in loc.Heb. Benedic.in interpret. nominum Hebraic.

105.

SABARIM. in monte, vbi cæsi sunt Israëlitæ post anathema. Ios.7.

106.

SALEM. villa ostendebatur ætate Hieronymi iuxta Aeliam contra Occidentalem plagam, quam tamen illam vult esse Iosephus vbi regnauit Melchisedec, post Ierosolyma.

Hieron.in loc.Heb.

107.

SAMARAIM ciuitas.Ios.18.

108.

SELA ciuitas. Ios.18. Hier. in loc.Heb.

109.

SEMRI in tribu Beniamin. Hieron. in loc. Hebr.

110.

SENAA ciuitas.1.Esd.2. & 2.Esd.7.

111.

SENE, Hieronymo Senna, petra seu rupes, vbi Ionathas prostrauit Philistæos.

In lo.Heb. 1.Reg.14.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gen.38.

112.

SEPVLCRVM Deboræ nutricis Rebeccæ, sub Quercu fletus, supra.

113.

4.Reg.2. SILVA iuxta Bethel, ex qua immissi à Deo Syri, deuorarunt pueros 42. qui illudebant Helizæo Prophetæ.

114.

SOLITVDO Bethauen. Hîc Abraham primo tetendit tabernacula. Gen.12.

115.

THEREBINTHVS medio miliario ab Ierusalē, sub qua quiescere solebat beata Virgo, vt autor est Saligniac. to. 10. c. 2. nominatur & in regnorum libris Therebinthus iuxta Bethel, 3. Reg. 13. vbi requiescebat vir Dei, qui maledixerat Ieroboam sacrificanti idolis.

116.

THARELA ciuitas. Ios. 18.

117.

Ios.3.& 4. TRANSITVS Israel, quò loci per fiecum Iordanis alueum, aquis à dextra ingredientium consistentibus, cùm quæ à sinistris erant, in marè mortuum omnes defluxissent, latissima via, magno Dei miraculo, in terram Promissionis transierūt Israelitæ. Vbi Vitria.c.35. & duodecim lapides, de fundo sublatos, statuerunt in memoriam siccati Iordanis (ad quos respexisse videtur Ioan. Baptista, cùm diceret: Potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ) cùm etiam totidem alios in Iordanis alueo posuissent mox aquis inuo- In loc. Heb. luros. Locus, vbi lapides statuerūt, dicebatur Galgala, vt refert Hier.

118.

VALLIS Casis ciuitas. Ios. 18.

119.

Gen.35.& 48. Pasch.d. 233. VIA BETHLEHEM, amæna est valde, vineis, rosis, herbis odoriferis & aromatibus consita.

120.

Pas.d.234. Breiden.15. Iulij. Saligniac. to.10.ca.4. AD duas leucas de Ierusalem, inter Emaus & Ierusalem, est castrum ad s. Crucem appellatum, quod Græci monachi inhabitant: in quo iuxta maius altare, ait saligniacus, arbor quædam dicitur stetisse, de cuius ligno crux Christi facta fuerit. Est cœnobium munitissimum propter incursus infestantiū Arabum.

121.

Matth.3. 10.9.ca.6. Breidenba. 19.Iulij. HIC Christus à Ioanne baptizatus est, qui locus ruinoso ædificio nunc insignis est, at q; ibidem peregrini in memoriam baptismi filij Dei, sese abluere solent, cum oratione ad Deum, vt pro sua ille misericordia & Christi meritis peccatorum omniū sordes abstergat & eluat. Atque hîc postea sacellum extrectum est in honorem Ioan. Baptistæ. Alij contra Salim volunt baptizatum Dominum; quibus contradicit solemnitas Ecclesiæ. Broc.itit.6. Breid.iti.6. Niceph.2. histo. Eccle. cap.30.

122.

HIC Iosue contra quinque Reges Amorræorum dimicans, iuxta Aialon & Gabaon ciuitates finitimas, imperauit Soli & Lunæ, quæ ad eius vocem substiterunt immoti, exaudiente Domino, Ios.10.

123.

VIA Iericho, quæ ducit Ierusalem per mōtana, iter 12. miliarium, quantum apparet ex Breidenbach. per monta na. Saligniacus dicit iter esse difficillimum, & lapidosum, quo loci incidit in latrones vir ille, cuius in Euangelio Christus meminit, Lucæ 10. Salig.to.9. cap.5. Brocard. Breiden.

D.
Tribus Dan.

1.

DAN quintus Iacobi Patriarchæ, ex Bala ancilla Rachel vxoris suæ filius, ita progeniem suam ampliauit, vt de tribu eius ad montem Sinai numerati sint viri bellatores LXII. millia, septingenti, quibus omnibus in deserto mortuis, eorum filij LXIV. millia. quadringenti terram promissam ingressi pro hæreditate & possessione sua cis Iordanem de terra tribui Iudæ prius assignata ad mare magnum possessionem consecuti sunt. Quāobrem nom te mouebit Lector, si quandoque inuenias in hac tribu, vel etiam in tribu Simeonis, quæ prius tribui Iuda fuerant assignata, facta enim prima terræ citra Iordanem diuisione tribui Iudæ & filijs Ioseph, misit Iosue viros, qui reliquam terram lustrarent, & descriptam pro residuis tribubus in VII. partes diuiderent, at vbi comperit non sufficere, his duabus tribubus Dan & Simeoni assignatę, & datæ sunt partes in medio possessionis filiorum Iuda. Ios. 18.19. Gen.30. Num.1. Num.6. Ios.19. Ios.13.14. 15.16.17.

2.

ACCARON, quę & Acharon, & Achrō, & Acron vrbs inclita, vna de quinq; satrapijs Philistinorū, & habebat Regulum, expugnata fuit à Iuda, in eaque cæsis ducentis Philistæis, eorum præputia Dauid attulit Sauli in dotem pro nuptijs Michol filiæ suæ. In hac vrbe pro Deo colebatur idolum Beelzebub, quod cùm super ægritudine sua cōsuluisset Ochosias rex Israēl, ab Elia mortis prænūciū accepit; estque frequens vrbis huius in scriptura mentio. Breidenbach. ait modicum suis temporibus fuisse Casale, retento tamen anti- Ios.13.15. 19. Iud.1. 1.Reg.5.6. 7.17.18. 4.Reg.1. Ierem.25. Amos.1. Sopho.2. 1.Mac.10. Breiden. Brocard.

Hier.in lo. Hebr. antiquo nomine. Dicit eam verius in tribu Iuda poni Hieronymus, eæque tribui decretam, non tamen possessam, quia habitatores pristinos nequiuit expellere. Alij putant Accaron turrem Stratonis, postea nuncupatam Cæsaream. Plinius vocat Apolloniam: à Vespasiano Colonia dicta est, vt annotat Benedictus. Sed & vsque hodie grandis Iudæorum vicus Vitriac. cap.41. Accaron inter Azotum & Iamniam in Oriētem respiciens. Propè mare Accaron non lōgè ab Azoro sitam ait Vitriac.

3.

ADIADA vrbs, in monte sita, quam portis & muris exædificatam, muniuit in Sethela Simon Machabæus. 1. Machab. 12. non longè dissita ab Eleutheropoli.

4.

Salig.to.10 cap.4. Hier.in lo. Heb.& in ephitaph. Paulæ, & epist.ad Paulin. Actor.8. FONS Aethiopis, est in mediò itinere, quo itur ab Hierusalem in Gaza, contra Bethsuram 20. ab vrbe lapide ad cadices montis ebulliens, & eadem qua gignitur, sorbetur humo, in quo Philippus Apostolus Eunuchum Aethiopem baptizauit, qui dum in curru vetus instrumentum relegeret, fontem reperit Euangelij.

5.

Ios.21. Iud.1. 2.Par.11. 28. 1.Reg14. Ios.10.19. Hieron.in epita.Paulæ & in lo. Hebr. 1.Par.8. AIALON, quæ & Ahialon, & Hailon. vrbs separata Leuitis, quam muniuit Roboam, ceperunt Philistæi. Est & Aialon, iuxta quam orante Iosue Luna stetit. Est & hodie vicus alius, haud procul Nicopoli. Fuit & altera ciuitas Aialon, vt Iudicum 12. ex Hebraico notat Benedictus.

6.

ARECHON ciuitas. Ios. 19.

7.

Ios.11.13. 15. 1.Reg.5.6. 2.Par.26. 2.Esdr.4. 13. Ios. 11. Iud.10.16. 1.Reg.5. Ierem.25. Amos 1.4. Soph.2. Zach.9. Isai.20. & ibi. Hiero. 1.Mach.9. 10. 11. Actor. 8. AZOTVS, quæ & Asdod, vrbs insignis, potentissima, & exprecipuis quinque Philistæorum vrbibus, in qua habitabant Enachim gigantes, quos Iosue capta vrbe delere nequiuit, distat ab Ascalone CC. stadijs. In hac vrbe celeberrimum erat templum Dagon idoli Philistinorum, quod habebat caput quasi piscis, & sub forma piscis colebatur, iuxta quod, cùm arca Domini à Philistæis collocata fuisset, idolum semel atque iterum concidit, capite, manibusque truncatis. Huius in scriptura sæpè fit mentio. Hanc Sargon Rex Assyriorum, misso duce exercitus sui, Tharesam expugnatam tenuit. Iuxta Azotum occisus est Iudas Machabæus à Bacchide, & Alcimo principibus militiæ Demetrij Regis, eāq; captam, Ionathas Machabæus incendit, & quæ erant in circuitu ciuitates, quo impetu Beth-dagon. i. templum Dagon, & omnes qui fugerant in illud, concremauit, iuxta eandem vicit Apollonium. In hac Philippus à spiritu raptus, & collocatus, prædicauit Christum: & est vsque hodie, ait Hieron. non ignobile mu- nicipium, vt Breide. ait, villula. Erant Azotij populi in terra Chanaan. Post habuit Episcopum, qui nunc est suffraganeus Treuirensis. Habuit & propinqua montana, vnde Mons Azoti, 1. Machab. 9. 10. nominatur & Torrens iuxta Azotum, Ioseph. 13. antiquit. 6. Turres in agris Azoti, 1. Macha. 16. Via iuxta Azotum 1. Machab. 11. Hier.in lo. Hebr. Brocard. Ios.15. Vvilib.Ty. 4.bel.c.22.

8.

BAALATH, quæ & Baalad, fortè & Baleth Hieronymo, vrbs firmissima, quam muniuit & restituit Solomon. In lo.Heb. 3.Reg.9. 2.Par.8.9

9.

BALA mons vel promontorium, Ios. 16.

10.

BANE ciuitas. Ios. 19.

11.

BARACH ciuitas Ios. 19. vsque hodie prope Azotum Barecca viculus appellatur Hieron. in loc. Hebr.

12.

BECHCHAR vrbs vel locus in agro Bethsames. huc vsq; (Iosephus Correos vocat) filij Israēl à Maspha persecuti sunt, & percusserunt Philistæos. vbi & Samuel erexit lapidem victoriæ, vocans eum Lapidem adiutorij, quod eò vsq; auxiliatus esset eis Dominus. 6. Antiq.2. 1.Reg.7.

13.

BERA vrbs, in qua habitauit Ioathan, cū fugisset à facie Abimeleth. vicus, ait Hieronymus, distans ab Eleutheropoli octo milibus ad Aquilonem. Iud.9. Hieron. in loc. Heb.

14.

BETHSAMES, Bethsemes & Bethsemis, i. domus Solis, dicebatur Iuda, ad differentiam Bethsames, quæ in tribu Neptalim est, cùm reuera esset in tribu Dan. Vult Benedictus Theologus tres fuisse huius cognomines, in Neptalim, Iuda & Isachar. Hieronymus ponit quintam in tribu Beniamin, nisi pro hac ipsa accipiamus. Fuit autem vrbs hęc sacerdotalis ad tribum Iuda pertinens, in sorte Dan, quæ postea Leuitis est assignata. Vsq; hodie ostenditur, ait Hiero. de Eleutheropoli pergentibus Nicopolim in decimo miliario contra Orientalem plagam. In huius agrum reduxerunt duæ vaccæ arcam Domini de Accaron, quam cùm Bethsamitæ curiosis oculis inspexissent, diuinitus percussi sunt, & occisi sunt seniores 70. & quinquaginta millia plebis. vnde Abel magnū vocata est, quæ antea Bethsamis vocabatur, propter magnum luctum super Bethsamitas ibi occisos à Domino. Quantum apparet ex alijs, fuit hæc ciuitas propinquior Ieroſolymæ. Ios.15.21. Brocard. Breidenb. 1.Iudic. 1.Reg.6. Hie. quæſt. Hebr.in 1. Reg. 3.Reg.4. & alibi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

15.

In Io. Heb. CAPHARSORECH. Sorech, ait Hier. nomen torrentis est. sed & vsq; hodie ad Septentrionalem plagam Eleutheropoleos vicus ostenditur nomine Capharsorech. iuxta villam Saraa, vnde fuit Sampson.

16.

Hier. in Io. Hebr. CAPHERDAGO, grandis vicus inter Diospolim & Iamniam demonstratur.

17.

Ios 9.15.18 Iudic. 18. Breiden. Brocard. CARIATHIARIM. 1. vrbs siluarum, quæ & Cariathbaal, & Bala, Baala, interdum Baal, & Pharasim, & coniunctim Baalpharasim. Hieronymo etiam Iarim. Est de Ierusalem ad quatuor miliaria & dimidium cõtra Occidentem euntibus Diospolim. Hiero. ait miliaro vno. Vrbs prius Gabaonitarum, postea tribus Iudæ, in sorte Dan; estque terminus tribus Iudæ & Beniamin. sita in colle. In hac mansit arca Domini, annis 20. in domo Aminadab, quæ erat in Gabaa, id est, in excelso, donec à Dauide transferretur Hierosolymam. De hac fuit Zacharias F. Ioiada, quem occiderunt inter templum & altare. De hac fuit Vrias propheta, quem interfecit Ioacim rex in Ierusalem.

1.Reg.6. 2.Reg.6. 1.Paral.13. 2.Paral.1. Matth.23. Ierem.26.

18.

2.Mac.12. & ibi. Benedict. CASPIN, seu Casphin, ciuitas pontibus & muris munita, quam cepit Iudas Machabæus, & tot eius habitatores occidit, vt adiacens stagnum, duorum stadiorum latitudinis, sanguine interfectorum fluere videretur. videtur distare à Iamnia contra Orientalem plagam stadijs plus minus nouem.

19.

Iudic. 18. CASTRA Dan, locus est post tergum Cariathiarim, vbi sexcenti viri de cognatione Dan pernoctarunt.

20.

CHESLON, prius Iudæ, in qua tamen tribu ponitur ab Hieronymo in loc. Heb & Bened.

21.

ELTECE, & Elteco, & Eltecon, vrbs Leuitarum, antea Iuda. Ios. 15.18.19.22.

22.

ERECCON terminus tribus Dan iuxta Ioppen. Hier. in loc. Heb.

23.

Ios. 15.19. Iud. 13.16. 18. 1.Paral.2. ESTHAOL, quæ & Astaol, ciuitas prius assignata Iudæ, postea data tribui Dan, sita in campestribus; iuxta quam natus & sepultus est Samson. Permanet & vsque hodie villula Asto inter Azotum & Ascalonem.

24.

FATVRA villa iuxta Eleutheropolim euntibus Gazam. Hier. in loc. Heb.

25.

Ios. 19. 21. 3. Reg. 15. 16. Hieron. in loc. Heb. GABATHON, quæ & Gabbethon, Gibbeton & Iebton, vrbs Leuitarum in tribu Dan, postea occupata à Philistæis, quam recuperare volentes reges Israel obsederunt.

26.

GALLIM vicus Accaron. Hieron. de loc. Hebr.

27.

GEBNEEL, & Iebneel ciuitas. Ios. 15.

28.

Ios. 15. 1. Paral. 4. & ibid. Bened. & 12. GEDOR, quæ & Gador, ciuitas tribus Iuda in sorte Dan, sita ad Orientem vallis in terra pascuali & vberrima. Hanc tempore Ezechiæ Regis occupauerũt Simeonitæ, pulsis inde quibusdam Chananæis, quod terra hæc aptissima esset gregibus, quibus Simeonitæ abundabant. Postea hæc ciuitas vocata est Cedro, quam ædificijs muniuit Cendebæus dux Antiochi aduersus Iudæos, iuxta quam & deuictus est à Machabæis.

1. Mac. 15. 16.

29.

Ios. 11. 13. 1 Reg. 5. 6. 7. 17. 27. 2. Reg. 1. 6. 15. 18. 21. GETH vrbs regia, sita in colle, vna ex V. principalibus Philistinorum, quondam immanium gigantum alumna. de qua fuit Goliath à Dauide occisus; & alij, quorum nõ nullos Dauid expulit. Ab hac vrbe propriè incipit terra Philistinorum. Est in 14. miliario ab Eleutheropoli euntibus Diospolim, de Ioppe quatuor leucis, non longè à mari sita. Hanc vrbem Dauid diripuit, Roboam instaurauit, Asaël rex Syriæ expugnauit, Ozias murum eius destruxit. ætate Hieronymi vocabatur Diocæsarea. Aliàs Anthedon. & Agrippia dicitur; nunc Zaph, vel Ibelis, Hibelis, Ybilyn, & cæt. appellatur à Gulielmo Tyrio in libris de bello sacro. Habuit tum comitem suum, vt idem autor est 21. lib. cap. 18. Quod Anthedon cum Geth confunditur à Volaterrano, putat nulla ratione factum VVeissenb. Fit item alterius Geth mentio 4. Reg. 14. quam γίτθαχ vocant Græci, in Opher, patria Ionæ, vbi & sepultus fertur; vicus exiguus & ignobilis iuxta Sephorim. VVeissenb.

2. Reg. 21. 1. Par. 18. 2. Par. 11. 4. Reg. 12. 2. Par. 16. Hieron. in Miche. & Ionam. Volaterra. lib. 11. Brocard. Breiden.

30.

Ios. 19. 22. Hieron. in loc. Heb. GETHREMMON, aliàs Iethremmon, ciuitas Leuitarum. est autem nunc villa pregrandis in 12. miliario Diospoleos pergentibus ad eam de Eleutheropoli.

31.

HAIRSEMES, aliàs Heirsemes, ciuitas Solis. Ios. 19.

32.

HELON ciuitas, Ios. 19.

ββ IAM

33.

2 Mach. 12. 1. Mach. 4. 5. 10. 15. 2. Par. 26. 2. bel. 4. & 3. bell. 2. Vvil. Tyr. 14. bel. c. 12. IAMNIA, quæ & Gabnia, ciuitas maritima, sita in Campestribus. Breid. portum fuisse putat, quem Iudas Machabæus captum succendit cum nauibus, ita vt flamma ex Ieroso lymis conspiceretur ab stadijs 240. Huius murum destruxit Ozias. Neque longè ab Iamnia pugnauit Iudas cum Arabibus. Numerat Iamniam inter Toparchias Iosephus, eamq; finitimis profuisse dicit. Docet etiam VVil. Tyr. habuisse illam posterioribus temporibus Episcopatum, qui fuerit sub metropoli Cæsarea. Ioseph. hanc terminum facit Daniticæ tribus, ex confinio Iudæ ad Meridiem, vnde quosdam ductos opinor, quod eandem Iabneel dicerẽt, quæ eodem fere loco recẽsetur à Iosue, sed in tribu Iuda: est & alia Iabneel in tribu Nephtali VVeissenb.

34.

Ios. 15. IARIM, quod interpretatur saltus vel silua, Mons. Inter Cariathiarim & montem Baal sita est silua, à qua vrbs & mõs nomen habent, vnde mons Iarim dicitur.

35.

IELON in tribu Dan. Hieronym. in loc. Hebr.

36.

IERICON in tribu Dan. Hierony. in loc. Hebr.

37.

AQVAE Iercon, aliâ Meiaiarcom, ciuitas iuxta aquas. Ios. 19.

38.

IETHELA ciuitas. Ios. 19.

39.

Ios. 19. 2. Par. 2. 1. Esdr. 3. Num. 21. Ios. 1. 2. Para. 2. 1. Esdr. 3. 3. Esdr. 5. 3. Reg. 5. IOPPE, quæ & Iapho, & Iaspha dicitur. i. pulchritudo aut decor, vrbs antiquissima à Iaphet filio Noe ante diluuium condita, sita ad mare, in edito promontorio, littore saxoso, alto & arduo, adeò, vt Hierosolyma conspici possit. VVeiss. arce ac mœnibus munita valdè. Est portus Ierosolymæ & Iudææ totius, ad quem ligna & lapides pro templi structura de Libano ratibus transferebantur, atq; hinc terreno itinere curribus peruehebantur Ierosolymam. Portus autem impetuosissimus est, ob id ad excursus pyraticos commodus: in quem vsum Machabæorum tempore sæpe est occupatus. Hic Ionas nauem intrauit, cùm fugeret à facie Domini in Tharsis, hoc est Ciliciam. Hanc Machabæi sæpe occuparũt & munierunt. In hac D. Petrus Tabitam à morte suscitauit: hic hospitatus apud Simonem Coriarium (cuius domus erat sub rupe posita iuxta mare, quo loci postea sacellum S. Petro constitutum est) recepit viros de Cæsarea, à Cornelio centurione ad Angeli monitum eò transmissos. In huius littore monstrantur saxa, ad quæ catenis religata fuisse dicitur Andromeda, deuoranda à belua marina, nisi Perseus illam liberasset. Hæc breui tempore à Romanis bis capta, interfectis multis ciuiũ millibus, incensa & funditus excisa. Fuerat ex toparchijs vna, & finitimis vrbibus præerat. Cinxit eam anno 1250. Lodouicus Francorum rex turribus & muris. Tempore Hieronymi vocabatur Iapho, nunc Iaffa appellatur, inque eam peregrini primùm applicant. Christianis Palæstinam occupantibus à principio statim adhæsit: habuit & suffraganeum Episcopum, & Comitem. Iuxta Ioppen 200. Iudæi à Ioppitis submersi sunt, 2. Mach. 12.

Ionæ 1. & ibid. Hiero. 1. Mach. 10. 12. 13. 14. 2. Mach. 12. Acto. 9. 10. Hie. in epit. Paulæ, & ad Eust. & in Ionæ 1. & de loc. Heb. de Actis lit. I. Ios. 2. bel. 22. et 3. bel. 15. & 2.

Hier. in loc. Heb. Sal. 10. 6. c. 2 Brocard. Breiden. Vvil. Tyr. 10. bel. 7. 18. 21. 14. bel. 12 14. bel. 15. 18. & 17. bel. vltimo & alib. 4. cont. 8. Fretell. Vitriac. ca. 22. 58. 99. 100.

40.

IVD ciuitas. Ios. 19. Hieron. in loc. Hebr.

41.

Ios. 10. 12. 15. 4. Reg. 14. 18. 19. 2. Par. 11. 25. 32. 2. Esdr. 11. Isai. 36. Ierem. 34. Mich. 1. Brocard. Bred. in loc. Hebr. LAchis, vrbs fortissima & munita tribus Iudæ, in sorte Dan. Breid. ponit illam in tribu Beniamin. Hieronymus in Iuda. Huius Regem occidit Iosue, vrbemq; cepit: quam Roboam cum plerisque alijs muniuit, muro circumdatam. In hac occisus est Rex Amasias, eamque obsedit & cepit Sennacherib rex Assyriorum temporibus Ezechiæ regis Iuda. Est nunc villa, ait Hieron. in septimo miliario ab Eleutheropoli euntibus Daromam: distat de Cariathiarim ad duas leucas, contra Occidentem.

42.

1. Reg. 4. 5. 7. Hier. in loc. Heb. in Abenezer. LAPIS adiutorij, per anticipationẽ 1. Reg. 4. 5. ita dictus, post enim à Samuele id loco nomen inditum est, vt patet 1. Reg. 7. locus in agro Bethcar, de quo supra, non longè à Masphat, Hieronymo dictus Abenezer: quo loci, cùm castra haberent Israelitæ, profligati à Philistæis, arcam testamenti adferri voluerant, tanquam tutiores futuri Deo præsente, sed mox & ipsi cæsi, & arca capta est. Atqui cũ ab ea clade respirassent, magna victoria ad preces Samuelis potiti in Maspha, hucusque Philistæum hostem persecuti, pristini doloris memoria nouo hoc & grato nomine oblitterata est. Est inter Aeliam & Ascalonem, cõtra villam Bethsamis, vt proinde situs eius prope Bethsames ciuitatem cõstituendus videatur; nisi, quod potius videtur, Bethsamis coniungenda sit huic lapidi.

43.

Iud. 15. Ios. 5. an. 10. LECHI, id est, maxilla, quæ & Ramath Lechi, hoc est, eleuatio maxillæ. Hic Samson maxilla asini occidit mille Philistæos: vnde & loco nomẽ imposuit, quod & in hodiernum vsque durat.

44.

1. Mach. 2. 9. 13. 16. 2. Mach. 15. 10. 13. Ios. 13. an. 11 Brocard. Breiden. MODIN, mons & ciuitas, sita in monte Iuda, ex qua orti sunt Machabæi principes fortissimi: quo loci eorum memorabilis sepultura ex marmore polito, & candido ostenditur, septem pyramides marmoreæ præaltæ, ex quadrata mole surgentes, tantæ altitudinis, vt sint etiam nauigantibus in mari conspicuæ, quæ durant ad nostra vsque tempora: describi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hieron. in loc. Hebr. Salig. tom. 10. cap 6.

describitur in scripturis, Campus iuxta Modim 1. Mach. 16. & Desertum iuxta Modim, & speluncæ, vbi occisi mille Iudæi. 1. Mach. 2. & Montes iuxta Modim. 1. Mach. 2.

45.

Nu. 13. 32. Deuter. Brocard. Breid. Salig. tom. 10. cap. 4. Vuriac. cap. 85.

NEHEL-ESCOL, hoc est, torrens & vallis botri. Hic absciderunt botrum miræ magnitudinis exploratores, quos miserat Moyses, quem in testimonium terræ fertilissimæ in vecte duo viri portabant in Cadesbarne; quemadmodum de malis quoque granatis & ficis loci illius: distat hinc riuus Sorec medio miliario.

46.

Hieron. in quæst. in Gen. in Is. 2. & 4. Amos 1. Ezech. 26. Genes. 10. 21. 26. 2. Par. 17. & alibi. Ios. 1. an. 12. Vuilh. Tyr. 13. 2. Brocard. & Breid. in descr. præf. Num. 13. Ios. 11. In Iud. 3. 2. Reg. 8. in loc. Heb. de act. Apo.

PHILISTIIM, Philistæi, Philistini, corruptè Palæstini, à 70. interpretibus & Sulpitio græcè semper Allophyli, hoc est, alienigenæ vocantur: olim Casloim, quemadmodum interpres noster habet, appellati: à Mesraim filio Cham progeniti, regionē inferiorem ad mare mediterraneū, quæ rectiùs Philistina seu Philistæa dicitur, à Castro peregrinorum, seu Dor aut Cæsarea Palestinæ, vel turre Stratonis vsq; ad Gazam aut torrentem Aegypti possederunt. Inter quos erant Enacim, hoc est, gigantes fortissimi. Habuerunt aliquando reges quinque, vt Liranus docet, dominatiq́ue sunt Israeli, eumq́; sibi fecerunt tributarium plusquam centum quinquaginta annis: quos coërcuit Samson, & Samuel; Dauid autem iugum tributi abstulit, fecitq́ue eos sibi tributarios. Eorum multa mentio est in libris historicis veteris Testamen. Notat B. Hier. apud historicos Iudæam referri ad Palæstinam, Galilæam verò & Samariam ad Phœnicem.

47.

Iud. 15. Hiero. in epist. Paul.

FONS Sampson. Hic sitiēti Sampsoni produxit Deus fontem aquæ è dente molari maxillæ Asini, vnde locus nomen retinuit, & ostendebatur.

48.

Iud. 16.

SEPVLCHRVM Sampsonis, inter Saraa & Esthol, vbi etiam sepulchrum patris Manue.

49.

Ios. 15. 19. Iud. 13. 16. 18. 1. Par. 2. & 2. Par. 11. & 2. Esdr. 11. Hier. in loc. Hebr.

SARAA, quæ & Sara, & Sarea, vt alij Sarga, ciuitas in planicie posita, patria Sampsonis. Hieronymi ætate vicus erat, in finibus Eleutheropoleos, contra Septentrionem pergentibus Nicopolim, quasi in decimo miliario, in tribu Dan siue Iuda.

50.

SACHRON A ciuitas Ios. 15. fortè eadem; quam Hieronymus collocat in tribu Iuda.

51.

SARAIM, & Saarim, Sarim, ciuitas Ios. 15. 1. Reg. 17.

52.

SARARA ciuitas pergentibus Edom. Hic. in loc. Heb.

53.

SEIR mons, tertius eius nominis iuxta Cariathiarim, in finibus Azoti & Ascalonis, asscriptus tribui Iudæ in distributione terræ. Habitatores loci illius, quemadmodum alij posteri Esau ab Edom Idumæi dicti sunt. Ios. 15. Breid. itin. 4.

54.

SELAB. Hieron. in loc. Hebr.

55.

SELEBIN ciuitas. Ios. 19.

56.

1. Mach. 12. Hier. in loc. Hebr. Breiden.

SEPHELA regio campestris, fructifera & amœna iuxta Eleutheropolim, extendens se ab Emaus vsq; ad Rhinocoruram & mare. In hac Simon Machabæus Adiadam vrbem condidit. Vsque hodie, ait Hier. omnis illa regio campestris, & plana iuxta Eleutheropolim Sephela dicitur.

57.

Hier. in Isa. 5. & Mich. 1 Broc. Breid. Pag. in Bib.

SOREC, Soreth, Zored, torrens. huius vineæ & vites erant electę & optimæ, faciebant fructus pulcerrimos, vberes & perpetuos; quorum vuæ non habebant acinum, vt testantur Hebræi. vinum eius loci rubens, delicatissimum. vinum Cos, id est, optimi odoris, coloris & saporis. Hic habitauit Dalila, quam adamauit Samson. In hoc riuo narrat baptizatum à Philippo Eunuchum Breidenb. Intersecat autem Dan & Simeon tribus. distat à Nehelescol medio miliari.

Iud. 16.

58.

Gen. 18. Ios. 15. 19. Iud. 14. 15. Ios. 13. Ant. 1 2. Par. 28. 1. Mac. 9.

THAMNA, Thamnas, Thamnata, & Themna; est in via inter Ptolemaidem & Gazam; & eadem via progrediendo venitur in Accaron & Geth. Hic oues suas totondit Iudas. Ciuitas Philistinorum, iuxta quam Sampson discerpsit, & lacerauit leonem; atq; inibi duxit vxorem ex Philistæis, quam ceperunt Philistæi: munita est postea hæc vrbs à Bacchide.

59.

1. Reg. 17. 3. Reg. 4. 1. Mac. 16. Ioseph. 13. Antiq. cap. 8.

TORRENS fluuius terræ Philistijm, ortus è Iudææ montanis, fluit per vallē Terebinthi, alluēs Modin apud Sechrona effunditur. Est autem inter Azotum & Ioppen; quò loci, cùm insidias Ionathæ Iudæisq́; posuisset Apollonius, deprehensis ijs longè lateq́; profligatus est. Ex hoc eodem Torrente elegit sibi quinq; limpidissimos lapides Dauid; quib. in pastoralem peram repositis, progressus est in Monomachiam cōtra Goliath Getheum. Apud hunc Torrentē fusus à Machabęis Cendebæus est. 1. Mach. 16.

60.

ZANOE ciuitas. Ios. 15. fortè in Iuda ponetur rectiùs.

61.

ZARED iuxta Sorec & Capharsorec, vt Merc. in charta Europæ & Palæstinæ.

TRI-

TRIBVS EPHRAIM, BENIAMIN, ET, DAN,

iste videlicet Terræ Sanctæ tractus, qui in regionis partitione istis tribus tribubus datus est.

Miliaria vni: us hora

1 2 3 4 5 6

PARS TRIBVS GAD.

PARS TRIBVS RVBEN.

PARS MARIS MORTVI.

PARS TRIBVS MANASSE.

PARS TRIBVS ISSACHAR.

PARS TRIBVS ZABVLON.

PARS TRIBVS NEPHTALI.

PARS TRIBVS ASER.

PARS TRIBVS DAN.

PARS TRIBVS SIMEON.

PARS MARIS MAGNI.

DESERTVM TRIBVS BENIAMIN.

QVARENTANÆ.

REGIO CAMPESTRIS. 56

Campestria Saronæ Regionis fertilissima.

PALESTINI QVI ET PHILISTÆI

PHILISTIIM

SEPHELA.

VALLIS TEREBINTHI

MONTES EPHRAIM

MONTANA EPHRAIM

SAMARIA.

GOPHNITICA

TOPARCHIA. 49

IDVMÆA.

VALLIS ARVNDINETI 16

VALLIS RAPHAIM. 102

VIA IERICHO 43

VIA DE SILO IN SICHEM 98

VIA IERUSALEM 99

VIA PHILISTIIM GORAM EGYPTVM ET ÆTHIOPIAM

TORRENS CARITH. 32

TORRENS SORECH 57

Iordanis flu.

Mare Mortuum

Mare Magnum

Macherus

Dabir

Julias

Bethara

Ataroth 20

Naaratha 69

Aorabi 9

Janoe 55

Atarothaddar 21

Eduma 37

Agaba 7

Petra Oreb 74

Phaselum 77

Doch 36

Japhua 95

Bethauen 26

Sareda 86

Archelais 13

Secmaam 57

Bezech

Mello 68

Asa 18

Asor 19

Luza 65

Terra Ethim 42

Thanathselo 97

Ennon 38

Camsarim 30

Benith 25

Aser

Iscarioth 60

Pars Acrabatenæ

Topar: chi: æ.

Gethremmon 48

Abelmea

Montes Samariæ 83

Luza 65

Sebastene

Selmon 90

Dan 34

Semeron mons 89

Bethel 27

Lepra sorum 82

Fons 82

Lacus Samariæ siue piscina 82

Sepulcrum Joseph

Prædium Joseph 59

Pharaton 76

Amalec mons

Balaam

Addus 5

Jesleti 58

Pharuel 75

Lema 61

Ruma 80

Aruir 15

Arum 17

Bethel 27

Hircanium 53

Adarsa 3

Sepulcrum Josue 44

Thamnath: sare 96

Gaas mons 44

Thamni Topar:

Magmata

Geba 47

Narbata

Bethoron superior 29

Ozensara 73

Gophnitica

Gophna 49

Toparchia. 49

Endor

Sanir 84

Manath

Galgal

Galgulis

Montes Antip.

Aphæci 10

Sarona 87

Saron mons

Apherema 11

Sanim 10

Selaba 88

Helon 51

Adicha 4

Balsalisa 24

Apollonia 12

Saphoni 85

Antipatris o Capharsalma p. Arsur

Scopuli

Lydda p. Diospolis 64

Erecton 22

Getmecl 27

Arum 17

Lapis mutationis 39

Baala mons Promontorium

Lamnia 33

Sachrona 59

Aquæ Jercon 37

Stagnum

Capherlago. 16

Casim. 18

Ramatha 79

Sophim mons 94

Arechon. 6

Gethremmon 30

Torrens 53

Sarim 51

Betchar 12

Geth 29

Thamna et Thamnata 58

Vinea 58

Bethsames 14

Via Bethsames

Accaron. 2

Azotus. 7

Ascalon

Ascharorech 5

Eleutero: polis

Nehelescol torrens et vallis Botri. 45

Zanoe. 60

Fatura 24

Zared 61

Gederothaim

Gederothaim

Gideroth

Adithaim

Sarea 49

Secfel

Gader

Bethagon

Neophtoa Fons 92

Castra Dan 19

Lorum mons 34

Cariathiarim 17

Baal mons 34

Bera 13

Adada 3

Jud 40

Spelunca 44

Modin 44

Sepulcra Machabæorum 44

Elthece 21

Gedor. 28

Lech. 43

Selebim 55

Fons Samsonis. 47

Heirsemes Ciuitas Solis. 31

Sarara 52

Jethela 38

Iclon. 35

Sepulcrum Samsonis. 48

Esthaol 23

Jericon 36

Gabathon 25

Helon. 32

Selab. 54

Baalath 8

Fons Æthiopis. 4

Barach 11

Gallim. 26

Asarenam

Amarkabob

Saarim

Asar

Lebaoth

Bola

Aserna

CHIM. 46.

PHILISTINI. 46.

Aduram

Almon 10

Bethalon 36

Hadid 74

Ono 90

Samaraum 107. Vallis casis 118

Lod

Lodadid 87

Ophra 121

Altar: Testimonij 11

Galiloth 11

Galgala 71

Clautomon locus flentium 58

Mons Quaratanæ 98

Fons Elisæi 63

Rosæ Iericho 63

Cyprus. 60

Campestria Iericho. 51. et. 82

Campestria Deserti 50

Bethagla 33

Bethalla 35

Bethhoglæ 41

Betharaba 38

Iericho 81

Almath. 9

Semri 109

Iericho

Aum 25

Affarn. 7

Offora 94

Thamela 110

Hemona. 79

Senaa 110

Abenboen 2

Chephri. 56

Sabarim 105

Bethauen 40

Asor 23

Beniamin 30

Addar. 4

Mons Diaboli 90

Arim. 22

Sela 108

Heleph. 78

Debera

Desertum Hai 76

Bethel 43

Silua 113

Solitudo Bethauen 40. 114

Sepulcrum Deborę 112

Ofni 95

Adomin 6

Eisemes

Fons Solis 62

Carnea 54

Ammoni 13

Chusica 37

Borcoth 48

Bethleem

Cisterna

Bezec

Sepulcrum Rachel. 101

Domus Zachariæ

Emaus N. Nicopolis

Vallis Raphaim 102

Bethsura

Castrum Fructi 120

Salem. 106

Apadno

Naama

Sochot

Arath. 20

Cariath 53

Nobe 93

Baliloth 29

Beromi 31

Anim 17

Masipha 88

Philistiei

Israel

Vallis Terebinthi

Helam 77

Arecha

Domonim

Amoeniam 12

Ephron mons

Macceda

Lema

Spelunca Macedæ.

Ataloth 5

Lapis adiutorij 42

Chesalon 20

Lachis 41

Bane 10

Aphra 19

Bethoanaba 28

Boon 47

Nebo 91

Adara 2

Seir mons. 53

Via Philistiim

Torrens 57

Sarim 51

Gethremmon 30

Vinea 58

Thamna et Thamnata 58

Betchar 12

Bethsames 14

Via Bethsames

Accaron. 2

Gallim. 26

Barach 11

Azotus. 7

Ascalon

Capharsorech 5

Eleutero: polis

Nehelescol torrens et vallis Botri. 45

Zanoe. 60

Fatura 24

Zared 61

Gederothaim

Gideroth

Adithaim

Sarea 49

Secfel

Gader

Bethagon

Neophtoa Fons 92

Castra Dan 19

Lorum mons 34

Cariathiarim 17

Baal mons 34

Bera 13

Adada 3

Jud 40

Spelunca 44

Modin 44

Sepulcra Machabæorum 44

Elthece 21

Gedor. 28

Lech. 43

Selebim 55

Fons Samsonis. 47

Heirsemes Ciuitas Solis. 31

Sarara 52

Jethela 38

Iclon. 35

Sepulcrum Samsonis. 48

Esthaol 23

Jericon 36

Gabathon 25

Helon. 32

Selab. 54

Baalath 8

Fons Æthiopis. 4

Barach 11

Gallim. 26

Asarenam

Amarkabob

Saarim

Asar

Lebaoth

Bola

Aserna

CHIM. 46.

PHILISTINI. 46.

Aduram

Almon 10

Bethalon 36

Hadid 74

Ono 90

Samaraum 107. Vallis casis 118

Lod

Lodadid 87

Ophra 121

Altar: Testimonij 11

Galiloth 11

Galgala 71

Clautomon locus flentium 58

Mons Quaratanæ 98

Fons Elisæi 63

Rosæ Iericho 63

Cyprus. 60

Campestria Iericho. 51. et. 82

Campestria Deserti 50

Bethagla 33

Bethalla 35

Bethhoglæ 41

Betharaba 38

Iericho 81

Almath. 9

Semri 109

Iericho

Aum 25

Affarn. 7

Offora 94

Thamela 110

Hemona. 79

Senaa 110

Abenboen 2

Chephri. 56

Sabarim 105

Bethauen 40

Asor 23

Beniamin 30

Addar. 4

Mons Diaboli 90

Arim. 22

Sela 108

Heleph. 78

Debera

Desertum Hai 76

Bethel 43

Silua 113

Solitudo Bethauen 40. 114

Sepulcrum Deborę 112

Ofni 95

Adomin 6

Eisemes

Fons Solis 62

Carnea 54

Ammoni 13

Chusica 37

Borcoth 48

Bethleem

Cisterna

Bezec

Sepulcrum Rachel. 101

Domus Zachariæ

Emaus N. Nicopolis

Vallis Raphaim 102

Bethsura

Castrum Fructi 120

Salem. 106

Apadno

Naama

Sochot

Arath. 20

Cariath 53

Nobe 93

Baliloth 29

Beromi 31

Anim 17

Masipha 88

Philistiei

Israel

Vallis Terebinthi

Helam 77

Arecha

Domonim

Amoeniam 12

Ephron mons

Macceda

Lema

Spelunca Macedæ.

Ataloth 5

Lapis adiutorij 42

Chesalon 20

Lachis 41

Bane 10

Aphra 19

Bethoanaba 28

Boon 47

Nebo 91

Adara 2

Seir mons. 53

Via Philistiim

Torrens 57

Sarim 51

Gethremmon 30

Vinea 58

Thamna et Thamnata 58

Betchar 12

Bethsames 14

Via Bethsames

Accaron. 2

Gallim. 26

Barach 11

Azotus. 7

Ascalon

Capharsorech 5

Eleutero: polis

Nehelescol torrens et vallis Botri. 45

Zanoe. 60

Fatura 24

Zared 61

Gederothaim

Gideroth

Adithaim

Sarea 49

Secfel

Gader

Bethagon

Neophtoa Fons 92

Castra Dan 19

Lorum mons 34

Cariathiarim 17

Baal mons 34

Bera 13

Adada 3

Jud 40

Spelunca 44

Modin 44

Sepulcra Machabæorum 44

Elthece 21

Gedor. 28

Lech. 43

Selebim 55

Fons Samsonis. 47

Heirsemes Ciuitas Solis. 31

Sarara 52

Jethela 38

Iclon. 35

Sepulcrum Samsonis. 48

Esthaol 23

Jericon 36

Gabathon 25

Helon. 32

Selab. 54

Baalath 8

Fons Æthiopis. 4

Barach 11

Gallim. 26

Asarenam

Amarkabob

Saarim

Asar

Lebaoth

Bola

Aserna

CHIM. 46.

PHILISTINI. 46.

Aduram

Almon 10

Bethalon 36

Hadid 74

Ono 90

Samaraum 107. Vallis casis 118

Lod

Lodadid 87

Ophra 121

Altar: Testimonij 11

Galiloth 11

Galgala 71

Clautomon locus flentium 58

Mons Quaratanæ 98

Fons Elisæi 63

Rosæ Iericho 63

Cyprus. 60

Campestria Iericho. 51. et. 82

Campestria Deserti 50

Bethagla 33

Bethalla 35

Bethhoglæ 41

Betharaba 38

Iericho 81

Almath. 9

Semri 109

Iericho

Aum 25

Affarn. 7

Offora 94

Thamela 110

Hemona. 79

Senaa 110

Abenboen 2

Chephri. 56

Sabarim 105

Bethauen 40

Asor 23

Beniamin 30

Addar. 4

Mons Diaboli 90

Arim. 22

Sela 108

Heleph. 78

Debera

Desertum Hai 76

Bethel 43

Silua 113

Solitudo Bethauen 40. 114

Sepulcrum Deborę 112

Ofni 95

Adomin 6

Eisemes

Fons Solis 62

Carnea 54

Ammoni 13

Chusica 37

Borcoth 48

Bethleem

Cisterna

Bezec

Sepulcrum Rachel. 101

Domus Zachariæ

Emaus N. Nicopolis

Vallis Raphaim 102

Bethsura

Castrum Fructi 120

Salem. 106

Apadno

Naama

Sochot

Arath. 20

Cariath 53

Nobe 93

Baliloth 29

Beromi 31

Anim 17

Masipha 88

Philistiei

Israel

Vallis Terebinthi

Helam 77

Arecha

Domonim

Amoeniam 12

Ephron mons

Macceda

Lema

Spelunca Macedæ.

Ataloth 5

Lapis adiutorij 42

Chesalon 20

Lachis 41

Bane 10

Aphra 19

Bethoanaba 28

Boon 47

Nebo 91

Adara 2

Seir mons. 53

Via Philistiim

Torrens 57

Sarim 51

Gethremmon 30

Vinea 58

Thamna et Thamnata 58

Betchar 12

Bethsames 14

Via Bethsames

Accaron. 2

Gallim. 26

Barach 11

Azotus. 7

Ascalon

Universidad de Deusto
Biblioteca

E.

Tribus Ephraim

I.

Gen.41.48. 1.Paral.6. Ios.13.an.11. Ezech. 47. & ibi Lir. Num.1. Num.26. Ios.16. 1.Par.7.11. Hieron. in Iere. 31. & in Gen. 49. Deut. 33. Breidenb. Isai.7. & 9. Osee.5. Psalm.59. 78.108. 2.Par.25.

EPHRAIM secundus Ioseph filius, adoptatus in numerum filiorum Iacob, (habuit enim duplicem funiculum Ioseph, vt filij eius duo Manasses & Ephraim duas in terra Promissionis tribus obtinerent) ita semen Abrahę multiplicauit, vt de tribu eius ad montem Sinai inuenti sint, virorum, qui gestandis armis essent idonei, 40. millia, quin gēti, quibus omnibus, excepto Iosue, in deserto mortuis, eorum filij 32. millia, quingenti terram promissionis ingressi, pro patre Iosepho citra Iordanē possessionem sortiti sunt. Erat tribus hæc valdè montosa, & propter diuitiarum magnitudinē, & terræ fertilitatem affluebat, atq; ætate etiam Hieronymi quasi luxuriabat. Et quia maxima erat, & instar lapidis durioris inuicta, aliquoties decem tribus Israel dictæ sunt Ephraim, & sumitur pro decem tribubus, siue regno Israel.

2.

ADARA villa in finibus Diospoleos, iuxta Thamnaticā regionem, quę à Thamna villa vsque hodie sic vocatur. Hierony. in loc. Heb. est & ciuitas tribus Ephraim, eodem teste.

3.

ADARSA, Græcè Adasa, ciuitas, iuxta quam Iudas Machabæus cum tribus millibus prostrauit Nicanorem. 1. Machab. 7.

4.

ADITHA villa iuxta Diospolim. Hiero. in loc. Hebr.

5.

1.Mach. 13. Ios.13.an.9.

ADDVS ciuitas, sita in monte; vnde patebat longè prospectus in subiectū campum. In hac castra metatus est Simon Machabæus contra Triphonem.

6.

Hier. in loc. Hebr.

AENAN, euntibus Thamnam, locus nūc desertus, & proximus Thamnæ vico grādi, qui situs est inter Aeliam & diospolim. Est & fons in supradicto Aenan loco, vnde & Aenan, id est, fontis nomen accepit: in quo stans idôlum maxima illius loci veneratione colitur. Porrò Hebræi significant Aenan non locum, sed biuium significare.

7.

AGABA, aliâs Gabatha, castellum, quod Aristobulus occupauit. Ios. 13. ant. 24.

8.

Ios.3.bel.2.

ANVATH, vicus, qui etiam Borceos appellatur, limes ac terminus Samariæ, & Iudææ à Septentrione: est & Anua villa, Hier.

9.

AORABI terminus Iudææ prouinciæ, respiciens ad Orientem Iudææ. Hieron. in loc. Hebr.

10.

APHAECI, turris munita, cui vici circūpositi. Ioseph. 2. bel. 23.

11.

APHERIMA, vel Affererema, ciuitas cum præfectura, quam Samaritis ademptam, Iudææ attribuit Rex Demetrius 1. Mac. 11. Ioseph. 13. ant. 7.

12.

APOLLONIA vrbs. Ioseph. 13. ant. 21. & 1. bel. 6.

13.

ARCHELAIS vicus, quem Archelaus Herodis filius Rex Iudææ condidit, & à se denominauit: consitus est plurimis palmetis, quorum fructus est præstantissimus. Ioseph. 17. ant. 19. & 18. ant. 4.

14.

ARCHIATAROTH ciuitas Ios. 16.

15.

ARVIR, villa in monte sita est hodie, vbi quondam dimicauit Iephte, vicesimo ab Aelia lapide ad Septentrionem. *Hieron. in loc. Hebr.*

16.

VALLIS Arundineti, seu Arundinetum; sic dictum, quia ibi crescant arundines in copia: quo fortè & in Psal. respicit Dauid: Increpa feras arundinis. *Ios.16. 17. Psalm.67.*

17.

ARIM villa iuxta Diospolim, quæ tempore Hieronym. appellabatur Betariph. Hieron. in loc. Hebr.

18.

ASA, & Aza, id est, cumulus, ciuitas. 1. Par. 7.

19.

ASOR. 2. Esdr. 11.

20.

ATAROTH, ciuitas in tribu Ephraim. Hierony. in loc. Heb.

21.

ATAROTH-ADDAR ciuitas. Ios. 16. Hieronymi ætate Atarus dicebatur. In loc. Hebr.

22.

2.Reg.13. Hieron.in loc.Hebr.

BAALASOR locus est iuxta Ephraim, vbi Absolon oues tondebantur; quò euocatos regis filios fratres suos magnoperè perturbauit, occiso Ammon, ob stuprum Thamar sororis suæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

23.

BAALBERITH. Hic filij Israel extruxerunt fanum Baal, ibiq; iurarunt, & fœdus inierunt cum Baal, vt esset ipsorum Deus. *Iud.8.9.*

24.

BALSALISA, Bethsalisa, ciuitas sita in planicie in finib. Diospoleos, quindecim ab ea miliaribus distans contra Septentrionem in regione Thamnitica; vnde venit homo cum muneribus ad Elisæum Prophetam. *Hieron.in loc Heb. 4.Reg.4.*

25.

BENITH, constructa à Samaritanis ciuitas. Hieron. in loc. Hebr.

29.

BETHAVEN vrbs. 1. Reg. 13.

27.

BETHEL mons, de Samaria ad duas leucas contra Austrum, iuxta viam, quæ ducit Sichem, in monte alto ad dexteram est; in quo Ieroboam filius Naboth posuit vnum de vitulis aureis, quibus peccare fecit Israel. Est & Bethel vrbs. Iud. 21. *Brocard. Breidenb.*

28.

BETHOANNABA, siue Bethannaba, aliàs Bethoanabal, quæ quarto, vt alij, octauo miliario dastat à Diospoli. Hierony. in locis Hebr.

29.

BETHORON, superior, ciuitas Leuitarum, quam Sara filia Ephraim ædificauit, Solomon reparauit & muniuit. Est huius in scripturis multa mentio. In descensu Bethoron percussit Iudas Machabæus Senon: prostrauit Lysiam. *Ios 16.18. 21. 1. Par. 6.7. 3. Reg. 9. 2. Paral. 8. 1. Mach. 3. 7.9. & 4.*

30.

CAINSARIM, siue campsarim. Hiero. in loc. Hebr.

31.

CANA in tribu Ephraim. Hieronin. loc. Hebr.

32.

CARITH torrens. Hîc mansit Elias tempore siccitatis, & corui afferebant ei quotidie panem & carnes manè & vespere, bibebatque de torrente. atq; eò loci Helena Constantini mater postea Ecclesiam erexit. *3. Reg. 17. Brocard. Breidenb. Niceph. 8. hist. Eccle. 30.*

33.

CIBSAIM, aliàs Iebsan; ciuitas Leuitarum. Ios. 21.

34.

DAN, mons super viam, quæ ducit Samaria in Sichem, altior Bethel, vt Sichem sita sit inter duos istos montes. Quo loco quidam volunt alterum illum vitulum aureum positum à Ieroboam; quod tamen aliter videtur habere Hieronymus.

35.

DEBORA Epalma. Hic Debora prophetissa iudicabat Israelem, & mittebat Barac ad pugnandum contra Sisaram in monte Thabor: est versus Rama, quæ & Silo. *Iud. 4. Brocard. Breidenb.*

36.

DOCH, Iosepho Dagon arx supra Hiericho, in edito môte, amœnissimo prospectu. Hic Ptolomæus dolosè conuiuio exceptum occidit Simonem Machabæum. Ex hoc loco in omnes partes longissimè videri potest. Patet videlicet tota terra Galaad, & duæ cum dimidia tribu: terra Esebon, & montana Moab: mons Abarim & Phasga, & Nebo. descenditur hinc in campestria Iordanis; & sunt loca plana vsq; in Iericho, & vltra per totum descensum Iordanis, vsq; ad mare salinarum. Montes etiam Abarym, & Phegor, & Phasga, & Nebo, sunt directè contra locum istum vltra Iordanem. *Ios. 13. ant. 15. & 1. bell. 2. 1. Mach. 6. & 16. Brocard. Breidenb.*

37.

EDVMA villa in Acrabatena. Hieron. in loc. Hebr.

38.

EMON, siue Ennon, oppidum bene munitum, amœno loco situm, & abûdans optimis terræ nascentibus: distat à Sichem Iordanem versus quatuor leucis, *Brocard. Breidenb.*

39.

EPHRAIM mons, siue montes, & mon tana Ephraim, frequentes habitatoribus: multa de his mentio in scripturis. quantum colligere licet, habuerunt in longitudine miliaria nouem. *Ios. 13. 14. 16. Iud. 3. 4. 7. 17. 18. & alibi.*

40.

EPHREM, Effrem, Hebraicè & Græcè Ephraim, municipium erat tempore Iosephi, subactum à Vespasiano: tempore Hieronymi vicus erat in quinto miliario Bethelis respiciens ad Orientem. *Psalm. 97. Ioseph. 5. antiq. 8. Ioan. 11. Hieron. in loc. Hebr.*

41.

EPHRON, Hieronymi ætate dicebatur Ephrea, ciuitas, quam Israeli bello eripuit Abia rex Iuda: postea vicus magnus contra Septentrionem in vicesimo ab Aelia miliario. Et quidem B. Hieronymus in loc. Hebr. lit. E. refert, quod Ioan. 11. legimus, Dominum nostrum abijsse iuxta desertum in ciuitatẽ, quæ dicitur Ephraim, vbi Græcè ἐφραὶμ, ad Ephron referri, quod fortassis non ita videatur, nisi hæ vrbes confundantur. *2. Par. 13. 15. 17.*

42.

TERRA Ethim, in qua Luza ædificatur. Iud. 1.

43.

FANVM Baal, Iud. 8.9.

44. GAAS

44.

GAAS mons, in cuius Septentrionali plaga sepultus est Iosue; & vsque hodie, iuxta vicum Thamnam. sepulchrum eius insigne monstratur: est & torrens. 2. Reg. 23. 1. Par. 11. *Ios. 24. Iud. 2. Hieron. in loc. Hebr.*

45.

GARIZIM, mons totius Samariæ altissimus, crescit autem ad dexteram partem fontis Iacob mons, habens duo capita, quorũ alteri Garizim, alteri Hebal nomen inditum est. Hic, ad imperium Moysi, post Iordanis transitum, Iosue, ædificato altari lapideo, obtulit holocausta Deo, inscripsit decalogum lapidibus, & coram arca per sacerdotes promulgauit in Garizim legem obseruantibus benedictiones conferendas: in Hebal verò transgredientibus maledictiones infligendas, populo omni respondente, Amen. Et quod in hoc monte sex potissimę tribus constitissent, præcipua quadam veneratione à posteris frequentabatur caussa sacrificij & orationis. In Garizim Ioathan Sichimitis maledixit. Tempore autem Alexandri Macedonis, Manasses frater Iaddi pontificis Iudęorum, ab altari pulsus, eò quod alienigenam duxisset vxorem, nempe filiam Sanabelleri ducis Samarię; socęri auxilio ædificauit in monte Garizim templum ad instar templi Ierosolymitani, ciusq; primum pontificem egit: idq; Samaritani frequentabant caussa sacrificij & orationis, & præferebant templo Hierosolymitano. Post ab Antiocho Epiphane posita est ibi statua Iouis hospitalis. Temporibus Breidenbachij ostendebatur ibidem phanum antiquissimum Iouis Olympiaci hospitale: Hircanus verò, post mortem Antiochi Pij, templum cum Chuthæorum gẽte euertit; quæ desolatio incidit in annum CC. à die quo fuerat conditũ. Vult tamen hoc templum perduraſſe Breidenb. vsque ad bellum, quod cum Romanis populus Iudæorum inijt. Respexit ad hunc montem Samaritana: Patres nostri in hoc monte adorauerunt, & vos dicitis, quia Hierosolymis est locus, vbi adorari oportet. In hunc montem cùm Samaritanorum seditosi confugissent, nequicquam offerente securitatem Cereali, tandem occisi sunt. *Deut. 11. 27. & 28 Ios. 8. Brocard. Breid. Ioseph. 4. antiq. vltimo. Iud. 9. Ioseph. 11. ant. 7. et 8. Ioseph. 13. anti. 4. & 18. 7. & 12. 1. 2. Mach. 5. 6. Ioseph. 13. Antiq. 17. Ioan. 4. Ios. 3. bell. Iud. ca. 12.*

46.

GAZER, quæ & Gazera, & Gazara, Gezer, & quemadmodum apparet, Gadera, sita in extrema & protensa longitudine tribus Ephraim, vrbs, cuius regem occidit Iosue, vrbe expugnata, eaq; Leuitis assignata. Hac post ea Pharao rex Aegypti bello aggressus expugnauit, & occisis ad vnum habitatoribus diruit: deinde filiæ suæ Solomoni nuptæ in dotem dedit. quã Solomon, quod esset natura munita, & ad bella oportuna, denuò exædificauit. ætate Hieronymi villa erat, in quarto miliario Nicopoleos contra Septentrionem. *Ios. 10. 12. 16. 21. Iudic. 1. 1. Par. 6. 7. 14. 20. 2. Reg. 5. 1. Mach. 7. Ioseph. 5. antiq 3. 3. Reg. 9. Brocard. Ioseph. 8. Antiq. 6. Hieron. in loc. Hebr*

47.

GEBA villa. Hieron. in loc. Hebra.

48.

GETHREMMON, ciuitas Leuitarum. 1. Paral. 6,

49.

GOFNA, quæ & Guphna, & Guphne, & Guphnensis regio, & Gophnitita toparchia, vna ex vndecim in ordine secunda, vrbs præclara; quam Hieronymus miratur à quibusdam in tribu Iuda poni. *Hieron. de loc Hebr. lit. A. Ioseph. 14. antiq. 20 & 1. bell. 1. 9. 2. bell. & 25 & 3. bell. 2. & alibi.*

50.

HEBAL, qui & Ebal, & Gebal, contrarius monti Garizim: in quo steterunt alię sex tribus. cauernosus est & voraginosus, & qui sæpe terræ motum patiatur: supra in Garizim. *Psal. 82.*

51.

HELON cum suburbanis, ciuitas Leuitarum. 1. Par. 6. alij Aialon habent.

52.

HETTAN, aliâs Icham, prædium, distans ab Hierosolymis duobus schœnis, hoc est, stadijs 120. hortis & inductis fontibus amœnum simul & opulentum: quo rex Solomon animi caussa proficisci sæpe consueuerat, regio curru vectus, & amictus veste candida, proceris armatisq; satellitibus currum stipantibus, fortè ea erit, quam postea ciuitatem extruxit Roboam: & vocatur Etham. *Ioseph. 8. antiq 7. 2. Par. 11.*

53.

HYRCANIA, vel Hyrcanium, castellum fortissimum, ab Herode rege extructum, aut potius restitutum: meminit enim Iosephus huius castelli in Alexandra. *Ioseph. 13. antiq. 22. & 16. ant. 2. & 1. bell. 6. 14. 21.*

54.

FONS Iacob ad hunc puteum Iesus fatigatus sedens, cum muliere Samaritana locutus est, de aqua viua, & adorando Deo in spiritu & veritate. quo loco Hieronymi tempore Ecclesia extructa erat & fabricata. erat ad radices montis Garizim. *Ioan. 4. Hieron. in Epitaph. Paulæ. Breidenb. Brocard.*

55.

IANOE, vrbs in regione Acrabatene: hanc cepit rex Assyriorum. Hieronymus vacat Ianon; & ait etiam suo tempore vicum ostendi solitum, in duodecimo lapide Neapoleos, contra Orientem. *Ios. 16. 4. Reg. 15. Hieron. in loc. Hebr.*

56.

IEBSAN, ciuitas Leuitarum. Ios. 21.

57.

IECMAAN, ciuitas Leuitarum. 1. Para. 6. quidam ponunt in Zabulon.

58.

IEFLETI, vel Iephleti, ciuitas, terminus filiorum Ioseph. Ios. 16. Benedictus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

59.

Ioan.4. Gene.48. Ioſ.24. Brocard. Breidenb. Hieron.in queſtion. Hebr.in Geneſim.

PRAEDIVM Ioſeph, quod dedit Iacob filio ſuo Ioſeph, ſupra fratres ſuos: eſtque ager amœnus & fertilis, in quo oſſa Ioſeph, ex Agypto allata, ſepulta ſunt; cuius mauſoleum ibi etiamnum ætate Hieronymi cernebatur.

60.

Matt.10. Hieron.in Iſai.28.

ISCARIOT vicus, in quo natus eſt Iudas Apoſtolorum duodecimus, Chriſti proditor; vnde dictus eſt Iſcariotes.

61.

Brocard. Breidenb.

LEBNA, vel Lepna, & Lemna, caſtrum valdè pulcrum, & in itinere, euntibus Hieroſolymam, de Sichem quatuor leucis ad dexteram, dicitur & Lebona. Iud.21.

62.

LEPROSORIVM Samariæ. 4. Reg. 7.

63.

LEVITAE domus, in latere montis Ephraim. Iud. 19.

64.

1.Mac.11. & alibi. Ioſ.16. Actor.9. Ioſeph.20. antiq.8. 2.bell.23. & 3.bell.2. & 3.bel.4. Paſc.stin. 177. VVilb.Ty. 7.bel.ſac. 22. Breid 9. Iulij. Salig.tom. 6.cap.4. Cap.57. In Abdiã, & in Io-nam. VVilb.Ty. lib.10.c.22 & 12.25. & 14.12. Ioſ.16. Hieron.in loc.Hebr. Iud.1. Hieron.in loc.Hebr.

LIDDA, Lyda, & Lydda, tempore Hieronymi Dioſpolis, hoc eſt, Iouis ciuitas, appellata eſt: cuius frequens mentio apud Ioſephum eſt & Hieronymum: vna ex vndecim Iudææ toparchijs, ordine quinta. In hac vrbe ſanauit Aeneam paralyticum Petrus Apoſtolus. Ioſephus dicit vicũ fuiſſe inſtar vrbis amplum: poſtea ciuitatem exuſtam à Ceſtio Romani exercitus duce. In hac vſque hodie, ait Gul. Tyrius, egregij martyris Georgij glorioſum ſepulcrum oſtenditur, in quo, ſecundum exteriorem hominem, in Deo creditur conquieſcere: ad cuius honorem Iuſtinianus Eccleſiam, multo ſtudio & deuotione prompta, ædificari præceperat. Erat enim in eadem vrbe decollatus etiam S. Georgius: vnde etiam nunc ad S. Georgium dicitur, vt teſtis eſt Vitriacus: Hieronymus verò illam Tigrida appellari ait. Cùm à Chriſtianis habitaretur, Epiſcopali diademate erat inſignita, ſed ſuffraganea. Alij hanc ciuitatam faciunt propinquiorem Gaſeræ, ſupra Nebo ſcilicet.

65.

1.Reg.13. 14. 1.Mach.9. Brocard. Breidenb 1.Mach.9. Luc.2.

LVZA ciuitas, quæ cecidit in ſortem filiorum Ioſeph, iuxta Sichem in tertio lapide Neapolcos.

Luza, ciuitas alia à priore, quam veteris Luzæ proditor condidit iuxta Bethel, in terra Ethim, ſiue Cethim.

66.

In lo.Heb.

MACHMAS, Magmas, & Megmas, ciuitas magna ſatis, cuius multa in ſcripturis mentio, terminus tribus Ephraim contra Auſtrum. In hac Ionathas Machabæus habitauit, atque hic B. Maria percepit puerũ Ieſum nõ eſſe in comitatu, ſed remanſiſſe in Hieruſalem: quamobrem regreſſa eſt in Hieruſalẽ, ad quærendum eum. Vſque hodie, ait Hieron. oſtenditur vicus grandis, in finibus Aeliç, antiquum nomen retinens, nouem ab ea milibus diſtans, iuxta villam Rama. Nunc Byra dicitur: & eſt in dominio fratrum militiæ templi, vt Brocar. & Breid. tradunt

67.

Hieron.in loc.Hebr. lit.S.

MAGDALSENNA, hoc eſt, turris Senna. oſtendebatur vſque tempora Hieronymi villa in ſeptimo lapide Hiericus, cõtra Septentrionalem plagam.

68.

Iud.9. 3.Re.9.11.

MELLO ciuitas. Huius ciues vnà cum Sichimitis conſtituerunt Abimelech ſibi in Regem. ædificauit hanc poſtea Salomon, quæ cauſſa extitit rebellionis Ieroboãfilio Nabat.

69.

Ioſ. 16. Hieron.in loc.Hebr.

NAARATHA, Noaratha, Naaraht, Naara, ciuitas, terminus Ephraim: nunc Naorath, eſt villa Iudæorum, in quinto miliario Ierichus.

70.

1.Reg.19. 20. & ibi Benedictus.

NAIOTH, locus eſt in Ramatha, ſiue Rama, tribus Beniamin, diſtans ſex miliaribus ab Hieruſalem ad Septentrionem, verſus Bethel, vbi Dauid & Samuel manſerunt; quò & Saul veniẽs, cũ alijs ſimul prophetauit, vnde prouerbiũ: Num & Saul inter Prophetas?

71.

NEAPOLIS, quæ dicebatur ab indigenis Nabortha. Ioſeph. 5. bel. Iud. 4. vide Sichem.

72.

NORAN, Noaran, nomen loc. 1. Para. 7.

73.

OZENSARA vrbs, quam condidit Sara filia Ephraim. 1. Paral 7.

74.

Iud.7. Iſai.10. Pſalm.82.

PETRA Oreb, ſic nominata, quod Oreb princeps Madianitarum, à tribu Ephraim, circa illam interfectus ſit.

75.

PHANVEL, vel Fanuel, ciuitas iuxta Sichem. 3. Reg. 12.

76.

Iud.12. 2.Reg.23. 1.Para.11. 27. Ioſeph.13. antiq.1.

PHARATON, ciuitas in monte Amalec; vnde fuit Abdõ iudex populi Iſrael, inque ea habitauit. dicta etiam Phara eſt. hinc Pharatonites.

77.

Ioſeph.16. antiq.5.et. 17.10 & 1. bell.16.& alibi. Brocard. Breidenb.

PHASELV, Phaſelum, Paſellum, oppidum in deſcenſu montis Ephraim, ſitũ in campo palmetis cõſito: quod Herodes ſenior Aſcalonita, in honorẽ Phaſeli fratris ſui, à Parthis necati, condidit, atque ita nominauit: à Breidenb. Zepher dicitur eſt poſitum eo loci vbi torrens Carith deſcendit de monte.

78. PVER-

78.

Geneſ.35. Ioſ.42. Iud.9. Hieron.in loc.Heb.in Balanus.

QVERCVS Sichem, ſeu Sichimorum, quæ & Therebinthus. Sub hac abſcondit Iacob idola ſuorum: ſub hac lapidẽ prægrandem erexit Ioſue in teſtimonium fœderis Iſrael cum Deo: ibidem Abimelech cõſtitutus eſt rex ſuper Iſrael. Quercus hæc vſque tempora Hieronymi oſtendebatur in ſuburbano rure Neapoleos, prope ſepulcrum Ioſeph.

79.

Brocard. Breidenb. Salig.tom. 6.cap.3. VVilb.Ty. 7.22. 1.Reg.25. Hieron.ad verſ. Vigilantium.

RAMATHA, Ramathæ, Ramathaim, & Arimathæa, ſiue Arimathia; poſt & Rama, & Ramula dicta eſt. Ciuitas ſeparata Leuitis, ſita in Sophim monte Ephraim vnde & Ramatha Sophim dicitur; eſtque confinium tribuũ Ephraim, Beniamin, & Dan, pro qua aliqui Iudam ponunt; qui etiam pertinuiſſe illam contendunt ad tres tribus, ſitam tamen in monte Ephraim: poſtea villa fuit Rama. Sed ſciendum eſt multas eius nominis villas fuiſſe: Prima iuxta Thecuam in via Hebron; ſecũda in Neptalim, proxima caſtro Sephet; tertia iuxta Sophorim; quarta in Silo; quinta iuxta Gabaa: quæ omnes in montibus; interpretatur enim Rama excelſum. In hac Saul cum Samuele cibum ſumpſit, & vnctus eſt in Regem: erat natalis Samuelis, vbi & habitauit, & ſepultus eſt; cuius oſſa longo poſt tempore de Iudæa tranſlata ſunt in Thraciam. Verba ſuper ea re Hieronymi ſunt: Sacrilegus dicendus eſt Auguſtus Arcadius (probat autem inductione B. Hieronymus, rectè coli reliquias, quas proſcindebat Vigilantius) qui oſſa B. Samuelis longo poſt tempore de Iudæa tranſtulit in Thraciam; Omnes Epiſcopi non ſolum ſacrilegi, ſed & fatui iudicandi, qui rẽ viliſſimam & Cineres diſſolutos in ſerico & vaſe aureo portauerunt; ſtulti omnium Eccleſiarum populi, qui occurrerunt ſanctis reliquijs, & tanta lætitia, quaſi præſentem vicentemque prophetam cernerent, ſuſceperunt: vt de Palæſtina vſque Chalchedonem iungerentur populorum examina, & in Chriſti laudem vna voce reſonarent, &c. De hac oriundus fuit nobilis ille decurio, qui ſepeliuit Dominum, eſtque huius frequens in ſcripturis mentio. Præfectus fuit vrbi, cùm Chriſtiani terram ſanctam occupauiſſent, Epiſcopus quidam ex genere Normannorum, qui ſimul & Liddæ, & Ramulæ erat Epiſcopus: huius tamen vetus nomen ignorare ſe ſcribit VVilhelmus, adeoque illam priſcis ſæculis incognitam fuiſſe, vt quam, teſtibus illorũ temporum hiſtorijs, Arabes Mahumeti ſectatores primùm exædificarint. Erat autem ſita in campeſtribus, quam cùm vacuam reperiſſet Iuelinus, Armenius, ſuccendit. deſcribitur & fons iuxta Ramatha, ſalubris aquæ.

1.Reg.1.& 4at. 1.Mac.11. Matt.27. Marc.15. Luc 10.19. 23. VVilb.Ty. 7.bel.ſ.22. 10.bell.17. 21.bell.21. 1.Reg.6. Breidenb. 8.Iulij.

80.

Iud.9. Hie.in lo. Heb.lit.R.

RVMA, hoc eſt, excelſa, Hebraicè Aruma, Hieronymo Arima, ciuitas, vbi ſedit Abimelech. Eſt autẽ in finibus Dioſpoleos, & à pleriſque Arimathia nunc dicitur, ab alijs Remphtis.

81.

Ioſ.11. 2.Para.13. 4.Reg.6. Ioſeph.8. antiq.12. 5.bell.4. 6.bell t. 3.bell.2. 3.Reg.16. Ioſeph.8. Anti.12. Iſa.28. Brocard. Breid.

SAMARIA, metropolis, munitiſſima, regalis & pulcerrima decem tribuum, quæ appellantur Iſrael regnum: vocatur etiam Samaritis, Mareone, Ectenias, Marion, & poſtea in honorem Cæſaris Auguſti, ab Herode rege Σεβάστη, hoc eſt Auguſta appellata eſt, diſtat ab Hieruſalem dieĩ itinere. VVeiſſ. ſita eſt in regione vberrima, à qua & tota illa regio Samarię nomen accepit: ab Amri rege Iſrael in Semeron montis vertice ædificata eſt: quam Samaræam vocauit, ait Ioſephus, à Samaro, de quo montem emerat, in cuius vertice ſita eſt: quam cinxerat admirabili ædificiorum ſuperbia in modum coronæ: & proſpectum exhibebat amœniſſimum, & quaqua verſus longiſſimum: vſque Ramatha, Ioppen, Antipatridem, Ceſaream Paleſtinę, mare magnũ, Carmelum, & vſque Ptolemaidem: per totum quoque montem Ephraim. Abundabat fontibus, hortis, oliuetis, & omnibus huius mũdi bonis: eaque deinceps Reges Iſrael pro ſede regni vſi ſunt. cuius incredibilis magnificentia breuibus explicari non poteſt, cùm inſignes ſuperbiſſimorum ædificiorum ruinę priſcam vrbis magnificentiam non obſcurè demonſtrent. neque enim alia vrbs tota Palæſtina ruinas oſtentat æquè memorabiles: ſed iam tota ceſſit hortis & olitoribus, quod Achas rex cogitabat de vinea Nabath. In mõte, ait Brocardus, videntur adhuc columnæ mamoreæ, quæ ſuſtentabant regia illa ædificia, palatia & deambulatoria: quin & per totum montis circuitum viſuntur ſtantes huiuſcemodi columnę, quæ paltearum ſuſtinebãt teſtudines. Temporibus Ioram regis fuit hic fames tanta, cùm obſideretur à Benadad rege Syriæ, donec venundaretur caput aſini octoginta argenteis, & quarta pars cabi ſtercoris columbarum quinque argenteis: cùm etiam filijs ſuis veſcerentur: tandem mirabiliter liberata prophetante Helizeo. Poſtea Hircanus Iudæorum Pontifex, cùm vrbem foſſa & duplici muro cinxiſſet per LXXX. ſtadia; tandem per filios expugnatam, ſolo adæquauit. quam Herodes Antipatri filius Rex à fundamentis inſtaurans, firmiſſimo muro per viginti ſtadia circũdedit, & in eius medio templum maximum ſeſquiſtadij magnitudine, modis omnibus ornatiſſimum Auguſto Cæſari dedicauit, ciuitate ipſa ab eodem denominata. In hac ſepulti ſunt Eliſæus & Abdias propheræ; atq; ipſe (quo maior inter natos mulierũ non fuit) Ioãnes Baptiſta, qui ad vocem adulteræ in carcere decollatus eſt. ad quorum ſepulcra, cùm huc peruenisſet Paula, multis intremuit cõſternata mirabilibus: namque cernebat varijs dęmones rugire cruciatibus, & ante ſepulcra Sanctorum vlulare homines more luporum, vocibus latrare canum, fremere leonum, ſibilare ſerpentum, mugire taurorum. Alios rotare caput, & poſt tergum terram vertice tangere, ſuſpenſiſque pede fœminis veſtes defluere in faciẽ. Fuit i-

Hieron.in queſtion. Hebr. Paſc.stin. 177. Paula & Eu. Hieron.in Epitaph. Paulæ & Eu. Hieron.in Epitaph. Paulæ & Eu. Hieron.in Epitaph. Paulæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

80

bi Ecclesia quondam in honorem B. Ioannis, cum sepulcro, quod de marmore fuerat factum ad instar sepulcri Dominici. sed hanc Saraceni sibi vsurpauerunt, vt & aliam Cathedralem Suffraganeam, quam in supercilio montis positam Greci monachi inhabitabant, à quibus perbenignè fuit exceptus Brocardus. *VVilh.Ty. 14.bell.12. & 8.1.*

82.

FONS Samariæ; qui dicitur alternis coloribus quater in anno variari, viridi scilicet, sanguineo, turbido & limpido, mira & grata vicissitudine inspiciẽtium oculos delectans. fit etiã piscinę Samariæ mentio in libris Regũ; vbi occisi Achab currus &c. ablut⁹ est. *Vitriac.c. 84.* *3. Reg.22.*

83.

MONTES Samariæ, in quibus vineæ. 2. Reg.20. Hiere.31. Am.3. describitur & lacus Samariæ, & turris domus regiæ in Samaria, iuxta Argob & Arie vbi Phaceia regem Israel occidit Phacee filius Romelę dux eius. *2.Reg.16. 4.Reg.13.* *4.Reg.15.*

84.

SAMIR, Sanir, ciuitas in montanis Ephraim. Iud.10. est & vicus Sanim. Hiero. in loc. Heb.

85.

SAPHONI, Aphoni, vnde fuit Zabdias. 1. Paral.27.

86.

SAREDA, patria Ieroboam. 3. Reg.11.

87.

SARON, Sarona & Lasaron, græcè Assaron, mons, & vrbs egregia; quam cepit Iosue, rege illius interfecto. Regio est campestris, pinguis & fertilissima, saginandis pecoribus perquàm apta, ideoq; ibi pascebantur regis animalia. extendit sese à Cæsarea Palestinæ, & pertingit vsq; ad Ioppe. Hęc teste Hieronymo, iuxta soli qualitatem Petro prædicante fidei continuò fructus germinauit. *Ioſ.12. Iſa.33.35. 1.Par.27. Hieron.in Iſai.65. 1.Par.5. 17. Bened.in Indice Bibliorum. Act.9. Hieron.in loc.Hebr. Brocard. Breidenb. Sasbout in Iſai.33. VVilh.Ty. 10.20.*

88.

SELABA, grandis vicus in finibns Sebaste. Hieron. in loc. Hebr.

89.

SEMERON, Sameron, mons, ad quem Abia rex Iuda vicit Ieroboam. 3. Reg. 16. 1. Paral.13.

90.

SELMOM, mons est in Ephraim, iuxta Sichem, vmbrosus & caliginosus, mons Dei, mons pinguis; quem conscendit Abimelech aduersus Sichimam dimicans. *Iud. 9. Pſal.67. 87 Hieron in loc.Hebr.*

91.

SICHEM, quæ & Sichima, & Sichimi, Ephron; tempore Christi corruptè dicebatur Sichar; postremò restau rata vocata est Neapolis, hoc est, noua ciuitas; quã & Mabortha ab indigenis appellatã scribit Iosephus: Plinius Marmortham. Sieg. nunc verò dicitur Peloſa siue Napoloſa, vt quidam annotant. vrbs refugij, & Leuitarum, metropolis Samariæ, sita in monte Ephraim, amœnitate & delitijs abundans; quam sitam inter duos montes nouam putat esse Breidenbachius, cùm vetus Sichem ipsius iudicio fuerit ad sinistram fontis Iacob, cuius scilicet suo tempore plurimæ adhuc reliquiæ ostendebantur quę distat ab hac Neapoli quantum bis iacit arcus. Hanc incoluerunt Abraham & Iacob Patriarchæ, estque primùm à Simeone & Leui, ob stuprum Dinæ sorori illatũ, vastata: Secundo ab Abimelech ita subuersa, vt seminauerit in ea salem: reædificauit eam post Ieroboam: postremum euersa à Bezzeuge Damascenorum procuratore; cùm vrbem immunitam muro & antemuralibus, etiam vallo carentem aggressus fuisset, vix pauci residui in præsidium, quod in medio ciuitatis erat à cæde & incendijs elapsi sunt. Habuit episcopum suffraganeum; sed Vitriacus negat, & pertinuisse vult immediatè ad Abbatem Dominici sepulcri. Vult in valle sitam fuisse, & montes vndique pro muris habuisse Sieg. *& in Oſ.6. Plin.lib.5. cap.13. Ioſeph.5. bell.4.ca- Geneſ.33. Brocard. Breid. Ioſ.20.21. 1.Paral.6. Gene.12. Ge.34.49. VVilh.Ty. 8.bel.ſac.1 Iud.9. Pſal.107. Actor.7. 3.Reg.12. VVilh.Ty. 14.bel.ſac. 27.14.12. & 17.bell. 14. Fretel. Vitriac.c. 58.*

92.

QVERCVS Sichem, græce Balanus; sub qua Rebeccæ nutrix sepulta est. nominatur & Turris Sichem. Iud.9. *Hieron.in loc.Hebr. Fretell.*

93.

SILO, mons altissimus omnium in circuitu Ierusalem, atque adeò supereminet vniuersis terræ sanctæ montibus; est autem in decimo miliario Neapoleos, in regione Acrabatena. Estque eiusdem nominis vrbs Silo in eodem monte posita: vbi longo tempore arca Dei fuit reposita, cum tabernaculo fœderis, quod fecerat in deserto Moyses, ibique mansit annis plurimis, vsque dum caperetur à Philistæis; vnde crebrò populi Israël conuentiones eo in loco celebratæ, atq; sacrificij & orationis gratia frequentabatur vsque ad tempora Samuelis. Post ob peccata Israel ciuitas destructa est; in Silo altare dirutum hodieq; monstratur: nunc ad sanctum Samuelem dicitur. addunt Brocardus & Breidenbach. etiam Rama nominari. *Ioſ.19. Iud.21. Hieron.in loc.Hebr. Paſc.itin. 179. Ioſ.18. Ioſeph.5. antiq.2. Iud.18.20. 1.Reg.1.2. 2.4.& 14. 3.Reg.2. 11.12. Fretell. Hierem. 7.& 26. Hieron.in Epitaph. Paula.*

94.

SOPHIM mons. 1. Reg. 1. Hier. in loc Hebr.

95.

TAPHVA, vrbs potens, quam expugnauit Iosue, rege illius interfecto. Ioſ. 12.16.17.

96.

THAMNATHSARA, Thamnathsare, & Thamna, Thamnata, sub Romano imperio dicta est Thamnatica seu Thamnitica; vna ex vndecim Iudęæ Toparchijs, ordine quarta, regio, prefectura, & vrbs maxima, sita *Ioſ.19.24. Iud.2. Ioſeph.5. antiq.4.3. bell.2.& 5.bel.4.c8 2. bel.a*

Arabiæ Felicis pars quæ et Saba.

AMMONITARVM GENS ET REGIO NVNC PHILA: DEL: PHIA.

DESERTVM ARABIÆ. 6

Nabathæa Regio et Nabathæi. 33

Galaad

Abel. 2 Vineæ 2

Mons vide in Manasse 2. numero 50

Rupes Arnon. 7

Datheman 18

Maspha 31

Rabba. 7 Philadelphia 37

Rogelim 39

Arnon. 7

Mageth. 29

Terra Thob. 46

Ramoth Galaad 38

Jaezer 38

Syri

Sodabar 28

GALAADITIS REGIO.

quere in Manasse 2. numero. 51

Pella

Carnaim

Arbel

Carnion

Amathus

PARS DIMIDIÆ TRIBVS MANASSE.

Bascama. 11

Baraſa 10

Alimis 4

Saltus Ephraim 20

Caſbon 15

Jaboc qui et Labor fortis 21

Manaim 30

Phanuel 36

Desertum Manaim 30

Daudici

Absalom 20

Saron 43

TRIBVS GAD.

Bethonim 14

REGNVM AMORREORVM. 5

Thesbe 47

Geraſa

Hippos

Ephron

Sarthan. 43

Gaddi 21

Julias 27

GIO. 35

Nobe. & Canath. 34

Socoth. 44

Jechaa. 26

Bethmemra 13

Bethara 12

Janoe

Atarothaddar

Saphon. 41

Salem

Ephra

Taphua

Fons Taphuæ

Jsachar

Betſan

Ennon

Bethbera

Jecmaam

MARE GALILÆÆ.

PARS TRIBVS ISACHAR.

PARS DIMIDIÆ TRIBVS MANASSE.

PARS TRIBVS EPHRAIM.

P. T. ZABVLON.

Balaam. 48

Mennith. 32

Nabatha. 33

Ahiæ. 3

Arnon torrens

Vinea

Arnon Torrens

Marc Iaſer

Jaezer 24

Flumen Jaezer 25

Aroër. 9

Sophan. 54

Damnaba 17

Terra Hom. 22

Arnonas 8

Eſebon

Piſcinæ

PARS TRIBVS RUBEN.

Roth. 40

Dibon 19

Ataroth 40

Dabir. 16

Helon

Sarathaſar

Atarothaddar

Galgala

TRIBVS GAD

nempe, ea Terræ Sanctæ pars, quæ obtigit in partitione regionis tribui Gad.

Miliaria vnius horæ

1 2 3 4 5

Universidad de Deusto
Biblioteca

Benedict. Iud.2. Hieron.in loc.Hebr. lit.A.G.T. & in epit. Paulæ.

sita in montanis Ephraim. data est ab Israelitis Iosue duci hæreditaria, qui in ea habitauit, & sepultus est à septentrionali parte montis Gaas; vbi vsque ætatem Hieronymi sepulcrum eius insigne ostendebatur, & venerabantur omnes: super quod figuram solis descripserant, eò quod solem stare fecisset. estq; huius frequens apud Hieronymum & Iosephum mentio.

97.

THANATHSELO, Hieronymo Thenath, villa. Ios. 16. Hieron. de loc. Hebr. videtur vrbs fuisse in decimo miliario Neapoleos contra Orientem descendentibus Iordanem.

98.

VIA de Silo in Sichem. Iud. 21.

99.

VIA à Sichem Ierusalem. Brocard. vbi Christus sedens ad puteum. petiuit aquã à Samaritana. Breidenb. cod.

G

Tribus Gad, & finitima eius.

1.

Genes. 30. Num. 1. Nu. 32. 26. Ios. 13

GAD septimus Iacobi ex Lia filius, ex Zelpha ancilla Liæ vxoris suæ, sic familiam suam auxit, vt de tribu eius iuxta montem Sinai recensiti & inuenti sint viri ad pugnam apti X L V. millia & D C L. quibus omnibus in deserto mortuis, eorum filij XL. millia & D. vltra Iordanem pro possessione acceperunt mediam vberemq; terrã regni Amorrhæorum, concedente Moyse: qui tandem, cùm, relicto Deo patrũ suorum, cum idolis fornicarentur, suscitauit Deus Israel spiritum Phul regis Assyriorum, & spiritum Theglathphalasar regis Assur, & abstulit & Gad, & Ruben, & dimidiam tribum Manasse, & adduxit eos in Assyriam. Tribus Gad, nullam partẽ lacus Genezareth videtur possedisse. influit enim in Iordanem, infra lacum Iaboc torrens, auctore Iosepho, qui limes est tribus Gad à Septentrione, ita tamen, vt proxima lacui sit illa influxio. V Veiss.

1. Par. 5. Ioseph. 4. ant. cap. 5.

2.

Hieron. in loc. Hebr. Bened. in indice Bibliorum.

ABEL, Hierony. tempore Abela dicebatur, ciuitas Ammonitarum cernitur adhuc, ait idem in septimo lapide Philadelphię villa Abela vinetis consita; est videlicet illa, vbi dimicauit Iephte in terra filiorum Ammon. Est eiusdem nominis alia in duodecimo Gaderis miliario; & tertia in Phænice inter Damascum & Paneadem. fortè eadem erit, quæ Abela dicitur.

3.

AHIE, Achalgai, è regione Areopoleos, Hieron. in loc. Hebr.

4.

ALIMIS ciuitas Galaad. 1. Machab. 5.

5.

Genes. 10, 14. 15. Nu. 21. 32. Deuter. 3. Ios. 13. Iud. 11.

AMORRHAEORVM regnum & regio: orti sunt autem Amorrhæi ab Amorrhæo filio Chanaan; fines eorum de Arnon vsq; Ieboch, & de solitudine vsq; ad Iordanem. quorum rege cum omni populo ab Israelitis interfecto, filij Gad possederunt ciuitates, & terram eorum, & regionem pascuis vberrimam, videlicet omnes ciuitates Galaad, partem dimidiam terræ filiorum Ammon, & reliquam partem regni Seon regis Esebon.

6.

DESERTVM Arabiæ ad Orientem Gad & Ruben. 1. Par. 5. Isai. 16. 1. Machab. 5.

7.

Num. 21. Isai. 16. Ierem. 48. Hieron. in loc. Heb. Nu. 21. 22. Deuter. 2. 3. 4. & c. Ios. 16. Ioseph. 4. antiq. 4. Hieron. in loc. Heb. Bened. in Iud. 11.

ARNON ciuitas, vbi erant excelsa, in Moab. est & Arnõ rupes quædam in sublime porrecta, in finibus Amorrhæorum, inter Moab & Agarenos in cuius vertice torrẽs per abrupta descendens in mare mortuum fluit. Zieglerus putat cuniculis absorberi ante influxum: est igitur & eiusdem nominis torrens Arnon, qui oritur è montibus & rupibus Arabię; atque inde fluit per totum desertum, Moabitidem disterminans & Ammonitida, demum sese exonerat & labitur in mare mortuum. regio vtrinque adiacens tota est fructifera. Fluuium hunc miraculosè siccis vestigijs transierunt Israelitæ, profligato, qui obstiterat, rege Sohon.

8.

Hieron. in loc. Hebr.

ARNONAS: locus quidam ita etiam hodie dictus, & ostenditur ab incolis itius regionis in valle prærupta demersa, satis horribilis & periculosus, quasi latronum spelunca; & extenditur ad septentrionem Areopoleos, in quo & militum ex omni parte præsidia distributa plenum sanguinis & formidinis testantur ingressum.

9.

Num 21. 22. 32. Deut. 2. 3. 4. Ios. 12. 13. Hie. in loc. Heb. lit. A. & M. & in Soph. 2. Isai. 15. 16. Ierem. 46. 48.

AROER, quæ & Ar, & Arnon; Moab, & Rabbath, Moab, hoc est, grandis Moab dicitur, vrbs antiqua, potens, & Moabitarum præcipua, sita super ripam torrentis Arnon: in confinio Moabitarum, Amorrhæorum & Ammonitarum in valle media, gloriosa, & muris validis munita; possessa olim à gente veterrima Omnijm, & postea retenta à filijs Lot, id est, Moabitis, cùm priores accolas subuertissent. vnde & eorum metropolis facta, domina Moab, nuncupatur: quam

postea

Universidad de Deusto
Biblioteca

Huius mētio fit in multis scripturæ loc. Brocar. in prafat. Iudic. 11. Isai 29. Hieronym. epi. Paula. Isai. 29. & ibi. Hiero. Amos 2. Ezech 23. Hieron. in Isai. 15. & in vita Hilarion.

postea Seon rex Amorrhæorum illis iure belli tulit, quo ab Israelitis interfecto, filij Gad vrbem hanc possederunt, & restaurarunt: atque ab hoc loco præclara victoria filios Ammon prostrauit Iephte. Hanc quidam putant esse Ariel, quod Ariel, siue ἀγγελὸς, hoc est, Martis idôlum tempore Hierony. adhuc ibi coleretur; vnde & Areopolim dictam. Hieron. verò Ariel apud Isaiam allegoricè Ierusalem, siue tēplum significare censet; in Ezechiele verò altare holocausti denotare. Huius vrbis muri in infantia Hieronymi nocte terræmotu corruerunt, post mortem Iuliani; quando totius orbis littora transgressa sunt, & exundarunt maria: nunc Petra dicitur, ait Brocardus, & est metropolis Arabiæ secundæ. Habuit postea sedem Episcopalem, & sub se Episcopatus duodecim.

10.

BARASA, ciuitas Galaad munita, & magna, quam vi expugnauit Iudas Machabæus, & cæsis ad vnum puberibus, igne concremauit. 1. Machab. 5. Ioseph. 12. antiq. 12. cui Bosor dicitur, & Bethsura.

11.

BASCAMA, oppidum regionis Galaad, in quo Ionathas occisus est à Triphone. 1. Macha. 13. Ioseph. 13. ant. 9.

12.

BETHARA, quam in expeditione belli occupauit Gedeon. Iud. 7. Hie. in loc. Heb.

13.

BETHNEMRA, ciuitas munita. Num. 32. Ios. 13.

14.

BETHONIM, & Bethanim ciuitas. Ios. 13.

15.

CASBON, ciuitas Galaad, quam Iudas Machabæus expugnauit. 1. Mach. 5.

16.

DABIR, ciuitas super Iordanem. Ios. 13. alij Debir vocant, ciuitatem Amorrhæorum.

17.

DAMNABA, villæ eius nominis duæ tempore Hieronymi in loc. Hebr.

18.

1. Mach. 5. & ibi Ben.

DATHEMAN, castrum, vt alij, oppidū, in monte vel regione Galaad, inter Bosor & Maspha; vbi Iudas Machabæus obsessos Iudæos liberauit, & sparsa latè victoria, etiam Ammonitarum octo millia prostrauit.

19.

Nu. 21. 32. Ios. 13.

DIBON, quæ & Dimon, vrbs magna & munita; quæ cùm prius fuisset filiorum Moab, & post eam Seon rex Amorrhæorum belli iure renuisset, eo pulso à filijs Israel capta, & tribui Gad attributa est. Fontes habet iugiter emanātes, & propter latices tacitè fluentes, & agros irriguos, Isaias prophetauit, in vastatione Moab iuxta Dibon tot occidendos, vt ipsa etiam flumina sanguinem interfectorum inundatura sint. Prophetauit contra hanc & Hieremias. Fuit etiam Dibon nomen excelsi Moabitarum, vbi colebantur idôla, vt Benedictus annotat: tempore Hieronymi villa erat prægrandis iuxta Arnonem.

Isai. 15. & ibi Hiero. quemadmodum & in 10. Heb.

Ierem. 48.

20.

SALTVS Ephraim; campus erat, post tergum habens siluam. Hîc cum exercitu Dauid patris sui prælium commisit Absolon, in quo cæsa sunt Israelitarum millia viginti, suspenso, dum fugit, inter cælum & terram Absolon, atque ita crinibus hærens à Ioab transfixus est. Erant autem in saltu bestiæ ferocissimæ, à quibus, tradentibus Hebræis, & referente Hieronymo, plures quàm gladio in acie perierunt; quod nimirum diuinæ vltionis certissimum fuit argumentum.

2. Reg. 18. & ibi. Hie. Ioseph. 7. antiq. 10.

21.

GADDI, quæ & Gadi, eisdem consonantibus & punctis, ciuitas tribus Gad. 2. Reg. 23. 1. Paral. 11, 12. est & Gaddi mons, Eccl. 24. pro quo ibi Cades.

22.

HAM, siue Hom, lacus, in quo olim habitauerunt Zuzim, vel Zozim, hoc est, viri robusti, horrendiq; gigātes, quos Chodorlahomor, alijq; tres Reges Assyriorum, cùm contra Sodomitas hac traducerent exercitū, interfecerunt. Huius loci, vt notat B. Hieronymus in Hebr. textu Genes. 14. fit mentio: nā septuaginta interpretes, quos latina vulgata editio secuta est, Bahem legerūt, he pro heth posito, pro quo dixerunt ἀμα ἀυτοῖς, hoc est, in eis. Hieron. quęst. in Genes. Pagnin. Gen. 14. & Benedictus.

23.

Genes. 32. Num. 21 Deut. 2. 3. Iosue 12. Iudi. 11. & ibi. Bened. 1. Mach. 5. Hieron. in loc. Hebr.

IABOC, Ieboc, Iosepho Iobacchus, torrens Iortus ex montibus Arabiæ, vrbem Rabba irrigans, regionemq; Ammonitarum terminans, profluit in Iordanem. Fluit inter Ammam, hoc est, Philadelphiam & Gerasam, in quarto miliario eius, & vltra procedens, Iordani fluuio commiscetur. Hoc torrente transmisso, Iacob luctatus est cum Angelo. Videtur & hic torrens esse, quem transfretans cùm suis Iudas, maximo prælio profligauit Timotheum.

Nu. 21. 32. Ios. 13. 21. vbi tamen quidām. nent legendum Iasa.

24.

IAZER, quę & Iezer, vrbs quondam Amorrhæorum, in decimo lapide Philadelphiæ, ad solis occasum trans Iordanem; quæ fuit termi-

1. Par. 6. 9. 26. 2. Reg. 24. Hieron. in loc. Hebr. Isai. 16. Iere. 48.

terminus tribus Gad, extenditurq; vsq; Aroer: fuit autem separata Leuitis, & distat ab Esebō quindecim millibus, è qua magnum flumen erumpens à Iordane suscipitur. Ager ei adiacens ad pastum animalium erat vberrimus. de hac prophetarunt Ieremias, & Isaias.

25.

Hieron. in loc. Hebr.

FLVMEN Iazer, è rupibus iuxta Iazer erumpens, à Iordane suscipitur. & quoniā mentio maris Iazer fit apud Isaiam, & Hieremiam, locis suprà citatis, possumus eo nomine intelligere flumen hoc. Est enim hoc idiotismi Hebraici, quo omnis aquarum congregatio, siue salsæ, siue dulces illæ sint, mare nuncupatur, vt alibi notat Beatus Hieronymus.

Hieron. in Genes. ca. 1.

26.

IECBAA, aliâs Iegbaa, ciuitas munita, restaurata à filijs Gad, vltra quam Gedeon prostrauit reliquias exercitus Sebee & Salmana. Num. 32. Iud. 8.

27.

Ioseph. 18. Antiq. 3 et 20. ant. 11. & 2. bel. 8. 12. 2. & 5. bell. 3. 4.

IVLIAS, oppidum in Peræa regione, prius Betaramphtha, Betharantha, Bethanarea, vel, vt quidam volunt, Betharan dictū; quod Herodes Tetrarcha ædificijs communiens, nomine mutato Iuliada ab vxore Tiberij Cæsaris appellauit. ager eius habitatur vicis quatuordecim.

28.

LODABAR; Hieronymus videtur distinguere inter Lodabar & Ladabar. Hinc enim fuisse oriundum Machir, ibi educatum Miphiboseth, cuius dominus Dauidis exercitui cibaria & necessaria donauit. 2. Reg. 9. 17. Iosepho Labatham dicitur. 7. antiq. 5. Hieron. in loc. Hebraic.

29.

MAGETH, magna & munita ciuitas Galaad. 1. Mach. 5.

30.

Ioseph. 7. antiq. 9. Ios. 13. 21. 1. Par. 6 2. Reg. 2. 17 19. 3. Reg. 4. Hie. quæs. Heb. in Genes. & 2. Reg. 2.

MANAIM, Hebraicè Mahanaim, id est, castra. Hîc Iacob obuios habuit Angelos Dei, vnde & loco nomen imposuit: vbi posteà extructa est vrbs, eius regionis munitissima & pulcherrima, separata Leuitis. est autem terminus tribus Gad, in regione Galaaditide. In hac regnauit Isboseth filius Saul: & cùm fugeret à facie Absolon hîc manebat Dauid: describitur alibi desertum Manaim, in quo castrametatus fuit exercitus Dauidis. 2. Reg. 17.

31.

Ios. 21. 13. Iud. 11.

MASPHA, Maspha, & Maspha, inclyta Leuitarum vrbs. In hac vrbe habitauit Iephte, ac ibidem sex annis Israēlē iudicauit. Qui cùm vir fortissimus, atque strenuus admodum pugnator esset, rogatu primatum Galaad principatum suscipere dignatus est, & se Ammonitis, qui terram Galaad vastabant, opponere. Facturus autem in hostes expeditionem, temere magis quàm prudenter votum vouit Domino, si victoriam largiretur, in holocaustum se oblaturum esse ei, quicquid à victoria reuertenti è domo sua primùm occurreret: congressus itaq; cum Ammonitis, victor euasit, ac viginti eorū ciuitates obtinuit; cumq; triumphabundus in Maspha ad domū suam reuerteretur, cum tympanis & choris læta Patri occurrit filia vnigenita. Qua visa, mox eum voti pœnituit, & scidit vestimenta sua, dicens: Heu me, filia mi, decepisti me, & ipsa decepta es. Illa verò vbi votum Patris intellexisset, in victimam se ipsa obtulit æquo animo; hoc solùm rogans, vt in montibus Galaad, duobus mensibus, cum æqualibus suis daretur sibi virginitatem suam deplorare: obtinuit facilè, quod petebat. quod tempus cùm expirasset, reuersa ad Patrem; oblata est in holocaustum neq; legitimum, neque Deo gratum. Atque inde mos in Israel inoleuit, vt filiæ Israel quotannis conuenirent, & in montibus Galaad, filiam Iephte quatuor diebus deplangerent. Ad hanc profugus Dauid, venit cum viris quadraginta ad Regem Moab. expugnata fuit post à Iuda Machabæo.

1. Reg. 22. 1. Mac. 5.

32.

MENNITH, vrbs Ammonitarum, vbi Iephte prœliatus est. Iud. 11. Hierony. in loc. Hebr.

33.

Genes. 25. Isai 60. 1. Mac. 5. 9. Hie. quæs. in Gen. & in Isai. 60. Ioseph. 1. anti. 21. & 12. anti. 12. et 13. ant. 18. Ioseph. 14. ant. 4. 5. 6. & 1. bel. 6. 21. & 6. bell. 12.

NABATHA, vrbs condita à Nabaioth primogenito Ismaēlis; à quo & omnis regio, ab Euphrate ad vsque mare rubrum vsq; hodie Nabathæa & Nabathena. (quæ pars Arabiæ dicitur, frugum inops, plena pecorum) eiusque populi incolæ Nabathæi, siue Nabuthæi, vel Tubianæi Arabes appellantur; quorum gentes sunt duodecim.

34.

NOBE, olim Canath, ciuitas. 1. Reg. 22 Nume. 32. Iud. 8. quidam ponunt in Manasse.

35.

Ioseph. 13. antiq. 3 et 17 ant. 10. & 17. ant. 17. & 18. antiq. 14. & 2. bell. 4. & 3. bel. 1 & 5. bell. 2. & alibi. Plin. 5. natu. hist. 14. VVil. Tyr. 14. bel. 15. et 17. bel. 1.

PERAEA, regio & toparchia, sita trans fluuium. vnde & transamnana. longitudo eius est à Pella vsque ad Macherunta; latitudo verò à Philadelphia, Arabia, Silbonitide, vsq; ad Iordanem. eius sanè mollities & ingeniū fructuosum: campos habet cùm varijs arboribus consitos, tum maximè oliuetis, vineis & palmetis excultos: irrigatur autem abundè montanis torrentibus, & fontibus aquæ perēnis, quoties illi Syrio æstuante defecerint. Huius regionis Herodes senior filium suum Herodem, simul ac Galilęæ tetrarcham, testamento constituit. Apud VVilhelmum Tyrium appellatur semper regio trans Iordanem.

36.

PHANVEL, locus contra torrentē Iaboc in fini

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gen.32.et ibi.Hiero. Iud.8. 3.Reg.12.

in finibus Amorrhęorum. Hîc Iacob, qui post Israel, tota nocte luctatus est cum angelo, viditq; Deum facie ad faciem, læso nervo femoris; atq; inde loco nomen indidit. vbi postea eiusdem nominis est ædificata ciuitas, quæ cũ Gedeonis exercitui panes negasset, Gedeon turrim Phanuel subuertit, habitatores occidit; quam postea Ieroboam ædificijs reparauit. Ostendebatur tempore Brocardi locus Phanuel vltra Iordanem ad Orientalem plagam. Inter Phanuel & Socoth, Esau occurrit Iacob, qui placatus muneribus fratri reconciliatus est. Gen. 33.

37.

Hieron.in loc.Hebr. in Ammo. & in Sop. 2. Deut.2. Gen.12. Hieron.in Ezech.21. & 25.& Amos 1. & 2. Bened.in Ierem.49. Iud.11. Neem.24. 2.Mach. 4.5. Iudi.10. Ioseph.4. anti.4.& 11 anti.5. Deut.3. 2.Reg.11. 12.23. Hieron.in 1.Par.20. Iere.94. Iosep.20. antiq.1.et 3.bell.2. VVilb.Ty. 14.bell. sac.12.

RABBA, quæ & Rabbath, filiorum Ammon, ob magnitudinem sic appellata, dicta & Ammon, Amman, & vrbs Aquarum, quod laboc torrens eam circumfluat; postremum Philadelphia. vrbs potens, regia, & metropolis terræ Ammonitarum; in qua olim habitauerunt zomzommim, Hebr. zamzommim, hoc est, scelere turpitudineq; infames, qui & Raphaim gigantes, gens antiqua: quos interfecerunt filij Lot Ammonitæ, generati ex Lot & filia eius iuniore, atq; horum habitationem sibi vendicarunt. erat autẽ vrbs hæc sedes ipsius Regis Ammonitarum: vnde & regio ipsa Ammonitis siue Ammanitis vocata est. Vrbem hanc expugnauit Og rex Basan gigas; in qua monstratur lectus eius ferreus, longitudinis nouem, latitudinis quatuor cubitorum. Postea obsedit hanc Ioab, atq; in eius oppugnatione Vrias, fidissimus Dauidis militũ, scelere ipsius Regis perijt. expugnauit demum ipse Dauid, tollensq; aureum diadema Melchom idoli Ammonitarũ, preciosis gemmis & lapidibus ornatũ capiti suo imposuit, vrbem destruxit, populũ trucidauit, reliquasque Ammonitarum vrbes omnes, regionem, gentemq; exscidit. Postremùm à Ptolomæo Philadelpho, rege Aegypti, vrbs & regio subiugata est, & Philadelphia nuncupata, hactenus nomen retinet. Habuit temporibus Christianorum Metropolitanum Episcopum, qui habebat sub se Episcopos duodecim.

38.

Deut. 4. Ios.13.20. 21. 1.Par.6. Ioseph.14. antiq.5, 3.Reg.4. 22. 2.Par.18. 22. 41.Re.8.9. Hieron.in loc.Heb.

RAMOTH Galaad, vrbs Leuitarum sacerdotalis, atque refugij pro homicidis, quam Iosephus Arimanum, aliâs Arimnam vocat, hanc reges Syriæ iure belli ceperunt: quam cùm Achab rex Israel cum Iosaphat rege Iuda recipere volens obsedisset, ictu sagittæ, vt Propheta Dei Micheas prophetauerat, perijt; Iosaphat ægrè Dei auxilio elapsus euasit: atque hic vnctus est Iehu in Regem Israel. Tempore Hieronymi vicus erat in decimoquinto miliario Philadelphiæ contra Orientem.

39.

ROGELIM, oppidum Bercellai amici Dauid, qui cibaria attulit fugienti Dauidi à facie Absolon. 2. Reg. 17. 19 Hierony. in loc. Hebr.

40.

ROTH, ciuitas munita, hebraicè est Atharoth; & iungitur aliquando sequenti dictioni Sophan, Ataroth-sophan. Num. 32. & ibi Benedict.

41.

SAPHON, ciuitas super Iordanem. Ios. 13.

42.

SARON vrbs, in qua filij Gad habitarunt. 1. Par. 5. 7.

43.

SARTHAN, quæ & Sardacha. Ios. 3. 3. Reg. 7. 2. Par. 4.

44.

Gen.33.et ibi Hiero. & Liran. Ioseph.1. antiq.27. Ios.13. Hieron.in loc.Hebr. in Scena.

SOCOTH, Hieron. Sacoth, Græcè Scenæ, hoc est, tabernacula. Hîc, cùm rediret ex Mesopotamia Iacob patriarcha fratri suo Esau reconciliatus est, defixis hoc loco tentorijs, ideoq; hoc nomen imposuit. Vbi postea eiusdem nominis ciuitas cõdita est, munitissima & optima; cuius septuaginta septem seniores Gedeon spinis contriuit, occisis ciuibus, quod panes sibi negassent, cùm Madian & Amalec persequeretur. ciuitas durauit vsque ad tempora Hieronymi.

45.

SOPHAN, munita ciuitas; in hebræo est Ataroth sophan, vt fortè non nisi Roth sit. Vide supra dictione Roth.

46.

TERRA Thobsad hanc fugit, hîcque habitauit Iephte. Iud. 11.

47.

3.Reg.17. Ioseph.8. antiq.13. Hieron.in loc.Hebr.

THESBA, siue Thesbe, ciuitas regionis Galaad, illustrata maximè natali Eliæ Prophetæ; vnde & Thesbites vocatur.

48.

HOC loco, Angelo Domini stricto gladio in via stante, Asina humana voce loquẽs Balaam ariolum increpauit. Num. 22.

49.

VETEZOBRA, aliâs Bethezob, quod interpretatur domus hyssopi, vicus trans Iordanem, vndè erat Maria Iudæa, quæ in obsidione Hierosolymitana, vrgente fame, proprium filium occidit, coxit, comedit. Ioseph. 7. bell. 8. Euseb. 3. hist. Eccles. 6.

TRI-

I.
Tribus Isachar.

1.

Genes.30. Nu.1..26. Genes.49. & ibi.Hie. Ios.19.

ISACHAR nonus Iacob ex Lia filius, sic progeniem suam ampliauit, vt de tribu eius ad montem Sinai numerati & inuẽti sint viri, bello apti quinquaginta quatuor millia quadringenti; quibus omnibus in deserto mortuis, eorum filij, sexaginta quatuor millia & trecenti in terra promissionis, iuxta prophetiam Iacob, citra Iordanem optimam & pulcerrimam possederunt regionem in Galilæa.

2.

ABES aliâs Aemes, quidam corruptè habent Haemes, ciuitas. Ios. 19. Hibr. in loc. Hebr.

3.

ACHASELVTH, ciuitas in tribu Isachar. Hieron. in loc. Heor.

4.

AGAD, sita ad radices montis Hermon. Hieron. in loc Hebr.

5.

ANAARATH, aliâs Naaroth. ciuitas. Ios. 19. fortè hæc Anerith, Hieron. in loc. Hebr.

6.

ANEM, ciuitas Leuitarum, cum suburbanis suis. 2. Paral. 6.

7.

Ios.12.13. 1.Reg.4.et 29. 3.Reg.20. 4.Reg 13.

APHEC, quæ & Apheca, vrbs; cuius Regẽ Iosue occidit. in hac Philistęi posuerunt castra, pugnaturi contra Israël, postea contra Saul: ibidem etiam Syri pugnauerunt contra Achab regem Israël quando dixerũt; Dij mõtium sunt Dij eorum, pugnemus contra eos in vallibus aut cãpestribus, & obtinebimus eos: vbi & Benadad rex Syriæ victus est. Brocardus & Breidenbachius notant: eius ciuitatis ruinas tum adhuc ostensas fuisse. itin. 6. est in campo magno, non procul à Gelboë, ad orientem montis Carmeli, quinq; milibus à Tabor, vt notat Benedictus:

8.

APHRAIM ciuitas. Ios. 19.

9.

ARABA villa. Hieron. de loc. Heb.

10.

ARAD fons, apud quem Gedeon castra metatus est. Iud. 7,

11.

Ioseph.14. antiq.24. 25.et 1.bel. 12.& in vita sua. Hieron.de loc.Hebr. Strab.l.16

ARBELA, ciuitas valida, iuxta quam infirmissimis montibus præruptę erant speluncæ; in quibus habitantes latrones, Herodes rex magno labore expugnauit. Hanc inter, cæteras vrbes muniuit Iosephus.

12.

BELLIFORT, castrum pulcrum & forte à Christianis extructum. fuit fratrum hospitalis S. Ioannis. Breid. situm, vbi Cison torrens intrat mare Galilææ. eod. auctore.

13.

BETHPHESES ciuitas. Ios. 19.

14.

LVCVS iuxta Bethsan; in quo tredecim Iudæorum millia à Scytopolitanis perfidiosè interfecta sunt. Iosep. 2. bel. 19. & in vita sua, & 7. bell. 28.

15.

BETHSEMES ciuitas. Ios. 19. & ib. Liran. Bene. Iud. 1. est in pede extremo Carmeli. Auctor Breidenbach.

16.

CAIN mons, fons & castrum in pede extremo montis Carmeli. Hîc Lamech senectute cæcutiens fratricidam Cain ignoranter pro bestia sagitta occidit. Gen. 4. Broca. iti. 6. & Breidenb. Paschal. itin. 178.

17.

VVilb.Ty. 9.bell.14. et 10.bel.6. & 10 & 13.bell.2. & 14.bell. 11.& 12. Brocard. Breidenb. Vitriac. cap.22. Iudith 1. 4.7. Brocard. Breiden. 4.Reg.22. 2.Reg 35. 3 Esdr.1. 1.Mac.12. Zach.12.

CAIPHAS, à Tyrio Porsina dicitur, & Porphyria vrbs maritima, ad Carmeli montis radices parte aquilonari sita, extructa à Caipha pontifice, & nominata; qui eius erat Dominus. Habuit Christianorum temporibus Episcopen suffraganeam.

18.

CAMPVS Magnus, qui & campus Mageddo, & campus Esdrelon, & planicies Galilęę: sed illa, vt quidam ait, nomina nunc in oblìuionem abierunt, vocaturq; campus Sabę, à quodam castello quod Saba nuncupatur. habet in longitudine decem miliaria, in latitudine verò ad mare Galilææ & Iordanem vsq; extẽditur. gleba eius optima est, fertilis supra modum in frumento, vino & oleo; atq; adeò rebus omnibus affluit, vt qui suis oculis aliquã do conspexerũt, affirment sese nihil vnquam perfectius, & in quod natura æquè omnia sua contulisset, aspexisse. In hoc campo Iosias rex Iuda, à sagittarijs Nechao regis Aegypti vulneratus, interijt: & in his Sisara, & omnis exercitus eius, Barac vincente, postratus est.

19.

Ios.19. Hieron.in Isa.16 & 29 & Iere.2.& 5. Iose.2.bell. 9.& 14. antiq.22.

CARMELVS maris, qui hebraicè dicitur Carmel, siue Charmel; mons excelsus valdè, & nemorosus, nobilissimis vineis, oleis, arbustis, fructiferis arboribus, herbisq; odoriferis abundãs; vt ob summam rerum omnium copiam fertilitati & abundantiæ in scriptura

Universidad de Deusto
Biblioteca

3.Reg.18.

comparetur. Abest à Ptolemaide stadijs centũ viginti, vt Iosephus tradit. Incolebatur â colonis multis, ejusq; passim multa fit mentio in Prophetis. In hoc monte Elias propheta corã rege Achab, & octingẽtis quinquaginta pseudoprophetis Baal, cum illi nequicquã cultris se dilaniantes, idolo immolarent, ipse Deum verum igne cælitus demisso experimento cõprobauit, ibiq; flexis genibus gestu admirabili orans, post trium & semis annorum siccitatem, pluuiam à Deo impetrauit. locus igne consumptus, inquit Iosephus, hactenus ibi perdurat. In hoc monte in pede montis Oriẽtali, ait auctor itinerarij Ghistele, spelunca est & fons, vbi habitabant Elias & Helisæus, & filij Prophetarum. postea habitauerunt ibi fratres Carmelitæ, vnde & originem & nomen habent. fuit etiam saltus in Carmelo, vt colligitur 4. Reg. 19. Isai. 37. Mich. 7.

Iosep.3.bel. 2.& 8. antiq.13. 4.Reg.2.4 Brocard. Breidenb. Salign.10. 10.cap.6.

20.

HIC ad torrentem maiorem, qui contra Occidẽtem labitur, Prophera Elias 450. Prophetas Baal, quos diuinæ iustitiæ zelo accensus in monte Carmelo comprehenderat, ab Israëlitico populo adiutus, omnes occidit, eorumq; cadauera in torrentem proiecit. 3. Reg. 18. Bro. in præf. & iti. 1. & 6. & Breid. ib.

21.

CARMELVM promontorium . vbi S. Helena Ecclesiam construxit. Niceph. 8. hist. 30.

22.

CASALOTH ciuitas. Ios. 19.

23.

CEDES, ciuitas Leuitarum. 1. Paral. 6.

24.

CESION, aliâs Cesien, Cision, ciuitas Leuitarum. Ios. 19. 21.

25.

Ios.19.21. 1.Par.6. Iosephz. bell.26.& in vita.

DABERETH, Dabrath, Iosepho Dabarita, & Dasbath, inclita refugij vrbs & Leuitarum, sita in confinio tribus Zabulon & Isachar, quam Cison torrens intermeat.

26.

ENADDA, siue Enhadda, ciuitas. Ios. 19,

27.

1.Reg 28. Psal.82. Hieron.in loc.Hebr

ENDOR ciuitas, sita in monte Hermonio. in hac Saul Rex consuluit Pythonissam, quæ suscitauit illi Samuelem Prophetam. Huius mentio fit in Psal. Disperierunt in Endor, facti sunt vt stercus terræ. Est & hodie, ait Hieronymus, grandis vicus Aendor, iuxta montẽ Tabor; est & torrens Endor.

28.

Niceph 8. hist.Ecc.30.

HIC Abrahæ à cæde hostium reuertenti, & liberato Lot fratris sui filio occurrit Melchisedec cum pane & vino: vbi adhuc mensa Melchisedec ostenditur. Gen. 14. Brocard. Breid. Fretel. Salign. tom. 2. cap. 8.

29.

ENGANNIM, ciuitas Leuitarum. Ios. 19. 21. nunc est vicus iuxta Bethel. Hieron. in loc. Hebr.

30.

ESDRELON, ciuitas in campo magno; à qua ipse cãpus nomen habet. Iudith 1.4.7

31.

FONS Iezraël. Niger Geograph. Asiæ, com. 4. postea fuit dictus Tubania. iuxta hunc Saul castra posuit, pugnaturus contra Philistęos. 1. Reg. 29. & 1. Reg. 31. Meminit eius etiam VVil. Tyr. & Breidenb.

32.

Brocard. Breidenb. 1.Reg.15. 28.31. 2 Reg.1.21. 1.Par.9.10. Fretel. Vitriac. cap.54. Bened in indice Bibl. In lo.Heb.

GELBOE mons, siue montes; in quibus Saul castrametatus est contra Philistæos, ibique cum Ionatha filio suo occisus est: quamobrem imprecatus est ijs montibus Dauid, vt nec pluuia, nec imber, nec ros descenderet super montes istos. Extendunt se montes illi ab Occidente à Iezraël vsq; ad Iordanẽ per vndecim leucas. Narrat igitur Breidenbachius, montes illos in multis locis esse petrosos, aridos, steriles. Sunt, qui volunt ciuitatem esse prope montes, quæ diceretur Gelboe; à qua ipsi montes nomen acceperint. Est & Gelbus vicus grandis, situs in monte Gelboc, vt Hieron. autor est.

33.

HIC Saul & armiger eius irruerunt super gladios suos. 1. Reg. 31.

34.

Psal.88.132. Brocard. Breidenb. Hieron.in vita Paulæ. Benedict. in ind. Bibliorum.

HERMON mons maior, ita ad differentiam minoris: ob pinguis roris abundantiam, & ipsam soli fœcunditatem, pascebantur ibi animalia & pecora, quæ Ieroslymis in templo offerebantur, & immolabãtur Domino. Extẽditur mons ille in lõgitudine quatuor ferè leucis, contra mare Galilææ, vbi Iordanis ex mari Galilææ egreditur.

35.

HERMONIVM, mons est non proprius & distinctus ab alio, sed iugum quoddam humile, seu tumor quidam, à mõte Hermon, contra montem Tabor procedens. Psal. 41. Brocar. itin. 5.

36.

HERMON minor, alius à maiore, in cuius latere aquilonari est ciuitas Naim. Brocard. itin. 5. Breiden. ibid.

37.

IARAMOTH, quæ & Iermoth, vrbs separata Leuitis. Ios. 21. Hier. in loc. Hebr.

38. Vallis

38.

Ios.17. Ose.1. Iudic.6.7. 1.Reg.31. 3.Reg.20.

VALLIS Iezraël, lata duobus miliaribus, quæ & planicies Galilææ. In valle hac seu planicie intermedia magni & multi habiti sunt conflictus. Hîc enim pugnauit Gedeon contra Midianitas; & Saul contra Philistæos. Item Achab contra Syros; & postea Tartari ibi conflixerunt contra Saracenos. Brocard. itin. 6. & Breidenb.

39.

Brocard. Breidenb.

VIA in Iezrahel. Hæc via tendebat & ducebat à monte Carmelo in Iezraël; per quã iuerunt Achab & Elias. 3. Reg. 18.

40.

MAGDIEL, paruus viculus in quinto miliario Dorę pergentibus Ptolemaidam. Hieron. in loc. Hebr.

41.

ISACHAR ciuitas, 3. Reg. 4. Benedictus in Indice.

42.

MERRVS, aliâs Marrus, vicus in duodecimo miliario vrbis Sebaste, iuxta Dothaim. Hieron. in loc. Hebr.

43.

MESRA, castrum est in pede montis Hermon. Brocard. Itin. 6. & Breidenb.

44.

VINEA Naboth, pro qua occisus & lapidatus est à Iezabel, ostendebatur adhuc tempore Breid. & Brocard. 3. Reg. 21. 4. Reg. 9. ante introitum vrbis Iezrahel. Brocard. itn. 6. & Breidenb.

45.

NAID, siue Naida, terra in qua Cain cum sua vxore habitauit. Hieron. in loc. Heb, Ioseph. 1. antiq. 4. nominat ciuitatem Naide, quam condiderit Cain. Benedict. in indice Bibliorum.

46.

Hieron.in Epitaph. Paulæ. & alibi. & in locis Hebr. Brocard. itin. 5. & Breidenb. Luc. 7.

NAIM, Græcè Nain, decora & pulcra ciuitas, quam torrens Cison alluit, sita est in latere Aquilonari montis Hermon minoris; in secundo miliario montis Tabor, contra meridiem, non longè ab Endor: ante cuius portam Christus filium viduæ vnicum à morte suscitauit. permansit ciuitas vsque ad tempora Hieronymi.

47.

Brocard. in præfa. terr. sanct. & itin. 7. & ibidem Breidenb. VVil. Tyr. 10. bell. sac. 26.

CASTRVM peregrinorum, quondam insula in corde maris sita, dicta Petra incisa. in qua Christiani milites munitionem postea extruxerunt, ijs muris & antemuralibus cinctã, vt inexpugnabilis videretur. Videtur alio loco ponere VVilhelmus, quantum ex eius descriptione colligere est; consentit tamen sententiæ nostrę ille, qui continuauit historiam belli sacri. 1.cont c.3. Viti.c.42.

48.

RABBOTH, ciuitas. Ios. 19.

49.

RAMETH ciuitas. Ios. 19.

50.

RAMOTH, vrbs Leuitarum; habuit & suburbana. 1. Paral. 6.

51.

RETHOM in tribu Isachar. Hierony, in loc. Hebr.

52.

ROOBA vicus Leuitarum, vsque ætatem Hieronymi perdurauit, in quarto lapide Scytopoleos. Hieron. in loc. Hebr.

53.

SABA, aliâs Faba, castellum; à quo Campus magnus nunc dicitur cãpus Sabę; non multum distat ab Aphec. Brocard. itin. 6. & ibid, Breidenb.

54.

SALVMIAS, vicus in octauo lapide à Scytopoli. in campo. Hieron. in loc. Hebr.

55.

SEESIMA, siue Sehesima, aliâs Seseima, siue Sesenna. Hieronymo Sasima, ciuitas, terminus Isachar. Ios. 19. Hieronym. in loc. Hebr.

56.

SEON, aliâs Senon, ciuitas, hodieq; ostenditur villa iuxta montem Tabor. Hieron. in loc. Hebr.

57.

Ios.19. Brocard. itin. 6 & ibi. Breid. 1.Reg.28. 1.Par.4.10. 3.Reg.1.2.

SVNA, quæ & Sunam, & Sunem, eadem dicta, & Sula, ciuitas est ad latus australe montis Hermon, distant à Bethsam vndecim miliariorum itinere; vnde Sunamitis & Sulamitis. Hic castrametati sunt Philistæi contra Saul, quando Saul venit in Gelboc. Patria fuit hæc Abisag Sunamitis puellæ speciosissimæ, quæ senem ac septuagenarium regem Dauid calefecit, dormiens in sinu eius vxor & virgo. Hinc dicta est Sulaminitis Cant. 6. 7. Hanc Elisæus frequenter transibat, iter faciens de Carmelo ad Iordanem, Galgala vel Iericho, vbi & hospitabatur apud mulierem Sunamitidẽ, cui à Deo filium impetrauit, quẽ postea mortuum suscitauit. 4. Reg. 4. Ostenditur & vsq; hodie, ait Hieronym. vicus nomine Sulem in quinto miliario Tabor. in loc. Hebr.

58.

Ioseph.14. antiq.13.

TARICHEA, siue Tarichęæ, Suetonius in Tito Tarrachiam appellat; vrbs munitissi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

& 1.Mac.6. & 2.Mac. 12.25.26. 27.et in vita sua.

nitissima, sita sub monte in littore maris Galilææ; distat à Tiberiade triginta stadiorum itinere, vel itinere vnius noctis, quantum ex Iosepho colligere est, quam Iosephus historicus, cùm commissa sibi esset vtriusq; Galilææ administratio, muro cinxit validissimo; cuius ciues implebant numerum quadraginta milium. Hanc primò cepit Cassius, & tria, vel, vt alij habent, triginta, Iudæorum milia captiuorum abduxit. Erat in hac vrbe circus, vbi congregatis aduersum se inimicis, & mortem minitantibus, cùm tantum non igne perijsset, mirabili stratagemate populi animos sibi concilauit Iosephus. Post à Vespasiano & Romanis, maximo labore expugnata, cùm qui vrbe incolebant, etiam nauali prælio Romanis se se obiecissent, in lacu Genesar, perierunt miserabili morte. qua in vrbe cùm maximâ aduenarum copiam cepisset, senes cum imbellibus occidit, iuuenes partim ad Istmon Neroni transmisit, partim vendidit.

Iosephb.3. bell.16.17. 19.

59.

VIA vallis. Per hanc sæpe faciebat iter Elisæus, erat enim planior via cunti in Iericho; vbi cum filijs Prophetarum morabatur ad Iordanem vadens de Carmelo per Sunam in Beth san, & inde per campestria Iordanis aduso; Galgala. ideo 4. Reg. 4. dicitur, qd cùm vellet ire ad Iordanem, oportebat eum transire per Sunam. Breidenb. itin. 6.

60.

HIC Naaman, princeps militiæ Regis Syriæ, lepra infectus, Elisæi Prophetæ mandato septem vicibus in Iordane lauit, & mundatus est; quæ, quod munus à Naaman accepisset, clam Elisæo, Giezi & semini eius adhæsit in sempiternum. 4. Reg. 5.

ADMONITIO in typos tribus Iudæ.

VONIAM tribus Iuda multitudine pagorum, ciuitatum, &c. multum omnes alias excelluit, ne infinitis numeris & locis lectoris memoriam & iudicium obturbaremus, omissis villis & pagis, nisi quæ insignem aliquam sui denominationem exhibebant, solas vrbes & loca insigniora exprimi fecimus. Et quoniam numeri, quos singulis locis præscripsimus, & Indici seruiunt & tabulæ: hic si continuũ accipimus, Indici soli seruient; si interruptum, (quod quidem & alioqui nihil intererat) etiam tabulæ. Neque enim descriptionem nostram tabulæ accommodauimus, sed ad lumen aliquod rerum narrationi fœnerandum, nobis subseruire voluimus. Hoc volui lector ne nescius esses.

I.
Tribus Iuda.

1.

IVDAS quartus Iacob ex Lia vxore filius, ita semẽ Abrahę multiplicauit, vt de tribu eius ad mõtẽ Sinai numerati & inuẽti sint viri ad pugnã apti septuaginta quatuor millia, & sexcenti; quibus omnibus, excepto Caleb, in deserto mortuis, septuaginta sex millia, quingẽti, absq; mulieribus & paruulis, valida manu ingressi terrã promissionis, in sortiũ diuisione citra Iordanẽ primam, optimam atq; amplissimam huius terrę sanctę obtinuerunt possessionem. Ex hac tribu Dauid, Salomon, ac alij reges Iuda, ipseque Christus orti sunt. cumque tribus hæc fortissima esset, vnde & leoni comparatur, bellicosissimis viris pollens, & crebrò aduersarios superans, in omnibus tribubus tenuit principatum: & idcirco interdum ciuitates, quæ in alijs tribubus sitæ sunt, tribus Iudæ esse scribũtur; vt Socoth, Cariathiarim, Lachis, Bethsames, Sicelec, Bersabee, &c. quin & tribus Dan & simeon in medio Iudæ habitasse scriptura docet, & in eius funiculo nuncupantur. Porrò cùm Dauid numeraret populum, inuenti sunt de Iuda quingenta millia pugnatorum. Cæterùm, quia post Salomonis mortem decem tribus Israël defecerunt à Roboam ad Ieroboam Ephratæum, exinde duæ tribus, Iuda scilicet & Beniamin, quæ semini Dauidis adhæserunt, nunc domus Dauid, nũc regnum Iuda, Ierusalem, at Bẽiamin in scripturis, potissimum à Prophetis nuncupantur: sicuti reliquæ decem tribus, quæ à legitimo rege & religione defecerant, ad cultum vitulorum, regnũ Israël, domus Iacob, & Ioseph, Ephraim, regnum samariæ, Iezraël, Bethel, Bethauen appellãtur. Et in omnibus quidem Prophetis, inquit Hieronymus, duæ tribus, quæ appellantur Iuda, Ecclesiæ Catholicæ personam possident, quæ sub stirpe Dauid regnabant: decem autem tribus referuntur ad hæreticos, quorum multitudo maxima est.

Genes. 29. Num. 34. Ios. 15. 1. Par. 4. Ezec. 47.

Num. 1. & 26. Ios. 15.

1. Par. 5. Gen. 49. Deut. 33. Hieron. in loc. Hebr. lit. B

2. Reg. 24.

3. Reg. 12. Hieron. in Osee. ca. 2.

2.

AASAR in tribu Iuda: nunc verò vicus grandis ostenditur eo nomine pergentibus Ascalonem de Azoto. Hierony. de loc. Hebr.

3.

ACCAIN ciuitas Ios. 15.

4.

COLLIS Achillæ; castrum natura, simul & arte munitissimum, ad dexterã deserti Ziph. in quo aliquoties latitauit Dauid, fugiens à facie Saul: in cuius rupis vertice, viginti stadijs alto, primus Ionathas Pontifex castellũ ædificauit, natura inaccessum, & appellauit Massa-

1. Reg. 23. 26. Ioseph. 14. antiq. 20. 22. 23. 24. & alibi.

PARS TRIBVS RVBEN.

TRIBVS IVDA
id est, pars illa Terræ Sanctæ, quam in ingressu Tribus Iuda consecuta fuit.

Miliaria vnius horæ 1 2 3 4 5

Mare mortuum, dictum et mare salsum siue salis atq; solitudinis, et lacus Asphaltidis. 186

PENTAPOLIS. 202

Sodoma. 228 · Gomorra. 142 · Lingua maris. 178

Vallis casis · Engallim 118 · Almon · Aduram 12 · Bethagla · Asarenam 33 · Jericho · Aorabi. 22 · Betharaba · Segor 218 · Amona 17 · Sis. 225 · Jorrens. 240 · Spatha salis. 230 · Engaddi 116 · Montes Engaddi · Salinæ 210 · Arbores mulcræ seu steriles. 28 · Gadda 135 · Betharaba 55 · Putei · Bitu: minis · 66 · Vallis Salinarum 211 · Cabsee 68 · Petra 203 · Sectheel 157 · Desertum Iuda. 172 · Esaan. 123 · Arad. 26 · Ascensus Scorpionis 34 · 106 · Horræi. 219 · Janum 153 · Petra diuisionis 98 · Eder. 105 · Jagur. 151 · Sin. 222 · Ruma 207 · Jethaba 163 · Masada. 4 · Sachaca 209 · Meddin. 191 · Betaphua 63 · Collis Achillæ 4 · Spelunca Loth · Desertum 179 · 117 · Engaddi · Hortus Balsami · Ieruel Solitudo 162 · Moabitæ. 51 · Nebsan. 196 · TRI · BVS · INTE · Cina. 87 · Cinæi. 88 · Dimona 97 · Desertum Maon 185 · Maon 184 · Charmel 84 · Arab. 25 · Adada. 6 · Cedes 77 · Gilo. 140 · Carmelus mons 76 · Asena 36 · Iarlan 152 · Seir Montes. 219 · EDOM · QVE · Bus · Abenboen · TRIBVS · BENIA: · Fons Solis · Netophati 198 · Debera 94 · Herodium. 148 · Spelunca deserti 229 · Judæi 51 · Vallis Benedictionis · Gabaa. 132 · Jethan 165 · Monasterium S. Sabbæ 208 · Aluil 15 · Carnea · Bethacara 53 · Accain 3 · Magdalgad 182 · Zanoe 244 · Jucadam 171 · Spelunca Samuel. 217 · Samuel 151 · Basath. 50 · Asphar lacus 39 · Capharbarucha 72 · Masepha 190 · Jerrael 169 · Asim. 41 · Desertum Thecuæ. 237 · Thecua 30 · Sepulcrum Carioth 75 · Turris grecis 144 · Aedadda 40 · Tumulus Archelai. 29 · Bethleem 58 · Cisterna 59 · Desertum Bethleem. 60 · Cammi Silliæ 71 · Ahoi. 14 · Rama 205 · Quercus Mambre · Montana Hebron. 146 · Spelunca duplex 100 · Hethei 128 · Eth. 128 · Athmata 45 · Athach 44 · Abel · Cain 91 · Johannes baptista. 101 · Holon. 150 · Terra Gosen. · DA. · Gosen. 143 · Sethman 167 · Anim. 21 · Asor. 37 · Ceni Regio 79 · Ziph. 246 · Ziph. 247 · Jerusalem · Borooth · Bethsura 61 · Berec. 65 · Via Hebron 242 · Cisterna 224 · Conuallis Mambre. 183 · Hebron o. Cariatharbe 140 · Piscina 147 · Achzib. 5 · Arebba. 30 · Anab. 18 · Saltus Arith. 31 · Telem 233 · Spelunca Adam 7 · Monumentum Caleb. 70 · Ager Damascenus. 90 · Sepulcrum Abacuc 103 · Gabaatha. 133 · Esthemo. 126 · Baloth. 49 · Carioth 74 · Efron 125 · Adar 8 · Amam. 16 · Asornoba 38 · Etam 127 · Enaim 115 · Ceila 78 · Ceila 78 · Sephata 216 · Vallis · RI · OR. 93 · Salem · Arath · Apadno 23 · Emaus Nicopolis 112 · Agar Boos 67 · Bethanoth 54 · Leemas. 177 · Cesil. 80 · Sepulcrum Michaæ. 192 · Monasthi 193 · Chasli. 85 · Montana · Sochot 226 · Naama 195, im. · Bethdagon 56 · Sectel 156 · Gader 136 · Sanan. 215 · Echela 103 · Ierumoth 189 · Mareſa 187 · Iether. 188 · Judæa. 174 · Vallis Raphæ · Beromi · Saraa · Adithaim 11 · Gideroth. 139 · Cariathiarim · Capharsorech · Eleutheropolis 108 · Gederothaim 138 · Bera · Amarkabob · Eremmon · Remmon · Etam · Harma · Socho. 227 · Samir 214 · Sama. 213 · Danna 92 · Cariathaa 73 · Asemona 35 · Gerara · Dabir · Daroma exterior. 93 · Masepha · Vallis Terebinthi 235 · Philistæi · Israel · Aasar 2 · Azecha. 47 · 99 · Dommin · Ephron mons. 120 · Aialon · Lebna 176 · Maceda 180 · Spelunca Maceda 181 · Nebo · MIN. · PARS TRIBVS DAN. · PARS TRIBVS SIMEONIS. · ET IDVMÆA.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Breidenb. itin.6.

Massadam; quod postea Herodes Magnus, spacio septem stadiorum, muro firmo cinxit, & viginti septem turribus prælatis, regiaq; cum quatuor turribus excelsis communiuit; atq; in incertum belli euentum, commeatu centum annorum, & omnigenûm armorum apparatu, qui centum milibus armandorum hominum sufficeret, instruxit. Castellum hoc ab Antiocho obsessum postea est, Herodis familia aquæ penuria laborante: quod cùm sicarij quidam per dolum occupassent, à Romanis tandem obsessi, singulari immanitate mutuis vulneribus sese inuicem contrucidarunt. iuxta montem hunc, vt quidam annotant, fons nascitur.

5.

ACHZIB, ciuitas. Ios. 15. & Mich. 1. in Hebræo.

6.

ADADA. ciuitas. Ios. 15.

7.

SPELVNCA Adam. In huius rupis spelunca tradunt Adam & Euam multo tempore, centum videlicet annis luxisse Abelem filium suum interfectum; in qua visuntur lecti eorum saxei, habentes in longitudine triginta pedes: sed & fons in spelunca scaturit, de quo bibisse creduntur primi parentes nostri. Brocard. & Breidenbach. itin. 6. Salignia. tom. 10. cap. 5.

8.

ADAR, quæ & Daran, ciuitas, vt alij, villa. Num. 34. Ios. 15.

9.

ADARA, iuxta desertum in tribu Iuda. Hieron. in loc. Heb.

10.

ADASA, aliâs Adesa, ciuitas. Ios. 15. Hic. de loc. Hebr. est & vicus iuxta quē Iudas Machabæus occubuit. Ioseph. 1. bel. 1.

11.

ADITHAIM, ciuitas. Ios. 15.

12.

ADVRAM, ciuitas, quam Roboam muniuit ædificijs. 2. Paral. 11.

13.

AGLIPH, in tribu Iuda. Hieron. in loc. Hebr.

14.

AHOI, ciuitas, vnde Ahohites. 1. Para. 11. 27.

15.

ALVL, aliâs Halhul, ciuitas. Ios. 15. vsque ætatem Hieronymi. Alula villula erat. Hieron. in loc. Hebr.

16.

AMAM, quæ & Aman; vnde Amanitis vxor Roboam 3. Reg. 14. ciuitas. Ios. 15.

17.

AMONA, vrbs, iuxta quam Gog sepelietur, in valle viatorum, ad Orientem maris mortui. Ezech. 39. Hieron. ibid.

18.

ANAB, ciuitas in monte sita. Ios. 11. 15. nunc vsq; vicus est in finibus Eleuteropoleos. Hieron.

19.

ANEA, villa grandis, cuius habitatores Hieronymi ætate omnes erant Christiani. in loc. Hebr.

20.

ANEM locus. Hieron. in loc. Hebr.

21.

ANIM ciuitas. Ios. 15.

22.

AORABI, terminus Iudææ ad Orientem. Hieron. de loc. Hebr.

23.

APADNO, locus est iuxta Emaus. Hîc Antichristus cum multitudine magna figet tabernaculum suum. Dan. 11. Hier. ibid.

24.

APHECA, Afeca, ciuitas. Ios. 15.

25.

ARAB, ciuitas. Ios. 15.

26.

ARAD, quæ & Arath, Hered, Hadar, Heder, vrbs Chananæorum quondam celebris & regia; contra cuius Regem cùm Israëlitæ primùm infœliciter pugnassent, postmodum se voto Deo obligarunt, & interfecto rege, subuersis vrbibus, nomen illius Horma appellarunt, hoc est, Anathema. Hoc loco filij Cinei, cognati Moysi cùm ascendissent de ciuitate palmarum, delegerunt sibi sedem ad habitandum. Est autem terminus Iudæ, ad Meridiem: vsque ad ætatem Hieronymi ostendebatur villa. Num. 21. 33. Ios. 12. Iudi. 1. 1. Par. 1. 8. Ezech. 7. Hieron. in loc. Hebr.

27.

ARBELA, terminus Iudæ ortum solis aspiciens. Hieron. in loc. Hebr.

28.

ARBORES pulcherrimæ sub Engaddi, ad mare mortuum, pulcherrima ferentes in speciem poma & vuas, sed cū decerpuntur, intus cinere & fauilla plena, in fumū dissoluuntur, fœtoremq; exhalant teterrimum. Quo respiciebat in Cantico Moyses: de vinea Sodomorum vinea eorum, & de suburbanis Deut. 32. Sapient. 10. Ioseph. 5. bel. 5 Brocard. itin. 6. & Breidenb. Vitr. ca. 3.

Gomor-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gomorrhæ. Vua eorum vua fellis, & botrus amariſſimus.

29.

TVMVLVS Archelai, regis Iudææ, qui ſemitæ ad cellulam S. Hieronymi, è via publica diuertentis principium eſt. Ibi enim vir ſanctiſſimus habitauit. Hieron. in 10. Heb. dict. Bethlehem.

30.

AREBBA, ciuitas. Ioſ. 15.

31.

ARITH, ſaltus eſt, vbi manſit Dauid cùm fugiſſet à facie Saul Regis. 1. Reg. 22. & eſt villa Arith nomine ad Occidentem Aeliæ, ait B. Hieron. in loc. Hebr.

32.

ASAN, ciuitas. Ioſ. 15. vide in Simeon.

33.

ASARENAM, terminus Iudæ ad Septentrionem. Hieron. in loc. Heb.

34.

ASCENSVS Scorpionis, Hebraicè Acrabbim, mons à Scorpionibus dictus, qui abundant in eo loco, vrbe deſuper ædificata, à quo Acrabatenam ciuitatẽ dictam putat Hieronymus in Abdiæ ca. 1. atq; eam eſſe, quam Arabathenen vocet liber Machabæorum, quam inuaſit Iudas Machabæus. 1. Mac. 5. Ioſeph. 12. antiq. 11. Eſt in limite tribus Iudæ meridionali, atq; adeò totius terræ promiſſæ, proximus mari mortuo, in montibus Seir. Hinc Iudæ terminus aliquantiſper ab Auſtro in Boream flectitur, mox rurſus in Auſtrum declinans, ad Sin deſertũ magnũ. V Veiſſenb.

35.

ASEMONA, ciuitas. Num 34. Ioſ. 15. diuidit Aegyptum & ſortem tribus Iudæ. Hieron. in loc. Hebr.

36.

ASENA, ciuitas, Ioſ. 15. fortè in tribu Dan ponenda, vt colligitur ex Hier. in 10. Hc.

37.

ASOR, ciuitas. Ioſ. 15. erat & Hieronymi ætate villa. Hieron. in Io. Hebr.

38.

ASORNOBA, aliâs Aſor noua, ad diſtinctionem veteris, ciuitas. Ioſ. 15. Hiero. in loc. Hebr.

39.

ASPHAR, lacus. iuxta hunc conſedit Ionathas cum ſuis, cùm, occiſo præclariſſimo duce Iuda Machabæo, hortante populo ſuſcepiſſet principatum, & fugeret à facie Bacchidis, quem cognouerat inſidiari vitæ ſuæ. 1. Machab. 9.

40.

ASSERNAI, vel Aſernai, terminus Iudæ. Hieron. in Io. Hebr.

41.

ASSIMA, oppidum, quod ędificauerunt hi, qui ad terrã Iuda venerãt de Emath. Hieron. in Io. Heb.

42.

ASTEMEC, vicus. Hieron. in loc. Heb.

43.

ATHER. Hieron. in loc. Hebr.

44.

ATHACH, ciuitas. in huius locis commoratus fuit Dauid cum ſuis in perſecutione Saul; quamobrem ad eos miſit portionem de præda Dauid, cùm reduxiſſet captiuos in Siceleg, latè cæſis & deprædatis hoſtib. 1. Reg. 3. Hieron. in loc. Hebr.

45.

ATHMATA, ciuitas. Ioſ. 15

46.

AZADADA, confinium Iudæ, reſpiciens ad Aquilonem. Hieron. in loc. Hebr.

47.

AZECHA, quæ & Azeca, vrbs fortiſſima. Hic Deus de cælo lapides pluens, Amorrhęos diuinę iuſtitię vindicta, abſumpſit, atque huc vſque perſecutus eſt quinq; Philiſtinorum Reges Ioſue, quam & cepit, cùm liberaſſet Gabaonitas. Hic Philiſtæi aliquando contra Iſrael caſtrametati ſunt. reparata poſt eà fuit à Roboam rege Iudæ Solomonis filio; tandem à Nabuchodonoſor rege Babylonis debellata, & expugnata. *Ioſ. 10. 15. 1. Reg. 17. 2. Par. 11. Ierem. 34. 2. Eſdr. 11. Brocard. & Breid. itiner. 7.*

48.

BALAM. Hieron. in loc. Hebr.

49.

BALOTH, ciuitas. Ioſ. 15.

50.

BASCATH, Hieronymo Baſechad, & Baſecat, vrbs antiqua. Ioſ. 15. 4. Reg. 22. Hiero. in loc. Hebr.

51.

VALLIS benedictionis, ſic dicta, quod in ea Iudæis Domino benedicentibus Moabitæ, Ammonitę, & Idumęi in ſemetipſos verſi, ſe mutuo occiderunt: atque hoc loco Ioſaphat rex Iuda pugnauit contra Idumæos, & filios Ammon, & vicit eos. *2. Par. 20. Breidenb. itm. 6.*

52.

BESARAN: ad quem locum Dauid prædæ partem miſit. Hieron. in Io. Hebr.

53.

BETHACARA, Bethacarem, vrbs in monte poſita. Ierm. 6. 2. Eſdr. 3. Hieron. in Ierem. 6.

54. BE-

54.

BETHANOTH, Hieronymo Bethaloth, ciuitas. Ioſ. 15. Hieron. in loc. Hebr.

55.

BETHARABA, ciuitas in deſerto. Ioſ. 15. & eſt nomen ciuitatis in tribu Beniamin. Ioſ. 18.

56.

BETHDAGON, ciuitas. Ioſ. 15. 1. Mach. 10.

57.

BETHENNIM, villa circa Terebinthum. Hieron. in loc. Hebr.

58.

Geneſ. 35. 48. 1. Par. 2. 4. Ruth. 1. 2. 4. Hieron. in Pſal. 131. in epitaph. Paulæ, & epiſtol. ad Euſtoc. & in Amos 1. & 1. Par. 2.

BETHLEHEM, quod eſt, domus panis, propter cùm panem, qui ibi de cęlo deſcẽdit, quæ & Lehem, ſeu Lahem, & Ephrata, ſic dicta ab vxore Caleb, cui nomen Ephrata, vt quidam annotarunt, à qua & circũiacens regio nomẽ habet. ſita eſt in monte mediocriter alto, ſitu ipſo arcto & oblongo: ingreſſus eſt ab Occidente in decliui loco. Eſt autem in plaga meridiana, ſex miliarijs ab Hieroſolyma diſtans, quemadmodum teſtatur Seuerus Sulpicius, qui eam orã ipſe inuiſit, & ſex menſibus egit cũ ſanctiſſimo viro B. Hieronymo.

Terra ſubiecta, rerum omnium copia multum præſtat, vini potiſſimum, vt comparandum non ſit, quod ex alijs Paleſtinæ locis adfertur. Iter verò, quod Ieroſolyma euntibus Bethlehem eſt, vſq; adeò ſui amęnitate, arboribus, hortis, odoratis herbis tranſeuntes delectat, vt ſi ad tam præclaram naturæ faciem, cęleſtis aliqua & digna Chriſtiano meditatio accedat, non iam in terris eſſe ſibi videantur, ſed in paradyſo Chriſti natiuitatẽ & incunabula præſentibus oculis contueri. Neq; verò auctor humanæ ſalutis, vllis huius mundi delitijs opus habebat, vt qui cum carne noſtra etiam miſerias humanæ vitæ ipſo ſtatim primordio pauper & inops ſuſcepiſſet; ſed profectò non poterat non venerari creatorem ſuũ creatura, vt quem bos & bruta animantia cognouiſſent, lęta etiam, ridens & geſtiens terra quoquo modo veneraretur. Erat alioqui locus ipſe monumentis multorum illuſtriũ virorum celebratus. Fuit enim Abeſſan viro præclariſſimo, & Iudici hæc patria, cuius numeroſa ſoboles audienti miraculũ videatur: habuit filios triginta, filias totidem, quas omnes cùm nuptum dediſſet, à ſe quaſi abdicatas iuſſit in nomen & familiam maritorũ tranſire; filijs verò ſuis cùm parem conditionẽ quæſiuiſſet, illos apud ſeſe omnes domi ſuæ detinuit: atq; ita non populo tantum Iſraelitico reſponſorum & ſententiarum æquitate, ſed ſuæ etiam familiæ prouidentiſſimè conſuluit vir prudentiſſimus, & tandem mortuus eò loci ſepultus eſt. Fuit Elimelech hinc oriundus, qui vrgente fame cum Noemi vxore ſua in terra Moabitide peregrinatus eſt; qui cùm ibi moriens filios poſt ſe reliquiſſet, quorum alteri coniunx Ruth contigit, quæ marito mortuo ſingulari fide cum ſocru, relicta patria, maritalem domum repetijt, vbi cùm conſanguineo ſui mariti Booz nupſiſſet, homini virtutis & auctoritatis maximæ, diu nõ fuit, cùm concepit, & peperit filium, cui nomen Obed, patrem Iſai, ex quo poſteà natus eſt Dauid: atque ita Bethlehem totius regiæ & Dauidicæ ſtirpis ſeminarium fuit, & communis patria: cùm par eſſet, quæ Regem cælorum editura erat, iam ante ſe probare tot heroibus: vt tandem vel hominum iudicio, digna hæc patria cenſeretur, quæ extremo virtutis opere edito, aliquid ſupra heroas & homines omnes ipſum Dei filium mundo exhiberet adorandum. Fuit igitur hîc domus & familia venerandi ſenis Iſai, quem ſanctificatum cum filijs ſuis, quo tempore eò venerat mandato Dei Samuel, ad ſacrificium euocauit, & mirante patre & fratribus, Dauidem minimum omnium in Regẽ vnxit populo Iſraelitico: qui quod ibi natus eſſet & educatus, ciuitas Dauid ſæpè appellatur. cuius videlicet etiam monumentum fortè cenotaphium ibi oſtenditur, quemadmodũ & Ieſſe patris Dauid. Extruxit & reparauit vrbẽ hanc Roboam, cùm ſucceſſiſſet in imperio Salomoni patri ſuo. Sed deficiente iam ſynagoga, & poſt alienos Deos abeuntibus, qui populo ſucceſſione vel autoritate præſidebant, cùm reliquis ciuitatibus vaſtitas aut exitium Prophetarum vocibus denunciaretur, de Bethlehem illa fuerũt Micheæ: Et tu Bethlehem Ephrata, paruulus es in millibus Iuda, ex te mihi egreditur, qui ſit dominator in Iſrael; quod à ſcribis Iudęorum & Sacerdotibus vtique perceptum erat, cùm turbatus Herodes ſuper quæſitione Magorum congregatis populi ſapiẽtiſſimis ſollicitè quæreret; vbi Chriſtus naſceretur: at illi dixerunt: in Bethlehem Iuda; ſic enim ſcriptum eſt per Prophetam: Et tu Bethlehem terra Iuda, nequaquam minima es in principibus Iuda; ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Iſrael. Factum eſt igitur cùm iubente Cæſare Auguſto deſcriberetur orbis terrarum, eunte omni populo, vt profiteretur quiſque in ciuitate ſua, aſcendit & Ioſeph à Galilæa, de Nazareth in Iudæam, in ciuitatem Dauid, quę vocatur Bethlehem, eò quod eſſet de domo & familia Dauid, vt profiteretur cum Maria deſponſata ſibi vxore pregnante. Factum eſt autem cùm eſſent ibi, impleti ſunt dies vt pareret. Erat autem, vt viri doctiſſimi ſcribunt, in extremitate huius vrbis Orientali rupes quædam, non multum à muro diſſita, in qua, pro more terræ illius, locus pro ſtabulo erat. in ſtabulo ipſo exciſum erat præſepe ex ipſa ſcilicet rupe: neque laborandum nobis eſt, quod alij in ſpelunca hæc contigiſſe dicant; videtur enim ad ſimilitudinem veritatis eſſe propenſius, aut rupem hanc exciſam fuiſſe, aut ſaltem non ſupra rupem conſtitutam domum fuiſſe, ſed ea parte, qua declinabat & in valle. audiamus iam quid addat Euangeliſta: Et peperit, inquit, filium ſuum primogenitum: vera igitur mater Maria, quæ peperit, & concepit non ex patre

Ruth. 4. 1. Reg. 16. Hieron. in loc. Hebr. & in Michæam 5. 2. Par. 11. Mich. 5. Sigon. de Rep. Hebr. lib. 7. ca. 7. Canus de loc. Theol. lib. 2. c. 14. Matth. 2. Ioan. 7. Luc. 2. Aſch. die 233. & 234. Iud. 12. Ruth. 1. Brocard. itin. 6. Breidenb. Hiero. contra Heluid. & Iouinianum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Matth. 1.

Ioſepho, non virgo ex virgine, quod impoſſibile eſt, ſed antequam conuenirent, inuenta eſt in vtero habens de Spiritu ſancto: peperit filium ſuum filium hominis, totũ Chriſtum, Deum videlicet & hominem, filium primogenitum, genitum, natura & ab æterno in eadem cum Patre ſubſtantia, vt nos in adoptionem Patri filios, ſibi fratres aſſumeret. primogenitum, non quod vlla ſecunda hic genitura cogitanda ſit, quod ſuſpicari ſcelus, dicere

Num. 18. blaſphemia eſt: definit enim ſermo Dei: omne quod aperit vuluam primogenitũ eſt. cõpetit hoc nomen ei, ante quem nullus eſt, nã ille primus. rectè igitur & vnigenitus & primogenitus. Et, inquit, pannis eum inuoluit, & reclinauit eum in præſepio. quia non erat ei locus in diuerſorio. O fœlix puerpera, vbi obſtetrix, vbi gerula, vbi nutrix, vbi dolores, gemitus, ſuſpiria? nulli hic lecti, ſtrata, puluinaria? quò laſſa, feſſum corpus deijcias, quò virgo, puella regia, tenera, delicata accubes? ſed non tu virgo in Adam deliquiſti, non te terræ lex aſtringit, ſed paradyſi gloria colluſtrat: eadem es nutrix & obſtetrix, mater & puerpera: accipis filium ſanctiſſimis manibus tuis, quem veniſſe ſaluti tuæ & tuorum omnium, quos noua in Chriſto mater pepereras, angelo reuelante confidebas; ſciebas quẽ ferres in vlnis tuis, quem ab æterno Patris gremio in caſtiſſimum vterum tuum deſcendentem tot menſibus alueras, quem expectatum Patribus, prædictum Prophetis, Ioanni in vtero cognitum, in redemptionem dabas omnium animarum: neq; perhorruiſti inuoluere pannis non vtiq; quæſitis, vel abuſq; Aegypto aduectis, ſed quos locus humillimus, & ipſa pæne natura ſuppeditabat; ſentiebas altiſſimum hoc Prouidentiæ conſilium, & quæ non deſinebas eſſe mater, deſieras miſereri Virgo fortiſſima: neq; enim exiſtimabas tibi ſolatium in terris eſſe quærendum, ſed cum Angelis colletandum, qui ſuprà & circum te concinentes, canticis & laudibus perſonabant, & tibi Matri, Filio, Deo Patri gloria in in excelſis decantabant. Ait enim ad paſtores Angelus: Ecce euangelizo vobis gaudiũ magnum, quod erit omni populo, quia natus eſt vobis hodie Saluator, qui eſt Chriſtus Dominus in ciuitate Dauid. & hoc vobis ſignũ: Inuenietis infantem pannis inuolutũ & poſitũ in præſepio. Et ſubitò facta eſt cũ Angelo multitudo militiæ cęleſtis, laudantium Deũ, & dicentium: Gloria in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Et factũ eſt, vt diſceſſerunt ab eis Angeli in cælum; Paſtores loquebantur ad inuicem: Tranſeamus uſque Bethlehem. Et venerunt feſtinantes, & inuenerunt Mariam & Ioſeph, & infantem poſitum in præſepio. Videntes autẽ, cognouerũt de verbo, quod dictum eſt illis de puero hoc. Et omnes, qui audierant, mirati ſunt, & de his quæ dicta ſunt à paſtoribus ad ipſos. Maria autẽ conſeruabat omnia verba hęc, conferẽs in corde ſuo, &c. Poſteà eodẽ loco Chriſtus circumciſus, quẽ paulò poſt venientes ab Oriente Magi, cũ ſuper Saluatoris natiuitate, trepidante Herode, quæſiſſent Hieroſolymis, ducẽ ſtella, cùm ſteriſſet ſupra, vbi erat puer, adorantes,

Hieron. epiſtol. ad Marcellã. Matth. 2.

Aurum, thus, myrrham, regiũ, hominiq;, Deoq;,
Dona ferunt. quod paullo apertiùs in carmine de Epiphania Prudentius:

O ſola magnarum vrbium
Maior Bethlehem, cui contigit
Ducem ſalutis cœlitus
Incorporatum gignere.
Quem ſtella, quæ ſolis rotam
Vincit decore, ac lumine,
Veniſſe terris nunciat
Cum carne terreſtri Deum.
Vidère poſtquam illum Magi,
Eo a promunt munera,
Stratiq; votis offerunt
Thus, myrrham, & aurum regium.
Regem Deumq; annunciant
Theſaurus, & fragrans odor:
Thuris Sabæi, ac myrrheus
Puluis, ſepulcrum prædocet.

Iuuencus presbyter citatur ab Hieron. in comment. ſuper Matth.

Atque hæc quidem ita fuerunt. Poſterioribus temporibus, cùm Romanorũ Imperator Adrianus Iudæam Romanis legibus ſubiugaſſet, quemadmodũ & alia loca: quæ Chriſtiani ſingulari cultu proſequebantur, ita & hoc ſacratiſſimũ antrum immani ſcelere cõtaminauit. Verba Hieronymi ſunt: Ab Adriani temporibus vſq; ad imperiũ Conſtantini, per annos circiter 180. in loco reſurrectionis ſimulacrũ Iouis, in crucis rupe ſtatua ex marmore Veneris, à gẽtibus poſita colebatur, exiſtimantibus perſecutionis autorib. quod tollerent nobis fidẽ reſurrectionis & crucis, ſi loca ſancta per idola polluiſſent. Bethlehẽ nũc noſtram & auguſtiſſimũ orbis locum, de quo Pſalmiſta canit: Veritas de terra orta eſt, lucus inumbrabat Thanius, id eſt, Adonidis, & in ſpecu, vbi quondã Chriſtus paruulus vagijt, Veneris amaſius plangebatur. Sed non paſſa ſcandalũ hoc pijſſima Conſtantini mater Helena, Deiparæ partũ eximijs monimẽtis exornare, & ſacrum illud antrũ varijs cuiuſq; generis inſignibus illuſtrare ſtuduit. Imperator autẽ paulò poſt regalibus ornamentis eundẽ locũ honorare, & monimentis ex auro & argento, varijſq; auląis matris ſuę munificentiã adaugere cępit. Erat autẽ Eccleſia conſtructa ſuper ipſum ſpecũ, vnde ſalus mundo emerſit, & ſuper ipſum pręſepe, in quo Agnus Dei reclinatus eſt, erectũ altare, vt Chriſtus in ſacrificio ad placandã eius irã ibi Deo offerretur, vnde ille pro ſalute hominũ primũ mundo illuxit. Conſtruxit ibi poſteà Paula monaſteria quatuor, & diuerſas, pro diuerſis peregrinis, iuxta viã poſuit mãſiones. Monaſteriũ vnum viri incolebant, reliqua tria virgines, erãt hæc monaſteria ad Eccleſiæ, ſuper ipſum ſpecum cõſtructæ, latus, ad eamq; die tantùm Dominico virgines, vnumquodq; agmẽ propriam matrem ſequẽs, accedebant. à viris autem adeò ſeparatæ viuebãt, vt ne ſpadonibus quidem ad eas liceret accedere, & prę parietũ altitudine nullus furtiuus ad eas aditus eſſet.

Hieron. epiſtol. Paulinã.

Euſeb. in vita Conſtan. lib. 3. cap. 42. Socrat. 1. hiſtor. Eccleſ. 13. Soz. lib. 2. hiſt. Eccl. 1. cap. Niceph. 8. hiſtor. Eccleſ. 30. Hieron. in epiſt. cont. errores Io ann. Epiſc. Hieroſol.

Reliqua

Hieron. de loc. Hebr.

Reliqua latè Hieronymus in epitaphio Paulæ proſequitur. Neque longè hinc poſita erat cellula, in qua Hieron. manſit, in diuerticulo, quò ibatur ad tumulum Archelai Regis. Videbantur quoque tempore Brocardi indicia quædam monaſterij, in quo lectus & ſepulcrũ D. Hieron. peregrinis oſtenditur. Vbi & Euſebij ſepulcrum oſtendi aiunt, vtriuſque tamen corpora tranſlata eſſe Romam. Obijt etiam hîc Paula ex nobiliſſimis Romanorum Cornelijs & Gracchis orta, cùm vigintiannis vixiſſet in cœnobijs à ſe inſtitutis: Cui tale Epitaphium poſuit Hieronymus:

Salig. tom. 10. cap. 3.

TITVLVS SEPVLCRI.

Scipio quam genuit, Paulæ fudère parentes,
Gracchorum ſoboles, Agamemnonis inclyta proles,
Hoc iacet in tumulo, Paulam dixère priores:
Euſtochij genitrix: Romani prima ſenatus,
Pauperiem Chriſti & Bethlhemitica rura ſequuta.

In fronte Speluncæ.

Aſpicis anguſtum præciſa rupe ſepulcrum?
Hoſpitium Paulæ eſt, cæleſtia regna tenentis.
Fratrem, cognatos, Romam, patriamq; relinquens,
Diuitias, ſobolem, Bethlhemiti condtur antro.
Hic præſepe tuum Chriſte, atq; hic myſtica Magi
Munera portantes, hominiq; Deoq; dedère.

Chriſtianorum tempore, cùm Epiſcopum conſtituiſſent Ieroſolymis, Balduinus Godofredi frater, primus Epiſcopum in Bethlehẽ, petito ſuper hoc Roma à Paſchali ſecundo diplomate, ordinari fecit, atque huic quidem Eccleſiæ eam quę Aſcalonę eſt, parochiali iure ſubiugauit, atque alia multa oppida, villas, prædia epiſcopo eius loci, & ſucceſſoribus firmiter tenere & poſſidere ppetua auctoritate conceſſit, cùm antea duntaxat priorẽ habuiſſet. Videtur autẽ non ſimplex huius loci fuiſſe Epiſcopus, quemadmodum ex Tyrio etiam conſtat. Erat autẽ archiepiſcopalis ſedes templum illud magnum, quod primitus ab Helena Conſtantini matre conſtructum eſſe ſupra diximus, cuius quidem ædificij ea magnificentia eſt, ſplendor & elegãtia, vt quod huic compares toto terrarum orbe non inuenias. Videlicet eſt excelſum cum primis, & ampliſſimũ, cuius tota ſuperior concameratio, quatuor ex marmore columnarum ordinibus; quarum non modò multitudo miraculum, ſed etiam magnitudo admirationem excitat. Habet enim ordo quilibet quinquaginta columnas, ſingulari artificio & ſumptu, cùm vel ipſa materia ſui precio cuiuſuis æſtimationẽ vincat. Super ipſas columnas nąuis Eccleſiæ oſtẽditur opere vermiculato, quæ omnes veteris teſtamenti exhibet hiſtorias, ab exordio mundi vſq; ad Chriſti ortum mirando artificio & colorum varietate diſtincta. Parietes, tabulis ex alabaſtro precioſiſſimis, ſunt incruſtati, quarum ea opulentia eſt & pulchritudo, vt ipſe aliquando Sultanus, harum forma & precio, ſacratiſſimo templo manus ſacrilegas admouerit, iubẽs latomis, vt è parietibus leuiter ſubmouerent, & pro palatio ſuo in Babyloniam tranſportarent. ſed illi vt acceſſerunt tabulas amoturi, ex ſolido pariete miræ magnitudinis ſerpens prodijt, & primã tabulam momordit, ſtarimq; crepuit, & in hunc modũ reliquæ morſæ à ſerpente crepuerũt numero quadraginta. Quo viſo Sultanus timens vltricem Dei iram iuſſum reuocauit, & de templo exijt turbatus & plenus formidine, ſimulq; ſerpens diſparuit. Viſuntur etiamnum ſerpentis ibi veſtigia & fixuræ tabularũ. quam hiſtoriã relatam ait in annales ſcriptorum Saliniac. adeo vt Turcæ etiam & Saraceni reuerenter hoc templum frequẽtent. Pauimẽtum huius templi totum ſtratũ eſt marmore, ſed & ipſa concameratio eſt ex marmore; teſtudines, & colore & pulcritudine admirãdæ. In ſuperiore templi huius parte verſus Orientem altare erectum eſt, eo loco, vbi Magi relictis dromedarijs, cum muneribus Ieſum Dei filium adorauerunt. Ad locum autem dulciſſimæ natiuitatis, deſcenditur ab Eccleſia in capellam decem gradibus, locum vel ipſo cælo auguſtiorem æterna memoria omnibus fidelibus honorandũ. in quo, medio noctis ſilentio, Virgo ſacroſancto partu grauida, caſtis viſceribus & illibato pudore edidit Saluatorem, tenellum infantulum in cõmune exponens duũm animalium medio. hic locus tegitur menſa marmorea & cãdida, in qua & ſacrum peragitur, & qui eò veniunt peregrini, oſculo deuotionẽ conteſtantur. Cæterùm lapidis illa pars, ſuper qua Chriſtus dicitur natus, & præſepis pars, in quã fuit reclinatus, nõ veſtiuntur marmore, ſed nudæ patent, vt erãt tempore natiuitatis. Lapis, in quem reclinauit Maria, & cui ſexis genibus inſedit, ſimilitudinẽ ſtellæ habet. Eſt autem tota hæc capella ſumptuoſo opere ex marmore & auro exornata. Et de præſepio quidem, ait Hier. in quo Dominus infantulus vagijt, tacendum potius eſt, quàm infimò ſermone honorandum: dicitur tamen tranſlatum poſtea Romam, & in templo Mariæ Maioris aſſeruari. Neq; longè à templo locus eſt Circumciſionis, neque procul inde cripta adhæret, locus olim ſtudiorum S. Hieron. ait Salig. Cripta quoq; viſitatur ad Auſtrum, in qua multa Innocentium corpora fuerunt congeſta: extruxerat autem & ijſdem templum B. Helena, vt patet ex Euſebio & Nicephoro. In exitu templi ad Aquilonem, ambitus eſt clauſtri monachorum, quod Minores ex ordine D. Franciſci inhabitant. Ad Orientem quantum eſt iactus lapidis, monumenta viſuntur Paulæ & Euſtochij. In Eccleſia Fratrum eſt ſacellum S. Catharinæ, quo primũ inducuntur peregrini. Atque hoc quidem pacto Bethlehem nobis deſcripta ſit, olim inclyta, nunc parua & raro habitatore, vix centum continens domos humiles. Eſt & altera eiuſdẽ nominis Bethlehem in Galilæa, vt teſtatur Hieronymus in commentar. ſuper Matth. 2. cap. Ad cuius diſtinctionem hæc appellatur Bethlehem Iuda.

Vil. Tyr. 11. bell. ſac. cap. 12. & 12. bell. 13. & 15. bell. 16. & 17. bell. 1.

Vil. Tyr. 19. bell. 25.

Salig. tom. 10. cap. 3. Paſcha. itin. 233. & 234. Brocard. itin. 6. Breiden. eod.

Vitriac. ca. 57. 59. Fretellus. Paſchalis itin. 243.

59.

CISTERNA Bethlehem, fons iuxta portam Bethlehem aquę perennis. Legimus

Universidad de Deusto
Biblioteca

2.Reg. 23. 1.Para. 11. Brocard. itin.6. Breidenb. ibid. Salig.tom. 10.cap.3.

in libris Regum, quod cùm sitijsset has aquas existes in præsidio Dauid, obsideret aũt statio Philistinorum Bethlehem, tres fortissimi militum per media obsistentium castra ad fontem irruperunt, & hausras inde aquas Dauidi attulerunt. at ille noluit bibere, sed libauit eã Domino, dicens: Propitius sit mihi Dominus ne faciam hoc. num sanguinem hominũ istorum, qui profecti sunt, & animarum periculum bibam?

60.

1.Reg.17. Hieronym. epistol. ad Dardanũ. Virgilius.

DESERTVM Bethlehem. solitudo erat vastissima, in qua leones erãt, vrsi, aliæq; feræ. tempore Hieronymi plena erãt omnia ferocium barbarorum, de quibus dicitur: contra faciem omnium tuorum fratrum habitabis, & quorum facit Poëta eloquentissimus mentionem, *lateq; vagantes Barcæi*, ab oppido Barcea, quod in solitudine situm est, quos nunc corrupto sermone Afri Baricianos vocant.

61.

Ioſ.15. Ioseph. 13. antiq.9. 1.Para. 2. Brocard. itiner. 7. Breidenb. eod. 2.Par.11. 2.Esd.3. 1.Mac.4. 6.9.10.11. 14. 2.Mach. 11.13.

BETHSVR, Bethsora, Bethsor, vocat & Iosephus Befferon, Hieronymi ætate Bethsoron oppidum, vel, vt alij, præsidium & castrum totius Iudææ munitissimum, & quoniã erat vndique circumuallatum montibus, ab eo nomen accepit: interpretatur enim Bethsur, domus rupis, petræ aut fortitudinis. Impositum erat claustris montium ad vallem Raphaim, distans vno miliario à Ierusalem, sita super via publica, quæ à Ierusalem ducit Gazam, vt quidam volunt. Firmauit locum hunc ædificijs Roboam rex Iudæ, & iterum Iudas Machabæus; Lysias oppugnauit; Antiochus Eupator deditione cepit per fraudem; Ionathas Machabæus recepit. Apud hoc castellum Reges Syriæ, cùm vim Iudæis intentarent, sæpe cæsi & profligati sunt. Ipse postremum Simon Machabæus occupatum contra omnes hostium irruptiones fortissimè communiuit præsidijs. Erat tempore Hieronymi fons ad radices Bethsur, qui ab eadem, qua gig
Hieron. in loc.Hebr. nebatur humo sorbebatur; in quo fonte quidam putant Eunuchum Candacis reginæ à Philippo baptizatum, atque inde nomen accepisse Fons Aethiopis.

62.

BETHSVR villa in tribu Iuda mille passibus distans ab Eleutheropoli. Hier. in Io. Hebr.

63.

BETAPHVA ciuitas. Ioſ. 15. est & vicus trans Raphaim, millibus quatuordecim, euntibus Aegyptum, qui est terminus Palęstinæ. Hieron. in loc. Hebr.

64.

BETHZACARA, ciuitas & præsidium Iudæ Machabæi contra Antiochum; vbi refulsit sol in clypeos aureos, & resplenduerunt montes ab eis, & fortitudo gentium dissipata est. 1. Machab. 6. Ioseph. 12. antiq. 14. & 1. bel. Iudaic. 1. Breden. itin. 6.

65.

Iud.1.

BEZEC vrbs regia, in qua regnauit Adonibezec, cui capto filij Iuda detruncarunt summitates manuum & pedum, vtiq; iustissimo iudicio, qui in septuaginta reges eandem sæuitiam exercuisset. Hic quoq; Saul congregauit & recensuit exercitum, vbi labes Gala- 1.Reg.11.
ad suppetias laturus. Crescebat hîc vinũ optimum, quo melius tota Palæstina non inueniebatur. Brocard. itin. 6. Breid. ibid.

66.

Geneſ.14. Ioseph.1. antiq.17. Brocard. itin.6.

PVTEI bituminis, qui erant in agro Sodomorum ante subuersionem & iustitiã Dei, mox verò Sodomis deletis, lacus ibi, quem à scatenti bitumine Asphaltitem dixêre, repente extitit. Sed, ait Brocard. de quo legimus in Genesi: Vallis syluestris habebat multos puteos bituminis. hi putei vsque in hodiernum diem cernuntur in littore eius, habentes singuli pyramides erectas, id quod meis oculis vidi.

67.

AGER Boos, vbi cùm spicas legeret Ruth, quæ pro lege Mosaica relinquebãtur in agris sublegendæ, tandem à Booz in vxorem ducitur, ad excitandum semen cognato Maalon: eo etiam loco dicitur Dauid leonem interfeciſſe & vrsum. Breid. 15. Iulij. Ruth 2.

68.

CABSEEL, Capseel, quæ & Gabseel, ciuitas. 2. Esdræ 11. Ioſ. 15. quæ fuit patria Bananię viri fortissimi, & magnorum operum, qui postmodum rege Solomone Imperator fuit totius exercitus Israëlitici. 2. Reg. 23. 1. Para. 11. & alibi.

69.

CAENA, id est, noua, locus agri Zipheni, vbi Ionathas Dauidem inuisit & confortauit. Ioseph. 6. antiq. 13.

70.

MONVMENTVM Caleb, quod adhuc ætate Hieronymi monstrabatur. Hieron. in vita Paulæ.

71.

CAMPI Siluæ. Psal. 131. Hieron. in epitap. Paulæ.

72.

Genes.18. Hieron.in Epitaph. Paula.

CAPHARBARVCHA, id est, villa benedictionis, sita in mõte, quem ad locum vsque Abraham prosecutus & comitatus est duos angelos euntes Sodomam, ad subuertẽdas vrbes, quæ contra Deum tantopere deliquissent. quo loco etiam benedictionem à recedentibus accepisse videtur: atq; inde postridie mane intuitus est fumantes Sodomam & Gomorrham, cùm super eas ira furoris Domini descẽdisset. Videtur hîc postea extructa fuisse ciuitas. Ascendit etiã huc pijssima Paula, & quoniam latè inde patebat in omnem partem

partem conspectus, cùm aspexisset spelũcam Lot, versa in lacrymas, virgines socias admonebat: Cauendum esse vinum, in quo est luxuria, cuius opus sunt Moabitæ & Ammonitæ.

73.

CARIATHAA, Hebraicè Carcaa, ciuitas. Ioſ. 15.

74.

CARIOTH ciuitas. Ioſ. 15. Ierem. 48.

75.

Breidenb. itin.6. Fretell. Salig.tom. 10. cap. 4.

SEPVLCRVM S. Carioth Abbatis, cum suis monachis, qui omnes eo ad cælos migrante pariter migrauerunt; & fuit quondam magnus concursus ad eum locum.

76.

Hieron. in Amos ca.1. Brocar. & Breiden. itin.6. 1. Reg.15. 1. Reg.25. 2. Par.26.

CARMELVS mons, hebraicè Carmel, seu Charmel, mons insignis, fertilis in pascuis, fructibus & herbis, ferax vini delicatissimi. In hoc Saul, victoria potitus de Amalecitis, fornicem erexit triumphalem. Habitabat hîc Nabal, qui repulit nuncios Dauidis, cuius vxor Abigail Dauidem, ob id offensum, & dirissima quęq; minitantem, muneribus & oratione placauit, quæ ipsa, paullo post, mortuo Nabal, nupsit Dauidi: erant in hoc monte vineæ Regis Osiæ. Est autem mons hic alius ab illo, quem in Isachar descripsimus: quod quo
VVil. Tyr. 20. bell. ſa. 30. niam apertum est, hîc relinquimus. Hunc sibi & exercitui suo montem aliquando delegit Amalricus, Balduini frater, Rex & successor in regno Ierosolymitano, propter aquarum commoditatem: erat enim ibi vetus & ingentis magnitudinis piscina, quæ ad vsum vniuersi exercitus aquarum ministrabat copias.

77.

CEDES ciuitas. Ioſ. 15.

78.

Ioſ.15. 1. Reg. 23. 1. Para. 3. 2. Esd. 4. Hieron. in loc. Hebr. lit. C. E. G.

CEILA ciuitas, vbi absconditus aliquando fuit Dauid: à qua & tota illa prouincia nomen accepit, quam liberauit ab obsidione Philistinorum Dauid, ibiq́ue ad tempus sedit; iuxta quam, tempore adhuc Hieronymi, ostendebatur sepulcrum Abacuc. & nunc est villula Ceila ad orientalem plagam Eleutheropoleos: postea dicta est Echela. distat ab Hebron 8. miliaribus in septimo ab Eleutheropoli.

79.

CENI regio Philistinorum, in cuius locis Dauid aliquando commoratus fuerat, ideoq́ue eius vrbibus misit partem prædæ 1. Reg. 27. 30. Hieron. in loc. Hebr.

80.

CESIL ciuitas. Ioſ. 15.

81.

CETHLIS ciuitas. Ioſ. 1

82.

CHAMOAN, villula iuxta Bethlehem. Hier. in loc. Hebr.

83.

CHAPHTIS in tribu Iuda. Hieronym. in loc. Hebr.

84.

Ioſ.15. Hieron. in loc. Hebr.

CHARMEL, aliâs Chermel ciuitas, in qua habitabat Nabal. tempore Hieronymi nominabatur Carmelia, vbi & Romanum præsidium erat positum.

85.

Iſai.29.39. Geneſ.38.

CHAZBI, aliâs Chezib, siue Ghezib, vbi geminos Iudę filios Thamar edidit. ostendebatur autem ætate Hieronymi locus desertus, iuxta Odollam, in finibus Eleutheropoleos. Hier. in loc. Hebr.

86.

CHEBBON ciuitas. Ioſ. 15.

87.

CINA ciuitas. Ioſ. 15.

88.

CINAEI à Ceni, qui & Iethro, socero Moysis, duxerunt originem; habitarunt in medio regionis Amalec & Madian, quib. pepercit Saul in excidio Amalec. Ge. 15. Nu. 24. Iud. 1.1. Reg. 15. 1. Par. 2. Ioſe. 6. ant. 8.

89.

DAHIVA, siue Dahiud, in tribu Iuda. Hieron. in loc. Hebr.

90.

Geneſ.2. Ioseph.1. antiq.2. Brocard. itin.6. Breid. Salig.tom. 10.cap.5.

AGER Damascenus. hîc asserunt Adam à Deo plasmatum, & hinc translatum in paradisum terrestrem, atque inde rursus eiectum peccato, quo se & nos omnes perdidit, huc relatum. Distat autem spacio quantum arcus iacit ab Ebron: ager vsque adeo fertilis & speciosus, vt aliqui paradisum terrestrem intelligi hîc debere crediderint. Habet terrã rubram & mirè tractabilem, quam Saraceni deferunt in Aegyptum, Indiam, Aethiopiam, carè vendentes. Ferunt autem foueas reuoluto anno adimpleri, habeturq́; fama constanti terram hanc talis esse virtutis, vt eam gestantibus nulla incommoda noceant, vnde & aliqui abutuntur in varias superstitiones.

91.

Broc. itin.6. Breid.eod. Salig.tom. 10.cap.5. Geneſ.4.

HIC locus ostenditur vbi Cain Abel fratrem suum occidit, iratus, quod inflammasset Dominus super sacrificio Abel. Videtur autem Hieronymus alibi voluisse hoc in campo iuxta Damascũ fuisse factum; sed hæc

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hieron. in Threnos, & alibi.

communior sententia, cui accedit versiculus:

Abel loquitur:

Sacrum pingue dabo, macrum non sacrificabo:

Cain:

Sacrificabo macrum, non dabo pingue sacrum.

Sunt etiam autores, Enoch hoc loco translatum à Deo fuisse.

92.

DANNA ciuitas, aliâs Edenna. Ios.15.

93.

DAROMA, interior & exterior: vtriusque mentionem sępe facit Hieronym. in loc.Hebr.

94.

DEBERA oppidum. Ios. 15.

95.

DEDAN, in tribu Iuda. Hierony. in loc. Hebr. vide in Pharan.

96.

DELEAN ciuitas. Ios.15.

97.

DIMONA ciuitas. Ios. 15.

98.

PETRA diuisionis, petra est in deserto Maon, rupes maxima; in qua Dauid cum suis à Saulo & exercitu eius in modum coronæ cinctus, ob subitam & inexpectatam Phylistinorum irruptionem liberatus est. 1. Reg. 23.

99.

DOMMIN, quæ & Phesdommin, & Apheſdommin. 1. Reg. 17. 1. Para. 11. Hiero. in loc. Hebr. lit. A.

100.

Ge. 23. 49. Ios. 14. Salign. to. 10. cap. 5. Ioseph. 5. bell. Iud. 7. Hieron. in Loc. Hebr. lit. A. Broc. iti. 6. Breid. eod.

SPELVNCA duplex. Speluncam hanc cum agro & arboribus emit Abraham à filijs Heth, quadringentis siclis argenti. In qua sepulti sunt Adam & Eua, Abraham & Sara, Isaac & Rebecca, Iacob & Lia: Mausoleum adhuc temporibus Iosephi & Hieronymi mõ strabatur, peroptimo marmore fabricatum. Circa speluncam hanc Sarraceni ędificarunt munitionem firmissimam, cùm ante fuisset Ecclesia Cathedralis, vt autor est Breidenbachius.

101.

HIC fertur Ioannes Baptista, cùm puer esset, mansisse in deserto.

102.

EBEZINTHIA, in tribu Iuda. Hieron. in loc. Hebr.

103.

ECHELA, villa in septimo ab Eleutheropoli miliario, vbi absconditus fuit Dauid, iuxta quam & sepulcrum Abacuc ostenditur. Hieron. in loc. Heb.

104.

EDER ciuitas. Ios. 15.

105.

EDER in tribu Iuda, Hieronymus in loc. Hebraic.

106.

Bened. in Isai. 34. & Genes. 36. Hieron. in Amos 1. Isai. 21. Ioseph. 2. antiq. 1. & 3. an. 2. Hieron. in Abd. 1. & Ezech. 25. Ierem. 49. & ibi Liranus. Isai. 11. 34. 3. Reg. 11. 2. Reg. 8. 4. Reg. 8. 1. Reg. 21. Ioseph. 3. bell. 2. 5. ant. 3 & 5. bell. 6. 7.

EDOM hebraicè, quam Græca septuaginta interpretum, & Latina trãslatio Idumæam vocant, e litera in i mutata. dicitur etiam Aedom, Seir, Duma, Gobolitis, & hebraicè Adomith, & Adoma, quod cùm significet rubens, fuissetque proprium nomen Esau, post in regionem ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo.

Regio est vndequaq; munita fastigijs montium, & in scissuris petrarum sita; nomen, vt iam diximus, accepit ab Esau, qui cum suis posteris hanc inhabitauit, quapropter nonnunquam & regio Esau nuncupatur: vnde & vna ex vndecim ludęę Toparchijs, ordine octaua. Ponit autem duplicem Idumæam Iosephus, superiorem & inferiorem. Superiorem elegit tribus Iuda, quæ in longum extenditur vsque ad Hierosolymam; latitudine verò vsq; ad paludem Sodomæ (lacum Asphaltitem dicit) constituta est. in hac sorte ciuitates erant Ascalon & Gaza, quam alio nomine appellabant Palæstinam. Altera verò Idumæa, quam inferiorem diximus, cessit Simeonis tribui, & hæc est circa Aegyptum & Arabiæ montem.

Nume. 20. Deut. 2. 3. Broca. 11. 6. Breid. eod. 1. Reg 14. 2. Reg. 8. 4. Reg. 8. Ioseph. 13. antiq. 16.

Ab huius regionis Rege cùm Moyses petijsset transitũ, & pernegasset, filij Israel iussu Dei à consanguineorũ bello abstinẽtes, terrã hãc montemq; Seir longo tẽpore circumierunt: sed illos postea Saul expugnauit, & in seruitutẽ redegit Dauid, qui ipsi tamen tẽpore eloram defecerunt, & de collo iugum seruitutis abiecerunt, donec ab Hircano victi, etiam Iudaismũ susceperunt. Hircanus. n. cùm Idumæorũ vrbes omnes cepisset, idola eorum confregisset, tandem omnibus edixit, vt circuncideren tur, nisi mallent è proprijs sedibus pelli: at illi amore patrię admiserunt & circumcisionem, & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam, atq; ex eo primùm tempore inter Iudæos censeri cæpti sunt. Sunt auctores in specubus eos habitatiunculas habuisse, & propter nimios calores solis, subterraneis tugurijs vsos. Aetate verò Hieronymi regio hæc Gabalena, & Gebalena dicebatur, cuius nominis frequens est apud Hieronymum mentio, cùm tamen Gebal Psa. 82. sit nomen ciuitatis Syriæ, quæ nunc Gibel dicitur, teste Volaterrano.

107.

EGLON ciuitas, cuius regem Dabir cùm euocasset in auxilium contra Iosue & Israelitas Adonisedec rex Hierusalem, & profligati essent magno prælio, stante ad vocem Iosue solę; ipsi verò Reges se absconditisset in spelunca vrbis Maceda, iussit eos ibi custodiri, postea cæsis omnibus, eduxit quinq; reges, & suspendit super quinq; stipites, & fuerunt suspensi vsq; ad vesperum. Ios. 10. 12. 15. Est autem nunc villa prægrandis in duodecimo lapide Eleutheropoleos. Hier. in Io. Heb.

108.

ELEVTHEROPOLIS, hoc est, libera ciuitas, floruit tempore Hieronymi, & ab ea, tanquam à famosiori multorum locorum distantias metitur, vt patet in lib. de Io. Heb. vbi & regionẽ nominat Eleutheropolitanã. nec tamen errore vel imprudẽtia caruit Hieron. qui huius vrbis sitũ, à qua reliquarum dimensiones deducit, omiserit. neque iniuriâ arguit Zieglerus, quemadmodum & in Legione.

109.

ELTHEI, in tribu Iuda. Hiero. in Io. Heb.

110.

ELOLATH, in tribu Iuda. Hier. in Io. Heb.

111.

ELVL, in tribu Iuda, fortè erit Alul. Hier. in Io. Hebr.

112.

Ioseph. 3. bell. Iud. 2. Salig tom. 10. cap. 6. 2. Mac. 3. 4. 9. Fretell. pag. 20. Vitriac. c. 63. Luc. 24. Mar. 16. Soz. 9. hist. Eccle. 5. c. 20. histor. Tripar. 6. cap. 42. Nicep. 10. hist. eccle. 31. VVilh. Ty. 7. bel. f. 24. Ioseph. 17. antiq. 18. & 2. bel. 3.

EMAVS, quæ & Emmaus, Ammaus, & Ammaum, castellũ, & ciuitas insignis, vna exvndecim toparchijs, ordine sexta. Hanc aliqui collocant in tribu Dan. Apud hanc vrbem Iudas Machabæus fugauit exercitũ Antiochi. Distat ab Hierosolymis itinere sesquihoræ, trium verò horarum & dimidiæ, vt Siglerus ait. Fuit patria Cleophæ. Nobilitatus locus hic fuit miraculo Christi, quem in castello hoc discipuli duo cognouerunt, post resurrectionem, in fractione panis. Sed & aliud miraculum, quod, quemadmodũ & alia multa, ait Sozomenus, solis indigenis per traditionem fuit cognitũ. Est, ait, vrbs Palestinæ, quæ iam Nicopolis dicitur; cuius quidẽ vt pagi (sic enim iam tum fuit) diuinus Euangeliorum liber facit mentionẽ, eamque Emaus appellat. At Romani, capta Hierosolyma, & parta cõtra Iudæos victoria, Emaus Nicopolim appellarunt. Ante hanc vrbem propter triuium (in quo Christus post resurrectionẽ à mortuis cũ Cleopha incedens, simulabat se ad alterum pagum properè contendere) est fons quidã salutaris, in quo non homines modò, qui ægrotant, loti curantur, verùm etiã alia animalia, quę varijs morbis laborãt: Nam fernut Christum cum discipulis quodã tempore è via ad fontem illum diuertisse, inq; eo lauisse pedes, & ex eo tempore aquã vim morbis medendi habuisse. Dicitur à quibusdam ipse Christus Cleophæ domũ in Ecclesiã dedicasse. Refert in Chronicis Eusebius, anno Christi 131. Nicopolim terræ motũ concidisse: fuerat & iam olim bello Iudaico iussu Vari exusta; pro cuius instauratione Iulius Africanus, Ecclesiasticus scriptor temporum, legationem susce pit, anno Christi bis centesimo, vigesimo & quarto, sub Imperatore M. Aurelio Antonino, qui Macrino successerat. Habuit temporibus Christianorum, cùm occupassent terram sanctam, Episcopum, qui erat sub metropolitano Cæsarienſi.

Hieron. in epitaph. Paulæ, & in catalo. Script. Eccles. & in loc. Hebr. Brocard. iti. 6. & 7. Breid. eod. VVil. Tyr. 14. bel. fac. 12.

113.

HIC Iudas Machabæus tribus millibus Iudæorum, contriuit Georgiam, & quadraginta septem millia gentium bellatorum Antiochi Epiphanis. 1. Mach. 3. 4.

114.

ENADDA, villa, vsq; hodie ostenditur in decimo miliario pergentibus Aeliam, vt Hieron. autor est, in loc. Hebr.

115.

Enaim, ciuitas. Ios. 15.

116.

Genes. 14. & ibi Hie. Ios. 15. 2. Par. 20. Exec. 47. Brocard. itin. 6. Breid. eod. Cant. 1. Ioseph. 1. bell. 15. Brocard. itin. 6. & in descrip. Aegypt. Breid. ibid. & die 6 Octob. Salig tom. 10. ca. 6. Fretellus Vitriac. cap. 83.

ENGADDI, quæ & Engadda Iosepho, prius dicta Asasonthamar, id est, vrbs palmarum, eò quod floreret palmis & balsamis. Inhabitarunt quondam Amorrhæi hanc vrbẽ, quos interfecit Chodorlahomor, iuxta eremum Cades. Sita est in montibus, quorũ horrida sanè & admiranda dispositio est: nam cũ altissimi sint; & ipsæ rupes præruptæ promineant, & quasi ruinam minentur, ita transeũtes perturbant, dum sibi quisq; timet, ne in se & subiectas valles concidant. Ager olim egregius, gratissimum spirans odorem multitudine arbustorum, & aliarum odoriferarũ herbarum, maximè balsami, quę eò loci vbertim nascuntur. Sunt autem balsama arbusculæ, vni omnium terrarum Iudęæ quondam concessæ, quas vineas Engaddi Solomon in Canticis nominat; quarum frutices si acuto vitro, lapide, osseisúe cultellis incidantur, stillant succum preciosissimum, eximiæ suauitatis, quem opobalsamũ vocant, præferturq; omnibus odorib. Hunc hortum seu vineas balsami, tẽpore Herodis Magni Cleopatra Aegypti regina, cõcedente Antonio, vel amatore, vel marito, inuidens tantã felicitatem Herodi, trãstulit in Aegyptum, vbi irrẽgatur à fonte paruo, vbertimè tamẽ fluente; in quo fama est sæpè lotum à B. Virgine puerum Iesum, adeoq; ex eo potum sibi & spõsæ suę sanctum Ioseph parauisse, cũ in Aegypto esset, atq; ideò ab incolis in veneratione & cultu haberi maximo. Sunt tamen adhuc surculi quidam balsamorũ in mõte Engaddi, sed nullius cultus, nullius prouẽtus: videlicet hoc est iustitię Dei iustissimum iudiciũ, qui sese vlciscitur de peccatoribus & persequentibus nomen suũ, vt quoniam Herodes olim balsami possessor puerum Iesum persequebatur, Iesus fugiẽs in Aegyptum, post se traxit balsami hortum. Est aũt hortus hic in Aegypto situs, inter Heliolopolim & Babylonem, habens in longitudine

duos

Universidad de Deusto
Biblioteca

duos iactus arcus, in latitudine vnum, terræ ferè albæ. Nos, cùm ibi essemus, ait Salignia-cus, in mense Septembri, balsami lignum humile erat, palmi scilicet & dimidij in altitudine, foliis habens parua vt ruta, albiora tamē. Messis/balsami talis est: Decerpitur folium ex stipite contra solem, moxque gutta lucida & mitè fragrans scaturit ex ruptura, & hic balsami preciosissimus liquor vitreis vasis colligitur, minimè fluxurus, nisi ad ortum solis fiat ruptura. Fonticulus autem Iesu paruulus est, nō sufficiens irrigationi totius horti: quare Saraceni alium foderunt iuxta illum puteum, ex quo quatuor boues aquā protrahunt per rotam, sperantes ex vicinitate fontis Iesu aquam fore salubrem; at longè aliter res euenit, donec missis canalibus, aquam putei ducerent in fontem Iesu, quo facto largiter & salubriter ex aquis mixtis rigatur balsami hortus. Mirum dictu: veruntamen à meridie Sabbati vsque ad auroram diei Lunæ boues nullo verbere impelli possunt, vt in protrahēda aqua laborent; quod est fidei nostræ testimonium celebre. Sed & Saraceni hìc se & pueros suos lauant, nō vt baptizentur, sed vt corporum suorum fœtorem naturalem euadant. Hactenus ille. Fuit Engaddi vna ex præcipuis Iudææ vrbibus vna, scilicet toparchiarum ordine nona; distans ab Hierosolyma stadijs trecentis, vt Iosephus autor est. Atq; etiamnum ostenditur, authore Hieronymo, vicus prægrandis Iudæorum Engaddi iuxta mare mortuum.

Ioseph. 3. bell. 3.
Hieron. in loc. Hebr.

117.

DESERTVM Engaddi, hìc Dauid aliquando latuit, cùm à Saul hostili animo ad mortem inquireretur. 1. Reg. 24. Brocard. itin. 6. Breid. cod.

118.

ENGALLIM, vt quidam, vicus, vt alij volunt, vrbs in principio maris mortui, vbi scilicet Iordanis influit in mare. Atq; ex hoc loco tendebant retia sua piscatores ad siccandum vsque Engaddi. Ezech. 47. & ibi Hieronymus.

119.

ENGANNIM ciuitas. Ios. 15. nunc vicus est iuxta Bethel. Hieron. in loc. Hebr.

120.

EPHRON mons; in quo erant vrbes & vici. Ios. 15. ciuitas in tribu Iuda, vt Hieron. docet in loc. Hebr. fuit etiam filius Seor eo nomine, Genes. 23. à quo ciuitas nomen accepit. 2. Paral. 13. 1. Mach. 5.

121.

EREB, in tribu Iuda. Hieronymus in loc. Hebr.

122.

ESAAN ciuitas. Ios. 15.

123.

ESAV, in tribu Iuda. Hierony. in loc. Hebraic.

124.

ESNA, vt Hieronymus, Asna, ciuitas. Ios. 15.

125.

ESRON, siue Esrom, Hesron, dicitur etiam Asor, ciuitas iuxta eremum. Ios. 15. Benedict. in Asor in indice. Hieronymus in loc. Hebr.

126.

ESTHEMO, quæ & Esthamo, & Esthemoa, Istemo, Istimon, inclyta Sacerdotū vrbs. Ios. 15. 21. 1. Reg 30. 1. Par. 4. 6. nunc autem ostenditur prægrandis vicus Iudæorum in Daroma, qui locus ad Eleutheropoleos pertinet regionem. Hier. in loc. Hebr.

127.

ETAM, quæ & Aetham, & Ethan, petra firma, munita valde; vbi Samson aliquando habitauit in spelunca, iuxta torrētem: in qua ædificata est ciuitas postea, quam Roboam rex Iuda communiuit ædificijs.

Iud. 15.
2. Par. 11.

128.

ETH, siue Heth, locus in regione Hebronis, quem Ethæi, seu Hethæi populi, ab Ethæo siue Hetæo filio Chanaan orti, incoluerunt: à quibus Abraham speluncam duplicem emit. Ex hoc etiam loco Vrias, vir Bersabee, fuit oriundus, qui Etheus siue Hethæus teste Hieronymo vocitatus est.

Gen. 10. 15. 23. 26. 27. Exod. 3. 13. 2. Reg. 11. 23. 4. Reg. 7. Hier. in 1. Par. 11. & alibi.

129.

ETHER, ciuitas. Ios. 15.

130.

ETNA, in tribu Iuda. Hieronymus in loc. Hebrai.

131.

EVIN, in tribu Iuda. Hieronymus in loc. Hebraic.

132.

GABAA, ciuitas. Ios. 15. nunc viculus contra Orientalem plagam Daromæ. Hier. in loc. Hebraic.

133.

GABAATHA, villa in duodecimo miliario Eleutheropoleos; vbi etiamdum ætate Hieronymi sepulcrum Abacuc ostendebatur. Hieron. in loc. Hebr.

134.

GABATHA, oppidum iuxta Bethlehem in Iuda: est & viculus contra Orientalem

talem plagam Daromæ. Hieronymus in loc. Hebrai.

135.

GADDA, olim ciuitas, ætate autem Hieronymi villa in extremis finibus Daromæ, contra orientem, imminens mari mortuo. Ios. 15. Hieron. in loc. Hebr.

136.

GADER, quæ & Gedra; habuit Regem priusquam terram promissam ingrederentur Israelitæ, quem interfecit Iosue, vt autor est Hieronymus. Fuit hęc patria Balanan, qui in diebus regis Dauidis præpositus erat supra oliueta & ficeta, q̄ erant in campestribus.

Ios. 12. 15.
1. Par. 27.

137.

GADDERA, in tribu Iuda; nunc appellatur villa ad regionem ciuitatis Aelienſis nomine Gadora circa Terebinthum. Hiero. in loc. Heb.

138.

GEDEROTHAIM, aliàs Giderothaim, ciuitas. Ios. 15.

139.

GIDEROTH, quæ & Gaderoth, vrbs Iuda, vt alij volunt Dā, quam ceperunt Philistijm. Ios. 15. 1. Paral. 12. 2. Paral. 28.

140.

GILO, quæ & Gelo, ciuitas. ex hac ciuitate fuit Achitophel, consiliarius Dauidis, cuius consilium, quasi si cui Deus loqueretur; qui cùm à Dauid ad Absolonem defecisset, precabatur sanctissimus Rex: Deus dissipet cō filium Achitophel; quod quidem ita euenit: nam cùm spreto, quod dederat ipse, consilio, aliorum sententia sedisset animo Absolonis, abijt, & compositis rebus suis suspendit se in Gilo. Ios. 15. 2. Reg. 15. 17. 23.

141.

GISON, in tribu Iuda. Hieronym. in loc. Hebr.

142.

GOMORRHA, vna ex quinque ciuitatibus Sodomorum, quas Dominus in baculo virtutis & iustitiæ suæ persecutus est, & extinxit. Gen. 19.

143.

GOSEN, Hieronymo Gosen; à qua & circumiacens plaga terra Gosen appellatur: expugnauit & hanc Iosue. Ios. 10. 11. 15. Hieron. in loc. Hebr.

144.

TVRRIS gregis, hebraicè Ader, siue Eder, campus est vberrimus, pascuis & grādibus oliuis refertus; distat passibus ferè mille à Bethlehem, vbi Iacob patriarcha fixit tabernaculum, & pauit greges suos: ibique eo habitante Ruben Patris thorum violauit. Atque hoc ipso in loco pastores, vt prædixerat propheta Michæas, nocte vigilantes super gregē suum, viderunt & audierunt Angelos canentes: Gloria in excelsis Deo; vbi postea templū erectum est SS. Angelorum à B. Helena. Atq; adeo sacellum hìc erectum est in tantę rei memoriam medio in agro.

Breidenb. iti. 6. Pasc. die 234.
Genes. 35.
Hieron. in loc. Hebr. et epist. ad Eustoch.
Mich. 4.
Luc. 2.
Niceph. 8. hist. Ec. 30.
Salig. tom. 10. cap. 2.

145.

HEBRON, siue Chebrō, prius dicebatur Arbee, (corruptè autem in Græcis codicibus scribitur Arboc) & Mambre, & Cariatharbe, hoc est, ciuitas quatuor virorum, eò q̄ quatuor Patriarchæ Adam, Abraham, Isaac, & Iacob ibi habitauerunt, & sepulti sūt; licet quidam suspicentur Adam conditum esse in monte Caluariæ: dicitur aliquando etiam conuallis Mambre, vt Benedictus annotauit. vrbs fuit antiquissima vrbium terræ Chanaan; septem enim annis ante Tanim Aegypti vrbem condita est, sita in monte Hebron. Regia olim & metropolis Philistinorum, & habitaculum erat Enachim, hoc est, gigantum; quibus à Caleb expugnatis & deletis, vrbs pro tutissimo asylo assignata est fugitiuis, & data Leuitis cum suburbano duorum millium cubitorum; reliquū eius vrbis, agri, villę, dono datum est ipsi victori Caleb. Erant autem gigantes illi statura & specie cęteris mortalibus dispares, visu simul & auditu horribiles, quorum adhuc ostenduntur simulacra, vel reliquiæ ibi, ait Iosephus, qualia vix credant, qui non viderunt ipsi. Postea ab vno filiorum Caleb sortita est vocabulum, factaq; est vrbs primaria trib. Iudæ, & postea sedes regni Dauid, qui regnauit in ea annis septem. Quin & Absolon in Hebron votum se vouisse mentiendo dixit, id est, orationem facturum in loco, quo requiescunt Abraham, Isaac, & Iacob: facta autem hìc cum Achitophel & multis alijs coniuratione, regnum Patris inuasit. Cùm à Christianis possideretur, erat insignita Episcopali sede, cùm Latini terram Sanctam occupauissent; nam Græcorū tempore duntaxat prioratus fuit. Quam prærogatiuam meruit intuitu seruorum Dei, Abraham, Isaac & Iacob: habuerat & iam antea templum ornatissimum, ab Helena, Constantini filij instinctu, cōstructum. Hodie autem præter magnas & admirabiles ruinas nihil ibi cernitur, sed spacio quantum ter iacit arcus, Austrum versus, declinando tamen paululum versus Orientem, est Hebron noua extructa, in loco videlicet speluncæ duplicis; quæ cùm olim habuisset Ecclesiam cathedralem, vt diximus, nunc in spurcissimos Turcarum ritus redacta est. Huius Episcopatus titulū vsurpat sibi nunc suffraganeus Episcopi Traiectensis.

Gen. 23. 35.
1. Paral. 3.
1. Mach. 5.
Ios. 14. 15.
Hieron. in epitaph. Paulæ, et in quæst. heb. in Gene. & in loc. Heb.
Ioseph. 5. bell. 7.
VVil. Tyr. 10. bel. sa. 8.
Num. 13.
Ios. 20. 21.
Ioseph. 5. antiq 5.
2. Reg. 2. 3.
2. Reg. 15. et ibi. Hie.
VVil. Tyr. 20. bell. sacri 3.
Niceph. 8. histor. Eccles. 30.
Brocard. itin. 6.
Breidenb. eod.
Fretellus.
Vitriac. cap. 87.

146.

MONTANA Hebron. Ios. 11.

147.

PISCINA Hebron. 2. Reg. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

148.

Ioseph.14. antiq.22. & 15.ant. 12.& 17. cap.2.11.et 3.bell 2.& alibi. Brocar. et Breidenb. itin.6.

HERODIVM, castrum in primis memorabile, natura simul & arte munitum; quod Herodes Magnus, postquam regno potitus est, in eo loco, vbi olim Iudæos vicerat magnificè rotundis turribus exædificauit. Distat ab Hierosolymis sexaginta stadijs; locus ipse ita se habet: Collis est leniter acclivis, attollens se in manufactam altitudinem, habēs mammæ specie circumferentiam: estque distinctus teretibus turribus, ascensu perarduo per ducentos gradus marmoreos ascendebatur. Intus autem diuersoria regia magnis impensis structa, tam ad firmitatem, quàm ab pulchritudinem, & in pede collis habitationes spectatu dignissimæ; tum propter alia, tum propter aquæductus egregios, magno sumptu è longinquo perductos. Circumiacens planicies ædificijs referta est, ad iustæ vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet; atque ita instructum de suo nomine vocauit Herodium: fuitque ex vndecim Toparchijs Iudææ, ordine decimus. In Ierosolymorum expugnatione occupabatur à latronibus, quod tandem Lucilius Bassus deditione cepit.

Ioseph. 3. bel 2.& 5. bel 8.& 7. bell. 25.

149.

HEROMITH, villa in Daroma. Hiero. in loc. Hebr.

150.

HOLON, quæ & Helon, vrbs Leuitarum, de tribu Iuda, vel Simeonis Leuitis data. Ios. 15. 21. 1. Paral. 6.

151.

IAGVR ciuitas. Ios. 15. Hieronymus in loc. Hebraic.

152.

IAMVEL, in tribu Iuda: erat vsque ætatē Hieronymi oppidum Palestinæ, Hieron. in loc. Hebr.

153.

IANVM ciuitas. Ios. 15. Hieronymus in loc. Hebraic.

154.

IARDAN, vicus ad iacens Arabum finibus; vbi meridiana Iudææ pars terminatur. Ioseph. 3. bel. 2.

155.

IECDAAN in tribu Iuda. Hieron. in loc. Hebraic.

156.

IECTEL, ciuitas in tribu Iuda. Ios. 15. quidam Simeonis esse dicūt ex Ios. 21. Eusebio Petra, Syris verò Rekem dicitur.

157.

IECTHEEL petra, ex qua Amasias præcipitauit decem millia Idumæorum. 4. Reg. 14. est & Iethoel nomen petræ in Regnorum libris, vt ait Hieronymus, & interpretatur accredinem dentium. Liranus. Vide infra 203. & 211.

2. Par 25.

158.

IEDNA in sexto ab Eleutheropoli lapide pergentibus Chebron. Hieronym. in loc. Hebraic.

159.

IEPTA ciuitas. Ios. 15.

160.

IERIMOTH, quæ & Ierimuth, Hieronymo Iarimoth, apud Hebræos Iarmuth, vrbs 15. potens: cuius Rex, cum alijs quatuor regibus pugnans contra Iosue, captus & occisus est, ipsam autem ciuitatem subuertit Iosue. distat ab Eleutheropoli quarto lapide. Hieronym. in loc. Hebr.

Ios. 10. 12. 2. Esd. 11. Hieron. in loc. Hebr.

161.

IERMVS in tribu Iuda. erat autem vsque tempora Hieronymi villa Iermucha in decimo ab Eleutheropoli miliario ascendentibus Aeliam. Hieron. in loc. Hebr.

162.

IERVEL solitudo. 2. Paral. 20.

163.

IETHABA, vrbs antiqua Iudææ. Hieron. in loc. Hebr.

164.

IETHAEL in tribu Iuda. Hieron. in loc. Hebraic.

165.

IETHAN, Ieta, hoc est, declinans vel extendens, ciuitas sacerdotalis, hodieq; vicus est prægrandis in decimo octauo ab Eleutheropoli ad Australem partem in Daroma. & notant viri doctissimi eandem hanc esse videri, quæ infra Iota appellatur, licet plerique diuersum sentiant.

Ios. D. Hieron. in loc. Hebr.

166.

IETHER, quæ & Iecter, excellens Leuitarum ciuitas, ad quam Dauid misit munera: inde Iethræus & Iethrites. tempore Hieronymi dicebatur Iethira, villa prægrandis in interiore Daroma, iuxta Malathan, in vicesimo miliario Eleutheropoleos, habitatoresque eius omnes tum Christiani erant. Hieronym. in loc. Hebr.

Ios. 15. & 1. Paral. 6 3. Reg. 30 & 2. Reg. 23.

167.

IETHNAN ciuitas. Ios. 15.

168.

IETTAN, in tribu Iuda, Hieronym. in loc. Hebraic.

Ios. 15. 17. 19. Iud. 6. 1. Reg. 25. 27. 30. 2. Reg. 2. 3. 17. 3. Reg. 21. Hieron. in 1. Par. 3. et in quæst. & lo. Heb.

169.

IEZRAEL, alia ab illa, de qua alibi diximus, quę & Iezraëli, ciuitas; nomen accepit à Iezraël filio Ephratæ, aut Etham; in qua habitabat Naboth, vt Hieronymus vult. Ex hac fuit Achinoam vxor Dauidis, mater Amnon, qui primogenitus erat Dauidis, occisus postea ab Absolon, quod stuprum intulisset sorori suæ Thamar. Fuit etiam hæc patria fortissimi viri Amasa, principis militiæ Absolon.

170.

IOTA, aliâs Loche, hebraicè Iutah, hoc est, declinans, vel extendens, ciuitas. Ios. 15. data Leuitis, si vera est quorundam sententia, de qua in Iethan diximus.

171.

IVCADA. M ciuitas. Ios. 15.

172.

DESERTVM Iuda. Iud. 1.

173.

DESERTVM Iudææ. Psal. 62. 1. Reg. 22. Vbi Ioannes Baptista prædicauit pœnitentiam. Matt. 3.

2. Par. 28. Luc. 1. Ioseph. 12. antiq 1. & 1. bell. 1. VVil. Tyr. 14. bel. 5. 12 Hieron. in Danielem. Breidenb.

174.

MONTANA Iudææ; incipiunt consurgere iuxta Emaus, & terminantur vnius dieі itinere ab Hebron. Sunt in ijs vrbes.

175.

LABOTH, in tribu Iuda. Hieronym. in loc. Hebr.

176.

Ios 10. 12. 15. 21. 4. Reg. 8. 18. 19. 23. 24. 1. Par. 6. 2. Par. 21. Isai. 37. 30. Ierem. 52.

LEBNA, quæ & Lobna, & Labana, vrbs Leuitarum fortis & munita, non longè à Lachis dissita. Habuerat priscis temporibus Regem, quo interfecto, Iosue etiam ipsam expugnauit. Postquam ad Monarchiam deuenisset status Iudæorum, propter impietatem Regis Ioram filij Iosaphat, defecit ab eo Lebna, tandem obsessa fuit à Sennacherib rege Assyriorum. Nunc villa est in regione Eleutheropolitana, quæ appellatur Lobna, de qua scribit Isaias, vt autor Hieronymus. Quidam hāc ponunt in tribu Dan.

177.

LEEMAS ciuitas. Ios. 15. 1. Paral. 20.

Ios. 15. 18. Brocard. itin. 6 Breidenb. eod.

178.

LINGVA maris mortui. Hic Iordanis egreditur mare mortuum, sed paullo post subterraneis & secretis quibusdam meatibus, terra absorbetur, atque inde in marium aliquod euoluitur. hęc ita se accepisse à Saracenis refert Brocardus; atque alij eadem testantur.

179.

SPELVNCA Lot; in qua inebriatus ille cum duabus filiabus suis concubuit: quarum senior peperit Moab, patrem Moabitarum; iunior autem Ammon, patrē Ammonitarum. Apparet speluncam adhuc ostendi solitam ætate Hieronymi.

Gene. 19. Hieron. in Epitaph. Paulæ, & alibi.

180.

MACEDA ciuitas, quam cepit Iosue, cùm liberasset Madianitas, ciusque Regem & habitatores omnes interfecit. est in octauo miliario Eleutheropoleos, contra solis ortum.

Ios. 10. 12. 15. Brocard. itin. 7. Breid. eod. Hieron. in loc. Hebr.

181.

SPELVNCA Maceda. In hac se absconderunt quinq; Reges Amorrhęorum, cùm cæso ab Iosue exercitu, etiam ipsi fugam capessissent. Sed deprehensi, clauso ad momentum spelunca lapide, ne quisquam fugientium euaderet, tandem eductos inde, suspendit ab arbore, ex singulis stipitibus singulos.

Ios. 10. Brocard. itin. 7. Breidenb. eod.

182.

MAGDALGAD, hoc est, turris fælicitatis, ciuitas. Ios. 15.

183.

CONVALLIS Mambre, quæ & vallis Hebron, fertilis & amæna valdè; in qua habitabat Abraham in tabernaculo; vbi & tres angelos hospitio suscepit, pedes eorum lauit, & sub ilice siue quercu Mambre ministrauit ad mensam; vidit autem tres, & vnum adorauit, quod nimirum summæ & tremendæ Trinitatis admirabile mysterium est: vidit, ait Hieronymus, diem Christi, & lætatus est. Arbor autem ipsa, quam & Terebinthum vocat Hieronymus, durauit vsq; ad Imperium Constantij iunioris, & ætatem Hieronymi: monstrabatur autem peruetus, & annos magnitudine indicans. Cumq; à Christianis tunc ibidē Ecclesia esset ędificata, à cunctis in circumitu gētibus Terebinthus illa, velut insigni quodam numine conseruata, superstitiosè colebatur, eò quod Abraham sub ea quondam Angelos accepisset hospitio. Enimuerò B. Helena, Constantini filij instinctu, ad arborem Mambre, quæ nunc Terebinthus dicitur, quindecim stadijs meridiem versus vicinam habens Hebron; à Ierosolymis autem abest ducenta circiter & quinquaginta stadia; vbi vera certaq; fama est, vnà cum Angelis contra Sodomam euntibus, & Filium Dei hospitio acceptum esse ab Abraham, ab eoq; Isaaci procreationem annunciatam; maximum ornatissimumque templum erexit: intellexerat enim Constantinus veteres Græcæ superstitionis aras sub ea constructisse, Græcis sacrificijs isthic operatos esse, vinum libasse, thura adoleuisse, bouem, hircum & gallum sacrificasse, lucernas oleo infuso apposuisse, placentas obtulisse; quosdam etiam nummos & varij generis vnguenta in vicinum puteum coniecisse, ita vt rerum coniectarum ingenti copia aqua inutilis sit reddita. quod sanè Constantini vxoris mater,

Gene. 13. 18. 24. 25. 35. 37. 49. 50. Broca. it. 6. Breidenb. eod. Salig. tom. 10. cap. 5. Vitriac. cap. 85. Hieron. in epi. Paulæ, & quæst. hebr. & in loc. Hebr. Niceph. 8. histor. Eccles. 30.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cùm fortè istuc transiret, visum, genero ipsi renunciauit: Animaduerterat enim æstiuo tempore, loci incolas, longinquiores etiam Palæsthinos, Phœnices, & Arabes annuas ferias in ea regione peragere. Et conuentus celebritasque ea grata fuerat omnibus: Iudæis quidē, quod Patriarcham, generisq; sui principem iactarent Abrahamum; Græcis verò propter Angelorum in eum locum aduentū; Christianis porrò, quod à Deo dilecto illi id prædictum fuerat, quod multis postea sæculis de Virgine futurum fuerat. Qua re Constantinus cognita, Episcopis Palæstinis vitio vertebat, imprimisq; Eusebiū Pamphili perstringebat, quod sic tam sanctum locum despexissent. Itaq; Episcopis Phœniciæ mandauit, vt ex ipsis fundamentis aræ euerterentur, simulacra igne comburerentur, ac templum ibi tantę antiquitatis nomini conueniens exstrueretur, in quo diuinum numen Ecclesiæ recepto ritu coleretur, locusq; de cętero à contamina tione omni liber esset. Quod si quis deinceps eiusmodi quicquā facere deprehensus esset, eum graui multatum iri pœna constituit. Atq; imperata hęc ad rem collata, legitimum consecuta sunt exitum. Adscripsimus totum hūc locū ex Nicephoro; nimis enim delicati sunt, qui his legendis oleum & operam absumi clamant. Intelligimus illud Hieronymi, quod supra posueramus: Vidit diem Christi Abrahā. quod scrupulum illi moueat, cui ignotum sit Græcos τὸ vnum, quem dicitur adorasse, intellexisse Christum, qui tum Abrahæ apparuerit; Angelos verò illos fuisse, qui postea Sodomam subuerterint, ideoq; horum sentētiam, vt ferè facit, sequitur Hieronymus; cùm Latini plerique, per tres, tres Personas; per vnum, vnum Deum intelligant. Ostenditur adhuc hodie, ait Saligniacus, ilex illa, ante ostium tabernaculi Abrahæ: nam licet antiqua ilex aruerit, tamen ex eius radice alia pullulauit, cuius folia paullo maiora sunt folijs lętisci, fructus vt quercuum.

184.

Ioſ.15. Hieron. in loc.Hebr. MAON, ciuitas in campestribus, sita est ad dexteram Iesimon, contra solis ortum Daromę. Notant autem Benedictus & Xantes Pagninus Theologi Iud.10. Maon esse vbi nos legimus Chanaan.

185.

1.Reg.23. 24. 25. Brocard. itin.6. Breid.eod. DESERTVM Maon, nemorosum & plenum faucibus & cauernis; in quo erant campestria & petra diuisionis: est confine deserto Carmeli, & deserto Pharan. Hūc locum Dauid diu incoluit, atq; hîc tanquam in abdito delitescebat.

186.

Num.34. Ioſ.3. Zach.14. Ezech.47. & ibi Hie. 4.Eſd.5. Hieron.in Ioel, Zach. & alibi. MARE mortuum, dictū & mare salsum, salis, & salinarum; Araba, quòd Latinè solitudinis seu deserti; item mare primum, Orientale, Sodomiticū, & lacus Asphaltitis, hoc est bituminis; olim Vallis syluestris, amæna nemora significans, delitijs & fertilitate laudatissima, Iordaneq; medio irrigua, ideoque paradiso Domini comparabatur, quo tempore quinq; Sodomorum Reges magno prælio ab Assyrijs superati sunt, capto etiam Lot filio fratris Abrahæ; qui eam sibi terram, vti fertilissimam, non multo ante delegerat. Sed huius pristinam fælicitatem Iericho & Engaddi patrio balsamo, canniſque mellis ostentant. Sed ait Dominus ad Abraham: Clamor Sodomorum & Gomorrhæorum multiplicatus est, & peccatum eorum aggrauatum est nimis. Descendam, & videbo vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint. Neq; valuit tot sceleribus condonandis deprecatio viri iustissimi toties repetita; iam enim & ipse verecundabatur, stupebat ad illam Dei clementiam, quod in quinq; maximis vrbibus nec decem quidem iusti inuenirētur. Igitur tentant in Angelis, quod in bruta admiserant, & demisso cælitus igne, in testimonium cælestis iustitiæ & exemplum posterorum, conflagrarūt vrbes quatuor regiæ; quarum nomina Sodoma, Gomorrha, Adama, Seboim; vnde & Pentapolis nomen acceperunt. Quod nomen videtur habuisse; nam Segor, quę quinta fuit, nó est subuersa. Subuersus autem locus ille igne & sulphure, factus est lacus pestilens & horribilis, cuius latitudo est quinq;, vt alij volunt, sex miliariorum, longitudo autem iter habet quatuor aut quinq; dierum: Iosephus verò dicit eius longitudinem esse quingentorū octoginta stadiorum, ad Zoara vsq; Arabię; latitudo verò est centum quinquaginta stadiorum. Est enim ipse quidem salsus & sterilis, nimia verò leuitate etiam quę grauissima sunt, in eo fluitāt: demergi autem in profundum nec de industria quis facilè potest. Denique Vespasianus, qui eius visendi caussa illuc venerat, iussit quosdam natandi insçios, vinctos post terga manibus, in altum proijci, & euenit omnibus tamquam vi spiritus sursum repulsos desuper fluitare. Est adhuc mirabilis coloris mutatio, quæ ter in dies singulos superficiem vertit, & solis radijs variata resplendet. Multis autem locis vomit nigras bituminis glebas, quæ super vndam & habitu & magnitudine tauris sine capitibus assimiles natant. Ad easautē cùm lacus exercitores accesserint, nacti quod aggestum est, ad naues trahunt, & quia lentum est, repletas eas abrumpere nequeūt, sed quasi religata scapha pendet à cumulo, donec menstruo mulieris atq; vrina præluatur. est autem vtile, nō modò ad compaginem nauium, sed ad corporum etiam curationem multis remedijs admiscetur. Deniq; adhuc in lacu diui ni relliquias ignis & oppidorum videre licet imagines, & renascentes in fructibus cineres, qui colore quidem sunt edulibus similes, sed carpentium manibus in fumum dissoluūtur. Aquę sunt spissæ, sordidę, fœtidæ, amarissimę, & supra alias marinas salsæ, in quo quod vivuit nihil reperiri queat, atq; inde mortuum nominatur. Quia si Iordanes illuc influēs pisces rapuerit, cū augetur imbribus, statim moriuntur, & pinguibus aquis supernatant, nihilque viuum in eo submergitur. Bitumen ipsum, vnde Asphaltites, eximo fundo ebullit, quod

Geneſ.14. & ibid. Hieron. Geneſ.13. Ioſeph.5. bel.4. Geneſ.18. Gen.19. Deut.29. Sapien.10. Salig.tom. 9.cap.6. VVil. Tyr. 16.bell.6. & alij. Brocard. itin.6. Breidenb. eod. Ioſeph.5. bell.Iud.5. Fretellus. Vitriac. cap.53. Hieron. in Ezec.47. Ioſeph.lib. cont. Apionem. Paſchal. itin.170.

quod vento agitante concretum & littori appulsum in magna colligitur quantitate; resoluitur menstruo, fitque ex eo venenum. Lacus ipse etiamnum in modum camini infernalis perpetuis exæstuat vaporibus, quorum halitu littora & montes vtrinque ad quinque miliaria sterilia squalent.

Nauigat. lib.1. ca.10. Scribit Lodouicus Romanus: astrui posse, tres esse vrbes, quæ singulæ in cliuo singulorum montium sint positæ. & circiter altitudinem trium vel quatuor cubitorū adhuc visitur nescio quid instar sanguinis, quasi exprimat rubicantem ceram humo admixtam: tota circum regio aquarū præsertim expers est.

187.

MARESA, quæ & Maresia, vrbs inclyta, patria fuit, vt quidam aiunt, Prophetæ Micheæ. Ioſ.15.1.Par.2.4.2.Par.11.14.20.2. Machab.12.Mich.1.

188.

HIC Asa Aethiopum Regem Zaram cum decies centenis millibus Aethiopum debellauit, & persecutus est vsque Gerara, eamque cepit.2.Mach.12.

189.

MARETH, ciuitas. Ioſ.15.

190.

MASEPHA ciuitas. Ioſ. 15.

191.

MEDDIN, ciuitas in deserto. Ioſ.15.

192.

SEPVLCRVM Micheæ, vbi tempore Hieronymi erat Ecclesia. Hieron. in Epitaph. Paulæ, & in loc.Hebr.

193.

Ierem.26. Mich.1. Hieron. in epitaph. Paula, & in loc.Heb. MORASTHI, vicus iuxta Eleutheropolim, ad Orientem eius, in quo natus fuit Micheas, vnde Morasthites nominatur. Ibi ostendebatur sepulcrum Micheæ, vt iam diximus.

194.

MECHANVM, Hieronymi tempore villa ascendentibus de Eleutheropoli Aeliam in octauo lapide. Hiero. de loc. Hebr. lit. B.

195.

NAAMA, aliâs Neama, ciuitas pulcra & & decora. Ioſ. 15.

196.

NEBSAN, Hieronymo Nepsam, ciuitas. Ioſ.15. Hieron. in loc. Hebr.

197.

NESIB ciuitas. Ioſ. 15. Hieronymi tempore vocabatur Nasib, in septimo miliario Eleutheropoleos pergentibus Chebron. Hieron. in loc. Hebr.

198.

NETOPHATI, quæ & Netupha, & Netuphati, ciuitas, vnde Netophatites. 2. Reg. 23. & alibi.

199.

Geneſ.38. Ioſ.12.15. 1.Para.11. 2.Par.11. Mich.1. 2.Eſd.11. 2.Mac.12. Hieron. in loc. Hebr. ODOLLA, Odollam, quæ & Adullam, Hieronymo Adollam, vrbs antiqua, magna & regia, cuius regem Iosue occidit; hanc postea ædificijs muniuit Ionathas: atq; in hac Sabbatum egit Iudas Machabæus. est, ait Hieronymus, vsque hodie vicus paruus ad Orientem Eleutheropoleos.

200.

PETRA, iuxta speluncam Odollam. 1. Paralip. 11.

201.

1.Reg.22. 2.Reg.23. 1.Par.11. VVil.Tyr. 15.bel.ſa.6. SPELVNCA Odollam, in ipsa Petra fuit, locus natura tutus & munitus, in quā cùm Dauid fugisset à facie Saul, ibique multos angustia & ære alieno oppressos ad se confugiētes susciperet, factus est princeps quadringentorum virorum. Habuit eundem vsum spelunca hæc tempore Christianorū: Nam Turci cùm ea loca populabundi deuenissent, fugarunt habitatores vicinorum locorum, & sese, cum vxoribus, liberis, armentis & gregibus huc contulerunt.

202.

Hieron.in Epitaph. Paulæ. Salig.tom. 9.cap.6. PENTAPOLIS, regio quinque ciuitatum; nempe Sodomæ, Gomorrhæ, Adamæ, Seboim, & Segor; quarum quatuor primas Deus cælesti igne perdidit; Segor autem precibus Lot seruata. post Lot abcessum euersa est, Geneſ.19. Nauc. par.1. Chron.

203.

PETRA, ab ascensu Scorpionis terminus Amorrhæi. Iud.1. vide infra 211.

204.

RABBA, vrbs in tribu Iuda. Ierem.49.

205.

Hieron. in Matth.2. RAMA, villa in excelso colle posita, iuxta Thecuam, in via qua itur in Hebron; ex qua videri poterat Iordanis, mons Abarim, mare mortuum, Arabia, mons Seir, & totum littus maris magni à Ioppe vsq; Gazam. Erant autem plures huius nominis villæ, omnesque in colle positæ: Rama enim excelsum interpretatur. Brocard. itin. 6. Breid. ibid.

206.

REBBO, villa in finibus Eleutheropoleos, ad solis ortum. Hieron. de loc. Heb.

207.

RVMA, aliâs Roma, Hebræis & Hieronymo Duma vocatur; vrbs grandis & patria vxoris Ioacim, regis Iuda. Ioſ.15.4.Reg.23. Hieron. in loc. Hebr. lit. D.

208.

MONASTERIVM S.Sabbæ Abbatis. est ad Austrum Herodij, inter Herodiũ & Thecuam; vbi præfuit quatuordecim millibus monachorum annis tredecim: Breidenbach. collocat inter mare mortuum & Iericho. 15. Iulij & 19.

209.

SACHACA, aliâs Sacha, vel Schatha, ciuitas. Ios. 15.

210.

SALINAE, id est, fossæ seu palustra, in quibus aqua maris calore solis decoquebatur, & fiebat sal. Ezech. 47. 1. Mach. 10. 11.

211.

2. Reg. 8. Psa. 58. 59. 1. Par. al. 18. 2. Par. 25. 4. Reg. 14. Hieron. in Gen. 14. in loc. Heb. in 2. Reg. 8. et 1. Par. 18.

VALLIS salinarum, seu salis, Hebraicè Gemela, aliâs Mela dicta; in qua Dauid percussit octodecim millia Idumæorũ, & rediens erexit sibi fornacem triumphalem. Ibidem & Ioab duodecim millia deleuit. & Amasias decem vel viginti Idumęorum millia, atque alia decem millia præcipitauit de rupe, & petra Iecteel, quæ videtur eadem esse, quam supra posuimus, 203. 157.

212.

CIVITAS salis, vrbs. Ios. 15.

213.

SAMA, aliâs Samaa, & Same, ciuitas. Ios. 15.

214.

SAMIR ciuitas, sita in monte. Ios. 15.

215.

SANAN ciuitas. Ios. 15. Hieronymo Senam est.

216.

SEPHATA, & Saphata, vallis iuxta Maresa; vbi Asa rex maximo prælio profligauit Aethiopes, vt supra notauimus, 188. 2. Para. 14. Ioseph. 8. antiq. Iud. 12.

217.

SPELVNCA Saul; in hac Dauid cum suis latitãs, abscidit oram pallij Saul inibi ventrem exonerantis. 1. Reg. 22. 24. Psal. 141.

218.

Gen. 14. 19. Isai. 15. Ierem. 48. Hieron. in Epitaph. Paulæ, in quæst. & loc. Hebr. Broc. iti. 7. Breid eod. VVil. Tyr. 10. bell. 8. Vitr c. 53. Genes. 19.

SEGOR, vrbs paruula, prius Bala, siue Bale, Bela, Hebraicè Saliffa, Latinè vitula conternans, vitiosè consternans vocabatur, quod scilicet tertio terræmotu absorpta sit & prostrata; Syriacè nũc Zoar, Zooara, & Soar, Seora dicitur: nunc Balezona vocatur, vt Hieronymus in Osee autor est. Sola hæc ex quinque vrbibus Pentapoleos precibus Lot de incendio seruata est. Apud eã gignitur balsamum, & poma palmarum antiquę vbertatis indicia.

Vsque ætatem Hieronymi adhuc habitatoribus proprijs frequẽtabatur, eratque in ea positum Romanorum militum præsidium; vulgari autem appellatione tum † Palmer dicebatur: de Iericho quinque leucis distat, posita sub monte Engaddi. *VVil. Tyr. 22. bell. 30. Vitr. c. 53. † al. Palmier.*

219.

Gen. 14. 36. Deut. 2. 1. Paral. 4. Isai. 21. Brocard. itin. 4. & 6. Breid. eod. Abdia 1. & ibi Hieron. Malach. 1.

SEIR mons, & prouincia in montibus sita. In hoc olim habitarunt Horræi gigantes, qui & Chorræi dicuntur, ijsdem consonantibus & punctis: quibus expulsis atque deletis, Esau cum suis posteris montem hũc possedit & inhabitauit; à cuius cognomine Seir, eò quod pilosus & hispidus esset, etiam mons ipse, & montis regio nomen accepit. Vnde & aliquoties mons Esau appellatur; à quo & ipsa vrbs postea fortita est vocabulum. Nominatur & Seir desertum à Breidenbachio.

220.

SILEI, in tribu Iuda. Hieron. in loc. Hebr.

221.

SEPHATA vallis; vide supra 216.

222.

SIN, vel Zin, oppidum, quod & Senna, & Sina vocatur; estque terminus Iudæ versus Septentrionem, in septimo lapide à Iericho. Num. 34. Ios. 15. Hieron. in loc. Hebr.

223.

SIOR, ciuitas in tribu Iuda. Ios. 15. Hieronymus in loc. Hebr.

224.

SIRA, Syra; Hieronymo Seira, puteus, vel cisterna, distat ab Hierosolymis stadijs viginti; vnde reuocatum Abner principem militiæ Israël, scelerate interfecit Ioab. 2. Reg 3. & ibi Liran. Ioseph. 7. antiq. 7. Hieron in loc. Hebr. Est & Idumææ ciuitas Seira, quam etiã cepit Iosue. 4. Reg. 8. Hieron. in loc. Hebr.

225.

2 Par. 20. Ioseph. 9. antiq. 1.

SIS, cliuus eminens, per quem cùm ascendissent filij Seir & Ammon, magno miraculo à Iosaphat rege Iuda profligati sunt.

226.

Ios. 15. Brocard. itin 7. Breidenb. eod. 1. Reg. 17. 19. 2. Para 11. 2. Par. 28.

SOCHO, quæ & Sochot Iudæ, & quidem aliquoties deprauatè legitur Socoth, vrbs sita in campo, inter quam & Azecham castra metati sunt Philistæi contra Saulem, vbi Goliath de Geth, cùm diu insultasset exercitui Dei viuentis, tandem à Dauide prosternitur. quam cùm Roboam muniuisset ędificijs, tandem cæperunt Philistæi. Distat ab Azecha & Maceda tribus leucis contra Orientem non longè à Nobe. Ait autem Hieronymus etiam hodie ostendi viculos duos pergentibus Aeliam de Eleutheropoli, in nono miliario viæ publi-

publicæ, vnus in monte, alter in campo situs, qui Sochoth appellãtur. Et quidem viculum hunc, qui Socho dicitur, Samaritani, qui de Babylone profecti sunt, dicuntur condidisse. Hieron. in loc. Hebr.

227.

1. Par. 4. 17. 4. Par. 4. 28. 3. Reg. 4. 7. Hieron. in loc. Heb.

SOCHO, & Socoth, vbi deprauatè legitur Sochot, ciuitas in mõte sita: sunt enim duę in tribu Iuda, huius aut eiusdem aut similis ferè nominis ciuitates, altera in campo, altera in mõte. Ios. 15. Nominatur etiam cisterna in Socoth. 1. Reg. 19.

228.

SODOMA, prima Pentapoleos ciuitas: de qua supra diximus in descriptione maris mortui, 186.

229.

SPELVNCA deserti, sic dicta quod respiceret solitudinem, quò cùm venisset Iosaphat cum suis, vidit Seir filios & Ammon mutuis vulneribus concidisse. 2. Par. 20.

230.

Genes. 19. Sapien. 10. Luc. 17. Ioseph. 1. antiq. 12. Broc. iti. 6. Breid. ibid. Salign. to. 9. cap. 6.

STATVA salis, in quam vxor Lot respiciens est conuersa, incredibilis animæ stãs memoria. Testatur Iosephus se suo adhuc tempore statuam hanc vidisse, quin & hactenus manet & extat, si Brocardo, si Breidenbachio, si Saligniaco oculatis testibus credendum est, qui positam dicunt inter Engaddi, & mare mortuum.

231.

TALEM, in tribu Iuda; fortè Telem est. Hieron. in loc. Hebr.

232.

Hieron. in loc. Hebr. Ios. 12. 15. 17 19.

TAPHVA, Tapphua, Hieronymo Taffu, ciuitas Iuda, quam expugnauit Iosue; regeillius interfecto. Fuit data filijs Salphaad, sed illa in Manasse poni debuit. Alij ponunt in Dan.

233.

TELEM ciuitas. Ios. 15.

234.

TESAN, in tribu Iuda. Hieronym. in loc. Hebr.

235.

1. Reg. 17. Broc. iti. 7. Breid. eod.

VALLIS Terebinthi. Hìc puer Dauid in funda & lapide prostrauit Goliath gigantem; aiebat enim exprobranti Gerhęo: Tu venis ad me cum gladio, & hasta, & clypeo; ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum, Dei agminum Israel, quibus exprobrasti hodie, & dabit te Dominus in manu mea, & percutiam te, & auferam caput tuum à te: & cùm appropinquaret Philistæus, festinauit Dauid, & occurrit ad pugnam ex aduerso. Et misit manum suam in peram, tulitque vnum lapidem & funda iecit, & circumdu-

cens percussit eum in fronte. Et infixus est lapis in fronte eius, & cecidit in faciem suam super terram. Prævaluitque Dauid aduersus Philistæum in funda & lapide, percussumque interfecit. Cumque gladium non haberet in manu Dauid, cucurrit, & stetit super Philistęum, & tulit gladium eius, & eduxit eum de vagina sua, præciditque caput eius.

236.

Broc. iti. 8 Breid. eod 2. Esdr. 3. 2. Reg. 14 23. 1. Paral. 4. 11. 27. 2. Par. 11. 29. Fretell. Ierem. 6. Amos 1. Hieron. in Ierem. 6 in Amos 1. & in lo. Heb. VVil. 8. bel. Isa. 1. & 15. bell. 6. & 26.

THECVA, quę & Thecue, ciuitas in mõte sita; vnde Thecuites, & Thuitis, & Thecueni; vberrimis abũdat pascuis: distat à Bethlehem miliaribus duobus. Patria fuit mulieris istius, quæ, insinuante & instruente Ioab, reconciliauit per ambages Dauidem filio Absolon. Hanc Roboam munijit ædificijs. De hac fuit Amos pastor & Propheta, qui in Bethel prophetans contra Israelem vecte per tẽpora transfixus, hìc ex dolore vulneris expirasse traditur; cuius sepulcrum ibi adhuc ostendebatur ætate Hieronymi. Ait Tyrius etiam fuisse domicilium Propheræ Abacuc. Est autem nunc Thecua vicus, ait Hieron. in nono ab Aelia miliario contra meridionalem plagam.

237.

2. Par. 29. 1. Mach. 9. Hieron. in proœm. & 1. c. Amos.

DESERTVM Thecuæ lata vastitate; in quo versabantur leones & feræ.

238.

THELLA, vicus grandis Iudæorum, ætate Hieronymi, quasi in decimo sexto miliario Eleutheropoleos cõtra Orientalem plagam. in loc. Hebr.

239.

TINA, in tribu Iuda. Hieron. in loc. Hebr.

240.

TORRENS contra solitudinem Ieruel; iuxta quem Moab, Ammon, & Seir perierunt à facie Iosaphat. 2. Reg. 20.

241.

VIA ex Hebron in Gazam. Saligni. tom. 10. cap. 5.

242.

VIA regia, qua itur in Hebron. Brocard. itin. 6. Breidenb. eod.

243.

Luc. 1. Broc. iti. 7. Breid eod. Niceph. hist. lect. 1. cap. 8.

DOMVS Zachariæ sacerdotis; quæ erat miliario vno ab Emaus, iuxta montana; & quoniam historia hæc longè pulcherrima est, ponemus illam sensibus & verbis Nicephori: Itaque, ait, cùm in Nazareth ab archãgelo Gabriele lætum accepisset nuncium, dicente: Aue, gratia plena, Dominus tecum, & simul cum ea ipsa voce intransibiliter æternum & antesęculare Dei Verbum descendit,

& con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

& conditionem naturamque nostram inenarrabili, naturamque superante modo subijt, supra mentis intelligentiæque nostræ captum, massa & fermento humano mixtum atque temperatum. & Angelus quidem salutatione, legationeque functus ab ea discessit: ipsa vero festinabunda ad oram montanam concessit, simul & fœtum præter opinionem sibi ab Angelo denunciatum considerans, & id quod de se accidisset, cognoscere festinans; præterea vt cognatam suam Elizabeth salutaret & alloqueretur; quæ & ipsa, præter ætatem in sextum iam mensem Ioannem in vtero grauida gestabat. Putabat denique illam quod prouectioris esset ætatis, noui quicquã sibi dicturam, annunciaturamque esse, de noua fœtus sui conceptione. Adit itaque eam, & salutat. Infans autem, sextum iam implens mensem, suauiter subsilit, & exultat: famulusque in vtero conclusus, Domino, qui & ipse in vtero gestabatur, debitum adorationis honorem sanctius dicat, & ore materno quasi mutuo sumpto, supra naturæ captum vatici natur, matrem eam Domini vocans, simulq; inter mulieres benedictam: nec minus ventris fructum, qui ab ea gestabatur, ad quem scilicet nihil virilis seminis esset collatum, benedictum. Inde porrò & ipsa, id quod proposuerat quæsieratque consecuta, diuino subseruiens spiritui, inani gloria & arrogantia quàm longissimè semota, cùm se ipsam beatam prædicat, tum id quod futurum esset, apertissimè prænunciat. Cùm autem in moribus esset, vt virgines, cùm partus iam parturienti, & grauidæ mulieri immineret, secederent: tertium cùm ea versata mensem, quod iam ex immensa illa consternationis atque admirationis addubitatione, magis magisq; aliquid remitteret, domum suam reuertitur; &c. Domus illa adhuc habitabatur in pago tempore Saligniaci, quam reuerenter salutare consueuerant peregrinantes: Ibique natus est Ioãnes Baptista, circumcisus, & in spelunca absconditus, ne cum pueris Bethlehemiticis ab Herode occideretur. Iuxta hanc fons est B. Virginis, ex quo illa ipsa aquam haurire consueuerat, cùm maneret apud Elizabeth, qui inde fluit ad mare magnum. In superiore eiusdem domus loco, quondam fuit ecclesia, hodie penitus destructa: fuerat autẽ fundata eo loco, quo Zacharias repletus Spiritu Sancto prophetauit: Benedictus Dominus Deus Israel, &c.

Salig. tom. 10. cap. 4.

Pasch. d. 234.

Breidenb. 15. Iulij.

244.

ZANOE, quæ & Zonoa, aliâs Azone, ciuitas; est autem & alia eiusdem nominis in tribu Dan. Ios. 15. 1. Paralip. 4. 2. Esdræ 3. 11.

245.

ZANNOHVA, in tribu Iuda. vsque hodie in finibus Eleutheropoleos Aeliam pergentibus villa Zanna nuncupatur. Hieronymus in loc. Hebr.

246.

ZIPH, vrbs in monte nemoroso & opaco sita, dumis & arboribus infructuosis consito, quæ nomen magno dedit deserto. Huius ciues Ziphæi, profecti ad Saul in Gabaa, indicauerunt Dauidem apud se latitare in deserto Ziph. Roboam hanc vrbem reparauit. Sunt autem duæ huius nominis ciuitates in tribu Iuda, quarum altera, vt iam diximus, nomen dedit magnæ solitudini. Vsq; hodie, inquit Hieronymus, in loc. Hebr. vicus ostenditur in Daroma, in finibus Eleutheropoleos, vbi Dauid fuit absconditus.

Ios. 15. 1. Reg. 23. 26. 1. Par. 2. 11 Psal. 53. Brocard. itin. 6. Breidenb. ibid. & in descript. mont. Israel.

247.

ZIPH, mons squalidus, caligans siue nebulosus. Iuxta Ziph, in quo sedit Dauid prope Chermelam, quæ in scripturis sanctis Carmelus appellatur, vicus hodie Iudæorum ostenditur. Vnus etiam de posteris Dauid dictus est Ziph. Hieron. in loc. Hebr.

248.

DESERTVM Ziph, nemorosum, saltuosum, feris & ibicibus peruium, antris & speluncis plenum, & plurimum cauernosum; in quibus Dauid vagabundus & fugitiuus à facie Saul sæpe latitauit, seseque abscondit.

1. Reg. 23. 26. Brocar. et Breidenb. itin. 6.

249.

SYLVA Ziph; in qua Ionathas Saulis filius, & Dauid, fœdus amicitiæ renouarunt. 1. Regum 23.

250.

HIC Iudas Machabæus Gorgię exercitum prostrauit. atq; hinc misit Ierosolymam decem millia drachmas argenti, vt pro Iudæis in prælio occisis offerrent sacrificium. 2. Machabæor. 12.

L. Tri-

L.

Tribus Leui.

I.

Gene. 29. Num. 3.

LEVI, tertius filius Patriarchæ Iacob ex Lia vxore eius, genus suum ita propagauit, vt cùm inter cæteras tribus Israël progenies ipsius à Moyse & Aarone apud montem Sinai recenseretur, soli mares, illi duntaxat quotquot vnum mensem nati erant, ac maiores, fuerint viginti duo millia.

Exod. 32.

Qui paulò antequam recenserentur, maiorem prę reliquis filijs Israël, Dei habuerunt zelum. Nam cùm alij vitulum aureum in idôlum erexissent & adorassent, soli hi à Moyse steterunt, ac adorati vituli peccatum vindicauerunt. strictoque gladio omnia Israëlitarum castra transeuntes, ex idololatris tria hominum millia occiderunt, neque fratri, aut proximo vel amico parcentes. Quos tum Moyses sic allocutus est: Consecrastis, inquit, manus vestras hodie Domino, vnusquisque in filio, & in fratre suo, vt detur vobis benedictio.

Num. 1. Deut. 18.

Quæ causa fuisse videtur, ob quam Dominus Deus omnes Leuitas, & eorum posteros iure perpetuo, vt Numerorum tertio scriptũ est, ex cunctis tribubus Israël specialiter sibi asciuerit, & pro primogenitis Hebræorum, quos sibi iam tum destinârat, cùm primigenas Aegyptiorum perculisset, in suos assumpserit, & solenni ritu in sacerdotes, aliosque sacrorum ministros initiari, sibiq; consecrari præceperit.

2.

Gene. 4.

LEGIMVS tamen, priusquam orta esset Leuitarum progenies, aliquos semper sacerdotis munere functos fuisse: Inprimis enim Adami primi parentis filij Cain & Abel, in Geneseos libro primi sacrificium Deo fecisse scribuntur. Cæterùm id eos nullis sacris initiatos, neque sacerdotali auctoritate, sed naturali quadam pietate fecisse putat Polydorus Vergilius, de inuentione rerum libro primo, capite quinto, & libro quarto, cap. 5.

Hier. tom. 3. epistol. 24. ad Euagr. & in Genes. ca. 14. & 27.

At de primogenitis ex stirpe Patriarchæ Noe, refert clarissimis verbis D. Hieronymus ex traditione Hebræorum, in epistola ad Euagrium, & in opusculo quæstionum vel traditionum Hebraicarum, quod omnes vsque ad illud tempus, quo Aaron in sacerdotium eligeretur, fuerint Pontifices siue Sacerdotes, & functi sint sacerdotum officio, quodque habuerint vestimentum sacerdotale, quo induti, Deo victimas immolabant. Ex Sacra autem scriptura constat, non solum Noëmum, sed & Melchisedecum, (quem, vt idem auctor scribit, tradunt Hebræi esse Sem primum filium Noe) item & Abrahamum, Isaacum, Iacobum, atque Propheram Iob, & altaria erexisse, & holocausta Domino obtulisse.

Porrò sacerdotalia hæc munera, vt idem Hieronymus auctor est, primogenita fuerunt, quæ Esau Isaaci primogenitus, cùm à venatione lassus & famelicus ex agro domum rediret, pro rufa lentis pulte Iacobo fratri suo Simoniacè vendidit. Quam gulæ impatientiam lacrymis emendare non potuit.

Genes. 25. Hier. tom. 2. lib. 2. aduers. Iouin. Hierony. in Gen. 49.

Idem quoque Hieronymus testatur & Ruben Iacobi primogenitum, quòd voluptatis impetu incitatus patris sui thorum ascendisset ac maculasset, pœnam ex peccato luisse, atque hæreditatem, quæ primogenitis iure natiuitatis debebatur, sacerdotium scilicet perdidisse.

3.

Leuit. 8. Num. 3. Eccli. 45.

MOYSES itaque præcipiente Domino tribum Leui profanis officijs eximens, fratrem suum natu maiorem Aaronem, qui pronepos Leui erat, per septem dies solennibus cæremonijs, sicut Dominus præscripserat, summo sacerdotio sanctificauit. Quem primò ad altare Deo obtulit: deinde aqua lauit; tum Pontificalibus induit vestibus; inde capiti oleum sanctum infudit; demum sacrificio præcipuo facto consecrauit, eiusque sanguine altare & vestes aspersit. atque his ritibus eum summum ac maximum Hebræorum Pontificem constituit. Hiç, quod vnus dignitate inter omnes sacerdotes excelleret, in sacris libris non solùm sacerdos, sed etiam Sacerdos primus, Sacerdos magnus, Sacerdotum princeps, & Grecè ὁρχιερεὺς, Latino autem more Pontifex nuncuparur.

4. Reg. 22. 25. Ioan. 11. Act. 23.

Summo Pontifice creato, Moyses eodem ferè ritu eriam Aaronis filios Deo mox offerens, eosdem aqua lauit, lineis tunicis vestiuit, sacro oleo vnxit, & in sacerdores consecrauit, varijsque oblationibus sanctificauit.

Leuit. 8.

Ex quo tempore lege sancitum est, vt ipsi soli ac eorum posteri deinceps in tabernaculi & templi ministerio Deo Optimo Maximo seruirent, ac sacrificijs faciundis, precibus, & religioni ritè procurandæ inuigilarent. Diuina etenim lege mortis pœnam irrogante cautum fuit, vt ne quis in Hebræorum Republica Diuinum Pontificatum, vel sacerdotium gereret, aut rem sacram faceret, nisi Leuitico genere ortus foret. Qui autem propria auctoritate, seu potius temerita-

Num. 3.

te hoc attentare præsumpserunt, non quidẽ consueto, sed insolenti mortis genere interierunt. Aut enim terra dehiscente viui in infernum descenderunt, aut subita morte percussi, in vestigio exspirauerunt, aut fœdissima lepra puniti sunt.

Num. 16. Ioseph. 7. Antiq. 4. 2. Par. 26. Ioseph. 9. antiq. 11.

Universidad de Deusto
Biblioteca

4.

CVM autem Leuitæ hi, qui cum Aarone & filijs eius prope montem Sinai ad rem Diuinam peragendam à Moyse erati erant, vnà cum cæteris incredulis iuxta Dei sententiam ad vnum omnes in deserto obijssent, inuenti sunt eorum filij, cùm denuò Israelitarum capita à Moyse & Eleazaro Aaronis filio, (qui in patris sui vita defuncti locum suffectus erat) in Campestribus Moab censerentur, viginti tria millia. Qui repromissionis terram ingressi, ex Dei mandato vnà cum cæteris contribulibus suis sortem ac propriam terræ possessionem non acceperunt: sed in locum Leui, inter capita tribuum successit, ac Leuiticæ tribus ius & possessionis hæreditatẽ accepit, eius ex fratre nepos Manasse Ioseph filius, qui ab auo suo Iacob in filium adoptatus erat.

Num.26.

Nu.18.35. Deut.18. Ios.13.14. 21. Ioseph.3. antiq.15.& 4.ant.3.

5.

SACERDOTIBVS autem & Leuitis Dominus Deus Israel, ipse erat sors, pars & hæreditas; qui eos summis honoribus ac præmijs decorauit. Ipsos enim sibi sacros, rebusque Diuinis, non agrorum cultui dicatos, in celso dignitatis constituit, atque alijs quibusque auctoritate præcellere voluit. In eis se ab omnibus honorari; ab eorum duntaxat ore, quę ad Deum, eiusq; legem spectant, inquiri; eos à militia, à sæcularibus officijs, à publico sensu immunes statuit.

Malac.2.

Præterea, vt à solicitudine comparandi victum, aliaque quæ ad vitam sustentandam necessaria sunt, liberi, Diuino cultui ac sacræ legi iugiter meditandæ possent vacare; neq; aut nimia copia insolescentes, negligentius sacra tractarent, aut inopia pressi, mendicando forent comtemptibiles; complacitum ipsi fuit, vt de competenti ac sufficienti tum habitatione, tum sustentatione illis esset prouisum.

6.

Num.35.

HANC ob causam per Moysen filijs Israel mandauit, vt sparsim in medio singularum tribuum, quadraginta octo bonę & præcipuæ vrbes ipsis ad habitandum seligerentur; vnà cum suburbanis, agro scilicet mœnibus ipsarum contiguo, vsque ad mille passus, siue duo cubitorum millia per circuitum, ad pascenda iumenta & pecora eorum.

Ioseph.4. antiq.3.

Et insuper oblationes & sacrificia, quæ à pijs & gratis hominibus Deo offerebantur; tum etiam primogenita, hoc est primitiuos pecorum animaliumque fœtus; ac primitias omnium frugum è terra, arbore, aut vite nascentium, primitias quoque tonsuræ ouium, atq; primitias panum nouæ messis; postremò & decimas annuorum fructuum, à toto populo in Sacerdotum simul ac Leuitarum vsum conferendas statuit. Atque hi iure perpetuo Leuiticæ tribus solennes reditus fuêre, quibus honestè & commodè, sine ipsorum labore sustentabantur.

Ios.13.

7.

PRAETER has quadraginta octo vrbes, quæ primùm Dei mandato Leuitis assignatæ, & post subactam armis ac Dei fauore Chananæam à Iosue ac primatibus Israel ipsis separatæ fuerunt, videntur ipsis postea cùm ipsorum multiplicaretur numerus, etiam aliæ aliquot ciuitates accessisse. Atque omnes, quotquot aut Sacerdotum, aut Leuitarum fuisse, in sacris litteris comperimus, hæ sunt.

Ios.21.

Intribu Aser, Abdon, Alcath, Hacoc, Messal, & Roob.

Ios.21. 1.Par.6.

In tribu Beniamin, Almath, Almon, Anathot, Bethphage, Gabaa, Gabaon, & Nobe.

In tribu Dan, Aialon, Bethsames, Elthece, Gabathon, Gethremmon.

In tribu Ephraim, Bethoron, Gazer, Cethremmon, Helon, Iecman, Sichem.

In tribu Gad, Iazer, Mahanaim, Maspha, Ramoth Galaad.

Ierusalem totius promissæ terræ metropolis, ac Pontificis maximi sedes.

In tribu Isachar, Anem, Cedes, Cesion, Dabereth, Engannim, Iaramoth, Ramoth, Rooba.

In tribu Iuda, Estemo, Hebron, Holon, Iethan, Iether, Lebna.

In tribu Manasse intra Iordanem, Aner, Balaam, Gethremmon, Tanach.

In tribu Manasse vltra Iordanem, Astaroth, Bosra, Gaulon.

In tribu Neptalim, Amothdor, Cariathaim, Carthan, Cedes, Hamon.

In tribu Ruben, Bosor, Cademoth, Esebon, Iasa, Mephat, Misor.

In tribu Simeon, Aen, Asan, Dabir.

In tribu Zabulon, Cartha, Damna Iecoham, Naalol, Remmon, Tabor.

8.

Ioseph.4. antiq.5.

EX his omnibus, sex in confugij præsidia seu asyla Diuinitus destinatæ sunt, quò illi tantùm, qui citra inimicitiam, nec sponte, sed præter voluntatem homicidium commisissent, ne ab occisi proximo aut cognato in vindictam effusi sanguinis occiderentur; confugere, ac in iudicio facti sui causam dicere, ibique tutò manere possent. Talibus exilij tempus statutum erat, tantisper dum Pontifex viueret. sub quo homicidium acciderat. Post cuius obitum redire in patriam liberum eis fuit. Exilij verò tempore licebat cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbem refugij deprehensum: idque ius Deus solis cognatis esse voluit, alijs non item. Quorum tria intra Iordanem erant; nempe, Cedes Neptalim, in tribu Neptalim; Hebron, in tribu Iuda; Sichem, in tribu Ephraim. Totidem etiam trans Iordanem; videlicet, Bosor, in tribu Ruben; Gaulon, in dimidia tribu Manasse; Ramoth Galaad, in tribu Gad. quæ solæ hoc genus exulibus refugium & habitationem præbebant.

9. VT

9.

VT Sacerdotes ac Leuitæ passim per vniuersas Israëlitarum tribus dispersi, potius quàm simul in vna tribu habitabant: sic contra summo Pontifici ac primarijs sacerdotibus non alibi quàm in loco quem elegerat Dominus, hoc est, non nisi in metropolitana promissæ terræ vrbe Hierosolyma residere licuit. cuius variæ sunt causæ.

Primùm, vt Diuinæ religionis lux à supremo Antistite cum principibus Sacerdotum in celso Iudaici imperij apice seu arce residente, tanquam ab ipso capite efficacius in omnium salutem per totum Israëliticæ gentis corpus se effunderet.

Secundò, vt certus & definitus aliquis esset locus, ad quẽ in grauioribus & ambiguis Diuinæ legis ac patriæ religionis causis & quæstionibus, omnes vndecunq;, prout Deus statuerat, ascendere, & à Pontifice maximo, ceu Dei vicario, totiusq; religionis capite, cuius dignitas in indigno hærede non deficiebat, iudicij veritatem ac sententiam quærere & impetrare possent.

Deut.17.

Tertiò, vt cuncti intelligerent, dum Sacerdotes & Leuitæ in cunctis passim tribubus habitarent, Dei cultum & religionem, nõ vnam tantùm tribum, sed ad omnes & singulas Israëliticas tribus æquè pertinere.

Quartò, vt Sacerdotes & Leuitę, quos Deus constituerat, vt eo tempore essent quasi sal terræ & lux mundi, nequaquam occultè in angulo, aut sub modio degerẽt, sed passim in medio singularum tribuum, ac in pulcherrimis terræ oppidis habitarent, quę pleraque in monte sita erant; quò commodius tum sanctissimæ vitæ exemplo, tum salutaribus doctrinis & pijs admonitionibus populum omnem à sæculi huius corruptionibus, obscurisq; tenebris liberarent; ac Dei cognitione illuminarent, cultuq; pietatis condirent. vt denique omnes aut sanctos, aut saltem minus malos redderent.

Matth.5.

Liran.in Ios.21.

Sunt qui & quintam causam proferunt, ne scilicet vna tribus, vel duæ, aut plures, eorum sustẽtatione nimis grauarentur. Nam & à gẽtibus illud semper obseruatum fuit, vt Sacerdotes & illi qui publica religionis obibant munera, non solùm à publico censu & seruili opere essent liberi; verùm, vt etiam, aut à populo, aut à regionis vel ciuitatum quæstoribus communibus Reipublicæ impensis sustentarentur. Sicut de AEgyptiorum sacerdotibus in Genesi scriptum est, quod terram & possessiones à Rege accipiebant, & tempore famis non fuerint compulsi ea vendere, sed ex publicis horreis præbita à Rege eis fuisse alimenta & statuta cibaria. Præterea cùm vniuersa AEgyptus necessitate famis ex eo tempore adacta fuerit, vt quintam frugum partem in singulos annos Regibus solueret, sola sacerdotum terra ab hoc onere exempta fuit.

Genes.47.

Quę sacerdotum immunitas etiam nunc apud Barbaros Saracenos tam religiosè obseruatur, vt eam non suis duntaxat Mahometis sacrificulis, sed & peregrinis Christianis tum clericis, tum religiosis violare summum crimen ducãt. Scribit enim Bernhardus, de Breidenbach Moguntinæ Ecclesiæ Decanus, & Camerarius, cùm anno Christianæ salutis millesimo quadringentesimo octuagesimo tertio post innisam Hierosolymam & montem Sinai vnà cum alijs peregrinis Alexandriam AEgypti metropolim intraret, à portarum custodibus omnes itineris sui comites, nempe D. Ioannem Comitem de Solms, D. Philippũ de Bicken, aliosque nobiles pariter ac ignobiles vestibus per ordinem fuisse exutos, & curiosè perlustratos, ac quemq; pro pedagio, vt aiunt, secundum valorem rei cuiusq; decimum soluisse nummum, exceptis duntaxat clericis ac religiosis, qui ab omni telonio immunes transire permissi sunt.

Breid.die 24.Octob.

Sed ad institutum reuertamur, & in quam copiosam familiam Leuitica tribus creuerit, & vt in classes viginti quatuor distributa sit, ostendamus.

10.

PIISSIMVS Hebræorum Rex Dauid quadragesimo regni sui anno senex & plenus dierum Dei cultum augere cupiens, accitis Hierosolymam omnibus ditionis suæ Sacerdotibus ac Leuitis, iisq; recensitis; eorum duntaxat qui trigesimum annum excesserant, triginta octo virorum reperit millia. Quos, ne simul in sacris templi ministerijs assiduè occuparentur, in viginti quatuor classes siue vices sorte diuisit, atque eis nomen imposuit ab eo, qui tum illius familiæ principatum gerebat. Nomina autem principum, à quibus classes nomẽ acceperunt, hæc, atq; hoc ordine vigesimo quarto primi Paralipomenon capite scribuntur.

1.Par.23. 24.25.26. Ioseph.7. antiq.15. & libr.1. contra Apion fol. 840.

1.Par.24.

1. Ioiarib.	13. Hoppha.
2. Iedeie.	14. Isbaab.
3. Harim.	15. Belga.
4. Seorim.	16. Emmer.
5. Melchia.	17. Ezir.
6. Maiman.	18. Aphses.
7. Accos.	19. Pheteia.
8. Abia.	20. Iezecel.
9. Iesu.	21. Iachin.
10. Sechenia.	22. Gamul.
11. Eliasib.	23. Dalaiau.
12. Iacim.	24. Maaziau.

Hac sortitione facta, constituit Rex vt singulæ classes singulis hebdomadibus à Sabbato vsque Sabbatum per suas quisque vices in templo ministrarent. atque ab vxoribus, liberis, cæterisque rebus profanis separati, interdiu noctuque in suo quisque officio sum-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mia cum reuerentia circa cultum Diuini numinis versarentur. alij quidem thuris incensum adolerent.alij animalia in holocaustum immolarent,quidam Psalmos, quos Diuino afflatus spiritu in hoc composuerat, viua voce Deo cătarent,nonnulli citharis, psalterijs, nablis,sistris,lyris,cymbalis,tubis, alijsque diuersi generis organis ac instrumentis musicis à se in hoc præparatis, Diuinas laudes resonarent.aliqui sancta vasa,& sacras arculas custodirent,reliqui ianuas & portas templi obseruarent,omnes autem vno animo vni Deo inseruirent.

II.

Luc.1. QVAE quidem constitutio vsque in Christi tempora durauit. Quod ex Euangelio S.Lucæ haud obscurũ est, vbi legimus: Fuit in diebus Herodis regis Iudææ, Sacerdos quidã
1.Par.24. nomine Zacharias,de vice Abia,quę sorte per Dauidem ducta,exiuit ordine octaua. Ac paucis interiectis: Factum est, inquit, cùm sacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis suæ ante Deum , secundum consuetudinem sacerdotij, sorte exijt vt incẽsum poneret, ingressus in templum Domini.

Iosep.lib.2. cõt. Apion. Iosephus secundo contra Apionem libro scribit, etiam sua ætate fuisse has vigintiquatuor sacerdotũ classes, ac singulas plus quàm quinque millia hominum habuisse. Quem numerum reposui ex citatione diligentissimi antiquitatis scrutatoris Caroli Sigonij, in libro de Republica Hebræorum. Nam quod
Sigon.de rep Hebr. lib.3.ca.2. Iosephus ex editione Frobeniana, similiter& ex recẽtiori editione Francofortiana habeat tribus quatuor sacerdotum , scriptorum aut impressorum incuriæ,qui dictionem(viginti) omiserunt, asscribendum censeo; & legẽdum esse tribus viginti quatuor,siue,vt Sigonius citat,classes viginti quatuor sacerdotum.

12.

CAETERVM licet Leuitarum ordo in Iosephi vsque tempora durauerit; sacrificium tamen, quod ipsos vsque ad excidium vrbis Ierusalem, quod anno Christi septuagesimo contigit,iuxta Moysaicam legem obtulisse scribit, legitimè offerre non potuerunt:
Daniel.9. Nam, vt Daniel multò antè fuerat vaticinatus, Christo occiso, populi qui eum negauerat,iam defecerat hostia & sacrificium. Vetustatem enim nouitas, vmbram fugarat veritas,noctem lux eliminarat. ac pro lege , quæ
Hebr.10. per Moysen data, futurorum bonorum vmbram tantùm,non ipsam rerum faciem exhibuerat,gratia &
Ioann.10. veritas per Iesum Christum facta erat. De cuius Sacerdotio & sacrificio, quia Melchisedeci & Aaronis sacerdotio successit,& in hac,quam describimus, terra, peractum & institutũ est,appositè admodum quę dam hoc loco subij cienda veniũt:vt hinc videamus quantum inter veteris instrumẽti figuras,& noui testamenti veritatem; inter vmbram & corpus, inter legem & Euangelium, inter Melchisedeci& Aaronis seu Leuitici generis,& perfectissimum Christi Sacerdotium interst.Ac præcipua animi pietate contemplemur,quanta perfectione Iudæorum synagógam Catholica excellat Ecclesia. cui datũ est,id reipsa habere, quod priscis patribus, naturæ & Mosaicæ legis tempore,signis tantùm *1.Cor.10.* & figuris fuerat adumbratum. Vt meritò à *Dionys.de Eccl.Hierarch.c.1.* Diuino Dionysio dictum sit , Ecclesiam nostram inter synagógam & supremam Ierusalem esse mediam,ac propterea vtriusque participem. Quippe cui etiamnum in terra militanti ex Christi maiestate, tanta accesserit dignitas,eaque gloriæ amplitudo, vt inter eam, & cælestem beatitudinem , vnus tantum gradus interesse videatur. Hoc enim nobis cum cælitibus commune est, vt vtrique Christum Deum & hominem præsẽtem habeamus:sed quo vno gradu ab ijs distamus, illi præsentes beata visione perfruuntur;nos præsentem, & tamen ab oculorum sensu remotum, sacrorum mysteriorum admirabili integumento se occultantem,firma & constanti fide veneramur.Sed vt hæc clariora fiant, paulò altius rem repetamus.

13.

CVM Regius ille propheta Dauid, spiritu in æthereos suetus ire meatus, Iesu Christi Dei & hominis, & primi noui testamenti Pontificis summum & æternum contemplaretur Sacerdotium, Psalmo centesimo & nono hoc modo de Pontifice nostro scripsit: Iu-*Psal.109.* rauit Dominus, & non pœnitebit eum, tu es *Hebr.7.* sacerdos in æternum secũdum ordinem Melchisedec. Quod, sicut & cætera eiusdem Psalmi, non de alio quàm de Christo eum locutum esse , ipse Saluator luculentissimè olim probauit. Qui Hierosolymæ in templo do-*Matth.22.* cens, ac Pharisæos, qui iustar coronæ ipsum *Marc.12.* cingebant,interrogans,cuiusnam Christus es-*Luc.20.* set filius?respondentibus,quod Dauidis;apertè istis Psalmi verbis declarauit, se quidem secundum humanam naturam filium esse Dauidis.sed secundum Diuinitatem Dei esse filium,dum ait: Quomodo ergo Dauid in spiritu vocat eum Dominum ? ipse enim in Spiri-*Psal.109.* tu sancto in libro Psalmorum dicit:Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis: donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

14.

HIS accedit Dei patris auctoritas, qui vt de Christi persona,dignitate, & amplissima eius potestate nullus dubitãdi nobis relinquetur locus,locis & temporibus diuersis palam è cælo id testatum esse voluit.

Primò enim cùm in Iudæa Christus anno *Matth.3.* ætatis suæ tricesimo multis coram adstanti-*Marc.1.* bus Iudæis à Iohanne Baptista in Iordane bap-*Luc.3.* tizaretur, aperti sunt cæli, & Spiritus sanctus specie columbæ cælitus in baptizati verticem descendit; ipseque Deus Pater voce de cælis intonans,dixit. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.

Secun-

Matth.17. Marc.9. Luc.9. 2.Pet.1. Secundò in Galilæa ætatis suæ anno tricesimo tertio cùm super montem Tabor coram Moyse,Elia, & tribus Apostolis,Petro,Iacobo,& Ioanne gloriosè in Diuinam quandam formam transfiguraretur, lucida nubes cælitus eos obumbrauit, & vox de nube facta est dicens:Hic est filius meus charissimus, in quo mihi bene complacui:ipsum audite.

Tertiò in Regia vrbe Hierosolyma, quam trigesimo quarto anno ætatis suæ mirabili cũ
Ioan.12. pompa ingressus, dum in templi atrio, quod gentium vocabatur, coram quibusdam gentilibus ipsum videre desiderãtibus orarer,Pater clarifica nomen tuum: Venit vox de cælo, dicens; Et clarificaui, & iterum clarificabo. Quæ vox ita audientium corda perculit, vt alij dicerent tonitruum esse factum ; alij autem Angelum ei locutum esse.Quibus Iesus respõdit:Non propter me hæc vox venit, sed propter vos.

15.

HAC itaque auctoritate, qualis nulli alteri hominum vnquam obtigit,commendatus Christus,cùm iam toto triennio & tribus mensibus haud aliter quàm verus Euangelicæ veritatis Doctor passim in varijs Iudææ ac Galilææ locis, Israëlitas omnes æternæ salutis viam docuisset, suamque doctrinam infinitis confirmasset miraculis: clarissimè se tandem etiam nouæ legis verum Pontificem declarare voluit. Qui,quemadmodum non
Matth.5. venerat,sicut de se ipse testatur, vt sua doctrina Mosaicam legem aut Prophetas destrue-
Hebr.7. ret; sed potius vt ea perfectioribus(quia nihil ad perfectum adduxit lex)adimpleret mandatis, atque in Euangelium omnibus numeris perfectum mutaret:ita etiam infirmum & imperfectum veteris legis Sacerdotium ac sacrificium nequaquam aboleuit , sed in multò melius atq;excellentius renouauit;& ad summam perfectionem adduxit.

16.

Hebr.9. AARON enim, cæteriq;prioris legis Sacerdotes,ouium , boum, taurorum, hircorum,aliorumque brutorum pecorum carnes in altari holocausti materiali igne cremãtes obtulerunt;& thuris suffimenta & odores in altari thymiamatis incendentes adoleuerunt; & per hircorũ aut vitulorum cruorem introierunt Sancta sanctorum. Christus verò noui & longè excellentioris testamenti Pontifex,Sacerdos ipse, & immaculatus agnus ac hostia,nobilissimum suum corpus,quod sanctissima anima viuum ,ac gloriosa æternaque Diuinitate vnitum erat,extra Hierosolymam in monte Caluariæ,ipso meridie festi Paschæ
1.Cor.5. cunctis spectantibus in ara Crucis pro totius Mundi redemptione,charitatis igne in holocaustum ac pacificam suauissimi odoris victi-
Hebr.9. mam Deo Patri immolauit.Et per proprium sanguinem,non in manufacta Sancta, sed in ipsum Cælum introiuit, quod ab initio Mundi annis fermè quater mille semper fuerat oc-

clusum: vbi in conspectu Diuinæ Maiestatis apparens, Deum nobis placauit, ac credentibus omnibus cæli claustra reserauit, æternitatisq; aditum aperuit.

17.

POTERAT quidem pijssimus hic Pontifex.vel minima corporis pœna,aut vnicæ sanguinis guttulę effusione,vniuersum genus humanum ab æterna damnatione vindicare, atque in sempiternam beatitudinem asserere. Verùm, vt copiosa apud eum esset redẽptio, *Psal.129. Ioan.15.* ex incomprehensibili dilectione, qua maior nulla esse potest, humanam naturam, quam vt homines Deos faceret, de virgine assumpserat,totam hominibus conferre ad salutem *Isai.35.* voluit. Quod abundantissimè præstitit, cùm tribus horis viuus de cruce pendens, totum corpus suum,adeoq;singula sua membra, ignominiosissimis atrocissimisq; tormentis di-*Deut.21.* laniata, pro nostra reconciliatione in holo-*Gal.3.* causti hostiam Deo Patri obtulit; ac sangui-*Phil.2.* nem vniuersum per quinq; sanctissimos angu-*Thren.1.* stissimosq; vulnerum fontes, innumerosque *Ioan.19.* alios riuulos,ad extremam vsq;cordis sui guttam,vnà cum vita nobis profudit.vt instar veri Pellicani omnes sibi obtemperantes viuificaret,sanctitate imbueret,atq; Diuinitatis suę faceret participes. *Psal.101.*

18.

HOC itaque modo Maximus futurorum bonorum Pontifex noster Christus Iesus,pro æterna humani generis redemptione & salute semel in ara Crucis seipsum totum *Ioan.19.* cruentè, hoc est, cum cruciatibus & sanguinis profusione morte intercedente in sanctum & immaculatum sacrificium Deo Patri immolauit: & omnia antiquæ legis sacrificia, vno Crucis sacrificio compleuit, vnaq; *Hebr.10.* oblatione cõsummauit in sempiternum sanctificatos.Qui cùm etiam verus & æternus Dei Patris Sacerdos esset secundum ordinem Mel-*Psal.109.* chisedec.semel quoque in nouissima ante suam passionem cęna, seipsum incruentè,id est, sine pœnis & cruoris effusione obtulit. Ac sicut Aaronis & cruentum Mosaicę legis sacerdotium cõsummans,pro peccatibus, eorumq; cruore, suum corpus & sanguinem obtulit : ita oblationem Melchisedec, quæ ex materia-*Gen.14.* li pane & vino constabat, in Euangelicum nouæq; legis perfectissimum ac longè dignissimum Sacerdotium atque sacrificium commutauit:Panem namq; triticeum & azymum in manus suas sumens,in suum corpus, & vinum vitis, in suum sanguinem Diuina benedictione & certis verbis conuertit. Qua de re SS. Euangelistæ Matthęus, Marcus, & Lucas *Matth.26.* atque D.Paulus Apostolus concorditer & lu-*Marc.24.* culentis verbis testãtur, quod Dominus Iesus *Luc.22.* primo azymorum die, postquam Hierosoly-*1.Cor.11.* mis in Cœnaculo vnà cum duodecim Discipulis suis iuxta veteris legis præscriptum typici Agni Paschalis cœnam celebrasset, atq; in *Ioan.13.* humi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

humilitatis exemplum, simul ac puritatis mysterium, eorum pedes lauisset. statim ab hac lotione mensæ rursum accumbens, typo veritatem coniunxerit, & ab vmbra ad corpus transierit.

Accepit, inquiunt, panem, & gratias egit, benedixit, fregit, dedit q; Discipulis suis, dicēs: Accipite & comedite, Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. Hoc facite in meam commemorationem. Similiter accipiens & calicem postquam cœnauit, gratias egit, & dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes, Hic est enim sanguis meus noui testamēti, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Hoc facite, quotiescunque bibetis, in meam commemorationem.

19.

Heb.7. PORRO quod ad Sacerdotium secundum ordinem Melchisedec attinet, duo potissimùm hic diligentius considerāda sunt, cur illud Christo tribuatur. Primum, quod genealogia eius, initum & vitæ finis à Sacra scriptura non referantur. & tanquam, vt ait Apostolus, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, hoc est, sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum neque finem habens, veluti æternus describitur. Qua in re Diuinitatis Christi æternitas manifestissimè designaturi, quam olim Diuinus Vates admirans, exclamauit:

Isai.53. Generationem eius quis enarrabit? Nam si naturam Diuinam spectes, in cœlis sine matre; si naturam humanam, in terris natus est sine patre.

Heb 5.& 8. Genes.14. Heb.7. Alterum verò est, quod Melchisedec Sacerdos fuerit Dei altissimi. Cuius, vt D. Paulus ait, hoc munus est, vt offerat dona, munera, & sacrificia. Quod Melchisedec præstitisse legitur, dum Patriarchæ Abrahamo à cæde Regum & hostium reuertenti occurrens, pro parta victoria panem & vinum Deo obtulit, Abrahamo benedixit, ipsumque ac seruos eius eodem pane & vino refecit. Quod beneficium Abraham aliquo modo compensare cupiens, de omnibus, quę ab hostibus tulerat, ei decimas dedit. Quo in munere Melchisedec præclarum Christi typum prætulit, eiusque perfectissimum illud expressit Sacerdotium, quo in extrema cœna functus est. dum primò quidem sub speciebus panis & vini corpus & sanguinem suum Deo Patri obtulit. ac deinde oblata Discipulis, & ijs qui Abrahæ fidem imitantur, & vitijs, cum quibus quotidiana nobis pugna est, superiores fiunt, in cibum & potum dedit. Hac de re luculentissimè

Cypri.li.2. epist.3 ad Cæcilium. scripsit sanctissimus simul & doctissimus Episcop⁹ & martyr D. Cyprian. cui Diuina reuelatione (vt ipsemet de se testatur) super his erudiri contigit. Verba eius hæc sunt: Deo inspirante & mandante admonitos nos scia, s vt in calice offerendo Dominica traditio seruetur; neque aliud fiat à nobis, quàm quod pro nobis Dominus prior fecit.

In Sacerdote Melchisedec sacrificij Dominici sacramentum prefiguratum videmus, secundum quod Scriptura Diuina testatur & dicit: Et Melchisedec Rex Salem protulit panem & vinum. Fuit autem Sacerdos Dei summi, & benedixit Abraham. Quod autem Melchisedec typum Christi portaret, declarat Spiritus sanctus in Psalmis, ex persona Patris ad Filium dicens: Ante luciferum genui te. Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum, tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedec. Qui ordo vtiq; hic est de sacrificio illo veniens, & inde descendens, quod Melchisedec Sacerdos Dei summi fuit, quod panem & vinum obtulit, quod Abraham benedixit. Nam quis magis Sacerdos DEI summi, quàm Dominus noster Iesus Christus, qui sacrificium Deo patri obtulit? Et obtulit hoc idem, quod Melchisedec obtulerat. id est, panem & vinum, suum scilicet corpus & sanguinem. Et circa Abraham benedictio illa præcedēs, ad nostrum populum pertinebat. Nam si Abraham Deo credidit, & deputatum est ei ad iustitiam: vtique quisquis Deo credit & fide viuit, iustus inuenitur, & iam pridem in Abraham fideli benedictus, & iustificatus ostenditur.

Genes.14.

Psalm.109.

Gal.3.

Vt ergo in Genesi per Melchisedec Sacerdotem benedictio circa Abraham posset rite celebrari, precedit antè imago sacrificij, in pane & vino scilicet constituta. Quam rem perficiens & adimplens Dominus, panem & calicem mixtum vino obtulit, & qui est plenitudo, veritatem præfiguratæ imaginis adimpleuit.

Si in sacrificio quod Christus est, non nisi Christus sequendus est, vtique id nos obaudire & facere oportet, quod Christus fecit, & quod faciendum esse mandauit, cùm ipse in Euangelio suo dicat: Si feceritis quod mando vobis, iam non dico vos seruos, sed amicos. Et quod Christus debeat solus audiri, Pater etiam de cœlo contestatur dicens: Hic est filius meus dilectissimus, in quo bene sensi, ipsum audite. Quare si Iesus Christus Dominus & Deus noster ipse est summus Sacerdos Dei Patris, & sacrificium Deo Patri ipse primus obtulit, & hoc fieri in sui commemorationem præcepit: vtique ille Sacerdos vice Christi verè fungitur, qui id quod Christus fecit, imitatur. Et sacrificium verum & plenum tunc offert in Ecclesia Deo Patri, si sic incipiat offerre secundum quod ipsum Christum videat obtulisse. Nā si sacerdotes Dei & Christi sumus, non inuenio quem magis sequi quàm Deum & Christum debeamus. Hæc compendio ex Cypriano descripsimus, quibusdam breuitatis causa omissis, quę ad presentem materiam nobis non ita necessaria erant.

Ioan.15.

Matth.17.

20.

NEQVE tantùm Christus ex figura Sacerdotij & oblationis Melchisedeci in cœna corpus & sanguinem suum obtulisse comprobatur: sed idē etiam fecisse conuincitur ex typo & ritu oblationis & sacrificij Agni Paschalis, qui illustrē quoq; huius sacramenti typum

Exod.12. Leuit.17. Num.9. Marc.14. prum præ se ferebat. Nam vt Agnus Paschalis ab vniuersa multitudine filiorum Israël primò debebat in sacrificiū Domino immolari, deinde comedi. ita Christus post typici Agni celebrationem typū perfectissimè peragens, vt signo res signata, figuræ veritas, & vmbræ corpus per omnia correspoderet, seipsum agno illo typico tanto tempore prædicatum, primùm Deo Patri immolauit, ac deinde sei psum Discipulis suis comedendum præbuit.

De qua quæstione clarè etiam tractant, D. Ambrosius Episcopus Mediolanensis, de initiandis cap. 6. & de sacram. lib 4. cap. 3. Ioannes Chrysostomus Patriarcha Constantinopolitanus super 2. epist. ad Timot. hom. 2. & hom. de ascendente Iesu in templum. Hieronym. Stridonensis presbyter, epist. 26. & super illud Matt. Cœnantibus illis. Augustin. Hipponensis Episcopus epist. 95. & 16. de ciuitate Dei, ca. 22. & 17. cap. 17. & in Psal. 37. & 106. Eusebius Episcopus Cæsaræ Palestinæ, lib. 5. demonstra. cap. 3. Eusebius Emissenus, serm. 5. de Pascha. Epiphanius hæresi 55. & Isidorus, de patribus Veteris Testamenti: & Concilium Tridentinum, sessione 22. cap. 1. qui, vt cæteros tum veteres, tum recentiores præteream, Saluatorem nostrum cum sacrosancta & augustissima Eucharistiæ mysteria institueret, verum & proprium sacrificium Deo Patri obtulisse concordi stilo scribentes, hoc tenuerunt, quod vbique, quod semper Catholica Ecclesia tenendum esse docuit.

21.

D Tho. 2. 2.q.85.ar. 3.ad 3. Melch.Canus de loc. Theo.l.12. HAEC quæ ex figuris prolata sunt, sacrificij ratio confirmat. Duobus quippe modis aliquid Deo offerimus, aut enim simplici donatione, sine vlla mutatione rei quæ donatur, res offertur: vt cum denarii, panes, fructus, segetes, carnes, aliáue viua Deo donantur: aut alio modo res offertur, cùm non solum Deo donatur, sed etiam ad Dei honorem mutatur, aut in totum consumitur: sicut olim agnus Paschalis, aliaque animalia, & rhus significandi gratia, ad diuinum cultum occidebantur, immolabantur, & incensione consumebantur. Prior oblatio, quæ sine sui immutatione simplex est rei donatio, oblatio tantùm est. Posterior verò, in qua res, quæ offertur non tantùm donatur, sed bono & recto eius vsu ad Dei honorem transmutatur, aut consumitur, propriè sacrificium est. Primi generis oblatione, quæ sine mutatione sit, olim Samuel à matre sua; & postea Christus à

1 Reg.1. Luc.2. parentib. in templo oblati sunt Domino. Secundi generis oblatione, quæ etiam sacrificium est, Christus immolauit se Deo; in Cruce cruentè; & in cœna sub panis vinique speciebus incruentè, facta videlicet transmutatione substantiæ panis in corpus suum; & substātiæ vini in sanguinem suum, dicendo postquam accepisset panem, Hoc est, corpus meum; similiter postquam accepisset vinum, Hic est sanguis meus. His verbis significans, non quidem id, quod præerat. antequam ea proferret, sed quod factum erat, cùm ea protulisset. Christus enim Deus omnipotens & verax, qui neq; mentiri potest, nec fallere vult, quomodo sine mendacio dixit, hoc esse corpus suum, quod panis fuerat, nisi dicendo hoc ipsum fecisse credamus, quod verbis tam aperti significabat. Itáne dicendo faciebat, quod dixit: Vade, filius tuus viuit. Item, Mulier, ecce filius tuus: & Discipulo; Ecce mater tua: & dicendo non fecit quod dixit, hoc est corpus meū; hic est sanguis meus? An verò est vlla tanta vis ingenij, quæ huic tam claræ luci tenebras posset offundere? Taceo quod vt in re tam seria omnem parabolam, tropum, aliamue figuram, simul & dubitādi, aut Diuina verba contorquendi, aut falsè interpretandi locum excluderet, non tantū dixit; Hoc est corpus meum; sed addidit etiam, quod pro vobis tradetur. illud idem scilicet, quod pro vestra redemptione iam iam in cruce tradēdum est ad mortem. Item cum dixit, Hic est sanguis meus noui testāmenti addidit, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

Ioan.6. Ioan.19.

22.

VERISSIM A igitur est, & ab omnibus recipienda vniuersalis Ecclesiæ fides, quā à Spiritu sancto, tam perspicuis Christi verbis edocta, tanquam columna & firmamentum veritatis vbiq; terrarum nulla non ætate constanter confessa est, & in plurimis concilijs totius Mundi suffragio stabiliuit, Saluatorem nostrum sub panis viniq; accidentibus (ne aut edentibus moueretur horror, aut incredulis risus, aut mitibus & humilibus fidei subtraheretur meritum) verè & realiter idem ipsum corpus suum nobis testamento donasse, ac in sacramento reliquisse, quod olim, non exangue, non inanime, non vacuum Diuinitate; sed quod sauciū cruentumque pro nobis in Cruce immolauit, quodque nunc sedet ad dexteram Patris.

1.Tim.3.

Primùm quidem, vt perenne quoddam nobis esset excellentissimi amoris, ac tam amaræ & beatę passionis mortisque suæ monumētum: quo incomparabile Redemptionis nostræ beneficium non sine vberrimo fructu in finem vsque sæculi recoleremus; & ad laudādum Deum, ac tam fidelem Redemptorem redamandum permoueremur.

Psal.110. Luc.22. 1.Cor.11.

Secundò, vt pro varijs veteris legis sacrificijs, vnicum haberemus & iuge gratissimi odoris sacrificium: quo cruenta illa oblatio semel in cruce peracta, incruentè in Ecclesia oblata quotidie Deo Patri repræsentaretur. Quæ ob Diuinam Christi dignitatem, ac infinita eius merita, ad debitum Deo cultum, quem latriam vocant, exhibendum; ad augustissimam eius Maiestatem digna gloria celebrandam; ad gratias immortales, pro acceptis beneficijs immortali Deo rependēdas; ad Diuinum numen nobis placandū, ac bonorum, quæ vel in præsenti, vel futuro sæculo optanda sunt, vota consequenda; ac denique pro peccatorum ac pœnæ remissione tam viuis

quàm

Universidad de Deusto
Biblioteca

quam defunctis, qui necdum ab omni pœna absoluti sunt, consequenda, longè foret & acceptissima & sufficientissima. Nam sicut Christus in cruce etiam pro mortuis mortuus est: ita iuxta Apostolicam traditionem de functis huius sacrificij virtus minimè est auferenda.

Matt.27. Chrys.ho. 3.ad Phil. et hom 69. ad pop. Antioch.

Tertiò donata sunt nobis hæc tremenda corporis & sanguinis Christi mysteria in spiritualem ac salutarem animæ cibum & potum. quo in præsenti huius vitę peregrinatione non tantùm expiemur ac purgemur ab occultis, & oblitis, & à leuioribus siue quotidianis peccatis, sed & à capitalibus siue mortalibus præseruemur, atque vt in spirituali vita alamur, conseruemur, & cælestium charismatum abundantia impinguemur. vt deniq; ipsi capiti Christo, ac corpori eius mystico, quæ est omnium sanctorum societas, arctissima fidei, spei, & charitatis connexione vniamur, & concorporemur, vt ita dicam, & consanguinei Christi effecti, in eo maneamus, & ipse in nobis.

Ambro.de sacram. li. 4.cap.6.

Cyrill.Cate chesi mist. 4.

Postremò, futuræ gloriæ, perpetuæque fælicitatis pignus & arrabo est quo fructus meritorum Christi facti participes, in hac lacrymarum valle cælestium delitiarum prælibatione reficiamur, vt etiam hîc gustare & videre possimus quàm suauis sit Dominus, qui in omni Satanæ, carnis, & Mundi tribulatione, & mortis angustia, hoc cælesti manna nos confortat ac consolatur. Et quemadmodum olim Eliam subcinericio pane recreauit ad ingrediendum iter in montem Dei Oreb: ita longè meliori cibo nos vegetans, ad montem traducit cælestem, vbi iuxta beatum Petrum Diuinę effecti consortes naturæ, in beato illo gaudio cum beatis beatè viuamus in æternum. Hæc de Iesu Christi Pontificis maximi summo Sacerdotio & sacrificio, quod in cruce peractum, & in cœna institutum est, dicta sufficiant. Nunc declaremus illud perpetuum esse, ac ne ipso quidem in cœlum sublato, è terris esse ablatum.

Sap.16.

Psal.22.

3 Reg.19.

2.Pet.1.

23.

SICVT Saluator noster quando conuocatis duodecim Discipulis suis præcepit, dicens: In viam gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis: sed potius ite ad oues domus Israël. Euntes autem prædicate, dicentes: Quia appropinquauit regnum cælorum. Infirmos curate, mortuos suscitate, leprosos mundate, dæmones eijcite. ijs verbis fecit eos verè Apostolos, atq; Israëlitici populi Doctores, dans illis auctoritatem prædicandi regnum Dei, & potestatem ægrotos curãdi, mortuos suscitandi, leprosos mũdandi & dæmones eijciendi, sed in Israelitica duntaxat terra, vnde & bini per pagos circumeuntes vbique prædicabant, dæmonia eijciebant, infirmos oleo vngebant & sanabant. Et quemadmodum cùm post resurrectionem suam locutus est eis, dicens: Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra. Euntes ergo in mundum vniuersum, docete omnes gentes, & prædicate Euangelium omni creaturæ. baptizantes eos in nomine Patris, & Filij & Spiritus sancti. docentes eos seruare omnia, quæcunq; mandaui vobis. non solùm Israelitici populi, sed totius mundi Apostolos ac Doctores constituit, dans eis auctoritatem & præcipiens, vt iam præceptum nouum, quod nouo vocabulo nominauit Euangelium, hoc est, bonum & lætum æternæ salutis nuncium, prędicarent, id est; prœconum more publicè promulgarent, non tantùm Israelitis in Iudæa & Galilæa, & Samaritanis, sed omnibus vbique orbis terrarũ, quotquot hominis vocabulo censentur. vt omnibus offerretur, quod Diuinitùs pro omnium salute donatum erat.

Matth.10.

Marc.6.

Luc.19.

Matt.28. Marc.16.

Ita quando in die Paschæ Apostolis suis dixit: Sicut misit me Pater, & ego mitto vos ac tum insufflans in eos, addidit: Accipite Spiritum sanctum. quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retẽta sunt. Item aliàs: Amen dico vobis, quæcunque alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo: & quæcunque solueritis super terram erunt soluta & in cælo, Deniq; cùm in extrema cœna, postquam panem & vinum in suũ corpus & sanguinem consecrasset, dixit eis: Hoc facite in meam commemorationem, his verbis consecrauit & ordinauit eos noui testamenti Sacerdotes, atq; tam ipsis, quàm legitimis eorũ in sacerdotio successoribus, omnem quam in hac parte habebat (licet Diuinã prorsus, & quę humanam & Angelicam excederet naturam) donauit autoritatem: vt Dei in terra vicarij quæcunque pœnitentium quorumlibet peccata remitterent: & faciẽdo quod in cœna fecerat, panem in suum corpus, & vinũ in suum sanguinem consecrarẽt, Deo offerrent, frangerent, sumerent, alijsque sumenda administrarent. Et hęc præcipua atque vnica penè profertur ratio, quod Deipara virgo, alieq; feminei sexus tum virgines tũ matres licet sanctissimæ, ad sacratissimam hanc cœnam admisse non fuerint. Quamuis enim sanctissima Dei mater ad participationẽ tanti mysterij maximè esset idonea, quippe quæ sola digna reperta fuit, vt Deum virginalis vteri angustia nouem mensibus contineret eumque in terris nutriret atq; educaret. attamen ad munus Sacerdotale, quod hîc Christus instituere cupiebat, solùm masculinus humani generis sexus, adeoque soli tum temporis Apostoli, homines rudes & piscatores, præ sanctissimis illi mulieribus, immò Angelis, soli idonei habiti fuerunt.

Ioan.20.

Matth.18.

Luc.22.

1.Cor.11.

24.

PORRO, huius sacerdotij potestas aptissimè expressa est Græco verbo ποιεῖτε, siue Latino, Facite. Nam quemadmodum in lingua Hebraica verbum עשׂה asa, siue hasah, & Græca ποιέω, ἔρδω, & ἐργάζεσθε, ita & in Latina, facere & operari tũ in Sacris, tũ in profanis literis sępissimè pro sacrificare & offerre vsurpãtur. In primis Exodi capite decimó, vbi nos legimus: Hostias quoque & Holocausta dabis nobis,

Exod.1.

Leuit.15.

Leuit.23. Num.6.

Nu.8.

Iudic.13.

3.Reg.18

Ezech.45.

Ezec.45. Ezech.46.

Marc.14. Matth.26.

1.Cor.9.

bis, quæ offeramus Domino Deo nostro; pro offeramus, Hebraicè est asinu, id est, faciemus, pro sacrificabimus. Deinde Leuitici cap.15. Sumet duos turtures aut duos pullos columbæ, dabitq; eos Sacerdoti: qui faciet vnũ pro peccato, & alterũ in holocaustum. Ibidẽ ca.23. Facietis & hircum pro peccato. Itẽ Numeri ca.6. Offeret duos turtures vel duos pullos columbę Sacerdoti, faciatque Sacerdos vnũ pro peccato, & alterum in holocaustũ. Et ca.8. Leuitæ ponent manus suas super capita boum. è quibus vnum facies pro peccato, & alterũ in holocaustum. Præterea Iudicum cap.13. Obsecro te, inquit pater Samsonis ad ignotum sibi Angelũ, vt acquiescas precibus meis, & faciamus tibi hedum de capris. Cui respondit Angelus: Si vis holocaustum facere, offer illud Domino. Adhæc li.3. Reg.ca.18. dixit Elias prophetis Baal: Ego faciam bouem. Eligite vobis bouem vnum, & facite primi. Qui cùm tulissent bouẽ, fecerunt: & inuocabant nomen Baal à mane vsq; meridiem dicẽtes: Baal exaudi nos. Apud Ezech. quoq; c.43. Dominus ritus sacrificij præcipiens: Septem diebus, inquit, facietis hircũ pro peccato quotidie. in die octaua facient Sacerdotes super altare holocausta vestra. Et ca.45. Ipse faciet pro peccato sacrificiũ, &c. Rursus ca.46. Et faciẽt sacerdotes holocaustum eius, &c. Quibus locis LXX. Interpretes (quorũ translationem Euangelistæ & Apost. crebrò secuti sunt) ferè ποιῶ, id est, facere, pro sacrificare posuerunt. Habemus & præclaram huius rei in nouo testamento auctoritatem. Nam cùm B. Marcus dicat: Primo die azymorum, quando Pascha (θύομεν) immolabant: Christus in Matthæo primo azymorum die dicit. Apud te (ποιῶ) facio Pascha cum discipulis meis. Atq; D. Paulus epist. 1. ad Corinth. ca.9. οὐκ οἶδατε, inquit, ὅτι τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι &c. An nescitis qui ij, qui sacra operantur, de sacrificio viuũt? Inter profanos verò auctores primus Athenæus occurrit, qui li.14. suo idiomate scribit: ὅτι πάλαι τὸ θύειν ὅρῶν ἀνόμαζον. i. Veteres sacrificare, facere nominauerunt. Huic se Romani adiungunt, qui in eadẽ significatione verbo, facere, & operari, vsi sunt. Nonius siquidem vetustissimus Latinæ linguæ auctor, ait: Operari, est religiosè & cũ summa veneratione sacrificijs litare, & conuiuari. Et Plautus in Aulul. *O fides mulsi congialẽ tibi faciam fideliam.* Et quoq; summus Latinus poëta Virgilius, in Palæm.

Cum faciam vitula pro frugibus, ipse venito. tanquam dicat, inquit Macrob. li.3. ca.2. Saturnal. cùm vitulã pro frugibus sacrificauero: quod est, cùm vitula rem diuinã fecero, veni ad sacrum conuiuium. Similiter & Iuuenal. Satyr.9.

Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.

Idem Satyr. duodecima:

Et matutinis operatur festa lucernis.

Pro.Mura.

Sed & Latinæ eloquentiæ princeps Cicero: Nolite, inquit, à sacris Iunonis sospite, cui omnes Consules facere necesse est, domesticum, & suum Consulem auellere. Pomponius denique: Ad Veneris profectus est mane vetulus, votum vt solueret, ibi nunc operatus est. Possemus idem sexcentis alijs testimonijs probare: sed hæc satis sunt ei, qui manifestæ veritati non volet refragari.

25.

APOSTOLI itaque post Christi in cęlos ascẽsum accepto Spiritu S. non solùm ex Saluatoris præcepto Doctorum obierunt munus, Euangelium vbiuis gẽtium prædicando, idq; miraculis cõfirmando: verùm & sacerdotum quoq; functi sunt officio, atq; Dominicam cœnã, nouiq; testamenti nouum sacrificium celebrauerũt. Quod Hebraica voce Missa, quasi spontanea oblatio vocatum fuit. Nam 16.lib. Deut. ca. vbi Latina nostra translatio habet, oblationem spontaneam, Hebraicus textus habet נדבה Missah, quod Hebræis propriè oblationem significat, quæ ex optima, spontanea & libera volũtate oblata, postea cum lętitia comedebatur. A Græcis aũt sacra hæc actio λειτουργία Liturgia appellatur, quod nomen in ea significatione, qua munus illud publicum significat, quo in sacrificijs peragẽdis Sacerdotes funguntur, sæpius legitur, tum in veteri instrumẽto, vt Num.ca.4.8.& 18. Deuter.cap.18. Isai.61. tum & in nouo, Luc.ca.1. Epist. D. Pauli ad Philip.ca.2. ad Hebr.ca.8.9. & 10. &c. Quod verò ad Latinos attinet, accipiẽtes ab Hebræis Missæ vocabulum, quod etiam nũ vnà cum alijs multis Hebraicis verbis retinent, vt sũt: Pascha, Iesus, Maria, Ioannes, Alleluia, Satan, Amen, & id genus alia. Quæ apud Ecclesiasticos in vsu manent, partim propter latentem vocũ energiam, & naturalem vim, quæ alio quouis idiomate optimè exprimi non potest: partim ad celebrandam memoriam, quòd salus à Iudęis seu Hebræis ad nos manauerit. Ita Christi sacrificium Missam vocant primi Romani Pontifices & martyres in constitutionibus suis, *a* Clemens Apostolorũ Petri & Pauli in Euangelico negotio coadiutor, *b* Alexãder, *c* Telesphorus & *d* Higinus. Item B. Ignatius Ioann. Apost. discipulus, & Antiochenę Ecclesię tertius post Petrum Apost. Episcopus & martyr, in epistol. ad Smirnenses. D. Ambros. epist. 33. ad Marcellinam sororẽ suam. Item Historia tripartita lib.3. cap.11. & lib.4. cap.13. & lib.10. ca.23. Et Innocentius epist. 1. ad Rufum.

Deut.16.

Num.4.8.

Iesa.61.

Luc.1.

Phil.2.

Heb.3.9. 10.

Ioan.4.

Phil.4.

Passus est Anno Christi 177.

a anno 117.

b anno 138.

c anno 142.

d

26.

SED vt hęc missa faciamus, declaremus Apostolos mox post acceptũ Spiritũ S. Missæ seu Liturgiæ celebrasse sacrificium, atq; fideles tũ tẽporis quotidie corpori & sanguinis Dominico cũmunicasse. Patet hoc imprimis apertè ex Actuum Apost. c.2. circa finem, vbi sic legitur. Erant aũt perseuerantes in doctrina Apostolorũ, & cõmunicatione, & fractione panis, & orationibus. Et paucis interiectis: Quotidie quoq; perdurantes vnanimiter in templo, & frangentes circa domos (vel vt Græci habent, per singulas domos) panem, sumebant cibum cum exultatiõe & simplicitate cordis, collaudantes Deum. Item c.20. Vna autẽ sabbati (hoc est, primo die Sabbatorũ, qui ob Christi resurrectionem tempore Apostolorum dictus est dies Dominicus) cùm cõuenissemus, inquit B. Lucas, ad frangendum panem. Et clarissimè

Act.2.

Ibidem.

Act.20.

Apocal.1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Actorum cap.13.circa principiū: λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ.i.interprete Erasmo & Pagnino, Quum autē illi sacrificarent Domino. haud dubiè quin mysticum panis & vini sacrificium, de quo in mādatis acceperāt, Hoc facite, &c. De quo illustris Presbyterorum & Diaconorū Achaię extat auctoritas, qui in martyrio D. Andreæ, cuius oculati testes fuerunt, hanc D. Andreæ scriptam reliquerunt confessionem: Ego omnipotenti Deo, qui vnus & verus est, immolo quotidie, nō taurorum carnes, nec hircorum sanguinem, sed immaculatum agnum in altari: cuius carnem posteaquam omnis populus credentium manducauerit, agnus qui sacrificatus est, integer perseuerat & viuus. Accedit his D. Paulus, qui nō solùm hoc noui testamēti sacrificiū in primitiua Ecclesia fuisse, sed & se illud celebrare solitum esse nō obscurè significat, cùm ad Corinthios scribens, ait: Propter quod charissimi mihi, fugite ab idolorum cultura. Vt prudētibus loquor: vos ipsi iudicate quod.dico. Calix benedictionis cui benedicimus, nōne communicatio sanguinis Christi est? & panis quē frangimus, nōne participatio corporis Domini est? Quoniā vnus panis, & vnū corpus multi sumus, omnes qui de vno pane, & de vno calice participamus. Videte Israēlem secundū carnem. Nonne qui edūt hostias participes sunt altaris? Quid ergo? dico ꝙ idōlis immolatum, sit aliquid? aut quòd idōlū sit aliquid? Non dico hoc. Sed quòd ea quę immolant Gentes, Dæmonijs immolant, & non Deo. Nolo aūt vos socios & consortes fieri dæmoniorū. Non potestis calicē Domini bibere, & calicē Dæmoniorū: non potestis mensę Domini participes esse, & mensæ Dæmoniorum. Sicut.n. per dæmoniorum mensam, altare intelligēdum est, in quo Gētiles ex Diaboli voluntate, qui pro Deo coli ambiebat, carnes & cibos primò in sacrificiū Dæmonibus immolabant, & postea in eorum honorem comedebant: ita etiā (vt, quod Apost. proponit, probabili argumentatione concludatur) mēsa Domini, nihil aliud, nisi altare in quo sacrificium Domino fiebat, significare potest. De quo idē Apost. in epist. ad Heb. dicit: Habemus altare, de quo edere non habēt potestatem, qui tabernaculo deseruiuntid est, qui necdum, conuersi ad fidē, adhuc in Iudaismo legem obseruāt. Cū igitur manifestè Apost. declaret sua ætate in Ecclesia fuisse altare sanctū: fuit & sacrificiū sanctum: nā altare & sacerdos vi sua ad sacrificium sic referūtur, vt nō possit esse altare & sacerdotium, nisi propter sacrificium. Argumētum aūt, quo participatio mensæ idolorū Corinthijs vitāda esse docetur, Apost. hoc ferè modo instuit. Quemadmodū Iudæi, qui de oblatis sacrificijs edūt, participes sunt altaris, hoc est sacrificij in altari oblati: & sicut Christiani, qui de vno pane corporis Christi, & de vno calice sanguinis eius, in altari Ecclesię sanctificatis & oblatis comedunt, cōmunionem habēt cum Christo, ipsiq; vniuntur & incorporātur. ita illi, qui dolothita, hoc est, carnes aut escas idōlis ac dæmonibus immolatas comedunt, participationem habēt cū dæmone, illiq; coniunguntur, & per cōsequens, à Deo seperātur.

Act.13.

Byen.Rom.

1.Cor.10.

Con.Trid. sess.22.c.1.

Hebr.13.

Hebr.5.8.

27.

CAETERVM cùm Missæ sacrificiū iam inde à Spiritus S. missione ab Apost. in Ecclesia celebratum esse, & per continuā successionem in Ecclesia mansisse declaramus; nemem mouere debet, quod posterioribus tēporib. maiori apparatu, & grauiori cæremoniarū maiestate id peractū esse inueniat. Cùm.n. Christus Dominus nihil de ordine Dominicā cœnā celebrandi mandauerit, penes Apost. eorumq; successores (quibus regendi Ecclesiam auctoritas tradita est) potestas fuit ea, quæ, non dico ad sacrificij substantiam, sed ad eius maiestatem, cultum ac venerationem pertinēt, cū tempore magis excolere & promouere. Sicut ipse Apost. satis indicat, cùm Corinthios circa Dominicæ cœnæ celebrationē errātes, eiusq; dignitatem, quò ad institutorem, & eius effectum spectat, nō attendētes ac propter indignā tāti sacramenti sumptionē graviter arguens, eosdem his de rebus instruit inter alia dicens: Quotiescunq; māducabitis panem hūc, & calicem bibetis: mortem Domini annunciabitis, donec veniat. Itaq; quicunque manducauerit panem, & biberit calicem Domini indignè: reus erit corporis & sanguinis Domini. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indignè: iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicās corpus Domini. Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Quod si nosmetipsos dijudicaremus, nō vtiq; iudicaremur. Dum iudicamur autem, à Domino corripimur, vt non cū hoc Mūdo damnemur. Itaq; fratres mei, cùm conuenitis ad manducandum, inuicem expectate. Si quis esurit, domi manducat: vt non in iudicium conueniatis. Cætera autem, cùm venero, disponam. His enim verbis apertè Apost. indicat, se noluisse omnia sacræ huius Eucharistiæ mysteria scriptis mandare: sed aliqua reseruasse, quæ præsens præsentibus enucleatius perfectiusq; indicaret ac traderet. D. Augustin. tractans hunc Pauli locum epist. 118. dicit Salutatorem ideo non præcepisse quo ordine cœna sumeretur, vt Apostolis, per quos Ecclesias dispositurus erat, seruaret hunc locum. Quare quod tū Apostoli, tum illi, qui eis in sacerdotio successerūt Pontifices, circa celebrationē huius sacrificij, orationes, gratiarum actiōes, lectiones, ritus & cæremonias quasdam ordinauerint, eò omnia spectant, vt tanti sacrificij maiestas magis eluceat, vtq; mentes fidelium per visibilia pietatis & religionis signa, ad salutarium redemptionis nostræ mysteriorū contemplationem excitentur. Neq; viliora propterea quis ea existimet, quia non ab ipso Christo sunt instituta, cùm non minus ratum sit, vt D. Cypr. ait, quod dictante Spiritu S. Apost. traditum diderūt, quàm quod Christus ipse tradidit, & in sui commemorationem fieri præcepit. Et si quod tota, inquit, Augustinus per orbem frequentat Ecclesia, hoc quin ita faciendū sit dispetare, insolentissimæ insaniæ est.

1.Cor.11.

Aug.epist. 118.ad.Ian. cap.6.

Cyp.serm. de ablut. pedum.

Aug.epist. 118.

28.

SED vt hęc, quę de noui testamēti sacrificio, quod

quod vnicū omnibus veteris testamenti sacrificijs successit, cōcludamus, gloriosa eius memoria, quæ apud Malachiam est, coronidis loco aptè hic inserenda occurrit. Dominus itaque ad hoc noui testamenti sacrificium, de quo nobis sermo est, respiciens, apertè prædicit omnia veteris instituti sacrificia, oblationes, ac holocaustomata reprobanda esse, ac aliam longè oblationem in eorum locū substituendam. quæ non in Iudęa duntaxat inter feces Israēl, sed & in omni Orbis terrarum loco inter gentium multitudinem nomini suo offeretur. Verba Propheręsic habent: Non est mihi voluntas in vobis dicit Dominus exercituum: & munus non suscipiam de manu vestra. A bortu enim Solis vsq; ad Occasum, magnum est nomen meū in Gentibus, & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda: quia magnum est nomen meū in Gentibus, dicit Dominus exercituum. Nec est quod quis Diuinum hoc oraculum hęretica peruersitate ad sacrificiū laudis, orationis, aut cordis cōtriti referat, cùm illud sacrificiū non possit dici succedere sacrificijs veteris testamēti; tum quia ipsum etiam in veteri testamento fuit; tum quia ista oblatio non est omni loco munda, cùm frequēter & sanctis Deū orantibus irrepant mentis euagationes, quæ aliquo saltem vel leui neuo cordis sacrificiū offuscant. Augustissimum verò ac purissimū Eucharistiæ sacrificium, solum nulla offerentium indignitate aut malitia inquinari potest: atq; illud ipsum Deo gratissimum, iugiter in toto terrarum Orbe in omni loco inter Gentes sacrificatur. De quo prædictam Prophetiā Cath. Ecclesiæ Doctores omnes, qui hunc locum tractauerunt, à nascentis Ecclesiæ exordio vsq; in hodiernū diem interpretati sunt.

Malach.1.

Irenę.li.4. cap.32.33. 34.

Hiero.Malach.1.

Aug.de ciuit.18.c.35. & 19.c.23. et in ps.106.

Marti.epi. ad Burdeg.

Con.Trid. sess.22.c.1.

29.

OSTENSO ꝙ Christus pro veteris testamēti sacrificijs nouū sacrificiū instituerit, & ꝙ pro abolito sacerdotio Aaronico, sacerdotiū secundum ordinem Melchisedec induxerit; iam nō abs re erit declarare, quod sacerdotium illud non tantū Apostolorum tempore penes Apostolos fuerit; sed ab ipsis ad nos huc vsq; in Ecclesia perseuerare. Quod vt ordinatè faciamus, notandum duplicis generis in Catholica Ecclesia esse Sacerdotes. maiores nimirum, & minores. Maiores, Apostoli sūt, eorumq; successores, dignitate cæteris præeminentes. qui ceu legati à Christo missi sunt, & Græcè ἀρχιερεῖς, hoc est, primarij Sacerdotes; & ἐπίσκοποι, Episcopi, id est, speculatores seu inspectores, nominantur. quod illorum præcipuè munus sit, gregis sibi commissi saluti prouidere. Latinè autem pontifices & Antistites dicūtur. Pontifices quidem, vel à posse & facere, vt Q. Scæuola apud Varronē dicit: vel, vt ipse Varro scribit, à ponte. A Pōtificibus enim pons Sublicius est factus primùm, & restitutus sæpè. Antistites verò dicūtur, ab eo quod dignitate omnes antestant & excellunt.

Varro de lingua Latina lib.4.

Diony.Halicar.lib.2.

Minores Græcè ἱερεῖς, tanquam sacri & sacris operantes; & πρεσβύτεροι, Presbyteri, hoc est, seniores vocantur: à seniorū dignitate, quod senectutis, quæ homini prudentiam adferre solet, digni sint honore. Dignitatis enim, non ætatis nomen est. Vnde D. Paulus ad Timoth. ætate quidem adolescentem, sed dignitate Presbyterū, ita scribit: Nemo adolescentiam tuam contēnat. Et, Qui bene præsunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur. Latini hos à sacris Sacerdotes nuncupant: Deo enim ad sacrificia facienda dicati sunt.

Isai.66. Neem.11. Iudit.5.

1.Tim.4.

1.Tim.5.

Varro vbi supra.

30.

QVOD ad maiores Sacerdotes attinet, constat in primis ex sacra Scriptura, Apostolos (qui, vt B. Paulus ait, pro Christo legatione fungebātur) nonnullos ordinasse, quos etiam ad Apostolicā & Episcopalem dignitatem assumpserunt. Nā vt in actibus Apostolorū scribitur, statim post Christi ascensionem, in Iudę proditoris locum hortatu B. Petri, qui sacri illius Apostolici collegij primatū gerebat, fusis ad Deum, precibus, Matthiam sorte suffecerunt. Arq; postea Spiritus sancti mandato, per orationes & manuum impositionē Paulum, & Barnabā gentium constituerūt Apostolos.

2.Cor.5.

Act.1.

Act.13.

Paulus verò Timotheum ordinauit Episcopū. vnde ei scribens, dicit: Noli negligere gratiam, quę in te est: quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuū Presbyterij. Et postea. Propter quam causam admoneo te, vt resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum. Eidē ait: Manus citò nemini imposueris. quod propriè Episcoporum est. Quod verò ad minores Sacerdotes spectat, habemus quod Paul⁹ & Barnabas peragrantes Asiam minorem, constituerunt per singulas Ecclesias Presbyteros. Et Titus ad prescriptum Pauli in Creta insula, quę quod centum vrbibus clara esset, Græcis ἑκατόμπολις Hecatompolis appellatur, oppidatim Presbyteros constituit. Quod ex ipsius Pauli literis eidem Tito missis liquet, cū ait: Huius rei gratia reliqui te Cretæ vt ea quæ desunt, corrigas, & constituas per ciuitates Presbyteros, sicut & ego disposui tibi. Quo tamē loco etiam de Episcopis sermo est. Hæc de Apostolorum temporibus sufficiant. Super est nunc, vt idem de posterioribus temporibus probemus. quod ex Pontificum Romanorum serie faciendum esset. Sed cùm id prolixioris operis sit, & ab instituto nostro alienū, studiosum lectorē remittimus ad Opta. Mileuita. Damasum Papam, D. Augustin. Euseb. Pamphilum, Barth. Platinam, Onuphrium Panuinū, aliosq; Eccl. Scriptores, apud quos ex omni antiquitate exactissimè notatum inueniet, partim Rom. Pont. continuā ac perpetuā successionē, partim quot singuli creauerint p diuersa loca Episcopos, quot Sacerdotes, quot diaconos. Deprehendet q; quā solenne sēper fuerit omnib. orthodoxæ fidei cultoribus, vt nemo in Christiana Rep. Episcopatū vel sacerdotium gereret, aut rem diuinam faceret, nisi qui vel à Christi vicarijs Apostolis, vel ab eorū successoribus Episcopis, legitimo ritu sacris ordinibus esset initiatus.

Tit.1.

Lib.2.ad Parmenianum, paulò post initiū.

In Pontificali.

Epist.165. to.2.p.751. in histor. Ecclesiast.

31.

SED fuerūt hæretici, qui cùm viderēt, quod reclamantibus tā multis & variis historicis

Universidad de Deusto
Biblioteca

veritatis nuncijs, successionem Sacerdotũ negare non possent, aliud sibi erroris diuerticulum quæsierunt. dicendo omnem Sacerdotij potestatem per peccatum mortale amitti. Quare ne hos subterfugere videamur, paucis ac strictim ostendamus, Deum Opt. Max. ex æquo per bonos & malos, per dignos & indignos Ecclesiæ Sacerdotes sua sacramenta & conficere & administrare, ac fidelium salutem operari, nec plus dari à bono, nec minus à malo.

Alfonsus de castro aduersus. hæreses lib. 13.

Sanè constitutio & ordinatio Dei tam est certa atq; firma, vt nullius hominis impietas, Dei opus possit impedire. Nam Deum, qui in Mundi initio dixit, Crescite, & multiplicamini, & replete terram: videmus tam immutabiliter stare suis dictis, vt etiamsi pater filiam, aut filius matrem cognoscat, (vt nihil dicam abominabilius) ipse tamen, quoniam semel dixit, crescite & multiplicamini, tam pollutæ generationi non minus incrementum naturale det, atq; spiraculum vitæ inspiret, quàm si sit munda atq; sancta. Ad hæc ea, quæ per iustos & iniustos agricolas seminata ac plantata sunt, æquè Sole fouet, pluuia rigat, eisq; incrementum dat, & fructificare facit. Sed neq; summa Iudæorum Christum affligentium ac crucifigentium malitia, non potuit passionem ac sacrificium Christi in cruce aut impedire, aut contaminare, aut nobis in ipsum credituris reddere inefficax. Quare neque Sacerdotis malitia, qui non suo nomine, neque sua virtute, sed nomine Christi ac totius Ecclesiæ operatur, non poterit aut impedire aut polluere, aut inutilia reddere Christi sacramenta, ex passione ipsius energiam suam ac sanctificandi vim habentia. ijs videlicet, qui malitiei expertes, pio ea animo accipiunt. Quod igitur ad essentiam sacramenti spectat, nihil refert siue à pio cõferatur, siue ab impio: dummodo legitimè ordinatus, legitimus sit eius sacramenti minister, idq; debitè ac ritè administret. Ipsius enim indignitas nec gratiam prohibet Diuinam, nec sacramẽtum polluit: sed ipsum polluit damnatq; ministrũ, qui instar candelæ ardẽtis, alijs quidem prodest: seipsum autem consumit ac perdit.

Gen. 1.

Gen. 19.

Mat. 5.

32.

AT veteres super hac re consulamus, eorumque sectemus iudicio, qui auctoritate, qui vitæ sanctimonia, qui eruditione semper clari fuerunt. D. Augustinus commentans super illud Ioanni Baptistæ dictum, Super quem videris Spiritum descendẽtem & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto. quid, inquit, Ioannes per columbam didicit? nisi quandam proprietatem in Christo talem futuram, vt quamuis multi ministri baptizaturi essent, siue iusti, siue iniusti, nõ tribueretur sanctitas baptismi, nisi, illi super quem descendit columba, de quo dictum est, Hic est qui baptizat in Spiritu sancto. Petrus baptizet, hic est qui baptizat. Paul⁹ baptizet, hic est qui baptizat. Nam si pro diuersitate meritorum baptisma sanctum est; quia diuersa sunt merita, diuersa erunt baptismata: & tantò quisq; aliquid melius putatur accipere, quantò à meliori videtur accipisse. Ipsi spirituales sancti, intelligite fratres mei, boni pertinẽtes ad columbam, pertinentes ad sortem ciuitatis illius Hierusalem, ipsi boni in Ecclesia, de quibus dicit Apostolus; Nouit Dominus, qui sunt eius: diuersarum gratiarum sunt, non omnes paria merita habent. Sunt alij alijs sanctiores, sunt alij alijs meliores. Quare ergo, si vnus ab illo, verbi gratia, iusto sancto baptizetur; alius ab alio inferioris meriti apud Deum, inferioris gradus, inferioris continentiæ, inferioris vitæ: vnum tamen, & par, & æquale est quod acceperunt, nisi quia hic est qui baptizat.

Ioann. 1.

Aug. tract. 6. in Ioan. longè ante medium.

Iren. lib. 5.

Ambros. de sacramen. lib. 4. cap. 4. & 5.

Quid his Augustini verbis clarius dici posset? quibus non à ministro sacramenti virtutem æstimat, sed à Christo. Christus enim est, inquit, qui baptizat. Ipse quod in Cruce meruit, per sacramẽta nobis communicat. Quare perinde est cùm quis ab homine aliquo baptizatur, ac si sub cruce Christi staret, ac roseo & viuifico eius sanguine & aqua, è latere & vulneribus ipsius profluente, in remissionem peccatorum conspergeretur.

33.

PARI quoque ratione docent Doctores, quod quando Sacerdos, qualis qualis ille sit, ex Christi persona cum debita intentione panem benedicit, dicens; Hoc est corpus meum: & vinum, Hic est sanguis meus. post horum verborum prolationem, Diuina virtute per verba Christi operante, substantia panis in momento conuertatur in corpus Christi, & vinum in sanguinem eius. Quod in primis clarè docet Irenæus, cùm ait: Quando factus panis, & mixtus calix, percipit verbum Dei, fit Eucharistia corporis & sanguinis Christi. Et apertissimè D. Ambrosius, dicens: Panis iste, panis est ante verba sacramentorum: vbi accesserit consecratio, de pane fit caro Christi. Hoc igitur astruamus, quomodo potest, qui panis est, corpus esse Christi? consecratione. Consecratio igitur, quibus verbis est, & cuius sermonibus? Domini Iesu. Nam per reliqua omnia quæ dicuntur, laus Deo defertur, oratione petitur pro populo, pro Regibus, pro cæteris: vbi venitur vt conficiatur venerabile sacramentum, iam non suis sermonibus Sacerdos, sed vtitur sermonibus Christi. Ergo sermo Christi hoc conficit sacramentum. Et paulo post: Antequam consecratur, panis est: vbi autem verba Christi accesserint, corpus est Christi. Et ante verba Christi calix est vini & aquæ plenus: vbi verba Christi operata fuerint, ibi sanguis efficitur, qui plebem redemit. Hæc Ambrosius. Cui consentit & D. Chrysostomus, homilia quadam de proditione Iudæ, sic scribens: Non homo qui corpus Christi facit & sanguinem, sed ille qui crucifixus est pro nobis, Christus Sacerdotis ore verba proferuntur, & Dei gratia & virtute proposita consecrãtur. Hoc enim est, ait, corpus meum. Hoc verbo proposita consecrantur. Et sicut illa vox quæ dicit; Crescite & multiplicamini, & replete

Chrysost. hom. de prod. Iude.

& replete terram; semel quidem dicta est, sed omni tempore sentit effectum ad generationem operante natura: ita vox illa semel quidem dicta est, sed per omnes mensas Ecclesiæ, vsq; ad hodiernũ diem, & vsq; ad Christi aduentum præstat sacrificio firmitatem. Hactenus Chrysost.

Chrysost. super 2. epistol. ad Timoth. homil. 2. in fine.

34.

PORRO sicut Sacerdotis consecratio, ita & oblatio eius cum Christi oblatione eadem est. qua de re clarissima quoque veterum est auctoritas. dicit enim Chrysostomus: Sacra ipsa oblatio, siue illam Petrus, siue illam Paulus, siue cuiusuis meriti sacerdos offerat, eadem est quam dedit Christus ipse discipulis suis, quamque Sacerdotes modo conficiunt. Nihil habent ista quàm illa minus. Cur id? nam non hãc sanctificant homines, sed Christus, qui illam ante sanctificabat. Quemadmodum enim & verba quæ locutus est Christus, eadem sunt quæ Sacerdotes nunc pronunciant: ita & oblatio eadem est. Huc vsq; Chrysostomus. Cui astipulatur B. Cyprianus, ita scribens: Sacrificium quod Christus in cruce obtulit, sic in beneplacito Dei constat acceptabile, & perpetua virtute consistet, vt non minus hodie in conspectu Patris oblatio illa sit efficax, quàm ea die qua de saucio latere sanguis & aqua exiuit. Hæc Cyprianus. Quod verò ad communicantes attinet, illi à manu Sacerdotis, licet impij, non minus accipiunt, quàm si cùm Apostolis mensæ Domini assidentes, ex ipsius Christi manibus, eius corpus ac sanguinem acciperent; aut si, vt Chrysostomus insinuat, à Christi manu è cælo inuisibiliter extensa, eadem acciperent. Qui alibi etiam ait: Quoties ad mirandum calicem accedis, tanquam ab ipso latere hauriens accedas. Nec à ratione abhorret, si similiter dicamus perinde esse cùm quis verè pœnitens, legitimè à Sacerdote absoluitur, ac si Christus è cælo ei dicat, vt olim Paralytico & Magdalenæ dixit: Confide fili, remittuntur tibi peccata: aut si sub cruce, sanguinis Christi aspersione à peccatis expiaretur. De alijs quoque sacramentis eadem est ratio. pro quare, quia prolixum foret Patrum testimonia enumerare, breuitati studentes omittimus.

Cypr. ser. de baptis. Christi, & manifestatione Trinitatis.

Chrysho. 60. ad populum, & 83 in Mat. in Ioan. 19. super. exiit sanguis & aqua. Matt. 9. Luca 7.

35.

HACTENVS probauimus verum ac legitimum noui testamenti Sacerdotium & sacrificium à Christi institutione ad nos vsque in Ecclesia perseuerasse. nunc postremò demonstrandum restat eadem, perpetua successione ad mundi vsque finem duratura.

Matt. 24.

Quod Christus satis apertè declarauit, cùm ad Discipulos suos de mundi consummatione differens dixit: Amen dico vobis, quia nõ præteribit generatio hæc, donec hæc omnia fiant. Item cùm eisdẽ ait: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem mundi. Duo luculenter indicans; nempe Apostolicam potestatem in finem vsque mundi ab vno ad alios transfundendam esse; & se ipsis ne vno quidem die defuturum esse. Cui suffragatur & D. Paulus, sic scribens: Ipse dedit seu posuit in Ecclesia quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euãgelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis filij Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. hoc est, quo ad mysticum omnium saluandorum corpus, cuius caput est Christus, penitus fuerit consummatum. quæ quidem consummatio ante finem mundi non erit completa. Idem Apostolus iterum; Quotiescunq; manducabitis, inquit, panem hunc, & calicem biberis: mortem Domini annunciabitis, donec veniat, ad iudicandum videlicet mundum, vt Concilij Tridentini Patres exponentes citant.

Matt. 28.

Ephes. 4.

1. Cor. 12.

1. Cor. 11.

Sess. 13. c. 2.

36.

QVO Dautem ad Antichristi tempora attinet, negare non ausim, quin sicut olim Machabæorum tempore iuxta Danielis prophetiam iuge Iudæorum sacrificium, Antiochi Epiphanis Syriæ Regis tyrannide è medio ablatum, triennio cessauit: ita sub mundi finem ob crudelissimam Antichristi in sanctos persecutionem iuge hoc Christianorum sacrificium tribus annis & dimidio publicè cessaturum esse. Confugientibus enim ante eum Christianis per loca deserta, ait Chrysostomus, non erit qui aut Ecclesiam intret, aut Deo oblationem offerat. Et vt Hippolytus Episcopus & Martyr in oratione quadam de Antichristo scribit: Lugebunt Ecclesiæ luctũ magnum, quia nec oblatio, nec suffitus fiet, nec cultus Deo gratus, sed Ecclesiarum ædes instar tugurij erunt, preciosumque corpus & sanguis Christi non extabit in diebus illis, Liturgia extinguetur, Psalmorum decantatio cessabit, Scripturarum recitatio nõ audietur. Hactenus Hippolytus. Hæc de publica & solenni Diuinorum mysteriorum celebratione intelligenda arbitror. nam quin occultè semper fiet credere non ausim, tum propter prædictum christi oraculum, (vsque ad consummationem mundi) tum propter verba Pauli, donec Dominus veniat ad iudicium.

Dan. 8. 11. 12.

1. Machab. 1. 4.

Chrysost. opere imperf. in Matth. cap. 34. hom. 49.

Hipp. vixit tempore Origenis, circa annũ 230. de quo Euseb. 6. hist. Eccl. 17.

Matth. 28.

1. Cor. 11.

Hæc satis sint tam de Leuitici, quàm de christi Sacerdotio ac sacrificio attigisse.

Nunc ad cæterarum tribuum descriptionem procedamus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

M.

Dimidia Tribus Manasse intra Iordanem.

I.

Gen.41. MANASSE siue Manasses, primogenitus Ioseph, vndecimi filij Iacob ex Rachel vxore, natus in terra Aegypti ex Asenneth filia Phutipharis sacerdotis Heliopoleos; atq; vnà cum fratre suo Ephraim ab auo suo Patriarcha Iacob in numerum & hæreditatem filiorum Israel fuit adoptatus.

Genes.48. 1.Paral.5. Ezech.47.

Genes.45. Num.1. In cuius tribu, iuxta benedictionem Iacob, semen Abrahæ in Aegypto vsque eò auctum est, vt in Israëlitica ad montem Synai recensione, ex ipsius duntaxat familia virorum numerus, qui armis vti valebãt, ad triginta duo millia & ducentos ascenderit.

Num.26. His vniuersis in deserto sepultis, eorum filij iam ad quinquaginta duo millia & septingentos multiplicati, auitæ adoptionis iure in Leuitarum, qui Deo sacri, terræ sortem non acceperunt, locum & possessionem successerunt.

Ios.14. Ioseph.3. antiq.15.

Ios.17. Ioseph.5. antiq.3. Brocard. tim.7. In promissæ terræ sub duce Iosue distributione dimidia Manassitidis tribus pars, citra Iordanem, inter tribus Ephraim & Isachar fructiferam valdè sorte obtinuit terram. quæ in longum à Iordane fluuio vsque vrbem Dora, & mare magnum tendit: in transuersum autem à Machmata ciuitate, vsque vrbem Bethsan, quæ nunc Scythopolis vocatur, pertingit. Altera Manassitarum pars vltra Iordanem possessionem habuit; de qua mox dicendum erit.

2.

ABELMEA, villula inter Neapolim & Scythopolim. Hier. in loc. Heb.

3.

Iud.7. 3 Reg.4. 19 Hieron.in loc.Hebr. ABELMEVLA, Hiero. Abelmaula, vrbs insignis; iuxta quam Iosue pugnauit; Solomon vni ex principib. suis regendam dedit. fuit etiam patria hęc Helizęi prophetę.

4.

Ioseph.2. bell.11.25. 28.& 3. bell.2. Hieron.in loc.Hebr. ACRABATA vrbs, vna ex vndecim Iudææ toparchijs, sorte tertia; à qua Acrabatena seu Acrabitena toparchia & regio nomen habet: terminus est Samariæ: quemadmodum & Hieronymus confinium Amorrhæorum Acrabatene vocari docet; de quo loco non exterminauit alienigenas tribus Nephtalim, vt in Iudicum libro scriptum est. Hanc Simon Gioræ filius tyrãnide oppressit, atq; ex ea pulsus est ab Anano Pontifice. Huius multa apud Hieronymum & Iosephum est mentio.

Ioseph.8. bell.7.

5.

2.Par.35. ADADREMMON, vrbs iuxta Iezrahelem in campo Mageddo, quæ hodie vocatur Maximianopolis; apud quam Iosias rex iustus occisus est à sagittarijs Nechao regis Aegypti: de cuius morte magnus eo loci planctus fuit, qualem Christo crucifixo futurã in Ieru- *Zach.12. & ibi Hieron. & in Osee.1.* salem prophetat Zacharias.

6.

Ioseph 13. antiq.22. & 14.antiq.6. 14.ant.10. 11.12.24. ALEXANDRIVM, castellum elegans, in montis vertice situm; quò sese recepe rat metu Pompeij Aristobulus, ac diu tergiuersatus, tandem Pompeio tradidit. situm est autem iuxta Coreas & Macheruntem, in finibus Arabum: quod cùm Alexander Aristobuli filius munitionibus firmasset aduersum Romanos, obsidione coëgit ad deditionem Alexandrũ, arcemq; diruit; quam denuo Roma elapsus munire conatus Aristobulus, prohibetur à Gabinio; tãdem per Pheroram, Herode fratre iubente, denuò conditum est; atq; ibi Mariamnem vxorẽ suam deposuit, cùm Rhodum ad Cęsarem Augustum abijsset: quem admodum & pecunias loco illi munitissimo credere consueuerat. *Ioseph.15. antiq.7. 16.ant.31. & 1.vel.5. 6.12.17.*

7.

ANER, ciuitas Leuitarum, sic nominata ab Aner vno de pueris Abrahæ, qui ibi habitauit & sepultus est. Gen.14.1.Par.6. & ibi Hier.

8.

ANTIPATRIS, siue Antipatrida, prius Capharsalama, Græcè Capharsarama & Dora dicta vrbs pulchra & amœna, sita in optimo cãpo diuite arboribus & fluminibus, amne circumfluẽte ipsum oppidũ, & luco circũdante pulcherrimarũ arborum. Iuxta hanc cùm in præliũ exiuisset Nicanor, à Iuda Machabæo superatus est. Hãc rex Iudææ Herodes extruens, à patre suo Antipatro Antipatridem nominauit, cum elegisset locũ huic vrbi idoneum, & campum Capharsaba, optimum scilicet totius regni. Ad hanc Paulus Apostolus *1.Mach.7.* *Ioseph.16.* à Ierosolyma. 470. militibus stipatus, captiuus *antiq.5.&* deductus est. Habuit temporibus Christiano *1.bell.16.* rum Episcopum. Dicit eam Tyrius Ioppensi *Actor.23. VVil.Tyr.* conterminam, vrbem maritimam, tunc quidem Arsur, olim Antipatrida dictam, obsęsam à duce Godefrido, & tũc relictam inopia *14.bell.12. 9.bell. sacr.19.* obsidionẽ, post à rege Balduino mari terraq; *10.bell.6.* circumuallatam, dedentibus sese metu oppidanis, occupatam. hodie villã esse, quæ Assur *14.& 22. Vitriac.* dicatur, scribunt Borc. & Breid. vbi quondam *cap.23.&* fuerit hospitalis domus Fratrũ S. Ioannis. Au- *100.* ctor Itinerarij Iodoci de Chistele, eandem videtur facere cum hac Antipatri, eam quę post à nobis describitur Dor siue Dora.

9.

MONTES iuxta Antipatrida. Ioseph. 1.bel. 4.2. bel. 23.24.& 5.bel.4.

10.

ASEPHON, & Asophon. Hìc Ptolomæus Lathurus Alexandrum Iudæorum Regem

gem magna clade prostrauit. Ioseph.13.antiq.10.

11.

Ios.17. 3.Reg.4. Hieron.in loc.Hebr. ASER ciuitas; nunc demonstratur villa, descendentibus à Neapoli Scytopolim, in decimoquinto miliario, iuxta viam publicam, & respicit Sichem.

12.

BALAAM, ciuitas Leuitarum. 1.Paral.6.

13.

3.Reg.4. 1.Par.7.8. 1.Mach.5. 12. 2.Mach. 12. Ios.17. Iud.1. Brocard. Breidenb. VVil.Tyr. 13.bell.18. Ioseph.3. bell.2.14. & 16. Benedict. 1.Reg.31. Hieron.in loc.Hebr. 1.Reg.31. 2.Reg.21. Ioseph.in vita sua. In quæst. Hebr.in Paral. VVil.Tyr. 14.bell.12. Idem 22. bell.16.26 BETHSAN, quæ & Bersan, Bethsean, & Nysa; postea à Schytis instaurata illustrissimè, & habitata, Græcè Schytopolis, hoc est, Schytharum ciuitas appellata est. Solinus fabulatur à Libero patre conditam, delectis ad incolendum Scythis. Huius apud Hieron. & Ioseph. frequens est mentio. vrbs Decapoleos maxima, sita in planicie & campo magno, & delicato valde, inter montem Gelboë & Iordanem, à quo medio miliario distat. Ex hoc oppido tribus Manasse accolas pristinos non potuit expellere. nominat illam scriptura interdum domum San, quod in nostra lingua interpretatur inimicus. In huius muro suspenderunt Philistæi cadauera Saul & filiorum, in monte Gelboë occisorum. Meminit & singularis cuiusdam Schytopolitanorum crudelitatis Iosephus, qui coactos suos Iudæos contra tribules arma sumere, mox immanissimè trucidarunt cùm per ipsos vicisset. Cęterùm Hieron. duas Bethsan facit: alia est, inquit, Bethsan in Iudicum, alia in Iosue. Sunt qui dicant confinium esse Ephraim & Manasse, vrbem Manasses in Isachar. Fueratq; hìc quondam sedes archiepiscopalis, quæ habebat sub se Episcopos nouem: erat enim metropolis tertiæ Palestinæ, cuius nobilitatis argumenta ædificiorum ruina pristinorum, & multo marmore, quod in refractis ędificijs inuenitur, est colligere. Nũc verò ad nihilum redacta, raro incolitur habitatore, solo oppidulo, quod in paludibus sitũ est, paucorum habitatorum reseruato. at tempore Vitr. quemadmodum & Tyrij, sedes trãslata erat in Nazareth, propter reuerẽtiam loci, & natiuitatis Dominicæ, quæ vnam tãtùm habebat suffraganeam episcopem Tiberiadẽsem. Stephanus hìc curuam Syriam terminari testatur. VVeissenb.

Vitri.c.46.

14.

BETHACAD, vicus Samariæ; ad quem venit Iehu rex Israël. situs est in latissimo campo, Hiero. nõ amplius quindecim millibus à Legionis oppidò separatus; pro quo Aquila interpretatur domus curuantium; Symmachus, domus singulorũ, eò quod angustus & humilis introitus singulos tãtùm, nec ipsos stantes ingredi sustineret. Hiero. in loc. Hebr.

15.

BETHAGAN, via, per quam Ochosiam fugisse legimus. Hieron. in loc. Hebr.

16.

BETHAVLA, vicus in Aulone. Hier. in loc. Hebr. decimo à Scytopoli miliario cõtra Austrum.

17.

BETHBERA, ciuitas iuxta Iordanem, à Gedeone expugnata. Iud.7.

18.

Iud.7. 1.Mach.7. BETHSECA, quæ & Bathzecha, ciuitas, alij vicum volunt fuisse. quò cùm applicuisset Bacchides, comprehendit multos ex eis, qui ad se confugerant, & quosdam de populo mactauit, & in puteum magnum proiecit.

19.

BETOANEA, Bethania, in quintodecimo à Cæsarea lapide, in qua dicuntur lauacra esse salubria; quam tamen in tribu Aser ponit, dicitq; in monte sitam Hiero. in loc. Heb. lit. A.B.

20.

1.Reg.11. Ioseph.16. antiq.5. Iulo.Heb. BEZECH, vrbs regis Adonibezec, à Iosepho Balam dicitur; sita ad Iordanem, vbi recensuit copias suas Saul, quæ metu regis ex tota Iudæa eò confluxerant numerosę. Sunt & hodie, ait Hieronym. duę villæ nomine Bezec vicinæ sibi, in decimo septimo lapide à Neapoli, descendẽtibus Scytopolim: videtur eadẽ esse cum illa, quam recensuimus in Iuda supra.

21.

CANE, in tribu Manasse. Hieron. in loc. Hebr.

22.

Ioseph.13. ant.18.21. 8.& 15. ant.10.12. 13.& 16. antiq.5.& 20.ant.13. & 1.bell.3. 5.16. Brocard. in præfat. locor.terra Breidenbac. sanctæ. Breidenb. Ioseph.17. ant.6.& 1. bell.20. CAESAREA Palestinæ, maritima, & Stratonis prius πύργος, hoc est, turris Stratonis vocata. Prima Flauia Ziegl. distat ab Hierosolymis stadijs DC. Ziegl. Hanc quidam indicãt à Plinio dictam fuisse Apolloniam; Ptolomæus tamen inter turrim Stratonis, & Ioppen Apolloniam locat, veluti diuersam: Postremũ Flauia Colonia à Vespasiano vocata fertur. vrbs fuit munitissima, maxima & opulentissima. Cingitur ab Occidente mari magno, ab Oriente palude quadam dulci & profunda, in qua est multitudo Crocodilorũ, vt auctor est Breidenbac. Hanc Herodes, metu defectionis Iudæorum, toti genti quasi arcem imposuit: descripta enim magnificè eius forma, totã ædificijs marmoreis exornauit accuratissimè, tam regijs palatijs, quàm priuatorum ciuium ædibus, & quod fuit operosissimum, portum addidit, (cui nomen Sebastus, ita ab Herode appellatus in honorem Cæsaris) tutum à tempestatibus, magnitudine Pyræo parem, admirandum structura, eò magis, quod omnis illa materia aliunde aduehi debuerit. Proiectis autem in mare molibus desuper turres imposuit, quarum maximæ & pulcerrimæ Drusus nomen, à Druso Cæsaris priuigno defuncto.

circum

Universidad de Deusto
Biblioteca

circum portum ædes continuata serie marmore politissimo extructæ sunt, extãte in medio tumulo, in quo templum Cæsaris à longè conspicuum, & in eo statuæ, Romæ altera, altera Cæsaris, vnde nomẽ vrbi Cæsareæ, in qua etiam cloacæ subterraneæ admirandæ, ad recipiendam ex mari aquam in æstu vrbi subluẽdæ, & ad deferendam in mare purgamentorũ proluuiem & imbrium. Extruxit etiam theatrum ibi & Amphitheatrum, vnde latè prospectus in maria. Atq; hæc omnia duodecim annorum spacio absoluta sunt. Perfecta autẽ Cæsarea in eius dedicatione magna fuit celebritas magno apparatu, maximis sumptibus, abusq; Italia in hunc vsum petitis, quæ eo facerent, instituti ludi Quinquennales, dicati Augusto. Fuit, vt Iosephus ait, ciuitas Iudææ maxima, & quæ maiorem incolarum partem Græcos haberet. Non longè à Cæsarea fluuius erat, qui de paludibus eidem vrbi adiacẽtibus defluebat. Hic cùm Herodes Agrippa quinquennalia celebraret, neque adulatores compesceret, qui Deum salutabant, fulgore vestis perstricti, ab angelo percussus interijt. In hac Cornelius centurio à Petro Apostolo baptizatus, primus in ea Episcopus fuisse traditur. In hac Philippus Apost. domum habuit, in qua & habitauit cum quatuor suis filiabus virginibus, prophetissis Hic Agabus propheta zona Pauli ligatus est, atq; ipse Paulus in prætorio Herodis seruatus, coram rege Agrippa & Fœlice præside, ac biennio detentus in vinculis à Festo Cæsarem appellauit. Cùm Christi fidem fuisset amplexa, habuit Episcopum: nominat huius Episcopos B. Hieronym. Theophilum, Eusebium diligentissimum bibliothecæ diuinæ cum Pamphilo martyre perscrutatorem, Acacium Μονοφθαλμον, Euzoium Gelasium. Habuit ipsa Sedes Archiepiscopum postea, vt patet ex Tyrio, & habuit sub se Episcopatus viginti. Atque hoc loci Marinus à Theoteceno eius loci Episcopo confirmatus martyrium pro Christo amplexus est. Post à Balduino Rege, ferentibus opem Genuensibus, recuperata eam sibi subiugauit; carebat tum portu. Cæsariensis Episcopi titulo nunc vtitur suffraganeus Senonensis in Gallia; fortè Parisiensis. describũtur Scopuli iuxta Cæsaream Palestinę. Ioseph. 1. bell. 16.

Ioseph. 16. antiq. 5.
Ioseph 3. bell. 14. & alibi.
VVil. Tyr. 7. bell. sacr. 22.
Ioseph 19. Antiq. 8.
Actor. 12.
Actor. 10.
Hieron. in epita. Paulæ.
Actor. 21.
Actor. 23. 24. 25.
Hieron. in lib. de Viris illustr.
VVil. Tyr. 14. bell. 12. & alibi.
Niceph. Cal. 6. hist. Eccles. ca. 13.
Vitriac. c. 24.
Fretell.
VVil. Tyr. 10. bell. sac. 15.

23.

CAPHARNAVM, oppidum maritimum prope Cæsareã, aliud ab illo, cuius in Euangelio fit mentio. Tyr. Io. bel. 26. Vit. 42. cap.

24.

CONVALLIS illustris, quæ & Vallis Saue, & Vallis Regis, Iosepho Campus regius dictus propter sui fertilitatem & amœnitatem. Hodie Aulonem Palæsthini nominãt: septuaginta transtulerunt pro valle campum. Incipit à mari Galilææ à Bethsan, & extenditur per totum descensum Iordanis vsq; ad mare mortuum, eratq; illustrissima priusquam Dominus subuerteret Sodomam & Gomorrham; quæ medio Iordane irrigabatur, sicut paradysus Domini, & sicut A Egyptus.

Genes. 12. 14.
2. Reg. 18.
Brocard.
Breidenb.
Hieron. epist. ad. Euagrium.
Genes. 13.
VVil. Tyr. 9. bell. sac. 15.

25.

COREA, Coreas, vrbs. Ioseph. 14. ant. 6. 10. & 1. bel. 5. & 5. bel. 4.

26.

DOR, Dora, Ador, Græcè Adora, Hebraicè Naphath-Dor, siue Dor Nephath, hoc est, maritima, vel littoralis, vrbs quondam munitissima & potentissima; cuius Regem occidit Iosue; quam ætate Machabæorum Rex Antiochus terra mariq; obsedit, cum centum & viginti millibus peditum, & octo millibus equitum. Erat inibi sinagôga. tempore Hieronymi deserta erat, sita in vndecimo, alij volunt in nono, miliario Cęsareę pergẽtibus Ptolemaidem. Dora, à Zieglero ponitur in Isachar. Est & Nephat, eodẽ autore, ciuitas vnius principis Solomonis. Habuit tempore Christianorũ episcopum, qui erat sub metropolitão Cæsareensi.

Io. 11. 12. 17.
Iud. 1.
3. Reg. 4.
1. Par. 7.
1. Mach. 15. 15.
Ioseph. 13. antiq. 9. & 9. ant. 6. et 15. ant. 2.
VVith. 10. bell. 26.
Idem 14. bell. 12.

27.

REGIO, seu Prouincia Dor. Iud. 11. 12.

28.

DRVSVS, turris pulcerrima in honorem Drusi Cæsaris priuigni immaturo fato defuncti, in portu Cæsareæ ab Herode exædificata. Ioseph. 15. ant. 12. & 1. bell. 16.

29.

ENDOR ciuitas. Ios. 17.

30.

ENNON, hoc est, fons: oppidum erat in octauo lapide Scytopoleos ad meridiem, nõ longè à Iordane contra Salim; vbi baptizabat Ioannes, quod ibi aquæ multæ essent. AEtate Hieronymi adhuc supererat.

Ioan. 3.
Hieron. in loc. Hebr.

31.

EPHRA, ciuitas Gedeonis, in qua habitauit & sepultus est: cuius sub nomine Ephraim fit mentio. iuxta hanc ara erat & lucus Baal, quem destruxit, Gedeon; erat & lapis vnus, super quem Abimelech occidit septuaginta septem fratres suos. Erat etiam δρὺς, hoc est, quercus in Ephrata, vnde fuit Gedeon. Prope Ephra angelus Domini sub quercu apparuit Gedeoni, ibiq; Gedeon Deo sacrificauit, & lucum Baal destruxit, ac diuinitus accepit signum victorię in vellere. Iudic. 6.

Iud 6. 8. 9.
1. Reg. 13. & bi. Bened. dictus.
Osee 10.
Iud. 4.
Hier. in lo. Hebdit. D.

32.

GABE, oppidum in decimosexto miliario Cæsareæ. Hieron. in loc. Hebr.

33.

GABER, vrbs vicina Mageddo; in cuius ascensu rex Ochozias vulneratus est. 4. Reg. 9. & ibi. Bened.

34. Gal-

34.

Ios. 12. Hieron. in loc. Hebr.

GALGAL vrbs regalis, Hieronymo dicta Gelgel; in qua habitabant Goim, hoc est, gentes; cuius Regem occidit Iosue, vrbemque cepit. Tempore Hieronymi ostendebatur villula, nomine Galgulis, ab Antipatride in sexto miliario contra Septentrionem.

35.

GETHREMMON, vrbs Leuitarum. Ios. 21.

36.

Ioseph. 3. bell. 2. Brocard. Breid. Fretel.

GINAEA, vicus in planicie positus, à quo Samaria incipiens, in Acrabatenam desinit toparchiam. scribunt etiam alij oppidum munitum esse, situm in pede montis Ephraim quod Ginum, aliàs Gilim, seu Gelim dicatur; vbi terminetur Galilæa, & incipiat Samaria.

37.

IAPHIE montes, tendunt à Ioppe vsq; Doram; id nominis ab ipsa, vt videtur, Ioppe, quæ aliquando Iaphie, acceperunt.

38.

Ios. 17. Iud. 11. 4. Reg. 9.

IEBLAAN, vrbs valida & potens; cuius habitatores initio nõ potuit delere tribus Manasse. est contra Gaber & Mageddo.

39.

IEMNI pagus, in quo, vt quidam volunt, Christus mundauit decem leprosos. Luc. 17.

40.

Ios. 17. 19. 1. Reg. 29. 2. Reg. 2. 4.

IEZRAEL, vrbs regalis, &, vt Hieronymus vult, metropolis decem tribuum, terminus est tribus Manasse, & Isachar sita in pede mõtis Gelboë ad Occidentem, insigni specula & turre spectabilis, vnde indicium fit accenso igne, tanquam ex Pharo de aduentu hostium: ipsaq; vrbs pulcrum habet prospectum per totam Galilæam, vsq; ad Carmelum, & montes Phœnicis, montemq; Tabor & Galaad, & vltra Iordanem. In hac Iezabel, obiecto falso crimine, fecit lapidari Naboth, quod eius vineã concupiuisset Achab maritus suus, & ille nollet vendere hæreditatem patris: vnde & ipsa iussu Iehu regis Israël de fenestra, vel porta huius vrbis præcipitata est. quam equorum vngulæ contriuerunt, contritam dilacerauerunt frustatim canes. iuxta hanc occisus est Ioram rex Israël: estque huius creba mentio in libris sacris. Hodie prægrãdis est vicus, ait Hieronymus in campo maximo, inter Scytopolim & Legionem: fuitq; terminus Isachar, iuxta Maximianopolim. prope quam sunt campi latissimi, & vallis nimiæ vastitatis, quæ plus quàm decem millibus passuum tenditur: vbi commisso certamine ab Assyrijs cæsus est Israël.

3. Reg. 4. 18. 21.
4. Reg. 8. 9.
Osee 1. & ibi. Hieron.
2. Par. 22.
Brocard. Breidenb.

Ante vrbem temporibus Brocardi & Breidenbachij ostendebatur adhuc ager Naboth Iezraheli-

tæ, & tum vocabatur Zaracin, siue Zanachim, & habebat vix domos XXX. VVilhel. ait, illam vocatam vulgari appellatione paruum Gerinum.

Tyr. 22. bell. 26. Vitriac. ca. 49. Fretell.

41.

MACHMATA, quæ & Machmeth, aliàs Aser machmath, vrbs. Ios. 16. 17.

42.

MACOTH. Hieron. in loc. Hebr.

43.

Ios. 12. 17. Iud. 1. 5.

MAGEDDO, vrbs Heroica & præclara, sita iuxta aquas in campo magno, cui & nomen dedit. Hanc alij collocant in tribu Iudæ, fortassis nõ æque accommodatè ad rationem historiæ. Huius Regem occidit Iosue; vrbem tamen occupare non valuit initio, quam Solomon postea restaurauit. In hac mortuus est Ochosias rex Iudæ, quem Iehu rex Israël vulnerauerat in ascensu Gaber, eo ipso tempore, quo etiam Ioram Regem Israël sagitta interfectum proijci iussit in agrum Naboth Iezraëlitæ. Occisus etiã in Mageddo fuit pijssimus Iudæ rex Iosias, quem inde sublatum sepelierunt in Ierusalem, in sepulcro suo. Nunc Sub-imbre, siue Subube vocatur. Quẽ admodum campus, de quo iam diximus, sic & aquæ, ab vrbe nomen Mageddo acceperunt.

3. Reg. 4. 9. 4. Reg. 9. 23.
1. Par. al. 7.
4. Reg. 28.
Brocard. Breidenb. Fretell. Iud. 5.

44.

1. Par. al. 8.
Brocard. Breidenb.

MANATH, Manaath, Manathath, vel Manerith, nomen regionis, nunc Cato dicta, castrum fortissimum, in quo præsidium militum posuerunt contra castrum Peregrinorum Saraceni, quando ipsum expugnauerunt. fuit autem sub monte Ephraim situm, non longè à monte Saron.

45.

NAIS & Ginais, vicus Samariæ, in via Ierusalem, in campo magno situs; in quo Samaritæ occiderunt multos Galilęos, accedentes Hierosolymam ad festum; vnde magna seditio orta est inter Iudæos & Samaritanos. Ioseph. 20. antiq. 7.

46.

Ioseph. 2. bell. Iud. c. 14. & 22.

NARBATA ciuitas & regio quædam, in qua Iudæi Cæsarienses, Cæsariensium violentia compulsi, libros legum secum rapientes cesserunt: direpta est à Cæsarea stadijs LX. Huc postea misit equites Cestius Romanorum dux, qui magna indigenarum multitudine perẽpta, vicos Narbatene toparchię igni dederunt.

47.

NEMORA Iordanis, iuxta fluuium. Iosephus decimo tertio antiquitatum 1. 4. Reg. 6.

48.

NOPHETH, ciuitas. Ios. 17. Hieronym. in loc. Hebr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

49.

Breidenb. Vitriac.ca. 86.

PALVS Cæsareæ, dulcis & profunda, scatens piscibus, ab Oriente adiacet Cæsareæ Palestinæ. In hac multitudo crocodilorũ est. vide in Cæsarea.

50.

3.Reg.18.

MONS Abdiæ, seu Prophetarum. In huius montis duabus speluncis, persecutionis & famis tempore, Abdias, dispẽsator domus Achab regis, centum prophetas Domini abscondit, & aluit eos pane & aqua: ideoq; postea accepit gratiam prophetalem. Ostendebãtur adhuc tempore Hieronymi, ideoq; Paula, sicut erat inualida, eò etiam ascendit.

Hieron.in. Epitaph. Paulæ, & epist.ad Marc. & in Abd.1.6.

51.

RAPHAIM gigantes, populi sunt, quos Moabitæ Eanim, Ammonitæ Zonzommim vocant. populus magnus, multus & proceræ longitudinis, sicut Enachim.

52.

Genes.14. Hier.epist. ad Euag.et in Io.Hebr. Liran.in. Genes.33.

SALEM, quæ & Salim. Ex veteribus Hebræorum Rabbinis docet Hieronymus, nõ videri hanc esse Hierusalem, quod nomen ipsum demonstret, ex græco hebraicoque compositũ, sed oppidũ iuxta Scythopolim, quod vsque hodie appellatur Salem; vbi ostenditur palatium Melchisedec, ex magnitudine ruinarum veteris operis ostendens magnificentiã. de quo in posteriore parte Geneseos scriptum est: Venit Iacob in Socoth, & transiuit in Salem ciuitatem regionis Sichem. Erat etiam Ioannes baptizans in Ennon, iuxta Salim.

Can.6.7.

Hinc Sulamitis propriè dicitur, qui habitat in Salem, quasi Salamitis. Est etiam nomen loci Salim 1. Reg.9. Prope Salim erat Ioannes baptizans, Christo id temporis baptizante in Iudæa. Ioan.3.

53.

Ioseph.3. bell.2.

SAMARIA, quæ & Samaritis & Samariensis regio, media inter Iudæam & Galilæam sita est incipiens enim à vico Ginæa, in Acrabatenam definit toparchiam, sed natura nihil à Iudæa discrepat: nam vtræque montosæ sunt, & campestres, agrisque colendis molles & opimæ, nec non arboribus plenæ, pomisq; tam syluestribus, quàm mansuetis abundant, eò quod natura sunt aridæ, imbriumq; satis habent: dulces autem per eas supra modum aquæ sunt, bonique graminis copia, præter alias earum pecora lactis abundant, quodque maximum virtutis atque opulentiæ specimen est, vtraque viris referta est.

54.

SARTHAN, locus est ad radices Iezrahel. 3.Reg.4.7. Hier. in loc. Heb.

55.

Ios.12.17. 21. Iud.1.5. 1.Paral.7. 3.Reg.4. Hieron.in. loc.Hebr.

TANAC, siue Thanach, quæ & Thenach, vrbs magna & potens: cuius Regem occidit Iosue; vrbem tamen expugnare initio non potuit, sed expugnauit postea, estq; data Leuitis iuxta quam Debora aduersus Sisaram dimicauit. Hanc regebat vnus ex principibus Solomonis. Est villa nunc prægrandis, distans à Legione tribus milibus.

56.

FONS Taphuæ. Ios.17.

57.

Ios.17. Brocard. Breid.

TERRA Taphuæ, habet montes altissimos, quorum vnus maximè excellit; protenditur vsque ad Iordanis campestria.

58.

TORRENS Taphuæ. Ios.16.17.

59.

Iud.9. 2.Reg.11.

THEBES, vrbs olim insignis, sita in solo mirum in modũ fertili: cuius ciues Thebitæ, Thebes Aegypti, Thebæi, Thebes Græciæ dicuntur, & Thebani. Hac vrbe capta Abimelec Rex, dum turrim eius mediam ascendere nititur, desuper fragmẽto molæ ictus, interijt. Nunc verò ruinarum tãtùm reliquijs quid olim fuerit, ostendit. Ad sinistram, ait Brocardus, fontis Iacob sunt ruinæ magni oppidi, vbi cernuntur lapides marmorei & integræ columnæ, aliaque magnorum & collapsorum palaciorum indicia. locus quoq; ipse mirum in modum est fertilis, & solum fœcundũ. Distat ab his ruinis Neapolis vno stadio; putoq; fuisse oppidum Thebes: vt ipse Brocardus videatur huius nominis aliam ponere iuxta mõtem Garizim. Est autẽ vt ait Hieronymus, vsque hodie vicus nomine Thebes, in finibus Neapoleos, pergẽtibus Scythopolim, in decimotertio eius lapide.

Hieron.in loc.Hebr. Brocard. Breiden.

60.

Ios.12. 3.Reg.14. 15.16. 4.Reg.15. Brocard. Breidenb.

THERSA, vrbs heroica in alto sita mõte. Regem huius capta vrbe occidit Iosue. Hac reges Israël pro regia vsi sunt adusque extructionem Samariæ.

61.

HIC Ionam tempestate naui iectum, cete in mari deglutiens, die tertio viuum in terram euomuit. quo mysterio Christum repræsentabat, qui trib⁹ diebus & noctibus in corde terræ fuit. Ionæ 1.

62.

XALOTH, vicus, qui in magno campo positus est. estq; Galilææ inferioris terminus versus meridiem. Ioseph.3.bel.Iud.2.

M.Dimi-

Universidad de Navarra Biblioteca

DIMIDIA TRIBVS MANASSE

hoc est, ea Terræ Sanctæ pars, quam Manassæ dimidia tribus in regionis diuisione obtinuit.

Miliaria vnius horæ.

1 2 3 4 5

ARABIÆ DESERTÆ PARS. 12

SYRIÆ PARS. 93

ARABIAE. 43

PARS TRI: BVS GAD.

SAN: 23

GAN: TOM.

MANASSE.

BVS GIO. 97

TRI: RE:

DIMI: DIA

CHONITIS

TRA:

BA:

REGNVM TERRA

DESERTVM

Terra Adrach.

Regio Edom. 83

Coele Syria. 37

Terra Galaad. 51

Regio Galilitica

Gaulonitis Regio. 54

Batanæa Regio. 24

Machati Regio 65

Auranitis Regio 21.

Gessuri Regio. 57

Argob Regio.

Desertum Bethsaidæ 44

Mare Galilææ.

PARS TRIBVS ZABVLON.

PARS TRIBVS SACHAR.

PARS TRIBVS NEPTALIM.

Damascus 40

Damascus. 40

Sijria Soba.

Soba. 87

Palmirena Solitudo

Palmira. 73

Baalhermon mons 22

Amana mons. 7

Hermon mons qui et Sanir. 58

Libanus mons. 1

Antilibanus

Turris Libani. 98

Abana flu. 2

Pharphar flu. 75

Damasci. 40

Aroer vrbs et Regio 17

Canath. 29

Fanum Baal. 22

Bosra 27

Selcha 84

Sardinella 86

Zora. 101

Pharphar flu.

Abana flu.

Megesaphar. 68

Saule Saule quid me persequeris. 41

Gerson. 56

Aram 13

Daria. 42

Domicilium Abrahami 45

Rasalinę. 80

Bedegene. 25

Abela. 4

Hoba 60

Auran. 21

Mara 67

Silua. 38 et 86

Copar. 38

Ior fons

Ior flu.

Dan fons

Dan flu.

Dan Cæsarea Philippi et Panias

Tichon

Sephama

Via Trachonitidis. 100

Helon

Reblata

Seleucia 85

Aquæ Meron

Asoreth gentium

Adami

Vadum Jacob

Jebmael

Lecum

Capharnaum

Arphas 18

Abila. 5 ms. 83

Seir. mo:

Seir. 83

Spelunca 91

Astaroth 19

Gaulon. 54

Astaroth. 20

Cedar. 35

Quercus Basan. 24

Tabernacula Cedar. 94

Phiala fons. 76

Campestria Medan. 76

Theman 96

Neila 71

Pyramis sepulcri B. Job. 78

Cauan 33

Cauea Roob 34

Salome. 81

Terra Hus. 95

Job 95

Sueta 92

Sogane. 88

Argob. 16

Naamath. 69

Antiochi pharanx. 11

Spelunca. 90

Narama. 70

Solyma. 89

Putaha. 77

Corozaim 39

Iulias. 63

Edrai. 46

Asdr. 62

Astaroth 20

Regio Galilitica

Camon. 28

Arx

Casphor. 32

Galaad. 52

Galaad mons. 50

Rabba

Pella. 74

Carnaim. 30

Arbel 14

Abela. 3

Nemus Iabes 72

Carnion. 31

Arga. 15

Iabes Galaad 61

Iabes Galaad flu.

Iaboc et Sehoc torrens

Manaim i Castra.

Phanuel

Gamala

Basan 99

Ragaba. 79

Gergesei. 55

Regio Gerasenorum 55

Amathus. 8

Gerasa quę et Gergesa. 55

Engannim 47

Cepharnoma. 36

Via Maris

Dalmanutha 66

Magedan. 86

Gadara 49

Aquę calidę 8

Bethenabrim 26

Lacus. 64

Hippos. 59

Ephron. 48

Amathus. 9

Tiberias. 9 Cenereth

Bethsaida

Bethsan

Hsachar

102

55

Universidad de Deusto
Biblioteca

M.

Dimidia Tribus Manasse vltra Iordanem, & confinia eius.

I.

Num.32. Iose.4. antiq.5.

MANASSE, primogenitus Ioseph, tribum, vt diximus, diuisā habuit, cuius dimidia pars, cum virorum pecorumq; numero abundaret, vna cum tribub. Gad & Rubē à duce Moyse trans Iordanem possessionem sibi dari petijt. Cui Moyses ea lege, vt cæteris tribubus in expugnatione terræ promissionis opem ferrent, morem gessit. eiq; dimidiam partem terræ Galaad, vniuersamq; ditionem Og regis Basan, quæ longitudine à Manaim vrbe torrenti Iaboc adiacente, vsque Baal hermon & confinia Damasci: latitudine verò à Galaad, Seir, & Hermon montibus, vsq; mare Galileę & Iordanem extenditur, pro hæreditatis sorte concessit.

Num 32. Ios.13.14. 17. 1.Par.5. Ezech.47.

Iose.4. antiq.4.

Hæc regio sexaginta ampla & egregiè munita habens oppida, camporumq; diues graminis vbertate cæteras vltra Iordanem terras longè superabat. De cuius natura, plura in dictione Basan dicturi sumus.

Loci dimidiæ tribus Manasse trans Iordanem.

2.

4.Reg.5. Hieron.de loc.Hebr. lit.A. Fretell. pa.6. Nig.geog. Asc.com.4.

ABANA, Hebræis Amana, aliâs Aman & Amma. limpidissimus & iucundus Damasci fluuius est, qui in Decapolitana regione è radicibus montis Libani exortus, Meridionale ac Occidentale vrbis Damasci latus alluit. indeque per planiciem Archadob defluens, in mare Syriacum effunditur.

3.

ABELA. ciuitas vini fertilis. quæ, vt Hieronymus inquit, duodecim à Gadaris miliaria, Oriētem versum, distat. Hier. de loc. Hebr. lit. A.

4.

ABELA, ciuitas alia, in Phœnice inter Damascum & Paneadem. Hieronymus vbi supra.

5.

ABILA, ciuitas ad Septentrionem vrbis Astaroth. Hieronymus de loc. Hebr. litera A.

6.

Zach.9. Hieron.de loc.Hebr. lit.A. Ptolo.Asc. tab.4. Nig.p.505. Tyr.bel.sa. li.14.c.12. & lib.16. cap.10.

ADRACH, siue Hadrach, aliâs Adra, Adraon, & Adratum, Cælesyriæ oppidum est, à Bostra viginti quinque millibus distans, à quo etiam adiacens regio, Terra Adrach nuncupatur. de qua Zach. propheratuit. Post Christi tempora vrbs hæc Episcopali sede cohonestata, Archiepiscopo Bostrensi parebat. Atque quo tempore Occidentales Christiani rerum in Palæstina potiebantur, etiam vulgò Ciuitas Bernardi de Scampis dicta fuit.

7.

Cant.4. Lira.ibid. Hieron.de loc. Act. Apoc.lit.C. & in Eze. 47. Plin.5.na. hist.22. Herold.cō. bel.sa.li.3. c.15.& li. 6.cap.9.

AMANA, qui & Amanus, cuius Salomon in Canticis meminit, mons altissimus est trans Iordanem iuxta Libanum, Hermon & Sanir montes situs. Sunt tamen qui Salomonem de alio eiusdem nominis monte, qui Ciliciam à Syria separat, loqui existimant.

8.

AMATHA, villa in vicinia vrbis Gadaræ in monte sitæ, ad cuius montis radices aquæ calidæ erumpunt, balneis desuper ædificatis. quæ ad farciendam corporum valetudinem sunt commodæ. Genes. triceſimo sexto capite. Hieronymus de loc. Hebraicis. liter. A. & G.

9.

Hieron.de loc. Hebr. lit.A. Ioseph.13. antiq.19.& 14.ant.11. Item 1.bel. 3.6.12.

AMATHVS, villa, inquit Hieronymus, trans Iordanem; in vicesimo primo miliario ciuitatis Pellæ ad Meridiem. Iosepho autem etiam castrum est, omnium quæ ad Iordanem sita sunt, maximum & munitissimum. vbi Theodorus Zenonis filius preciosissima quæque bonorum suorum deposuerat. Hoc Iudæorum rex Alexander Iannæus expugnauit, ac Theodori thesaurum diripuit.

10.

ANTILIBANVS. Omnis regio, vt inquit D. Hieronymus, quæ est supra Libanum ad Orientalem plagam respiciens, circa regionem Damasci, quæ cecidit in sortem tribus Manasse, Antilibanus appellatur. Hier. in loc. Heb. lit. A.

11.

ANTIOCHI pharanx siue vallis, ciuitas est, quam Alexander Iannæus Iudæorum rex armorum vi in suam potestatem redegit. Iosephus decimo tertio antiquit. 21. & 1. bel. 4.

12.

DESCRIPTIO ARABIAE.

Plin.lib.6. cap.28. Hieron.de loc.Act. Apoc.lit.A.

ARABIA, Hebraicè Harab, Hereb, seu Ereb, regio gentium nulli postferenda, ad Orientem Palestinæ sita, amplitudine longissima est. quæ, Hieronymo authore, gentes habet multas: Ammonitas puta, Moabitas, Idumæos, Saracenos, aliosq; quam plurimos.

Universidad de Deusto Biblioteca

Est autem triplex Arabia. vna nempe, Deserta; altera, Felix; tertia, Petræa: de quibus nunc ordine disserendum est.

Tyr.bel.sa. li.13.c.2.li. 21.c.8.lib. 22.ca.5. Vitria.ca. 47.& 96. Bro.in præfat.descri. loc.terræ.f. Breid.ibid. Sal.tom.5. cap.3.

Arabia deserta, quæ à recentioribus Arabia prima, atque à nostri sæculi hominibus Beriara vocatur, ab Occidente Traconitidi regioni coniungitur. ab Aquilone autem Damasco confinis est. vnde & Syria Damasci siue Damascena regio, non rarò Arabiæ nomine censetur. qua parte vlterius à Septentrione, Syria & Mesopotamia; ab Oriente, Babylonia; à Meridie verò montibus Arabię felicis terminatur.

Plin.lib.5. cap.10. Ezech.27. Hieron.ib. & to.2.cõtra Iouinianum lib.2. Plin.lib.8. cap.52.

Deserta huius Arabiæ metropolis est, maxima & antiquissima vrbs Bosra. quæ etiam Bostra & Bostrum dicitur.

Deserta autem hęc regio à re ipsa cognominatur. quod quaquauersum latissima, tota montosa, arenosa, ac sterilis & verè deserta sit: Agnis tamen, arietibus, hædis, & eiusmodi animalibus, quæ merica gaudent, teste Hieronymo, abundat: &, vt ex Ezechiele liquet, Tyri nundinas horum illatione multiplicat. Sed & camelorum fertilissima regio est, ob pascuarum eremi latitudinem, aëriscq; temperiem quibus hoc animal delectatur.

Plin.lib.6. cap.28.

Porci vero, & sues, qui glande, castaneis, radicibus filicum & hordeo ali solent, hîc aut rarò, aut penitùs non inueniuntur: & si inuenti fuerint, alimenta non habent, quæ diximus.

Incolarum, qui has solitudines rari inhabitant, vita omnis in pascendis pecoribus versatur, ac camelorum lacte & carnibus semicrudis viuunt. Qui cùm ibidem in tabernaculis agunt, Græco vocabulo à Cosmographis Scenitæ, hoc est, tabernaculorum incolæ nominati sunt. et quòd propter meliora pascua tẽtoria de loco in locum transferunt, Græcè Nomades, id est, vagi dicuntur.

Arabia felix, quæ à neotericis Arabia secunda, atq; à Saracenis nunc temporis Mamotta nominatur, ad Obeuntem Solem omnem Ammonitidem regionem complectitur. in qua Rabbath veterem potentemq; Ammonitarum vrbem, metropolim habet. à Septentrione, Arabia deserta; & ab Austro, Arabia Petræa circumdatur. Orientem verò, atque Meridiem versus, quodam naturæ artificio ad similitudinem atq; magnitudinem Italiæ mari circumfusa, inter duos Oceani sinus, Persici nempe, & Arabici Rubriue maris, peninsulæ forma procurrit.

Pli.li.6.ca. 24.&.28. Hier.in Ioa. Act.Apost. lit.A. Gen.10. Hier.ibid. Ioseph.1. antiq.12. Psal.71. Iob.1.& 6. Ioël.3. Ioa.Benedict.in 3.Reg.10.

Arabia hæc, Iosepho & Hieronymo testibus, à Saba filio Chus nepote Cham, etiam Saba, Sabæa, & Hebræis Seba, ciusq; incolæ Sabæi appellantur. Ab eodem hoc Saba, inclyta ac auro argentoq; præstans vrbs, huiusq; gentis metropolis Saba, in monte excelso arboribusq; pleno sita, nomẽ quoq; sortita videtur. quæ pij magnificiq́ue Regis ac Magi Iasparis, qui de Arabiæ fructibus dona puero Iesu attulit, regia olim sedes fuit: sexcentis & amplius leucis Gallicis à Ierusalem distans.

Regio hæc, pinguissimi vligino sq; solivbertate cæteras longè excedit, ac quotannis, vt Strabo scribit, bis seritur. vrbibusq; & vicis frequens est, ac thuris, aromatum, omniumq; suauissimorum odorum copia exuberans. Ob quæ, vt D. Hieronymus, aliiq; plures referunt, Arabia sacra interpretatur. & à Græcis εὐδάιμων, hoc est, felix dicitur. Eandem Plinius odoriferam ac diuitem, & beatæ cognomine in clytam appellat. alij porrò λιβανόφορον & ἀρωματόφορον, id est, thuriferam, & aromatiferam, ac odorum fertilitate nobilem nuncupant.

Strabo. Hie.de lo. act.Apost. l.A.et qua. Hebr.in Gene.25. Plin.lib.5. cap.11. Q.Cur.de reb.gest. Alexand. mag.lib.5. ter.m.6.

Nec immeritò. nã fragrantissimi optimiq; thuris tam abundans est, vt Diuinis sacrificijs per vniuersum terrarum Orbem satis faciat. Thure enim in Dei cultu non tantùm olim Iudæi, & gentes, vt ex varijs historijs, & Sancto rum martyrijs nimis notũ est, sed & nos Christiani vbiuis gẽtium etiamnum vtimur. Hinc Virgllius, quid vnaquæque mittat prouincia scribens, ait:

India mittit ebur, molles sua thura Sabæi.
At Calybes duri ferrum, viroſaq́; Pontus
Castorea &c. Rursum:
Solis est thurea virga Sabæis. Et alibi:
Centumq́; Sabæo Thure calent aræ.

Virg.1. Georg. Hieron.in Ezech.27. 1.Aen.

Scribunt certas esse familias, quæ ius thura legendi per successiones sibi vendicant, & qui huic rei vacant, Arabicè sacros vocari. dumq; thuris virgulta incîdunt, quod fit in ortu Canis, flagrantibus Solibus, nec funeribus interesse, nec mulierum congressibus pollui.

Laurent. Corui.geo. graph.c.16.

Præter thus, cuius habet plurimum, etiam myrrhæ, aloës, casiæ, nardi, amòmi, cinnamòmi, cardamòmi, piperis, ac omnis generis aromatum feracissima est. Quorum hîc tanta vbertas est, vt Plinio teste, non alia ibi ligni genera in vsu sint, quàm odorata. ac loco combustibilis materiæ, thuris, myrrhæ, cinnamòmi, casiæ, aliorumq; aromatum ligno ignem foueant, atq; cibos coquant. Verùm cùm perpetuus iste aromatum odor, nimia fragrantię suæ excellentia stuporem sensibus inducere solet, eum bituminis suffitu, & hirci barba leuant. vt rectè Plinius dicat, Adeò nullam esse voluptatem, quę non assiduitate sui fastidium pariat.

Plin.li.12. cap.17.

Auri quoque & argenti venis ac glebis vsque adeò scatet, vt omnis penè gentis huius supellex, alia auro, alia argento splendeat. Vendunt & aurum finitimis triplo æris precio, argentum duplo. ac quondam, vt Ezechiel nos docet, in Tyri mercatibus præstantissimas aromatum, auri & precioſorum lapidũ merces proponere solebant. quæ hinc in vniuersum Mundum auehebantur. Precioſissimarum siquidem ac selectissimarum gemmarum, Sardonichum videlicet, adamantum, margaritarum, baccarum, aliorumq; diuersi coloris ac clarè splendentium lapidum, felicis huius Arabiæ terra admodum ferax est. Nec terra tantùm, sed & quod adiacet ei mare huiusmodi lapidibus affluit. Nam hîc ostreæ seu conchylia capiuntur, in quibus margaritæ nascuntur & matureſcunt. quæ quòd nullæ duæ indiſcretæ reperiantur, etiam vniones dicuntur, Quarum tam nobilis natura est, vt nullo æquari precio possit. Vnde de Cleo-

Ezech.27. Plin.li.37. ca.6.& 10. Niger.Seo gr.As.ca.6.

Cleopatra Agypti r gina legitur, quòd hîc inuentam margaritam ducentenis & quinquaginta aureorum millibus redemerit.

Niger vbi supra.

Præter hæc omnia varias Arabia felix nutrit feras, leones, pardos, tigrides, equos, mulas, camelorumq; ac elephantorum turmas. Sed & quamplurimos boum & ouium latissimas pinguissimasq́ue caudas habentium greges, sicut & toto Oriente huiusmodi caudis boues atque oues præditi passim videntur.

Ex auium numero, solùm anserem & gallinam desiderant.

Plin.li.10 cap.2. Vitriac. cap.88. Laurent. Coruin. geogr.c.16

Nam, quæ alibi deest, ante omnes aues nobilis, & in toto orbe vnica, pulcherrima & celeberrima illa Phœnix hîc se continet. Hæc magnitudine aquilæ par est, caput pauonis instar, plumeo apice cohonestatur. facies cristis discernitur, collum auri fulgore resplendet. reliquæ verò vestitrices corporis pennæ, purpureæ sunt, vnde & Phœnicis nomen gerit; cauda eius cœrulea, roſeis pennis distinguitur. Viuit autem annis sexcentis sexaginta.

Tum enim senescens, prœminentissimum quendam eligit sibi locum, in quo ex odoriferis balsami, cinnamòmi, casiæ, thuris, variorumq; aromatum surculis nidum ceu rogum sibi construit; quem Solis calore alarumq́ue plausu & agitatione accendens, seipsam comburit & in cineres resoluit. Ex quibus postero die vermiculus enascitur, qui proximo deinde die pennis vestitus, fit pullus, ac terio pristinam recipit naturam. De hac aue sic Lactantius lusit.

Construit inde sibi seu nidum, siue sepulcrum.
Namperit vt viuat, se tamen ipsa creat.

Q. Plautio & Sex. Papinio Coss. Phœnicen in Aegyptum deuolauisse Cornelius Valerianus tradit, vt habet Plinius.

Genes.25. Ioseph.1. antiq.23. & 2.anti. 9.11. Hieron. quæstion. Hebr.in. Genes.25. 2.Par.12.

Scribit Iosephus, & post eum B. Hieronymus, Patriarchæ Abrahami filios ex Cetura natos, ipso authore, Arabiam felicem, & Troglodyticam regionem occupasse. Huius regionis incolæ, qui totum Arabici Rubriq́ue maris littus vsque ad confinia Aegypti possident, Troglodytæ, Straboni autem Trogodytæ, ideò fuêre vocati, quòd in antris & cauernis vitam agerent.

Matth.2. Psalm.71. Isa.60. Leo ser.1. de Epipha. & 4.

Huius felicis Arabiæ incolæ fuerunt tres illustrissimi pijssimiq́ue illi viri quos Euangelista Magos, Regius psalmographus, & summus Vates Isaias Reges appellant. tres autem fuisse, S. Leo primus huius nominis Pontifex maximus scribit. Quorum hæc, vt antiqua traditione ad nos deuolutum est, sunt nomina: Melchior, Baltasar & Iaspar. Hi visa in Orientis regione, nouæ claritatis stella, quæ il lustrior pulchriorq́ue cæteris sideribus apparens, in se intuentium oculos animosq; conuertebat, (hãc enim vaticinio Balaam, cuius successores erant, exoriturum nouerant) eam signum diu expectari & nunc tandem nati Regis Iudæorum esse intellexerunt. Quem, velut primitiæ gentium, inquirere, adorare, ac precioſis muneribus honorare sategerunt. Itaq; stellam sequẽtes ducem, ingenti grege came-

Num.24. Hieron.li. 1.com.in Matth.2.

lorum & dromedariorum terræ Madian & Epha, (quæ Hieronymo teste, felicis huius Arabiæ regiones sunt camelorum fertiles, à Madian filio, & Epha nepote Abrahami nomen acceperunt.) magno comitatu Regiam ciuitatem Ierusalem Regem inquirentes intrauerunt, ac, vt Propheta loquitur, quasi inundatione cooperuerunt. Vbi cùm stella totius itineris dux disparuisset, à Scribis Micchęę vaticinio de nati Regis loco instructi. in Bethlem profecti sunt. Quò cùm stellæ ductu pernenissent, mox inuentum Regem proni adorauerũt, ac apertis thesauris suis, de auro, thure, & myrrha Arabiæ, puero Iesu Regia obtulerunt munera, Diuina habentia in se mysteria: aurum, sicut Regi magno; thus, sicut Deo vero; myrrham, sicut homini morituro. Hoc suo facto non obscurè significantes, gentium multitudinem, & earum Reges turmatim vndiq; ad Ecclesiam confluxuros, ac dona Christo Domino oblaturos.

Isai.60. Hier.ibid. Genes.25. Matth.2. Micheæ.5. Psalm.71.

In hac porrò Arabia, quæ felix cognominatur, vas electionis D. Paul. Apostolus, meritò à B. Gregorio, preco fidei appellatus, mox post suam conuersionem toto triennio Euangelium prædicasse se scribit. vbi quãtum profecerit, hinc colligere est, quod huius prouinciæ vrbs Becerra, quæ Archiepiscopalis sedes erat, Episcopatus sub se habuerit triginta quinque.

Gala.1. Tyr.14. bel.12.

Arabia Petræa, quæ à posterioribus Arabia tertia, à nostri verò tẽporis Saracenis Barraab nuncupatur, Moabitidem, Idumæam, Amalechitidem, & Cedar, regiones suo ambitu continet. atque à Septentrione, Arabiæ felici, Iudææ ac Palestinæ contermina est; ab Occasu clauditur Cassio monte, atque alluitur mari Aegyptio; à Meridie verò cingitur Aegypto & interiori Arabici pelagi seu maris rubri sinu. Denique ad solis ortum per latissimas, & squalidas solitudines ad flumẽ Euphraten vsque excurrit.

Petræa autem dicta est, à vetustissimo oppido Petra deserti ipsius metropoli supra mare mortuum sito.

Tyr.bel. sacr.lib.10. cap.5.li.11. cap.26.lib. 16.cap.6.l. 20.c.29.& sepe alibi. Vitriac. cap.96. Brocard. in præfat. descriptio. loc.ter.s.

Hanc regionem etiam Syriam, Sobal siue Zobal in sacris voluminibus appellari multi authores scribunt. Eandem † à Nabaioth primogenito Ismaëlis, Iosephus & Hieronymus Nabathæam, & Nabathenam, & qui eam incolunt, Nabatheos, Nabutheos, & Nabathenos, aliàs Tubianęos quorũ aliquoties in sacris literis, frequens autem in Iosepho fit mentio, nuncupari referunt. atque etiam nunc, vt Hieronymus attestatur, familiæ eorum, oppidaq;, & pagi, ac munita castella, & tribus hac appellatione celebrantur.

Breid.ibid. Niger geogr. As.com.4.p.516. † Genes.25. Isai 60. 1.Machab.5. 9. 2. Machab.12. Ioseph.1.antiq.21. & 12.antiq.12. & 13.antiq.1.8.14. antiq. 4.5.6. Item 1.bel 6.& 6.bell.12.. &c. Hieron.quæst.Hebr.in Genes. 25.& in Isai.60.

Cosmographi verò Nabathæam & Nabatheos, non à filio Ismaëlis Nabaioth nominare videntur: sed ab huius regionis metropoli Petra, quæ olim Nabatha dicta fuit.

Plinius. Strab.l.16.

Quod ad loci naturam attinet, nisi quòd

Universidad de Deusto Biblioteca

alabastrum cãdidissimum proferre scribitur, parùm regio hæc ab Arabia deserta differre videtur; quia & ipsa in multis locis sterilis, arenosa, deserta, inuia, aquæ egens, petrosa & tota aspera est. Nihilominus tamen, teste Hieronymo, quantumuis frugum inops, pecorum plena est. Incolarum etiam plerique ex pecorum camelorumque lacte & carne viuunt. Plura, de Arabum gẽte ac moribus proferemus, cùm in descriptione deserti Pharan, dictione Cedar, de posteritate Ismaëlis differendum erit. *Hieron. in Isai. 60.*

Est in Petræa hac Arabia mediterranea & ampla vrbs Mecha, quæ suæ ambitu sexcies mille ædes continens, in agro planè sterili sita à littore maris rubri itinere dierum trium abest. In cuius vrbis meditullio ingens cernitur moles, Colosszo Romano, quod olim Amphitheatrum Vespasiani dicebatur, ferè par & similis. Perfidissimi hęc est pseudoprophetæ Mahometi delubrum, altissima turri conspicuum, quod totum concameratum, longitudine passuum centum, latitudine verò octuaginta, columnis quadringentis fulcitur. eiusque vndique parietes auro obducti, incomparabili splendore refulgent. qui dum lychnorum pẽsilium ad tria millia perpetuò ardentium lumen recipiant, incredibili fulgore intuentium oculos perstringere feruntur. *Brocard. in præfat. loc. ter. S. Brei. ibid. Salig. tom. 5. cap. 3. Aloys Cadamust. nauig. 6. 33. et 56. in Bro. p. 40. 42. Ludo. Roman. Patr. nauigat. li. 1. cap. 8.*

In huius delubri medio ferrea arca, in qua Mahumeti corpus conditum adstruunt, à Magnete lapide (qui naturali quadam vi ferrum attrahit) sublata, in aëre dependet. Sic impostor ille, vt vius ficta pietate, iniquis legibus, vi & armis populum seduxerat, ficto miraculo etiam mortuus miseros fallit, & in grauiorem sui damnationem à suis superstitiosè colitur & adoratur. *Negatta. men Lodo. Romanus, atq; ait ab imperitis confictum lib. 1. cap. 8. 11. 12.*

Quemadmodum enim Christiani religionis ergò vndiq; ex toto orbe Hierosolymam ad inuisendum Iesu Christi Seruatoris nostri monumentum confluunt: ita proh dolor Saraceni & Turcæ, alij ex Arabia, Aegypto, & Aethiopia; alij ex Syria, Persida, & vtraq; India peregrinationis ergò turmatim huc concurruut, vel vt aliquid auxilij ab inope percipiant, vel honorem, quem Deo Opt. Max. debent, falsi prophetæ putrido cadaueri deferant

13.

ARAM, aliâs Aran, oppidum dimidiæ tribus Manasse vltra Iordanem, quod Segub expugnauit. 1. Par. 2.

14.

ARBEL, ad Hieronymi vsque ætatem vicus erat trans Iordanem in finibus Pellæ ciuitatis Palæstinæ. Hier. de loc. Hebr. lit. A. Benedict. in interpret. nomin. Heb.

15.

ARGA, vsq; hodie, inquit Hier. vicus est circa Gerasam Arabiæ vrbem, quindecim ab ea distans millibus contra Occidentem. Hier. in loc. Heb. lit. A.

16.

ARGOB, vrbs & regio regni Og regis Basan super Iordanem sita, quam cepit Iair filius Manasse. Eandem Moyses dimidiæ tribui Manasse in sortem tradidit. *Deute. 3. Hieron. de Hebr. loc. lit. A.*

Tempore Regis Salomonis huic regioni virum nomine Bergaber præfectum fuisse, lib. 3. Regum, capite quarto legimus. Eiusdem regionis & in quarto Regum libro mentio fieri videtur. *3. Reg. 4. 4. Reg. 15.*

17.

AROER, siue Haroër, regni Syriæ vrbs & regio est in agro Damasceno sita, cuius ciuitates prorsus deserẽdas & gregibus esse relinquendas Isaias prophetauit. Isai. 17. Bened. in interpret. nom. Heb.

18.

ARPHAS, vicus, qui Trachonitidis regionis ab Oriente terminus est. Ioseph. 3. bell. 2.

19.

ASTAROTH, aliâs Hastaroth, Aseroth, Astaroth-carnaim, & Carnaim Astadroth, trans fluenta Iordanis antiqua & magna vrbs est, sita in angulo regionis Batanææ, & confinijs terræ Hus, atque sex millibus ab Etrai seu Adar vrbe Arabiæ separata. *Hieron. de loc. Hebr. lit. A.*

Quondam hanc ciuitatem habitauerunt Carnaim siue Raphaim gigantes, vnde & Terra gigantum appellatur, quos Rex Aelamitarum Chodorlahomor interfecit, cùm tempore Abrahami contra Reges Sodomorum dimicaturus, hac exercitum duceret. *Genes. 14.*

Multo post tempore vrbs hæc Regia sedes fuit Og potentissimi Regis Basan, qui ætate Moysis solus ex huius vrbis gigantum stirpe superstes erat. Eoque à filijs Israël occiso, dimidiæ tribui Manasse in sortem data; atque cum suburbanis suis, Leuitis assignata est. *Deute. 1. Ioſ. 9. 12. 13. 11. Para. 6.*

Hinc Ozias, vnus ex fortissimis heroibus Dauidis regis, oriundus fuit. *1. Para. 1.*

Hæc Astaroth olim egregia ciuitas, in qua domum prophetæ Iob fuisse Hebræi, teste Hieronymo, tradunt: eiusdem Hieronymi sæculo grandis duntaxat vicus erat, qui Carnea appellabatur. *Hiero. de loc. Heb. lit. C.*

20.

ASTAROTH castellum. Sunt hodie, ait Hieronymus, duo castella in Batanæa hoc vocabulo, nouem inter se millibus separata, inter Edrai siue Adaram & Abilam ciuitates. Hier. de loc. Heb. lit. A.

21.

AVRAN, siue Hauran, vrbs in confinijs Damasci, à qua regio Auranitis, siue Hauranitis, eiusque incolæ Auranitæ vocantur. Totam hanc regionem, eique contermi- *Ezec. 47. Hiero. ibid. Ioseph. 15. ant. 12. 13. & 17. anti. 17. Item. 1. bel. 1 5. & 2. bell. 4. 14. 17.*

nam Trachonitidem, itemque Batanæam, Imperator Augustus liberali donatione Herodis Iudæorum Regis ditioni adiecit. Eadem regiones post Herodis mortem idẽ Imperator Philippo Herodis filio; & postremò Claudius Cæsar Agrippæ eius nepoti, donauerunt. *VVilh. 22. bel. sac. 26.*

Anno post Virginis partum millesimo centesimo octuagesimo secundo, Saladinus Damasci totiusque Syriæ rex contra Christianos exercitum ducens, regionem hanc ranssisse scribitur.

22.

BAALHERMON, mons est trans Iordanem ad Solis ortum, è regione Paneadis & Libani, in finibus Palæstinæ situs. ad quẽ vsque terra filiorum Israël, dimidiæq; tribus Manasse extenditur in cuius vertice idôlo Baal insigne extructum erat templum: quod, vt Hieronymus refert, ab ethnicis cultui habebatur. *Iud. 3. 1. Para. 5. Hieron. in loc. Hebr. lit. A. dict. Aermon. & li. B.*

23.

BASAN, siue, vt septuaginta interpretes habent, Basanitis, regio est trãs Iordanem, quæ longitudine à torrente Iaboc, vsque ad terminos Selcha Gessuri & Machati: latitudine verò à mõtibus Galaad, Seir & Hermon, vsq; ad mare Galilææ & Iordanem porrigitur.

Porrò nomen hoc Basan, Hieronymo autore, pinguis & vberrima interpretatur. A terræ siquidem natura regio hæc appellationem sortita est. vtpote quæ vliginosis, vberrimis, herbarumque fertilissimis pascuis abundat, ac omnes, quæ trans Iordanem sunt, terras fœcunditate excellit. vnde agnos arietes, & vaccas, quæ hic nutriebãtur, quòd pinguissimæ essent, sacræ literæ semel ac iterum commendant. *Hieron. in Isai. 33. Ioseph. 4. Antiq. 4. Deute. 32. Amos 4. iuxta. 70. interpret. Hiero. ibi. Isai. 2. Ezech. 27. Zacha. 11. Hieron. in Isai. 2. & Zacha. 11. Bened. in interpret. nom. Heb. dict. Basan Marc. 5.*

Ob hanc luxuriantis soli vbertatem frequentibus nemoribus prouincia hęc filuescebat, in quibus altissimæ præstantissimæq; crescebant quercus. vnde quercus Basan, quasi præcipuo ac commendatitio titulo optimæ excellentissimæque quercus à Prophetis designatæ sunt. Hæ, quòd glaudiferæ essent, gratissimum porcis præstabant pabulum; quorũ magnam hic fuisse frequentiam, vel inde colligere est, quòd huiusce regionis duo porcorum millia Christi permissu à dæmonibus in mare præcipitata atque submersa, Euangelica referat historia.

Cùm itaque terra hæc optima fructuosissimaque esset, olim à robustissimis gigantibus habitatafuit: & Terra Raphaim, id est, gigantũ, dicta. Quos cùm Chodorlahomor, vt etiã supra memini, vnà cum tribus alijs Regibus, qui ab eo stabant, contra quinque Sodomorum Reges hac exercitum ducens, occidisset, vnus, qui ex gigantum reliquijs quadringentesimo quinquagesimo post anno supererat, Og nomine, vir heroica corporis statura, nec viribus, nec virtute alicui inferior, vniuersæ Basanitidi regioni Rex imperabat. ac præter innumeras, quæ muris carebant, sexaginta in hac ditione vrbibus magnis præerat. quæ altissimis muris, portis, vectibus, atque æreis seris firmiter munitæ erant. Has verò, licet firmissimas ciuitates, atque muris, aggeribus & fossis cinctas, Sacra scriptura & D. Hieronymus aliquoties vicos & villas vocant. vn de intelligimus vicorum villarumque nomine nonnunquam vrbes maximas designari, *Dent. 3. Dent. 3. Ioſ. 13. Iud. 10. Hieron. de loc. Hebr. lit. A. dict. Auoth Iair.*

Postmodum cùm filij Israël Og regẽ Basan, eiusque filios occidissent, ac omnes ipsius copias prostrauissẽt, strenuus Israëlitarũ, heros Iair filius Manasse prædictas sexaginta vrbes situ & arte munitissimas expugnauit, atque ex nomine suo, Auoth Iair siue Hauoth-Iair, id est oppida Iair appellauit. quo vocabulo sæpius in sacris literis celebrantur. Quę quidem vrbes omnes, atque adeò vniuersa terra regni Basan, à Moyse duce Israëlitici populi, dimidiæ tribui Manasse in possessionem data fuit. *Ioſ. 17.*

A Salomone Rege, præter regionem Argob, etiam tota hæc prouincia Basan, Bengabero, cuius supra mẽtionem fecimus, regẽ da tradita fuit. Meminit huius terræ Isaias, prædicens illam concutiendam ac in ruinam detrahendam. *3. Reg. 4. Isai. 26. & 33.*

24.

BATHANEA, & Batanæa, Batania, Bethania, & Bataldis, regio est Trachonitidi confinis, sita trans Iordanem, cuius incolæ à Iosepho Batanæi dicuntur. Hanc regionem vnà cum Trachonitide & Auranitide Zenodoro, qui eam possederat, ademptam, Augustus Cæsar regali dono Herodis senioris imperio adiecit. Qui cùm esset morti proximus, eadem vnà cum Gaulonitide & Paneade extremæ voluntatis tabulis Philippo filio suo assignauit. Postmodum donante Claudio imperatore regi Agrippæ Herodis nepoti cesserunt. *Ioseph. 4. ant. 5. & 9. anti. 10. & 13. am. 12. et 17. anti. 2. 10. 17. et 18. antiq. 8. 9. & alibi. Hieron. de loc. Hebr. Ptolom. 4. Asiæ tab.*

25.

BEDEGENE, aliâs Bettegene, locus ad radicem Libani situs. vbi limpidissimæ emanant aquæ, vnde & Domus voluptatis dicitur. Quem Occidentales Christiani bellica manu occupauerunt & deprædati sunt, ac postea cũ adiacentibus viculis incendio deuastauerunt. Tyr. 21. bel. sacr. 10. & 22. bel. sa. 22.

26.

BETHENABRIN, aliâs Bethenabro, vicus portis & muris munitus, quẽ in expeditione Vespasiani Cæsaris seditiosi ex Gadara profugi occupauerunt. Qui dum Romanis contra ipsos castra mouentibus egredientes occurrũt, ab illis occisi sunt, ac vicus direptus, ignique traditus. Ioseph. 5. bel. 3.

27.

BOSRA, quæ Hebraicè Beesthera, Hieronymo Beesthara, aliâs Bozra, Bostra, Bosdra, Borstum, Orsa, Bosora, Boseron, Bostron, & Bersa; nunc autem vulgò Buseret, Busseret, Busrit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hieron.de loc.Hebr. lit.A.et lit. B.C.E.I.T.

Bustri, & Burseth appellatur, in regionibus Basanitide & Trachonitide vetustissima simul & munitissima vrbs est. ab vrbe Adrach seu Adra viginti quinque millibus; ab Edrai verò siue Adara, vigesimo quarto lapide dissita.

Ioſ.21.

Est & altera Bosra in regione Moab, & tertia in Idumæa. de quibus suo loco disseremus.

Hęc porrò, de qua nunc agimus, Trachonitidis regionis caput fuit. atq; in expugnatione terræ, quæ trans Iordanem est, ab Israëlitico populo occupata, dimidiæ tribui Menasse attributa. atq; vnà cum suburbanis suis, Leuitici generis sacerdotibus data fuit.

Tyr.bel.sa. li.13.ca.2. & lib.14. cap.12. Vitr.c.96. Brocard. in præfat. de scri. loc. terr.S.& itin.3. Brei.ibid. Salig.tom. 5.cap.3. Tyr.lib.16. bel.sa.8. 9.10. Vit.c.47.

Post autem, Christi fidem religionemq; amplexata, Archiepiscopali sede nobilitata fuit ac totius deserta seu primæ Arabiæ metropolis facta. cui nouemdecim Episcopatus subiecti parebant.

Postea in Saracenorum manus deuenit. quam cùm aliquot sæculis possedissent, anno tandem reparatæ salutis post millesimum centesimum quadragesimo tertio, Hierosolymitanus rex Balduinus eius nominis tertius cum ingenti Christianorum exercitu eam recuperare tentauit. Sed præter opinionem longè munitissimam inueniens ac ab hostium præsidio præoccupatam, infecto negotio per instructas illi à Saracenis insidias non sine graui damno ac maiori periculo reuersus est.

Tyr.21.bel. sa.8. Idem 23. bell.sa.20. 21.22.

Eandem postremò Saladinus voluntaria ciuium traditione sine bello, suo imperio asciuit. Cuius agrum Balduinus quartus, Hierosolymorum Rex anno Christi millesimo centesimo octogesimo hostiliter depopulatus est.

28.

CAMON, ciuitas terræ Galaad, in tribu Manasse. in qua Iair Galaadites Iudex populi Israëlitici sepultus est. Iudic.10. Ioseph.5. ant.12. Hieron.de loc.Hebr.lit.C.

29.

Hieron.de loc.Hebr. lit.C.

CANATH. vrbs sita in tribu Manasse regione Trachonitidis iuxta Bosram, inter loca saxosa, aspera & deuia. quam cùm cepisset Naban, appellauit Nabotholiam.

Iosephus 5. ant.5.& 1. bell.4.14. & in vita sua.

Iosephi autem, Ptolomæi, & Hieronymi temporibus, Canatha, seu Cannatha, Cana, Chana, eiusq; incolæ Canathenses dicebantur, atq; à Iosepho quidem & Ptolomæo Cælesyriæ, à Hieronymo verò Arabiæ annumeratur.

In agro ciuitatis huius Herodes senior instructa contra magnum Arabum exercitum acie confligens victor extitit: at redintegrata ibidem pugna, victus ac fugatus est.

30.

CARNAIM, Iosepho Carnaïn, aliàs Grana, munita ac magna Galaaditicæ regionis ciuitas est, sita vltra torrentem Iabocad Septentrionem. quam cùm Iudas Machabæus expugnasset, fanum, quod in ea erat, incendit; ac vnà cum omnibus, qui in ipsum confugerant, exussit. 1. Machabæor.5. cap. Iosephus 12. antiq.12.

31.

CARNION, aliàs Carmon, præsidium in terra Galaad, propter locorum angustias accessu difficile & inexpugnabile. 2. Mach. 12.

32.

CASPHOR, ampla & firma Galaaditidis ditionis ciuitas, in monte, vt Hebraici nominis eius interpretatione apparet, sita. Casphor siquidem Hebræis argēteus siue desiderabilis mons interpretatur. 2. Mach. 5.

33.

CAVAN, locus in campestribus Iordanis, per quem Saladinus à Damasco Scythopolim pergens, exercitum duxit. Tyr.22.bell. sacr.26.

34.

CAVEA Roob, Vallis est angusta, aspera, & illac iter facientibus periculosa, sita in regione Trachōitide inter Corozaim & Bosram ciuitates, quā Christiani Hierosolymorum Reges in Damasci & Bosræ fines exercitum ducentes, semel iterumq; trāsierunt, Tyr. bell.sacr.lib..3.cap.18.& lib.16.ca.9.12.

35.

Brocard. itin.6. Breid.ibid.

CEDAR Hebræis Chedar, ciuitas est gloriosa, in montanis Seir siue Sanir alto ac firmo loco sita, quæ ciuitate Corozaim versus Orientem quatuor miliaribus abest.

Quidam multum hallucinantes vrbem Cedar à Iosepho Gamalam seu Camelam vocari existimant: cùm tamen hæc longè alia ciuitas sit, de qua infra agetur.

Transit hanc ciuitatem Cedar celebris ac publica Via, quæ in Syria initium habens, & per Corozaim, Capharnaum, ac littus maris Galilęę delabens, iuxta Bethsaidam in duo itinera diuiditur, quorum vnum per Galilæam procedens, in Occidentem ad mare magnum ducit: alterum totam præteriens Palæstinam, in Aegyptum vsque excurrit.

Cant.1. Iudit.1. Fretel p.8. Psal.119.

Meminit huius ciuitatis Cedar & Salomon in Cant. & liber Iudith. Sūt etiam qui Regem Dauidē in Psal. suis eius quoque mentionem facere putant, cum ait: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. habitaui cum habitantibus Cedar. multum incola, seu, vt Hebræi, peregrina fuit anima mea. Nonnulli tamen eum de Cedar regione loqui asserunt. Alij porrò per tropum aut metonymiam siue transnominationem, nomine Cedar nō propriam rem, sed potius rei qualitatem significari volunt, ac hac appellatione obscuritatem & tenebras denotari.

Hieron.in Ierem.2.

36.

CEPHARNOMA vicus. Ioseph. in vita sua. pag. 575.

37. COELE-

37.

3.Esdr.2. 6.7.8. 1.Mac.10. 2.Mach.3. 4.8. Ioseph. 11. antiq.5.& 13.anti.19. & 15.ant. 5.& 1.bel. 4.5.14.& aliàs sæpe. Ty.17. bel. sacr.1.& 22.bel.sac. 20. Vitr.c.46. Brocard. præfat.de script.ter. S. Brei. ibid. Ptol.tab. 4.As. Plin.li.21. cap.18.

COELESYRIA, siue Coelessyria, quæ & Syria-Coele seu Coeles, id est, Caua, Curua, humilis aut inferior Syria dicitur, maioris Syriæ pars est, quandoq; Minor Syria appellata. Nam à κοῖλος, quod Græcis cauū significat, Coelesyriæ nomen habet. Regio siquidē est campestris, humilis, depressa, & cōcaua, atq; altissimis montib. quaquauersum vallata. cuius in sacra scriptura & Iosepho frequens fit mētio.

A Meridie Arabia deserta; ab Occidente Phœnicia; & à Septentrione, Valania fluuio cingitur: versus Orientem autem, vsq; ad Euphratem fluuium extenditur. Amplas ac præclaras habet ciuitates, Adrach, Canathan, Damascū, Abilam, Heliopolim, Apamiam, Laodiceam, Antiochiàm, aliasq; quàm plurimas. Scribit Plinius iuncum odoratum hic nasci. Postellus nostri sæculi author ait eam nunc Boca & Bocalbalbec appellari.

38.

Hieron.de loc. Hebr. lit.C. Brocard. itin.3.et 5. Brei. ibid.

COPAR, locus trans Iordanem est, inter vrbem Paneadem & Siluam quandam situs, in quo, cùm Christiani prædictam vrbem obsidione cinxissent, Amordus Damasceni regni præfectus, qui Christianis auxilio erat, castra habuit. Tyr.15.bell.sacr.9.

39.

Matth.11. Lucæ 10. Hieron. in Matth.11. Hieron. de loc.Hebr. lit.C. Breid.it.3. Sal.tom.9. cap.9.

COROZAIM, siue Corozain, Chorozaim, Chorazain, Chorazain, Græcè Chorazin, inclyta Galilææ ciuitas est, quę inter 10. celebriores vrbes Decapoleos numeratur. Sita è regione Capharnai ad mare Galilææ, in vlteriori, hoc est, Orientali Iordanis ripa. atq; contra Meridiē à ciuitate Sueta, & contra Occidentē ab vrbe Cedar, à singulis quatuor miliaribus distat. Versus Orientē verò à Capharnao in secundo lapide abest. Hic Christus, vt ex ipsius exprobratione non obscurè colligitur, frequenter cōcionem habuit, & plurima signa ac virtutes edidit. Quibus cùm Corozaimitæ ad agendā scelerum pœnitentiam non commouerentur, Dominus ciuitatē hanc, simul & Bethsaidam incredulitatis ac iniquitatum eius sororē, miserabiliter deplorauit & planxit, grauemq; cōdemnationem cōminatus est, dicens: Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethsaida; quia si in Tyro & Sidône factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere sedentes, pœnitentiam egissent. Veruntamen dico vobis: Tyro & Sydōni remissius erit in die iudicij, quàm vobis. Quorū verborum D. Hieron. hanc reddit rationem, quòd Tyrus & Sidon, licet vrbes essent idololatriæ & vitijs deditæ, naturalem tantū legem calcauerint: istæ verò post transgressionem naturalis legis & scriptæ, signa etiā quæ apud eos facta sunt, parui duxerint, nec peccatorū pœnituerint.

Ob quam culpam etiam in præsentisæculo Dei vindictā experti videntur. Testatur enim D. Hier. sua ętate Corozaim fuisse desertā. atq; etiamnū antiquę eius dūtaxat ruinę supersūt.

Sunt qui putant Antichristum in Corozain fore nascendum & nutriendum; quem tamē in Babylonia nasciturum esse, plurimorum sententia est. Fretell. pag.7.

40.

DAMASCVS, Hebraicè Dammesec, vrbs omnium, quæ in ea regione sunt, & vetustate originis, & magnitudine pulchritudineque nobilissima, ac totius Syriæ metropolis. quā Sacrę litteræ, diuersi historici, illustris deniq; fama longè lateq; per vniuersum terrarum Orbem celebrant atq; commendant.

Ty.17.bel. sacr.2. Ez.ec. 47.

Sita est in campo plano ad Septentrionē terræ promissionis, vltra Libanum mōtem, (qui inter ipsam & Cęsaream Philippi interiacet,) qua parte Palęstinæ siue terræ promissę termi nos attingit. A Hierosolymis verò sex dierum itinere distat. Si munitionē ęlegantiamq; spectes, sublimibus mœnibus circundatur, firmissimisq; portis, & solidis turribus egregiè munitur: quarum quatuor insigni fastigio altiores se cōspiciendas præbent. Mœnia, alta fossa ambit: qui pensilibus siue versatilibus pontibus traijcitur: Ad hæc præcellentis structurę arcem semper habuit altissimam iuxta ac munitissimam. cui, quod Florentinus quidam eā instaurasset, in vetustissimo marmore multis sæculis insculpta apparuerūt lilia, insigniaFlorentinæ vrbis.

Breiden. itin.5. Ludouic. Roman. Patriarch. nauigat. lib.1.ca. 5. Ioseph.13. antiq.21. Heroldus contin.bel. sacr.lib. 6. cap.4. Ludouic. Roma. vbi supra. Ludouic. Rom naui. lib.1.c. 6.

Ædes tū publicę, tum priuatæ, foris licet inelegantes sint, intus tamen decentissimæ, ac vario marmore, cōprimis verò ophite lapide exornatæ. quæ penè singulæ singulos habent fontes, excellenti ac operosa arte, opere præsertim tessellato egregiè elaboratos. Deiubrū verò, vt loci capedine ciuium ędes excedit, ita pluribus quoq; & magnificentius ornatis fontibus decoratur.

Præter tantam fontium multitudinem, duo amœnissimi & nauigabiles fluuij Abana & Pharphar, quorum Naaman Syrus in Regum libris facit mentionē, limpidissimis suis aquis vrbem irrigant, ac omnigenis mercibus ditant. & ille quidem à Meridie & Occidente allambit vrbis mœnia: hìc verò vrbem ipsam medius perfluit. Sed & Chrysorrhoas, qui vt nomen indicat, aurifluus est, Damascū etiam præterfluere scribitur. 4.Reg.5.

Ager qui vrbi adiacet, quamuis soli natura sterilis & aridus sit, attamen prædictis fluuijs, varijsque fontibus, & ex propinquo deductis aquarum meatibus copiosè totus irrigatur & vligino sus redditur, vt consitionib. idoneus fiat, frumenti, generosissimiq; vini ferax, ac pecoribus pascendis cōmodissimus. Vuarum recentiū toto anno illic vbertas est: & laudatissimorū omnis generis fructuū abundantia. Hìc crescunt proceræ oliuę, suauissima poma, pruna, pyra, persica, mala punica, chrysomela, & amygdalæ. Sed nec albæ, quæ Damascenę vocantur, rubræq; rosæ ibi desunt, longè nostris pulcriores. Huiusmodi arborum fruticumq; innumeris penè pometis ac hortis instar condensorum nemorum vltra quinq; aut amplius miliaria ciuitas ambita fuit. Ty.17.bel. sacr.3. Vitriac. cap.46. Ludouic. Roman. nauigat. lib.1.ca. 5. & 6.

Hinc legimus Holofernē, dum per campos Damasci in diebus messis exercitum duceret,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iudith. 2. omnia fata succendisse, omnesque arbores &
Esa. 37. bel. vineas incidisse. Similiter & Christianis Da-
fac. 3. ct. 4. mascum obsessuris pomaria sepibus distincta
ac circumsepta multum negotij exhibuisse.

Plin. li. 36. cap. 8. Apud Plinium inuenimus, circa Damasci lapidem Alabastriten effodi, cæteris cãdidiorem; atque teste nostri temporis historico Mirachele Aitsingero Austriaco, fragrantia hîc
In descrip. terr. promis. num. 108. nascuntur aromata, ex quibus aquæ eximũ tur incredibilis odoris, quæ ob suam excellentiã apud nostrates aquę Damascenæ appellantur. Incolæ, quorum magna Damasci semper
Ludouic. Roman. nauigat. lib. 1. c. 6. frequentia fuit, opulenti sunt. & maior illorũ pars elegantissimo artificio ex bombycũ vermiculorũ tenuissimis lanis, serico, aliaq; materia, omnifarios ac diuersorum colorũ bombycinos, sericos, & byssinos texunt pannos: & ex zyli seu gossipij fruticis lanugine, candidissima mollissimaq; zylina siue gossipina lina
Ezech. 27. conficiunt. Quapropter Propheta Ezech. de negotiatione Tyri agens, hæc de Damascenis mercibus, quæ Tyrum aduehi solent, meminit: Damascenus negotiator tuus in multitudine operum tuorũ, in multitudine diuersarũ opũ, in vino pingui, & in lanis coloris optimi.
Hieron. in Ezech. 27. Quod vsq; hodie, inquit Hieronymus, cernimus, qui vinum illud pinguissimum, & lanas præcipuas ac splendentes appellat. Porrò hac etiã ætate variorum colorum serici, bombycini, gossipini & byssini panni (quia nobis Damasceni vocãtur) Damasco ad nostras partes
Plin. li. 13. ca. 5. & li. 15. ca. 13. deferuntur. Hinc quoq; habemus pruna Damascena iã in rugas siccata, quæ multo cæteris nobiliora sunt, ideoq; & à Plinio laudata.

Ob præclara hæc tum naturæ, tum artis do
Isai. 7. na Damascus, vt patet ex 7. Isaiæ capite, sem-
Hieron. de loc. act. Apost. lit. D. & in Isa. 17. per vniuersæ Syriæ caput, ac Regni sedes fuit, atque quondam, sicut & nunc, in omni Syria tenuit principatum. Vnde & tota quæ illi adiacet regio, ac magna Syriæ pars, Damascena
2. Reg 8. 1. Para. 18. Ierem. 49. Amos 1. Ioseph. 1. antiq. 14. siue Damascene, atque Syria Damasci nominatur. Ipsa verò Damascus in Scriptura sacra, Ciuitas laudabilis, vrbs lætitiæ, & domus voluptatis nuncupari meruit.

Quod autem ad Damasci initia attinet, in
Gene. 10. Hieron. in Isai. 17. & Sophon. 2. Hieron. in Genes. 10. & 15. Genes. 15. antiquitatib. Hebraicis à Iosepho proditum est, eam ab Hus filio Aram, qui Trachonitidis primatum tenuit, fundatam esse. vnde & Damascus, teste Hieronym. alio nomine Aram dicitur. Qui quidẽ in Hebraicis quęstionibus, postquam sentẽtiæ Iosephi meminit, Damascum à Damasco filio Eliezer procuratoris domus Abrahami, cuius in Genesi fit mentio, conditam & nuncupatã scribit. Cuius diuersitatis hæc potest esse ratio, quod Damascus filius Eliezer ciuitatem ab Hus conditam, illustrius instaurauerit, ideoq; ex Aram à suo nomine Damascum appellauerit: atq; hoc ipsum Iustinum, Stephanum, aliosq; Cosmographos permouisse, vt Damascum vrbis scriberent conditorem.
Iustin. lib. 36.

Inuictissimus Iudæorũ rex Dauid, vir pietate
2. Reg. 8. 1. Par. 18. Ioseph 7. antiq. 5. bellicarumq; rerum scientia insignis, cùm anno regni sui 9. Imperij limites proferret, inito prælio cum Adado Damasci & Syrorũ Rege, 22. virorum millia de exercitu eius cecidit ac prostrauit, reliquos in fugam egit, regiamque vrbem Damascum ac totam Syriam suo imperio adiecit. A qua victoria priusquam triumphator cum aureis trophæis Hierosolymam rediret, Damascum, aliaque oportuna loca firmo Iudæorũ præsidio muniuit, & Damascenos, omnesq; Syros sibi sub tributo seruire coëgit. At verò cùm Salomon septuagesimo post anno Deo Opt. Max. relicto, gẽtium idôla Diuino honore coleret, iusto Dei iudicio in reciprocã huius contra Deũ inobedientiæ pœnã, Damasceni hoc tributi ac seruitutis iugũ à se excusserũt, sibiq; in regẽ præfecerunt Razon filiũ Eliada. ac deinceps ab Israële separati, proprio regi paruêre. Hinc de Elia
3. Reg. 11. *3. Reg. 19. Eccli. 48.* propheta habemus, quòd in spelunca montis Sinai seu Oreb Deũ in spiritu videns, iussus sit vt in Damascũ iret, atq; Azaëlem in Syriæ regem vngeret. Quod mandatũ, eius discipulus
4. Reg. 8. Elisæus Damasci agens, impleuisse videtur, quãdo videlicet cum lacrymis Azaëli prædixit, ipsum Syriæ futurum esse regem, multaq; mala Israëli illaturum.

Verùm enimuerò cùm, vt ferè fit, vbi opes abundant, ibi & fastus & scelera luxuriare, factum est, vt & gloriosa illa ciuitas Damascus
Amos 1. 8. Isai. 8. 10. nimio luxu diffluueret, ac in grauissima quæli-
17. Ierem. 49. Zach. 9. bet scelera dilaberetur. Ob quæ sacri prophetæ Amos, Isaias, Ieremias, & Zacharias Diuino spiritu afflati prædixerunt Damascum capiendam, succendendam, ac in ruinas & aceruum lapidum conuertendam.

Iuxta quorum oraculum Assyriorum rex
4. Reg. 16. Ioseph. 9. antiq. 13. Teglatphalasar ab Achaz rege Iuda prece & precio conductus, auro nimirum, argento & thesauris templi ac palatij, valido exercitu Damascum expugnauit & exussit, Regemq; eius Rasin occidit, ciues verò Cyrenem in Africam transtulit. atq; in illorum locum ex Assyrijs Damascum colonias misit.

Post quem à Babyloniorum rege vsq; adeò
Hieron. in Isa. 17. l. 5. deuastata fuit, vt prorsus deleta & subuersa, ad tempus desierit esse ciuitas, & tantummodò parietinæ ac pristinæ potentiæ vestigia in ruinarum magnitudine demõstrarentur. donec sub Macedonibus & Ptolomæis rursum
Ioseph. 4. antiq. 14. instauraretur, & in pristinum statum restitueretur. Tandem verò Pompeio Magno Romanum exercitum in Syria gubernante, Damascus à Metello & Lollio capta, in Romanorũ potestatem deuenit. Plurimum hæc ciuitas nobilitata fuit illustri conuersione ac conuersatione D. Pauli gentium Apostoli, qui adhuc
Act. 7. 9. 22. adolescens (vt obiter ista referam) à principe sacerdotum epistolas Hierosolymæ sollicitauit, quas in Damascũ ad synagogas perferret, vt si quos Christianæ fidei seu viros seu mulieres inuenisset, vinctos Hierosolymã puniendos perduceret. Ea potestate obtenta, Damascum iter fecit. Cùm autem iam vrbi appropinquasset, medio die subitò cælestì lumine ipsum circumfulgurante in terram prostratus
Hieron. in Ezech. 27. est, & nimia luminis illius claritate excæcatus: oculos amittens carnis, vt mentis acciperet. Tum verò Iesu Saluatoris voce increpitus, totus in alium hominem conuersus est, atque

atq; à viris, qui erãt ei itineris comites, manu ductus in Damascum. vbi toto triduo non videns, neq; comedens aut bibens, orationibus vacauit. Quo tempore eam plerique illi contigisse visionem putant, de qua in epi. ad Cor.
2. Cor. 12. scribit, cùm ait: Scio hominem in Christo ante annos 14. (siue in corpore, siue extra corpus nescio: Deus scit) raptum huiusmodi vsq; ad tertium cælum. Et scio huinsmodi hominem (siue in corpore, siue extra corpus, nescio: Deus scit) quoniam raptus est in paradisũ: & audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Ac ibidem reuelante Domino edoctum esse Euangelium: quod se non ab homine accepisse aut didicisse asserit, sed per reuelationem Iesu Christi. Post hoc triduum à Christi
Galat. 1. Act. 9. Breidenb. tim. 5. Fretell. discipulo Anania (cuius domus in hodiernũ vsq; diem ibidem habetur memoria) per impositionem manus visum recepit, & baptizatus est atq;, vt quidam volunt, pro Sauli, Pauli nomen accepit. Qui mox in ipsa ciuitate, vbi in Christianos fæuire decreuerat, atque adeò in Iudæorum Synagõgis Christum liberrima
Galat. 1. Act. 9. 2. Cor. 11. voce per dies aliquot prædicauit. Atque inde statim in Arabiam abiens, primus inter gentes Christi gratiam euangelizauit.

Hinc verò elapsis tribus annis Damascum
Ludouicus Roman. lib. 1. ca. 6. Breidenb. tim. 5. Tyr. 14. bel. fac. 12. Ludouic. Roman. nauigat. lib. 1. ca. 6. reuersus fuit. Cui Iudæi, qui ibidem agebant, struxerunt insidias, vt eum occiderent, atque præfectum gentis Aretæ Regis ad hoc induxerunt, vt portas die ac nocte obseruari curaret, ne ipsorum manus effugere posset. Cæterùm à discipulis nocte è fenestra per ciuitatis murum in sporta demissus, manus quærentiũ se euasit. Quo locoetiam num turris extat, quę huius rei firmat memoriam.

Habuit etiam hæc vrbs inter cætera ornamenta Archiepiscopum, cui multis sæculis
Hieron. in loc. Act. Apost. lit. D. 11. Episcopatus subiecti fuerunt. Præterea templa complura, eaque magnifica hîc visere fuit. Inter quę vnum reliquis præstabat, quod instar basilicæ D. Petri vrbis Romæ constructum erat, nisi quod in meditullio nulli erant imbrices, vel tecta, sed sub dio patescebat. In hoc templo peculiari cultu sanctissimi vatis Zachariæ corpus seruabatur. id quod etiam postea cùm vrbem hanc occupassent, summa in æstimatione habuerunt Saraceni.

D. Hieron. describens loca actuum Apostolorum, refert Damascum suo æuo Saracenorum fuisse metropolim. eaque propter eorum Regem Nauuiam famosam in ea sibi suæque gẽti dedicasse basilicam: Christianis in circuitu ciuibus Baptistæ Ioannis Ecclesiam frequẽtantibus. Quod factum existimo, cùm Cæsar
Onuphr. in chron. Ecclesiast. Iulianus Apostata rerum potiretur. Nam scribunt historici Damascum, totamque Syriam vnà cum Hierosolyma, Alexandria & Aegypto, anno Christianæ redemptionis sexcentesimo trigesimo sexto à Saracenis duce Haomaro Romanis ereptam esse, ac nefario Mahometis cultui colla submisisse.

Porrò anno salutis supra millesimum cen-
Tyr. bell. fac. lib. 17. ca. 1. 2. 3. 4. 5. 6. tesimum quadragesimo septimo, mẽse Maio, Conradus eius nominis tertius Romanorum Imperator, Ludouicus iunior, pijssimus Francorum Rex, Balduinus III. Hierosolymorum
Vitr. c. 46. rex, Henricus Dux Austriæ, prædicti Imperatoris frater, Fredericus cognomento Barbarossa siue Ahenobarba, Sueuorum & Vindelicorum dux, & postea Conrado in Imperio successor, & Theodoricus illustrissimus Flandrorum comes, multiq; alij tũ sæculares, tum Ecclesiastici Christiani principes, in Ptolemaidensi ciuitate congregati, statuerunt Damascenam vrbem nostris admodum infestam, armata manu Saracenis extorquere. Cùm itaq; tres selectissimi tam equitum, quàm peditum exercitus hac de causa conuenissent, Germanorum nempe, Francorum, atq; Christianorum in terra sancta habitãtiũ; assumpto, pro more, ab Hierosolymis viuificę Crucis salutari ligno, Damascum vnanimiter contenderunt, eiusque pomaria, prædia, & suburbanos hortos summo labore perrumpentes, atq; fluuium, qui iuxta vrbis muros defluit, à Damascenis excipiẽtes, vrbem ab Occidentali parte longè lateq; obsederunt. Cæterùm Syrorum, qui ipsis itineris duces fuerant, falsis consilijs nimis creduli, (erant enim illi maxima pecuniæ summa à Damascenis corrupti) castra mouentes, Orientalem vrbis partem obsederunt. Quo obsessis nihil melius accidisse potuisset, nam illi deserta ab hostibus castrorum loca mox occupantes, aquam & comeatum omnẽ nostris impedierunt. Tũ Christiani Principes quantos nunquam legimus conuenisse, paucorum fraude proditi, ob victualium inopiã obsidionem soluere, ac re infecta abire coacti sunt.

Eandem vrbem Haalon Imp. exercitus Tar-
Herold. 4. contin. bel. sacr. 14. tarorũ anno 1262. obsidione tentauit, atq; vna & altera oppugnatione frustra facta, Damasci Regem, quem captum secum habebat, vt vinctus erat, statuit sub ipsis mœnibus in conspectu ciuium & filij, qui in vrbe erat, comminãs nisi vrbem statim dedant, exquisitissimis tormentis se illum perditurum esse. Quas minas cùm ciues contemnunt, Damascenorum Rex in frusta concerptus est, atq; vrbs longè quàm antea animosius oppugnata, in manus Tartari deuenit qui filium suum nomine Agabum Damasci Regem creauit.

Denique circa annum Christi millesimum
Herold. 6. contin. bel. sacr. 2. & quadringentesimum, Parthorũ Imperator Tamerlanes, siue, vt alij scribũt, Temyres, qui terror gentium appellatus est, coacto duodecies cẽtenum armatorum milium exercitu, Damascum petens, suburbia diripuit, atq; vt Epiphaniæ, quam Alapiam vocant, & Edessæ fecerat, cæsorũ cadauera, ac captiuos omnes in fossam vrbis præcipitari, ligna, terramq; super his accumulari mandauit. Hac itaque ratione iacto aggere, dura obsidione toto semestri vrbem fatigauit, ac tandem valida oppugnatione expugnauit. Vrbe potitus, arcem, in quam præsidium se receperat, situ munitissimam, & inexpugnabilem, vt videbatur, ac quę præ nimia altitudine scalis æquari non poterat, occupare contendit. Quam licet illi, qui eam defendebant, dedere cupiebant, parum id suam virtutem atque existimationem illu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtaturum eſſe cenſens, mox in vicino multò ſublimiorem arcem extruxit. ex qua continuo tam nocte quàm die omnis generis tela in ſubiacentes hoſtes conijciens, eos tandem penè omnes confecit. Tum maiori parte muri deturbata, cum ſuis in arcem irrupit, eamque occupauit. Ab vrbe autem hoſtiles manus rogatus abſtinuit, idque propter maieſtatem templi, quod in ea auguſtiſſimum ornatiſſimumque extabat, atque tanta amplitudine præcellebat, vt in circuitu quadraginta magnis porticibus ambiretur. intus verò nouem millibus ampullis (lampades ſiue lichnos penſiles fuiſſe puto) regum ſumptibus egregiè decorabatur, quæ omnia ex auro argentoque effabrè ducta erant.

Cæterùm dum hinc in Aegyptum exercitum duceret, ab Aegyptijs aſtu quodam Damaſcus occupata eſt, atque Tamerlani erepta. Id ille indignè admodum ferens, Aegyptum depopulatus eſt, & in Cœleſyriam exercitum reducès, rurſus Damaſcum obſidione cinxit, ac in tertiũ vſq; menſem acerrimè oppugnauit. Annona interim in vrbe deficiente, præſidiarijsque nocte per portam aufugientibus, qua parte vrbs ab hoſtibus non obſidebatur; vrbem defenſoribus vacuã ſine labore expugnauit. Quam cùm victor intrat, Mahometi Pontificem ſuppliciter ipſi occurrentem, vnà cum ſacrificulis in templum ire iubet, qui dicto obedientes fuerunt. atq; eodem mox magna ciuium caterua ad decies ter mille homines, tanquã ad certum ſalutis aſylũ confugit. Tamerlanes verò templo occluſo, magnam lignorum ſtruem in circuitu erexit, eiq; iniecto igne, quotquot in templum ſe receperant, ad vnum omnes ſimul cõcremauit. Funditus deinde vrbem diruit, ac ita complanauit, vt cùm ciues, qui fuga elapſi fuerant, theſauros ſuffoſſos ablaturi redirent, regionem, in qua cuiuſq; ædes olim ſitæ fuerant, agnoſcere nequiuerint. Captæ verò vrbis poſt ſe Trophæũ reliquit, tres ex caluarijs cæſorum turres ſummo ingenio erectas.

Herald.6. contin.bel. ſacr.10. Onuphr in chorn.Eccleſiaſt.

Poſtea ab Aegypti Soldano vrbs hæc in integrum reſtituta fuit, ac Mamaluchorũ præſidio firmata, multo tempore ipſi paruit. Anno autem Chriſtianæ redemptionis ſupra ſeſquimilleſimum 17. Selimus Turcarũ Imperator poſt Soldanum & Mamaluchos prælio victos & occiſos. Damaſcum cum vniuerſa Syria per deditionem in ſuam poteſtatem redegit. Cui etiam nunc ſubiecta eſt, ac magna Mahometiſtarum, nec non Chriſtianorum frequentia inhabitatur.

41.

Act.9.22. Ludouic. Roman. nauigat. lib.1.ca.6. Breidenb. itin.5.

HOC loco, qui ad primum lapidem, ſiue dimidiũ miliare à Damaſco diſtat, Paulus ſpirãs minas ac cædes aduerſus diſcipulos Domini, Dei gratia ſubitò illuſtratus eſt, atq; ex equo in terram proſtratus, audiuit vocẽ dicẽtem ſibi: Saule, Saule, quid me perſequeris? &c. Repenteq; ex lupo agnus, ex perſecutore Diuini verbi prædicator, & ex vaſe contumelię vas electionis factus eſt. In cuius rei memoriam Deo grata poſteritas eò loci Deo Opt. Max. in honorem D. Pauli templum erexit: vbi etiamnum Chriſtiani, qui Damaſci habitant, ſepeliri ſolent. Locum hunc à Syris Mergiſafer dictum inuenio: atq; Chriſtianorum exercitum Damaſcum petentem ipſo cõuerſionis D. Pauli die huc perueniſſe, ac ibidẽ biduo commoratum eſſe.

Tyr.bell. ſac.lib.17. c.2.& 3.li. 21.c.10.lib. 22.c.22.

42.

DARIA, vicus ad Meridiem Damaſci in plano agro ſitus, quatuor, aut vix quinq; à Damaſco miliaribus diſtans. vnde tota Damaſcena ciuitas, atque adeò tota regio ex plano intueri eſt.

In hoc vico Chriſtiani quotieſcunque Damaſcum exercitum duxerunt, (quod ipſos terſeciſſe legimus) caſtrametaſſe ſcribuntur.

43.

DESERTVM Arabiæ, quod terram Hus ab Oriente reſpicit, ac eadem parte ciuitati Boſtræ iungitur. Iob.1. Hiero. de loc. Hebr. lit.G.& I.

44.

Matt.14. Marc.6. Luc.11. Ioan.6.

DESERTVM Bethſaidæ, locus eſt ciuitatis Bethſaidæ tranſmarinus atq; deſertus, gramine tamen abundãs. In quem Chriſtus cum ſuis Apoſtolis à prædicatione feſſis ſeorſum ſeceſſit, vt ab obruente turba liberi, nonnihil quieſcerent. Sed concurrente etiam huc multa hominum turba, Ieſus in montem ſubijt, ibiq; ſedit cum diſcipulis ſuis. Inſtabat verò tum Paſcha, dies feſtus ludęorum. Subleuans autem oculos Ieſus, vidit maximam iam hominum conueniſſe multitudinem. Tactus ergo miſericordiæ affectu erga eos, de monte deſcendit, multa coram eis de regno Dei diſſerens. atque ſanans omnes qui malè habebant. Porrò cùm appetiſſet iam veſpera, monuerũt Apoſtoli Dominum vt turbam dimitteret, quo ſibi in vicinis caſtellis villis atque vicis de cibo proſpicerent, nihil enim ciborum vel locus ſuppeditabat, vel ipſi eò attulerant. Iuſſit verò Dominus diſcipulis huiuſmodi cõſiliũ ſibi ſuggerentibus, vt turbas per conuiuia ceteruatim centenos & quinquagenos ibi in viridi gramine facerent diſcumbere. Tum accipiens quinque panes hordeaceos & duos piſces, (qui ſolum ibi fuêre inuenti) ſublatis in cælum oculis gratias egit, ac illis benedixit, & fregit, deditq; diſcipulis ſuis, vt diſcumbentibus ea diſtribuerẽt. atq; ita Diuina hac benedictione quinq; iſti panes & duo piſciculi creuerunt partim in manibus Chriſti frangentis partim in manibus diſcipulorum diſtribuentium, partim in ore, gutture & viſceribus populi comedentis, vt præter mulieres, atq; pueros quinq; virorũ millia his ſaturati fuerint; atq; tantũ nihilominus ſuperfuerit fragmẽtorum, vt ijs duodecim cophinos impleuerint.

Ob tam illuſtre miraculum populus palam confeſſus eſt Ieſum verè eſſe prophetã illum, qui in mundum venturus erat. Ipſumq; rapere volebant, vt Regẽ crearent. Cæterùm Dominus diſcipulos quidẽ ſuos abnauigare coẽgit Bethſaidam: ipſe verò ſubduxit ſe in montem; ibique ſolus maximam noctis partem oratione tranſegit.

45.

DOMICILIVM Abrahami. vicus qui iuxta Damaſcum oſtenditur: ab Arahamo parriarcha, quòd olim ibi habitarit, nomen habens. Ioſeph.1.antiq.15.

46.

Num.21. Deut.1.3. Ioſ.12.13.

EDRAI, Hebraicè Edrehi. fortis & inclyta vrbs regni Baſan, quæ ex nominis interpretatione in monte ſita eſſe videtur. In qua regnabat potentiſſimus ille gigas Og rex Baſan. Qui cùm omnem regni ſui populum contra Iſraëlem eduxiſſet, commiſſo ante hanc vrbẽ prælio, hic cum filijs ſuis interfectus eſt omniſq; illius exercitus cęſus. D. Hieronymus ſcribit ſua ætate vrbem hanc inſignem extitiſſe, & Adar, ſiue Adaram, fuiſſe dictam, atq; ab Aſtaroth ſex paſſuum millibus, à Boſdra autem in viceſimo quarto lapide abfuiſſe. Sub quo nomine alij eam Arabiæ, alij verò Cœleſyriæ annumerant.

Hieron de loc.Hebr. lit.A.dict. Aſtarot.& lit.E.dict. Edrai. Nig.

47.

ENGANNA, ciuitas trans Iordanem circa Geraſam ſita. Hier. de loc. Heb. lit. E.

48.

1.Mach.5. 2.Mach.12. Ioſeph.12. ant.12.

EPHRON, aliàs Hephron, Effron & Enfron, vrbs magna eſt & munita valdè, ac multis bellicis machinis telorumq; apparatu inſtructa. ſita in via publica non procul à Iordane, & penè è regione ciuitatis Bethſan ſiue Scytopolis. Quam montes vtrinque ita circumuallant, vt non niſi per ciuitatem iter pateat. Vnde cùm Iudas Machabæus hac exercitum duceret, ac tranſitus illi per ciuitatem, quem per nuncios modeſtè petierat, negaretur, ferro ſibi viam aperire coactus eſt. atq; ciuitatem, quæ à multis diuerſarum gentium incolis, robuſtiſſimorumq; iuuenum frequẽtia fortiter defendebatur, ac munita erat, (nã & portam, qua illi ingrediendum erat, congeſtis lapidibus obſtruxerãt) oppugnare debuit. eamque poſt diei ac noctis impugnationem vi cepit, captam diripuit, direptam incendit atq; deleuit. Tanta autem facta eſt hominum ſtrages, vt ſolum virilis ſexus vigintiquinque millia occiſa fuerint, atque in tranſeundo per incenſi cineres, occiſorum cadauera calcare debuerint.

Ioſeph.3. bell.2. Pl.l.5.c.18. Niger geogr.ap.Aſ. com.4. Hieron.de loc.Hebr. lit.G.dict. Gadara.

49.

GADARA, quæ & Gadaris, Plinio autem Gaddara vocatur, vrbs trans Iordanem eſt, contra Tiberiadem & Scytopolim ad Orientalem plagam, in dimidia tribu Manaſſe, non procul à tribu Gad diſſita, à qua quidam ciuitati nomen Gadara datum credũt. Sita autem eſt in monte, quem, Plinius ſcribit, Hieromiace, alio nomine Hieronis & Hippodion fluuius pręterfluit ad cuius ęriã radices, teſte Hieronymo, aquæ calidæ erumpunt, balneis deſuper ædificatis.

Hæc ciuitas natura loci validiſſima & inexpugnabilis fuit, ac tranſamnanæ regionis metropolis, in qua multi locupletes habitabant. *Ioſeph.5. bell.3.*

Quam Alexander Iannęus Iudæorum Rex, neſcio quam ob cauſam exercitu cinxit, ac poſt decem menſium obſidionem cepit atque ſubuertit. *Ioſeph.13. anti.19.21 & 1.bell.3.*

Eandem paulò poſt Pompeius magnus, qui tunc in Syria Romanis copijs præerat, in gratiam liberti ſui Demetrij Gadarenſis, inſtaura uit. *Ioſeph.14. antiq.8.& 1.bell.5.*

Gabinius verè Romanorum militum præfectus vrbem hanc inter Curias ſiue Iuridicos conuentus, cuiuſmodi in Palæſtina quinque conſtituerat. poſt Hieroſolymam primam eſſe voluit. In quinque ſiquidem æquales partes tota prouincia ab ea diſtributa fuit. ac in ſingulis erectæ Curiæ, vnde indigenæ iura peterent; alij quidem Hieroſolymis, alij Gadaræ, tertij Amathũte ſiue Emath, quarti verò Hierichonte, quinti deniq; Sephori Galilææ. *Ioſeph.14. antiq.11.*

Cùm autem Gadara priſtino ſtatu reſtoruiſſet, ac huiuſmodi auctoritate polleret, Gadarenſium quidam Herodis Aſcalonitæ tyrannidem non ſuſtinentes, eum apud Auguſtum Cæſarem de vi & rapinis, violatiſque ac diruti templis accuſauerunt. Verùm cùm Cæſarem & amicos eius accuſato fauere viderent, timentes ne dederentur Herodi, ac exquiſitis tormentis necarentur, ſequẽri nocte ſibi ipſis manus intulerunt: ac alij quidem ſe dedêre præcipites, alij ſe iugulauerunt, quidam etiam in fluuium ſe iacentes, ſubmerſerunt. *Ioſeph.15. antiq.13.*

Poſthæc Gadara Græcanica inſtituta amplexata eſt. & idcirco, vt apparet, à Iudæis vaſtata fuit. ac viciſſim Gadarenſes Iudæorum ſibi cohabitantium audaciſſimos quidem amoliti ſunt, terribiles autem ſolicitè adſeruauerunt. *Ioſeph.17. anti.17.& 2.bell.4. 19.20.*

Non multò poſt & Veſpaſianus Romanarum copiarum Imperator ciuitatem hanc aggreſſus eſt, eamque pugnaci multitudine, vacuam reperiens, primo impetu expugnauit. atque non ſolùm hanc ciuitatem, ſed etiam omnes circum vicos, & oppidula quædam incendit. *Ioſeph.3. bell.6.*

Qui haud multo poſt tempore ab optimatibus & populo Gadarenſi cum acclamationibus in ciuitatem receptus eſt, & fidei dexteras ab eis accepit, equitumq; & peditum præſidio vrbem muniuit. *Ioſe.5.ib.3.*

Iuxta hãc vrbem Chriſtianorum legiones, cùm per aliquot dies, vt ſcribunt, equitem cęlitus miſſum, itineris ducẽ habuiſſent, caſtra metati fuiſſe leguntur. *Tyr.16.bel. ſa.12.& 13*

50.

GALAAD mons qui Hebraicè Galhed, Gilhad, Ghilhad, & Gilead, Ioſepho Galades, Ptolomæo autem Hippus dicitur, montium omnium, qui trans Iordanem ſunt, altiſſimus eſt. Hic quinquaginta circiter miliaria longus, ab Auſtro iuxta ciuitatem Iaër, rupeſque Arnon initium ſumit, & verſus Septen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rrionem per duo regna, Amorræorum videlicet,& Basan, ad Orientem verò per deserta loca,diuersis cacuminibus vsq; ad Libanum montem porrigitur.& in diuersis locis diuersa sortitur nomina. Nam à rupibus Arnon vsque ad ciuitatem Cedar, vocatur Galaad, qua parte cæteris fertilior & altior est, vt hîc ob loci eminentiam reliquarum partiũ caput esse videatur. Deindè verò quousq; Bosram siue Phialam fontem protẽdit, Seir vocatur. Hinc porrò Trachonitidẽ regionem circumiens, Hermõ appellat? est & è regione Cæsareę Philippi vsq; Damascum excurrẽs, mõti Libano se iungit. Vnde Ierem. propheta Galaad principiũ mõtis Libani esse dicit,cũ ait: Galaad tu mihi caput Libani. D. Hierony. Hebraica describens loca, inter alia de monte Galaad,hęc de situ eius habet: Galaad mons,ad quem septimo die profectionis è Charris Iacob profugus venit. est ad tergum Phœnices & Arabiæ, collibus Libani copulatus: extenditurq́ue per desertum vsq; ad eum locum, vbi trans Iordanem habitauit olim rex Seon Amorræorum. Cecidit supradictus mons in sortem filiorum Ruben, Gad,& dimidiæ tribus Manasse. Sed & Hieremias loquitur: Galaad tu mihi initium Libani. Atq; studiosissimus terræ sanctæ indagator Brocardus de montibus, qui trans Iordanem sunt, his verbis scribit: Porrò vltra Iordanem sunt varij montes, nempe mons Seir, mons Hermon, mons Libani, & mõs Galaad. qui tamen omnes sunt vnus mons continuus, nisi quod in diuersis locis diuersa sortitur nomina. Mons Galaad est altissimus,& videtur reliquorum caput esse ob sui eminentiam. Et huic coniungitur mons Seir, quem Esau inhabitauit, cecidit q́; in sortem dimidiæ tribus Manasses. Huic iterũ iungitur mons Hermon, qui circuit Trachonitidem regionem, & perueniens vsq; Damascum copulat se Libano inter Bellenam, quæ aliàs Cæsarea Philippi dicitur, & Damascum. Sub Libano est Antilibanus. Hactenus Brocardus. Deniq; & Dominicus Marius Niger de ijsdem mõtibus hæc commemorat: Post Libanos, Seir mons attollitur, qui terminatur sub Galaad monte, altiore cæteris fertilioreq́;. is enim bonus homini pecoriq́; est. vbi resina,& aromata complura carpuntur. Est etiam Seir alter in Arabia. est Galaad mons collibus Libani iunctus, & extenditur per deserta loca trãs Iordanem. in quo simili nomine ciuitas fuit. Sunt omnes isti vnus mons. sed in diuersis cacuminibus diuersis vocatis nominibus. Hæc ille. Ex prædictis satis liquet montem Galaad non procul à tribu Ruben habere initium; & continua serie multis licet verticibus ac vocabulis diuersis per duo regna, Amorræorum scilicet & Basan, perq́; tribum Gad, dimidiamq́ue Manasse tribum, ad Libanum montem vsque protendi. Hæc de situ, longitudine, atque altitudine dicta sint. Nunc quod ad alia attinet. Vbertate reliquis, qui vltra Iordanem visuntur, montibus præstat: atq; arborum, aromatum, & graminis ad modum ferax est. Inter arbores verò maximè pinis, ijsq; resinosissimis abundat. ideoq́ue optima hîc & plurima legitur resina. cuius etiam Ieremias propheta mẽtionem facit: Nunquid resina, inquit, non est in Galaad? aut medicus non est ibi? Quare igitur non est obducta cicatrix filiæ populi mei? Atq; alibi: Ascẽde in Galaad, & tolle resinam virgo filia Aegypti: frusta multiplicas medicamina, sanitas non erit tibi. Est siquidem resina humor quidam in arboribus, propriè autẽ pineis nascens, & ob abundantiam ex eisdem erumpẽs ac defluens. cuius medicamine vulnera curantur.

Ierem.22.

Hieron.de loc. Hebr. lit.G.

Broc.iti.2.

Ierem.8.

Ierem.46.

Plin.li.37. cap.3.

Hieron.in Ierem.8.

Nig.geog. Asi.com.4.

Propter graminum verò vbertatem totus mons pascuus erat, atq; ad alenda pecora conueniens. Ob quam pascuorum commoditatem multi hîc caprarum pascebantur greges. Quod animal cùm montium cacumina ascẽdere, indeq́; dependens pabulum carpere gaudeat: factum est vt Salomon eis capillos sponsæ Christi comparans, Christum hoc modo loquentem idducat: Quam pulchra es amica mea, quàm pulchra es. oculi tui columbarum, absq; eo quod intrinsecus latet, siue, vt Hebręi habent, intra cincinnos tuos: Capilli tui sicut greges caprarum, quæ ascenderunt de monte Galaad. Dentes tui sicut greges (ouium) tonsarum, quæ ascenderunt de lauacro &c.

Cant.4.

In hoc monte Galaad Patriarcha Iacob, cùm ex Haran siue Charris Mesopotamiæ vrbe (vbi auunculo & socero suo Laban viginti annis seruierat) iubente Deo simul cum vxoribus, liberis atque duabus gregum turmis inscio Laban in terram Chanaan reuerteretur, tabernacula sua tetendit: ac se & gregem suum refecit. Quem vt profugum Laban iratus cum suis persequens, septimo profectionis die ibidem comprehendit. At monuit eum in somnis Dominus ne durius quicquam contra Iacob ageret. Sibi ergo nonnihil imperans, sequenti die Iacobum tacitæ fugæ simul ac furti arguit. Nam Rachel marito inscio idôla patris sui clam abstulerat. eaq́ue hîc sub se absconsens, quærentem patrem astu delusit. Cùm vltra citraq́; multa verba facta essent, tandem amicitiæ fœdus initum est. neutrum alteri nociturum. quod iureiurando sancientes, in aræ modum cumulum lapidum fecerunt, atque DEO victimas immolauêre. Quibus factis solenne celebrauerunt conuiuium, atque mutuò sibi valedixerunt.

Genes.31.

Genes.13. Ioseph.1. antiq.27.

Ab hoc lapidum tumulo, quem Iacob & Laban erexerunt, monti nomen Galaad inditum est. Nam Laban sua, hoc est, Syra lingua appellauit eum Igar Saadutha, siue Iegar Sahaduta. Iacob verò Hebræo idiomate nominauit eum Galhed, siue Galaad. vtroq;, tam Syro, quàm Hebræo vocabulo aceruum testimonij significante. A monte verò & ciuitas, quæ in eo condita est, & adiacens monti regio, vocabulum Galaad etiam sortita sunt.

Hie.quæst. Heb.in Genes.31. & in Iere.22.

51.

GALAAD regio. quæ & Terra Galaad, Galaaditim, & Galaaditis, Ioseph o autem Galaadina, Galadena, Galadina, & Galaditica, incolæ verò eius Galaaditę & Galadeni vocantur; à monte Galaad, cui adhæret, appellationem accepit. atq;, vt ex Sacra scriptura patet, animalibus pascendis aptissima erat.

Ioseph.4. antiq.4.

Num.32.

Nume 32. Deut.3. Ios.13. 1.Par.2. Hieron. de loc. Hebr. lit.G.

Quam, vnà cum ciuitate Galaad, ac viginti tribus alijs huiusce regionis ciuitatibus, Galaad filius Machir, filij Manasse, alijq́ue fortes Israëlitici populi bellatores de Amorræorũ manu armis ceperunt.

Huius regionis, simul ac montis Galaad, media pars à Moyse Gadditæ tribui, altera verò medietas, dimidiæ tribui Manassitidæ extra sortem in possessionem data est.

Erant autem Galaaditæ viri fortes ac bellicosi. De ipsis enim legimus, quòd lepte Iudicis tempore quadraginta duo virorum millia de tribu Ephraim aduersum ipsos in prælium consurgentes, vna pugna occiderint.

Iudic.12.

Osee 6.

Verùm postea cùm in idololatriam, aliaq́; scelera incidissent, ipsi quoq; déuicti sunt, & à Damascenis, vt Amos propheta habet, insigni crudelitate in plaustris ferreis, quæ rotis subter ferreis atq; dentatis voluebantur, triturati, ac cõtriti. qui & ab Ammonitis mulieres eorum prægnantes, dissectas fuisse scribit.

Amos 1. Hier. ibid. Amos 4.

1.Mach.5. 13. Ioseph.12. antiq.12.

In hac regione Iudas Machabæus cum paucis Iudæis Timotheum Ammonitarum ducem semel ac iterum fudit atque fugauit, ac ingentem gentium multitudinem contriuit.

52.

GALAAD vrbs dimidiæ tribus Manasse, à Iosepho Sebei, aliâs Sebet appellata, in monte Galaad condita est. à quo etiam, vt Hieronymus testatur, nomen suum sortitur. Hãc quoq; Galaad filius Machir, filij Manasse, de Amorræorum manu cepit. ideoq́ue illi vnà cum terra Galaad à Moyse in possessionem data est.

Hieron. de loc. Hebr. lit.G.

Deuter. 3.

In hac vrbe natus & sepultus est strenuus Israëlitarum dux & Iudex Iepte Galaadites.

Iudic.12. Ioseph.5. antiq.12.

Vaticinatus est de eadem ciuitate Propheta Osee.

Osee 6.

53.

GAMALA, quam Suetonius in Tito Gamalen appellat, vrbs & arx validissima fuit, ac loci natura inexpugnabilis. sita in alto, petroso, & vndiq; præcipiti monte, qui Cameli similitudinem præfert. vnde etiam Gamala, quasi Camela nomen duxit: expressam siquidem vocabuli significationem indigenæ seruare non possunt.

Ioseph.4. bell.1. Plin.lib.5. cap.13. Broc.iti.3. Breid. ibi.

Huius montis iugum quod Austrum respicit, instar colli & capitis cameli ex alto mõte deductum, supra profundam vallem immensa altitudine se erigit. vbi in saxoso, prærupto, & accessu difficillimo vertice olim firmissima Arx velut caput super eminebat.

In medio montis dorso vrbs extructa fuit, quæ cameli gibbum exhibebat. vbi plurimæ domus per prona ædificatæ, nimioq; præcipitio casuræ similes de monte pendebant. Inter quas ad Orientalem vrbis partem, qua se altiùs ciuitas eleuabat, editissima præ cæteris Turris erat, quę nubibus caput inferre videbatur. Intra muros autem Fons erat, in quem oppidum desinebat. qui per montem pedetẽtim decrescentem defluens, caudæ figuram repræsentabat. Porrò à fronte ac lateribus in valles inuias mons scinditur. quæ cameli pedes videntur exprimere.

Quamuis autem ciuitas hæc, vt dictum est, locorum difficultate inexpugnabilis esset, eam tamen Alexãder Iudæorum Rex in suam redegit potestatem.

Ioseph. 13. antiq.21.& 1.bell.4.

Et licet illam postea Iosephus Historicus murorum ambitu cinxerit, & fossis atq; cuniculis contra Romanos reddiderit longè firmiorem, vt quiuis non incola solùm, sed & externus loci firmitati plurimum tribueret: à Romanis nihilominus, licet non sine magna ipsorum clade, expugnata fuit.

Ioseph.2. bell.25.& 4.bell.1.

Nam Hierosolyma, multisq; Galilææ ciuitatibus contra Romanos Orbis dominos rebellantibus, cùm Gamala diutius in eorum fide perstitisset: tandem iniquorum instinctu & ipsa se Romanis opposuit. Ideoq́; à Vespasiano obsessa, post acerrimos vtrinq; conflictus, ingenti obsidentium clade ac labore, trigesimo, aut circiter, obsidionis die capta & excisa est. Tanta autem Romanorum Gamaliensiumq́; facta est strages, vt per prona loca effusus cruor, totum oppidum dilueret. Ciuium verò ac rusticorum, qui ex vicinis pagis in eam confugerant, tum gladio, tum præcipitio nouem millia perierunt. Neq; quisquam, præter duas mulieres, euasit. non enim vel infantibus quidem pepercêre, vt acceptam cladem Romani vindicarent.

Ioseph.in vita sua.

Ioseph.4. bell.1.& 3.

Ex hoc oppido ortus fuit Iudas Galilæus, homo populari quadam præditus facundia. qui eo tempore quo Quirinus Syriæ præses ex Cæsaris Augusti edicto in Iudæa descriptionem accensum peragebat, multos ludęorum sibi adsciuit, prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, sed re vera priuati lucri studio. Nam vt à cẽsu Iudæos seruaret liberos, copias collegit, agros ac pagos diripuit, cædibus & latrocinijs miscens omnia. Cæterùm quia consilium & opus eius non erat ex Deo, & ipse perijt, & omnes quotquot paruerant ei, dispersi sunt.

Ioseph. 18. antiq.1. Luce 2. Act.5.

Ab hac vrbe, vicina quoque regio Gamalitica dicta est. in qua non pauci erant vici opibus referti, & pecoris diuites.

Ioseph. 18. ant.9.& 5. bel.2 & in vita sua.

54.

GAVLON, quæ aliâs Golan, Gholan, Golam, Galon, Iosepho autem Gaulana, Gaulane, Gauladema, & Gaulalim dicitur, insignis in Basanitide & Batanea regionibus vrbs est. ex cuius nomine etiam adiacens regio Gaulonitis, Gaulanitis, Gaulonitica, & Gaulanitica appellatur.

Hieron. de loc. Hebr. lit. A. dict. Auothiatir. Ioseph. 4. ant.4.et 8. antiq. 2.

Hæc regio, postquam filij Israël occiso Og rege Basan, vniuersam eius ditionem expugnassent, à Moyse dimidiæ tribui Manasse in possessionem data est. Vrbs verò, cum suburbanis

Ios.21. 1.Par.6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deut.4. Ioſ. 20. Ioſep 4. antiq. 5.

banis ſuis aſſignata fuit Leuitici generis ſacerdotibus: & profugis, qui nolentes proximum occidiſſent, in confugij locum.

Ioſue.13.an. 21.& 1.be. 4. Ioſe.17.an. 10.& 18. ant.9.

Quod porrò ad vrbem ac regionem hanc attinet, legimus vrbem ab Alexandro Iudæorum rege inter alias quas ſibi adſciuit, eſſe ſubactam. regionem autem, vnà cum Trachonitide, Batanea, & Paneade regionibus, Herodem ſeniorem filio ſuo Philippo teſtamento legaſſe.

Hieron. de loc. Heb. lit.G.

D. Hieronymus ſcribit vrbem hanc ſuæ ætate villam fuiſſe prægrandem.

55.

Ioſeph.3. bell.2. Hieron de loc.Heb.li. G. diction. Gargaſi. Broc.iti.4. Brei. ibid. Fretell.pa. 22.

GERASA, aliàs Geraza, & Ieraſa, olim Gergeſa, Ioſepho etiam Geraſis, Hieronymo verò Gargaſi dicta, inſignis ac munita trãs Iordanem vrbs eſt: cuius regio monti Galaad iungitur ac continetur. Sita verò eſt ſuper mõtem, in vlteriori, hoc eſt, Orientali maris Galilææ littore, ex aduerſo Tiberiadis, paululum tamen ab ea ad Aquilonem declinans. Scribitur abeſſe à Nazaret ſextodecimo miliario.

Gen.10.15. Ioſeph.1. antiq.12.

Hanc vrbem quondam inhabitauerunt Gergeſæi, qui à Gergeſæo quinto filio Chanaan ſuam traxêre originem. At poſtea cùm hos filij Iſraël in promiſſæ terræ inuaſione delęuiſſent, tenuit eam dimidia tribus Manaſſe.

Ioſeph.1. bell.4.

Refert Ioſephus, quòd cùm Theodori Philadelphiæ tyranni opes in hac ciuitate repoſitæ eſſent, Iudæorum Regem Alexandrum eius theſauri cupidum, triplici ambitu oppidum hoc circundediſſe, tandemque expugnaſſe.

Ab hac ciuitate circumiacens territorium, Regio Geraſenorum vocatur. quam Euangeliſta Matthæus in Græco χεργεσηνῶν, id eſt, Gergeſenorum, Marcus verò & Lucas γαδαρηνῶν, hoc eſt, Gadarenorum appellant. Quod multis occaſionem præbuit, vt exiſtimarent vnam eandemque ciuitatem tria hęc habuiſſe nomina; Geraſa, vnde eſt Geraſenorum; Gergeſa, vnde eſt Gergeſenorum; & Gadara, vnde eſt Gadarenorum. Sed ex Ioſepho, Hieronymo, Ptolomæo, & alijs manifeſtum eſt Geraſam & Gadarã diuerſas fuiſſe ciuitates: ambas tamen trans Iordanem ac mare Galilææ, non longè ab inuicem diſſitas. Itaq; veriſimilius eſt, eandem hanc regionem ab vtraq; ciuitate nomen accepiſſe; & à Geraſa quidẽ, quæ & Gergeſa, Geraſenorum & Gergeſenorum; à Gadara verò Gadarenorum dictam eſſe. Latinus autem interpres ideò videtur nomẽ Geraſenorũ poſuiſſe tam in Matthæo, quàm in Marco & Luca, pro Gergeſenorum, & Gadarenorũ, quòd illud ſuo tempore notius eſſet & communius. Nã & Hieronymus in Abdiam ſcribens, eam Arabiæ partem, quę prius Galaad vocabatur, ſuo tempore nuncupatam aſſerit Geraſam.

Matth.8. Marc.5. Luc.8.

Ioſe.2.bel. 19.20.& 3. bell.2. Hieron.de loc.Heb. lit.G. dict. Gadara,et Gergeſa. Ptol.lib.5. tab. 4. Aſ. Et hoc placet VVeiſſenburgio, exiſtimat tamen eandem fuiſſe ciuitatem diuerſis nominibus. Hieron. in Abd.1. Matth. 8. Marc.5.

Cùm aliquando in hanc regionem veniſſet Dominus noſter Ieſus Chriſtus, occurrerunt ei duo dæmoniaci ſupra modum ſæui. quorum alter multo tempore legione dæmonum obſeſſus fuerat, ac nullis catenis aut compedibus poterat vinciri, vllaue ratione domari, ſed nudus incedens, in monitibus ac deſertis, & in ſepulcris inter fœtida mortuorum cadauera & oſſa die ac nocte degebat, ſeipſum quidem inhumaniter lapidibus concidens, tranſeuntes verò varijs modis infeſtans. Hi igitur Chriſto occurrentes, verbo à dæmonibus liberati fuêre. Dæmones tamen egreſſuri, ſuppliciter Dominum precati ſunt, vt in porcos, quorum magnus ibidem grex in mõte paſcebatur, ingredi liceret. Cui petitioni cùm Dominus annuiſſet, mox duo millia porcorum à dæmonibus magno impetu per præceps in mare Galilææ agitata ac ſuffocata ſunt.

Luc.8. Legio vulgo ſumitur pro 6666. militibus. Plenetamẽ legionis numerus eſt 12500. militum. Nam legio in decem diuiditur cohortes. Cohors in quinquaginta manipulos. manipulus verò, in viginti quinq; milites.

Quod cùm ſubulci, qui paſcebant porcos, in ciuitatem proximasque villas & agros digreſſi diuulgaſſent, tota ciuitas exiuit in occurſum Ieſu, & virum, qui à dæmonibus vexatus fuerat, viderunt ſana mente veſtitum ſedentem ad pedes eius. atq; Dominum conuenientes, rogauerunt illum vt diſcederet à finibus ipſorum: vel quia ſe Domini præſentia iudicabant indignos; vel quod veriſimilius eſt, ne qui tranſgreſſionem legis in porcis punire viſus fuerat, etiam in alijs eorum animalibus ipſorum peccata vindicaret. Porrò is, qui à dæmonũ legione liberatus erat, Chriſtum abeuntem atq; nauem aſcendentem rogauit, vt ſibi cum illo eſſe liceret. Sed à Domino domum ablegatus, per totam ciuitatem Geraſam, atq; per totam Decapolim prædicauit, quanta ſibi feciſſet Ieſus.

Hieron. in Matth. 8.

Ioſe.2.bell. 19.& 20.

Apud Ioſephum inuenimus, paulò ante excidium Hieroſolymitanum Iudęos hanc ciuitatem vaſtaſſe, quo tempore Nero Reipublicæ Romanæ clauum tenebat. Quam ſanè iniuriam incolæ fortiſſimo animo à Iudæis tulerunt. adeò vt cùm paucis poſt diebus in omnibus penè ciuitatibus Iudæi trucidarentur, idcircò quod Hieroſolyma Romanis rebellaret, Geraſeni tamen neque in eos qui apud ſe remanere delegerunt, quicquam geſſerunt mali: & egredi volentes vſq; ad fines ſuos deduxerunt.

Ioſe.5.bel. 6.

Non multò pòſt & L. Annius Veſpaſiani dux, aſſumpta equitatus cohorte multisq; peditibus, Geraſam primo aggreſſu capiens, mille iuuenum interfecit, familias captiuas duxit, bona militibus prædari permiſit, incenſis deinde domibus, proxima petijt.

Hie in loca Heb. lit.G. dict. Geneſa. Ty.12. bel. fac.16.

Hieronymi tempore, vt ipſe autor eſt, Geraſa tantùm viculus fuit. atq; poſtea hoſtilitatis metu diu iacuit deſolata. Tandem verò anno milleſimo centeſimo vigeſimo in munitiore eius parte à Boldequino Damaſcenorum Rege multo ſumptu ex quadris & magnis lapidibus caſtrum erectum fuit: quod comeatu & armis egregiè communiuit, ac quibuſdam ad modum fidis reijs; bellicæ peritis ſeruandum tradidit. Hoc caſtrum primo anno cùm ædificatum eſſet, acriter oppugnatum fuit à Hieroſolymorum rege Balduino de Burgo: qui & per deditionem cepit. Cæterùm cũ id non ſine magnis impenſis, grauiſſimo & aſſiduo labore, maximisq; periculis tueri poterat, habito cum

to cum ſuis conſilio, communi omnium ſententia fundi us dirutum fuit.

Ioſeph.5. bel.7.& 7. bel. 20.& 24.

Viros claros ex hac vrbe oriundos recenſet Stephanus coſmographus. Inter alias autem hinc prodijt ſcelus ille Simõ Gioræ filius, homo ætate iuuenis, viribus autem corporis audaciaque præſtans. Qui cùm prius in Acribitena latronum, poſtea verò Hieroſolymæ, quando à Tito Cæſare & Romanis obſidebatur, ſeditioſorum ducem egiſſet, ſuaque crudelitate ac tyrannide multos oppreſſiſſet, expugnata vrbe, in occultiori quadam cloaca latuit. è qua cùm fame compulſus emerſiſſet, tandem à Romanis captus, atque Romæ in celeberrimo Titi triumpho laqueo circundatus, per forum tractus & necatus eſt.

56.

GERSON, quæ & Gergaſſi, ciuitas eſt alienigenarum in Baſanitide, de qua filij Iſraël expellere non valuerunt Geſſuri. Hiero. de loc. Hebr. lit. G. dict. Gerſon.

57.

Deut.3. Ioſ 12.13. 1.Par.2.

GESSVR, aliàs Ieſſur, Geſur, & Gheſur, fortis & regia vrbs, ſita, vt ex Hebraici nominis ſignificatione videtur, in valle. Ab hac vrbe finitima regio Geſſuri, ſiue Ieſſuri, aut Geſuri, Hebraicè Gheſuri, Ioſepho Geſura & Geſſiri appellatur. quæ quidem regio Iſraëliticæ terræ, quæ trans Iordanem eſt, verſus Septentrionem terminus fuit. atque licet dimidiæ tribui filiorum Manaſſe in poſſeſſionem fuerit data, priſtini tamen terræ habitatores nunquam inde expulſi fuiſſe videntur.

2.Reg.2.

Quod autem hæc Regia ciuitas fuerit, ex ſacra Scriptura manifeſtum euadit. Commemorat ſiquidem illa Abner principem exercitus Regis Saul, mortuo rege, filium Saul nomine Iſboſeth tuliſſe & tranſduxiſſe vltra Iordanem, & in ciuitate Mahanaim, quæ interpretatur Caſtra, Regem eum conſtituiſſe ſuper Galaad, & ſuper Geſſuri, & cæt. quo tamen loco Hebræi pro Geſſuri, habent Aſſuri ſeu Aſuri. atq; D. Hieronymus hæc verba ad tribum Aſer refert. Vt vt id ſit, extra quæſtionem eſt, quod alibi de Dauide legimus, qui ſcribitur de Geſſuri egiſſe prædas, & Maacham filiam Tholmai Regis Geſſur accepiſſe vxorem. de qua Hieronymus libro de traditionibus Hebraicis: dicunt, inquit, Hebræi, à Dauid in prælio captam (puta Maacham) & cæſarie & vnguibus præciſis, ſecundum legem eam vxorem ſibi ſociaſſe: & ex ea generaſſe Thamar filiam, & Abſalom tertium filium ſuum.

Hie. quæſt. Hebr. in 2. Reg 2. 1 Reg.27. 2.Reg 3. 1.Par.3. Ioſ.7 ant. 1. Hier. quæſt ſeu tradit. Hebr. in 2. Reg. 13. Deut.21. 2.Reg.13.14. Ioſ.7. ant.8.

Hæc cauſa fuit, vt Abſolom, cùm ob violentam Thamar ſororis ſuæ defloration em, Amnon fratrem ſuum primogenitum occidiſſet fugerit in Geſſur ad regionis illius Regem; quia is erat auus eius maternus. vbi toto triennio permanſit, donec Dauidis conſenſu à Ioab Hieroſolymam reduceretur.

58.

Deut. 3. Deut.4.

HERMON mons, qui ab Hebræis Chermon; à Hieronymo Aermon & Ermon; ab Amorręis Sanir & Senir; à Sidonijs Sarion, Sirion, & Sireon; à Phœnicibus Sanior; in Deuteronomio etiam Sion, aliàs Seon vocatur: Straboni Trachon, alijs Trachonus; Ptolomæo autem Alſadamus appellari videtur.

Hieron. de loc.Hebr.lit. A diction. Aerm.& lit. E diction. Ermon. Brocar.itin. 2. Deut.3.4. Ioſep.12.13. Brocar.itin. 4.& 6. Breid. iti.6.

Situs eſt vltra Iordanem, è regione ciuitatis Paneadis: quam quidem ab aurora deſpicit. A Meridie vero monti Seir iungitur. ac vergens verſus Septentrionem, qua Trachonitidem regionem circumit, propè Damaſcum Libano ſe copulat. vnde in ſacra Scriptura frequenter habemus, quod terra filiorum Iſraël trans Iordanem ad Solis ortum à torrente Arnon vſq; ad montem Hermon extendatur.

Mons iſte excelſæ altitudinis eſt. Nam licet à monte quidem Galaad cacuminum ſublimitate ſuperetur; attamen altero monte Hermon, qui intra Iordanem iuxta montem Tabor ſitus eſt, nec non & tertio monte Hermõ, qui in Septentrionali parte tribus Aſer conſpicitur, multò & maior & altior eſt. ideoq; perpetuò etiam in eo inueniuntur niues. quas D. Hieronymus ſuo æuo Tyrum ob delicias deferri ſolitas ſcribit, vt nempe æſtatis tempore æſtiua pocula temperarent.

Hiero. de lo. Hebr. lit. A diction. Aermon.

Proceris quoque ac laudatiſſimis abundat abietibus, quæ multis vitæ operibus, præcipuè trabibus & nauigijs aptiſſimæ ſunt, vnde & in Ezechiele propheta habemus, quod tabulata nauis Tyriæ de abietibus montis Sanir fuerint compacta.

Ezech. 27 Hiero.ibid.

Ex Canticis Salomonis quidam colligunt in hoc monte leones, pardos & leopardos habitaſſe. Is n. Chriſtum his verbis ſuam ſponſam alloquentem introducit: Veni de Libano ſponſa mea, veni de Libano, veni: coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir & Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum, ſiue, vt Hæbræi habent, leopardorum.

Cant.4. Lir.ibidem.

Habuit & mons iſte inſignes ſpeluncas: quarum vna, vt Marius Niger ſcribit, quatuor hominum millia capere poterat.

Nig. Geog. Aſ.comm. 4

Tenuerunt autem eum quondam Heuæi & Amorræi, Poſterioribus verò annis in eo dominatus fuiſſe ſcribitur Og Rex Baſan. Quem cùm Iſraëlitę occidiſſent, montẽ hunc poſſederunt filij dimidiæ tribus Manaſſe.

Hieron.de loc.Hebr.lit. A diction. Aermon. Ioſe. 12. 1.Par.5.

59.

HIPPOS, ſiue Hippus, quæ & Hippene, clara Iudæorum ciuitas eſt: cuius incolæ Hippeni dicuntur. ſita vltra Iordanem in Orientali maris Galilææ littore è regione vrbis Tiberiadis. à qua ſecundum Ioſephum verſus Orientem, ſicut & à Gadara verſus Occidentem, triginta ſtadijs diſtat.

Ioſe.3.bel.2. Plin. lib.2. cap.15. Ioſeph.in vita ſua.

Hanc ciuitatem bellorum tumultu deſolatam, Pompeius Romanarum copiarum dux habitatoribus ſuis reſtituit. Quam poſtea Imperator Auguſtus Herodis Aſcalonitæ regno adiecit. Sed poſt Herodis mortem

Ioſeph.14. antiquit. 8. & 1.bell. 5. Ioſ.1.bell.15.

Ioseph.17. cap. 17. et 2 bel. 4.

Ioseph. 2. bel. 10 & in vita sua. Ioseph. 2. bel. 20. a li. 5. 6. 15 & bel. 4. Asf. de loc. Hebr. li. D. dict. Decapol. d 16 bel. fac. 13. egereg. Asf. c. 10. 4.

tem, ob id quòd Græcanici instituti esset vnà cum Gadara & Gaza eiusdem religionis vrbibus, à Iudaico regno separans, Syriæ contribuit.

Longò pòst temporis interuallo, annis nimirum circiter sexaginta confectis, Iudæi interalias ciuitates, etiam Hippon vastasse, eiusque vicos incendisse leguntur. Qua de causa & Hippeni paulò pòst in generali passim Iudæorum occisione, cohabitatores suos Iudæos malè tractauerunt. Meminerunt huius ciuitatis etiam *a* Plinius *b* Ptolomæus, *c* Hieronymus, *d* Tyrius, *e* Marius Niger, & alij nonnulli.

Cenes. 14. Ioseph. 1. antiq. 18.

60.

HOBA, aliàs Choba & Soba, Heironymo autem Chobaa, locus est ad læuam partem Damasci ad quem vsque Abraham quatuor Assyriorum reges persecutus est. Cùm enim Assyrij isti quinq; Sodomorum reges in valle siluestri debellassent, ac Sodoma spoliata Lot omnesq; virosac mulieres captiuos vnà cum omnib. ipsorum bonis abduxissent, Abraham audita hac Lot filij fratris sui ac Sodomitarum clade, assumptis mox tribus fratribus, Mambre, Eschol & Aner ipsi confœderatis, ac expeditis vernaculis suis tercentum octodecim, ab Hebron festinus Assyrios insequens, quinta nocte circa fontem Dan eos est assecutus; statimque noctu securos ex improuiso obruens, alios quidem in cubilibus somno sopitos occidit, alios autem temulentos in fugam conuersos vsq; Hoba persecutus est. ac neporem suum Lot, cæterosq; captiuos cum omni præda victor reduxit.

Hieron. de loc. Hebr. lit. C

Porrò de hoc loco D. Hieronymus sic scribit: Chobaa villa est in regionibus Damasci, habēs accolas Hebræos, qui credentes in Christum, omnia legis præcepta custodiunt. Et à principe hæreseos Hebionitæ nuncupantur. Contra huiusmodi dogma Paulus Apostolus scribit ad Galatas.

61.

Hieron. de loc. Hebr. lit. A. dict. ad verb. & lit. I dict. Iabesga laad Iudic. 21. Ioseph. 5. antiq. 6.

IABESGALAAD, Hieroymo Iabis, & Iabis Galaad, Iosepho autem Iabisus & Iabissa, Galaaditidis regionis primaria vrbs est. quæ trans Iordanem in tribu Manasse super montem sita, à ciuitate Pella cuntibus Gerasam in sexto miliario distat.

Hæc vrbs, cum ob abominandum vxoris Leuitę stuprum vndecim tribus Israël tribum Beniamin penè totam deleuissent, à tribulibus cęterarum tribuū expugnata est, eò quòd in prælio, quod contra Beniamin gestum erat, suppetias ferre sola recusasset. Post captā verò ciuitatem, habitatores eius pueri, mulieres, pariter ac viri omnes occisi sunt. seruatis duntaxat quadringentis virginibus, quæ totidem Beniamiticæ tribus viris, qui soli cum aliis ducentis cautè euaserant, nuptijs copulatæ sunt. vt tribum penè excisam, ex qua D. Paulus gentium Apostolus oriri debebat, noua proie instaurarent.

Cùm ista à contribulibus suis Iabesgalaad passa esset, trecentis & pluribus posthæc confectis annis Naas quoq; Ammonitarum Rex cum magno & forti exercitu vrbem Iabesgalaad obsedit. & ciuibus vltrò deditionem facere cupientibus, deditionem spreuit, nisi dextrum quisque pateretur sibi oculum erui. vt quoniam scutum sinistro prospectum negat, omninò inutiles bello fierent, essentq; opprobrium in vniuerso Israël. Hæc cùm in Gabaa Beniamin ad aures Saulis Iudæorum regis labesenorum legati detulissent, mox ad Iordanem ex omni Israël copias coëgit, easq; in Bezec oppido recensens, trecenta & triginta virorum millia numerauit. Tum Iordanem trajiciens, mox Ammonitas omnes fudit ac fugauit, inter cęteros verò Naas Regem occidit, atque non solùm vrbem, miserosque ciues obsidione liberauit & periculo exemit, sed & in Ammonitarum regionem irruptione facta, totam vastauit, ditatoque ex præda exercitu, gloriosè domum reuersus est.

1. Reg. 11. Ioseph. 6. antiq. 5.

Huius tam insignis beneficij memores fuerūt habitatores labesgalaad. nam cùm postea Regis Saulis ac filiorum eius trunca corpora à Philistæis in muro ciuitatis Bethsan, quæ pòst Scythopolis dicta est, ex patibulis suspensa esse audissent, rem indignam rati principes viros extremo exequiarum honore fraudari, aliquam multi fortissimi & audacissimi (alebat enim hæc vrbs homines & corpore robustos, & animo feroces) facto per totam noctem itinere, Saulis filiorumque eius corpora de patibulis abstulerunt. eaq; aromatibus cōdientes, in nemore labes supter insignem quandam quercum in sepulchro condiderunt, atq; septem diebus ieiunantes mortuos luxerunt.

1. Reg. 31. 1. Paral. 10. Ioseph. 6. antiq. 14.

2. Reg. 2.

Hoc labesenorum egregio facinore mirè affectus fuit Dauid, qui iam Sauli in regno successerat. missis enim ad eos oratoribus, facinus collaudauit, atque tum à Deo Optimo Maximo, tum à se gratiam illis referendam pollicitus est.

Ioseph. 7. antiq. 1.

Multis pòst annis Saulis ac Ionathæ filij eius ossa à Dauide translata sunt, atq; vnà cum septem filijs Saul, quos Gabaonitæ in crucem egerant, iuxta Gabaa Beniamin honorificè humata sunt.

1. Reg. 21.

D. Hieronymus in libro de locis Hebraicis refert vrbem Iabesgalaad suo tempore pergrandem fuisse vicum.

Lit. A. et I. vbi supra,

62.

Ios. 13. 2. Reg. 20. Hiero. ibi. & de loc Heb. lit. I.

IAIR, siue Iahir, in Basanitide regione ciuitas est tribus manasse. in qua natus est Hira Iairites, qui Regis Dauidis sacerdos fuit, hoc est, vt Hieronymus interpretatur, magister: sicut alibi scriptum est: Filij autem Dauid erant sacerdotes, id est, magistri fratrum suorum.

63.

IVLIAS, aliàs Iulia & Iuliada, dicta & Bethanaræa, egregia vltra Iordanem in inferiore Gaulonitide ciuitas est. quæ Trachonitidem regionem ab Austro terminat. sita ad

Plin. lib. 5. cap. 5.

Ioseph. 18. antiq. 3. Item 3. bel. 2. & 3. bel. 2. 18. & in vita sua. Euseb. in chroni. anno Domini 27. Hieron. in Matth. 16. Nige. geo. gr. Asſ. c. 4 Ioseph. 18. antiq. 9.

sita ad Iordanem in Orientali ripa lacus Genezareth, ex aduerso ciuitatis Bethsaidæ.

Fuit quondam ciuitas hæc sub ditione oppidi Bethsaidæ vicus duntaxat transmarinus. Verùm Philippus tetrarcha Iturææ & Trachonitidis regionum, quo tempore Christus Dei filius in terra homo inter homines conuersabatur, eum & muro cinxit, & ciuitatis dignitatem attribuit, nec non & habitatorum frequentia & opibus ipsam auxit: ac ex nomine Iuliæ Cæsaris Augusti filiæ, quæ Tiberij Cæsaris vxor erat, Iuliadem nominauit. Philippus iste vir perpetuò modestus & amator quietis fuit. Degebat enim semper in sua ditione. Quoties verò domo progrederetur, iter faciebat cum paucis selectis comitibus subsequente sella, in qua sedens solitus erat iura reddere: & si quis ex occursu opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam audiebat, iustoq; iudicio innoxium absoluebat, & sontem damnabat.

Obijt in hac ciuitate anno imperij Tiberij Cęsaris vigesimo, principatus autem sui trigesimo quinto; atque in monumento, quod iam ante sibi construxerat, magnificè ac sumptuosè funeratus est.

Strabo. Nige. geogr. Asſ. cō. 4

64.

LACVS, qui olim ciuitati Gadaræ propinquus erat. cuius aqua, teste Strabone, adeò fuit noxia, vt pecora ea gustata pilos, cornua, & vngues amiserint.

In hunc lacum duo porcorū millia, de quibus in Euangelio Marci agitur, à dæmonibus agitata esse putauit Zieglerus. Cuius etiam opinionis est excellentissimus nostri temporis cosmographus Gerard. Mercator. sed, vt etiam primus Gandauensis Episcopus Cornelius Iansenius in commentarijs in suam Concordiam Euangelicam annotauit, ex Sacra scriptura & D. Hieronymo satis liquet, præcipitata ea fuisse in mare Galilææ. Quod enim Lucas stagnum dixit, Matthæus & Marcus mare vocauerunt. Hi autem lacum Genesareth, mare appellare solent, quem Lucas stagnū ferè vocat. Hieronymus verò libro de locis Hebraicis ciuitatem Gergesam describens, Gergesa, inquit, vbi eos qui à dęmonibus vexabantur, Saluator restituit sanitati: & hodieque super montem viculus demonstratur iuxta stagnum Tiberiadis, in quod porci præcipitati sunt. Hactenus Hieronymus.

Iansen. cō. in cōcord. Euang. cap. 31.

Hieron. de loc. Heb. lit. G. dict. Gergesa.

65.

Hieron. de loc. Heb. li. M. dictio. Machan, et Maach. Deut. 3. Ios. 12. 13.

MACHATI, quæ & Maacha, & Maachati dicitur, firma & valens Amorræorum vrbs est. sita super Iordanē iuxta regionē Gessuri, & montem Hermon. cuius ager, qui in sacris literis etiā Machati, Maachia, & Syria Maacha, à Iosepho autem Micha vocatur, regni Basan, nec non & Israëliticæ terræ vltra Iordanem sitæ, à Septentrione limes fuit.

Cecidit autē vrbs & terra hæc in sortem dimidiæ tribui Manasse. quæ tamen Machateos eius habitatores dispердere non valuit.

2. Reg. 10. 1. Para. 19.

Cæterùm cùm inuictissimus Rex Dauid cōtra Ammonitas in aciem veniret, quod legatis suis barbas ignominiosè abrasissent, eorumq; vestes vsq; ad nates præcidissent, huius vrbis Regem, qui mercede conductus, cum mille stipendiarijs, & populo suo Ammonitis subsidio venerat, superauit, ac sibi tributarium fecit. De hac vrbe fuit Esthamo, cuius in libro Paralipomenon mentio fit.

Ioseph. 7. antiq. 6. 1. Par. 4.

66.

MAGEDAN, aliàs Magedon, aut, vt est in Græco Magdala, locus est ad Orientem maris Galilęæ circa Gerasā, qui à Marco Dalmanutha vocatur. in cuius fines ac partes cū Christus naui appulsus esset, Pharisæi & Sadducæi ibipso perierunt signum de cælo dari. quibus indicauit signum Ionæ propheræ, suæ sepulturæ ac resurrectionis esse figuram.

Matth. 15. Marc. 8.

Porrò quòd Matthęus locū hunc Magedā, Marcus verò Dalmanutha appellat, nullam habet contrarietatem. Aut enim vnus idemq; locus diuersis nūcupatus fuit nominibus. aut vnum potest esse nomē regionis generale, alterum verò ciuitatis vel vici. aut, quod multò verisimilius est, potest vtrumq; nomen diuersam ciuitatem siue vicum significare, in cuius vtriusque loci fines dicatur Dominus venisse, quia locus in quem venit vtrique loco vicinus erat. quomodo supra dictus est venisse in regionem Gerasenorum & Gadarenorum. & alibi in partes Tyri & Sidonis.

Matth. 15. Marc. 7.

Quod ad situ loci attinet, hæc de eo D. Hieron. in lib. de lo. Heb. habet: Magedan, inquit, ad cuius fines Matth. Euāgelista scribit Dominum peruenisse, sed & Marcus eiusdem nominis recordatur: nūc aūt regio dicitur Magedena circa Gerasam. Ex quibus, vt etiam doctissimus sacrarū literarū interpres Cor. Iansenius meminit, patet. primū quidem quod nō rectè scribat Brocar. qui Magedan & Dalmanutha eundē putat esse locū, quem Saraceni Medan vocant, hoc est, aquas Dan. fontem nimirum illum, vnde primò Iordanis oritur, quem Iosephus Phialam vocatum testatur. Nā vel inde satis liquet hoc verisimile non esse, quod fons ille longissimè à mari Galilææ absit, cui hunc locum propinquum fuisse, ex adiunctis Euangelistarū verbis, quibus profectionem seu iter Domini describūt, manifestum est. Secundò & eos multū errare manifestū hinc est, qui loca hæc Magedā & Dalmanutha cis mare Galilææ cōstituunt interidem mare & montē Tabor, vt passim nūc in chartis annotatur. Hier. enim ea circa Gerasā fuisse testatur, & proinde vltra mare Galilææ. Quod verum esse & ex Marco in sequentibus colligitur. qui scribit Dominum, cùm in hoc loco petentes signum confutasset, illis dimissis, cōscensa naui traiecisse trans fretum, & venisse Bethsaidam.

Hiero. lit. M. dict. Magedan. Iansen. in Concor. Euang. cap 63. Broc. iti. 2.

Marc. 8.

67.

MARA vrbs. apud q̄ Damasceni quondam castra metati fuisse scribūtur. Ty. 15. be. f. 9.

68.

MEGESAPHAR. locus in confinijs Damasci. quā Christiani olim castra traduxerunt. Tyr. 13. bell. f. 26.

Universidad de Deusto
Biblioteca

69.

NAAMATH, quod pulchrum Hebraicè sonat, oppidum est in terra Hus, à quo Sophar Naamathites amicus D. Iob originem & cognomen habet, qui in hac vrbe regnasse putatur Iob.2.Fretel.pag.6.

70.

NARAMA. Hieronymo locus est in regione Batanæa. Hieronym. de loc.Hebr. lit.N.

71.

NEILA. Hieronymi ætate viculus erat in regione Batanæa. Hieron.ibid.

72.

1.Reg.31. Liran.in 1. Paral.10. Sup.nu.13. Ioseph.6. antiq.14.

NEMVS Iabes, ciuitati Iabesgalaad propinquum, quod quercetum fuisse existimo: nam regio Basan, vt dictum est supra, huiusmodi arboribus maximè abūdauit. In hoc nemore, quod Iosephus ex Russini versione Segehen appellat, Regis Saulis filiorumq; eius corpora à viris Iabesgalaad sub excellenti quadam quercu sepulta fuerunt. Hinc Vespasianus ligna habuit, ex quibus rates fabricari iussit. quæ cùm tam materiarum quàm artificum multitudine maturè contextæ essent, imposita manu militum, vnà in lacum Genesar prouectus est, vnde secuta est illa cruentissima ac fœdissima Iudæorum strages, quę à Iosepho in tertio belli Iudaici libro describitur.

Ioseph.3. bell.17. & 19. Niger geog. Asi.com.4.

73.

PALMIRA, quæ in Propheta Ezechiele & Hebraicè Thamar, siue Tamar, Thamor, Tamor, Thadmor, & Tadmor dicitur, amplissima Syriæ vrbs est.tam à conditore, quàm situ loci nobilis.

3.Reg.9. 2.Paral.8.

Condita autem est ab augustissimo Iudæorum Rege Salomone. Procul siquidem in desertum superioris Syriæ ingressus, eiusque regionis potitus tanquam in extremo Imperij sui limite hanc vrbem miris operibus ibi extruxit, & mœnibus validissimis cinxit. quam Hebræo sermone Thamar appellauit. quæ vox in Latina lingua palmam sonat. Nam quod eo loci palmeta plurima sint, quidam, inquit Hieronymus, vrbem hoc sortitam vocabulum existimant. Iosephus verò ciuitatem hanc Thadamoram à Salomone appellatam scribit. quo nomine etiam à Syris suo tempore vocitatam esse asserit. At libri Regum & Paralipomenon ac Græci Palmiram per iota, Plinius, Prolemæus, aliiq; cosmographi Palmiram per ypsilon scribūt. Hieronymus in libro de locis Hebraicis Thermoth nominat. Et postea cùm ab Hadriano Imperatore instaurata esset, Hadrianopolis dicta fuit. Ager, in quo sita est, vbor & dines est qui vasto vndique ambitu arenis includitur, ac velut à rerum natura exemptus, ex circumiacente regione & solitudine, quæ Palmirena nominatur, sola fontibus puteisq; & aquis amœnis nimis abundat.

Ezech.47. 48. Hier.com. in Ez.ech. cap.47.& 48. Ioseph.8. ant.6. Hieron.de loc.Hebr. lit.T.dict. Thermoth Bened.in interpret. nom.Heb. dict.Palmira & Thamar. Plin.lib.5. cap.25.

Ciuitas hæc inter duo imperia summa, Romanorum Parthorumque priuatæ sortis est. qua de causa, prima in discordia semper vtrinque cura fuit. Abest à proximo Syriæ littore ducentis quinquaginta duobus millibus passuum. à Damasco viginti septem propius. à fluuio verò Euphrate, vnius diei itinere; & à magna Babylone sex dierum via procul distat.

74.

PELLA, quæ & Pelle, Pellentis, necnon Butis, ac Berenice vocatur, præclara trans Iordanem ciuitas est, & quidem vna ex vndecim toparchijs Iudææ, inter quas ordine septima recensentur. *Ptolem. Ioseph.3. bell.2.*

Sita autem est partim in Decapoleos, partim in Perææ regionum confinijs. Nam ab Austro quidem Decapoleos, à Septentrione verò Perææ regionis terminus est. at Orientem versus à Iabesgalaad sex miliaribus distat. *Hiero. de loc.Hebr. lit A.dict. Afroth.& lit.D.dict. Decopolis. & lit.I. dict.Iabisgalaad.*

Aquis, diuersis emanantibus locis, hæc ciuitas diues est. eique regio fertilis adiacet, in qua multa castella sunt. *Ty.16.bell. secr.13.*

Condita est à Seleuco Syriæ Rege. & à Pella Macedoniæ metropoli, quæ Philippi & filij eius Alexandri Magni Regum natalibus maximè celebris erat, Pellæ nomen assumpsisse scribitur. Maxima siquidem vrbis huius pars à Macedonibus, qui sub Alexandro Magno Macedone in Asia militauerant, inhabitatur. *Plin.lib.5. cap.18. Niger.geogr.Asi. com.4. Ioseph.13. antiq.21. & 1.bel.4*

Iudæorum Rex Alexander quondam ciuitatem hanc cepit, & diruit, quod incolæ recusarent Iudaicos ritus recipere.

Pompeius verò cognomento Magnus, qui cùm in Syria Romani exercitus Imperatorem ageret, hac aliquoties iter fecit, eam suis habitatoribus restituit. atq; à Iudæorum imperio exemit, ac prouinciæ Syriæ coniunxit. Quam postea à Iudæis vnà cum alijs Syrorum ciuitatibus & vicis vastatam esse, in Iosepho legimus. *Ioseph.14. anti.5.6.8. & 1.bel.5. Ioseph.2. bell.19.*

Eo autem tempore, cùm Regia vrbs totius Iudææ metropolis Hierosolyma per Vespasianum & Titum destruenda & euertenda erat, Christiani, qui Hierosolymis degebant, vt Eusebius Cæsareæ Palestinæ Episcopus in Ecclesiastica sua Historia meminit, Diuino oraculo moniti sunt, Hierosolymis excedere, & in hanc ciuitatem commigrare. quo & hi ab excidio essent liberi, & ablatis ex vrbe sanctis & iustis viris, vindictæ cœlesti fieret locus, tam de vrbe sacrilega, quàm de populo impio per excidium patriæ, euersionemq; sumendæ. Nunc autem pristino nomine retento, vicus prægrandis esse scribitur, vt Niger author est. *Euseb.3. hist.ecc.5.*

75.

PHARPHAR, aliàs Pharfar, Farfar, & Farfarus, profundus & amœnus Damasci fluuius est. qui in radicibus Libani montis Damasco propinquis emanans, eam vrbem intersecat. Deinde Antiochiam tendens, eius mœ- *4.Reg.5. Hieron.de loc.Heb. lit.F. Fret.pa.6. Nig.geog. Asi.com.4.*

nia allambit, tandemque mari mediterraneo commiscetur.

76.

Ioseph.3. bell.18.

PHIALA siue Phiale, corruptè Syala, fons, ex quo Iordanis fluuius, vt Iosephus & Egesippus testantur, ducit originem. qui quidem situs est in regione Trachonitide, non longè à via, qua à Cæsarea Philippi seu Paneade inter Orientem & Austrum in Trachonitidem ascenditur. à qua ciuitate ad centesimum vigesimum stadium, siue quindecim mille passibus distat. Et proprie quidem à rotunditate Phiala dicitur, rotæ speciem præferens.

Niger geo grap.Asi. com.4.p. 503.

Est autem fons hic imperscrutabilis profunditatis, ac semper intra sua labra cohibet vndam, perpetuò aqua plenus, nec vnquam deficiens, nec vnquam exuberans: sed quantum aquæ scaturigine injicitur, tantum per abditos subterraneos meatus in Dan siue Paneadem fontem Iordanis ejcit atque transmittit. Multò tempore ignoratū fuit hoc esse Iordanis principium: quod tandem à tetrarcha quōdam Trachonitidis Philippo hac arte deprehensum est. Is namq; missis in Phialā paleis, inuenit eas apud Panium in fontē Dan redditas, vnde antea fluuius Iordanis nasci credebatur. Idipsum postea & ab alijs simili praxi sæpius probatum est.

Brocard. ium.2. Breid.ibi. Salig.tom. 9.cap.6. Fretel.p.7. Tyr.13.bel. sac.18.& 16.bel.c.9. Sup.nu.66.

Saraceni hoc ipsum fontis nomen clarura indicant, nam eum Medan, hoc est, aquas Dan vocant. מי me siquidem lingua illorum, quæ Hebraicæ affinis est, aquas significat. A quo quidem nomine & amplissima adiacens ei regio appellatur Campestria & planicies Medan. Porrò sunt qui locum hunc à Matthæo Magedan, & à Marco Dalmanutha appellari putant: quos errare supra à nobis declaratum est.

77.

PVTAHA, locus trans Iordanem. vbi Hierosolymorum Rex Balduinus tertius cū Noradino Damascenorum Rege pugnauit, eumque vicit. Tyr.18. bel.sacr.21.

78.

Broc.iti.3. Breidenb. itt.2.& 3. Fretel.p.7.

PYRAMIS sepulchri B. Iob, quæ etiamnū in planioribus locis terræ Hus ad Orientē Suetæ ciuitatis monstratur, ac à Græcis alijsq; gentibus, quòd Propheta Iob ibi sepultus sit, in honore habetur.

79.

RAGABA, castellum vltra Iordanem in Gerasinorum finibus situm, quod Alexander Iannæus Iudæorum Rex obsidens, naturæ concessit. Ioseph.13.ant.21.

80.

RASALINAE, locus in finibus Damasci. vbi Sanguinus iuratus Christianorum hostis quondam castrametatus fuit. Tyr.15. bel.sacr.8.

81.

SALOME, vicus in campestribus Medan situs, qui à Christianis inhabitabatur. Quapropter & à Christianorum exercitu, cùm hac Damascum iter faceret, loco huic parcitum fuit; atque habitatoribus eius, quasi fratribus fratres vsi sunt. Tyr.13.bel.sac.18.

82.

SARDINELLA, magnus vicus ad Orientem Damasci, qui se à Christianis solùm admittit incoli: alios verò ante confectum primum habitationis annum enecat. Bonauentura.

83.

Cant.4. Niger.geo graph.Asi. com.4.p.a. 504.& 517.

SEIR, qui aliàs Seyr, Hebraicè Schir, Iosepho Seira, item alio nomine etiam Sanir aliquoties dicitur, mons excelsus est trans Iordanem, ad Orientalem plagam terræ Hus situs, atque à Septentrione monti Hermon, ab Austro monti Galaad coniungitur; à ciuitatibus verò Capharnao & Corozaim versus æstiualem solis ortū alicubi quatuor, alicubi sex, & pluribus miliaribus distat.

Nomen autem Seir, præter alios, de quibus supra, etiam hic mons accepit ab inhabitatore suo Esau: qui quòd pilosus & hirsutus esset, cognomine Seir fuit appellatus. Habitauit autem Esau in hoc monte eo tempore, cùm frater eius Iacob cum vxoribus ac liberis & facultatibus è Mesopotamia Syriæ redijr. atq; huc Iacob ad eum ex itinere nuncios misit, vt eius gratiam caperet. Esau verò accepto nuncio, quod frater rediret, cum quadringentis viris armatis ei obuiam profectus est, ac iuxta torrentem Iacob illi occurrit. vbi cùm sibi mutuò reconciliati essent valedicentes, Esau multis acceptis muneribus Seir repetijt, Iacob autem iter suum in terram Chanaan prosecutus est. *Gene.s.32. Ioseph.1. antiq.27. Broc.iti.2. 3.4.& 6. Breidenb. itin.3.4. & 6.*

Postquam Israëliticus populus occisis Seon & Og Regibus totam, quæ trans Iordanem est, ditionem occupasset, mons hic filijs dimidiæ tribus manasse in sortem cessit, & multis sæculis ab ijs possessa fuit. *Ios.12. 1.Par.5.*

Ab hoc monte & vrbs aut villa, quæ in eo sita fuit, etiam Seir dicta videtur. nec non & tota monti adiacens regio, idem quoque nomen sortitum fuit, quæ aliàs etiam Edom & Idumæa vocatur. Quam Propheta Ieremias cùm destructam Hierosolymam lamentaretur his verbis per Ironiam alloquitur: Gaude, inquit, & lætare filia Edom, quæ habitas in terra Hus, ad te quoque peruenier calix: inebriaberis, atque nudaberis, seu, vti Hebræi habent, & eris vomens. Completa est iniquitas tua (pœna scilicet iniquitatis tuæ) filia Sion, non addet vltrà, vt transmigret te. Visitauit iniquitatem tuam filia Edom, discooperuit peccata tua. Calix namque vindictæ Domini venit etiam ad terram hanc, inquit Hieronymus, quando Nabuchodonosor Rex vastata Iudæa, cæteras gentes simili modo deuastauit. *Seir villa aut vrbs. Genes.32. Thren.4. Hierony. comme.in Thren.5*

Universidad de Deusto
Biblioteca

84.

Deuter.3. Ioſ.12.13. 1.Par.al.5. Hieron.de loc.Hebr. lit.S.dict. Selcha. Ortel.in Syriæ geogr.dict. Salecha. Tyr.16.bel. fac 8.

SELCHA, quæ quoque Salecha, Hebræis Salcha, alijs verò Selchar, ac poſtea Salchata quibuſdam dicta eſt, vetus ciuitas eſt, quondam Og Regi Baſan parens, atque vna ex ſexaginta munitioribus ac validioribus vrbibus regni eius. ſita autem eſt iuxta vrbem Geſſur, montemque Hermon: & Baſanitidis regionis verſus Boream clauſtrum eſt. Hæc etiam ciuitas olim à Gigantibus inhabitata, ac diu poſſeſſa fuiſſe videtur.

Porrò anno Chriſtianæ ſalutis milleſimo centeſimo quadrageſimo tertio nobilis quidam Turcorum Satrapa hanc & Boſtrenſem vrbem, quibus præerat, Hieroſolymam profectus, Chriſtianorum Regi Balduino tertio tradere molitus fuit. Sed vxor eius, dum ipſe hæc agebat, hoſtibus ciuitates aperuit, ac aduerſæ partis præſidiarios in arces admiſit, & Chriſtianis aduentantibus bolum è faucibus eripuit.

85.

Ioſeph.13. antiq.21. & 1.bel.4. Ioſeph.2. bell.25.& in vita ſua.

SELEVCIA, ciuitas trans Iordanem eſt, ſita in Gaulanitide regione ad Semechonitem lacum, in regione deliciosa, fontibuſque irrigua. Denominata autem creditur Seleucia, à Seleuco Syriæ Rege, à quo & putatur condita. Hæc quoque ciuitas ab Alexandro Iudæorum principe expugnata fuit, & Syris adempta, ac Iudæorum imperio ſubdita. Eandemque Ioſeph. Hiſtoricus, cùm Galilææ præerat, vt munitam natura, ita arte quoque longè fecit munitiſſimam: ac inter alia oportuna loca contra Romanos ſolidioribus firmioribuſque mœnibus cinxit. Quibus tamen incolæ ſe poſtea coniunxerunt: Regi Agrippæ, qui à Romanis ſtabat, fœdere ſe ſociantes.

Ioſeph.4. bell.1.

86.

SILVA, ſiue nemus vltra Iordanem ab Oriente vrbis Paneadis iuxta locum Copar ſitum, in quo olim Noradini Damaſcenorum Regis exercitus contra Balduinum tertium Hieroſolymorum Regem in inſidijs latuit. Tyr.15.bell.ſacr.9. & 18.bel.ſacr.13.

87.

SOBA, aliâs Suba, Ioſepho Oba, & Sophena, regia Syriæ vrbs eſt, à qua & contigua regio in ſacra Scriptura Syria Soba ſiue Sobal nominatur.

Quæ quidem regio multa à diuerſis Iudæorum regibus tulit. Primò ſiquidem eius reges à Saule Iſraëlitarum Rege belli iure ſubacti eſſe leguntur. Deinde Dauid Saulis in regno ſucceſſor ſemel ac iterum cum Rege Soba pugnam committens, egregiam vtraque vice victoriam reportauit. Nam cùm vſque ad fluuium Euphraten imperium ſuum proferebat, cum Adadezer Rege Soba congreſſus, viginti peditum millia, & equites ſepties mille occidit, currus etiam mille cepit, ex quibus incenſis reliquis, centum ſolos ſibi reſernauit.

1.Reg.14. Ioſeph.6. am.7. 2.Reg.8. 1.Par.18. Ioſeph.7. antiq.5. Hieron.de loc.Hebr. lit S.dict. Suba.

2.Reg.10.

Aliâs etiam idem Rex & viciſſe, & ad pendendum annuum tributum regem Soba obligaſſe ſcribitur, quando regi Ammonitarum, qui contra Dauidem arma ceperat, cum viginti peditum millibus ſuppetias ferebat. *1.Par.19. Ioſeph.7. anti.6.*

Rurſus & Salomon, cùm in Syriam ad condendam Palmiram vrbem proficiſceretur, hac ducens exercitum, vrbem & regionem hanc ſibi aſciuit. *2.Par.8.*

Cæterùm cùm in ſenectute à Deo Opt. Maximo ad gẽtium idôla deſciuiſſet, inter alios aduerſarios, quos contra eum ſuſcitauit Dominus, obiecit etiam ſe illi Razon fugitiuus ſeruus Regis Soba, atque ex hac regione cum latronum manu Iſraëlitarum ditionem crebris incurſionibus populatus eſt, rapinis & cædibus omnia miſcens. *3.Reg.11. Ioſeph.8. antiq 7.*

Poſtremò Holoſernes quoq; populabundus per Syriam Sobal exercitum traduxiſſe legitur. Ex hac vrbe originem duxit Igaal, vnus ex fortiſſimis heroibus vel militibus Dauidis. *Iudith.3. 2.Reg.23.*

88.

SOGANE, aliâs Soganne, Gaulonitidis regionis ciuitas eſt, in ſuperiore eius regionis parte, firmiſſimo loco ſita. quæ etiam à Ioſepho contra Romanos muris ac munitionibus circundata eſt. Cuius nihilominus ciues vnà cum Seleucianis in principio defectionis Rex Agrippa ſibi fœdere ſociauit. *Ioſeph 2. bell.25.& in vita ſua. Ioſeph.4. bell.1.*

89.

SOLYMA vicus, qui Gaulonitidem regionem terminat. Ioſeph. in vita ſua.

90.

SPELVNCA trans Iordanem in regione Suetæ, à ciuitate Tiberiade ſexdecim miliaribus Italicis diſtans. Sita verò in altiſſimo cuiuſdam mõtis cretacei, cui ſubiectum erat immane præcipitium. Hæc ab vna duntaxat mõtis parte accedi poterat per anguſtum adeò callem, vt vix pedis haberet latitudinem, atq; homini, etiam ab omni onere expedito, abſq; periculo iter non præberet. Intus habebat aquarum fontes, ac tres manſiones ſeu diuerſoria, ita conſtructa, vt per ligneas ſcalas ex vno in alterum aſcenſus ac deſcenſus eſſet. *Tyr.18.bel. ſacr.21.*

Locus iſte, eò quòd natura & ſitu commodiſſimus eſſet, Chriſtianorum munitiſſimum & inexpugnabile quondam præſidium ſeu municipium fuit. Quod cùm rex Noradinus anno puta poſt virginis partum milleſimo cẽteſimo quinquageſimo ſeptimo ingentibus copijs oppugnaret, aduentanti cum exercitu Balduino tertio Hieroſolymorum Regi ceſſit. ſolutaq; obſidione, dum venienti hoſti occurrit, in pugna, quam cum eo commiſerat, victus eſt. *Tyr.22.bel. ſacr.15.*

Idem hoc munimentum iuratus Chriſtianorum hoſtis Saladinus obſidione cinxit, anno nimirum nati Saluatoris milleſimo centeſimo ſeptuageſimo nono. & ante quintum obſidionis diem dolo & inſidijs non ſine prodi-

tionis ſuſpicione per deditionem in ſuam poteſtatem accepit. Verùm id Hieroſolymorum Rex ſtatim proximo anno recuperauit, ac poſt trium hebdomadarum obſidionem, cùm ſtrenuè admodum à ſeptuaginta fortiſſimis viris defenderetur, per deditionem recepit, & armis atque commeatu communiuit, viriſque fidis ac ſtrenuis cuſtodiendum tradidit. *Ty.22.bel. ſacr.21.*

91.

SPELVNCA firmiſſima & inexpugnabilis vltra Iordanem in finibus Arabiæ ſita. Quam fratres militiæ templi, quorum tutelæ ac defenſioni commiſſa erat, anno Salutis poſt milleſimum centeſimum ſexageſimo ſeptimo Siracono Chriſtianorum hoſti tradide runt. De quorum proditorum numero Hieroſolymitanus Rex Amalricus duodecim in crucem egit. Tyr.19.bel.ſacr.11.

92.

Broc.tit 3. Breid.ibid. Ty.22.bel. ſacr.21.

SVETA, quæ & Suita, Suites, Suhi & Suchi vocatur, inclyta in terra Hus vrbs eſt: diſtans contra Aquilonem, à ciuitate Corozaim & oſtio fluuij Iordanis quatuor miliaribus. Regio autem in qua ſita eſt, frumenti, vini & olei ferax eſt, & cælo ditata eſt optimo. in qua quondam & etiam nunc ſolemnes annuatim habentur nundinæ.

Iob.2.8. &c.

Ex hac vrbe originem ſimul ac cognomen traxit Baldat Suites ſeu Suhites, vnus ex tribus præcipuis amicis, qui S. Iob in tribulatione eius inuiſerunt. quos in ſuo libro Reges vocat Tobias. Horum Baldad quidem in hac vrbe, Eliphaz in Theman, Sophar verò in Naamath regnaſſe creditur. Nam potentiores quaſque vrbes antiquitus ſuos habuiſſe Reges, ex capite duodecimo libri Ioſue ſatis notum eſt.

Tob.2.

Ioſ.12.

93.

Num.23. Geneſ.10. Ioſeph.1. antiq.14. Hieron.in Geneſ.10. et in Amos 1. Euſeb.in chron.an. 325.& epro- uiſſ. Plin.5.na. biſt.12

SYRIA, ſiue Suria, maioris Aſiæ regio eſt, ſacris & profanis hiſtoricis celebratiſſima, quæ Hebraicè Aram ſeu Aramæa dicitur, ab Aram filio Sem, qui teſte Ioſepho Aramæos ſeu Aramenos inſtituit, eiſque à ſuo nomine appellationem indidit. Syria autem, vt ait Euſebius, à Græcis appellata eſt paulò ante natiuitatem Moyſi ex vocabulo Syri cuiuſdam indigenæ, à quo & incolæ à Latinis Syri & Syrij dicti ſunt. Hodie Soriam vocari ſcribit Ortelius.

Regio quondam fuit, vt inquit Plinius, terrarum maxima, & pluribus diſtincta nominibus. Ab occaſu mare magnum ſeu mediterraneum attingit, quod ab ea Syriacum pelagus nominatur. qua parte à mari præternauigatione trecentorum & quinquaginta millium paſſuum alluitur. A Septentrione habet Ciliciam, & Cappadociæ partem, ac Taurum montem totius Orbis terrarum maximum. ab Ortu Tygride fluuio terminatur. ab Auſtro deniq; vſq; ad mare Rubrum & Aegyptum pertingit. Longitudo huius regionis, vt auctor eſt Plinius, in Ciliciam & Arabiam, quadringentorum & ſeptuaginta milliũ paſſuum eſt, latitudo à Seleucia Pieria ad oppidũ in Euphrate Zeugma, centum & ſeptuaginta quinque millium paſſuum.

Niger Aſ. com.4.pa. 495. Hieron.de loc.Act. Apoſt.lit.S Plin.5.nat. biſt.12.

Cùm itaque hæc prouincia ſpacioſiſſima ſit, multas & magnas ambitu ſuo comprehendit regiones, vt ſitu ita & nominibus diſcretas. Quarum quidem eæ, quotquot in ipſius meditullio iacent, Syriæ quoque nomen præferunt, adiuncto duntaxat ad commune vocabulum verbo, quod diſtinctionem faciat. Cẽſentur autem hæ: Cœleſyria ſeu Syria Cœle, Syria Damaſcena, Syria Soba ſiue Sobal, quæ & Sophena, Syria Maacha, Syria Libanica, Syria Roob, Syrophœnicia ſeu Syria Phœnicis, & Syria Antiochena. de quibus ſuo loco retulimus. *Ty.13.bel. ſacr.2. Vtrit.a.c. 95.& 96. Brocard. in præfat. deſcript. loc.terr S. Breid ibid.*

His & adiungenda venit Aſſyria, quæ tamẽ non in meditullio, ſed in Orientali Syriæ tractu vltra Euphraten ſita, amne tantùm à Babylonia ſeparatur. Hæc à barbaris commutata S. in T. Attyria vocatur ac poſtea, teſte Plinio, Adiabene dicta fuit. nunc verò ab indigenis Adrinſa nuncupari refert Niger. *Dion.in vi- ta Traiani. Plin.5.na. biſt.12. Niger.Aſ. com.3.pa. 528.*

Primum nomen ſortita eſt ab Aſſur filio Sem, qui vrbẽ Ninum condidit, quam Hebræi Niniuen vocant, atque ab eo Hebraicè Aſſur, Græcè autem & Latinè Aſſyria, ciuſque ſubditi Aſſyrij denominati ſunt. vnde & Aſſyriorum pullulauit Imperium ac prima Monarchia, quæ hinc ad Babylonios ac Chaldæos tranſijt, & tandem cùm annis plurimis floruiſſet, per Perſas & Medos diſſoluta fuit. *Geneſ.10. Ioſeph.1. antiq.1.4. Hieron.in Geneſ.10. Iſai.7. Mich.5.*

Notat Hieronymus ſuis in Iſaiã commentarijs, quos veteres Aſſyrios, recẽtiores nunc vocare, Syrios, à parte totum appellãtes. Vbi etiam admonendi mihi ſtudioſi videntur, vt obſeruent Aſſyrios & Syros apud Scriptores penè omnes ſæpius confundi quod varijs auctoritatibus demonſtrare haud foret difficile. *Hieron.in Iſai.19.*

Porrò præter Aſſyriã legimus etiam Cappadociam, quæ in huius regionis confinijs iacet, à Græcis Leucoſyriã, & Cappadoces Leucoſiros, hoc eſt albos Syros nominari.

Et hæ quidem Syriæ partes ſunt, quæ à generali eius vocabulo ſua acceperunt nomina. nunc cæteræ Syriæ regiones enumerandæ ſunt, quæ communem Syriæ appellationem non præferunt.

In Occidentali eius tractu, mediterraneæ Syriæ habentur regiones, Galilæa, Samaria, Iudæa, & Idumæa: in ora maritima ſunt Phœnicia, Palæſtina, & Philiſtæa. Partim in Oriente, partim in Auſtro eſt triplex Arabia, Deſerta ſcilicet, Felix, & Petræa: quarum limites lõgè lateque excurrunt. In Oriente verò Meſopotamiam habet, Cœleſyriæ cõterminam, & inter inſignes duos fluuios, Euphraten videlicet, & Tigrim iacentem. Quapropter etiam Hebraicè Padan Aram & Aram Naharaim vocatur, hoc eſt, Syria duorum fluuiorum, nam dictio Naharaim, dualis eſt numeri, à Nahar, quod eſt fluuius. Quod ipſum quoque vocabulo Græco exprimitur. μεσὸς enim Græcis medius, & ποταμὸς fluuius interpretatur. Et quia hæc regio, Syriæ pars eſt, aliquo-

Hieron.de loc. Act. Iſt. M. Gen.25.28 Geneſ.24. Iudic.3. 1.Par.19. Pſalm.59. in tit.

ties

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gen. 28. Deuter. 23. Psalm. 59. in tit. Q. Curt. de reb. gest. Alexan. magni l. 5. in prin. Hieron. in Gen. 31.

ties in Sacris Mesopotamia Syriæ appellatur. Agri eius tam vberi & pingui solo sunt, ait Quintus Curtius, vt à pastu repelli pecora dicantur, ne satietas perimat. Causa fertilitatis est humor, qui ex vtroque amne manat, toto ferè solo per venas aquarum resudante. Ouiũ Mesopotamiæ & Italicarum vnam scribit D. Hieronymus esse naturam, vt bis pareant in anno. vnde in Virgilio:

Bis grauidæ pecudes, &c.

Nig. Ast. comment. 4.

Mesopotamiæ coniunguntur aliæ duæ Syriæ regiones; à Septentrione quidem Comagena: hæc propius adiacet Ciliciæ, & à vicino sibi fluuio Euphrate, nũc Euphratensis, & Euphrantis, à Bababaris verò Azar dicitur.

Plin. 5. c. 12. Ptol. Gen. 10. Ioseph. ant. 9. Hieron. in Gen. 10.

A Meridie verò Babylonia, quam etiam Syriæ includi, auctores sunt Plinius & Ptolomæus. Huic regioni ac genti Nemrod nepos Cham originem dedit. Is enim vir audax & manu promptus, insuetam primus in populo tyrannidem arripuit, ac iuxta Euphraten vrbem magnam condidit, quæ ab eo, quod ibi confusæ sunt linguæ turrim ædificantium, Babel & Babylon appellata est. Hic primus Mundi tyrannus regnauit. Ab hac vrbe & circumiacens regio nomen deduxit, quæ in Propheta Michea à conditore suo etiam Terra Nemrod nuncupatur. In qua populus Iudaicus, iuxta Ieremiam Prophetam, septuaginta annis captiuus detentus fuit.

Mich. 5. 2. Par. al. 36. Iere. 25. & 29.

Babyloniæ paret, eique adhæret Chaldæa, Arabiæ desertæ finitima, quæ etiam ad Syriam pertinere videtur. Cuius incolæ ab Arphaxad filio Sem orti sunt, qui imperio gentis potitus, eos, inquit Ioseph, à se Arphaxadæos nominauit. Postea à Cased seu Chased filio Nachor fratris Abrahæ, Hebraicè Casdim siue Chasdim vocatos scribit Hieronymus. Eosdem quoque à Chaldeo Rege, qui quartus decimus à Nino fuit, Chaldæos; & regionem eorum Chaldæam appellatam inuenimus.

Genes. 10.

Ioseph ant. 14. Hieron. in Gen 10. & 22.

Vtraque hæc, Babyloniorum scilicet, & Chaldæorum gens antiquissima est, atq; iugi multorum sæculorum cælestis motus, Solis puta, Lunæ, aliorumque siderum obseruatione, anni, mensis, dierumque rationem primi deprehendisse à quibusdam scribuntur. Sed melius mihi sentire videntur, qui sideralem scientiam ac cælestium rerum cognitionem statim ab orbis primordio liberis Seth, Adami primi hominis filij attribuunt. Qui, vt scribit Ioseph Iudaicarum antiquitatum libr. 1. cap. 4. cùm ab Adamo intellexissent vniuersalem rerum omnium fore interitum, vnum aquarum diluuio, alterum ignis incendio; ne inuenta sua ex hominum notitia dilaberentur, & prius perirent, quam pernoscerentur, duas extruxerunt columnas, aliam quidem ex lateribus, aliam verò ex lapidibus, ac vtriq; sua inuenta inscripserunt: vt si lateritiam diluuio deleri contingeret, lapidea superstes hominibus discendi copiam faceret, & quæ inscripta continebat, spectanda exhiberet. Ex his alteram, nempe lapideam, ad suam vsque ætatem in terra Syria durauisse idem Ioseph affirmat.

Pli. 6. ca. 26.

Ioseph. 1. ant. 4.

Pli. 7. ca. 56.

Eodem spectat quod idem auctor, dum rationes seu causas profert, ob quas priscorum ante diluuium vita ad nongentesimum atque millesimum vsque annum prorogata fuerit; post alia, pura quòd pij essent, quòd Dei recens opificium, quòd commodiore vterentur victu; etiam hanc referat, nempe tum propter virtutis studium, tum propter inueniendarum artium vtilitatem, vt Astronomiæ, ac Geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus sit vitam, quarum certitudinem assequi non poterant, si minus sexcentis annis vixissent. Ex tot enim magnus annus constat.

Ioseph. ant. 8.

Proinde credere par est, hanc siderum scientiam ab Hebræis per patriarcham Abraham ad Chaldæos manasse. cuius natale solum fuit Hur Chaldæorum oppidum, aliàs Vr, Iosepho autem Vra vocatum. Hic porrò, cùm vnum cæli, terræ, rerumque vniuersarũ Deum coleret, ac Chaldæorum deos adorare nollet, à Chaldæis multum afflictus fuit. Et Diuino monitus oraculo, è Chaldæa in Haran Mesopotamiæ ciuitatem migrauit, rursumq; hinc in terram Chanaan fecessit. Fame autem Chananæam premente, in Aegyptum profectus est, atque, vt prædictus auctor perspicuè demonstrat, Aegyptios & verum Dei cultum, & Astronomiæ, Arithmeticæque disciplinas primus docuit. Quarum artium scientia ab Aegyptijs ad Græcos, inde ad Latinos tandem peruenit.

Gen. 11. Iud. 5. Ioseph. 1. ant. 13. Neem. 9. Gen. 11. 12. 15 Actor. 7. Ioseph. 1. ant. 16.

Cæterùm Babylonios post acceptam huius arti scognitionem, præ cæteris fuisse astrorum obseruantiores haud negarim. Huiusce enim rei satis clarum argumentum est, quòd tempore Ezechiæ Regis Iudæ Solem retrocessisse, ac diei spacia duplicata, etiam in suo horizonte animaduerterint. Quod sanè miraculum Merodach Rex Babyloniorum obstupescens, legatos cũ literis & muneribus ad Ezechiam misit, vt cur tale portentum accidisset, inquirerent.

4. Reg. 20. 2. Par. 32. Isai. 38. et 39 Hier. in Isa. 39.

Præter quàm quòd Babylonij & Chaldæi, gens Astonomiæ studiosa fuerit, etiam horribilis, pugnacissima, terribilis & velox fuisse scribitur. cuius roboris & ad bellandum audaciæ omnes penè Græci, qui barbaras historias conscripserunt, testes sunt. Hæc enim non fuit contenta finibus suis, sed huc illucq; discurrens super terræ latitudinem peruagabatur. Et hoc fuit opus eius, non vt terram vomere exerceret, sed vt rapto viueret & gladio, & possideret vrbes non suas. antequam manum inferret, antequam prorumperet ad bellum, terrorem portabat in vultu. Equi quoque & equites eorum tam pernices ad persequendum, & cuncta populanda erant, vt pardos superarent, & lupos vespertinos (lupi siquidem nocte vicina, & tota die fame ad rabiem concitati, multò magis sæuire dicuntur) idcircò Babylon Chaldaicarum gentium caput, & de Regibus triumphauit, & diu summam in toto Orbe obtinuit claritatem.

Habac. 1. Hieron. ibid. Plin. 6. 6. ab.

Babyloniæ denique & Chaldææ ab Oriente vltra Tigrim affines sunt Persarum, Medorũ, Parthorumque regiones. Regna autem Parthorum,

Plin. 6. cap. 25.

thorum, teste Plinio, duodeuiginti sunt omnia. Penes Persas verò & Medos post Assyrios & Babylonios, totius Orbis monarchiæ fuit imperium. Quod deinde ad Græcos, ac postea ad Romanos translatum est. Hæc de Syriæ regionibus generatim dicta sufficiant: nunc ad particularia procedamus.

Syriæ prouincia multis ac magnis præclarisq; vrbibus & montibus decoratur, clarissimisq; fluminibus fœcunda est atq; ditatur. Inter vrbes, post Hierosolymam, quæ totius Orbis terrarum primas tenet, Damascus, Antiochia, Tyrus, Samaria, vtraq; Cæsarea, Palæstinę scilicet, & Philippi, Palmira, Apamea, Hierapolis, Heliopolis Tripolis, Sidon, Berytus, Ptolemais, Seleucia, & Laodicæa numerãtur. Inter montes maximè enitent Libanus, Galaad, Carmelus, Casius, & Taurus. Ex fluminibus, præ cæteris Euphrates, Tigris, Chrysorrhoas, Orontes, Singas insignes sunt. Quorum Euphrates & Tigris iuxta sacrosanctæ Scripturæ fidem è terrestri Paradiso promanant. sed mox à terra absorpti, post longum subterraneum decursum, tandem ex montibus Armeniæ maioris, multorum inter se millium passuũ interuallo rursum emergũt. Vbi Plin. Ptolemæus, alijq; gentiles Cosmographi eos primùm oriri putauerunt.

Genes. 2. Ioseph. 1. antiq. 2. Hieron. de loc. Hebr. lit. E. & T. Plin. 5. ca. 2. & 6. cap. 27. Ptol. Hieron. de loc. Hebr. lit. E. Ntg. com. 3. pa. 486. & 661. Ezec. 1.

Euphrates, siue Eufrates, Hebræis Perath seu Parath dicitur. cui? nominis vis apud nos fœcunditatem atq; fructuum abundantiam significat. Apud Ezechielem Prophetam fluuius hic Chobar, & Hebraicè Chebar vocatur iuxta quem idem Propheta se visionem vidisse asserit. Ioseph & recentiores accolæ patrio vocalulo Phora, Fora, vel Foras modò appellant.

Strab. l. 11.

Hic Tigride multò maior est, atque plus terræ obit. Nam ab eo loco, vbi in Armenia maiore erumpit, celer & fremẽs Cappadociam rectà petit. Vnde se flectens, post ducenta passuum millia Taurum mõtem, quamquam duodecies mille passuum molem ei obijciat, fracto nonnihil cursu perrumpit. Ita naturæ, inquit Plinius, dimicatio illa æquatur, hoc eunte quò vult, illo prohibente ire quà velit. Hinc saxosus & violẽtus Mesopotamiam prę-terlabens, diuersa oppida alluit: nimirum Epiphaniam & Antiochiam, quæ ad Euphratem vocantur, item Zeugma, Apamiam, Seleuciam, & Vram-Babylonem verò mediam secat. Quam procul transgressus, tandem defertur in Persicum mare, quod in Sacris literis Mare rubrum vocatur.

Plin. 5. cap. 24. Nig. Ast. com. 3. pa. 486.

Tigris, tam Hebræo, quà Græco, Latino, & accolarum idiomate à cursus celeritate nomen sortitus est. Hebraicum enim nomen Hidekel aut Chiddechel, vt & Diglath, quo vocabulo eum Ioseph nuncupat, significat velocitatem.

Plin. 6. cap. 27. Hieron. de loc. Hebr. lit. T. Plin. 8. ca. 18. & 6. cap. 27. Nig. Ast. cõ. 3. pag. 486.

Græca verò & Latina voce Tigris dicitur. quia instar Tigridis bestiæ nimia pernicitate decurrit. Tigris enim, vt habet Plin. animal est tremendæ velocitatis. Medis denique, Armenis, & Persis, qui hunc fluuium accolunt, Tigris sagittam sonat. quòd fluuius veluti rapida emissa citus volet. Ea siquidem proripitur velocitate, vt vna die tantum peragat itineris, quantum vir acer & velox septem diebus currendo conficere posset.

Coruin. Nouosor. geogr. pa. 661.

Prodiens igitur in Armenia maiore, ex lucido conspicuoque fonte in loco edito, primùm per sexagies & bis mille passus siluestris ripis præceps inter saxa deuoluitur, & multorum torrentium non aquas solùm, sed etiam saxa secum trahens, in lacum Arethusam sine Arsissam influit. In quem omnia illata pondera enatant. Est verò aqua eius laci nitrosa, quæ vestes in ea lotas dilacerat ac rumpit. Vnum genus ei piscium est, idque transcurrentis, Plinio teste, non miscetur alueo. sicut nec è Tigri pisces in lacum transnatant. Nec patitur amnis aquam secum cõmisceri, nam & cursu & colore dissimilis per eum fertur. transuectusq; occurrente Tauro monte, rursus in specu mergitur. Subterque lapsus, ab altero mõtis latere erumpit in lacum, qui Zoroanda vocatur, & esse eundem manifestum est, quod demersa perfert. Deinde tertium transit lacum salsum & piscibus carentem, qui Thospites seu Thopitis appellatur. atque ipse quidem piscibus plena nõ permixta aqua in alteram ripam peruenit, rursusq; in cuniculos multo cum sonitu demergitur. & post vigintiquinque millia passuum exoriens, mox in Armenia lustrat Gordiæorum siue Cordyeorum montes, amomi feracissimos, in quibus Arca Noë post diluuium quieuit. eiusque reliquiæ Berosi & Iosephi vsque tempora ostensa ibidem fuisse memorantur. vnde & locus, ab Armenis Apobaterion & Gibelnoe, id est, egressorium Noë vsque modò appellatur. Hinc contra Assyrios pergens, eosque præteriens, citra Seleuciam & Babyloniam centum viginti quinq; millibus passuum diuiditur in alueos duos. Vbi remeauêre aquæ, atque in vnum alueum coiêre, aliquanto spacio vectus, in lacus Chaldaicos se fundit, eosque septuaginta millium passuum amplitudine implet. Moxq; vasto alueo profusus, duobus ostijs in Rubrum mare defluit. Inter Euphratis & Tigris ostia viginti quinq; millia passuum fuêre, aut, vt alij tradunt, septẽ millia vtroq; nauigabili.

Strab. l. 16. Nig. pag. 755. Genes. 8. Beros. Chaldæus libr. 3. de temporib. ante diluuium. Ioseph. 1. antiq. 5. & 20. anti. 2. Genes. 2. Ioseph. 1. anti. 2. Hieron. de loc. Hebr. lit. T.

Duo hi amnes simili quidem ratione, sed maiori felicitate quàm Nilus Aegyptum statis temporibus reltagnãtes, Syriæ humum irrigant, opimant, atque Aegypti solo reddunt fertiliorem. Limum autem nõ inuehunt, sicut in Aegypto Nilus. verùm quotannis quasi nouos agros creantes, Syriam vbertate terræ Chanaan penè parem efficiunt. Vnde, vt etiã Plinius meminit, varijs arborum, fructuum, herbarumq; generibus abundat, ac in hortis operosissima est. Indeq; prouerbium Græcis: Multa Syrorum olera.

Plin. 18. cap. 17. & 18. Cic. de na. deor. lib. 2. Plin. 13. c. 5. & lib. 20. cap. 5.

Sed, vt ad regionis huius gentem accedamus, Syrorum lingua, vt & Chaldeorum, magna ex parte Hebræo sermoni confinis est, atque eodem quidem literarum, siue elementorum sono, sed diuersis duntaxat in ijs exprimendis vtuntur characteribus.

Hier. tom. 3. epist. præfat. in lib. Regum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ipsi verò Syri, molles sunt, effœminati, delicati, & ad res nouandas magnoperè leues. Perunguntur oleo precioso, & liniuntur vnguentis. Ludis præterea, celebritatibusq; dediti, ad nullam aliam rem prōptiores sunt, quā ad iracundiam. Adhæc astutiæ nota infames sunt, & mercaturæ lucroq; maximè addicti.

Ezech.27. vnde etiam apud Prophetam Ezechielem mercatores Syri, nūdinas Tyri suis mercibus frequentasse scribuntur, atq; gemmam, purpuram, scutulata, siue vestes diuersorum colorum, byssum, sericum, & chodchod, hoc est corallia in mercatu eius proposuisse. Cui suf-

Hieron. in Ezech.27. fragatur D. Hieron. dum ait: Vsq; hodie permanet in Syris ingenitus negotiationis ardor, qui per totum Mundum lucri cupiditate discurrunt: & tantam mercandi habent vesaniam, vt occupato nunc Orbe Romano, inter gladios & miserorum neces quærant diuitias, & paupertatem periculis fugiant.

Hoc autem obiter hic inserendum duximus, fluuium Euphratem quondam designatum fuisse Israëliticæ terræ terminum. Elegerat namque sibi Dominus Deus filios Israël de cunctis terræ populis in peculium, & regnum sacerdotale, ac gentem sanctam, ipsiq; in pos-

Exod.19. sessionem daturum se promiserat omnem terram à deserto Pharan & torrente Aegypti, qui iuxta Rhinocoruram mari magno influit, vsq; ad fluuium magnum Euphraten. Terram sanè lacte & melle manantem, ac nō tantùm, vt Plinius ait, totius Orientis fertilissimā,

Deut.1. Iosue.1.

Plin.6. cap.26. Ezech.20. Hieron. in Ezech.20. sed, vt sacra Scriptura testatur, inter omnes terras maximè egregiam. De qua & D. Hieronymus in hæc verba scribit: Inclytam esse terram Iudææ, & cunctis terris fertiliorem, dubitare nemo poterit, qui à Rhinocorura vsque ad Taurum montem & Euphratem fluuium cunctam considerauerit terram, & vrbium potentiam, amœnitatemque regionum, Palæstinam videlicet, & Phœnicen, Arabiam, Syriam Cœlen, Ciliciam, & cæteras regiones.

2.Reg.8. 10. 1.Paral.18. 19. Ioseph.7. antiq.5.6. Ac venit quidem terra hæc in Israëlitarum potestatem regnante Dauide, qui, vt & supra attigimus, in regno Iuda & Israël iam confirmatus, subiugatis sibi multis in circuitu nationibus, Philistæis nempe, Iudumæis Amalecitis, Moabitis, & Ammonitis, cæsis plurimis Syrorum millibus, vniuersam Syriam subegit, & vsque ad flumen Euphratem imperium suum dilatauit, dispositisque oportunis in locis præsidijs, Syros omnes annua tributa sibi pendere compulit. A qua victoria triumphator Hierosolymam reuersus, compo-

Psal.59. in titulo. sito Psalmo, qui Latinis quinquagesimus nonus est, Deo ter Optimo Maximo epinicia cecinit.

2.Para.9. Cæterùm non diu Israëliticus populus has regiones possedit. Solus enim Dauidis filius Salomon, regni paterni successor omnibus Regibus à flumine Euphrate vsque ad

3 Reg.20. 2.Reg.6.7. 13.16.&c. terminos Aegypti pacificè dominatus fuisse scribitur. Post cuius mortem continua quæ Syri tum filijs Israël intulerunt bella, Israëlem non Syris, sed Syros Israëli magis impe-

rasse declarant.

Accidit autem Israëlitis clades hæc, quòd *Hieron. in Ezech.20.* pro omnipotente Deo, ipsum Baal, Beelphegor, Beelzebub, Astaroth, Astarte, Moloch, Melchom, Chamos, vitulos aureos, aliaque gentium colerent idola, eaque DEO Optimo Maximo præferrent. Hanc enim ob causam sæpe & ipsi inferiores famulos, promissionis iure sibi subdendos, rebelles sentire debuerunt, & à Chananæis, Philistæis, Moabitis, Madianitis, Amalecitis, Ammonitis, Syris, *Iudic. 3.4. 6.10.* Assyrijs, Babylonijs, & Chaldæis superari, subigi, atque eis sub tributi ac captiuitatis iugo *4.Reg.17. 18.25.* seruire. ac iustè, quæ ipsis fuerant promissa, *1.Par.5. 2.Par.36.* perdere meruerunt. Incredulitatis ergo vitio asscribendum est, quòd non diutius has terras Israel possederit.

Neque enim, vt Hieronymi verbis vtar, sponsor in crimine est, si ille, cui repromittitur indignum se fecerit sponsione, præsertim *Isai.1.* cùm proponatur optio promittentis: Si volueritis, & audieritis me, quæ bona sunt terræ comedetis. Sin autem nolueritis: & me ad iracundiam prouocaueritis, gladius, deuorabit vos. Eliguntur ergo præsentia; nec statim qui eligitur, tentari non potest, nec perire: quia & Saul electus in regem, & Iudas in Apostolū, suo postea vitio corruerunt.

Hier.tom. 3.epist.27. ad Dardanum. Et mihi, inquit idem auctor, in Euangelio promittuntur regna cœlorum: quæ instrumentum vetus omnino non nominat. Sed si non fecero quæ præcepta sunt, nequaquam erit culpa in promittente, sed in me, qui promissum accipere non merui. Vbi enim optio proponitur ad eligendum, qui operari renuis, frustra cupias quod promissum est. Hactenus Hieronymus.

Euseb. in chron. Alexandro Iannæo apud Iudæos regnum simul ac pontificatum gubernante, centesimo circiter ante natiuitatem Christi anno, Syria, quæ eousque à suis Regibus possessa, & gubernata fuerat, per Gabinium superata, & Romanis adscita fuit.

Onuph. in chron. Anno autem post Christum natum sexcentesimo trigesimo sexto à Saracenis duce Haomaro Romanis est erepta. deinde anno millesimo nonagesimo octauo magna eius pars duce Godefrido de Bullion ab Occidentalibus Christianis occupata, ac diu retenta fuit. Quæ postea à Saracenis recuperata, & tandem anno postsesquimillesimum decimoseptimo à Selimo Turcarum Imperat. capta est. à cuius successoribus etiamnum possidetur.

94.

Tyr.13.bel. sacr.18. & 16.bell. TABERNACVLA Cedar. Inter Suetam & Cedar ciuitates, & fontem Phialam, vberrima & amœnissima sunt campestria, longè lateque patentia, prospectibusque libera, quæ læta pecoribus subministrant pa-*sacr. 9. Fretel.p.7. Brocard. itin.3. Breid.ibi.* scua. In quibus, vt olim, ita etiamnum hac nostra ætate statis anni temporibus celeberrimæ aguntur nundinæ, eoque ex Palæstina, Syria, Mesopotamia, Arabia, Ammonitide, Moabitide, & A Egypto, cæterisque Orientalibus

libus regionibus, innumeri mercatores cum pecoribus diuersis; alijs mercibus conueniunt.

Qui cùm toto æstatis tempore illic nundinentur, tēroria erigunt, quo se ab aëris intemperie tueantur. Hæc quia varijs preciosissimisque coloribus tincta sunt, pulchrum admodum prospectum præbent ex ciuitate Cedar ea despicientibus. atq; hinc in Salomonis can-

Cant.1. ticis Tabernacula Cedar vocantur. Catholica siquidem Ecclesia, Christi sponsa, siue fidelis quæque anima, quam illis verbis Doctores penè omnes descriptā intelligunt, foris propter persecutionum, tentationum, tribulationumq; afflictionem nigra & fusca, meritò dicit: Nigra sum, sed formosa filiæ Hierusalem,

Psal.44. sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Quia vera pulchritudo filiæ Regis, puta, recta, sinceraq; fides, ardens & casta charitas, omnisque virtutum varietas, non tam foris quàm intus est.

95.

Iob.1. Hieron. in Genes.10. & de loc. Heb.lit.V. & in Iere. 25.& in Thren.4. Genes.10 Ioseph.1. antiq.14. Hieron.in Genes.10. Iob.1. Brocard. itin.3. Breidenb. ibid. Genes.22. Hieron.in Genes.22. & 36. Bened.in Iob.1. TERRA Hus. regio, quæ Hebraica voce Hus, siue Huz, Vs, & Vz dicitur. à Septuaginta interpretibus Græcè *ἀυσῖτις* Ausitis, quasi *ἐυσίτις*, Husitis nominatur.

Sita autem est vltra Iordanem in Trachonitide regione, inter Palæstinā & Cœlesyriā media. Iuxta Iosephum & Hieronymum condita est, ac nomen accepit ab Hus filio Aram, filij Sem, filij Noë, qui & Trachonitidis & Damasci quoque conditor fuit: & in hac regione primus habitationem & principatum tenuit.

Ibidem postea, vti sacra narrat historia, etiam beatus propheta Iob habitauit, & principatum habuit, quem malè quidam de genere Esau fuisse existimant. Hebræi enim, & D. Hieronym. constanter asserūt eum de stirpe Hus primogeniti Nachor fratris Abrahami, ex Melchā vxore eius descendisse.

Scribit Philo quòd Iob in vxorem acceperit Dinam filiā patriarchę Iacob, & ex ea quatuordecim habuerit filios, & sex filias. puta septem filios & tres filias antequā percuteretur, & totidem pòst. Cuius quidem percussionis hæc compendio historia est.

Iob 1. Erat Iob vir simplex & rectus, ac recedens à malo, & timens Deum, omniq; rerum copia diues. Maior quippe erat omnibus filijs Orientis, cui non erat similis in terra. Cùm tantus esset, pro filijs suis vicissim conuiuantibus humili obsequio quotidie Deo offerebat holocausta. Hanc, ac alias eius virtutes non ferens Satan, obtentā à Deo ipsum vexandi facultate, tum, per Sabęorum & Chaldęorum in eum irruptionem, tum cœlitus misso igne, omnes oues, boues, asinas, camelos, & seruos Iob perdidit. Deinde maximo ventorum impetu septem filios & tres filias eius, ruina domus oppressit. ac postremò ipsum Iob à vertice ad plā

Iob 2. tam vsq; pessimo vlcere percussit, ita vt carens domo, carens & foco, nudus sederet in sterquilinio, ac testa saniem raderet. Cui præterea & illud malum accessit, vt & conthoralis vxor sua ipsi insultaret.

Tres quoque Reges amici ipsius, Eliphaz Themanites, Baldad Suites, & Sophar Naamatites, qui consolandi gratia ipsum visitabant, Diabolicæ iniquitatis versutia peruersi sunt, vt multis verbis illi insultarent, asserentes qd *Iob.3.4.5. &c.* grauiter eum peccasse oportebat, qui tam acerbè à Deo puniretur. *Iob.2.*

At pius Iob patienter omnia ferens, pro malis quæ patiebatur, in Diuinas laudes erupit, Deumq; innocentiæ suæ testem asseruit, & in Redemptore ac Saluatore suo confidēs, in futura corporum resurrectione veram iustitiæ retributionem expectabat.

Cæterum placuit Deo non post hanc vitam *Iob.42.* solùm, sed etiam nunc illud patientiæ meritum compensare, eumq; ex summa hac miseria in pristinam sanitatem & felicitatem restituere, liberos quoq;, & cuncta, quæ amiserat, reddere duplicia.

Vixit post flagella hæc annos centum & quadraginta; ac satur dierum in pace quieuit. *Tob.2. Ezech.14. Iac.5.* Sacræ literæ eum inter indigetes referunt, ac posteris patientiæ proponūt exemplum. Huius viri sepulcralem pyramidem apud Suetam etiamnum ostendi paulò ante meminimus. *Ma.78.*

Porrò regionem Hus, siue Ausitidis plures *Ierem.25.* sub se comprehendisse ciuitates, ex Propheta *Threu.4.* Ieremia satis colligere est. qui cunctos Reges terræ Ausitidis Diuinitùs puniendos fore præ dixit. Nam olim, vt supra indicauimus, cele-*Ma.92.* briores quæque ciuitates singulos habuerunt Reges.

96.

Iob.2.4.6. Tob.2. Brocard. itin.3. Breid.ibi. Fret.p.5. THEMAN, aliàs Thema, Hebraicè Teman & Tema. ciuitas est in terra Hus, vbi olim Eliphaz amicus Iob Rex fuisse scribitur; à qua & Themanites cognominatur.

97.

Plin.5. cap 18. Hieron.de loc.Hebr. lit.I.dict. Ituræa.& lit.T.dict. Trachonitis. Ioseph.3. bell.2. TRACHONITIS, siue Traconitis, aliàs Trachon & Tracon, nō parua, sed, vt Plinius ait, regni instar regio est, trās Iordanem inter Palæstinam & Cœlesyriam sita. Quæ versus Septentrionem, Damascum respicit. ad Oriētem deserto Arabiæ, quod Bosræ Arabiæ desertæ metropoli iungitur, contermina est. Incipiens enim, vti Iosephus eā describit, à monte Libano & fontibus Iordanis, vsq; ad Tiberiadi proximum lacum, latitudine panditur. A vico autem qui appellatur Arphas, ad Iuliada oppidum longitudine tendit: & habitatur ab incolis Iudęis Syrisque permixtis. Sunt qui opinantur Trachonitidem & Ituræam, vnius eiusdemque regionis esse vocabula: sed vt nomina, ita & regiones, quæ his vocabulis significātur diuersas esse, ac Iordane medio distinctas prouincias, tum ex sacro Lucæ Euangelio, tum ex alijs scriptoribus, qui in Iturææ descriptione à nobis citantur, satis apertè liquet. *Luc.3.*

Quod ad prouinciæ Trachonitidis originē *N.60.* attinet, non Chore filius Esau, vt D. Hieron. *Hieron.in Thren.4.* in Lamentationis Hieremiæ commētans ait, sed prout idem auctor in quæstionibus seu

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hieron.in Genes.10. Ioseph.1. antiq.14. Genes.10.

traditionibus Hebraicis in Geneſim, & Ioſephus in Iudaicis antiquitatibus manifeſtè ſcribunt. Hus filius Aram, nepos patriarchę Noë, primus eam inhabitauit, ac gentem hanc inſtituit. Qui, vt etiam ſupra meminimus, Palæſtinam inter & Syriam cognomine Cælen tenens principatũ, non ſolùm Trachonitidem, verum & terram Hus, vrbemque Damaſcum condidit.

Tyr.16. bell.ſacr.9. Viur.6.47.

Trachonitis autem regio hæc appellatur, quòd ſaxoſa & aſpera ſit, atque ſubterraneis meatibus ac cauernis abundet. Τραχὼν enim Græcis locum ſaxoſum ſignificat, & trachones etiam dicuntur occulti ſub terra meatus ac ſpecus. Fontibus & riuis hæc regio penitus caret, ideoque pluuiales aquas incolæ per trachones, hoc eſt, meatus ſubterraneos in lacunis tam naturalibus, quàm artificiosè factis diligenter colligunt. ac eorum pleriq; in trachonibus, id eſt, ſpeluncis & cuniculis commorantur, ac ferarum more deliteſcunt. Rapto libẽter viuunt, aſſueti in Damaſcenorũ aliorumque propinquorum agros ſimul & vicos excurſiones facere, populari, exercere latrocinia, colonos vexare, pecora in ſua receptacula abigere, prædas agere, atq; his artibus victũ quærere.

Nig.cõ.4.

Ioſeph.15. antiq.12.

Habebant autem in ſuis habitaculis paratam cibariorum & aquæ copiam, vt externa vi petiti, poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi vnum poſt alium hominem admittentes. ſed intus ſunt ampliſſimi & ſupra quàm credas, capaces, plano ſolo deſuper tecti. Nam totus is locus conſtat ex petra aſpera, & non facilè meabili, niſi aliquo ducente per ſemitas: quæ non per directum feruntur ſed multis meandris flexuoſæ ſunt.

Ioſe.15.an. 12.13.& 1. bell.15.

Imperatoris Octauiani Auguſti tempore cũ Zenodorus Trachonitarum princeps propter lucrum quod illi inde cedebat latrocinia iſta foueret, idem Imperator Trachonitidem, eiq; continentem Batanæam & Auranitidem Zenodoro abſtulit: atq; Herodis maioris regno ea lege contribuit, vt ſua diligentia latrones coërceret, latrociniaq; extingueret. Qui mox adhibitis ducibus Trachonem luſtrans, latronum receptacula expugnans, eos maleficijs abſtinere, & agriculturæ operam dare cogens, magnam circumuicinis peperit ſecuritatem. Verùm cùm hoc vitæ genus Trachonitas gladio & raptu viuere aſſuetos nõ delectaret, ſemel iterumq; ab Herode defecerunt, atque ad priſtina latrocinia & prædas reuerſi ſunt. Sed denuò Herodis opera perdomiti, imperata facere ſunt compulſi.

Ioſeph.16. an.4.& 9.

Porrò anno Chriſti ſeptimo Herodes cùm ſe iam moriturum eſſe ſentiret, Trachonitidẽ vnà cum Gaulonitide, Batanæa, & Paneade regionibus, extremæ voluntatis codicillo filio ſuo Philippo, fratri Herodis tetrarchæ Galilææ aſſignauit. vnde & in Euangelio D. Lucæ, Trachonitidis & Iturææ regionum tetrarches fuiſſe ſcribitur: quibus, vt Ioſephus meminit, triginta ſeptem annis pacificè præfuit.

Ioſeph.17. antiq.10.et 2.bell.4.

Luc.3. Ioſeph.18. antiq.9.

Poſtea Claudij Cæſaris donatione eaſdem regiones poſſedit Rex Agrippa prędicti Herodis nepos. Ab hac regione vicini montes, qui in Sacris voluminibus Seir & Hermon vocantur, Straboni Trachones montes appellantur.

Ioſe.2.bell. 17.& 3. bell.2.

98.

TVRRIS Libani, quam magnificus Iſraëlitarum Rex Salomon in monte Libano prope Damaſcum conſtruxit, ea quidem celſitudine, vt inde Domus Damaſci numerari poterant; tanta verò pulchritudine, vt idem Rex in Canticis canticorum de Chriſti ſponſa ſcribat: Naſus tuus, ſiue, vt Hebræi habent, facies tua, ſicut turris Libani, quæ reſpicit contra Damaſcum.

3.Reg.9. 2.Paral.8. Bened.in Cant.7.

Cant.7.

99.

VIA Baſan. Num.21. Deut.3.

100.

VIA Trachonitidis, qua à Cæſarea Philippi verſus Phialam fontem in Trachonitidem aſcenditur. Ioſeph.3.bell.18.

101.

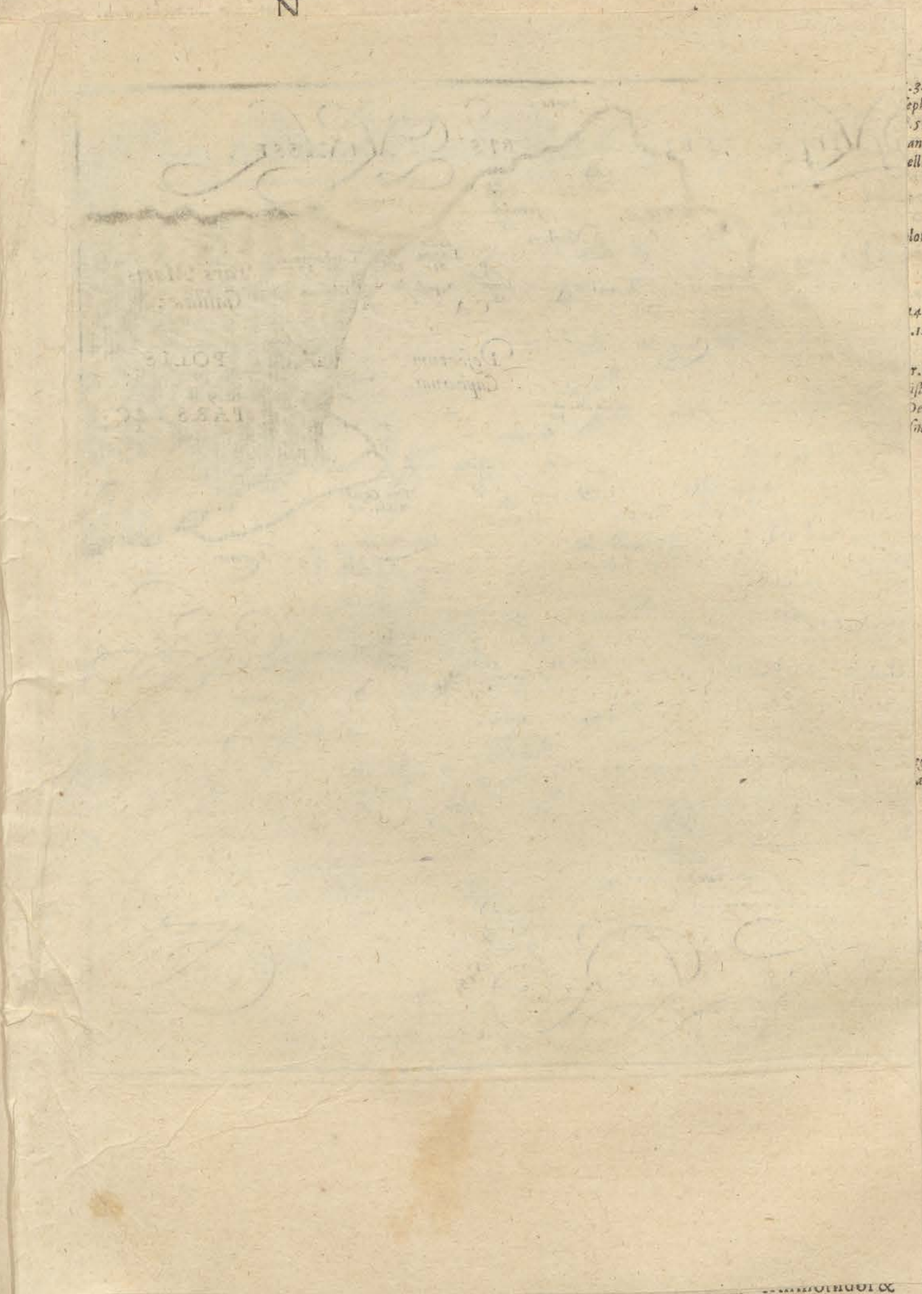
ZORA. locus clarus & celebris, habitatoribus frequens, qui à Damaſcena non procul diſtat vrbe. quem Hieroſolymorum Rex Balduinus quartus contra Damaſcum ducens exercitum, expugnauit. Tyr. 22.bell. ſacr.20.

102.

HIC Chriſtus inter nauigandum in nauis puppi ſuper ceruical dormiuit, atque exorta interim in mari magna ventorum tempeſtate, à diſcipulis, propter periculum territis, excitatus, ſuo ſtatim imperio tempeſtatem ſedauit, cunctis qui aderant, ob facti miraculum ſtupentibus atque admirantibus. Matth. 8. Marc. 4. Lucæ 8.

Tri-

N

ABELMAIM, Ioſepho Abelmaen, aliâs Iabella, ciuitas eſt tribus Neptalim. quam etiam prædictus Syriæ rex Benadad, vt hiſtoria Paralipomenon narrat, expugnauit. 2. Paral. 16. Ioſeph. 8. antiq. 12.

AHammothdor, Hieronymo autem Emathdor dicta ciuitas, quæ cum ſuburbanis ſuis de tribu Neptalim Leuitis aſſignata eſt. Ioſu. 21. Hieronymus de locis Hebræorum litt. E.

TRIBVS NEPTALIM

videlicet, ea Terræ Sanctæ pars, quam in diuisione regionis tribus Neptalim accepit.

Universidad de Deusto Biblioteca

PARS DIMIDIÆ TRIBVS MANASSE.

Sueta

Thella 94

Adami 5

Vadum Iacob 96

Iebnael 57

Corazaim

Neceb. 72

Lecum 61

Capharnaum 27

Telonium 92

Pars Maris Galilææ.

POLIS PARS. 40.

Iamnia. 56

Ieron 58

Leprosi. 62

Aquæ Meron. 11.

Asoreth gentium. 16

Seleucia

Quercetum 82.

Edrai. 43

DE CA:

Desertum Capharnai. 41.

Saananim 82

Cedes Neptalim 32

Amerytha 8

Israel

Chananæi

Reblata. 80

Daphnis fons 39

Berothi. 23

Iordanis fluvius. 59

TRIBVS

Mons Christi 65

Fons Capharnaum. 28

Bethsaida

Magdalel 64

Arbellis 14

Arbellis Regio.

Helon 54

Ademne. 6

NEPTA: LIM.

Azanoththabor 19

Hermon

Arbelorum speluncæ 15

Horem 55

Carthan. 31

Sephama 87

Abelmaim. 3

Masaloth. 65

Abela 2

Tichon 95

Dan p. Cæsarea Philippi et Pane: as. 37

Bethanat 25

Galgala 49

Sabul 84

BERIM REGIO. 21.

Neptalim 73

Elcese. 44

Sephet 88

Reccath. 81

Paneas Regio. 75.

GALILÆA SVPERIOR SEV

Amthar

Cenereth 33

Helcb 52

Ahion. 7

Rama 79

Melcha lacus 66

Via Maris. 100

Nigra quarda 74

Ituræ

Vallis Sennim. 97.

GENTI:

Ouca 98

Amothdor 10

Edema 42

alæ. 99

Via Galg:

Bethana 24

Hamon. 51

Mesaphar 68

Planicies 77.

Enasor. 47

Charabe. 36

Bethsemes. 26

Arama. 13

Ser 89

Mergium 67

Naason. 71

Cariathaim 30

Asor. 17

Tabernaculum Aber Cinæi 91

RAE:

ZABVLON.

Roob

A. 60.

PARS TRIBVS ASER.

VM. 50.

Castrum Regium

Syria Libanica. 63

Abilina Regio.

Dor fons 59

Dor fluuius

Templum Augusti 93

Abila. 4

Panium antrum 76

Panius mons 76

Dan fons

Dan fluuius

Regio Chalcidis.

Silua Paneadis 90

Libanus mons 63

Dan 38

Enan 40

Saharin 83

Chalcis 34

Berotha 22

Zephrona 101

Bacar vallis 20

Sedada 86

Emath 45

Chananæi. 35.

Heliopolis 53.

Emath Regio et Amathitis. 45.

Paludes

Amorræi 9.

Libanus mons et saltus libani. 85

Assedim 18

Fons hortorum. 40

Miliaria vnius horæ

1 2 3 4 5

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hieron.in Genes.10. Ioseph.1. antiq.14. Genes.10.

Tyr.16. bell.sacr.9. Vitr.6.47.

Nig.cō.4.

Ioseph.15. antiq.12.

Iose.15.an. 12.13.& 1. bell.15.

Ioseph.16. an.4.& 9.

Tri-

N.

Tribus Neptalim, & finitima eius.

I.

Genes.30. NEPTALIM, siue Nephtali, sextus filius Iacob ex Bala ancilla Rachel vxoris suæ prognatus, in tātum Abrahę semen in AEgypto propagauit, vt de tribu eius iuxta montem Sinai

Num.1. numerati & inuenti sint viri ad pugnam apti, quinquaginta tria milla quadringēti. Quorū filij, illis ad vnū omnibus in deserto mortuis,

Num.26. & ipsi viri bellatorés quadraginta quinque millia quadringēti promissam terrā ingressi, sorte omnem eam possederūt regionem, quæ ad Orientem tribus Aser sita, totam penè cōplectitur Galilæam superiorem, fontes Iordanis, & partem montis Libani vsq; Damascum.

Num.34. Ioſ.19. Ioseph.5. antiq.3. Broc.tit.7. Cuius regionis longitudo ab eodem Libano, Meridiem versus ad mare vsq; Galilææ & tribum Zabulon pertingit. Latitudo verò à ciuitate Asor ad Iordanem vsq; patet. qui ab ortu Solis totam hanc tribum suis fluentis irrigat,

Deute.33. ac tam fœcūdum eius solum reddit, frugibusque abundans, vt Moysi hæc in ea impleta cernatur benedictio: Neptalim abundantia perfruetur, & plenus erit benedictionibus Domini.

Loci tribus Neptalim.

2.

Ioseph.7. antiq.11. Hieron.in loc.Hebr. lit. B. in dict. Bethmacha. Mercat. Io.Bene.in 2.Reg.20 2.Reg.20 ABELA, quæ Abel & Bethmaacha siue Abel domus Maacha, Iosepho Abelmachea, Hieron. Bethmacha, alijs verò Abelmaacha & Machanedam vocatur, insignis ac munita superioris Galilææ vrbs est, ac Israëlitarū metropolis, sita in tribu Neptalim in planicie regionis Berin, non procul à Cæsarea Philippi, à Iordane autem sexaginta stadijs distans.

Ad quam vsq; Dauidici exercitus dux Ioab persecutus est perduellem Sebam. Quem cùm in vrbe hac obsidione cinxisset, eiusque causa vrbem subuertere moliretur; pia simul & prudens quędam mulier pręcisum rebellis caput è mœnibus proiecit.

3.Reg.15. Eandem vrbem Benadad Syriæ regem, qui habitabat in Damasco, multis post annis expugnasse legimus.

4.Reg.15. Quam & postea à Teglatphalasar Assyriorum rege captam esse Regum libri docent.

3.

ABELMAIM, Iosepho Abelmaen, aliâs Iabella, ciuitas est tribus Neptalim. quam etiam prædictus Syriæ rex Benadad, vt historia Paralipomenon narrat, expugnauit. 2. Paral.16. Ioseph.8.antiq.12.

4.

ABILA, aliâs Abyla & Abela, egregia Cœlesyriæ vrbs est ad Libanum montem sita. à qua Abilene, siue Abilina regio nomen accepit. A Romanis huic vrbi præfectus est, huiusq; regionis constitutus tetrarcha Herodis senioris filius Lysanias, frater Archelai tetrarchæ Iudææ, Idumææ & Samariæ, & Herodis tetrarchæ Galilææ, & Philippi tetrarchæ Iturææ & Traconitidis regionis. qui à suo nomine vrbem hanc Lysanium vocari voluit. vnde factum est, vt coniūctis vocabulis à Ptolomæo Abylalysanij vocetur.

Luc.3. Ioseph.19. ant.5.& 20.an.9.& 5.bell.3. Ptolom.

Post promulgatum Christi Euangelium vrbs hæc Episcopali dignitate aucta, Damasceno Archiepiscopo paruit. Cuius Episcopus Priscillianus, vt Hieronymus in catalogo scriptorum Ecclesiasticorum testatur, multa edidit opuscula. ac tandem Treuiris à Maximo tyranno cæsus est.

Ty.14.bel. sacr.12. Hier.tom. 1.epist.53. ad Dexiriū Erasm.ibi

5.

ADAMI, ciuitas in tribu Neptalim, quæ imperio vrbis Neceb subiecta erat. Dicta autem Adami, quod Hebræis rubrum significat, à soli, in quo sita est, rubedine. Iosu.19. Io.Benedict.ibid.

6.

ADDEMNE. Hieronymo locus est in tribu Neptalim. Hieronym. in loc.Heb. lit.A.

7.

AHION, seu Aion. vrbs tribus Neptalim muris cincta. quam etiam cum alijs, quarum meminimus, Benadad rex Syriæ cepit. Quæ tandem quoq; à Teglatphalasar Assyriorum rege expugnata, eiusdem imperio subiecta fuit. 4.Reg.15.

3.Reg.15. 2.Para.16.

8.

AMERYTHA, superioris Galilææ vicus prærupto situ. quem Iosephus historicus, dum magnanimum ac prudentissimum Galilææ præsidem ageret. vti optimo loco contra Romanos situm, muniuit. Ioseph. in vita sua.

9.

AMORRAEI, qui Libanum montem à tergo Phœnicis tenuerunt. quos Rex Salomon tandem imperio suo subegit, & ad tributa sibi pendenda compulit. Ios.11.3.Reg. 9. Bonauent.Mercat.

10.

AMOTHDOR, aliâs Ammothdor & Hammothdor, Hieronymo autem Emathdor dicta ciuitas, quæ cum suburbanis suis de tribu Neptalim Leuitis assignata est. Iosu.21. Hieronymus de locis Hebræorum litt.E.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioſ.11. Hieron.in loc.Hebr. in M. Ioſeph.5. antiq.9. et 3.bel.18. & 4.bel.1. Brocard. itin.2 & 3. Breid.ibi. Sal.ſem.9. cap.6. Hieron.in Zach.11.

II.

AQVAE Meron ſiue Merom, quæ Hieronym, Merrom, Ioſepho & alijs Samachonitis & Semechonitis lacus, hodie autem Aquæ Maron vocantur, lacus eſt triginta ſtadijs latus, & ſexaginta longus, qui inter Cæſaream Philippi & Mare Galilææ quaſi in medio ſitus eſt: quem Iordanis fluuius medius perfluit. Qui quidem lacus tempore reſolutionis niuium à Libano monte defluentium, valdè accreſcit ac dilatatur at æſtiuo tempore ex maiori parte exſiccatur. Quo fit vt diuerſi generis herbæ arbuſta, & arbores in ſiluam eo loci excreſcant, quæ leonibus, vrſis, pardis, alijſq; feris maximè abundat. ac Regibus Principibuſque viris gratam & iucundam præbet venationem.

12.

HOCloco, qui ad Aquas Meron & vrbem Berothi eſt, Iabin rex Aſor, ac alij viginti quatuor Chananæorum reges, cum peditum trecentis millibus, equitum decem millibus, curruum verò duobus, aliàs viginti millibus contra Iſraëlitas conuenerunt, ac caſtrametati ſunt. Quibuſcum fortiſſimus Iſraëlitarum dux Ioſue manus conſerens, Deo adiutore primo impetu hoſtes fudit, fugauit, fugientes per octodecim miliaria vſq; Sidônem, atque adeo vſq; Aquas Maſerephot perſecutus eſt, Reges ad vnum omnes occidit, equos vniuerſos ſubneruauit, & currus combuſſit. Ioſ.11. Ioſeph.5.antiq 2. Lira. in Ioſu.11. Brocard. itin.2. Breidenb. ibid.

13.

ARAMA, ciuitas munita ſortis Neptalim. Ioſ.19.

14.

Ioſeph.12. antiq.13.

ARBELLIS, aliàs Arbela, ſuperioris Galilææ oppidum eſt in tribu Neptalim ſitum: à quo & circumiacens regio Arbellis dicta eſt. vbi Bacchides Demetrij regis Syriæ dux Machabæorum tempore caſtra poſuit. 1. Machab. 9. Ioſeph. 12. antiq. 18. Mercat.

15.

AR'BELORVM ſpelunca. quam prædictus Bacchides per regionem Arbellem exercitum ducens, expugnauit, ad quam magnus Iudæorum numerus cõfugerat. Eandem Ioſephus hiſtoricus dum Galileæ præeſſet, contra Romanos permuniuit. Ioſephus in vita ſua.

16.

AROSETH gentium, ſiue Haroſeth gentium, Hieronym. Aſiroth, ciuitas erat Siſaræ principis exercitus Iabin regis Aſor, ſita in tribu Neptalim ſuper lacum Samachonitidem. Aroſeth quidem, quod ſiluam Syria cè ſonat, à vicino nemore dicta eſſe videtur: gentium autem, quod à diuerſe nationis gentibus incoleretur. Iudic. 4. Ioſeph. 5. antiq. 9. Hieron. in loc. Hebr. lit. A. Liran. in Iud. 4. Io. Bened. ibid. & interpret. Hebraicorum nominum.

17.

ASOR, quæ aliàs Azor, Aſſor, Haſor, Hazor, Eſer & Heſer, Ioſepho autem Aſora, Aſorum, & Aſara dicitur, vrbs eſt tribus Neptalim in campo ſita, & vetuſtate & quondam Imperij dignitate inſignis. verſus Boream à caſtro Thoron quatuor, contra Africum à Cęſarea Philippi ſex, à mari autem magno verſus Orientem nouem miliaribus diſtans. *Ioſeph.8. antiq.6.& 9.antiq.11. Broc.iti.2. Breid.ibid.*

Antiquitus Regni ſedes, totiuſq; regionis Chanaan metropolis & caput fuit, atque inter omnia Chananæorum regna tenuit principatum. In qua habitauit potens ille rex Iabin, qui cùm viginti quatuor regib⁹ innumerabilem hominum multitudinem, quæ arenam maris æquare videbatur, contra Ioſue eduxit, ac cum eo ad aquas Meron pugnauit. Quibus à Ioſue in fugam actis, plurimis proſtratis, Regibus occiſis, reliquos fugiẽtes vſq; Sidônem perſecutus eſt. Indeque reuerſus, ſolam Aſor ciuitatem primariam ac munitiſſimam mox cepit, eamq; Rege & incolis illius trucidatis, flamma conſumpſit. *Ioſ.11.12. 19.*

Quam cùm poſtea Chananæi reſtauraſſent, alius Chananæorũ Rex & ipſe Iabin dictus, in ea regnauit, anno nimirum à cæde prioris Iabin centeſimo trigeſimo ſeptimo. Hic cùm armis bellicis egregiè inſtructus eſſet, (habebat enim, vt ſacri libri referunt, ferreos & falcatos currus nongẽtos (Iſraëlitas ob idololatriam iuſto Dei iudicio, ſuo ſubiugauit imperio, & ſubiugatos viginti annis vehementer oppreſſit. Quibus euolutis Deus Opt. Max. vt reſipiſcentes Iſraëlitas à tam graui iugo regis Iabin liberaret, eius militiæ ducem Siſarã ad montem Tabor à Debora Prophetiſſa & Barac victum, & profugum in tabernaculum Aber Cinęi, in manus Iahel occidendũ tradidit. *Iudic.4. 1.Reg.12. Ioſeph.5. antiq.9.*

Commemorat ſcriptura poſt eiectos ex hac vrbe incolas Chananæos Salomonem quoq; vrbem hanc inſtauraſſe. Et eandem rurſum ducentis ſexaginta poſt annis à Teglatphalaſar Aſſyriorum rege captam eſſe. *3.Reg.9. Ioſeph.8. antiq.6. Hieron.de loc.Hebr. lit.E.*

Cùm poſthæc in campo huius ciuitatis Ionathas Machabęus caſtra poſuiſſet, Demetrianiſtructis in propinquis montibus inſidijs, ei ſe in eodem campo oppoſuerunt. quibuſcum hîc dimicans, egregiam ibi ipſis victoriam retulit. *4.Reg.15. Hieron.in loc.Hebr. lit.A. 1.Mac.11. Ioſeph.13. antiq.8.*

Tempore prædicationis Chriſti vrbs hęc vna fuit ex decem principalibus ciuitatibus regionis Decapoleos. Quæ nũc Antiopia vocata cum nomine priſcam ſuam gloriam & magnificẽtiam mutauit. qualis verò olim & quã magnifica fuerit, heroicæ eius ruinæ etiamnum teſtantur. Eſt aliud eiuſdem nominis oppidum in tribu Beniamin, quod Hier. ait nouum appellatum. V Veiſs.

18.

ASSEDIM, Hieronymo Aſſeddim, munita ciuitas eſt in tribu Neptalim. Ioſu. 19. Hieron. de loc. Hebr. lit. A.

19.

AZANOTH THABOR, ciuitas. quæ verſus Meridiẽ terminus eſt tribus Neptalim. Ioſu. 19. Hieronym. in loc. Hebr. lit. A vbi ſupra.

20.

BACAR vallis, ad Septentrionales montis Libani radices porrecta, in Orientem vſque Palmiram nobilem Syriæ vrbem ſeſe extendit. Quæ in ſui medio multis diſiuncta paludibus, opimo ſolo, vberrimiſq; paſcuis, gregibus atque armentis abundat. Adhæc ab incolarum quoq; frequentia, & vrbecularum multitudine commendatur. Hîc olim Hieroſolymorum rex Balduinus quartus cum Damaſci præſide dimicans, multis interfectis, captis innumeris, reliquos in fugam vertit, ac cum maxima armentorũ & ſupellectilis prẽda victor ad propria reuerſus eſt. Tyr. bell. facr. lib. 15. cap. 8. & lib. 21. cap. 11. & lib. 22. cap. 17. Breid. itin. 5.

21.

BERIM regio, cuius in libris Regum in Hebræo textu fit mentio. 2. Reg. 20. Io. Bened. ibid. Mercat.

22.

BEROTHA, terminus terræ Iſraëliticæ verſus Septentrionem. Ezech. 47.

23.

BEROTHI, aliàs Berotha. ciuitas Galilææ ſuperioris, ſita inter Cedes Neptalim & aquas Meron. iuxta quã olim reges Chananæi caſtra fixerunt. Ioſeph. 5. antiq. 2.

24.

BETHANA, Hieronymo locus eſt in tribu Neptalim. Hieronym. in loc. Hebraicis lit. B.

25.

BETHANATH, Hieron. Bethna, vrbs fortis virorum in ſorte tribus Neptalim. è qua cùm priſtinos habitatores tribus Neptalim initio expellere non valuiſſet, ſub tributi iugum redactos in quiete aliquamdiu habitare permiſit. Ioſ. 19. Iud. 1. Hieronym. de locis Hebr. lit. B.

26.

BETHSEMES, Hieronymo Bethſamis, ciuitas in tribu Neptalim firma & valens cuius etiam priſtinos cultores tribus Neptalim expellere non potuit. ſed & in ipſa permãſerunt ſub. tributo. Ioſ. 19. Iudic. 1. Hieron. in loc. Heb. lit. B.

27.

CAPHARNAVM, Græcè Capernaum, glorioſum & præclari nominis emporium erat, atq; ex decem primarijs, regionis Decapoleos vrbibus vna, adeoque florentiſſima totius Galilææ metropolis. quæ reliquas pulchritudine, (à qua & nomen ſortita videtur) opibus, faſtu, luxuq; excellebat.

Sita eſt ad mare Galileæ ſuper ripam Iordanis fluuij, in finibus Zabulon & Neptalim, in amœniori & feraciori Galilææ agro, atque ab Oriente quidem Iordanis, qui mox in mare Galilææ influit. ab Auſtro verò ipſum mare vrbis mœnia lambunt. *Matth.4.*

Inter vicinas autem ciuitates hic eius ſitus eſt. verſus Eurum à Cedes Neptalim, verſus Auſtrum à ciuitate Sueta, & contra Occidentem à ciuitate Cedar, à ſingulis quatuor milia ribus diſtat. contra Orientem verò à Monte Chriſti tribus dũtaxat miliaribus abeſt. Cùm vrbs hæc & commoditate ſitus, & pulcherrimorũ ædificiorum ſplendore, & ciuium multitudine ac opulẽtia nobilis imprimis & illuſtris eſſet: Chriſti tamen Dei filij inhabitatione longè facta eſt illuſtrior. Qui relicta patria ſua ciuitate Nazareth, in qua & conceptus & educatus fuerat, in hac vrbe ſibi habitationẽ delegit. accommodatam aut conductam, vt videtur, domum habuit. in qua Euangelicæ prædicationis tempore cum electis ſuis duodecim Apoſtolis triennium duxit; atque Capharnaum ſua ſiue eius ciuitas appellata eſt. eademque de cauſa Chriſtus & Apoſtoli Capharnaum, domumq; ſuam redijſſe ab Euangeliſtis frequenter memorantur. *Brocard. itin.3. Breid.ibi. Fretell. Pag.8. Matth.4. Matth.9. Marc.1.2. 3.7.9.*

Præter habitationis beneficium Saluator vrbem hanc prima ſalutis annunciatione honorans. primum in ea cæpit palam prædicare Euangelium regni Dei. Quo eius facta hanc Iſaiæ prophetiam impletam eſſe Euangeliſta teſtatur: Primo tempore alleuiata eſt terra Zabulon & terra Neptalim, iuxta viam maris trans Iordanem Galilææ gẽtiũ. Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam: & ſedentibus in regione vmbræ mortis. lux orta eſt eis. Atq; non ſolùm tum priuatim in domo ſua diſcipulos, tum publicè ſabbatis in ſynagõga vniuerſum populum docendo hãc ciuitatem Euangelicæ lucis gratia plurimùm illuminauit: verùm etiam multa variaq; mira culorum coruſcatione eandem, ſicut Euãgelium docet, permouere ſtuduit. *Matth.4. Iſai.9. Matt.13. Marc.1.2. 7.9. Luc.4.*

Nam præter alia, quæ Euangeliſtæ non referunt. hic in domo ſua cõfertam hominum turbam docens, paralyticum per tectum in lecto ante ſe dimiſſum, primùm à peccatis, deinde & à paralyſi, dicto curauit. Ibidem duobus cæcis viſum reddidit, atq; dæmoniacum mutum incolumitati reſtituit. Hic in platea amb ulans, à paralyſi Centurionis ſeruum verbo ſanauit. Hæmorrhoiſſam fimbriam veſtis ipſius firma fiducia tangentem, à ſanguinis profluuio liberauit, atq; mox Iairi archiſynagõgi ædes ingreſſus, duodennem eius filiam à morte ſua voce excitauit. *Luc.4. Matth.9. Marc.2. Luc.5. Matth.9. Matth.8. Luc.7. Matth.9. Marc.5. Luc.8.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Luc.7. Prædictus Centurio, vir licet gentilis, gentem Iudæorum summo semper prosecutus est amore, Iudaicæq; religionis tam fuit auidus, vt suis sumptibus hac in vrbe pro Iudaicę religionis exercitio magnificam eruauerit ex trui Synagógam in qua etiam Christus Saluator noster Diuinitatis suæ præclara exhibuit argumenta. hìc enim spiritum immundum, ipsum Sanctum Dei confitētem, suo imperio ex homine expulit. Hìc, quasi præludens gentibus Diuina Euangelij reuelanda esse mysteria, coram frequenti hominum turba, quam pane corporali refecerat, spiritualem æternumq; animæ cibum quærendum docens, egregio ac prolixo sermone panis mysteria tractauit. Ac primùm verba habuit de manna, quod Deus olim duce Moyse Israëlitis in deserto ex aëre deplucrat. Deinde de se pane vero ac viuo disseruit, quem Pater iam misisset è cælo in Mundum, vt daret vitam credentibus. Postremò verò & se quoq; panem viuificum salutiferumq; qui sit caro sua, eaque ipsa quam traditurus esset pro mundi vita, eis daturum dilucidis verbis promisit.

Marc.1. Luc.4.

Ioan.6.

Cæterùm cùm huius vrbis incolæ diuitijs & (quæ ex eis plerunq; emanant) fastu, superbia ac luxu nimium elati essent, neq; quotidiana Christi conuersatione, neq; frequentibus eius concionibus, nec plurimis deniq; per ipsum editis miraculorum signis ad agendam scelerum pœnitentiam commouerentur; hāc tandem de se à Domino Saluatore pronunciatam audiuerunt sententiam: Et tu Capharnaum, quæ vsq; ad cælum exaltata es: vsq; ad infernum demergēris. Quia si in Sodomis factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in te: mansissent vsq; in hāc diem. Verumtamē dico vobis, quòd Sodomis remissius erit in die iudicij quàm tibi.

Matth.11. Luc.10.

Hæc Christi de Capharnao sententia, etiam iuxta literā impleta cernitur. Quamuis enim D. Hieronymus in suam vsq; ætatem Capharnaum oppidum extitisse testetur: tamē postea, & etiamnum adeò desolata est, vt vilis & humilis existens vicus, vix septem piscatorum habeat casas.

Hieron.in loc.Hebr. lit.C. Broc.iti.3. Breid.ibi. Salig.to.9. cap.8.

28.

CAPHARNAVM siue Capernaū fons vberrimus muro circundatus. qui, vt Iosephus testatur, hoc nomine ab indigenis appellatur, ab alijs autem Fons viuus dicitur.

Ioseph.3. bell.18.

Scaturit è pede montis Christi, ac mox in fluuium excrescit. qui similes coracino Alexandrino generat ac nutrit pisces, qui in Nilo Ægypti flumine duntaxat reperiri solent. vnde nonnulli fontem hunc Nili venam esse opinantur.

Broc.iti.3. Breid.itin. 3.& 4. Sal.to.9.c. 8.& 9. Herold. 3. conti.bel.9. ac. 17.

Diuiditur autem hic fluuius in tres riuos. quorum primus inter fontem hunc & vrbem Capharnaum medius, mare Galilęæ ingreditur: secūdus suo aqueductu Bethsaidam ciuitatem transit: tertius verò terram Genesar siue regionem Genezaris irrigat, & tandem à mari Galilęe etiam absorbetur. Ab hoc fonte tota, quæ per duo miliaria vsque ad Iordanem extenditur regio, etiam Capharnaum nominatur.

29.

HOC in littore maris Galilęæ loco, qui à ciuitate Capharnao versus Occidentem miliario vno, à riuo autem fontis Capharnai contra Orientem viginti passibus distat, post resurrectionem suam quodam die primo diluculo stetit Iesus: ac Petrum, Thomam, Nathanaēlem, Iacōbum, Ioannem, aliosq; duos discipulos tota nocte in mari Galilææ ducentis à terra cubitis frustra piscatos allocutus, Pueri, ait, num quid pulmentarij habetis? Ijsque se nihil habere respondentibus, rete ad dexterā nauigij partem emitti iussit. qui iussis parētes, mox magnos ceperūt pisces centum quinquaginta tres, quo miraculo Petrus per Ioannem Dominum agnoscens, in mare se coniecit, ac Dominum adijt.

Ioan.21. Broc.iti.3. Breid.ibid.

Hoc igitur loco tria à Domino Iesu lapidi veluti ceræ impressa vestigia, multis sæculis sunt visa. quem quidem lapidem paucis abhinc annis à Saracenis ablatum testatur in suo libello Saligniacus.

Sal.tom. 9.cap 8.

Decem inde passibus locus visitur, vbi reliqui sex discipuli nauem egressi, positas vide- Ioan.21. runt in littore prunas, & piscem superpositū, Broc.iti.3. & panē vbi vnà cū eis Iesus prāsus est. Qui ibi- Brei.ibid. dem à prādio Petrum an se diligat ter sciscita- Sal.tom. tus, ter id profitenti, ter suas oues paēscdas cō- 9.cap.8. misit. ipsumq; in senectute sua crucis martyrio consummandum, Ioannem verò placidè moriturum significauit. 2.Petr.1.

30.

CARIATHAIM, ciuitas tribus Neptalim, quæ cum suburbanis suis, Leuitis concessa est. 1. Paral. 6.

31.

CARTHAN, aliâs Chartan, & Carthar, Hieronymo Cartam ciuitas in tribu Neptalim, quæ etiam cum suis suburbanis, sacerdotibus & Leuitis separata fuit. Ios. 21. Hieron. de loc. Hebr. lit. C.

32.

CEDES siue Chedes, magna & munita tribus Neptalim vrbs est, ob agri adiacentis vbertatem nullis non rebus abundans. Quæ ad distinctionem aliarum eiusdem nominis ciuitatum in tribubus Isachar & Iuda sitarum, plerumq; Cedes Neptalim vocatur. Iosepho Caedesa, Cedesis, Cydida, aliâs Sesecha, Cades, & Tarsa dicitur. Hieronymi verò ætate Cidissus appellabatur.

Ioseph.5. antiq.2.& 3.& 9.antiq.11. Hieron.in Ez.ec.48. & de loc. Heb.lit. C.

Sita est in Galilæa superiore super montem Neptalim, & versus Boream à ciuitate Sephet quatuor, totidemq; contra Corū ab vrbe Capharnao miliaribus distat: à Tyro autem vicesimo, secundum Hieronymum, miliario abest.

Ios.12.19. 20.21.

Inuictus Israëlitarum dux Iosue cęso huius vrbis

1.Para 6. vrbis Rege, ciuitatem cum suburbanis suis sacerdotibus & Leuitis habitandam dedit. eamque fugitiuis, qui incauti homicidiū perpetrarent, pro asylo deputauit.

Iud.4.

Hinc oriundus fuit strenuus Israëliticę gentis dux Barac, qui Sisaram ducem exercitus regis Iabin ad montem Tabor deuicit.

4.Reg.15.

Cùm Assyriorū rex Teglatphalasar in Palestinam populabundus vagaretur, inter alia, hanc quoque ciuitatem suo imperio adiecit.

Broc.iti.3. Breid.ibi.

Postmodum verò in Romanorum potestatem redacta, vnà cum alijs nouem inter præcipuas regionis Decapoleos ciuitates numerata fuit. Et tādem cùm Christianam religionem amplexa esset, Episcopali honore aucta fuit. Magnæ hìc etiam nunc extant ruinæ, & pulcherrima antiquorum sepulcra, quæ pristinum ciuitatis redolent splendorem.

Ty.21.bell. Sac.26.

33.

CENERETH, quæ & Ceneroth, & Cenneroth, munita ciuitas in tribu Neptalim. quam etiam Benadad Damasci & Syriæ rex expugnauit. Ios. 11.19. 3. Reg. 15.

34.

CHALCIS, potens Syriæ vrbs est, ad Septentrionem Libani montis sita. à qua regnum Chalcidis seu Chalcidica regio, cui Herodes & Agrippa reges, & Berenica regina, præfuerunt, nomen habet. Iosep. 14. antiq. 5.15.& 19. anti. 5 8. et. 20. antiq. 5.9. Item. 1. bell. 7. & 2. bell. 10.11.& 7. bell. 27. Hunc principatum Genebrardus ex Iosepho docet eundem esse cum Abilinæ.

35.

CHANANAEI, qui Libanum montem vsque ad vrbem Amathi incolebant. quorum reliquias Rex Salomon sub ditionem suam redactas, tributa sibi pendere coēgit. Iud. 3.3. Reg. 9. Ioseph. 5. anti. 2.& 8. antiq. 6.

36.

CHARABE, Galiææ superioris vicus prærupto situ. quem etiam Ioseph. cùm Galiææ præfectum ageret, contra Romanos muniuit. Iosep. in vita sua.

37.

Genes.14. DAN, Ioseph Dana, vetus & præclara Phœniciæ vrbs est. sita ad radices montis Libani, vbi fontes Ior & Dan commiscentur; in agro compascuo & fœcundo, ac omnis generis fructibus affluenti.

Iudic.18.

A Borea ad sextum lapidem seu miliare ciuitatem Asor respicit, contra Orientem verò vndecimo miliario, vel, vt Ioseph. vnius diei itinere, à Sidône separata iacet. Versus Austrum porrò à locis vbi Ior & Dan scaturiunt, quatuor Italicis miliaribus, vt scribit Hieronymus, abest.

Broc.iti.2. Breid.ibi. Ioseph.5. antiq.7. Hieron.de loc.Hebr. lit.D.dict. Dan.

Est autem vrbs hæc à Septentrione, vt ciuitas Bersabee ab Austro, terræ Israël terminus: vnde quoties sacra Scriptura vtrumq; longitudinis limitem designare vult, duas extremas prouinciæ nominat ciuitates, Dan & Bersabee. Hinc celebratū in Scriptura adagium: A Dan vsque Bersabee. Vt primo Regum tertio: Cognouit vniuersus Israël à Dan vsque Bersabee, quòd fidelis Samuel Propheta esset Domini. Item secūdo Regum vigesimo quarto: Dixid Dauid ad Ioab; vade, numera populum à Dan vsque Bersabee. Similiter alijs sexcentis penè Scripturæ locis.

1.Reg.3. 2.Reg.3. 17.24.& 6.

Quod verò ad ciuitatis nomen enclaturam attinet, primò Lais seu Lays, & Laisa, aliàs Lay saa atq; Lesen siue Lesem dicta fuit. At cùm quidam ex filijs Dan propter Chananæorum incursiones sedem mutare cogitantes, missis quinque exploratoribus huius ciuitatis populum ociosum atq; securum inuenissent; sexcenti bellicosissimi viri huc iter instituerunt. atq; aleam oppugnādi vrbem tentantes, eam mox vi occupauerunt, occupatam ferro ac igne deuastauerunt. Quam rursum extruentes, ex antiquo vrbis vocabulo Lesen, atq; ex nomine Dan patris sui, coniunctis dictionibus vocauerunt nomen eius, vt vulgaris Latina habet translatio, Lesendan, seu potius, vt habent Hebræi, vocauerunt Lesem, Dan. hoc est, ciuitatem, quæ prius Lesem vocabatur, secundum nomen Dan patris sui simplici nomine appellauerunt Dan. Qui hìc considentes, argenteum idōlum sibi erexerunt, quod vnà cum Ephot & sacerdote ex domo Michæ in monte Ephraim habitantis violenter abripuerant: idq; coluerunt vsq; ad diem captiuitatis suæ.

Ios.19. Iudic.18. Ioseph.5. antiq.7. Hieron.in loc.Hebr. lit.L.dict. Laisa.& Lesem. Vitria.ca. 55.& 55.

A quorum superstitione non dispar fuit Iero- 3.Reg.12. boam decem Israëliticarum tribuum rex, Ioseph.8. qui vt populum suum à vero Dei cultu sedu- antiq 8. ceret, in eadem hac vrbe vitulum aureum Di- Isa.10. uino honore adorandum posuit. Meminerūt Ierem.8. hui? vrbis ac idololatriæ Isaias, Ieremias, Eze- Ez.ec.27 chiel, & Amos propheræ. Ob scelera, maxi- Amos 8, mè, vt sacri libri docent, ob idololatriā pri- 3.Reg 15 mùm ciuitas hæc à Benadad Damasci & Syriæ 2.Par.16. rege fuit expugnata, eiusq; populus tandem à 4.Reg.15. Teglatphalasar & Salmanasar Assyriorum re- 17. gibus cum reliquo Israele captiuus in Assyrios abductus.

Ioseph.8. antiqui. 12. 9.anti.15.

Postea cùm vrbs hæc Romanæ parēret potestati, tam à Græcis, quàm Latinis historiographis, à Paneade fonte, qui eam alluit, Paneas appellata est. quod præcipuè nomen posterioribus sæculis retinuit. Quo tempore is illi honor accessit, vt non solùm in numero decem nobiliorum Decapoleos ciuitatum censeretur: verùm etiam Iturææ & Traconitidis regionum metropolis esset.

Hieron.in loc.Hebr. lit.D.& L.

Quam Philippus Herodis maioris filius, Luc.3. Herodis autem tetrarchæ Galilææ frater, cùm Ioseph.18. Iturææ & Traconitidis tetrarcham ageret, ant.3.et 2. tetrarchiæ suæ sedem eligens, ampliauit, ac bell.8. nouis mirabilibusq; ædificijs instaurauit. qui Hieron in porrò vt ciuitatem glorioso nomine illustra- loc.Act.A- ret, in Tiberij Cęsaris honorem, & celebran- post.lit.C. dam sui nominis æternitatem, eam Cæsare- & in Matt. am Philippi nominari voluit. 16.

Cùm CHRISTVS Seruator noster vnà Matth 16 cum discipulis suis huius ciuitatis confinia & Marc.8. pagos peragraret, in via eos interrogauit, Luc.9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quem ipsum homines esse dicerent. qui responderunt: alij Ionnem Baptistam, alij Eliam, alij Ieremiam, aut vnum ex prophetis. Cum autem quid ipsi de se sentirent quæsisset, tum Petrus omnium nomine: Tu es, inquit, Christus Filius Dei viui. Ob quam cõfessionem Iesus Petrum beatum pronunciauit, ac super hanc petram, suam nunquam expugnandã pollicitus est se ædificaturũ Ecclesiã: seq; ei regni cælorum daturum claues, tanta cũ potestate, vt quicquid ligaret soluerétque super terram, id gratum ratumque foret & in cælis.

Ioseph.20. antiq.16.

Post hæc Agrippa rex, cùm & ipse Cæsareę, quæ Philippi dicebatur, dilataret pomæria, mutato nomine ad honorem Imperatoris Neronis, eam Neroniam siue Nerodiada nũcupauit. Quo nomine non diu fuisse vocatam inde liquet, quod eam Hieronymus sua ætate prisco vocabulo Paneadem appellatam scribat. quo etiam nomine à plerisque Scriptoribus celebratur. Ptolomæo autem coniunctis nominibus Cæsarea paniæ & Panias, ab alijs interdum Cęsarea Paneadis vocatur. A qua inscriptione etiam adiacens regio Paneas cognominata est.

Hie. quæst. Hebr. in Genes. 14. & in Isai. 24. & Ieremi. 4. & in Ez. cap. 27. 48. & Daniel. 11. & Amos 8.

Huius vrbis ciuis mulier illa fuit, quam sanguinis fluxu laborantem, fimbriæ Christi adtactu in Capharnao sanationem rapuisse, Diuinorum Euangeliorum testatur scriptura in qua & domus eius magnifica, simulque admirãdum quoddam collati Seruatoris in eam beneficij, & grati eius erga benefactorem suum animi monumentum ac trophæum multis seculis fuit visum.

Euseb. hist. Eccles. li. 7. cap. 14. Nicep. Eccles. hist. li. 6. cap. 15.

Proforibus namq; domus suæ ad fontem quendam sub dio, in editiori loco superbasem duas præclaras ex ære fusas erexit statuas. quarum altera mulieris ipsius feminæ habitu, genibus flexis palmisque protensis supplicantis pre se tulit imaginem. altera autem huic ex aduerso collocata, directo viri statu, diploide cum decenti quadam grauitate amicti, dexteram inclinatæ mulieri porrigere visa est.

Ad huius pedes ex basi herba quædam enascebatur noua & specie cunctis medicis omnino incognita. quæ cùm ad æreæ illius diploidis fimbriam excreuisset, eamque summo vertice tetigisset, præsentissimas inde accipiebat vires, ad omnis generis ægritudines, morbos, languoresque medendos. ita vt quæcunque illa fuisset infirmitas corporis haustu exiguo madefacti salutaris graminis depelleretur. nihil omnino virium gerens, si antequam æneę fimbriæ summitatem crescendo contigisset, decerperetur.

Hanc statuam ad similitudinem vultus Iesu, eiusque formam ac habitum coflatam fuisse, illamq; viuidè expressisse, vera certaque maiorũ traditione ac scriptis celebratum est. Insigne hoc Christi trophæum non solùm vsque ad illustris historici Eusebij Cæsareæ Palestinæ Episcopi permansit ætatem, qui florens sub pijssimo Constantino Magno, huc profectus. id oculis suis se inspexisse scribit: sed & ad impijssimi Imperatoris Iuliani Apostatę tempora perdurauit.

Sozomen. hist. Eccl. li. 5. ca. 20. Histo. Tripart. lib. 6. cap. 41. Nicep. Eccle. hist. li. 10. ca. 30.

Qui anno à Virginis partu trecentesimo sexagesimo tertio, deserta Christianorum religione, gentilium errorem amplexus, hanc Saluatoris nostri statuam deiecit: suamque in eius locum constituit. In quam mox ignis è cælo summa vi delapsus, caput vnà cum collo à pectore auulsum in terram prostrauit. Cuius facti memoria in truncata statua, fuliginosa fulminis macula, veluti per inscriptionem columnæ incisam, longo tempore firmata fuit.

Lib. 5. c. 20.

Cùm ista à Iuliano tentarentur, Gentiles Christi statuam loco suo emotam funibus ad pedes vinctis, per mediam traxére viam, omniquè impietatis genere contumeliosissimè affectę prominentia membra confregerunt, & caput è trunco diuulsum distraxerunt. Quod Christiani clam sublatum, vnà cum alijs corporis particulis hinc inde collectis, conseruarunt: ac postea in Ecclesia honoratiore loco positum cultu conuenienti prosecuti sunt, honorem, quem imagini exhibebant, ad ipsius archetypum & prototypũ, primatiumque exẽplar, quod illa repręsentabat, referẽtes. Porrò tam prædictã Christi effigiem, quàm truncũ Imperatoris simulacrum atro adhuc fulminis ictu ambustum, præclarus scriptor Sozomenus Salaminus in Ecclesiastica sua historia, quam circa annum Domini quadringentesimum trigesimum Imperatori Theodosio iuniori nuncupauit, in dictis locis suo etiamnũ tempore extitisse testatur. Post promulgatum Euangelium Cæsarea Paneadis, de qua agimus, salutari Christi fide exculta, Episcopatu exhonorata fuit. Quæ tandem vnà cum alijs Palestinæ ciuitatibus à Saracenis diu occupata est. atq; ab Occidentalibus Christianis recepta. Rursumque sub Hierosolymitano rege Fulcone à Damascenorum rege Christianis violenter erepta, paucis post annis à Christianis acerrimè impugnata, per deditionem recuperata est. Sæpius deinde nunc à Saracenis, nunc à Christianis & obsessa & occupata; hodie durũ Turcæ imperium sustinet. atque vulgò à Barbaris Belina, Belinas, Bellena, Bellinas & Belenas vocitatur.

Ty. 14. bell. sacr. 12. Ty. bel. sac. li. 14. c. 17. & li. 15. ca. 7. 8. 9. 10. 11. & li. 18. ca. 12. 13. 15. & li. 19. ca. 10. & libr. 20. cap. 33. Broc. iti. 2. Breid. ibid.

38.

DAN viculus est, qui vsque hodie, inquit, Hieronymus, sic vocatur. in quarto ab vrbe Paneade miliario, Panio antro, fontiq; Dan adiacens. Hieronym. de loc. Hebr. lit. D. dict. Dan.

39.

DAPHNIS, aliâs Daphne, fons, qui aquis abundantissimis Reblatam vrbem irrigat. atque instar celeberrimi ac delicioſi illius Daphnes Antiochiæ suburbani ac tuti asyli, frequentissimis lauris & amœnitate inclytus est. Num. 34. 2. Machab. 4. Iosephus 4. bel. 1. & 14. antiquitatum 25. Hieronym. in Ezech. 47.

40. DE-

40.

Matth 4. Marc. 5. 7. Ioseph in vita sua. Hieron de loc. Heb. lit. D. Plin. natural. hist. li. 5. cap. 18. Ty. 13. bell. sa. 18. et 16. bell sac. 13. Brocard. 5. Breid. ibid. Sal. 10. 9. cap. 7.

DECAPOLIS, id est, decem ciuitatum regio, in Euãgelica historia celebris, quæ à decem principalibus vrbibus, quibus præter multas alias, ea regio maximè fulget, Græco vocabulo nomen accepit. Longitudo eius triginta milliaribus, latitudo autem paulò minor censetur. à Septentrione Libanum montem & Damascum, ab Occidente Sidõem vrbem, à Meridie ciuitatem Bethsan, quæ & Scythopolis appellatur, fines habet. ad Orientem verò trãs Iordanem & mare Galilææ vltra Gadaram, Hippum, & Pellem sese extendit.

Porrò ciuitates, à quibus regio Decapolis dicta est, hæ censentur, Cæsarea Philippi, Asor, Cedes Neptalim, Sepher, Corozaim, Capharnaum, Bethsaida, Iotapata, Tiberias, & Bethsan, quæ aliâs Scythopolis.

41.

DESERTVM Capharnai. in quod Christus aliquoties secessisse, & ibidem orasse scribitur. Marc. 1. Luc. 4. 5.

42.

EDEMA, munita ciuitas in tribu Neptalim. Ios. 19.

43.

EDRAI, vrbs valida tribus Neptalim. Ios. 19. Hieron. in loc. Heb. lit. E.

44.

Naum. 1.

ELCESE, seu Helchesæi, Galilææ locus est, ex quo Nahum propheta oriundus fuit, vnde & Elcesæus siue Helchesæus appellatur. De quo Hieronymus in hæc verba scribit: Helkesæi vsque hodie in Galilæa viculus est, paruus quidem & vix ruinis veterum ædificiorum indicans vestigia: sed tamen notus Iudæis, & mihi quoque à circumducente monstratus. Hieronym. in loco Hebr. lit. E. & procœmio in Nahum propheta.

45.

4. Reg. 23. 25. Ier. 39. 52. 1. Mac. 12. Ioseph. 13. antiq. 8. Num. 34. Ezech. 47. 3 Reg 8.

EMATH, quæ & Hemath, Amath, Hamath, Ammad, Ammath, Hammath, Hebraicè Chamath & Chammath, Hieronymo etiam Aemath, Iosepho Amathe, Amathi, Amatheos, & Emathin, eiusq; indigenæ Amathei, Amatheni, & Hematheni vocantur; munitissima vrbs est, antiquitate & claritate memorabilis.

Sita autem est in tribu Neptalim, iuxta mõtem Libanum, in confinijs regionis Damasci. à qua & circumiacens territorium Terra Emath, & Amathites, Iosepho Amathetis & Amathensis regio nominatur. in qua olim Iorathas Machabęus castra metatus fuit. ex qua Zieglerus & Mercator Ituræam faciunt.

Est verò vrbs hæc Israëliticæ terræ ad Aquilonem terminus. cuius longitudo aliquoties in sacris literis ab introitu Emath, vsq; ad torrentem seu riuum Aegypti censetur.

Condidit, & à suo nomine appellauit, atq; inhabitauit hanc vrbem Amathæus vndecimus filius Chanaan.

Genes. 10. Ioseph. 1. antiq. 12. Num. 13. Ioseph 3. antiq. 17.

Ad hanc vsq; vrbem duodecim illi viri trãsierunt, qui singuli ex singulis tribubus à Moyse de Cadesbarne ad considerandam terram Chanaan missi sunt exploratores.

Ios. 13. & 19. Iudic. 3.

Post expugnatam à Iosue & Israëlitis promissionis terram, vrbs hęc Neptalimitę tribui sorte assignata est. quam tamen Chananæi eius inhabitatores, viri fortes multis seculis retinuerunt.

2. Reg. 8. 1. Par. 18. Ioseph 7. antiq. 5.

Vnde cũ inuictissimus rex Dauid anno regni sui nono Philistæos, Moabitas, Adadezer regem Soba, Syriam Damasci, aliosq; Israëlis hostes armis sibi subiugasset, huius vrbis Rex nomine Thou iam sibi timens, filium suum in dolo, inquit Hieronymus, cũ muneribus, antiqui scilicet operis vasis aureis, & argenteis, & æreis, ad Dauidem misit: ,eiq; de parta ab hostibus victoria congratulatus est, atque pacem societatemq; ab eo postulauit, & impetrauit.

Hieron. in Par. al. 18.

Verùm Dauidis filius & regni successor Salomon, expugnata vi vrbe, Chananęos eiecit hancque & alias ciuitates in regione Emath fortissimè muniens, restaurauit.

2. Par. 8. Ioseph. 8. ant. 6.

Quam à Syris occupatam, Israëlitarum rex Ieroboam Amasiæ regis Iuda tempore, Ionæ prophetæ verbis excitatus, iuuante Deo recuperauit, ac Israëli restituit. Eandẽ postea Rex Assyriorum expugnatam, sui iuris effecit. Huius vrbis & regionis frequens in Regum, Isaiæ, Ieremiæ, Ezechielis, & Zachariæ prophetarum libris mentio est. Cæterum in prophetia Amos, Emath rabba, hoc est, Emath magna, pro Antiochia Syriæ sumi, D. Hieronymus & alij nonnulli interpretantur: ideoq; ad huius quasi altera minoris distinctionem, magnam appellari.

4. Reg. 17. 18. 25. Isa. 10. 11. 36. 37. Ier. 39. 49 Ezech. 47. 48. Zach. 9. Amos. 6. Hiero. ibi, 1. Mach. 1.

Porrò truculentissimus Antiochus Epiphanes, hoc est, illustris ex Macedonum regum semine ortus, vrbem hanc, cùm in Syria regnaret, nomine cõmutato, à se Epihaniam nuncupari voluit. quo nomine plerunque à Macedonibus celebratur.

Ioseph. 1. antiq. 12. Hier. quæst. Heb. in Gene. 10. & in Io. Heb. lit. A. dict. Aemath. & Amath. & lit, E. in dict. Ematth. quater. & in Isai. 10. & Ez. ec. 47. & Zac. 9.

Iosephi tamen & Hieronymi temporibus adhuc florens, tam, à Syris, quàm ab Hebræis, nunc Amathe, nunc Syris sermone Amath seu Emath, nunc Græco vocabulo Epiphania vocitabatur,

46.

Num. 34. Ezech. 47. 48. Hier. ibid.

ENAN, aliâs Enam, Henan, Henam; item Enon, & Hasor Enon, hoc est, atrium Enõ seu Enan, atque Seranan; uilla siue vicus est in terminis regionis Damasci sita. quæ à Septentrione terræ promissionis terminus est.

47.

ENASOR, siue Enhasor, aliâs Hasor, & Nasor, firma & robusta ciuitas, quæ in tribu Neptalim supra Asor posita est. Ios. 19. Hieron. de loc. Hebr. lit. E.

48.

Cant. 4.

FONS hortorum, cuius in Canticis Salomonis fit mentio, & ex monte Libano procul

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bened.in 2.Mac.14. Broc iti.1 Breidenb. ibid. Vitr.c.33. Sal.tom.9. cap.10.

à Tripoli sex millibus passuum cum impetu scaturit. ac breui spacio auctus, in vehementem cursum velocè fluuium excrescit; suisque aquis, quæ limpidissimæ, frigidæ & dulces sunt, omnes hortos (vnde & fons hortorum vocatur) totamq; regionem, quæ inter Libanum & Tripolim est, irrigat ac fœcundat. Præter minores aliquot, in tres magnos riuos se diuidit, quorum prior inter Tripolim & montem leopardorum in mare magnum labitur. alter leopardorum montem circumiès, idem mare influit. tertius inter Arcas & Raphanæas Agrippæ regni ciuitates fluens medius, Antaradumq; alluens, in prædictum tandem mare se exonerat.

Ioseph.7. bell.24. Vitr.c.34.

Fluuium hunc Iosephus etiam Sabbaticum appellari scribit, ob quoddam peculiare miraculum cognitione dignissimum. cuius videndi gratia Titus flumen adire, & idipsum coram explorare operæ pretium duxit. quod Iosephus his verbis describit. Nam cùm sit quãdo fluit plurimus, neq; meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, sicum exhibet locum videre. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur: atq; hunc ordinem semper eum obseruare pro certo compertum est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudæorum septimo die sic denominatus. hæc Iosephus.

Cùm hic locus à Christianis habitaretur, plurimis ad fluuij huius riuos religiosorũ extructis monasterijs & ecclesijs frequens erat.

49.

GALGALA, oppidum tribus Neptalim. 1. Machab. 9.

50.

Iosu.13. Iudith.1. 1.Mac.1. & cat. Ioseph.3. bell.2. Egesipp.de excidio Ierusal.li.3. cap.6. Hieron.in loc Act.Apost,lit.I.

GALILAEA, vberrima & pulcherrima Syriæ regio, in sacra Scriptura celebris. inter montem Libanum & Samariam sita est. Cuius Septentrionalis tractus Tyro, Tyriorumq; finibus terminatur. A Meridie Samaritis, & Scythopolis, Iordanisq; fluuius suis eã terminis claudunt. A Solis occasu ciuitatis Ptolemaidis territorio, & monte Carmelo disterminatur. (vnde ab historicis plerunque Phœnici annumeratur.) Ab Oriente verò vltrà fluenta Iordanis longè lateq; se extendens, Gaulanitidem, Hipenen & Gadarim cõplectitur.

Hieron.in loc.Heb. lit.G & in Io.act.Apost lit.G. Tob.1.

Galilæa autem duplex est, superior scilicet, & inferior. Superior qua parte intra Iordanẽ est, Cæsareæ philippi, Capharnao, Tyro, & Ptolemaidi vicina, in tribubus Neptalim & Aser sita est. cuius longitudo à vico Baca, qui terram dirimit Tyriorum, vsque ad ciuitatem Bersaben: latitudo autem à vico Thella Iordani proximo. vsq; ad Meroth extenditur. actam in latitudine quàm longitudine diei & semis iter continet.

Isai.9. Math.4. 3.Reg.9.

In Isaia & Euangelio hæc prouincia Galilæa gentium vocatur. vel quòd hîc vsq; ad Salomonis tempora gentes habitauerint, vel quòd Salomon viginti eius ciuitates gentili Tyriorum regi Hiram donauerit, vel quòd extima esset Palæstinæ vicinis vndiq; gentibus cincta.

Inferior verò Galilæa circa Tiberiadem & stagnum Genezareth in tribubus Zabulon & Isachar posita est. cuius longitudo à ciuitate Bersabe vsq; ad vicum Xaleth, qui in Campo magno situs est, viginti miliaria complectitur. Latitudo autem à Mari Galilææ atque Iordane, vsq; ad vrbem Zabulon Ptolemaidi vicinam, & montem Carmelum, quatuordecim miliaria perficit. Sal. tom.9. cap.7.

Ioseph.3. bell 2.et.2. bell.26.

Vtraq; hæc regio olim opima admodum & fertilis erat, fontibus aquæ perennis atque torrentibus irrigua. totaq; frumenti, vini, ac cunctorum fructuum, maximè autem olei ferax, etiam agriculturæ minimè studiosos vbertate sua prouocabat. ideoq; vniuersa ab incolis exculta, omniumque generũ arboribus consita, nec pars quidem eius vlla erat otiosa.

Ioseph in vita sua.

Quin & ciuitates ibi crebræ erant, & vbiq; vicorum multitudo. Nam Iosepho teste, quadringenta quatuor partim oppida, partim vicos videre hic erat, adeò propter opulentiãm populosa, vt supra quindecim fortissimorum colonorum millia in minimo eius vico recẽserentur. Galilæi enim ab infantia fortes & pugnaces, & omni tempore plurimi erant.

Matth.2. 3.4.9.17. Marc 1.6. Lu.1.2.4.8. Ioan.4.

Sicut alia quælibet loca multum Christi præsentia enexit: ita & Galilæam sua habitatione concionibus & miraculis longè reddidit illustriorem. Hic enim conceptus & educatus est hîc vt plurimum habitauit & versatus est. hîc Euangelicæ prædicationis semen primùm spargere cæpit. ac promulgandi Euangelij gratia vnà cum Apostolis, qui plerique Galilæi erant, Galilæam totam bis circumiuit, singulasq; eius ciuitates & vicos peragrauit, docens vbiq; in synagôgis, eijciens dæmonia, & curans omnem morbum & omnem languorem in populo.

Matt.26. Luc.23. Act.1.2.

Atq; ob hanc educationem & conuersationem suam, quam in Galilæa duxit, Christus Galilæus vocatus fuit. Præter quam rationem Apostoli, quòd plerique hîc nati essent, etiam Galilæi appellati fuêre. Quapropter & Imperatori Iuliano A postatæ, vt Eusebius & alij sæpe memorant solenne erat, vt Christum Galilæum, & tum à Christo, tum ab Apostolis, Christianos omnes Galilæos nominaret. Euſ.10.hiſt. Eccleſ.35. Hiſt.trip. li.6.c.4.& 24. Theodo.3. hiſt.Eccle. 8.& 25. Nicep.10. hiſt.Eccle. 6.4.& 20.

51.

HAMON, seu Amon, aliâs Ammon & Hammon, ciuitas est, quæ cum suis suburbanis de tribu Neptalim Leuitis data fuit. 1. Paral. 6.

52.

HELEB, aliâs Helph & Beleb, ciuitas, quæ terminus erat tribus Neptalim. Ios. 19.

53.

HELIOPOLIS Cælesyriæ vrbs, quondam Archiepiscopali sede inclyta, quæ hodie

hodie Malbec, Postello Balbec, Arabicè Bahalbeth dicitur. Ptolom. Tyr. belli sacr. libr. 9. cap. 15. & libr. 14. cap. 12. & libr. 21. cap. 6. 8. 11. Vitr. cap. 45. Niger. geogr. Asc. com 4.

54.

HELON, siue Elon, ciuitas in tribu Neptalim. Ios. 19. 3. Reg. 4.

55.

HOREM, quæ & Horez, Hieronymo Orã. fortis & valida ciuitas in tribu Neptalim. Ios. 19. de loc. Heb. lit. O.

56.

IAMNIA, superioris Galilææ vicus prærupto situ, quem Iosephus, cùm Galilææ præesset, contra Romanos communiuit. Ioseph. in vita sua.

57.

IEBNAEL. siue Iebnahel, Hieronymo Iabnel, ciuitas in tribu Neptalim. Ios. 19. Hieron. de loc. Hebr. lit. I.

58.

IERON, aliâs Giron, Hebraicè Iron præualida ciuitas tribus Neptalim. Ios. 19. Hiero. in loc. Hebr. lit. I. vbi supra.

56.

Ioseph.3. bell.18. Ma.75. Hieron.de loc.Hebr. lit.D.dict. Dan. Geneſ.14. Ioseph 1. ant.18.& 5.antiq 3. Hieron. quæ Hebr. in Gen.14. & de loc. Heb.lit.L. dict.Laisa. et in Exe. 27.& in Matth.16. Tyr.21.bel. sacr.28. Broc.iti.2. Breid.ibi. Sal.tom.9. cap.6. Ioseph.5. ant.5.et 8. antiq.8. Ioseph.3. bel.18. Broc.iti.3. Ioseph.3. bell.18.

IORDANIS, Hebraicè Iarden, maximus & amœnissimus totius Palæstinæ fluuius est, vtriusque testamenti scripturis celeberrimus. Qui, præterquam quòd è fonte Phiala, in Traconitide regione sito, (vt in eiusdem Phialæ descriptione declarauimus) primam suam sumat originem; ad tadices montis Libani quarto, inquit Hieronymus, à Cæsarea Philippi seu Paneadis miliario, ex duobus fontibus haud procul à se dissitis, Ior scilet, & Dan (qui & Danus, Paneas & Paneus dicitur) bicornis erumpit.

Quorum prior in fluuium Ior, alter in fluuium Dan (ad quem olim Saladinus castra locauit) mox deriuatur. Hi ante portam Cæsareę Philippi in vnum confluentes, vt aquis, ita & vocabulis coniunctis, Iordanis, qui minor vocatur, & nomen & fluuium efficiunt.

Hinc regiones perquàm amœnas præterlabens, post longos, quos facit circumitus, Traconitidem ab Ituræa & Galilæa superiori separando, postquam vrbem Seleuciam à sinistris alluit, in vallem quandam, inter Cæsaream Philippi & mare Galilæę medio loco sitam influens, stagnum facit, latitudinis triginta, & longitudinis sexaginta stadiorum, quod Aquæ Meron, & Samachonitis lacus nominatur.

Inde lacum hunc transgressus, & oppido Aroseth gentium à dextris salutato, cursum suum versus Orientem flectit, & fontibus aliquot auctus, centum viginti alijs præteritis stadijs inter Capharnaum & Corozaim nobiles Galilææ ciuitates quas aquis suis allãbit & ditat, in Mare Galilææ seu lacum Genezareth, qui iuxta Plinium sedecim millia passuum longus est, latus verò sex millia passuũ, hiſi. latè se diffundit. Plinius.c. hiſt.

Hoc mare medium transemensus, ad auroram auream Iouis templum è longinquo prospicit, & ab Occidente torrẽtis Cison, ab Oriẽte autem fluuij Iaboc vberrimis auctus aquis, deinceps Iordanis maior appellatur. Tum Perçam à Samaria, & Moabitidem à Iudæa regiones diuidẽs, Conuallem illustrem, quæ à lacu Genesareth ad Asphaltiten vsque ducẽtorum triginta stadiorum longitudine patet, midiam secat, variasq; tum vrbes, tum pagos, & à Solis ortu Cãpestria Moab, ab Occasu palmiferos Ierichontis agros suis fluentis irrigãdo fœcundat. & præter minores aliquot fontes, Dibon, Iezrael, Taphuæ, Carith & Elizæi fontium & torrentium & Iazer & Arnon fluminum recipit. Ioseph.4. bell.1. Ioseph.5. bell.4. Tyr.13.bel. sacr.18. Hieron.de loc.Hebr. lit.I.dict. Iordanis. Plin.5.n.8 hiſt.15. Hieron. tom.1.epi. 28.ad Lucinium.& in Ezech. 47.

Arnon fluminum aquis in se receptis, post multos circumitus, ac sinuosos flexus, tãdem iuxta prædicti Arnonis ostium velut inuitus, inquit Plinius, in Mare mortuum siue lacum Asphaltitem dirum natura delabitur. Cui commixtus, & nomen amittit, & limpidissimas eximiæ dulcedinis, & saluberrimas laudataſque suas aquas perdit pestilentibus mixtas. Quas vbi pisces, quibus Iordanis abundat, gustauerint, ilicò aut renatant, aut moriuntur.

Postremò & pestiferum hoc mare latum centum viginti, longum ducentis triginta stadijs medium præterlapsus, breuique spacio egressus, in horenda quadam terræ voragine atque abysso absorbetur.

3.Reg.7. 2.Para.4. Hieron.de loc.Hebr. lit.A.dict. Aulon. Tyr.18.bel. sacr.18. Vitr.c.53. Broc.iti.6. Breid.ibi.

Vniuersa verò Iordanis longitudo, qua ab ortu suo sub monte Libano, vsque ad desertum Pharan se extendit, centum circiter miliaria conficit. qui toto hoc decursu ex vtraque sui parte latis, amœnis, argillosis, & vberrimis campis cingitur. Illique vtrinque multis & altissimis montibus, sibi inuicẽ succedentibus & cohærentibus circumdantur.

Eius est naturæ hoc flumen, quod ripas aluei messis tempore impleat, quod factum est in Israëlis transitu. Veiss.

Atque in his quidem campis seu Iordanis campestribus, quæ ætate Hieronymi à Palæstinis Hebræo vocabulo Aulon vocabantur, nobiles hæ visebantur vrbes, Tiberias, Scythopolis, Salem, Iericho, & aliæ multæ. Sed & innumeri hîc erant pagi, prata vrirentia, peramœna prælia, horti, arundineta, carecta, arbusta, & saltus, in quibus morabantur leones, timidi damæ, ceruique fugaces, denique omne ferarum genus. vnde etiam secundum literam illud Propheræ intelligi posset; ascendit leo de Iordane.

1.Math.9. Hieron.in Zach.11. Ieremi.4. 49.

Hunc fluuium primò Israelitæ, postea Elias & Elisæus, aquis eius miraculosè diuisis, siccis pedibus transierunt. In eodem Naaman Syrus Elisæi iussu septies selauans, à lepra purgatus fuit. In eodem fluuio Christi præcursor Ioannes Baptista confluentes ad se vndique Iudæos, sua confitentes peccata baptismo pœnitentiæ baptizauit. Ioſ.3. 4.Reg.2. 4.Reg.5. Luca 4. Matth.3. Marc.1. Ioan.3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Matth.3. Marc.1. Luce 3.4. Ioan,3.4. Hieron. tom.1.epist. 17. Clemens lib.7.hypo typos. Pratum spirituale cap.176.

Inter alios verò & ipse Iesus à Ioanne hoc flumine baptizatus, mundissimæ carnis suæ contactu eius fluenta sanctificauit: illisq; atq; omnibus totius Mundi aquis regenerandi virtutem indidit. Quo facto, ipse primùm suos discipulos, deinde per eos multos alios, plures quàm Ioannes ex Iudæis ibidem baptizans, baptismum in remissionem peccatorum promulgauit. In cuius rei memoriam Christianis peregrinis & accolis solemne est, vt corpora & vestimenta sua in Iordanis aquis abluant. Ait tamen Clemens Petrum duntaxat à Christo baptizatum, à Petro reliquos.

60.

Genes.25. Benedict. Tyr.bell. sacr.li.9.c. 15.& l.21. cap.11. Vitr c.47. Brocard. itin.1.& 3. Breidenb. itin 1.3. & 5. 1.Para 5. Ioseph.13. antiq.18. Strabo. lib.17.

ITVRAEA, à Ietur siue Ithur filio Ismaëlis sic appellata, montosa ac nemorosa est regio ad radices montis Libani in longum porrecta. Nam à fluuio Iordane sumens initium, iuxta eundem Libanum versus Occidentem ad montes vsq; Sidoniorum & Tyriorum extenditur. aliquoties etiam Saltus Libani nuncupatur. Sunt tamen qui Ituræam ad Septentrionalem quoque montis Libani partem extendi putent, atque in sacris litteris aliquoties saltum Libani nuncupari.

Huius regionis habitatores Ituræi vocãtur. Quos Aristobulus primus post Babylonicam captiuitatem Iudæorum rex & pontifex bello diuicit: cosque comminatione exilij circumcisionem, cæterosq; Iudaicos ritus admittere coëg.

Luce.3. Hieron.de loc.Hebr. lit.I.

Eidem regioni à Romanis, sicut in Euangelio Lucæ legimus, tetarcha præfectus fuit Philippus Herodis senioris filius.

61.

LECVM, aliâs Lecun, Hebraicè Lacum, Hieronymo Lachum. ciuitas, quæ ad Iordanem sita. Neptalimitidis tribus terminus erat. Ios.19. Hieron. in loc. Hebr. lit. L.

62

LEPROSORVM valetudinarium, iuxta ciuitatem Capharnaum situm. ex quo leprosus ille fuisse videtur, quem Dominus ad pedem montis Christi mundauit. Matth.8. Marc.1.

63.

Num.34. Ioseph.5. antiq.4. Plin 5.na. hist.20.

LIBANVS, Hebraicè Lebanon, insignis Phœnices mons, sacris literis celebratissimus, qui terræ promissæ fines à Septentrione claudit. Nam à tergo Sidonis orsus, versus Orientem vltra Damascũ tendens, mille quingentis stadijs, teste Plinio, hoc est, centum octuaginta septem millibus passuum, ad Simyram & Palmirenam vsque regionem porrigitur.

Broc.iti.2. Hieron.2. loc.Hebr: lit.L.

Ob eminentem autem suam altitudinem procul tum in terra existentibus, tum in mari nauigãtibus à quadragesimo miliario conspiciendum se præbet. Omnium quippe, quos habet Syria, montium altissimus, simul ac amœnissimus & fœcundissimus est. vnde & quibusdam Mons montium appellatur. Nihil enim, inquit D. Hieronymus in Zachariã scribẽs, Libano in terra repromissionis excelsius est, nec nemorosius atque condensius. Et in Osee. Mons Libanus fertilissimus & virens, densissimis arborum comis protegitur. Ideoque magno eius videndi desiderio Moyses tenebatur, quem tamen nõ nisi procul è fastigio montis Nebo, à sexagesimo scilicet miliario spectare ei datum fuit.

Hieron in Zach.11.et Osee.14. Deu.3.34.

Dictus autem est Libanus à Liban, quod Hebræis album vel candidum, & thus significat. Nam thus quidem plurimum optimumque, ac fragrantiùs spirans in eo legitur, & nuibus perpetuis albescit. In ipsius etenim summitatibus, ac præcipuè quæ Cæsareæ Philippi imminent, (nam ibi se altiorem Libanus tollit) nullo non anni tempore, etiam media æstate, cùm feruentissimi calores ibidem esse solent, frigidissimæ niues inueniuntur. quę inde sub paleis, ne nimio cœli æstu liquescant, conseruatæ, per duorum vel plurium dierum iter in circumiacentes vrbes, vt vinum sua commixtione refrigerent, deferuntur.

Hieron.in Ezech.27. Ierem.18. Sueton. Broc.iti.2. Vitr.6.83.

Refert ex problematibus Alexãdri Aphrodisei Dominicus Marius Niger in hoc monte ex cælesti rore coagulum quoddam dulcissimum fieri, quod sacchar accolæ vocitant, proximum salis glebulis, candidum & fragile. vnde fortè nos sacchari nomen accepimus.

Niger geograp. Asiæ com.4. pag.503.

Propter roris abundantiam, pluuiarumque frequẽtiam, ac naturalem ipsius humiditatẽ Libanus nobilissimis scatet aquarum venis, celeberrimorumque fontium ac fluminum principium & origo est. Ex eo enim, præter cætera, inclyta hęc erumpunt flumina, Chrysorrhoas, Iordanis, Eleutherus, Leon, Lycus, Adonis, qui nunc Canis dicitur, & Fons hortorum, qui magno impetu emanans, tribus fluuijs in mare currit.

Breidenb. in descrip. mont. Isr. rael.

Eadem quoque ratione præstantissimarum arborum & herbarum Libanus fertilissimus, vtilissima variæ electæque materiæ silua, & medicinæ hortus est. Et quantum ad arbores huius montis attinet, earum natura ex parte his verbis à Hieronymo describuntur, Arbores Libani qantum in auras consurgunt vertice, tantum radicem in eima demergunt: vt nulla tempestate quatiantur, sed stabili mole consistant. Harum arborum rami huc illucq; tenduntur vt veniant volatilia cæli, & habitent in eis. Crebræ hîc crescunt cedri, enodes & imputribiles, miraque proceritate (quibus idcirco in sacra scriptura superbi cõparantur) sublimes. Rectæ quoque & electæ abietes, odoriferæ cupressi, seu cypariss, pinques oliuæ, pini, buxi, diuersæq; arbores thuriferæ. quarum gummi, electum olibanum à medicis nuncupatur.

Hieron.in Osee.14. 3.Reg.5. 4.Reg.9. 2.Paral.2. Psa.28.36. Isa.2.90. Hieron.in Isai.60.& 12.ec.27.

Porrò quantum ad herbas, varijs Libanus fragrat aromaticarum medicarumque herbarum generibus quarum optimè redolenti odore virulenti serpentes, aliaq; venenosa animalia porcul inde fugantur. Omne tamen silue-

Osee 14. Breidenb. vbi supra.

silue strium ferarum, canorarumque auium genus in eo admodum frequens est.

Brocard. itin.2. Breid.ibi. & in descrip.mon. Israel.

Valles Libani olim mirum in modum feraces erant, ac optimo tricico, vineis, pomarijs, hortis, atque vberrimis pascuis abundabant. vnde ob graminum perpetuò virẽtium copiam, animalia, quæ à sacerdotibus iuxta legis præscriptum quotidie Hierosolymis in templo offerenda erant, in compascuis eius pascebantur. De eximijs huius montis donis & virtutibus clarissimè Osee propheta in persona Dei ad pœnitentiam conuersis in hæc verba loquitur. Ero quasi ros Israëli, germinabit sicut lilium: & erumpet radix eius vt Libani, ibunt rami eius. & erit quasi oliua gloria eius, & odor eius vt Libani. Conuertentur sedentes in vmbra eius: Viuent tritico, & germinabunt quasi vinea. memoriale eius sicut vinum Libani.

Osee 14.

Ios.13.Ty. 14.bell.sa. 23. Brocar.in præfat.descrip.loc. terr.S.& itin.2. Breid.ibi. Ioseph.1.bell. Ty.22.bel. sac.8.

In hoc monte, eiusq; vallibus, nec non adiacenti ei regione, quæ ab eo Libanica, & aliâs Syria Libanica denominata est, multi & diuersæ tum nationis, tum religionis habitant populi. Syri nempe, Armeni & Græci; item Christiani, qui se à Gallis originem traxisse gloriantur Iacobini, Georgiani, Maronitę & Nestoriani. Ex quibus vno tempore octingentos exercitui suo adiũxisse Herodes legitur. Ex Maronitis autem anno post Christum natum millesimo centesimo octuagesimo secundo, quadraginta bellicosissimorum virorum millia, abiurato errore, orthodoxam Catholicamque fidem amplexi sunt. Ex quibus omnibus & admiranda huius montis præstantia, & accolarum frequentia facilè colligere fuerit.

64.

MAGDALEL, aliâs Magdiel, turrita & munita ciuitas in tribu Neptalim. Ios. 19. Hieron. de loc Hebr. lit. M.

65.

MASALOTH vrbs, quæ est in regione Arbellis. quam Machabæorum tempore Bacchides expugnauit, eiusque ciues trucidauit. 1. Mach. 9.

66.

MELCHA, siue Meltha, lacus monti & ciuitati Sephet vicinus, secus quem Balduinus tertius, Hierosolymorum rex castrametatus, Turcarum ex insidijs passus est eruptionem. ac quibusdam ex suis cæsis, nobilibus autẽ plurimis captis, ipse cum paucis vix euadẽs, in oppidum Sephet se recepit. Tyr. 18. bell. sacr. 13. 8. 14.

67.

MERGIVM, locus qui inter montes Mesaphar & Eleutherum fluuium in planicie iuxta collem quẽdam situs est, ad quem olim Christiani castrametati fuerunt. Tyr. 21. bell. sacr. 28.

68.

MESAPHAR vicus, qui inter castrum Toronum & vrbem Paneadem in summis montibus situs est: vnde in totam subiectam regionem vsq; ad radices Libani & Paneadem patebat prospectus. Tyr. 21. belli sacr. 28.

69.

Broc. iti. 3. Breid.ibi. Fretell. pag.8. Sal.tom.9. cap.8.

MONSCHRISTI, sic dictus, quod Seruator noster Iesus Christus in eo solitus sit orare & prædicare. Qui à ciuitate Sephet versus Orientem tribus, ab vrbe Capharnao contra Occidentem totidem miliaribus, non procul à Mari Galiææ abest.

Formam habet oblongam. nam in longitudine duos teli iactus, in latitudiue autem lapidis iactum continet. Altitudo eius tanta est, vt ex eo non solùm totum Mare Galiææ, & terra Zabulon & Neptalim, sed & ciuitas Cedar, ac Traconitis & Ituræa regiones, deniq; & Seir, Hermon atq; Libanus montes. procul conspici possint.

Natura totus herbosus, floridus & amœnus est, ac cælesti Philosophiæ conuenientissimus. vnde & Christus frequenter hoc loco orauit & docuit. hîc Diuina oratione integras noctes traxit. hîc omnibus suis discipulis ad se vocatis, duodecim ex eis delegit, quos & Apostolos ordinauit ac nominauit. Simonem nempe, quem nominauit Petrum, & Andream fratrem eius, Iacobum Zebedæi filium, & Ioannem Iacobi fratrem: quibus imposuit nomina Boanarges, quod est filij tonitrui: Philippum, Bartholomæum, Matthęum publicanum, Thomam, Iacobum Alphęi filium, Simonem Cananæum, qui vocatus fuit Zelotes, Iudam Thaddæum, quem Græci Lebbæum vocant, Iacobi Alphæi fratrem, & Iudam Iscarioten, qui & prodidit illum.

Luc.6. Marc.3. Matth 10. Mar.3. Luc.6. Act.1.

Hîc vnà cum eisdem sedens, prolixo & insigni sermone, quem D. Matthæus tribus capitibus describit, de octo beatitudinibus ac Euangelicis perfectionibus disseruit. clarè disserteque in Apostolis nos instituẽs, quibus in rebus vera sita sit beatitudo, veterisque legis Christiana perfectio. Modum item docens vtiliter eleemosynas erogandi. Deum Patrẽ orandi, & sincerè ieiunandi. Monens etiam non alibi quàm in cælo thesaurizandum, omnemque de victu & vestitu solicitudinem in Deum proijciendam. Atqui sedulò præcipiens non temere iudicandum aut docendum, orationi verò vigilanter instandum. Vrgens porrò arctam virtutis viam sine mora capescendam, & per angustam portam ad vitam intrandum. Deniq; à pseudoprophetis diligenter cauendum. fuaque huic doctrinæ firmiter inhærendum. Ostenditur etiamnum ibi lapis, in quo Iesus Christus prędicans sedit; & loca in quibus Apostoli consedisse memorantur.

Mat.5.6.7. Breiden. itin.3. Sal.tom. 9.cap.8. Brocard. cui etiam fauere videtur Vitr. cap.53. Hieron.in epist.ad Marcel.et in epit.a. Paulæ

Sunt qui Christum hoc quoque in monte quinque panibus & duobus piscibus, quinque hominum millia satiasse censent, ideoq;

locum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Fretell. Sal vbi supra.

locum hunc Christi & Apostolorum mensam appellant. nonnulli verò iuxta Tiberiadem ciuitatem id contigisse autumant. quod tamen vltra mare Galilææ factũ esse, ex Matthæi, Marci, & Ioannis Euangelio manifestè paret, qui scribunt Dominum vnà cum Apostolis Mare Galiææ traiecisse. atque peracto hoc miraculo, Apostolos idẽ rursum transnauigasse mare. Iesum verò super maris aquas peditem transiuisse, tandemq; vnà in terram Genesar venisse. Mihi verò alterũ multiplicatorum panum miraculũ hoc loco peractum

Vide in tribu Manass. 2.43.

Matth.15. Marc.8. Iansen ca. 63.concor. Euang.

fuisse videtur, quo nempe septem panibus & paucis piscículis quatuor hominum milibus saturatis, septẽ sportæ impletæ sunt reliquiarum fragmentis, quæ saturis superfuerant: & quod Dominus scribitur dimissa turba nauigio profectus in terram Magedan siue Dalmanutha; intelligẽdum esse de nauigatione, qua non quidem ad oppositum maris littus nauigarit; sed in eodem littoris latere maris oram circumlegerit. Quod Euãgelicæ historiæ satis conuenire videtur, cùm non dicatur hîc trãsfretasse, sed venisse in fines Magedan.

Luc.6.

Ad pedem huius montis etiam Dominus Iesus languentium, & à spiritibus immundis obsessorum multitudinem curauit. ac ibidem prædictum de vita beata sermonem, stans in loco campestri summatim coram copiosa plebis multitudine replicasse videtur.

70.

HOC loco ad radicem Montis Christi, Dominus leprosum supplicem suo tactu mundauit: & mundatum ad sacerdotes, ab eis iudicandum remisit. Matth.8. Marc.1. Luc.5.

71.

Tob.1. Tyr.21.bel. sacr.28. Brocard. iti.4.&7. Breidenb. itin.4.

NAASON, seu Naasson, cuius in principio libri Tobiæ fit mentio, antiqua in tribu Neptalim ciuitas est. quæ à Mari magno versus Orientem nouẽ, infra vrbẽ Neptalim contra Occidentem tribus à ciuitate aùtem Dothaim versus Aquilonem totidem miliaribus, in valle quadam sita est.

72.

NECEB, Hieronymo Nezeb, tribus Neptalim ciuitas est, quæ tanquam domina ciuitati Adami imperabat. Ios.19. Hieron. in loc. Hebr. lit. N.

73.

Tob.1. Ty.21.bel. sacr.26. Brocard. itin.4. Breid.ibi.

NEPTALIM, siue Nephthali, insignis in Galilæa superiori trib. Neptalim vrbs est, supra Naason, à qua tribus versus Orientem miliaribus abest, post Viam maris, quę ducit ad Occidentem sita. In sinistro habens vrbem Sephet, paulò plus vno miliario versus Aquilonem ab ea distantem. A ciuitate autem Dothain contra Aquilonem tribus, à Bethsaida verò versus Occidentem totidem miliaribus separata est.

Situ, lociq́ue natura firma ac munita sanè vrbs est. ab Occidente enim præalto ei adiacente monte munitur. qui non nisi ab Orientali sui parte per angustissimam viam ascendi potest.

3.Reg.4.

Gloriosissimi regis Salomonis ætate huic vrbi ab ipso præfectus erat Achimaas, qui Basemath eiusdem regis filiam duxerat vxorẽ. vnde non obscurè colligi potest, inter præclarissimas Israëlis ciuitates hanc vrbem debere

Tob.1.

recẽseri. Quæ insuper natiuitate & vita pij, iusti, & patientissimi Tobiæ multum nobilitata

4.Reg.17.18.

fuit. qui anno Ezechiæ regis Iuda sexto à Salmanasar Assyriorum rege, vnà cum decem tribubus Israël hinc in Niniuen Assyriæ metropolim captiuus abductus; licet inter gentiles in captiuite ageret, Diuinæ tamen legis præcepta, viamque veritatis, ac pietatis opera non deseruit. cœcitate denique à Deo tentatus, patientiam non perdidit.

Quidam longè à veritate aberrantes, vrbem Neptalim tẽpore Hierosolymitani excidij Iotapatam, aut vitiosè Ionapam seu Iosapatam dictam fuisse putant. Nunc autem Arabis Suziz, Siziz, vel Syrin vocari, plurimorum authoritate constat. Sunt qui Christianorum tempore Episcopali sede Neptalim decoratam fuisse censeant.

74.

NIGRAGVARDA, castellum in monte extructum, ex quo Paneadensis ciuitas videri potest. Tyr.18.bell.sacr.15.

75.

PANEAS regio, à Paneade vrbe nomen habẽs, quam vnà cum Trachonitide, Batanea & Gaulonitide regionibus, Herodes senior filio suo Philippo, tetrachię nomine testamento assignauit. Ioseph.17 antiq.10.& 2. bell.8.

76.

Ioseph.15. antiq.13. & 1.bell. 16.& 3. bell.18.

PANIVM antrum, specus siue spelunca est, licet vmbrosa, amœnissima tamen, in altissimi saxosiq́ue montis, qui Panius appellatur, radice sita. vnde Dan fons Iordanis fluuij profluit. ex qua parte specui subiecta est in immensum hians terræ deuexitas, plena aquis stagnantibus, tam inperscrutabilis profunditatis, vt demittentibus aliquid, donec terrã inueniant, longitudo nulla sufficiat. Paulò aliter de hoc antro Siegle. sub monte, inquit, excelso Libani, in cuius latere antrum hoc vmbrosum aperitur profundi præcipitij, vnde grauis odor exhalat. foris ad pedes montis & fauces antri scaturiunt fontes, vnde Iarden fluuius concipitur. Zieg.21.b.

Naturalis Panij pulchritudo, regijs opibus & Agrippæ diuitijs magnificentiùs accurata est. Cui loco alioquin celeberrimo, non parum honoris contulit marmoreum illud templum, quod in loco ei vicino, Augusto Cæsari ab Herode seniore erectum fuit.

Euseb.7. hist. Eccl. 13. Niceph.6. Eccl.hist. 14.

In prædictum aquæ receptaculum gentili patrioque quodam errore accolæ celebri ac festo die congregati, victimam dæmoni nescio cui proijcere ac immolare solebant. Quæ mirificè dæmonis illius astu & opera subitò disparebat. Quo cùm adstantibus persuaderetur, hostiam inuisibiliter in cælum esse sublatam, ea res pro ingenti miraculo vbique celebrata

lebrata fuit. Accidit autem sub Galieno Imperat. dum hæc gererentur, adesse Romanæ vrbis senatorem, Regia prosapia, opibus, ac nomine clarissimum Asterium, illustrẽ postea Christi matyrem. Qui cùm spectatores omnes miraculi huius stupore animaduerteret constringi, humanos miseratus errores, cum gemitu & suspirio oculos simul & palmas ad cælum tendens, rerum omnium Deum tota fide profusis lacrymis inuocat, vt fallacis dęmonis, illis aquis innatantis præstigias dispelleret, ac fraude & errore tanto miseros illos mortales liberaret.

Hæc illo cum fletibus spplicante, cõfestim subnatans victima illa, quæ inuisibiliter credebatur assumpta, superferri aquis videtur, & conspectibus omnium redditur.

Ita vnius Christiani prece diabolicus tantorum sæculorum dolus, ac longè lateq́; celebratum miraculum, hominumque de eo portentosa opinio, adeò sublata est, vt deinceps nihil eiusmodi in eo loco sit factum.

77.

PLANICIES maxima, quæ inter montes Mesaphar, & scabras rupes fluuio Eleutherο imminentes sita est. In qua Hierosolymorum rex Balduinus quartus inita cum Saladino pugna, multis Turcarum interfectis, cæteros in fugam vertit. At redintegrato ibidem prælio, victoribus victis, plurimisq́; Christianorum captis, reliqui in castrum Belfort se cõtulerunt. Tyr.21. bel. sacr.28.& 29.

78.

Matt.17.

PONS, quà ex vrbe Capharnao per Iordanem in ciuitatem Corozaim transitus erat. vbi certi ad hoc deputati receptores, Romanorum nomine (quòd ipsi fortè pontem vt commodè per eum è Iudæa in Syriã traiectus esset, extruxissent) vectigal, quod Gallico vocabulo Passagium nominant, à transeuntibus accipiebant. Hos quidam à Christo didrachmum, de quo in Matthæi Euangelio agitur, hîc exegisse putant. Attamen non desunt, qui hoc didrachmum (quod valebat septẽ stuferos nostrates, aut, quod idem est, septem solidos Gallicos Turonicos) Romanis alia ratione annuatim pendendum fuisse existiment. Interim Dominus cùm Regis esset filius, ideoq́ue ab omni vectigali & tributo immunis, ne exactores offenderet, Petro iussit hamum in mare mittere, & staterem in ore piscis inueniendũ, pro se & illo exsoluere.

79.

Hieron. in loc. Hebr. lit. R. Brocard. itin 6. Breid. ibi.

RAMA, vicus in tribu Neptalim, qui haud procul ab vrbe Sephet in excelso colle ædificatus est.

Admonet hoc loco Diuus Hieronymus varijs diuersarum tribuum ciuitatibus & viculis idcirco eadem nomina Rama assignari; quia cùm apud nos vnum nomen sonare videantur, apud Hebræos tamen, quod diuersis scribantur literis, diuersa esse nomina. Omnes interim istæ Ramę in excelsis collibus sitæ sunt: nam Rama Hebræis excelsum & sublime interpretatur.

80.

Num.34.

REBLATHA, aliâs Rebla. Hebraicè Ribla, inclyta vrbs in terta Emath, ac tribu Neptalim, iuxta fluuium Iordanem sita, quæ limpidissimis fontis Daphnis aquis irrigatur.

4.Reg.23. Hieron.de loc.Heb. lit.R.

In hac vrbe (licet id quidam in Antiochia Syriæ factum putent) Pharao Nechao Aegypti rex exceritum ad se Ioachaz regem Iuda ligauit: ac ligatum inde in AEgyptum transtulit.

4.Reg.23. Ierem.39. 52.

Huc & Sedechias rex Iuda, à Chaldæorum exercitu in campestribus Iericho comprehensus, ad Nabuchodonosor regem Babylonis perductus est. Qui cùm de rebellione & periurio Sedechiã acriter increpuisset, mox eius filios, omnesque Principes & nobiles Iuda in conspectu eius hîc occidit. Deinde oculos ipsi Sedechiæ eruit, ac catenis compedibusque vinctum, in Babylonem secum abduxit, & perpetuis mancipauit carceribus. Atque ita Diuina vtriusque Prophetæ, tam Hieremiæ, quàm Ezechielis vaticinia, quamuis à Sedechia, quod diuersa ac contraria esse videbantur, contempta, ipso euẽtu sunt impleta. Hieremiæ quidem, quod Hierosolymæ præsens

Ierem.32. 34.38. Ez.ec.12. 17.32.

regi Sedechiæ semel, iterum, tertioque, ipsum à Chaldæis capiendum, & in Babylonem abducendum obnunciauerat. Ezechielis verò, quod eodem tempore apud Babylonem prophetans, etiam Hierosolymam transmiserat, Regem quidem capiendum, at Babyloniam non visurum.

Ioseph.10. Antiq 9. & 10.

81.

RECCATH, quæ & Rechath, Racath, & Kaccath, prævalida in tribu Neptalim ciuitas est. Ios.19. Hierony. de loc. Hebr. lit. R.

82.

SAANANIM, aliâs Sannanim, Sahannim, Sahananim, & Sahanannim, Hieronymo Sienaim, ciuitas & quercetum in tribu Neptalim. Ios.19. Iud.4. in Hebr. Hierony. in Hebr. loc. lit. S. Mercat.

83.

SABARIM, ciuitas aut villa, quæ inter terminum Damasci, & confinium Emath sita, ad Septẽtrionem terræ promissæ limes est. Ezech.47. Hieronym. ibid. & in loc. Hebr. lit. S.

84.

SABVL, aliâs Cabul, seu Chabul castrum, etiamnum forte & munitum à Saracenis Zabul dictum, quod à valle Sennim, quam

Universidad de Deusto
Biblioteca

versus Vulturnum respicit, duobus: versus Septentrionem verò à ciuitate Sephet totidē milliaribus distat. Ab hoc castro etiam adiacens regio terra Sabul siue Zabul appellatur. Brocard.itin.3.Breidenb.eod.

85.

SALTVS LIBANI, hoc nomine in sacra Scriptura, tota silua, tam quæ Libanum montem tegit, quàm quæ vel ad Meridiem, vel ad Septentrionem iuxta eum protenditur, intelligenda venit. Tyr.18.bell.sac.11. Vitria.cap.35.

86.

SEDADA, Hieronymo Sadada. vrbs seu pagus, qui Septentrionalis terminus est terræ promissionis Num.34.Ezec.47.Hiero.ibid. & in loc.Hebr.lit.S.

87.

SEPHAMA, oppidum aut vicus, inter villam Enam & vrbem Reblata in ripa Iordanis situm. terminus Israëliticæ terræ ad Solis ortum.Num.34. Hieronym.de loc. Hebr.lit.S.

88.

SEPHET, siue Cephet, Zephet,& Saphet. vrbs in tribu Neptalim inter montana in altissimo monte ac loco pulcherrimo sita, cuius liber Tobiæ meminit. Quæ à ciuitate Neptalim ad sinistrum, hoc est,ad Septētrionem paulò plus vno miliario,& contra Austrum à castro Zabul tribus,versus Occidentem à Mōte Christi totidem,contra Africum à Cedes Neptalim quatuor,versus Orientem autem à mari magno decem miliaribus distat.

Tob.1.

Tyr.bell. sacr li.18. c.14.li.21 c.28.li.22. cap.16. Vitr.c.49. & 95. Brocard. itin 3. Breidenb. ibid. Salig.tom. 9.ca.8. Herold.3. contin.bel. sacr.8.

Hæc vna fuit ex clarissimis regionis Decapoleos ciuitatibus. ac Christianorum tempore elegantissima firmissimaque arce munita, quæ tutum ac inexpugnabile Christianorum fuit asylum,totiusque Galilææ munitissimum: quod dominis militiæ templi seruandum defendendumque commissum erat. Rebus Christianorum in terra sancta deficientibus arx & vrbs hæc per deditionem in Saladini Damascenorum & AEgyptiorum Soldani potestatem deuenit, Qui eo ceu altissimo tutissimoq; nido vtens, totam inde Calilæam, sortes scilicet tribuum Zabulon, Issachar, Manassen,Neptalim,& Aser,omnemque terram Ptolemaidem,Tyrum & Sydonem vsq; multo tempore sibi parere coëgit. Nunc verò Turcis paret.

89.

SER, ciuitas est in tribu Neptalim, munitione præstans.Ios.19.

90.

SILVA PANEADIS, quæ olim nomine Saltus Libani etiam comprehensa, postea ab vrbe Paneade, cui proxima adiacet, vulgò Paneas silua dicta fuit, locus pascendis gregibus maximè idoneus est.

In quo cùm Balduinus tertius, Hierosolymorum rex,innumerabilem Arabum & Turcarum multitudinem, pascuarum sequentes commoditatem, Arabum more in tentorijs habitare, ac magnam gregum armentorumque vim pabulandi gratia,vnde vitam sustentarent, eò adducere pleno consensu permisisset:tandem ære grauatus alieno, cùm militibus non esset soluendo, impia quorundam suggestione,contra datam fidem ac pacta eos per milites suos partim occidit, partim fugauit, partim in seruitutem redegit, cunctaque eorum pecora diripuit. Ex quo tempore multæ eum calamitates secutæ sunt. Tyr.bel.sac. lib.18. cap.11.lib.21.cap.10. & 27. Vitriac. cap.35. Niger geogr.Asi.com.4.

91.

TABERNACVLVM ABER CINAEI, quod olim haud longè à ciuitate Asor, in valle Sennim, versus Vulturnum quatuor à Castro regio, contra Africum autem à castro Zabul tribus miliaribus tetenderat. Ad quod cùm Sisara princeps exercitus Iabin regis Asor à Debora & Barac iuxta montem Tabor victus,profugisset,à Iahel vxore Aber Cinæi clauo tabernaculi per tempora mallei ictu transfixo,occisus est.Iudic.4.5. Broca.itin. 3.Breidenb.ibid.

92.

TELONIVM, domus erat mari Galilææ iuxta Capharnaum adiacens; in qua Publicani, hoc est,qui publica Senatus populiq; Romani tributa & vectigalia à subditis pendēda certo constituto precio redemerant; ea à præternauigantibus & applicantibus recipiebant.Quorum licet officium, vt est Reipublicæ necessarium, ita sine peccato consistere possit:quoniam tamē huiusmodi hominum genus plerunque nullam religionis habet rationem,& quæstui & auaritiæ penitùs addictum,vi & rapina peccare,& supra quàm ipsis à principibus præscriptum est,à populo extorquere,suique commodi ex publicis incommodis negotium agere solet;ob hæc Publicani, quasi publici peccatores apud Iudæos (vt apud Christianos publici fœneratores) vel maximè erant infames. His accedit, quòd olim Iudæi ab huiusmodi tributo liberi,contra Diuinæ legis libertatem,à Publicanis Romanorum ministris iniustè & tyrannicè hac extorsione se premi putauerint.

Hac cùm Iesus quondam præteriret, Matthæo publicano, quem in telonio mensæ vectigalis adsidere videbat,ait; Sequere me. Cuius vtiq; occultæ Diuinitatis Maiestate atque fulgore,quæ etiam, vt habet D. Hieronym.in humana facie relucebat, Matthæus totus cōmotus est. & sicut Magnes ferrum aut annulos sibi copulat:ita & Christus etiam primo aspectu eius ad se cor attraxit, vt mox surgens, cùm in domo sua Dominum vnà cum multis

Matt.9. Marc.2. Luc.5.

Hieron.in Matth.9.

multis publicanis & peccatoribus magno, opulento,& honorifico conuiuio splendidè excepisset; negotijs, rebusq; ac possessionibus omnibus relictis, deinceps secutus est eum.

Iansen. commen. in concord. Euang.ca. 33.

Referunt qui hanc terram diligentius perlustrauerunt, locum vnde Matthæus vocatus fuit, extra Capharnaum circa mare etiamnū demonstrari.

93.

TEMPLVM AVGVSTI elegantissimum,quod prope fontes Iordanis Herodes senior Cæsari Augusto etiamnum viuo è candido marmore exstruxit ac dedicauit. Ioseph.15.antiq.13.& 1.bell.16.

94.

THELLA, aliàs Thalla, vicus Iordani proximus,qui versus Orientem Galilæam superiorem finit.Ioseph.3.bell.2.

95.

TICHON, aliàs Thicon & Ethicon, vrbs siue pagus, qui est iuxta terminum Auranitidis regionis.Ezech.47.

96.

VADVM ICAOB, locus est in pago Cades Neptalim, distans à Cæsarea Philippi miliaribus decem. vbi per pōtem transitus vltra Iordanem erat.

Vadum autem Iacob ideo appellatur,quod Maiorum traditiones habeant hunc eum esse locum, vbi Iacob patriarcha à facie fratris sui Esau in Mesopotamiam Syriæ profugiēs,

Genes.32.

Iordanem transiuit,nihil secum præter baculum conferens. vnde cùm multo grege ditatus reuerteretur, lætus dixit. In baculo meo transiui Iordanem iustum: & nunc cum duabus turmis regredior.

Eodem hoc loco anno Christi supra millesimum & centesimum septuagesimo octauo Hierosolymorum rex Balduinus quartus super ripas Iordanis in colle mediocriter eminenti sex mensium spacio, miræ fortitudinis castrum in quadrum exædificauit: quò Saracenorum ex Damasco in terram sanctam repelleret excursiones. Tyr.bel.sacr. lib.18.ca. 23. & lib.11.cap.26.& lib.22.cap.22.

97.

VALLIS SENNIM, inter Castrum regium & castrum Sabul, non procul à ciuitatibus Asor & Cedes Neptalim sita.in qua Aber Cinæus tetenderat tabernaculum, in quo Sisara occisus est,Iud.4.Brocar.iti.3. Breidenbach.ibid.

98.

VCVCA, aliàs Vcoca,Hucuca,& Hucoca, Hieronym.Icoc.ciuitas sortis Neptalim, quæ in confinio tribuum Neptalim & Zabulon, haud procul à tribu Aser sita est,Ios.19. Hieron.de loc.Hebr.lit.I.

99.

VIA, quæ ducit in Galgala,quà Bacchides castra duxit.1.Machab.9.

100.

VIA maris,cuius in prophetia Isaiæ, libro Tobiæ,& Euangelio Matthæi fit mentio, indeque nomen habet, quod è Syria in Occidentem ad Mare magnum seu mediterraneum ducat; publica quædam via est. Quæ initium in Syria sumens, per montana Traconitidis regionis & ciuitates Cedar & Corozaim, atque Iordanem fluuium, tandemq; vrbem Capharnaum transit, illincque per littus Maris Galilææ procedens, iuxta ciuitates Bethsaidam,Neptalim,Sephet,& Naason præterit; & per Galilæam gentium, ac vallem Asor, quæ nunc S. Georgij, Appellatur, Ptolemaidē decurrens, merces suas in vniuersum Occidentem distrahendas, ad mare magnum exonerat.

Isai 9. Tob.1. Matth.4. Lira ibid. Brocard. itin.3. Breidenb. ibid.

101.

ZEPHRONA, siue Sephrona, aliàs Ebrona, Hebraicè Ziphrona, ciuitas aut vicus, qui ad Septentrionem terræ promissæ terminus est. Numer. 34. Hieronymus in Ezech. 47.

Universidad de Deusto
Biblioteca

P.

Pharan desertum, & confinia eius, cum parte Ægypti.

1.

Genes. 21. Num. 10. 13. 20. Deu. 1. 32. 1. Reg. 25. 3 Reg 11. Ierem. 2. Iud. 5. Bredenb. die 10. Septembr.

PHARAN desertum amplissimum, vastissimum, inuium, & inaquosum, continens à mõte Sinai vsque Cadesbarne iter vndecim dierũ, cuius terra nec arari potest, nec seri, tota arida est sterilis & squalida, inhabitabilis hominibus, villis, domib. & casis carens; vbi nec homines videntur, nec bestia, nec aues; imò nec arbores, nec germen aliquod, sed non nisi rupes & montes saxosi, altissimi, asperrimi, vndiq; prærupti & præcipites, mixti coloris, rubei & nigri, solis ardoribus exusti; quo splendente videntur saxa refulgentia, quasi essent oleo inuncta, quæ ipso visu horroris speciem & mortis imaginem præ se ferũt. Terra autem cæloque aquarum penuria eit; iacent arenæ steriles, quas vbi vapor solis accendit, feruido sole exurente vestigia, intolerabilis æstus existit. Luctandum insuper est, non tantùm cum ardore & siccitate regionis, sed etiam cum tenacissimo sabulo, quod præaltum & vestigio cedens, ægrè moliuntur pedes. In hoc deserto vagati sunt filij Israël annis triginta octo, quo toto tempore, nec manna, nec aqua eos defecit; non vestimenta, non calceamenta eorum detrita sunt; atque ex ipsis plus quàm sexcenta virorum millia, præter mulieres & paruulos, ibi mortua, eorumque cadauera consumpta sunt. Accipitur autem aliquando Pharan pro prima parte deserti Arabiæ, prope montem Sinai; aliquando pro vltima parte versus terram promissionis; aliquando vocatur desertum Sin ן, quæ litera apud Hebræos est; aliquando desertum Sinai, ab ipso monte: sed hoc nomen Pharan, visum fuit nobis inter huius longissimi deserti nomina generalissimum.

Deut. 2. 8. 29. Num. 14. 26.

Num. 10. 12. 13. Deut. 1.

2.

ADORA, quæ & Abora, quæ & Doreon, vrbs Idumææ, quam cepit Hircanus. Ioseph. 13. antiq. 16. 21.

3.

Psalm. 77. 78. 104. 105. Genes. 10. Ioseph. 1. antiq. 12. Hiero. quæ. in Gen. 1. Euseb. in chronicis, Ioseph 5. bell. 11.

AEGYPTVS regio, quæ & terra Cham sæpe in sacris literis dicitur, à filio Noë Cham, eius principe. A Prophetis appellatur lingua Hebraica Mesraim, siue Misraim, à Mesraim filio Cham ita nuncupata; quoniã Aëria dicta est. Et quidem inter cæteras orbis partes munitissima: nam & terra difficilis accessu, marique importuosa est. Ab Occidente aridam Lybiam habet obiectã; à Meridie verò limitem, qui Syenẽ ab Aethiopia dirimit, nauibusque inuias Nili fluminis cataractas; itemq; ab Oriente Mare rubrum, ad Copton ciuitatem vsque diffusum; Septẽtrionale verò munimentũ habet terram vsque ad Syriam, aut potius Palæstinam, & quod dicitur Aegyptium pelagus, totum portubus carens. Atque est regio ipsa latissima, in qua rarò pluit, sed Nilo statis anni vicibus inundante, fœcundatur & irrigatur; frumenti, cucumerum, peponum, porrorum, ceparum, alliorum, holerũ, cęterorumque terrę fructuum fertilitate, carnium, pisciumque copia abũdat; adeo quidẽ, vt Romanorum, tempore maxima fuerit imperij pars, propter frumentariam functionẽ: vt Vespasianus putaret, cùm primùm ad imperium assurgeret, si Aegypto potitus esset, viquoque, si perstaret, deijciẽdum Vitelliũ, nec enim perpessurum esse populum Romanum se fame opprimi. Vrbes habet insignes, Incolarum aliquando 750. myriades, præter plebẽ Alexandrinorum. Gens tota delicata est, libidini & ignauiæ dedita, quæ voluptatibus solùm & captãdis vndecũque lucris occuperur: & quia vinum ibi rarum est, cereuisia (potione ex frugibus aquaque cõfecta) maximè vtũtur: mortalium pene omnium superstitiosissimi, vt qui beluas etiam & pecora Diuorum loco habeant; Apim, Pan, taurum, simiã caudatã, canes, hircos, asinos, arietes, accipitres, noctuas, &c. Et de Api quidem multa memorant Plinius, Herodotus, Solinus, & alij. Erat autẽ bos corpore toto niger, candida in frõte macula, quem cùm ad se adductum Cambyses, qui primus Persicorum regum Aegyptum subiugauit, in femore vulnerasset: dignus sanè, inquit, Aegyptiorum Deus. Enimuerò singulæ pene vrbes, singulas in Aegypto bestias venerabantur; vnde ab ipsis animalibus, ciuitatibus ibi nomen indebatur, vt Leonto, Cyno, Lyco, Busyris, Tmuis, à leone, cane, lupo, busyride, bone, hirco, vt videlicet constaret omnibus, quales ibi Deos colerent. Ingresso autem in eam terram Christo, simulacra & idòla omnia corruerunt; prædicante verò ibi sancto Marco Euangelista, præ cæteris nationibus Christianorum & eremitarum nobilitate & multitudine floruerunt. Atque in hac terra filij Israël, multis annis durissimis operibus luti & lateris oppressi, deseruierunt, atque inde maximo miraculo liberati, in terram promissam descenderunt.

Num. 11.

Ioseph. 2. bell. 16

Hieron. in Isai. 6. 19.

Exod. 1.

Cæterùm quemadmodum apud Romanos Cæsares & Augusti reges eorum appellantur à primo C. Cæsare, & adoptiuo eius filio Octauiano, qui postea Augustus est appellatus; apud Syros, Antiochi; apud Persas, Arsacidæ; apud Philistæos, Abimelec: ita apud Aegyptios, Pharaonis, & post Alexandrum Ptolomæi vocabulo regia dignitas demonstrabatur. Patrum nostrorum memoria, euerso Sultani & Mamalucorum imperio, tota ea terra Selymi Turcarum Imperatoris potestati subiecta est & ad hunc diem possidetur.

Hieron. in Ezech. 28. 29. Ioseph. 2. antiq. 9. & 8. antiq. 6.

Paulus Iou. in hist. tom. 1.

4.

MARE AEGYPTIACVM. Isa. 11. totum caret portubus. Ioseph. 5. bell. Iud. 11.

ARABIÆ PETRÆÆ PARS.

PHARAN desertum, et confinia eius cum parte Ægypti. ea videlicet terræ regio, in qua filij Israël post exitum de Ægypto, triginta octo annis vagati sunt antequam terram promissam ingrederentur.

Desertum Moab

Seabarim

Sebom

Pars Maris Mortui

Gomorra

Oboth. 68

Phunon. 79

Dedan. 33

Theman 103

Mons Seir 103

Desertum Idumeæ 51

Bosra. 19

Salmona 87

Charanei 30

Ela. 36

Israel

Aurifodina

Bus. 20

Horræi

Cenez. 29

Cenezæi 29

Duma. p. Idumæa 35

Jardan

Remmonphares 83

Cadesbarne. 24

Rethma 85

Ziph

Thamna 99

Aserim 13

Esron

Alua 7

Marisa 61

Adora 2

Denaba 14

Aquæ contradictionis. 11

Palma Cades 23

Sepulcrum Mariæ. 22 60

Cades 21

Sepulcrum Aaronis

Hor mons 50

Via maris rubri. III.

Via maris rubri. III.

Via ma:

Sepher mons 20

Reßa 84

Lebna. 54

Ceelata 28

Arada 12

Maceloth. 55

Thare 100

Thaath. 98

Amorræi

Via montis 108

Incensio 53

Sepulcra concupiscentiæ 89

Maria 14

Aseroth 14

Thamna 99

Æsimon 5

Pharan.

Mons

Campestria

PHARAN. Seu planicies

Cedar Regio

Ismaëlitarum seu Agarenorum quos nunc Saracenos vocant. 27.

95.

SVR DESERTVM.

Methca 63

Esmona. 40

Moseroth 64

Gadgad mons. 45

Mons Sinai 92

Sepulcrum S. Catharinæ

Oreb mons 69

Israël

Raphidim 82

Desertum Sinai 91

Beneiachan 18

Amalec 69. 82

Jetabata 52

Terra Madian 56

Elath. 37

Asiongaber. 15

Madian. 56

Amalec. 9

Eulæa Solitudo. 43

AMALECITIS gens et regio quæ hinc ad Ægyptu usq. extenditur. 9

SINVS ARABICVS. 86

MARE RVBRVM alias Insula

Desertum Sin 90

Palmæ

Elim 39

Sin. 90

Daphca 31

Thoi 104

Alus. 8.

Castra ad mare. 26

Mara 59

Israël

Pharan

Desertum Thebaidis. 102

Thebais Regio

Beelsephon 14

Magdalus 58

Thebe. 101.

Phairoth 77

Ægyptij

Babilonia n. Cairus 62

Memphis. 62

Pyramides 62

Etham 42

Desertum Etham. 41.

Fons 48

Heliopolis 48

Fluuius Trajanus 105

2. Socoth. 94

Nilus flu. 67

Rameße 81.

I. Via deserti 106

Terra Gesen 46

Delta 67

Phiton 78

ÆGYPTI

Paludes. 70

Heroum. 49

PARS 3.

Tanis 98

Moyses

Jeremias 96

Via terræ Philistiim. 109

Magdalum 57

Nitria 66

Marcotis lacus. 6

Phaturis 76

Septem os Nili. 66.

Pelusium n. Damiata 70.

Alexandria 6

Sirbonis lacus

Caliotis Regio. 25

Templum Jouis 25

Sepulcrum Pompei. 25

Cassius mons 25

Via Sur 112

Via Ægypti 106

Cedar Regio.

Facidia. 44

Daron 32

Torrens et flu. Ægypti.

Naim. 65

Dispositio castrorum quali Israëlitæ in deserto singulis mansionibus usi sunt a monte Sinai usq. in terram promissionis. Num. 2. et. 3

OCCIDENS.

Ephraim

Manasse

Beniamin

Gersonitæ

Simeon

Aser

Tabernaculum.

Ruben

Dan

Caatitæ

Merarite

MERIDIES.

AQVILO.

Gad

Neptalim

Moyses

Aaron

Zabulon

Isachar

Iuda

ORIENS.

Ostracina 70

Via Sur 112

Sepulcrum Pompei. 25

Templum Jouis 25

Caliotis Regio. 25

Sirbonis lacus

Via terræ Philistiim. 109

Magdalum 57

Cassius mons 25

Cedar Regio.

Facidia. 44

PARS TRIBVS RVBEN.

PARS TRIBVS IVDÆ.

PARS TRIBVS IDVMÆÆ

Montes Seir

EDOM VE

ET IDVMÆA

PARS MARIS

MARE ÆGYPTIACVM. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

5.

AESIMON, locus deserti, denique & ipsum vocabulum incultam terram desertamque significat, Hieron. in loc. Hebr.

6.

Ierem. 46. Ezech. 30. Num. 3. & ibi. Hie.

ALEXANDRIA, Hebraicè quondam NO dicta. fuit vrbs potens, & totius AEgypti celeberrima, populosa, opulenta, munitissima. Habet enim pro muro aquas circumquaque. Hinc Nilo, inde lacu Mareotico seu Meotide, ab alia parte mari ipso cingitur. Hãc iuxta Prophetarum vaticinia, à Nabuchodonosor, & Chaldæis destructam, diu post, ante Christi aduentum anno 320. Alexander Magnus Macedonum Rex, ad effigiem Macedonicæ clamidis, orbe gyrato, spacio septendecim dierum, vt Iustinus testatur, libro 11. extrus muris, qui se extenderent ad sex millia passuum, magnificè restituens, de suo nomine appellauit Alexandriam. Vrbs omnium post Romam maxima, longa stadijs triginta, lata decem, ambitu ipso complectitur passuum millia quindecim. Est autem vel in primis admirandus vrbis illius portus; cùm sit ea loci natura, vt difficilimũ videatur vel tranquillis circumquaque omnibus eò pertingere: nam & ostium peranguſtum habet, saxisque latentibus à directo cursu deflectitur; & læua quidem pars manufactis brachijs cingitur, à dextera verò Pharus obiecta insula, turrim maximam sustinet, ad trecenta vsque stadia nauigantibus igne lucentem, vt quàm longissimè difficultatem applicandarum nauium præcaueant.

Ioseph. 2. bell. 16. & 5. bell. 11.

VVil. Tyr. 10. bel. sac. 27. & cæt.

Circa hanc autem insulam opere instructo ingentes muri sunt, quibus afflictum pelagus, & obiectis obicibus fractum, asperiorem facit meatum, coque periculosum per angustiam aditum: intus tamẽ portus ipse. tutissimus est & triginta stadijs magnus, in quem tam quæ desunt illi terræ ad beatitudirem deuehũtur, quàm quæ superãt ex domesticis & indigenis in totum orbem diuisa exportantur. Propter loci cõmoditatem metropolis fuit totius Aegypti, & celeberrimum orbis emporium, populis & diuitijs abundans. quo tempore Romanis paruit, pendebat plus tributorum singulis mensibus, quàm Ierosolyma toto anno; & præter pecuniam, quatuor mensium annonam Romanæ plebi ministrabat. Habuit scholam omnium disciplinarum, & bibliotecam instructissimam, quæ continebat 40. librorum millia; quam primus dicitur instituisse Aristoteles, magnificè auxisse Ptolomæus. Sed hic tantus thesaurus, cum incomparabili totius vrbis detrimento, in illa Iulij Cæsaris fuga, & mox victoria, totus igne perijt. Annunciauit hic Christum Euangelista primus D. Marcus; cumq; ibi Episcopus sedisset annis viginti, laqueo strangulatus est; cuius tumulum ætate Hieronymi pijssimus quisque ibi venerabatur. at verò excelluit mox viris clarissimis, atque ob cultum diuinum isthic florentem, plebisque sanctimoniam paradysum Domini veteres eam nuncupabant. Fuit enim illustris prælatione sanctorum Patrum Athanasij & Cyrilli, eorumq; tumulis decorata: habuit Origenem, Philonem, Dionysium, Didimum, vt infinitos alios taceamus; quem postremùm vt docentem audiret, eò contendit Hieronymus. atque ibidem S. Catharina virgo decollata, vt multi autores sunt, lac pro sanguine fudit. Obtinuit secundum inter Patriarchas locũ AEgypti, Lybiæ, Pẽtapolis, & multarum prouinciarum reuerenda metropolis: iam à Turcis possidetur, & multum ab illa pristina nobilitate degenerauit, quemadmodum & Antiochia.

VVilh. 19. bel. 27. Hieron. de vir. illustr. Breidenb.

Strab. Geogr. lib. 13.

Hieron. in loc. Actor.

7.

ALVA, quæ & Alia, ciuitas Idumæorum. Genes. 36. 1. Paral. 1.

8.

ALVS, vbi decima mansio filiorum Israel in deserto. Num. 33.

9.

AMALEC ciuitas; vnde & Amalecitis regio, & populi Amalecitæ, orti ab Amalec filio Eliphaz primogeniti Esau ex Thãna concubina Eliphaz: hi impugnarunt in Raphidim Israëlem ascentendem ex Aegypto, cuius iniuriæ memor Dominus, voluit illos per Saul internecione deleri.

Num 13. Genes. 14. 36. 1. Reg. 15 Brocar. & Breid. it. 6. Ioseph. 2. antiq. 1. Exod. 17.

10.

AMORCHAEVS mons, qui & Melani montes à Græco dicuntur; & hîc habitabant quoque Amorrhæi Fit etiam in scripturis mentio fluuij Amorrhæi.

Ptolom. 17. cap. 17. Deut. 1. Ind. 1. 4. Esdr. 1

11.

AQVAE contradictionis. Mansio 33. Petra hæc, Dei præcepto & iussu, virga Moysis bis percussa, effudit Israëlitis aquas largissimas: & quoniam Moyses & Aaron Deo non confiderant, idcircò neuter eorum potuit introire terram promissionis. etiamnum tempore Hieronymi rupes ea hîc ostendebatur. atque hinc missis ad Edom nuncijs à Moyse transitus petitur, sed non impetratur.

Nu 20. 27. Deut. 32. 33. Psalm. 80. 104. 105. Sapien. 11. & alib. Hieron. in Gene. & in loc. Hebr.

12.

ARADA, mansio 21. Numer. 33.

13.

ASERIM ciuitas, in qua Heuæi, siue Euæi gigantes habitarunt; orti primùm ab Euæo filio Chanaan. sita est in dorso montis Seir, inter Aegyptum & Chananæam, vt quibusdam videtur. Aseroth appellata sunt hæc loca; sed Hebræi Aserim nominant.

Deut. 2. Iosue. 13. 4. Reg. 17. Hieron. in loc. Hebr.

14.

ASEROTH, quæ & Eserimoth, mansio decima quarta: vbi Maria & Aaron murmuraverunt cõtra Moysem propter Aethiopissam: quapropter Maria lepra perfusa, &

Nu. 11. 12. 13. 33. Deute. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

septem diebus extra castra separata, oratione Moysis recepit sanitatem. Hebræis appellatur Asedoth, vt quidam volunt, sed, quemadmodum inquit Hieronymus, Asedoth est alia ciuitas, quam expugnauit Iosue, Rege eius interfecto. *Hieron in loc. Hebr.*

15.

ASIONGABER, mansio 32. eaque vltima solitudinis Pharan, ciuitas & portus Iudæorum fuit in littore maris rubri, in terra Edom; quo Reges Iudæ ad Iudaicas nauigationes vsi sunt: vnde & rex Salomon ibi classem fecit, eamq; mittens in Ophir Indiæ, quæ post aurea terra nominata est, magnam vim auri inde asportauit. Rex Iudæ Iosaphat cùm hoc ipso loco classem instruxisset, nauigaturam in Ophir pro auro, tota vi tempestatis contrita est, eò quod societatem inijsset cum impio Rege Israël. Iosephi tempore Berenice vocabatur; Hieronymi autem Essia. Sed quod in Regum libris scribitur, classem iuisse in Tharsis, varia doctissimorum hominum sententia est: nam vel Indiæ reio est hoc nomine, vel certè omne pelagus Tharsis appellatur. Cosmographis creditur esse in Africa, & nunc Zaphalla vocari, vbi aurifodina inueniatur. Et Hieronymus alibi docet, per Tharsim significari vel vrbem Ciliciæ, vel Carthaginem Africæ, vel Indiam. *Num. 33. Deuter. 2.* *3. Reg. 9. 2. Par. 8. 20. 3. Reg. 22.* *Ioseph. 8. antiq. 6. Bened. in 3. Reg. 10. Hieron. super 10. cap. Iere. & in loc. Hebr & in Isai. 2. cap.*

16.

AVRIFODINA, Hebraicè Dizahab, Græcè catachrysea dicta; vbi auri est plurimum. Sunt autem mõtes auri fertiles in deserto, itinere vndecim dierum de Oreb, iuxta quos Moyses Deuteronomium scripsisse perhibetur: sed & metalli æris, quod nostro tempore corruit, montesque venarum auri plenos olim fuisse vicinos existimant. Deuter. 1. Hieronym. in loc. Hebr. & epist. ad Fabiolam mans. 42.

17.

BEELSEPHON, alij Bahalsephon, locus seu ciuitas ad rubrum mare sita. Exod. 14. Num. 33. Ioseph. 2. antiq. 13.

18.

BENEIACHAN, quæ & Beroth filiorũ Iachan, mansio 28. Nume. 33. Deutero. 10.

19.

BOSRA, aliàs Bozra, egregia in Idumæa vrbs est, non longè à ciuitate Theman dissita; habet à firmissima munitione nomen. Patria fuit Iobab. Gen. 36. meminit huius Isai. 36. Ierem. 49. Amos 1. & iterum Isai. 63. sed sensu Allegorico, vt tradũt Hieron. in eum locum, & Dionys. Areopag. cæleſt. hier. cap. 7.

20.

BVZ, ciuitas Idumææ, in terra Cedar; cõtra quã prophetauit Ieremias. Iere. 25. Hier. ib.

21.

CADES, vrbs in finibus Edom; vbi principes Amalec à Chodorlahomor cæsi sunt; per anticipationem dicta est fons Mesphat, siue Misphat, id est, fons iudicij, quod ibi Deus populum iudicauit, à qua & adiacens solitudo appellatur desertum Cades. *Genes. 14. 16. 20. 30* *Hieron. in quæst. & loi. Heb. Num. 13. 20. 23. 27. Deut. 1. 32. Iud. 11. Psalm. 28. Hieron. in loc. Hebr. Num. 20.*

22.

DESERTVM Cades, vbi mansio 33. quæ fortè rectius ponetur in ipsa Cades. In hac mansione anno quadragesimo egressionis de Aegypto, Maria soror Moysi mortua est, & sepulta; cuius sepulcrum monstrabatur ibi ætate Hieronym. Sed & scriptura desertum Cades contra faciem Aegypti extẽdi memorat, ad quod primùm venerunt Hebræi, mari rubro transuadato.

23.

PALMA Cades. Ecclesiast. 24.

24.

CADESBARNE ciuitas, quod probabilius est; alij volunt locum fuisse in deserto Pharan. Hinc Moyses exploratores duodecim misit, ad considerandam terram promissionis: qua diligenter explorata à deserto Zin vsq; Roob & Emath. & inde versus meridiem vsq; Hebron, cum redijssent de Nehenescol, deferẽtes palmitem cum vua sua in veste duo viri, & pænè omnes terræ, quam conspexerant, detraherent, suadentes populo redire in Aegyptum, à Deo iussi sunt reuerti per viam maris rubri in desertum, & circumire mõtem Seir annis triginta octo, atque ita vagari per desertum annis quadraginta, donec morerentur illi omnes, qui murmurauerant, à vigniti annis & supra, cadaueribus ipsorum ibi consumptis, filijs eorum in possessionem terræ sanctæ deducendis; & ab hoc loco quoniam redierunt in desertum, vocant desertũ Cadesbarne. Brocard. & Breidenb. *Num. 13. 14. 32. 34. Deuter. 1. 2. 9. Ios. 10. 14. 15.* *VVilh. 19. bell. 12.* *Brocard. itin. 6.* *Breid. cod.*

25.

CASIVS mons, ciuitas, & vt quidam volunt, in quo est Casij Iouis templum, & sepulcrum Pompeij Magni, qui haud procul inde nauigans occisus fuit. Hinc Casiotis & Cassiotis regio. Ioseph. 5. bell. 14. Hiero. in Isai. 19. Plin. lib. 5. & alij. est & terminus Syriæ & Aegypti: estq; alter eiusdem nominis mons Casius apud Antiochiam Syriæ, de quo Solin. c. 49. de cuius excelsa altitudine dies noxq; pariter ostenduntur, ait Plin. lip. 5. cap. 22.

26.

CASTRA ad mare rubrum, vbi mansio 7. iuxta sinum quendam maris rubri, qui carecto, iuncis & scripis plenus erat. Num. 33. Hieron. de 42. mans. ad Fabiolam.

27.

CEDAR, hebr. Chedar, regio deserti, à Cedar filio Ismaëlis ita cognominata, in qua habitabãt Ismaëlitæ, sic dicti ab Ismaële filio Abrahæ, qui & Agareni ab Agar ancilla Abrahæ; nunc *Genes. 21. 25. 37. Iud. 8. 1. Par. 1. 5. 27.*

Psalm. 8. Thren. 3. Isai. 21. 60. & ibi. Hiere. 2. 49. Ezech. 25. 27. Hieron. quæst. Heb. in Gene. et in loc. Heb. & contra Iouinian. Genes. 16. *Ioseph. 1. ant. 20. 21.* *Lodoi. Romanug. li. 1.*

hæ; nunc peruerso & falso nomine Saracenos se vocant, à Sara vxore Abrahæ, mendax sibi nomen assumentes Prophetauerunt contra hanc Isai. & Hieremias, fuerunt Ismaëlitæ semper fortes & feroces sagittarij, gens semper vaga, & sine certis sedibus passim inerrantes, camelorum lacte & carnibus viuunt, & cùm ita totam illam solitudinem peruagẽtur, infesti sunt finitimis omnibus, vt compleretur verbum Domini de Ismaele: hic erit ferus homo, manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum, & è regione vniuersorum fratrum suorum figet tabernacula. Atq; his artibus & prædandi licentia paulatim longè lateq; dominati sunt. degunt mitrati & intonso crine, labra superiora non radunt, cætera tonsi; sagittas veneno inficiunt. ex his ortum & originem habent Arabes, qui quasi ex traditione videlicet suorum maiorum decimotertio ætatis anno pueros suos circumcidunt, quod ea ætate Ismael à Patre sit circumcisus. Ex hac Ismaelis Arabumq; gente ortus est Mahometus Arabs, qui cum moriens sese in cælum dixisset abiturũ, illis diu & nequiẽquam rei miraculum expectantibus, tandem tetro coacti odore, cadauer eius ferrea arca, quam sibi viuus pro monumento extrui iusserat, incluserunt, & seruant ad cultum & idolum posterorum.

28.

CEELATA, mansio 19. vbi quidam ligna colligens sabbato, ob hoc incarceratus, Dei voce condemnatus, & extra castra lapidatus est. Numer. 15. 33.

29.

CENEZ, Hieronymo Cene, ciuitas & regio principum Idumæorum; cuius incolæ appellantur Cenezæi. Genes. 36. 1. Paralipo. 1. Genes. 15. Num. 23. Hieronym. in loc. Hebr.

30.

HIC Cananæus rex Arad pugnauit contra Israel, & victus est, qui loco nomen anathema indiderunt. Num. 21.

31.

DAPHCA, alijs Daphcah, vbi mansio 9. Mum. 33.

32.

DARON, meminit Ezechiel, quod Symmachus vertit in Africum. A Christianis autem castrum fuit exædificatum apud torrentem, qui dicitur Aegypti, & primùm quidem ab Amalrico, postea ab alijs auctum suburbijs. *Hieron. in loc. Hebr. VVilh. Ty. 20. bel. 20. 21. 22 &c.*

33.

DEDAN, quæ & Dadan, & Dedanim, & Dodanim, vrbs Idumææ; contra quam prophetarunt Isaias & cæt. sita est in excelso loco. Meminit & saltus luxta Dedanim Isaias cap. 21. *Isai. 21. Ie. 25. 49. Ezech. 25.* *27. 38. & ibid. Hier. & in loc. Hebr.*

34.

DENABA, ciuitas Idumææ, in qua regnauit Bale rex Edom. Genes. 36. 1. Paralippom. 1.

35.

DVMA, quæ & Idume, & Idumæa, vna ex vndecim Iudææ toparchijs. Idumææ metropolis, vnde etiam per Antonomasiam pro Idumæa sumitur. Est & regio Duma, sic dicta à Duma Ismaelis filio. *Isai. 21. & ibi. Hiero. & in tradition. Hebr. in Genes. Ioseph. 3. bell. 2.*

36.

ELA, vrbs Esau & Idumæorum, cuius dux nominatur. Gene. 36. 1. Paral. 1.

37.

ELATH, quæ & Ahilath, & Ailat, & Aioth, & post Aila, siue Haila, vrbs regni Edom, in littore maris rubri sita; vnde ex Aegypto in Indiam, & inde ad Aegyptum nauigatur, quam transierunt filij Israel. ædificauit aliquando hanc Ozias rex Iuda, & redegit sub imperium suum; sed non ita multò post eripuit Rasin Rex Syriæ, eiectisque Iudæis restituit eam Syriæ. Tempore Hieronymi morabatur ibi, & erat in præsidio legio Romanorum, cognomento decima. Fuit & Elamitarum quondam natio, cui imperauit Chodorlahomor, cuius & in Actis quoq; Apostolorum fit mẽtio; & in Regnorum libris vrbs quædam Palæstinæ Elam scribitur. Hieron. in loc. Hebr. *Deut. 2. 3. Reg. 9. 4. Reg. 14. 16. 2 Par. 8. 26. Hieron. in Ezech. 47. & in vita Hilarion.*

38.

SPELVNCA Eliæ in monte Oreb, vbi vidit, quantum homini licet, transeuntem Dominum. 3. Reg. 19.

39.

ELIM, mansio 6. Hic filij Israel repererunt duodecim fontes aquarum & septuaginta palmas. Exod. 15. 16. Numer. 33. Vocat hanc Helim VVilh. Tyr. 11. bell. sacr. 29. Est etiam Elim nomen ciuitatis Moabitarũ. Exo. 16. Num. 35. & nomen putei, Isaiæ 15. aut etiam ciuitatis Moabitarum, & debet legi Beer-elim, Benedictus.

40.

ESMONA, Hierony. Asmona, vel Asemona, mansio 26. Num. 33.

41.

ETHAM, desertum magnum & arenosum ad mare rubrum, quod transiuit populus Israeliticus, ante ingressum maris. Exod. 15.

Universidad de Deusto
Biblioteca

42.

Exod.13. 33.34. Num.22. 33.& alib.

ETHAM, mansio 3. Hic primùm visus est Dominus, & cæpit adesse Israëlitis in columna nubis per diem, & ignis per noctẽ, quæ deinceps interdiu super eos extẽsa obumbrabat & protegebat eos ab æstu solis, & tota nocte lucens, illuminabat eos, quotiescunq; autem migrandum erat aliò, ceu dux præcedens ignotæ viæ iter ostendebat. Est & fluuius Ethan, quem sicco alueo transierunt Israëlitæ; secundum illud Psal. 73. Tu siccasti fluuios Ethan. fortè tamen dicendum erit, nõ tam proprium hoc esse nomen fluuiorum, sed à terra, vel deserto, per quod fluunt ita describi.

43.

EVILA solitudo. hucusque extendebat se habitatio Ismael, & posterorum eius. Ab hac vsq; Sur percussit Saul Amalecitas. Gen. 25. 1. Reg. 15. Hier. in loc. Hebr.

44.

FACIDIA, vicus Rhinocoruræ. Hieron. in Vita Hilarion.

45.

GADGAD, mons, vbi mansio 29. Num. 33. Deut. 10. Nominatur & Gaggada ab Hieronymo (fortè lectabata) locus in solitudine, vbi aquarum torrentes sunt. Hierony. in loc. Heb.

46.

Genes. 45. 46. 47 50. Exod. 8. Iudith. 1. Hier. qua Hebr. in Genes.

TERRA GESSEN, siue Iessen, Hebraicè Gosen, regio pastoralis, optima totius Aegypti, & pascendis gregibus aptissima; quam parenti suo Iacob, & fratribus à Pharaone imperrauit Ioseph, inq; ea habitarunt & multiplicati sunt nimis. Hanc nonnulli Iudæorum asserunt nunc Thebaidem vocari.

47.

HEBRONA, vbi mansio 31. Num. 33.

48.

Isai. 19. Ioseph 2. antiq 7. Genes. 14. Ezec. 30. & ibi Hie. Ioseph. 13. anti. 4. & 7. bel. 30. & 14. anti 16. & 1. bel. 7. Hieron. in Dan. c. 11. Matt. 2. Sal. tom. 10. c. 6. Brocar. in descript. Aegypti.

HELIOPOLIS, id est, ciuitas solis, Hebraicè dicta On, quæ & Thebe aliâs vocatur, vrbs Aegypti heroica, ambitu centum quadraginta stadiorum, insignis publicis priuatisque ædificijs. Huius sacerdos erat Phutiphar, cuius filiam duxit in vxorem Ioseph. In agro huic vrbi subiecto habitauit cum suis liberis Patriarcha Iacob. Inibi Onias Iudæorum sacerdos sub Ptolomæo Philometore ædificauit templum Hierosolymitano simile, quod permansit vsq; ad imperium Vespasiani, annis trecentis quinquaginta, à quo & vrbs Onion & Onij, terra circumiacens regio Oniæ nuncupata est. Eo ipso in loco puer Iesus, sexennio Iudæa exul, cum parentibus commoratus est: vbi etiamnum ostenditur fons Iesu, aut B. Matiæ paruus quidem, vberrimè tamẽ fluens, & irrigans hortũ balsami; ex quo puer Iesus, B. Maria, & Ioseph sæpè bibisse feruntur, qui ob id veneratione ab incolis habetur, non modò Christianis, sed & Saracenis. Existimat autem Breidenbachius propter nobilitatem aquarum fontis illius ibi balsamum oriri: cui argumentum ponit, quod nusquam alibi nisi de illius aquæ crescat fœcunditate; tum si ramusculi balsami de illo loco sumantur, & alibi plantentur, statim exarescant; atque adeò deficiente hac ipsa aqua deficit balsamum. sed de hoc, vt quisque voler, ita sentiat: quidam hanc voluntà Græcis dictam Thebe; mihi quidem verisimile non fit, hanc vel esse, vel fuisse, quã miraculo magno pensilem memorant historici; ideoque eam post describemus; nisi quis duas ponat huius nominis vrbes: quarum altera Thebe, quæ & Heliopolis; hæc verò Thebæ in plurali dicantur sunt alij, quæ eã fuisse dicunt Heliopolim, quæ recentioribus dicta est Damiata: de qua in Pelusio dicemus.

Breid. die 6. Octob. VVilh. Tyr. 19. bel. 24. & 20. bell. 9.

49.

HEROVM, ciuitas Aegypti. hucusq; occurrit obuiam venienti patri suo Iacobo Ioseph filius. Ioseph. 2. antiq. 7. Hieron. in loc. Hebr.

50.

Num. 20. 21. 25. Deut. 32.

HOR, mons excelsus, vbi mansio 34. in huius montis vertice, anno quadragesimo egressionis Israël de Aegypto, Aaron mortuus est, & sepultus; Elezar filius eius loco Pontifex à Moyse consecratus. neq; repugnat, quod Deute. 10 Aaron in Moseroth dicatur mortuus. neque enim Moseroth longè distat ab Hor monte. VVeiss.

51.

DESERTVM idumææ. 4. Reg. 3. Psalm. 62. fit & mentio Campestrium Idumææ apud. VVilhel. Tyr. 20. belli sacr. 29.

52.

IETABATA, vbi mansio 30. in terra, vbi erant torrentes aquarum. Num. 3. Deuteronom. 10.

53.

Num. 11. Hieron. in loc. Hebr.

INCENSIO, siue Incendium, Græcè ἐμπρησμός, mansio 13. In qua cùm populus, ob laborem & tædium itineris, murmuraret contra Dominum, ideoque castrorum partem cælestis ignis combussisset, orante Moyse ignis extinctus est, humum verò flamma vorax consumpsit.

54.

LEBNA, vbi mansio 17. Num. 33.

55.

MACELOTH, vbi mansio 22. Num. 33.

56.

Gen. 25. 37. Abacuc. 3. Ioseph. 2. bell. 11. Exod. 2. 3. 4. 18. Actor. 7. Hieron. in loc. Hebr.

MADIAN, vrbs regia gentis Amalec, sita in littore maris rubri, sic vocata à Madian vno filiorũ Abraham, ex Cethura progenito; atq; hinc Madianæi, Madianitæ, & finitima regio terra Madian & Madianæa vocatur; estq; admodum fertilis camelorum & ouium.

Breid. die Octob.

culum. In regionem Madian fugit Moyses occiso Aegyptio, & susceptus à Raguel (qui & Iobab, & Ietro) sacerdote vrbis Madian, duxit Sephoram filiam eius vxorem; habitauitq; ibi annis quadraginta, pascens greges soceri sui. sed tamen quæri potest, an nõ hæc ad eos pertineant, qui describuntur in Ruben. nisi quis continentem dicat, & vsque ad mare rubrum se extendisse Madian.

57.

Ierem. 44. 46.

MAGDALVM, vrbs Aegypti, in qua habitarunt reliquiæ Iudæorum, qui post necem Godoliæ, assumpto Hieremia, fugerant in Aegyptum metu Babyloniorum: sed inuenit eos ibi manus Domini, atq; cùm eorum plurimi à Nabuchodonosor Assyriorũ rege cæsi fuissent, cæteri capti, & in Babylonem abducti, secundum vaticinium Hieremiæ. distat ipsa vrbs à Pelusio mille & ducentis passibus. Benedict. Hierem. 44.

58.

MAGDALVS, locus in monte situs, iuxta quem castrametati sunt filij Israel. Exod. 14. Num. 33. Bened. in Hierem. c. 44.

59.

MARA, siue Marath, fons; vbi mansio 5. Huius aquas amaras & impotabiles Moyses, immisso in eas ligno, dulces fecit & potabiles. Exod. 15. Num. 33. Iudith. 5.

60.

SEPVLCRVM Mariæ, sororis Moysis & Aaronis fratrum; de hoc & supra diximus in deserto Cades.

61.

Ioseph 12. anti. 12. & 13. ant. 16. 17. 21. & 14. anti. 3. & alibi.

MARISSA, Marisa, & Adissa, vrbs Idumææ potens & opulenta; quam expugnauit & euertit primùm Iudas Machabæus; post eandem Hircanus cepit, Pompeius instaurauit, Parthi rursum euerterunt.

62.

Ioseph. 8. antiq. 6.

MEMPHIS, Hebraicè Noph, amplissima Aegypti vrbs, & populosissima, formã habet perspicilli, sita iuxta Heliopolim, eo loco, quo Nilus scinditur, & Δ formam facit, condita à Minæo Aegypti rege, vrbs post Alexandriã eius terræ longè maxima. alij fabulantur ante ingressum in Aegyptũ Abrahæ, ab Ogdoo rege ædificatã, ambitu stadiorum centum quinquaginta; cuius filia Memphis ei nomen dederit, cũ qua Nilus concubuerit sub imagine tauri. posita est in ripa Nili, transitq; per eam riuus aquarũ, à Nilo defluens; cui infra vrbẽ iterum iungitur, regia antiquitus monarcharũ Aegypti. Visebantur ibi opera regũ varia, & fastus Aegyptiaci, Pyramides, regũ sepulturæ, &c. erantq; ibi Magicarum artiũ peritissimi, & quæ tum nominis eius vera fuit significatio, primi Philosophiæ magistri; quæ causa fuit, quod Pythagoras, & Plato philosophorum laudatissimi, ad audiendos Memphiticos vates in Aegyptum se contulerint, malentes aliena verecũdè discere, quàm sua impudenter ingerere. neq; non superstitioni fuit addictissima, vt quæ Metropolis totius superstitionis sit habita. Colebatur ibi etiamdum tempore Hieronymi æneũ bouis simulacrum pro Deo; fuerat enim ibi quondã Apis, Apidis vel Serapidis templũ, vbi consultus dæmon respõsa reddebat. Prophetarunt contra hanc Isaias, Hieremias, Ezechiel & Osee. ait etiam B. Hieron. Iudæos, qui profugi metu Babyloniorũ concesserãt in Aegyptũ, ibi habitasse. Cepit illã postea deditione Antipater Herodis pater: post dicta est Aegypti Babylonia, nunc Arabũ lingua Cayrus, vulgo Alcair, sedes Sultani principis locorũ illorum. de cuius magnitudine (esse scilicet quinquies Lutetia Parisiorũ maiorẽ) & incredibili populorũ frequentia, mira narrant nostri temporis historici. Sed, vt rectè ait Breidenbachius, cùm multa ad eum modum retulisset, & inter cætera, quod plures ibi homines sub dio viuant, proprijs sedibus carentes, quã Venetijs habitatores; subiungit mox, se audita referre, neq; enim se numeraſſe. Ait Lodoicus Romanus esse fama longè inferiorem, neq; maiorẽ ambitu vrbe Roma, licet sit multo frequentior; sed fefellit, inquit, complures suburbanus ager, qui vicis prope innumeris dispergitur; ob id rati sunt eam esse Babylonis partẽ, quod nõ conuenit. Possent de hac infinita propemodum referri, sed consilij non est hîc historiæ describendę vacare; sed locorũ duntaxat notitiã aperire, quantum ad Bibliorũ intelligentiã cõfert. Est interim memorabile, quod narrat Breidenbachius, esse lacũ propè hanc vrbẽ, qui singulis annis rubescat instar sanguinis. Patrum nostrorũ memoria à Selimo Turcarum imperatore capra est, occiso prius Cãpsone in acie, mox Tonumbeio ex fuga retracto, sublato Mamaluchorũ imperio; qua de re in historijs suis differit Paulus Iouius, & cõtinuat. VVil. Ty.

Hieron. in vita S. Hilarionis.

Iosephus. 14. antiq. 16.

Natig. li. 1. Cap. 11.

63.

METHCA, vbi mansio 25. Num. 33.

64.

MOSEROTH, quæ & Mosera, mansio 27. Hiero. Masurit. Num. 33. Deut. 10.

65.

NAIM, vicus Idumææ, muro cinctus instar castelli. Ioseph. 5. bel. 7.

66.

NITRIA, oppidũ Domini in Aegypto, in quo purissimo virtutum nitro sordes lauantur quotidie plurimorum. Hieron. in epita. Paulæ.

67.

Genes. 2. 1. Par. 13. Eccles. 24. Benedic. in inter. nom. Heb.

NILVS, qui & Geon, heb. Sior dicitur, fluuius nobilissimus, maximus, & celeberrimus, in Paradiso terrestri ortus (cuius tamen iam frustra speret se quisquam vestigia vlla consecuturum, propter cataclysmi, & aquarum maximas inundationes, quæ pri-

Universidad de Deusto Biblioteca

V Vilh. Tyr. bel. fac. cap. 31. Ezech. 29. 30. & ibid. Hieron.

stinam terræ formam prorsus immutarunt) atque inde vniuersam AEgyptum & Aethiopiam perfluit; à Syene autem (quæ vltima Aegypti vrbs est versus meridiem, in confinibus Aethiopiæ, sub tropico cancri directè locata, vnde medio solstitij die sol nullã prorsus vmbram in ea facit, vbi cata ractæ Nili sunt; atque ad hunc vsq; locum, de nostro, hoc est, magno mari Nilus nauigabilis est) vsque Memphim seu Babyloniam, per ducenta quadraginta miliaria in vno fluit alueo, ac deinde ita se diuidit, vt triquetram terræ figuram, ac Δ græcæ literæ similitudinem faciat; vnde apud historicos & alios cosmographos passim legimus, inferiorem illam Aegypti partem Delta appellari; atque ipsum Delta diuiditur in septem partes seu ostia, videlicet Peluſiacum, Taniticum, Mendesicũ, Phœneticum, Sebenniticum, Bolbiticum, & Canopicum; per quæ in mare proximum seu Aegyptiacum Nilus exoneratur. Sed de hoc ipso variæ Autorum sententiæ sunt: quantũ enim constat, veteres fere arbitrati sunt septem esse ostia, inde hoc:

Plin. lib. 5. cap. 9. Ioseph. 1. bel. 7. & 2. belli 21.

—*septemplicis ostia Nili*, quam etiam nos, vt communiorem sententiam, in descriptione sequimur. V Vilhelmus verò Tyrius, diligenter & studiosè sibi inuestiganti, non nisi quatuor ostia reperta contestatur: quarum prima pars, inquit, quæ nostrã Syriam respicit, inter duas antiquissimas & maritimas vrbes Taphium & Pharaniam mare ingreditur; secunda apud Damiatam fretis adiungitur; tertia apud Sturionem; quarta apud Resith, qui locus Alexandrię conterminus est. vnde plurimum miramur antiquos Nilum septem fluũ dixisse: neque aliud nobis de solutione occurrit, nisi aut serie sæculorum antiquissima faciem locorum alteratam, fluuiumque, sicut alijs amnibus crebrò solet accidere, alueum mutasse, aut pristinæ ætatis viros rei veritatem non assecutos, &c. Vbi autem oriatur Nilus, longè maior scriptorum discrepãtia est, vt in tam repugnantibus omnium sententijs, Breidenbachij ratio longè sit omniũ expeditissima: ait enim à multis sæpe Soldanis, missos fuisse cum nauibus viros, illarum rerum peritissimos, cõmeatu & alijs vitæ necessarijs instructos, quę toto biennio aut triẽnio sufficerẽt; sed illi cũ tanto tẽpore abfuissent, etiam vltra Indiam (ita sępe vocant partem superioris Aethiopiæ) longè processissent, redeuntes dicebant sese finem vel terminum Nili vllum inuenire non potuisse, neq; aliud certi referre, quàm quod ab Oriente emanet. cùm etiam dicerent in India nullam esse hominum habitationem, sed terrã prorsus inhabitabilem, tantum etiam solis ardorem, quod ferre nequaquam potuerint. hactenus ille. Aqua Nili turbida est, sed vbi ad modicum tempus steterit, fit clara, dulcis & suauissima. Alit animalia venenosa, & quæ plurimum hominibus noceant, crocodilos & cnidros, alioqui piscium vsq; adeo abundans, vt appareat toto orbe parem huic fluuio nullum esse. Narrat etiam Breidenbachius, Nilum Dei dispositione totã Aegyptũ semel in anno irrigare, cumulis arenarũ clausis dentibus ostia eius, ne defluat in mare; post irrigationem autẽ solutis cumulis redire in alueum suum, & sic tandẽ in mare delabi. Quod miraculo simile incredibile cuiquam videatur, vt proinde verius sit accessione aliarum aquarum, aut alia naturali & abdita causſa, quemadmodum alia flumina, etiam Nilum crescere, & adaugeri, atque inde in proximos campos exundare, cosq; irrigare; qua de re Plinius lib. 5. cap. 9.

Lib. 19. bel. sac. ca. 33.

Ioſ. 13.

Dieu. 08.

68.

OBOTH, mãsio 37. in fine terræ Edõ. Nu. 21. 33.

69.

Hieron. in loc. Heb.

OREB, mons sanctus, qui & Horeb, & Chôreb, iugum est montis Sinai, atq; inde vno nomine mons Dei appellatur, & scriptum est, Legem datam nũc in Sinai, nunc in Oreb. Quidam verò existimant Orientalem istius montis partem dici Sinai, Occidẽtalem Oreb; Hieronymo autem videtur, quod duplici nomine idem mons, nũc Sina, nunc Choreb vocetur. communior autem sententia est, montes illos inter se distinctos esse, sed radicitus cohærere; esse etiam Oreb multo inferiorẽ altitudine monte Sinai: est autẽ ferax optimarũ herbarum, ideoq; pascuis valde commodus. In huius montis pede Deus in rubo apparuit Moysi, oues Ietro soceri pascenti, in rubo ardente, sed rubi fruticẽ, ramos, frondes, & flores non comburẽte; accedere iussus eò Moyses, venit, sed discalceatis pedibus. Huius petra, virga Moysis percussa, effudit sitienti populo flumen aquarũ. In Oreb montis cacumine orante Moyse eleuatis manibus, Ioſ. debellauit Amalecitas: inq; huius spelunca, vt diximus, stans Elias vidit Deum in sibilo auræ tenuis.

Exod. 3. act. 7. Psal. 105. Exod. 17. 3. Reg. 19.

70.

OSTRACINA, Ostracine, quæ & Asedech, hebraicè Heres & Cheres, vrbs aquæ inops; quamobrem aduectitia vtuntur indigenæ. Ioſep. 5. bel. Iu. cap. 14. Hiero. in Isai. 19. & in loc. Heb. ciuitas maritima Arabiæ Cassiotidis. V Veiſs.

71.

Ezech. 30. & ibi Hie.

PELVSIVM, hebraicè dicta Sin vel Sain, vrbs magna, stadiorum viginti ambitu; q̃ ab Ezec. Proph. robur Aegypti appellatur, eò quod portum habeat tutissimũ, & negotiationes maris ibi vel maximè exerceantur: est aũt sita prope vnũ ex septẽ ostijs Nili Iudęæ proximũ, vnde & ostium Peluſiacũ. Oppugnauit hãc vrbem aliquando Sennacherib, & cùm multũ tẽporis contriuisset in apparatu disponendo, iamq; aggerem propemodũ mœnibus adęquasset, & videretur assultũ propediẽ facturus, audito aduentare Regẽ Aethiopũ, perè inde cum suis abijt. Expugnauit eã multis post annis Antipater Herodis regis pater. Postea Damiata dicta est; etiam Belbeis, vt testis est V Vil. Tyr. Hãc aliquando vi expugnatam Amalricus rex Palæstinæ euertit. Si quis tamen accuratius V Vilhelmi dicta consideret, distinguit Peluſium à Damiata; quam ponit in

Ioſeph. 10. antiq. 1. & 14. ant. 12. 16. Item 1. bel. 6 7. et alib. 19. bel. fac. 13. & 20. bel. Ia. 5. 6. 16 & alib.

nit in secundo Nili ostio, eam scilicet, quam frustra obsedit Amalricus, post illam Peluſij euersionem. Hãc Damiatam, triplici muro, eoq; latericio cinctam, cùm Christiani cruce signati, qui ad bellum illud Innocentij Rom. Pontificis, & Concilij Lateranensis hortatu se contulerant, diu obsedissent, magno miraculo capiunt. Reperitur ingens thesaurus, auri, argenti, gemmarum, preciosæ vestis, supellectilis exquisitissimæ, ad fastidium vsq; parta præda; quæ tandem magna omnium commiseratione, ingenti fortissimorum militũ luctu, Meledino Soldano redditur. Hanc eãdem expeditionem cũ Lodouicus decimus Galliarum rex ex voto suscepisset, Damiatã à præsidiarijs desertam, sed incendio magno perè deformatam, mox occupat; sed inde digressus, & cõclusus, à Soldano cum fratribus captus Damiata cedit, ideoq; solutus liber reuertitur in Syriam. Dum captus tenetur rex, quidã authores sunt, Margaritã reginã vxorem Lodouici, filium peperisse, quẽ Tristanũ nominauerit. Iuxta Peluſium vorago est, quę se extendit ad Caſium montem vsque, vt ea parte difficilem aditum Aegyptus habeat; vocaturq; Campus de Gallo.

Cõt. V Vil. Tyr. 3. cap. 4. 5. 6. 7.

Cont. Tyr. 4. 6. 7. 8. & alibi.

72.

INTRANTE Christo Aegypti simulacra corruerunt. Isai. 19.

73.

PHARAN, mons vmbrosus & condensus, vicinus & contiguus monte Sinai. Deut. 33. Abac. 3. Est etiam hoc nomine oppidum, de quo Geneſ. 14. Hier. in loc. Hebr.

74.

PLANICIES, siue Campestria Pharan. Geneſ. 14.

75.

PHAROS, est turris iuxta Alexandriam, in vsum nauigantium, de qua supra diximus in Alexandria. Huius imitatione idem nomẽ alijs etiam turribus inditur, vt Genuæ, & cæt.

76.

PHATVRES, vrbs Aegypti, quæ & Phetros, hebræis Phatros, siue Patros; in cuius terra & regione profugi habitarũt Iudæi. est & vicus, vt notat Brocar. in descrip. Aegypti.

77.

Isai. 11. Ierem. 44. Ezech. 29. 30. Hieron. in loc. Hebr.

PHIAIROTH, siue Phihahiroth, mansio 4. vbi filij Israel vtrinque concluſi fuerunt. hinc mari, inde Pharaone insequente; Dei gratia autem per siccum mare transierunt. Exod. 14. Num. 33. Os vallis, ex Hebræo interpretatur, quod præter mare à siniſtris, & Pharaonem à tergo imminentem, reliquis lateribus montium faucibus concluderentur. V Veiſſ.

78.

PHITON, quæ & Phitom Aegypti ciuitas, quam filij Israel sub iugo Aegyptiacæ seruitutis positi ædificarunt Pharaoni regi Aegyptiorum.

79.

Nu. 33. 21. Hieron. in loc. Hebr.

PHVNON, ciuitas quondam principum Edom, postea viculus; vbi æris metalla damnatorum supplicijs effodiũtur. Fuit hic mansio 36. Quo loco cùm populus Israeliticus, propter itineris tædium, murmurasset contra Deum & Moysem, manna verò tanquam leuissimum panem fastidiuisset, immissis à Deo ignitis serpentibus, multi perierunt, aut vulnerati sunt; sed Moyses mox Dei iussu erexit ibi serpentem æneum in pertica, quem qui aspexissent, continuò sanabantur. Quæ vtiq; figura erat cælestis illius sacrificij, à Christo Seruatore nostro in cruce persoluendi: Sicut enim Moyses exaltauit serpentem in deserto; ita exaltari oportet filium hominis, vt omnis, qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam æternam.

Ioan. 3.

80.

PTOLOMAEVS, Aegypti fluuius. Brocard. & alij.

81.

Geneſ. 47. Exod. 1. 12. Num. 33. Hieron. in quæſt. & loc. Hebr.

RAMESSE, vrbs in extremis Aegypti finibus, quam, cùm Aegyptiacæ seruituti subesſent, filij Israel ædificauerunt; olim (vt ait Hieron.) pagus Arsenoites dicta fuit. Appellatur & Rameſſe tota illa prouincia, quã cũ liberis suis inhabitauit Iacob. Apud hanc vrbem conuenit populus Israeliticus, Aegyptum exiturus, sexcenta virorũ millia absq; mulieribus & paruulis; ibiq; comederunt agnum Paschalem. Est autem mansio prima.

82.

Exo 17. 19. Num. 33.

RAPHIDIM, mansio 11. in qua, ictu virgæ Moysi, è petra Oreb aquæ fluxerunt sitienti populo. ibidem Amalecitæ oppugnauerunt castra Israel, sed Moyse in monte Oreb eleuatis manibus orante, deuicti sunt.

83.

REMMONPHARES, mansio 16. Numer. 33.

84.

RESSA, mansio 18. Num. 33.

85.

RETHMA, siue Rithma, mansio 15. Numer. 33.

86.

Aloyſ. Cadamuſt. nauigat. cap. 53. & 56. Num. 33. Hieron. in loc. Actor. N. aug. lib. 1. cap. 31. Vitr. c. 8 4.

MARE rubrum, quod Hebręi Iamſuph, Græci Erythræum, alij sinum Arabicũ seu Persicum vocant. Aqua erat coloris rubei (quod tamen negat Lodouicus Romanus) tempestuosum mare, & magnorum animalium, propter profunditatẽ capax. Huius aquis Dei virtute instar muri vtrinq; diuisis, filij Israel, sexcenta scilicet virorum millia, absq; mulieribus & paruulis, & vulgo promiscuo innumerabili, per medium sicco pede transierunt; quo loci latitudo maris extende-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bat se ad sex miliaria; quos insequens eques Pharao cum suis principibus equitibus, sexcentis curribus,& selectissimo totius Aegypti exercitu, aquis ictu virgæ Moysi rursum confluentibus,omnes ad vnũ submersi sunt: quos mortuos & littori adnatantes,Israelitę armis & vestibus spoliarunt, lætique gratias Deo cum cantu,in tympanis & choris peregerunt. *Sapien. 19.*

87.

SALMONA,mansio 35.Num. 33.

88.

SEPHER, mons pulcer & aspectu decorus;vbi mansio 20.Num.33.

89.

SEPVLCRA concupiscentiæ, Iosepho Cabrothaba;vbi mansio 13.Hic populus cùm manna fastidisset, Aegyptias carnes desiderauit. Apparens autem Deus Moysi,conquerentis spiritum & onus in septuaginta seniores diuisit,qui omnes cũ prophetassent,mox vis maxima coturnicum tota castra oppleuit;atq; inde saturatos vsque ad nauseam & vomitum,ira Dei occidit: à quorum sepultura loco nomen inditum est. *Nu. 11. 33. Deut. 9. Ioseph. 5. ant. 12. Psalm. 77.*

90.

SIN desertum.Omnis ab Elim vsq; ad mõrem Sinai eremus Sin vocatur;in qua sunt mansiones quinq;: Castra ad mare, Sin, Daphca, Alus,& Raphidim;& ex tota prouincia etiam octaua mansio Sin nomen accepit; in quod Israelitæ peruenerũt die egressionis ex Aegypto trigesimo primo. Atq; ibi farina deficiente, quam Aegypto secum extulerãt, murmuranti populo propter famem, apparens gloria Domini in nube, pluit vespere coturnices,& postera luce manna, quod deinceps in deserto per annos 40.quotidie,præterquàm Sabbatis,manè simul cum rore decidit. *Hier.epist ad Fab. de 40. Mansionib. Exo 16.17. Num. 33.*

91.

SINA,vel Sinai,desertum:quo peruenerũt filij Israel die quadragesimo septimo egressionis de Aegypto,castraq; fixerunt è regione montis Sinai;fuitq; mansio 12. Exo.19. & alibi.

92.

SINA,qui & Sinai,mons præclarus & sanctus,(cuius pars quędã est Oreb;vnde legẽ datam nunc in Sinai,nunc in Oreb scriptum est)estque rotundus,omnium in ea regione celsissimus,& ascensu difficillimus.Continet in altitudine graduum septem millia, demptis locis, in quibus rectis passibus ascẽditur, & non per gradus: nomẽ accepit ab eo,quod rubis abunder;quemadmodum & herbis optimis ad pascua, &c. Fuerat iam olim inaccessus pastoribus,quod vulgato rumore numen illic habitare diceretur; ideoq; tanquã religiosum magna cum reuerentia habebant.In huius montis vertice die 50. egressionis Israël de Aegypto, Deus terribili igne & sonitu legem suam promulgauit Israelitis, eamq́ue, suo digito duabus tabulis lapideis inscriptam,dedit Moysi,cùm ibi per quadraginta dies totidemq́;noctes ieiunasset;qui ob vitulum aureum ab Aarone cõflatum, & ab Israelitis adoratum,tabulas ad radicem mõtis confregit & proiecit, vitulum contriuit, reos occidit, atq; rursum ascendens montẽ, vidit gloriam Dei transeuntem, & nouas tabulas decalogi scriptas diuinitus à Deo accepit,quibuscum descendens facie adeò resplẽduit,vt filij Israel oculos in vultum eius intẽdere non valuerint,quamobrẽ necessum fuit,vt velamine tectus,ita tandem populo loqueretur.Hîc cõmoratus est,& sedit Israel to anno & diebus quatuor: quo tempore cõstruxit Moyses & dedicauit tabernaculũ,Pontificem,Sacerdotes,& Leuitas consecrauit;leges tulit,quæ ad statum religionis & politicũ spectabant,populum numerauit, castra disposuit.Media pars Exodi, totus Leuiticus liber,& principiũ Numerorum completi sunt in hac mansione.In huius montis summitate postea corpus S.Catharinæ ex Alexandria Aegypti ab Angelis delatum & sepultum est: ex cuius membris virgineis olei fluit vnda salubris. In Sinai abbas fuit Io. Climacus tempore filiorũ Constantini Magni. Tritem .in Climaco. Ad radices huius montis à Iustiniano Imperatore fundatum est monasteriũ S. Catharinæ monachorum;estq́; vnum monasterium de regula S.Basilij,vbi plus quàm nouem millia descriptorum quiescunt corpora monachorũ.Habuit posterioribus temporibus,cùm Christiani ea loca possiderent,sedem Episcopalem,sed suffraganeam. Dictus hic mons Arabibus Agar aliquando, vt quibusdam placet;nunc verò Tur. VVeiff. *Exod. 19. 20. 31. 32. 33. 34. Hieron. mans. 13. Breidenb. 24. Sept. die & 26. VVilh. Ty. 14. bell. 12. Vitr. c. 56.*

93.

SIRBONIS,palus vel lacus.Ptolom.

94.

SOCOTH, mansio 2. in finibus Aegypti est;vbi filij Israel primùm tabernacula tenderunt;vnde & ex re locus nomen accepit:Socoth quippe interpretatur tabernacula siue tentoria. Græci regionem hanc τροχλοδύτην vocant,vt quidam annotarunt. *Exo.12.13 Num.33. Hieron.de Mansion.*

95.

SVR desertum;extenditur vsque ad mare rubrum,& ad Aegypti confinia:eius multa in scripturis mentio est.Gen.16.19. & alibi. Hieron.in loc.Hebr.

96.

TANIS,quæ & Taphnis, Hebraicè Soan, siue Zoan dicitur,Aegypti vrbs insignis, maxima, & vetustissima, septem annis post Hebron condita à septendecim Titanibus filijs Noe,post diluuium genitis,teste Beroso;à qua ostium Tanicum Nili denominatur.Metropolis fuit Aegypti quondam,in qua tẽpore Moysis & Ieremiæ erat regia domus Pharaonis. *Num. 13. Ioseph. 1. antiq. 9. Psalm. 77.*

Isai.19.30. & ibi.Hie. Ezech.29. & 30.& ibi. Hier. VVil. Tyr. 20.bel.sac. 8.15.& cõtin.3.cap. 7.8. Ierem.2. 43.44.46

raonis.In huius campo illa per Moysem Deus operatus est,quorum historiam in Exodi libris descriptã legimus.Prophetauerũt contra hanc Isaias, Hieremias, & Ezech. VVilhelmus Tyrius nominat illam Tapium, docetq́; suo tempore paruí ad instar oppidi fuisse.In hac etiam habitarunt Iudæi,qui metu Babyloniorum cum Hieremia fugerant,vbi eundem Hieremiã ipsos de idololatria corripientem lapidauerunt: quem honorantes Aegyptij,ob fugatos ipsius oratione ab eodẽ loco serpentes,honorificè sepelierunt,iuxta sepulcra Regum suorum, magnaq; eum ibi religione venerantur.

97.

HIC infans Moyses in fiscella scirpea proiectus & expositus in flumen, à Pharaonis filia sublatus & educatus est. Exod.2.

98.

THAATH,mansio 23. Num. 33.

99.

THAMNA, ciuitas principum Idumęorum.Genes.36.Hieron. in loc.Hebr.

100.

THARE,mansio 24.His castris Core,Dathan & Abiron,alijque ducẽti quinquaginta proceres Synagogę consurrexerunt in Moysen & Aaron; qua propter terra dehiscente cum suis omnibus descenderunt viui in infernum,igniq́; egressus à Domino cõbussit ducẽtos quinquaginta socios eorum; postridie,rebellante populo, quatuordecim millia & septingentos incendio Deus sustulit,stansq́; Aaron cum thuribulo inter mortuos & viuos, suis precibus grassantem Dei plagam restinxit. Postea accepit, iussu Dei, Moyses virgas duodecim, pro numero tribuum,inscriptis singularum nominibus,posuitq́; eas in tabernaculo coram Domino, vt ostenderet ipse,quem delegisset in Pontificem, & postridie manè inuenta est virga Aaron flores & amygdalas germinasse. *Num. 33. 16.17.*

101.

THEBAE, vrbs quondam potentissima & maxima;quæ dicitur habuisse portas centum,in quarum singulis memorãtur ducenti custodes excelluisse equis & curribus. atque hinc subiecta regio Thebais vocatur; vnde legio Thebæorum Martyrum, quorũ Coloniæ celebris memoria est. *Hieron. quæst. in Genes.*

102.

DESERTVM THEBAIDOS, in quo S.Antonius,Paulus,& alij eremitæ vixerunt.

103.

THEMAN, aliâs Thema, Hebræis Teman & Tema, alia est vrbs ab ea, quam supra in tribu Manasse descripsimus,metropolis Idumęę,& regia Principum Edom:sita in montibus Seir,in Australi parte Idumææ; distat à Petra Arabiæ quinq; millibus passuum; ita dicta à Theman, primogenito Eliphaz,primogeniti Esau. Ab hac vrbe tota Idumæorum Australis regio nomen accepit. In hac olim viguit sapientiæ studium.Hiere. 25. & 49. mentio huius vrbis frequens est apud Prophetas.Hieronymi ætate villa erat. Hieronym. de loc. Hebr.

104.

THOR,vel Thour,emporium & portus nominatissimus maris rubri; vbi applicant omnes naues onustæ mercibus aromatricis ex India:sunt autem non clauis ferreis, sed ligneis tenaculis coniunctæ,propter scopulos magnetis,quos transire debent, ne ab eis attrahantur,& collidantur. atq; hinc Alexandriam, atque inde Venetias, aut aliò transferuntur. *Breidenb. die 25.Secant. ptemb.& 1.Octobr.*

105.

TRAIANVS fluuius. VVilhel.3.cont.8.

106.

VIA AEGYPTI.Genes. 37. Isaiæ 10. 19. Hierem.2.

107.

HAC B.Maria cum puero Iesu, deducẽte sponso Ioseph,fugerunt in Aegyptũ, propter metum Herodis.Matt.2.

108.

Via montis Amorrhæi. Deut.1.

109.

VIA terræ Philistijm, tota sabulosa.Exo.13.

110.

HAC Iacob,præcedente Iuda, descendit in AEgyptum cum animabus 70. Genes.46.

111.

VIA Maris rubri.Numer.14.21.Deut.1.2.

112.

VIA SVR. Genes.16.

113.

ZIN desertum,quod aliâs Cades; vbi mãsio 33.Num.13.20.&c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

R.

Tribus Ruben, & confinia eius.

I.

Geneſ. 29. 25. 49. 1. Par. 5. Hiero. qu. Hebraic. in Geneſim.

RVBEN, primogenitus Iacob ex Lia vxore, cùm quaſi aqua, quæ vaſculo non continetur, voluptatis effuſus eſſet impetu, & cum Bala patris ſui concubina ſtupri commercium habuiſſet, perdidit ordinem natiuitatis ſuæ, regnũ ſcilicet & ſacerdotium, quod primogenitis iure debebatur, in fratrum tantùm manens numero: procedente verò tempore ita progeniem ſuam auxit, vt de tribu eius apud mõtem Sinai recenſiti & inuenti ſint, viri bello apti quadraginta ſex millia; quibus omnibus in deſerto mortuis, eorum filij, quadraginta tria millia & ſeptingenti triginta vltra Iordanem verſus Auſtrũ, pro ſua poſſeſſione acceperunt in regione Moab terrã, optimis herbis vberem, paſcendiſq; gregibus cõmodam.

Nu. 1. 26.

Num. 32. Ioſ. 13.

2.

Num. 21. 23. 27. 33. Deut. 3. 4. 32. 33. 34. Hieron. in loc. Hebr. 2. Mach. 2. Breidenb.

ABARIM, mons (vt alij montes) cuius altior & ſublimior pars dicitur Nebo; vertex autẽ ipſe Phaſga; à quo & circa eum regio, ætate Hieron. appellabatur Phaſga; ſitq; ad montes Abarim Iſraelitarum manſio 41. In montis huius ſpelunca, puteo, vel ciſterna, Ieremias Propheta, vt multi autores tradunt, recondidit ignem perpetuum, cum altari incenſi. Abarim montana ſunt ſecundum Iordanis tractum à Moabitis incipientes verſus Galaad montes in longum protenduntur, atque ſuo limite terram Amorrhæorum ab Ammonitica ſeiungunt. Habet hic mons mõtium iuga plurima, vt Nebo, Phaſga, &c. VVeiſſenburg.

3.

Deut. 34.

HIC in Abarim & Phaſgæ montis vertice ſtans Moyſes, Deo Domino ipſi oſtendente, vidit & contemplatus eſt inde vniuerſam terram promiſſionis, à Dan vſq; ad Berſabee, & ad mare nouiſſimum; quã ingredi non potuit, ſed ibi mortuus eſt, annorum centum viginti, & ſepultus ab Angelis in valle terræ Moab, cõtra Bethphogor, & nõ cognouit homo ſepulcrum eius: quod cùm diabolus reuelare & prodere vellet Iudæis, ad idololatriam pronis, impeditus eſt & prohibitus ab Archangelo Michaële.

Hieron. ad Fabiolam de manſio. Iud. 1.

4.

ABELSATHAIM, quæ & Belſathim, hoc eſt, luctus aut vallis ſpinarum, non procul à Iordane; atq; illic fuit manſio 42. locus autem ipſe, vt iam diximus, à ſpinarum copia nomen accepit.

5.

ABILA, ciuitas in campeſtribus Moab, agrum habens palmetis conſitum; vbi aduocata cõcione, Moyſes populo explicuit Deuteronomium. Deut. 1. 2. 3. Ioſep. 4. ant. 6.

6.

AEMATH, vrbs; alia ab illa, de qua in tribu Neptalim. Num. 45. Hier. in loc. Heb.

7.

APHEC, ſiue Apheca, terminus Amorrhæorum ſupra Iordanem. Ioſue 13. ſed & ætate Hieronymi caſtellum fuit Apheca nomine, iuxta oppidum Paleſtinæ. Hiero. in loc. Hebr.

8.

ASEDOTHPHASGA, ciuitas quondam Amorrhæorum. Ioſ. 10. 13. Eſt & alia ciuitas eiuſdem nominis, non tamen in tribu Ruben, quam expugnauit Ioſue, Rege eius interfecto. Ioſ. 12. Hieron. in loc. Hebr.

9.

FANVM BAAL, locus excelſus. quò cùm, maledicturus populo Iſraelitico, euocatus fuiſſet à rege Moabitarum Balaam, benedixit illis. Numer. 22.

10.

BAALMEON, quæ & Beelmeon, ciuitas inclyta. Num. 32. Ioſ. 13. 1. Para. 5. Ezech. 25. & ibi Hieron. qui teſtatur ſuo tempore fuiſſe vicum maximum Moab.

11.

BAARAS vallis, vbi radix eodem nomine gignitur, nocte inſtar flammæ fulgurans, quæ dæmonia ex obſeſſis abigit; de qua mira ſcribit Ioſephus 7. bell. Iudaic. 25.

12.

BAMOTH vallis, quam Iſraelitæ tranſierunt. Num. 21.

13.

BAMOTHBAAL, hoc eſt, excelſa Baal, ciuitas & mons, in quo colebatur Baal, in quo & benedixit filijs Iſrael ariolus Balaam. Num. 22. Ioſ. 13. Ioſeph. 4. antiq. 5.

14.

BEER puteus, quem foderunt principes & duces populi baculis ſuis, ac data eis diuinitus aqua, carmen gratulantes Deo cecinerunt. Num. 21.

15.

BEERELIM, vt alij, Beerelin, id eſt, puteus Blim, ciuitas, poſtea iuxta prædictum puteum, vt videtur, ædificata; de qua Iſaię 15. vbi Adam. Saſbout.

16.

BETHABARA, aliâs Bethania, ſed mendoſè. Hîc Ioannes baptizabat (propter aquarum copiam & deſertum proximum) in pœni-

Ioan. 1. 10. 11.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TRIBVS RVBEN
hoc est, ea Terræ Sanctæ regio, quę in diuidendo tribui Rubē assignata est.

PHILADELPHIÆ PARS.

Miliaria vnius horæ
1 2 3 4 5 6

Solitudo Cademoth 22
Gallim 33
Mathana Solitudo 46
Desertum Deblatha 26
ZARETH VALLIS. 70
Desertum Moab 54
Nahaliel 30
Deblathaim 27
Beerelim 45
Helmondeblathaim 34
Beerputeus 14
Madian, vrbs et Regio 45
Dibongad 28
Cademoth quæ et Iethson. 21. et 40
Bamoth Vallis. 12
Abarim montes
Nebo mons 2
Phasga mons 3
Mesgoth phasga 8
Phogor mons 61
Emath 6
Vallis Sauc 67
Saue
Memrim 57
Petra deserti 59
0. 50
38
Jeabarim 39
Torrens Zareth. 70
Lasa. n. Callirhoe 41
Adama
Armath. 6
Abie
Arnon torrens
Avoer
Arnonas
Misor 50
Luith 43
Meda 47
Damnaba 25
Baalmeon 10
Carioth 24
Mephat 48
Esebon 31
Oronaim 58
Sabama 63
Fanum Baal 9
Cariathaim 23
Desertu sasa. 38
Sasa. 36
Bamoth Baal. 13
Bethphogor. 18
Abelsathaim 4
Bethiesimoth 17
Campestria Moab 52
Nauo 55
Baaras 11
Desertum 20
Bosor 19
Nacherus 44
Luuas 42
Sethim 8
Phasga mons
Dibon
Elcale 30
Helon 35
Aroer
Israël
Saar. 64
Sarathsar 65
Elias. 53
Abila 5
Edom. 20
Apiec
Tophel. 69
Bethabara al. Bethania. 16
Sarthan 66
Taber
Iordanis flu.
Ataroth
Naaratha
Samaraim
Vallis, casis,
Ono
Hadid
Lod
Lodadid
Almon
Bethagla
Betholla
Betharaba
Segor
Engaddi
Seboim
Sodoma
Gomorra
MARE MORTVVM, dictum et mare salsum siue salis atq; solitudinis, et lacus Asphaltidis
PARS TRIBVS GAD
PARS TRIBVS EPHRAIM.
PARS TRIBVS BENIAMIN.
PARS TRIBVS IVDÆ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pœnitentiam. Significat autem Bethabara domum transitus, fortè quod loco nomen hoc inditum sit, quoniam ibi traiecissent Israëlitæ, cùm siccato flumine Chananæam ingrederentur; aut quod ibi traiectus esset Iordanis; atq; ita cùm frequens esset locus & oportunus, eum Ioannes ad baptizandum elegit. vbi & testimonium perhibuit de Christo, cumque digito demonstrans populo, denunciauit esse Agnum Dei, qui tollit peccata mundi: vnde & temporibus Hieronymi, plurimi credentium ibi renasci cupientes, vitali gurgite baptizabantur.

Hieron. in loc. Heb. Vitr. c. 58.

17.

BETHIESIMOTH, aliâs Bethsimoth, & Bethsimon, vrbs inclyta, limes Septentrionalis campestrium Moab.

Num. 33. Ios. 12. 13. Ezech. 25.

18.

BETHPHOGOR, id est, domus hiatus seu aperturę, Latinè Phanum, seu Fanum Phogor, ciuitas, in qua colebatur Beelphegor, qui à gentibus appellatur Priapus.

Deut. 3. 4. 34. Ios. 13.

19.

BOSOR, vrbs munita, in terra campestri sita iuxta desertum, assignata homicidis pro asylo refugij, & attributa Leuitis.

Deut. 4. Ios. 20. 21. 1. Paral. 6. 1. Mach. 5.

20.

DESERTVM, siue solitudo Bosor. Deuter. 4. Ios. 20. 21.

21.

CADEMOTH, quæ & Cedimoth, & Iethson, ciuitas Leuitarum. Ios. 13. 21. 1. Paralip. 6.

22.

CADEMOTH solitudo, seu desertum; ex quo Moyses misit legatos ad Seon regem Amorrhæorum, pro pacifico transitu, quem ille negauit. Deuter. 2. Hierony. in loc. Hebr.

23.

CARIATHAIM, vrbs antiqua & valida, quam olim Emim gens robusta, horrida, terribilis, vt quæ de gigantum esset progenie, inhabitauit; cæsa & contrita pene est à Chodorlahomor, sed eorum posteros Moabitæ penitus exstirparunt. Reædificarunt vrbem & restaurarunt filij Ruben. Prophetarunt de illa Ieremias & Ezech. tempore Hieronymi Christianis omnibus florens, appellabatur Coriatha, eratque in decimo miliario iuxta Medabam vrbem Arabiæ, contra Occidentalem plagam, vicina eius loci, qui appellatur Bare.

Genes. 14. Deut. 2. Num. 31. Ios. 13. Ierem. 48. Ezech. 25. Hieron. in loc. Heb.

24.

CARIOTH, vrbs in regione Moabitarũ. Iere. 48. Amos 2. est eiusdem nominis in Iuda, nisi eadem est.

25.

DAMNABA. Hieron. in loc. Hebr.

26.

DEBLATHA desertum, vt alij volunt, ciuitas. Ezech. 6.

27.

DEBLATHAIM ciuitas in terra Moab. Ierem. 48. Hiero. in loc. Heb. alij negant ciuitatem.

28.

DIBONGAD in solitudine; & ibi mansio 39 Num. 33.

29.

EDOM, aliâs Adom, vrbs. Ios. 3.

30.

ELEALE, vrbs validissima, sita in terra fertili vinearum: vsque Hieronymi ætatem villa ostendebatur grandis, in primo miliario ab Esbus.

Num. 32. Isai. 15. 16. & ibi Hie. Ierem. 48. & in loc. Hebr.

31.

ESEBON, vrbs gloriosa, & insignis & munita valdè, sita in montibus, cincta mũris cocti lateris; cui tanquam dominæ maximus pagorum numerus seruiebat: quæ cùm fuisset ante Moabitarum, ab Amorrhęis belli iure possessa est; inque ea Seon habitabat rex Amorrhæorum. quo cum populo suo ab Israëliticis occiso, vrbs hæc à filijs Ruben est reædificata, & data Leuitis. contra quam prophetauerũt Isaias & Ieremias, in visione Moab. ætate Hierony. vocabatur Esbus, distans à Iordane viginti miliaribus.

Nu. 21. 32. Iudic. 11. Deut. 1. 2. 3. 4. 29. Ios. 9. 12. 13. 21. 1. Paral. 6. Isai. 15. 16. & ibi Hie. & in loc. Hebr. Ierem. 48. 49.

32.

PISCINAE ESEBON, quarum pulcritudini comparãtur oculi sponsæ Christi, ob claram Dei cognitionem. Cant. 7. Nominatur & terra Esebon. Brocard. itin. 6.

33.

GALLIM, Hebraicè Eglaim, ciuitas in finibus regionis Moab, sita in paluſtribus; vnde fuit Phalti, qui post fugam Dauid, Michol vxorem eius acceperat. meminit & huius loci Isaias in visione contra Moab. Hieronymi ætate vocabatur Agallim.

1. Reg. 25. Isai. 10. 15. Hieron. de loc. Heb.

34.

HELMONDEBLATHAIM, mansio 40. Num. 33.

35.

HELON, ciuitas in terra Moab. Nume. 2. Isai. 48. Ierem. 48.

36. IASA,

Universidad de Deusto
Biblioteca

36.

Num.21. Deut. 2. Ioſ. 13.21. Iud. 11. 1.Para.6. Iſai. 15. Hiere. 48. Hieron. in loc.Hebr.

IASA, quæ & Iaſſa, & Ieſſa, ſiue Geſſa, & Iahaſah, vrbs in tribu Ruben; quam ſublatis Amorrhæis attribuerunt Leuitis. Prophetauerunt contra hanc Iſaias & Hieremias; & vſq; ætatem Hieronymi offendebatur. Vrbs fuit Moabitarum, extra terram promiſſam, neq; vnquã, quod legimus, à Iudæis poſſeſſa, quod trans Arnonẽ, Orientalis terræ terminum Auſtrinum, mari mortuo immineret; vbi Moabiticum regnum tum temporis finiebatur, reliquis ab Amorrhæo vi poſſeſſis. VVeiſſ.

37.

HIC filij Iſraël debellarunt Seon Regem Amorrhæorum. Num. 21.

38.

DESERTVM IASA. Num. 21.

39.

IEABARIM in finibus Moab; vbi manſio 38. Num. 21. 33.

40.

IETHSON, Hebraicè Cadimoth, ciuitas Leuitarum, Ioſ. 21. Hieron. vocat Cedſon, in loc. Hebr. vide ſupra in Cademoth.

41.

Geneſ.10. Hiero.qu. Hebraic.in Geneſim. Ioſeph. 17. antiq 9. & 1.bell. 21. et 7.bell.25.

LASA, ciuitas antiqua, quæ poſt Græcè Callirhoe dicta eſt, eò quòd pulcrè fluat: ibi enim diuerſi aquarum fontes, calidi & frigidi, dulces & amari profluentes, præter vim medicam potu quoq; iucundæ ſunt. Oſtenditur autem hîc quædam rupes ſeu ſaxum, ſuper quod duo veluti vbera, paululũ inter ſe diſtantia, eminent; quorum vnum fundit fontem calidiſſimum & dulcem, alterũ frigidiſſimum & amarum: quæ aquæ inter ſe mixtę, ſanacrum gratiſſimum præbent, multiſq; morbis & vitijs ſalutare; maximè verò neruorum contractioni conueniens; atque inde profluens in mare mortuũ effunditur: habetq; idem locus metalla ſulfuris & aluminis. Huc ſub mortẽ ſuam de conſilio medicorum profectus Herodes ſenior, & immiſſus in ſolium oleo plenum, inibi ſouendus, viſus eſt illis animam agere: quare exorta cõploratione familiarium excitatus, & ad ſe reuerſus, nullam q; amplius ſalutis ſpẽ ſupereſſe intelligens, ingenti liberalitate in amicos, duces, milites, vſus eſt; & paulò poſt delatus in Hiericho mortuus eſt.

42.

LIVIAS, ſeu Libias, vrbs, quam Herodes in honorẽ Liuię matris Tiberij Cæſaris exſtruxit. Euſeb. in chrõ. Hier. in Ioel. & Io. Heb.

43.

LVITH, oppidum Moab, in monte ſitum; quod ætate Hieron. vocabatur Luitha. Iſaiæ 15. & ibi Hier. & in loc. Hebr.

44.

Ioſeph. 13. ant. 22. &

MACHERVS, oppidum & caſtrum munitiſſimum, in ſaxoſa rupe alta & vndiq; præcipiti ſitum, vallibus ex omni parte cinctum, loci natura & firmitate inacceſſum & inexpugnabile, magnitudine ſimul & pulcritudine admirandum. Propter commoditatem loci primùm ab Alexandro rege exædificatũ, poſt inſtauratum ab Herode, & præcellenti in medio eius regia exornatũ eſt. Ait autem Ioſephus Ioannem Baptiſtam, quod Herodes vereretur, ne aliquando populus ipſius doctrina commotus, defectionẽ aliquam pararet, vinctũ miſſum in Machærum, & ibi occiſum fuiſſe. Quod factũ ſecuta eſt Iudæorum exiſtimatio, ab irato Deo perditum eſſe Herodis exercitum; pugnauerat enim inſœliciſſimè contra Aretam. Dicitur hoc eodem loco ſepultus à quibuſdam D. Io annes inter Heliſæũ & Abdiam prophetas. Cùm autem caſtellum ipſum eſſet munitiſſimum, vt diximus, & ciuitatem haberet colli ſubiectam, qua aſcenſus erat in arcem, inter cætera, quæ ibi viſenda erant, natura, vel hominũ induſtria excogitata, Ruta erat mirabilis magnitudinis, à nulla enim ſicu vel celſitudine vel magnitudine vincebatur. quæ perſeuerauerat ibi abuſq; Herodis tẽporib. manſiſſetq; vlterius niſi à Iudæis, qui locum tenebant, exciſa eſſet. Sed cùm Lucilius Baſſus expugnationem tentaſſet, caſus caſtellũ tradidit. Rufus enim miles Aegyptius, cùm cepiſſet ſingulari audacia Eleazarum ſortiſſimum iuuenem, ei, tanquam mox ſuſpendendo, cùm crucem deſixiſſet Lucilius in cõſpectu Iudæorum, miſeratione ſimul & deſperatione ad deditionem coẽgit obſeſſos.

14. ant. & 11.12. & 18 ant. 9. & 7.bell. 25.

18. ant. 10.

Fretell.

45.

MADIAN, regalis vrbs, eiuſdemq; nominis regio, habet camelorum, ouũ, caprarumq; multitudinem; atq; his opibus ferè victitant incolæ. Huius filiæ pellexerunt filios Iſrael ad fornicationem & idololatriam; quamobrem Dei iuſſu Madianitæ omnes cũ ſuis quinq; regibus, præter virgines, internecione deleti, eorumq; vrbes, pagi & caſtella combuſta ſunt. Poſt verò cùm Madianitæ ſibi ſubiugaſſent Iſraelitas, eorũ milia centum triginta quinq; cum duobus aut quatuor Regibus, à Gedeone memorabili victoria cæſa ſunt. Aetate Hieronymi vrbis huius ruinę tantũmodo demonſtrabantur: atq; hîc Moyſes apud Ietro ſocerũ ſuũ exulabat, vt idẽ autor eſt. Vide, quæ ſuper hoc nomine ſupra notauimus in deſerto Pharan.

Ioſ.12.13. Nu.25.31. Iud.6.7.8. Hieron in loc.Hebr. & alibi.

46.

MATHANA ſolitudo, quam tranſierunt Iſraelitæ. Num. 21. eſt & eiuſdem nominis ciuitas, ſita in Arnone; quæ Hiero. Methane dicitur; vnde Mathanites. 1. Par. 11. Hieron. in loc. Hebr.

47.

Num.21. Ieſ. 13. 1. Par. 19. Iſai.15 & ibi Hiero.

MEDABA, quæ & Madaba, & Medeba, & interpretatur aquæ doloris vel manantes, primaria quondam Ammonitarum vrbs, ſita in planicie, cui & nomẽ dedit: poſtea Amorrhæorum, qui eam iure belli abſtulerant,

1.Mach.9. Ioſeph. 13. antiq.16.

lerant, & muris cinxerant. Habet in circuitu montes, paludes, & ſaltus. Huius ciues cùm Ioannem Machabæum interfeciſſent, in eius vltionem multi eorum à lonatha occiſi ſunt. Quam poſtea Hircanus non ſine labore ſexto demum menſe cepit. permanſit vſq; ætatem Hieronymi antiquum nomen retinens.

Hieron. in loc.Heb.

48.

Ioſ.13. 21. 1. Para. 6. Ierem.48. Ioſeph.12. antiq.12.

MEPHAAT, quæ & Mephet, & Miphaat, & Maſpha; Ioſephus alibi Mellen, ſiue Mellam vocat, barbarorum vrbem; qua aliquando expugnata, mares omnes neci tradidit Iudas Machabæus, ædificijs omnibus incendio conſumptis. Ciuitas Leuitarum fuit.

49.

MASSEPHA in Moab; ad quam profugus Dauid, cùm Saulis inſidias declinaret, venit. Hier. in loc. Hebr.

50.

MISOR, Leuitarum ciuitas, ſita in planicie, quondam Og regis Baſan; eſt apud Ieremiam regio Moabitarum. Ioſ. 21. Hiero. in loc. Heb.

51.

Geneſ. 19. Ierem. 48. Iſai. 16. Gen. 14. & ibi Hiero. Deut. 2. 2. Reg. 8. Iſai. 15. Ierem. 48.

MOAB, genitus ex inceſtu Lot cum filia maiore, ex quo orti Moabitæ, gens magna, potens, & ſuperba valde; vnde & vrbs Moab, (quæ aliàs Aroer, nunc Areopolis, de qua ſupra egimus in tribu Gad) & Moabitis regio nomen acceperunt: illam enim regionem, expulſis gigantibus Emim, hoc eſt, terribilibus & horrendis, poſſederunt. Eſt autem terra ipſa fertilis, & bonarum frugum abundantiſſima, atque aliquando tantum potentia & viribus potuerunt, vt dominati fuerint etiam Iſraëli. Erant autem idololatriæ dediti, & maledictionem ſeminis ſui moribus & vita exprimebant; venerabantur autem potiſſimo cultu idolum Chamos, quem Deum eorum alibi legimus in ſcripturis. Et quidem cauit Deus, ne primo ingreſſu in terram promiſſionis, eorum regiones occuparent Iſraëlitæ, quod cognati eſſent & filij promiſſionis Lot; ſed cùm ſæpe obſiſterent Deo, neque aliter quàm inimicum perſequerentur, ſæpe qui dem contriti, cæſi ſunt, & profligati, multæq; eorum vrbes occupatæ; tandẽ à Dauide prorſus ſubiecti ſunt, ſeruieruntq; ei ſub tributo: & quoniam in gentem vſq; adeo impiam & refractariam maledicta congeſſerant prophetæ, habuit illud Dei iudicium hunc exitum, vt vaſtantibus Iſraëlem Aſſyrijs, quod in libris Regum & Paralipomenon legimus, etiam ipſi grauiſſima ſuſtinerent fortunarum ſuarum detrimenta. dicitur autem terra ipſa Moab propriè, vt Breidenbach. & Brocardus annotarunt.

52.

Nume.22. 26. 27. 33. Deut.1. 2. 3. & 31.

CAMPESTRIA MOAB, vbi Iſraëlitarum fuit manſio 42. ibique Moyſes ſecundò numerauit populum nouum, & Ioſue ſibi conſtituit ſucceſſorem, & Deuteronomium Iſraëli explicauit, & benedicens filijs Iſraël extremum cantauit canticum. tempore Hieronymi Araba, vel Araboth Moab.

Hieron. in loc.Heb.

53.

HIC Elias curru igneo raptus in paradiſum terreſtrem tranſuectus eſt, Oriẽtem verſus in ſummo terræ cacumine ſitum, vt maximi autores docent. 4. Reg. 2.

54.

DESERTVM MOAB. Nume. 21. Deu. 2. nominat etiam Montana Moab Brocard. itin. 6.

55.

Nu.32.33. 1. Paral. 5. Hieron. in Oſee 8. & 9. & alibi.

NABO, quę & Nebo, nobilis & præclara ciuitas, quam reſtaurarunt filij Ruben. fuit in ea quondam, vt Hieronymus arbitratur, idolum Chamos, quod alio nomine Belphegor appellatur: eſt & mons Nebo, ſeu Nabo, de quo ſupra in Abarim diximus.

56.

NAHALIEL, ſeu Naaliel, hoc eſt, torrens Dei, quem præterierunt filij Iſraël. Num. 21. Iuxta hunc, tranſierunt filij Iſrael ſiccis pedibus torrentem Arnon, Dei miraculo ſcopulis torrentis ſe inclinantibus, montibus & collibus exultantibus. Pſal. 113. rectius tamen per figuram hæc interpretabimur; vt lætitiam quandam terræ intelligamus, quæ impijs poſſeſſorib. expulſis, pios recipere gaudeat, famula creatoris ſui.

57.

Iſai.15.ibi. Hieronym. Ierem.48. Hieron. in loc.Heb.

NEMRIM oppidum terræ Moab, ſuper mare mortuum, ſalſis, & amaris aquis, & ob hoc ipſum ſterilibus. Nunc autem vicus eſt nomine Benamerium, ad Septentrionalem plagam Zoaræ.

58.

ORONAIM, vrbs, aut potius duæ vrbes Moabitarum, videlicet ſuperior & inferior. Iſai. 15. Ier. 48. & ibi Hier. Nominatur etiam Orona, vel Oronas, vrbs Arabiæ à Ioſep. in libris Antiq.

59.

Iſa.16. 42. Ioſeph. 4. antiq. 3. 5. & 14. ant. 2. & 9. Egeſip. li. 1. cap. 14. Plin. lib. 6. cap. 28. Brocard. Breidenb. Ioſeph. 1. bell. 5. Num 31. Hieron. in loc. Heb.

PETRA deſerti, ita à Græcis dicta, ait Ioſephus, Hebraicè Sela, olim Arce, Arcem, aut Arecen, Archis, poſtea Recem, Receme, nunc Crac, Mons regalis, & Mozera nominata; ſita circa mediũm Maris mortui, arx & vrbs vetuſtiſſima, primaria & metropolis in regno Moab, adeoq; vrbs & ſedes regia Arabiæ, quæ ab hac Petræa dicitur; inque ea palatium erat Regis Arabum. VVeiſſ. aliam vult eſſe Petram deſerti, quæ Moabitarum eſt; aliam Petram Arabiæ vrbem, cuius profani auctores ſæpe, Biblia nunquam meminerint. Regnauerat in hac quondam Recem, quem inter cæteros Reges Madian interfecerunt Iſraelitæ, vnde & Rex Madian dicitur: fuit & patria Ruth Moabitis, vt autor eſt Hieronymus. Hanc cùm aliquando Scaurus cum Romano exercitu oppugnatum veniſſet, quia difficilis ad

cam esset aditus, circumuicinos agros popu-
latus, suasu Antipatri remisit vastationem &
bellum, redimente pecunijs Areta rege. Ce-
pit illam aliquando Amasias rex Iuda, occisis
4. Reg. 14. prius decem hominum millibus in valle Sali-
narum, vocauitq; eam vrbem Iezethel. Erant
prope eam montes, neq; longè aberat mons
Hor, vbi Aaron obijt. Et quidem Ierosolymo
Broc. iti. 6. rum rex Balduinus, hanc aliquando amplian
Brei. iti. 6. dosti regno ampliauit, sed nunc à Soldano
VVil. Tyr. 20. hell. 3. tenetur, qui in ea reponit thesaurum totius
28. 29. & Aegypti, & Arabiæ. Tempore Christianorum
alibi. accepit Latinum Episcopum, cùm ante, quan
tum colligitur, Græcum habuisset; eratque
huius ciuitatis princeps, dominus totius terræ
trans Iordanem.

60.

Nu. 21. 23. PHASGA mons, qui propter vehemens
Deut. 3. 4. præruptum, vocatur excisus, seu potius
34. vertex ipse montium Abarim; ex quo, vt su-
pra diximus, Moyses contemplatus est Palæ-
stinam; à quo & circa eum regio vsque nunc
appellatur Phasga. Hier. in loc. Heb.

61.

Nu. 23. 25 PHOGOR mons, propter vehementem
Deut. 3. 4. celsitudinem ita dictus; Hieronymo Agri
Ios. 21. specula nominatur. In huius verticem Bala-
am ariolus à Balac rege Moab ductus, vt ma-
lediceret filijs Israël, Dei instinctu eisdem be-
nedixit. Et quoniam paululũ distat à Bamoth
Baal, in cuius monte fanum erat Baal, qui &
hic colebatur, quidam quæ hic gesta sunt, in-
ibi facta esse contendunt. Est etiam Phogor
idolum Moabitarum. Sed & hodie villa Fo-
gor seu Phogor haud procul à Bethlehem
cernitur, quæ nunc Phaora nuncupatur. Hie-
ron. in loc. Heb.

62.

REMMON. huius meminit Isaias in vi-
sione contra Moab. Hier. in loc. Heb.

63.

Num. 32. SABAMA, quæ & Sabam, vrbs validissi-
Ios. 13. ma, quam reædificauerunt filij Ruben; sub-
Isai. 16. urbana eius & territorium vineis abũdabant.
Ierem. 48. distat ab Esebon quingentis passibus, vt autor
Hieron. in Isai. 16. est Hieronymus.

64.

SAOR in tribu Ruben, super Iordanem.
Hier. in loc. Heb.

65.

SARATHASAR, in tribu Ruben, in mon-
te conuallis Bethphogor. Ios. 13.

66.

SARTHAN, locus erat, iuxta quem siccis
pedibus transierũt Iordanis alueum Israë-
litæ. Ios. 3.

67

SAVE, aliâs Sabe, antiqua ciuitas est super Genes. 14.
regionem Sodomæ, in plano campo sita: Deut. 2.
quæ vsque hodie, inquit Hieron. sic vocatur. Hierony.
in qua olim habitarunt Emim seu Ommæi, epist. ad E-
vel Ominæi, gens statura & aspectu terribilis, uagriũ &
quæ percussa est à Chodorlahomor rege Ae- qu. Hebr.
lamitarum; reliquias verò eius excidisse legi- in Genes.
mus Moabitas: atque huic adiacens planicies & alibi.
Vallis Saue appellatur. Bened. in
interpret.
Heb. nom.

68.

SETHIM, siue Setim, Hebraicè Sitim, Hie- Num. 25.
ronymo Sattim. Hic fornicatus est popu- Hieron. in
lus Israël cum filiabus Moab & Madian: ibiq; loc. Heb.
Phinees Israëlitem cum Madianitide forni-
cãtem pugione transfixit. Hinc & Iosue misit
exploratores ad inuestigandam & noscendã
terram Iericho: fortè ab hoc loco nomen ac-
ceperunt arbores Sethim, quarum ligna sunt Ios. 2.
omnium leuissima, nitidissima & pulcerri-
ma, & quæ putredinem non sentiunt; vnde Mich. 6.
cunctæ tabulæ arcæ tabernaculi & templi fa-
ctæ sunt. Fit & mentio Torrentis Setim, aut Si
tim, id est, spinarum, Ioel. 3. vbi legitur: Irriga-
bit torrentem spinarum. Hier. ibid.

69.

THOPHEL, siue Tophel, Hieronymo
Thaphol, locus est in deserto trãs Iorda-
nem è regione Iericho; vbi Moyses scripsit
Deuteronomium & edidit. Deute. 1. Hieron.
in loc. Hebr.

70.

ZARED, siue Zareth, torrens & vallis;
quẽ siccis vestigijs transierunt Israëlitæ.
Num. 21. Deut. 2. Hier. in loc. Hebr.

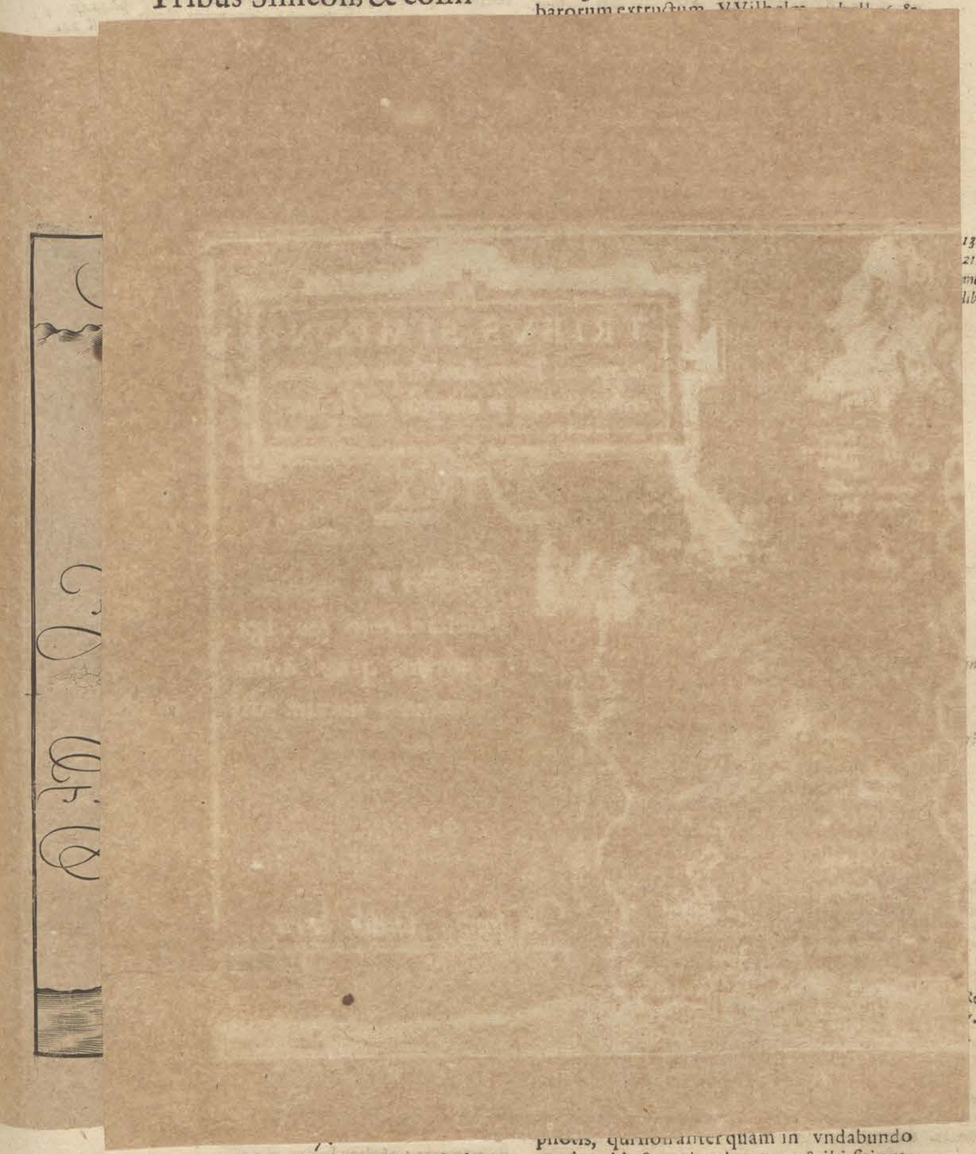
S. Tribus

S.

Tribus Simeon, & confi-

8.

ALBA, speculum & castellum, non lon-
gè ab Ascalone contra incursiones Bar-
barorum extru&um. VVilhelm.

Genes. 15. 17. 25.

FONS AGAR, vbi Agar abiecit & depo-
suit puerum Ismaëlem sub arbore. Genes.
16. 21. quo ipso in loco Ismaël creuit & habi-
tauit in deserto Pharan; atque ibi vxore acce-
pta genera uit filios duodecim, ac valde mul-
tiplicatus est in gentẽ magnam, à quo Ismaë-
litæ dicti sunt, qui postea Agareni, nunc Sara-
ceni.

pitis, quam non aliter quam in vndabundo
mari pyxide & pagina ducuntur. & ibi siti exa-
nimantur complures: quamobrem intelligi-
mus apud Iosephum Herodis regis benefici-
um, cùm Augusti Cæsaris exercitui per loca Iosep. 1.
arida facturo iter, de aquarum copia & reli- bell. Iud. ci.
quis ad vitam necessariis abundè prospexit. cap. 15.
Narrat historiam Nicephorus, quam ope- Niceph. 3.
rę pretium est hìc adiungere. M. Antonino, hist. Eccl.
37.

TRIBVS SIMEON
nempe ea Terræ Sanctæ portio, quam tribus Simeon in ingressu nacta fuit.
CEDAR regionis Ismaelitarum seu Agarenorum quos nunc Saracenos uocant pars.
Miliaria vnius horæ
1 2 3 4 5
PARS TRIBVS IVDAE.
TRIBVS DAN.
PARS
SEPHELA REGIO CAM: PESTRIS.
DA: RO: MA
TRIBVS
Gerari:
SIMEON.
tica Regio.
EX: TE: RIOR. quere in tribu Iuda.
PHILIS: quare in tribu Dan TINI
Desertum Arenosum 12
PARS MARIS MAGNI
Adar
Taphua
Samir
Socho
Sama
Dauna
Cariathaa
Asemona
Puteus viuentis et videntis 75
Torrens et vallis Geraræ 48
Gerara 47
Dabir. 41
Molada. 59
Aenda. 6
Molathi. 60
Bethul 37
Etam 44
Remmon 63
Eremmon 43
Amarkaboh 9
Saarim. 65
Aen. 5
Asar. 22
Cesu. 40
Asar. 14
Medemena 57
Selim 69
Sarvhen 68
Lebaoth 54
Ether. 45
Esthaol
Bola. 39
Beth. 31
Bethlebaoth 34
Barach
Azotus
Aserna. 17
Alba 8
Bezedel 38
Ascalon 15
Lacus 53
Aserfua 19
Angaris mons 10
Adia 3
Gasa. 46
Maioma 56
Anthedon p. Agrippas. 11
Rhinocorura
Tabatha 72
Raphia 62
64
Cellula S. Hilarionis 50
Palus
Elias
Jumperus 52
Balaath 24
Barad. 25
Solitudo 29 Berfabee
Berfabee. 28
Sabee. 66
Bethelea. 33
Lebhem 55
Mons Samsonis. 67
Baala. 23
Menois. 58
Bethmarchaboth 35
Bariothia. 26
Lacus
Asan 13
Thalea 73
Sesenna 70
Asem. 16
Jim. 51
Aserfual 20
Puteus Judicij. 61
Berlan
Nemus Abrahæ. 2
Bethphalet 36
Thocen. 74
Sicceleg. 71
Sarvhen
Berramoth 27
Assemon. 21
Puteus Isaac. 28
Asergadda 18
Bethherai 32
Eltholad 42
Ismael. Fons Agar. 7
Agar
Torrens Besor 30
Torrens et Riuus Egypti. 4.

cam esset aditus, circumuicinos agros popu-
latus, suasu Antipatri remisit vastationem &
bellum, redimente pecunijs Areta rege. Ce-
pit illam aliquando Amasias rex Iuda, occisis
4. Reg. 14. prius decem hominum millibus in valle Sali-

64.

SAOR in tribu Ruben, super Iordanem. Hier. in loc. Heb.

Universidad de Deusto Biblioteca

S. Tribus

S.

Tribus Simeon, & confinia eius.

I.

Genes. 29. SIMEON secundus Iacob filius ex Lia vxore in tantum filios & nepotes suos propagauit, vt de tribu eius ad montem Sinai numerati & inuenti sint Num. 1. & 26. viri apti ad pugnam, quinquaginta nouem millia, trecenti; quibus omnibus in deserto mortuis, ipsorum filij, bellatores viginti duo millia ducenti in terra promissionis proprium funiculum non sunt consecuti: sed pro Ios. 19. 1. Par. 4. hæreditate ac possessione sua obtinuerunt de terra tribui Iuda prius assignata cis Iordanem, terram Australem, deserto & mari magno contiguam: quapropter mirandum non est, si in hac tribu ciuitates, &c. legantur, quæ ante tribui Iuda fuerint attributæ.

2.

NEMVS ABRAHAE, plantatum ab Abraha. Genes. 21.

3.

ADIA, villa iuxta Gazam. Hieron. in loc. Hebr.

4.

Genes. 15. Num. 34. Ios. 15. 3. Reg. 8. 4. Reg. 24. 2. Paral. 7. Isai. 27. Ezech. 47. &c. TORRENS, qui & fluuius Aegypti, in literis sacris appellatur; cuius frequens in scriptura mentio est, de eremo veniens iuxta vrbem Rhinocoruram, mari magno influit; vnde pro torrēte Aegypti 70. interpretes Rhinocoruram transtulerunt. Hieronym. in Prophetas & epist. ad Dardanum.

5.

Ios. 15. 19. 21. 1. Par. 4. 5. AEN, quæ & Ain, Ahim, Aijm, hoc est, fons, vel oculus, ciuitas sic dicta, prius Iudæ, post Simeonis, separata sacerdotibus. Hieronymus videtur eam Bedhennim siue Benhennim appellasse.

6.

AENDA ciuitas, quam Asa rex Iuda expugnauit, & subuertit. 2. Paral. 14. Hieron. in loc. Hebr.

7.

Genes. 15. 17. 25. FONS AGAR, vbi Agar abiecit & deposuit puerum Ismaëlem sub arbore. Genes. 16. 21. quo ipso in loco Ismaël creuit & habitauit in deserto Pharan; atque ibi vxore accepta genera uit filios duodecim, ac valde multiplicatus est in gentē magnam, à quo Ismaëlitæ dicti sunt, qui postea Agareni, nunc Saraceni.

8.

ALBA, speculum & castellum, non longè ab Ascalone contra incursiones Barbarorum extructum. VVilhelm. 15. bell. 25. & alibi.

9.

AMARKABOB. Hieronym. in loc. Hebr.

10.

ANGARIS, qui & Engaris, mons.

11.

Ioseph. 13. ant. 19. 21. & 14. ant. 19. & alibi. ANTHEDON, vrbs Idumææ maritima; quam cùm Alexander Iannæus ante expugnasset, postea rex Herodes renouās Agrippiadem nominauit, nimiaque beneuolentia nomen amici etiam portæ inscripsit, quam ipse in templo ædificauit.

12.

DESERTVM arenosum; terra tota est latissima, infrugifera, aquarum egens, solis adusta ardoribus, & quæ aspectu sui horrorem visentibus incutiat: caret enim domibus, hominibus, bestijs, arboribus, graminibus; abundat autem collibus & monticulis non quidem vsitatis & solitis, sed ex arena, quæ ventorum in vnum cumulum aggeritur. vt quod in Occidente fieri videmus niue elevata, hoc ibi tenuissimo puluere in modum fumi agitato, longè fiat mirabilius. Neq; ibi vlla certa itineris ratio est; nam cùm arenæ (vt alibi testatur Hieronymus) sint mollissimæ, Hieronym. epitaph. Paulæ. pergentium vestigia subtrahunt; vnde etiam mare sabulosum à posterioribus scriptoribus appellatur, quod scilicet ad instar maris Prat. spirit. cap. 176. arena ventorum flatu nunc huc, nunc illuc diffluat, & subitò in altissimos sæpe montes erigatur; & quoniam nullus hic viarum callis appareat, quem iaciter facientes itineris sui ducem sequi possint, ea propter haud secus quàm si in vasto oceano nauigandum esset, ad cynosuram nauticam profectionis suæ scopum explorare debent. Sed neq; sic adhuc in tuto sunt; nam si qua sinistra fortuna contingeret, vt qui illac iter agunt, Austro ferrentur, vt Septentrione aguntur, sabulo obruti omnes occumberent. Nam etsi, inquit Ludo- Ludoic. Romam. patr. Naufrag. 1. cap. 14. uicus Rom. prosperis vehebamur flaribus, atro tamen turbine sabuli adeo inuoluebamur, vt adempto è conspectu interuallo 10. passuum alter alterum non conspiceret. Ob id incolæ camelis vehuntur caueis inclusi ligneis, inq; eis vitam trahunt, ducibus tamen pilotis, qui non aliter quàm in vndabundo mari pyxide & pagina ducuntur. & ibi siti examinantur complures: quamobrem intelligimus apud Iosephum Herodis regis beneficium, cùm Augusti Cæsaris exercitui per loca Iosephus 1. bell. Iud. ci. cap. 15. arida facturo iter, de aquarum copia & reliquis ad vitam necessarijs abundè prospexit.

Niceph. 3. hist. Eccl. 37. Narrat historiam Nicephorus, quam operę pretium est hic adiungere. M. Antonino,

Universidad de Deusto
Biblioteca

inquit, imperium administrante, Iudæus quidam in solis aridisque locis iter faciens, communiter cum viatoribus Christianis psalmos canebat. Cùm verò morbo repentino ita affligeretur, vt crederetur moriturus, atque ibi in locis ijs permansurus esset, magna contentione viatoribus suis obsecrando institit, ne eum ita præsidio omni destitutum relinquerent, sed vt diuini lauacri participem faceret, ac deinde abirent. Vt autem illi, neqs qui præstare hoc posset, (sacerdote enim opus erat) neque aquæ copiam adesse, quæ in baptismo perficiendo & consuetudine antiqua, & lege certa & inuiolata requirerentur, causati sunt, & propterea in tantarum rerum penuria petitioni eius non annuerunt. Iudæus porrò in sententia sua permansit: & iureiurando eos, vt sibi satis facerent, adegit. Illi itaque detractis homini vestibus, arena, quæ ibi erat, pro aqua vsi, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus S. tertium arena in eum coniecta, baptizarunt. Per hanc tam insolitam & admirandam sacrorum mysteriorum initiationem, imbecillitate omni, tanquam vinculo quodam is solutus, longè melius quàm illi, validus iam prorsus iter fecit. Postquam autem domum sunt reuersi rem eam ad Dionysium Alexandriæ Episcopum retulerunt. Ille verò admiratione stupens, Ecclesiam de ea consuluit: cui visum est aqua insuper ad eum modum initiatum, iuxta Ecclesiæ traditionem abluendum esse; vt ita quod sacro ei decesset, sarciretur.

13.

ASAN, ciuitas Leuitarum. Ios. 15.19.1. Reg.30.

14.

ASAR. Hieron. in loc. Heb.

15.

Ios 13. 1.Reg 6. Broc.iti.7. Bred.ibid. Salig.tom. 10 Cap.4. Ioseph 5. antiq.7 & 3 bell.1. Iud.cap.1. & 3. Iud.14. 2.Reg.1. Ierem.25. 47. Amos 1. Soph 2. Zachar.9. 1.Mac.10.

ASCALON, quæ & Ascalona, vrbs antiqua, nobilis, non tam magnitudine quã robore excellens; vna ex quinque primarijs & satrapijs Philistæorum; sita in littore maris, forma semicirculi portum ambiens, muro cincta validissimo: distat ab Hierosolymis septingentis viginti stadijs; à Ramula octo miliaribus, vt VVilhelmus Tyr. docet. Describitur à quibusdam in tribu Iuda. Expugnauit enim illam cum finitimis Iudas, vt legimus in libris Iudicum; atq; ab hac Philistinorum reguli Ascalonitæ nuncupantur. Hic Samson occidit triginta viros de Philistæis, eorũque vestes abstulit, vt eas daret totidem viris, qui problema suum soluerant, quod erat: de comedente exiuit cibus, & de forti egressa est dulcedo. Vrbs hæc iuxta Prophetarum oracula, sæpius destructa & restaurata iterum est, Ferunt in hac natum Herodem illum, quise infantium Innocentum sanguine & cede polluit, atque ab Augusto in regno Iudææ confirmatus est: à cuius morte Cæsar palatium in ea vrbe dedit Salome sorori Herodis; ædificauerat enim & Herodes in ea ipsa domum & aulam regiam. Atq; etiamnum hodie, antiquum robur retinens, Saracenorum gentis fortissimum propugnaculum est. Christianorum tempore cùm haberet Episcopum, Bethlehemiticæ rãdem sedi parochiali iure subiectus est; habuit & Comitem, vt idem autor est. Eius muros cùm Saladinus diruisset, Richardus Anglorum rex instaurauit. Habebat subiectum sibi campum, aptum equitibus, & vallem, & lacum, de quo postea,

VVil. Tyr. 11. bell. sacr. 12. & 14. bel. 12. & 18. bell. 24. & alibi. & 2. cõtin. 14. Ios 2. bell. 1. terem. 47.

16.

ASEM, quæ & Asom, & Esem, ciuitas. Ios. 15.1.91. Paral. 4.

17.

ASENNA. Hieronymus in loc. Hebr. est alia ab hac in tribu Iuda.

18.

ASERGADDA, ciuitas. Ios. 15.

19.

ASERSVA, quæ & Asarsusim, Asarsusa. Ios. 19.1. Par. 4.

20.

ASERSVAL, aliâs Asarsual, ciuitas, prius in tribu Iuda. Ios. 15.19.1. Paralip. 4. Esdr. 11.

21.

ASSEMON, & Assemoth, ciuitas. fuit antea tribus Iudæ. Ios. 15.

22.

ATHAR ciuitas. Ios. 12.

23.

BAALA, quæ & Bala, Balaa, & Abala, ciuitas. Ios. 15.19.1. Par. 4.

24.

BALAATH, quæ & Baal; Hieronymo Ballath, ciuitas. Ios. 19.1. Par. 4. 5.

25.

BARAD, Hieronymo Barath; inter quam & Cades puteus Agar etiamnum ætate Hieronymi demonstrabatur. Hieron. in loc. Hebr.

26.

BAZIOTHIA ciuitas. Ios. 15.

27.

BERRAMOTH, aliâs Bercameth, ciuitas. Ios. 19.

28.

Gen. 13. 21. 22. 26. 28. 46.

BERSABEE, id est, puteus iuramenti, vrbs tribus Iudæ; sita tamen intra limites Simeonis,

Ios. 15. 19. Iud. 29.

meonis, contigua deserto magno, viginti miliarib. ab Hebron, vergens ad Austrum in regione Geraritica, à Gaza quatuor miliaribus distans. Nomen hoc accepit, quod ibi Abraham & Isaac, cum Abimelec rege Geraræ fœdus iuramento sanxerunt, siue quod septem agnas Abimelec de manu Abrahæ ibi acceperit. Hic Abraham, Isaac, & Iacob habitarunt multis diebus; vnde & vocatur oppidum Isaac. In hac Ioel & Abia, filij Samuelis Prophetæ, iudicabant populum Israël iniustè, & iniquè; estque terminus terræ Israëlis ad Austrum. Hieronymi tempore fuit grandis vicus, eratque in ea positum præsidium Romanorum militum, eaque ipsa prouincia paulò ante suam ætatem Salutaris dicta est; nunc autem Gibelina vocatur: cumque diruta fuisset, Christianorum tempore, qui loca sancta recuperarunt, ab ijs magno studio restituta est; posito præsidio, & de communi consilio tradita fratribus domus Hospitalis, quæ est Hierosolymis. Ptolomæo Berzana dicta videtur. VVeissenb.

1. Reg. 3. & alibi.

1. Reg 8.

Hier. quæs. in Gene. & in loc Heb. et in Amos 5. & 8. VVil. Tyr. 14. bel. 2 2. Broc. iti. 7. Breid. eod. Fretell. Vitri. c. 36.

29.

Genes 21.

DESERTVM Bersabee; in quod abijt cum filio Ismaële Agar ancilla Abrahæ, ibiq; abiecit eum sub arbore, vt ante diximus: fugit etiam huc Elias, ad minas & persecutiones reginæ Iezabel.

3. Reg. 29.

30.

BESOR torrens: vltra hunc Dauid Amalecitas prostrauit. 1. Reg. 30.

31.

BETH, in tribu Simeonis. Hierony. in loc. Hebr.

32.

BETHBERAI ciuitas. 1. Par. 4.

33.

BETHELEA vicus Gazensium, valdè populosus, habensq; templa antiqua, ædificiaq; pulcerrima, & maximè Pantheon in ciuitatis arce locatum, eminens super omnem vicum. Hist. Trip. 6. c. 28.

34.

BETHLEBAOTH ciuitas. Ios. 19.

35.

BETHMARCHABOTH ciuitas. Ios. 19.1. Par. 4.

36.

BETHPHALET, aliâs Bethphelet, ciuitas. Ios. 15. Esd. 11.

37.

BETVL. & Bethularma, Hiero. Bathul & Bathuel, ciuitas. Ios. 19.1. Par. 4.

38.

BEZEDEL vicus, iuxta quem erat castellũ inexpugnabile cum turri. Ios. 3. bel. 1.

39.

BOLA. Hieron. in loc. Heb.

40.

CESIL, aliâs Exul, ciuitas, quæ prius fuit tribus Iudæ. Ios. 15.

41.

Ios. 11. 12. 13. 15. 21 Iudic. 1. 1. Paral. 6. Hieron. in loc. Hebr. Broc. iti. 6. Breid. eod.

DABIT, quæ & Iabir, vrbs valida & regia, prius Cariathseima, & Cariathsepher, hoc est, ciuitas literarum dicta, seu Vniuersitas & Academia Palesthinæ. Regem huius occidit Iosue, vrbem autem expugnauit Otho-niel, frater, (vt alij dicunt) filius fratris Caleb iunior, interfectis in ea filijs Enacim Gigantibus; ideoq; data est ei Axa filia Caleb in vxorem, cum terra irrigua superius & inferius: Vrbs autem ipsa data est, & attributa sacerdotibus. Hieronymi tempore videtur Daëma dicta.

42.

ELTHOLAD ciuitas. Iosue 15.19. quæ & Tholad. 1. Paral. 4.

43.

EREMMON, vicus Iudæorum prægrandis, in decimo sexto ab Eleuteropoli miliario, contra meridiem in Daroma. Hieron. in loc. Hebr.

44.

ETAM, ciuitas, fortè villa. 1. Par. 4. Hieron. videtur Etha esse.

45.

ETHER, sortis Simeonis. Hierony. in loc. Hebr.

46.

Genes 10. Deut. 2. Ios 10. 11. 13. 15. 1. Mac. 13. 16. Ioseph. 13. antiq. 19. Iud. 1. 6. 16. 1. Reg. 6. 3. Reg. 4. 4. Reg. 18. Hieron. in loc. Hebr.

GAZA, quæ & Gazara, interdum Gazera, Gazer, Gazaris, & hebraicè Aza dicitur, ad Christianismum conuersa Constantia dicta est, de nomine sororis Constantini Magni: Euseb. in vit. Const. lib. 4. c. 38 Confer, quę infra dicemus in Maioma. vrbs magna, potẽs & celebris, vna ex quinque primarijs & satrapijs Philistinorum; distans à mari stadijs septẽ; vt auctor est Breid. duo Italica miliaria; termi nus olim terræ Chananæorum, in qua erant ciuium millia multa, quod ex eo cõijcere est, quoniam quo tempore Alexander Iudæorũ rex eam expugnauit, & senatus fortè eo de cõueniisset, quingenti senatores in ęde Apollinis contrucidati sunt. Cepit vrbem hanc tribus Iuda, duce Caleb viro fortissimo; quam tenere tamen non potuit, quod Enacim. hoc est, gigantes fortissimi restitissent. Huius ambas portę fores cum postibus, & sera Samson media nocte abstulit, & humeris impositas detulit in montem vicinum, qui respicit Hebron. Atque hic idem postea in hac vrbe captus; atq; in carcere coactus molere, cùm ernu-

tis insuper oculis, coram principibus Philistinorum luderet, apprehensis duabus columnis, quas præmonstrante puero contigerat, quibus scilicet tota illa domus, quæ & maxima & publica viderut fuisse, innitebatur; cùm inuocasset Deum, vt restitutis viribus pateretur sese extremo hoc virtutis opere edito de inimicis suis vltionem sumere, concussis fortiter columnis sese ipsum, cum tribus hominum milibus eadem ruina inuoluit & oppressit. Voluntautem quidam domum illam templum fuisse Dagon, idoli Philistinorum; cuius adhuc hodie ibi cernantur vestigia & ruinæ. Sed quoniam iam olim Prophetæ huic vrbi extremum exitium minabantur, fuit hoc, cùm Alexander Magnus Dario Persarum regi bellum fecisset, ipsi verò Persicum præfectum in vrbem admisissent cum præsidio: statim enim atque Tyrum expugnauit, obsessam Gazam, & post bimestrem obsidionem occupans, in sempiternum vertit tumulum; vnde ob id & deserta appellatur. Sed antiquæ ciuitatis locum vix fundamentorum præbent vestigia; nam quæ nunc cernitur in alio loco, pro illa quæ corruit, ædificata est. Noua Gaza non longè à veteri ædificata, tempore Machabæorum, Iosephi, & Hieronymi magnopere floruit, vt ex ijs ciuium copijs exercitus & quidem subitus educi potuerit. Et quidem Alexander Iannæus cùm totum annum eam vrbem obsedisset, Lysimachus, Apollodori strenuissimi ducis, qui ciuitatem tuebatur, frater, inuidia commotus, eo occiso, introitum hosti præbuit: atque Alexander primùm quidem pacificè ingressus, mox licentiam fecit militi in oppidanos sæuiendi. trucidabantur igitur Gazenses, non multi, vt qui plures etiam, quàm ipsi essent, Iudæorum interficerent: cùm & desolatas ædes incenderunt, ne præda potiri posset hostis: quidam etiam Saguntina rabie suismet manibus vxores & liberos interimerent, ne ad seruitium & iniuriam abstraherentur. Atque ita iugulatis omnibus, & vrbe diruta, Ierosolymam redijt Alexander. Post ætate Cæsaris Augusti, cùm eum sui Testamenti executorem nominasset Herodes, quod esset vrbs hæc græcanici instituti, à regni Iudaici terminis separata, & Syriæ est attributa. Est verò vrbs, vt posteriores autores scribunt, amplissima nunc, duplo maior Hierosolyma, communiter Gazera, Syris Ayan dicitur; sita in via, quæ ducit in Aegyptum. Habuit turres, cisternas &c. estq; ab ea vsq; ad desertum arenosum planicies, iter hinc vsque ad montem Sinai, est duodecim, vel tredecim dierum. Cùm subesset Christianis episcopum habuit suffraganeum; cùm eam vrbem propter Ascalonitas vicinos magno studio restituissent, & tandem fratribus militiæ templi dedissent custodiendam. Excitauerat autem Balduinus castrum prius, post à confluentibus eò hominibus, qualiscunq; vrbs adiecta est, quam cùm Turcæ cepissent, ab ijs qui in superiore præsidio erant, magna vi pulsi & profligati sunt. Passus est hic mortem propter Christianæ fidei professionem Siluanus episcopus cum socijs vnde quadraginta. Sed & etiamnum magna illius ciuitatis autoritas, & Syriæ vel prima, vel secunda est.

Bros. in 1. Breidenb. 29. Augu.

Ioseph. li. antiq. 8.

Act. 8.

Hieron. in loc. Hebr. 1. Mach 7. 9. 13. 14. 15. 16. & alibi.

Ioseph. 13. antiq. 19.

Niceph. hist. Eccl. li. 7. ca. 16.

47.

GERARA, quæ & Geraris, & Vrbaal hebr. vrbs regia, metropolis terræ Palestinæ, terminus olim Chananæorum, ad plagam australem; vbi & peregrinatus fuit Abraham, natus Isaac, ibidemque vigintiquinque annis cum Patre habitauit, atque ex hoc ipso loco admodum adolescentulus iuit ad montem Moriam offerendus Deo, humilis & pia hostia. atque hoc iter trium dierum est autore Hieronymo. Ab hac Geraritis, seu Gerarita regio, cuius creba apud Hieronymum mentio est. Vbi Paula intrauit Saræ cellulas, videns incunabula Isaac, & vestigia quercus Abrahæ. Monstrabantur enim tum ibi ædiculæ propter miraculum partus, ea ætate parientis. Scriptura sacra commemorat fuisse eam Geraram, inter Cades & Sur, hoc est, duas solitudines; quarum vna Aegypto iungitur, ad quam populus trans fretum rubri maris aduenit; altera verò Cades vsque ad Saracenorum eremum extenditur. hæc Hierony. in loc. Hebraic.

1. Par. 24. 2. Par. 14. 26.

Genes. 20. 26.

Genes. 22. & ibi. Hie.

Hieron. in epit. Paulæ & alibi.

48.

TORRENS, & vallis Geraræ, Iosephus Fauces vocat. Hoc loco habitauit Isaac, diuersosq; fodit puteos, quorum nomina seri prura sacra explicat; qui hodieq; in Gerarítica regione demonstrantur.

Genes. 26. Hiero. ibi. & de loc. Hebr. Ioseph. 1. antiq. 26.

49.

HARMA, siue Arma, quæ & Harama & Herma, & Horma, hoc est, anathema, prius dicta Sephat, Hieronymo Sephet ciuitas regia. Hic cæsa est pars populi Israëlitici ab Amalec & Cananæo, quem in Deuteronomio Amorrhæum scriptura vocat: cepitque vrbem hanc Iosue, Rege illius interfecto; & huc vsque persecutus est quinque Reges. Horma autem dicta est, quod eam, occisis Rege, populo, ad vnum omnibus anathemate condemnarunt. Fuit etiam Arma locus, ad quem spoliorum partem misit Dauid. Ponitur à quibusdam in Iuda.

Nu. 14. 21. Deut. 1. Ios. 10. 12. 15. 19. Iudic. 1. 1. Reg. 30. 1. Paral. 4. Hieron. in loc. Hebr.

50.

CELLVLAS Hilarionis. In hac solitudine, licet vasta, terribili, & latrocinijs cruenta, inter mare & paludem S. Hilarion primùm in tuguriolo, quod iunco & carice texerat, deinde in cellula, quæ vix ipsum caperet, plus quàm quadraginta septem annis vixit, sacco tantum membra cooopertus, aut pelliceum habens ependytem, quem illi B. Antonius dederat, humi cubans, incredibili abstinentia, ieiunijs, orationibus, laboribus, pectoris tunsionibus exesus, vt vix ossibus hærerent membra, varias dæmonum tentationes superans, multisq; clarens miraculis. Hiero. in vita Hilar.

51. IIM.

51.

IIM, aliâs Im, ciuitas. Ios. 15.

52.

3. Reg. 19. IVNIPERVS Eliæ, est in deserto; distat à Bersabee itinere vnius dici. Hîc Elias fugiēs à facie Iezabel, dormiuit sub iunipero, petiitque animæ suæ vt moreretur, sed astante mox Angelo, allatum ab eo panem & aquam sumpsit, & ambulauit in fortitudine cibi illius, quadraginta diebus & quadraginta noctibus.

53.

LACVS apud Ascalona. Iosephus 1. belli 16.

54.

LEBAOTH, Hieronymo fortè Labaoth, ciuitas. Ios. 15.

55.

LEBHEM, villa, vbi est puteus, de quo dicunt B. Mariam virginem cum puero Iesu, & Ioseph cùm in Aegyptum fugerent, aquam hausisse, ibiq; pernoctasse. Breidenbac. d. 10. Septemb.

56.

Hieron. in epi. Paulæ, & in vita Hilarion. Hist. Trip. li. 6. cap. 4. Niceph. 10 hist. cap. 4. MAIOMA, & Maionia, emporium & portus Gazę, distans ab ea viginti stadijs. cùm Christianis esset plena, meruit à Constantino dignitatem & priuilegia ciuitatis, & de filij nomine Constantia est appellata: Iniustũ enim arbitratus est Constantinus, vt quæ erat Christi cultrix, subdita esset Gazæis idololatris. Postea imperāte Iuliano Apostata, litem Gazęi Constantiensibus intulerunt; quo iudice Constantia rursum Gazæis subiecta est, & sublato priori nomine Gaza maritima nuncupata.

57.

MEDEMENA, quæ aliâs Bersabe dicitur, vt Benedictus annotat, ciuitas. Iosu. 15. meminit etiam huius Isaias 10.

58.

MENOIS, oppidum iuxta ciuitatem Gazam. Hieron. in loc. Hebr.

59.

MOLADA ciuitas. Iosu. 15. 19. 1. Paralipomen. 4.

60.

MOLATHI, patria Hadrielis Molathitæ. 1. Reg. 18. 2. Reg. 21.

61.

PVTEVS Iudicij, vsq; in præsentem diem in regione Gerarítica. Vocatur autem villa Berdan nomine, quod Latinè dicitur puteus Iudicij. Hieron. in loc. Hebr.

62.

RAPHIA, vel Raphace, vrbs magna & maritima; vbi Philopator Antiochum magnum debellauit, cæpitque, & possedit hanc Alexander Iannæus.

Ioseph. 13. ant. 19. 21. & 14. ant. 10. & alibi.

63.

REMMON ciuitas, prius Iudę, post Simeonis; nunc vicus est, contra Aquilonem iuxta Aeliam, in decimoquinto eius miliario. Hieron. in loc. Heb.

Ios. 15. 19. 1. Paral. 4. 2. Esdr. 11.

64.

RHINOCORVRA, quæ & Rhinocolura, vrbs Aegypti olim, postea Iudæorum. Sciendum est vocabulum hoc apud Hebręos non haberi, sed septuaginta interpretes pro torrente Aegypti propter notitiam loci, Rhinocoruram transtulerunt. Eius vrbis sępe meminit Iosephus. cuius incolæ ætate Hieronymi lingua Chananitide, hoc est, Syra loquebantur. distat à Gaza secundum Antonin. m. p. xxxvIII. non procul à mari, apud quam fluuius aliquis in mare delabitur; qui est terminus regni Israëlitici. VVeissenb.

Ioseph. 13. antiq. 21. & alibi. Hieron. in loc. Heb et alibi.

65.

SAARIM, ciuitas in tribu Iuda; in qua habitarunt posteri Simeonis. Ios. 15. 1. Paral. 4.

66.

SABEE ciuitas. Ios. 19.

67.

MONS Samson. In hunc montem portauit Samson portas Gazæ. Iud. 16.

68.

SAROHEN ciuitas. Ios. 19.

69.

SELIM ciuitas. Ios. 15.

70.

SENSENNA, aliâs Sensema, ciuitas. Iosue 15.

71.

SICELEG, & Sicelech, vrbs assignata prius tribui Iudæ, postea Simeonis, sed possessa à Philistæis; quam rex Achis donauit Dauidi, qui in ea sedit & habitauit totum annum & menses quatuor; atq; exinde permansit tribus Iudæ: sed cùm aliquando Dauide absente vrbem hanc Amalecitæ cæpissent, diripuissent, incendissent, & prædam omnem abegissent, persecutus est eos Dauid vltra torrentem Besor, & nihil minus metuentes de repente adortus, occidit omnes, prædamq; reduxit.

Ios. 15. 19. 1. Reg. 17. 30. 2. Reg. 1. 4. 1. Par. 4. 12.

72. TABA.

Universidad de Deusto Biblioteca

72.

TABATHA, vicus, in quo natus est Hilarion eremita. Hieron. in vita Hilarion. distat à Gaza quinq; miliaribus.

73.

THALCA, in tribu Simeon. Hierony. in loc. Hebr.

74.

THOCEN ciuitas. 1. Paral. 4.

75.

PVTEVS Viuentis & Videntis; apud quem Isaac habitauit; & demonstrabatur adhuc tempore Hieronymi, quemadmodum & alij multi putei Abrahæ & Isaac, quorum mentionem facit Scriptura. Hier. in loc. Heb.

Z.

Tribus Zabulon.

I.

Genes. 30. ZABVLON, Hebraicè Zebulon, decimus filius Iacob ex Lia vxore eius prognatus, tanto perè semen Abrahę multiplicauit, vt de eius familia iuxta mõtem Sinai recensiti & inuenti sint viri bello apti à vicesimo anno & supra, quinquaginta septem millia & quadringenti, absq; paruulis *Num. 1.* & mulieribus. *Num. 26.* Quorum filij, viri bellatores sexaginta millia & quingenti, parentibus in deserto mortuis, terram à Deo promissam ingressi sunt. ac missa cum alijs tribubus sorte, habitauerunt citra Iordanem in fertili Galilææ regione. quæ longitudine tendit à lacu Genezareth, vsq; ad littus maris magni, quod iuxta montem Carmelum est. Latitudine verò à monte Tabor versus Septentrionẽ quinque occupat miliaria.

Ios. 19. Ioseph. 5. antiq. 3. Brocard. stin. 7. Genes. 49. Deut. 33.

Loci tribus Zabulon.

2.

AFFAREA, Hieronymi ætate villa erat in sexto miliario vrbis Legionis contra Septentrionem. Hier. de loc. Heb. lit. A.

3.

AMTHAR, aliâs Amphar, Hieronymo Amathar, formosa ciuitas in Orientali plaga tribus Zabulon. quæ, vt & cæteræ infra scriptæ ciuitates, nonnullas sub se habebat villas. Ios. 19. Hier. de loc. Heb. lit. A.

4.

ANATHON, siue Hanathon, aliâs Nathon, ciuitas in Aquilonari parte tribus Zabulon. Ios. 19. Hier. in loc. Heb. lit. A.

5.

ANVA, Hieronymo vrbs aut pagus in tribu Zabulon. Hieronym. de loc. Hebr. lit. A.

6.

ARABA, villa in planicie sita, in finibus Diocæsareæ, quæ olim Saphorine, siue Sephoris, dicebatur. Hieronym. in loc. Hebr. lit. A.

7.

ARBEL, vicus in campo pregrandi, distans ab oppido Legionis millib. nouem. Hier. de loc. Heb. lit. A. Strabo lib. 16. Bened. in indice, dictione Arbel.

8.

ASAMON, siue Asachron, celsus & cauernosus Galilææ mons est, vndiq; medius, cõtra Sephorim situs. In quem cùm multi Iudæorum, qui seditionibus & latrocinijs operam dabant, recessissent, à Romanis acerrimè oppugnati, ducentis Romanorum cesis, amplius quàm duo seditiosorum millia trucidati sunt. Ios. 2. bel. 23. Merca.

9.

ASOCHIS, aliâs Asochitos, Galilææ oppidum in magno campo situm, non longè à Sephori distans. Quod Aegypti Rex Ptolomæus cognomento Lathyrus ex improuiso adortus, sabbato vi capiens, multos hostium peremit, & præter magnam aliarum rerum prædam, circiter decem captiuorum millia abduxit. *Ioseph. 13. antiq. 19. & 1. bel. 3.*

Hic Iosephus historicus, cùm Galilææ Præfectum ageret, ob aduersa quędam mœstus & turbatus, mirabili somnio noctu consolatus est. *Ioseph. in vita sua.*

10.

ATHALIM, ciuitas in terra Zabulon, de qua, vt Hieronymus testatur, fuit Ajalon siue Elon, qui iudicauit populum Israël. Iud. 12. Hier. de loc. Heb. lit. A.

11.

AZANOTH, Hieronymi tempore vicus erat in campestribus, ad regionem Diocæsareæ pertinens. Hieronym. de loc. Hebr. lit. A.

12.

BACCADES, vulgò Buccahel, peramænus admodum locus est, in finibus Zabulon, in summis montium, aquis irriguus, & fructiferarum arborum frequentia constitus. Cuius habitatores cùm frequentes essent, & armis superbi, vicinorum agros rapinis, latrocinijs, & homicidijs infestabant, & suburbana finitima sibi faciebant tributaria. Quã insolẽtiam Hierosolymorum Rex Balduinus quartus non ferens, locum hunc subitò & vi occupauit;

PARS DIMIDIÆ TRIBVS MANASSE.

PARS TRIBVS GAD.

MARE GALILÆÆ, Cenereth, et Tiberiadis, quod et Stagnum Geneſareth. 50

TRIBVS ZABVLON, ISACHAR, ET, DIMIDIA MANASSE altera, hoc eſt, illæ Terræ Sanctæ regiones, quas iſtę tribus in diſtribuendo poſſidendas acceperunt.

Miliaria vnius horæ
1 2 3 4 5

PARS MARIS MAGNI.

Universidad de Sevilla Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

pauit, & quotquot fugam nõ arripuerant, necidedit. Tyr.21.bel.sacr.26.

13.

Broc.iti.5. Breid.ibi. Iudith.7.

BELMA, aliâs Helma, postea Abelina dicta, villa quondam grandis, in alto & firmo loco sita. Hanc Holofernes contra Bethuliam ducens exercitum, transiit. Testantur etiamnum multæ marmoreæ columnæ, & magnæ ruinæ eam fuisse olim gloriosam.

14.

BERSABE, aliâs Bersabee, & Bersobe, ciuitas, quæ terminus est superioris Galilææ, & initium inferioris Galilææ. Quam Iosephus, quod locus oportunus esset, aduersus Romanos validiori muro muniuit, ac frumento armisque instruxit. Ioseph.2. bel. 25.& 3. bel. 2.& in vita sua.

15.

BETHAGON, locus in quo duæ tribus, Zabulon & Isachar, habent confinia. Hieron.de loc.Hebr.lit.B.

16.

Iosa.19. Hieron.de loc Heb. lit.B.& in Mic.5.& in Matt.2. Iud.12. Beued.in dict.Bethleem. Ioseph.5. antiq.12.

BETHLEEM. Galilææ ciuitas in tribu Zabulon. ad cuius distinctionem altera eiusdem nominis ciuitas, quæ in tribu Iuda sita est, appellatur Bethleem Iudæ. Ex hac quidam fuisse putant Abessan Israëlitici populi iudicem: quem tamen Iosephus testatur ex Bethleem oppido tribus Iudæ natum fuisse. vide supra.

17.

BETHMAVS, vicus dissitus quatuor stadijs à Tiberiade versus Sephoritarum vrbem. in quo Iosephus cum Tiberiensium senatu ac primoribus ad se accersitis, colloquium habuit. Ioseph. in vita sua.

18.

Hieron.de. loc.Hebr. lit.B. Brocard. iti.4.& 5. Brei.ibid. Ioseph.18. anti.3. Luc.4.9. Sal.tom.9. cap.9. Ioan.1.12. Matt.8. Marc.1. Luc.4. Niceph.8. hist.eccl.30.

BETH ASIDA, clara Galilææ ciuitas quæ inter decem principales Decapolis regionis ciuitates recẽsetur. Sita est iuxta viam, quę è Syria in Aegyptũ ducit, in angulo maris Galilææ, vbi se mare ab Aquilone flectit contra Austrum. Habebat tamen sub ditione sua etiam vicum & desertum, quæ vltra idem mare iacent. Cõtra Orientem distat à ciuitate Neptalim, & versus Septẽtrionem à castro Magdalo tribus miliaribus. A Septentrione verò non procul Capharnaum fons est, è quo riuus quõdam profluebat, qui ciuitatem, irrigabat. Ex hac ciuitate orti sunt SS. Apostoli Petrus, Andreas, & Philippus: vt & in Euangelio Ciuitas Andreæ & Petri appelletur.

Verisimile est in hac ciuitate fuisse domũ Petri & Andreæ, quam Christus ingressus, socrũ Petri in lecto decumbentem, grauiterque febricitantem manu apprehendisse, ac dicto sanasse Euangelistæ describunt. Vbi quoq; post Solis occasum oblatos sibi ante ianuam multos malè habentes, ac varijs morbis afflictos, atq; à dæmonijs vexatos curauerit. Narrat Nicephorus, Helenam Constantini Imperatoris matrem ex hac Petri domo, pulchrum D. Petro constitũ isse templum. at malè, mea quidẽ sentẽtia, id in ciuitate Tiberiade fuisse opinatur, cùm nusquã in Euangelio legamus Christum vnquam Tiberiadi fuisse. Sed vt eò reuertamur, vnde digressi sumus, hîc etiam Christus cœco cuidam in oculos expuens, impositis manibus visum restituit, prius quidem imperfectum, postea autem perfectum. Denique quam plurima in hac ciuitate fecit miracula. Per quæ cùm Bethsaidẽses, vt & Corozoaimitæ, ad agendam scelerum pœnitentiam non fuissent commoti, huiusmodi tandem verbis ipsorum pertinaciæ exprobrauit: Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethsaida: quoniam si in Tyro & Sidône factæ essent virtutes, quæ factę sunt in vobis, olim in sacco & cinere pœnitentiam egissent. Attamen dico vobis: Tyro & Sidôni tolerabilius erit in iudicio, quàm vobis. Scienti enim bonum, & non facienti, grauior debetur pœna, quàm ignoranti. Ob hãc culpam etiam in præsenti sæculo Bethsaidenses, vti Corozoaimitæ, Dei vltionem experti videntur. Nam cùm ciuitas hæc olim floruerit, & ædibus frequens fuerit, nunc ita deserta iacet, vt vix sex habeat domos.

Marc.8. Marc.6. Matth.11. Luc.10.

19.

Iudit.6.7. 15. Brocard. iti.4.& 5. Breid.ibi. Fret.pa.9. Sal.tom.9. cap.9. Iudi.7.13. 14.&c.

BETHVLIA, Galilææ inclyta vrbs est, sita inter montana in pulchro, munito, & alto monte, fontibus abundante, qui per totam ferè cernitur Galilæam. Distat autem à Dothain versus Meridiẽ, miliario vno; à Belma seu Abelina contra Orientem, paulò plus miliario; ab vrbe Tiberiade versus Eurum, duobus, à castro verò Magdalo contra Africum, tribus miliaribus. Hanc vrbem quondam obsedit Holofernes dux Regis Assyriorum cum exercitu 120. millium peditum, & 22. millium equitum. Quem ebrietate sopitum Iudith vidua capite obtruncauit. quod mox vbi ex muro Bethuliæ suspensum fuit, Assyrij omnes à Bethulienſibus fusi sunt, atq; fugati. Extat etiamnum in monte hoc quodam castellum, & multa pulchra ædificia, plurimęq; vrbis ruinæ, sicuti etiam in campo versus Cothain, castrorum Holofernis adhuc vestigia quædam restare scribuntur.

Brocar.& Breid.vbi supra. Beued.in Iudit.6.

20.

HIC Achior Ammonitarum dux, iussu Holofernis manibus & pedibus ad arborem ligatus fuit. Iudit.6.

21.

BVRIA, vrbs sub monte quodam iuxta montem Tabor & ciuitatem Naim in frugifero solo sita. quam Turci vnà cum turri, quæ suburbio præerat, expugnauerũt, multisque incolarum, qui omnes Christiani erant, occisis, quingentos cum præda captiuos abduxerunt. Tyr.22.bel.sac.14.

22.

CADVMIM, siue Cadumin, Hebr. Cedũmim, Hierony. Cadomi, torrens est, iuxta quem Barac & Debora contra Syſaram bellũ gessẽrũt, in quo multi ex hostibus eorum submersi sunt. Iud.5. Hier.de loc.Heb.lit.C.

Universidad de Deusto
Biblioteca

23.

CANA, aliâs Chana, Galilæę ciuitas est, quę ob id in Euãgelica historia Cana Galilęę; ac teste Hieronymo, Cana minor vocitatur, ad distinctionem Canæ maioris, quæ est in tribu Aser. Sita est à Ptolemaide versus Eurum, quarto miliario, ab vrbe Sephori versus Corum, tertio; & à villa Rama versus Septentrionem, secundo. Ab Aquilone autem montem habet altum & rotundum, in cuius decliuo à latere ædificata est. Porrò contra Austrum, amplum, fertilem, & amœnum campum habet, qui vallis Carmelon appellatur.

Hieron. de loc. Hebr. lit. C. Broc. iti 5. Breid. ibid. Fret. p. 9.

Ex hac ciuitate fuerunt D. Simon Apostolus, & Nathanaêl verus Israëlita Saluatoris testimonio comprobatus. Hic Dominus noster in nuptijs Ioannis, vt vulgò censent, vt autem Nicephorus scribit, in nuptijs Simonis Cananæi, initium fecit miraculorum, aquam conuertẽs in vinum. Quo loco postea Helena Imperatrix sacram ædem ædificauit. Hic etiam Saluator noster à Regulo rogatus pro filio ipsius, qui Capharnai animam agebat, verbo filium eius à febri, & patrem ab incredulitate liberauit. Adhuc Hieronymi ætate Cana hæc, oppidum erat. Triclinium autem, in quo nuptiæ celebratæ, & locus vbi sex hydriæ steterunt, in nostra vsq; tempora ostendi scribitur. Salig. verò ea se vidisse ait.

Matth. 10. Marc. 3. Ioan. 1. 21. Ioan. 2. Niceph. 2. hist. cc. 30. Ioan. 4. Hiero. vbi supra. Brei. iti. 5. Salig. to. 9. cap. 9.

24.

CANAN, locus inter duo flumina, qui à Tiberiade vix quatuor distat milliaribus. In quo Saladinus Syriæ Rex contra Christianos castrametatus fuit. Tyr. 22. bel. fac. 16.

25.

CAPHARATH, oppidum in Galilæa, non procul, vt videtur, à Iotapata situm, quod Ioseph. contra Rom. muniuit. Ioseph. in vita sua.

26.

CARMELON, siue Carmeleon vallis. Pulcherrima, fertilis, & peramœna conuallis est, à vicino monte Carmelo nomen habens. Hæc ab Austro monte includitur, qui à villa Rama vsque Nazaret pertingit. Contra Septentrionem autem, vsq; Canam Galilææ; versus Orientem verò vsque Sephorim protenditur.

Ioseph. 5. antiq. 3. Broc. iti 5. Breid. ibi.

27.

CARTHA, alias Carta, & Charta, ciuitas, quæ de Zabulonia tribu cum suburbanis suis, Leuitis data est. Ios. 21. cap. Hieron. de loc. Hebr. lit. C.

28.

CASTELLETVM, locus iuxta Tiberiadem secus mare Galilææ. vbi quondam Christianorum copiæ coactæ sunt. Tyr. 22. bel. fac. 22.

29.

CASTRVM Roberti. cuius mentionem facit Vitriac. cap. 94.

30.

CATETH, aliâs Cathetheth, ciuitas in terminis tribus Zabulon. Ios. 19.

31.

CETHRON, quæ aliâs Cetron, Citron, & Tethron scribitur, munita vrbs in tribu Zabulon. cuius pristinos habitatores Zabulonitæ in principio expellere non potuerunt, sed ad tempus sub tributo secum habitare permiserunt. Iud. 1. Hieronym. de loc. Hebr. lit. C.

32.

CHESELETHTABOR, siue Ceseleththabor, Hebræis Chislothtabor, Hieronymo Chasselatabor & Chaselath iuxta Tabor; ciuitas est in tribu Zabulon, quæ eiusdẽ tribus terminus erat. Sita in campestribus ad radicem montis Tabor, in octauo lapide siue milliario Dioceſareæ ad Orienten respiciens. Hieronymi autem æuo villula tantùm erat, ac Chasalus appellabatur.

Ios. 19. Hieron. de loc. Hebr. lit. A. dict. Achsaph & dict. Achseleuth. & lit. C. dict. Chasselata bor. et dict. Chaseleth.

33.

CIMANA, ætate Hieronymi vicus erat in campo latissimo sex milibus ab vrbe Legione ad Septentrionalem plagam pergentibus Ptolemaidem. Hiero. de loc. Heb. lit. C.

34.

CISON torrens, qui aliâs Cyson, Cisson, Hebraicè autem Chison dicitur, ex pede montis Tabor scaturit. moxq; tumore quodã separatus, in riuos duos diuiditur. quorũ minor cursum ad Solis ortum agit. ac multis aquis pluuialibus, quæ de montibus Tabor & Hermon defluunt, in se receptis, iuxta castrũ Bellifort, non longè à ciuitate Bethsan in mare Galilææ mergitur. Maior verò ad occasum Solis fluens, oppidum Naim alluit, & mediam planiciẽ campi latissimi perlabens, nonnullis alijs augetur riuis. quorum alij de mõte Ephraim, alij de locis Samariæ ꝓpinguis, alij de cãpo magno Mageddo & Esdrelon colliguntur ac tandem iuxta Carmeli radices, à ciuitate Caipha contra Septentrionem, vno; à Ptolemaide autem versus Meridiem, tertio miliario, se in mare magnum exonerat.

Iud. 4. 5. Psal. 82. 3. Reg. 18. Hiero. to. 1. epist. 27. ad Eustoch. et de lo. Heb. lit. C. Broc. ibi. 5. & 6. Breid. ibi. Nig. geog. Asc. com. 4. Bened. in Iud. 4.

35.

HI Ciuxta torrentem Cison minorem, qui versus Orientem fluit, Debora & Barac dimicauerunt contra Sisaram ducem exercitus Iabin Regis Asor. & ibid. innumerabiles eius copias prostrauerunt, fugientesq; vsq; Mageddo persecuti sunt. In qua quidẽ pugna multi Cananæorum in torrente submersi sunt. vnde in libro Iudicũ Torrens Cison traxit cadauera eorum. Ceterũ ipse Sisara fuga elapsus, dũ se in tabernaculo Aber, Cinæi saluare cupit, ab illius vxore callidè interfectus est.

Iud. 4. Psal. 82. Broc. iti 5. Brei. iti. 6. Fret. p. 11. Iud. 5.

36.

CISTERNA vetus, aqua carens, quæ non procul à Dothain, in campo iuxta viam q̃ in Aegyptum ducit, etiam nũ ab incolis ostenditur; in quam Patriarcha Ioseph à fratribus tuni

Genes. 37. Broc. iti 4. Breid. ibi.

tunica talari & polymita nudatus, cauto consilio fratris sui Ruben proiectus fuit, vt ipsum eriperet de manibus eorum, ne ab eis occideretur.

37.

DABIRA, villula Iudæorum in monte Tabor, regionis ad Diocæsaream pertinentis. Hier. in loc. Hebr.

38.

DAMNA ciuitas Leuitarum. Ios. 21.

39.

DEBBSAETH, aliâs Dabbaseth, Hieronymo Dasbath, ciuitas. Ios. 19.

in Ios. Heb.

40.

DOTHAIN, aliâs Dothaim, Dotaim, Dotham, Dothan, & Dotha, oppidum vinetis, oliuetis & ficetis valdè amœnum: quod à Monte Bethuliæ milliario vno in terra campestri positum, vtrinque montibus non multum altis cingitur. Ager eius qui idem cum oppido nomen sortitur, fontibus irriguus est, alendisq; pecoribus aptissimus; vbi Ioseph fratres suos pecora pascentes inuenit. In hac ciuitate Elisæus à Syris obsessus, eos omnes excœcauit, ac excœcatos in Samariam deduxit, quæ contra meridionalem plagam duodecimo milliario inde distat.

Broc. iti. 4. Brei. ibid. Genes. 37. 4. Reg. 6. Fret. pa 9. Hieron. in loc Heb. lit. D.

41.

EMMAVS, siue Ammaus, vicus non longè à ciuitate Tiberiade: vbi sunt aquæ calidæ, sanandis corporum vitijs idoneæ, quas Iosephus etiam aquas Tiberienses nominat. Hic Vespasianus pro Tiberiade castra posuit.

Ioseph. 18. antiq. 3 in vita sua. 2. bel. ca. 26. & 4. bel. cap. 1.

42.

ENABRIS mansio, à Tiberiade triginta stadijs distans, vbi Vespasianus castrametatus fuit. Ioseph. 3. bel. 16.

43.

ETHIM, vicus aquationi oportunus, vbi Salahadinus anno 1187. Christianorum exercitum contriuit. Vitr. cap. 94.

VVil. Her. 1. bel. cont. 6. & 7. & 2. bel. contin. 2.

44.

FONS Bethuliæ, qui in valle ad austrum ciuitatis Bethuliæ ex montibus emanat paulatimque in fluuiolum crescens, ab australi latere castelli Magdali, in mare Galilææ influit. Ad hunc fontem Iudith noctibus exibat, ac se Iudæorum more ante orationem lauabat, orans ibidem Dominum Deum Israël, vt ad populi sui liberationem viam suam dirigeret.

Iudit. 7. Nig. geog. Asc. com. 4. Iud. 12. 13.

45.

FONS Sephoritanus, fons celeberrimus est, prope ciuitatem Sephorim, versus Nazareth situs, vbi propter herbarum ac aquarum copiam Hierosolymitani reges exercitum cogere solebant.

Vitr. c. 94. Tyr. 20. bel. 27. & 22 bel. 15. 16. 24. 25. 62. 27. VVil. Her. 1. bel. cõt. 2.

46.

FROBELETH vicus cuius meminit VVil. Tyr. 22. bel. 16. & 26. cap.

47.

GABA, vna præcipuarum Galilææ vrbium, non procul à Ptolomaide, arq; Besara oppido, à quo vigesimo stadio abest, monti Carmelo coniungitur. Huc equites ab Herode demissi, coloni deducebantur, vnde & ciuitas equitum appellatur: ciues verò à Iosepho modò Gabenses, modò Gabareni & Gabaritæ vocantur.

Ioseph. 2. bell. 19 3 bel. 2. in vi. ta sua.

48.

GABARA, ciuitas in campo sita quadraginta stadijs à Iotapa. Ioseph. in vita sua.

49.

GABARA, villa in finibus Diocæsareæ, iuxta grandem campum Legionis. Hier. in loc. Hebr. lit. G.

50.

MARE Galilææ, sic dictum ab adiacente prouincia, aliâs mare Cenereth, Ceneroth, Chenereth, Chinereth, Chennereth & Tiberiadis à ciuitate Tiberiade (quam ferunt illis primùm nominibus fuisse appellatam) nec non à terra continente stagnum Genesareth, atq; lacus & aqua Genesar ac Genesarites nuncupatur. Nunc Tabariæ ab accolis vocari notat Niger, cui assentitur Vitriacus. Ioseph. 3. bel. 18. cap. quadraginta stadijs in latitudine, centumq; in longitudine patet. Egesippo verò longius extenditur, & plinio etiam latius, alijq; aliam mensuram assignant. Toto autem ambitu suo viginti millia passuum cõplecti scribit Niger. Aqua eius dulcis, fœcunda atque potabilis est; siquidem nec paludstris vliginis crassum aliquid aut turbidum recipit, quia ab arenoso vndiq; littore circũuenitur, ac præter hoc fluuio & fonte lenior est, frigidior tamen paludis æquore, eò quod non in stagni morem sternitur, sed per diffusiora lacus spatia, frequentius auris spirantibus agitatur. Varia autem sunt in eo piscium genera, ab alterius loci piscibus tam specie quàm sapore discreta: mediusque Iordanes fluuio secatur, vt notauimus cùm de Iordane ageremus. Oppidis amœnis & celeberrimis circunseptũ est, Capharnao, Tiberiade, Bethsaida, Bethsan, Gadara, Tarichee, Chorozaim, & plerisq; alijs. Siluas etiam nonnullis in locis, ad auroram præsertim, finitimas habet. In nouo testamento cum nauigatione Domini, tum vocatione & piscatione Apostolorũ, alijsque miraculis valdè celebratur. Hic dum Apostoli iubente Domino in dexteram nauigij rete miserunt, 153. magnos cœperunt pisces, quo numero (vt qui omnium piscium genera complectitur, sicut testantur qui de ani-

Num. 34. Deut. 3. Ios. 11. 12. 13. 19. Isai. 9. Ioan 6. 21. Luc. 5. Hieron in loc. Heb. lit. C. Ortelius in Synon. 1. Mac. 11. Ioseph. 5. antiq. 1. Nig. geog. Asc. com. 4. Vitr. c. 53. Egesip. de excid. Hieron. sub. 3. cap. 26. Plin. nat. hist. lib. 5. cap. 15. Bened in 13. cap. Ios. Ioseph & Egesip. loc. cit. & 5. bell. 4. Ioan. 21.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vide Hier. in 47 cap. Ezech.

mantium naturis ac proprietate scripserunt). significatum fuit; per Apostolicam prædicationem nobiles & ignobiles, diuites & paupe-res, & omne hominum genus, de mari huius seculi extrahendum ad salutem.

51.

HIC Iesus cùm turbæ irruerent in eum, vt audirent verbum Dei: ascendens in vnã nauim, quæ erat Simõnis, rogauit eum à terra reducere pusillum; & sedens docuit de nauicula turbas. Ibidem etiam, aut non procul inde facta videtur illa ex nauicula concio, cuius meminit. Matth. 13. Marc. 4. & Luc. 8.

52.

HIC Petrus in verbo Domini laxans rete, tram copiosam conclusit piscium multitudinem, vt rete rumperetur. Luc. 5.

53.

HIC Petrus ambulauit super mare; cumq; dubitans mergeretur, dextera Christi saluatus est. Matth. 14.

54.

GARISIMA, vbi Iosephus castra posuit, 20. stadiorum interuallo procul à Sephori. Iosc. in vita sua paulo ante finem.

5.

Matth. 14. Marc. 6. Ioseph. 3. bel. 18. Egesi. li. 3. excid. Hie. cap. 26. Liran. in Matth. 8.

TERRA Genesar, quæ & Græcè Genezareth. Regio est, natura, vbertate simul & pulcritudine tam admirabilis, vt naturæ magnificentiam hanc esse quis dixerit. Eius tanta temperies, vt omnium quæ terra profert conueniat diuersitati. Illic & quę frigore aluntur sese multipliciter effundũt, & quæ æstu fouentur, nullumq; pro vbertate sua negat arbustum.

56.

Ioſ 19. Hieron in præmio in Ionam. 4. Reg. 14.

GETHEFER, Getepher, Getacopher, aliâs Geth quæ est in Opher siue Oter aut Epher, haud grandis est viculus in secũdo Sephorim milliario euntibus Tiberiadem: vbi natus & sepultus est Ionas Prophera, cuius sepulcrum tempore Hieronym. adhuc, ibi ostendebatur. Quod autem additur quæ est in Opher, ad distinct onem aliarum Geth vrbium pertinet, ait Hieronym quæ iuxta Etropolim & Diospolim hodie quoq; monstrantur. Est autem Opher ciuitas regia, cuius fit mentio Ios 12:

Hieron in loc Hebr. lit. G vbi buſ wit hutus loci mẽtionem.

57.

HOMONAE A locus iuxta Tiberiadẽ. Iosc. in vita sua.

58.

IAFIE, siue Iaphie, aliâs Iasie, ciuitas; Iosue 19 quam fortè Hieronymus intelligit cùm ait Iaschie in tribu Zabulon: nunc vsque Ioppe vocatur, ascensus Iapho. in locis Heb. lit. I.

59.

IAPHA Galilææ oppidum Iotapatæ finitimum, contra expugnationem munitissimum. Nam præter naturam, qua tutum erat, etiam duplici muro cingebatur expugnatum tamen à Tito interempris in ciuitate, & quidem in primo congressu XV. millibus: captis autem 2130.

Ioſeph. 2. bell 25. & 3. bel. 11. & in vita ſua

60.

IANVA, villa in tertio miliario Legionis, contra meridiem. Hier. in loc. Hebr. lit. I.

61.

IECONAM, aliâs Iacanam, Iachanam, Iechonnam, Iecnal, Iecnam, Iecona, Hieronymo Iethonam, Hebraicè Iochneham. potens Carmeli vrbs, quam Iosue rege illius interfecto cepit, ac Leuitis attribuit.

Ioſ. 12. 19. 21. Hieron in loc. Hebr. lit. I.

62.

IEDABA, quæ & Iedala ciuitas. Ios. 19 fortassis eadem cum Iadela Hieronym, in loc. Hebr. lit. I.

63.

IEPTAEL, siue Iephtaël, torrens & vallis. Ios. 19. Hieron. in loc. Heb. lit. I.

64.

IOTABATA, aliâs Ionitera & Iacopata, quibusdã Ionapa, ac Iopsapata, ciuitas Decapolcos omnium Galilææ ciuitatum tutissima. Etenim paulo minus tota rupes est, ex alijs quidem partibus vndiq; vallibus immensis præceps, vt earum altitudinem oculis deprehendere cupientiũ, aspectus ante deficiat. Ab vna verò tantum Boreæ parte adiri potest, vbi per transuersum latus desinentis mõtis edificata est: quod quidem ipsum Iosephus Historiographus, cũ ex decreto ciuitatis Hierosolymitanæ in Galilæam dux missus esset, ac vtrique Galilææ præfectus, muro ciuitatis fuit amplexus, quo inaccessa essent hostib. superiora cacumina. Alijs verò circum montibus tecta, priusquam in eam peueniretur à nullo poterat conspici. Post longam ac difficilem oppugnationem, ac multas vtrinq; acceptas clades, dolo tandem à Vespasiano expugnata est. Iotapatenorum quidem quadraginta millia connumerata sunt excidij tempore ex pugnis mortuorum: mille verò ducenti, ac ipse Iosephus capti.

Ioſe. 2. bell. 23. & 3. bel. 4. 7. 8. 9. 10. 13. 14. 3. bell. 12. 6. bell. 15. in vita ſua. Egeſip. 3. excid. Hieroſo. 9. Brocard. iti. 4. & 5. Brei. ibid.

65.

LEGIO vrbs Episcopalis, sita ad Orientalem plagam montis Tabor, Hieronymo valde celebris: ab ea enim tanquam à notiori pleraſque aliorum locorum sumit dimensiones. Hieronym. in loc. Hebraic. lit. A. B. G. I. N. T.

VVil. Tyr. 14. bel. 12.

66.

Broc. iti. 4. Brei. iti. 4. Nice. hiſt. Eccleſ. l. 8. cap. 30. Niger. l. 3. Geogr. Aſ. pag. 509. Ioſep in vita ſua pag. 556. Hier. to. 1. epiſt. 16. ad Principiam. & to. 3. ad eandem in explanat. Pſal. 44. et ad Hedib. quæſt. 4.

MAGDALVM, Mariæ Magdalenæ castrum, vbi & nata ac sanata est. cuius domum etiamnum ibi videri ait Breidenb. Situm est in littore maris Galilæi, & ab Aquilone atque Occidente magnam habet planiciem. Vocatum autem Magdalum à turribus & munitionibus, quibus magnificè erat munitum: Vnde Hieronymus ob Mariæ Magdalenæ sedulitatem ac fidei ardorem eam Magdalenen, hoc est turritam, rectè vocatam asserit. Meminit huius castri Iosephus scribens Agrippam regem copias misisse, quæ id caperent: cæterùm eas obsidere illud non fuisse ausas.

67.

MEDALAA, aliâs Merala, ciuitas. Ioſ. 19.

68.

MEROMEnomen loci in excelso positi, in cuius regione contra Sisariam pugnatum fuit. Iudic. 5.

69.

MONTES, in quibus sita est Nazareth. VVilh. Tyr. 22. bel. 26. Vitriac. c. 58.

70.

MONTES ZABVLON. VVilhelm. Tyr. 21. bel. 26. & 11. bel. 22.

71.

NAALOL, aliâs Naalon. Hieronymo Naaloth, vrbs potens data Leuitis. Ioſ. 19. 21. Iudic. 1.

72.

In lo. Heb.

NAZARA, vsq; hodie in Galilæa viculus est, ait Hieronymus, contra Legionem, in quinto decimo eius miliario ad Orientalem plagam iuxta montem Tabor.

73.

Hieron. in 17. Matth. Brei. iti. 5. Iſai. 11. Hiero. to. 1. epiſt. 17. ad Marcel. et in 21. cap. Matth. Cant 2. Matt. 2. 4. 13. Luc. 1. 2. 4. Ioan. 1. 19. Act. 24. Hieron in loc. Heb. Theod hiſt. Eccl. lib. 3. c. 3. in noui. edi. eſt c. 7. Lucæ 4. Iſai. 61.

NAZARETH, quod interpretatur flos, pulcra ac florens Galilææ ciuitas est, Capharnaũ vrbi subiacens, ædificata super montem, quem coronæ instar ambit, duabus leucis à monte Tabor, trium autem dierum itinere ab Ierusalem distans. Hic beata Maria, candens flos virginum, nata est. Hic Christus Dominus noster & Saluator, gloria & corona nostra; vt flos campi (inquit Hieronymus) nasceretur in flore virtutum; conceptus & educatus est, ac viginti quatuor annis habitauit. Vnde & ciuitas hæc, ciuitas sua, & patria sua, ipse verò Nazarẽnus seu Nazaræus & Galilæus appellatus est. Sed & nos, qui nunc à Christo Christiani, apud veteres quasi opprobrio â Nazaræo Nazaræi, & à Galilæo Galilæi dicebamur.

Hic idem Dominus ac Saluator noster ingressus synagogam (quam nostri sæculi peregrini etiamnum extare referunt) legit illud Isaiæ: Spiritus Domini super me, &c. Ob hæc igitur, quæ in hac vrbe peracta sunt mysteria, Apostoli post Christi in cælos ascensionem B. Marię virginis domicilium, in quo ab angelo salutata, Christum saluatorem concepit, sacris vsibus dedicauerunt, & sacris etiam ibidẽ nonnunquàm operati sunt. Eodemque loco postmodum Dei genitrici peramœnum, & quod archiepiscopali cathedra præcelleret, excitatum fuit templum: in quo tria, ex rupe excisa, sunt altaria. sicut etiam in fine ciuitatis Archangelo Gabrieli templum ædificatũ fuit, vbi fons scaturit, qui ab incolis venera tioni idcirco habetur, quod puer Iesus matri suæ ministrans sæpe ex eo dicatur hausisse aquam.

Brei. iti. 5. Broc. ibid. Sal tom. 9. cap 7 Vide. hiſto. de origine. migratione. & agnitione ſacri ſacelli. olim B Matris Archangelo Gabrieli templum domicilium quæ prætio fixa eſt reſponſioni adhæretici de Apoſtolor. bel. 1. et 21.

Apologetica Franciſci Turriani ad libellum Petri Pauli Vergerij idolo Lauretano. Niceph. 8 hiſt. Eccl. 30. Hieron. in locis actuum Vitria. ca. 56. Tyr. 12 bell. 13. 13. bell. 2. 14. bell 12. 16. bell. 21. 17. in indice lib. prohibitor. lit. A. Fret. pag. 9.

Porrò quod ad sacrum angelicæ salutationis domicilium attinet: id cùm multo tempore hic frequẽtatum & in honore habitum fuisset, Palestina Christianam religionem repudiante, ab Angelis, admiranda ratione Flumen, quod illyrij oppidum fuit, delatum est. Verùm cùm incolæ nullam pretiosissimi thesauri rationem duxissent; tanquam indignis possessoribus ereptum est, ac eorundem angelorum opera, trans mare per aëra vectum, in nobilis cuiusdam fœminæ (à qua nomen Lauretanum hodieque retinet) sylua in agro Piceno, seu, vt Itali vocant, Recanatensi collocatũ est; vbi cum incredibili hominum pio rum concursu, honoraretur, factum est, vt ad eos exspoliandos, & necandos, in sylua sese latrones abderent, ac plurimos illuc commeantes interficerent. Quod scelus diua virgo excecrata domicilium suũ aliò transferri voluit. Ob eam causſam, in duorum fratrũ montem à sanctis angelis deportatum, & maxima hominum frequentia celebratum, donis ac muneribus pretiosis auctum & exornatum est: fratribus hac ratione maguum quidem quæstum facientibus, sed acerbè propter lucrum dissidentibus. Quapropter inde iam quartò in viam publicam Recanati translatum est, ac ibi sedem stabilem & quietam recepit. Quàm verò admiranda, quamque multa beneficia homines ibi consequantur, declarant locus ipse & templum, quo quatuor tantum muris sine fundamento admirabiliter consistẽtem ædiculam, cinxerunt; in quo præter innumerabilem tabellarum, cereorum, & aliorum munerum multitudinem, cernitur adhuc integra castissimæ virginis Mariæ à D. Luca depicta imago. VVeissenb. putat vrbem fuisse tribus Neptalim, ad occasum montis Thabor.

74.

HIC voluerunt Iudæi præcipitare Christum. Lucæ. 4.

75.

NEELA ciuitas, de qua Zabulon'alienigenas non valuit expellere. Hier. in loc. Hebr.

Universidad de Deusto
Biblioteca

76.

NOA, ciuitas & terminus tribus Zabulon. Iosue 19.

77.

PALMAE, de quibus Iosc.5.bel.4.circa medium capitis.

78.

RAMA, villa sub monte, qui à Nazareth protensus includit vallem Carmeleon, in colle excelso sita, iuxta viam quæ Sephoro ducit Tiberiadem. Brocard.itin.5.& 6.Breidenbach.itin.5.

79.

RASILINE, quod interpretatur caput aquæ, locus haud procul Tiberiade, vbi Salahadinus diebus aliquot castra fixit. 22. bel.16.Tyrius.

80.

REMMON, aliâs Remmono, id est, altitudo eius, vrbs sacerdotum aut Leuitarum in tribu Zabulon.Ios.19.1.Paral.6.

81.

RVMA, vicus Galilææ, patria duorum fortissimorum ducum Netiræ & Philippi. Ioseph.3.bel.9.

82.

SAAB, patria Eleazari filij Samæi, viri præ dicatione & memoria digni.Iosc.3.bel.6.

83.

SAFFA, vel Saffra, ciuitas in mõte sita à Nazareth tribus distans miliaribus, patria Zebedæi, Alphei & Iacobi atq; Ioannis Apostolorum, in quorum natiuitatis loco pulcra visitur Ecclesia: Ioannes de Monteuilla ca.4.& 20.Ioan.Pasch.in peregrinat.S.die 173.

84.

Brocard. itin.5. Breid ibid Luc.4. Homi.fer. 2.post Domm.oculi inter homilias Patrũ. Ioan. de Monte vil la.cap.20. Sal.tom.9. cap.7. Fret.pa.9.

SALTVS DOMINI, mons altus; vnde videtur mons Tabor & Hermon, ciuitas Endor, Naim, & Iezraël, atque tota ferè planicies campi magni Esdrelon. In montem hunc tradunt transisse Dominum, cum eum Iudæi volebant præcipitare, & subitò ad tactum vestis ipsius saxũ subterfugisse, & instar cereliquatum ac resolutum, quendam effecisse sinum, quo corpus Dominicum muniretur & reciperetur; tantæ vtique capacitatis, quantæ ipsum corpus Domini extitit quantitatis. In quo hodieque vniuersa lineamenta & rugæ vestis, quæ à tergo Domini erant, pedumque eius vestigia veluti manu sculptoris expressa seruantur.

85.

SARID, siue Sarith, ciuitas & terminus tribus Zabulon. Ios.19.

86.

SARON, siue Saronas, regio inter montem Tabor & stagnum Tyberiadis. Hier.in loc. Hebr.& Act.

87.

SEMERON, quæ & Semron, Sameron & Samaron, vrbs præpotens in tribu Zabulon, cuius Rex contra Iosue pugnans occisus est. Ios.11.12.19. Hieronym.in 1.Paralip.7.& in loc.Hebr.

88.

Ioseph.14. ant.10.& 11.17.ant. 16.18.ant. 3.2.bell.3. & 25.3. bell.1 & in vita sua.ac alibi. Egesip.li.1. cap.30. Hieron.in loc.Hebr. lit.A D.G. Broc.iti.5. Breid. ibid. Fretel.p.9. Pasch.itt. 174. Tyr.14. bell.12.

SEPHORIS, quæ olim Saphorine Iosepho iuxta nouam versionem Saphora, & secundum antiquam versionem, Autocratorida, Egesippo & Hieronymo Diocæsarea, Brocardo ac Breidenbachio Sephoron, Sephorum & Sephorus dicitur; vrbs est opulenta & totius Galilææ maxima, in meditullio regionis tutissimo loco sita, arce, portis, mœnibus, muriſq; firmissimis munita, & habens circa se vicos plurimos; Natalis, vt putatur, locus Beatorum Ioachim atque Annæ Deiparæ virginis parentum. Hanc Gabinius vnam ex Iudæorum curijs esse voluit: eandem Varus cœpit, & venditis sub hasta incolis incendio absumpsit: Herodes autem totius gentis caput & defensaculum fecit. Videtur quondam Cathedralem habuisse Ecclesiam: Nam Tyrius in Catalogo Pontificum Suffraganeorum Antiochenæ Ecclesiæ, inter Episcopatus Seleuciæ Diocæsaream secundo nominat loco.

89.

SICAMINVM, aliâs Epha, oppidum super mare, iuxta montem Carmelum, Cęsarea Ptolemaidem pergentibus. Ioseph.13.ant. 19.Hier.in loc.Heb.lit.I.

90.

SIMONIAS, vicus in Galilææ finibus, distans à campo magno sexaginta stadijs. Iosephus in vita sua.

91.

SOGANA, vicus Arabum, Gabaris 20.stadijs distans. Iosc.in vita sua.

92.

SOPHA, in terra Zabulon patria Malachiæ Prophetæ.

93.

SPELVNCAE circa Genesar lacum, quas Iosephus muniuit. Iosc.2.bel.25.

94.

TABOR, vrbs Leuitarum, Ios.19.1.Paralipom.6.

95.

Hieron.in loc.Hebr.et in 3.c.Ose.

TABOR, quem Septuaginta interpretes Itabyrium, alij Tabyrium, Polybius Mastoim

Polyb. li.5. Ioseph.4. bel.2.

stoim vocat; mons est pulcerrimus in medio Galilææ campo mira rotunditate ex omni parte æqualiter finitus, cuius altitudo triginta stadijs consurgens, quæ in mari nauigantibus procul spectandam se exhibet; ascensu difficilis & Septentrionali tractu inaccessa est: in vertice autem viginti sex stadiorum campestris planicies patet. Distat contra Orientalem plagam à Diocœsarea decem milibus, estque cœli temperie saluberrimus: vineis, oliuis, varijsq; arbustis & fructiferis arboribus totus vndique cõsitus: rore perpetuo vuidus:

Brocard. itin.5. Breid.ibi.

arborum frondibus versicoloribusque herbis semper viridis, atque suaui omnigenum florum odore fragrantissimus. Hinc magna ferarum, maximeque auium hic est frequentia, quarum & grato concentu amœnissimus est, & venatu celebris. Vt paucis dicam, totus hic mons pascendis oculis, reficiendisq; animis dicatus est: ideoque eum Christus Dominus meritò delegit, tum orationi, tum transfigurationi suæ quo sole lucidior & niue candidior refulgens coram Moyse & Helia cœlestis gloriæ æternæque beatitudinis aliquod specimen discipulis suis, Petro, Iacobo & Ioanni exhibuit. In cuius facti memoriam D. Helena his tribus Apostolis pulcherrimum hoc loco extruxit templum (quod ex VVilhelmo Tyrio apparet fuisse cathedrale) multamque reliquit pecuniam in subsidium eis, qui ibi manerent, locumque ipsum excolerent. Huic templo accesserunt postea duo monasteria, vt hic essent quasi tria, ex D. Petri desiderio, tabernacula. Quorum vnum inuenio fuisse Græcorum, atque D. Eliæ consecratum: verisimile est alterum fuisse Moysi dedicatum: vtrunque autem videtur habuisse Abbatem. Nunc trium horum templorum. & per ambitum planicies (quam Iosephus historicus quadraginta diebus muro circundedit) aliorum palatiorum, turrium, nobilissimorumq; ædificiorum grandes tantùm visuntur ruinæ, in quibus leones, aliæq; ferælatent. Fuit enim mons hic non solum fouendis mulcendisque sensibus idoneus, verùm etiam extruendis, quæ toti patriæ præsidio essent, munitionibus aptissimus. Vnde in libro Iudicum legimus, descendisse ab hoc monte exercitum Barac, pugnaturum aduersus Sisaram. Porrò, in ipso Dominicæ transfigurationis loco, iam hortus est, arboribus consitus, & fontibus irriguus, qui muro ambitur. Quo, qui pedem montis accolunt, propter religionem atque obseruantiam loci neminem accedere permittunt. Ex hisce fontibus crediderim oriri torrentem Cison, de quo supra 34.

Tyr. 3. contin.1. Iudic.4.

Psalm.88. Matth.17. Marc.9. Luc.9. 2.Petr 1. Niceph.8. hist.eccles. 30. Vitr.c.58. VVil.Tyr. 2.bell.13. 14.bell.12. 20.bell.13. 22.bell. 26. Fret. pa.9. Sal.tom. 2. cap.8, Ioseph.4. bell.2.

96.

SACELLVM, quod fuit ex parte Occidẽtali, contra Nazareth, ad pedem montis Tabor extructum, in loco, vbi Dominus discipulis suis dixit: Nemini dixeritis visionem hanc, &c. Matthæi 17. Breidenbach. itinere 5.

97.

HIC Christus curauit lunaticum. Marc.9.

98.

TACASIN ciuitas. Ios.19.

99.

Hieron in loc.Hebr. Ios.11. Num.34. Breid. itt.5. Ioseph.in vita. Ioan.6. Ioseph.3. bell 2. VVilh.11. bell.5.

TIBERIAS, ita appellata, ab Herode Tetrarcha in honorem Cæs. Tiberij, cùm olim Genereth, Cineroth, Græcè Τιβεριὰς, iuxta mare (quod & lacus Genezaret, qui ab ipsa ciuitate nomen accipit Tiberiadis) in longum in triuio sita, sub monte, in optimo agro Galilææ. Tiberiadi à meridiana plaga imminet mons tam propinquus mœnibus, vt sit pro aggere, vnde etiam tela conijci cõtra vrbem possunt. Ziegl. Vrbs insignis, metropolis & terminus Decapoleos, Galilææ rum maxima, vnde & mare Galilææ, estq; inferioris Galilææ terminus versus Orientem. distat à Tyro miliaribus triginta. Ibi Christus de telonio ad Apostolatum Matthæum euocat. In proximo locus est, vbi archisynagogi filiam à mortuis excitauit. Capta fuit à Benadad rege Syriæ; instaurata post ab Herode, & mœnibus circundata, magnificis exornata ædificijs, magnisque donata immunitatibus. Atq; ita mare & terra circumiacens ab ea nomen acceperunt. Vespasiano se dedit, cùm ille ad Iudæam expugnandam cum Romanorũ militũ exercitu venisset. Erat in ea proseucha Iudæorum & arx. Terra fertilis, pinguis, abũdans palmis, vineis & oliuetis; & in eius Australi parte sunt balnea, & aquæ calidæ ad morbos & medicinalia.

Matt.9. Luc.5. 3.Reg.15. Iose.18. antiq.4.et 3.bell.6. & in vita sua. Ioseph.2. belli.26. Breid.itin.5. Sal.tom.9. cap 9. Nicep.hist. Eccles.8. cap.30. vide supra num.18. Hieron.de vir.illustr. Ioseph.in vita.

Helena mater Constantini Tiberiadi τὸ Δωδεκάθρονον, hoc est, duodecim thronorũ templum statuit, quo loco Christus quinq; hominum millia pauit, vt auctor est Nicephorus. Intra vrbẽ soerus petri domo reperta D. Petro pulcrum constituit delubrum. Fuit hæc patria Iusto, qui etiam conatus est Iudaicarum rerum historiam perscribere, sed à Iosepho mendacij arguitur.

Post cùm à Christianis occuparetur. Episcopali sede, sed suffraganea insignita erat; nominatur à Tyrio Dominus Herbertus. Præfuit huic vrbi, primùm quidem Tancredus: post Hugo de S. Audemaro; tandem data fuit Iosecelino, qui strenuè eam rexit, & fines amplia-

VVil.Tyr. 14.bell.12. et 18.bel.6. VVilh.11. bel.5.& 22.

uit præstantissimè: quoniam Balduinus Hierosolymorum Rex in eius viri industria multam spem reponebat.

100.

VIA, quæ è Syria ducit in AEgyptum. Hæc via de Galaad veniens, transit Bethsaidam, Dothaim, cisternam Ioseph, iuxta montes Bethuliæ, ad sinistram montis Tabor procedens per campum Mageddo, siue Esdrelon, ascendit in montem Ephraim, & venit in Ramathaim Sophim, perque Gazam tandem ducit in AEgyptum. Per hanc viam venerunt Ismaëlitæ, qui emerunt Ioseph.

Brocar & Breidenb. Genes.37.

101. VICVS

Universidad de Deusto
Biblioteca

101.

VICVS MONTANVS, distans quatuor stadijs à Tyberiade. Iosep. in vita.

102.

VLAMA, villa in duocecimo Diocæsareę lapide contra Solis ortum. Hierony. in loc. Hebr.

103.

ZABVLON, validissima Galilææ ciuitas, quæ appellatur virorum, vicina Ptolemaidi, terminus Galilææ inferior ad Occidentem. Ad eam cùm Cestius dux Romanorum contendisset, & vidisset ciues quidem in proximos montes abijsse, vrbem verò ipsam rerum omnium copia refertam, data in prædam militi, quamuis miraretur pulchritudinem & elegantiam ædificiorum, tamen incendit. Hinc oriundus fuit Elon Iudex, mortuus & sepultus in Zabulon. *Ios. 19. Iudic. 12. Ioseph. 2. bell. 22. & 3. bell. 2. Iudic. 12.*

(···)

VRBIS

VRBIS

HIEROSOLYMAE, QVEM ADMODVM EA CHRISTI D. N. TEMPORE FLORVIT, ET SVBVRBANORVM EIVS BREVIS DESCRIPTIO.

PRÆFATIO.

CHRISTIANO LECTORI

Christianus Adrichomius S.

CVM historiæ veritas fundamentum sit & fidei, & intelligentiæ spiritalis, Christiane lector, rerum aũt gestarum historia absq; locorũ cognitione cæca sit, eorũ verò cognitio multũ lucis, tum historiæ veritati, tũ spirituali eius interpretatiõi præbeat, idcircò hoc in opere duo summa diligentia mihi obseruanda existimaui. Primò, vt Hierosolymæ, vrbium omnium clarissimę, totoq; Orbe celeberrimę, cuius frequẽtissima in sacris & profanis historijs fit mẽtio, verã ac viuã imaginẽ, sicut Christi ætate floruit, perfectãq; tẽpli, fama sup̃ æthera noti, ac æterna memoria digni, formã, ex sacrosancta Scriptura, & classicis scriptorib. atq; vetusta fideliũ traditione, in tabula Apelleo penicillo ad vnguẽ deliniarẽ: ac singulorum locorũ nomina, origines, situs, formas, & insigniores quasque eorũ historias Laconica breuitate describerẽ. Secundò, vt passionis CHRISTI loca, quę religiosè à maiorib. obseruata, etiã nunc à fidelibus magna pietate honorantur, suo quęq; loco collocarẽ, & quid in vnoquoq; perpessus sit, tanquã iam ante oculos gereretur, viuidè depingerẽ: depicta verò, dilucida breuitate explicarẽ. Hinc enim, quæ quantaq; nostri causa passus sit, & clarius intelligetur, & commodius memoria retinebitur. *Hierony. to. 3. epist. 27. ad Dardan. Operis huius ratio.*

Cęterùm, erunt fortassè, qui hoc nostrũ studium minus probabunt, quòd pleraq; ex maiorũ traditione habeamus; quibus respõdeo, etiam hic locũ habere posse insignem illam S. Hieron. Ecclesiæ Doctoris sententiam, omnium Catholicorũ ore probatã: Traditiones Ecclesiasticas, præsertim quę fidei non officiant, ita obseruandas, vt à maioribus traditæ sunt. Vt taceam interim nimis temerarium, imò prorsus impium esse, id nunc tandem velle negare, quod piè, quod semper, quod ab omnib. est receptum. Quicunq; ergò CHRISTI sanguine abluti, Christianũ ab eo nomen gerimus, atq; si nomini fides respõdeat, & vita à veritate nõ dissentiat, Christi meritis & gratia saluãdi sumus, credamus quod incorrupta & venerãda credidit antiquitas, nullatenus recedamus ab his, quę Maiores nostros sine superstitione celebrasse, totius Orbis cõsensu ad nos vsq; deuolutũ est. Grataq; animi pietate sępè ea recolamus loca, quæ passionis Christi memoriã salubriter nobis ingerunt: &, ad quæ hæc tabula nos manu ducit, fidei, mẽtisq; nostrę oculis eundem Dei filiũ, quasi ante nos prę̃sentẽ inspiciamus, penitusq; intueamur, maximo ipsum salutis nostræ vrgẽte amore, Paschali cœna in cœnaculo Siõ peracta, in hortum Oliueti progressum, præ imminentium afflictionũ angustia orare ac sanguinẽ sudare. Mox à scelerato Iuda tradi, à Iudęis, vt agnus à lupis, inter clamorũ armorumq; strepitus truculenter capi, vinciri, trudi, & ad domũ Annæ duci. Ibi alapa cædi. Inde ad Caiphę palatium trahi, inibi falsò accusari, damnari, cõspui, velari, palmis pugnisq; percuti, ac varijs modis tota nocte illudi & affligi. Manè per vrbis mediũ ad Pilati ædes rapi. Hinc ad Herodis pala- *Hier. to. 1. epi. 28. ad Lucinium. Passionis Christi Epitome.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dis palatium abduci,iterũq; accusari,ab eo sperni, illudi, ac morionis instar candida veste indutum,per aliã ciuitatis viam ad Pilatum reduci. Ibi denuò multorũ criminum accusari,nudari, dirè flagellari, purpura indui, spinis coronari, variè derideri, conspui,vellicari,alapis & arũdine percuti: sicq; tractatũ populo ostendi,ac morti adiudicari. Deinde graui cruce oneratum,acerbis & cruẽtis gressibus,populo omni spectãte,per magnã ciuitatis partem, perq; portam iudiciariam,& extra vrbẽ per arduam & petrosam viam,furenti militum violentia trahi, tundi,vrgeri,& ad Caluariæ montem perduci.Ibi rursus nudari,lassum felle potari, ipsoque meridie cruci adfigi,affixũ in altum erigi.In cruce autem per tres horas suspensum conuicijs modisque varijs irrideri,sitientem aceto potari,denique eum, qui vna sanguinis gutta Mundũ saluare poterat,per quinque vulnerum riuos suã toto cum sanguine vitam nobis effundere.In huius sanè rei figuram,olim serpentem æneum à Moyse in deserto erectum,aspicere debebant ij,qui sani & salui esse desiderabant. Ad hoc etiã spectaculum Pater cælestis fideles quasque animas euocans: Egredimini,inquit,filiæ Sion,& videte Regem Salomonem, imò plusquã Salomonem, in diademate,quo coronauit illum mater sua:natura quidem illa mater, corde aũt sæua eius nouerca, Synagôga.Similiter & CHRISTVS in cruce pendens clamat: O vos omnes,qui trãsitis per viã,attendite & videte,si est dolor sicut dolor meus.Nec solũ ad considerandum & meditandum hæc,sed & ad imitandum Deus in sacra Scriptura spirituali sensu interpretata nos hortatur,cũ ait:Inspice, & fac omnia secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est.Omnia siquidem vitæ præcepta, quæ Saluator noster toto prædicationis suæ tempore, cũ verbo,tùm exemplo nos docuit:ea vno passionis die in seipso expressit. Quare si Christum non solùm verbo,sed etiã opere imitari voluerimus,ex viua ipsius in monte Caluariæ crucifixi effigie, veluti ex aureo libro,qui nobili trium electissimarum linguarum titulo insignitus, & lanceæ, clauorũ,spinarum,ac flagrorum calamis in purissima Agni immaculati membrana,purpureo eiusdem sanguine conscriptus est,docti pariter & illiterati facili compendio pefectam Theologiam, saluberrima Medicinæ remedia, summam Iuris ac iustitiæ peritiam.Artium liberaliũ scientiam, Veræ humilitatis,obedientiæ,pietatis,charitatis,patientiæ,omnium denique virtutum perfectissima quæq; addiscere,& ad Christi amorem atq; imitationem inflammari possumus.

Num.21. Ioan.3.

Cant.3.

Thren.1.

Exod.25. Hebr.8.

Liber παντοῖος.

Sic B.Dei genitrix stans iuxta crucem,non solũ corpore,sed & corde per fidem, (quę in ea non vacillauit)filij sui vulnera pijs spectabat oculis:eaq; cõferens in corde suo,adeò confortata est,vt iam,quemadmoduum Ambros. ait,pro humani generis salute etiam mori esset parata.Sic Ioannes crucifixi latus lãcea aperiri,atq; inde manare sanguinem & aquam fixis oculis & vidit, & testimonium eius perhibuit:qua quidem consideratione tantũ profecit,vt hinc tandem absolutissimus Theologus, Sanctissimæq; Trinitatis aquilinus Contemplator euaserit.Sic latro cũ crucifixum videret & audiret,mox ad Christũ conuersus,ipsumq; confitens,& homicidij pœeam(inquit ille sacri nominis Heros)fecit martyriũ , & crucem mutauit paradyso. Sic & Centurio ex hoc spectaculo tantũ fidei accepit robur, vt sub cruce inclytus factus sit Christi Confessor,& postea etiam martyrio,vt ait Chrysost.sit coronatus. Quin & Thomas,crucifixi vulnera cõspiciẽdo & cõtrectando ita fide illuminatus est,vt Christum & Dominum & Deum suum profiteretur. Hæc cũ ita se habeant, & amor,vt Magnes ferrum attrahit, ita amorem illiciat, quis est, quæso,quem tam vehe-

Contemplatio Crucifixi. Ioan.19. Ambros.in Luc.c.23. Ioan.19.

Lucæ 23. Hieron.to. 1.epist.13. ad Paulin. Marc.15, Chrysost.in Mat.c.27 Ioan. 20.

vehemens Christi amor,imò ardor,ac flamma, non afficiat,inflammet, atq; accendat? Quis ergo non miretur,cùm morieti Christo omnes compatiantur creaturæ;Sol obscuretur,velum templi scindatur, terra moueatur, petræ rumpantur,sepulcra aperiantur,mortui resurgant;Quis dico non admirabitur,quis non obstupescet,solos duros & induratos Adæ filios, quorum causa moriebatur,hoc tanto beneficio non moueri?

Adamas durissimus ille lapis, hirci sanguine,ferrum ignis calore emollitur,& Christiana pectora plusquã adamantina & ferrea,Christi nec sangui ne nec igne emolliuntur : at Dei filium rursum sibimetipsis crucifigunt, ostentui habent, conculcant,& sanguinem testamenti pollutum ducunt. *Hebr. 6. 10.*

Ecquid dignius obtecro, quid iustius, quid æquius ac salutarius esse nobis posset, quam vt sic amantem redamaremus,atq; amatum imitaremur? Nam,si quid in hac re difficile,si quid graue videtur;illud amor suauc iugum Domini,leue ac facile reddit:Leuis est enim labor omnis amanti:ac iuxta celebrem S.Gregorij sententiam, Nihil adeò graue est,quod non æquanimiter toleretur,si Christi passio ad memoriam reducatur.Parua enim toleramus, si recordemur quàm dura verba, duriora verbera, durissima supplicia pro nobis ille passus sit,qui in capite tulit coronam,in oculis velamen, in auribus conuicia , in ore fel & acetum,in facie sputa & alapas,in genis vellicationem,in humeris crucem,in corde mœrorem,in visceribus cõcussionem,in corpore flagella,in membris extensionem, in manibus & pedibus perfossionem, denique à capite ad pedum plantas vsque innumera sustinuit vulnera & dolores. Vnde sicut quondam amarę aquæ Mara, iniecto à Moyse ligno in dulcedinẽ versæ sunt :ita omnis nostra tribulatio,si Christi crux adhibeatur,dulcescet,eiusq; fel in mel conuertetur. Harum enim Saluatoris nostri afflictionum meditatione fides illuminatur,spes roboratur,charitas inflammatur,virtutesque omnes augentur. *Gregor.in quadam epist. Isaiæ 1. Exod.15.*

Quamobrem non minus verè,quàm piè ignitis verbis ad idipsum nos prouocans Ecclesię lumen D.Augustinus,Inspice,inquit,vulnera pendentis,sanguinem morientis,precium redimentis,cicatrices resurgentis: caput habet inclinatum ad osculandum,cor apertum ad diligẽdum,brachia extensa ad amplexandum,totum corpus expositum ad redimẽdum. Hæc quanta sint cogitate,hæc in statera vestri cordis appendite,vt totus vobis figatur in corde, qui totus pro nobis fixus fuit in cruce.hucusq; Augustinus. Vnde non semel hæc meditatum esse sat sit, iuuet vsque recolere: decies, imò milies repetita magis ac magis iuuabũt.In cuius salutari passionis contemplatione etiamsi multum proficiamus, nunquam ad perfectam eius cognitionẽ perueniemus,sed semper nobis supererit, quod quæramus:cuius plena cognitio cœlesti patriæ reseruatur.Interim in his die noctęque contemplari,in his ociari ac negoriari,in his gloriari ac totos esse:his inuigilare,his indormire, his immori, Christianissimum ac maximè salutare est. Vale. *Augustin. li. de virginitate.*

LOCI ALIQVOT SACRÆ SCRIpturæ in laudem Ierusalem.

Threnorum II.

Hæccine est vrbs perfecti decóris,gaudium vniuersæ terræ?

Ezechielis V.

Hæc dicit Dominus Deus: Ista est IERVSALEM,in medio gentium posui eam, & in circuitu eius terras.

II.Paralippomen. VII.

Elegi locum istum mihi in domum sacrificij.

Psalmo LXXIII.

Deus autem Rex noster ante sæcula,operatus est salutem in medio terræ.

Esaiæ II. Mich. IIII.

De Sion exibit lex,& verbum Domini de IERVSALEM.

Apocalyp.XXI.

Vidi sanctam ciuitatem Ierusalẽ nouam,descẽdentem de cælo, à Deo paratã,sicut sponsam ornatam viro suo.

Tobiæ XIII.

Ierusalem ciuitas Dei luce splendida fulgebis,& omnes fines terræ adorabunt te.Nationes ex longinquo ad te venient : & munera deferentes, adorabunt in te Dominum,& terram tuam in sanctificationem habebunt.Nomen enim magnum inuocabunt in te.Maledicti erunt qui contempserint te: & cõdemnati erunt omnes qui blasphemauerint te, benedicti q; erunt,qui ædificauerint te.Tu autem lætaberis in filijs tuis,quoniam omnes benedicentur,& congregabũtur ad Dominum. Beati omnes qui diligunt te, & qui gaudent super pace tua,& qui videbunt claritatem IERVSALEM.Portæ IERVSALEM ex sapphiro & smaragdo ædificabũtur:& ex lapide pretioso omnis circuitus murorum eius.Ex lapide cãdido & mundo omnes plateæ eius sternentur:& per vicos eius ALLELVIA cantabitur.Benedictus Dominus qui exaltauit eam,vt sit regnũ eius in sæcula sæculorum super eam.Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IERVSALEM, SICVT CHRISTI TEMPORE FLORVIT,

ET SVBVRBANORVM, INSIGNIORVMQVE HISTORIARVM EIVS BREVIS DESCRIPTIO SIMVL ET LOCORVM, QVAE IESV *Christi & Sanctorum passione gestis q; decorata, ac religiosè à maioribus obseruata, & quasi per manus posteris tradita, adhuc pia à Christianis veneratione coluntur, succinctus Commentarius: per omnia cifrarũ numeris suæ nunc æditæ, & ad viuum expressæ topographicæ delineationi conformis ac respondens, CHRISTIANO ADRICHOMIO DELPHO Auctore.*

Loci originales vbi hæc plerumque plenius fusiusq; tractantur. *Psalm.47. & 86. Matt.4.5. Psal.73. Ezec.5.38. Hieron 16. Ioseph li.3. bell.Iuda. cap.2.*

I.

IERVSALEM, ciuitas Dei electa, sancta & gloriosa, fundata in montibus sanctis, loci eminentia, cæli soliq́ue fœlicitate cunctas Mundi vrbes superans, in totius Orbis & Iudææ medio ceu centrum & vmbilicus terræ sita est: & tanquam Regia inter omnes accolas, velut caput in corpore, eminet, splendidisq; ædificijs sicut Sol præ cæteris lucet. Tantaq; gloria illustratur, vt singulari quodã priuilegio vnicus olim electus à Deo locus, ac non tantùm fidelis cuiusque animæ, verùm etiam militantis Christi in terris ecclesiæ, deniq; & beatę illius in cælo triumphãtis exstiterit figura. Vrbs perfecti decõris, gaudium & exultatio vniuersæ terræ. Hæc circa annũ à Mundo creato, 2023. tempore Abrahami à Melchisedec rege condita, Hebraicè SALEM, Græcè verò SOLYMA vocata est: atq; ab eo quinquaginta annis possessa videtur. Quam deinde Iebusæi, à Iebusæo filio Chanaan prognati, occupauerunt à quibus Iebus, & Iebusæum aliquandiu dicta est. quo tempore eius regem Iosue occidit. Tenuerunt autem eam Iebusæi annos octingentos & viginti quatuor. tantumq́; vrbis fidebant firmitati, vt Dauide rege ipsam oppugnaturo, per contemptum cæcos, claudos, ac mutilos in mœnibus collocarint, dictitantes hos ad arcendum hostem sufficere.

Deuter. 16. 19. Psal.47. Thren.2. Genes.14. Ioseph.li.2. ant.Iudai. ca.3.& li. 7.bell. Iud. cap.8. Genes.10. Ios.10.15. 18. Iud.1.19. 2 Reg.5. 1.Para 11. Ioseph li 7. ant.cap 3.

At Dauid, cùm, diuina ope adiutus, ciuitate potitus esset, expulsis Iebusæis, eam per circuitum reædificans, arce muniens, & inhabitans, totius eam Iudææ prouinciæ Metropolim, ac Regni sedem & caput fecit: atque deinceps IERVSALEM, quasi IEBVSSALEM, b. elemẽto euphoniæ gratia in r. mutato; Græcè autem inflexo vocabulo HIEROSOLYMA appellata est. Sunt tamen qui scribunt à templo, quod Salomon in ea magnificentissimum construxit, Hierosolyma, quasi Hierõ Salomonis, nuncupatam. Nam Græci ἱερὸν templum vocant. Succedente tempore Salomon alijq; reges Iuda magnam ei accessionem adiunxerunt, illamq́ue validissimis portis, turribus, muris & fossis, item templis palatijs, præclarissimisq́ue ædificijs ita munierunt atque exornauerunt, vt totius Orbis inter vrbes miraculum esset, ideoq́ue silentio magis quàm infimo sermone honoranda sit. Hoc ornatu ac splendore annis quadringentis & septuaginta septem velut terrenus Paradisus floruit, habens circuitum quinquaginta stadiorum. & per gyrum vobis fossam in lapide excisam, sexaginta pedum profunditate, latitudine verò ducentorum & quinquaginta. in qua commorabantur hominum circa centum & quinquaginta milia. Verùm cùm principum populiq́ue impietas non modò templum idolorum abominationibus profanasset, sed etiam sanguine innoxio crudeliter effuso vrbem ad os vsque impleuisset, Diuina vltione vnà cum Templo principibus & populo, per Nabuchodonosor Babyloniæ regem (Dei autẽ flagellum) ita funditus euersa, ac septuaginta annis desolata fuit, vt Sion quasi ager araretur, & Ierusalem quasi aceruus lapidum esset, & mons templi quasi excelsa siluarum: vtque interea, teste Hironymo, nec auis volauerit, hec bestia pertransierit per eam. Posthæc, tem plo duntaxat ægrè extructo, portis, turribus & mœnibus carens, à Iudæis de Babylonica captiuitate reuersis, annos sexaginta tres inhabitata est. Cæterum à Neemia intra dies quinquaginta duos, ambitu triginta trium stadiorum, portis, turribus, validoq́; muro cincta, & postea à Machabæis, Herode, & alijs, per quã magnificè publicis ac priuatis ædificijs ornata, pristino nomine ac statu annis 524. gloriosa & pupulosa claruit: vicos, propter domorum frequentiam ac densitatem, habens multos & angustos. Quo tempore ibi, ceu in theatro, Iesus Christus salutem nostram operatus est: atque inde, velut à centro, Apostoli Euangelicam prædicationem, in vniuersum terrarum Orbem diuulgauerunt.

Hieron.to. 3.de loc. Heb.lit.I. Euſ.Euãg prap..9.

3.Reg.3. 5.6.7.9.10. & cat. Ioseph.lib.8. ant. cap.2.

Iosep con, Apion.li,1. Strabo Geograp.li.16.

4.Reg.16. 21.24.25. 2.Par.28. 33.36.

Mich.3. Ierem.25. 26.29.

Hieron.to. 3.tradit. Hebrai.in 2.Par.15, 1.Esd.1.2, 3 5.6. Neem.1.2. 3.4.5.6.7. 1.Mac.12. Ioseph.6. 13.14. Ioseph.6. bell.6. Ioſe. 1.bell. 13 &c. Psal.53. Isai.2. Mich.4. Actor.1. Mar.16. Psal.18.

Sed Titus Cæsar Romanus in occisionis Christi vindictam, anno post Christum passum trigesimo octauo, eam muro triginta nouem stadiorum triduò circũdedit, ac Iudæos ex omni tribu festum Paschæ ibi celebrantes, vrbe velut in carcere cõclusit. Vnde vrbs illa toti mundo admirabilis, facta est & spelunca latronum & sepulcrum mortuorum. Nam intestinis cædibus, fame, peste & gladio, vndecies centena Iudæorum milia in ea perierũt. ipsamq́ue vrbem totam Titus ita funditus eruit, vt qui ad eam accessissent, habitatam aliquando esse vix crederent. Tres autem turres Herodianas, nempe Hippicum, Marimme, & Phaselum, quę tam magnitudine, quàm pulchritudine, præter alias eminebãt, ciuitatisq; eam muri partem, quę eas ab occidenti cingebat,

Ioseph.6. bell.13 & 7.bell 14. 17.& 18.

Luc.19. Euseb.in Chron.& hist. Eccle. li.4.ca 6. Hieron.in loc. Act A post.li.II. Niceph.3 hist. Eccle. 24. Brocard. in descrip. loc terr.S. itin.6.

bat, inconcussa reliquit: tum vt esset castrum Romanis militibus illic custodiæ causa relinquendis, tum vt posteris indicarent, qualem vrbem, quàm ve munitissimã, Romanorum virtus obtinuisset. Sed post annos sexaginta quinque, Iudæis rursum rebellantibus. AElius Adrianus Imperator multa eorum milia deleuit, ac turres illas cum relicto muro penitus destruxit, iussitq́ue ciuitatem aspergi, sale. quo facto, iuxta Saluatoris Oraculum, non est relictus vrbis lapis super lapidem, ciuitatemq́ue, pomerijs eius plurimum contractis, denuò extruens, vniuersum montem Sion, vnà cum Palatio Salomonis, Reginæ, & domo saltus Libani: item Portam anguli, & castrum Assyriorum, totumq́ue eum borealem angulum, ad portam Sterquilinij & Portam Ephraim vsque, vrbis ambitu exclusit: montem autem Caluariæ, & Sepulcrũ Domini, quę prius extra mœnia fuerant, vrbis muro septentrionali inclusit & in fronte eius portæ, quà Bethleem ibatur, sue in marmore sculpsit, Iudæis eidem subiectis, hoc modo significãs, eos Romanæ potestati subiacere: quibus & edicto interdixit, ne amplius vrbem illam introirent, aut ex loco quopiam excelsiore eminus aspicerent, eamq́ue deinceps à suo prænomine AELIAM CAPITOLIAM nuncupari voluit. Post hæc verò à Christianis inhabitata, & Patricharhali sede insignita, successu temporis recepto nomine IERVSALEM, annis quingentis in Christiana Religione floruit.

VVilh.Ty. hist bel sa. li.1.ca.12. Vinc.c.55. Onuphr.in Chro.Ecc.

Porrò anno à Christo nato sexcentesimo trigesimo sexto, à Saracenis in Aegypto regnãtib. capta, & annis quadringentis sexaginta tribus possessa fuit.

Deinde anno Christi milesimo nonagesimo nono, à Christianis, duce Godefrido de Bullion, qui & primus vrbis murum transcendit, Idibus Iulij magna fortitudine ac summa vi expugnata est, feria sexta, hora 9. eadẽ scilicet die & hora, qua Christus mortuus est. tantaq́ue per ciuitatis plateas, vicos, & angiportus, ac ipso in templo, tùm ciuiũ, tùm eorum, qui ex vicinis & oppidis & suburbanis in eam confluxerant, facta est strages, tantaq́; sanguinis effusio, vt nemini nisi per interemptorum funera transitus pateret, ac talos tenus in occisorum sanguine graderentur, vtq́; ipsi victores à planta pedis vsq; ad verticem cruore maderent. Qui vrbe potiti, armis ac sordibus depositis, loca venerabilia, Christi præsentia, passione, resurrectione, & ascensione sanctificata, à fidelibus qui in Ierusalem habitabant, sibi ostensa, nudis vestigijs mira deuotione diebus septem circumierunt & deosculati sunt. Octaua autem die vnanimiter ducem Godefridum elegerunt, ac Regem Ierusalem creauerunt. At vir Deo plenus, humilitatis causa corona aurea, Regum more, in sancta ciuitate noluit insigniri. ea contentus, & illi reuentiam exhibens, quam humani generis Imperator in eodem loco vsque ad crucis patibulũ pro nostra salute spineam deportauit.

Vvil.Tyr. archi.hist. bel.sa.li.8. ca.5.18.19. 20 21 et li. 9 cap.1.2. & 9. Iacobus Vitria.ca.20. B.Salig in epi.ad Io. à Lotharin gia Cardi.

Basi.Hero. bel sa.cõt.

Sic itaque IERVSALEM à Christianis recuperata, ab eisdẽ per octoginta octo annos retenta fuit. Postea, anno nimirum millesimo centesimo octogesimo septimo, secunda octobris, ferria, sextadissidentibus, proch dolor, inter se Christianorum principibus, à Salahadino Aegypti Soldano per deditionem recepta est, sub eo pacto, vt liceret Christianis tantum efferre, quantum quisq; suis humeris posset, qui eam tenuit annis trecẽtis & triginta. Anno autem Domini millesimo quingentesimo & decimo septimo, à Selimo Turcarũ Imperatore inuasa, eodem murorum ambitu à Turcis etiamnum possidetur: qui eam Cuzumobarech, siue Cosbarich, hoc est, vrbem sacrã nominant. A prima itaq; eius fundatione, in præsentem vsque Christi annum millesimum quingentesimum octogesimum quintum, fluxerunt anni ter mille, quingenti, & viginti duo.

li.1.c.7.& li.6.ca.10. Matt.Palmerius in chron. Massæus in Chron. Onuph.in Chron.

LOCI INTRA vrbem.

PRIMA PARS VRBIS.

2.

MONS SION, qui aliàs MONS DOMINI, Item & MONS SANCTVS dicitur, cæteris montibus multo est excelsior, & in prolixitate directior: in modũ theatri forma semi circuli vrbem toto australi tractu ambiens. ac veluti specula in eminenti, soliq́ue fundata, & prærupta vndiq; rupe Diuinitus fundatus, planiciem habebat oppidi instar: amœnusq; existens valde, cæli excellentiam & delitias repræsentabat. Cuius verticem primò Iebusæi valida arce, ambitum verò eius firmis altisq; muris, portis & turribus munierunt. Quos cum Dauid rex expulisset, arcem & circumquaque muros, portas, ac turres multò munitiores reddidit, montisq; planiciem intrinsecus in plateas & vicos destinxit, atq; inibi sibi ac suis heroibus fortibus domos ædificauit, vocauit CIVITATEM DAVID. Quæ etiam à Iosep. CIVITAS SVPERIOR & PARS SACRA appellatur. Eundem montem Machabæi per circuitum reædificantes, solidis muris ac turribus altissimis munitissimum fecerunt: ita vt vi nunquam, sola verò fame capi poterat. vbi & multæ angustæ viæ, & frequentes ciuium ædes positæ erant. De monte hoc iuxta Prophetarum oracula lex ac lux Euangelicæ veritatis exiuit, & velut ab ipso capite in omnium gentium salutem per totum Mundi corpus effusa est. Quem cum Romani Dei nutu (seditiosis subitaneo quodam timore hinc inde à muro diffugientibus, & in cloacis se occultantibus) præter spem & sine sanguine cepissent, in angustias viarum strictis gladijs fusi, vnumquemque obuium, nullo habito discrimine trucidabant, domosq́ue totas, cum omnibus qui eò confugerant, igne admoto concremabant, in multas etiam domos prædæ causa irruentes, integras mortuorum familias, & plena (quos fames consumpserat) mortuis tecta offendebant, tetrum

Psal.2.23, Ioel.2.3. Ioseph.6. bel.6 et 15. antiq.14. Niceph.8. hist. ecc, 30. Broc.sti.6 Salig.to.6. cap 6. Isai.4. Basi.Hero, bel sa. cont. li.1.ca.8. 2.Reg.5. 1.Par.al.11. 15. Psa.47.86. Ioseph.6. bel.6i & 1. bel.1. 1.Mach.4.

Ioſe.7.bel. 5.& 16. Isai.2. Mich 4. Isai.49. Luc.2. Act.13. Ioseph.7. bell.16.

Universidad de Deusto
Biblioteca

autem aspectum illum abhorrentes, vacuis manibus egrediebantur, ac rursum obuios quosque transfigendo, & angusta viarum cadueribus obstruendo, totam ciuitatem sanguine diluebant, quæ, (Iosepho teste) cruore adeo fluebat, vt pleraque incẽsorum, cædium largissimus sanguis extingueret. Porrò ingruens nox cedes quidem minuit, incendium verò auxit. Postero autem die Titus intro ingressus, & alia, & ciuitatis munitiones ac turrium cautes miratus est, quas tyranni per dementiã sponte deseruerant. Conspecta denique solida earum altitudine, itemque magnitudine, subtilique singulorum lapidum compagine, quantumque paterent, vel quantum erigerentur, Deo, inquit, planè adiuuante pugnauimus, & Deus qui erat detraxit ab istis munimentis Iudæos. Nam quæ hominum manus, aut quæ machinæ aduersus istas valerent? tmultaque eiusmodi cum amicis collocutus est. Cæterum postea mõsiste vrbe licet exclusus, iterum ædificijs ornatus, & inhabitatus fuit. Nunc autem extra vrbem eorum ruinis plenus, pro maiori parte incultus iacet.

LOCI MONTIS Sion.

3.

ARX SION, antiqua & munita, in vertice montis Sion condita, & instar coronæ eum cingens, tutum erat PRAESIDIVM pro decõre & defensione ciuitatis & templi: ac quasi tantæ vrbis Capitolium. In hac prius habitauerunt Iebusæi. Quos Dauid vi eijciens, arcem occupauit, & accipiens ab Hiram rege Tyri lapides, ligna, & artifices, ædificauit ex ea firmum sibi PALATIVM, & domum cedrinam, ac Solium Regium. In qua quidem arce deinceps ipse Dauid, alijque Reges Iuda habitauerunt, ac ea pro regni sede vsi sunt. Ideoq; arcta militum custodia assiduè seruabatur, & passim vocata fuit Arx, Regia, & Domus Dauid: aliàs Sedes, Solium & Thronus Dauid: item Aula, & Domus Regis, &c. In hac arce crudelissimus tyrannorum Antiochus Syriæ rex, qui Græco vocabulo ἐπιφανὴς, id est, Illustris dictus, potius ἐπιμανὴς, hoc est, insanus dici meruit, posuit præsidium gentium: vnde tempore Machabæorum diu multumque iudæos afflixit. Quas cùm Simon Machabæus fame ad deditionem compulisset, arcemque ab idolorum sordibus, mundasset, intrauerunt in eam cum ramis palmarum, cymbalis, nablis, hymnis & canticis: & collocauit in ea viros Iudæos ad tutamen ciuitatis & regionis. Nunc verò eius ruinæ tantum visuntur.

4.Reg.23. 2.Reg.5.7. 11. 3.Reg.1. 1.Paral.11. 17. Ioseph.6. bell.6. Ierem.17. Luc.1. Aristeas l. de 72. interpret. 1.Mach.1. 1.Mach.13. 14.

4.

CARCER REGIVS, cum turri excelsa, quæ eminebat domo regis. In hoc carcere Ieremias, eò quod vrbem capiendam prophetaret, fuit clausus: & tandem ex eo capta vrbe, per Nabuchodonosor liberatus est.

Neem.3. Ierem.32. 39.40.

5.

CAESAREVM, & AGRIPPIVM. Regia domus, quam Herodes Ascalonita in superiori ciuitate sibi extruxit: ædificauit enim in regia sua duas ædes maximas ac pulcherrimas, marmore & auro fulgentes, quibus ne templum quidem vsquam conferri posset, easque Cæsaris Augusti, & Agrippæ generi eius, suorum amicorum vocabulis, vnam Cæsaream, Agrippam alteram nominauit.

Ioseph.1. antiq.11. et 1.bel.16. & 6 bel.6.

6.

COENACVLVM SION, situm circa medium montis Sion, magnum, stratum, & ornatum erat. in quo Christus in vltima Cœna agnum Paschalem cum Apostolis comedit, eorum pedes lauit, & mensæ accumbens sub panis vinique speciebus corporis & sanguinis sui sacramentum instituit. Inibi die resurrectionis (ianuis clausis ingressus) stans in medio discipulorum, eis sui lateris, manuum & pedum vulnera conspicienda præbuit, & coram illis comedit: deinde inflando dedit eis Spiritum Sanctum, simul & potestatem remittendi & retinendi quorumcunque peccata. Octauo post die hîc Thomæ Apost. lancea & clauorum vestigia videnda & palpanda exhibuit. Isthîc & post ascensionem Domini Matthias in Iudæ proditoris Apostolatum sorte subrogatus est. Ibidem die Pentecostes Spiritus sanctus vehementi cũ sonitu, ignearũ linguarum specie super centum viginti credentes descendit ac prima Petri concione ter mille Iudæi conuersi sunt & baptizati. Ibidem Iacobus frater Domini, cognomento Iustus, primus Hierosolymorum episcopus ab Apostolis est creatus: atque Stephanus, & reliqui sex diaconi sunt ordinati. Ibidem Apostoli primum celebrasse Concilium: & in sua diuisione, Apostolicum Catholicæ fidei Symbolum condidisse videntur.

Matth.26. Marc.14. Luc.22. Ioan.13. Ioan.20. Actor.1.2. Hieron.10. 1.epist.27. ad Eustoc. virg.& 10. 3.epist.1. ad Paulin. Niceph.li. 2.hist.ecc. cap.3. Act.6.5.

Eodem hoc loco Helena Constantini Imperatoris mater amplissimum longè lateque extruxit templum, in cuius postico Cœnaculum circumclusit. Quo in templo ætate Hieronymi ostendebatur marmorea illa Columna, cruore Domini infecta, ad quam in domo Pilati vinctus fuit, & flagellatus: cuius pars nunc monstratur in monte Caluariæ, pars altera olim Constantinopolim translata, nunc Romæ in S. Petri basilica Vaticana seruatur. Porrò in præfato Cœnaculi loco postea ædificatum est monasterium Franciscanorum sub Minoritarum: qui ibi per aliquot sæcula diurnis nocturnisque officijs Deo ministrauerunt. Cæterum anno Christi millesimo quingentesimo sexagesimo primo, Turcæ (Franciscanis in aliud Cœnobium intra vrbem translatis) ex eorum monasterio Palatium sibi fecerunt: locumque hunc in tanta habent veneratione, vt non nisi discalceati eum intrent.

Niceph.8. hist.ecc. 30. Hieron.10. 1.epist.27. ad Eustoc. Brocard. itin.6. Breid.12. Iul. Sal.tom.7. cap.2. & 3. Pasch.die 182.183. 184.227.

7.CY-

7.

Eccl.24 CYPRESSI montis Sion valdè excellentes: quarum liber Ecclesiasticus mentionem facit.

8.

Ioan.18. Thren.3. DOMVS ANNAE Pontificis, soceri Caiphæ. in qua Christus ab Anna de discipulis & doctrina sua interrogatus, cùm se publicè coram omnibus docuisse respondere, ob id à ministro alapa in maxillam percussus est. Vbi postea fabricatum est templum SS. Angelorum, in quo etiamnum Græci monachi Christiani habitant, & sacris officijs Deo seruiunt.

Breid.12. Iul. Pasc.d.193.

9.

Neem.3. Liran ibi. DOMVS FORTIVM, in qua olim fortes & heroes Dauidis habitabant. vbi etiam ceu in Palæstra, athletæ & pugiles exercitij caussa digladiationibus certabant.

10.

Niceph.2. hist. Eccle. 3.& 21. Euseb.in Chron. VVil.Tyr. bel.sacr. lib.8.ca.5. Breid.12. Iul. Sal.tom.7. cap.2. Pasc.d.181. DOMVS B. MARIAE VIRGINIS, in qua post filij sui mortem cum Ioanne Apostolo habitauit: vbi & eam anno post Christi ascensionem decimo quarto mortis soluisse debitum, atq; hinc in cælum migrasse veterum traditiones & scripta habent. Quæ quidem domus, deinde facta est Ecclesia B. Mariæ, totius Mundi prima. Qua per Romanos destructa, alia eodem in loco à Christianis extructa fuit. quam decõram fuisse, eius ruinæ hodie etiam probant. ipseq; locus, ne vlla maculetur immũdicie, stratis ordine lapidibus adhuc cingitur.

11

2.Reg.11. 23. DOMVS VRIAE, vnius ex fortissimis militibus Dauidis. cuius vxor Bethsabee in fonte (qui etiamnum ibi ostenditur) sese lauans, sua pulchritudine Dauidem, è solario domus Regiæ ipsam conspicientem, pellexit ad adulterium.

12.

Ioseph.6. bel.6. FORVM SVPERIVS. à quo & superior ciuitas aliquoties forum superius vocabatur.

13.

Act.21.22. GRADVS ARCIS seu castri. in quibus stans Paulus Apost. pro se causam dixit.

14.

Neem.3.12. Ioseph.15. antiq.14. GRADVS SION, per quos in ciuitatem Dauid ascendebatur.

15.

4.Reg.21. Neem.3. HORTVS REGIS, qui & Hortus Oxa dicebatur. in quo Manasses & Amon reges Iuda sepulti sunt.

16.

Bas.Hiero. 1.bel.fac.8. MELLO VORAGO ac vallis profunda & lata valdè, quæ montem Sion à ciuitate inferiori discernebat: atque à porta aquarum, occidentem versus vsq; ad portam piscium extendebatur. Ab hac voragine Dauid montem Sion per gyrum ædificauit ac muniuit. Huius concauitatem Salomon, vt commoda esset platea, coæquauit (vnde etiã Platea portæ aquarum vocatur) eamq; ædificijs ornauit. quæ collapsa ab Ezechia restaurata sunt. Hîc Ioas rex Iuda à suis seruis in descẽsu Sela occisus est. Iosep. autẽ ætate hæc vallis Tyropœon appellabatur, in quam, vt scribit, domus creberrimæ desinebant: eratq; latissima, & habitationibus hominum frequentissima. Verum nunc vorago ipsa tota repleta est, relictis tamen prioris concauitatis vestigijs.

Broc.iti.6. 2.Reg.5. 1.Par.11. 3.Reg.9.11. Neem.8. 2.Par.13. 4.Reg.12. Ioseph.6. bel.6.

17.

Neem.3. Matth.26. 29. Marc.14. 15. Luc.22.23. Ioan.18. PALATIVM CAIPHAE, & summi cuiusque Pontificis, amplum & angulare in quo habitauit olim Eliasib sacerdos magnus. In hoc palatio Iudæorum Principes congregati, inter sese consultabant, quomodo IESVM dolo caperent & occiderent: quibus ibidem à Iuda triginta argenteis est venditus. Postea etiam à Petro hîc ter est negatus, & coram Caipha in sacerdotum & seniorum Concilio à falsis Iudæorum testibus accusatus. quibus cùm nihil responderet, à Pontifice adiuratus, vt diceret, an esset Christus Dei Filius; cùm id confiteretur, quasi blasphemiæ conuictus, Pontifice à Concilio sententiam exigente, sexaginta sex vt (scribunt) seniores condemnauerunt eum esse reum mortis: & respondentes, dixerunt, REVS EST MORTIS. Quapropter mox à ministris in faciem est consputus oculis velatus, palmis pugnisq; cæsus, & prophetizare iussus, ac tota nocte varijs modis illusus, multisq; blasphemijs vexatus. Nullus mortalium in hac vita cognoscer, quæ quantaq; hîc nocte illa perpessus sit. Mane verò facto Iudæorũ principes rursum conuenerunt, vt eum morti traderent: vinctumque abduxerunt, ac tradiderunt Pilato Præsidi. Hoc loco postmodum Helena Imperatrix Petro Apostolorum Principi pulchrum constituit templum. quod posteri S. Saluatoris nuncupauerunt. idque nunc Armeni professione Christiani tenentes, sua in eo sacra Deo peragunt.

Pasc.d.194. Thren.3. Niceph.8. hist.eccl.30. Breid.12. Iul. Salign.10. 7.cap.2. Pasc.d.194. 195.196.

18.

Neem.3. PISCINA SION, quæ grandi opere constructa est.

19.

Ioseph.15. antiq.4. & 7.bel.13.15 PONS SION, qua per vallem è ciuitate superiori ad templum transitus erat.

20.

Psalm.86. PORTAE SION, quas diligit Dominus super omnia tabernacula Iacob.

21.

2.Par.63. PORTA SVPERIOR, per quam Ioas cùm in templo Rex Iuda esset coronatus, Iudæ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iudæorum Principibus stipatus, in Palatium regum Iuda ductus est.

22.

3.Reg.2.11. &c. 2.Par.24. & 26. Neem.3. Ioseph 7. antiq.16.& 13.ant.15. capit. 6. an. 17 Act.1. Niceph.8. hist.cc.30. Breid.12. Iul. Sal.tom 7. cap.2. Pasc.d.184.

SEPVLCRVM DAVIDIS, vnà cum agro Regalium sepulcrorum, quod in ciuitate Dauid magnificè in sublimi collocatum erat. in quo ipse Dauid, Salomon, alijque Reges Iuda, item & Ioiada Pōtifex, sepulti sunt. In hoc monumentum Salomon in sepultura patris sui Dauid maximas intulit diuitias. Quod posteà Hyrcanus Pontifex & dux aperiens, tria milia talentorum argenti inde extulit. Postmodum verò Herodes Ascalonita, Iudæorum rex, & ipse auferens ex eo thesauri vim magnam, cùm flamma inde exiliens duos satellites eius extinxisset, ab incepto destitit : & ad expiandum se, ipsum monumentum candido marmore ornauit. quod longo tempore ibi permansit. Vbi posteà Saraceni ecclesiam sibi construxerunt, quæ etiamnum extat: locumq; hunc mirè colunt ac venerantur : nec Christianorum quenquam illuc introire permittunt.

23.

Act.8.5. 22. Beda in martyrol. Breui.Ro. VVil.8.be. sacr.5. Briede.12. Iul. Sal.tom.7. ca.2. Pasc.d.184.

SEPVLCRVM S. STEPHANI protomartyris, Nicodemi, Gamalielis præceptoris Pauli Apostoli, & Abibonis filij eius. quorum corpora, cùm plus minus trecentis sexaginta annis prope Hierosolymam, in valle (vt videtur) Iosaphat, in obscuro ac sordido loco iacuissent, sub Honorio Imperatore cælesti reuelatione monstrata, inuenta, effossa, & suaui odore fragrantia, non sine miraculis summa celebritate hic prope Cœnaculum, & vrbis mœnia honestius tumulata sunt.

24.

2.Reg.6.7. 1.Par.16. Hiero.ibi. 3.Reg.8. 2.Par.5. Ioseph.7. antiq.4. Breid.12. Iul. Pasc.d.184.

TABERNACVLVM SION, pellibus tectum, quod Dauid rex fecit, & in colle montis Sion, qui dicitur Gabaon, collocauit, ac in eo arcam Domini maxima veneratione reposuit, constituitque sacerdotes & leuitas, qui iugiter per singulos dies, & vices suas coram arca Deo ministrarēt quæ annis quadraginta quatuor ibi mansit: donec à Salomone in templum transferreretur. Inibi & Dauid pro adulterio & cæde Vriæ agens pœnitentiam, septē Psalmos, quos pœnitentiales appellamus, composuisse dicitur. Vbi modò Indiani claustrum sibi fecerūt: in quo, ritu suo, Christo seruiunt.

25.

Zach.14.

TORCVLARIA REGIS. in quibus Regium vinum exprimebatur.

SECVNDA PARS vrbis.

26.

Psal.9.72. Zach.9.

FILIA SION, sic appellata, quòd in monte Sió veluti nasci videbatur; quæ & CIVITAS INFERIOR vocabatur, altera vrbis pars est : cuius frequens in sacra Scriptura & Iosepho fit mentio- Ioseph.6. bel.6.& alibi passim.

LOCI FILIÆ SION.

27.

Ioseph.13. antiq.9.et 6.bel.6.7. & 7.bell. 13.16.

ACRA MONS, qui in inferiori ciuitate olim eminens & vndiq; decliuis erat. cuius altitudinem posteà Simon Machabæus, non intermisso per triennium neq; die, neq; nocte populi labore, humiliorem fecit ac cōplanauit, vt solum templum omnibus in vrbe locis celsius emineret.

28.

Ioseph. antiq.10.

AMPHITHEATRVM, id est, Circus speculatorius, totus vndique rotundus. (qualis aliquando octoginta hominum milia capere poterat) vbi populus gladiatorum & bestiarum pugnas spectabat. quem Herodes senior, primus omnium Hierosolymis in campo maximo, sumptuoso opere conspicuum exædificauit. in quo ad spectatorū delectationem luctatores , & gladiatores pugnabant: vel leones, pardi, tauri, vrsi, apri, lupi, aliæue bestiæ ferocitate eminentes, modò inter se , modò cum damnatis hominibus committebantur. Vnde permulti capite dānati, aut in bellis capti, illic cum feris pugnando mortem oppetere cogebantur. Quo tempore Circus arena spargebatur, tum ne gladiatores diffluerent, tum, ne pugnantes occisorum cruore fœdarentur, vel ne cruor sparsus spectantibus esset horrori.

29.

Ioseph.15. antiq.14. & 18.an.8. Item 1.be. 3.4.16.& 6.bel.6.& alibi sæpe.

ANTONIA ARX firma & munita valdè, à septentrione templo adiacens. quæ olim ab Hyrcano Machabæo in rupe quinquaginta cubitis alta, & vndique abrupta, extructa, & Turris Baris vocata est. Hanc Pontifices à Machabæis orti vsq; ad Herodem incoluēre: vbi in cella ad hoc ipsum structa, sacra Pontificis stola seruabatur, præfecto arcis accendente ibi lucernam quotidie. Herodes maior regnum adeptus hanc arcem cùm oportuno loco cohibendis ciuibus, ne quid rerum nouarum per seditionem molirentur, sitam esse deprehenderet, eam magno sumptu instaurauit. & intus Regia magnifica instar Palatij & ciuitatis formata, & per quatuor angulos quatuor turribus excelsis (quarum tres quinquaginta, quarta verò septuaginta cubitis eminebat) communiuit, vnde totum templum videri poterat, eamque in gratiam M. Antonij triūuiri amici sui Antoniam denominauit. In qua Romani milites cum armis semper excubabāt, obseruantes ne quid noui populus festis diebus in templo committeret. Et sic tēplum ciuitati, templo autem Antonia castrum erat.

30.

Iose 2.bel. 14.& 7. bel.13.

ARCHIVVM, hoc est, tabularium, vulgò Cancellaria. domus scilicet, in qua vrbis

vrbis & ciuium acta, item chartæ publicæ ac creditorum rationes custodiebantur. quam seditiosi, fugientibus indè custodibus, incenderunt, vt cuncta creditorum documēta disperderent, omnesque debitores sibi adiungerent.

31.

Ioseph.12. antiq.6. 1.Mach.1. Dan.8.11. 12. Ioſ.13.ant. 9.

ARX Antiochi Epiphanis, alta & valida. quam post multorum ciuium cædem, vrbis & templi direptionem, pulcherrimorumq; ædificiorum incensionem, in inferiori vrbe super Acram montem ædificauit, ac firmis muris & turribus muniuit, eiq; Macedonicos milites præsidij loco imposuit, admixtis illis ex apostatis Iudæis scelestissimis quibusq;: à quibus iuge sacrificium triennio est ablatum, ipsaq; ciuitas annis viginti sex plurimum vexata fuit. Deinde verò Simon Machabæus arcem hanc expugnauit & diruit.

32.

Act.4.5. Ioſe.6.bell. 6.

CARCER CIVITATIS publicus, in quo Apostoli à Iudæorum primoribus inclusi, noctu ab angelo educti sunt. hunc Iosephus Betiso vocare videtur.

33.

Neem.3.

COENACVLVM ANGVLI. ædita domus angularis, vbi publicè fiebant cœnæ.

34.

Ioſ.15.ant. 14. Breid.14. Iul.

CRYPTA subterranea, ab Antonia ducēs in templum, quam fecit Herodes senior, imponens ei turrim : vt per eam occultè posset intrare templum, si quid per tumultum cōtra Regem vellet nouare populus. atq; etiamnum extat mirabilis & lata, sic quod sexcenti equi in ea commodè locari possent.

35.

Io.16.be.6. et 7.bel.13. Exod.18. Hieron.to. 3.epist.25. ad Fabiol. mans.11. Num.11. Deut.17. Act.4.5. Act.6.7.

CVRIA, Hebraicè Gasith dicta, quæ in inferiori vrbe antiquo ciuitatis muro coniuncta erat. in qua septuaginta Senatores & Iudices ordinarij, qui à Iudæis Sanhedrim, Græcè Synedrium, Latinè autem Concilium seniorum & Seniores populi vocantur, Reipublicæ negotia curabant, iura dabant, ambigua & grauiora. etiam aliarum ciuitatum iudicia definiebant, lites & controuersias dirimebant, & capitalia iudicia ferebant, exceptis duntaxat difficultatibus, quæstionibus, & causis Diuinæ legis Iudaicæq; religionis, quas summus Pontifex & sacerdotes determinabant. In hoc Consistorio Apostoli examinati, flagris cæsi, & prædicare prohibiti, ibant gaudentes à conspectu concilij, quòd digni habiti essent pro nomine Iesu contumeliam pati. Ibidem S. Stephanus coram concilio stans, facieq; Angelica fulgens, intentis in cœlum oculis, vidit cœlos apertos, ac gloriam Dei, & Iesum stantem à dextris Dei. vnde impetu eiectus extra ciuitatem, lapidatus est.

36.

Ioseph.2. bell.17.

DOMVS ANANIAE Pontificis, quam tandem seditiosi inflammauerunt.

37.

Breide.26. Iul. Sal.tom.8. cap.6 Iac.Vitri. cap.58. VVilhe.11. bell.sacr. 1.&15.bel. sacr.26. Pasc.d.197.

DOMVS S. ANNAE auiæ CHRISTI, in qua, vnà cū Ioachim coniuge suo, cùm festa Hierosolymis ageret, hospitabatur: vbi & vterq; obijt. Hic B. Maria virgo concepta est: atq; ibidem passionis Christi tempore mansit. Vbi postea pulchrum in honorem S. Annæ ædificatum est templum . quo nunc Turcæ turpiter abutuntur.

38.

Luc.16. Breid.14. Iul. Sal.tom.8. cap.6.

DOMVS DIVITIS. EPVLONIS, in inferno, iuxta Euangelicam historiam, sepulti. in qua ipsum habitasse fama à maioribus tradita ad nos peruenit. quæ alta muris, etiamnum Christianis peregrinis monstratur. Vnde constat Euangelium de diuite epulone & Lazaro hulceroso (cuius etiam nomē ibi exprimitur) non parabolam, sed rei gestæ esse historiam.

39.

4.Reg.11.

DOMVS MESSA. cuius in quarto Regum volumine fit mentio.

40.

Neem.3.

DOMVS NATHINAEORVM, qui lignа & aquas in templo ministrabant.

41.

Luc.14.

DOMVS PRINCIPIS Pharisæorum, in qua Christus hydropicum suo tactu sanauit: atq; in conuiuio tum suo hospiti, tum inuitatis salutis monita dedit.

42.

3.Reg.7.10. 2.Paral.9. Isa.22. Ioſ.18 ant. 5.6.7. Hieron.to. 3.epist.33. ad Suniam & Fretelā Eccl.2. Liran.in 3. Reg.7.

DOMVS SALTVS LIBANI, longa centum, lata quinquaginta, alta triginta cubitis. quam Salomon splendidè, & opulentissimè de polito marmore, lignis cedrinis, auro atque argento decoratis, ac desuper tecto plano cum deambulatorijs (vt & cætera domorum tecta in Palæstina fabricari solent) extruxit, intus verò viuidis variarum arborum & plātarum picturis tam artificiosè ornauit, vt earum folia agitari quodammodo viderentur. plantauitq; iuxta eam nemus & viridaria cuncti generis arboribus consita, fontibusq; irrigua, nec non viuaria ac piscinas fodit, in quibus eum omnis generis feras, aues & pisces continuisse probabile est. Erat autem domus hęc, domus epularum, & armamentarium, in quo arma bellica, item vnguenta, pigmenta, & aromata conseruabantur. quin & ducenta scuta aurea equitum, & trecentæ peltæ aureæ peditum, quæ fecit Salomon, in domo hac ab ipso reposita sunt. cuius etiam reliqua omnia vasa erant aurea. quò se Rex & nobiles serijs Reipublicæ negotijs peractis conferebant, atque epulis, lusibus, & obambulationibus animum oblectabant.

43.

Luc.7.

DOMVS SIMONIS Pharisæi, quæ adhuc ostenditur. in qua Christus mensæ ac-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Breid.14. Iul. Sal.tom.8. cap.6.

cumbens Magdalenæ peccatrici, iam pœnitẽti, ipsius pedes lacrymis riganti, capillis tergẽti, osculanti, vngenti, multũq; amãti, multa peccata remisit.

44.

Breid.14. Iul. Sal.tom.8. ca.7. Pas.d. 210. Beth. in descript. loc. passion. Christi feria 5.

DOMVS VERONICAE angularis. Hic Veronica lineum capitis sui peplum dedit Christo, quo faciem suam tergeret: cui Dominus facici suæ imaginem perfectè impressit, eique in amoris sui pignus reddidit. Quod in hodiernum vsq; diem Christi facie insignitum, Romæ in S. Petri Basilica, in Vaticano monte per Constantinum Magnũ extructa, grandi honore asseruatur: ac statis diebus populo ostenditur.

45.

Ier.39.

DOMVS VVLGI. vbi iaculationibus se exercebant, & publica conuiuia celebrabant, ac epulis, lusibus, & ambulationibus animum reficiebant.

46.

Ios.13. ant. 20. & 1. bell.3.

FORVM MAGNVM, quod in vrbis medio, Antoniæ arci adhærebat. in quo Alexander Iudæorum rex & Pontifex octingentos Iudæos (vxoribus in conspectu ipsorũ, & liberis in conspectu etiam matrum, necatis) crucifixit: idq; spectaculum ipse suis cum concubinis in Antonia Arce epulans potansque prospectabat, propter quã crudelitatem Crucida cognominatus est. Eodem in foro Herodes maior cum Parthis, Antigonum in regnum reducere conantibus, magno prælio conflixit. Porrò cùm in obsessa per Romanos Ierusalem iam fames totis regnaret habenis, totasque domos ac familias depasceret, & tecta plena essent mulieribus exanimatis, atque infantibus; viarum autem angusta senibus mortuis: (quippe coria scutis detracta, cinguli, calceamenta, & fœnum, matribus denique proprij filij assi, cibus erant) adolescentes ac iuuenes turgidi, velut vmbræ mortuorum, per hoc forum versabantur, & vbi quem casus occupauerat, decidebant. Cũque superstites ob multitudinem eos sepelire, insepultorum verò fœtorem ferre nõ possent, in vrbis valles eos ex muro præcipitabant. Quas circumiens Titus, vbi plenas cadaueribus vidit, altamq; saniem tabefactis corporibus defluentem, ingemuit: & extentis manibus Deum testabatur, factum illud suum non esse. Contumaces enim Iudæi pacem sæpius oblatam respuerant.

Ioseph. 6. bell. 14. & 7. bel. 7. & 8.

47.

Act.12. Eu. 2. hist. Eccl. 9. Niceph. 2. hist. Eccl. 12. Breide. 12. Iul.

FORVM RERVM VENALIVM, quod in superiori inferioris ciuitatis parte situm erat: vbi pisces ac variæ merces vendebantur. Hoc in foro S. Iacobus maior, frater Ioannis, cum suo Spiculatore, qui eum ad martyrium ducebat, primus Apostolorum ab Herode Agrippa capite truncatus cum sangui-

ne vitam profudit. In cuius honorem sibi postea insigne erectum est templum; quod nunc Iacobitæ Armeni inhabitant, atq; in eo Christum suo more colunt. Idem hoc forum iubẽte Floro præside milites Romani diripuerũt, ac passim obuios trucidauerunt: atque in vniuersas insilientes domos, cunctos in ijs habitatores interfecerunt.

Sal.tom.8. cap.4. Pas.d.181. Ioseph.11. ant.2. & 1. bel.14.15. 16.

48.

Neem.3.

FORVM SCRVTARIVM. vbi scruta, hoc est, attritæ vsu vestes, ac veteramenta omnifaria vendebantur.

49.

1.Mach.1. & 2.Mac. 4.

GYMNASIVM, id est, schola gentilitatis. quam Iudæorum pseudopontifex Iesus, qui gentilium more Iason vocari maluit, alijque apostatæ Iudæi, Antiochi Epiphanis permissu sub ipsius arce contra templum ædificauerunt, in qua populus leges & ritus gentium docebatur, & iuuentus, in Græcorum Philosophorum studijs ac disputationibus instituebatur: vbi & nudi atque oleo vncti in gymnicis luctationibus, in bellicis certaminibus, ludisque scenicis se exercebant. Eodem insuper loco dicti apostatæ EPHEBIAM, hoc est, Prostibulum formosorum iuuenum constituerunt, & pulcherrimos quosque epheborum in lupanaribus ponebant, vbi turpia fœdaque contra naturam peccata exercebantur. Quapropter multi à Dei lege ad gentiles ritus, mores viciaque defecerunt, venundati vt facerent malum: ita vt quidam sacerdotũ relicto templo Deique cultu, palæstrica exercitia discerent. hinc etiam inter Iudæos diuersæ ortæ sunt sectæ, Pharisæi nempe, Sadducæi, Essæi, &c.

50.

Liran.in Neem 3.

HABITACVLA SACERDOTVM. quorum Domus ab exteriori parte muro claudebantur: à parte autem anteriori habebant aspectum versus templum.

51.

4.Reg.11. Ios.20.ant. 15.

HABITACVLVM SCVTARIORVM, antè occiduam templi porticum extructum. vbi primo Iudæi, postea milites Romani in festiuitatibus stationes habebãt ad templi custodiam.

52.

Ios.15.ant. 10.& 17. ant.9.10. 13.14. Item 1.bel. 21.et 2.bel. 2.

HIPPODROMVS, hoc est, Circus oblongus muris septus, qui contra meridionalem regionem templi situs erat, in quo equi cursu, agilitate, & velocitate exercebantur: & athletæ spectante populo cursu pedestri, equorum, bigarum, trigarum, quadrigarum, hastiludio, aliáue dimicatione certabant. vbi Herodes rex in Augusti Cæsaris honorem quinquennale certamen instituit, propositis victoribus magnis præmijs. Idem moriturus è tota ditione sua cuiusque vici nobiliores Iudæorum, minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, conuocatos,

tos in hoc circo fecit concludi, vt post mortem suam omnibus illis ibi occisis, etiam inuita omnis Iudæa, omnisque domus illi illacrymaret.

53.

Genes.22. Mich.3. 1 Mach. 13 16 Isai.10.16. Ios 15.ant. 14 & 6. bell.6. Hieron.in Gen.22.& in 2.Par.3. citatur à concil.Nicen.2 Act. 4. 1.Par.21. Ios 7 anti. 13. 2 Para 3. 36.

MONS MORIA, qui alibi terra visionis, & mons templi, atque mons filiæ Sion dicitur, orientali ciuitatis muro prope adiacens, excelsus, saxosus, & vndique præceps atque decliuis erat. In hoc monte Abraham immolans filium suum Isaac, loco eius arietem cornibus inter vepres hærentem obtulit. Cuius rei imago (vt hoc obiter contra nostri temporis imaginum osores annotem) etiam tempore Gregorij Nysseni in vsu fuit. De hac enim imagine in oratione pathetica de pictura sic ait: Vidi sæpius inscriptionis imaginem & sine lacrymis transire non potui, cùm tam efficaciter ob oculos poneret historiam. Hũc ipsum montem Dauid ab Orna Iebusæo sexcentis siclis auri emit: & extructo in area eius altari, holocaustum Deo obtulit, quod ignis à cœlo consumpsit.

Eodem in monte postea Salomon templum Domino, magnitudine & pulchritudine excellentissimum ædificauit. Quod post annos quadringentos quadraginta & vnum à Nabuchodonosor destructum, & septuaginta annis desolatum, Zorobabel restaurauit. Idq; post annos quingentos octoginta sex à Tito demolitũ, ac plusquã trecentis annis desolatum, eodem in monte, multùm tamen per Romanos complanato, tãdem Christiani reædificauerunt. Quod postea à Saracenis, & iterum à Christianis, rursumq; à Saracenis occupatum, modo à Turcis possidetur.

Broc.iti.6. Salig.to.8. cap.8.

54.

Ios.6.bell. 6.7.&c.

MVRVS PRIMVS, qui & antiquus dicitur, tum propter valles imminentemque his desuper collem, in quo firmissimè Dauidis & Salomonis, aliorumq; regum largissimis impensis operi insumptis, structus erat, tum etiam propter sexaginta turres, in quas diuidebatur, validus & robustus erat valdè.

55.

2.Par.27. 33. Neem.3. 11. Liran in Neem.3 Ios.2.bell. 18.& 6. 7.bel.13.

OPHEL, quam Iosephus Ophlam nominat, erat turris enormi altitudine quasi nubi caput inserens, atque ARX munita, firmo muro cincta, tẽplo propinqua extra murum tamen, qui habitationem sacerdotum claudebat. In huius muro Ionatham rex multa construxit. Atque Manasses eousque vrbis muros reparauit. In hac habitabãt Nathinæi. In hanc fugiens Manahemus tyrãnus, captus est & occisus. Hanc tãdem Titi milites combusserunt.

56.

1.Mac.13. Ios.17.ant.

PALATIVM MACHABAEORVM, in præcelso loco ad occidentem templi ab eis ædificatum. ex quo vrbem, & quæ in ea fiebant contemplari volentibus, pulcherrimus & delectabilis patebat prospectus. Quod posteà Agrippa rex insigni amplitudine in Aulam sibi extruxit: vnde è suo triclinio quic quid in templo ageretur, spectabat. Quamobrem Iudæorum primates excelsum parietem ædificauerunt supra exedram templi interioris, ad Solem occiduum sitam, qui Regis prospectum impediebat. Id indignè tulit tam Rex Agrippa, quàm Festus prouinciæ Præses: qui etiam Præcepit eis parietem diruere.

14.& 20. ant.15. Itẽ 2.bell. 2.16.17.& 7.bell.15.

At illi rogauerunt, vt liceret sibi legatos eà de re ad Neronem Imperatorem mittere, dicentes se non posse viuere, si quid demoliretur de templi ædificijs. Quo impetrato, miserunt Ismaëlem summum Pontificem & Helchiam gazophilacem, simul & decem de suis primatibus. Nero autem, vxore sua Poppea pia femina pro Iudæis deprecante, & veniam gesti operis condonauit, & parietem sic manere permisit.

57.

Psal.37.& 72. Isai.1.50. 53.63. Matt.27. Marc.15. Luc.23. Ioan.18.19. Breid.21. Iul. Sal.tom.8. cap.7. Pas.d 180. Bet.fer.4.

PALATIVM PILATI, & præsidum Romanorum, quod ab aquilone Xysto & Antoniæ adhærens, omnibus ciuitatis ædibus multò amplius, pulchrius, & eminentius erat: & ad minus viginti octo marmoreis gradibus ascendebatur. Hic cùm Christus à Principibus populoque Iudaico, quòd populum peruerteret, tributa dari Cæsari prohiberet, se Christum Regem diceret, quodque seditiosus esset, falsò accusaretur, ac crucifigendus postularetur; huiusmodi sententiæ forma, vt ex vetustis annalibus prolatum inuenimus, à Pilato ad virgas condemnatus est: *Iesum Nazarenum virum seditiosum, & Mosaicæ legis contemptorem. per Pontifices & principes suæ gentis accusatum. expoliate, ligate, & virgis cedite. I lictor, expedi virgas.* Quapropter à militibus Pilati in atrium Prætorij ductus, corã vniuersa cohorte est nudatus, ad columnam ligatus, & crudelissimè flagris verberatus, totoq; corpore vulneratus ac laceratus. Deinde chlamyde purpurea circũdatus, spinis dirè coronatus, arundine in dextra data, irrisoriè vt Rex salutatus, & genu ante eum flexo adoratus, varijs modis illusus, consputus, genis vellicatus, alapis cæsus, ac super coronatum sauciumque caput arundine percussus. Quo loco in tantarum pœnarum Christi venerationem, speciosum posteà à Christianis extructum fuit templum Nunc autem habitat ibi Præses, qui Turcæ nomine Hierosolymis dominatur.

PRAEDICTI domus Pilati gradus Romam postmodum translati, etiam nunc sunt pro foribus templi S. Ioannis Lateranensis, in Cælio monte à Constantino Magno ædificati, atq; à Romanis Scalæ sanctæ appellantur, locusq; in eis olim Christi sanguine conspersus, cancellis est opertus: & quia Christus tempore passionis per eas bis ascendit, magna animi pietate viri ac mulieres flexis genibus easdem assiduè ascendunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

58.

3.Reg.7.9. 2.Par.8. Ioseph.8. antiq.5.

PALATIVM REGINAE. quod Salomon propè palatium suum ex pretiosis ac politis lapidibus pro vxoris suæ Pharaonis filiæ habitatione, heroicè ædificauit.

59.

2.Reg.7. 10. 2.Par 8.9. Ioſ.8.an.5. Broc.itn.6.

PALATIVM SALOMONIS, magnum & pulchrum nimis. quod in parte australi montis Moriæ pro habitatione sua è candido marmore & lignis cedrinis, multis columnis suffultum, magnificè sumptuosissimeque tredecim annis ædificauit: ac præterquam quod vndique admirabili auri atque argenti splendore exornauit, eius quoque vniuersa vasa fecit aurea. Eodem in loco postea Christiani reges Ierusalem palatium suum habuerunt, atque ibidem ordo militiæ templi initium sumpsit.

60.

VVilh.12. bell.sacr.7. Vitriac. cap.65.

PISANVM CASTRVM, validis fossis & turribus cinctum. quod in occidua ciuitatis parte à Christianis Pisarum Italiæ oppidi incolis, tempore quo terræ sanctæ tenebant dominium, constructum est. vbi primò Pisani, deinde Saraceni, nunc verò Turcæ à terræ sanctę perigrinis sacrilegum accipiunt tributum.

61.

2.Reg 20. 2.Par.32. Eccle.48. Brocard. itin.6.

PISCINA INTERIOR, grandis, quam Ezechias rex fecit in medio ciuitatis ad aquilonem templi. Fontis enim huius aquas è superiori fonte Gion per subterraneos canales introduxit in vrbem, & fecit eas scaturire in piscina hac: ædificauitq; ad eam puteum, vt totam irrigaret ciuitatẽ, ne populus in obsidione positus aquæ laboraret penuria.

62.

Ioan.5. Brocard. itin.6. Sal.tom.8. cap 5. & 6. Ioseph.6. bell.6. Ioan.5. Paſ.d.192 Hier.to.3. de lo.Heb. lit.B.

PISCINA, quæ vocatur Græcè PROBATICA, hoc est, ouina seu pecualis, eò quòd oues, aliæque pecuales litandæ, in ea lauabantur: Hebraicè autem Bethesda, (corruptè Bethsaida) id est domus effusionis, quòd aquę pluuiales ad eam confluebant. sita inter portam vallis & templum, ampla & præcipua erat piscina totius vrbis, quinque porticus habens. quam Rex Salomõ fecit pro ministerio templi, atque hinc à Iosepho stagnum Salomonis nominatur: in hac enim piscina Nathinæi lauabant hostias, quas tradebant sacerdotibus in templo offerendas. Hujus aquæ certis temporibus ab Angelo Domini mouebatur, & qui post eius motum primus descendebat in eam, à quacunque detinebatur infirmitate, sanus fiebat. Ideoque in porticibus eius iacebat multitudo magna languentium, cæcorum, claudorum aridorum, expectantium aquæ motum. ex quibus Christus sanauit hominem, qui triginta octo annos languerat Tempore Hieronymi ostendebantur gemini lacus, quorum vnus hybernis pluuijs solebat adimpleri: alter mirum in modum rubens, quasi cruentis aquis, antiqui in se operis signa testabatur. Sunt, qui existiment, hunc fuisse locum, vbi sacrum ignem quondam recondiderunt sacerdotes, quem cùm requireret reuersus Nehemias, eius loco reperit aquã crassam. 2.Mach.1.

63.

Isai.22. Ioseph.7. bell.24.

PISCINA VETVS. vnà cum amne, qui ex eo per totam ciuitatem decurrens in torrentem Cedron defluit.

64.

Io.14.ant. 8.& 15.an. 14.& 1. bel.5. Itẽ 2.bell. 15.16.& 7. bel.6.13.

PONS & Porticus cum portis, per quem è Xysto & ab Antonia trans vallem Cedron patebat accessus in templũ; quem primò fautores Aristoboli contra Pompeium: postea sedentiosi contra Florum, ne per Antoniam templum occuparetur, interciderunt.

65.

Neem.12.

PORTA CVSTODIAE. sic dicta, quòd aliqui Regis stipatores, Rege templum ingresso, custodiam ibi agerent.

66.

Neem.3. Lira.ibid. & in Ieremi.31.

PORTA EQVORVM, sic nominata, quod homines ad illum vsq; locum equitare poterant: sed inde dimissis equis, in templum pedites procedebant. à quo loco incipiebant Habitacula sacerdotum.

67.

Ioseph.6. bell.6.

PORTA ESSENORVM. Quæ ab Essenis nomen habens, in antiquo ciuitatis muro sita erat.

68.

Zach.14.

PORTA PRIOR. cuius Zacharias mentionem facit.

69.

3.Reg.7. Lira.ibid.

PORTICVS COLVMNARVM ante Palatium Salomonis sita, quæ quinquaginta cubitis longa, triginta verò cubitis lata erat, & validis suffulta columnis: in qua Salomõ iudicia communia tenebat.

70.

Ioan.5. Aug.ibid.

PROBATICA, hoc est, FORVM PECVARIVM, vbi oues, boues aliæque pecudes sacrificandæ, sub dio aut in macello venales erant.

71.

Act.25.26. Ioſ.2.bell. 15.16.17.

REGIA BERNICES REGINAE, sororis Regis Agrippæ. quæ cum fratre D. Paulum Cæsareæ coram Festo perorantem audiuit. & postea Hierosolymis vota Deo soluens, nudipes ante tribunal coram Floro in ciues sæuiente, frusta pro eis deprecata est.

72.

Ioseph 3. bel.9.

REGIA GRAPTE cognatæ Izatæ regis Adiabenorum quam ipsa sibi ædificauit. in qua

In qua postea Ioannes dux seditiosorum degens, suas ibi pecunias & tyrannidis spolia deposuit.

73.

Ioſ 20.an. 2.& 6.bel. 7.& 7 bell. 13. Euſ.2.hiſt eccl.12. Oroſius lt. 7 cap.6. Act.11.

REGIA HELENAE, quæ in Acræ medio eminebat. Hæc Adiabenorum, gentis vltra Euphratem habitantis, existens Regina, à gentilismo ad Iudæorum religionem conuersa, Hierosolymam habitatum commigrauit. vbi Christiana facta, cũ magna illa fames (quam Agabus futuram prædixerat) sub Claudio Cæsare in vniuerso terrarum Orbe, maximè verò in Iudæa vigeret, suis impensis magnam frumenti vim ex Aegypto delatam, Hierosolymæ egenis distribuit.

Ioſ.6.bel.7.

74.

REGIA MONOBAZI regis Adiabenorum, filij Helenæ, quæ in orientali ciuitatis parte sita erat.

75.

3.Reg.5e 6.7.8.9 2.Par.2.3. 4.5 7. Ioſ.8. antiq.3. Ariſteas l. de 72.interpret. 4.Reg.25. 2.Par.36. 1.Eſ.3.5.6. Ioan.2. 2.Mac.3. Ioſ.2.bell. 17 & 7. bell.10. 1.Mac.1. 4.6.13.

TEMPLVM DOMINI, aliàs Domus Domini, & Sanctuarium dictum. quod Salomon rex pacificus ex præparata à patre suo Dauide materia; & ex electis, sectis, ac politis saxis & lignis de Libano monte succisis, plusquam centum quinquaginta trium milium hominum opera in monte Moria sine vllo securis aut mallei sonitu, septennio exædificauit, vsque adeò intus & extra fulgenti auro sumptuosum ac magnificum, vt totius Mundi miraculum haberetur. De cuius admirabili excellentia nihil dici potest, quod non sit infra eius dignitatem. Hoc templum, cùm id Salomon dedicaret, nubes & gloria Domini impleuit: & ignis è cælo missus sacrificia in eo oblata deuorauit. Quin & Deus oraculo tum respondit: Sanctificaui domum hanc, & elegi locum istum mihi in domum sacrificij. Quod ad introitum templi huius attinet, is contra ac nunc moris est, ad Solis ortum, posteriora verò eius ad occasum respiciebant, vnde & hic sacerdotes vnà cum reliquis Iudæis ad Occidentem versi orabant, & Dei cultum summa cum reuerentia peragebant, donec Regum populique Iudaici imperate idolorum spurcitijs aliquoties profanaretur, quod aliquoties factum esse, sacræ historiæ commemorant: vbi etiam celebris memoria est, quod post annos à prima eius fundatione quadringentos quadraginta & vnum, Dei vltione per Nabuchodonosor Babyloniæ regem penitus est combustum, destructum, ac septuaginta annis desolatum. Deinde verò, vt ibidem narratur, illustris Iudæorum dux Zorobabel de quadratis & dolatis lapidibus, ligniſque imputribilibus eodem in monte annis quadraginta sex templum magnificè instaurauit. Et hoc etiam tantæ erat æstimationis, vt per vniuersum Mundum honoraretur, ac vndiq; maximis Regum & Principum muneribus honorarijsque illustrare-

tur. Quod post annos trecentos quinquaginta quatuor ab Antiocho Epiphane Rege Syriæ spoliatum, ac idolis pollutum, tertio contaminationis anno fortissimus Iudæorũ dux Iudas Machabæus purgauit: eique vasa aurea & Dei cultum restituit. ac ne iterum à gentibus contaminaretur; in modum Castri altis fossis, firmis & excelsis muris, ac fortissimis pulcherrimisque portis & turribus per circuitum muniuit. in quo à centum & viginti millibus gentium diu obsessus expugnari non potuit. Centesimo autem ferè post anno, cùm id inclytus Romanorum dux Pompeius Magnus oppugnans, magna vi expugnasset. in ipsa irruptione duodecim Iudæorum millia in eo interfecta sunt: ipse verò Pompeius vnà cum suis comitibus vsq; ad sancta sanctorum ingressus mensam, candelabrum, aliaq; cuncta ex auro ibi fulgentia, & in sacræ pecuniæ thesauris duo talentorum millia inspiciẽs, nihil eorum ethnicus ille princeps præ pietate attigit: sed sequenti post excidium die ædituis templum purgare, & legitima ac solennia sacrificia celebrare mandauit. Hoc ipsum templũ postea relapsum Herodes Ascalonita Iudæorum Rex annis nouẽ cum dimidio, sumptuosis ædificijs reparauit & exornauit. Et iuxta Aggæi quidem prophetæ vaticinium (vt & Ecclesia præfertur Synagogæ, & auro legis, sanguis Euãgelij pretiosior est) maior fuit gloria templi huius secundi, quàm fuerat primi: eò quòd Christus sua præsentia, doctrina, & miraculis hoc glorificauit. In eo namq; puer à parentibus oblatus est. Inibi in medio doctorum sedit. In eius pinnaculo à Diabolo est tentatus. in eo sæpe est concionatus, atq; à Iudæis est vexatus. Quæ quidem omnia, vt multum ad templi gloriam faciunt, ita nihil ei contulerunt, quin idipsum templum, anno à fundatione sua sub Zorobabel, quingẽtesimo octuagesimo sexto, per Titi Cæsaris milites post duium cruentumq; conflictum maxima fortitudine ac violentia est expugnatum, ac circũ altare holocausti tanta Iudæorum cædes facta est, vt per gradus templi, torrentis instar, interfectorum sanguis proflueret. ipsumq; templũ in primo prælij furore per militem quendam, Diuino quodam motum impetu, non expectato cuiusquam edicto, sed inuito Cæsare, face est incensum: illoq; incendio opus omniũ quæ visa aut audita sũt maximè admirabile, totiusq; Orbis ornamentum decimo mensis Augusti die concrematum est: eodem videlicet mense & die, quo primùm à Babyloniis templum fuerat combustum. Cumq; vorax flamma vndique strideret, Cęsar cum suis ducibus intrò ingressus, & sanctũ templi, & quæcunque illic erant aspexit: ea quidem fama quæ apud alienigenas erat meliora, iactatione vero & opinione domestica non minora, quod eodem iubente postea est dirutum, & omninò solo æquatum. Verùm enimuerò post annos saxaginta quinq; Iudæis denuò rebellãtibus, & eodẽ hoc loco templum restituere volentibus, Aelius Adrianus Imperator quinquaginta & octo corũ myriades, hoc est,

Aggai 2. Hier to.3. epiſt.26.ad Fabiolam. Luc.2. Matth.4. Ioan.7.8. 10.&c. Ioſe.7.bell. 9.10.18. Euſeb.in chr.& 4. hiſt eccl. Nicep 3. hiſt. eccl. 24. Dion.Oro. lib.7.l.13.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quinquies cẽtena & octoginta milia vno die interfecit, & residua Hierosolymorum ædificia prorsus destruxit, atque montem Moria, in quo templum ædificatum fuerat, multùm complanauit, & in planiciem redegit, eiusq; rudera & terras in vallem Iosaphat ac torrentem Cedron proiecit, ne vrbs montis & templi præsidio confisa, Romanis amplius rebellis esset. quin & in Iudæa arces quinquaginta diruit, & vicos nongentos octoginta ferro & igni vastauit. Sed Imperator Iulianus Apostata post annos ducẽtos viginti septem vt Christi oraculum, quo de templo prædixerat non mãsurum lapidem super lapidem, falsum esse ostenderet, data Iudæis ex publico ærario pecunia, mandauit eis templum de integro restaurare, ibiq; iuxta Moysi legem sacrificare. Læti ob hoc Iudæi ex omnibus Mundi prouincijs Hierosolymam confluxerunt, ac Christianis atrocia comminantes, peritos architectos, lapides, ligna, calcem, gypsum, cementũ, omnemq; materiam, & instrumenta ad ædificium necessaria cõpararunt, argenteos quoque fieri curarunt ligones, palas & sportas: locumq; ipsum splendidè purgarunt, tanta alacritate, vt eorum mulieres etiam monilia sua omnia in structuram eam impenderint, ac rudera è loco gremijs suis exportarint. Cumque apertis & purgatis iam fundamentis, postero die ædificationem inchoaturi essent, nocte ea vehemens procellosæ tempestatis ventus calcem, gypsum, ac materiam totam longè lateq; dispersit. Insuper terræ motus ingens vniuersa veterum templi fundamentorum saxa excussit ac dissipauit, ædes omnes templo vicinas disturbauit, permultosque Iudæos oppressit. Cùm autem, qui supererant manè iterum ædificare aggrederentur, ignis cælo demissus, itemq; flamma è templi fundamentis erumpens, plures quàm anteà Iudæos vel operi instantes, vel qui spectatum eò venerant, consumpsit: atque malleos, secures, serras, ligones, deniq; omnia opificum instrumenta per totum illum diem incendio in cineres redegit. Iudæis adhuc pertinacibus, proxima nocte fulgens Crucis signum in cælo apparuit, omniumque Iudæorum vestes cælitus Crucis figuris signatæ, & (tanquam cælum stellis) impletæ sunt: quas cùm illucescente die eluere delereq; conarentur, id nullo modo poterant. Sicq; deterriti & confusi inaniter cœpta simul & locum reliquerunt. Eorumq; impio conatu Diuinum oraculum non modò factum irritum, sed vel maximè impletum atq; confirmatum fuit.

Mor. 13. Ruffin. in Eccl. hist. eccl. l. 10. c. 37. 38 39. Soc. 3. hist. eccl. 17. Theod. 3. hist. eccl. 17. Soz. om. 5. hist. eccle. 21. Nicep 10. hist. eccl. 32. 33.

Et Iudæis quidem hac ratione ab incepto opere repulsis, Christiani nihilominus eodem in loco ædificare non timuerunt. Opere enim rotundo & Græco labore ex magnis, sectis, & politis lapidibus, præcellenti forma amplum & prælatum, plumboq; tectum ibi templum erexerunt, quod per aliquod sæcula Patriarchali cathedra decoratum, ac vero puroque Dei cultu celebre: tandem à Saracenis inuasum, ac spurco Mahumeti cultu annis quadringentis sexaginta tribus contaminatũ fuit.

Porrò anno Christi millesimo nonagesimo nono idem hoc templum, muro licet, & turribus, & portis validioribus apprimè communitum, à Christianis, duce Godefrido de Bullion, forti animo violenter expugnatum est: factaq; intra templi ambitum decem milium Saracenorum strage, cuncta eius superficies occisorum cruore redundauit. Quo in loco Godefridus egregium mox Canonicorũ Collegium instituit, eisque ampla sacerdotia, quę Præbendas vocant: simulque & honesta circa templum domicilia assignauit, qui diurnis & nocturnis officijs ac sacrificijs Ecclesiastico more annis octoginta octo ibi Deo ministrauerunt. Quibus transactis; ob perniciosam Christianorum Principum, proh dolor, discordiam, à Saracenis id rursum occupatum est, qui in eius summitate, pro suo more, dimidiæ lunæ formam posuerunt, atque in atriorum loco ficus & oliuas plantauerunt. Idem à Turcis nunc possessum, detestabili Mahumetico cultu polluitur. à cuius ingressu Christiani capitali Turcarum decreto arcentur. Nam si Christianorum quispiam id intrasse fuerit deprehensus, statim aut Christi fidem solenniter cogitur abnegare, aut publicè securi caput submittere,

VVil. Tyr. lib. 8. hist. bel. sacr. c. 20. & l. 9. cap 9. Brocard. itin. 6. Breid. 14. July. Sal. tom. 8. cap. 4 8. Pasch. d. 192.

PRIMA PARS Templi.

76.

SANCTVM SANCTORVM, quod ob insignem loci sanctitatem, etiam Sancta sanctorum, item & ORACVLVM, & Domus interior vocatur. intimum erat templi penetrale & Adytum; longum cubitos viginti, latum totidem, altum verò cubitos centum & viginti. Cuius pauimentũ primò marmore stratum, ac desuper tabulis abiegenis vestitum erat, quæ laminis aureis tegebantur. Parietes autem de politis facti lapidibus, & intrinsecus cedrinis vestiti tabulis, laminis quoque desuper operti aureis, (quæ clauis aureis erant affixæ) Diuino prorsus opere splendebant. in quibus sculpti Cherubim, gemmę, palmæ, flores, ac cælaturæ picturaque variæ, cælipulchritudinem repræsentabant. Quin & tectum laminis aureis coopertum, in summo, ne ab insidentibus auibus polluceretur, aureis verubus horrebat acutissimis. Sacrosanctum hoc Sanctum sanctorum, propter Diuinam loci Maiestatem, semel in anno solus introibat Summus Pontifex, idq; in festo expiationis. quod die Iudæi omnes ieiunare, seque affligere debebant. Tum autem maximus ille Dei sacerdos, Christi personam singulari ritu præfigurans, pro suis totiusque populi peccatis sanguinem vituli extra castra cõbusti offerebat. Qui si vel somnio pollutus esset, introibat substitutus ab eo vicarius.

Exod. 26. Leuit. 16. 23. Num. 19. 29. 3. Reg. 6. 2. Par. al. 3. 4. 5. Heb. 9. 13. Ioseph. 6. bell. 6. Hier. to. 3. epi. 26. ad Fabiolã de vest. sacer. Liran. in 3. Reg 6. et in Heb. 9. Ioseph. 19. antiq. 8.

PARTES

PARTES SANCTI Sanctorum.

77.

ARCA FOEDERIS, quæ Dei mandato de lignis sethim imputribilibus in de serto à Moyse facta, & puri auri laminis intus & foris contecta, in sancti sanctorum medio sicut Sol, auri splendore coruisca, fulgebat. Cuius supereminens pulchritudo est admiranda potiùs, quàm verbis explicanda. In hac arca summa cum Religione seruabantur duę tabulæ lapideæ, continentes decem præcepta Dei digito inscripta; item vrna aurea habens manna; & virga Aaron quæ floruerat, & liber Deuteronomij. Mansit arca in hoc loco annis circiter quadringentis triginta. Tempore autem captiuitatis Babylonicæ Ieremias Propheta eam Dei iussu vnà cum Altari incensi & igne perpetuo, in Nebo montis spelunca omnibus ignota abscondisse in Machabæorum libris scribitur. Hebræi verò per Nabuchodonosor in Babylonem translatam esse censent. Quam quidam nũquam inde reportatam, sed post reditum à captiuitate aliam in eius locum à Iudæis factam esse: quidam verò cum alijs quinq; milibus & quadringentis illis aureis & argenteis templi Hierosolymitani vasis à Nabuchodonosor in templo Bel Dei sui positam, ac diuinitus (vt olim in Philistęa) præseruatam, post septuaginta captiuitatis annos vnà cum eisdem à Cyro Iudæis reuersuris restitutam esse existimant. Porrò post excidium Ierusalem, Titus & Vespasianus Arcam fœderis, & duas tabulas legis, cum virga Moysi, & virga Aaron; item mensam auream, & panes aliquot propositionis, Candelabrum quoque aureum, ac quatuor columnas, è Hierosolymorum templo Romam traducta, in celeberrimo, quem insigni pompa de Iudæis egerunt, triumpho, tota vrbe spectante, inter alia spolia à Iudæis portari fecerunt: Simone Gioræ F. seditiosorum duce, ac septingentis Iudæis (qui ex omni captiuorũ numero selecti, iuuenili corporis proceritate ac decore præstabant) captiuis, seminudis, manibusq; vinctis triumphatorem & spolia præcedentibus. Cuius triumphi vsq; hodie perenne Romæ via sacra, iuxta Pacis templum, extat monumentum in triumphali arcu, qui est supra Ecclesiam S. Marię nouę. cuius fronti hęc inscripta sunt verba: SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS DIVO TITO DIVI VESPASIANI F. VESPASIANO AVGVSTO. & ob victoriam & perpetuum.....reliqua ob vetustatem non possunt legi. In quo etiam arcu ex vno quidẽ latere ipsum Titum triumphantem, in curru qui duobus equis, totidemque monocerotibus siue vnicornibus ducitur cõspicere licet: ex altero verò latere Arcam fœderis videre est, & Candelabrum illud ditissimum septem ramorum, & vasa templi, tanquam ante curru[m] Titi portarentur, insculpta. Triumpho hoc peracto, Vespasianus vniuersa tẽpli Hierosolymitani vasa donaria, Romæ in Pacis templo, magnificè splendideque à se ædificato, reposuit: legem verò Iudæorum, & penetralium vela purpurea, in Palatio condita seruari præcepit. Quæ quidem omnia, Arca videlicet, auro tamen nudata, tabulæ legis, virgæ Moysi & Aaronis, panes quoq; propositionis, ac quatuor columnæ, Romæ in Ecclesia S. Ioannis Lateranensis adhuc seruantur.

Exod. 25. 37. 40. Num. 17. Deut. 31. Heb. 9. Ios. 3. anti. 8. Liran. in Exod. 25. & 26. 2. Mach. 1. & 2. 2. Par. 36. Dan. 1. 1. Esdr. 1. 3. Esd. 1. Hieron. in Ioel cap. 3. Ioseph. 10. antiq. 13. Ios. 7. bel. 24. Sueton in vita Vesp. Hieron. in Ioel cap. 3. Rodolphus Langius de vrbis Hierosolymæ tẽpliq; origine & excidio l. 2. ca. 15. M. Attilius Serranus de septem Vrbis eccle sijs.

78.

DVO CHERVBIM gloriæ, qui, vt ex Hebraico Paralippomenon textu liquet, instar impuberum puerorum de lignis oliuarum facti, decem cubitos alti, tectiq; laminis aureis, Angelico relucentes splendore stabãt ab vtraq; parte arcæ, atq; expansis alis, vnis tegebant propitiatorium, alijs verò vtrinq; tangebant parietem. quorum facies ad domum exteriorem directę erant; & versis vultibus se mutuo, ipsumque propiciatorium respiciebant.

Exod. 25. 37. 2. Reg. 6. 2. Par. 3. Hebr 9. Ioseph. 8. ant. 3.

79.

PROPICIATORIVM aureum, aliàs etiam Oraculum dictum. quod super arcam intra alas duorum Cherubim supra Solis fulgorem auro mundissimo splendens, Diuinamq; repræsentans Maiestatem, quasi Sedes Dei loquentis erat. vnde oracula & responsa dabat.

Exod. 25. 37. Ios. 3. antiq 8.

SECVNDA PARS Templi.

80.

SANCTVM, quod ob loci dignitatem etiam Sancta & Sanctuarium; item Domus exterior, & Atrium sacerdotum nominatur, altera templi pars est, longa cubitis quadraginta, lata viginti, alta verò cubitis centum & viginti, quæ quidem altitudo duodecim gradibus ascendebatur. Huius fores aureæ erant. Pauimentum tabulis abiegnis stratum, aureis laminis tegebatur. Parietes eius de lapidibus politis facti, intusq; tabulis cedrinis vestiti, aureis desuper laminis cooperiebantur: in quibus sculpti Cherubim, gemmæ, palmæ, flores, ac cælaturæ picturaque diuersæ, mira delectatione spectatores afficiebant. Supernè verò pulchro opertum tecto, igneo splendore micabat. Ab huius introitu, profani lege arcebãtur: solique Sacerdotes à rege Dauide ad triginta octo milia recensiti, & in viginti quatuor ordines sorte distincti, illud quotidie intrabant. Qui omni carentes vitio iuxta Dauidis statutum hebdomadatim per vices à sabbato vsque ad sabbatum, ab vxoribus, vino, siceraque sese abstinentes, ac sobrij, feminalibusq; lineis pudenda operti; atque extrinsecus linea tunica, quæ balteo præcingebatur, amicti, & byssinam in capite mitram gestantes, miro or-

Exod. 26. 29. Leuit. 10. 3 Reg. 6. 1. Par 23. 24. 2. Par. 3. Ez. ech. 44 Luca 1. Heb. 9. Ios. 8. ant. 3. & 15. ant. 14 & 6. bell. 6. & 7. bel. 10. & lib. 1. & 2. contra Apionem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ro ordine,ac maxima cum reuerentia Dei cultum,sacrificia,& preces peragebant.

81.

Exod.30. 37. Leuit.2. 1.Mach.4. Lucæ 5.

ALTARE THYMIAMATIS siue incensi AVREVM,quod Dei iussu contra Velum ante Sanctum sanctorum pendẽs, collocatum erat. In quo Sacerdotes quotidie mane & vesperi thymiama, thus, aromata,& similia in odorem suauissimum DEO adolebant. Ad huius altaris dexteram stans quondam Gabriel angelus,Zachariæ sacerdoti thymiama adolenti Ioannis Baptistæ conceptionem annunciauit.

82.

Exod.25. 26.27. 37. Leuit.24. Ioseph.3. antiq.10.

CANDELABRVM AVREVM,quod cum septem ramis, totidemq; lucernis in meridiano templi latere positum erat: quæ ex oleo purissimo interdiu,noctuq; iugiter ardebant, lucebant, ac totum sanctum illuminabant.

83.

Ezech.47. Ioel.3. Aristæas l. de 72.interpret. Corn.Tacit.l.21 Pasch.d.192.

FONS aquæ perennis, qui in dextro templi latere scaturiebat. Cuius aquam Salomon in mare æneum & in Concham æream deriuauit:quæ deinde per subterraneos educta canales, quarto ab vrbe stadio ad orientem erũpens,in torrentem Cedron fluebat.

84.

Exod.25. 26.37. Leu.24. 1.Reg.21. Marc.2. Ios. 3. ant. 9.

MENSA AVREA, quæ in aquilonari latere templi stabat. In qua erãt duodecim panes propositionis ex simila tritici purissima cocti.Qui,veteribus in sacerdotum cedentibus vsum, per singula sabbata noui imponebantur.super quos ponebantur duæ phialæ aureæ,thure plenæ.

85.

Exod.28. & 39. Leuit.8 16. Ios. 3. anti. 11.& 6. bel 6. Hier. to.3. epist.26.ad Fabiolã de vest.sacer. Liran.in Exod.28.

PONTIFEX, eiusque imago ac sacer vestitus,quem Diuinam ac prorsus cœlestem præse tulisse magnificẽtiam,singulæ eius partes nobis demonstrant. Nam sacrificaturus, aut Sancta sanctorum ingressurus, femoralibus,quibus verenda tegebantur,lineis,& subucula, hoc est, interiori quadam linea tunica, quæ ad pedes vsque demissa erat, induebatur. Extrinsecus verò Tunicam habebat Hyacinthinam cum manicis,eamq; talarem:à cuius inferiori fimbria septuaginta duo tintinnabula aurea,& alterna serie totidem mala punica,quæ vulgò granata vocantur,pendebant. Stringebatur autem tunica Baltheo, siue Zona,vel cingulo,lato digitos quatuor,texto ex auro:cui ex quatuor coloribus,hyacintho scilicet,purpura,vermiculo, byssoq;, diuersi flores ac gemmæ intextæ erant.Supra hæc habebat Ephod,id est,Superhumerale, pallium scilicet pulcerrimum,ex auro, hyacintho, purpura,cocco,& byssо, polymita arte contextũ, mira colorum & florum varietate ac fulgore præstringens oculos. In cuius vtroq; humero erant singuli Lapides Onychini auro inclusi, quos Iosephus sardoniches vocat : quorum singulis insculpta erãt sena nomina filiorum Israël.

His accedebat Rationale iudicij, quod super pectus suum portabat, in quo erat doctrina & veritas. Erat verò illud quadratũ quidã,magnitudinis palmi,ex auro, hyacintho, purpura, cocco, byssoque textum. cui intexti duodecim lapides pretiosi & diuersi, ordine natiuitatis insculpta habebant nomina duodecim filiorum Israël.Quin etiam ad hoc genus pertinet Tiara siue Cidaris, quam super caput Pontifex gestabat: quæ ex byssо facta,& hyacinthis coronata, mitræ formam exprimebat. Cuius fronti lamina aurea,forma semiorbis præfixa, nomen ineffabile Dei tetragrammatõ his quatuor Hebraicis literis יהוה insculptum cum ingenti fulgore exhibens Diuinæ Maiestatis celsitudinem figurabat. Ad hunc sacrum Pontificis ornatum etiam referendum puto, quòd dextra manu Thuribulum tenens aureum, fragrantissimo thuris odore Deum colebat. Quæ vt omnia mysterijs erant plena, ita quædam diuina insuper virtute excellebant.Lapis enim ille quem Pontifex in dextro humero ferebat, quoties Deum sacrificijs placasset, tantum emittebat splendorem, vt etiam procul intuentibus conspiceretur. Et quod non minori admiratione dignũ videtur,duodecim lapides, qui Rationali intexti erant,pugnaturis victoriam prænũciare solebant.Nam priusquam exercitus se moueret, tantus ex eis emicabat fulgor, vt toti populo adesse Deum, opemq; & auxilium suum inuocantibus esse allaturum innotesceret. Cæterùm tam Rationale, quàm onyx,Deo propter Regum suorum præuaricationem irato,annis centum & quinq; anteChristi natiuitatem,fulgorem emittere desierunt.

86.

Exod.26. 36. 2.Par.3. Ios.3.antiq 7.& 6 bel. 6. Matth.27. Marc.15. Luc.23.

VELVM, de hyacintho, purpura, cocco, & byssо, pulchra varietate contextum, ac intextis ei Cherubim,& omnis generis floribus ornatum, quod ad parietem ante Sanctum sanctorum pendebat. atque in Christi morte à summo vsq; ad imum scissum est medium.

TERTIA PARS Templi.

87.

3.Reg.6. 2.Par.4.6. Ezech.40. &c. Heb.9. Ioseph.8.ant. 3.& 15.ãt. 14.& 6. bell.6.& 7. bel.4.16.et lib. 2. cont. Apionem.

ATRIVM IVDAEORVM, quod & Atrium seu Vestibulum interius; item Basilica, & sanctum seculare, atque Porticus Salomonis vocatur,tertia templi pars est:quę quatuordecim gradibus ascendebatur. Cuius pauimentum,vario marmore tessellatum,in medio sub dio patebat. & per circuitum muro ex tribus ordinibus lapidum diuersorum colorum facto.cingebatur.Cui annexæ erant Porticus magnæ, latæ, & supra septuaginta cubitos altę,quas marmoreæ de singulis saxis viginti quinq; cubitorum altitudinis columnæ sustentabant, & laquearia cedro expolita tegebant.Eiusq; parietes intrinsecus auro obducti clarissimè vndique splendebant. Habebatq; tres portas excelsas, quarum prima respiciebat orientem, altera meridiem, tertia verò aquilonem ; quæ singula binis foribus argenteis,altis triginta,& latis quindecim cubitos, claudebantur, occidua verò pars nullam portam habebat,sed perpetuo muro cingebatur. Iudæorum autem atriũ ex eo locus iste dictus est, quòd huc intrabant soli Iudæi puri existentes ac casti, & mulieres mundæ, (quibus proprius locus destinatus, ac muro discretus,quindecim gradibus ascendebatur. quos B. Maria, cùm à parentibus trima præsentaretur in templo, sola ascẽdisse creditur) ibique orabant, & verba legis audiebant Quo in loco Christus sæpè populum docuit: & Iudæi ipsum lapidare voluerunt : & Petrus,sanato claudo,ad populũ verba fecit : ac quinq; milia virorum conuertit. Ante hoc atrium cancello septum, posita erat tabula, literis Græcis & Latinis hanc legem incisam continens : Omnis alienigena transiens in locum sanctum,moriatur. Eos verò,qui transissent, quamuis Romanus quis esset, Iudæis etiam Romani necare permiserant.

Luc.1. Ioan. 10. Act.3.4.5. Ioseph.15. ant.14.& 2.bel.16. & 6.bel.6. & 7.bel.4.

PARTES ATRII Iudæorum.

88.

Exod.27. 38. 2.Para.4. Leuit.9.6. Leuit.1.

ALTARE HOLOCVASTI AENEVM, quod in atrij medio sub dio erat. In quo ignis ille perpetuus,olim à Domino, cùm Aaron in deserto prima vice sacrificaret,cælitus in altare demissus,per sacerdotes quotidie lignorum appositione nutriebatur.In quo etiam indies manè ac vespere sacerdotes varia animalia mascula, munda, & immaculata, oues scilicet, boues, capros, turtures, columbas, & similia,hoc sacro ac perpetuo igne, addita ei lignorũ strue, in holocaustum & odorem suauitatis Domino tota comburebant.Sub tempus verò captiuitatis Babylonicę Ignis iste perpetuus à sacerdotibus in puteum siccum absconditus, & post septuaginta captiuitatis annos à Neemia sacerdote quæsitus, non ignis inuentus est, sed aqua crassa : quæ orante Neemia rursum Diuinitus est accensa.

2.Mach.1.

89.

3.Reg.7. 2.Paral.3. Ioseph.8. antiq.3.

BOOZ & IACHIN,duæ columnæ æreę miræ pulchritudinis,altæ triginta quinq; cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos complectebatur quas Salomon artificiosè fudit, & statuit in porticu templi vnã quidem à dextris, quam nominauit Iachin; alteram verò à sinistris, quam vocauit Booz. earumq; capitellis,in retis modum factis, ducenta mala granata insculpsit, & super earũ capita opus in modum lilij posuit.

90.

3.Reg.7. 2.Para.4. Ioseph.8. antiq.3.

CONCHA AEREA,aliâs Luter dicta, vas erat magnæ capacitatis, aqua plenũ, ad sinistrum latus templi, idq; septentrionale à Salomone collocatum : cui Cherubim, leones,boues, palmæ, insculpta erant.In quo sacerdotes lauabant animalia in holocaustо cremanda, quæ tamen prius per Nathinæos in Piscina probatica lota erant.

91.

1.Para.26.

DOMVS CONCILII, ad meridiem templi sita : vbi erat concilium seniorum.

92.

1.Par.9.23. Ierem.35. Ezech.42. 44. 1.Mach.4. Ioseph 2. bell.9.et 6. bell.6.

EXEDRAE, quæ aliâs Gazophylacia & Pastophoria vocãtur,domus erãt lateales,instar turrium longæ,latæ,& celsæ.In quibus sacerdotes sanctuarium ingressuri, pofana sua vestimenta lanea exuebant, & sanctificatas lineas vestes induebant : easdemq; sacris peractis reponebant.In quibus etiam hostiarum pacificarum partes comedebantur.

93.

Exod.30. 38. 3.Reg.7. 2.Para.4. Ioseph.3. ant.7.& 8. ant.3.

MARE AENEVM, anteà Labium seu Labrum dictum, continens aquæ vim maximam quod Salomon fecit,atque ad dextrum templi latus, idemque australe, contra orientem, super duodecim boues æreos posuit. In quo sacerdotes ad altaris ministeriũ templum ingredientes, manus & pedes lauabant.

94.

Ierem.26. 6.

PORTA NOVA, quæ in atrio templi versus meridiem erat.vbi Ieremias prædicans templum vrbemque destructum iri, captus est & Baruch coram populo prophetias Ieremiæ legit.

95.

3.Esd.9. Ioseph.2. bel.7.

PORTA SACRA, aliâs & porta ærea dicta, quę in interiori parte templi posita, ad Solis exortum respiciebat. Ante quam Esdras populo legem Dei legit, & multo pòst tempore Primates Iudæorum seditiosos ad pacem hortati sunt.

96.

3.Reg.6. 2.Paral.3.

PORTICVS TEMPLI, à Salomone ante Sanctuarium constituta, quæ longa erat cubitos viginti,lata verò decem.

97.

Hieron.in 2.Pa.23.

SEDES REGIS excelsa,quam Salomon præparauit regibus in Basilica.

98.

Ezech.40.

SVGGESTA CANTORVM, vbi Diuinæ laudes voce, instrumentisque variis canebantur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

99.

2.Par.24. Matt.32. HIc est locus inter templum & altare, in quo lapidatus est Zacharias.

100.

Ioan.8. HIc Iudæi voluerunt lapidare Christum.

QVARTA PARS Templi.

101.

Ezech.40. Ioseph.15. ant.14. 6.bell.6. & 7.bel.10. & lib.2. contra Appionem. ATRIVM GENTIVM, quod & Atrium siue Vestibulum exterius appellatur, quarta templi pars est, quæ multis etiam gradibus ascēdebatur. Cuius interius sub dio patēs spacium, omnium generum lapidibus stratum, versus quatuor Mundi partes, quatuor portas habebat magnificas: quæ foribus æreis claudebantur. Circumquaque autem continua Porticus erat, triginta cubitos lata, quæ intrinsecus exeelsis vndique marmoreis suffulciebatur columnis, ac desuper laquearibus cedrinis tegebatur. Cuius omnis gyrus quatuor continebat stadia: cum Antonia verò, mensura sex stadiorum concludebatur. Hoc atrium ingredi poterant omnes Iudæi, etiam immundi, insuper & alienigenæ gentes: vnde & gentium atrium vocatū est. Hinc Christus vendentes & ementes flagello bis eiecit: nec sinebat vt quispiam illac vel vas transferret. Hic adulteram absoluit. Hic sæpe docuit. Hic etiam Iudæi eum lapidare voluerunt. Hic denique coram Gentilibus cælesti voce clārificatus est.

PARTES ATRII Gentium.

102.

Ioseph.17. ant.8.& 12. Item 1.bell. 12.& 2. bel.1. AQVILA AVREA magni ponderis ab Herode maiori supra maximam templi portam posita; & tandem à Iudæis detracta, securibusque concisa: vnde magna & cædes, & seditio orta est.

103.

Marc.7. Matth.27. GAZOPHYLACIVM, Hebraicè Corban siue Corbana dictum, Arca & Aerarium erat. in quo ad sacrificiorum necessaria, ad pauperum alimoniam, & ad templi fabricā offerebatur, & oblata seruabatur pecunia, ex qua etiam Ioas Rex, sicut in Regū lib. legimus, sartatecta tēpli instaurari curauit. Hoc ærarium cùm Heliodorus à Syriæ rege missus spoliare rētaret, celitus ab Angelis flagellatus est. Atq; Pilatus cùm sacrum hunc thesaurum, simili penè temeritate, ad aquarum inductionem expendere vellet, populari tumultu impeditus fuit: quem tamen Romani tandem in vrbis expugnatione diripuerunt. Iuxta hunc locum Lysimachum occisum legimus. Hic etiam Christus se lucem Mundi, & principium; seque à Iudæis in cruce exaltandum esse docuit. Hic sedens viduam pauperculam duo æra minuta offerentem, plus omnibus diuitibus dedisse pronunciauit. Supra hoc porrò Gazophylacium Agrippa rex in monumentem aduersæ fortunæ in prosperā mutatæ, Catenam illam auream suspendit, quam à Caio Imperatore dono acceperat, pondere illi ferreæ parem, quę Tyberij, Imperatoris iussu Regias manus vinxerāt.

1.Mach.4. Ioan.8. Marc.12. Luc.12. Ioseph.18. antiq.13.& 19. antiq.5.

104.

4.Reg.16. 20. Isai.38. HOROLOGIVM ACHAZ Regis, quod fecit ex altari holocausti æneo. In quo, Ezechia rege ægrotante, in signum recipiendæ sanitatis, Solis vmbra Diuino miraculo per decem lineas retrorsum reuersa est.

105.

1.Par.26. PORTA AQVILONARIS. cuius in Paralipomenon libris, & alibi in Scriptura & Iosepho aliquoties fit mentio.

106.

1.Par.26. PORTA AVSTRALIS. de qua etiam scriptura & Iosephus passim mentionem faciunt.

107.

1.Par.26. 2.Par.23. PORTA OCCIDENTALIS. quæ & Porta fundamenti in Paralipomenon volumine appellatur.

108.

1.Paral.9. 26. Neem.3. PORTA ORIENTALIS quæ & Porta Sur, aliàs Seir; item Porta Regis, & Porta speciosa dicebatur, quod omnium portarum esset maxima, altissima, & pulcherrima: per quam etiam principalis in templum erat introitus. Hanc collapsam Ioatham rex instauravit, & iuxta hanc D. Petrus quadragenarium ab vtero matris suæ claudum, stipem mendicantem, dicto sanauit.

4.Reg.11. 15. 2.Par.27. Act.3.

109.

Num.10. Ioseph.5. bell.9. TVRRES BVCCINATORVM, quæ in occiduis templi angulis in sublime erectæ erant. In quarum verticibus sacerdotes populum, quòd campanarum vsu carerent, duabus argenteis tubis ad templum conuocabant: dies festos, sabbatha, calendas, ieiunia, atque epulas; denique vel ferias, vel vt opus faceret, populo denunciabant.

110

Ioan.8. HIC CHRISTVS terræ digito inscribens, adulteræ accusatores pudefecit, accusatam verò adulteram absoluit.

111. HIC

111.

Ioan.2. Matth.21. Hiero.ibi. HIC Christus, Diuinitatis suæ (vt ait Hieronymus noster) fulgore ex eius oculis & facie radiante, facto de funiculis flagello, ementes & vendentes vnà cum ipsorum mercibus semel iterumq; templo eiecit.

Huc vsque de Templo & partibus eius, nunc autem reliqua Filiæ Sion loca prosequemur.

112.

Ioseph.15. ant.19.& 20.ant.15. THEATRVM, quod in hemicycli speciem ab Herode Ascalonita Iudæorum rege iuxta Palatium Machabæorum magno sūptu extructum erat: insculptis ei per circuitum titulis, trophæis, & victorijs Augusti Cæsaris, auro argentoque collucentibus. vbi digniores quidem in gradibus, per circuitum factis, sedentes: reliqui verò in ea stantes; histriones, mimos, musicos, & thymelicos in scena comœdias, tragœdias, aliosque ludos agentes, spectabant.

113.

3.Reg.10. 2.Paral.9. Ioseph.8. antiq.5. THRONVS SALOMONIS. Solium erat prægrande, eburneum, fuluo vestitum auro, quod tribunalis instar in summitate celatum & rotundum, sex gradibus, in quorum extremitatibus duodecim leones impositi erant, ascendebatur. In quo sedebat Rex Sālomon cùm populi lites ac controuersias decernebat, capitalia iudicia & sententias proferebat, ac leges iuraque dabat: tum etiam quando magnificentissimè suam gloriam, delitias, & diuitias ostendebat, ac fidelibus ministris suis præmia reddebat.

Liran.in 3. Reg.7.

114.

2.Para.9. Liran.in 3. Reg.10. TRANSITVS, quem fecit Salomon de lignis thynis, ad ascendēdum è Palatio suo in templum.

115.

Ioan.19. Matth.27. Marc.15. Luc.23. Ioan.19. Pasch.d. 206. TRIBVNAL. Locus erat ante domum Pilati editus, & iudicio accommodatus, vbi Romani Præsides sententiam ferre solebant, qui Græcè LITHOSTROTOS, id est, lapidibus stratus: Hebraicè autem GABATHA dicebatur, eò quòd eminens esset & excelsus. Sedens in hoc tribunali Pilatus, & astantem IESVM absoluere cupiens, accepta aqua, manus coram populo lauit, dicens: Innocens ego sum à sanguine iusti huius. At verò vniuerso populo clamante: Tolle, tolle, crucifige eum; sanguis eius super nos, & super filios nostros; & præterea quòd se Regem faciendo, Cæsaris læsa obijceretur Maiestas, hac verborum forma prout ex antiquis annalibus fideliter exscriptum inuenimus CHRISTVM ad crucis supplicium cōdemnauit.

Sal.tom.8. cap.7.

Iesum Nazarenum subuersorem gentis, contemptorem Cæsaris, & falsum Messiam, vt maiorum suæ gentis testimonio probatum est, ducite ad communis supplicij locum: & cum ludibrio Regiæ Maiestatis in medio duorum latronum cruci affigite. Lictor, expedi cruces.

Qua prolata sententia, cum militibus suis crucifigendum tradidit. Qui Iesum ob inflictas pœnas omni specie ac decōre priuatum, & leproso magis quàm sibi similem, vt à populo ex noto habitu suo agnosceretur, propriis cum vestibus rursum induerūt, ac crucis suę baiulantem patibulum, duobus cum latronibus per Portam Iudiciariam in monte Caluariæ crucifigendum eduxerunt. In hoc etiam tribunali consistens Pilatus in suborta seditione, ob impendēdos aquæductui sacros templi thesauros, qui Corban dicebantur, militibus suis clam sub populari habitu armatis, signum dedit, vt gladijs quidem non vterentur, sed fustibus in acclamantes quosque Iudæos sæuirent: quorum plagis multi occisi, & plures sunt sauciati, plurimi verò etiam à suis inter tumultum conculcati & protriti interierunt.

Isai.53. Ioseph.18. ant.5.& 2.bell.8. Euseb.2. hist.eccl.6. Niceph.2. hist.Ec.10.

Eodem pro tribunali postea Florus præses ex ludęis multos nobilium, & equestris ordinis viros flagellis verberibusque fecit laniari, ac in cruces suffigi: qui & alias multas per vrbem cædes fecit, nulli parcens, nec paruulis, nec mulieribus, vel lactantibus. Quæ vindictæ sanguinis Christi quædam initia fuerunt.

Ioseph.2.bel. 14.15.

116.

Ioseph.13. ant.18.& 1.bell.3. TVRRIS STRATONIS, Græcè Pyrgus Stratonis dicta, inter Antoniam arcem & templum subterraneus & obscurus transitus erat. vbi Antigonus à satellitibus fratres sui occisus est.

117.

Sophon.1. Hier.ibid. Ioseph 14. ant.8.& 15.ant.14. Item 1.bel. 5.& 6.bel. 6.7.& 7. bell.6. Ioseph.20. ant.16. Euseb.2. hist.ecc.1. & 23. Hier.10.1. epist.53.in Catal.scri. ptor.Eccl. Niceph.2. hist.Eccl. VALLIS CEDRON, lata, profunda, & tenebrosa, quæ in modum fossæ templum circumibat, ac quòd in mortarij similitudinem disposita esset, Hebraicè Machtes, Latinè autem Pila vocabatur. hæc tantæ erat profunditatis, vt de templi tecto ad imum eius despicientium oculi, non absque vertigine capitis caligarent. in hac mercatores & omnis generis negotiatores habitabant. In hanc vallem cùm Iacobus frater Domini, primus Hierosolymorum Episcopus in pinna templi coram omni populo Iesum Dei filiū ipso festo Paschæ profiteretur; Anani Sadducæi Pontificis iussu præcipitatus est, & confractis cruribus, desuper quoque à scribis & Pharisæis lapidatus, tandem fullonis fuste in cerebrum percussus, interijt: ibique iuxta templum sepultus est. vbi monumentum eius[38] multis sæculis mansit. Ob cuius cædem

Iosephus Diuina vltione Hierosolymam euersam esse æstimat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

18.

Hanc viam D. Petrus Porcus, & M. Matth. Steenberc. Licentiatus Theologiæ, & pastor in Lauderfele, olim Hierosol. etimensi sunt: & iuxta eandem formam ac mensuram disposuerunt Caluariæ viam Louanij, Mechliniæ, Viluordiæ, & in alijs Brabantiæ locis. Quæ etiam diligentissimè describitur in li. cui titulus est Via crucis, per Petrum Calentinum æditi. Et præterea à D. Io. Pasch. S. Theologiæ, Doctore in peregr. s. die. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. & 214. Item à D. Bethleem presbytero. in descript. locorum passionis Christi.

VIA CRVCIS, qua Christus in tribunali cruci adiudicatus, acerrimis, ac cruentis gressibus ad montem Caluariæ iuit. Incipiés enim à Palatio Pilati per viginti 6. gressus, qui faciunt sexaginta quinq; pedes, ad locum processit, vbi Crux ei imposita est. Vnde tota spectante vrbe super saucios humeros suam baiulans crucem, versus Caurum seu Corum per 80. gressus, hoc est ducentos pedes ad locum vbi primò cum cruce cecedisse traditur, progressus est. Inde statim per sexaginta gressus & tres pedes, id est, centum quinquaginta tres pedes, ad locum vbi B. Maria cùm Ioanne, filio suo occurrit. Hinc autem per septuaginta vnum gressus & sesquipedem, siue centum septuaginta nouem pedes, ad quoddam triuium, vbi Simon Cyrenæus crucem post Iesum portare coactus est. Ist hinc porrò per centum nonaginta vnum gressus & semipedem, vel quadringentos septuaginta octo pedes, ad locum vbi ipsi Veronica occurrit. Atq; illinc per trecẽtos triginta sex gressus & duos pedes, alià octingentos quadraginta duos pedes, ad Portam iudiciariam, vbi rursum cum cruce lapsus est. Deinde verò, ardua, saxosa, atque paulatim ascendente via versus septentrionem processit per trecentos quadraginta octo gressus & duos pedes, seu octingentos septuaginta duos pedes, ad biuium quoddam, vbi mulieres plorantes allocutus est. Ac isthinc continuò per cẽtum sexaginta vnum gressus & sesquipedem, hoc est, quadringẽtos & quatuor pedes, ad pedẽ, seu radicem, montis Caluariæ, vbi vltimò cecidit. Deinde vlterius per octodecim gressus, aut quadraginta quinque pedes, ad locum vbi carnifices ipsi vestes extraxerunt: vbi & vino mirrhato felle mixto potatus est. Dehinc per duodecim gressus, siue triginta pedes, ad locum vbi clauis cruci affixus est. Inde postremò per quatuordecim gressus, id est, triginta quinque pedes, ad locum, vbi de cruce pendens in foramine rupis Caluariæ fixus est. A Palatio itaque Pilati, vsque ad locum vbi crux rupi infixa fuit, sunt gressus mille trecenti viginti & vnus: siue alia supputatione pedes ter mille trecenti & tres.

Hæc linea quarta pedis pars est, cuius mensionem fecimus. Ac huius quidem pedis, & Viæ crucis, atque infra (sub numero 207.) Viæ captiuitatis mensuram (quam post multam sedulamque indaginem tandem inueni) idcircò hic tam exactè posuimus, vt quilibet Christianus quouis in loco, etiam inter domesticos parietes in ambitu domus aut horti sæpius circumeundo, vel iter replicando, possit similem sibi, viam ordinare, aut in templo seu cubiculo mentis imaginatione similem concipere; & pio cordis affectu Christi passionem meditari. quod ipsi gratum, nobisq; salutare esse, dubium non est cùm ad hoc tam sacra Scriptura, quàm Sanctorum scripta nos crebrò exhortentur.

119.

VIA INTROITVS EQVORVM, quæ inter Salomonis & Reginæ Palatia erat, per quam Athalia regina, extra Portam aquarum siue equorum educta, in valle torrentis Cedron occisa est. *4. Reg. 11. 2. Par. 23. Ioseph. 9. antiq. 7.*

120.

XYSTVS porticus, in modum pontis lapidei frequentibus arcubus supra plateam publicam ampla latitudine extructa, ac subdialibus inambulationibus ornata: per quam à Palatio Pilati in Antoniam arcẽ, & inde in templum transitus erat. Ex hoc loco, tuto nimirum, Præsides Romani populum alloqui solebant. in quo stans Pilatus IESVM dirè flagellarum, conspurum, spineamque in capite gestantem coronam, ac purpureo indutum pallio, Principibus populoque Iudaico videndum exhibuit, dicens; ECCE HOMO, vt ita afflicto cõmiserarentur. At illi incondis vocibus clamabant: Crucifige, crucifige eum. vbi adhuc visitur, ac peregrinis ostenditur Arcus quidam lapideus, cum hac inscriptione; Tolle, tolle, crucifig....., propter antiquitatem cætera legi nequeunt. Ex eodem Xysto Agrippa rex perelegantem habuit orationem ad populum seditiosum, hortans eos ad obediendum Romanis. Frequẽtem huius Xysti Iosephus mentionem facit. *Ioan. 19. Breid. 14. Iul. Sal. tom. 8. cap. 7. Pas. d. 206. Ioseph. 2. bel. 16. item 5. bel. 9. & 7. bell. 6. & 13.*

121.

HIC Christo Crucem. lõgitudinis pedum quindecim, latitudinis verò octo, impositam esse, maiorum traditione accepimus. *Psal. 207.*

122.

HIC Christus primò cùm cruce cecidisse traditur. *Pas. d. 207.*

123.

HIC, vt ex veteri maiorum traditione habetur, B. Maria cum Ioanne & pijs mulieribus stetit, Christo cum cruce prætereunte. In cuius rei memoriam Helena Imperatrix eodem in loco splendidam B. Mariæ Ecclesiã ædificauit: quæ nunc desolata cernitur. Porrò B. Virgo cum suis, cruenta filij sui vestigia ad crucem vsque secuta, post eius sepulturam hâc rediens prima viam Crucis ex deuotione calcasse, piè creditur. Vnde & Christianorum processiones ac Crucis gressiones originem habere videntur. *Breid. 14. Iul. Sal. tom. 8. cap. 6. Pas. d. 207. & 208.*

124.

PROGRESSVS ad hoc biuium Christus nimium cruce grauatus cecidisse traditur. quamobrem milites ac Iudæi metuentes ne ante crucifixionis executionem deficeret, apprehenderunt rure venientem Simonẽ quendam Cyrenæum, eumq; ad portandam crucem post Iesum coëgerunt. *Matth. 27. Marc. 15. Luc. 23. Breid. 14. Iulij. Sal. tom. 8. cap. 7. Pas. d. 208. & 209.*

TERTIA

TERTIA PARS Vrbis.

125.

SECVNDA CIVITAS. Hæc tertia vrbis pars est, quæ etiam multas vias habebat angustas, cuius aliquoties in sacra Scriptura fit mentio: in qua inter alios nonnulli habitabant propheræ & nobiles. Hanc cùm Romani occupassent, à seditiosis rursum vrbe pulsi sunt. *4. Reg. 22. 2. Par. 34. Sophon. 1. Hier. in 2. Par. 34. Io. 6. bel. 10.*

LOCI SECVNDÆ Ciuitatis.

126.

AMYGDALON stagnum. iuxta quod Titus aggerem erexit. *Ios. 6. bel. 12.*

127.

DOMVS MARIAE, matris Ioannis Marci vnius ex septuaginta duobus discipulis Christi, in qua primitiuæ Ecclesiæ fideles conuenire & orare solebant. Vbi etiam post Iacobi Apostoli cædem Petro ab Herode Agrippa incarcerato, sine intermissione pro ipsius liberatione orabant. qui tandem noctu ab Angelo è carcere eductus huiusq; domus fores pulsans, ab ancillula in eam introductus est. Quo in loco insignis posteà constructa est Ecclesia, quæ Græcorum Christianorum fuit prima. Estq; sedes Episcopalis, quam vsque hodie Syri tenent. *Act. 12. Sal. tom. 8. cap. 4.*

128.

DOMVS OLDAE prophetissæ, habitantis in Secunda, vxoris Sellum viri præclari ac nobilis, pro auũculi Ieremiæ prophetæ. quæ consulta à Iosia rege, ei destructionem Ierusalem prædixit. *4. Reg. 22. 2. Par. 34. Hier. in 1. Dispu. 10. antiq. 5.*

129.

EVRIPI. canales erant aquarum in sublime salientium, quibus aqua intra & circũ Regiam Herodis domum ducebatur: atque cisternas vbique replebat. *Ios. 2. bell. 17. & 6. bel. 6.*

130.

FORVM MATERIARVM, id est lignorum, quod Cestius incendit. *Ios. 2. bell. 24.*

131.

HABITACVLVM Rechabitarum, qui ex patris sui præcepto religiosè viuentes, agros aut vineas non possidebant, & tanquam Mundi huius peregrini, non in domibus, sed in tabernaculis habitabant, à vino quoque mordicus abstinebant. Quamobrem cum belli necessitate in vrbem coacti, propinatum ipsis à Ieremia Dei iussu vinum biberenollent; ipsorum obedientiæ exemplo idem Propheta pertinacem Iudæorum Dei præceptum negligentium, inobedientiam increpauit: ideoque & his supplicium, illis autem præmium prænunciauit. *Ierem. 35.*

132.

LACVS, qui inter duos ciuitatis muros situs erat: de quo in Isaiæ Prophetia mentio fit. *Isai. 22.*

133.

MEDIA TVRRIS, quæ in muro secundo erat. *Ios. 6. bel. 9.*

134.

MONVMENTVM Alexandri Iannæi Pontificis atque Regis. in quo per cautum quoddam ipsius consilium, ex Pharisæorum autoritate magnificè sepultus est. *Ios. 13. ant. 21. & 6. bel. 8.*

135.

MONVMENTVM Ioannis Hyrcani pontificis ac ducis: cuius crebra in Iosepho mentio habetur. *Ios. 5. bel. 7. 8. 11. 12. & 7. bel. 5.*

136.

MVRVS SECVNDVS, qui & medius, splendidissimis portis conspicuus, & in quatuordecim turres diuisus erat. quem Ezechias rex reparauit, & firmiorem altioremque fecit. *2. Par. 32. Neem. 3. 12. Ios. 6. bell. 6. 8. 9. 10.*

137.

PALATIVM HERODIS. quod ab Herode Ascalonita Iudæorum rege, qui innocentes occidit, ex vario & polito marmore, iuxta occidua vrbis mœnia, à muro antiquo ad medium vsque murum ædificatum, auro atque argento exornatissimum, porta quoque ferrea, ac tribus excellentissimis turribus, Hippico, Mariamme, & Phaselo, munitissimum erat: quæ magnitudine, firmitate, ac pulchritudine vniuersis, quæ toto Orbe visebantur, præstabant. Intrinsecus verò AVLA REGIA erat quæ inenarrabili magnificentia eminẽs, tota ornatissimis turribus, cœnaculis, cubiculis, porticibus, deambulationibus, columnisq; (quibus inclusum sub dio medium patebat spacium) vndique cingebatur. In hac Regia Christus Herodi Antipæ tetrarchæ Galilææ, interfectori Ioãnis Baptistæ, præsentatus est, ab eodem multis sermonibus interrogatus, à Iudæis autem constanter accusatus. Qui cùm nihil responderet, idem Herodes, totusq; eius exercitus eum spreuit & illusit: atque alba indutum veste, quasi demẽtem ac morionem, ad Pilatum remisit. Nunc verò Palatium hoc schola est puerorum infidelium. *Act. 12. Io. 2. bel. 17. Luc. 23. Breid. 14. Iul.*

138.

PORTA MEDIA secundi muri, in qua, fractis muris exterioribus, Regis Babyloniæ principes sederunt. *Ierem. 39. & 52.*

Universidad de Deusto Biblioteca

139.

Ioseph.2. bel.17. STRATOPEDON. area erat Regiam Herodis vndequaq; ambiens, vbi Regij milites excubias agebant. In qua & CARCER Regis extabat, cui nocentes includebantur. in quo D. Petrus ab Herode Agrippa rege, qui Iacobum maiorem occiderat, catenis duabus vinctus, & à quatuor quaternionibus militũ diligentissimè per dies azymorum fuit asseruatus: atque nocte, quæ diem occidendi præcedebat, ab Angelo Domini à vinculis solutus, ab eodem per primam & secũdam custodiam, perque portam ferream, quæ ducebat in ciuitatem, eductus est. Act.12.

140.

Ioseph.6.bel.12. STRVTHIVM stagnum medium. & hic Titus aggerem extruxit.

141.

Ioseph.6.bel.5.6.7. TVRRIS HIPPICVS, quæ quadrangularis in muro secundo super eminentem collem fabricata erat, & octoginta quinque cubitos alta, dupliciq; tecto conspicua, insigni robore ac soliditate excellebat, quã Herodes senior ædificauit, & amici sui Hippici in bello amissi nomine Hippicum appellauit.

142.

Ioseph.15.ant.5.& 1.bel.16.& 6.bel.6. TVRRIS Mariamme, quæ quinquaginta quinq; cubitis alta, super excelsum antiqui muri collem mira pulchritudine eminebat. quam Herodes in memoriam Mariãme dilectissimæ vxoris suæ à se occisæ extruxit, ac eius nomine Mariamme nominauit. & quia Reginę fœminę nomine appellata erat, cæteris pulchrior, ornatiora diuersoria sustinebat, sicut Hippicus & Phaselus, quæ virorum nominibus vocitatæ sunt, hac munitiores fuerunt.

143.

Ioseph.14.an.22.& 16.antiq.5.& 17.ant.14.& 1.bel.11.& 6.bel.6.& 7.bell.18. TVRRIS Phaselus, quæ nonaginta cubitos alta, in ædiro muri antiqui loco, supernè in pilæ modum facta, stupendæ magnitudinis & firmitatis munitissima erat. quam Herodes ad similitudinem Phari turris Alexandrinæ ædificauit, atque in honorem Phaseli fratris sui (qui à Parthis captus, cùm nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, colliso ad saxum capite seipsum occiderat) Phaselum vocauit. Cùm Titus Cæsar expugnatam Hierosolymam totam funditus subuertisset, prædictas tres turres, Hippicum, Mariamme, & Phaselum, ob ipsarum excellentiam, (sicut & supra memini) in monumentum integras reliquit, vt posteris indicarent, quàm munitam, quamque gloriosam vrbem Romanorum fortitudo expugnasset, quas posteà obiteratam Iudæorum rebellionem Adrianus Imperator diruit. Sub num.1.

144.

Ioseph.6.bel.6. VLVARIVM. Herodis hortus erat, viridarijs siluisq; amœnissimus, ac altis euripis, cisternis & aquis irriguus, vbi varias feras, pisces, & aues continebat, & prolixas habebat ambulationes, ac circum latices multas turres mansuetarum columbarum.

145.

Ioseph.13.antiq.15.Egesi.1.hi.Iudaic.1. XENODOCHIVM. Hospitale publicum erat, quod Hyrcanus Pontifex ex pecunia, quam è Dauidis sepulchro protulerat, fundauit ac dotauit: vbi peregrini pauperes & infirmi recipiebantur, & alebantur.

146.

Ioseph.6.& 6. XYSTVM, ampla in Herodis Palatio porticus erat, in qua athletę per hyberna tempora ludis ac dimicationibus se exercebant.

QVARTA PARS Vrbis.

147.

Ioseph.19.ant.7.& 2.bel.15.et.6.bel.6.7.9.13. BEZETHA, id est, NOVA CIVITAS, Græcè Cœnopolis dicta, quarta vrbis pars est: quæ sicut præcedentes vrbis partes, etiam murorum ambitu cincta, multis per transuersum angustis vijs, vtrinque ad ciuitatis muros tendentibus, discernebatur quam incolebant lanæ venditores, fabri, ærarij, alijque artifices & operarij; eratque ibi vestium mercatus.

LOCI BEZETHÆ.

148.

Ioseph.6.bel.6. BEZETHA mons, qui frequentibus plebeculæ ædulis inhabitabatur.

149.

Ioseph.6.bel.8.& 13. CASTRVM Assyriorum, arx iuxta quam Titus cùm primum vrbis murum occupasset, castra posuit, vltrà sagittæ iactum à secundo muro separatus.

150.

Ioseph.19.ant.7.Item.2.bel.10.& 6.bel.6. MVRVS tertius, qui & exterior, quem Agrippa rex publico sumptu permunijt, latioremque & atliorem, quàm antè fuerat, reddidit. Hic totus solidus erat, & viginti quinque cubitis altus: habebatq; nonaginta quadrangulares, validas, & celsas turres, ducentis inter se cubitis distantes, quarum structura ac pulcritudo saxorum, nihil erat templo deterior.

151.

Neem.3.8. PLATEA Lata, quæ & Platea portæ Ephraim dicebatur.

152.

Io.6.bel.6. SPELVNCAE Regiæ, super quas tertius ciuitatis murus in longum ductus erat.

PORTÆ ET TVRRES circum vrbem.

153.

Iudaic.12. CAPHETETA, orientalis ciuitatis murus super torrentem Cedron, quem Ionathas Machabæus reparauit.

154

Isai.28. Psal.117. Neem.3. Act.4. Rom.9. 1.Pet.2. LAPIS ANGVLARIS durissimus, solidum montis Sion fundamentum; spiritualiter Christum, qui firmum & stabile Ecclesiæ fundamentum est, præfigurans.

155

4.Reg.14. 2.Par.25. 26. Ierem.31. 37.38. Zach.14. Broc.iti.6. Sal.tom.3. cap.5. PORTA ANGVLI, sic dicta, quia in aquilonari orientaliq; ciuitatis angulo iuxta torrentem Cedron sita erat, quæ etiam Porta Beniamin vocabatur, quod per eam in tribum Beniamin via esset. Per hanc portam ex deserto in vrbem ligna inuehebantur. In hac etiam Ieremias comprehensus est. cuius ruinæ nunc longè extra vrbem visuntur.

156.

Exech.43. 44. Broc.iti.6. Sal.tom.9. cap.4. PORTA AVREA, inter Portam vallis, & Portam fontis constituta, sic vocata est, quod deaurata esset: quæ Orietalis quoq; dicta fuit, quod ad orientem templi sita esset. atq; quia per compendium è templo ad mõtem Oliueti ducebat, templi potius, quàm ciuitatis porta erat: ideoq; eius Neemias non facit mentionem: in hac S. Anna & Ioachim, de habenda prole læti, sibi mutuo occurrisse scribuntur. Et per hanc Christus in die Palmarum super asinum equitans, humili, sed tamẽ solemni pompa Hierosolymam intrauit: quę clausa, vltro, vt fertur, ei est aperta. Porrò anno à Christi natiuitate sexcentesimo vigesimo secũdo, Heraclius Imperator parta Diuinitus de Cosdroa Persarum rege victoria, cũ partem ligni Crucis Dominicæ (quam olim ab Helena Imperatrice in montis Caluariæ templo collocatam, Persæ capta Hierosolyma, multisq; ibi cæsis Christianorum millibus, asportarant, ac quatuordecim annis detinuerant) superbo equo vectitans Hierosolymam reducens, hanc portam triumphali põpa ac Cæsareo apparatu auro gemmisq; ornatus ingredi vellet; illustri miraculo, omnibus quidem perfidis admirando, nullis autem fidelibus dubio, cælitùs impeditus fuit, quò enim magis progredi conabatur, eò magis videbatur retineri: cumque ea re & ipse Heraclius, & reliqui omnes obstupescerent; Zacharias Hierosolymorum antistes, Vide, inquit, Imperator, ne isto triumphali ornatu, in cruce feranda parum Iesu Christi pauperEx histor. Exaltationis S. Crucis. Breuiar. Roman. Sal.tom.8. cap.4.

tatem & humilitatẽ imitere. Tum pius Princeps mox equo descendit, Imperialem coronam deposuit, auream chlamydem & Regiũ cultum exuit, calceosque detraxit, ac plebeio indutus amictu: plantis & capite nudis, sacrosanctum Crucis lignum suis ipse humeris per eandem, quà id Saluator tulerat, portans viam, ad Caluariæ montem retulit; atque in eodem loco, vnde fuerat à Persis asportatum, reposuit. Quamobrem perpetuo sancitum est edicto, vt quotannis decimo quarto Septembris die, Exaltationis S. Crucis memoria in Ecclesia celebraretur.

157.

4.Reg.14. 2.Par.25. 26. Nee.8.12. Ioseph.9.anti.10.11. Broc.iti.6. Sal.tom.8. cap.5. PORTA Ephraim, quæ nunc à quibusdam S. Stephani appellatur, contra Septentrionem sita, viam respiciebat, quæ in tribum Ephraim ducit, vnde sibi nomen Ephraim sortita est. Ab hac Porta vsque ad portam anguli Ioas Israëlitarum rex murum Ierusalem quadringentorum cubitorum spacio diruit: & triumphabundus per id interstitium curru in ciuitatem inuectus, vrbis factus est Dominus. quem murum vnà cum turribus Oziam Iudæ Regem posteà restituisse legimus

158.

Neem.3. 3.8.12. 2.Par.33. Ierem.19.21. Broc.iti.6. Sal.tom.8. cap.5. PORTA Fontis, quæ & aquarum dicitur, porta fictilis erat inter montem Sion & montem Moria in voragine Mello contra orientem posita. & fontis, aquarumq; porta ex eo dicta, quòd ad fontem & aquas Siloe transitum aperiret. Hęc alio nomine, quod ei qui per illam pro adaquatione in torrentem Cedron educerentur, Equorum porta orientalis est vocata, ducebatque in vallem Gehennom.

159.

Ioseph.6. bel.6.7.8. PORTA Genath, id est, horti, nempe Herodis, quæ non longè à secundò ciuitatis muro sita erat, quia in Hippicum turrim aqua inducebatur. Per hanc portam seditiosi latenter prosilientes, in Romanos sæpe fecerunt excursus.

160.

4.Reg.25. Ier.39.52. PORTA HORTI REGIS, quæ in monte Sion inter duos arcis muros collocata erat, per quam Sedechias rex nocte fugit.

161.

Neem.3. PORTA Palatij Pontificis, siue Sacerdotis magni, austrum respiciens.

162.

2.Par.33. Sophon.1. Hier.ibid. Nee.3.12. Broc.iti.6. Sal.tom.8. cap.5. PORTA PISCIVM, quæ iuxta turrim Dauid inter mõtem Sion & ciuitatem inferiorem in valle Mello contra occidentem sita erat: & per adiunctam ei testudinem (quę vltra Voraginem extendebatur) commodum cuiuis exitum exhibebat ac introitum. Atq; piscium quidem porta ex eo dicebatur, quod

per

Universidad de Deusto
Biblioteca

per eam à Ioppe & alijs maritimis locis quotidie in vrbē pisces inferebantur. Hæc alijs nominibus etiam Porta Dauid, & Porta negotiatorum inscribitur: Dauid quidem, quòd turri Dauidis proxima esset; negotiatorū verò, quòd per eam variæ negotiatorū merces à Bethleem, Hebron, Gaza, Aegypto, & Aethiopia inuecherentur. Per hanc portam peregrini occidentales vrbem ingredi solent.

163.

Neem.2. 3.12. Liran.in Neem.3. Brocard. iii.6. Sal.tom.8. cap.5.

PORTA STERQVILINII seu stercoris, quæ contra austrum portæ angulī sita, solem Orientem respiciens, omnes ciuitatis sordes, quas pluuia congregare poterat, in torrentem Cedron euomebat: vnde non immeritò sterquilinij siue stercoris nomen accepit.

164.

Ioſ.6.bell. 2.c.5.

PORTA TVRRIVM Muliebrium, septentrionem respiciens, per quam seditiosi in Romanos vrbem obsidentes, excursus fecerunt.

165.

2.Par.26. Neem.2. 3.12. Broc.iii.6. Breuiar.14. Iul. Sal.tom.8. cap.5.

PORTA VALLIS, nomen inde trahens, quòd in vallem Iosophat viam faceret, inter portam sterquilinij & portam auream media fuit, nec longè à foro pecuario & Piscina probatica distans. Quæ & ob hoc etiam Porta Gregis appellari meruit, quòd per hanc immolandi in templo greges in forum pecuarium venales adducerentur. Nunc verò à Protomartyre, qui per eam extra ciuitatem eductus est, & non longè ab eadem lapidatus, S. Stephani porta nominatur.

166.

Neem.3.12. Liran.in Neem.3. Deut.22. Ruth.4. Ioan.19. Hebr.13. Broc.iii.6. Sal.tom.8. cap.7.

PORTA vetus siue antiqua, quæ ab aquilone portæ piscium sita, solem occidentem respiciebat, à Iebusæis quoque Porta Iebus, & à iudicijs IVDICIARIA seu Iudicialis vocata fuit, quia ad iudicādum, olim ibi seniores sedebant: in portis enim iudicium exercebantur: extra hanc portam fiebat etiam iudiciorum executio. Vnde & Christus per hanc eductus, extra eandem quoque est crucifixus. Cuius portæ vetusta adhuc vestigia extant.

167.

Brocard. iii.6.

RVPES eminens valdè, tendens à Psephina turri ad montem vsque Sion: super quam totus occidentalis ciuitatis murus extructus erat.

168.

Ierem.31. Zach.14. Neem.3.12.

TVRRIS Ananeel, quæ non longè à Porta anguli sita, fortis erat, & insignis: cuius sacra scriptura aliquoties mentionem facit.

169.

2.Par.26. Ioſ.9.anti.

TVRRIS ANGVLARIS, super portam anguli posita, quam Ozias rex firmiter reædificauit, & centum quinquaginta cubitorum sublimen fecit. Neem.6. bel.6.

170.

VVil.Tyr. 9.bel.ſa.3. Broc.iii.6.

TVRRIS DAVID, munita & excelsa valdè, quæ in duarum voraginum angulo, in præruptæ rupis colle ex quadris lapidibus, ferro & plumbo indissolubiter compaginatis, à Dauide rege ædificata erat. Cuius singularis fortitudo & egregia pulchritudo ad commendationem sponsæ Christi, quę est Ecclesia, à Salomone producitur, cùm ait: Sicut turris Dauid collum, tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis: mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Cant.4.

171.

TVRRIS EXCELSA, quæ super portam vallis extructa fuit. quam etiam Ozias rex reparauit, &, vt vltra montem Oliueti specula esset, centum quinquaginta cubitos altam fecit. 2.Par.26. Ioſeph.9. anti.11.

172.

TVRRIS FVRNORVM, versus boream sita. quam sic dictam putant, quòd in ea, ceu in furno, perpetuus aleretur ignis, qui noctu terra mariue iter facientibus, tanquam scopus propositus erat, secūdum quem, ne quà à via declinarent, iter suum dirigere possent. Neem.3. 12.

173

TVRRIS Magna, quæ iuxta murum templi cæteris altior eminebat. Neem.3.

174.

TVRRIS MEAH, aliâs Emath, id est, centum cubitorū: quæ non longè à templo distabat. Neem.3. 12.

175

Ioſeph.5. bell.2.5.6. Brocard. iii.6.

TVRRIS PSEPHINA, quæ aliâs Neblosa vocatur, turris Octangularis erat, septuaginta cubitos alta, in ciuitatis angulo inter septentrionalem & occidentalem vrbis murum super rupem admodum excelsam firmata, atque tota instar propugnaculi admirabilis sua altitudine horrenda. ex qua sereno cœlo Arabia, & mare, atq; Hebræorum finium vltima prospici poterant. cuius ruinæ adhuc visuntur.

176.

TVRRIS SILOE. quæ tempore Christi cadens, octodecim viros oppressit & occidit. Luc.13.

177.

VORAGO, seu Vallis profunda, quæ mōtem Sion ab austro cingebat, & versus aquilonem per totum occidentale vrbis latus vsque ad portam Ephraim procedens, commodam ciuitati fossam faciebat. Broc.iii.6.

LOCI

LOCI EXTRA Vrbem.

LOCI AD ORIENtem Vrbis.

178.

Ariſteas li. de 72. Interpret.

AQVA ex templo, quæ subterraneis educta canalibus, hic magno erūpebat stridore, defluebatq; in torrentem Cedron.

179.

Mat.21.26. Mar.11.14. Luc.10.19. 24. Ioan.11.12. Hier tom.1. epist.27. ad Euſtoc. & tom.3.epist. 29.ad Ruffinum, & in loc. Hebr. lit.B. Niceph.8. hist.Eccl.30 Broc.iti. 6. Breuiā.ibid. & 16.Iul. Sal. tom.9. cap.4.

BETHANIA, nobile castellum Mariæ & Marthæ sororum Lazari, & ædibus frequens, quod vltrà montem Oliueti situm, quindecim à Ierusalem stadijs distat, hoc est, duobus miliaribus Italicis, ex quo quidem loco, licet perexiguo interuallo, ob interpositum Oliueti montem, ciuitas Ierusalem videri non potest, sed conscenso quodam mōticulo, videtur inde pars montis Sion. Hic Christus in domo Marthæ sæpè fuit hospitatus, vbi Mariæ ad pedes suos sedenti prædicauit verbum Dei. Hic Lazarum quadriduo sepultum, iamque fœtentem flens in vitam reuocauit. Hic in domo Simonis (qui quod antea fuisset leprosus, & à lepra per Christum mundatus, Simon leprosus, vt ait Hieronymus, vocabatur) mensæ vnà cum Lazaro accumbens, & Martha ministrante, à Maria pretioso perfusus est vnguento. Hic & ascensurus in cælum, valedixisse eisdem videtur Aetate Hieronymi domus Marthæ & Mariæ, & domus Simonis leprosi magna pietate à fidelibus inuisebantur. Atq; marmoreum Lazari monumentum, in quo à Saluatore fuit suscitatus, ob hoc tam celebre miraculum ab Helena Imperatrice insigni Ecclesia circundatū est: quod etiam hodie non à Christianis solū, sed & à Saracenis ac Turcis ingenti deuotione honoratur. Posterioribus temporibus fuit hic à domina Melisende Regina, abbatia erecta. Quæ omnia nunc penè deserta peregrinis adhuc ostenduntur.

VVi.15. bel. ſa.26.& 18. bel.27. & 21.bel.2. Vitriac. cap.58.

180.

Matt.21. Marc.11. Luc.19. Ioan.12. Hieron. in Matt.c. 21. & in loc. Hebr.lit.B. Breu.iti.6. Sal. tom.9. cap.3.

BETHPHAGE sacerdotū viculus ad pedem orientalem montis oliueti situs, vnde Christus in oppositum Castellū duos proadducendis asinis misit discipulos. Quibus ad ductis, & Apostolorum vestibus stratis, hic ab eisdem super asinam collocatus est. Ac turba plurima vestimenta sua, atque palmarum ramos in via sternente, ac Osanna illi acclamante, isthinc porrò Hierosolymam equitauit. Qui cùm iam ad descensum montis Oliueti appropinquaret, videns ciuitatem, fleuit super illam, & fundirùs prædixit euertendam, eò quod non cognouisset tempus visitationis suæ.

181.

Matt.21. Marc.11. Luc.19.

CASTELLVM contra vos, vt ita loqui liceat, vicus erat è regione Bethphage situs, vnde iussit Dominus stantes foris in biuio asinam eiusque pullum ad se adduci.

182.

Ioan 11. Sal. tom 16. cap.4. Brei. iti. 6.

CISTERNA iuxta Bethaniam, vbi ad resuscitandum Lazarum venienti Domino, primò occurrit Martha, & posteà ab ea vocata Maria.

183.

Ioſeph.6. bel. 13.

COLLIS Oliueti, qui proximus Petræ columbarum, super vallem Siloe immine-bat.

184.

Matt. 21. Marc. 11. Paſſ.d. 228.

FICVS arida, secus viam Bethaniæ plantata, quę cùm fructibus careret, solisq; folijs ornaretur, à Christo male edicta, exaruit.

185.

Neem.2 Broc iti. 6. Sal.8.c.5. & tom 9. cap.1.

FONS Draconis; inter portā vallis & portam sterquilinij etiam num scaturiēs, quē Neemias, vt murum Ierusalem dissipatum, & portas igni consumptas consideraret, equo insidens præteruectus est.

186.

Ioſ.15.18. Hieron. in Iere.cap.7. 19.& 32. Broc.iti. 6.

GEHENNOM, quæ & Benhennom; id est, Vallis filiorum Ennom. Locus erat in suburbanis Ierusalem (contra orientem sub monte Offensionis, iuxta piscinam fullonis (vt Tempe, amœnissimus, fontibus Siloe ac fluxu torrentis Cedron irriguus, viridaris & hortis consitus, totusq; nemorosus ac deliciis plenus.

In hac valle erat tabernaculum & idōlum MOLOCH, quod sicut inter omnia idōla principatū tenuit; ita Deus illud maximè abominans, eius cultum nō rarò proh ibuit. Erat autem idōlum æneum, figura Regis fabrefactū, intus concauum, cuius caput vitulum, pars verò reliqua hominem exprimens, brachia ad immolandos pueros habebat extensa, qui vehementi idōli calore inter hosce nefarios amplexus comburebantur. Cùm enim ex igne in idōli concauitate subiecto, id torum factum esset ignitum, tum impiissimi parentes crudelitate incredibili charissima pignora, suos nempe filios & filias, detestandis hisce complexibus cremanda tradebant, eaque Diabolica quadam deuotione, in holocaustum fœditissimi odoris dæmonio Moloch offerebant. Ne verò in horrendis illis tormentis miserabilis puerorum clamor exauditus parentum viscera posset commouere: tum etiam vt gratius idōlo fieret holocaustum, sacerdotes Moloch, quamdiu sacrificium durabat, rauco tubarū, clangore, ac ingenti tympanorū strepitu vndiq; æthera & aëra replebant. Vnde & locus ille nomen sibi TOPHET, quod tympanū sonat, acquisiuit.

Leu.18. 20. 3.Reg.11. Act.7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

4.Reg.16. 21. 2.Par.28.33. 4.Reg.23.

Hoc sacrilegio ritu Achaz quoque & Manasses reges Iuda, cum vulgo desipientes, filios suos dæmonio Moloch consecrauerunt. Cui tam detestandę insaniæ pijssimus rex Iudaiosias tandem occurrere cupiens, statuam Moloch contriuit, lucum eius succidit, loci amœnitatem cadauerum, ossium, aliorumq; immundorum spurcitie fœdauit, atq; in perpetuum huiusmodi sordium atque immũditiarum receptaculum destinauit.

Ier.7.19.32 Isa.30.

In hac valle Dei iussu Ieremias coram Iudæorum senioribus humo vas fictile allidens atq; confringens, Deum sic vrbem populumque contriturum prædixit. Iuxta cuius etiam Propheræ vaticinium, eò quod repleuissent locum istum innocentium puerorum sanguine, tanta ibidem populi cæsa est multitudo, vt nõ vocaretur amplius locus iste Vallis Tophet, sed Poliandrion, hoc est, tumulus multorum mortuorum, quorum cadauera ibi insepulta, auibus cœli, & bestijs terræ facta sunt esca. Ab his tam execrandis pœnis, quas in valle Gehennom sustinebant paruuli, Saluator noster analogiã sumens, Infernum, teste Hieronymo, appellat gehennam, quæ in media abysso ac terræ centro vbique à Cælo quod est vndiq; & vndiq; sursũ, remotissima esse creditur, in qua impij summis tormentis perpetuò cruciantur. duplicem autem esse Gehennam, nimij ignis & frigoris, in Iob plenissimè legimus.

Hier.in 2. Par.33. & in loc. Heb. lit. G & T & in Matt. cap.10. Hieron. in Ionæ cap. 2.

Iob.24.

187.

Matth. 26. Marc.14. Hier.in loc. Hebr.lit.G.

GETHSEMANI, villa ad radices montis Oliueti, olearum fœcunda, in quam Dominus àcœna nouissima mœstus, pauens, & anima ad mortem vsq; tristis, in horto Oliueti Patrem oraturus, venit.

188.

Matt.26. Marc.14. Luc. 22. Ioan 18. Hier.in loc. Hebr. Broc.iti.6. Breid.14. Iul. Sal.tom. 4. cap.2.

HORTVS Oliueti Hortus erat in monte Oliueti non longè à Gethsemani rupi cuidam concauæ adhærens: in quo Christus supplex, semel, iterum, & tertiò Patrem orauit, vt à se calix passionis transiret, & cùm factus in agonia, prolixiùs orans sanguinem guttatim in terram decurrentem sudaret, cælitus ab angelo confortatus est. Vbi ætate Hieronymi desuper Ecclesia erat ædificata, quæ adhuc ostenditur

189.

Ios.15.18. 2.Reg.17. 3.Reg.1. Cant. 4. 4.Reg. 25. Ier.39. 52. Iose.7. ant. 15.& 9.ant. 11. Broc.iti.6. Brei.15.Iul. Sal. tom. 8. c.5.& tom. 10.cap.1.

HORTVS REGIVS, qui Hortus conclusus dicitur. Hortus erat in suburbanis Ierusalem, muris vndique septus, & opfirmatus; atque, sicut paradisus, arborum, fruticum, herbarum, aromatum, florum, fructuumque vbertate amœnus, mulcendisque ac fouendis sensibus conueniens, & ad secessus voluptuarios idoneus. In quo erat inclitus ille fons Rogel, & Lapis Zoëleth, quorum frequens in Scriptura mentio fit, vbi Adonias, cùm regnare instituisset, immolauit victimas, & vna cum suis affectis conuiuium fecit.

190.

4.Reg. 25. Hier.in Ier. 19.& 32.& in Matt. 10.

LVCVS Moloch, idõlo Moloch consecratus, vbi cultores eius, postquam sacrificassent, aut thure litassent, sub arborum opacitate scortabantur.

191.

3.R. 11. 4.Reg. 23. Broc. iti. 6. Sal.to.6.c.5

MONS OFFENSIONIS, mons excelsus erat ad austrum fontis Rogel & lapidis Zoëleth situs. In quo sapientissimus ille Rex Salomõ per alienigenas vxores suas iam senex seductus & infatuatus, Melchom idõlo Ammonitarum Fanum ædificauit, & illum etiam coluit. Iuxta quosdam fuit Pantheon, omnibusq; idolis consecratum. Quod annis trecentis sexaginta tribus integrum permansit, & tandem à Rege Iosia demolitum est.

192.

Dan.11. Zach 14. Act.1. Iesoph. 20. antiq.12.& 6.bel.3.5. 13.&c. VVil.17.b. sacr.20. Bros iti.6. Bre.14.Iul. Sal.to.6 c.5 & to.9.c.2. Pas.d.191. Neem.8. 2.Reg.15. Psalm.3.

MONS Oliueti siue oliuarum, ab vbertate frequentium in eo crescentium oliuarum Græcè quoque Eleõn dictus, qui aliàs etiam Mons inclytus, & Mons sanctus vocatur; situs est è regione Ierusalem ad oriẽtem; atq; à ciuitate alta interiacente valle Cedron discretus ab ea, secũdum sacram scripturam, iter sabbati; iuxta Iosephum verò stadijs quinque distat, qui etiam addit summum montis sex ab vrbe stadijs abesse. tantæ enim altitudinis erat, ex eo non solum omnes penè plateæ Ierusalem, sed etiam mare mortuum faciè videri possent, præter oliuas autem, palmis, pinis, myrtis, alijsq; fructiferis arboribus, abundabat.

In huius montis vertice sanctissimus Rex Dauid, à facie filij sui Absalon fugiens, flens & nudis pedibus Deum adorauit. In eodem quoq; monte eius filius Salomon omnis pietatis oblitus, Astaroth idõlo Sidoniorum è regione Hierosolymitani templi (ex quo omnis quæ ibi peragebatur idololatria prospici poterat) Fanum erexit, quod ipsum etiam cum cæteris idolorum delubris Iosias destruxit. Hunc montem Christus orationis & quietis gratia sæpè frequentauit, ibiq; pernoctauit. Atque ex huius summitate coram astantibus & intuentibus discipulis, data eis benedictione, in cælum ascẽdit, facie (vt etiam ex vltimis pedum eius vestigijs ad tantæ rei memoriam petroso monti, instar ceræ, impressis, etiamnum euidẽter colligitur) ad occidentem, versus Catholicam ex gentibus Romanam spectans Ecclesiam, ad quam ipse eius caput, tanquam geminos & illustres oculos D. Petrum suum in terris vicarium Pastorem ac Apostolorum coripheum, & D. Paulum gentium doctorem, missurus erat.

3.R. 11. 4.Reg. 23. Lira.ibid. Luc. 21. 22. 24. Ioan.8.18. Ez.ech.11. Act.1.

Cùm hoc loco à B. Helena Imperatoris Cõstantini matre rotundo schemate & pulcherrimo opere cõderetur Ecclesia, quæ in sui medio lapidi impressã Dominica includeret vestigia, locus ille de quo ascendit, nunquam, vt Paulinus Nolanus Episcopus testatur, tegi marmore aut pauiri recepit, semper excussis, solo respuente, quæ manus adornandi studio tentauit apponere: & summum eius cacumen, vt scribit D. Hieronymus, propter Dominici corporis meatum, nullo modo cõtegi aut concamerari potuit: sed trãsitus eius à terra ad cælum vsque patet apertum. Quę ecclesia multis ibi seculis permansit: Christi autem vestigia adhuc cernuntur.

P.Monta.in Passio. Do. Hier.tom.3. in loc.Hebr. Act. Apost. lit.M.

Sunt non infimi ordinis viri, qui asserunt Antichristum huius ascẽsionis Christi fore æmulatorem, eumque (vt mendacia mẽdaci signo probet) in cælum hoc loco dęmonum ope esse eleuandum: cæterùm à Domino Iesu spiritu oris sui occisum iri. Supra hũc mõtem Christum eodem modo ac forma, qua ascẽdit, ad iudicandum viuos & mortuos in nubibus venturum esse ex Actis Apostolorũ liquet. vbi legitur, quòd cùm Apostoli defixis in cœlum oculis ascendentem Christum intuerẽtur, duo viri adstiterunt illis, amicti vestibus albis, qui & dixerunt: Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cælum? hic Iesus qui assumptus est à vobis in cælũ, sic veniet, quẽadmodum vidistis eum euntem in cælum.

Paul. Nolã epist. 11. ad Seuerũ Eus. in vita Const. antini li.3.ca. 42. Soc.1.hist. eccle.13. Soz.om.2. hist.eccl.1. Niceph 8. hist.ecc. 30. Vitr.c.58. Broc.iti.6. Breid.14. Iulij. Sab.tom 9. cap.3. Pas.d.191. Hieron.in Dan.c.11. Isai.11. Zach.14. Liran.ibi. 2.Thess.2. Actor.1.

193

3.Reg.12. 4.Reg.23. Broc. iti.6. Sal.tom.6. cap.5.

MONS Scandali. mons altus erat vltra torrentem Cedron in aquilonari latere montis Oliueti. quatuor stadijs à Ierusalem distans. In quo Salomon vxorum gentilium instinctu Chamos idolo Moabitarum fanũ constructum. quod etiam Iosias confregit. Tẽpore Machabæorum hîc castrum ædificatum fuit: cuius indicia adhuc extant.

194

Iosep.6. bell.6.

MONVMENTVM Fullonis. quod non longè à porta anguli situm erat.

195

Neem.8. Ioan.12.

PALMAE. de quibus in Neemia, & Ioannis Euangelio legitur.

196

Ios.6. be.13.

PETRA COLVMBARVM, quæ ad meridiem montis Oliueti cõspiciebatur, Græcè Peristereon vocata; saxea, rotũda, sublimis & concamerata turris erat extrinsecus dealbata, atque angusto vno ostiolo in summitate patẽs: in qua domesticæ seruabantur columbæ. Huiusmodi turris sæpè vel quinq; columbarum millia continebat.

197

Breid.14. Iul. Sal.tom.8. ca.6.& 10. 9.cap.1. Pas.d.184. & 191. Ioan Dama scenus de

PONS Cedron lapideus, vno arcu supra torrentem Cedron erectus: quem Helena Imperatrix eo in loco construi fecit, vbi in hunc vsum anteà lignum illud, ex quo pila Dominicæ Crucis facta est, iacuisse dicitur.

198

SEPVLCHRVM B. Mariæ virginis, quod in valle Iosaphat iuxta villã Gethsemani ad pedem mõtis Oliueti olim extra terram eminebat: in quo intemeratum gloriosissimę virginis corpus honeste ab Apostolis sepultum est; Quod post tertiũ à sepultura die vacuum inuentum, & suauissimo odore fragrans, argumento pijs omnibus fuit, ipsam simul cum corpore ab Angelis in cælum esse assumptam, & super Angelorum choros exaltatam.

dormitio. ne Deipara Nicep.l.2. hist.eccles. 22.& 23.

Hoc loco in honorem Deiparæ virginis à pia Imperatrice Helena grãdis, testudinata, atq; mirifica (in quam nunc quadraginta octo gradibus descenditur) extructa est ecclesia, in cuius medio sanctissimum hoc sepulcrum, quod albo marmore vestierat, est inclusum: idq; adhuc nedum Christiani peregrini, verùm & Saraceni atque Turcæ summè venerantur.

Nicep.hist. eccles.8. cap.30. Broc.iti.6. Breid.14. Iul.

Eodem penè loco etiam S. Annam, virumq; eius Ioachim, beatissimæ Dei genitricis parentes; nec non Iosephum eiusdem immaculatæ Virginis sponsum, CHRISTI verò nutritium, sepultos esse veterum habet traditio.

Sal.tom. 9. cap.1. Pas.d.184. & 197.

199

SEPVLCHRA Vulgi. quæ erant in valle Iosaphat: vbi ignobiles sepeliebantur.

4.Reg.23. Ierem.26.

200

SILOE fons, cui piscina siue Natatoria Siloe, quæ & Piscina inferior nuncupatur, cõiuncta est, in occidentali latere vallis Iosaphat, è radice montis Sion scaturit. Aqua eius clara, dulcis, & vberrima, cum silentio placideque fluit in torrentem Cedron.

Isai.8.21. Neem.3. Ioseph.6. bell.6. Vitr. c.84. Ioan.9. Broc.iti.6. Breid.14. Iul. Pas.d.197. Io. 6.bel.11. Sal.to 10. cap.1.

Hunc fontẽ inclytus Rex Ezechias restaurauit. Atq; in eius piscina cæcus ille à natiuitate oculos suos Christi sputo & luto inunctos lauãs visum recepit. Testatur Iosephus Siloe & alios omnes quotquot erãt extra ciuitatem fontes, ante Titi Cæsaris aduentum adeò defecisse, vt iuxta eos aqua vẽderetur: post accessum autem eius tanta vbertate hostibus fluxisse, vt non modò ipsis & iumẽtis eorum, sed etiam hortis sufficerent. De huius aquæ virtute diligentissimus loci huius perscrutator Saligniacus ita ferè scribit. Fontis huius aqua hodie adhuc ipsis etiã Saracenis in pretio est. Nam cum corpore naturaliter instar hyrcorum fœteant, in hoc fonte se & pueros suos lauant, eaq; lotione fœtorem suum mitigãt. Quin & eam Turcæ magni faciunt, quòd eius vsum oculorum visui conferre experiantur: habet Nicephorus Helenam Imperatricem ad fontem hunc mirifica constructisse opera.

Nicep. hist. eccl. 30.

201

STEPHANVS. Hoc loco S. Stephanus diaconus, (cui Diuino amore flagranti lapides torrentis dulces fuerunt) in ipso iuuentutis flore, iactis in se lapidibus tanquam gemmis coronatus, proprioq; sanguine purpuratus, pro lapidantibus (quorũ vestes ado-

Actor. 2. Breuiar. Roman. Breid.14. Iul. Pas.d.18.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lescens Paulus custodiebat (orans, primus cum martyrij palma triumphator in cœlum migrauit.

202.

Hieron.in loc.Heb. in C. 3.Reg.2. Ierem.31. Ioseph.8. antiq.1.& bell.13. & c. Ezec.47. Broc.itin.6. Sal.tom.9. cap.1. 2.Reg.15.

TORRENS Cedron. riuus est ad orientem Ierusalem, inter ipsam & montem Oliueti, qui pluuialibus aquis vndiq; de mõtibus, nec nõ ex fontibus ac piscinis auctus, dulci quodam strepitu per mediam vallẽ lo sapharatq; Gehennõ, perq; plana deserti in mare mortuum fluẽs absorbetur. In cuius vtraque ripa multę, densę, ac fructiferę crescebant arbores: quarũ amœna facies, vnà cum vicinis hortis, quæ limpidissimis aquis Cedron irrigabantur, obambulantium oculos animumq; amœnabat. Hunc torrentẽ Rex Dauid totus lacrymis madidus, vnà cũ amicorum intimis à facie filij sui Absolõ fugiẽs, operto capite & nudis pedibus transiuit: Eũdem & Christus cum suis discipulis vadẽs in hortum Oliueti, transiuit.

Ioan.18.

203.

Niceph.2. hist.Eccl. li.17.ca.5. In vitis Patrum. Breid.14. Iul. Sal.tom.9. cap.1. Pasc.d.191.

TVGVRIVM S. PELAGIAE. Hic S. Pelagia famosa illa peccatrix, & formosa meretrix, quę cunctas Antiochię fœminas forma, diuitijs, delitijs & luxuria superauerat, in tugurioloſexũ veste nomineq; occultãs, dicta atq; credita Pelagius mõachus, pœnitentiã egit, ac de pelago vitiorum facta pelagus virtutum, ibidem mortua & sepulta est. vbi postea extructa fuit ecclesia.

204.

Ioseph.6. bell.3.6. & c. Hieron.in loc.Hebr. lit.C. Zach.14. Lira.ibid. Broc.itin.6. Sal.to.8.ca. 8.& to.9.c.1. 3.Reg.15. 4.Reg.23. 2.Par.15. 29.30.

VALLIS Iosaphat, quæ & Vallis Cedron, & Vallis montium vocatur; vallis est lata & profunda inter Ierusalem & montem Oliueti interiecta, totam ab oriente cingens vrbem: quam torrens Cedron trantiens suis aquis egregiè fœcundat, Cuius quidem excellens profunditas, licet à Romanis Imperatoribus Tito & Adriano, iniecta terra ac tẽpli vrbisque ruinis multum sit impleta, non tamen prorsus est oppleta. In hac valle pij ac religiosi reges Iuda Asa, Ezechias, & Iosias tẽpli cõbusserunt idola, eorumq; cineres in torrentem Cedron proiecerunt. Hæc vallis commune totius ciuitatis Cemiteriũ erat, vbi vulgus & ignobiles omnes sepeliebãtur: extra vrbem enim Iudæis sepeliri mos erat. ibiq; nunc Turcæ sepeliuntur. In hac quoq; valle dicit illa cũctis mortalibus tremenda omnes Vndiq; homines ad extremum & generale iudicium sunt congregãdi, vt à Christo iudice recipiat debita pro meritis præmia quisq; suis. Vnde & Vallis concisionis appellatur, quòd ibi mali à bonis separabuntur: & hi quidem assumentur in cœlum ęterna beatitudine fruituri: illi autem detrudẽtur in infernum, perpetuis supplicijs cruciandi. Tempore cùm Christiani Palestina potirẽtur, erat hic abbatia quædam, in qua Domina Melisendis Regina Hierusalem sepulta est.

Ioel.3. Liran.ibid. Sal.tom.9. cap.2.

Zach.14. Liran.ibi. Matth. 25. VVil.12.b. sacr. 13. & li.18.c.32. Vitriac. cap.58.

205.

Ioseph.8. bell.13. & 7.bel.16. & c. Sal.tom.8. cap.2.

VALLIS SILOE, à fonte Silõe nomen habens: in qua Iudæi, qui hoc tempore Hierosolymis habitant, sepeliuntur.

206.

4.Reg.18. Isai.7.36.

VIA agri Fullonis, sita ad extremum aquæ ductus piscinæ superioris. Hic Isaias Regi Achaz Christum ex virgine nasciturum prædixit.

207.

Ioan.Pas. S.Theol. Doctor.in peregr.s.die 190.193. 194.167. 200.et 207.

VIA captiuitatis. Hæ notulæ successiuè protractæ viam demonstrant, qua Christus redimendi generis humani causa captiuus per totam penè ciuitatem ostentationis ergò deductus fuit. Primò enim cùm à Cœnaculo Sion in hortũ montis Oliueti oratũ progressus, sanctum orationis sacrificiũ Deo Patri obtulisset, inde reuertẽs appropinquãtibus ad capiendum eũ hostibus vltrò se obuiam dedit. qui necdum quadragesimum ab orationis loco gressũ absoluerat, cùm missi à Principibus sacerdotũ & senioribus populi in eum manus iniecerũt, eum cæperũt, durissimisque vinculis constrinxerũt. Vnde ilicò à lupis illis rapacibus tanquam mitissimus agnus cũ magno clamore & vario armorum strepitu trans torrentem Cedrõ (in quem aliqui ipsum precipitatum esse opinãtur, sic intelligẽtes quod à Psalmista scriptũ est; de torrẽte in via bibet) ad domum Annæ deductus est: quæ à loco, in quo captus est, bis mille trecentes sexaginta gressibus distabat. Atq; hinc per trecẽtos triginta gressus ad Palatiũ Caiphæ abductus. inde vlterius, quod mille gressibus aberat ad Palatiũ Pilati. Isthinc porrò via trecentorum quinquaginta gressuũ ad Palatium Herodis. Illinc denique per sexcentarum vlnarum interuallum, alia via quàm venerat, ad Palatiũ Pilati reductus est: Gressus autem, de quo hic loquimur, duos pedes & semissem continet.

Isaie.53. Ierem.11. Psal.109.

D.Beithlee presbyt.in descrip.locorum passion. Domini.

208.

VIA in Anathot, Bethel; & desertum, de qua Broc.itin.6.

209.

VIA in Iericho, & Engandi, cuius mentio fit Lucæ 10. & Marci 11. VVilhelm.17.bel. sacr.20.

210.

Marc.14. Luca.22. Breid.14. Iul. Sal.tom.9. cap.2. Pasc.d. 185. Bet.ser.2.

HIC Christo orante, sederunt tres electi Apostoli, Petrus, Iacobus & Ioannes, ab horto Oliueti ad iactũ lapidis, à sepulcro verò B. Mariæ quinquaginta gressibus separati.

211

Matth. 26 Bet.ser.2.

HIC octo reliqui Apostoli manserunt, triginta quatuor vlnis à prędictis tribus disiuncti.

212.

Matth.26. Marc.14. Luca 22. Ioan.18. Sal.tom.9. cap.2.

HIC Christus, vt nos libertate donaret, à Iuda proditore osculo traditus; à Iudæis, quos verbo retrorsum in terrã strauerat, captus; & facinorosorum in morẽ arctissimis vinculis ligatus est. Ibidẽ Simõ Petrus subito calore percitus, percussit seruum Pontificis, cui nomen erat Malchus, & abscidit auriculam eius dexteram: quam Christus mox restituit. Cæteri verò Apostoli sibi quoque timentes, deserto Domino, hic fugam arripuerunt.

213.

Matt.24. & 25. Marc.13. Luca 21. Sal.tom.9. cap.3. Pasc.d.191.

IN hoc montis Oliuarum loco ex aduerso templi iuxta cisternam quandam sedens Christus, longo sermone destructionem Ierusalẽ, futuras piorum afflictiones, pseudoprophetarũ aduentum, consummandi Mundi signa, extremi deniq; iudicij modum discipulis suis prędixit, ac clarissimè enarrauit. quo in loco pulchrum ædificatum fuit templum, quod nunc desolatum est.

214.

Matth.21. Marc.11. Luca.19. Ioan.12. VVil.Tyr. 11.bel.sa. 31.& libr. 12.cap.2.

HAC Christus asinæ pullo insidẽs, magna hominum comitatus caterua Hierosolymam perrexit, alijs præcedentibus, alijs eum sequẽtibus, cui insuper ingẽs hominum turba ex vrbe obuiam profusa, tãto eum omnes cum fauore exceperũt, vt multi vestibus suis viam consternerent, plures ramis & frondibus ex palmis, oliuis, alijsque arboribus resectis, viam honoris grãtia sternerent. Vndiq; gratulantium atque acclamãtium voces huiusmodi resonabant: O sanna in excelsis, Benedictus qui venit in nomine Domini. Tali pompa ac triumpho verus ille Rex ac humilis triumphator per portam aureã (quæ cùm rarissimè aperiretur, vltrò, vt tradũt, aperta est ei) regiam ingressus vrbem, circum templum & magnam ciuitatis partẽ videtur obequitasse. Quo nouo spectaculo commota est vniuersa ciuitas, dicẽs; Quis est hic; turbæ verò quæ illum comitabantur respondebant: Hic est Iesus Propheta à Nazareth Galilęę. Iãtum gaudẽtium & adgratulantium clamor magis ac magis inualescebat, concurrebant vndique vtriusq; sexus senes ac iuuenes, omniumq;, etiam puerorum, & quod mirabile, infantium quoque atq; lactentium vna vox erat: Osanna filio Dauid, benedictus qui venit rex in nomine Domini, Rex Israël: benedictum quod venit regnum patris nostri Dauid, pax in cælo, & gloria in excelsis, Osanna in altissimis. Qua lætа faustaque acclamatione verum suum Messiam inaugurantes, eum vsq; in templũ comitati, ac prosequuti sunt. Vbi nouus ille Rex mox regnum suũ fęliciter incipiens, cæcos ac claudos sanauit. Discruciãtur interim & indignantur impij atq; inuidi Pharisæi, principes sacerdotũ, & scribę, qui vidẽtes mirabilia quę faciebat, & pueros in templo clamãtes, Osanna filio Dauid, dixerunt inter sẽ: Videtis quòd nihil profici mus, Ecce Mũdus totus post eũ abijt. Quamobrem ipsum Iesum adorti, Magister in quiunt, audis quid isti dicũt? increpa discipulos tuos. Quibus ipse hoc olim per Psalmographum prophetatum indicãs, respõdit: Quid ni? Nunquam legistis? Ex ore infantium & lactẽtium perfeciſti laudem? Dico vobis; quod si hi tacuerint, mox lapides clamabũt. Adeò enim Deus nolebat hanc laudem suam sileri, vt si homines conticuissent; ipsi lapides clamaturi fuissent.

Psalm.8.

LOCI ADMERIdiem Vrbis

215.

Dan.14. Breid.14. Iulij. Sal.to.10. cap.2.

ABACVC. Hic Angelus Domini prophetam Abacuc prandium messoribus ferentem capillis apprehẽdit, ac vnà cum cibo in Babylonem ad pascendum Danielem in lacu septem leonum inclusum, trãstulit. Quo cibato, eundem huc reduxit.

216

Zach.11. Matth.37. Act.1. Hieron.in loc.Hebr. lit.A.& in loc.Act.A. post.lit.A. Niceph.8. hist.ec.30. Broc.itin.6. Breide.14. Iul. Sal. to.6. ca.5 & to. 10.ca.1. Pasch.d. 197.

ACELDEMA, siue Haceldemach, hoc est, ager sãguinis. Ager erat figuli ad australem plagam montis Siõ situs, à tergo habens montem eiusdẽ nominis mediocriter altũ, iactu lapidis à Piscina superiore distãs. qui Iudæorum consilio, triginta argenteis, quibus Iudas Christum vendidit, in sepulturam peregrinorum emptus est. Cuius meditum Imperatrix Helena quatuor muris, longitudine septuaginta duorum, latitudine verò quinquaginta pedum, fecit includi, ac superius testudine (quæ septẽ foraminibus, per quæ defuncta Christianorũ corpora dimittuntur, paret) concamerari.

Est verò huius terræ virtus mirabilis & fidem penè superans, quòd defunctorum corpora viginti quatuor horarũ spacio in puluerem redigat. quam virtutem etiã in alias regiones deuecta minimè perdit. Nam cùm iussu Imperatricis Helenæ de hoc agro, quãtum terræ ducentę & septuaginta (vt aiũt) naues capere poterant, Romam auectum, ac iuxta montem Vaticanum in eum locum exoneratum sit, quem incolæ CAMPVM SANCTVM vocitant, licet cœlum mutarit, eandem tamen retinere vim quotidiana experientia docet. Romanos enim respuens, sola peregrinorum corpora ad sepulturã admittit: quorum etiam hic omnem carnis substãtiam intra viginti quatuor horas prorsus cõsumit, ossibus tantùm residuis.

217.

4.Reg.18. Isaie.7.39. Broc.itin.6.

AGER Fullonis, ad vrbis meridiem ab Aceldema tendens vsque montem Gion. vbi fullones suos pannos in vicino torrente Gion lotos, extendere & siccare solẽt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

218

Hier. to.1. in catal. script. eccl. 1.Cor.15. Breid.14. Iulij. Sal.tom.6. cap.1. Pas.d.192. & 230.

ANTRVM Iacobi minoris.in quo, cum se iuramento constrinxisset non comesturum panem ab hora, qua calicē Domini biberat,donec Christum à mortuis resurrexisse videret,triduo Dominicæ passionis latuit.Ideoque Dominus eriam ei post resurrectionem suam seorsum hic apparuit.In cuius honorem Christiani isto loco postmodum Ecclesiam erexerunt.

219.

Matth 26. Luc.24. 1.Cor.15. Breid.12. Iulij. Sal.tom.9. cap.1. Pas.d.192.

ANTRVM Petri Apostoli,in quo post trinam Domini negationem, culpam suam amara pœnitentia & lacrymis expiauit. Cui fortè ibidē se Dominus post resurrectionem suam cōspiciendum exhibuit, hic etiā postea sacellum extructum fuit: quod nunc funditus euersum est.

220.

4.Reg.18. 19. 2.Par.32. Isaiæ 9.& 30. Ioseph 10. ant.2.et 6. bell.11. Aug.to 10. ad fratres. in erem. serm 25. Liran.in. 4.Reg.19. Act.4.

CASTRA ASSYRIORVM, quæ posita erant iuxta Piscinam superiorem. quorum robustissimos quosque ad aētum & octoginta quinque millia in vindictā blasphemię prima obsidionis nocte Angelus Domini occidit.Eorumq; corpora,ne aērē fœtore inficerēt,in puluerem,ait Augustinus redegit:vestibus tamen & armis, quò populus Ierusalem spolia habere posset, manentibus integris & illæsis. Huius cædis,olim D.Ioannes Chrysost. in tabula pictam imaginē habuit,vt refert Concil. Nicænum secundum, probans iam tum apud fideles imaginum vsum celebrem fuisse.

221.

Breid.14. Iulij.

DOMVS Eliæ, in qua Elias propheta aliquando habitasse perhibetur.vbi etiam postea constructa est ecclesia.

222.

Iosue 15. & 18.

EROGE MONS, aliàs mons Meridionalis dictus, altus & celsus est ad vrbis meridiem parū versus Occidentem vergens. de quo hoc notatu dignum legitur: Quòd cùm Ozias rex Iuda sumpto sacerdotali habitu sanctuarium templi ingressus super aureum altare thymiamatis, Deo thuris incensum adolere, quod solis sacerdotibus fas erat, præsumeret,factus sit illicò terræmotus maximus,cuius etiam Amos & Zacharias Prophetæ faciunt mentionē, quo & ipsum templum superiùs fissum fuit,&mons iste scissus medius:tanta quidem vi atq; virtute,vt altera eius pars sua volubilitate per quatuor stadia procedens, obiectu demùm orientalis montis(qui mons Offensionis vocatur)constiterit; obstructa via publica, & oppressis ruina hortis Regijs. Ipse interim Rex Ozias fulmine ictus, lepra in fronte percussus est. quapropter statim templo atq; vrbe eiectus, tabe per omnem vitam ipsi adhærēte, in domo separata vsq; ad diem mortis suæ seclusus fuit.

4.Reg.15. 2.Par.26. Amos.1. Zach.14. Ioseph.9. antiq.11. Adā Reisnerus, & Ioan Heydenus.an deseri.vrb. Ierosol.lib. 7.cap.2.

223.

FONS. Ad hunc fontem stella,quæ tribus Magis Ierusalē ingressis disparuerat, ipsis rursum apparuit: duxitq; eos in Bethlehem. *Matth.2. Breid.14. Iulij. Sal.to.10. cap.2. Pas.d.233.*

224.

FOVEA IEREMIAE Prophetę.In qua amaro animo sedens,quadruplici Alphabeto metrico dolens, & flens, lamentatus est, ac descripsit destructionē Ierusalem per Chaldæos iam iā factam. vbi Helena Imperatrix, teste Nicephoro, mirifica construxit opera. *Thren.1.2.3.4.5. Nice.8.hist.ecc.30.*

225.

ISAIAS. Hic Isaias nobilis ille Propheta, cùm plus minus septuaginta annis in Ierusalem prophetasset,iussu Manasse regis,(cui, vt scribit Hieronymus, auus fuisse traditur) serra in duas partes sectus, occubuit. Sepultusq; est sub quercu Rogel, iuxta transitum aquarum,quas olim Ezechias Rex iacto obstruxerat puluere, vbi iuxta arborem quandam sepulcrum eius adhuc visitur.Nunc autem est ibi hortus holerum. *Argument. in Isaiam. Hieron.tradit.Heb.in 2.Par.33. Broc.iti.6. Breid.14. Iulij. Sal.to.10. cap.1. Pas.d.197.*

226.

LATIBVLA APOSTOLORVM. Multæ sunt cauernę,in quibus ex Apostolis octo tempore passionis Domini latuisse, veterū traditio est. *Breid.14. Iulij Sal to.10. cap.1. Pas.d.197.*

227.

MONVMENTVM siue manus ABSALOM. Columna erat & statua marmorea cum inscriptione, duobus à Hierosolyma stadijs distans: quam Absalom viuus sibi in monumentum in Valle regia erexerat.Vbi etiamnum turris & magnus lapidū extat aceruus: qui quotidie magis ac magis augetur. Nam pagani & peregrini illac transeuntes, pro more habent, vt quisque lapidem in eū projiciat,& quasi iuxta legem vindicantes ipsius aduersus Dauid patrem suum rebellionem, huiusmodi maledictione illum execrentur: Maledictus sit parricida Absalom: & quicunque iniustè parentes suos persequuntur, maledicti sunt in æternum. *2.Reg.18. Ioseph.7. antiq.10. Breid.14. Iulij. Deut.21. Pas.d.191.*

228.

PISCINA SVPERIOR, sita in australi pede montis Sion. quam magnificus Rex Ezechias cum suo aquæ ductu(qui Piscina fullonis à Hieronymo vocatur)instaurauit, cuius quoque aquas in obsidione Assyriorum iniecto puluere obstruxit, *4.Reg.18. 2.Par.32. Isaia.7. 36. Hieron.in loc.Hebr. lit.T. Broc. iti.6. 2. Par. 24. Matt.23. Breid.14 Iulij. Sal.tom.9. cap.1.*

229.

SEPVLCRVM ZACHARIAE,filij Barachiæ, aliàs filij Ioiadæ, quem Iudæi occiderunt inter templum & altare.

Loci

LOCI AD OCCIdentem Vrbis.

230.

2.Reg.5. 1.Par.14.

BAALPHARASIM, campus est in valle Raphaim, in quo Dauid Rex primò philistæos, prostrauit,sculptiliaq; eorum in castris reperta,combussit.

231.

Ioseph.4. ant.2.& 1.bel.12.

CASTRA HERODIS, quæ, teste Iosepho, posuit ad occidentalem vrbis tractum.

232.

2.Par.33. Broc.iti.6.

FONS Gion inferior,qui oriebatur in fine agri fullonis,cuius aquas duxit Ezechias rex in piscinam superiorem.

233.

4.Reg. 20. 2.Par.32. Eccl. 48. Broc.iti.6.

FONS Gion Superior,emanans è monte Gion.Quem postea EZechias rex opturauit,& ferro rupem fodiens,direxit aquas eius subter ad occidentem ciuitatis Dauid,ac subterraneis canalibus eas per medium ciuitatis introduxit in piscinam interiorem,ne in obsidione aqua populo deesset.

234.

Matt.27. Act.1. Broc. iti.6. Sal.tom. 8. cap.5.

IVDAS.Hic Iudas,ex Apostolo factus proditor,ex funesta sycomoro quadam,quæ adhuc visitur, laqueo se suspendit; atque suspensus crepuit medius,& effusa sunt omnia viscera eius.

235.

Ierem. 31. Matth. 27. Marc.15. Luc.23. Ioan.19. Hier.in loc. Heb.lit.G.

MONS Caluariæ, mons petrosus & mediocriter altus erat, Hebraicè Golgotha, aliàs Goatha dictus: qui ciuitati inter occidentem & septentrionem proximus erat, in quo noxij,publico iudicio damnati,extremo supplicio plectebantur, vbi quouis tempore, sicuti circa patibula videre est, passim iacebant Caluariæ, ossa, viscera,& sanies hominum suspensorum,decollatorum,vel alio mortis genere occisorum. Hic IESVS CHRISTVS Saluator noster, qui non nouerat peccatum, pro nobis,inquit Paulus,peccatum,hoc est, hostia pro peccato suo factus, nudus inter duos latrones, quasi noxius pro salute omnium crucifixus est.Itaque Caluariæ mons,cùm antea locus esset infamis,Christi passione, eiusque sanguine vsque adeò est nobilitatus & sanctificatus, vt nunc Angelis pariterque hominibus sit colendus. Sicut etiam crux,quę prius erat ignominiosa,pari ratione nunc facta est gloriosa. *2.Cor.5. Deut.21. Gal. 3.*

236.

Broc.iti. 6. Sal. tom. 6. cap.5.

MONS Gion, mons saxosus, altus & oblongus est,qui ab occidente vrbem ambiens, versus Portam iudiciariam sensim decreuit, & profunda valle ab vrbe discernitur. In hoc monte iussu Dauidis Salomon à Sadoc Pontifice & Nathan Propheta sacro oleo in Regem vnctus fuit. Cui mox ab omni populo acclamatum est, VIVAT REX SALOMON, qui lætitibijs ac tubis ita cecinerunt, vt præ hominum clamore ac instrumentorum concentu terra simul ac aër resonaret. *3.Reg.1. Ioseph.7. antiq. 15.*

237.

MONVMENTVM Anani Pontificis, de quo Iosephus belli Iudaici, libro 6. cap.13.

238.

PYRI vallis Raphaim, quas Iosephus Siluam fletus vocat, iuxta quam cælitùs Dauid adiutus,secundò Philistæos prostrauit,ac longè lateque persecutus est. *2.Reg.5. Liran. ibid 1.Par.14. Ioseph.7. ant.4.*

239.

SEPVLCRVM DOMINI glorioſum. Monumentum erat nouum, octo pedes longum, quod à monte Caluariæ centum & octo pedibus, à monte autem Sion passibus mille distans, Iosephus ab Arimathæa nobilis senator in Horto Caluariæ monti propinquo, in petra sibi exciderat. In quo ipse vnà cum Nicodemo, B. Maria, & pijs mulieribus corpus Iesu de consensu Pilati à cruce depositum,myrrha & aloë conditū,sindone munda inuolutum, honorificè capite occidētem versus sepeliuit,(vnde etiā mos nobis Christianis inoleuit simili corporis dispositione in locis sacris mortuos sepeliendi) & aduoluto saxo ingenti ad ostium monumenti abijt. Interim verò Principes sacerdotum & Pharisæi, Christi resurrectionem conantes impedire, adhita militum custodia munierunt sepulcrum, lapidem quoque,qui claudebat os sepulcri, sigillo obsignauerunt, ne quid fraudis possit esse, vel in custodibus. Sed hæc Iudæorum diligentia, qua conabantur resurrecturo exitum cōcludere,auxit miraculum & resurrectionis fidem confirmauit. Nam Christus tertio die rediuiuus, clauso & obsignato sepulcro resurrexit,atque ibidem Mariæ Magdalenæ ad monumentum ploranti specie hortulani primò apparuit. *Isai.11. Matth. 27. Marc 15. Luc.23. Ioan.19. Nice.8.hist. Eccl.30. Bed.in Mar.ca. 16. Broc.iti. 6. Breid. 12. Iulij. Sal.tom. 7. ca.3. & 6. Pas.d. 225. & 227. Beth. jabb. Marc.16. Ioan.20.*

240.

SILVA, ciuitati proxima, vt colligitur ex Iosephi libro sexto Iudaici belli cap.14.

241.

TORRENS GION, siue riuus, quem Achaz Rex è fonte Gion inferiore, per medium terræ in Piscinam superiorem ducere inceperat, quod tandem Ezechias Rex perfecit. *2.Par.32. & 33 iuxta textum He. Hieron.ib. Neem.2. Broc.iti. 6.*

242.

VALLIS CADAVERVM, quæ inter montem Caluariæ & mœnia Ierusalem *Ier.in.31. Liran. ibid.*

lem

Universidad de Deusto
Biblioteca

lem sita est, nomen inde habens, quòd ibi cadauera, ossa, & cineres eorum, qui in monte Caluariæ morte puniti aut combusti erant, proijcicbantur. Quamobrem & milites Christi crucifixores, postquam latronũ, qui cum Christo crucifixi erant, fregissẽt crura, ob imminentem vesperam & diem festum, eorum cadauera & cruces, simul & Christi iã sepulti crucem ac titulum in hanc vallẽ præcipitauerunt. Super quæ deinde egestis ac exoneratis ciuitatis sordibus, vallis tandem tota opleta fuit, atq; hac ratione triumphale illud crucis lignum sub magno sordium aceruo trecentis ferè annis altè sepultum iacuit. Simili modo eiusdem ciuitatis incolæ, haudsecus quàm si ad delẽdam omnem Christi memoriam conspirassent, sepulcrum Domini vehementi iniecto aggere prorsus obtuerũt. Et Gentiles quoq; nequaquam Iudæis in hoc studio inferiores, in crucifixionis loco maream impurę veneris statuam ac fanum, in resurrectionis autem loco, Iouis idõlum in Bethleem verò ad præsepe Saluatoris, simulacrum & lucum Adonidis impudici Veneris amasij collocauerũt; vt Christiani Christum prædictis in locis adoraturi, ea simulacra adorare viderentur. Cæterùm non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum, qui huiusmodi tam Iudęorum, quàm Gentilium impietate passionis suæ trophæa, quæ Christiani propter varias persecutiones ægrè custodire potuissent, ab impiorum manibus seruauit illæsa: tãto gloriosiori honore à Christianis exaltanda, quãto maiori ignominia ab inimicis suis fuerant contempta.

Ioan. 19.
Euseb. in vita Constan. lib. 3. c. 24.
Hier. to. 1. epist. 13. ad Paulinũ & to. 3. in loc. Act. Apostol lit. H.
Amb to 3. in Orat. funebri. Theodosij Imperat.
Pauli. Nolan. epist. 11. ad Seuerũ Sulp. Ruffi. in Et. hist. Eccl. li. 10. cap. 7. & 8.
Soz. l. 1. hist. Eccl 13.
Theodor. 1. hist. Ecc. 18.
Soz. om. 2. hist. Eccl. l. 1.
Niceph 8. hist. Ecc 28. 29. 30. et 50.
In cu Kotti. Petr. de Natal. in Catal. Sanctorum lib. 4. cap. 117.
Broc. iti. 6.
Bröid. 12. Iul. & 13. Iul.
Sal. to 7. ca. 3. 4. 5. 6. 7. & tom. 8. 6. 3.
Pasd. 214. 225. 226. & 227.

Anno enim post Christum natum trecentesimo vigesimo sexto pace iam Ecclesię reddita, & celebrata contra Arium à trecentis octodecim Episcopis Synodo Nicena, B. Helena Augusta, pij Constãtini Imperatoris pia mater fermè octogenaria, Diuina admonitione conquirendæ Dominicæ Crucis studio Hierosolymam cum exercitu profecta, eadẽ simulacrã, fana & lucos, post annos circiter centum octoginta euertẽda curauit. Ac nullum non mouens lapidem, vt absconditæ Dominicæ Crucis locum cognosceret, viros de Iudęis peritissimos, vt propriæ impietatis iudices exquisiuit, & accitos in Hierosolymã congregauit. Cùm ergo illi coram Imperatrice comparuissent, & de loco Dominicæ passionis rogati, cum nequaquam voluissent indicare, quęsito prætextu, quod nullam eius rei haberent notitiam, præcepit Imperatrix eos omnes igne cremari. Qui sibi timentes, tradiderunt ei Iudam quendam, virũ in gente sua ætate præstantem, qui puer à parentibus suis de his, quæ Imperatrix scire ab illis cupiebat, fuerat instructus. Tum illa cæteris dimissis Iudam compellans, Mors, ait, & vita appositæ sunt tibi, si non ostenderis mihi Crucem Christi: quodcunque volueris elige. Ille verò tergiuersans, varijs sermonibus moras nectebat, timebat enim (id quod reuera factũ est) per crucis prædicationem leges & traditiones Iudaicas forè abolendas. Instat Imperatrix, vrget vt secretum prodat, varijsque mortis minis hominẽ premit. At cùm nihil verbis proficeret, ad rem ventum est. Nam in puteum aqua vacuum demittitur, & inedia periturus excruciatur. Cùm autem omni cibo sex diebus fuisset destitutus, die septimo extrahi petijt, & se crucem Dominicam indicaturũ promisit. Extractus igitur ad locũ concitus vbi iacebat sancta Crux perrexit: & fusis ad Deum precibus, sanctæ Crucis lignũ supplex ostẽdi sibi postulauit. Præstitit Deus precibus auditum, & locum vbi Diuina recondita iacebant passionis suæ insignia, euidẽti miraculo demonstrauit. Nam subitò terra commota est, & aromatum miri odoris vaporem exhalauit. Quo miraculo venerabilis Imperatrix de loci testificatione confirmata, iussit illicò in ipsum locum operam fossionis accingi. Parataq; mox ciuium pariter & militari manu, breui laborem istius molitionis hausit. Nam exportatis sordibus in altum, defossas tres cruces inuenit, & seorsum ab alijs ligneam illam tabulam, quæ olim Cruci Dominicæ imposita, titulum Hebraicè, Græcè, & Latinè à Pilato scriptum continebat. At verò cùm ex tribus crucibus, cuinam Christus affixus fuisset, non appareret, sapientissimus ille Macarius Hierosolymorum Episcopus tali via id inuestigare aggressus est. Nobilis quædam mulier Hierosolymis morbo quodam grauissimo, eoque plane insanabili diu afflicta fuerat: ad quam in lecto decumbentem, iamq; morti proximam Hierosolymorum antistes sibi Imperatoris matre, ac alijs qui aderãt assumptis, venit, atq; vt prius Deũ precatus esset, dedissetq; inspectantibus illud signum, nimirum, eam esse Domini crucem, quæ mulieri adhibita, morbo illã liberaret, adhibuit primò vnam ex tribus, & nihil profecit, adhibuit secundam, & ne sic quidem aliquid actum est. Vt verò tertiam admouit, repentè lecto exiliens mulier sanitati restituta est. Quo admirando spectaculo Iudas totus commotus, ex Iudæo factus est Christi confessor, & sacramento Baptismatis initiatus, à quo crenda cruce Quiriacus fuit nomi natus. qui postmodum Hierosolymorum Episcopus, Crucigerorum ordine dicitur instituisse, & sub Iuliano apostata, glorioso Christi martyrio coronatus esse. Interim Imperatrix inuenta Dominica Cruce aggerem quoque, qui sacrum Domini occultabat sepulcrum, quod diu sub illo abstrusum iacuerat, asportauit. Quo facto, mox illud emersit, & in eo clauos, quibus saluator noster cruci suffixus fuerat, reperit; ibidem quoque coronã spineam inuenisse videtur. Ex quo tempore cautum est, ne crux ad supplicium cuiquam adhiberetur, & decretum, vt singulis annis tertia Maij huius inuentionis festum celebraretur. *De Conf. dist. 3. cap. Crucis.*

Imperatrix voti sui facta compos, cupiens excolere locos, in quibus salutaria nobis mysteria, incarnationis, natiuitatis, passionis, resurrectionis, atque ascensionis sacramentis Domi-

Dominus redemptor noster impleuerat, artifices materiæ cuiusque generis vndique cogere, templaque in sanctis illis locis supra triginta, ob magnitudinẽ amplissima, & ob splẽdorem illustrissima extruere cœpit. Inter quæ illa, quæ hoc loco condita est Basilica reliquos totius in Orbis amplitudine, atq; pulchritudine longè excellit. nam auratis coruſca laquearibus, & aureis diues altaribus, marmoreis septuaginta tribus columnis fulcitur. & tam resurrectionis, quàm crucifixionis locum sub vno eodemque tecto comprehẽdit; quod in sui medio, rotundo pater foramine apertum, sub quo, in inferiori Ecclesiæ parte Dominicum consistit sub dio sepulcrum, cui passionis Christi theatrum mons Caluariæ, nunc viginti octo pedes altus, chori loco adhæret; qui octodecim gradibus, quorum singuli pedem & semissem in altitudine continent, sui accessum præbet. Ex quo rursus in locum vbi Crux inuenta fuit, quadraginta octo gradibus fit descensus. His ita gestis, Imperatrix Dominicam Crucem diuisit, & partem quidem thecis argenteis inclusam pro monumento in dicta Ecclesia reliquit: partem verò cum salutiferæ Crucis titulo, corona, lancea, ac clauis filio suo Constantino attulit. quæ Romæ in Ecclesia sanctæ Crucis in Ierusalem, ædificata in ędibus Sessorianis, fuerunt repositæ; vbi etiam pars Crucis Dominicæ, & titulus Hebraicis, Græcis, & Latinis literis conscriptus (quem se pluries & vidisse, & legisse testatur Xantes Pagninus, cõcionator Apostolicus, & bibliorum fidus interpres) item spongia, duæ spinæ è corona, & vnus ex clauis hodie etiamnum seruantur. Præter salutaris ligni partem, de qua iam dictum est, seruatur adhuc in eadem Dominici sepulcri Ecclesia, lapis quidam columnæ figuram exprimẽs, cui Christus in domo Pilati, cùm spinis coronaretur, insedit. Porrò inter cætera, quæ in hac Ecclesia notatu reperiuntur digna, illud minimè omittendum est, quod hic omnes ex Christianis Hierosolymorum Reges sibi sepulturam elegerunt. In primis verò primus Hierosolymitanæ vrbis Christianus rex Godefridus de Bullion, cum viuus hanc Ecclesiam opimis sacerdotijs atque Canonicis doctrina & sanctitate eximijs exornasset, qui horis diurnis ac nocturnis Diuina ibi peragerent mysteria, illisque splendidissimas circum templum ædes extruxisset, tum etiam mortuus magnificẽ & digna tãti Principis corpore sepultura magnoperè nobilitauit. Cui Principi, vt apud vetustum scriptorem reperi, quidam huiusmodi epicedium cecinit:

Pag. in lib. interpret. Hebraico. Græcoque nominum, quæ in Sc. Scriptura mentuntur. bilibus à se translatis addito, in diss. sue Nazarenus. M. Adrid. Serm. de 7. vrbis Eccles. V. Will. Tyr. bel. sac. lib. 9. cap. 9. & 3. & libr. 11. c. 3. & lib. 12. c. 3.

Francorum gentis, Sion loca Sancta petentis,
Mirificum sidus, Dux hic recubat Godefridus,
Aegypti terror, Arabum fuga, Persidis error.
Rex licet electos, Rex noluit intitulari.
Nec diademari, sed sub Christo famulari.
Huius erat cura sua Sion reddere iura.
Catholicę sequi pia dogmata iuris & æqui.
Totum scisma teri, circa se iusque foueri,
Et sic cum superis potuit diadema mereri.
Militiæ speculum, populi vigor, anchora cleri.
Huic virtute pari frater datur associari,
Balduvin insignis, gentilibus & ferus ignis.

Hic Balduinus, cuius duo postremi versus meminerunt, germano fratri suo Godefrido in regno Hierosolymitano successor, atq; inclytus Christianæ religionis propagator fuit. qui inter alia præclarè à se gesta Aconem vrbem longè munitissimam terra mariq; oppugnans expugnauit, Saracenos fudit, AEgyptios superauit, & Calipham eorum regem interemit, ac mortuus non alibi quàm hic sepeliri voluit. Cuius monumentum perinde vt & fratris sui Regio prorsus sumptu extructũ, atque æterna heroum de Bullion memoria non indignum, etiamnum cum fratris sepulcro extat. in quo sic legitur:

Sa. in epi. ad Ioan. Lotharin. giæ Cardi.

Rex Balduinus, Iudas alter Machabæus,
Spes patriæ, vigor Ecclesiæ, virtus vtriusque.
Quem formidabant, cui dona tributa ferebant
Cedar, Aegyptus, Dan, ac homicida Damascus.
Proh dolor in medio clauditur hoc tumulo.

Pari legione sex reliqui Reges, qui post Balduinum Hierosolymis regnauerũt (inter quos numeratur Theodoricus sextus, Illustrissimus Hollandiæ Comes) sunt in eodem loco eligentes sepulturam, non minori cultu, quàm priores illi, suæ ibidem magnificentiæ signa reliquerunt. Siue ergo inuentionis Dominici sepulcri primordia spectes, quando sub Augusta Helena augusto templo est inclusum, siue posteriora eius tempora, cùm Christianorum Regum sumptibus ditissimè est dotatum, eorumque monumentis nobilitatum, semper illud Isaiæ vaticinium locum habuit: In die illa radix Iesse, qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur. Et erit sepulcrum eius glorioſum. Quod nec nunc quidem veritate caret, cùm inter barbaras illas gentes Franciscini Ordinis patres, alijque Christiani nominis monachi, non Latini solùm, sed Græci quoque, Armeni, Indi, aliarumque diuersissimarum nationum homines, diuersis licet cæremonijs, vna tamen fide vnum Christum in distinctis huius Ecclesiæ locis venerentur, ac quotidianis sacrificijs adorent. Et quo nihil potuit accidere sepulchro glorioſius, huc ex singulis Orbis partibus omnis sexus, ætatis, atque fortunæ homines confluunt, alij vt beneficia Christi experiantur, pœnitudinem pro peccatis agentes, alij verò vt pro expertis beneficijs vota soluant & munerũ largitori gratias agant: Omnes autem, vt Christum magnificent, eiusq; Diuinam virtutem etiam in medio inimicorum eius prædicent. Tali pietate ante annos circiter mille octoginta, insignis illa peccatrix Maria AEgyptiaca præ occidentalibus huius Ecclesiæ foribus cum lacrymis orans, (vbi sacellum in eius honorem erectum adhuc visitur) Diuinam experta clementiam,

Sal. tom. 8. ca. 1. & 2.
Hieron. to. 1. epist. 17. ad Marcellam.
Vide Petri Canisij. 5. de B. V. virg. qui citatur à D. Tilm. Breid. li. 2. collat. sac. cap 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

à vita sua, quam perditè egerat, ad pœnitentiam conuersa: vltra Iordanem in desertum secessit, & corpus suum variis exercitijs sibi in seruitutem redigens, omnibus sanctissimè vitæ exemplo fuit.

Postremò, quod vel maximè ad Dominici sepulcri gloriam facit, gloriosum id sit oportet, cùm hinc gloriam suã quærãt qui nobiles haberi volũt. Antiqua enim consuetudine à maioribus nostris receptũ est, vt ex Christianis (qui sacra illa loca inuisunt) legitimi thori, orthodoxæque fidei, & boni nominis nobiliores quique iuxta hoc sepulcrum solemni quodam ritu magis nobilitentur & in equestris ordinis milites, quos auratos vocare solent, inaugurentur.

Cùm ergo præclara hæc Dominicæ passionis insignia tot fuerint operta annis, & ne gen cibus quidẽ in ædificatione fani ad ipsam fabricam terram egerentibus, reuelata, nonne Diuino consilio latuerunt, vt tunc inuenirentur, cùm religiosè quærerentur?

243.

2.Par.33. Ioſ.6. bell.13.

VALLIS Fontis Gion. de qua in libr. Paralipomenon. & in Iosepho legitur.

244.

Ioſeph.15. & 18. 2.Reg.5.23. 1.Par.11. 14. Iſaiæ 17. Hier.ibid. & de loc. Hebr.lit. E. & R. Ioſeph.7. antiq.4. Broc.iti.7. Breid.ibid.

VALLIS Raphaim, id est, (gigantum Vallis est ad vrbis occidentem amplissima & potentissima, quæ à septentrione incipiens, & versus austrum longè lateque se extendens, optimi tritici, vini, olei, ac frugum omnium olim fuit feracissima. In qua Dauid Philistæos ingenti exercitu ipsum bis inuadentes, Deo adiuuante bis fudit ac fugauit.

245.

Act.8. Broc.iti.6. Sal.tom.8. cap.5. Ioſeph.8. antiq.7

VIA E in Bethleem, Emauntem, Gazam, & Ioppen. quas Salomon, sicut & cæteras vias regias, quę Hierosolymam ducebant, silice strauit: tum vt vltrò citroque commeantibus essent faciles; tum ad ostentandam hac quoque parte Principatus sui magnificẽtiam.

246.

VIA in Silo, & Gabaon, de qua Brocard. itiner.6.

247.

Paſ.d.210.

HIC Christus, secundum maiorum traditionem, rursus sub cruce corruit.

248.

Lucæ 23. Breid.14. Iulij Sal.tom.8. cap.7. paſſ.d.211.

HIC Iesus ad mulieres lamentantes conuersus; Filiæ, inquit, Ierusalem, nolite flere super me, sed super vosipsas flete, & super filios vestros, quoniam ecce venient dies, & cætera. Vbi postea extructa fuit ecclesia, cuius nunc ne quidem vestigia apparent.

249.

HIC CHRISTVM vltimò sub cruce Breid.13.
ecciditse antiquorum traditio est, qui lo- Iulij.
cus etiamnum lapide crucis figura insignito Paſ.d.181.
signatus, à peregrinis mira deuotione exoscu- & 212.
latur.

250.

HIC Christo vestimenta, quæ iam saucio Pſalm.38. & 68.
eius corpori & concreto sanguini inhæ- Iſaiæ 63.
rebant, nõ sine vulnerum renouatione (quæ Matth.27.
maiorem, quàm prima vulneratio solet infer Marc.15.
re dolorem) extracta sunt. Atque ibidem, do- Breid.12.
nec quæ ad erigendam crucem erant necessa- Iulij.
ria pararentur, nudus crudis vulneribus ven- Paſ.d.213.
to & frigori expositus, super lapidem (vt tradunt) sedens, vino myrrhato felle mixto potatus est.

251.

HIC CHRISTVS supinus in crucem Pſalm.21.
stratus & expansus est, eiusque manus & Zach.13.
pedes ferreis clauis perforati, ac cruci adfixi; Ioan.20.
teneraque ipsius membra ea vi in cruce ex- Sal.tom.7.
tensa, vt laxarentur artus eius, & dinumera- cap.4.
rentur omnia ossa eius. Paſ.d.214.

252.

HIC locus ille est totius Orbis terrarum Matth.27
sacratissimus, atque æterna memoria di- Marc.15.
gnus, vbi cunctis spectantibus Crux affixum Lucæ 23.
sustinens Christum, cum ingenti omnium Ioan.19.
membrorum viscerumque eius concussione ac dolore, ipso meridie festi Paschæ in foramen rupis Caluariæ posita est. In cuius suprema parte lignea alba tabula affixa fuit, quæ titulum, mortis eius causam exprimentem manu Pilati exaratum, huiusmodi Hebraicis, Græcis, & Latinis verbis & literis continebat.

ישוע בן־נצרי מלך היהודים.
Ιησοῦς ὁ Ναζαρηνὸς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.
IESVS NAZARENVS REX IVDAEORVM.

Hieron.in Mar.c.15. Sedul.l.4. Ioan.Damasc.li.4. Orthodox. fidei.ca.13. Beda in Luc.23. Breid.12. Iulij. Sal.tom.7. cap.5. Paſ.d.222. P.Monta. in Paſſion. Domini. Io.Molan. de pictur. Ierem.18. Hieron.in Ieremia.18.

Ea autem positione Crux Iudæorum studio fuit erecta, vt Christus dorsum suum contra Ierusalem haberet, faciem autem versus Occidentem. Indignum enim eum reputabant, quem sanctæ vrbis aspectu dignarentur. Neque verò hoc fortuitò factum esse, aut mysterio vacare putandum est. qui potiùs singulari Dei dispensatione suæ ipsius miseriæ, ac nostræ fœlicitatis hac ratione non falsi videntur fuisse Propheræ, eoque facto prænunciasse, quod fore Ieremias prædixerat: Sicut ventus vrens dispergam eos coram inimico: dorsum, & non faciem ostendam eis in die perditionis eorum. Nam cùm in toto Orbe coram inimico Diabolo sint dispersi, ait Hieronymus, & diebus ac noctibus in Sinagogis Sathanæ inuocent nomen DEI, dorsum & non faciem suam ostendit eis DEVS, vt in-

Pſalm.58. Iſaiæ 10.

Rom.9.11.

Pſalm.65.

vt intelligant eum semper recedentẽ, & nunquam ad se venientem, idque in die perditionis eorum, hoc est, omni tempore post passionem Saluatoris vsq; ad finem sæculi, vt postquam subintrauerit plenitudo gentium, tum reliqui populi Israël conuertantur, & salui fiant. Nostræ verò fælicitatis sua immanitate existimo fuisse prænuncios, quòd pijssima Christi ad occasum exporrecta facies non aliud mihi denotasse videatur, quàm quod multo antè tempore regius Propheta fuerat vaticinatus, cùm diceret: Oculi eius super gẽtes respiciunt. Super nos enim misericordiæ suæ oculos à passionis suæ tempore apertos & fixos habens, vsque in mundi finem benigna nos facie adspicere non desinet. Quapropter etiam meritò nos Christiani, vt huius rei non immemores nos esse ostendamus, ferè ad orientem versi oramus, & cum beatissima virgine Maria, & SS. Apostolis facie ad orientem conuersi, Christum mori, ascendere, & iudicatum descendere, ac deniq; paradisum reddere contemplamur.

Greg.Naz. Tragœd. Chriſtus Patiens. Thren.1. Iſai.53. Marc.15. Lucæ 22.

Hoc igitur situ Dei filius in crucem suffixus tribus horis nudus, saucius, cruentus, & spinis tempora redimitus, in grauissimis tormentis medius inter duos latrones pependit, velut socius criminis, qui socius erat supplicii. quod futurum prædixerat Isaias, cum ait: Et cum scelcratis reputatus est. Quem interim in tantis malis prætereuntes Iudæi, Principes sacerdotum vnà cum scribis & senioribus populi, nec non milites, atque ipsi etiam vtrinque suspensi latrones, pro consolatione, quæ omni afflicto debetur, indignis modis deriserunt, ac velut exprobrantes iam victo, ludibrij causſa motis capitibus dicebant: Vah, qui destruis templum Dei, & in tribus diebus illud reædificas: salua temetipsum: si filius Dei es, descende de cruce. Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Si Christus Rex Israël est, descendat nunc de cruce, & credimus ei. Confidit in Deo: liberet nunc eum si vult; dixit enim, Quia filius Dei sum. & multa alia. Iesus autem hæc omnia longè ipsa cruce acerbiora ferens patientissimè, adeò ea vltus non est, vt pro ipsis etiam insultantibus deprecatus sit, dicens: Pater, dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt. & alteri è latronibus misericordiam poscenti paradisum promittens, dixerit: Amen dico tibi, Hodie mecum eris in Paradiso. Tum verò dilectam matrem suam, dilectumque discipulum intuẽs, virginemq; virgini commendans, dixit matri suæ; Mulier, ecce filius tuus. Deinde discipulo: Ecce mater tua. qui ex illa hora accepit eam in sua. Dum hæc ita geruntur, Sol, quæ fabricator Mundi in cruce patiebatur supplicia, non sustinens, quasi lugens faciem suam obduxit, & ab hora sexta cùm maximè feruere solet, vniuersam terram vsque ad horam nonam caligine obtexit.

1.

2.

3.

Tunc Iesus à Patre se derelictum conquerens, magna voce clamauit, dicens: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Hoc peracto, quo omnia quæ per Prophetas de

4.

ipso scripta erant, implerentur, dixit, Sitio. 5.
Continuò accurrens quidam, vt ipsi videretur deferre obsequium, cùm acceptam spongiam aceto impleuisset, imposuit arundini, dabatq; ei vt biberet. vehementer sitiebat Iesus hominum salutem, sed Iudæi præter fel & acetum nihil offerunt. Simulatque verò acetum Iesus gastasset, dixit: Consummatum est, 6.
significans iuxta patris sui voluntatem ritè sacrificium peractum esse. Ac mox iterum voce magna clamans profusis lacrymis, Pater, ait, 7.
in manus tuas commendo spiritum meum. & inclinato capite vir florenti ætate expirauit. hora nona diei vigesimi quinti mensis Martij, annos à natiuitate emensus triginta tres, menses tres, incarnationis autem suæ anno trigesimo quarto iam præcisè completo.

Pſalm.63. Hebr.5.

Tali sacrificio summus atq; æternus ille Põtifex charitate, qua maior nulla esse poterat, ardẽs, pro humani generis redẽptione semetipsum in holocaustum & hostiam pacificam Deo Patri obtulit; suaque morte mortem destruxit, Satanam vicit, infernum confregit, vitam reparauit, ac credentibus cælum regnumque æternum aperuit. Quapropter & à maioribus nostris in circumferentia foraminis, cui Crux Christi infixa fuit, hæc Psalmographi verba Græcis literis olim quidem argento, nunc autem cupro insculpta sunt.
ὁ δὲ θεὸς ἡμῶν βασιλεὺς πρὸ αἰῶνος εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς, hoc est. Hic Deus Rex noster ante sæcula, operatus est salutem in medio terræ.

Romans.5. Hebr.5.9. 1.Pet.1.3. 1.Ioan.1. Apocal.1.

Qua quidem vnica tam cruenta oblatione legitimè facta, noluit statim à morte à cruce deponi, sed vti viuus, sic quoque vita defunctus tribus ex cruce horis omnibus spectaculo suspensus, sicut vniuersa membra cruciatibus exposuerat, ita nobis omnem sanguinem ad nouissimam cordis vsque guttam effundere, & fontem in ablutionem peccatorũ, de quo in gaudio haurire possemus, aperire voluit. Vnus ergo militum lancea latus & cor eius Zach. 13.
perfodiens atque aperiens, protinus ex vulne- Iſaiæ 12.
re sanguis & aqua tanquam vberrimus fons Zach.12.
profluxit. ex quo sicuti ex cæteris quatuor vulnerum riuis, omnibus Sacramentis sua sacrificandi virtus, & Ecclesiæ sua salus emanat. Interea verò omnia testata sunt Domini sui mortem. Velum templi in duas partes scissum est, terra cõcussa est, monumenta aperta sunt, mortui surrexerunt, & petræ, Iudæis cordis exprobrantes duritiem, rupiæ dissilierunt. Cuius rei etiam hoc præclarum in petroso Caluariæ monte adhuc extat argumentum; Ibi enim conspici etiamnum potest illa, quæ sub manu Christi læua, & à sinistris pendentis latronis in cruce, in morte Domini facta est scissura, in qua Dominici sanguinis colorem adhuc deprehendere licet. Scribit Eusebius, Euſeb.hiſt. ecclſ.lib.9.
quod Lucianus Antiochenus presbyter, vir cap.6.
moribus, continentia, & eruditione præcipu- Bro.itin.6.
us, ad tribunal iudicis adductus, coram Præsi- Breid.12.
de & populo insigni oratione Christianæ re- Iulij.
ligionis rationem reddẽs, inter alia fidei, quæ adducebat testimonia, etiam hanc scissuram

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sal.tom.7. cap. 4. Pas.d.214. & 222.

testem adhibuerit, dicens: Adstipulatur his ipse in Hierosolymis locus, & Golgotha rupes sub patibuli onere disrupta. Hæc Lucianus. Cuius quidē scissurę ea est latitudo, quòd humani corporis crassitiem facilè capere possit. Profunditas verò tanta, quòd ab huius rei curiosis dimissa bolide nequaquam potuerit inuestigari, vt verisimile sit, infernum vsque patere. & quemadmodum latroni dextero via per Christi mortem in cælum reserata est: ita per petræ huius scissuram latroni sinistro (vt olim rebelli Core) viam in infernū apertā esse. Ex quo patet quàm verum sit, quod de ipsis ait Hieronym. Christus, inquiēs vnum reliquit sinistrum, alterum assumit dexterū, sicut in die iudicij faciet. ex simili crimine, dissimiles sortiuntur fines. alter antecedit Petrum in paradisum: alter Iudam in infernum. Confessio breuis, vitam acquisiuit longam: & blasphemia finita, pœna plectitur æterna. huc vsque Hieronymus.

Luce 23.

Num. 16.

Hieron. in Marc. 15.

253.

HIC B. Maria, cùm Ioanne, Magdalena, & alijs mulieribus, firma mentis fideique constantia steterit, quindecim vlnis, quæ nunc octodecim gradibus metiuntur, à Cruce Domini separata. vbi iuxta Simeōnis vaticinium animam eius doloris gladius transiuit; & corporis dolores, quorum in partu & morte fuit expers animi doloribus duplicauit. Ibidem verbis Christi Ioanni est commandata: & Ioannes in Mariæ filium adoptatus qui locus (vt cæteri) pia adhuc veneratione à fidelibus decoratur.

Ioan. 19. Luce 2. Freid. 12. Iulij. Sal. tom. 7. cap. 5. Pas. d. 225. Beth. fer. 6.

254.

HIC milites Christi Crucifixores partiti sunt inter se vestimenta Christi: & pro tunica eius, quæ sic erat contexta vt dissui non posset (quæ Augustæ Treuirorum etiamnum religiosè seruatur) sortiti sunt: vt perficeretur, quod dixerat Propheta. Diuiserunt sibi vestimenta mea, &c.

Ioan. 19. Breid. 12. Iulij. Sal. tom. 7. cap. 3. Pas. d. 214. Psalm. 21.

255.

HOC loco tredecim à Cruce Domini gressibus distante, exanime Christi corpus à cruce depositum, moxque sepulturæ tradendum, in sinum B. Mariæ collocatum esse, maiorum traditione accepimus.

Freid. 12. Iulij. Pas. d. 225. Beth. sabb.

256.

HIC CHRISTVS mulieribus ab eius sepulchro Hierosolymam regredientibus occurrit, easque salutauit: quæ amplexæ & osculatæ pedes eius, adorauerunt eum.

Matth. 28. Breid. 12. Iulij. Pas. d. 181. Bre. Rom. in hy. Tristes erant Apostoli.

257.

HAC CHRISTVS, peregrini forma cum duobus discipulis Emaunte iuit: eisque inter eundem Moysi & omnium Prophetarum scripturas in se impletas, interpretus est.

Marc. 16. Luce 24.

LOCI AD SEPtentrionem Vrbis.

258.

CASTRA CHALDAEORVM. ab hac aquilonari vrbis parte Nabuchodonosor rex Babylonis & Chaldæi Hierosolymam oppugnauerunt & expugnauerunt.

4. Reg. 25. Ierem. 1. 39. 52.

259.

CASTRA ROMANORVM, quæ posita erant inter turres muliebres, & Psephinā turrim. Ab hac parte, eaque trino muro circumdata, (qua sola vrbs expugnari poterat, cùm aliàs per circuitum vnius licet validi muri habens ambitum, in petrosis ac præruptis rupibus posita, vallibusque inuijs cincta, inexpugnabiles esset) Titus & Romani Hierosolymam oppugnarunt. ac primò quidem expugnarūt murum primum, qui & exterior ac tertius vrbis murus erat. deinde murum secundum. Post murum tertium, qui & antiquus dicebatur. Tum Antoniam arcem. Postea templum, quod instar castri munitum erat. Postremò autem mōtem Sion, omnium munitissimum. Ab eodem quoque latere cùm Christiani vrbem oppugnarent, Godefridus de Bullion iuxta Portā Ephraim primus murum transcendit, & suis cum fratribus ac sociis mox portam aperiēs, vrbem cepit. Quam etiam Saraceni eadē parte obsidētes, à Christianis extorserunt.

Ioseph. 6. bell. 2. 3. 5. & 7. bell. 3. 6. 7. 8. 9. 10. 2. 4. 9. 10. 15. 16. VVil. Tyr. bell. sacr. lib. 8. ca. 5. & 18. continuatio bel. sac. lib. 1. ca. 7.

260.

COLLIS GAREB. qui iuxta Ierusalem ad boream situs est.

Ierem. 31. Hieron in loc. Heb. lib. 6.

261.

EREPINIHONICVS vicus septentrionalis.

Ioseph. 6. bel. 13.

262.

HORTI & prædia, macerijs ac sepibus munita. vbi Titus vrbem exploraturus, periclitabatur.

Ioseph. 6. bel. 2. 4. 7.

263.

MAVSOLEVM Helenæ Adiabenorum reginæ (quæ Hierosolymitanis fame laborantibus frumento succurrit) ab ipsa versus boream tertio ab vrbe stadio, tribus pyramidibus magnificè extructum. in quo sepulta est cum Izate filio suo. quod tempore Eusebij atque Hieronymi etiamnum extabat.

Ioseph. 20. ant. 2. 3. & 6. bell. 2. 5. 6. Eus. 2. hist. eccl. 12. Hier. to. 1. epist. 23. ad Eustoch.

264.

Ioseph. bell. 13.

MONS SEPTENTRIONALIS, vbi Pompeius castra posuit.

265.

Act. 18. Ioseph. 19. ant. 8. & 6. bel. 4. 13.

MONVMENTVM HERODIS Agrippæ, qui ob animi elationem ab Angelo Domini percussus, à vermibus consumptus expirauit.

266.

Ioseph. 11. ant. 2. & 2. bell. 24. & 5. bell. 3. 4.

SAPHA, Græcè Scopos, id est, specula. Locus est versus septentrionem septem à ciuitate stadijs distans; sic nominatus, quòd ibi vrbs templumque conspici poterant. Hic laddus pontifex pontificali, & sacerdotes sacerdotali cultu, atque omnis populus albis vestibus induti, Alexandro Macedonum Regi (qui ob magnitudinem rerum gestarum Magnus appellatur) occurrerunt, cùm ad destruendam Ierusalem cum exercitu veniret. Quem sic ornatum videns Alexander, mox deposito furore supplex Dei nomen, quod in rationali pontificis aureis literis fulgebat, adorauit; pontificemque veneratus est. Deinde vrbem ac templum ingressus, victimas Deo immolauit, & magna Iudæis priuilegia concessit. Ibidem etiam Cestius & Titus prima sua fixerunt castra.

267.

Ioseph. bell. 4. & 7.

SILVA frugifera, quam Titus excidit.

268.

Ioseph. bell. 4.

STAGNVM serpentum, quod olim Bethara vocabatur.

269.

Bro. itin. 6.

VIA, per quam in Samariam & Galilæam iter erat.

270.

Neem. 3.

VICVS IERVSALEM. cuius in Neemia fit mentio.

OPERIS CONclusio.

HAEC sunt, Christianæ Lector, præcipua & insigniora Hierosolymæ vrbis quoddam clarissimæ templique augustissimi loca: ex quorum collocatione reliquorum situm facilè cognoscere poteris. Itaque si quid rectè delineatum aut scriptum à nobis est, Deo Opt. Maxi. à quo bona cuncta fluunt, tribuatur gloria: si quid verò perperam, meæ hoc imputetur imperitiæ, non malitiæ, qui cùm aurum, argentum, gemmasque ad templi ornatum dare non potui, sincero corde ad Ecclesiæ illustrationem parum olei offero, confidens gratum id fore, tum Christo, qui viduam pauperem duo minuta dantem probauit: tum veris Christianis, quos à Christo capite non decet esse degeneres.

Vale.

Universidad de Deusto
Biblioteca

MISSELLANEA VARIORVM LOCORVM.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

EVERAT authori nostro animus adiungere vicinorum locorum descriptionem extremis quibusque tribubus, sed quoniam, vt alia, etiam hæc morte præuentus imperfecta reliquit, ea vt in Aduersarijs inuenimus, nullo certo ordine in hunc locum cõgessimus: nam si quæ fuerunt, quæ confinij aut viciniæ rationem habebant, quorumq; descriptio in tabula exhiberi saltem pro parte poterat, ea libenter adiecimus. Poterant absque magno incommodo omitti hæc, quoniam multa & varia ad harum rerum perfectam tractationem requiruntur; sed mihi quidem iustissima excusationis caussa est, vt quæque inueni, vt debui, cum fide expressisse. quibus sunt animi ingenui etiam gratias agent, quod vel hac ratione præclarioribus ingenijs sit occasio, illa accuratiùs, vberiùs, cum summa studiorum vtilitate persequendi, & quod hic non tantùm vrbes, regiones, sed etiam montes, fontes, cellulæ describantur, generale omnium locorum nomen præscripsimus, sub quod omnia caderent; vt hic, si vsquam alibi, Indicis vsus appareat, vbi omnia suo ordine disposita inuenire est. Inuenimus autem nihil ab authore nostro relictum, quod huc spectet, nisi in Arabia, Syria, & Ægypto, sed huius postremæ nulla hic mentio, sed in deserto Pharan.

LOCA

LOCA EXTERA.

I.

Hiero. epi. ad Damas. & præf. in Abdiã

CELLVLA D. Hieronymi, quæ erat in remotissima vastissimaque Syriæ solitudine, inter Chalcidem & barbaros Agarenos, siue Saracenos, in qua præter feras & serpentes, & sparsim inhabitantes monachos, nullus incolebat, vbi inclytus ille Ecclesiæ Doct. & vere magnus Theologus, quatuor annos rigidissimã agens pœnitentiam, assidua corporis afflictione, abstinentia, cilicijs, ieiunijs, vigilijs studiorum laboribus, vi lacrymarum, pectoris tũsionibus; incredibili deniq; totius vitæ austeritate, velut nitri acrimonia adolescẽtiæ maculas diluebat atq; cum Apostolo rebellãtem carnem castigans, & coercens, corpus spiritui seruire docebat. Neq; enim cum alijs manachis aut fiscellam iunco texebat, & palmarũ filia complicabat, vt in sudore vultus sui comederet panem, neq; ventris opus sollicita mente pertractabat; sed iuxta sententiam Saluatoris operabatur cibum, qui nõ perit, & commercium solum cum Deo ac libris habebat. Atq; alijs quidem relinquẽs veteres libros, vel in membranis purpureis auro argentoq; descriptos, vel vncialib. (vt vulgo aiunt) literis onera magis exarata, quàm codices, pauperes ipse habebat scedulas, & nõ tam pulcros codices, quàm emendatos. Temporis ante omnia maximam semper rationem habuit: magnam siquidem eius partem tum diuinis contemplationibus, meditationibus; tum sacrorum librorum studijs partiebatur. Minima portio dabatur somno, minor cibo, nulla ocio. Studij lassitudinẽ recreabat hymnus aut meditatio; mox veluti integer ad intermissam lectionem redibat. Solum illud tempus studijs aut orationibus eximebatur, quod dabat amicis inuisentibus. Visebant autem eum in ea solitudine nonnunquam Euagrius, & Paulinus Antiochenæ vrbis Episcopus, & alij amici; vicinos monachos etiam ipse aliquando inuisebat. Cùm ita hic ageret, iuuenili quodam calore, & puerilium amore studiorum incitatus, plus satis aliquãdo indulsit exprimendis Tullianis, Plautinisque dialogis, & hos magis nisus est effingere, quàm sermonem Apostolicum: ob quã culpam somnio diuinitus immisso, raptus fuit ad tribunal Dei, accusatus quod Ciceronianus esset, non Christianus, deniq; plagis emendatus, sibi redditus est. Quod ipse quadã epistola testatur ad Eustochium.

Præfat. in libr. Iob. & tom. 3. epi. 12.

Referam tibi, inquit, meæ infœlicitatis historiam: Cùm ante annos plurimos domo, parentibus, cognatis, & quod his difficilius est, consuetudine lautioris cibi propter Cælorum me regna castrassem, & Hierosolyma militaturus pergerem, bibliotheca, quam mihi Romæ summo studio ac labore parauerã, carere non poteram. Itaq; miser ego lecturus Tullium, ieiunabã: post noctium crebras vigilias; post lacrymas, quas mihi præteritorum recordatio peccatorũ eximis visceribus eruebat, Plautus sumebatur in manus. Si quãdo in memet reuersus, Prophetas legere cœpissẽ, sermo horrebat incultus. Et quia lumẽ cœcis oculis nõ videbam, non oculorum putabam culpã esse sed solis. Dum ita me antiquus serpens illuderet, in media fermè quadragesima, medullis infusa febris corpus inuasit exhaustum, & sine vlla requie (quod dictu quoq; incredibile sit) sic infœlicia membra depasta est, vt ossibus vix hererem. Interim parantur exequiæ, & vitalis animæ calor toto frigescente iã corpore, in solo tantum tepente pectusculo palpitabat, cùm subitò raptus in spiritu ad tribunal iudicis pertrahor; vbi tantum luminis, & tantum erat ex circumstantium claritate fulgoris, vt proiectus in terram sursum aspicere non auderem. Interrogatus de conditione, Christianum me esse respondi. & ille qui præsidebat: mentiris ait, Ciceronianus es, nõ Christianus. Vbi enim thesaurus tuus, ibi & cor tuum. illicò obmutui, & inter verbera (nam cœdi me iusserat) conscientiæ magis igne torquebar, illum mecum versiculum reputans. In inferno autem quis confitebitur tibi? Clamare autẽ cœpi, & eiulãs dicere: Miserere mei Domine, miserere mei, hæc vox inter flaggella resonabat. Tandem ad Præsidentis genua prouoluti qui astabant, precabantur vt veniam tribueret adolescentiæ, vt errori locum pœnitentiæ commodaret, exacturus deinde cruciatũ, si gentilium literarum libros aliquando legissem. Ego qui in tanto constrictus articulo vellem etiam maiora promittere, deierare cœpi, & nomen eius obtestans, dicere: Domine si vnquam habuero codices seculares, si legero, te negaui. In hęc sacramenti verba dimissus reuertor ad superos: & mirantibus cunctis oculos aperio. tãto lacrymarum imbre perfusos, vt etiam incredulis fidem facerem ex dolore. Nec verò sopor ille fuerat, aut vana somnia quib. sępe deludimur. Testis est tribunal illud, ante quod iacui: testis iudicium triste, quod timui; ita mihi nunquam contigat in talem incidere quæstionem; liuentes habuisse scapulas, plagas sensisse post somnium, & tanto de hinc studio diuina legisse, quanto non ante mortalia legeram. hæc Hieronymus. qui sicut propter curiosam culti sermonis voluptatem à Deo Opt. Max. seuerè fuit correptus; Ita quoque inter acerrimas & grauissimas tentationes immobilis in virtute persistẽs, mirificis consolationibus refectus fuit. id quod eadem epistola testatur, in hunc modum:

O quoties ego ipse in eremo constitutus, & in illa vasta solitudine, quæ exusta solis ardoribus, horridum monachis præstat habitaculum, putabam me Romanis interesse delicijs. Sedebam solus, quia amaritudine repletus eram: horrebant sacco membra deformia, & squalida cutis situm Aethiopicæ carnis abduxerat. quotidie lacrymæ, quotidie gemitus; & si quando

Universidad de Deusto
Biblioteca

si quando repugnantem somnus imminens oppressisset, nuda humo vix ossa hærentia collidebam; de cibis verò & potu taceo; cùm etiam languentes aqua frigida vtantur, & coctum aliquid accepisse, luxuria sit. Ille igitur ego, qui ob Gehennæ metum, tali me carcere ipse damnaueram, scorpionum tantum socius & ferarum, sæpe choris intereram puellarum. Pallebant ora iciunijs; & mens desiderijs æstuabat in frigido corpore, & ante hominem suum iam carne præmortua, sola libidinum incendia bulliebant. Itaque omni auxilio destitutus, ad Iesu iacebam pedes; rigabam lacrymis, crine tergebam, & repugnãtem carnem hebdomadarum inedia subiugabam. Non depudesco infidelitatis meæ, quin potius plango, me nõ esse quod fuerim. Memini me clamantem diem crebrò iunxisse cum nocte, nec prius à pectoris cessasse verberibus quàm rediret, Domino increpante, tranquillitas. Ipsam quoque cellulam meam quasi cogitationum mearum conscium pertimescebam: & mihimet iratus, & rigidus, solus deserta penetrabam.

Si cubi concaua vallium, aspera montium, rupium prærupta cernebam, ibi meæ orationis locus, ibi illud miserrimæ carnis ergastulum, &, vt ipse mihi testis est Dominus, post multas lacrymas, post cælo inhærentes oculos, nonnunquam videbar mihi interesse agminibus Angelorum, & lætus gaudensq; cantabam. Post te in odorem vnguentorum tuorum curremus, &c.

2.

CHRYSORRHOAS, Plinio, Ptolomæo alijsq; cosmographis Syriæ fluuius est; qui ex monte Libano scaturit, & Damascenorum vrbem præterfluit, totusque in derivationes & paludes consumitur. Nomen ab effectu sortitus est: græcis enim sonat aureus, seu aurum fluens; nam quæcunque loca mundat, opimat.

Plin. lib. 5. cap. 18. Ptolom. Nig. co. 4. Orselius.

3.

DION, Ptolomæo Dium, Iosepho Diospolis, oppidum Syrorum iuxta Pellam, quod Iudæorum rex Alexander Iannæus vi subegit, atq; in Iudæorum ditionem redegit. Pompeius verò Magnus Romani exercitus dux, id suis habitatoribus restituit. Iuxta hanc Herodes post acerrimum cum Arabibus conflictum haud incruentam victoriam reportauit.

Ioseph. 15. antiq. 5. & 13. ant. 21. & 14. ant. 8. Nig. co. 4.

4.

ESSA, aliàs Essemon, oppidum, in quo Zenonis Philadelphensium tyranni, res preciosissimæ seruabantur. quod Alexander Iudeorum Rex expugnauit, & triplici muro circumdedit. Ioseph. 13. antiq. 21.

5.

BVBASTVS, vrbs Aegypti; à qua & circumiacens regio, & adiacens fluuius nomen habet. Ezech. 30. Hieronym. in loc. Hebraic.

6.

BVSIRIS, metropolis AEgypti, quæ adiacenti regioni & flumini nomen dedit. Ptolom.

7.

ANTARADVS, quæ & Anteradus dicitur, nunc autem Tortuosa appellatur, antiqua & egregia Phœniciæ vrbs est, in littore maris sita; dicta Antaradus, quod Arado in sulæ (à qua versus Orientẽ duabus miliaribus distat) è regione opposita sit. Condita dicitur ab Aradio nono filio Chanaan filij Cham, filij Noë. In hac enim prouincia aliquos filiorũ Chanaan habitasse ipsa ciuitatum nomina indicant, qui stupendæ magnitudinis sepulcrum longitudinis viginti cubitorum, atque insignes pyramides ex maximis lapidibus cõpactas, quorum multi hominis excedunt staturam, post se ibidem reliquerunt: quæ etiamnum vno miliario ab Antarado cernuntur. Scribit Clemens D. Petrum Apostolum cùm ab Hierosolymis Antiochiam petẽs, Phœnicem circumiret, Antaradi aliquamdiu Euangelium prædicasse; vbi eundem in B. Mariæ Virginis honorem paruam fundasse Ecclesiam, & in eadem diuina mysteria celebrasse VVilhelmus Tyrensis Archiepiscopus, & Iacobus de Vitriaco Episcopus Ptolemaidensis referunt. Hæc præterquam quod Episcopali sede sit decorata, in hoc etiam alijs multis Ecclesijs præcellit, quod ob quàm plurima omnis generis miracula ibi edita, frequenti Christianorum, Saracenorumque accessu honoretur. Christiani hanc vrbem à Saracenis primum occupatam, circa annum Domini millesimum centesimum secundum in suam receperunt potestatem.

Genes. 10. Hieron. in Eze. c. 27. Tyr. 7. bel. sacr. 15. & 10. ca. 5. 13. & 14. cap. 12. 14. & li. 22. ca. 3. Vitriac. cap. 44. Broc. iti. 1. Breid. ibid.

8.

ARADIVS, quæ & Arados nuncupatur, perantiqua, & munitissima ciuitas est, in Arado insula, angusto duorum miliariorum freto à Phœnices littore, & ab Antarado vrbe separata. Cuius Ezechiel propheta ad principem Tyri sermonem dirigens, his verbis meminit: Habitatores Sidonis & Aradij fuerunt remiges tui. Idem paullo infra. Filij Aradij cum exercitu fuerant super muros tuos in circumitu: Condidit, atq; à suo nomine post diluuium appellauit hanc ciuitatem Aradius nonus filius Chanaan, nepos Noë, & cum suis totam insulam possedit. In itinerario Clemẽtis legimus S. Petrum Apostolum matrem B. Clementis in hac ciuitate mendicantem reperisse, & ad fidem cõuersam filio restituisse; vbi etiam fit mẽtio de duabus columnis vitreis, mirabili artificio in prædicta insula in altũ erectis, quæ spectatores omnes in sui admirationem rapiunt. Postquam hæc ciuitas multis sæculis Episcopali cathedra in pace floruisset, tandem ita merentibus hominum peccatis, à Saracenis occupata est, atque vnà cum cæteris circa annum salutis millesimum centesimum

Genes. 10. Hier. ibid. Iosep. anti. 12. & 14. antiq. 20. Ezech. 27. & ibid. Hieron. Tyr. lib. 7. bel. sac. 15. & 13. cap. 2. & 14. c. 12. 14. & 22. cap. 3. Vitriac. cap. 44. Broc. iti. 1.

esimum in potestatem Occidentalium Christianorum redijt.

9.

ARCAS, quæ & Arce, & Actipus, item Arca, Archas, & Arachis nuncupatur (sicut Syriæ ciuitates pene omnes habent duo vel tria nomina) antiqua & munita Phœnices vrbs est: vltra Tripolim ad radices Libani & Antilibani in munitissimo colle sita. Et à spelunca montis Leopardorum ferè contra Aquilonem miliaribus tribus: & à mari magno versus Orientem ferè totidem: à ciuitate autẽ Sin contra Austrum dimidio miliario distat: estq; optimi soli & glebæ vberis: habet planiciem, nec desunt lætissima pascua, & viuentium aquarum cõmoditates. Hanc vrbem olim Aracæus septimus filius Chanaan condidit, & immutato parum vocabulo à suo nomine vocauit Arachis, quod postea diuersimodè corruptum est. Huius maritimæ regioni rex Solomon Baana principem præfecit. Cùm à Christianis possidebatur, Episcopali sede erat insignita. Quam à Saracenis occupatam, circa annum Christi millesimum centesimum, Occidentales Christiani recuperarũt, atque diu in sua potestate tenuerunt.

Gen. 10. & ibi Hieron. 3. Reg. 4. Ioseph. 1. antiq. 12. et 5. ant. 3 & 8. ant. 2. & 9. ant. 13. & 7. bell. 24. Tyr. lib 7. bell. sac 13. 14. & 10. ca. 5. 26. & 11. ca. 9. & 14. ca. 12. 14. Vitriac. ca. 44. Broc. iti. 1. Breid. eod.

10.

BERYTVS, quæ à Gergesæo quinto filio Chanaan, eius conditore, olim Geris dicta creditur, & postea Felix Iulia appellata fuit, antiqua, insignis, & robusta Phœniciæ vrbs est, quinque contra Aquilonem à Sidone, versus Austrũ verò à Cane fluuio tribus miliaribus alto munitoq; in loco sita. Ab Occidente mari magno alluitur: ab Oriente autem campestris illi adiacet regio multis fructiferis arboribus, satis, siluis & vineis fertilis & amœna: quam fluuius quidam irrigans iuxta vrbem in mare labitur. Vrbs hæc quondam Romanorum colonia & domicilium fuit, atq; Augusti Cæs. beneficio, singulari priuilegio Romanum ius ciuibus cõcessum erat. Quã prius Herodes senior, & postea Agrippa rex templis, foris, porticibus, theatro, amphitheatro, balneis, alijsq; magnificis ædificijs exornauerunt. Cùm Christiana religione vigeret, Episcopali cathedra decorata Tyrensi Archiepiscopo parebat. In hac ciuitate stupendũ illud accidit miraculum, quod circa Christi imaginem contigisse grauissimi scriptores referũt: Cùm enim perfidi Iudæi ligneam illam Domini nostri Iesu Christi cæsuri ibi repertam iconem, quam Nicodemus olim proprijs suis cõposuerat manibus, illuderẽt: & post sputa, colaphos, flagra, omne deniq; iniuriarum & ignominiæ genus, quod ipsi Christo Saluatori nostro ipsorum patres intulerant ferreis clauis imaginis manus pedesque ac latus lancea foderent, cõtinuò copiosi sanguinis & aquæ ex ea riuuli emanauerũt: cuius vnctione cum varij paralitici, cæci, claudi, surdi, muti, leprosi, alijq; infirmi mox sanitati restituerentur, signis tam admirandis visis, omnes qui in ciuitate erant Iudæi, fidem Christi amplectentes ab eiusdem vrbis Episcopo baptismi gratiam susceperunt. Idem autem sanguis tũ propter rei tam mirandæ celebrandam æternitatem, tum propter diuinam eius virtutem, in omni humana infirmitate curanda sæpius expertã, multis sæculis diuersis in eius prouincię Ecclesijs venerationi habitus & conseruatus fuit. Extat adhuc de hoc miraculo sermo S. Athanasij Epis. Alexandrini, qui in septimo generali concilio Niceno secundo, actione quarta ad confirmandam & stabiliendam sacrarũ imaginum venerationem, coram trecentis quinquaginta Episcopis totus lectus est. Porrò Berytum in Saracenorum potestatem delapsam, anno Christi millesimo cẽtesimo vndecimo, mense Aprili Balduinus primus Hierosolymorum rex terra & mari per duos continuos menses diu noctuq; impugnans assultibus, armorum vi recuperauit. sed an. salutis millesimo centesimo octuagesimo septimo à Saladino capta, rursum decimo post anno à Christianis recepta, sæpiusq; tũ à Barbaris vicissim destructa & instaurata est. Nunc verò Barutus dicta, maximum & celeberrimum est emporium & Syriæ portus. Hinc Berytia habetur vna, hodie quoq; nominatissima, incolitur à Mahometanis.

Gen. 10. Ioseph. 16. ant. 13. & 19. ant. 7. & 20. ant. 16. Item 1. bel. 16. & 5. bel. 12. et 7. bel. 20. Hiero. epist. ad Eustoc. Pli. 5. c. 20. Ty. li 7. cap. 22. & li. 11. ca. 13 & 13. cap. 20. & 17. ca. 1. & 22. c. 17. 18. Herol. con. 1. ca. 7. & 2. c. 17. & 5. ca. 4. 19. Vitriac. ca. 26. 44. 95. Broc. itin. 1. Breid. eod. D. Athanasius libello de Passione imagin. Christi.

11.

BIBLVS, siue Byblos, & Biblium, olim Eue seu Euæa, nũc Gibel, Giblec, & Bibleth dicta, inclita Phœnices ciuitas est, quæ hebraicè Gebal & Gobel, incolæ verò eius Biblij seu Giblij in sacris literis vocantur. Hęc versus Aquilonem à Cane fluuio tribus, cõtra Austrũ verò à ciuitate Botro quatuor miliaribus, super mare sita, ab Euæo sexto filio Chanaã fũdata scribitur, de qua in tertio Regum libro hoc modo legimus: porrò Biblij præparauerunt (Solomonij) ligna & lapides ad ædificandam domum Domini. Similiter apud Ezech. Proph. in cõmendatione Tyri: Senes Giblij, & prudentes eius (ô Tyri) præbuerũt nautas ad ministeriũ variæ supellectilis tuæ. Post Christi tẽpora ciuitas hæc Episcopali sede illustris fuit. Anno Domini 1109. Christiani ciuitatẽ hanc à Saracenis multo tempore possessam, vnà cum classe Genuẽsium septuaginta galearum terra mariq; circumuallantes, per deditionem ceperũt: quæ rursus, anno salutis millesimo centesimo octogesimo septimo vnà cum pluribus alijs à Saladino capta, & octauo post anno à Christianis recepta, instaurata & communita, tandem cum cæteris omnibus amissa est.

Psal. 82. Hieron. de loc. Hebr. Genes. 10. 3. Reg. 5. Ezech. 27. Tyr. 11 bell. ia. 9 & 14. cap. 14. Vitriac. ca. 44 & 49. Herol. con. lib. 1. ca. 7. & 2. ca. 16.

12.

BOTRVS, seu Botrys, Botrum, & Botriũ, opulenta quõdam Phœniciæ ciuitas, Heliæ Prophetæ tempore ab Ithobalo Tyriorũ rege ad Aquilonem à ciuitate Biblo quarto, ad Austrum autem à Naphim castro tertio miliario in littore maris condita est, & nobilissimo vino vicina loca excellit: Christianorum verò tempore etiam Episcopali sede claruit.

Ioseph. 8. antiq 13. Ty. 14. bel. sac. 12. & 14. Vitriac. c. 44. Broc. iti. 1. Breid. eod.

Universidad de Deusto
Biblioteca

13.

CASTRVM album, quod post omnes ferè ciuitates & munitiones per Saracenos expugnatas, Christiani diutissimè tenuerunt. Vitriac. cap. 92.

14.

CRACH, aliâs Craccum, castrum quondam hospitalis S. Ioan. Breid. itin. 1. Vitri. cap. 92.

15.

LA Boccha, aliâs La Loquea, locus est in Tripolitanis partibus, in quo Balduinus tertius Hierosolymorum rex cum vniuersa regni sui potestate, & Theodorico Flandrensium Comite, aduersus Saracenos expeditionem facturi, conuenerunt. Vbi & postea Noradini Damascenorũ Regis exercitus à Christianis deletus est, ipseque fuga nostrorum manus vix euasit. Tyr. 18. bel. fac. 17. & 19. bel. fac. 8.

16.

MARACLEA, maritima Phœnicis ciuitas, à Septentrione vrbi Antarado cõtermina: post Christi tempora Episcopalis sedes fuit. Tyr. 14. bel. fac. 12. &c.

17.

MARGATH, seu Margad, munitũ Phœniciæ castrum est, iuxta Valaniam fluuium altissimo in monte situ: ab Antarado septem, à Valania autẽ vrbe atq; à mari vno miliario distans. Hoc Fratres de Hospitali S. Ioan. inhabitare solent: atq; huc propter Saracenorum insultus, Episcopatus, qui in Valania fuit, translatus est. Tyr. li. 9. ca. 14. & 13. ca. 2. Vitriac. cap. 33. 44. 92. 96. Brocard. itin. 1.

18.

MAVS, locus super ripam fluminis: vbi Christiani olim castrametati sunt. Tyr. 7 bel. fac. 21.

19.

MONS Ferrãdus, munitissimum Christianorũ castrum, & oppidum in finibus Tripolitanis, supra ciuitatẽ Raphanea, haud procul ab vrbe Archis in mõte situm: ad sui Occidentem loca plana: ad Meridiem autem arduos, inuios & angustos habens montes. in quo Sanguinus Turca sceleratissimus, & Christiani nominis persecutor immanissimus, Fulconem Hierosolymorũ Regem, multosq; eius nobiles arctissimè obsedit, & cõtinuis assultibus obsessos, acerrimè impugnauit, quod tamen vi expugnare non potuit. Tyr. 14. bel. fac. 25. 26. 28. 29.

20.

Broc. itin. 1 Breid. eod.

MONS Leopardorum, rotundus & altus est, qui cõtra Aquilonem à Tripoli duabus: versus Austrum à ciuitate Arcas tribus: à Libano autem vno miliario distat. In Aquilonari montis huius pede spelunca est, in qua monimentum visitur viginti sex pedes in longitudine continens, quod à Saracenis, qui illud ducis Iosue sepulchrum æstimant, deuotè frequentatur: Sed cùm sacræ scripturæ autoritas eum in tribu Ephraim, iuxta Thamnathsare sepultum esse testetur, verisimilior illorũ opinio est, qui istud Chanaan filij Chã, filij Noe, vel alicuius ex filijs eius sepulchrum esse sibi persuadent: Illos enim circa locum hunc habitasse certum est.

21.

MONS peregrinus, castrum & oppidũ naturali situ & artificum industria egregiè munitum; quod Raimundus Comes Tolosanus in monte quodam ante vrbem Tripolitanam, vix ab ea duobus miliaribus distante, cõdidit: eiq; quoniã peregrinorum opera construebatur, peregrini nomen indidit. Atq; hic vir ille magnificꝰ anno Domini 1105. prid. Calend. Martij diem extremum obijt. Non procul ab hoc Castro postea Pontius Comes Tripolitanus proditoriè est occisus. Tyr. bel. fac. lib. 10. cap. 27. & alibi.

22.

NELESINVM, Christianorũ castrũ, Tripoli ad primũ lapidẽ adiacẽs: quod cùm anno partus virginei post millesimum ducẽtesimum, octuagesimo nono Saraceni capta ac destructa iam Tripoli nulla possent vi expugnare: post longam obsidionem tãdem fame ad deditionẽ compulerunt. ea lege vt præsidiarijs salua & libera daretur abeundi potestas. Obtento autem iam castro fortissimo militi id seruandum atq; tuendum tradiderunt, qui suis excursibus ne Tripolitana ciuitas à Christianis iterum ædificaretur, cauerent. Herold. cont. bel. fac. lib. 5. cap. 4.

23.

NEPHIM, aliâs Neuphurus, castrum principis Antiocheni, triginta fortibꝰ turribus munitum, & contra Austrũ à Tripoli duobus miliaribus distãs, pene totum mari ambitur. Huius loci vinũ quocunq; alio eius regionis vino præfertur. Broc. iti. 1. Breid. ibi. Vit. ca. 44.

24.

PROMONTORIVM, montes sunt inter Berytum & Sidõnẽ in mare prominentes, inter quos & mare angusta & difficilis via est. Super hos montes Saladinus Syriæ & Aegypti rex, cùm Berytum obsideret, exploratores constituit, qui de aduentu galearum, quas ex Aegypto expectabat, ipsum redderent certiorem: viæ autem angustiam, ne Christiani, qui ab Austro aduentabant, transire possent, tum milite, tum materie concluſit. Ty. 22. ca. 17. 18.

25

RAPHANAEA, seu Raphaneæ, regni Chalcidis, ciuitas est, Arcæ vrbi contermina: quæ post Christi tẽpora Episcopatus titulo illustris, Apamiensi Archiepiscopo parebat. Anno Domini millesimo cẽtesimo vigesimo sexto Pontius comes Tripolitanus, vnà cum Balduino secũdo Hierosolymorum rege, vrbem hanc expugnaturus, castrũ in mõte quodam ciuitati huic vicino, ad cogẽdam vrbem ædificauit, eamq; obsidione cingens, cùm diebus octodecim vehementius impugnasset, ciues ad deditionem compulit.

Ioseph. 7. bell. 19. Tyr. 14. bel. fac. 12. & 13. bel. 19.

26.

Genes. 10. Hiero. ibi. Ptolom. Broc. itin. 1. Breid. eod.

SIN, Hieronymo Sim, Ptolomæo Simyra, Brocardo Sycon, nunc Synochis dicta, vetus oppidum est, dimidio miliario versus Septentrionem, vltra vrbem Arcas situm, quod olim Sinæus octauus filius Chanaan post diluuium condidit.

27.

Tyr. 20. bel fac. 31. & 32. Broc. iti. 1. Breid. eod

TERRA Assyſinorum, ad Orientem Antaradi, & ad Aquilonem Arcas & Sin sita magna, amœna, & fertilis, longitudinis vndecimo, latitudinis verò miliariorum sex planicies est, pulcris oliuarum ac ficuum & arborum diuersi generis nemoribus, nec non fluminibus, & pinguibus pascuis abundãs: quam ab Oriente montana quædam non multum alta circundant, quæ iuxta Arcas initium sumentes, versus Septentrionem ad Castrum vsque Crach extenduntur. Hanc regionem Assyſini (qui ad sexaginta millia censebantur) quondam inhabitabant: habentes in ea castella decem cum suburbanis. Qui post quadringentos annos, quibus sub stricta obedientia superioris sui (quem è grege suo cõmunibus electum suffragijs Senem vocabant) iuxta Saracenorum legẽ & traditiones vixerant, cùm in Euangeliſtarum & Apoſtolorum scripta incidiſſent, anno Domini millesimo centesimo septuagesimo secundo, misso ad Almaricum Hierosolymorum regem legato, Christi fidẽ ac baptiſmi ſuſcipere gratiam petierunt. Legatus autem voti compos ad ſuos reuertens, in itinere à fratribus militiæ tẽpli occiſus est. In hac planicie nunc Turcomarini, Madianitæ & Boduini habitant, vnà cũ vxoribus, filijs, camelis & pecoribus ſuis in tabernaculis degentes. In prædictis verò montanis Saraceni quidam habitãt, qui Vannigeri dicuntur, homines efferi, malicioſi, & Christianis infeſti.

28.

MESSABARA, locus est vltra mõtem Libanum, gleba vber, fontibus irriguus omnibuſq; rebus & fontibus abundans.

29.

ORTHOSIA, & Ortoſias, hodie Tortoſia vocata maritima Phœniciæ vrbs est, inter Tripolim & Archim ſita: quę post Christi tẽpora Epiſcopali ſede inclyta fuit. In hanc vrbem Tryphon è Dora (in qua ab Antiocho Syriæ rege obſidebatur) elapſus, naui aufugit. 1. Mach. 15. Tyr. 13. bell. facr. 2. & 14. bell. facr. 12. Ptolom.

30.

TRIPOLIS, opulenta iuxta ac nobilis Phœniciæ vrbs, natura, arte, viriſq; fortibus munita; quæ, vt Tyrus, peninſulæ forma, tota fere ſalſis maris magni vndis circundata, dulciſſimis fontibus abundat. Verſus Aquilonem à Caſtro Nephim duobus; cõtra Auſtũ à monte Leopardorum totidem; verſus Occidentem autem à Libano mõte tribus miliaribus diſtat. Incredibili omniũ pene nationum frequentia ſemper habitata fuit: Habet enim opifices etiamnũ hac noſtra ætate ſuper quatuor millia, qui ex bombicum lanificio ſubtili arte ſericum, holoſericum & ſubſericum texunt; vnde pannus heteromallus, quaſi Tripolitanus vernacula noſtra ngua Tryp vocari videtur. Ager vrbi adiacens, qui in latitudine mille, in longitudine verò duũ millium paſſuum eſt, paradyſi inſtar incomparabili fæcunditate & grata oblectandis animis amœnitate præditus eſt: Nam fons hortorum procul ab vrbe ad radices Libani ſcaturiens, breui ſpatio auctus, totum hunc agrũ rigat & fœcundat; vnde vinetis, oliuetis, ficetis, cãna melis, varijſq; frugiferis arboribus, hortis, fructibus & paſcuis diues eſt. In celebrem huius vrbis portum Machabæorum tempore Demetrius Seleuci cum multitudine valida & nauibus appulit. Poſt Chriſti aſcẽſionem vrbs hæc Epiſcopatus titulo inſignis, aliquot ſæculis in Chriſtiana religione floruit: quo tempore S. Marina in habitu virili clam inter monachos ibi vixiſſe ſcribitur.

Broc. iti. 1. Breid. eod. Vitria ca. 33. & 44. Sal. tom. 9. cap. 10. Bened. annot. in 2. Mach. 4. 2. Mac. 14. Ty. 14. bel. 12. 14. & 21. cap. 26. Brei iti. 5. Tyr. 7. bel. 14. & 16. c. 5. & 11. bel. 10. & 16. cap. 29. Vitriac. cap. 33.

Anno verò partus virginei ſexcẽteſimo trigeſimo ſexto Tripolis in Saracenorum potẽſtatẽ lapſa, à proprio rege gubernabatur: quã Balduinus primus Hieroſolymitanus rex anno ſalutis humanæ milleſimo centeſimo nono, poſt ſeptem obſidionis annos Genuenſiũ claſſe adiutus Iunij mẽſis die decimo ciuibus tradentibus cepit, atq; Bertrandum, Raymundi Toloſani comitis filium, ibidem comitem conſtituit, qui ſe ſuoſq; ſucceſſores Hieroſolymitano regi iuramento obſtrinxit; cuius comitatus à Valanio flumine initium ſumens, ad fluuium Canem terminatur.

Lib. 20. cap. 19.

Scribit VVilh. Tyr. Archiepiſcopus Tripolim anno natiuitatis dominicæ ſupra milleſimum centeſimum ſeptuageſimo tanto terræ motus impetu ſubitò eſſe quaſſatam, vt tota ciuitas quaſi agger lapidum, oppreſſorum ciuium tumulus, & ſepulcrum publicum facta ſit. Cùm anno Domini milleſimo ducenteſimo octuageſimo nono Saraceni innumeris copijs vrbẽ hanc obſiderent, atq; nec diu, nec noctu intermiſſis aſſultibus, oppidanis, qui pro aris & focis decertabant, vrbem ſtrenuè defendentibus, eam fruſtra aperto Marte oppugnarent, tandem inſidijs vſi, diuturno atq; laborioſiſſimo opere clam cuniculos egerũt, ac ſubterraneo itinere antelucano tẽpore in medium vrbis forum erumpentes, poſt maximam ciuium ſtragem, vrbem direptam igniq; abſumptam, ad fundamenta vſq; diruerunt, accomplanauerunt: quæ poſtea à Saracenis reſtaurata, nũc ſub Turcæ imperio agit.

Herol. con. bel. fac. lib. 5. cap. 4. Lodou. Ro. Pat. Nauigat. lib. 1. cap. 3.

31.

VALANIA fluuius ſeu riuus, qui Cælſyriã diuidit à Phœnicia, atq; olim prin-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cipatum Antiochenum à comitatu Tripolitano dirimebat, ex mõtibus à Phœnicia & Libano non longinquis oritur, Margath præter fluens, inter maritimas & episcopales vrbes Maracleam & Valaniam in mare magnum seu mediterraneum se exonerat. Tyr. bel. sac. lib 11. cap. 17. & lib. 13. cap. 2. & 16. ca. 29. Vitriac. cap. 32. 33. & 96. Brocard. & Breidenb. in præfat. loc. ter. sanctæ.

32.

VALANIA, aliâs Balania, Ptolomæo Balanee dicta, maritima & Episcopali titulo illustris est vrbs, sita ad Valaniam fluuium, atq; à castro Margath miliario vno, à Ptolemaide itinere dierum octo, ab Antiochia verò quatuordecim dierum itinere distat. Huius vrbis Episcopatus propter Saracenorum excursiones in castrum Margath postea translatus est. Tyr. bel. sacr. lib. 9. cap. 14. & 10. cap. 5. & 14. cap. 12. Vitriac. ca. 32. & 44. Brocard. præfat. ter. sanctæ.

33.

VIMA, locus est, vbi occidentales Christiani Saracenorum à se prostratorum prædam, captaq; mancipia militaris fori more inter se diuiserunt. Tyr. 10. bel. fac. 6.

34.

MANOTHERA, castrum inter Biblum & Heliopolim, in valle Bacar situm. Tyr. 21. bel. fac. 11.

35.

PARADISVS Syriæ vrbs, ob hortorum amænitatem nomen habens, quæ ad Septentrionem mõtis Libani supra Antaradum in Libanica regione sita est. Ptol. 4. Asiæ tab.

36.

Plin. lib. 5. cap. 23.

APAMIA, siue Apamea, aliâs Appamena, nunc Amanum dicta, potens & celebris ad Orontem fluuium vrbs est, totius Cœlesyriæ metropolis; à qua & ampla, lateq; diffusa, multisq; oppidis & pagis diues, eam cingens regio, etiam Apamia, & Apamena vocitatur. Condidit hanc vrbẽ Seleucus, vel iuxta quosdam Antiochus Seleuci F. Rex Syriæ eiq; à matre sua Apamia, Apamiæ nomen indidit. Ab Aquilone vicinæ ei erant duæ insignes Syriæ vrbes, Seleucia & Laodicea, quarũ, ob singularẽ ciuium inter se concordiã, soror hæc dicta fuit. Tempore, quo Iulius Cæsar, facta in eũ coniuratione, à Cassio, Brutoq;, aliisq; sexaginta vel amplius senatoribus, equitibusque Romanis Romæ in senatu viginti tribus vulneribus confossus interijt, vrbs hęc à maximo Romanorum exercitu obsidebatur. Quẽ Cassius, ad parandum sibi exercitũ in Syriam profectus, in suas partes pertraxit, vrbemq; obsidione liberauit. Cùm autem vrbs hæc Christi amplexa fidem, Christiana religione exulta esset, Archiepiscopali sede, cui septẽ Episcopatus parebãt, multis sæculis claruit: atq; tandem vnà cum cæteris vrbibus in Saracenorũ potestatẽ delapsa, anno humanæ salutis millesimo centesimo & tertio, ab illustri Christianorum principe Tancredo, cùm Antiocheni principatus gubernationem suscepisset, post longam obsidionem recuperata est. Quam cùm postea A Egyptiorum Sultanus extorsisset, anno Christi supra sesquimillesimum decimo quinto à Selimo Turcarum Imperatore per deditionem occupata est.

Ioseph. 14. anti. 19. 20. & 1. bel. 8. 9. 13.

VVil. Tyr. 14. bel. sac. 12. & 15. bel. 16. Tyr 10. bel. sacr. 23 Vitriac. cap. 44. Herol. sex conti. bel. sac. 9. 10.

37.

EMESA, aliâs Emisa, & Emissa, postea Camela vocata, quam Abrahamus Ortelius noſtræ ætatis cosmographus, ex Bellonio scribit hodie Turcis Haman, & Arabibus Hamsa dici: inclyta Apamenę regionis vrbs est. Hanc olim Samaræos, qui è Samaræo decimo filio Chanaan prognati sunt, incoluisse referunt. Tempore, quo Romani totius mũdi monarchiam tenebant, vrbs hæc proprium habuit regem, firmaq; arce, quæ in edito colle sita erat muniebatur. Postquam autem Christi fide imbuta fuit, Archiepiscopatus sede insignita est, ac quatuor Episcopatibus imperabat.

Ptolom. Hieron. de loc. Hebr. Genes. 10. Ioseph. 7. bel. 27. Ty. 14. bel. 12. & 21. cap. 6. 8. Vitriac. cap. 45.

CHRO-

CHRONICON DVPLEX
AVCT. R. D. CHRISTIANO ADRICHOMIO DELPHO.

PRAEFATIO IN SVBSEQVENS CHRONICON.

CVM viderem hoc tempore, nihil æquè necessarium, quàm si historicus, & literalis vtriusq; Testamenti textus, quàm apertissima methodo explicaretur, videbam hoc non alio pacto rectius quàm locorum & temporum explicatione fieri. Neq; tamen hoc mihi conandum arbitrabar, vt perplexis & nescio, an vnquam explicandis quæstionibus lectorem retinerem; sed vt hanc quasi viam sternerem, ad succũ & syncerios fructus ex ipsis bibliorum fontibus hauriẽdos. Itaq; subiecta oculis Palestina, vt maximè rudiorum animos oblectare & instruere potuit, & ipsa Euangelij sede, & quasi matrice Hierosolyma, hoc sequenti opere exhibeo Chronicon duplex. Primum, breuissimum, quod summatim præclarissima quæq; ab orbe condito ad hunc vsq; diem complectitur. Alterum, cũ ipsis Bibliis orditur & finit quod iure voces totius Testamenti compendium. quicquid enim obscurè ibi, confusè, sæpè etiam interrumpitur; hic quanta maxima potuit industria, luculenter exponitur. Adiecimus & breuissimis annotationibus, illam temporum rationem, quam Genebrardus, & aliquando Benedictus Arias sequuntur: ne quicquam sit, quod properantem latere possit. & eam ipsam non omnibus, sed præcipuis tantùm locis apposuimus, atque ita sequi quemuis cuiq; licitum sit. nam præstare omnia tam contrarijs omnium sententijs, difficillimum est: vt non dicam, quod hoc à nemine præstari possit. Doctissimi quique magno stomacho Annij Philonem & Berosum proscindunt, qui tamen ipsi, quando commodum est, lubenter eum sequuntur. Quidam Latina Græcis, plures Hebræa vtrisque præferunt, alij vnũ, aut ex vno, locum aliquem vnum, ex quo reliquos deducunt: alij omnes sequuntur: vt tandem qui verè prudens & doctus sit, audire vtramque partem debeat. Cùm igitur nihil sit iucundius, vtilius, magisq; necessarium ac salutare, quàm cõtemplare Dei Opt. Max. Maiestatẽ: Mundi quoque creationẽ, hominis formationem: eiusdemq; propagationem: regnorum originem ac mutationem. Legis etiam Mosaicæ initium, progressum, ac finem: Item Christi ortum, vitam, miracula, ac passionem: nec non Christianam Ecclesiam nascentem, grandescentem, florentem, ac iam senescentem: denique virtutum, vitiorumq; exempla sequẽda fugiendaue quasi ob oculos intueri: operæ precium mihi visum fuit ex Diuina scriptura & Ecclesiasticis scriptoribus harum rerum omnium epitomen quandam concinnare. Quo in opere duo summa diligentia obseruaui: Primò, vt res sacras, (sacra namque ex professo tracto) eas q; nõ quaslibet, sed maximè notabiles ac memorabiles, iuxta [illegible] genuinum, verumq; ordinem collocarem, seruata vbique exactissima temporis, loci, & personæ ratione. Ordo namque rei, ac consideratio circumstantiarum, quando, vbi, à quo, qua occasione, quomodo, quo fine, quid actum dictumue sit, multum lucis intellectui adfert, mira gratia affectum dele-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctat, memoriamq; plurimum iuuat. Secundò, vt præcipua quæq; rerum capita ac summã, quoad licuit pauciſſimis, maximeq; proprijs et efficacibus verbis, præſenti plerũq; vtens tempore, explicarẽ, earumq; veram & viuam imaginem quaſi in tabula compẽdiario penicillo deliniatã, ac viuidis coloribus graphicè depictam, tanquam iam ante oculos gererentur, viuidè contemplandam, mentique imprimendam ſubijcerem: cauens tamẽ, nè dum breuis eſſe laboro, obſcurus fiam. Dilucida autem breuitas gemino beneficio iuuat lectorem, in primis vt minori cum labore, ac maiori cum voluptate legat: deinde vt lecta facilius memoriæ infigat, ac tenacius retineat. nam memoriæ amicum eſt, quod breue eſt. Styli elegantiam in tanta breuitate obſeruare non potui, vbi ſic cuiuſque ſæculi illuſtria dicenda ſunt, vt digito ea indicaſſe ſufficiat: ſacram quoque in hoc imitatus ſcripturam, cùm veritatis oratio, quo ſimplicior, hoc ſit efficacior. non ignorans etiam Manilij illud monoſticon, Ornari res ipſa negat, contenta doceri. Vt itaq; ſcias huius libelli ordinem, principio ex pentateucho Moyſi, libro Ioſue, Iudicum, Regum, Paralipomenon, Eſdræ, & Machabæorum, iuſto ordine breuiter concinnaui continuam ſacræ hiſtoriæ ſeriem à cõdito Mundo, vſque natiuitatem Chriſti: vbi autem ſcriptura deficit, ea ex Philone atque Ioſepho ſuppleui. hiſque ſuo loco inſerui hiſtoriam Iob, Ruth, Tobiæ, Iudith, & Eſter. Item librum Pſalmorum, Prouerbiorum, Eccleſiaſtis, Canticorũ, Sapientiæ, & Eccleſiaſtici; nec non 4. maiorum, & 12. minorum Prophetarum, obſeruato etiã diligenter quo tempore ac loco prophetauerint: quod non parum facit ad ipſorum prophetarum intelligentiam. ſola enim temporum cognitio declarat prophetias eſſe prophetias. Chriſti verò Saluatoris noſtri vitam omnibus & ſingulis Chriſtianis ſemper ob oculos habẽdam atque imitandam, ex 4. Euangel. maxima induſtria iuxta verum germanumq; ordinẽ luculẽter in vnũ contexui: vbi interdum ſinguli, interdum bini, aliquando terni, nonnunquam verò quaterni Euangeliſtæ mirabili harmonia à Chriſto acta aut paſſa explicant. Eodem ordine per compendium conſcripſi actus & paſſiones Apoſtolorũ; item, quo tempore & loco epiſtolæ Apoſtolicæ & Apocalypſis B. Ioannis, ſint ſcriptæ, propterea quod, teſte Chryſoſtomo, nõ modicum faciat ad tractandas quæſtiones cognitum epiſtolarum tempus. Loca autem originalia ſcripturarum, vbi hæc planius fuſiusque deſcribũtur, in margine appoſui. Simili induſtria in breuiore Chronico ex Eccleſiaſticis ſcriptoribus ac hiſtoricis tam antiquioribus, quàm recentioribus fide optima proſecutus ſum Eccleſiæ Chriſti primordia ac progreſſum, Romanorum Pontificum & Imperatorum tempora, & cæt. Poſtremò quædam adieci de Antichriſto & nouiſſimis temporibus. Titulos ſummam rei quaſi digito indicantes paſſim in margine adiunxi. Hæc itaque quæ inſtar apiculæ è ſacroſanctæ Scripturæ medulla, probatorumque auctorum floribus in proprium mihi vſum collegi, ac ſyncerè in verum, genuinumque ordinem dilucida breuitate concinnaui, nunc & tibi exhibeo candide lector; vt quibus omnes illos libros comparare aut perlegere commodum nõ eſt, ad manum habeant ſacrarum quarumcunque rerum compendium. Quamobrem hoc meum qualecunque opuſculum, quod beneuolo animo offero, benignè ſuſcipe, piè vtere, & in Chriſto benè beateque viue & vale.

ADMO-

ADMONITIO ADMONITIO ad Lectorem

Temporis exacta ratio.

ANTEQVAM hoc opus aggrediar, expedit, vt de exacta temporis diuiſione quædam præmittam. AEternitas, in ſe immutabilis eſt: nulla enim viciſſitudine obumbratur. Tempus eſt mobilis quædam mutatio ac menſura motus, fluens ex primo mobili. Totius autem temporis fluxus in 6. ætates diſtinguitur. Prima à creatione Mundi vſque ad diluuium, continet annos 1656. Secunda, à diluuio vſque ad natiuitatem Abrahæ, quæ à poëtis aurea vocatur, conſtat annis 292. Tertia, exinde vſque ad initium regni Dauid, habet annos 942. Quarta, à principio regni Dauid vſq; ad ſubuerſionem Ieruſalem per Chaldæos durat ann. 454. Quinta, deinde vſque ad natiuitatẽ Chriſti complectitur annos 586. Sexta incipit à natiuitate Chriſti, & durat vſq; ad conſummationem Mũdi, cuius terminũ ſolus Deus nouit. Septima, quaſi ſabbatum, eſt ſtatus piarum animarum in cælo & corporum in ſepulchro quieſcentium. Octaua, erit reſurgentium, in qua pij cum Domino regnabunt in æternum.

De 6. ætatibus Mundi.

Matt. 24. Marc. 13.

Anni Solaris diuiſio. Gene. 7. & 8.

Cæterum Annus, quali Geneſis & reliqui ſacræ Scripturæ libri vtuntur eſt ſpacium decurſus Solis, quem ab vno diſceſſus zodiaci puncto, donec illo præcisè reuertatur, peragit. Hunc autem circuitum perficit Sol in ſeptimanis 52. die 1. & quarta fermè diei: aut in diebus 365. & horis ferè 6. nam deficiunt 12. minuta, quæ faciunt quintam partem horæ Sex autem iſtæ horæ quarto quoq; anno conficiunt diem integrum, qui intercalatur ſexto Kalendis Martij, à quo biſſextus is annus dicitur. Minuta verò illa 12. faciunt retrocedere Solſtitia & æquinoctia: & ita in quinq; annis erramus per vnam horam: & in 120. annis per vnum diem. & niſi error iſte corrigatur, feſta hyemalia tandem forent æſtiualia: & econuerſo.

Exod. 12.

Annum verò Iudæi diuidebant in menſes 12. eumque ex Dei mandato incipiebant à 1. menſe Niſan, cuius 14. luna vel cadebat in diem Verni æquinoctij, vel propius ipſum ſequebatur. vnde ferè cum noſtro concurrit Martio. Romani etiam annum diuidunt in menſes 12. eumque primitus incipiebant à menſe Martio: at poſtea, authore Iulio Cæſare, eum inceperunt à Ianuario, ſic & nunc communiter nos Chriſtiani annum inchoamus, & innouamus Kalendis Ianuarijs. Luna diebus 29. & horis ferè 12. ad initium ſui, vnde cæperat, reuertitur.

Lunæ curſus.

Septimana, (à Iudæis Sabbatum dicta,) eſt ſpacium 7. dierum. cuius dies Iudæi primam, ſecundam, tertiam, quartam, quintam, ſextã, ſabbati (quæ & paraſceue dicebatur) & ſabbatũ appellabãt. Ethnici verò, à 7. planetis, diem Solis, Lunæ, Martis, Mercurij, Iouis, Veneris, & Saturni nominabant. Apoſtolorum autem autoritate prima ſabbati, ob reſurrectionem Domini, Dominicus dies eſt dictus. Silueſter verò Pontifex reliquos ſeptimanæ dies, feriam ſecundam, terram, quartam, quintam, ſextã, & Sabbatum nuncupauit. Itaque qui Iudæis prima ſabbati, is gentibus dies Solis, & Chriſtianis dies Dominicus eſt: & ſic deinceps. Septimanam autem Iudæi à prima Sabbati, Ethnici à die Solis, Chriſtiani à Dominico incipiunt.

Septimanæ diuiſio. Luc. 18. Hier. epiſt. ad Hedib. quæſt. 9. Apocal. 1.

Dies naturalis, complectitur horas 24. id enim eſt diei ac noctis completæ ſpacium. hunc computabant Iudæi à veſpera in veſperam Ethnici ab ortu Solis: Chriſtiani à media nocte vſque ad medium ſequentis noctis. quẽ etiam in 24. horas partimur. Dies artificialis eſt ſpacium temporis ab ortu ſolis vſque ad eius occaſum. Hunc diuidebãt Iudæi, patreſq; priores in 12. horas æquales, de quibus Chriſtus: Nonne duodecim ſunt horæ diei? Prima itaque hora ſiue mane, erat exortus Solis. Tertia, erat ſpacium medium inter ortum Solis & meridiem. Sexta, ipſa erat meridies. Nona, Sole iam ad occaſum vergente. Duodecima ſiue veſpera, occaſus erat Solis. Hoc liquet ex parabola de conductis à patrefamilias operarijs, qui exijt mane, tertia, ſexta, nona, & vndecima horis: vbi etiam quoſdam legimus in vineam vndecima demum hora miſſos, ac vnam duntaxat horam in opere fuiſſe, vtpotè qui paulò ante ſolis occubitum venerint. Harum tamen 12. horarum, prima, tertia, ſexta, & nona, nominationes erant. ac veluti capita quædam cæterarũ, vtpote in quibus & cæteræ horæ comprehendebantur, de quibus ſæpe in Sacris literis fit mentio: nominatim nihilominus & de alijs horis in Scriptura legimus. Noctem verò ab occaſu Solis vſque ad eius ortum partiebantur, Iudæi ſimul ac Romani in vigilias 4. prima in occubitu incipiebat Solis, tertia in media nocte, &c. Sic legimus Chriſtũ ambulaſſe ſuper mare quarta vigilia noctis. Hora, eſt duodecima pars diei artificialis. Punctus ſiue quadrans, eſt quarta pars horæ. Minutum, eſt ſexageſima pars horæ. Momentum, eſt decima pars puncti. Vncia, eſt duodecima pars momenti.

Dies naturalis. Leuit. 2. Dies artificialis. Ioan. 11. Matt. 20. Ioan. 1. & 4. Noctis diuiſio. Matth. 14.

Atomos eſt quadrageſima quarta pars vnciæ.

CHRO-

Universidad de Deusto
Biblioteca

CHRONICON, CONTINENS VERAM ANNORVM SERIEM, AVTORE CHRISTIANO ADRICHOMIO DELPHO.

I. ÆTAS MVNDI.

Anni Mundi.

1. DEVS æternus creauit Adam. *Gene. 1.*
130. Adam cùm esset 130. annorum genuit Seth.
235. Seth cùm esset 105. annorum, genuit Enos.
325. Enos natus annos 90. genuit Cainam.
395. Cainam existens 70. annorum, genuit Malaleel.
406. Malaleel cùm esset 65. annorũ, genuit Iared. *Genes. 5.*
622. Iared ætatis suæ anno 162. genuit Enoch.
687. Enoch existens 65. annorum, genuit Mathusalam.
874. Mathusala natus annos 187. genuit Lamech.
1056. Lamech cùm esset 182. annorũ, genuit Noë
1656. Noë existente 600. annorum, inundauit diluuium. *Genes. 7.*

Summa ab Orbe C. ad diluuium, anni 1656

Dies sex addit Genebrardus.

II. Ætas.

1658. SEM genuit Arphaxad biennio post diluuium.
1693. Arphaxad cùm esset 35. annorũ, genuit Sale.
1723. Sale existẽs 30. annorum, genuit Heber.
1757. Heber natus annos 34. genuit Phalegh.
1787. Phalegh ætatis suæ anno 30. genuit Reu. *Genes. 11.*
1819. Reu cùm esset 32. annorum genuit Saruch.
1849. Saruch natus annos 30. genuit Nachor.
1878. Nachor existẽs 29. annorum genuit Thare.
1948. Thare cùm esset 70. annorum genuit Abram.

Summa annorum 292.

Diluuium duravit anno: ita secundo post Diluuium, hoc est 1659. natus est Arphaxad Genebrardo: adjiciendus igitur in his genealogijs vnus annus: vt summa huius ætatis sit 293. annorum. B. Arias tamen numerat 292.

Anni Mundi.

III. Ætas

Adjiciendus & in hac ætate annus ille Diluuij, ita conuenient omnia cum supputatione Genebrardi.

2023. ABRAM cùm esset 75. annorũ, accepit à Deo primam promissionem. *Genes. 12.*
2048. Abraham existens centum annorum, genuit Isaac. *Genes. 21.*
2108. Isaac natus annos 60. genuit Iacob. *Gene. 25.*
2199. Iacob cùm esset annorum 91. genuit Ioseph. *Genes. 30. 41. 45. & 47.*

Iacob descendit in Aegyptum annos 130. natus. Gen. 47. *Fuit is annus Mundi 2239. Iacobæi manserũt in Aegypto annis 430.* Exod. 12. Galat. 3. *ita annus Mundi 2669. Genebrard.*

A Iacob in Aegyptum descensu quot anni fluxerint vsque ad Moysis administrationem in deserto, maxima contentio est: docet Genebrard. fuisse annos 430. Exod. 12. Act. 7. Gal. 3. Ioseph 2. Ant. cap. 5. & significatur. Genes. 15. *Quorum omnium initium statuendum est non ab Abraham vel Isaac, sed ab ipso descensu Iacob: qui cadit in annum Mundi 1709.* Genebrard. *B. Arias numerat ab Isaac: sed ea disputatio controuersiarum plena est. lector iudicet.*

2309. Ioseph existens annorum 110. obijt. *Genes. 50.*

Quo mortuo seruiuit Israël in Aegypto vsque ad exitum annis 144. *Eusebius in Chronic.*

2453. Moyses existens 80. annorum, eduxit Israëlem ex Aegypto. *Exod. 7.*
Et accepit legem in Sinai anno 430. à prima promissione ad Abraham facta. *Galat. 3.*
Deinde præfuit Israëli in deserto annis *40. Deut. 1. & 34.*
2493. Iosue præfuit annis 7.
2500. Israël fuit sine iudice annis 11.
2511. Othoniel iudicauit annis 40. *Iud. 3.*

Moyses, vt Genebrardus, præfuit annis 40. Iosue annis 18. vndecim autem annos, quibus sine iudice dicitur fuisse, adjicit Othonielis, vt cum istius imperio simul faciant annos 40.

2551. Aiod annis 80. *Iud. 3.*
2631. Debora annis 40. *Iud. 5.*
2671. Gedeon annis 40. *Iud 8.*
2711. Abimelec annis 3. *Iud. 9.*
2714. Thola annis 23. *Iud. 10.*
2737 Iair annis 22. *Iud. 10.*
2759. Iepte annis 6. *Iud. 12.*
2765. Abessam annis 7 *Iud. 12.*
2772. Ahialon, siue Elon annis 10. *Iud. 12.*
2782. Abdon annis 8. *Iud. 12.*
2784. Troia capitur. *Euseb. in Chron.*

Sam

Anni Mundi

2790. Samson annis 20. *Iud. 15.*
2810. Heli sacerdos annis 40. 1. *Reg. 4.*
2850. Samuel, & Saul ann. 40. *Act. 13. Euseb. In Chron*

Summa annorum 942.

Genebrardus ætatem hanc numerat ab exitu de Aegypto, vsque ad templi ædificationẽ anno 4. Solomonis. Summa anni 480. anno Mundi 3149. ita Genebrardus numerat à nato Abraham ad ædificationem templi annos 1200. Christianus verò 986.

IV. ÆTAS.

2890. DAVID regnauit ann. 40. mens. 6. 2 *Reg. 5.*
2930. Salomon an. 40 *3. Reg. 11.*
2933. Anno regni sui 4. fundauit Templum Domini, an. 480. ab exitu Israel de Aegypto. *3. Reg. 6.*
2970. Roboam regnauit an. *17. 3. Reg. 14*
2987. Abia ann. *3. 3. Reg. 15.*
2990. Asa an. *41. 3. Reg. 15.*
3031. Iosaphat an. *25. 3. Reg. 22*
3056. Ioram ann. *8. 4. Reg. 8*
3064. Ochozias an. *1. 4. Reg. 8*
3065. Athalia an. 6. *Geneb. 7. 4. Reg 11. 2. Par. 22.*
3071. Ioas an. *40. 4. Reg 12*
3111. Amasias an. *29. 4. Reg. 14*
3140. Ozias, qui & Azarias, an. *52. 4 Reg. 15*
3189. Olympias prima. *Euseb. in chron.*
3192. Ioathan an. *10. 4. Reg. 15*
3209. Achaz an. 16. *4. Reg. 16*
3209. Roma conditur. *Euseb. in chron.*
3224. Ezechias an. 29 *4. Reg. 18*
3229. Translatio Israel in Assyriam.
3253. Manasses an. *55. 4. Reg. 21.*
3308. Amon, post mortem Manasse patris sui an. *2. 4. Reg. 21.* quibus connumerãtur 10. anni, quibus regnauit Amon captiuo patre: prout Philo dicit, & manifestat Eusebius, & 70. interpret.
3320. Iosias an. *31. 4. Reg. 22*
3351. Ioachaz men. *3. 4 Reg. 23*
3351. Ioakim. *Ioachim Eliachim Genebrar.* an. 11. *4. Reg. 23.*
3362. Ioachim, qui & Iechonias m. *3. 4. Reg. 24.* Transmigratio Babylonis.

Summa ab ædificatione Templi, quæ incidit in quartum Solomonis, vsq; ad captiuitatem Babylonis anni 419. mens. 6. Genebr.

3363. Sedechias an. 11. quo anno Hierusalem deuastata est *4. Reg. 24. 25.*

Summa annorum 484.

V. ÆTAS.

3374. DESOLATIO Ierusalem, ac templi, & captiuitas Babylonica duravit an. 70. *2. Par. 36. Jherem. 25. 29.*
3444. Zorobabel dux præfuit Iudæis Hierosolymam reuersis an. *58. Luc. 3. Philo in breuiar. temporum.*

Ann Mundi

3445. Anno 2. cæpit ædificare templum Domini, sed mox opus prohibitum est.
3480. Anno eius 37. missus Holofernes à Iudith truncatus est.
3488. Anno eius 45. Darius Artaxerxes Longimanus cæpit regnare Persis.
3489. Cuius anno 2. ædificatio templi resumpta est, hortantibus Aggæo, & Zacharia prophetis.
3493. Et anno eius 6. completa est: ex quo primum fundari cæpit an. 46. *Ioan. 2.*
3494. Ann. proximo, id est, 7. Artaxerxis, die 1. men. 1. Esdras scriba cæpit ascendere de Babylone Ierosolymã: quo peruenit die 1. mens. 5. cum socijs 1775. & m. 9. constituit Iudices, qui separarent à Iudæis alienigenas cũ natis earum.
3502. Resa mosolla, siue misciola, dux Iudæorum an. 66 *Luc. 3. Philo in Breuiar.*
3507. Anno Artaxerxis 20. Neemias pincerna impetrauit à rege Licentiam reædificandi Hierusalem. à quo tempore inchoantur 70. hebdomadæ Dani. ca. 9. quæ faciunt ann. 490. & terminantur quadriennio post mortem Christi, quando Caius fecit poni abominationem desolationis. hoc est, imaginem suam in templo sub nomine Iouis maximi. *Matth. 24.*
3544. Assuerus Magnus cæpit regnare ab India, vsque Aethiopiam super 127. prouincias.
3546. Anno eius tertio, Hester regina electa est.
3550. Anno 7. nupta est & coronata.
3555. Anno 12. suspensus Aman, & Mardocheus exaltatus
3568. Ioanna Ben Resa dux Iudæorũ annis 53.
3621. Iudas Hircanus I. an. 14.
3635. Ioseph priscus, an. 7.
3635. Alexãder Mag. fit Monarcha
3642. Semei Abner, ann. 11.
3653. Matthias Heli, an 12. *Lucæ 3.*
3665. Maad Asar, an. 9. *Philo in*
3674. Nagge Artaxat, an. 10. *Breuiar.*
3684. Hesi Agai, an. 8.
3692. Nau Maslot, an. 7.
3699. Amos Sirach. an. 14.
3713. Matathias Siloa, an, 10.
3723. Ioseph iunior Arses, an. 60.
3783. Ianne Hircanus secũdus, an. 16

Summam huius temporis ita demonstrat Genebr. à captiuitate ad Iosue fil. Iosedec an. 70. à Iosue ad Machabæos anni 283.

3799. Propter persecutionem Antiochi Epiphanis ducatu Iudæorum vacante, Mathatias Machabæus sacerdos correptis armis Dei legem vindicauit.
Genebrar. 3922. Iudas Machabæus dux simul, & Pontifex, præfuit an. 5. *Genebr 4.*
3802. Ionathas Machabæus, an. 19 *Genebr. 18.*
3805. Simon

Universidad de Deusto
Biblioteca

Anni Mundi	
3824.	Simon Machabæus annis 19. *Genebr. 8.*
3832.	Ioannes Hircanus Priscus, annis 26. *Genebrard. 31.*
3858.	Aristobulus rex an. 1.
3859.	Alexander Iannæus, an. 27.
3886.	Alexandra Alexandri vidua, an. 9.
3895.	Hircanus vltimus, an. 34. quo cum fratre Aristobulo de regno dimicante, Iudæa subacta est à Romanis
3914.	*Iulius Cæsar I. Romanus imperat à Calen. Ianuar. an. 4. mens. 2. d. 15.*
3918.	*Iulius Cæsar Idib. Mart. occiditur.*
3920.	*Octauius Augustus Romanus Cæsar II. imperat an. 55. m. 8. d. 24.* Onuph. Hircano à Parthis capto,
3929.	Herodes maior Ascalonita, I. ex alienigenis rex Iudæorum ab Augusto, & senatu Romæ creatus, inuitis Iudæis tyrannico principatu regnat ann. 31. deinde legitimo an. 6. simul an. 37.
3945.	Templum Hierosolymæ ab Herode magnificentissimè restitutum. *Ioseph. 15. antiq. 14.*
3945.	Die 8. Decēb. B. Maria virgo cōcipitur.
3945.	Die 8. Sept. B. Maria virgo ex tribu Iuda, patre Ioachimo, matre Anna in Nazareth Galilææ nascitur. *Onuph.*
3949.	B. Maria ablactata triennis Ierosolymæ in templo præsentatur Domino
3959.	Die 24. Sept. Ioan. Baptista concipitur
3960.	Anno 1. regni Herodis legitimi, quo Iudæi ipsum in regem suscipientes, iurauerūt in fide ipsius, & posterorum eius sese permāsuros, iuxta prophetiā Iacob *Genes. 40.* ablato sceptro de Iuda, die 25. Mart. feria 6. Christus in Nazareth in vtero B. Mariæ virginis de Spiritu S. concipitur.
	Die 24. Iunij feria sexta Ioann. Baptista nascitur.
	Die 26. Iul. feria 3. B. Anna obijt, anno ætatis suæ 50.
	Die 26. Decemb. die Dominico Christus in Bethlem nascitur.

Summa annorum. V. ætatis 586.

SVMMMA ANNORVM. A creato mundo vsq; natum Christum *3960. Genebrad. numerum facit 4089. annorum.*

VI. MVNDI ÆTAS.

Anni Christi	
1.	IESVS Christus, Deus & homo, Pontifex in æternum vixit in terris, ann. 33. m. 3. d. 1.
	Pontacus & Genebrardus aiunt Iesum Christum D. N. vixisse an. 32. men. 3. diebus 10. alij aliter.
15.	*3. Tiberius I. imperat à 18. Septemb. ann. 22. m. 6. d. 26.*
34.	1. Sanctus Petrus Christi vicarius, sedet

Anni Christi	
	à morte Christi in Iudæa annos 5. Antiochiæ an. 7
38.	*4. Caius Caligula impert à 16. Mart. ann. 3. m. 10 d. 9.*
42.	*5. Claudius I. imperat à 24. Ianuar. an. 13. men. 8. dies 20.*
44.	1. S. Petrus sedet Romæ à 18. Ianuar. an. 24 m. 5. d. 12. *hoc est in vniuersum an. 36. m. 5. dies 12.*
	Concilium Apostolorū Hierosolymæ. *Actor. 15.*
55.	*6. Nero imperat à 13. Octob. an. 13. m. 7. d. 28.*
57.	2. S. Linus sedet à 12. Iun. vivo & absente vt plurimum Petro, an. 11. m. 3. d. 12.
68.	Prima persecutio Christianorum.
68.	3. S. Clemens I. sedet à 29. Iun. an. 9. men. 4. dies 26
	Clemens Cleto subijcendus est. Genebrard.
69.	*7. Galba imperat à 10. Iun. m. 7. d. 7.*
70.	*8. Otho imperat à 16. Ianuar. m. 3. d. 5.*
	9. Vitellius imperat à 20. April. m. 8. d. 5.
70.	*10. Vespasianus imperat à 24. Decemb. ann. 9. men. 6.*
77.	4. S. Cletus sedet à 23. Nouemb. an. 6. m. 5. d. 3. *Genebr. an. 12. m. 1. d. 11.*
80.	*11. Titus imperat à. 24. Iun. an. 2. m. 2. d. 20.*
82.	*12. Domitianus imperat à 13. 5. Septem. an. 15. dies 6.*
84.	
Genebra. foli. 200.	5. S. Anacletus sedet à 4. Maij an. 12. m. 2. d. 10. *Genebr. an. 9.*
90.	2. Persecutio Christianorum.
96.	6. S. Euaristus sedet à 27. Iul. an. 13. m. 3. *Genebr. an. 9.*
97.	*13 Nerua imperat à 18. Septem. an. 1. mens. 4. dies 9.*
99.	*14. Traianus imperat à 27. Ianuar. an. 19 m. 6. dies 15.*
103.	3. Persecutio Christianorum.
109.	7. S. Alexander I. sedet à 15. Nouemb. an. 7. m. 5. d. 19
	8. S. Xystus I. sedet à 29. Maij an. 9. m. 10. d. 9. *Genebr. an. 10. m. 3. d. 21.*
118.	*15. Aelius Adrianus imperat à 9. August. an. 20. m. 10. d. 29.*
127.	9. S. Telesphorus sedet à 9. April. an. 10. m. 8. d. 28. *Genebr. an. 11 m. 3. d. 21.*
138.	10. S. Hyginus sedet à 13. Ianuar. an. 4. m. 3. d. 4.
139.	*16. Antoninus Pius imperat à 10. Iul. an. 22. m. 7. d. 26.*
142.	11. S. Pius I. sedet à 15. Ianuar. an. 11. m. 5. d. 27. *Genebr. an 9. m. 4. d. 3.*
153.	12. S. Anicetus sedet à 25. Iul. an. 9. m. 8. d. 24. *Genebr. m. 4. d. 13.*
162.	*17. Marcus Antoninus Verus cum Lucio Aurelio fratre imperat à 7. Mart. an. 19. d. 11.*
163.	13. S. Soter sedet à 5. Maij ann. 7. m. 11. d. 18. *Genebr. an. 9. m. 3. d. 21.*
168.	4. Persecutio Christianorum.
171.	14. S. Eleutherus sedet à 14 Maij, an. 15. d. 13. *Genebr. m. 3. d. 2.*
118.	*18. Commodus imperat à 17. Mart. an. 12. m. 8. dies 15.*

15. S. Vi-

Anni Christi 206. Genebard. 186.	
193	15. S. Victor I. sedet à primo Iunij an. 12. m. 1. d. 28 *Genebr. an. 10. m. 3. d. 10.*
	19. Aelius Pertinax imperat. à 31. Decembr. m. 2. d. 28.
194	*20. Didius Iulianus imperat à 28. Mart. m. 2. dies 5.*
194	*21. Seuerus Pertinax imperat à 1. Iun. an. 17. m. 8. d. 3.*
198	16. S. Zephyrinus sedet à 10. Aug. an. 20. d. 17. *Genebr. an. 7. m. 7. d. 10.*
200	5. Persecutio Christianorum.
212	*22. Antoninus Caracalla imperat à 4. Feb. an. 6. m. 11. d. 5.*
218	*23. Macrinus imperat à 12. April an. 1. mens. 1. dies 28.*
218	17. S. Calistus I. sedet à 2. Sept. an. 5. m. 1. d. 13. *Genebr. an. 6. m. 1. d. 10.*
219	*24. M. Aurelius Antoninus Heliogabalus imperat à 7. Iunij an. 3 men. 9. d. 4*
223	*25. Alexander Mameæ filius imperat à 10. Mart. an. 13. d. 9.*
223	18. S. Vrbanus I. sedet à 16. Oct. an. 7. m. 7. d. 5. *Genebr. an. 4. m. 10 d. 12.*
231	19. S. Pontianus sedet à 18. Iun. an. 5. m. 5. dies 2. *Genebr. an. 9. m. 5. d. 12.*
236	*26. Maximinus imperat à 18. Mart. annos. 2. m. . d. ...*
236	20. S. Anterus sedet à 21. Nouemb. an. 5. m. 1. d. 14.
237	6. Persecutio Christianorum.
237	21. S. Fabianus sedet à 10. Ian. an. 14. d. 11. *Genebr. an. 13.*
238	*27. Balbinus & Pupienus imperant an. vnum.*
239.	*28. Gordianus imperat à ... Iun. circiter 6.*
245	*29. Philippus cum Philippo filio imperat à ... Mart. an. 5. m. ... d ...*
250	*30. Decius cum Decio filio imperat annos 2.*
251	7. Persecutio Christianorum.
251	22. S. Cornelij sedet à 12. Iul. an. 2. m. 2. d. 3.
252	*31. Gallus Volusianus.*
253	23. S. Lucius I. sedet à 20. Nouemb. an. 1. m. 3. d. *13. Genebr. an. 3. m. 3. d. 3.*
254	*32. Valerianus cū Galieno filio imperat an. 7.*
	8. Persecutio Christianorum.
255	24. S. Stephanus I. sedet à 9. April. an. 2. m. 3. d. 25. *Genebr. an 7. m. 5. d. 2.*
257	25. S. Xystus II. sedet à 15. Decem. an. 1. m. 10. d. 23. *Genebr. an. 2. m. 10.*
260	26. S. Dionysius sedet à 22. Iul. an. 10. m. 5. d. 5. *Genebr. an. 6. m. 2. d. 4.*
261	*33. Gallienus capto patre solus imperat an 8.*
269	*34. Claudius imperat à 21. Mart. ann. 1. m. 10. d. 15.*
271	27. S. Felix I. sedet à 1. Ian. an. 4. m. 3. d. 15.
271	*35. Quintillus imperat à 14. Febr. dies 17.*
271	*36. Aurelianus imperat à 20. Febr. an. 4. m. 11. dies 7.*
	9. Persecutio Christianorum.
275	28. S. Eutychianus sedet à 5. Iun. an. 8. m. 6. d. 4 *Genebrard. an. 1. m. 1. d. 1.*
276	*37. Tacitus imperat à 25. S. 6. m. 6. d. 20.*
277	*38. Florinus imperat à 13. April. m. 2. d. 20.*
277	*39. Probus imperat à 3. Iul. an. 5. m. 4.*

282.	*40. Carus cum Carino & Numeriano filijs, imperat à 2. Nouemb. an. 2. m. ....*
283.	29. S. Caius I. sedet à 17. Decemb. an. 12. m. 4. d. 6. *Genebr. an. 11. m. 4. d. 12.*
284	*41. Diocletianus & Maximianus Herculeus imperant à 21. April. an. 20.*
	10. Persecutio Christianorum; eaq; maxima.
296. Genebrard. 302.	30. S. Marcellinus sedet à 21. Iul. an. 7 m. 9. d. 26. *Genebr. an. 6. m. 2. d. 16.*
304.	31. S. Marcellus I. sedet à 27. Iun. an. 5. m. 6. d. 21. Martyr. *Genebr an. 6. m. 5. d. 21.*
304.	*42. Constantius I. & Galerius Maximianus, imperant à 21. April. an. 1. m. 10. d. 8.*
306.	*43. Constantinus Primus Magnus imperat à 25. Iul. ann. 30. m. 9. d. 27*
306	*Maxentius imperet an. 6.*
306	*Galerius Maximinus imperat an. 7*
310	32. S. Eusebius sedet à 6. Feb. an. 1. m. 7. d. 27. *Geneb. an. 4. m 1. d. 3*
310	*Licinius imperat an. 14*
311	33. S. Melciades, qui & Miltiades, sedet à 10. Oct. an. 3. m. 2. *Geneb. an. 4. m. 7. d 9*
314	34. S. Siluester I. sedet à 28. Oct. an. 21. d. 4. *Genebr. an. 23. m. 10. d. 11*
325.	Primum Concilium generale Nicenū. 318. Episcoporum contra Arrium.
331	**Sedes Imperij transfertur Constantinopolim.**
336.	35. S. Marcus sedet à 26. Ianuar. m. 8. d. 22. *Geneb. an. 2. m. 8. d. 20*
336.	36. S. Iulius I. sedet à 28. Oct. an. 16. m. 5. d. 16 *Geneb. an. 15. m 2. d. 6*
337	*Constantinus II. imperat in Occidente à 22 Maij an. 3*
	Constantius II. imperat in Oriēte an. 25. m. 5.
	Constans imperat in Occidente an. 13 (d. 5
353	37. S. Liberius I. sedet ab 8. Maij an. 13. m. 4. d. 17. *Gebr. an. 12 m. 3 d. 4*
355	Felix II. Antipapa, sedet in schismate à 12. Aug. an. 10. m 3. d. 11 *alij rectius legitimum fuisse, & martyrem mortuum. Genebrar sedit an. 1. m. 4. d. 2*
362	*Iulianus Apostata imperat à 3. Nouem. an. 1. m. 7. d. 27*
	Iouianus imperat à 26. Iun. m. 7. d. 22
	Imperium Bipartitum.
364	*Valentinianus I. senior, in Occidente imperat à 25. Febr. an. 11. m 8. d. 22*
364	*Valens P. frater eius, imperat in Oriente à 1. April an. 14. m 4. d. 13.*
366	38. S. Damasus 1. sedet à 1. Oct. an. 18. m. 2. d. 11. *Geneb an. 19. m. 3. d. 11.*
370	*Gratianus imperat in Occidente à 17. Nouē. an. 7. m 9. d 9.*
379	*Theodosius I. senior imperat in Oriente à 16. Ianuar. an. 10. d. 2.*
381	2. Concilium generale Cōstantinopolitanum 1. 150. Episcoporum contra Macedonium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Anni Christi.

373 *Valentinianus II. Iunior, Imperat in Occidente, an. 8 mens. 8 d. 20*

Maximus imperiũ occidẽtis occupat, a. 5. d. 2

384 39. S. Siricius sedet à 29. Decembr. an. 13. m. 1. d. 25. *Genebr. an. 15. men. 11.*

Genebr. 403 392 *Eugenius imperat in occidente à 15. Maij, an 2. m 4. d. 13.*

394 *Honorius Thodosij 1. filius. imperat in Occidente à 15. Sept. an. 28. m. 11 d. 10.*

395 *Arcadius Theodosij 1. filius imperat in Oriente à 17. Ian. an. 13. m. 3 d. 15.*

398 40. S. Anastasius I. sedet à 17. April, an. 3. d. 21.

401 41. S. Innocentius I. sedet ab 8. Maij, an. 15. mens. 2. d. 21.

408 *Theodosius II. iunior, Arcadij F. imperat in Oriẽte post mortẽ patris à 1. Maij a. 42 m. 3*

416 42. S. Zosimus I. sedet à 20. August. ann. 3 m. 4 d. 7. *Geneb. an. d. 12.*

419 43. S. Bonifacius I. sedet à 28. Decem. an. 3. m. 9. d. 28.

423 44. S. Cœlestinus I. sedet à 4. Nouem. an. 8. m. 5. d. 3.

425 *Valentinianus 3. imperat in Occidente à 15. Octob. an. 29. m. 5. d. 23.*

430 3. Cõcilium generale Ephesinum 200. Episcoporum contra Nestoriũ & Pelagianos.

432 45. S. Xystus III. sedet à 28. April. an. 7. m. 11. *Genebr. an. 8. d. 18.*

440 46. S. Leo I. Magnus, sedet à 12. Maij an. 20. m. *Genebr. an. 21 m. 1. d. 13.*

450 *Marcianus imperat in Oriente à 28. Iul. an. 6. mens. 6.*

451 4. Concilium generale Chalcedonense, 630. Episcoporũ contra Eutychen.

455 *Maximus imperat in Occidente à 17 Mart. men. 2. d. 27.*

455 *Auitus imperat in Occidente m. 10. d. 8.*

457 *Maiorianus imperat in Occidente ann. 4. m. 4. d. 2.*

457 *Leo I. senior imperat in Oriente à 25. Ianua. an. 7.*

461 47. S. Hilarius sedet à 19. April. an. 6. m. 3. d. 10. *Genebr an. 7.*

461 *Seuerus imperat in Occidẽte an. 3. m. 8. d. 28.*

467 *Anthemius imperat in Occidẽte à 12. Apri. an. 5. m. 3.*

467 48. S. Simplicius, sedet ab 8. August. an. 15. m. d. 23.

472 *Olybrius imperat in Occidente m. 3. d. 23.*

473 *Glycerius imperat in Occidente à 5. Mart. an. 1 m. 3. d. 21.*

474 *Leo II. iunior & Zeno Isauricus imperant in Oriente an. 1.*

474 *Nepos imperat in Occidente an. 1. m. 2. d. 4.*

475 *Augustulus imperat in Occidente m. 9. d. 24.*

Post quem defecit imperium Occidentis an. 325. vsque ad Carolum Magnum.

475 *Basiliscus pulso Zenone imperat in Oriente an. 1 m. 6.*

476 *Zeno victo Basilisco iterum imperat in Oriente an. 15.*

483 49 S. Felix II. dictus 3. sedet à 9. Mart. an. 8. m. 11. d. 17. *Genebr. an. 6. m. 11. d. 17.*

491 *Anastasius I. imperat à 6. April. an. 27. m. 3. d. 3.*

492 50. S. Gelasius I. sedet à 3. Mart. an. 4. m. 8. d. 19. *Geneb. an. 5. m. 8. d. 17.*

496 Genebr. 500. 51. Anastasius II. sedet à 29. Nouemb. an. 1. m. 11. d. 24.

498 52. S. Symmachus, sedet à 22. Nouembr. an. 15. m. 7. d. 28.

514 53. S. Hormisda sedet à 20. Iul. an. 9. d. 18.

528 *Iustinus I. senior imperat an. 19. d. 28.*

523 54. S. Ioannes I. sedet à 12. Augu. an. 2. m. 9. d. 16.

526 55. S. Felix 3. dictus 4. sedet à 25. Iul. ann. 4. m. 2. d. 18.

527 *Iustinianus I. Magnus imperat à 1. Augu. an. 38. m. 3. d. 13.*

530 56 Bonifacius II. sedet à 16. Oct. an. 1. d. 2. *Genebr. an. 2.*

532 54 Ioan. 2. sedet à 22. Ian. an. 2. m. 4. d. 6.

534 58. S. Agapetus I. sedet à 3. Iun. m. 11. d. 19.

535 59 S. Siluerius, sedet à 20. Iul. an. 1. m. 10. dies 7.

537 60. Vigilius sedet à 27. Maij ann. 18. m. 7. dies 15.

553 5. Concilium generale Constantinopolitanum 2. 165. Episcoporum.

556 61. S. Pelagius I. sedet à 16. April. an. 4. m. 10. d. 18. *Genebr. an. 6.*

561 62. Ioannes 3. sedet à 29. Maij, an. 13. d. 16. *Genebr. an. 12. m. 11. d. 26.*

566 *Iustinus II. imperat à 13. August. an. 10. m. 10. d. 20.*

575 63. S. Benedictus I. sedet à 17. Maij ann. 4. m. 2 d. 15.

576 *Tiberius 2. Constantinus, imperat à 2. Octob. an. 6. m. 10. d. 8.*

579 64. S. Pelagius 2. sedet ab 11. Nouembr. an. 10. m. 2. d. 29.

583 *Mauritius, imperat à 10. August. an. 19. m. 3. dies. 11.*

590 Genebr. 604 602 65 S. Gregorius I. Magnus, sedet à 3. Sep. an. 13. m. 6. d. 10. *Phocas imperat à 18. Nouem. an. 8. m. 4. d. 9.*

604 66 Sabinianus sedet à 1. Sept. an. 1. m. 5. dies 19.

605 67 Bonifacius 3. sedet à 21.... m. 8. d. 23.

606 68. Bonifacius IV. sedet à 28. August. an. 6. m. 8. d. 12.

611 *Heraclitus imperat à 27. Mart. an. 30 m. 2.*

613 69 S. Deusdedit, sedet à 21. Octo. an. 33. d. 19. *Genebr. an. 3. m. 3. d. 20.*

616 70 Bonifacius V. sedet à 25 Decemb. an. 5. m. 10.

621 Mahumet pseudopropheta sectam suã incipit, à quo tempore computantur anni Saracenorum.

622 71 Honorius I. sedet à 17. Nouem. an. 12. m. 11. d. 7.

72 Seue-

637 72 Seuerinus sedet à 1. Iun. an. 1 m. 2. d. 4.

633 73 Ioannes IV. sedet à 25. Decemb. an. 1. m. 9. d 18.

640 74 Theodorus I. sedet à 26. Nouemb. an. 6. m. 5. d 19

641 *Constantinus 3. imperat à.... Maij m. 4. d....*

641 *Heracleonas imperat m. 2. d....*

641 *Constans 2. imperat à.... Oct. an. 26. m. 8. d....*

647 75 S Martinus I. sedet à 6. Iul. an. 6 m. 4. dies 7

654 76 Eugenius I. sedet à 10. August. ann. 2. m. 9. d. 29

657 77 Vitalianus sedet à 30. Iul. an. 14. m. 5. dies 29.

669 *Constantinus 4. imperat à 15. Iul an. 16 men. 7. d....*

672 78 Adeodatus, sedet ab 11. April. ann. 4. m. 2. d. 16

676 79 Domnus I. sedet ab 2. Nouemb. an. 2. m. 5. d. 10 *Genebr. an 5*

679 80 Agatho, sedet à 10 Iul. an. 2. m. 6

681 6. Concilium generale Constantinopolitanum 3. 290. Episcoporum contra Monothelitas.

682 81 S. Leo II. sedet à 10 Aug. m. 10. d. 19.

684 82 S. Benedictus I. sedet à 19 Iun. m. 10. d. 27

685 83 Ioannes V. sedet à 25 Iul. an. 1. d. 9.

686 *Iustinianus II. imperat à.... Ia. an. 10. m. 5. d....*

686 84 Cono sedet à 21 Octo. m. 11. d. 3

687 Genebr. 702. 85 Sergius I. sedet à 17 Decemb. an. 13 m. 8. d. 23

696 *Leo 2. qui & Leontinus, expulso Iustiniano 2. imperat à .... Iul an. 3. m.... d....*

699 *Tiberius 3. expulso Leone 2. seu Leontio, imperat à.... Iul. an. 7.*

701 86 Ioannes VI. sedet à 29 Octobr. ann. 3. m. 2. d. 3

705 87 Ioannes 7. sedet à 1 Mart. ann. 2. m. 7. dies 17

706 *Iustinianus 2. Leontiũ & Tiberium 3. occidit circa 1. Aug. iterũq; imperat an. 6. d...*

707 88 Sisinnius, sedet à 18 Octo. d. 20

707 89 Constantinus, sedet à 23 Decem. an. 8. m. 1. d. 20 *Genebr. an. 8.*

712 *Philippus occiso Iustiniano 2. imperat à 13. August. an. 2. m. 9. d. 7.*

715 *Anastasius 2. imperat à 20. Iun an. 1. m. 3.*

715 90 Gregorius 2. sedet à 21. Mart. ann. 14. m. 10. d. 20. *Genebr an. 16.*

716 *Theodosius 3. imperat à 19. Aug. m. 7 d. 6.*

717 *Leo 3. Iconomachus imperat à 25. Mart. an. 24 m. 2. d. 25.*

731 91 Gregorius 3. sedet à 5. Mar. an. 10. m. 8. dies 24

741 *Constantinus V. Copronymus, P. F. imperat à 19. Iun. an. 35. m 2 d. 27.*

741 92 Zacharias sedet à 1 Decemb. ann. 10. m. 3. dies 16

752 93 Stephanus 2. sedet à 24 Mart. d. 4.

752 94 Stephanus 3. dictus 2. sedet à.... Mart. an. 5. dies 29

757 95 Paulus I. sedet à 29 Maij, an. 10. m. 1

767 Constantinus 2. laicus à laicis vi creatus antipapa, sedet an. 1. m. 1. dies 9

768 96 Stephanus 4. dictus 3. sedet à 5 August. annos 3. menses 5. dies 27. *Geneb. annos 4.*

772 97 Adrianus I. sedet à 9 Februar. ann. 23. m. 10. dies 17

775 *Leo 4. P. F. imperat à 14. Sept. an. 4. men. 11. dies 26.*

780 *Constantinus 6. P. F. imperat à 7. Septemb. cum Irene matre an. 10. deinde pulsa matre an. 7.*

789 7. Concilium generale Nicenum 2. 350. Episcoporum contra Iconomachos.

795 Genebr. 796 98 Leo 3. sedet à 26 Decemb. an. 20. m. 5. dies 18.

797 *Irene Constantinum 6. filium suũ capit, oculis & imperio priuat, & sola imperat à 16. August. an 5. m 1. d. 16.*

800 *Carolus I. Magnus à Põt. clero S. P. Q. R. creatus imperator Romanus Occidẽtis, die 25. Decem. imperat in Occidẽte an. 13. m 1. d. 4*

814 *Ludouicus I. Pius imperat à 28. Ian. an. 26. m. 4. d. 24*

816 99 Stephanus 5. dictus 4. sedet à 3 Iul. m. 6. dies 23

817 100 Paschalis I. sedet à 28 Ian. an. 7. m. 6. dies 17.

824 101 Eugenius II. sedet à 19 Maij an. 3. m. 6. dies 24. *Genebr. an 4.*

827 102 Valentinus I. sedet à 14 Decemb. m. 1. dies 10

828 103 Gregorius IV. sedet à 26. Ian an. 16

840 *Lotarius I. F. P. imperat à 20 Iun. an. 15. men. 3. d. 10.*

844 104 Sergius II. sedet à 10 Feb. ann 3. men. 2. dies 3

847 105 Leo 4. sedet à 12 April. ann. 8. mens. 3 dies 6

Ioannes fœmina hoc loco à quibusdã inseritur, sed Romę in nullo vetusto indice Romanorum Pontificum vsquam eius mentio est.

855 106 Benedictus 3. sedet à 24 Iul. ann. 2. m. 5. dies 16

855 *Ludouicus 2. P. F. imperat à 29. Sept. an. 19. m. 10. d...*

858 107 Nicolaus I. Magnus sedet à 24 Apr. an. 9. m. 6. dies 20

867 108 Adrianus 2. sedet à 21 Nouem. an. 4. m. 11. d. 12. *Genebr. an. 5.*

869 8. Concilium generale Constantinopolitanum 4. 300. Episcoporum, cõtra Photium Patriarcham Cõstantinopolitanum.

872 109 Ioannes 8. sedet à 14 Decemb. an. 10. d. 2.

875 *Carolus II. Caluus P. F. imperat à 1. August. an. 2. m. 2. d....*

877 *Ludouicus III. Balbus F. P. imperat à 6. Octo an. 1. m. 6. d. 5.*

879 *Carolus III. Crassus, vel grossus, P. F. imperat ab 11. April. an. 8. m. 7.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Anni Christi

882 110 Marinus, dictus Martinus II. sedet à 12 Decemb. an 1. m. 1

884 111 Adrianus III. sedet à 21 Ianuar. an. 1. m. 3. d. 19

885 112 Stephanus VI. dictus 5. sedet à 13. Maij an. 6 dies 9

887 *Arnolfus P. F. imperat à 10. Nouem. an. 12. m. 1 d. 19*

891 113 Formosus, sedet à 27 Maij, an. 4. m. 6. d. *Genebr. an. 5*

895 114 Bonifacius VI. sedet à 17. Decembr. dies 15.

896 115 Stephanus VII dictus 6. sedet à 6. Ian. an. 1. m. 2. dies 19

897 116 Romanus, sedet à 28 Mart. mens. 4. dies 23

897 117 Theodorus II. sedet à 20 Aug. d. 20

897 118 Ioannes IX. sedet à 9 Sept. an. 9. d. 15. *Genebr. an. 2*

Genebr. 900. 899 119. Benedictus IV. sedet à 24. Sept. an. 3 m. 6. dies 15.

899 *Ludouicus 4. P. F. imperat à 29. Nouemb. annos 12.*

903 120. Leo V. sedet à 15. April. d. 40

903 121 Christophorus sedet à 25. Maij m. 7

903 122. Sergius 3. sedet à 25. Decemb. an. 7. m 3. dies 16

911 123 Anastasius 3. sedet à 15. April. ann. 2. m. 1 d. 22

912 *Conradus I. imperat à... Decemb. an. 7. m 6*

913 124 Laudo, sedet à 7. Iun. m. 6. dies 22

914 125 Ioannes X. sedet à 24. Ian. an. 14. m. 2. d. 15. *Genebr. an. 13*

919 *Henricus I. Auceps, imperat à 1. Iul. an. 17*

928 126 Leo VI. sedet à 9. April. m. 6. d. 15

928 127 Stephanus 8. dictus 7. sedet à 24. Oct. an 2. m. 1 d. 15.

930 128 Ioannes XI. sedet ab 11. Decemb. an. 4. m. 10. d. 15

935 129. Leo VII. sedet à 27 Octob. an. 3. m. 6. dies 10

936 *Otho 1. Magnus, P. F. imperat à 2 Iul. an. 36. m. 10. d. 6*

939 130 Stephanus 9. dictus 8. sedet à 7. Iun. an. 3. m. 4. dies 15.

942 131. Marianus II. dictus Martinus 3. sedet à 1. Nouemb. an 3. m. 6. d. 14

946 132 Agapetus II. sedet à 18. Maij ann. 9. m. 7. dies 10. *Genebr an. 7*

956 133 Ioannes XII. sedet à 9. Ian. an. 8. m. 4. dies 6. *Geneb. an. 8*

963 13 4 Leo 8. sedet à 6. Decembr. an. 1. m. 3. dies 12

964 Benedictus V. Antipseudopapa, sedet à 14 Maij m. 1. d. 10

Hac ratio Pontificum et ordo ipse valde confusus, neque satis liquet, quid tenendum sit.

965 135 Ioannes 13. sedet à 2. Octob. an. 6 m. 11 d. 5

972 136 Donus II sedet à 20. Sept. m 3

972 137 Benedictus V. dictus 6. sedet à 20 Decemb. an. 1 m. 3

973 *Otho II. F. P. imperat à 7. Maij an. 10 mens. 7 dies 2.*

974 138 Bonifacius VII sedet à 30 Mar. an. 1. m. 1. dies 12

975 139 Benedictus VI dictus 7 sedet à 1. Iun. an. 9 m. 1 d. 10. *Genebr. an 8 m. 6*

983 *Otho 3 P. F. imperat à 7 Decem. an. 17 m. 1 dies 14*

984 140 Ioannes 14. sedet à 16 Iul. m. 8

985 Bonifacius 7. iterum sedet à 16 Mart. m. 4. d. 6

985 141 Ioannes XV sedet à 1 August. an. 9 m. 6 d. 10 *non habet annos Genebr.*

995 142. Ioannes 16 sedet ab 11 Febr. men. 4 *Genebr. an. 10 m. 8 d 10*

995 143 Gregorius V sedet à 16 Iun. an. 2 m. 8. dies 3.

998. Genebrar. 1002. Ioannes 17 pseudopontifex sedet m. 10 *Genebrardus annumerat hunc Pontificibus, quemadmodum & supra Felicem II eo q. superat numerus Geneb. binario.*

1001 144 Silvester 2 sedet à 1 Nouemb. an. 4 m. 6 dies 12

1003 *S. Henricus 2 Claudus F. P. imperat à 21 Ian. an. 23 m. 5. d. 21*

1003 145 Ioannes 17 dictus 18 sedet à 7 Iun. m. 4. d. 25

1003 146 Ioannes 18 dictus 19 sedet à 10 Nouemb. an. 5 m. 7 d. 29 *Geneb. an 4*

1009 147 Sergius 4. sedet à 18 August. an. 2 m. 9 d. 2

1012 148 Benedictus 7 dictus 8. sedet à 7. Iunij an. 11 m. 8 d. 21

1024 149 Ioannes 19 dictus 20 sedet à 28. Feb. an. 8 m. 9 d. 9 *Geneb. an. 11. m 1*

1024 *Conradus 2 P. F. imperat à 13 Iul an. 14 m. 20 dies 22*

1032 150 Benedictus 8 dictus 9 sedet ab 11 Nouemb. an. 12 m. 4 d. 20 *Geneb. an. 13*

1039 *Henricus 3 Niger P. F. imperat à 4 Iun. ann. 17 m. 4 d. 22*

1045 Silvester 3 antipapa, & pseudopapa, sedet à 22 Ian. m. 1 d. ... *ponitur in catalogo à Genebr.*

104 Benedictus 8. dictus 9 iterum sedet ab 11 Mart. m. 1. d. 21

1045 151 Gregorius 6 sedet à 1 Maij an. 1 m. 7. d. 20 *Geneb. an. 2*

1046 152 Clemens 2 sedet à 21. Decemb. men. 9 dies...

1047 Benedictus 8 dictus 9 iterum papatum tenet, pōtificatum administrat, sedet ab 8 Nouemb. m. 8 d. 9 vsq; 7 Iul.

1048 153 Damasus 2 sedet à 17. Iul. d. 23.

1048 Benedictus 8 dictus 9 quartò pontificatum administrat ab 8 Aug. m. 6

1049 154 Leo 9 sedet à 12 Febr. an. 5 m. 2 d. 8

1055 155 Victor 2 sedet à 13 April. an. 2 mens. 3 dies 16

1056 *Henricus 4 senior P. F. imperat à 5 Octobr. an. 49 m. 10 d. 3*

1057 156 Stephanus X. dictus 9 sedet à 2 Aug. m. 7 d. 28

1058 Benedictus 9 dictus 10 spendopapa, sedet à 5 April. m. 9 d. 20

1059 157 Nicolaus 2. sedet à 3. Ian. an. 2 m. 6 d. 1

158 Alexan-

Anni Christi

1061. 159. Alexander II. sedet à 30. Septem. an. 11. m. 6. d. 22.

1073. 159. Gregorius VII. sedet à 22. April. an 12. m. 1. d. 3

1086. 160. Victor III. sedet à 24. Maij an. 1. m. 3. dies 24

1088. 161. Vrbanus II. sedet à 12. Mart. an. 11. m. 4. 18. d. *Genebr. an. 12.*

Genebrard. 1100. Hierusalem capitur à Christianis

1099. 162. Paschalis II. sedet à 13. August. an. 18. m. 5. dies 9

1099. *Henricus V. iunior. P. F. imperat à ... an. 18. m. 9. d. 15.*

1106 1118. 163. Gelasius II. sedet à 25. Iauna. an. 1. d. 5.

1119. 164 Calistus II. sedet à 1. Februa. an. 5. m. 10. d. 13

1124. 165. Honorius II. sedet à 14. Decemb. an. 5. m. 2. d. 3

1125. *Lotharius II. P. F. imperat à 13. Sept. an. 13. m. 2. d. 21.*

1130. 166. Innocentius II. sedet à 17. Febr. ann. 13. m. 7. d. 8. *Genebr. an. 14.*

1139. *Conradus III. Sueuus, imperat à 1. April. an. 12 m. 10. d 15.*

1143. 167. Cælestinus II. sedet à 25. Sebt. mens. 5. d. 13.

168. Lucius II. sedet à 12. Mart. m. 11. d. 14

1144. 1145. 169. Eugenius III. sedet à 27. Febr. an. 8. m. 4. d. 12

1152. 1153. *Fredericus I. Barbarossa imperat à 5. Mart. ann. 37. m. 3. d. 7*

170. Anastasius IV. sedet à 10. Iulij an. 1. 4. mens. 4. d. 24.

1154. 1159 171. Adrianus IV. sedet à 5. Decemb. an. 4. m. 8. d. 28

1181. 1185. 172. Alexander III. sedet à 5. Sept. an. 21. m. 11. d. 23.

173. Lucius III. sedet à 29. August. an. 4. m. 2. d. 28.

174. Vrbanus III. sedet à 25. Nouemb. an. 1. m. 10. d. 25.

1187. Hierusalem Christianis eripitur.

1187. 175. Gregorius VII. sedet à 20. Octobr. m. 1 d. 27.

1188. 176. Clemens III. sedet à 6. Ianuar. an. 3. m. 2. d. 20.

1190. *Henricus VI. P. F imperat à 1. Iun. an. 8 m. 2 dies 22.*

1191. 177. Cælestinus III. sedet à 29. Mart. an. 6. m. 9. d. 11

1198. 178. Innocentius III. sedet ab 8. Ian. an. 18. men. 6. d. 9

1199. *Otho IV. P. F. imperat à..... Mart. ann. 20. m. 2. d. ...*

1199. *Philippus imperat eodē tempore ab 8. Mart. an. 9. m. 3. d. 15.*

1210. *Eredericus II. Rogerius Fredericī I. fil. imperat à 13. Decemb. an.* 13. 34. 35. 40.

1216. 179. Honorius III. sedet à 18. Iul. an. 10. m. 8

1227. 180. Gregorius IX. sedet à 20. Mart. ann. 14. m. 5. d. 3.

1241. 181. Cælestinus IV. sedet à 22. Sept. d. 17

1243. 128. Innocentius IV. sedet à 24. Iun. an 11. m. 5. d. 14

Anni Christi

Frederico in Concilio generali Lugdunensi deposito, & reballante.

1245. *Henricus VII. S. Elizabet filius, imperat à 21. Iun an. 1.*

1246 *Vilhelmus Comes Hollandiæ imperat an. 9.*

1250. *Conradus IV. Frederici 2. fil. imperat à 13. Decemb. an. 3. m. 5. d. 10.*

1254. 183. Alexander IV. sedet à 21. Decemb. an. 6. m. 5. d. 5

1258. *Ricardus imperat à 6. Ianuar. an. 6*

1258. *Alfonsus titulotenens imperat à 31. Mart. an. 15. m. 6. d. 12*

1261. 184. Vrbanus IV. sedet à 29. Augu. an. m. 3. d. 4. *Genebr. an. 5*

1265. 185 Clemens IV. sedet à 5. Febr. an. 3. m. 9. dies 25

1271. 186. Gregorius X. sedet à 1. Septemb. an 4. m. 4 dies 10

1273. *Rudolfus I. imperat à 12. Octob. an. 17 men. 11 dies 19*

1276. 187. Innocentius V. sedet à 21. Ianua. m 5. dies 2

1276. 188. Adrianus 5. sedet à 12. Iul. m. 1. dies 7.

1276. 189. Ioannes XX. dictus 21. sedet à 13. Sep m. 8. dies 8

1277. 190. Nicolaus III. sedet à 25. Nouem. an 2. m. 8. d. 29 *Genebr. an. 3*

1281. 191. Martinus II. dictus 4. sedet à 22. Feb an. 4. m. 1 dies 7

1285. 192. Honorius IV. sedet à 2. April. an. 2 dies 2

1288. 193. Nicolaus IV. sedet à 22. Febr. ann. 4. m. 1 dies 14

1292. *Adolfus imperat à 6. Ian. an. 7. m. 6. d....*

1294. 194. S. Cælestinus V. sedet à 7. Iul. m. 5. d. 7

1294. 195. Bonifacius VIII. sedet à 24. Decem. an. 4 m. 9. d. 18. *Genebr. an. 8*

1299. *Albertus I. imperat à 27. Iul. an. 8 m. 9. d. 5*

1303. 196. Benedictus IX. dictus 11. sedet à 22. Octob. m. 8 d. 9

1305. 197. Clemens V. sedet à 5. Iun. an. 8 mens. 10. d. 16

1308. *Henricus VIII. P. F. imperat à 24. Nouemb. an. 4 m. 9*

1311. Concilium generale Viennense 400. Episcoporum. *Genebr. dicit numero 15.*

1314. *Ludouicus IV. Bauarus P. F. imperat ab 18. Octob. an. 32 m. 10 d. 24*

1314. *Fredericus III. Austriacus imperat contra Ludouicum 4. à 18. Octob an. 13 m. 2 d. 27*

1316. 198. Ioannes XXII. dictus 22. sedet à 7. August. an. 18 m. 3 dies 23

1334. 199. Benedictus X. dictus 12. sedet à 20. Decem an. 7 m. 4. dies 6

1342. 200. Clemēs VI. sedet à 7 Maij an. 10. m. 7

1346. *Carolus IIII. P. F. imperat ab 11. Iul. an 32. m. 7. d. 14.*

1352. 202. Innocentius VI. sedet ab 18. Decem. an. 9. m. 8. dies 26

1362. 202. Vrbanus V. sedet à 27. Septemb. an. 8. m. 2. dies 23

1370. 203. Gregorius XI. sedet à 30. Decembr. an. 7. m. 2. d. 29

204. Vrba-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Anni Christi	
1378.	208. Vrbanus VI. sedet à 9. April. ann. 11. m. 6. d. 7.
1379.	*Venceslaus P. F. imperat à 24 Feb. ann. 21. m. 5. d. 28.*
1389.	209. Bonifacius IX. sedet à 2. Nouem. an. 14 m. 11.
1400.	*Fredericus IV. Imperator designatus, paulò post obijt.*
1400.	*Robertus Bauarus, imperat à 10. Septemb. an. 9 m. 8. d. 22.*
1404.	206. Innocentius VII. sedet à 17. Octobr. an. 2. d. 21.
1406.	207. Gregorius XII. sedet à 30. Nouem. an 8. m. 7. d. 7. *Genebr. an. 2*
1409.	208. Alexander V. sedet à 26. Iun. mens. 10. d. 8
1410.	209. Ioannes XXII. dictus 23. sedet à 17. Maij an 5. d. 15
1410.	*Iodocus à 20. Septemb. imperat m. 6.*
1411.	*Sigismundus P. F. imperat à..... Mart ann. 26. m. 8. d....*
1414.	Concilium generale Constantiense cõtra Hussitas. *Episcoporum numero XV. Genebrard.*
1417.	210. Martinus III. dictus 5. sedet ab 11. Nonemb. an. 13. m. 3. d. 10. *Genebr. an. 14*
1431.	211. Eugenius IV. sedet à 3. Mart. an. 15. m. 1. d. 21.
1438	*Albertus II. Austriacus P. Gener, imperat à 1. Ian. 1. m. 9. d. 27*
1438.	Concilium generale Florentinum, in quo Græci cũ Romanis conueniunt.
1439.	Felix IV: dictus 5. antipapa, sedet à 5. Nouemb. an. 9. m. 5. d....
1440.	*Fredericus III. Austriacus, imperat à 1. Ian. an. 53. m. 7. d. 19*
1447.	212. Micolaus V. sedet à 6. Mar. an. 8. d. 19
1452.	Constãtinopolis à Turcis capitur.
1455.	213. Callistus III. sedet ab 8. April. annos 3. mens. 4
1458.	214. Pius II. sedet à 19. August. an. 5. m. 11. dies 27.
1464.	215. Paulus II. sedet à 30. August. an. 6. m. 10. d. 26
1471.	216. Xystus IV. sedet à 9. August. ann. 13. dies 4 ugu.
1484.	217. Innocentius VIII. sedet à 29. A an. 7. m. 10. d. 27 *Genebr. an. 8.*
1492.	218. Alexander VI. sedet ab 11. August. an. 11. d. 8.
1493.	*Maximilianus I. P. F. imperat à 19. August. an. 25. m. 4. d. 25.*
1503.	219. Pius III. sedet à 22. Septemb. d. 26.
1503.	220. Iulius 2. sedet à 1. Nouemb. an. 9. m. 3. d. 21.
1513.	221. Leo X. sedet ab 11. Mart. an. 8. mens. 8. d. 20.
1519.	*Carolus V. P. Gener, imperat à 28. Iun. ann. 38. m. 8. d. 14.*
1522.	222. Adrianus VI. sedet à 9 Ian. an. 1. m. 8. dies 6
1523.	223. Clemens VII. sedet à 19. Nouembr. ann. 10. m. 10. d. 7
1534.	224. Paulus III. sedet à 13. Octobr. an. 15 dies 28
1550.	225. Iulius III. sedet à 7. Febr. an. 5. mens. 1. dies 16
1555.	226. Marcellus II. sedet à 9. April. d. 21.
1555.	227. Paulus IV. sedet à 23. Maij ann. 4. m. 2. d. 27
1558.	*Ferdinandus P. Frater, imperat à 13. Mart. an. 6. m. 4. d. 13*
1559.	228. Pius IV. sedet à 26. Decemb. an. 5. m. 11. dies 15
1563.	Concilium generale Tridentinum, anno 27. ab eius indictione absoluitur.
1564.	*Maximilianus II. P. F. imperat à 25. Iul. an. 12. m. 2. minus diebus 15*
1566.	229. Pius V. sedet à 7. Ianuar. an. 6. men. 3. dies 23
1572.	320. Gregorius XIII. sedet à 13. Maij an. 13. dies 10.
1576.	*Rodolfus II P. F. imperat à 10. Octob. an....*
1585.	231. Sixtus V. Minorita electus sedet à 23 April. in hunc diem.

DEVS

DEVS est spiritus lucidissimus, æternus, & vbiq; præsens. vnus in essentia, trinus in personis: Pater qui solus à nullo est: Filius, de Patre ab æterno genitus: & Spiritus sanctus, ex Patre Filioq; æternaliter procedens: qui tamen tres personarum proprietatibus distincti, sunt vnus eiusdem substantiæ Deus, solus omnipotens, summè sapiens, & infinitè bonus: item eximiè iustus, verax, & fidelis. Quo nihil maius, pulchrius, & iucundius esse, aut excogitari potest: sed prædictis conditionibus est in seipso ter sanctissimus, gloriosissimus, & beatissimus: ac sufficientissimus sibi, atque diuersis creaturis in infinitum ad æternaliter beatè felicissimeq; viuendum. Deus.

Mundi creatio.

Genes. 1. Hebr. 2. IN principio creauit Deus ex nihilo cælum empyreum, & in ipso innumerabiles spiritus Angelicos, intellectu, libera voluntate, & memoria præditos, claritate lucidos, decore, admirabili potestate & gratiarum donis ornatos: qui in nouem choros distincti, ipsius throno & Maiestati iugiter adstarent, gloriosam ipsius claritatem contemplarẽtur & laudarent, ipsiusq; beatitudine perpetuò frueren tur: ex quibus mox Lucifer cum tertia, vt Doctores censent, parte Angelorum ipsi adhærentium, propria excellentia malè conspecta, mente elatus Deo similis esse ambiens, subitò amissa gratia omniq; decore, simul vt fulgur cælo deiecti, inq; sua malitia obturati, & æternis ignibus addicti sunt: cæteri verò Angeli recto amore Deo adhærentes, ob id in gratia & æterna beatitudine sunt cõfirmati. Simul etiam tum terrã creauit, materiam scilicet quatuor elementorum adhuc confusam & informem, pariterq; commixtam. Angelorũ creatio. *Ezech. 28. Dan. 7. Apocal. 5. Esaiæ 14. Apoc. 12.* Ruina Angelorum. *Iob 4. Lucæ 10. 2. Pet. 2. Iudæ 1. Eccles. 18.* Χάος.

Distinctio.

Genes. 1. Lux. HINC cuncta simul & semel creata distinguens formansq; primo die verbo producit de præfata materia Lucem, hæc vicem locumq; Solis tenens, noctem & diem triduo distinguit.

Genes. 1. Firmamentum. Secundo die extendit firmamentum, quod de aquis factum creditur, figens illud mediũ inter aquas superiores, quas crystallinas vocant, & aquas inferiores, nempe elementares.

Genes. 1. Terra. Tertio die reliquas sub firmamento aquas contrahit in suum quasq; locum, fecitq; terram apparere, quę statim ad ipsius vocem germinans, profert diuersas herbas, frutices, flores arboresq; fructiferas cum seminibus suis.

Ornatus.

DEHINC distincta ornans, quarto die, ipso æquinoctio vernali, illustrat firmamẽtum Sole, Luna, & stellis varijs, condens ea de luce prius producta: ac tribuit eis vim, vt suo motu & meatu die nocteq; Mundum illuminent, ac annos, dies, & tempora distinguant. *Genes. 1.* Luminaria.

Quinto die exornat aëre auibus, & aquam piscibus, vtrosq; ex aqua gignens: datque eis vim generandi. *Genes. 1.* Aues, Pisces.

Anno mundi 1.

SEXTO die decorat terram iumentis, reptilibus, & cęteris bestijs, de humo formatis. *Genes. 1.* Pecora.

Tandem eodem hoc die, eoque 25. Martij plasmat hominem masculum, cuius corpus format de luto terræ rectum & perfectum in ætate virili: & inspirat ei spiraculum vitæ, animam videlicet rationalem ad imaginem & similitudinem suam creatam, intellectu, libera voluntate, memoria, ac varijs gratijs donatam: atq; ornatam natiua rectitudine, quam Iustitiam Originalem vocãt, qua naturaliter mens rationalis obediret Deo: ipsaq; dominaretur suis sensibus, corporeis membris, ac cunctis animantibus. *Genes. 1.* Plasmatio hominis. *Eccles. 7.* Lex naturæ.

Sic plasmatum hominem in agro Damasceno apud Hebron, transfert Dominus, in paradisum voluptatis: hortum scilicet amæniss imum, Orientem versus in summo terræ cacumine situm: in cuius medio est arbor vitæ, & arbor scientiæ boni & mali, aliaq; variæ arbores fructiferæ, herbę, & flores odori: ibidemq; fons scatens, quatuor efficit fluuios: Phison, qui & Ganges: Geon, qui & Nilus: Tigrin: & Euphrãten: qui omnes & ipsum irrigant Paradisum, ac post egressum de Paradiso absorbentur in terram, & alibi emergentes, vniuersum irrigant terrarum Orbem. *Genes. 2. Ioseph. lib. 1. antiq. Iudaic.* Paradisus. *Vitriac. cap. 84.*

Hoc loco delitiarum positus Adam, cunctis animalibus ad ipsum adductis propria nomina Hebraicè indit. Deinde ne Adam solus esset, immittit Deus soporẽ in eum, eximensq; costam de latere dormientis, formatq; eam in mulierem: quam Adæ in adiutorium, inq; sociam & vxorẽ coniungit, benedicens eis vt in sobolem crescant, & multiplicentur, ac repleant terram: atq; præsint omnibus animantibus, ac cũctis fructibus terræ ad libitum vescantur: vnũ hoc præcipiens, vt arbore scientię boni & mali abstineant, alioqui statim morituri: aliàs hîc in paradiso, tũ vigore originalis rectitudinis, tũ comestione fructus arboris vitæ, in perpetuo mentis gaudio & corporis sanitate bene beateq; victuri: atq; tandem nullius mortis interuentu, viui hinc transferendi vniuersa cum posteritate in cælũ, vbi cũ Angelis ipso Deo beatissimè fruerentur sine fine. *Genes. 2.* Formatio fœminę. *Genes. 1.* Institutio matrimonij. *Genes. 2.* Hominis felicitas.

Sed homo cùm in honore esset, nõ intellexit. Nã paulò post eodẽ hoc die sexto, Diaboli *Psalm. 48. Genes. 3.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sapie. 2. 2 Cor. 11. 1 Tim. 2. Lapsus hominis.

per serpentem loquentis inuidia falsaq; persuasione, primò mulier seducta, ac per eã vir, simul Dei similitudinem affectantes, interdictæ arboris fructũ comedunt. ac ea præuaricatione (eheu) se, suosq; posteros omnes faciunt obnoxios peccato, (quod animæ mors est) variis calamitatibus, morbis, ac morti corporali, atq; damnationi æternæ. ideoq; peccatũ originale dicitur. Vnde mox naturali rectitudine vitiata, propriam carnem spiritui rebellẽ sentientes, iamq; se nudos erubescentes, foliis fici pudenda, contegũt: cumq; audirent vocẽ Domini deambulantis in paradiso ad auram, verecundi timent, fugitant, latitantq;.

Tom. 5.

Genes. 3. Inflictio pœnæ. 1. Cor. 14. 1. Tim. 2. Ita etiam Genebrar. Promissio Christi.

At Dominus inquisitione facta, singulis peccati pœnam indicit: serpenti maledictionem reptandi super ventrem, terrãq; edendi: Mulieri dolores partus, vtque viro subsit: ex qua tamen promittit semen benedictum, nempè Christum, qui serpentis caput contereret: Viro terræ maledictæ culturam, vtq; in labore se, vxorem, familiamque alat donec moreretur. Ac tandem Adam & Eua induti à Deo tunicis pelliceis, sexto hoc die post meridiẽ circa horam decimam expelluntur de paradiso, ac referuntur in Iudæam iuxta Hebron: illisque paradisus obseratur, collocato ante ostium eius Cherubim cum flammeo gladio versatili.

Genes. 3. Ejectio è Paradiso.

Genes. 2.

Septimo die completo iam Mundi opificio, Deus quieuit ab opere creationis. creata tamen iugiter cõseruare ac gubernare, atq; alia ex alijs propagare vsq; modo non cessat, septimumq; diem sua benedictione sanctificat, ac vocat sabbatum, id est, requiem.

Sabbatum. Sap. 11. Io. 5.

Adam verò statim cognita Eua vxore sua, gignit Cain: deinde Abel. Cain adultus, agricola erat: Abel autem pastor ouium. Edocti à patre, vterq; sacrificium offert Deo: Cain quidem de fructibus terræ vilioribus: Abel verò agnum primogenitum de grege suo electum, eumq; pinguissimum. At Deus ad pium Abel & munera eius respiciens, flamma è cælo missa, ipsius hostiam consumit: impium autem Cain muneraq; illius despiciens, ea intacta reliquit. Ob quod Cain indignatus, inuidia extimulante, Abel fratrem suum in agro occidit. Quapropter à Deo correptus & proiectus, ac signo tremoris, ne à quoquam interficeretur, notatus, desperans, gemens & tremens, profugus ac vagus habitat circa Libanũ montem, ibiq; gignit varios liberos omnium artium mechanicarum inuentores ac opifices: primamq; ædificat ciuitatem. tandem & ipse à Lamech primo bigamo ignorãter pro fera sagitta occisus est.

Genes. 4. Oblatio Cain & Abel. Hebr. 11. Matth. 23. Hier. quæs. in Genes. 1. Ioan. 3.

Abel occiditur à Cain. Sap. 10.

Punitio Cain.

Anno mundi 130.

Adam, autem cùm esset 130. annorum, genierat Seth. & quia suæ præuaricationis pœnitentiam egit, eductus est à delicto suo, ac vitæ suo anno 930. moritur, atq; sepelitur in Hebron.

Gene 4. 5. Sapi. 10. Propagatio Adæ. Iosue 14.

Anno mundi 235.

Genes. 5. SETH cùm esset 105. annorum gignit Enos.

Anno mundi 325.

Enos cæpit inuocare nomen Domini. cũque esset nonagenarius gignit Cainan.

Gene. 4 5. Cultus Dei.

Anno mundi 395.

Cainan cùm esset septuagenarius gignit Malaleel.

Anno mundi 460.

Malaleel natus annos 65. genuit Iared. Genes. 5

Anno mundi 622.

Iared cùm esset annorum 162. gignit Enoch.

Anno mundi 647.

Enoch cùm esset 65. annorum, gignit Mathusalam. ambulat cũ Deo, ac prophetat de futuro Domini iudicio cõtra impios, cũq; annis 365. piè vixisset inter peccatores, ne malitia corrumperetur, placens Deo viuus ab eo rapitur in nube, ac transfertur in paradisum terrestrem.

Genes. 5. Iudæ 1. Translatio Enoch. Genes. 5. Sap. 4. Eccle. 14. 49. Hebr. 11.

Anno mundi 874.

Mathusala natus annos 187. gignit Lamech.

Genes. 5.

Anno mundi 1056.

Lamech cũ esset 182. annorũ gignit Noë, prophetans & iste consolaretur populum.

Noë nascitur.

Sub hæc multiplicatis hominibus, filij Dei, id est, posteri Seth, capti pulchritudine filiarũ de genere Cain, accipiunt eas contra præceptũ, ac morem patrũ, sibi vxores, ac cõgressi gignunt gigantes flagitiosos: ob quod, aliaq; carnalia peccata indies passim accrescentia (nã, autore Beroso, inuentis armis opprimebant oẽs, manducabant humanã carnẽ, & abortus, cõmiscebantur matribus, filiabus, sororibus, masculis, & brutis: nihilq; erat sceleris & omitterent, contemptores religionis & Dei) offensus Deus, pœnitens se feciss̃e hominẽ, vniuersum genus humanũ diluuio perdere statuit.

Genes. 6. Causa diluij. Beros. li. 1. de temporibus ante diluium. Peccata horrenda ante diluium.

Anno mundi 1536.

Noe autem vir iustus & perfectus, ac cum Deo ambulans, inuenit gratiam corã eo. huic itaq; anno vitæ ipsius 480. oraculo indicat Deus, Mundum post annos 120. inundatione delerum iri: tantũ spacij dans hominib. ad conuersionem. Ex hoc ergo tẽpore Noë iustitiæ præco, peccantib. prædicat pœnitentiam.

Genes. 6. Prædictio diluij. Hier. quæs. in Genes. 2. Pet. 2.

Anno mundi 1556.

Porro Noë cum quingentorum esset annorum, gignit Sem, Cham, & Iaphet.

Genes. 5.

Anno 78. ante inundationem, teste Beroso, Noë iussus à Deo incipit fabricare arcã de lignis incorruptibilibus, longam 300. latam 50. altã 30. cubitis, coopertam, pice linitam, diuisam in 4. mãsiunculas: in qua ipse cum suis ac cunctorũ animantiũ genere saluetur: iam nõ solùm verbo, sed & opere prædicans. nam secundum Augustinũ arcę fabricatio, quędam prædicatio fuit. Sed illi permanent increduli, deridentomnia, & expectant Dei patientiam.

Genes. 6. Fabricatio arcæ. Aug. ad Euod. ep. 99. Isaiæ 28. 1. Pet. 3.

Not.

Not. Hebræi rectè numerant annos 1656. ab orbe cõdito ad diluuium, quos doctissimi quique sequuntur. Græci multum variant, vt etiam in secunda ætate, quemadmodum suo loco annotabimus.

Anno mundi 1656.

Genes. 7. Dispositio arcæ.

Anno vitæ Noë sexcentesimo, dicit Dominus ad Noë, post dies 7. futurum diluium. intra quam septimanam Noë disponit arcam, & inferunt in eam commeatum, escas pabula, supellectilem, & reliqua. At cæteri deMatth. 24. Luc. 17. rident eum velut insanum, atq; nihilominus edunt & bibunt, ducunt vxores, & nuptum dant, vsq; dum venit diluiũ, & perdidit omnes.

Genes. 7. 1. Pet. 3.

Transactis 7. diebus, ingreditur Noë cum vxore, & 3. filijs ac eorum vxoribus in arcam, die 17. mensis secundi, id est, Aprilis. Et ecce nutu Dei subitò confluunt ad arcam vniuersi

Ingressio in arcam.

generis animantia atq; volucria, nec plura veniunt, quàm immũdorum duo, mas & fœmina: mundorum 7. mares 4. fœminæ 3. quorum mas vnus sacrificio post diluium præparatus est, reliqua generationi reseruata sunt.

Anno mundi 1659.

Genes. 7. Ingressis omnibus claudit à foris ostium Dominus: statimq; ruptis fontibus abyssi, ac cataractis cæli apertis, pluit 40. diesnoctesq; donec aqua 15. cubitis altior esset cunctis montibus: omniaq; submerguntur, exceptis piscibus. Porrò arca ferebatur super aquas, obtinent autem aquæ terram 150. diebus.

Diluuium.

Genes. 8. Post quos adducit Dominus ventum, quo flante aquę diminuuntur in tantum, vt die 27. Septembris arca requiesceret super mõtes Armeniæ. Porrò die 1. Decembris apparent cacumina montium. Deinde peractis 40. diebus, nona scilicet Ianuarij, Noë aperiẽs fenestram emittit coruum, qui non reuertitur. Post 7. dies emittit & columbam, quæ cùm requiescendi locum nõ inueniret, reuertitur. Post 7. dies alios iterum emittit columbam, quæ redit vesperi portans in ore ramum oliuæ virẽtibus folijs: intelligit ergo Noë nudata cacumina arborum. Rursum post 7. dies emittit columbam, quæ non reuertitur vltra ad eum.

Recessus diluuij.

Genes. 8. Emissio columbæ.

Anno mundi 1657.

Genes. 8. Anno sexcentesimo primo vitæ Noë, die 1. Martij, aperiens Noë tectum arcæ, videt planiciem terræ siccatam, sed nondum indurata. deinde die 17. Aprilis iussu Domini Noë cum suis, cunctaq; animantia & volatilia de arca exeunt. cùm iam præcisè anno integrò Solarij in arca mansissent.

Egressio ex arca.

Genes. 8. Sacrificium Noë Eccle. 44. Egressus Noë super terram, mox altari extructo, offert de cunctis pecoribus & auibus mundis holocausta Domino: cuius odoris suauitate reconciliatus Deus, promittit nequaquam vltra carnem omnem inũdatione submergendam. Tum benedicit Noë & filijs eius vt crescant, terramq; repleant: ac dominentur cunctis animantibus: concedens in

Genes. 9. Confirmatio coniugij. Ius gladij. Genes 9. Iris. Isai. 54. Arcus pluuialis.

super licentiam edendi carnes & pisces, prohibito tamen sanguine, ac homicidio: legemq; statuens, homicidas morte puniendos. Postremò faciens apparere iridem in nubibus, eam Noe ostendit, posterisq; eius tempore pluuio conspiciendam iurat, in signum sempiterni fœderis Dei cum hominibus, quod vltra Mũdum diluuio non deleret. His gestis Noe adorato Domino, animãtia dimittit vnumquodque in viam suam.

Genes. 9. Noë nudus deridetur à Cham. Beros. li. 3. de an. Ian.

Postquam cæpit Noe colere terram, primusque plantat vineam, cuius inebriatus vino, impudicè nudatus iacet in tabernaculo, id cõspiciantis Cham, patrem irridet, (illius virilia, inquit Berosus, comprehendẽs, carmine magico sterilia efficit.) ac foras Sem & Iaphet nũciat. at illi pallio humeris imposito, auersa facie introeuntes verenda patris operiũt. Vnde pòst re cognita Noe, Cham in Chanaan filio maledicit: Sem verò & Iaphet benedicit. vixit autem Noe post diluuium annis 350. deinde ætatis suæ anno 950. moritur.

Anno mundi 1658.

Sem verò cum centum esset annorum gignit Arphaxat, biennio post diluuium.

Genes. 11. Posteritas Noë. Genebrar. hic sex. adjecit fere vnum annũ.

Anno mundi 1693.

Arphaxat, cùm esset 35. annorum, generat Sale.

Anno mundi 1723.

Sale natus annos 30. gignit Heber.

Anno mundi 1757.

Heber cùm esset 34. annorum gignit Phaleg, spiritu prophetiæ sic eum nominans, eò quòd in diebus eius diuidenda esset terra. Ab hoc Heber Hebræi nomen, linguam, & genus habent.

Gen. 11. & 10. Hier. ibi. Hebræi. Sigon. de Repub. Hebr. lib. 10. Genebrar. in Chrono.

Anno mundi 1787.

Anno 131. post diluuium, Beroso teste, aucto iam in immensum humano genere, multi duce Nemrod nepote Cham profiscentes de oriente in campum Senaar, ad Euphrãten fluuium, vnanimiter ædificant ibi ciuitatem & vrbem, & in ea turrim, quam volunt vsq; in cælum extollere: cùm vt celebrent sibi nomen, tum vt contra diluuium sit eis refugium: subuexerunt autem turrim ad altitudinem 4. milium passuum. Tunc Deus ipsorũ præsumptionem impediens, cùm vna eademque lingua Hebræa omnes vterentur, eam in 70. idiomata linguarum diuidit, ita vt alij alio sermone loquentes, se mutuò non intelligerent. vnde cessarum est ædificari, atq; ob istam confusionem, turris Babel, ac ciuitas Babylon vocata. in qua Nemrod primus Saturnus & monarcha deinceps regnauit cum Ioue Belochia Babylonica. filio suo. Cæteri autem cæteruatim iuxta numerum linguarum conglobati, inde longè lateq; in vniuersam terram disperguntur: quorum Sem cum suis occupat Syriam reliquamque Asiam, Cham verò Aegyptum, ac reliquam Africam, Iaphet autem Europam.

Genes. 10. & 11. Aedificatio turris Babel. Sap. 10. Ioseph. 1. ant. Iud. 9. Hieron. in loc. act. Diuisio linguarum. Genes. 10. 1. Monarmonarcha Deut. 32. Dispersio nationum. Ps. 77. 104.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Anno mundi 1787.

Genes.11. PHALEG cùm esset 30. annorum, gignit Reu.

Anno mundi 1819.

REV natus 32. annos, gignit Saruc.

Anno mundi 1849.

SARVC cùm esset 30. annorum, gignit Nachor.

Anno mundi 1878.

NACHOR cùm 29. annorum esset, gignit Thare.

Anno mundi 1906.

Hieron. Ezech. 23. & alibi. HOC tempore Ninus Rex Babylonis dolēs de morte patris sui Iouis Beli, (qui ab Hebræis Bel, Beel, siue Baal, à gentibus luppiter appellatur) facit sibi exsculpi imaginem ad viuum eius, eamq; in ipsius memoriam in medio ciuitatis erigit, ac quibuscunq; reis ad ipsam, tāquam ad asylum, confugientibus impunitatem concedit. Propter quod vulgus cæpit illi imagini diuinum exhibere honorem. Huius exemplo multi passim heroibus statuas dedicant, defunctosq; pro dijs colunt. Videntes autem dæmones superstitionem populi, in idolis latitant, atque oracula & responsa dant obscura & ambigua, sibiq; Diuinos fieri honores decernunt. Sic introductus hic error, paulatim artificum diligentia, poëtarum figmētis, dæmonumq; fallacia crescit ac inualescit vbiq; gentium, (solis Hebræis exceptis) in tantum, vt inolita consuetudo tanquam lex custodiretur, atq; capitali pœna plecteretur, qui ei se non conformaret.

Bel idōlum

Idolo'atria oritur.

Sap. 14. Serpit & augescit.

Anno mundi 1948.

Genes.11. Abram nascitur. THARE cùm esset 70. annorum, gignit Abram in Hur oppido Chaldæorum.

Anno mundi 2000.

Iudit. 5. Genes. 15. Neem 9. Act. 7. ABRAM in Hur habitans, nolebat adorare Deos Chaldæorum, sed vnum Deum cæli colebat. quamobrem cùm à Chaldæis multum affligeretur, Deus gloriæ illi 52. annorum (iuxta Hebræos) existenti apparens, præcipit vt exiret inde. Cui obediens Abram, relicto natali solo, commigrat cum Thare patre, Sarai vxore, & Lot nepote in Charan Mesopotamiæ ciuitatem: ibique commorantur 23 annos. vbi postmodum Thare anno vitæ suæ 205. obijt.

Migratio Abræ ē Chaldæa. *Genes.11.*

Anno mundi 2023.

Genes.21. Hebr.11. Galat.3. ABRAM deinde cùm esset 75. annorum, iterum mandatur à DEO migrare aliò, promissaque accipit ipsum Diuinitus benedicendum, & amplo semine magnificandum: atque in ipsius semine, quod est Christus, benedicendas omnes nationes terræ. Itaq; Thare patrem & Nachor fratrem ibi in seruitute Deorum alienorum relinquens, pergit cum Sarai, Lot, ac tota familia sua in terram Chananaan, venitq́ue iuxta Sichem, vbi apparens ei Dominus, ait: Semini tuo dabo terram hanc. ideoque Abram ibi Deo altare ædificat. Inde progressus, tendit tabernaculum inter Bethel & Hai: vbi rursus altari extructo, inuocat nomen Domini. hinc progreditur ad meridiem. habitabat autem in terra promissionis veluti peregrina in tentorijs: expectans habentem fundamenta ciuitatem: cuius artifex & conditor Deus.

Promissio Dei ad Abram. *Iosue 24.*

Ingressio Abræ in terram Chanaan. *Hebr.11.*

Anno mundi 2023.

Genes.14. EODEM hoc anno fame terram Chanaan premente, descendit Abram cum Sarai & Lot in Aegyptum vt alereturibi. actimens occidi ab Aegyptijs propter pulchritudinem vxoris suæ, dicit eam suam esse sororem. quam in domum Pharaonis ablatam, ob plagas Pharaoni ac familię eius à Deo immissas, intactam, multis ditatus, recipit.

Peregrinatio Abræ in Aegypto.

Genes.13. Abram & Lot regressi cum suis in terram Chanaan, præ nimia vtriusq; opulentia pecorumq́; copia coguntur separari alter ab altero: Lot eligens florentem regionem circa Iordanem, commoratur in Sodoma: Abram verò habitat iuxta conuallem Mambre in Hebron. aciterum audit à Deo terram istam ab ipso & semine eius possidendam idque multiplicandum sicut puluerem terræ, vbi & altare Deo erigit.

Separatio Abræ & Lot.

Genes.14. Post hæc 6. reges Sodomitæ, cum 4. regibus Assyriorum congressi in valle syluestri prælio vincuntur, ac Sodoma spoliata, Lot cum alijs captiuus abducitur: quos Abram cum 318. seruis suis persequēs vsq; Dan, reges hostesque cædit, captiuos spoliaque victor reducit. Cui victori reuertenti occurrens in valle regis Melchisedec (quem Hebræi tradunt esse Sem primogenitum Noë) rex Salem ac sacerdos Dei, panem & vinum offert, Deo ac Abræ benedicit: cui & decimas dat Abram ex omnibus, ac spolia regi Sodomæi reddit,

Lot captus liberatur ab Abram. *Hebr.7.* Sacrificiū Melchisedec.

Genes.15. Dehinc Abrę conquerenti quòd hæredem non haberet, Deus per visionem promittit filium, qui & hæres esset, & multiplicaretur sicut stellæ cæli: cui credens Abram iustificatur, ac in signum promissæ terræ, præscriptum à Domino sacrificium offert, aues adnolitantes abigens, igne cælitus hostiam absumēte. atq; nocte sopitus, oraculo docetur semen suum affligendum & seruiturum in Aegypto 400. annis, deinde Diuinitus liberandum, ac possessurum terram Chanaan.

Promissio Isaac. Oblatio Abræ. *Act.7.*

Anno mundi 2033.

Genes.16. ABRAM post annos 10. quàm habitare cæpit in terra Chanaan, ad petitionem Sarai congreditur cum Agar Aegyptia ancilla sua. quæ vbi concepisset, atque ob id Sarai dominam suam contemneret, ab illa afflicta fugit

Fuga Agar.

Galat.14. Ismaël nascitur. fugit in desertum versus Aegyptum: sed iussu Angeli reuersa, ac dominę subdita, mox parit Abræ 86. annorum existenti Ismaëlem.

Anno mundi 2047.

Genes.17. ABRAE 99. annos nato apparens Deus, promissiones de multiplicando semine, terraq; possidenda iterat. ac mutato nomine vocat eum ex Abram, Abraham, id est, patrē multarum gentium: & Sarai, Saram, hoc est, principem, ex qua promittit ei anno proximo nasciturum Isaac, vnà cum Ismaëlis successu. Præcipit insuper statim omnes masculos, ac deinceps omnes pueros octauo natiuitatis die, in carne præputij circumcidi, in signum æterni fœderis Dei cum Abraham & semine eius, ac in signaculum fidei, quo ab infidelibus distinguerentur. Itaq; Abraham mox ipsa die seipsum, Ismaëlem annum 13. agētem & omnes seruos domus suæ circuncidit.

Institutio Circuncisionis.

Rom.4.

Genes.18. Abraham tres videt, Vnum adorat. *Roman.4.* Eodem anno Abraham in valle Mambre sedens ad ostium tabernaculi sui in ipso feruore diei, tres Angelos in specie virorum excipit hospitio, pedes lauat, conuiuio reficit, & stans sub ilice ministrat ad mensam, vnum tamen adorans: qui ipsi seni & effœto filium ex Sara sterili, anu item effœta in annū proximū promittunt: eamq; ob id ridentem corripiūt.

Genes.18. Pietas Abrahæ. Inde pergentes Sodomam comitante eos Abrahamo, eidem obnunciant peccata & futuram subuersionem Sodomorum: pro quibus Abraham sæpius deprecatur: auditque, si vel decem in ciuitate essent iusti, propter eos parcendum omni loco.

Genes.19. Abominãda libido Sodomitarum. *Ezech.16.* Vespere duo Angeli intrantes Sodomam, à Lot suscipiuntur hospitio ac cœna: priusquam irent cubitum omnes viri ciuitatis vallantes domum Lot, nouos hospites flagitant ad stuprum. egressus Lot anxius pro hospitibus, offert duas filias suas vltro incognitas. cumque à furente populo vim pateretur, Angeli introducto Lot, nefarios cæcitate percutiunt, locumq; istum cuertendum Lot edocent.

2. Pet.2.

Genes.19. Liberatio Lot. Manè Angeli iustum Lot cum vxore & 2. filiabus manu educunt extra ciuitatem, dātque mandatum ne retrospiciant, sed properè in monte sese saluent: id cùm Lot longius videretur, precibus impetrat vt in Segor ciuitate proxima saluentur. at vxor eius respiciens post se vertitur in statuam salis: vbi incredibilis animæ memoria etiamnum stat figmentū salis.

Vxor Lot. *Sap.10. Luc.17.*

Genes.19. Subuersio Sodomæ & Gomorræ. *Sap.10. 4. Esd.2. 2. Pet.2.* Ingresso Lot Segor exorto iam Sole, subitò Dominus pluit de cælo ignem, sulphur, & picem super Sodomam, Gomorram, Adamam, & Seboim: easq; ciuitates cum omnibus incolis & circumiacente regione comburit, & in cinerem redigit, totumq; locum facit lacum horridum, qui hodie etiamnum in testimonium nequitiæ simul & exemplum aliorum perpetuis exæstuat vaporibus, quorum halitu terra vtrinque ad 8. millia passuum vsque sterilis squalet.

Genes.19. Lot verò timens manere in Segor ascendit cum vtraq; filia in montem, ibiq; habitant in spelunca. at filiæ eius existimantes nullum virorum remansisse in terra præter Lot patrem senem, vt seruent ex ipso semē, cum patre inebriato alternatim congrediuntur concipiūt, pariq́; maior Moab patrem Moabitarū, minor autem Ammon patrem Ammonitarum.

Incestus Lot cum filiabus.

Anno mundi 2047.

Genes.20. Habitatio Abrahæ in Gerara. PORRO Abraham demigrans ab Hebrō, deinceps habitat in Gerara, vbi & vxorem suam dicit esse sororem, quæ ab Abimelec rege rapta, ac Dei protectione seruata, ad ipsius iussum statim de nocte cum magnis donis intacta redditur, & Abraham orante fœcunditas domui regis restituitur.

Anno mundi 2048.

Genes.21. Galat.4. Natiuitas Isaac. POST HAEC Abraham centenario in Gerara nascitur ex Sara nonagenaria filius promissionis Isaac: quem pater octauo die circuncidit, mater lactat.

Anno mundi 2053.

Genes.21. Galat.4. Hier. sup. Genes. Pugna Ismaëlis cum Isaac. ANNO 5. ætatis Isaac, celebrat Abraham conuiuium in die ablactationis eius. vbi Ismaël ludit, pugnat, & persequitur Isaac: aduersus eū, vt maioris ætatis, primogenita sibi vendicans. quod videns indignata Sara ait ad Abraham: Eijce ancillam hanc & filium eius: non enim erit hæres filius ancillæ cum filio meo Isaac. Quamobrem præcipiente Deo Agar cum Ismaële domo expellitur in desertū. Ismaël autem habitat in deserto Pharan, fitq; iuuenis sagittarius. vbi accepta vxore Aegyptia, generat 12. duces, ac valdè augetur & multiplicatur in gentem magnam: à quo Ismaëlitæ, qui postea Agareni, ac postremò Saraceni dicti.

Eiectio Ismaëlis. *Genes.21. 17. 25.* Propagatio Ismaël.

Anno mundi 20853.

Genes.21. Bersabee. EODEM tempore Abimelec cum Abraham fœdus pro puteo aquæ medio iuramento init: quiidcirco vocari cepit Bersabee. vbi & nemus plantat Abraham, ibique Deum inuocat.

Anno mundi 2073.

Genes.22. Ioseph.1. antiq.22. Tentatio Abrahæ. POSTHAEC Deus fidem Abrahæ probans iubet Isaac sibi in mōte offerri in holocaustum, cùm esset, iuxta Iosephum, 25. annorum. Itaq; Abraham de nocte consurgens, assumpto Isaac cum 2. seruis, pergit ad locum designatum, quo die tertio, nempe 25. Martij perueniens, relictis seruis, ipse ignem & gladium ferens, cum Isaac ligna holocausti portāte ascendit montem Moria. vbi cùm Isaac ligatum altari ligniq́; imposuisset, extendit manu gladium vt ipsum mactaret, inq́; holocaustum combureret.

Heb.11. Immolatio Isaac.

Sed ecce cælitus ab Angelo audit, filio vt parceret. itaque arietem à tergo cornibus inter vepres hærentem assumens, offert holocaustum loco filij. Quamobrem Deus Abrahę

Universidad de Deusto
Biblioteca

Heb.6. Confirmatio promissionum. *Rom.4.*

promissa iureiurãdo confirmat, ipsius semen multiplicandum vt stellas cæli & arenas maris, idq; possessurum portas inimicorum, atq; in eo benedicendas omnes gentes. Inde rediens Abraham cum suis Bersabee, habitat ibi.

Anno mundi 2085.

Genes.23. Obitus Saræ.

HINC Sara vitæ suæ anno 127. moritur, Hacab Abraham officio funeris lugetur, atq; iuxta Hebron in spelunca duplici, quam Abraham cum agro & arboribus, ab Ephron Hethæo, licet gratis oblatam, 400. siclis argenti publicè emit, sepelitur.

Anno mundi 2088.

Genes.24. 25.

CVM Isaac 40. esset annorum, mittit Abraham Eliezer seruum suum à se adiuratũ in Mesopotamiam, vt inde accipiat vxorem Isaaco. qui profectus eò, signo à Deo petito, ad fontem iuxta Haran Rebeccam virginem pulchram inuenit, suosq; camelos adaquantem agnouit, in eius receptus hospitium eam

Isaac ducit Rebeccam.

in coniugem Isaaci requirit, ac habito parentum, ac fratris, ipsiusq; puellæ consensu, adduxit eam ad Isaac. quam ille accipit in vxorem, eiusque amore super morte matris consolatur.

Genes.25.

Sub hæc Abraham ducit vxorem Ceturam, ex aqua gignit 6. filios: quibus dat munera, Isaaco possessionem reseruans, & hæreditatem.

Anno mundi 2108.

Genes.25. Roman.9. Natiuitas Esau & Iacob.

ISAAC sexagenarius orat Dominum vt sterilis Rebecca fœcunda fieret. quæ ex vno concubitu concipiens, geminos in vtero collidentes parit. prior Esau rufus erat & totus pilosus: qui adultus fit venator & agricola, patri dilectus, à Deo odio habitus: alter Iacob vir simplex & perfectus, habitans in tabernaculis, matri charus, Deo dilectus.

Malachi. & ibi. Hie.

Genes.25. Esau vendit Iacobo primogenita.

Esau lassus & famelicus ex agro veniens, offendit Iacobum sibi ipsi coquentem rufum pulmentum lentis, rogatq; id sibi dari: at ille expostulat pro eo sibi vendi ius primogenituræ, cui benedixerat Deus, cui & sacerdotium

Hier. quæst. Heb. in Ge. Hebr. 12.

vsque ad tempora Aaron fuisse annexum Hebræi tradunt. Esau impatiens inediæ, paruipendens primogenita, ea interposito iuramẽto fratri vendit, pultemq; edit. atq; à pultis rubore cognominatus est Edom: dictus & Seir, quod pilosum Hebræis sonat: à quo Edom regio, (quam Græci Idumæam vocant) & Seir mons, nomen habent.

Anno mundi 2123.

Genes.25. Mors Abrahæ.

IACOB habente annos 15. moritur Abraham auus eius annorum 195. & ab Isaac & Ismaële sepelitur in spelunca duplici.

Genes.26.

Isaac, ob annonæ inopiam volens ire in AEgyptum, iussu Dei remanet in Gerara: vbi & audit à Deo semen ipsius amplificandum, ac possessurum Chanaan, inq; eo omnes gentes benedicendas. Dicens autem Rebeccam suam esse sororem, obiurgatur ab Abimelec rege. Ibiq; multum ditatus, ob inuidiam Palæstinorum puteos ab ipso fossos obturantium, recedit in Bersabee: vbi iterum promissionẽ benedictionis & multiplicationis seminis à Deo accipit: quem altari extructo inuocat. Ibidemq; Abimelec cum Isaac fœdus iuramẽto init: vnde & vrbi nomẽ Bersabee inditum. Esau verò quadragenarius ducit duas vxores Chananitidas, quæ ambæ offenderant animũ Isaac & Rebeccæ.

Fontes Iacob obstruunt Philistæi.

Bigamia Esau.

Anno mundi 1285.

Genes.27.

IACOB annum 77. ætatis agente, Isaac senex & cæcutiens vocat Esau vt ipsi, tãquam primogenito, benedicat. eo autem à patre venatum misso, Iacob per Rebeccæ consilium indutus veste Esau sacerdotali pulchra & fragrante, ac pelle hedina, cibos vinumque patri offert, ipsum osculatur, itaq; ab eo accipit benedictionem primogeniti cum dominio in fratres, & abundantia frumenti, vini, & olei. Postea veniens Esau cum cibis venationis, dolens, orans ac plorans ægrè minorem benedictionem obtinet: & cõcepto ob id odio in fratrem, mortem ei minatur. Vnde Iacob monetur à matre vt concedat in Haran Mesopotamiæ ad Laban auũculum suum: pater autem præcipit, vt inde vxorem sibi accipiat. At Esau videns displicere parentibus vxores suas Chananæas, it ad Ismaëlem, & ducit filiam eius in tertiam vxorem.

Iacob loco Esau benedicitur.

Abd.1.

Genes.28.

Trigamia Esau.

Anno mundi 2185.

Genes.28.

IACOB igitur iter faciens in Mesopotamiam Syriæ, venit Luzam, vbi post Solis occubitum lapide capiti supposito sub dio dormiens, videt in somnio scalam à terra in cælum vsq; pertingentem, & Angelos quoque Dei ascendentes & descendentes per eam, ipsumq; Deum scalæ innixum audit & sibi sancientem promissiones de terra Chanaan à semine eius possidenda, idq; multiplicandum ac dilatandum, atq; in eo benedicendas cunctas tribus terræ. Quamobrem experrectus locum istum sacratum habet, ac lapidem ipsum erigens in titulum, oleo perfundit, vocat nomen loci Bethel: ibiq; votum vouet se DEO fidelem futurum, ac decimas oblaturum ex omnibus.

Visio Iacob.

Genes.29.

Hinc pergens Iacob, solus cum baculo suo, transit Iordanem, peruenit ad puteum iuxta Haran, Rachaelis oues adaquat, eam osculatur, ac flens ei se manifestat: ideoque à Laban auunculo suo benignè susceptus, seruit ei pro Rachele filia eius minore annis 7. Quibus expletis, in nuptijs vespere Lia lippa clam supponitur ignoranti: dictumque, non esse consuetudinem, vt minores ante nubant: expectet dies 7. & alteram quoque accipiat, modò velit post eius copulam adhuc 7. annis seruire. acquiescit: octauo die pulchræ, ac dilectę Racheli coniungitur: & deinde seruit pro eadem 7. annis alijs.

Coniugium Iacob.

Anno

Anno mundi 2193.

Genes.29. Ioseph.11. antiq.5. Generatio Iacob.

ANNO vitę Iacob 85. Lia parit Ruben. anno sequenti Simeon. anno 87. Leui. anno proximo Iudam: à quo Iudæi appellati, quæ appellatio tum primùm illis & regioni est indita, quando à Babylonia sunt reuersi. Videns autem infœcundam se Rachel, dat Iacobo Balam ancillam suam, ex qua nascitur Dan. deinde Neptalim. Sentiens & Lia quòd cessaret parere, Zelpham ancillam suam marito tradit, quę gignit Gad, & Aser. Anno 90. Lia, conducto à Rachele pro mandragoris Ruben concubitu mariti, parit Isachar. deinde Zabulon. Inde Dinam filiam.

Genes.30.

Anno mundi 2199.

Genes.30. Ioseph nascitur.

ANNO ætatis Iacob 91. Rachel exaudita à Domino, concipit & parit Ioseph. quo nato, proponit Iacob redire cum suis in patriam. sed precibus Laban detentus, rursum seruit ei pro mercede ouium varij coloris ex vni coloribus nascentium annis 6. itaq; prudenti cautela plurimo grege ditatur.

Anno mundi 2205.

Genes.31. Reditus Iacob in patriam.

CVM ergo 20. annis ibi seruisset Iacob, anno ætatis suæ 97. iubente Deo, cum vxoribus, liberis, & gregibus tacitus reuertitur in terram Chanaan. quem Laban cum suis insequens, die septimo comprehensum in monte Galaad arguit quòd se inscio fugerit. Rachel idòla patris sui clam furata, ea sub se abscondens. quærẽtem patrem astu deludit. tandem Iacob & Laban ibi fœdus ineunt neutrum alteri nociturum, inq; eius testimonium tumulum lapidum erigunt, vnde monti Galaad nomẽ factum. ac immolatis victimis, conuiuioque celebrato, Laban ad sua redit.

Genes.32.

Iacob autem iter ceptum prosequens, obuios habet Angelos Dei, in loco cui ob id Mahanaim, id est, Castra nomen indit. At trimens fratrem suum Esau, mittit ad eum in Seir nuncios & munera, quibus ipsum placaret. hinc in ripa torrentis Iaboc cum Angelo luctatur strenuè vsq; mane, ex tactu Angeli neruus femoris eius emarcescit, luctaq; præualens Angelo, videt Deum facie ad faciem, benedicitur, confortatur, atq; ex Iacob appellatur Israël. à quo Israëlitæ, qui nunc Iudæi vocantur. vnde imponit loco nomen Phanuël.

Lucta Iacob cum Angelo. *Osee 12.*

Israel.

Anno mundi 2250.

Genes.33. Reconciliatio Esau & Iacob.

HIC Esau cum 400. viris Iacobo occurrit, flens ipsum amplexu & osculo excipit, fratreq; compellente munera accipit, hinc digredientes, Esau Seir repetit, Iacob verò in Socoth figit tentoria. inde transit in Salem. deinde habitat iuxta Sichem, vbi in agro centũ agnis empto figit tabernacula, erectoq; altari, Deum inuocat.

Genes.34. Violatio Dinæ.

Egressa autem Dina vt videret filias regionis illius, à Sichem filio Principis terræ istius rapitur ac stupratur. Quo audito Simeõ & Leui, in vltionem stupri omnes viros Sichẽ prius fœderatos ac circuncisos dolosè ocidunt, Dinaq; recepta, cæteri filij Iacob vrbem eorũ prædantur. ideoq; Simeon & Leui à patre increpantur. Postquam Iacob idòla suorum apud Sichẽ subter quercũ infodisset, iussu Dei ascẽdit in Bethel, ibiq; altare Deo ædificat. v- *Genes.35.*
bi Debora nutrix Rebeccæ mortua sepelitur. vbi & Deus rursum Iacobo apparens, benedictiones seminis & possessionis repetit. cui Iacob iterum lapidem vnctum statuit.

Progresso Iacob prope Bethleem verno tẽpore, Rachel in via pariens Beniamin expirat, ibiq; in monumento sepelitur. hinc tendit tabernaculum trans turrem gregis. vbi Ruben concumbit cum Bala concubina patris sui. tandem peruenit in Hebron ad Isaac patrem suum. *Genes.35.* Mors Rachel.

Anno mundi 2215.

Genes.37.

IOSEPH cùm esset sedecim annorum, à patre dilectus, apud eum fratres de crimine pessimo accusans, ac visa somnia futurum se principem demonstrantia narrans, fratrũ inuidiam in se concitat. Missus autem à patre de Hebron ad reuisendos fratrem in Sichem pecora pascentes, eos in Dothaim inuenit. qui primùm volentes ipsum occidere, obsistente Ruben expoliatum tunica polymita proijciunt in cisternam siccam. Deinde consilio Iu- Venditio
dæ extractum 20. argenteis vendunt mercatoribus Ismaëlitis transeuntibus: à quibus abductus in Aegyptum, vẽditur Putiphari principi exercitus Pharaonis. At fratres tunicam eius in sanguine hædi tinctam mittunt ad patrem, qui cum à bestia deuoratum ratus, inconsolabiliter luget. Ioseph.

Genes.38. Incestus Iudæ cum Thamar.

Eodem tempore Iudas ducit vxorem Chananæam, ex qua tres suscipit filios, Her, Odam & Sela. primum & deinde secundum matrimonio iungit Thamar. quibus (quia nequam erant, à Deo occisis, tertium ei tradere retardans, ipsam in via quæ ducit Thamnam mutato habitu sedentem inscius pro meretrice cognoscit. Quæ ad vnum coitum concipit geminos. Vnde postea vt fornicatrix comburẽda, arrabonis indicio se liberat, paritq; Phares & Zaram.

Anno mundi 2225.

Genes.39. Castitas Ioseph.

IOSEPH autem Putiphari prosperè fideliterq; seruiens, ab eo toti domui eius præponitur, ac eam rectè gubernat. At cùm postea dominam suam ipsum quotidiè ad concubitum solicitantem, nec non apprehenso vestimento attrahentem constanter repellerer, ac relicto in manu eius pallio fugeret: ab ipsa apud dominum stupri intentati falsò accusatus, carceri regio includitur. vbi custodis carceris gratiam nactus, omnium concaptiuorum curam habet. Incarceratio Ioseph.

Anno mundi 2226.

Genes.40. Interpretatio somniorum.

POST HAEC pincerna & pistor Pharaonis in eundem carcerem cõiecti, inibi per annũ detinentur. quorũ somnia Ioseph in carcere exponens, prædicit pincernam officio restituendũ, pistorẽ verò in cruce suspendendũ.

quæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ omnia die tertio in Pharaonis natali eue niunt.

Anno mundi 2228.

Genes. 35. & 49. Mors Isaac. *Genes. 36.*

ANNO ætatis Ioseph 29. Isaac natus annos 180. moritur: & sepeliunt eum Iacob & Esau in spelunca duplici. ac paternis bonis inter se partitis, Iacob remanet in terra Chanaan in Hebron. Esau autē remigrat in montem Seir, ac terram Edom, quam Græci Idumæam vocant. ex quo multi duces & reges ipsiq; Idumæi orti.

Anno mundi 2229.

Genes. 41. Ioseph fit princeps Aegypti.

BIENNIO à restitutione pincernæ in officium, videt Pharao somnium de 7. bobus pinguibus à 7. macilentis deuoratis: item alterum de 7. spicis plenis à 7. tenuibus consumptis. Quæ cum sapientes Aegypti interpretari non possent, suggerente pincerna iussu Pharaonis Ioseph de carcere eductus, tonsus ac ornatus sistitur Pharaoni, annos natus triginta. cui interpretans somnia, prænunciat 7. annis proximis maximam frugum copiam, & 7. consequentibus inopiam futuram: consulitq; frumentum in tempora famis reconden dum. Quapropter à Pharaone solemni pompa constituitur princeps totius Aegypti, cui præest annis 80. daturque ei vxor Aseneth filia sacerdotis Heliopoleos: ex qua gignit Manassen & Ephraim. Circumiensq; vniuersam Aegyptum, per 7. annos vbertatis congregat magnam vim frumenti in horrea singulis in vrbibus.

Anno mundi 2236

Genes. 48. 1. Profectio Isratrum Ioseph in Aegyptum.

SEPTENNIO fertilitatis exacto, cæperunt 7. anni steriles, cumque fames totum mundum premeret, decem filij Iacob, Beniamin domi relicto, iussu patris ad emendum frumenta cum alijs profecti in Aegyptum, Ioseph incognitum adorant. à quo agniti, durè quasi exploratores per interpretem alloquitur, & in carcere tribus diebus recluduntur. Inde Simeone pro obside in vinculis retento, cæteri Beniamin adducturi reuertuntur in Chanaan, pecuniam in saccis vnà cum frumento inscij referentes. narrantq; patri quicquid ipsis acciderat.

Anno mundi 2237.

Genes. 43. 2. Profectio in Aegyptum.

ANNO 2. famis, consumpto alimento fratres Ioseph, assumentes secum Beniamin (quem Iudas patre ęgrè consentiente in suam tutelam suscipit) cū muneribus dupliciq; pecunia, pro emendis cibis redeunt in Aegyptū. vbi benignè excepti, Simeone de carcere educto, simul suo quisque ordine prandent cum Ioseph, Beniamin maiori parte honoratur, lætiq; epulantur & inebriantur.

Genes. 44. Beniamin.

Postridie Ioseph absconso & deprehenso scypho suo argenteo in sacco Beniamin, reuocatos ab itinere fratres furti arguit. quos Iudas excusans, se in seruitutem pro Beniamin offert.

Genes. 45. Ioseph agnitus.

Tum Ioseph flens se fratribus agnoscendum præbet, territosque consolatur & osculatur. Vnde Pharao cum suis gauisus, imperat vt aduocetur pater cum omni cognatione ac possessione sua in Aegyptum. quin & Ioseph admonens fratres adhuc quinq; annos famis restare, eos ad patrem adducendum cum viatico, donis, & plaustris in Chanaan remittit.

Anno mundi 2238.

Genebrar. 2239. *Genes. 46.* Descensus Israel in Aegyptū.

HIS auditis Iacob spiritu reuiuiscens, profi ciscitur cum suis in Bersabee. vbi oblatis Deo victimis, Diuino oraculo monetur, vt sine timore descendat in Aegyptum, Deum ei ad futurum, ipsumq; multiplicaturum, ac tandem reducturum. Itaq; Iacob cum vniuersis filijs & nepotibus, hominibus scilicet septuaginta, suisque omnibus commigrat in Aegytum. cui Ioseph in terra Gessen occurrens, patrem pio amplexu & fletu suscipit: suadetq; vt Pharaoni se pastores ouium dicant.

Genes. 47. Coram Pharaone comparet.

Inde Iacob cum filijs introductus ad Pharaonem, interrogatur ab eo quot annos habeat respondet, 130. paucos & malos. à quo terra Gessen optima totius Aegypti datur Israëli in possessionem: vbi Israël in Rameſſe habitans, valdè crescit, & augescit.

Genes. 47. Fames in Aegypto.

At fames vsq; adeò premit Aegyptū, vt Aegyptij deficiente pecunia, venditisq; pro frumento pecoribus, terram quoq; vendere sint coacti. vnde factum est, vt quinta pars frugum Regibus Aegypti perpetuò cedat: excepta terra sacerdotum, quibus à Pharaone præbebantur statuta cibaria ex horreis publicis.

Not. Genebrard. multis argumentis contēdit, ab hoc ingressu Iacob in Aegyptum, numerandum tempus 430. cuius Exod. 12. Galat 3. Actor. 13. fit mentio. At q; hinc tanta chronologorum omnium discrepantia: quod eum calculum constituere non possint.

Anno mundi 2255.

Genes. 47. Adoptio filiorum Ioseph.

CVM habitasset Iacob in Aegypto annos 17. ægrotans accitum Iosephum adiurat, vt se in Chanaan cum patribus sepeliat. Inde filios eius Manassen & Ephraim amplexatur, osculatur, atq; adoptat sibi in filios, ijsq; benedicit, iuniorem, contradicente Ioseph, seniori præponens. datq; Iosepho supra fratres, partem vnam, (prædium scilicet iuxta Sichem) quam iure belli acquisierat.

Genes. 48. *1. Paral. 5.* *Ioan. 4.*

Deinde singulis filijs suis, propria cuiq; benedictione, benedicit, ac multa futura prophetat, inter alia, non auferendum sceptrum de Iuda, & ducem de femore eius, donec nasceretur Messias, qui esset salus gentium. Iterumq; mandans, vt se cum patribus sepeliant, expletis vitæ annis 147. obijt.

Genes. 49. Benedictio filiorum Iacob.

Genes. 50.

Ioseph autem corpus patris aromatibus conditum, cum fratribus ac senioribus Aegypti, magnoque comitatu & planctu transfert in terram Chanaan, celebratisque per 7. dies exequijs ad aream Adad trans Iordanem lugens id sepelit in spelunca duplici. Inde reuersus cum suis in Aegyptum, fratres, ob irrogatam

Sepultura Iacob.

olim ipsi iniuriam, sibi timētes, piè consolatur. Ibique anno mundi 2309. principatus sui 80. vitæ 110. fratres suos adiurās vt in exitu de Aegypto deferrent secum ossa ipsius in terram promissionis, moritur, conditusq; aromatibus reponitur in loculo.

Ioseph mo ritur.

Iob. 1. Iob diues & sanctus.

Circa hæc tempora, Iob vir gentilis simplex & rectus ac timens DEVM, iustus & diues, habitans in terra Hus, pro filijs suis vicissim conuiuantibus quotidie Deo sacrificat. At Satan, permissa à Deo facultate, per Sabæos & Chaldęos, igneq; de cęlo perdit omnes oues, boues, asinas, camelos & seruos Iob, ac impetu venti 7. filios & 3. filias eius ruina domus opprimit; ipsumque pessimis percutit vlceribus à vertice ad plantam vsque, ita vt testa saniem raderet sedens in sterquilinio; cui etiam propria vxor insultat: qui omnia patienter ferens, Deum laudat. Tres autem reges ipsius amici, Eliphaz Themanites, Baldad Suites, & Sophar Naamatites consolandi gratia afflictum visitantes, ob vehementem eius dolorem 7. diebus humi cum eo taciti sedent. Inde cùm Iob deploraret pristinam illam fælicitatem, sibi versam in summam calamitatem: amici arguunt eum grauiter peccasse, quòd tam acerbè à Deo puniri se dicat: qui cùm sit æquus iudex, innocenti aduersa non infligat, sed bonis bona, & malis mala tantùm rependat. Ideoque hortantur vt ad Deum melioremque vitam se conuertat, & ita cuncta fore illi fæliciora. Quos Iob redarguens, declarat Deum pro sua prouidentia in hac vita iustum pariter & iniustum simili lance pensitare: quinimò subinde pijs aduersa, & impijs prospera immittere. seque non tantò grauius cæteris mortalibus peccasse, quantò acerbius puniatur. quod vt probet, vitæ suæ anteactæ innocentiam & pia gesta recenset, cuius testem esse Deum asserit, ideoque in redemptore suo, Christo scilicet, confidens, in futura corporum resurrectione veram iustitiæ retributionem expectat.

Iob. 2. Iob afflictus & patiens.

Iob. 3. 4. 5. 6. & cæt. vsque 37. Disputatio Iob cum amicis.

Iob. 38. 39. Dei sententia.

Tandem multis verbis vltrò citroque habitis, Deus ipse è turbine cælesti oraculo disputationem soluens; illos iniquè, Iob verò rectè locutum pronunciat. quo pro amicis sacrificante & orante, Deus placatur. ac reddit ipsi Iob sanitatem, liberos, & cuncta quæ amiserat duplicia. qui posthæc 140. annos viuens, cùm ipsemet suam historiam metro conscripsisset, obijt in pace.

Iob. 42. Iob fælicitati restitutus.

Anno mundi 2309.

Exod. 1. Euseb. in Chronic. aliter Genebrard. Seruitus Israël in Aegypto. *Iudith. 5.*

MORTVO Ioseph filij Israel mirum in modum crescunt & multiplicantur in Aegypto per annos 144. donec exirent. Interea exortus nouus rex Pharao, qui non nouerat Ioseph, volens impedire multiplicationem Israelitarum, opprimit eos durissimis operibus luti & lateris in ædificatione vrbium Phiton & Rameſſes. Cumque tantò magis multiplicarentur, præcipit omnes masculos eorum in partu interfici; sed obstetrices timentes Deum, non interficiunt; ideoque à Deo benedicuntur.

Hebr. 11.

Tandem Pharao edicto mandat omnes Israelitarum masculos natos, statim proijci in flumen & submergi.

Anno mundi 2373.

Exod. 2. Act. 7. Moyses aquis expositus.

ANNO à morte Ioseph 64. nascitur de tribu Leui Moyses, & à parentibus, eò quòd elegans esset, tribus mensibus domi absconditur. Deinde in fiscella scirpea expositus in flumen, à filia Pharaonis reperitur. quæ sublatum Mariæ sororis pueri suasu, matri eius pro mercede nutriendum tradit. adultumque adoptat sibi in filium, & facit erudiri omni sapientia Aegyptiorum. & erat potens in verbis & factis.

Not iam diximus, si anni seruitutis 430. expediri debent, aliter calculi rationem ineundam. ideoque Moyses nascetur anno mundi 2589. educet populum ex Aegypto anno 2669. aut 2670.

Anno mundi 2413.

Act. 7. Heb. 11.

MOYSES factus annorum 40. negat se esse filium filiæ Pharaonis, malens affligi cum populo Dei, quàm cum Aegyptijs temporariam habere peccati iucunditatem: aspiciebat enim in mercedis retributionem. Itaq; *Exod. 2.* inuisens fratres suos Israelitas afflictos, conspicatus ibi Hebræum percuti ab Aegyptio, fratrem ab iniuria vindicans, Aegyptium occidit, & abscōdit in sabulo. Quamobrem cùm Pharao quæreret occidere Moysen, timens Moyses. fugit in terram Madian, vbi iuxta puteum 7. profugus in Madian. filias Raguel, qui & Ietro, sacerdotis vrbis Madian ab iniuria pastorum defendens, oues earum adaquat. ideoque à Ietro susceptus, ducit Sephoram filiam eius vxorem, ex qua generat 2. filios Gersan & Eliezer. manensque ibi annis 40. pascit gregem. Mortuo interim Pharaone, filij Israël propter onera laborum ingemiscentes, clamant ad Deum, & exauduntur. Clamor Israel.

Genebrar. 2669.

Anno mundi 2453.

Exod. 3. Act. 7.

MOYSI octogenario oues Ietro pascenti ad montem Oreb, qui & Sinai, Deus in rubo ardente & non comburente apparens, admirantemque vocans, ait locum istum sanctum, & mittit eum in Aegyptum, vt liberet filios Israel à seruitute Aegypti, & deducat eos in terram promissionis fluentem lacte & melle. varijs autem modis se excusantem Deus instruens ac confortans, promittit se ipsi adfuturum, datque ei potestatem conuertendi virgam eius in serpentem, manum in lepram, & aquam fluminis in sanguinem; vt per signa vocationem suam probet, fidemque astruat verbis. Moyses cō stituitur dux Israëli tarum.

Exod. 4.

Moyses itaque consentiente Ietro, vnà cum vxore, & filijs repetit Aegyptum. cui in itinere in diuersorio occurrens Dominus, vult eum occidere, quòd non circuncidisset filium

Exod. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Reditus Moysis in Aegyptū.

suum: quem ilicò Sephora petra circuncidit, at viso eius sanguine indignata, relicto viro, cum pueris recedit domum. Tunc Aarō iussu Dei lętabundus it obuiam, & osculatur fratrem suum Moysen in monte Oreb, oratoris loco illi futurus: simulq; progressi in AEgyptū, congregant seniores Israël, Dei verba nunciant, populumq; signis confirmant.

Exod. 5. Accessus ad Pharaonem.

Hinc aggressi Pharaonem, aiunt Deum Israël ipsi mandare vt dimittat populum suum, vt eat iter triduii in desertum, ibique sacrificet Deo suo. quod Pharao abnuens, grauioribus operibus opprimit Israëlitas, negatis paleis ad conficiendos lateres, auctis & flagris verberibusque. Quapropter cùm Moyses, & Aaron à populo Israël incusarentur, quòd fatere fecissent eos coram Pharaone; eademque Moyses Deo conquereretur; consolatur Deus per Moysen Israëlitas futura liberatione, ac promissione terræ Chanaan.

Aggrauatio Israel.

Exod. 6.

Anno mundi 2453.

Genebrar. 2669. Exod. 7. 2. Accessus ad Pharaonem.

MOYSES octogenarius, & Aaron annorum 83. Dei mandato iterum ingressi ad Pharaonem, requirunt Israël dimitti; & in testimonium quòd à Deo essent missi, Aaron coram Pharaone virgam proijcit, eamq; conuertit in serpentem, quod cū Iannes & Mambres magi Pharaonis Diaboli virtute & arte suis incantationibus etiam facerent, virga Aaron deuorat virgas eorum, induratusq; Pharao renuit dimittere populum. Quo obstinato permanente, Deus per Moysen, & Aaron in vrbe campoque Taneos mense Februario percutit vniuersam Aegyptum (terra Gessen & Israelitis semper exemptis) hisce plagis.

2. Tim. 3.

Psalm. 77. Plagæ Aegypti.

Exod. 7.

Primò, aquam fluminis virga percussam, cæterasque Aegypti vertit in sanguinem per dies septem, vnde pisces moriuntur: cumque magi Aegypti similiter facerent, obduratus Pharao nondum exire permittit.

Sanguis.

Exod. 8. Ranæ.

Secundò, ranas ex aqua producit, ijsque totam AEgyptum, domum lectumq; Pharaonis opplet ac infestat: idem faciunt magi Pharaonis. pro quarum tamen ablatione Pharao accersito Moyse & Aaron promittit Israel dimittere; sed ranis ad preces Moysi ablatis, non stat promissis.

Exod. 8. Culices.

Tertiò, è puluere terræ cyniphes & pediculi emergunt, ac homines iumentaque affligunt. quod cùm magi suis præstigijs efficere non possent, confitentur Dei digito & virtute ista fieri. at Pharao contumax, necdum dimittit populum.

Exod. 8. Muscæ.

Quartò, omne genus muscarum & bestiarum noxiarum AEgyptum replet, mordet, vexatque. quapropter Pharao proponit Moysi vt in AEgypto sacrificet, iterumq; pollicetur se Israel dimissurum. at oratione Moysi remota plaga, necdum facit.

Exod. 9. Pestis.

Quintò, peste cuncta pecora AEgypti in campis existentia prosternit. eoq; adhuc pertinaci,

Exod. 9. Vlcera.

Sextò, è cinere camini per Moysen in cælum sparso, vlcera vrentia & turgentia hominibus, ac iumentis immittit: & non poterant magi stare coram Moyse propter vlcera sua, Pharaone adhuc obstinato,

Exod. 9. Grando.

Septimò, grandine, tonitruo, fulgureque horribili, homines, pecora, arbores, herbasque, in agris existentia, percutit ac destruit. ob quæ Pharao peccatum suum agnoscens, confitetur Deum esse iustum, se autem & populum suum, impios; rursumque promittit se dimissurum Israelitas. precibus verò Moysi cessante plaga, idem denegat.

Exod. 10. Locustæ.

Octauo, per ventum orientalem innumerabiles adducit locustas, quæ residuos arborum fructus ac herbas terræ deuorant, & absumunt penitus, hominesque cruciant. Vnde Pharao concedit vt soli viri eant, seq; peccasse faterur. sed locustis per Moysen vento occidentali in mare rubrum ablatis, denuò induratur.

Exod. 10. Sap. 18. Tenebræ. Exod. 11.

Nonò, triduanas tenebras densas ac palpabiles vniuersæ Aegypto infert, Israelitis luce gaudētibus. ob quas Pharao necdum vult Israelem dimittere, nisi pecudibus eorum retētis, Moysiq; mortē minatur: cui vicissim Moyses denunciat decimam plagam infligēdam, cædem primogenitorum AEgypti.

Anno mundi 2453.

Exod. 12. Institutio Paschæ.

DIE primo mensis primi, nempe Martij, Deus mandat edocetq; Moysen & Aarō ritum celebrandi agnum Paschalem; quem Moyses mox senioribus Israel diuulgat.

Exod. 12. Electio agni. Exod. 3. 11. 12. Sap. 10. Spoliatio Aegypti. Mansio I.

Itaq; die decimo Martij prouidet sibi vnaquæq; familia agnum masculum, anniculū, immaculatum & perfectum; eumq; seruant vsq; ad 14. diem mensis huius. ac Dei iussu postulant commodato ab Aegyptijs vasa aurea & argentea, vestesq; plurimas; mercedem laborum suorum, & conuenientes simul ad vrbem Rameſſen, parati expectant tempus celebrandi pascha.

Exod. 12. 1. Cor. 5. Esus agni paschalis.

Die decimaquarta Martij ad vesperam, in sua quisq; domo agnum paschalē totum assum igni immolant, comeduntq; cum panibus azymis & lactucis agrestibus, stantes, præcincti lumbis, calceati, festinanter, tenētes baculos in manibus; os eius nullum confringūt, reliquias igne comburunt; ipsiusq; sanguine postes & superliminare domorum fasciculo hysopi aspergunt.

Ioan. 19.

Exod. 12. Sap. 18. Cædes primogenitorum.

Media nocte transiens Angelus Domini, occidit omne primogenitum Aegyptiorum tam hominum quàm pecorum, domos autē Israelitarum sanguine agni signatas, illæsas præterit, cunctosq; deos Aegypti cōterit. Vnde cùm ingens clamor exoriretur, Pharao vocatis Moyse & Aaron nocte, orat vt velociter exeant cū suis omnibus, ipsiq; benedicant.

Exo 12. 13. Num 33. Psal. 104. Exitus Israël de Aegypto.

Die decimaquinta Martij summo diluculo, eunt de Rameſſe sexcenta milia virorum, armati & sani oēs, vnà cum mulieribus & paruulis, vulgoq; promiscuo aliarum nationum innumerabili, & pecoribus multis nimis, deferentes secum spolia AEgypti, & ossa Ioseph, atq; farinam consperſam: simulq; egrediuntur AEgypto per viam deserti, videntibus Aegyptijs, & sepeliētibus primogenitos suos. post-

Exod. 12. Galat. 3. Iosevh. 2. antiq. 13. Euseb. in Chron.

postquam habitassent in Aegypto annos 430. qui anni computandi sunt ab anno 75. Abrahæ, quando propter famem cæpit peregrinari in Aegypto; post migrationem verò, Iacob in Aegyptum anno 215.

Not. Supra ex Genebrardo retulimus ab ingressu Iacob computandos esse: alij computant ab Isaac, alij aliter.

2. Exo. 12. 15. Sanctio Paschæ.

Egressi tendunt tabernacula in Socoth, vbi Dominus præcipit in memoriam liberationis ab Aegypto quotannis eodem die celebrari festum Paschæ, & 7. dies Azymorum: omneq; primogenitum filiorum Israel, tam hominū, quàm pecorum ipsi sanctificari.

3. Exod. 12. Psal. 77 104. Sap. 10. 18. 19. 1. Cor. 10. Columna nubis & ignis. Genebrar. 2669. aut 2670.

Progressi castrametantur in Etham: hîc cæpit adesse eis columna nubis per diem, & ignis per noctem: quæ deinceps interdiu super eos expansa, obumbrat & protegit eos ab æstu Solis: ac tota nocte lucens, illuminat eos: quotiescunq; autem migrandum est aliò, ceu dux eos præcedens, ignotæ viæ iter ostendit.

Anno Mundi 2453.

4. Exod. 14.

INDE castra ponunt iuxta Phihahiroth ad mare rubrum. Tunc Pharao cum suis principibus, equitibus, sexcentis curribus, delectissimoq; totius Aegypti exercitu insequitur Israelitas: qui conspecto à tergo hoste, seq; ab vtroque latere præaltis rupibus, & à fronte mari conclusos, trepidant murmurantq;, forsitā non fuisse sepulchra in Aegypto, vt in deserto occiderentur: at Moyses promittit eis salutem à Deo: ipsoque clamante ad Deum, tollēs se Angelus Domini cū columna nubis, collocat se medium inter castra Aegyptiorū, & Israel, Israelitis noctem illuminans, Aegyptijs verò tenebras condensans. Tum Moyse virga sua aquas percutiente, eæ sese diuidentes, & vtrinque instar muri coagulantes, viam aperiunt Israelitis: qui primo diluculo transeunt per medium sicci maris, die 19. Martij, eoque Dominico. Pharaone autem cū suis eos subsequēte, mox ictu virgæ Moysi, aquæ confluētes, Aegyptios omnes ad vnū inuoluunt, submerguntque, quos mortuos ad littus adnatātes, Israelitæ armis ac vestibus spoliant: lætiq; Maria præcinente, gratias Deo cū cantu, tympanis & choris peragunt.

Transitus maris rubri.

Aug. ser. de temp. 153. & 251. Sap. 10. Exod. 15.

Hinc procedentes per desertum Sur, tribus diebus non inueniunt aquam: veniuntque ad fontem Mara: cuius aquas amaras, ideoq; impotabiles, populo ob sitim murmurante, Moyses, iniecto in eas ligno, dulces ac potabiles facit: populumque ad obedientiam Dei hortatur.

Exod. 15. Iudit. 5.

5. Aquæ amaræ dulcescunt.

Progressi in Elim, reperiunt 12. fontes aquarum, & 70. palmas: ibique castrametantur.

6. Exod. 15. 12. fontes.

Exin figunt tentoria, iuxta mare rubrum. Inde veniūt in desertum Sin, die 15. Aprilis, vbi consperſa farina deficiente, murmurantes contra Moysen & Aaron pro cibo, optant sibi mortem, Aegyptiq; seruitium cum saturitate ventris. Quibus apparet gloria Domini in nube: & vesperi pluit coturnices, ijsque castra cooperit.

7. Num. 33.

8. Exod. 16. Coturnices.

Anno Mundi 2453.

Genebrar. 2670. Exod. 16. Aug ser. de temp. 251. Psalm. 79. Ioan 6. Manna Pluit.

SEQVENTI die, eoque Dominico, mane pluit eis Dominus de cælo aëreo māna circum castra in modum pruinæ: quod deinceps in deserto per annos 40. quotidie (præterquā sabbatis) mane simul cum rore recens decidit: edoctiq; colligunt ex eo indies singuli mēsuram gomor, quæ vnicuiq; sufficit ad vescēdum, die autem sexto, duplum; septimo sabbatizant: qui multum colligit, huic nihil superest; qui paulum, is nihil minus habet. Sole verò incalescēte, liquefit; ad ignem, indurescit; reseruatum vsque mane, putrescit, sabbatis excepti. Species eius, vt semen coriādri album: sapor eius, vt similæ cū melle generaliter omnibus: at malis, vt panis oleati, porrò pijs omne delectamentū exhibet, eisque pro voto sapit, quod quisque appetit. Dei autem præcepto, Aaron gomor impletum manna, reponit in vrna aurea in arca & tabernaculo corā Domino conseruandum posteris in memoriam.

2 Cor. 8. Manna quale. Exod. 6. Num. 11. Sap. 16. Manna seruatur. Hebr. 9.

Transeuntes desertum Sin, veniuntin Daphca, inde in Alus, deinde in Raphidim, vbi sitiens populus, præ aquæ penuria murmurat vsque ad lapides: tum Moyse sua virga petrā Oreb percutiente, erumpit & fluit eis fons & flumen aquarum.

Num. 33. 9. 10. 11. Aqua è petra.

Hic occurrens Amalec, oppugnat castra Israël: cum quo Iosue confligens, Moyse in mōte eleuatis manibus orāte, vincit Israël: demissis orantis manibus, vincitur: vnde cùm Aaron & Hur vir Mariæ sororis Moysi, lassas Moysi manus sustentaret, Israël Amalecitas prosternit ac fugat. Itaque iussu Dei, Moyses scribit Amalecitas in posterum delendos, ibique altare Domino ædificat.

Exod. 17. 1. Cor. 10. Psalm. 77. Exod. 17. Deut. 25. Debellatio Amalec.

Sub hæc Ietro socer Moysi adducens secum Sephoram vxorem Moysi, & duos filios eius, venit ad Moysen iuxta montem Oreb: & audita ab eo mirabili liberatione Israël, lætus Deo benedicit atque sacrificat. Postridie vidēs Moysen litium multitudine à populo obrui, dat ei consilium, vt substituat iudices ordinarios; qui minora iudicent, grauiora ad Moysen referant: cui parēs Moyses constituit millenarios tribunos: centuriones, quinquagenarios, & decanos. Ietro autem relicto ibi Obab filio suo, reuertitur in terram suam.

Exod. 18. Deut. 1. Institutio magistra. tus.

Progressi parum Israëlitæ, die primo Maij castra figunt ad montem Sinai: Moyses autem ascendit montem: tum Deus Israëlem in populum peculiarem sibi deligit & adoptat: cui populus obedientiam pollicetur: quem Deus iubet sanctificari, & paratum esse in diem tertium, se enim descensurum in mōtem Sinai, ideoque montem non tangant, ne pereant. Itaque populus lauat, vestimenta sua, ab vxorum coitu abstinet, terminosque ponit per circuitum montis, ne quis transcendat.

12.

Exod. 19. Sanctificatio populi Israel. Fœdus Israel cum Deo.

Anno Mundi 2453.

Genebrar. 2670. Exod. 19.

DIE tertio Maij illucescente, qui erat quinquagesimus ab exitu de Aegypto, an. 430. post primā promissionem Abrahæ factā, ecce

Galat. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

manè cęperunt magis ac magis sonare tonitrua, micare fulgura, clangere buccinæ, lampades ardere, descenditq; Deus terribili cum sonitu, in igne ac nube, super verticem montis Sinai, & vocato Moyse in montis cacumẽ, populo ad radices eius stante, loquens è medio ignis, hæc decem præcipit.

Exod.20 Deut.5. Promulgatio decalogi.

1. Se Deum vnum colant, idolis reiectis.
2. Suum nomen in vanum ne assumant.
3. Sabbata sanctificent.
4. Parentes honorent.
5. Non occidant.
6. Non mœchentur.
7. Non furentur.
8. Falsè ne testentur.
9. Non concupiscant proximi vxorem.
10. Nec rem eius quamcunque.

Populus autem Dei vocem ignemq́ue non ferens, maximo timore perterritus, ait Moysi: Non loquatur vltrà nobis Dominus, ne moriamur; tu magis accede, & audi omnia, quæ Deus dicet tibi: & loquere tu nobis, & audiemus, & faciemus ea. Quod approbans Dominus, ait Moysi: Benè omnia sunt locuti, Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui, & ponam verba mea in ore eius, & loquetur eis, qui eum audire noluerit, ego vltror existam: hoc dicto, reuertuntur in tentoria sua.

Deut.18. Christus promittitur.

Exod.20. 21.22.23. Præcepta iudicialia.

Tunc Moysen ad caliginem, in qua erat Deus, ingressum, edocet Dominus altare sibi erigendum, & holocausta offerenda. Item præcepta quædã iudicialia, quo ad emptitios seruos, homicidia, parentum maledicta, pœnam talionis, damnum illatum; furtum, stuprum, idololatriam, vsuram, decimas. Item de sabbato, & tribus solennitatibus anni, deq; Angelo in ducem itineris præmittendo, ac præmijs seruantium præcepta, &c.

Exod.24. Fœdus Israel cum Deo.

Descendens Moyses, ea omnia populo refert; qui voce vna obseruantiam eorum promittit: eodemque die scribit Moyses eadem in libro.

Exod.24. Vetus testamẽtum sanguine dedicatur *Hebr.9.*

Postero die mane, Moyses ædificato altari ad radices mõtis Sinai, 12. vitulos offert holocausta Deo: in de sumens librum, legit omnia præcepta legis, audiente populo: populus omnia se facturum profitetur: in cuius confirmationem Moyses sanguine vitulorum aspergit ipsum librum, & populum vniuersum, dicens: hic est sanguis fœderis, quod pepegit Dominus vobiscum.

Exod.24. Visio Dei.

Tum Moyses & Aaron, Nadab & Abiu, & 70. seniores Israël ascendunt aliquantulum in montem, ibi vident Deum Israël, adorant, comedunt & bibunt.

Exod.24. Ieiunium Moysis quadragenarium.

Sequenti die, cæteris ad populum remissis, Moyses cum solo Iosue conscendit ad altiora montis, tunc apparens gloria Domini in nube, quæ suprà, vt ignis ardebat, operit montẽ hoc in loco Iosue per 40. dies dulciter quieuisse creditur, atque hoc die, quinto Maij, cœpit Moyses ieiunare, absque cibo & potu 40. diebus, & 40. noctibus.

Deut 6.

Anno Mundi 2453.

Exod.24. 25.26.27 28.29.30. 31. Forma tabernaculi Moysi omodus consecrandi, & ornandi sacerdotes, ritusq; sacrificandi: ad quorum omnium cõstructionem diuinitùs deputantur Beseleel & Ooli ab artifices: tandemque in fine 40. diebus ibidem accipit Moyses à Domino duas tabulas lapideas, factas à Deo, continentes decem præcepta, inscripta digito Dei.

SEPTIMO autem die solus Moyses euocatus in montis cacumen, ingreditur medium nubis, manensq; inibi cum Deo, instruitur de donis offerẽdis in structuram tabernaculi: ipsiq; demonstratur exẽplar constituendi tabernaculi, arcæ, altarium, mensæ, candelabri, & cunctorum ad ipsa pertinentium. Item

Deut.9. Tabulæ lægis.

Exod.32. Adoratio Vituli aurei.

Die 14. Iunij, videns populus, quòd tardaret Moyses descedere de monte, postulant ab Aaron Deos sibi fieri: qui accipiens inaures ipsorum aureas, conflat ex eis vitulum: quem mox Israëlitę pro Deo liberatore suo adortã, & erecto altari, die sequenti solenniter ei hostias immolant, lætiq́ue sedentes edunt & bibunt, ac surgentes ludunt, choreas ducunt, & cantant.

Act.7.

Exod.31. Deut.9. Moyses Deum placat.

Tunc ait Dominus Moysi, descende citò, quia peccauit populus tuus, adorantes vitulũ conflatilem. Rursumq;, Cerno, inquit, quod populus iste duræ ceruicis sit, dimitte me vt deleam eos, & constituam te super gentem maiorem hac: at Moyses Dominum pro Israël orat, iratumq́ue placans, eius vindictam auertit.

Exod.32. Deut.9. Contritio Vituli aurei.

Hinc descendens cum 2. tabulis in manu sua venit ad Iosue; qui ait, vox belli auditur in castris: respondet Moyses, non est clamor belligerantium, sed vocem cantantium audio. Inde veniens Moyses ad castra, videt vitulum & choros, iratusq; proijcit tabulas & confringit eas ad radicem montis; arripienſque vitulum comburit igni, & comminuit in puluerem, quem spargit in torrẽtem, & potat ex eo populum: mox Aaronem obiurgat, Leuitas ad se congregat, ac per eos occidit die illo ex idololatris tria millia virorum.

Exod.32. Moyses Dei iram sedat. *Deut.9.*

Postridie dicit residuis, peccastis peccatum maximum: ascendam ad Dominum, si quomodo quiuero eum deprecari pro scelere vestro. Itaque decima sexta Iunij rursum ascendit in montem, procidit q; ante Dominum, sicut prius 40. dies nocteſque ieiunans, & orans ne deleret populum suum, sed remittat eis hanc noxam; si non, deleat se de libro vitæ. Placatus tandem Deus, respondet; qui peccat, delebi-

delebitur: tu autem vade, & duc populum istum in terrã promissam, Angelus meus præcedet te.

Anno Mundi 2453.

Exod.33. Luctus Israël.

DESCENDIT autem Moyses die 26. Iulij, & ait: Hæc dicit Dominus, populus duræ ciruicis es, semel descendam in medio tui, & delebo te. Iam nunc depone ornatũ tuum. Quæ audiens populus, lugent, deponunt ornamenta sua, simul & tapetia, quæ suspenderant circa montem: tollens quoque Moyses paruum tabernaculum, tendit procul à castris, ibiq́ue lites populi iudicat: vbi columna nubis tabernaculo astare à cunctis visitur. Loquebatur autem Deus Moysi facie ad faciem, vt homo cum amico suo.

Exod.33. Deus benignè loquitur Moysi.

Die vltima Iulij, dicit Moyses ad Dominum: Si inueni gratiam, ostende mihi faciem tuam. Respondet: facies mea præcedet te. Ait: Nisi tu ipse præcedas, ne educas nos hinc. Respondet: quod locutus es, faciam: inuenisti enim gratiam coram me, & noui te ex nomine. Qui ait: Ostende mihi gloriam tuam. Respondet: Non videbit me homo, & viuet: tu autem stabis in petra, cumq́ue transibit gloria mea, videbis posteriora mea. Præcide tibi duas tabulas lapideas, instar priorum, & esto paratus manè, vt ascendas in verticem montis. nullus ascendat tecum.

Exod.34. Restauratio tabularum. *Exod.34. Deut.19.* Moyses cũ Deo 40. dies & noctes.

Igitur die prima Augusti, Moyses iam tertia vice ascendit in montem Sinai, portans secum nouas tabulas, & manet ibi in nube cum Domino 40. diebus & 40. noctibus ieiunans & orans, videt gloriam Dei transeuntẽ, eumq́ue pronus adorans, ait: Dominator Domine, obsecro, vt gradiaris nobiscum, vt auferas peccata nostra, nosq́ue possideas. Dominus promittit se ducturum eos in terram Chanaan; ideoq́ue relicta gentium societate, & idololatria, sibi Deo soli seruiant, suamq́; legem & festa seruent.

Exod.34. Deut.10

Die decima Septembris ieiunium Moysi completum est, pleneq́; reconciliatus Deus, denuò scribit in tabulas decem præcepta, & dat Moysi. Et descendit Moyses de monte, ferens tabulas, ex Dei consortio facie adeò radians, vt filij Israel non possent oculos intendere in vultum eius: vnde Moyses velamine obtegit faciem suam, & ita loquens, quæ Dominus in monte præceperat, populo annunciat.

2.Cor.3. Moyses facie splendet.

Anno Mundi 2453.

Exod.35.

VNDECIMA Septembris, ait Moyses, quòd Dominus præcepisset, vt omnis volũtarius offerret in opus tabernaculi; aurum, argentum, æs, hyacinthum, purpuram, coccum bis tinctum, byssum, pilos caprarum, pelles arietum rubricatas, & hyacinthinas, ligna sethim, oleum pro luminaribus, aromata, thymiamata, lapides onychinos, & gemmas. Statimq́; omnis populus, tam viri, quàm mulieres deuota promptitudine offerunt auri 29. talenta & 730. siclos, argẽti centum talenta, & 1775. siclos, æris 72. millia talenta, & 400. siclos, cæterorumq́; donorum tantam vim, vt Moyses prẽconis voce proclamari fecerit, cessarent offerre, non esse opus pluribus.

Oblatio populi Israel. *Exod.38.* *Exod.36.*

Exod.36.37 38.39.

Mox Beseleel & Ooliab, alijq́ue artifices cœperunt construere tabernaculum, instar templi portatilis, ex basibus, columnis, tabulis & cortinis, cõrectum pilis caprarum. Item arcam de lignis sethim imputribilibus, intus & foris deauratam laminis aureis, & desuper eam propiciatorium aureum, & duos Cherubim aureos. Item altare thymiamatis, aureis similiter laminis vndique coopertum: & mẽsam propositionis inauratam; candelabrumq́ue aureum, cum septem lucernis. Insuper altare holocausti æreum, cum labro, id est, lauacro æneo, vasisq́ue diuersis; atque ornamẽtis pontificalibus, & sacerdoralibus. Cunctaq́; iuxta exemplar, quod Moysi in monte demõstratum est, intra menses sex ritè perfecta, Moysi benedicenda offerunt.

Constructio tabernaculi.

Genebrar. 2671. Exod.40. Deut.10.

Anno Mundi 2454.

Exod.40. Num.9. Dedicatio tabernaculi.

ANNO secundo exitus de Aegypto die prima Martij, Dei hortatu Moyses erigit tabernaculum, infert arcam, inq́ue ea ponit tabulas decalogi, altaria, mensam, candelabrum, & reliqua suo quæq; loco collocat: ipsumq́ue tabernaculum cum altaribus & vasis oleo vngit, consecrat, & sanctificat. Et ecce nubes desuper operit tabernaculum, idq́ue gloria Domini implet. Nec deinceps nubes interdiu, & ignis noctu à tabernãculo recedit, nisi cùm proficiscẽdum est: tunc nube procedente, subsequuntur Israelitæ; rursum consistente, manent & illi in eodem loco.

Leuit.8. Consecratio Aaron. *Num.3.*

Eodem die Moyses Aaronem aqua lauat, induit ornamentis pontificalibus, atque in primum, iuxta legem, Pontificem oleo vngit. Filios quoque eius vestit tunicis lineis, & in sacerdotes vngit & consecrat: ac omnes varijs oblationibus expiat & sanctificat: iubetq́ue simul permanere in tabernaculo dies noctesq; septem.

Num.7. Oblatio principum. *Num.7.*

Eodem die cœperunt & principes 12. tribuum Israel, singuli succeſsiuè per 12. dies offerre dona in vsum tabernaculi.

Leuit.1.2.3. 4.5.6.7. Legislatio de oblationibus.

Posthæc loquens Deus Moysi in tabernaculo de propiciatorio, quo erat super arcam inter duos Cherubin, varios eum edocet ritus offerẽdi armenta, pecora, aues, similam, thus, panes: addito in omnibus sale, nusquam autem fermento, nec melle: Modum item offerendi hostias pacificas pro sacerdotibus, principibus, populo: pro impetratione beneficiorum, pro expiatione peccatorum: leges etiam holocausti, ignis perpetui, singulorum sacrificiorum, &c. adipem & sanguinem comedi prohibet.

Anno Mundi 2445.

Leuit.9. Prima oblatio Aaro.

OCTAVA die Martij Aaron primitias sacrificiorum suorum pro se & populo Deo offert, populoq́ue benedicit: & ecce gloria Domini apparet omni populo, & egressus ignis à Domino, deuorat holocaustum. Ignẽ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Leuit.6. aurem hũc cælitus demissum, in altare nutriebant quotidie sacerdotes lignorum appositione, vsq; ad captiuitatem Babylonicam: tũc per sacerdotes reconditus in puteum siccum & post 70. ann. à Neemia sacerdote quæsitus, non ignis inuentus est, sed aqua crassa, quæ orante Neemia rursum Diuinitus est accensa.

Ignis perpetuus. *2. Mach.1.*

Eodem die Nadab & Abiu filij Aaron, obferunt ignem alienum: egressusq; ignis à Domino, comburit eos, sed vestes eorũ non sunt adustæ, cum quibus extra castra sepeliuntur. atque vinum deinceps sacerdotibus tabernaculum ingressuris, interdicitur.

Leuit.10. Cõbustio Nadab & Abiu.

Perdocet inde Deus Moysen & Aaron, vt sancti sint filij Israel, quia sanctus est ipse Dominus Deus eorum. Itaque vt vitent omnem corporis & mentis immunditiem, inque vnius Dei cultu & sanctitate confirmetur, tradit quæ sint animalia munda, & ad esum licita, & quæ immunda & illicita. Legem etiam purgandi puerperam, lepram, virum seminifluum, mulierem sanguifluam, & expiandi sactuariam. Item non offerendum dæmonibus nec idõlis, magos & hariolos non consulendos, blasphemiam, periuria, parentum maledicta, homicidia, adulteria, coniugia illegitima, varios coitus turpes, furta, iniustitiam, vsuram, mendacia, ac alia gentium opera fugienda: neminique nocendum. Verùm sibi soli Deo, vno in loco, præfixis temporibus, præscriptis victimis, & cæremonijs sacrificandum. Iuge sacrificium, nempe agnum anniculum immaculatum quotidie mane, & alterũ vespere immolandum, in memoriam æternæ beatitudinis diuinæ. Sabbatum qualibet hebdomada obseruandum, in memoriam creationis rerum. Neomeniam siue calendas prima die cuiuslibet mensis, in memoriam gubernationis rerum.

Leuit.11. 12.13.14. 15.16. Præcepta ad vitandã immunditiam.

Leuit.17. 18.19.20. 21.22.

Leuit.23. Num.28. Præcepta ad firmandam iustitiam.

Celebranda etiam quotannis festa hæc solennia: Paschæ, die 15. Martij, & azymos dies 7. in memoriam redemptionis ab Aegyptia seruitute: & altero die Paschæ offerendum Deo manipulum spicarũ in primitias messis.

Leuit. 23. Nume. 28. & 29. Festa veteris legis. Pascha. Pentecoste

Pentecostes, quinquagesimo à Pascha die, in memoriam promulgatæ legis in monte Sinai: cuius crastino die offerendum Deo duos panes, primitias nouarum frugum.

Tubarum.

Tubarum, die prima Septembris, in memoriam liberationis Isaac ab immolatione: & ideò die illa clangendum cornibus pecorum, quia aries immolatus, pro eo cornibus inter vepres hærebat. Expiationis siue propitiationis, decima Septembris, tota die ista iciunãdum, & sese affligendum, in memoriam recõciliati Dei propter adoratum vitulum aureũ: tum etiam, vt propicietur eis Deus.

Expiationis.

Scenopegiæ, hoc est, tabernaculorum, decima quinta Septembris, continuandum diebus septem, ijsq; habitandum in tabernaculis, in memoriam, quòd in tentorijs habitassent in deserto. Septima autem die gerendum in manibus ramos palmarum, in signum quòd introducti essent in terram florentissimam. Octaua verò die, quæ est 22. Septemb. obseruãdum festum cœtus, & collectæ. inque illo colligẽdum à singulis, tam pauperibus, quàm diuitibus dimidium sicli, pro templi fabrica & sacrificijs. Præter hæc septimo quoque anno celebrandum sabbatum terræ, annumque remissionis, eoque anno non colẽdum terram, non serendum, aut metendum, nec vindemiandum, sed omnia suapte sponte nascentia fore communia quibuslibet: debita à nullo fratre eo anno exigenda, mutuum pauperibus suæ gentis commodatum remittendum, Hebræos seruos ancillasque manumittẽdos.

Scenopegiæ.

Palmarũ.

Collecta.

Exod.30.

Leuit.25. Deut.15. Sabbatum terræ.

Quinquagesimo quoque anno celebrandum annum iubileum, & remissionis: terram non colendum, seminandum, metendum, aut vindemiandum, debita cuncta fratribus suis remittenda, vnicuique pristinam possessionem restituendam, seruos & ancillas libertate donandos, permittendum exules redire in terram suam. Hæc, aliaque diuersa, quæ passim intermiscet, præcepta moralia, iudicialia, ac cęremonialia seruãtibus, bona omnia pollicetur, non seruantibus mala multa minatur.

Iubileus.

Leuit. 24. 25.26.27.

Inter hæc quidam in iurgio blasphemans nomen Dei, & maledicens ei, capitur & incarceratur, ac per Dei sententiam eductus extra castra, à populo lapidatur.

Leuit.24. Blasphemus.

Anno Mundi 2454.

Num.9. Pascha.

ANNO secundo exitus de Aegypto, die 14. Martij ad vesperam celebrant filij Israel Pascha iuxta legem: qui autem immundi erant, celebrant illud consensu Domini, die 14. Aprilis ad vesperam.

Num.1.

Eodem anno 1. Aprilis, Dei iussu Moyses & Aaron numerãt populum per singulas tribus, inueniuntque viros à vicesimo anno & supra aptos ad pugnam, sexcenta & tria millia, quingentos & quinquaginta. Leuitas autem à mense vno & supra, vigiti duo millia. Primogenitos verò ab vno mense & supra, viginti duo millia, & 273. inque primogenitorum locum Deus Leuitas sibi ministros assumit: reliqui 273. primogeniti numerum Leuitarum excedentes precio redimuntur.

Numerus filiorum Israel. *Num.3.*

Ordinatur & castrorum statio per gyrum tabernaculi, nempè vt Moyses & Aaron cum filijs suis figant tentoria ante tabernaculum ad Orientem: ex Leuitis autem, Caatitæ ad Meridiem, Gersonitæ ad Occidentem, Meraritæ ad Septentrionem: Tribus verò duodecim ipsos circumcingant; ad Orientem Iudas Isachar, Zabulon, ad Meridiem Ruben, Simeon, Gad: ad Occidentem Ephraim, Manasse, Beniamin: ad Aquilonem Dan, Aser, & Neptalim. Hanc castrorum dispositionem singulis deinceps mansionibus obseruarunt. In proficiscendo autem, priores sex tribus præcedebãt, hinc Leuitæ portabant tabernaculum in partes dissolutum, deinde posteriores sex tribus subsequebantur.

Numer.2. & 3. Statio castrorum Israel.

Recensentur & Leuitæ à tricesimo anno vsque ad quinquagesimum, qui ministrarent in tabernaculo: quorum numerus fuit octo millia

Num.4.

millia quingenti octoginta. Quos Aaron varijs ceremonijs & sacrificijs purificat, Deo offert, ac in ministerium sacerdotum cõsecrat. tunc ait Dominus: A vicesimoquinto anno, & supra, ministrabunt: cumque quinquagesimum ætatis annum impleuerint, seruire cessabunt.

Num.8. Consecratio Leuitarum.

Num.5. Immundi separãtur. *Num.6. 8.10.*

Posthæc Dei præcepto omnes leprosi, seminiflui, & polluti super mortuo, eiciuntur extra castra. Docerque Deus expiationem transgressionis per negligentiam, Legem primitiarum, Zelotypiæ, & Nazaræorum. Modum benedicendi populum, dispositionem candelabri & 7. lucernarum, atq; vsum duarum tubarum argentearum.

Anno mundi 2454.

Genebrar. 2671. *Num.10.* Migratio à Sinai.

EODEM anno, vicesima Aprilis, eleuatur nubes de tabernaculo. itaq; filij Israël mouent castra de monte Sinai, & comitante ipsos Obab, (à quo orti Cinæi) ordine per turmas suas proficiscuntur in desertum Pharan viã trium dierum, ibique castrametantur ad sepulchra concupiscentiæ. vbi populus ob laborem itineris murmurat contra Dominum, ideoque extrema castrorum pars ab igne cælesti comburitur. orante autem Moyse, ignis extinguitur.

13. *Num.11.* Incensio.

Num.11. Concupiscentia carnium.

Hinc populus fastidiens manna, murmurans & flens Aegyptias carnes, pisces, cucumeres, pepones, porros & cæpas concupiscit ac flagitat. ob quæ Moyses tædio affectus, conqueritur apud Deum de intolerando populi onere sibi soli impositio, optatq; se à Deo occidi. Tum Deus in nube descendẽs ad ostium tabernaculi, Moysi spiritum & onus in septuaginta seniores partitur, qui omnes prophetãt. tantumque repente coturnicum ex Aegypto aduolare facit, vt castra opplerent, & vndique circundarent itinere vnius diei: quas colligunt toto die illo, & nocte, ac die sequenti, singuli ad minus decem coros, quantum ad edẽdum in mensem integrum sufficeret, saturatoque populo vsq; ad nauseam ac vomitum, dum carnes adhuc essent inter dentes ipsorum, ira Dei occidit pingues & electos eorum, & ex populo plurimos, à quorum sepultura nomen loco inditum.

Psalm.77.

Carniuoræ puniũtur.

Num.12. 14. Maria lepra percutitur.

Inde castra metantur in Aseroth, vbi Maria & Aaron contra mitissimum Moysen murmurant propter vxorem eius Aethiopissam. quos Deus in tabernaculo increpans, Moysen commendat à fidelitate erga Dominum, cui ore ad os loquebatur. Maria lepra perfunditur, Aaron veniam precatur, Moyses pro sorore orat. quæ septem diebus extra castra separata, recipit sanitatem.

Anno mundi 2454.

Genebrar. 2671. Num 13. & 33. Deut.1.9. 15. Missio 12. exploratorum.

TRANSEVNTES deinceps vastum desertum Pharan, (quod continet iter vndecim dierum) castra figunt in Rethma & Cadesbarne. vbi cùm Deus & Moyses hortarentur Israelitas vt ascendant & possideãt terram promissam, petente populo, Dei consensu mittit Moyses duodecim principes ad explorandam terram Chanaan. qui circumita lustrataq; per quadraginta dies omni regione, in Nehelescol, id est, torrente botri, palmitẽ cum vua iam matura abscindunt, quem portantes in vecte duo viri, vnà cum malogranatis & ficis, in vbertatis signum, ad Israel afferũt & ostendunt, mense Augusto. quorum Iosue & Caleb renunciant reuera esse terram lacte & melle fluentem, ac hortantur populum vt ascendant in Chanaan: reliqui verò decem terræ detrahentes, eamque ob habitatorum gigantum, vrbiumq; munitarum potentiam, inexpugnabilem asserentes, cor populi deterrent.

Botrus. *Eccli.46. Hier. super Zac. ca.8.* Reuersio exploratorum.

Igitur omnis populus desperans, vociferatur & flet tota nocte, blasphemant Deũ, murmurant contra Moysen & Aarõ, optant se in AEgypto mortuos, volunt ducem sibi constituere, & reuerti in Aegyptum. quin & Caleb ac Iosue murmur sedare, ipsosque animare conantes, lapidare volunt. Quare iratus Deus, palam apparens super tectum tabernaculi, vult omnes simul pestilentia perdere, & Moysen constituere principem super gentem fortiorem. At Moyse ardenter, vt populo parcat, deprecante, placatus ex parte Deus, culpam quidem remittit: attamen in peccati pœnam iurat neminem eorum qui numerati fuerant, ingressurũ terram promissionis, præter Iosue & Caleb: sed cæteros omnes in deserto vagaturos per annos quadraginta, inque eo morituros: cadaueribus autem ipsorum ibi consumptis, filios eorum possessuros terram promissam. cras, inquit, mouete castra, & reuertimini in desertum per viam maris rubri. Mox decem exploratores percussi à Deo, moriuntur, populusque luget valdè.

Num.14. Deut.1. Desperatio populi Israel.

Hebr.3.

Condemnatio populi Israel.

Postridie Israëlitæ volentes inhibente Deo ac Moyse armis inuadere terram Chanaan: ab Amalecitis, & Chananæis cæduntur, ac persecutione in turpem fugam acti in tabernaculum confugerunt.

Num.14. Deut 1. Præsumptio Israel. *Deut.2.*

Anno mundi 2454.

Num.32. Israel vagatur in deserto 40 ãnis. *Deut. 8.29. Nehe 9. Num.33.*

RETROVERSI ergo Israelitæ, deinceps vagantur in deserto annis triginta octo. quibus si addas annum primum & vltimum, fiunt anni quadraginta. quo tempore nec manna defecit, nec vestimenta aut calceamenta eorum detrita sunt. primumq; castra metãtur in Remmonphares. inde in Lebna. deinde in Ressa, hinc in Ceelata. dehinc in monte Sepher. Posthæc in Arada. inde in Maceloth. dein in Thaath. hinc in Thare. dehinc in Methca. Postea in Esmona. deinde in Moseroth. inde in Beneiacan. hinc in more Gadgad. dehinc in Ierebata. dein in Hebrona. deinde in Asiongaber. Interea temporis & loci hæc infra scripta gesta sunt.

16.17. 18.19. 20.21 22.23 24.25 26.27 28.29 30.31.

Docentur quæ sacrificia terram promissionis ingressi offerre debeant. Fimbrias etiam hyacinthinas per quatuor angulos palliorũ portare iubentur; vt ijs conspectis, præceptorum Dei recordentur.

32. *Num.15.* Habitus Iudæorum. *Deut.22. Matth.23.*

Qui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Num.15. Transgressor sabbati.

Quidam in deserto ligna colligens sabbato, ob hoc incarceratur: ac Dei voce condemnatus, extra castra lapidatur.

Num.16. Rebellio Core.

Core, Dathan, & Abiron, aliiq; 250. primates Israël consurgentes in Moysen & Aaron, eorumq; principatum ambientes, ac sibi vendicare quærentes, obijciunt eos iniquè dominium vsurpare in populum Dei. Quos Moyses increpans, manè, inquit, notum faciet Dominus quem elegerit. Cùm itaq; manè vtraq; pars separatim suffitum adoleret Deo ad ostium tabernaculi, apparet cunctis gloria Domini, & in signum vt sciant quòd ipse Deus misisset Moysen ad gubernandum populum suum, confestim terra aperiente os suum, Core, Dathan & Abiron cum tabernaculis ac suis omnibus deglutiuntur, descenduntq; viui in infernum. sed & ignis egressus à Domino, comburit 250. eorum socios, quorum thuribula ærea iussu Dei in facti memoriam altari affiguntur.

Punitio rebellionis.

Num.16. Rebellio totius populi.

Postero die omnis multitudo Israël clamitat contra Moysen & Aaron, quòd ipsi interfecissent populum Dei, mouentq; contra eos seditionem ac tumultum. quapropter Moyses & Aaron cõfugiunt in tabernaculum, ibiq; orant. quod nubes operit, moxq; plaga Dei desæuiens in populum, incendio consumit ex eis 14. millia & septingentos. hortatu autem Moysi currẽs Aaron in medium multitudinis, stansq; cum thuribulo inter mortuos & viuentes, suis precibus grassantem Dei plagam restringit.

Vltio rebellionis. *Sap.18.*

Num.17. Virga Aaron floret.

Hinc Dei monitu accipiens Moyses à principibus tribuum 12. virgas tribuum nominibus inscriptas, ponit eas in tabernaculo corã Domino, vt per signum germinationis ostenderet Deus, quem elegerit in sacerdotem. Postridie inuenitur virga Aaron germinasse, ac protulisse flores & amydalas. quæ Dei iussu in perpetuam rei memoriam custodienda, in tabernaculo in arca reponitur.

Hebr.9.

Num.18. Merces ministrorum templi.

Tradit inde Deus officia sacerdotum & Leuitarum: ac pro ministerio sacerdotibus primitias & oblationes, Leuitis autem decimas in hæreditatem iure perpetuo assignat; qui earum decimam rursum dent Aaroni summo sacerdoti.

Num 19. Heb.13.& 9. Aqua lustralis.

Vaccam deinde rufam immaculatam extra castra in holocaustum comburi iubet, & ex cinere eius fieri aquam expiationis, cuius aspersione immundi mundentur.

Anno mundi 2492.

Genebrar. 2709. Num.20. Mariæ mors.

ANNO quadragesimo ab exitu de AEgypto mense Martio, venit Israël in desertum Zin in Cades, vbi Maria moritur & sepelitur die 10. Martij, secundum Iosephum.

33.

Num.20. Aquæ contradictionis. *Sap.11. Psal.104. 1.Cor.10.*

Hic rursus ob aquæ defectum exorto populi contra Moysen & Aaron clamore ac rebellione, hi proni orant in tabernaculo, ac Dei præcepto Moyses bis virga percutit petram altissimam, quæ ad secundum ictum effundit aquas largissimas, bibitq; populus & iumenta eorum. & quia Moyses & Aaron nõ crediderant Deo, idcirco audiunt ab eo non introducturos se populum Israël in terram promissionis.

Num. 20. Transitus Edom negatur.

Inde mittens Moyses legatos ad Regem Edom, petit Israëli transitum per terram eius: quem Rex denegat.

Anno mundi 2492.

Deut.2. Num.20.

ATT Israël Dei mãdato à consanguineorũ suorũ bello abstinẽs, digressus castrametatur ad montem Hor. Moyses & Aaron iussu Dei ascendunt montem, vbi Moyses exuit Aaron vestibus pontificalibus, ac eis induit Eleazarum filium eius, moriturq; ibi Aaron anno 40. exitus de Aegypto, die prima Iulij, cùm esset 123. annorum, & flet eum populus 30. diebus.

34. Aaroni succedit Eleazar.

Num.33.

Posthæc Chananæus rex Arad pugnat contra Israël, prædamq; abducit. at Israël voto Deo facto, Chananæum interficit, vrbesq; eius subuertit.

Num.21. Rex Arad vincitur.

Hinc circumeuntes terram Edom montemq; Seir diebus multis, castrametantur in Salmona, deinde in Phunon. vbi populus denuò murmurat contra Deum & Moysen ob itineris tædium, ac manna fastidit. quamobrem immittit eis Dominus serpentes ignitos, quorum afflatu & morsibus multi moriũtur, multiq; vulnerati peccatum confitentur. pro quibus Moyses orans, Dei iussu serpentẽ æneum in pertica suspendit, quem cùm vulnerati aspicerent, sanantur.

Num.21. & 33. Deut.2.8. 35.36. Serpens æneus erigitur. *Sap.16. Ioan.3.*

Progressi figunt tentoria in Oboth. hinc in Ieabarim. inde transeuntes torrẽtem Zareth, castrametantur in Dibon-gad deinde in Helmon-deblathaim. dehinc miraculosè transgressi torrentem Arnõ, castra ponunt ad montes Abarim.

Num 21. & 33. 37.38. 39.40 *Psalm.113.* 41.

Anno mundi 2492.

Num.21. Deut.2. Iudic.11.

INTER hæc missis Israël nuncijs ad Seon regem Amorræorum, qui habitabat in Esebon, poscit vt transire liceat per terram eius in terram sibi promissam. quod ille non permittens, cum omni populo suo occurrit in Iasa, & pugnat contra eos. at Israël Seon cum suis occidit, Esebõ, Iazer, & reliquas eius ciuitates capit, habitatores interficit, iumenta ac spolia diripit, vniuersamq; terram eius possidet à mari mortuo vsq; ad torrentem Iaboc: & à deserto vsque Iordanem.

Seon rex Amorræorum debellatur.

Num.21. Deut.3.

Hinc Og rex Basan gigas, qui habitabat in Astaroth, cum omni populo suo egreditur obuiam Israëli ad bellandum in Edrai. quem Israël cum filijs totoq; exercitu prosternit, vrbes eius 60. munitas expugnat, habitatores occidit, pecora & spolia prædatur, omnemq; terram eius possidet à torrente Iaboc vsq; ad montem Hermon & Selcha ciuitatem.

Og rex Basan vincitur.

Anno mundi 2492.

Num.22.

POST hæc castra figunt in campestribus Moab iuxta Iordanem contra Iericho. At Balac rex Moab timens armis cõfligere cum Israële

42.

Israële, mittit principes Moab & Madian ad Balaam Magum, Ariolum famosissimum, qui habitabat in Aran Mesopotamiæ, eumq; vocat ac mercede cõducit, vt malediceret Israëli, cùm autem veniret Balaam equitãs super asinam, Angelus Domini stãs in via euaginato gladio, obsistit ei. quo viso asina semel iterumq; declinat è via, ac tertiò procumbit ante Angelum, quapropter tertiò Balaamo percussa, humana voce loquens, ipsum de iniusta percussione corripit mox. Angelus Balaamo conspiciendum se præbens, iniungit ne aliud quàm præciperet ei Deus, loquatur.

Asina Balaam loquitur. 2.Pet.2.

Num.23. Balaam Israëli benedicit.

Num.24. Prophetia Balaam.

Matth.2. Num.24. & 31. Apocal.2. Consilium Balaam.

Pergens Balaam in vrbem Moab, magnificè à Balac excipitur, ac mane ductus ab eo primò in montem, vbi colebatur Baal, deinde in montem Phasga, tertiò in montem Phogor ad maledicendum Israël, singulis in locis Dei instinctu coactus eidem benedicit: ac spiritu Dei multa prophetat de futuro regno Israël; de ortu stellæ Christi, ac ipsius dominio; deque Amalecitis, Cinæis, atq; Romanis, qui tamen reuersurus domum, dat consilium Balaco malignum, vt mittat formosas puellas, ac per eas pelliceat Israëlem ad fornicationem ac idololatriam.

Num.25. Fornicatio Israël,

Deceptus itaque populus Israël, fornicantur cum filiabus Moab, adorant & sacrificant earum idolo Beelphegor, ac cõedunt simulachro immolata. quapropter iratus Deus iubet culpabiles suspendi. Phinees filius Eleazari Zambri Israëlitem cũ Cozbi Madianitide palam fornicantem, zelo Dei ambos simul pugione perfodit, & sic per eũ Deo placato, cessat plaga ab Israël, occisis iam 24. millibus hominum: Ideoq; Deus dat Phinei & semini eius sacerdotium perpetuum, Madianitasq; delendos pronunciat.

Zelus Phinees,

Anno mundi 2492.

Genebrar. 2709. Num.26. Numerus Israelitarum.

NVMERANTVR rursum Dei mandato à Moyse & Eleazaro filij Israël à 20. annis & supra bello apti terrã Chanaam ingressuri: quorum numerus inuenitur 601. millia & 730. Leuitarum verò à mẽse & suprà, 23. millia: inter quos nullus fuit eorũ, qui antea iuxta Sinai numerati fuerãt, mortui quippe erãt omnes in deserto, exceptis Caleb & Iosue.

Num.27. Lex hæreditatis.

Posthæc Dei iudicio decernitur, vt 5. filiæ Salphaad patri mortuo succedant in hæreditate ac possessione: atque lex datur, ad quosnam mortui cuiusque debeat transire hæreditas.

Num.27. Deut.32. Moysi Iosue substituitur.

Hinc Moyses iubetur à Deo ascendere mõtem Abarim, ac inde videre terram promissam, non ingressurus eam, sed ibi moriturus, cò, quòd cum Aarone offendissет Dominum ad aquas contradictionis: vnde cùm oraret pro fideli successore, Dei iussu Iosue per manus impositionẽ successorem sibi substituit, qui ex hoc spiritu sapientiæ repletur. Docet inde Deus quid in singulis festis offerendum sit. Item quæ vota sint rata, quæ irrita.

Deut.34. Num.28. 29.30. vota. *Num.31.*

Deinde Phinees & Israël pugnãt contra Madianitas, eorum 5. Principes & Balaam magum, omnesq; masculos, etiam paruulos, & mulieres à viro cognitas occidunt, virgines reseruant, vrbes & pagos comburunt, prædã ex æquo diuidunt, primitias sacerdoti & Leuitis dant, omne aurum Deo offerunt.

Deletio Madian.

Tribus Rubẽ, Gad, & dimidia tribus Manasse, cùm haberent pecora multa, videntes terram trans Iordanem ad Orientẽ, acquisitam à Seon & Og regibus, esse pascuis vberrimam, petunt à Moyse eam pro sorte sua sibi dari in possessionem: quæ ipsis datur hac cõditione, vt armati præcedant fratres suos ad subigendam terram Chanaana. itaque mox vrbes restaurant, ac terram possident.

Num.32.

Diuisio terræ trans Iordanem.

Sub hæc præcipit Deus, vt Israëlitę terrã Chanaan ingressi, cunctos habitatores occidant, excelsa & idola destruant. Terræq; promissæ limites describit, quæ in medio Orbis constituta, à meridie deserto Zin cingitur, ab Occidente Mari magno alluitur, à Septentrione monte Libano clauditur, ad Orientem Iordane fluuio perfunditur.

Num.33.

Num.34. Situs terræ promissionis.

Designat & principes, qui terram eam sorte diuiderent. Iubet etiam assignari Leuitis 42. vrbes cum suburbanis earũ, & 6. alias refugij pro homicidis non valũtarijs. Cõstituit quoque legem homicidij voluntarij & nõ voluntarij, qui fugitiuorum suscipi, qui interfici debeant, qui vsq; ad mortem summi Pontificis reseruari, & tunc reuerti in terram suam, & vnius testimonio neminem condemnandum. Postremò legem statuit, vt in sua quique tribu ducant & nubant: ne per connubia possessiones tribuum commisceantur.

42. *Num 35. Deut.19.* Lex homicidij.

Num.36. Lex connubij.

Anno mundi 2492.

Genebrar. 2709. Deut.1.2.

ANNO eodem quadragesimo, die prima Febr. cœpit Moyses in cãpestribus Moab omni populo replicare & explanare Legem: vbi primò commemorat varia beneficia, nec non supplicia, terribiliaq; signa Diuinitus Israëli exhibita, vt per ea inducat ipsos ad Dei ac legis reuerentiam. Deinde præcepta decalogi repetit & explicat, ac efficacibus verbis exhortatur, vt Deum tota mente diligãt & timeant, eiusq; legem ac mandata in corde & ob oculos semper habeant, solicitè seruent, filijs ac nepotib. inculcent. Nullam cũ gentibus idololatris societatẽ contrahãt, sed illas illarumq; aras, lucos, & statuas ita deleant, vt etiam memoria eorum omnis aboleatur. futuras victorias nõ sibi, sed soli Deo adscribãt. Parta autem terra promissionis, singuli masculi ter in anno, nempe in festis Paschæ, Pentecostes, & Tabernaculorum comparẽt coram Deo, in loco quem elegerit Dominus, & ibi vno in templo & altari vni Deo optimas quasq; hostias offerant. Primogenita quoq; primitias ac decimas sacerdotibus & leuitis exoluant. Septimo quoq; anno remissionem debitorum ac seruorum faciant. Pseudoprophetam à Deo abducentem interficiant, quãtumuis propinquus sit vel amicus: vrbem ei adhærentem subuertãt funditus. Prophetam autem verum sui similem, Christum scilicet,

3.4. Iteratio Legis. *Deut.5.6. 7.8.9.10.11* Replicatio decalogi.

Idololatria.

Deut.12. 13.14.15. 16.17.18. 19. Theolatria,

Promissio Christi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

à Deo promissum, de gẽte eorum suscitandũ, ipsum audiant. In causis difficilibus & ambiguis ad summũ sacerdotem recurrant, ciusq; sententiæ omninò pareãt, quę in Rege & magistratu constituendo obseruare debeant.

Deut.20.21. 22.23. 24. 25.26. Miscellanea.

Docet etiam iura belli, cautionẽ super homicidio occulto, pœnam filij inobedientis, pietatem exercendam in rem proximi, in debitores, in pauperes, in viduas, pupillos, & aduenas: mercedem operarij non detinendam, adulteros puniendos, nõ committendam in pondere & mensura iniustitiam, res diuersi generis non miscendas, vestem alterius sexus non induẽdam. Libellum repudij permittit, semen fratri suscitandum, Amalecitas delendos præcipit. Hæc aliaq; Dei mandata obseruantibus, multiplices benedictiones cõferendas; transgredientibus, maledictiones infligẽdas pronunciat: easq; benedictiones Iordane transmisso in monte Garizim; maledictiones verò in monte Hebal publicari mandat. Postremò populum omnem cum posteris ea cũcta obseruaturum, renouato cum Deo fœdere, iureiurando adstringit: testesq; ibi inuocat cælum & terram, quod hodie proposuerit eis bonum & malum: vt bonum eligant, & viuant; ne malo adhærentes, pereant.

Deut.27.28 Excitatio ad legis obseruantiam.

Deut.29.30. Iuramenti. Israel cum Deo.

Sub hæc Moyses coram omni Israël Iosue loco sui ducem populi constituit: ipsumq; ac populum confortat. Deindè scribit librum Deuteronomij, & tradit cũ sacerdotibus, iubetq; reponi in latere arcæ, describi & legi semper à Regibus, & septimo quoque anno remissionis in festo tabernaculorum recitari coram omni populo, vt discant timere Deũ, & seruent legem eius.

Deut.31. Iosue Israëli præficitur.

Deut.17. Deuteronomium.

Deut. 31. & 32. Canticum Moysi.

Hinc vocatis in tabernaculum Moyse & Iosue, apparens in nube Deus, protestatur Israëlem à Deo descisurum ad idõla: in cuius testimonium præcipit componi & diuulgari canticũ de futura Israëlis præuaricatione, eiusq; punitione ac deiectione, seu reprobatione. Quod mox Moyses cõscribit, ac coram omni Israël recitat, idq; à filijs & posteris eorum in cantilenam iugiter decantari mandat.

Anno mundi 2492.

Genebr. ar. 2709. *Deut. 33.* Benedictio Israel.

POst hæc Moyses singulis tribubus Israël (præterquã Simeoni) benedictionib. propriis benedicit. Deinde ascendit montem Abarim & Nebo in verticem Phasga, vbi Deo ipsi ostendente contemplatur vniuersam terram promissionis. ibidemq; moritur annorum 120. ducatus sui anno 40. præcisè expleto, cũ necdum caligassent oculi eius, nec dentes illius essent moti, & sepelitur ab Angelis in valle terræ Moab, & non cognouit homo sepulchrum eius: quod cùm Diabolus prodere vellet, Iudæis ad idololatriam pronis, prohibitus est à Michaele archangelo. plangitq; eum Israël 30. diebus.

Deut.34. Moyses terrã promissam conspicit.

Moysis mors.

Iudæ 1.

Anno mundi 2493.

Genebr. ar. 2709. *Iosue 1.*

IOSVE, qui & Iesus Naue, & Osee, de tribu Ephraim, statim initio Martij confortatus à Deo ad continuam Deuteronomij lectionem, & ad inuadẽdam terram promissionis: hortatur populum, vt parent sibi cibaria, ac sese præparent in diem tertium ad transeundum Iordanem; Rubenitas autem, Gaditas, & Manassitas, vt armati fratres præcedant.

Præparatio ad transitũ Iordanis.

Iosue 2. Raab exploratores saluat.

Mittitq; duo exploratores ad considerandam terram. qui clàm ingressi Iericho, à Raab meretrice excipiuntur hospitio, vbi cùm à Rege expostularentur ad necem, absconduntur ab ea sub stipula lini, ac præstito iuramento, qnòd ipsius domum cognationemq; saluarent, noctu è fenestra per murum vrbis funè coccineo demissi, funè in signum ad fenestram appenso, tribus diebus in monte latitant, indè reuersi ad Iosue, narrant habitatores terræ territos.

Iosue 3. Transitus Iordanis.

Diluculo venit Iosue cum omni Israël ad Iordanem, vbi triduo commorati, iubet populum sanctificari in crastinum miraculosè transituri fluuium. Itaq; decima die Martij sacerdotes arcam præferentes, intrant Iordanem, & ecce mox aquæ superiores instar mõtis consistunt, inferiores verò in mare mortuum defluunt, tum sacerdotibus cum arca in Iordanis medio stantibus, populus Israël per siccum alueum transiens, terrãm promissionis ingreditur.

Iosue 4. 12. Lapides.

Omnibus transgressis, Dei præcepto Iosue & 12. tribuum electi, 12. lapides è Iordanis fundo sublatos, in Galgala statuunt, in monumẽtum siccati Iordanis: alioq; 12. in Iordanis alueo erigunt mox aquis inibi inuoluendos. deinde castrametantur in Galgala, in campestribus Iericho.

Iosue 5. Circuncisio.

Tunc Iosue Dei iussu omnes masculos in deserto per annos 40. natos & incircuncisos, ibi cultris lapideis circuncidit.

Iosue 5. Pascha.

Die 14. Martij ad vesperam, ibidẽ celebrant Pascha. Postridie Paschæ comedunt de frugibus præsentis anni terræ Chanaan, panes azymos & polentam: ideoq; manna deinceps cessat.

Iosue 5. Manna deficit.

Eodem die Angelus Domini Michaël princeps exercitus Israël, euaginato gladio duci Iosue apparens, docet eum, quo modo capiat Iericho.

Iosue 6. Apparitio Angeli. *Dan.10.*

Itaque per sex reliquos dies azymorum sacerdotes arcam portãtes, ac 7. tubis ante eam clangentes, cunctiq; bellatores armati arcam præcedentes, vulgò reliquo eam subsequente, quotidie semel circumeunt Iericho clausam, & ob murorum firmitatem inexpugnabilem.

Iosue 6. Circuitus Iericho.

Septimo autẽ die, septies circumeunt, cumque septimo circuitu sacerdotes longiori sonitu tubis clangerent, omnisq; populus intensa voce clamaret, ecce muri Iericho funditus corruunt; tum Israëlitæ, qua quisque steterat ingressi, regem suspendunt, omnia ense igneque perdunt. cuius aurum, argẽtum, æs, & ferrum per anathema Domino cõsecrata sunt. Raab aũt cum suis seruatam, postea Salomon princeps de tribu Iuda duxit vxorẽ, & genuit ex ea Booz. Reædificatori verò Iericho Iosue maledicit, vt in primogenito suo fundet eã: & in nouissimo liberorum ponat portas eius.

Iosue 6. Euersio Iericho.

Matth.1. *3.Reg.16.*

Anno

Anno mundi 2493.

Iosue 7. POST hæc Israël impugnans vrbẽ Hai, percutitur. quapropter cum Iosue senesq; Israël orarent proni coram arca vsque ad vesperam: audiunt à Deo quẽdam furatum de anathemate, ideoq; è medio tollendum. itaq; manè sorte deprehensus Achan, & sacrilegium confessus, lapidatur in valle Achor, & cõburitur cũ omnibus quæ illius erant. Tum Iosue Dei iussu positis à tergo Hai insidijs, simulata fuga, vrbem capit, succendit, destruit, Regem suspendit, populum occidit, pecora spoliaq; prædatur.

Lapidatio Achan.

Iosue 8. Destructio Hai.

Deinde pergit ad Garizim & Hebal montes, vbi ædificato altari lapideo, holocausta Deo offert. atque ex Deuteronomio decalogum lapidibus inscribit, ac coram arca & omni populo, mulieribus & paruulis benedictiones & maledictiones replicat.

Iosue 8. Publicatio legis. *Deut.5.27. 28.*

Porrò Gabaonitæ callidè induti veteribus vestibus & calceis, ac sumptis panibus mucidis, supplices veniunt ad Iosue in Galgala, & simulantes venire se de terra longinqua, fœdus pacis cum Israële medio iuramento ineunt. sed post triduum fraude deprehensa, cædendis lignis, & portandis aquis templi perpetuò mancipantur.

Iosue 9. Fœderatio Gabaon.

Anno mundi 2439.

Iosue 10. POST hęc Adonisedech rex Ierusalem, rex Hebrõ, rex Ierimoth, rex Lachis, & rex Eglon, oppugnant Gabaon, quòd iunxisset se Israëli. at vocatus à Gabaonitis in auxilium Iosue, repentè irruens in hostes, multos interficit: Dominus autem lapides è cælo pluẽs, plures conterit; reliquos persequuntur vsq; Azecha & Maceda. cumq; ad petitionẽ & iussum Iosue Sol & Luna in medio cæli immota starent, nec festinarent occumbere spacio integri diei, extremos quoq; fugientiũ occidunt. Reuersi iuxta Maceda, 5. reges ibi in spelunca latentes educunt, pedibus colla eorum calcant, eosque suspendunt.

Pluit lapides.

Sol sistitur.

Ecclc.46. Suspensio 5. regum.

Mox Iosue expugnat & capit vrbem Maceda, inde Lebna, deinde Lachis, Gazer, Eglon, Hebron, Dabir, & cunctas alias ciuitates, vniuersamq; terram Meridianam Chanaan vsq; Cadesbarne & Gazam: reges earum & habitatores omnes occidit, ac cum suis redit ad castra in Galgala.

Iosue 10. Expugnatio ciuitatum.

Anno mundi 2494.

Iosue 11. Debellatio 24. regum.

HIN C Iabin rex Asor, alijq; 24. reges innumerabili cum exercitu simul conueniunt ad aquas Meron, vt pugnarent contra Israël. Vbi Iosue cum eis congressus, ipsos fundit, fugat, & persequitur vsq; Sidõnem, equos eorum subneruat, currus comburit.

Reuersus capit Asor vrbem munitissimam, & eam ferro flammaq; consumit. ac deinde multo tempore bellans, cæteras etiam per ciuitum ciuitates capit, reges, gigantes, & homines omnes interficit, animalia & spolia prædatur, totamq; terram septentrionalem Chanaan possidet vsq; ad montem Libanum.

Iosue 11. Expugnatio ciuitatum.

Anno mundi 2498.

Iosue 14. *Act.13.* *Aliter Genebrard.* *Iosue.12.13. 14.* Diuisio terræ Chanaan.

ANNO ducatus Iosue sexto, qui est 45. ex quo cum Caleb missus fuit ad exploradam terram, & 450. à natiuitate Isaac: occisis iam 31. regibus, ac 7. gentibus terræ Chanaan, Hæthæo, Amorræo, Gergesæo, Chananæo, Pherezæo, Euæo & Iebusæo, pro maiori parte deletis, Deus iubet Iosue vt terram Chanaan reliquis nouem & semis tribubus sorte diuidat. qui vnà cum Eleazaro & principibus tribuum in Galgala postulãti Caleb, tradit terram Hebron in hæreditatem ipsi promissam. Qui & tribui Iudæ, tribui Ephraim, ac dimidiæ tribui Manasse, suas cuique sortes ac possessiones assignat & dat.

Iosue.15.16. 17.

Deinde transferens cum omni Israël tabernaculum & arcam Domini de Galgala, figit illud in Silo vrbe: vbi mansit vsque ad mortem Heli.

Iosue 18. Arca in Silo. *1.Reg.4.*

Missis etiam Iosue viris qui terram reliquam in libro describant, ac in septem partes diuidant: in Silo in atrio ad ostium tabernaculi coram Domino missa sorte, eam resíduis 7. tribubus Beniamin, Simeon, Zabulon, Isachar, Aser, Neptalim, & Dan, possidendam distribuit. ipsique Iosue vrbs Thamnathsare in monte Ephraim pro possessione & hæreditate datur. qui ea instaurata, habitat ibi.

Iosue.18 19. Diuisio terræ promissæ. Possessio Iosue.

Quòd autem Dominus noluerit omnes hostes delere ante sortium distributionem, sed paulatim eos expellere, tres reddit causas: Prima, ne terra sit desolata, & increscerẽt noxiæ bestię: Secunda, vt populus iugiter exerceretur in bello, ne per ocium in vicia diffluerent: Tertia, vt per eos tentaretur ac probaretur Israel vtrum amaret Deum, & seruaret præcepta eius, an non.

Exod.23. Iud.2.et 3. Hostes quare Iudæis relicti. *Liran. Ios. 13.& 21.*

Anno mundi 2498.

Iosue.20. Ciuitates refugij.

POST hæc iussus à Deo Iosue constituit sex ciuitates refugij, tres citra Iordanem Cedes, Sichem, & Hebron: & tres vltra Iordanẽ, Bosor, Ramoth, & Gaulon: ad aquas, ceu ad asyla, fugiant, qui nescij per imprudentiam homicidium perpetrarent, ne ab occisi propinquo sanguinis occidantur.

Deut.4.

Assignat etiam Iosue in Silò Leuitis in medio possessionis filiorum Israel vrbes 48. ad habitandum, & suburbana earum vsque ad mille passus per circuitum ad alenda pecora eorum. aliam possessionem non habuerunt Leuitæ, sustentabantur enim de sacrificijs, primitijs, & decimis: eratque Deus ipse possessio & hæreditas eorum. Et completa in omnibus Dei promissione, possident filij Israel terram Chanaan in pace.

Iosue.21. Vrbes Leuitarum. *Iosue.13.* Pars Leuitarũ Deus. Requies Israël.

Eodem tempore Iosue Rubenitas, Gaditas, & Manassitas multis diuitijs prædaq; locupletatos, de Silo remittit ad possessiones suas trãs Iordanem, benedicens eis, & præcipiẽs seruare legem Dei. qui regredientes, altare præaltũ ædificant iuxta Iordanem in terra Chanaan. Quamobrẽ cęteræ tribus suspicantes eos erexisse altare sacrilegũ, cõueniũt in Silo vt illos

Iosue.22. Transiordanini.

Altare testimonij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

expugnarent, missis tamen legatis, audita eorum ratione, quod non vt super illud sacrificarent, sed in testimonium patriæ religionis extructum sit, placantur.

Anno mundi 2499.

Genebrar. 2727. Ioſ. 23.

POST multum temporis Ioſue senex iamque moriturus, cōuocat omnes primates ac populum Israël, cosq; disertis verbis hortatur ad legem Dei sedulò obseruandam: cōmercium & commixtionem cum gentibus pertinaciter cauendam. Iterumque conuocatos in Sichem, vbi commemorasset Dei erga ipsos beneficia, instantissimè monet vt Deo toto corde fideliter adhæreant seruiantque; idòla relinquant. populus sese Deo seruiturum semel, iterum, tertioque promittit. in cuius testimonium Ioſue lapidem prægrandem ibi subter quercum statuit. deinde hæc cæteraq; sub se gesta in libro legis scribit. atq; moritur calendis (vt aiunt) Septembris, annorum 110. cùm præfuisset annis 7. sepelitur in Thamnathsare. Ossa quoque Ioseph sepeliunt in Sichem in agro quem emerat Iacob, ac dederat ipsi Ioseph. mortuo etiam Eleazaro succedit Phinees.

Ioſ. 24.

Renouatio fœderis Israel cum Deo.

Mors Ioſue.

Ossa Ioſeph.

Geneſ. 33. 48. Ioan. 4

Anno mundi 2500.

Iud. 1.

Iudas dux belli.

POST mortem Ioſue, Iudas dux belli à Deo constitutus, assumpto Simeone, percutiūt in Bezec decem millia Chananæorum, Adonibezec regem comprehendunt, cuius abscindunt manuum & pedum summitates, sicut ipse 70. regibus fecerat. Deinde capiunt & cōburunt Ieruſalem: fortalitium tamen eius tenuerunt Iebuſæi vsq; ad tempora Dauid. plurimasq; Israelitæ expugnant ciuitates, ac Chananæos faciunt tributarios. Proinde Angelus Domini populo apparens, exprobrat quòd contra Dei præceptum Chananæos sub tributo seruauerint, in suum tamen ipsorum malum ac ruinam: quo audito, flet populus, Deoque sacrificat. At Israel sæpe deinceps peccans, sæpe in manus traditur hostium: ac frequenter per iudices liberatus, semper in peiora recidit.

Iud. 2.

Angelus Israëlem corripit.

Iud. 17. 18.

Hisce diebus non erat rex nec iudex in Israel: sed quisque, quod sibi rectum videbatur, faciebat. Itaq; Michas Ephraimita argēteum cōflat & facit sibi idōlum, cui Leuitā Bethleemiten præficit sacerdotem. At cū filij Dā, ampliorem quærentes sibi habitationem, ascenderent ad expugnandum Lais vrbem, è domo Michæ idōlum & sacerdotē vi auferunt: progressi vrbē Lais, quæ & Leſen, ad radicē Libani montis sitam, capiūt, percutiunt, incendūt. quam rursum ædificantes, vocant eam Dan, ac habitant in ea: vbi & idōlum Michæ sibi erigunt, idq; deinceps colunt, vsq; ad diem captiuitatis suæ.

Idōlum Michææ.

Ioſ. 19.

Iud. 19. 20. 21.

Eodem ferè tēpore Leuita quidā cum vxore sua diuertēs in Gabaa Beniamin, à sene quodam recipitur hoſpitio: ipsis aūt cænantibus, viri ciuitatis pulſantes ad ostium senis, Leuitam expostulant ad concubitum. egressus senex pro viro filiam suā virginem offert. at illi sumpta Leuitæ vxore, tota nocte tanta libidine ipsa abusi sunt, vt mane dimissa, ad ostium senis corruens, expiraret. quā maritus domū vectam, in 12. partes concidit, & ad singulas tribus singulas portiones mittit. quapropter reliquæ 11. tribus Israël conuenientes in Maspha, cōcordi sententia scelus illud vindicare statuunt, iurantq; se nō daturos filias suas Beniamitis in vxores. ac missis nuncijs, sceleris auctores tradi flagitant. quibus negatis, consulto in Silo per Phinees Domino. Iuda duce cum 400. millibus contra contumaces Beniamitas pugnantes, Deo iuuante ex eis 25. millia occidunt. Gabaa, cæteraſque vrbes, pagos, homines, pecora, ac vniuersam tribū Beniamin gladio flammaque delent: præter 600. viros, qui fuga elapsi in desertum, in petra Remmō 4. mensibus latitant. deinde ab Israelitis reuocati, ex traditis sibi 400. virginibus in cæde habitatorum Iabis Galaad, eō quòd non venerant ad auxilium Israel, reseruatis, alijsque 200. è choreis in solennitate Silo raptis, sibi in vxores, eam tribum restaurant.

Flagitium Gabaitarū.

Extermi-nium tribus Beniamin.

Anno mundi 2511.

Iud. 3.

PORTÒ filij Israel obliti Dei sui, cum Chananæis matrimonia contrahunt, ac vltro citroque connubia miscent, seruiuntq; dijs eorum Baal & Astaroth. quamobrem iratus Dominus, tradit eos in manu Chusanrasathaim regis Mesopotamiæ & Syriæ, seruiuntq; ei 8. annis. qui inclusi sunt primis tēporibus Othonielis: sicut & cæteros deinceps annos seruitutis oportet intra subsequētium Iudicum tempora includi, (secundū Hebræos & omnes Catholicos) propter Scripturam, quæ dicit annū 4. Regni Salomonis, fuisse 480. ab exitu de Aegypto. Israëlitis autem clamantibus ad Dominum, Dei spiritu suscitatus Othoniel frater Caleb iunior de tribu Iuda, prædicto rege Syriæ pugna deuicto, Israelem liberat, ac iudicat 40. annis.

Not. Iam annotauimus ex Genebrar. à morte Ioſue ad Othonielis non interceßisse nisi annos 40. propter causam eandem, quam recenſet hic Christianus.

Israël peccans subiugatur.

Euſeb. in Chron.

3. Reg. 6. Auguſt. de ciuit Dei lib. 18.

Pœnitens liberatur.

Anno mundi 2551.

POST hæc Israel reuersus ad idola, ab Eglon rege Moab debellatur ac subiugatur: cui in Iericho residenti seruiunt annos 13. Afflicti clamāt ad Dominum, à quo suscitatur Aiod ambidexter de tribu Beniamin. qui cùm munera, id est, tributum Israelitarū detulisset Eglon regi, & vidisset in Galgalis idola Moabitarum, incitatus spiritu, ait regi: verbum Dei habeo ad te. itaque ingressus cum rege solo cænaculum æstiuum vt secretò colloquerentur, infigit pugionem siue sicam in ventrem eius, & clam per posticum aufugit: statimque collecto in monte Ephraim tumultuario exercitu, Moabitas omnes vsque ad 10. millia interficit, atque Israelem seruitute liberatum iudicat 80. annis.

Afflictio Israël.

Liberatio Israël.

Post hunc Samgar Israelem defendens, occidit 600. Philistæos vomere.

Iud. 3. Samgar.

Anno

Anno mundi 2631.

Genebrar. 2847. Iud. 4.

ISraëlitas denuò cum idolis fornicantes tradit Dominus in manu Iabin regis Chanaā, qui regnabat in Asor: cuius principes exercitus Sisara nongentos habēs currus ferreos, vehementer opprimit eos per 20. annos. Cùm autem clamarent ad Dominum, Debora prophetissa, quæ tunc iudicabat Israëlem sub palma in monte Ephraim, accersito Barac de Cedes Neptalim, ait Deum præcepisse, vt colligat exercitum, & expugnet Sisarā. Ille recusat, nisi ipsamet comitetur. pergunt ergo simul in Cedes, ac collectis ibi decem millibus bellatorum, castra ponunt in monte Tabor. quò venit & Sisara cum suis curribus ac numeroso exercitu. ibique ad torrentem Ciſon inito prælio, Dominus cælitus tonitruo, fulgure, & grandine exercitum Sisaræ conterit, reliquos omnes Israël occidit, Sisara procul fugit in tabernaculum Iahel vxoris Aber Cinæi, quæ sitientem lacte potat, pallio operit, dormientis caput clauo ferreo tabernaculi sui per tempora cum malleo transfigit, Barac superuenienti solo assixum mortuumq; ostendit, mox Iabin cum suis deleto, Debora cum Barac canticum gratiarum actionis Domino canit, iudicatq; Israëlem 40. annis.

Debora Prophetis

Deus pro Israel pugnat.

Iaël Virago.

Iud. 5.

Anno mundi 2671.

Genebrar. 2887.

SVB hæc Israel rursum adorans idola, à Madianitis subiugatur, ipsorum fata deuastātur, pecora prædantur, valdeque opprimuntur annos 7. Clamantibus autem eis ad Dominum, missus à Deo Propheta, arguit eos impietatis. deinde Angelus Domino sub quercu in Ephra apparens Gedeoni de tribu Manasse frumenta excutienti, iubet ei liberare Israelem è manu Madian, promittens Deum victoriam daturum. cui Gedeon hædinas carnes azimosque panes ibi super petram in sacrificium offert, eaque iure carnium perfundit: quæ vbi Angelus virga, quam gestabat, tangeret, in signum quod à Deo missus sit, ignis è petra erumpens, oblata consumit, simulque Angelus disparet.

Iud. 6. Israel fert. Madianitis.

Angelus apparet Gedeoni.

Iud. 6.

Nocte illa iussu Dei Gedeon assumptis decem seruis suis aram Baal destruit, lucum, qui erat iuxta illam, succidit: altare super petram Deo ædificat, taurum immolat, ideoque Ierobaal cognominatur.

Destructio idololatriæ.

Congregatis autem Madianitis in valle Iezrael, spiritu Dei indutus Gedeon, conuocat exercitum Israël, petit accipitque à Deo signa victoriæ in vellere, quod primò quidem solum rore maduit, siccitate in omni terra existente; expressoque vellere concham siue phialam rore impleuit: postridie autem siccitas erat in solo vellere tantùm, & ros in omni terra.

Iud. 6.

Vellus Gedeonis.

Iud. 7.

Gedeon ergo cum suis castra metatur ad fontem Arad, exercitus eius erat 32. millium, quorum 22. millia timidos Dei iussu domum remittit, reliquos probat ad aquas bibendi modo, nam trecentos tantùm qui stantes aquam manu ad os lambuerant, admittit: quos diuidit in tres turmas in gyro castrorum hostilium, dat vnicuiq; in dextera tubam, & in sinistra hydriam siue lagenam vacuam, & in ea facem ardentem. Cumque media nocte prior Gedeon, deinde & reliqui simul tubis clangerent, ac conclamarent: gladius Domino & Gedeoni, confringentes hydrias seu lagenas, faces splenderent, mittit Dominus gladium inter hostes, qui mutuò sese confodiunt, & ceciderunt ibi 120. millia cum principibus suis Oreb & Zeb. Porrò Zebee & Salmana cum reliquis 15. millibus fugientes Gedeon trans Iordanem persequitur, petit à ciuibus Socoth & Phanuel suis militibus lassis panes, quibus deriſoriè negatis, pergens percusso exercitu, Zebee, & Salmana reges comprehendit & occidit, rediens 77. seniores Socoth spinis conterit, turrimq; Phanuel cum incolis subuertit, accipiens de præda inaures aureas, ex eis facit Ephod, quod post eum domui suæ & Israeli fuit in ruinam. cumq; rogatus à populo, præfuisset Israeli annis 40. moritur, relictis 70. filijs, & vno notho Abimelech Sichimita.

Madianitæ se mutuò trucidant.

Iud. 8.

Anno mundi 2711.

Genebrar. 2927. Iud. 8.

MORTVO Gedeone derelinquit Israel Dominum, extruit sibi phanum Baal iuxta Sichem, ibique percutit fœdus cum Baal, vt esset ipsorum Deus. Tunc Abimelech occidit in Ephra 70. fratres suos super lapidē vnum, & à ciuibus Sichem & Mello constitutus rex super Israel, regnat annis tribus. cuius frater Ioatham minimus natu, qui latenter euaserat, stans in monte Garizim, pulchro paradigmate Sichimitas ingratitudinis arguit, quòd occisis 70. filijs Gedeonis, Abimelech constituissent sibi regem: ideoque vtrisque interitum imprecatur. quo dicto fugit. Mittit autem Dominus spiritum odij inter Abimelech & Sichimitas, quibus rebellantibus Abimelech vrbem Sichem expugnat, & occisis habitatoribus, eam destruit, & seminat in ea sale m. mox phanum Baal cum mille hominibus comburit. inde Thebes ciuitate capta, dum turrim eius mediam accendere nititur, fragmine molæ per mulierem desuper in caput eius proiecto, ab armigero suo occiditur.

Israël idolatra.

Pactum Israel cum Baal.

Iud. 9. Abimelec rex.

Destructio Sichem.

Anno mundi 2714.

Genebrar. 2930. Iud. 10.

POst hæc Thola de tribu Isachar, habitans in Samir mōte Ephraim, iudicat Israelem 23. annis.

Thola.

Anno mundi 2737.

Genebrar. 2953.

IAir Galaadites de tribu Manasse, iudicat Israel 22. annis habens 30. filios equites egregios, & principes 30. ciuitatum.

Iud. 10. Iair.

Hoc tempore Elimelech Bethleemita famem fugiens, cum Noemi vxore sua & filijs peregrinatur in regione Moabitide. quo mortuo vnà cum filijs, post annos decem Noemi adhærente sibi Ruth Moabitide nuru sua

Ruth. 1. 2. 3. 4.

Ruth migrat in Iudæam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad Dei cultum conuersa, de Petra deserti reuertitur in Bethleem Iuda. vbi Ruth spicas in agro Booz Bethleemitæ colligens, gratiam coram eo inuenit. Peracta autem frumenti tritura, Ruth socrus suæ consilio in area ad pedes Booz senis & grandæui dormientis nocte recumbit, & agnoscitur esse propinqua eius. Itaque mane Booz in porta coram senioribus ciuitatis, cedēte alio propinquiore iuri propinquitatis, accipit Ruth in vxorem, ex qua gignit Obed auum Dauid regis.

Hieron. sup. Isai. 16.

Ruth nubit Booz.

Matth. 1

Ruth quo tempore fuerit, non satis cōstat Genebrar. sub Abesan ponit. Iosephus sub Heli, alij aliter.

Iud. 10.

Israëlitæ autē relicto Deo seruientes idolis Baalim & Astaroth, & dijs Syriæ, Sidonis, Moab, Ammon, & Philistijm traditi sunt à Domino in manu Philistijm, & Ammon afflictique nimis & oppressi per annos 18. pœnitentes clamant ad Dominum. qui respondet: inuocate Deos, quos elegistis, ipsi liberēt vos. at illi: fac tu nobis quicquid placet: tantum nunc libera nos. his dictis idola omnia è medio tollunt: & seruiunt Domino. qui dolet super miserijs eorum, & per Iepte liberare disponit.

Israël peccat, pœnitetque

Anno mundi 2759.

Genebrar. 2975. Iud. 11.

ITAQVE Ammonitis in terra Galaad castrametatis, primates Galaad conuenientes in Maspha, Iepte Galaaditen de tribu Manasse filium meretricis, ideoque olim à fratribus suis, ne cum ipsis hæreditatem acciperet, eiectum in terram Thob, reuocant, rogantq; susципere principatum, & pugnare cōtra Ammonitas. acquiescit. mittensque nuncios ad regem Ammon, quærit cur vastet terram Israel respondente illo, repetere se terram suam, quam tulit Israel cum ascenderet ex Aegypto: ait Israelem per 300. fermè annos terram illam iusto titulo possedisse. Nolente autem rege acquiescere, Iepte spiritu Dei accensus, congregat exercitum, votum vouet Domino, si victoriam daret, vt quicunque è domo sua primus sibi reuertēti occurreret, eum in holocaustū immolaret Domino. Statimque Ammonitas aggreditur, vincit, sternit, 20. ciuitates eorum obtinte. Reuertēti autem in Maspha domum suam, occurrit ei vnigenita filia sua cum tympanis & choris. qua visa, scindit vestimenta sua, indicat ei votū suū. illa patri se offerens, hoc solum precatur vt 2. mensibus circumeat montes, & defleat & plangat virginitatem suam cum sodalibus suis. Expleto tempore, reuersa est ad patrem: quàm iuxta votum immolat. Exinde mos increuit, vt quotannis conueniant filiæ Israël, & plangant filiam Iepte diebus 4.

Iepte fit dux belli.

Votum Iepte.

Iepte filiā suam Deo sacrificat.

Hinc tribus Ephraim prælio insurgit aduersus Iepte, quòd sine ipsis exisset ad pugnā. at ille repugnans fortiter, ad vada Iordanis, prosternit ex eis 42. millia virorum. iudicatq; Israelem 6. annis.

Iudith 12. Seditio Ephraim.

Anno mundi 2765.

Genebrar. 2981. & sic insequ. Iud. 12. Abessan.

ABessan Bethleemita de tribu Iuda iudicat Israël 7. annis. erant ei 30. filij & 30. filiæ, quos omnes matrimonio elocauit.

Anno mundi 2772.

Iud. 12. Elon.

ELon, qui & Ahialon, Zabulonites iudicat Israel 10. annis.

Anno mundi 2782.

Iud. 12. Abdon.

ABdon Pharatonites de tribu Ephraim iudicat Israel annis 8. habuit 40. filios, & ex eis 30. nepotes, equitantes super 70. pullos asinarum.

Iud. 13.

Porrò filij Israel relapsi in idololatriā, traduntur Philistæis, eisque seruiunt 40. annis. Angelꝰ Dei primò vxori, deinde & Manue viro de tribu Dan iuxta Saraa in agro apparens, annunciat ipsam, licet sterilem, pariturām filium, qui ab vtero matris Nazaræus Dei, Israëlis seruator, Philistinorumque domator foret: ideoque tam ipsa tempore gestationis vteri, quàm puer à vino, sicera, omnique immundo se abstineant, nec puero capillos tondeat. Quapropter cum Manue hædum & libamen super petram in holocaustum offerret Deo, Angelus in flamma holocausti ascendit in cælum. Parit itaque mulier filium, vocatque eum Samson, cui benedicit Deus, spiritu suo roborans eum.

Samson nunciatur.

Samson nascitur.

Nascitur Samson anno 3006. Genebrar.

Anno mundi 2790.

Iud. 14. Samson Philistæam amat.

ADultus Samson, descēdit in Thamnata, vbi videt & amat Philistæam. reuersus ad parētes suos, petit eam sibi accipi in vxorem: qui contristantur quòd alienigenam peteret, nescientes id Dei dispensatione fieri, illumque quærere occasionem in Philistæos.

Iud. 14. Samson leonem discerpit.

Præcedentibus parentibus ad petendam eam, subsequentem Samsonem iuxta Thamnata inuadit leo rugiens: quem inermis spiritu Dei incitatus dilacerat, & proijcit è via. deinde virgo ei desponsatur.

Iud. 14. Mel in ore leonis.

Post dies aliquot rediens vt acciperet eam, videt examen opum mellificare in ore leonis: & sumptum inde mel comedit in via parentibusque comedendum tradit.

Iud. 14. Samson Philistæam ducit vxorem.

In nuptijs dant ei Philistæi 30. sodales, quibus proponit ænigma de leone quem occiderat, promittit soluētibus illud intra 7. dies cōuiuij 30. sindones & 30. tunicas: si verò non soluerent, totidem darent illi. Respondent, propone. De comedente (inquit) exiuit cibus: & de forti egressa est dulcedo. Quod cum per se exponere non possent, precibus & minis per sponsā eius ab ipso Samsone discunt, atq; soluunt. Itaq; spiritu Dei motus descendit in Ascalonē, occidit 30. Philistæos, vestes eorū dat illis. iratusq; reuertitur in domum patris sui.

Iud. 15.

Interea pater vxoris eius, putans filiam suā repudiatam, tradit illam sodali eius. quod vt Samson resciuit, minatur se id vindicaturum de Philistæis. Pergens ergo capit 300. vulpes, ligat binas cauda ad caudam, & in medio facem accensam, & emittit eas in segetes Philistinorum iam maturas, & succendunt eas, sed & vineas & oleas comburunt. Audientes Philistæi quod fecerat ista Samson in vltionem ablatæ

Samson segetes Philistijm exurit.

ablatæ coniugis, comburunt eam & patrem eius: quibus ait Samson, se adhuc grauius vindicaturum. Itaque percutit eos sura siue coxa super femur ingenti plaga valdè: & discedens habitat in summitate ac spelunca petræ Ethā.

Iud. 15.

Irati Philistæi, ascendentes cum exercitu in terram Iuda, vindicare volunt in omnes Iudæos, nisi traderetur eis Samson vinctus. Itaque tria millia virorum de Iuda accedentes Samsonem, arguunt eum, quòd prouocasset dominos suos: volentemque ligant, & opponunt cāstris Philistijm, accurrentibus autem illis, vt eum abducerent, ipse Dei spiritu correptus ac motus, rumpit vincula sua, repertaque & arrepta ibi maxilla asini, interficit ea mille Philistæos, cæteros fugat, maxillam proijcit.

Samson maxilla mille viros occidit

Iud. 15.

His gestis sitiens valdè, clamat ad Deum: Tu dedisti victoriam hanc: & en siti morior. aperit itaque illi Deus molarem dentem in maxilla asini, & egressæ sunt ex eo aquæ, quibus hausti vires recipit. Iudicatque Israël 20. annis.

Fons è dente

Iud. 16.

Hinc abit Gazam, ibique ad meretricem ingreditur, gauisi Philistæi, ponunt in porta vrbis tota nocte custodias, vt mane exeūtem occiderent, dormiuit autem vsq; ad medium noctis. Inde surgens, apprehendit ambas portæ fores cum postibus suis & sera, impositasq; humeris suis, asportat in verticem montis iuxta Hebron.

Samson portas Gazæ in montem defert,

Iud. 16.

Post hæc amat Dalilam habitantem in valle Soreth. cui principes Philistijm multā promittunt pecuniam, vt blanditijs eliciat ab eo, in quo sit fortitudo eius: & qua re posset minui. quę sæpè delusa, tam diu illi molesta fuit, donec audiret, Nazaræum esse, nec radi posse sine damno fortitudinis. Tunc illa dormientis in sinu suo, capillos detōdet. quem statim fortitudine destitutum, Philistæi apprehendunt, occulos eius eruunt, vinctum catenis ducunt Gazam, & clausum in carcere molere faciunt.

Samsō à Dalila decipitur à Philistæis excæcatur.

Iud. 16.

Post paululum cùm iam crines & vires eius crescerent, principes populusque Philistijm conuenientes, magnificas immolant hostias Dagon deo suo, quòd tradidisset ipsis hostem suum. Inter epulas autem pro spectaculo adductus Samson, coram eis, & ludit & illuditur. tunc ille, inuocato Domino, apprehendit ac concutit duas columnas, quibus innitebatur domus, quæ cadens, Samsonem & omnes qui aderant, circiter tria millia hominū opprimit, & ita plures interfecit moriens, quàm antè viuus occiderat.

Samson se cū Philistæis occidit.

Anno mundi 2810.

Genebrar. 3026. 1. Reg. 4. Heli.

POST mortem Samsonis, Heli summus sacerdos de tribu Leui, stirpis Ithamar, iudicat Israëlem 40. annis.

Anno mundi 2820.

1. Reg. 1.

ANNO Heli 10. Anna vxor Helcanæ leuitæ, habitans in Ramatha vrbe, diu sterilis, ob exprobratā sibi ab æmula sua fœcunda sterilitatē tristis, ascendit more suo cum viro in Silo, vbi in tabernaculo coram Heli fiens & orās Dominum, ipsi votum vouet, si daret sibi filium, se illum ipsi daturum, vt Nazaræus omni vita ministret ei in tabernaculo. Reuersa domum, mox concipit & parit Samuelem, quem ablactatum ducit in Silo ad Heli, eumque solenniter cum victimis iuxta votū Domino offert, ac læta pro collato sibi filio ipsi Deo gratias canit. Deinde benedictione ab Heli accepta, regressa domum, rursum peperit 3. filios & 2. filias.

Samuel Deo vouetur, & offertur.

1. Reg. 2.

Puer autem Samuel ministrabat Domino in tabernaculo coram Heli, accinctus Ephod lineo: & crescebat ac proficiebat, placebatq; tam Deo quàm hominibus.

1. Reg. 2. Samuel crescit.

Porrò Ophni & Phinees filij Heli, in Silo neglecto Dei cultu, ab immolantibus carnes vi auferentes, nec non dormientes cum mulieribus excubantibus ad ostium tabernaculi, populum vniuersum scandalizabant. quos cùm Heli senex nimis leniter corriperet, non priuās eos sacerdotio, missus ad eum vir Dei, denuntiat ob peccata filiorum, suamq; erga illos indulgentiam, ipsum & domum eius à summo sacerdotio repellendum, ac filios ipsius ambos die vno perituros, posteroq; eius omnes ante virilem ætatem morituros: sacerdotem autem fidelem & electum à Deo suscitandum.

1. Reg. 2. Impietas filiorum Heli.

Indulgentia Heli erga liberos.

Hinc Samuelem puerum (teste Iosepho) annorum 12. nocte in templo, vbi erat arca, dormientem quater vocans Dominus, indicat ei se puniturum Heli & domum eius: quod Samuel mane ipsi Heli id requirēti refert. Crescit autem Samuel, estque Deus cum eo: & cognoscit vniuersus Israël, quòd fidelis & veridicus Propheta esset Domini.

1. Reg. 3. Samuel fit Propheta Dei.

Anno Heli 40. Israëlitæ cum Philistæis iuxta Aphec prælio congressi, cæduntur vsq; ad 4. millia. reliqui territi, arcam Domini è Silo per Ophni & Phinees filios Heli in castra adferunt. ac rursum inito certamine, cæduntur 30. millia Israëlitarum, & etiam duo filij Heli occiduntur, & arca Dei capitur, residui fugiunt. Quæ cùm nunciarentur in Silo ipsi Heli, cadit de sella retrorsum, & fracto occipite moritur annorum 98. quin & nurus eius vxor Phinees prægnans, ex subito partu obijt.

1. Reg. 4.

Arca Dei capta.

Anno mundi 2850.

Genebrar. 3066. Aug. de ciu. Dei lib. 17. cap. 4. Samuel. 1. Reg. 13. Actor. 13. 1. Reg. 5.

MORTVO Heli, Samuel annos natus 30. summus sacerdos & iudex præest Israëli annis 38. deinde Saul Rex annis 2. quorum tempus Actuum 13. simul ponitur 40. annorum, *vt etiam illa ipsa diuisio non satis definita sit.*

Philistæi autem asportantes arcam Domini in Azotum, collocant eam in templo Dagon dei sui iuxta statuam eius. At mane Dagon iacebat pronus in terra ante arcam, ac mox ab ipsis loco restitutus, postridie abscissis capite & manibus truncus eius ibidem iacere reperitur. Insuper primò Azotij, deinde, cum arcam oppidatim circumducerent, & cæteri quo-

Philistijm morbis & muribus percutitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quoque Philistæi graui dysenteria à Domino percutiuntur,terraque eorum à muribus deuastatur

1.Reg.6.

Septimo itaq; mense satrapæ Philistijm cõuenientes in Accaron, sacerdotum suorum consilio ad placandum Deum Israël,arcam plaustro nouo impositam cum quinque anis totidemque muribus aureis per duas vaccas lactantes remittunt vsq; Bethsames.Qua visa Bethsamitæ,læti per Leuitas arcam deponũt, ibique in agro Iosue super lapidem magnum plaustrum simul ac vaccas offerunt holocaustum Domino.Deinde cùm arcam aperirent, ac curiosè inspicerent,percutit Dominus de clarioribus viris,70. & de vulgo,50.millia.

Philistæi arcam remittunt.

1.Reg.7. Arca in Cariathiarim.

Tunc rogatu Bethsamitarum viri Cariathi arim reducunt ad se arcam, & inferunt eã in domum Abinadab:vbi sub custodia Eleazari filij eius manet 20.annis.

Anno mundi 2870.

1.Reg.7. Hier.ibid.

POst quos Samuel congregat vniuersum Israëlem,transfert arcam in Masphat,ibique fœdus Domini renouat populo, vt abiectis idõlis,toto corde seruirent Deo soli:populus coram Domino peccata cõfitetur,flet atque ieiunat.

Philistæi Deo tonã te conteruntur.

Tunc Philistæi veniunt contra eos in prælium,sed Samuële agnum offerẽte holocaustum Deo, & pro Israële orante,intonans de cælo fragore magno Dominus,Philistæos exterret ac conterit,reliquos Israël cædit ac persequitur vsq; Bethchar.vbi Samuel lapidem adiutorij erigit,vrbes olim per Philistæos Israëli ablatas recipit,ac deinceps habitans in Ramatha, & quotannis circumiens oppidatim,iudicat Israëlem in pace.

1.Reg.1.

Cùm autem senuisset Samuel,ponit 2.filios suos iudices super Israel in Bersabee.qui per auaritiam acceptis muneribus peruertũt iudicium.Itaque anno 38.Samuelis omnes seniores Israël conuenientes ad Samuelem in Ramatha,postulant ab eo constitui sibi Regem exemplo gentium. perplexus Samuel, orans Dominum ea de re consulit.quo ægrè illorum petitioni annuente,quòd Deum regem habentes,regem sibi ex hominibus flagitarent,Dei iussu Samuel populo ius regis prædicit.

Israel petit Regem.

Anno mundi 2888.

1.Reg 9.

SVB hæc Saul filius Cis de tribu Beniamin vir electus & bonus,ab humero sursum altior omni populo,corde tamen humilis,quę rens asinas patris sui cum famulo ingressus vrbem Ramatha ad consulendum prophetam,peruenit ad Samuelem.qui Deo reuelãte indicat Sauli asinas esse inuentas, & ipsum salutat regem, & in prandio primo loco & cibo honorat.ac manè secretò vngit eũ in Regem super Israël, & osculatur.varia ei dans signa, quibus credat se certò à Deo vnctum. discedens itaque Saul Dei spiritu mutatur in alium virum, & obuium habens cœtum Prophetarum prophetantium,afflatus & ipse Di

1.Reg.10. Saul rex vngitur.

uino spiritu,vnà cum eis prophetat,cunctis ob hoc admirantibus. 1.Reg.10.

Saul rex proclamatur.

Hinc Samuel conuocat populum in Masphat,arguit quod abiecto Deo,petierint regem.Saul sorte repertus, publicè eligitur in regem,populo acclamãte, viuat rex.Samuël legẽ regni populo recitat,in libro scribit, & coram Domino,id est,in arca reponit.Saul repetit domum in Gabaa,multis pijs ipsum comitantibus, impijs autem calumniantibus.

1.Reg.11.

Saul rex confirmatur.

Post mensem Naas rex Ammonitarum obsidens labes Galaad,fœdus non admittit,nisi vt ipsis Iabenitis omnib.oculos dextros eruat & effodiat.quo audito saul veniẽs post boues ex agro, Dei spiritu accensus conuocat in Israel exercitum 330.milliũ, quibuscũ Ammonitas percutit ac disperdit. vnde Samuelis hortatu populus pergens in Galgala,ibi coram Domino innouant regnum Sauli,lætiq; sacrificantes in regem confirmant.

1.Reg.12.

Tunc Samuel iam canus ibidem coram Deo,Rege, & vniuerso Israële,quàm integrè inter ipsos conuersatus sit etiam populo attestante,declarat:ipsorumq; erga Deum ingratitudinem reprehendit,quòd pro Deo rege, qui tam diu Israëlẽ seruauerat,totiesque ab hostibus liberauerat,hominem regem protectorem sibi postulauerint.vt autem in hoc se peccasse sciant,i nuocat Deum, & ecce iam messis tempore subitò cælitus dat tonitrua & pluuiã. vnde populus territus, fatetur peccatum,quos Samuel hortatur,vt relictis idõlis, Deo constanter adhæreant,promittens se incessanter pro ipsis oraturum.

Samuële orante,tonat & pluit

1.Reg.13.

Sub hæc Ionathas filius Saul percutit stationem Philistinorũ,quę erat in Gabaa.quo audito Philistęi,innumero exercitu castra metantur in Machmas.vnde Israëlitæ pauidi,abscondũt se in speluncis & munitionibus,alij fugiũt trans Iordanem. Saul autem iussus in Galgala expectare Samuelem diebus 7.vt sacrificium offerre tibi,septimo die tardãte illo,cùm populus dilaberetur ab eo,Rex ipse illicita præsumptione sacerdotis vsurpans officium,offert holocaustum Deo.Mox veniẽs Samuel,ait illi.Stultè egisti,nequaquam regnum tuũ stabit vltra:quæ siuit Dominus sibi virum secundum cor suum in ducem Israël. nempe Dauid.His dictis recedit.saul verò cũ Ionatha & 600.tantùm viris,ijsq; enermibus ascendit in Gabaa.

Saul sacrificans, à Deo abijcitur,

1.Reg.14.

Porrò Ionathas in Deo fidens,cum armigero suo patre inscio castra Philistijm ingressus,multos hostium occîdit,cæteri Dei miraculo territi turbatique se inuicẽ interficiũt. mox saul;consulto ibi coram arca Domino, cum suis reliquos profligat ac persequitur vsque Hailon, populumque adiurat, ne quis, intermissa cæde, comedat ante vesperã. cuius ignarus Ionathas,lassus & esuriens in sylua paululum mellis gustat, & illuminantur oculi eius.ob quòd à patre occidendus,populo suffragante liberatur.

Philistæi mutuò se occidunt.

Anno

Anno Mundi 2888.

1.Reg.15.

ANNO suo primo Saul verbis Dei iubetur à Samuele,vt Amalechitas, eò quòd impugnassent Israëlem ascendentem ex AEgypto, penitùs internecione deleat, nec parcat cuiquam.Itaq; pergens eò cũ exercitu 210. millium, percutit Amalec ab Euila vsq; Sur, populum pecuraque occidit,ac vilia quęque, disperdit:Agag aũt regem, & pulchra quęque optimasq; greges reseruat, vt immolaret eas Deo,ac in Galgala adducit. vbi Dei iussu Samuel,licet tota nocte pro Rege orasset,arguit Saulem, quòd non paruerit verbo Dei,asserẽs Deum malle obedientiam, quàm victimas:ideoque Diuinitus regnũ ipsi ablatum, & meliori datum pronunciat, idque scissura pallij sui significat,mox ibidem coram Domino Agag Regem in frusta concidit,reuersusque in Ramatha, Saulem domum in Gabaa regressum vltrà non vidit, quem tamẽ reprobatum à Deo luget.

Deletio Amalec.

Saul Deo inobediẽs regno deijcitur.

1.Reg.16.

Anno Mundi 2888.

SVBhæc Samuel iussu Dei pergit Bethleem ad domum Isai,qui & Iesse,de tribu Iuda,& Dauidem filium eius nouissimũ,adolescẽtem rufum,pulchrum,fortem & prudentem è pascuis accersitum,inibi inter 7. fratres eius vngit in regem Israël, & directus est spiritus Domini à die illa in Dauid, & deinceps qui reuersus ad gregem patris, leonem & vrsum rapta oue fugientes, apprehendit & occidit.

Dauid vngitur in regem.

1.Reg.17.

Spiritus autem Domini recessit à Saule,& agitabat,vexabatq; eum spiritus malus,ad quẽ refocillandum accitus à grege psaltes egregius Dauid,eius gratiam inuenit,& statim factus est eius armiger. Igitur quandocunque spiritus malus arripiebat Saul, Dauid citharã manu pulsans, Psalmos Deo canebat, & spiritus malus recedebat à Saule.

Dauid psallens demonem expellit.

1.Reg.17.

Paulò pòst Philistæis congregatis ad prælium in monte inter Sochot Iudæ,& Azecha,Israelitis autem castrametatis in monte opposito,Goliath Philisthæus gigas prodigiosæ staturæ stans in valle terebinthi, inter vtramque aciem,suis viribus, & armis confisus superbè procat Israëlitas ad duellum, id est,singulare certamen, cũque ita per dies 40. mane & vespere exprobraret Israeli, Saul pollicetur ei, qui percuteret Goliath, filiam suam,& diuitias magnas, immunitatemque à tributu. Nemine autẽ audente congredi, adolescens Dauid pugnæ se offert, ac Deo fretus, inermis cũ suo baculo,funda, & 5. lapidibus de torrente electis, Goliath maledicentem aggreditur, & fundæ iactu lapide fronti eius inflicto, ipsum prosternit,ac suopte gladio caput eius abscindit:quo viso Philistæi, territi fugiunt:quos Israëlitæ insequentes occidunt vsque ad portas Geth, & Accaron.

Dauid Goliath gigantẽ occidit.

Psal. 143.

1.Reg.18.

Porrò Dauid caput Goliath defert ad Saulem in tentorium, vbi gratiam Ionathæ nactus, init cum eo fœdus amicitiæ. Inde caput Goliath gerens,cũ Saul reuertitur in Ierusalẽ, quibus in occursum egressæ mulieres cũ tympanis & choris,lætæ ludunt & cantant;Percussit Saul mille: & Dauid decem millia. Indignè autem ferens Saul plus laudis tribui Dauidi quã sibi, iratus ait: Quid ei superest, nisi solũ regnum? atq; ex hoc cœpit eum odisse ac persequi. Dauid verò posuit arma Goliath in tabernaculo Domini. Postridie Saul inuaditur à spiritu malo, domi suæ more arreptitiorum prophetat, ac Dauidem ante se (sicut quotidie faciebat) suo more psallentem, bis lancea trãsfigere tentat. Deinde facit eum tribunum super mille viros, vt sæpe periculis expositus, semel à Philistæis occidatur. Dauid tamen auxiliante Deo prudenter segerẽs, populi fauorem consequitur, Porrò Saul Merob filiã suã maiorem denuò Dauidi promissam, dat alteri. Michol verò inniorem magis dilectam insidiosè ei despondet, si pro dote seu sponsalibus centum præputia Philistinorum adferret at Dauid occisis ducentis Philistæis, eorum præputia regi annumerat,ac dilecta m Michol accipit in vxorem. Hinc Saul iubet Dauidem occidi. voce autẽ Ionathæ placatus, iurat nõ occidendum. quem tamen reuocatum,& persussis rursum ab eo Philistæis, domi coram se psallentem,malo agitatus spiritu,iterum lancea nititur perfodere. Deinde per satellites nocte domum eus custodit, vt mane occideret eum. at Michol noctu clam virum per fenestram dimittit:ac simulachro in lecto eius posito,quærentem patrem decipit. Dauid aũt fugit ad Samuelem in Naioth, quæ est in Ramatha, ibiq; simul morantur in cuneo prophetarum prophetantium. Missi verò & huc à Saul semel,iterum,tertioq; lictores,qui Dauidẽ raperẽt,rapti & ipsi spiritu Dei, ibidem prophetant. tandem etiam ipse Saul eò veniens, correptus Dei spiritu, depositò regali habitu, simul cum illis tota die & nocte canit ac prophetat. Inde digressus Dauid, apud Ionatham conqueritur quòd Saul iniquè quærat ipsum occidere, ac denuò fœdus inter sese & vtriusque posteritatem iureiurãdo pacisceuntur.Ionathas promittit Dauidi se indicaturum quis sit Sauli erga ipsum animus. Biduo pòst, celebratis Calendis Saul. in mensa Dauidis absentiam requirens, palam pronunciat mortem ipsi definitam,& Ionatham ei patrocinantem lancea transfigere conatur. quod Ionathas mane Dauidi in argo latenti, trium sagittarũ signo, indicat: osculatumque flẽs flentem dimittit.

Gloria Dauid. Inuidia Saul.

1.Reg.18.

Saul Dauidi necem molitur

Saul nititur Ionatham transfigere.

1.Reg.19. Dauid vaoccidi. voce autẽ Ionathæ placatus, iurat nõ occidendum. quem tamen reuocatum,& persussis rursum ab eo Philistæis, domi coram se psallentem,malo agitatus spiritu,iterum lancea nititur perfodere. Deinde per satellites nocte domum eus custodit, vt mane occideret eum. at Michol noctu clam virum per fenestram dimittit:ac simulachro in lecto eius posito,quærentem patrem decipit. Dauid aũt fugit ad Samuelem in Naioth, quæ est in Ramatha, ibiq; simul morantur in cuneo prophetarum prophetantium. Missi verò & huc à Saul semel,iterum,tertioq; lictores,qui Dauidẽ raperẽt,rapti & ipsi spiritu Dei, ibidem prophetant. tandem etiam ipse Saul eò veniens, correptus Dei spiritu, depositò regali habitu, simul cum illis tota die & nocte canit ac prophetat. Inde digressus Dauid, apud Ionatham conqueritur quòd Saul iniquè quærat ipsum occidere, ac denuò fœdus inter sese & vtriusque posteritatem iureiurãdo pacisceuntur.Ionathas promittit Dauidi se indicaturum quis sit Sauli erga ipsum animus. Biduo pòst, celebratis Calendis Saul. in mensa Dauidis absentiam requirens, palam pronunciat mortem ipsi definitam,& Ionatham ei patrocinantem lancea transfigere conatur. quod Ionathas mane Dauidi in argo latenti, trium sagittarũ signo, indicat: osculatumque flẽs flentem dimittit.

Dauid vaorijs modis quæritur occidi.

Psalm.52.

Dauid autem fugit in Nobe ad Achimelech sacerdotem. vbi esuriens fame vrgente,mundus à muliere, panes propositionis (quibus solis sacerdotibus vescì licebat) in tabernaculo Dominicũ suis coram Doeg Idumæo comedit. & gladio Goliath ab Abimelech è tabernaculo accepto, fugit ad Achis regem Geth, ibiq; à Philistęis agnitus, detẽtus,ac regi oblatus:sibi timens ne occidatur, cadens inter manus eorum, ac spumans saliuam in barbam suam, insaniam simulat;ideoque ab Achis expellitur.

1.Reg.12. Dauid sacros panes edit. Matth.12.

Psalm.55. Psalm.33

Fugit ergo in speluncam Odollam. vbi suum patrem matrem,fratres,cognatos,omnes-

1.Reg.22. Psalm.56

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dauid & princeps 400. virorum.

que angustia & ære alieno grauatos, ad ipsum confugientes suscipiens, fit princeps 400. virorum. Inde abit cum eis in Masphat, ad Regem Moab, manetque ibi in præsidio seu arce.

Psalm. 62. 1. Reg. 22.

Deinde monitu Gad Prophetę, redit cum suis in terram Iuda, in saltum Areth.

Saul 85. sacerdotes trucidat. *Psalm. 51.*

Interea cũ Saul seruos suos accusaret cõiurationis, quòd nemo vicem suam dolens, Dauidem ipsi proderet, Doeg indicat Achimelech pro Dauide consuluisse Deum, ipsiq; dedisse panes & gladium Goliath. Quapropter Saul Achimelech, ceteroſq; 85. sacerdotes Domini è Nobe accersitos, indutos ephod lineo, coram se, alijs seruis recusantibus, per Doeg trucidat: & Nobe ciuitatem eorum, viros, mulieres, paruulos & lactantes, boues, asinos, & oues occidit: solus Abiathar filius Achimelech euasit, qui fugiens cum ephod ad Dauidem, comes fit totius exilij eius.

1. Reg. 23.

Per idem tempus Dauid consulto Domino, cum suis Philistæos Ceilam obsidentes expugnat, vrbemq; seruat. Inde, ne à viris Ceilę traderetur in manu Saul, Dei oraculo monitus, cum 600. viris fugit in desertum Ziph: ac persequente eũ Saul, continens se in locis tutioribus, nunc in monte opaco, nũc in colle Achilæ, nunc in sylua moratur: vbi à Ionatha cum visitante cõfortatur in Deo: simulque fœdus iam tertio coram Domino sanciunt. Ziphæi autem profecti in Gabaa, Sauli indicant, Dauidem apud se latitare: quem Saul in deserto Maon versantem persequens, ipsum, viroſq; eius in petra se seruantes, exercitu suo in modum coronæ cingit. at Philistæis subitò in terram irruentibus, relicto Dauide, coactus it in occursum eorum.

Saul cum suis Dauidem persequitur.

Psalm. 53.

1. Reg. 24. Psalm. 141.

Sic liberatus Dauid, fugit in desertum Engaddi, vbi in spelunca interiore cum suis latitans, Saulis, cum tribus millibus electis se persequentis, & in eadem spelunca ventrem purgantis, oram chlamydis clam abscindit, & ne occideretur, suos cohibet: deinde post eum egressus, tuto eminus loco ipsum inclamans, & oram pallij ostendens, alta voce suam innocentiam testatur: quare Saul flens Dauidem iustiorem se confitetur, & testificans ipsum certò regnaturum, suscepto ab eo iuramento ne deleat semen suum, domum repetit.

Dauid oram pallij Saul abscindit.

Anno Mundi 2889.

1. Reg. 25. Mors Samuelis

ANNO 2. regni Saul moritur Samuel, & ab omni Israël plangitur, & sepelitur in Ramatha. Porrò Dauid abit in desertum Pharan, vnde mittens 10. seruos ad Nabal in Carmelo greges tondentem, humiliter petit ab eo cibum, quod pecudes eius diu à prædonibus, & feris intactas seruasset in deserto: quem cùm Nabal contumeliosè denegaret, iratus Dauid cum exercitu pergit eò, vt impium Nabal, omnemque cognationem eius euertat: sed Abigail vxoris Nabal, inscio ac ebrio marito, cum cibarijs sibi obuiam venientis, eleganti oratione placatus, decima post die, occiso à Deo Nabal, assumit eam sibi in vxorem, simul & Achinoam de Iezrael. Saul autem filiam suam Michol nuptam dat Phalti de Gallim.

Abigail Dauidem iratum placat.

1. Reg. 26.

Post hæc Dauid cõtinẽs se in deserto Ziph in colle Achillæ, rursum à Ziphæis proditus, Sauli cum tribus millibus illic se persequentis castra & tentorium nocte ingreditur, neà sodali suo perfoderetur prohibet, eiusq; hastam & scyphum aquæ aufert, cunctis altum dormientibus. Inde digressus procul in verticem montis, sopitos clamore excitat, Abner principi exercitus, cæteriſq; somnolẽtiam exprobrat, Saulo probat quòd iniustè ipsum persequatur, hastamq; exhibet. Vnde Saul Dauidis innocentiam, suamque iniquitatem iterum fatetur, reuocatoque Dauidi securitatem pollicitus, domum reuertitur,

Dauid hastam & scyphum Saul tollit.

1. Reg. 27.

Cæterùm Dauid veritus, ne quando incideret in manus Saul, transit cũ 600. suis in regionem Philistijm ad Achis regem Gerh, atq; ab eo petit & accipit vrbem Siceleg: vbi habitans mensibus 4. multas quotidie exercet cædes, & agit prædas ab Amalecitis, alijſq; infidelibus, persuadens regi Achis, quod Iudæos occideret & spoliaret.

Siceleh datur Dauidi.

1. Reg. 28.

Post hæc Philistæi assumpto Dauide cũ suis, pugnaturi contra Israël, castrametãtur in Sunam. Saul autem cum Israëlitis exittẽs in Gelboë monte, visis castris Philistijm, territus cõsulit Dominum: quo nihil respondente, ipse qui antea pythones, magos, & ariolos è medio abstulerat, nunc mutato habitu abit nocte in Endor ad consulendam pythonissam, iubet sibi suscitari Samuëlem: à quo audit suam, filiorumque crastinam mortem, ac Israëlis internecionem: vnde consternatus, cadit in terram; sed sumpto ibi cibo confortatus, eadem nocte castra repetit.

Samuel à pythonissa suscitatur: *Eccl. 46.*

1. Reg. 29.

Principes autem Philistijm, timentes ne Dauid in prælio fieret ipsis aduersarius, consensu Achis eum remittunt: qui mane cum suis reuertitur ab terram Philistijm.

1. Reg. 30.

Die tertio veniens in Siceleg, inuenit eam ab Amalechitis combustam & prædatam, ac suas suorumque vxores, filios & filias, pecora & spolia esse abducta. Itaque consulto Domino, cum 600. viris suis Amalecitas, persequẽs vltra torrentem Besor humi epulantes & tripudiantes occidit, captiuos prædamque reducit, quam singulis socijs ex æquo diuidit, reuersusque in Siceleg, ex præda gratificatur omnibus amicis suis.

Spoliatio Siceleg.

1. Reg. 31. 1. Par. 10.

Interea inita cum Philistæis pugna, Israëlitæ cæduntur & fugiunt, tres filij Saul occiduntur: Saul autem in monte Gelboe arctatus & à sagittarijs vulneratus, iubet armigerum suum, vt se perfodiat, ne ab incircuncisis occidatur: quo nolente, vterq; ipsorum irruens super gladium suum, seipsum occidit. Postridie Philistæi, dum cæsos expoliant, inueniunt Saulem, caput eius abscindunt, idque in terra Philistijm circumferunt, & affigunt in templo Dagon, arma autem eius in templo Astaroth, corpus verò eius suspendunt in muro Bethsan: quod viri Iabes Galaad nocte tollunt, & sepeliunt, in Iabes, ieiunantq; septem diebus.

Saul seipsum occidit.

Tertio

2. Reg. 1.

Tertio die Amalecites quidam è castris veniens ad Dauid in Siceleg, nunciat ei cædem Israël, Saulis & Ionathæ mortem, seq; Saulem occidisse aiens, diadema & armillam eius Dauid adfert: quamobrem Dauid cum, quod Regem occidisset, occidi iubet; sciſſiſq; vestimẽtis cum suis plãgit, flet, & ieiunat vsque ad vesperam super Saul, & Ionathan, ac cæteros occisos: eosque carmine lugubri lamentatur.

Dauid Saulem deflet.

Anno Mundi 2890.

Genebr. Iuo. 2. Reg. 2. Psalm. 26.

POst hæc Dauid consulto Domino, cõmigrat cum suis in Hebron, ibiq; à viris Iuda vngitur in regem super tribũ Iuda, annos natus 30. regnauit ibi in Hebron annis 7. & mensibus 6. Deinde in Ierusalem annis 33. atq; ita simul annis 40. mensib. 6. mittẽs nuncios ad viros Iabes Galaad, collaudat eos quòd sepelissent Saulem. Abner autem princeps exercitus Saul, Isboseth filium Saul quadragenariũ constituit regem super reliquas tribus Israël, qui regnauit biennio. Cùm 12. pueri ex parte Dauid, & 12. ex parte Isboseth pugnarẽt iuxta piscinam Gabaon, mutuis gladijs ad vnũ se conficiunt: mox initò ab vtraque parte conflictu, cæsi sunt è seruis Dauid 20. è seruis autem Isboseth, 300. ortoq; inter eos bello, regnũ Dauidis quotidie crescit, Isboseth verò decrescit.

Dauid vngitur rex Iuda.

2. Reg. 3.

Abner autem, cùm argueretur ab Isboseth, quod cum Respha concubina Saulis concubuisset, iratus fœdus init cum Dauid, remittit ei Michol, inducit Israëlitas, vt Dauidem suscipiant in regem, abit in Hebron, à Dauide conuiuio excipitur, verùm à Ioab dolo occiditur: vnde Dauid dolens, occisori maledicit, occisum autẽ in Hebron cum ingenti pompa exequiarum sepelit, ac sequens ipse feretrum, cum omni populo plãgit, & flet ad sepulchrũ eius, ieiunatque vsque ad vesperam.

Abner à Ioab occiditur.

Anno Mundi 2891.

2. Reg. 4.

ANNO 2. Baana & Rechab latrones, clam ingressi domum Isboseth, meridie dormientem in lecto occidũt, & caput eius adferunt ad Dauidem in Hebron: propter quod & ipsi iussu Dauidis occiduntur, ac præcisis manibus & pedibus suspenduntur: caput autem Isboseth sepelitur in sepulchro Abner.

Isboseth occiditur.

2. Reg. 5. 1. Par. 11. et 12.

Deinde veniunt omnes tribus Israël ad Dauid in Hebron numero 340822. & data acceptaque fide coram Domino, vngunt eum in regem super vniuersum Israël, simulque læti triduo epulantur.

Dauid vngitur Rex Israel.

Anno Mundi 2897.

2. Reg. 5. 1. Par. 11. 14. Psalm. 29.

ANNO 8. regni sui Dauid abit in Ierusalem, aufert cæcos & claudos, expellit Iebusæos, capit arcem Sion, & accipiens ab Hiram regi Tyri ligna & artifices, vrbem per circuitum reparat, in ea domum sibi ædificat: & habitãs deinceps in arce Sion, vxoreſq; & cõcubinas multiplicans, Dei gratia crescit in potestate ac prole: erãt ei electi strenuique milites, quorũ quidam soli totum exercitũ debellasse, quidam 800. quidam 300. vna vice occidisse, alij gigantes, alij leones interfecisse scribuntur. Cumque Dauid existens in arce, desideraret aquã de cisterna Bethleem, quæ erat in porta, mox tres fortes eius per castra Philistæorum, Bethleem obsidentium, irrumpentes, aquam à cisterna hauriunt, hastam Dauidi adferunt, quam tamẽ Dauid bibere noluit, eò quòd cùm fortium suorum vitæ periculo allata esset, sed libauit eam Domino.

Dauid o. Fortes Dauid.

Sub hæc Dauid Philistæos, bis ipsum bello inuadentes, bis consulto Domino, bis in valle Raphaim Deo iuuante prosternit, & sculptilia eorum comburit.

2. Reg. 15. 1. Par. 14. Debellatio Philistijm

Hinc Dauid conuocat omnes electos ex Israël 30. millia, & arcã Dei plaustro nouo imposita, per boues reducit è domo Abinadab Ierosolymam. Dauid autẽ & vniuersus populus Israël, omni virtute ludebant coram Domino in omnibus canticis, psalterijs, citharis, nablis, sistris, lyris, cymbalis, tympanis & tubis: at cùm in via boue calcitrante arca casum minitaret, Oza sustentandi causa manu eam attingens, in vestigio ibi à Deo occiditur: quare Dauid timens introducere arcam ad se, deponit eam in domo Obededom, vbi manet tribus mensibus, cui propter arcam Dominus benedicit.

2. Reg. 6. 1. Par. 13.

Translatio arcæ.

Quo audito Dauid, iterũ conuocat vniuersum Israël, & arcam per sacerdotes in humeris portari, ac ingenti lætitia perferri facit Ierosolymam ad domum suam, comitante omni populo Israël, sacerdotibus verò & Leuitis cantantibus, ac cum omnibus instrumentis musicis ac tubis resonantibus. Porrò Dauid rex ipse depositio habitu regio, & accinctus ephod lineo, totis viribus coram arca cithara ludit & saltat: cumque hac pompa ac melodia intraret vrbem arcemque Sion, Michol videns per fenestram Regem saltantem corã arca, eum despicit & deridet: ob quod nunquam illa deinceps peperit. Deinde collocant arcam in tabernaculo, quod parauerat ei Dauid, & offerunt sacrificia. Dauid benedicit populo, cosque cibat: ac constituit sacerdotes & Leuitas, qui iugiter coram arca Deo ministrarent, sacrificarent, ac diuinas laudes decantarent, & omnibus musicorum organis personarent.

2. Reg. 16. 1. Par. 15. Dauid saltitante arcam. *2 Reg. 6. 1. Par. 16. Psalm. 28.* Cultus Dei *Psalm. 104. Psalm. 95. 2. Reg. 7. 1. Par. 17.*

Post hæc Dauid indignum iudicans, cùm ipse habitaret in domo cedrina, quod arca Dei maneret sub pellibus, indicat Nathan Prophętæ, se velle ædificare domum Domino: quod Nathan primùm collaudat, sed nocte illa Dei oraculo admonitus, idipsum Dauidi prohibet, eò quòd sit bellator, & in bellis multum sanguinis effuderit: verùm eidem promittit iuratque de fructu ventris eius nasciturum filium, qui Salomon, id est, pacificus nominandus, ipsi in regno succederet, & ædificaret tẽplum Deo, ac ipse ipsiusque semen in pace regnaret in æternum: quòd figuratè quidem in Salomone, spiritualiter autem in Christo cõpletum est. Quapropter Dauid ingressus tabernaculum, corã arca Dei erga se misericordiam ac benignitatem laudat: oratque vt promissiones suas impleat.

1. Par. 22. *Psalm. 131.* Christus è Dauid promittitur. *Luca 1. Matth. 22. Ioan. 12. Actor. 2. Heb 1. Psalm. 88.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Absalon de quercu pendens perfoditur.

bus ad pugnam, obnixè præcipit, ne occidatur. Absolō. Inito autem prælio in saltu Ephraim cæduntur ex Israel 20. millia. Absolom dum mulo insidens fugit, capillis (quos egregios prolixosq; habebat) hærens in quercu, & mulo impetu transeunte illi ab arbore pendens, à Ioab lancea transfigitur, ac proiectus ibi in foueam, aceruo lapidum obruitur: cuius nece audita Dauid, amarè eum deflet.

2.Reg.19.

Deinde Ioab hortatu sedens in porta, exercitum redeuntem excipit, & ab omni Israel in regnum reuocatus, reuertitur ad Iordanem iuxta Galgala, vbi à tribu Iuda & Israelitis honorificè suscipitur. Semei sibi occurrenti, veniam precanti, iurat se non occisurū. Miphiboseth falsò à Siba accusatum, iubet vt agros cum Siba diuidat. Berzellaum octogenarium se comitantem vult in Ierusalem ducere, & honorare, at propter senectam recusantem cū osculo dimittens, Chamaam eius filium secū retinet. Inde traiecto Iordane, intrat Galgalā, vbi Israel cum Iuda contendens, vterque Dauidem sibi vendicat in Regem.

Dauid reuertitur.

2.Reg.20. Seditio Seba in Dauid Psalm.96.

Tunc ibi Seba clangens buccina, Israelem omnem à Dauide ad se conuocat, sola tribu Iuda Dauidi adhærente: à qua Dauid reductus in Ierusalem, decem concubinas suas, ab Absalom fœdatas, includit, easq; in viduitate seruat & pascit, vsque ad diem mortis suæ. Inde Ioab cum exercitu persequens Sebam, in via obuium sibi Amasam salutans, osculansque dolosè interficit, eò quòd à Dauide secū exercitui præfectus esset. Deinde pergens, Sebam in Abela vrbe obsidet, industria autem mulieris capite Sebę per murum proiecto, reuertitur Ierosolymam.

2.Reg.21.

Post hęc fame trienni, bello trimestri, & peste triduana, optio datur: ex quibus pestem eligit: qua in populum sæuiente, à mane vsque ad sacrificium vespertinum, mortui sunt 70. millia virorum: tunc Dauid videns Angelum Domini in aëre, extento gladio, vt cæderet Ierusalem, mox cum senioribus indutus saccum, supplex se peccasse ac flagris dignum clamitat, populo itaque parcat: hortatuque Gad in area Areuna ædificato altari, offert holocaustum Deo, atque orat: & ecce ignis è cælo absumit hostiam, placatoque Deo, cessat plaga.

Tres plagæ Dauidi oblatæ.

Tum Dauid intelligens, eo in loco templū Deo ædificandum, præparat ad eius ædificationem auri talenta centum millia, argēti mille millia talenta, æs verò & ferrum absque pondere, ligna & lapides, ac cætera quæque necessaria, variosque artifices: deinde præcipit Salomoni, vt illud ædificet, Deumque sedulò colat: hortaturque principes, vt illi sint auxilio.

1.Par.a.22. Præparatio materiæ templi.

Cùm autem Dauid senio confectus operiretur vestibus, & non calefieret, datur ei Abisag puella pulcherrima, quæ in sinu eius dormiens, ipsum calefacit. virgo manens. Adonias verò senior filius Dauid, auxilio Ioab & Abiathar inuitans fratres suos iuxta lapidem Zoeleth, fontemq; Rogel ad conuiuium, immolatis victimis, inter epulas se regem salutari facit, regnumque occupat inscio patre: quod Bethsabee de cōsilio Nathan Prophetę, Dauidi indicans, petit ab eo, prout sibi iurauerat, Salomonem constitui regem: qui mox præcepto Dauidis, super mulam regis impositus, & eductus in Giō, ibi à Sadoc sacerdote & Nathan vngitur in regem super Iudam & Israel, resonantibus tubis ac tibijs, populoque cum plausu acclamante, viuat Rex Salomon. inde reductus in Ierusalem, collocatur super solium regis: quo audito Adonias timens, fugit in tabernaculum, tenetque cornu altaris: vnde iussu Salomonis aulsus, remittitur in domum suam.

3.Reg.1. Abisag Dauidem calefacit.

Adonias regnum occupat.

Salomon Rex vngitur.

1.Par.a.23. 24.25.26. 27. Cultus Dei ampliatio.

Anno Mundi 2929.

ANNO 40. regni sui, Dauid conuocans omnes sacerdotes & leuitas 38. millia, eos in 24. ordines sorte diuidit, vt per vices hebdomadatim à sabbato in sabbatū die nocteq; manentes in templo, in suo quique officio, in sacrificijs alijsq; ministerijs, Deo inseruirent. Ordinatque cantores, psaltes, & citharædos, qui Diuinos psalmos vocibus varijsque instrumentis musicis canerent: Designat & ianitores, qui templi portas obseruent; ac sacristas, qui thesauros, & sacra vasa custodiant. Quin & exercitum suum in 12. turmas, id est, cohortes distinguit, quarum quælibet 24. millia militum continebat, cuique suum ducem præficiens, vt suo quique mense regi ministrent. Cuique etiam tribui principem attribuit, idoneosque passim officiarios constituit.

1.Par.a.28. 29.

Hinc Dauid vniuersos primates Israel conuocatos alloquens, ait Salomonem diuinitus ad regnum atque ædificationem templi esse electum: ipsumque & populum exhortatur

Anno Mundi 2899.

2.Reg. 1.Par.4.18. Psalm.59. Dauid vicinas gentes subijcit.

ANNO 9. regni sui Dauid expugnat & subiugat Philistiim, Moab, Adadezer regem Saba, Syriam Damasci, Idumæam, Ammon & Amalec, quos omnes sub tributo sibi seruire facit; arma & vasa aurea, argentea, & ænea ex præda templo Dei dedicat ac consecrat: regnatque in pace & iustitia, idoneos habēs officiarios. Hinc Dauid inquirit, nū quis superesset de domo Saul, cui benefaceret: inuento itaque Miphiboseth filio Ionathæ claudo omnes agros Saulis restituit, ipsumque ad mēsam suam semper comedere facit.

2.Reg.9. Miphiboseth.

Anno Mundi 2900.

2.Reg. 10. 1.Par.4.19.

ANNO 10. Dauid pio animo mittit legatos ad Anon regem Ammon, vt consolaretur eū super morte patris eius: quos Anon, barbis dimidia parte rasis, & vestibus vsque ad nates præscissis, remittit: quam contumeliam Dauid vlciscens, trans Iordanem iuxta Medaba Ammonitas inuadit, & in vrbem compellit: & Syros eis auxiliantes semel ac iterum debellat, sibique seruire facit.

Dauid Syros subigit.

Anno Mundi 2901.

2.Reg.11.

ANNO 11. vere ineunte, Ioab missus à Dauide cum exercitu, terrā Ammō vastat, Rabbath metropolim obsidet. Dauid autem manens Ierusalem, videt è solario suo Bethsabee se lauantem, captus eius pulchritudine, eam accersit, dormit cum ea, statimq; impręgnat: vtque factum cælaretur, Vriam virum eius ab exercitu reuocat, cibat, & inebriat, vt cum vxore sua dormiat: cumque pius nollet, remittens eum cum literis ad Ioab, in primo pugnæ loco poni, & ita cum alijs occidi curat: deinde accipit Bethsabee sibi in vxorem, quæ peperit ei filium.

Dauidis adulterium & homicidiū.

2.Reg.12. Nathan Dauide arguit

Tunc Nathan missus à Deo ad Dauidē, proposita parabola de ouicula pauperi ablata, ipsum ita adulterij, homicidiique arguit, vt proprio ore se condemnaret. Eidem autem peccatum confitenti, culpam quidem à Deo condonatam esse denunciat, veruntamen in peccati pœnam multa illi mala à suis euentura. gladiū de domo eius nunquā recessurū, vxores eius à proximo suo coram Sole & omni Israāl constuprandas, filiū ex adulterio natum, moriturum. Percussit ergò Dominus puerum ex Bethsabee natum, pro quo ægrotante Dauid, ad terram prostratus Deum orat, flet, ieiunat: septimo autem die puero mortuo, surgit, sese lauat, vngit, mutat vestes, in tabernaculo Deū adorat, comedit, ipsamq; Bethsabee consolatur: ac tertio dehinc anno gignit ex ea Salomonem, quem Dominus dilexit, tradituręq; Nathan Prophetæ erudiendus.

Psalm.50.

2.Reg.12.

Salomon nascitur.

2.Reg.12. 1.Par.20. Destructio Ammon.

Dauid verò profectus & ipse contra Ammonitas, expugnat Rabbath, coronam Regis preciosissimam imponit capiti suo, ipsamque vrbem regiam & cunctas ciuitates Ammonitarum destruit, populūq; crudeliter trucidat.

2.Reg.13.

Post hæc Ammō primogenitus Dauidis amore Thamar sororis suæ tabescens, simulata in lecto ęgritudine, ipsam virginem vi opprimit & constuprat: mox exosam dolentemq; vi domo expellit: quæ cinere aspersa caput, scissa veste, clamans, in domum Absolō fratris sui concedit. Post biennium Absolom in tonsione ouium suarum, omnes filios regis fratres suos vocat ad conuiuium, in quo Ammonem fratrem suum ebrium occidit, fugiensque ad Regem Gessur, triennio ibi latet.

Violatio Thamar.

2.Reg.13. Cædes Ammon.

Inde Ioab oratione mulieris Thecuitæ Dauidem placans, eius consensu reducit Absolom de Gessur in Ierusalem: vb Absolom biennio manens in domo sua, faciem Regis videre nō potuit: deinde cùm segetem Ioabi succenderet, ipsius intercessione ad Regis cōspectum, plenamq; gratiam osculo recipitur.

2.Reg.14. Reconciliatio Absolon.

Post 4. annos Absalō sua forma, blandis verbis, amplexibus & osculis cōciliato sibi populi fauore, persuadens Dauidi, se ob votum ire in Hebron, ibi cū Achitophel consiliario Dauid, alijsque multis coniurat in patrem, regno ipsum expulsurus: quo audito Dauid, relictis decem concubinis suis ad custodiendam domū, festinanter fugiens è Ierusalem cū Ethai proselyto, & 600. fidis viris seruis suis, ac multis è populo transit torrētem Cedron, vbi Sadoc & Abiathar alioq; sacerdotes ac Leuitas ipsum comitantes, cum arca remittens in vrbem, vt acta, secreta Absolon ipsi in cāpestribus deserti latituro renunciarēt, simul & Chusai amicum suum, vt consilium Achitophel dissiparet, Rex ipse flens operto capite nudisque pedibus ascendit montem Oliuarum, vt ibi Deum adoraret. Interim Absolom cum suis Ierosolymam ingreditur.

2.Reg.15. Dauid fugit à facie Absolom.

Psalm.3.

Dauid autem transgressus montem, Sibæ seruo Miphiboseth cibaria & vinū ipsi adferenti, herum tamen suum falso accusanti, cōfert bona Miphiboseth.

2.Reg.16. Siba.

Progressus vsque Bahurim, Semei cognatū Saul se suosque maledicentem & lapidātem, occidi vetat: pergensque in campestribus deserti cum suis lassus, requiescit.

2.Reg.16. Psalm.7. semei.

Interea Absolom Ierosolymæ consilio Achitophel publicè congreditur & concumbit cum concubinis patris sui, inspectante id Sole & omni populo Israël.

2.Reg.16. Inceitus Absolom.

Sub hæc Achitophel consulit, vt cōfestim cum 12. millibus insequatur Dauidē, lassumq; ea nocte obruat & occidat: quod cōsiliū Chusai dissipans, Dei nutu persuadet Absolom, vt congreget vniuersum Israël, à Dan vsq; Bersabee ad persequendum patrem: quare indignatus Achitophel, abiens domum, laqueo se sussuspendit. Porrò Dauid audito per nuncios, à Chusai & sacerdotibus missos, consilio Achitophel, simulq; vt fugiat hortatus, mox transit cum suis Iordanem, & venit in Mahanaim, id est, Castra: vbi Sobi Rex Ammō, & Machir de Lodabar & Berzellai primates Galaad, cibaria & necessaria quæq; ei ac populo eius adferunt. Cæterùm Absalom cum vniuerso Israël patrē insequens, transgressus Iordanem castra metatur in terra Galaad. Tum Dauid amicorum consilio manens in vrbe, stans in porta, Iaobo alijsque suis militibus egredientibus

2.Reg.17.

Psalm.108. Absalom patrem persequitur.

2.Reg.18.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Forma templi à Deo data.

vt Deo corde perfecto seruiant: dat Salomoni descriptionem templi, sicut de manu Domini scriptum acceperat, ipsumque ad id perficiendum animat: in cuius ædificiū principes sponte offerunt auri talenta 5. millia, argenti talenta 10. millia, multumq; æris, ferri, & lapidum: quin & populus ingenti gaudio donaria offert: vnde Dauid lætus, benedicit Domino, & orat pro Salomone ac populo.

1.Par. 29. 4. Vnctio Salomonis.

Sequenti die sacrificijs Deo oblatis, Salomon secundò vngitur in regem, & Sadoc in Pontificem, seditque Salomon in solio regni, cui principes dant fidem ad manum, lætique diem festum agunt, ac edunt & bibunt in lætitia.

3.Reg. 2. Mors Dauid.

Paulò pòst Dauid moribundus, Salomoni iniungit, vt Dei legem custodiat, Ioab ob cædem Abner & Amasæ, & Semei ob maledicētiam puniat, Berzellai autem filios ad mēsam regiam retineat: & sic moritur annos natus 70. & sepelitur in monte Sion.

Anno Mundi 2930.

Genebr. 3146.

3. Reg. 2. Salomon regnat.

SALOMON autem initio regni Adoniā intercessione Bethsabee petentem Abisag in vxorem, occidit. Abiathar summo sacerdotio priuat, & in eius locum Sadoc Pontificem constituit. Ioab verò fugientem in tabernaculum, ad altare interficit, & pro eo Banaiam principem exercitus ponit. Semei quoq; quia contra præscriptum egressus est Ierusalem, occidit.

3.Reg 3. 2.Par.1.

Hinc Salomon filiam Pharaonis regis AEgypti accipit in vxorem. Inde cum primatibus Israël profectus in Gabaon, ibi in tabernaculo Moysi super altare æneum mille hostias offert: vbi Deus nocte ipsa in somnis ei apparens, ait: Postula quod vis, & dabo tibi: tū Rex petit sibi dari sapientiam, vt discretè iudicet populum suum: quàm vnà cum diuitijs & gloria abundè supra omnes reges accipit. Reuersus in Ierusalem, oblatis & ibi coram arca victimis, conuiuium suis exhibet.

Salomon sapientiā impetrat. Sap. 9.

3.Reg. 3. Iudicium Salomonis

Tunc duæ meretrices, quarum altera infantem suum in somno oppresserat, de infante viuo coram Rege contendunt: quem cùm Rex gladio vtrique diuidere vellet, matrem ex affectu pietatis dijudicans, dat ei puerum suum: vnde omnis Israël Regis sapientiam miratur.

3.Reg.4. Salomonis gloria.

Sapientia.

Salomon itaque cum suis principibus & præfectis regnum prudentissimè gubernat, ac longè lateque dominatur, ab Aegypto vsque Euphraten, perfruens secura perpetuaq; pace, ac magnifico apparatu ciborum & equorum: atque sapientia superans omnes suos coæuos & præcessores, locutus est tria millia parabolarum, & quinque millia carminum: quorum pars magna extat in tribus eius libris, quos sapientiales vocant: in quibus sapientiam præ omnibus alijs quærendam & amplectendam; stultitiam verò detestandam, vitandamque multis modis hortatur: singulis ferè sententijs, quantum illa profit, hæc verò obsit, explicans, aptoque id agit ordine. Nam in Prouerbijs, incipientes erudiens, inculcat eis Dei timorem, amorem, obedientiam, ac pios mores; fugienda autem consortia malorum, blanditias meretricum, & illecebras peccatorum: doctrinæ falsæ resistendum, suæ verò, vt sanæ, insistēdum. In Ecclesiaste, vniuersa, quæ sub Sole sunt, esse vana & transitoria curiosè expertus, proficientes docet fluxis his rebus hilariter, ceu in transitu, vtendum: ad vera autem, & æterna bona contemplanda, & adipiscenda, fortiter enitendum instigat. In Cātico canticorum dulce canēs epithalamium, per modum dialogi, incomprehēsibilem exprimit amorem Christi erga sponsam suam Ecclesiam; ac vicissim Ecclesiæ erga Christū sponsum: perfectam quamque animam mira gratia incitans ad suauissimos Christi amplexus.

Prouerbia. Ecclesiastes. Canticū.

Liber sapientia.

Cæterùm liber Sapientiæ à Philone Iudæo sacerdote Alexandrino, ex sententijs Salomonis cōpilatus ac concinnatus esse censetur: in quo theolatriam & sapientiam summoperè commendans, idololatriā autem reprobans, Christi à Iudæis, & piorum quorumcunq; ab impijs passiones: atque rursum illorum subsecuturas in cælo fœlicitates, horum verò seras in inferno lamentationes euidenter describit.

Philosophia Salomon.

Edisserebat etiam Salomon naturas arborum, plantarum, & herbarum. Item animalium, pecorum, auium, & piscium. Nec non cursus stellarum, mutationes, & vicissitudines temporum, vim ventorum, virtutes elementorum, & dispositionem orbis terrarū: quin & potestatem in dæmones ipsum exercuisse testatur Iosephus. Veniebantq; de cunctis regibus, & populis ad audiendam sapientiam eius.

3.Reg.4. Sap.7. Ioseph.8. antiq.2.

Hinc Salomon mittens plus quàm 153. millia operariorum, ac impetrans multos artifices ab Hiram rege Tyri, plura ligna & lapides pro templi fabrica in Libano monte cæsi, atque ratibus per mare in Ioppen, ac inde porrò terra Ierosolymam aduehi facit.

3.Reg.5. 2.Par.2. Ampliatio materiæ templi.

Anno Mundi 2933.

Genebr. 3150.

ANNO quarto regni sui mense Aprili, cœpit Salomon ædificare Ierosolymæ in monte Moria, ac area Ornæ templum Domini excellentissimum, intrinsecus circunquaque laminis aureis vestitum, varijs picturis ornatum, & stratum marmore preciosissimo, cum porticu, & ante eam 2. columnas æreas. Item altare holocausti æneum, mare æneum, quod stabat super 12. boues fusiles, ac 10. conchas æneas. Item candelabrum aureum, & mensam propositionis, altare thymiamatis, siue incensi aureum, duos Cherubin aureos, phialas centum aureas, atque innumerabilia vasa aurea ad templi ornatum & vsum pertinentia: quæ omnia septennio perficiens, consummauit ea regni sui anno vndecimo, mense Octobri.

3.Reg.6.7. 2.Par.3.4 Aedificatio templi.

Anno duodecimo, die octaua Septembris conuocato vniuerso Israel, cepit ingenti solennitate celebrare dedicationem templi per dies 7. Decima autem Septembris, in festo expiationis, sacerdotes tollentes de Sion arcam (continentem 2. tabulas Moysi) & omnia vasa quæ dicauerat Dauid, inferunt in templum, & ponunt in sancto sanctorum sub alas Cherubim. Cumque rex & populus immolaret boū 22. millia, & ouium 120. millia, sacerdotes verò, ac leuitæ, voce varijsque instrumentis iubilarent Deo, ecce nubes & gloria Domini impleuit templum.

3.Reg.8. Dedicatio templi.

3.Reg.8. 2.Par.6.

Tunc Salomon coram multitudine ante altare flexis genibus, & expansis in cælum manibus, benedicit Deo, quod promissionē Dauidi factam compleuerit: ipsumque orat, vt sanctificet domum istam, ac tam Iudæorum, quàm gentilium pro quacunque re in ea, vel eo versus orantium, vota exaudiat, petitaque largiatur.

Oratio Salomonis.

2.Par.7.

Oratione regis finita, cunctis inspectantibus, ignis descendit è cælo, & deuorat sacrificium, & Maiestas seu gloria Domini replet templum: quo viso omnes corruentes proni in terram, adorant, & laudant Dominum.

3 Reg.8. 2.Par.7. Scenopegia.

Decima quinta Septembris cepit festum tabernaculorum, quod & ipsum celebrant diebus 7. Die autem octaua, quæ est 22. Septembris, faciunt collectam pro necessarijs templi, sicut lex præceperat. Dieq; sequenti dimissus populus, lætantes suā quisq; domum repetit.

Leuit.23.

3.Reg.9. Regia Salomonis

Hinc Salomon ædificat sibi palatium. Item aliud palatium filiæ Pharaonis vxori suæ. Sed & domum saltus, pro conseruandis armis, & aromatibus, ac recreandis animis: quæ omnia pefecit 13. annis.

3.Reg.9. 2.Par.7. Locus Sacrificij.

Sub hæc Dominus Salomoni secundò nocte apparens, ait: exaudiui orationem tuam, & elegi locum istum mihi in domum sacrificij, ibique orantium preces exaudiam, tu quoque, si seruaueris præcepta mea, firmabo te, semenque tuum super regnum Israel in sempiternum: sin autem me derelicto coleueritis deos alienos, proijciam templum hoc à facie mea, & euellam vos de terra hac, eritque Israel in exemplum & derisum cunctis populis. Exinde cessauit licentia sacrificandi Deo alibi, quàm in templo Ierusalem, nisi Dei speciali dispensatione.

3.Reg.9. 2 Par.8.

Expletis autem in annis 20 ædificijs, Salomon dat Hiram regi in remunerationem 20. oppida in Galilæa: & plures ædificat ciuitates, & reliquos gentium facit sibi tributarios: mittensque de Asiongaber classem in Ophir, plurimum auri inde recipit.

3.Reg.10. 2.Par.9. Regina Saba.

Regina autem Saba, audita fama Salomonis, venit à finibus terræ multo cum comitatu Ierosolymam, vt audiret sapientiam eius, & tentaret eum in ænigmatibus, itaq; audit, videt, admiratur ipsius sapientiam, structuram templi & aulæ, holocausta, cibos mensæ eius, ordinem & vestes ministrantium: multa dat ei munera, aurū, aromata, gemmas; sed multo plura ab eo accipit: reuertiturque in terram suam.

3.Reg.10. 2.Par.9.

Salomon autem accipiens multum tributum, variaque dona regum & gentium, ac quotānis ex Ophir & Tharsis, id est, per mare Tharsicum, ingentem vim auri & argenti, nec non gemmas pretiosas, ebur, simias & pauos, facit 200. scuta aurea equitum, & 300. peltas aureas, quas deposuit in domo saltus Libani. Fecit quoque thronum eburneum auro vestitum, vbi sedebat ad iudicandum, quod sex gradibus ascēdebatur, in quorum extremitatibus impositi erant 12. leones: omniaque vasa eius erant aurea: argentum enim ipsius tempore nihil reputabatur, cuius tanta erat abundantia in Ierusalem, quanta & lapidum: magnificatusque est Salomon super omnes reges terræ, & desiderabat vniuersa terra videre vultum eius, & audire sapientiā eius, preciosissima ei deferentes munera.

Thronus Salomonis

Post hæc Salomon adamat accipitque mulieres alienigenas multas, erantque ei vxores, quasi reginæ, septingentæ & concubinæ trecentæ, per quas in senectute sua seductus, adorat ipsarum idola, ipsique phanum ædificat in monte offensionis: quapropter iratus Dominus, ait illi; scindam regnum tuum, & dabo illud seruo tuo: tribum vnam dabo filio tuo, propter Dauid seruum meum, & Ierusalem quam elegi: susciteturque ei Dominus 3. aduersarios, Adad Idumæum, Razon Syrum, & Ieroboam Ephrateum seruum eius, cui egresso de Ierusalem occurrens Ahias Silonites Propheta, scindit pallium suum nouum in 12. partes, quarum 10. dans Ieroboano, denunciat Salomonis regnum diuidendum, ipsumque regnaturum super 10. tribus Israel: itaque si Dei mandatis obediat, fore vt in regno stabiliatur: moritur deinde Salomon, cùm regnasset annis 40.

3.Reg.11. 4.Reg.23. Salomonis idololatria.

Mors Salomonis

Anno Mundi 2970.

Genebr. 3186.

ROBOAM autem filius Salomonis abiit in Sichem, vbi omnis Israel conuenerat, vt constituerent eum regem, quibus petentibus, vt graue iugum tributi ipsis à Salomone impositum, leuet paululum, sic se ei seruiturос, Roboam super hoc audito, sed spreto sano consilio senum, & iuuenum consilium secutus, respondet, se grauius ipsos pressurum: propter quod decem tribus Israel relinquunt Roboam, & constituunt Ieroboam sibi in regem, regnauit annis 22.

3.Reg.12. 2.Par.10. Scissio regni.

3.Reg.14.

Atque hinc iam scinduntur tribus duodecim, quarum vna pars, quā obtinuit Roboam appellatur Iudæ, vel Ierusalem, vel duarum tribuum, vel Dauid: Altera Ephraim, vel Samariæ, vel communi nomine Israel appellabatur, quòd plures tribus, decem videlicet, cō tineret: quæ omnes sequebantur Ieroboam.

Porrò Roboam fugit Ierosolymam, vbi sola tribu Iuda ipsi adhærente, ac tribu Beniamin, quoties opus erat, fideliter Iudam adiuuante, regnat annis 17. mox congregrans 180. millia bellatorum, dum reliquas tribus ad obediendum sibi compellere parat, à Domino per Semeiam Prophetam præliari vetatur, eò quòd Dei voluntate ab eo discesserint. Ieroboam verò rex Israel habitans in Sichem, veritus, ne si populus suus pro solenni more festa celebrandi ac sacrificandi gratia frequentaret

3.Reg.12. 2.Par.11. Roboam præliari vetatur.

3.Reg.12.

Universidad de Deusto
Biblioteca

taret Ierosolymam, reuertatur ad domum Dauid, facit duos vitulos aureos, quorum vnum in Bethel, alterum in Dan ponit, ac tanquam deos, ab Israelitis adorari præcipit, constituitque vtrobique phanum, altare, & sacerdotes quoslibet è populo, festumque dedicationis celebrandum die 15. Octob.

Cultus vitulorũ aureorum.

3. Reg. 13.

Quo die, cùm Ieroboam ipse in Bethel stãs ante altare, thus adoleret vitulo, eò ex Ierosolyma missus à Deo Addo Propheta de Iuda, exclamat ad altare: Ecce filius nascetur domui Dauid, nomine Iosias, & immolabit super te sacerdotes excelsorũ, qui nũc in te thura succendũt, & ossa hominũ super te comburet, in cuius signum mox altare scinditur, & regis, Prophetam apprehendere iubentis, extensa manus aresci: quæ statim orante Propheta, eò quòd à pseudopropheta deceptus contra Dei interdictum ibi comedisset, Dei nutu in via à leone occiditur, occisum tamen leo custodit, donec à pseudopropheta sepeliretur. Ieroboam verò suã augens impietatem, eijcit sacerdotes & leuitas Domini, aras in collibus excelsis extruit, lucos facit, & pecunijs acceptis omnes, qui vellent è plebe constituit sacerdotes excelsorum, & dæmoniorum vitulis & idolis responsa dantium.

Natiuitas Iosiæ prædicitur.

Peccatum Ieroboam.

2. Para. 11.

Roboam autem sacerdotes & leuitas à Ieroboam electos, cæteroique Dei cultores ex cunctis tribubus Israel ad ipsum cõfugientes, suscipit; ac piè, benè, beateque viuit annis tribus. Quarto autem multiplicat sibi vxores, quas habuit 18. concubinas 60. filios 28. & filias 60. relinquit Dominum, ædificat & ipse cum populo in excelsis aras, & statuas, ac lucos, in quibus scortantur, faciuntq; abominationes gẽtium. Ob quæ anno quinto venit Sesac rex Aegypti cum exercitu numerosissimo, & captis ciuitatibus Iuda, obsidet Ierusalem, tunc Dominus per Semeiam Prophetã ait regi & principibus obsessis; vos reliquistis me, & ego reliqui vos in manus Sesac. respondent; Iustus est Dominus, tum Dominus Semeiæ: quia humiliati sunt, non disperdam eos penitus per Sesac, verũtamen seruient ei, vt sciant distantiam seruitutis meæ, & seruitutis regni terrarum, ingressus ergò Sesac, diripit thesauros tẽpli, domusque regiæ, & recedit. scuta quoque aurea, quæ fecerat Salomõ, secum tulit in Aegyptum, pro quibus Roboam fecit ænea.

3. Reg. 14. 2. Para. 12. Idololatria Iuda.

Spoliatio Ierusalem.

3. Reg. 14.

Post hæc Ieroboam, filio suo ægrotante mittit vxorem suam in Silo ad Ahiam Prophetam iam præsenio cæcutientem, vt eum consulat quid euenturum sit puero: cui Ahias prædicit propter peccata Ieroboam, filium eius moriturum, & domum Ieroboam penitus delendam, ac Israelem euellendum de terra ista, atque dispergendũ trans flumen Euphratem. reuertente itaque illa domũ in Thersa, puer moritur.

Prophetia Ahiæ.

Anno Mundi 2987.

Genebr. 3203 & sic inseq. 2 Reg. 15. 2. Para. 13.

ABIA filius Roboã, paternæ impietatis æmulus, regnat super Iudã annos 3. hic cũ 400. millibus armatorum pugnaturus contra Ieroboam habentem 800. millia, dehortatur exercitum Ieroboam à bello contra se, eò quòd Deum haberet ducem, quem illi abiecerant, at dum hæc loqueretur, Ieroboam missis à tergo insidijs, ignorantes circũquaq; cingit, tum Iuda clamante ad Dominum, & sacerdotibus tubis clangẽtibus, perterret Dominus Israelitas, fugiuntque, quorum percutit Abia 500. millia, ac diuersas capit ciuitates, paternæque impietatis æmulus, accipiens vxores 14. procreat 22. filios, & 16. filias.

Deus terret Israelitas.

Anno Mundi 2990.

Genebr. 3206. 3. Reg. 15. 2. Paral. 14. 15.

ASA Abiæ filius. 3. rex Iuda, regnat annis 41 fecit rectum, sicut Dauid. vniuersas idolorum statuas, aras, phana & excelsa destruit ac cõfringit, lucos succidit, scorta masculæ effæminatosque aufert, amouet matrem suam à cultu Priapi, cui illa simulachrum lucumque consecrauerat, eique princeps præerat, Priapi specũ ac lucum subuertit, eiusque simulachrum, turpissimum confringit, cõterit, & comburit in torrente Cedron: præcipit Iudæ, vt seruirent Domino, ideoque in pace regnans, vrbes Iuda ædificat ac munit, habens exercitum paratum in tempus oportunum, de Iuda, 300. milla bellatorum: de Beniamin verò 280. millia.

Asa idola aufert.

Anno Mundi 2991.

3. Reg. 15. Deletio domus Ieroboæ.

ANNO eius 2. Nadab filius Ieroboæ impiè regnat super Israel biennio. quẽ Baasa occidit, omnemque domum Ieroboæ delet, regnatque impius post impium in Thersa super Israel annis 24. ambulans in peccatis Ieroboam.

Anno Mundi 3004.

2. Para. 14. Aethiopes Diuinitus debellãtur.

ANNO 15. venit contra Iudam Zara Aethiops cum exercitu decies centum millium, curribusque trecentis, cui Asa progressus obuiam iuxta Maresa, acie ad bellum instructa, inuocat Dominum. tum Domino Aethiopes cædente, atque Asa cum suis fugientes persequente, Aethiopes omnes contriti sunt.

2. Para. 15.

Reuertentibus cum præda Ierosolymam, egressus in occursum Azarias Propheta, ait victoriam à Deo datam, eò quòd legitima eius seruassent. itaque mactè procedant. prophetatque Israelem futurũ multo tempore absque Deo vero, & absque sacerdote, doctore, & absque lege, in multa angustia, tandemque reuersurum ad Dominum, cuius verbis eõfortatus Asa, reliquias idolorum de omni Iuda & Beniamin aufert, conuocatoque vniuerso populo Ierosolymam mense Maio, immolat Domino de præda boues septingentos, & oues 7. millia, fœdus populi cum Deo renouat, iurantque omnes voce magna, & in iubilo se Deo toto corde seruituros. vnde Deus præstat eis requiem per circuitum.

Prophetia Azariæ.

Renouatio fœderis.

Anno Mundi 3015.

3. Reg. 15. 2. Para. 16.

ANNO 26. ascendit Baasa rex Israel in Iudam, & ædificat Rama, vt inde Iudæos infestaret, sed Asa missis thesauris templi & regiæ,

giæ, vocat Benedad regem Syriæ in auxilium. quo ciuitates Israël vastante Baasa, relicta Rama, reuertitur in Thersa. Tunc Anani prophera Asam increpat, quòd relicta in Deum fiducia, cuius auxilium expertus erat in debellatione Aethiopum, quæ fisset adiutorijũ gentium. dicens ob id bella deinceps aduersus ipsum consurrectura. iratus Asa, prophetam cõ

Incarceratio Anani.

ijcit in neruum, & propterea pedes ipse postea doluit.

Tunc & Iehu propheta filius Anani, missus

3. Reg. 16.

à Deo ad Baasa regem Israël, nunciat ei propter ipsius idololatriã & scelera totam progeniem eius euertendam. ideoq; prophera à rege occiditur.

Occisio Iehu.

Eodem anno 26. mortuo Baasa, regnat impius Hela filius eius quem post biennium in Thersa epulantẽ & ebrium occidit Zamri seruus eius, & regnãs diebus 7. interficit omnem domum cognationẽq; Baasa: deinde ab Amri obsessus in Thersa, seipsum cum domo regia comburit. Cui succedens Amri, regnat annos 12. sex in Thersa, & 6. in Samaria, quam extruxit in sedem regni Israel, præcessoribus suis sceleratior fuit. Anno 30. cœperunt contra Asam bella consurgere.

3. Reg. 16.

Deletio domus Baasa.

2. Par. 15.

Anno mundi 3028.

3. Reg. 16.

ANNO 38. cœpit regnare Achab filius Amri, cum quo regnat biẽnio, deinde adhuc annis 22. omnium regum præcessorum scelestissimus. ducit vxorem Iezabel filiam regis Sidõnis & Tyri, à qua incitatus præter vitulos aureos etiam Baal Deo Tyriorum in Samaria templum & aram ædificat, lucum plantat, sacerdotes ac falsos prophetas constituit, eumq; colit & adorat. altaria aũt Domini in excelsis

Achab regum pessimus.

3. Reg. 18.

destruit, prophetas ac sacerdotes eius occidit. quo tempore Abdias dispensator domus Achab ab infantia timens Deum, centum prophetas Domini abscondit in duabus speluncis, & pauit eos pane & aqua. ideoque postea consecutus à Deo donum prophetiæ, prophetauit de vastatione Edom, & saluatione Iuda futura in monte Sion.

Prophetia Abdiæ. Abd. 1.

3. Reg. 19. AEdificatio Iericho

Tempore Achab, Ahiel reædificat Iericho, in cuius fundatione obijt primogenitus eius. & deinceps alij filij eius, vltimus autem in appensione portarum, iuxta maledictionem Iosue.

Anno mundi 3029.

3. Reg. 15. 2. Par. 16.

ANNO 39. cœpit Asa senex ægrotare dolore pedum vehementissimo, & nec in infirmitate sua quæsiuit Dominum: sed magis in medicorum arte confisus est. biennio post defunctum, combusserunt ambitione nimia. cui succedit Iosaphat filius eius.

Mors Asa.

3. Reg. 17. Luc. 4. Iacob. 5.

Elias autem Thesbites propheta zelo iustitiæ propter idololatriam, Achab orat Deum vt non plueret super terram, suaq; oratione claudens cælum, dicit regi Achab, nec rorem, nec pluuiam annis his descensuram, nisi iuxta verbum suum. quo dicto, iussu Dei secedens ad torrentem Carith, Diuina prouidentia ibi pascitur à coruis, mane & vespere ei panem & carnes adferentibus, bibitq; de torrente. quo ob inopiam pluuiæ exiccato, præcepto Dei abit in Sareptam Sidonis, vbi à vidua pauperula recipitur & pascitur: cuius hydria farinæ non deficit, & lecythus olei non minuitur. eiusdemque viduæ filium paulò pòst mortuum, Elias oratione sua resuscitat, qui Ionas postea prophera fuisse affirmatur.

Elias pascitur à coruis

Anno siccitatis tertio & semis exacto, fame vehementi omnem terram premente, Elias Dei iussu occurrens primò Abdiæ dispensatori, deinde regi Achab herbam iumẽtis quærẽti, exprobrat ob ipsius idololatriã Israelem affligi, iubet congregariad se in monte Carmeli vniuersum Israel, & prophetas Baal 450. propheta sque luci 400. commensales Iezabel. vbi cùm accitià rege conueniissent, Elias arguit populum Israel, quod in vtramque partem claudicantes, Deo & Baal seruirent. ac proponit, vt ipse & prophetæ Baal, vterq; bouem suo Deo sacrificaret, igne nõ supposito, & cuius hostia igne cælesti absumeretur, illius Deus coleretur. placuit propositio. prophetæ Baal primi offerentes, à mane vsque ad meridiem Baal frustra inclamant, circum altare saltant, cultrisque se incidunt, ita vt perfundentur sanguine. à meridie Elias cæsum bouẽ altari à se, ex 12. lapidibus, ædificato, ligniſque imponit, acter aqua perfundit, indeorat Deum, vt ostendat populo se verum esse Deum. Deum ignis de cælo decidens, holocaustum penitus consumit. quo viso populus procidens, confitetur Dominum esse Deum. moxque Elia iubente omnes 850. prophetas Baal apprehendunt, deductosque ad torrentem Cison occidunt. deinde Elias iubet regem abire ad cibum sumendum, ipse verò conscenso Carmeli vertice, pronus orans, pluuiam à Deo impetrat, velocique cursu regem prosecutus cum eo ingreditur Iezrael.

Elias suum no cælesti probat.

Hinc fugiens Iezabelem, volentem ipsum occidere ob occisos prophetas Baal, abit in Bersabee Iuda, inde pergit in desertum iter diei, vbi cùm lassus famelicusq; sedens oraret Deum vt morereturr, obdormit sub iunipero. excitatus autem ab Angelo, eius hortatu panem & aquam diuinitus missa, comedit & bibit, & in fortitudine cibi illius ambulat 40. diebus & 40. noctibus vsque ad montem Dei Oreb. ibique in spelunca percontanti Deo conquerens Israëlem dereliquisse pactum Domini, altaria Dei esse destructa, & prophetas occisos, se solum relictum quæri ad necem: audit à Deo, adhuc septem milia virorum esse relicta in Israel, qui non curuauerunt genua coram Baal: iubeturque reuerti, & in vltionem ac punitionem idololatriæ vngere Azaëlem in regem Syriæ, & Iehu in regem Israel, & Elisæum in prophetam pro se. Reuertens ergo, reperit Elisæum in Abelmeula arantem, & imponit pallium suum super eum: qui statim valedictis parentibus, deinceps sequitur Eliam, eique ministrat.

3. Reg. 19.

Fuga Eliæ.

Ieiunium Eliæ.

Vocatio Elisæi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Anno mundi 3031.

Genebr. 3247. 3. Reg. 22. 2. Par. 17. 20. Iosaphat.

IOSAPHAT autem 7. rex Iuda, regnat annis 25. fecit rectum vt Asa, & Dauid, aufert excelsa consecrata dæmonijs: sed non etiam illa, in quibus populus thus adolebat, & sacrificabat Deo, quæ auferri debuerant post dedicationem templi. aufert & lucos, & reliquias effœminatorum, ideoque in pace regnat, diuitijs potens & armis.

2. Par. 17. Iuda docetur legem Dei.

Anno tertio mittit principes Leuitas, & sacerdotes cum libro legis, vt in vniuersis ciuitatibus Iuda docerent populum timere Deũ. vnde factum est vt omnia regna terrarum in gyro eum timerent & honorarent.

3. Reg. 20.

Anno 16. Benadad rex Syriæ cum 32. regibus & innumerabili exercitu obsidet Samariam. desperatis rebus propheta quidam Achab cõsolans, promittit Deum daturum victoriam per pedissequos principum Israel quorũ mox 232. egressi, mirabiliter hostes cædunt fugantque. Parta victoria, Propheta præmonet regẽ Achab Syros sequenti anno redituros.

Syri à pueris cæsi.

3. Reg. 20.

Anno itaq; proximo Syri redeunt, Achab rursus per Prophetam de victoria assecuratus occidit ex eis in campestribus Aphec centum milia, residui, ad 27. millia, fugientes in Aphec, & ipsi ruina muri conteruntur, Benadad ab Achab misericordiam petens, viuus dimittitur. propter quòd Michæas propheta, Dei iussu à socio suo vulneratus, reuertenti Achab occurrens, ait: quia dimisisti virũ dignum morte, erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius. ideoq; Michæam ab Achab incarceratũ testatur Iosephus.

Syri rursus cæsi.

8. antiq. 14.

3. Reg. 22.

Eodem anno constituit Achab vnum à 72. filijs regnare secum Ochoziam regẽ impijssimum. Post hæc Achab postulat vineam Naboth, quæ in Iezraël palatio suo erat cõtigua. quam cùm ille denegaret eò quòd patrũ, suorum esset hæreditas, rege ob id contristato, iussu Iezabel, Naboth coram iudicibus Iezrael à 2. falsis testibus accusatus blasphemiæ, extra ciuitatem lapidatur. Ob quod ipsi Achab ad possidendam vineam properanti Dei iussu occurrens Elias, ait illi: in loco in quo linxerunt canes sanguinem Naboth, lingent etiam sanguinem tuum, ibidemq; canes comedent Iezabelem: addens vniuersam progeniem ipsorum excidendam. quo audito Achab scissis vestibus sacco se operit, ieiunat, coram Deo se humiliat: vnde Deus indicat Eliæ differendum supplicium vsque post mortem eius.

3. Reg. 21.

Lapidatio Naboth.

Prophetia Eliæ.

4. Reg. 3.

Anno 18. cœpit regnare super Israel & Ioram frater Ochoziæ.

3. Reg. 22. 2. Par. 18.

Anno 20. Iosaphat inuisens Samariæ regem Achab, requiritur vt cum ipso ascendat ad recipiendum à Syris Ramothgalaad. Iosaphat verò censet consulendum super hoc verbum Domini. acciti ergo ab Achab 400. pseudoprophetæ, vno ore respondent eundum in bellum, fore vt Ramoth capiatur. Michæas autem vnicus Dei propheta, quem odiebat Achab, eò quòd infausta illi prophetaret, ad petitionem Iosaphat adductus, vtque vera loquatur ab Achab adiuratus, ait: Achab in prælio occidendum, & populum dispergendũ. asserens pseudoprophetas spiritu mendaci decipere regem Achab. quam ob causam à Sedechia pseudopropheta percutitur in maxillam, iussuq; Achab reducitur in carcerem, arido pane & aqua sustentandus, donec rex reuertatur in pace. Ascendunt itaque in Ramothgalaad, vbi Iosaphat circundatus à Syris, clamans ad Dominum, liberatur. Achab ictu sagittæ vulneratus, moritur, ac relatus in Samariam, sepelitur: cumque currus eius cruore fœdatus ablueretur in piscina iuxta Iezrael, lingunt canes sanguinem eius. cui succedens Ochozias filius eius, impiè regnat annis 2. patri suo Achab & Ieroboam in impietate simillimus, cultor & ipse Baal ac vitulorum.

Propheta Michææ

Mors Achab.

2. Par. 19.

Iosaphat autem reuertens Ierosolymam, increpatur à Iehu propheta quòd impio Achab præstiterit auxilium: ideoque ipsum Dei iram promeruisse, sed ob bona ipsius opera liberatum. Rursumque circumiens ditionem suam, reuocat populum ad cultum Dei: constituitq; oppidatim iudices, præcipiens eis vt discretè iusteq; iudicent, tanquam rationem Deo reddituri.

Iuda reuocatur ad Deum.

Post hæc Moabitis, Ammonitis, ac Idumæis, congregatis in Engaddi contra Iosaphat, ipse perterritus prædicato ieiunio cum vniuerso populo suo in templo supplex implorat auxilium Dei. tum Iaziel propheta spiritu Domini incitatus, in medio cœtus exclamat: O Iuda & Ierusalem, nolite timere, cras egrediemini contra eos, & Dominus erit vobiscũ: cõfidenter state, & videbitis auxilium Domini. ita factum est: nam Iudæis in valle benedictionis laudem Deo canentibus, hostes in semetipsos versi, mutuis se vulneribus conficiunt. quorum spolijs Iudæi per triduum direptis, cũ gaudio & iubilo reuersi Ierosolymã, in templo Deo gratias agunt.

2. Par. 20.

Moab, Ammõ & Seir, se mutuò occidunt.

3. Reg. 22. 2. Par. 20.

Anno 21. Iosaphat & Ochozias faciunt naues in Asiongaber, quæ nauigarent in Ophir pro auro. at Eliezer propheta nunciat regi Iosaphat naues Diuinitus tempestate cõfractas esse, eò quòd cum impio Ochozia societatem inijsset. vnde noluit ei secundò associari.

Fractio nauium.

4. Reg. 1.

Anno 22. Ochozias lapsus Samariæ per cancellos cœnaculi sui, ægrotans mittit nuncios ad consulendum Beelzebub Deum Accaron, vtrum viuere queat de infirmitate sua. quibus iussu Angeli occurrens Elias pilosus, zonaque pellicea accinctus, per eos regem increpat, ideoque moriturũ prædicit. ad quem capiendum rex mittit vicissim tres principes quinquagenarios, quorum duo cum suis militibus ad verbum Eliæ igne cælesti consumuntur, tertius autem sua modestia seruatur. cum quo hortatu Angeli Elias descendens ad Ochoziam, ipsum ob missos nuncios moritum nunciat. quo mortuo, regnat Ioram frater eius annis 12. impius.

Zelus Eliæ.

Elias centum viros perdit.

4. Reg. 2.

Elias autem cum Eliszo induiduo suo comite it de Galgalis in Bethel, inde in Iericho, deinde

deinde Iordanis aquas ictu pallij sui diuidens, per siccum transit. Eliszus petit sibi dari spiritum Eliæ duplicem. cumque simul pergerent colloquentes, ecce Eliseo videnti Elias à Deo curru igneo & equis igneis rapitur in cælum aëreum, ac vehitur in paradisum terrestrem.

Raptus Eliæ.

Eliszus verò accepto Eliæ pallio & duplici eius spiritu, reuertens, rursum pallio eius Iordanis aquas diuidit ac transit. habitans in Iericho, ad petitionem ciuium, aquas Iericho mortiferas, immisso in eas sale, salubres reddit. Inde ascendens in Bethel, à pueris propter caluitiem irridetur: quorum 42. ab eo maledicti, ab vrsis lacerantur. hinc abit in montem Carmeli. inde reuertitur in Samariam.

Miracula Eliszi.

4. Reg. 3.

Porrò Ioram rex Israël, amouet statuam Baal: sed permanet in cultu vitulorum. assumpto Iosaphat, & rege Edom, simul pergunt tres reges per desertum Idumææ contra regem Moab solida tributa Israëli soluere recusantem. cumq; in deserto deesset exercitibus aqua, Iosaphat requirit Prophetam Domini. in cuius gratiam Eliszus psalte canente prophetans, promittit eis aquam sine pluuia: insuper & de Moabitis victoriam. Itaq; manè Diuinitùs aquam per viam Edom adfluentem accipiunt. quarum rubore deceptos, sibiq; occurrentes Moabitas vincunt, terram eorum vastant, regemq; in vrbe obsident. qui desperans filium suum primogenitum offert holocaustum super murum. quo viso Israëlitæ, reuertuntur in terram suam.

Impetratio aquæ.

4. Reg. 4. Ioseph. 9. ant. iq. 3.

Post hæc Eliszus viduæ pauperculæ, vxori Abdiæ Prophetæ iam defuncti, ære alieno grauatæ, oleum in vasis multiplicat: quo diuendito illa satisfaciat creditori, & de residuo cũ filijs viuat.

Multiplicatio olei.

4. Reg. 4. Sunamitis.

Cùm autem sæpè iter haberet per Sunam ciuitatem, inibi à muliere diuite hospitio susciputur & alitur: cui sterili pro ministerio filium à Deo impetrat. quem postea mortuum, ab ipsa de monte Carmeli adductus, cùm Giezi præmissus cum baculo suo suscitare non valeret, ipse sua oratione & incubitu suscitat.

4. Reg. 4.

Reuersus in Galgala, tempore famis pulmentum filiorum propherarum amarum, iniecta farina dulcescere facit. quin & 20. panibus hordeaceis centum viros famelicos ita satiat, vt superesset.

Auctio panum.

4 Reg. 5. Luc. 4.

Naaman autem principes militiæ regis Syriæ leprosus, monitu ancillæ suæ Israëlitidis, cum magnis muneribus venit Samariam ad Eliszum, vt curaretur à lepra: à quo iubetur vt septies lauet se in Iordane. quod primò cõtemnit, at famulorum consilio descendit, lauat, mundatur. reuersus ad Eliszum confitetur Deum Israël, eumque colere statuit: Eliszo munera effert: sed Elisæus ea accipere renuit. Digressum verò per miliare Naaman consecutus Giezi Eliszi famulus, conficto mẽdacio argentum & vestes ab eo accipit: ob quod ab Eliszo reprehensus, lepra percutitur, quæ ipsi ac posteritati eius perpetuò adhæret.

Naaman à lepra purgatur.

Hinc Eliszus ferrum securis filij prophetarum in Iordane submersum, proiecto in aquam ligno, supernatare facit.

4. Reg. 6. Ferrum natat.

Deinde indicat sæpè regi Israël secreta & insidias regis Syriæ: quapropter ab exercitu Syrorum in Dothaim, vt caperetur, circundatus, ipse DEO fidens ministro suo timenti oculos aperit, cælestemque circum se exercitum videre facit. Deinde Syros omnes cæcitate percutit, ob cæcatos ducit in Samariam ad Regem Israël: vbi remota cæcitate cibo potuq; refectos remittit in Syriam.

4. Reg. 6.

Syri excæcantur.

Post hæc Benadad rege Syriæ obsidente Samariam, tanta in vrbe fames fuit, vt veneretur caput asini 80. argenteis, & quarta pars cabi stercoris columbarum 5. argenteis, vtq; matres filios suos coquerent & comederẽt. quãobrem rex Israel mandat Eliszũ occidi: mox mandati pœnitens, agnoscit coram Eliszo iustè à Deo tantam afflictionem immissam. tunc Eliszus prædicit regi, magnam in crastino futuram Samariæ frumenti abundãtiam: quod dux quidam regius negans posse fieri, audit ab Eliszo: videbis, sed inde non comedes, Nocte Syri Diuinitus sonitu armatorum curruũ, equorumq; aduentantium terrefacti festinãter relictis omnibus fugitant. quorum fugam mane 4. leprosi vrgente fame ad castra hostium progressi, annunciant Samaritis, qui turmatim egredientes, castra Syrorum diripiunt. atq; ita ingens victualium copia inuecta. dux autem ille Eliszi verbo incredulus, in porta Samariæ à turba conculcatus obijt.

4. Reg. 6. 7. Fames in Samaria.

4. Reg. 7. Syri à Deo fugantur.

Eliszus autem prædicit mulieri Sunamitidi hospiti suæ famem septem annis futuram, quæ ipsius consilio peregrinatur in terra Philistijm septẽnio. deinde reuersa, intercessione Giezi narrantis regi miracula per Eliszum facta, ob filium suum ab eo suscitatum, suã domum, & agros cum fructibus recipit.

4. Reg. 8. Sunamitis.

Post hæc Eliszus it Damascum, vbi Azaëli percontanti an Benedad rex Syriæ ægrotans, reualeasceret: respondet, cum naturaliter adhuc viuere posse, attamẽ morte violenta moriturum, ipsumque Azaëlem pro eo regnaturum: cui prædicit quanta mala facturus esset Israelitis. Itaq; reuersus Azael ad Regem, cum sanandum esse nunciat: quem tamen postridiè stragulo suffocat, regnatq; pro eo.

4. Reg. 8. Mors Benadad.

Azael rex Syriæ.

Anno mundi 3056.

Genebr. 3272.

DEFVNCTO Iosaphat, Ioram filius eius regnat super Iudam annis 8. qui occidit omnes fratres suos & quosdam principes, inductus ab Athalia vxore sua filia Achab derelinquit Dominum, & ambulat in vijs Achab, fabricatur idola & excelsa, eaque populum adorare compellit. vnde Edom sue Idumæa & Lobna recedunt à Iuda. allatæ sunt ei literæ ab Elia Prophetа ex paradiso transmissæ, hæc continentes: propter idololatriam & fratricidium ipsius regnum ac domum diripiendum: ipsumque pessima

4. Reg. 8. 2. Par. 21. Impietas Ioram.

Epistola Eliæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ægritudine periturum. Suscitati ergo à Deo Philistæi & Arabes, terrā Iuda vastant, omnē substantiam regis diripiunt, vxores auferunt, filios eius occidunt, excepto Ioachaz minimo natu, ipseque rex percussus à Domino alui fluxu incurabili biennio cruciatur, & intestinis paulatim effluētibus, interit, ac sine exequijs sepelitur.

Punitio Ioram.

Anno mundi 3064.

4.Reg.8. 2.Par.22. Ochozias.

OCHOZIAS, qui & Ioachaz, filius Ioram, 9. rex Iuda regnat anno vno. Athaliæ matris suæ impulsu ambulat in vijs Achab: abit cum Ioram rege Israel ad expugnandam Ramothgalaad: vulneratum ibi Ioram à Syris, ac reuersum vt curaretur, in Iezraël inuisit.

4.Reg.9. 2.Par.22. Deletio domus Achab.

Interea Iehu iussu Elisæi ab ipsius discipulo in Ramothgalaad vnctus in regem Israël, iussusq; delere domum Achab domini sui, & vlcisci sanguinem prophetarum & seruorum Dei de manu Iezabel, venit cum exercitu in Iezraël, ac regem vtrumq; in suburbio sibi occurrentem interficit: Ioram quidem in loco, cuius cadauer proijci iubet in agro Naboth: Ochoziam verò in fuga, quem Ierosolymis sepeliri permittit, cò quòd esset nepos pij Iosaphat. Ingrediens autem portam Iezrael Iazabelem ornantē caput suum è fenestra præcipitari mandat: quæ lapsa humi ab equis cōculcatur, & à canibus esse tenus comeditur.

4.Reg.10. 2.Par.22.

Hinc Iehu missis literis ad primates Samariæ, 70. filios Achab necari, corumq; capita sibi in Iezrael transmitti facit. inde pergens in Samariam, obuios sibi 42. principes Iuda, filios fratrum Ochoziæ, in via iugulat. Dein obuium habens Ionadab filium Rechab, (à quo Rechabitæ originem habent) eum, data dextra, sibi in socium assumit. ac cum eo ingressus Samariam, totam deinceps domum, progeniem, ac stirpem Achab delet & extirpat radicitus. Deinde omnes sacerdotes, prophetas, & cultores Baal callidè simulato sacrificio ex vniuerso Israël conuocat in templum Baal, ac inibi ad vnum omnes trucidat, statuas Baal comburit comminuitq; templū eius destruit, & ex eo facit latrinas publicas. Ob quæ à Domino Deo laudatus, promissionem accipit, suos filios regnaturos sup Israel vsque ad quartam generationem. ipse autem regnat in Samaria annis 28. attamen quia à peccatis Ieroboam non recessit, sed vitulos aureos adorare populum permisit: ideo Israel vehementer ab Azael rege Syriæ affligitur.

4.Reg.10. Abolitio cultus Baal.

Anno mundi 3065.

Genebrar. 3281. 4.Reg.11. 2.Par.22. Semen Dauid necatur.

ATHALIA verò mater Ochoziæ, vidēs occubuisse filium suum, occidit omne semen regium Dauidis, regnumq; Iuda sibi vsurpans, impiè regnat annis 6. spoliat templum Domini vasis ijsq; ornat phanum Baal. industria tamen Iosabet sororis Ochoziæ, vxoris Ioadæ Pontificis, furtim subtractus internecioni infans Ioas filius Ochoziæ anniculus, clam nutritur in templo Domini sex annis.

2.Par.24.

Anno mundi 3071.

Genebrar. 3287. 4.Reg.11. 2.Par.23. Ioas fit rex Iuda.

ANNO autem septimo, Ioada pontifex assensu auxilioque principum ac Leitarum coronat, vngit salutatq; in templo Ioas (qui & Simeon) puerum 7. annorum, in regē Iuda. Athaliam superuenientem occidit, pāgit fœdus inter Deum, & regem, & populum: templum Baal dirui altaria & simulacra illius confringi, sacerdotem eius interfici curat: cultum verò Dei restituit.

4.Reg.12. 2.Par.24. Instauratio templi.

Porrò Ioas regnat annis 40, facit rectum quàm diu viuit Ioada pontifex, qui eum docebat, cuius consilio accipit 2. vxores, è quibus gignit filios & filias. Post quæ iubet sacerdotes colligere pecuniam ab omni populo ad instauranda sarta tecta templi: quòd cùm illi negligētius agerent, rex ipse cū pontifice, collocato in tēplo gazophylacio, mandat singulos deferre precium à Moyse constitutum: atq; ex ea pecunia templum instaurari curat.

Anno mundi 3093.

4.Reg.13. Afflictio Israel.

ANNO Ioas 23 mortuo Iehu, regnat Ioachaz filius eius super Israël annis 17. ambulat in peccatis Ieroboam, quapropter Israel traditus à Domino in manu Azaël regis Syriæ, & Benedad filij eius, diu ac grauissimè opprimitur: Ioachaz autem deprecante Dominum, liberatur. pace tamen potitus, permanet in cultu vitulorum. Ioachaz verò mortuo succedit in regno & peccatis Ioas filius eius annis 16.

2.Par.24. Matt.23. Lapidatio Zachariæ.

Anno 38. Ioiada defuncto, qui vixerat annos 130. Ioas à principibus suis se adorari admittit, derelictoq; Domino, seruit sculptilibus & lucis, missos à Deo prophetas hoc increpantes contemnit: Zachariam filium Ioiadæ ipsum corripientem, per populum lapidari facit inter templum & altare.

4.Reg.12. 2.Par.24. Debellatio Iudæorum.

Quapropter anno proximo, Azaël rex Syriæ cum permodico exercitu veniens contra Ioas, capta Geth, ascendit Ierosolymam, infinitam multitudinem Iudæorum debellat, cunctos principes interficit, regem Ioas igno miniosè tractat, & acceptis ab eo templi ac palatij thesauris, ipso Ioas in languoribus magnis relicto, redit in Damascum. Postremò Ioas in vltionem sanguinis Zachariæ à suis seruis in lecto suo occiditur.

Mors Ioas.

4.Reg.13. Elisæus mortuus mortuum suscitat.

Elisæus autem ægrotans Ioas regi Israël se inuisenti ac flenti, tribus sagittis arcu iactis, prædicit quòd tribus vicibus percuteret Syriam. paulo post moritur calendis (vt aiunt) Iulij, & sepelitur in Carmelo. in cuius sepulchrum sequenti anno proiectus quidā mortuus, ad contactum ossium Elisæi reuiuiscit. Elisæum autem translatum aiunt Samariam, nunc Rauennæ quiescere apud regulares.

Ioas verò Benedad filium Azaëlis regem Syriæ tribus prælijs deuincit, vrbesque Israëli ademptas recipit.

Anno

Anno mundi 3111.

Genebrar. 3327. 4.Reg.14. 2.Par.25.

AMASIAS, qui & Leui, filius Ioas, 12. rex Iuda, regnat annis 29. facit rectum, sed non corde perfecto vt Dauid. excelsa non auffert, occidit seruos occisores patris sui. monitu prophetę cuiusdam remissis Israëlitis, quos conduxerat, cum solis Iudæis, Deo fidens, inuadit in valle salinarum Idumæos, quorum 10. milia interficit, ac alia 10. millia è petra præcipitat. sed victor reuersus, deos Idumæorum secum allatos colit, adorat, ac eis adolet incēsum. prophetæ à Domino misso id reprehendenti mortem minatur, ideoq; ab ipso audit se occidendum.

Amasias colit idōla Edom.

4.Reg.14. 2.Par.25. Ierusalem spoliatur.

Anno autem 14. regni sui, secundum Iosephum, ob victoriam de Idumæis superbia elatus prouocat Ioas regem Israël ad prælium, initoque certamine iuxta Berhsames Iudæ, Dei voluntate propter Deos Edom, Iuda cędi tur, Amasias capitur & ducitur in Ierusalem, murus Ierusalem destruitur à porta Ephraim vsque ad portam anguli 400. cubitis, templū ac regia spoliantur; filij nobilium obsides abducuntur in Samariam. Tandem facta coniuratione Ierosolymis contra Amasiam, fugit in Lachis, ibique à suis occiditur.

Anno mundi 3136.

4.Reg.14. Israël liberatur. Iona 1.2. 3.4.

IEROBOAM filius Ioas, post patrem suū regnat super Israël annis 41. facit malum, non recedens à peccatis Ieroboam. hic verbis Ionæ prophetæ excitatus, iuuante Deo, deuictis Syris liberat Israëlem ab afflictione grauissima, terminosque amissos recuperat.

Iona prædicante, Niniuitæ agunt pœnitentiam.

Porro Ionas missus à Domino ad prædicādum in Niniue metropoli Assyriæ, conscensa in loppe naui, fugit à facie Domini in Tharsis: propter quod orta tempestate, dormiens in naui, à nauclero excitatur, iactisque sortibus sortis ac tempestatis causa deprehēsus, suopte consilio proijcitur in mare, cessatque tempestas. ipse autem à ceto absorptus, fuit in ventre eius 3. diebus & 3. noctibus. ac inibi orat Dominum, exauditur, tertia die viuus cum vitulo in aridam. i. terram. rursumque iussus à Domino, pergit in Niniuem, prædicat vrbem post 40. dies subuertendam. cui credentes Niniuitæ, cōuersi ad Deum strictè ieiunant, in sacco & cinere pœnitentiam agunt. vnde misertus Deus, parcit ciuitati. Ionas verò egressus ciuitate, videns verbum suum aduersus Niniuem non impleri, ne falsa prædicasse videretur, cō tristatur, orat mori. at Dominus per hederā subitò productam & arefactam, probat iniustam eius indignationem: seque rectè parcere Niniuæ, in qua sint plus quàm 120. milia innocentum.

Anno mundi 3140.

Genebrar. 3356 4.Reg.15. 2.Par.26. Ozias rex Iuda.

OZIAS, qui & Azarias & Mathat, filius Amasiæ, 13. rex Iuda, regnat annis 52. facit rectum vt Amasias pater eius, sed excelsa non auffert: quæsiuit Deum in diebus Zachariæ prophetæ posthumi.

Vnde auxiliante Deo Philistæis, Arabes, & Ammonitas sibi subijcit. erat exercitus eius trecentorum & septem millium & quingentorum, quos reliquit sub manu principum, ipse verò erat agriculturæ deditus.

Oziæ strenuum.

Anno mundi 3166.

Amos 1. 3.4.5.6.7. 8.9. Prophetia Amos.

ANNO Oziæ 27. biennio ante terræ motum, Amos pastor Thecue videt prophetatque vltionem Domini in Damascū, Philistijm, Tyrum, Edom, Ammon, Moab, & Iudā, & maximè contra decem tribus Israel, cui ob idololatriam, aliaq; scelera prædicit imminere vastationem, & captiuitatem. Item tenebras ipso meridie in passione Christi futuras, famemque audiendi verbum Dei, ac tabernaculum Dauid restaurandū. Missusq; à Domino ad populum Israël, ibi palam in templo Bethel prædicat Israëlem captiuum migraturum de terra sua, obsistente Amasia sacerdote Bethel. à quo coram rege Ieroboam accusatur rebellionis, iubeturque vt eat prophetatum in terram Iuda. at cùm nihilominus obnunciaret Amasiæ cladem & Israeli transmigrationem, ibi eum vecte per tempora trāsfixum, ac dolore vulneris expirasse tradunt.

4.Reg.15. 2 Par.26. Sacrificiū Oziæ.

Anno 29. Ozias rex corde elatus ingreditur sanctuarium templi, ibique super altare thymiamitis adolet incēsum Domino, quod solis sacerdotibus fas erat: quamobrem ab Azaria pontifice ac 80. sacerdotib⁹ prohibetur. quibus cum minaretur: statim facto terræmotu maximo, rex à Domino lepra percutitur, & à sacerdotibus templo eijcitur. manensque leprosus, habitat in domo separata vsque ad diem mortis suæ, filio eius Ioatham interim regnum gubernante.

Ozias turificans, fit leprosus. Zach.14.

Anno mundi 3170.

Osee 1.2. & 13.14.

HOC tempore Osee propheta iussus à Domino accipit sibi vxorem fornicariam. i. gentilem, & generans ex ea duos filios & vnā filiam, nominat primum, Iezrael: secundam, absq; misericordia: tertium, non populus meus: factis ac verbis prophetans sanguinem Iezrael breui puniendum super domū Iehu, & Israelem ob fornicationem cum idolis, variaque peccata grauissimè sine misericordia affligendum, deuastandum, ac cum vitulo, quē colebat, transferendum in Assyriam. Christū, deuicta morte & inferno, die tertio resurrecturum. Synagogam Iudæorum, tanquam adulteram, à Deo repudiandam: Ecclesiam verò ex gentibus Christo sponsandam in sempiternum. Porrò Iudæos diebus multis sine rege & sine sacrificio expectaturos Messiam. nouissimè conuertendos ad Christum.

Prophetia Oseæ.

Anno mundi 3177.

4.Reg.15. Stirps Iehu deficit.

ANNO Oziæ 38. Zacharias filius Ieroboā impiè regnat super Israel mensibus sex, cumque quartum & vltimum de posteritate Iehu, occidit Sellum, regnatque mense vno. quem occidit Manahem, & auxilio Phul

Universidad de Deusto
Biblioteca

regis Assyriæ vi regnum occupans, exigit à diuitibus mille talenta argenti, eaque dat Phul adiutori suo. regnat decennio, ambulans in peccatis Ieroboam.

Anno mundi 3180.

Isaiæ 1. 2. 3. 4. 5. Esaias incipit prophetare.

HISCE diebus Esaias regio natus stemmate, cœpit prophetare in Hierusalem. tam diserè & apertè Iudæorum vicinarumq; gentium scelera, & imminens ipsis excidium verbo ac scripto denũcians: tamq; clarè ac expressè de Christi natiuitate, prædicatione, miraculis, passione, resurrectione, & ascẽsione: deq; reprobatione Iudæorum & vocatione gentium, & Ecclesiæ mysterijs, de saluatione reliquiarum Israel, & die iudicij disserens, vt non futura prædicere, sed coram visa narrare videatur, ideoque non tam Propheta dicẽdus sit, quàm Euangelista.

Anno mundi 3189.

4. Reg. 15. Phacee.

ANNO Oziæ 50. Phaceia filius Manahem regnat in Israel biennio, patri impietate persimilis, quem interficit Phacee, & regnat pro eo annis 20. non recedens à peccatis Ieroboam. Osee, Esaias, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, & Micheas *συγχρόνοι*, id est, contemporanei fuerunt.

Hieron. in Oseæ 1.

Anno mundi 3191.

Isai. 6. Isaias videt Gloriam Christi. *Ioan. 12.*

IN anno quo mortuus est rex Ozias, vidit Esaias Dominum sedentem super solium excelsum, & Seraphim clamantes: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum. à quo per Seraphim carbone ignito purgatus, mittitur ad prædicandũ futuram tẽpore Christi Iudæorum incredulitatem & desolationem: & eius, quæ derelicta erat, multiplicationem.

Anno mundi 3192.

Genebr. ar. 3408. 4. Reg. 15. 2. Par. 27. Ioatham rex Iuda.

IOATHAM, qui & Iorim, filius Oziæ, 14. rex Iuda, regnat post mortem patris annis 16. facit rectum vt pater, excepto eo quòd excelsa non abstulit. ædificat portam templi sublimissimam, Ammonitas tributa pẽdere cogit.

Anno mundi 3200.

Micheæ 1. 2. 3. 6. 7. Prophetia Micheæ.

TEMPORE Ioatham & deinceps, Micheas Morastites prophetat Samariam propter idola destruendam, & Ierusalem funditus subuertendam, Iudæos abducendos in Babylonem: inde redimendos, ac reliquias Iacob exaltandas. Christum enim nasciturum in Bethleem Iudæ, suorum peccata abolituru, ascensurum in cælum, & in monte Sion regnaturum super eos in æternum.

Anno mundi 3208.

Genebr. ar. 3424.

ACHAZ, qui & Heliezer, filius Ioatham, 15. rex Iuda, regnat annis 16. ambulat in via regum Israël, statuas Baal passim erigit, idolis sacrificat, insuper & filium suum in valle Benhennon holocaustum in igne comburit idolo Moloch. quapropter Rasin rex Syriæ, & Phacee rex Israel, à Deo excitati, obsident Ierusalem, cumque non possent expugnare, Rasin Haila vrbe capita, magnam prædam Iudæ abducit Damascum: Phacee occidit vno die filium Achaz & 120. milia virorũ eius, & 200. milia mulierum & puerorum captiua minat in Samariã, verùm hortatu Obed Prophetæ remittit omnes domum. *4. Reg. 16. 2. Par. 28.* Achaz idolatra pessimus.

Paulò pòst dicti reges statuunt redire contra Hierusalem. at Esaias Dei iussu occurrens regi Achaz, timentemq; consulens, prædicit hoc non futurum, signumq; offert: quòd cùm Achaz recusaret, dat signum liberationis humanæ, virginem concepturam & pariturum filium, cuius nomen Emmanuel. addens reg. num Israël breui finiendum, terramque Iuda desolatam iri. *Isaiæ 7.* Christus promittitur ex virgine.

Cæterum Achaz incredulus, missis thesauris templi ac palatij, auxilium petit à Teglat phalasar rege Assyriæ: qui veniens, expugnat Damascum, Rasin occidit, habitatores traducit Cyrenen. deinde capit tribum Ruben, & Gad, & dimidiam tribum Manasse trans Iordanem, nec non tribum Neptalim, magnamque partem Galileæ, & trãsfert eos in Assyriã. sed & Iudam vastans, Achaz ipsum tributo subdit. *4. Reg. 15. 1. Par. 5.* Translatio partis Israel.

Porrò Achaz progressus Damascum, cùm videret altare Damasci, mittit exemplar eius Hierosolymam ad Vriam sacerdotem, præcipiens vt extrueret ei consimile. quo facto, cũ rediisset Achaz, super altare nouum sacrificat dijs Syriæ, inque eo deinceps sacrificare mandat: tollens autem altare Domini æreum, facit ex eo horologium. claudit quoq; ostia tẽpli Dei & facit sibi altaria in omnibus angulis Hierusalem, & in singulis vrbibus Iuda, ad crem andum thus dijs alienis. qua in impietate tandem obijt. *4. Reg. 16. 2. Par. 28.* Achaz sacrificat dijs Syriæ.

Anno mundi 3211.

ANNO Achaz 4. Osee occidit dominum suum Phacee. volensq; regnare pro eo, impeditur fermè decennio. deinde regnum obtinet annis 9. facit malum, ideoq; à Salmanasar rege Assyriorũ deuictus ac tributo subactus est. *4. Reg. 15. 17.* Israel fit tributarius.

Anno 5. Achaz Roma conditur. *Genebrardus tradit eam sub Ozia conditam.* Roma.

Sybilla Erythræa floret: cuius de Christo versus allegat Augustinus. Sibylla.

His temporibus Esaias prophetat Israëlem destructum iri ab Assyrijs, Iudæam à Babylonijs, Babylonem à Medis & Persis. Item futuram vastationem Philistijm, Moab, Damasci, Aegypti, Aethiopiæ, Idumææ, Arabiæ, & Tyri. multa intermiscens de Christi natiuitate, prædicatione, signis, cruce, sepultura, & imperio, de fide gentium, conuersione reliquiarum Israel, resurrectione mortuorum, extremo iudicio, & beatitudine cæli. *Isai. 8 9. 34. 35.* Prophetia Isaiæ.

ANNO

Anno mundi 3224.

Genebr. 3440. 4. Reg. 18. 2. Par. 29.

EZECHIAS, qui & Iesus, filius Achaz, 16. rex Iuda, regnat annis 29. facit bonum vt Dauid. initio regni sui, die 1. Martij aperit templum Domini, idque mox facit per sacerdotes & Leuitas mundari, omnes idolorum sordes asportari in torrentem Cedron, abolitum Dei cultum restitui, Deumq; sacrificijs placari, & canticis ac organis laudari. Purgatio templi.

2. Par. 30. Celebratio Paschæ.

Deinde missis in omnem Iudam & Israëlem nuncijs & epistolis, populum vniuersum conuocat Ierosolymam ad celebrandũ Pascha mense secundo, quia primò nondum erant parati. cumque multi conuenissent, primùm destruunt altaria idolorum, quæ erant in Ierusalem, deinde immolant & edunt pascha die 14. Aprilis, solennitatemq; azymorum magnificè celebrant bis septem diebus cum ingenti lætitia.

4. Reg. 18. 2. Par. 31. Destructio idololatriæ.

Peracto festo, populus regressus domũ, iussu Ezechiæ cuncta simulachra, excelsa, & altaria in vniuerso Iuda, Beniamin, Ephraim, & Manasse demoliuntur, lucosq; succidunt Ezechias autem serpentem æneum, quem erexerat Moyses confringit, quia populus sacrificabat ei. sacerdotes & leuitas componit in ordinem ministerij vtq; liberius sacris vacent, primitias & decimas eis dari iubet: populo autẽ largissimè ea offerente, constituit procuratores, qui factis horreis oblata seruarent ac distribuerent.

Anno mundi 3227.

4. Reg. 17. & 18. Translatio Israel in Assyriam.

ANNO Ezechiæ 4. Salmanaser rex Assyriorum, comperto quòd Osee rex Israel, missis ad regem Aegypti legatis, niteretur rebellare, ascendens obsidet Samariam, quam post triennium capit, regem & Israelem vniuersum captiuum transfert in Assyriam vltra montes Caspios: quos nunquam in solum patrium reuersos tradunt.

Ioseph. 11. antiq. 5. Tobiæ 1. Tobias.

Inter alios Tobias cum Anna vxore & Tobia filio eius vnico ex tribu & ciuitate Neptalim abducitur in Niniuen. qui cùm ab infantia idola fugiens, Deum sedulò coluerat, etiã in captiuitate à lege Dei non recedit. ideoque nactus gratiam Salmanasar regis, accipit potestatem vt quocunque veller, irer. vnde circumiens, fratres concaptiuos consolatur, egentibus succurrit, Gabelo mutuatio. talenta argenti.

4. Reg. 17. Samaritæ Deo & idõlis seruiũt.

Assyrij autem missi vt pro Israëlitis habitarent in Samaria, eò quòd cultum Dei ignorãtes idola secum allata colerent, Dei nutu à leonibus occiduntur. vnde mittitur eis à rege Assyriorum sacerdos Israëliticus, qui ipsos instituat. à quo edocti, deinceps Deum coluntsed nihilominus & idolis suis seruiunt. pentateuchum Moysi tantum recipiunt.

Ioel. 1 2. 3. Prophetia Ioëlis.

Circa hæc tempora Ioel propheta prædicat Iudæis instare, per noxias bestias & hostes, terræ deuastationem, ideoque hortatur omnes, & potissimum sacerdotes, ad planctum, ieiunium, & orationem. & conuersis magnam pollicetur prosperitatem, dãdum Doctorem iustitiæ, Spiritum sanctum effusum iri super credentes, inuocantes Dominum saluos fore, denunciatq; magna prodigia diem Domini terribilem præcessura, omnesque gentes in valle Iosaphat iudicandos: adijciens cælestis Sion patriæ felicitatem.

Anno mundi 3237.

4. Reg. 18. 2. Par. 32. Isaiæ 36. Obsidio Ierusalem.

ANNO 14. regni Ezechiæ, cùm Ezechias tributum, quod pater ipsius pendebat, Assyrijs recusaret, Sennacherib rex Assyriorũ captis ciuitatibus Iuda munitis, oppugnat Lachis & Lobnam, at missus ab eo Rabsaces, obsidet Ierusalem. Ezechias fretus Deo, viriliter hortatur populum fidere in Domino. cõtra Rabsaces multa iactãs probra in Ezechiã, & blasphemias in Deum, varijs modis ac minis conatur Ierosolymitas auertere à fiducia in Deum, & deditionem facere. idipsum agit & Sennacherib, mittens ad Ezechiam literas plenas blasphemijs.

4. Reg. 19. 2 Par. 32. Isaiæ 37. Oratio Ezechiæ.

Ob quas Ezechias scissis vestibus indutus sacco, intrat templum, expãdit literas coram Domino, orat vt opẽ ac salutem adferat. mittit etiam sacerdotes opertos saccis ad Esaiam prophetam, vt & ipse oret Dominum. qui regem consolans, diuinum promittit auxilium: Deum enim istam vrbem protecturum ac saluaturum propter seipsum & Dauid seruum suum, blasphemosq; vindicaturum.

Ioseph. 6. bell. 11 & 10 antiq 2. 4. Reg. 19. 2. Par. 32. Isaiæ 37. August. ad Ezech. ser. 25. Cædes Assyriorum.

Prima iam nocte obsidionis Ierusalem, Angelus Domini percutit de exercitu Sennacherib 185. millia: corpora redigit in cineres (ait Augustinus) ne aërem fœtore corrumperent: armis ac vestibus illæsis, vt populus Hierusalem spolia colligeret. Sennacherib cum paucis fugit in Niniuẽ, vbi iratus multos occidit ex filijs Israel. quorũ corpora cũ sepeliret Tobias, iubet & eũ occidi, ni nudus effugisset. 45. die rex ipse, adorans in templo Dei sui, à filijs suis occiditur.

Tob 1. Lyran. in 4 Reg. 19. 4. Reg. 20. 2. Par. 32. Isaiæ 38. Retrocessio Solis.

Eodem anno 14. Ezechias ægrotans audit ab Esaia se morituru. vnde cum flens oraret Deum, rursum audit ab Esaia se intra triduũ à Deo sanandum, & vitam suã ad 15. annos prolongandam. postulanti signũ, precibus Esaiæ Sol retrocedit in horologio Achaz decem gradibus. itaq; cùm rex iussu Esaiæ massam ficuum vlceri suo imposuisset, curatur, ac die tertio ingressus templum, canticum gratiarũ actionis Deo canit.

4. Reg. 20. 2. Par. 32. Isaiæ 39. Legatio Babylonis.

Merodach autem rex Babylonis Solem retrocessisse obstupescens, mittit legatos, literas & munera ad Ezechiam, vt quærerent cur tale portentũ accidisset. vnde elatus Ezechias, ostentat eis omnes thesauros domus suæ. ob quòd ab Esaia taxatus, audit eosdem thesauros, filiosq; suos olim auferendos in Babylonem. ipse verò fæliciter viuens, in pace obijt.

Nah. 1. 2. 3. Prophetia Nahum.

Circiter hoc tempus Naum Elcesæus prophetat Niniuẽ, ad pristina scelera reuersam, Dei vltione igne & gladio perdendã & euertendam: totumq; regnum Assyriorum destruendum: Israëlem autem liberandum ac pacẽ super montes Iuda euangelizandam.

Porrò Tobias anno ætatis suæ 56. mortuorum *Tob. 2. 3.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tobias senior fit cœcus.

rum sepultura fatigatus domi obdormiens, hirundinis stercore ex nido super oculos ipsius delapso, excœcatur. insuper & ab Anna vxore sua textrice ac cognatis, quòd frustra eleemosynas & sepulturas faceret, exprobratur. vnde ingemiscens ad Deum cum lachrymis orat, vt moreretur. quo tempore & Sara filia Raguelis in Rages ciuitate Medorum passa improperium ab ancilla patris sui ob 7. ipsius maritos à dæmonio in primo congressu occisos, Deum cũ triduano ieiunio & fletu orat, vt ab improperio isto liberaretur. simulq; exauditur. Angelusque Raphael mittitur vt curaret eos.

Sara orat.

Tob. 4. 5.

Tobias autem cùm putaret se iam breui moriturum, Tobiæ filio suo pijssima salutis monita inculcat, ac se 10. talenta argenti Gabelo in Rages Medorũ sub chrirographo mutuasse indicat, iubetque vt eat ad repetendum ea. qui egressus vt ducem itineris quæreret, incidit in Raphaelem Angelum ignotum in specie iuuenili, quo comite it in Rages Medorũ.

Angelus comes Tobiæ.

Tob. 6.

Vbi ad Tigrim fluuium venissent, Tobias ablaturus pedes, inuadentẽ se piscem hortatu Raphaelis apprehendit & exenterat, eius carnes pro viatico, cor, fel, & iecur ad medicamenta sibi reseruans. mox persuadetur ab Angelo, vt Saram vnicã Raguelis filiam in matrimonium petat, edoceturq; quomodo suscipiendum sit coniugium.

Tobias piscem capit.

Tob. 7. Tobias ducit vxorem.

Ingressi ad Raguelem, benignè susciptuntur, Tobias Saram filiam eius in vxorem petit: quæ consilio Raphaelis ipsi à patre traditur, & scriptis coniugij literis, nuptiæ celebrantur.

Tob. 8. 9.

A cœna Tobias ingressus thalamum, doctrinam Angeli seruans, cor & iecur piscis assat. itaque dæmone per Raphaelem fugato, ipse Tobias & Sara orantes, ac tres noctes cõgressu abstinentes, incolumes permanent. quapropter Saræ parentes actis Deo gratijs, ac repleto, quod paratũ erat, sepulchro, pro dote medietatem bonorum assignant, cedente & reliqua medietate post parentum obitum, lætique cum amicis & vicinis epulantur. Interea Raphael rogatu Tobiæ, pergit in Rages ad Gabelum, pecuniam recipit, chirographum reddit, ipsumque ad Tobiæ nuptias adducit.

Nuptiæ Tobiæ.

Peractis nuptijs Tobias ægrè à Raguele dimissus, vnà cum Angelo, vxore, & dote, ad parentes suos, ob ipsius moram anxios, reuertitur, osculo & gaudio excipitur, monitu Angeli patris oculos felle piscis linit, atque ita ille sexagenarius visum recipit. qua de re actis Deo gratijs, ingenti gaudio per 7. dies epulantur.

Tob. 10. 11.

Tobias visum recipit.

Tob. 12. 13. 14.

Post quos Tobias vterq; Raphaeli pro mercede beneficijsque sibi præstitis offerunt medietatem omnium quæ attulerant. tum illi se Dei Angelũ declarat, & post reuelata alia mysteria, disparens, reuertitur in cælum. vnde Tobias senior cantico benedicit Deum, prophetat de subuersione, reædificatione, & futura fælicitate Ierusalem. qui post hæc annis 42. lætè viuẽs, cùm suam ipse scripsisset historiam completis 120. ætatis suæ annis moritu-

Raphael se manifestat.

rus, filium ac nepotes ad pietatem hortatur, vtq; sepultis parentibus è Niniue migrent, q̃ ob iniquitatem prædicit euertendam, & Ierusalem restaurãdam: obijt & defunctus est sub Manasse. Itaque Tobias iunior post obitum matris ad soceros reuersus, ibi anno 99. vitæ suæ moritur sub Iosia, quando Cyaxares rex Medorum vastauit Niniuen, teste Hieron. super Ionam.

Isaia 30. 41. & cæt. 63. 66. Prophetias Isaiæ.

Per hæc tempora Esaias inter alia multa prophetat Cyrum Iudæos relaxaturum à captiuitate Babylonica: Christum autem suos redempturum à seruitute diabolica, ascensu rum, daturum abundantiam donorum spiritualium, retributurum pijs fælicitatem incõprehensibilem: impijs verò ignem inextinguibilem.

Anno mundi 3253.

Genebrar.

MANASSES, qui & Her, filius Ezechiæ, 17. rex Iuda, regnat annis 55. adorat & colit Solem, Lunam & stellas, vniuersæque militiæ cæli ædificat altaria & idôla in templo Domini, aras Baal extruit, instaurat excelsa, facit lucos, filium suum in valle Benhennon sacrificij loco igni exurit dæmonio Moloch. multiplicat magos, maleficos, incantatores, pythones, ariolos, augures, & aruspices. seducit populum suum, vt plura mala faceret, quàm gentes. missos à Deo prophetas increpantes, Deumque puniturum annunciantes, occidit. Esaiam serra medium findit & secat in duas partes, iuxta fontem Siloë, quem socerum eius fuisse Iudæi affirmant. Insuper & sanguinem innocentium fundit multum nimis, donec impleret Ierusalem vsque ad os.

3467. 4. Reg. 21. 2. Par. 33.

Manasses idôla erigit.

Hieron. 2. Par. 33.

Isaias serra secatur.

Ob quæ mittit Dominus principes regis Assyriorum, qui Manassen capiunt, vinctumque catenis ac compedibus ducunt in Babylonem: vbi in carcere ad Deum conuersus, agit pœnitentiam valdè, orat Dominum, exauditur, ac post decem annos à Domino reductus Ierosolymam, regnoq; restitutus, idôla & aras aufert, altare ac cultum Dei restaurat, immolat victimas, seruit Domino, præcipitque Iudæ, vt & ipse seruiret Domino Deo, attamen populus adhuc immolabat in excelsis Deo.

2. Par. 33.

2. Par. 36.

Manasses idôla destruit.

Anno mundi 3308.

Genebra. 3524.

AMON, qui & Helmadan, filius Manasse, 18. rex Iuda, regnat post mortẽ patris annis 2. colit idôla, secutus patrem peccantem, sed non pœnitentem, & multò maiora delinquit. vnde à seruis suis in domo sua interficitur.

4. Reg. 21. 2. Par. 33.

Amon idolatra.

Philon. Breuiarij temporũ.

Anno mundi 3320.

Genebrar. 3526.

IOSIAS, qui & Cosan, filius Amon 8. annorũ à populo constitutus 19. rex Iuda, regnat annis 31. Anno 8. regni sui. cùm adhuc esset puer, cæpit quærere Deum patris sui Dauid. Anno 12. mundat templum, Ierusalem, & Iudam ab idolis, altaria & simulacra Baal destruit, excelsa lucosque excindit, sacerdotes Baal

4. Reg. 22. & 23. 2. Par. 34.

tes Baal delet, Soli & Lunæ sacrificantes occidit, equos & currus Solis comburit, domos effœminatorum dissipat, Tophet cultumque idôli Moloch, quod erat in valle filij Ennom, euertit, phanum quoque quod Salomon ædificauerat in monte Offensionis diruit, sed & phanum & altare quod Ieroboam fecerat in Bethel comminuit, lucum succendit, ossa sacerdotum ibi sepultorum exhumat & comburit super altare: sepulchrum tamen Prophetæ, qui hæc futura ante 357. annos prædixerat, intactum seruat. insuper & omnia phana, aras, statuas, & lucos, in vrbibus Samariæ, Manasse, Ephraim, & Simeon, vsque Neptalim per vniuersam terram Israël subuertit, omnesque sacerdotes idolorum occidit: ossa sepultorum comburit, reuertiturque in Ierusalem.

Iosias idôla conterit.

Anno mundi 3332.

Iere. 1. 2. 3. & 6. 18. 19. Ieremias incipit prophetare.

ANNO 13. Iosiæ, Ieremias Anathotites, qui sacerdotali ortus semine, & in vtero matris sanctificatus, etiam virgo permansit, etiamnum puer mittitur à Domino ad prophetandum. Cumque caussaretur pueritiam, manu Domini tactus ad os, accipit donum prophetiæ ac robur inuincibile. itaque palam deinceps prædicat Ierosolymis, ob apostasiam Iudæorum à Deo, & fornicationem cum idôlis, scelerumque frequentiam templum & vrbem Ierusalem, omnesque ciuitates Iuda, à Babylonijs capiendas, destruendas, & desolandas, populum gladio, fame, & peste periturum, residuos captiuandos & abducendos, terramque deuastandam, ac redigendam in solitudinem: varia interim immiscens de CHRISTO mysteria.

Anno mundi 3337.

4. Reg. 22. 2. Par. 34. Liber legis reperitur.

ANNO 18. regni sui, facit Iosias instaurari templum Domini: tum Helcias pontifex reperit in templo librum Deuteronomij, quem mittit regi, quo lecto conterritus rex scindit vestimenta, flet coram Domino, mittit ad Oldam prophetissam, vt Dominum super verbis libri reperti consulat. quæ respondet: inducenda super Iudam omnia mala in eo libro scripta, ob transgressam à præcessoribus Dei legem, Iosiam tamen prius in pace morituram.

4. Reg. 23. 2. Par. 34. 35. 3. Esdr. 1.

Tunc Iosias conuocato populo vniuerso Ierosolymam, stans in templo legit coram omnibus totum Deuteronomium, fœdusque cum Domino renouans omnes iuramento adstringit vt lecta seruarent. ac dennò demolitis vbique idolorum reliquijs, pythonibus etiam ac ariolis deletis, eodem anno 18. die 14. Martij iuxta legem maxima cum solennitate celebrant Pascha, festumque azimorum diebus 7. quale numquam fuit in Israël.

Celebratio phasæ.

Sepho. 1. 2. 3.

Tempore Iosiæ, etiam Sophonias prophetat Ierusalem ac Iudææ, Philistijm quoque, Moab, Ammon, AEthiopiæ & Assyriæ diuinam imminere vindictam: ac Mundum denique vniuersum in die illa tremenda seuerè à Deo iudicandum. attamen verè Israëlitas CHRISTI aduentu & resurrectione saluandos, atque in pace fœliciter beateque victuros.

Prophetia Sophoniæ.

Anno Iosiæ 31. ascendit Nechao rex AEgypti contra regem assyriorum. Iosias autem volens impedire transitum eius per Iudæam, pergit ad resistendum. cui Nechao ait: Non aduersum te hodie venio, sed contra aliam pugno domum, ad quam me Deus festinato ire præcepit: desine aduersus Deum facere, qui mecum est, ne interficiat te. Noluit Iosias acquiescere Dei verba loquenti: sed pugna congressus in campo Mageddo, à sagittarijs vulneratur, ac relatus in Ierusalem moritur, lugetque eum vniuersus populus, Ieremias maximè, cuius lamentationes super Iosiam in exequijs cantatæ, longo deinceps tempore replicatæ sunt.

4. Reg. 23. 2. Par. 35. 3. Esdr. 1.

Iosias sagitta necatur.

Anno mundi 3351.

Genebrar. 3557.

IOACHAZ, qui & Sellum, filius Iosiæ, 20. rex Iuda iniquè crudeliterq; regnat 3. mensibus. Interim Nechao potitus victoria, venit in Ierusalem, Ioachaz vinctum mittit in AEgyptum, & tributo Iudæis imposito, fratrem eius Eliachim, qui & Iechonias, regem constituit, vertitque nomen eius Ioakim, regnat annis 11. occidit Vriam prophetam, eò quòd prædicaret Ierusalem destruendam: & proiecit cadauer eius in sepulchris vulgi ignobilis. hunc & Ioachaz prædictum leones vocat Ezechiel, quia populum violenter oppressérunt.

4. Reg. 24. 2. Par. 36. 3. Esdr. 1. Daniel. 1.

Ioakim fit rex Iuda. Ierem. 26.

Ezech. 19.

Tunc Dei iussu Ieremias intrans domum regis Iuda, ait de primogenito Iosiæ: Nolite flere mortuũ. Mox de Ioachaz subdit: Plãgite eũ qui egreditur. quia hæc dicit Dominus ad eum, nõ reuertetur huc amplius, sed in loco, ad quem transtuli eum, ibi morietur. Deinde ait de Ioakim: Hæc dicit Dominus ad Ioakim, nõ plangent eũ, sed sepultura asini sepelierur, proiectus extra portas Ierusalem. Ad demũ ad filium eius Ioachim siue Iechoniam adiecit: Viuo ego dicit Dominus, quia si esset Iechonias annulus in manu mea dextera, inde euellam te, & dabo te in manu regis Babylonis, & mittam te & matrem tuam in Babylonem, ibique meriemini.

Ierem. 22.

Prophetia contra dominum regis.

Sub hæc Ieremias prædicans in templo omni populo, nisi resipiscant; templum vrbemque destructum iri, apprehenditur à sacerdotibus & pseudoprophetis, ac coram principibus accusatur vt occidatur. quibus respondet se à Deo missum vt ista nunciaret, vnde per principes & seniores absoluitur.

Ierem. 26.

Ieremias occidẽdus.

Anno mundi 3354.

4. Reg. 24. 2. Par. 36. 3. Esdr. 1. Daniel. 1.

ANNO tertio regni Ioakim, ascendit Nabuchodonosor rex Babylonis, obsidet Ierusalem, capit Ioakim regem cũ multis nobilibus, inter quos erat & puer Daniel adhuc puer, & Ananias, Misael, & Azarias.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Translatio Danielis & sociorum eius.

regem vinctum catenis, cum alijs, partemque vasorum templi quàm celerrimè potuit abducit in Babylonem, vbi vasa ponit in templo Dei sui, Danielem autem & tres socios eius, eò quòd semine regio prognati, cæteros forma & ingenio præcellerent, ibi cibis regijs nutriri, ac lingua & literis Chaldæorum eruditi facit, vt post triennium starēt coram rege. qui consensu præpositi eunuchorum abstinentes à dapibus regijs, & solis leguminibus & aqua victitantes, vultus corpulentiā ac sapientiam super cæteros coæuos suos, qui cibo regio vescebantur, à Deo obtinent, & Daniel præterea intelligentiam somniorum, triennioq; expleto stant coram rege, decuplum omnes Magos Chaldæorum superantes.

Anno mundi 3355.

Ieremi. 46.

INTEREA Nechao collecta multitudine AEgyptiorum, AEthiopum, Lybium & Lydorum, venit vindicaturus se de Chaldæis, quòd vectigales suos Iudæos abegissent in Babylonem. anno igitur quarto regni Ioakim Babylonica captiuitate detenti, commissum est prælium iuxta flumen Euphrāten in Carchamis: vbi rex vterque cecidit, AEgyptij cæsi, Chaldæi verò superiores effecti, tollunt ab

Ioakim tributari⁹ Babylonijs. *4.Reg.24.*

AEgyptijs, quicquid illi abstulerant Assyrijs ab Euphrāte AEgyptum vsque. tunc restitutus Ioakim regno suo, fit tributarius regi Babylonis, seruitque ei sub tributo 3. annis. & hic primus annus est regni Nabuchodonosor magni regis Babylonis: regnauit ex hoc annis 45.

Ieremi. 25. 46. 47. 48. 49. 50. 51.

Hoc eodem anno 4. Ioakim, clamat Ieremias ad Iudæos, se iam per annos 23. prophetasse: at quia nec se, nec reliquos Prophetas

Captiuitas 70. annorū pronunciatur.

hortantes ad pœnitentiam audire voluerūt, pronunciat ipsos à rege Babylonis capiēdos, eique seruituros 70. annis.

Babylon calix & virga furoris Domini.

Prophetatq; omnes in circuitu gentes Aegyptios, Philistæos, Moabitas, Ammonitas, Idumæos, & cæt. bibituras de calice Babylonis vinum furoris Domini: & post 70. annos ipsam etiam Babylonem bibituram, & à Medis penitus subuertendam, ac in perpetuam solitudinem redigendam. & tum demum Israëlem reuersurum in terram suam, atque ibi bene beateq; victurum.

Ieremi. 36.

Eodem anno 4. rex Ioakim claudit Ieremiam in carcere. vbi anno 5. Ioakim, mense Nouembri, Dei iussu Baruch scriba & notarius Ieremiæ scribit in libro ex ore Ieremiæ

Liber Ieremiæ scribitur.

omnes prophetias eius contra Iudam & gentes. Inde missus à Ieremia cum libro ad populum in templo congregatum atque ieiunia

Legitur.

celebrātem, inibi legit eum coram omni populo, vt resipiscant. Deinde accersitus ad principes, legit eundem coram omnibus principibus in domo regis. qui obstupescentes, dicunt ad Baruch: vade, absconde re tu & Ieremias. soluunt ergo propheram, & ingressi ad

Exuritur.

regem, nunciant ei verba libri, quem rex statim legi, & paucis in eo lectis, cultro scindi, & in igne comburi facit, Ieremiam, & Baruch quærit ad mortem: sed abscondit eos Dominus. cuius iussu mox Baruch ex ore Ieremiæ easdem prophetias in alio libro scribit: & insuper additum est, quòd ob prioris libri combustionem, cadauer Ioakim proijcietur ad æstum per diem, & gelu per noctem.

Rescribitur.

Tum Ieremias arguit Baruch pusillanimita tis, quòd quæreretur se dolorem habere, non requiem: cui tamen in cæterorum vastatione pollicetur animæ salutem.

Ieremi 45. Baruch.

Anno mundi 3356.

Daniel 2. Somnium Nabuchodonosor.

EODEM anno 5. videt Nabuchodonosor anno 2. regni sui in somnio statuam grandem capite aureo, pectore argenteo, ventre æreo, tibijs ac pedibus ferreis: quam lapis de monte sine manibus abscissus, contriuit, factusque mons, impleuit vniuersam terram. quod somnium cùm sapientes Babylonis regi, cui id exciderat, nec indicare, nec interpretari possent, ideoque iuberentur omnes interfici: Daniel Deo ipsi reuelāte, & somnium regi indicat, & illud interpretatur de 4. regnis, Babylonico, Persico, Macedonico, & Romano: quibus succedet Christi regnum æternū, omnibus vbique & semper dominaturum. quo audito Nabuchodonosor, Dominum Deum confitetur, Danielem adorat, & hostias ac incensum illi præcipit offerri, muneribus donat, ipsumque ac 3. socios eius vniuersæ Babyloniæ præficit.

Visio statuæ mysticæ.

Somnij significatio.

Daniel exaltatur.

4.Reg.24. Rebellatio Ioakim.

Anno 7. Ioakim AEgyptiorum fisus auxilio rebellans contra Nabuchodonosor, negat ei tributum, nolens vltra seruire Chaldæis: vnde missi à Deo exercitus Chaldæorum, Syriæ, Moab, Ammon, disperdūt Iudam propter peccata Manassis.

Ieremi 35. Rechabitarū religio.

Tunc Ieremias Dei mādato accedit Rechabitas, qui ex præcepto patris sui religiosè viuebāt, non bibentes vinum, nec habentes agros aut vineas, in tabernaculis pro domibus habitantes; iamq; necessitate belli in vrbe habitantes. & propinat eis vinum: quod cùm bibere nollent, exemplo obedientiæ ipsorum arguit pertinacem Iudæorum inobedientiam Dei præceptum negligentiū. quapropter his supplicium, illis autem præmium prænunciat.

Anno mundi 3362.

4.Reg.24. 2.Par.36. 3.Esdr.1. Mors Ioakim.

ANNO 11. regni Ioakim, Nabuchodonosor veniens Ierosolymā, occisum Ioakim proijcit extra Ierusalem à bestijs auibusque lacerandum: regem constituit filium eius Ioachin, qui & Iechonias, regnat menses 3. & dies 10. malitia patri similis, nomine dissimilis.

Anno mundi 3363.

Hiero super Matt. & Danie. 4.Reg.24. 2.Par.36. 3.Esd.1.

POST tres aūt menses, verno tempore Nabuchodonosor reuersus obsidet Ierusalē: ad quem exiens de consilio Ieremiæ rex Ioachin, & mater, vxores, & principes eius, oēsq; nobiles & optimates Iuda, inter quos erat & puer

Ier. 37. 52.

Transmigratio Babylonis.

puer Ezechiel & Mardochæus, & Iosedec pōtifex, vltro se tradunt regi Babylonis: qui eos vnà cum cæteris vasis ac thesauris templi & palatij, ac ditioribus, robustis, & optimis quibusq; artificibus transfert in Babylonem, vbi Ioachin carceri traditur. Regem autem constituit eius patruum Mathaniam filium Iosiæ, facitque eum iurare per Deum, quod fideliter sub tributo seruirent Chaldæis, in signum cuius vertit nomen eius Sedechiam, quod iustitiam Domini sonat. impiè regnat annis 11. faciens malum, vt Ioakim, nec obediuit consilio Ieremiæ.

Ierem. 24. Visio ficuū.

Anno 1. regni eius, videt Ieremias ficus optimas & pessimas Diuinitùs positas ante templum, auditque priores significare Iudæos iam pridem translatos in Babylonem, eosq; à Domino reducendos in Iudæam: posteriores verò designare cæteros, qui manserant in Ierusalem, eosque gladio, fame, ac peste perdendos.

Ierem. 29. 30. 31. Epistola Ieremiæ ad captiuos Babyloniæ.

Statimq; scribit Ieremias, & mittit litteras ad eos, qui traducti erāt in Babylonem, quod post 70. annos reuersuri sint in terram suam: eos verò, qui Ierosolymis remanserant, gladio, fame, & peste consumendos. Prophetat & veram populi liberationem per Christum fiendam, nouamque legem in cordibus scribendam, ac Ierusalem reædificandam, vbi liberè, securè, cunctorum affluentia bonorum seruiant Domino.

Dan. 13. Susanna à Daniele liberatur.

Erant tunc in Babylone duo senes Presbyteri iudices Iudæi, Achab & Sedechias, qui castissimam Susannam, Iudæam clam in horto se lauantem, ad libidinem seu stuprum concupiscentes, cū eius concubitu frui non possent, ipsam coram populo falsò adulterij accusant, quæ cùm damnata duceretur ad mortem; Deumque oraret, Dei spiritu suscitatus puer Daniel, retractat iudicium, ipsosque senes separatim interrogatos, proprio ipsorum ore de falso testimonio conuincit. quos lege talionis populus lapidare properabat, sed iussu Nabuchodonosor igne combusti sunt, sicut prædixerat Ieremias.

Ierem. 29 Ierem. 20. Ieremias incarceratur.

Ieremias autem in templo verbum Dei annuncians, à Phassur Pontifice percutitur, & in neruum mittitur: postridie ab eodem eductus, ipsum cum omni Iuda in captiuitatem Babylonicam abducēdum, ibiq; moriturum gemebundus obnunciat.

Anno mundi 3365.

Ierem. 51.

ANNO 4. Sedechiæ, Ieremias scribit in libro omnia mala, quæ imminebant Babyloni, & tradit eum Saraiæ principi prophetiæ proficiscenti cum Sedechia rege in Babylonem, præcipitque, vt ibi coram Iudeis librū legat, deinde alligatum lapidi proijciat in fluuium Euphrāten, ac dicat: Sic submergetur Babylon.

Babylon.

Ierem. 28.

Ierem. catenam portat.

Eodem anno, mense Iulio, Ananias Pseudopropheta tollens in tēplo coram sacerdotibus & omni populo catenam ligneam de collo Ieremiæ, quam iussu Dei in signum futuræ captiuitatis portabat, eamque confringens, ait: sic conteret Deus post 2. annos iugū regis Babylonis de collo omnium gentium, & rex Iechonias, omnesq; transmigrati cum vasis templi huc reuertētur, sed Ieremias iussu Dei pro catena lignea ferream portans, Ananiam falsa vaticinari, ideoq; breui moriturum denunciat, qui secūdo post mense obijt.

Ierem. 27. Ieremias mittit catenas regib.

Reuerso Sedechia, Ieremias mittit catenas ad 5. reges, Edom, Moab, Ammon, Tyri, & Sidonis, per legatos ipsorū, qui venerant ad Sedechiam, quibus monet illos, simul ac regem Iuda, si seruire velint regi Babylonis, permāsuros in terra sua: alioqui perituros gladio, fame & peste, prædicit etiā sacra vasa, quæ reliqua sunt Ierosolymis, transferenda in Babylonem: & tandem referenda Ierosolymam.

Anno mundi 3366.

Ezech. 1. 3. 4. 5. 6. 7. Ezech. incipit prophetare cōcaptiuis in Babylone.

ANNO 5. transmigrationis, die 5. Iunij, Ezechiel sacerdos Iudæus in Babylone anno 30 ætatis suæ, videt in nube ac igne similitudinem 4. animalium, nempe hominis, leonis, bouis & aquilæ, impetu spiritus rectà incedentiū; & effigiem hominis sedentis in throno gloriæ Dei: mysticè repræsentantes Christum ac 4. Euangelistas, iussusque comedit librum cælitus missum, scriptum intus & foris, continentem lamentationes, carmen & væ, atque ita constantia spiritus accepta, Diuinitus mittitur, vt prophetet Iudæis concaptiuis suis in Babylone, cumque per 7. dies taceret, visa rursum in cāpo gloria Domini, iubetur

Ezech. 3. 4. 5. 6. 7.

in domo sua includi, quasi vinctus ac mutus, & figurare ac depingere in tabula obsidionem Ierusalem, & inter se & ciuitatem Ierusalem sartaginem ferream ponere pro muro, qui remediū cælestis auxilij capiendis excluderet, & assumptis iniquitatibus Israël, dormire super latus suum sinistrum 390. diebus, deinde super latus dextrū 40. diebus, assumptis iniquitatib. Iuda, & quotidie comedere panem in pondere, cibum vilem, modicum, confectum stercore boum, & bibere exiguum aquæ in mensura. Iubetur & pilos capitis & barbæ sibi detondere, detonsos tripartitim consumere, atque his omnibus designabat & denunciabat propter perpetratas iniquitates futuram arctissimam ciuitatis Ierusalem obsidionem, famem, pestem, sedem, atque afflictionem, totiusq; Iudææ extremam & ineuitabilem vastationem ac desolationem.

Destructio Ierusalem diuersimodè varijs signis præfigurat.

Ezech. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

Anno 6. transmigrationis, die 5. Augusti, Ezechiel raptus in spiritu, & ductus in Ierusalem, videt ibi in templo pessimas Iudæorum abominationes idololatriæ, & ob eas, variaq; scelera, quibus Sodomam ac Samariam superabant, etiamsi Noë, Daniël, & Iob pro ipsis orarent, populū omnem, qui à viro lineis vestito non essent signo Thau in fronte notati, occidendum, vrbemque exurendam: Sedechiam autem Regem, eò quòd confœderatus Regi AEgypti, rupto ac fracto iuramento rebellaret contra Nabuchodonosor, capiendum, & abducendum in Babylonem, ipsum tamen eam non visurum, ibique moriturum;

Raptus Ezechielis. *4.Reg. 24. 2.Par.36.*

Rebellio Sedechiæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

riturum, transmigratos verò reuersuros in patriam.

Ezech. 20. 21. 22. 23.

Anno 7. tranmigrationis, die 10. Iulij, Ezechiel Iudæis à se responsum diuinum quærentibus replicat beneficia Dei Israëlitis in AEgypto, in deserto, & in terra promissionis exhibita, semperque fuisse rebelles imperio: idcoque Ierosolymæ irreuocabilem minatur gladium, cladem & excidium.

Anno mundi 3370.

4. Reg. 25. Ierem. 39. & 52.

Anno 9. Sedechiæ, die 10. Decembris, venit Nabuchodonosor cum exercitu, arctissimeq; obsidet Ierusalem sesquianno, nisi quod medio tempore propter AEgytios duobus mensibus abfuerint, interea fame tanta in ciuitate obsessos premente, vt parentes cõederent liberos suos, & liberi parentes.

Ierusalem obsidetur. *Ierem. 19. Thre. 4. Baruc. 2. Ezech. 5. & 24.*

Eodem die, mane Ezechiel per ollam electis carnibus & ossibus plenam, igniq; admotam & liquefactam, significat trãsmigratis futurum incẽdium Ierusalem, populiq; exitiũ, vespere eiusdem diei obijt dilecta vxor eius, pro qua prohibetur à Deo lugere, insignum futuræ desolationis templi. Prophetatque imminere etiam Ammonitis, Moabitis, Idumæis & Palestinis seu Philistæis exitiũ, quòd de afflictione Ierusalem exultauerint.

Ezechielis vxor moritur. *Ezech. 25.*

Ierem. 21. Prophetia Ieremiæ.

Tunc mittit Sedechias rex nuncios ad consultandum Ieremiam: quibus respondet Propheta, Sedechiam regem capiendum, vrbemque exurendã; qui verò è populo manserint in vrbe, fame, peste ac gladio morituros, qui autem profugerint ad Chaldæos, victuros.

Anno mundi 3371.

Ierem. 32. & 34.

Anno 10. Sedechiæ, Ieremias missus à Domino ad Sedechiam, dicit ei, quòd ciuitas caperetur ac incenderetur, & rex nõ effugeret, sed captus visibiliter coram cùm Nabuchodonosor loqueretur, non tamen gladio occideretur, sed ductus in Babylonem, ibi in pace naturaliter morte naturali moreretur, quam ob causam claudit rex Prophetam in carcere ad dies aliquot.

Ieremias incarceratur. *Ierem. 32.* Ieremias emit agrum.

Ieremias autem positus in carcere, iussu Domini emit à patruele suo agrum, qui erat in Anathot, præcepitque ipsi Baruch literas emptionis sigillatas poni in vase fictili & seruari: testificans Ierusalem quidem destruendam, populumque captiuandum: sed iterum reuersurum, ac securè possessurum agros suos in prosperitate. Prophetat etiam Christum nasciturum, factaque redemptione fœliciter in omni gaudio semini Iacob & Dauid regnaturum sine fine.

Ierem. 23. & 33.

Ierem. 34.

Posthæc Sedechias in arcto positus, ob imminẽs periculum, eò quòd intraret septimus annus, hoc est, sabbatum terræ, dimittit Prophetam, & conuocat populum in templum, feriũt pactum coram Domino, vt vnusquisq; dimitteret seruos suos liberos, & in signum firmitatis, inter partes conscissi vituli transeunt, imprecantes sibi nouissimas pœnas nisi pacta seruarent, ita que seruos dimittunt.

Dimissio seruorum.

Ierem. 37. Aduentus Aegyptiorum.

Interea exercitus regis Aegypti venit in Iudæam, promissum Iudæis allaturus auxilium: quo audito Chaldæi, soluentes obsidionem Ierusalem, pergunt obuiam Aegyptijs, cosq; retrocedere compellunt.

Ezech. 29. 30. Prophetia contra Aegyptum.

Eodem anno 10. in Decembri prohetat Ezechiel eò quòd rex Aegypti auxilium præstitisset Iudæis, Aegyptũ per Nabuchodonosor Regem Babylonis esse vastandam, destruendam, & in solitudinem redigendam: post 40. autem annos restituendam, licet non ad pristinam gloriam.

Ierem. 34. Retractio seruorum.

Cùm recessissent autem Chaldæi, Iudæi rati se omninò esse liberatos, statim seruos dimissos retrahunt in seruitutem. vnde Dominus per Ieremiam fædifragos increpans, dicit ipsos gladio, peste & fame perituros.

Ierem. 37.

Quin etiam Ieremias Sedechiæ regi ab ipso Diuinũ responsum quærenti, respondet; Aegyptios reuersuros in terram suam: & Chald. redituros Ierosolimam, vrbemq; exusturos.

Ierem. 37.

Tunc Ieremias volens exire in Anathot vi-culum, vnde fuit oriundus ad possidendum agrum quem emerat, cõprehenditur in porta à custodibus falsò accusantib. quòd ad Chaldæos transfugeret, ac iussu principum cæsus mittitur in carcerem, sedetq; ibi diebus multis. Inde eductus à rege Sedechia, & abscondite veritatem interrogatus, ait ipsum verè capiendum, itaq; reponitur in carcere, assignata ipsi quotidie torta ponis donec consumerẽtur omnes panes de ciuitate.

Ieremias incarceratur.

Ierem. 38.

Interea fugatis Aegytijs, continuatur obsidio Ierusalem. Ieremias autem in cessanter prædicabat è carcere omni populo vrbem capiendam, ac manentes in ea gladio, fame, & peste morituros, qui verò ad Chaldæos transfugerint, mortem euasuros, quare principes petunt à Rege Prophetam occidi, eiusq; consensu exemptum è carcere, fune demittũt in lacum lutosum, vt ibi moreretur fame, sed conniuente rege, extrahit eum Abdemelech AEthiops eunuchus, ac reponit & recludit in carcere, qui Abdemelech propter hoc beneficium, & maximè, quia semper confidebat in Deo, audit ab Ieremia, se Diuinitus à captiuitate & morte liberandum.

Ieremias mittitur in lacum.

Ierem. 39.

Post hæc Ieremias iterum clam ductus ad regem, ac secretè interrogatus, suadet ac consulit ei, vt se dedat Chaldæis, sic ipsum vrbemque saluos fore: alioquin vrbem ab eis comburendam, ipsumq; nõ effugiturum, quo dicto reducitur ac recluditur in carcere, manetque ibi vsq; dum capta est Ierusalem.

Ierem. 38. Sedechias consulit Ieremiam.

Anno mundi 3372.

Ezech. 26. 27. 28. Prophetia contra Tyrum.

Anno autem 11. prima mens. Martij prophetat Ezechiel Tyrum vrbem maris inclytam ac frequentia negotiatorum opulentissimam, à Nabuchodonosor euertendam, eò quòd super afflictione & destructione Ierusalem exultauerit: Regem autem Tyri ob eius superbiam, qua se Deum, ac sapiẽtiorem Danie-

Daniele, viro iam tunc magni nominis, & famæ, propter interpretationem somniorum regis, liberationemq; Susannæ, iactabat, occidendum: Iudæos verò reducendos in terram suam.

Ezech. 3.

Eodem anno 11. die 1. Maij comparat Ezechiel Pharaonem cũ rege Assyriorum: quòd sicut Assur sublimis deiectus est, ita deijceretur & regnum Aegyptium.

Anno mundi 3373.

Genebrar. 3368. 4. Reg. 25. Ierem. 39. & 52.

Eodem anno 11. Sedechiæ, qui erat 19. Nabuchodonosor, die 5. Iun. Chaldæi irrumpunt exteriorem murum Ierusalem, & intrãt vsque ad portam interiorem secundi muri, quo viso Rex Sedechias, nocte per viam subterraneam, cũ suis principibus fugiens, à Chaldæis comprehẽditur in campo Iericho, & ducitur ad Nabuchodonosor in Reblata, qui ob iurgato eo de infidelitate & periurio, filios eius, ac omnes principes Iuda in cõspectu eius occidit, deinde eruit oculos eius, & vinctum catenis mittit & abducit in Babylonem, vbi ponit eum in carcere, vsque ad mortem eius. Impletumq; est verbum Domini, quod dixerat: adducam eum in Babylonem, & ipsam non videbit. Ezech. 12.

Sedechias capitur. Excæcatur. Incarceratur.

4. Reg. 25. 2. Par. 36. Ierem. 39. & 52. 3. Esdr. 1.

Die 9. Iunij, Chaldæi capiunt vrbem Ierusalem, populum occidunt, non parcentes adolescenti, virgini, seni. Die septima Iulij venit Nabuzardan princeps exercitus & comburit palatium regis, omnesque domos Ierusalem. Porrò die decima Iulij incẽdit templum Domini, cùm stetisset annis 440. simulque combusti libri sacri, qui passim in Scriptura citati, iam nõ extant. vniuersas turres & muros vrbis Ierusalem per circuitum, & reliqua ædificia destruit. Populum residuum cum transfugis ac vasis templi abducit in Babylonem. relinquit illic pauperes aliquot rusticos ad colendam terram, quibus præficit Godoliam.

Ierusalem capitur. Exuritur. Destruitur.

Ierem. 39. & 40. 4. Reg. 25.

Ieremiam verò Nabuzardan ex mandato Nabuchodonosor soluit à catenis, & educit è carcere, datq; ei libertatem, facultatem, & optionem proficiscendi secum in Babyloniam, in honere habendus, vel habitandi vbicunq; voluerit, at Propheta malens in patria residere, multis cibarijs ac muneribus ab eo donatus, ac Godoliæ commendatus, vnà cum Godolia habitat in Masphat: vbi Godolias Iudæos passim dispersos benignè recipit, eijsq; securitatem promittit, dummodo seruire velint Regi Babylonis, à quibus monetur, vt sibi caueat ab Ismaële intentante ei mortem, qui tamen audire noluit benè monentes.

Ieremias liber dimittitur. Ieremias habitat in Masphath.

Thre. 1. 2. 3. 4. 5.

Porrò Ieremias amaro animo sedens, dolens ac flens, quadruplici alphabeto metrico lamentatur destructionem Ierusalem, euidẽtissimè plangens & deplorans Christi passionem, mortem, ac sepulturam, & Ecclesiæ desolationem, oratque Deum pro desolatis.

Threni Ieremiæ.

Ierem. 41. 4. Reg. 25.

Tertia autem Septembris, Ismael Iudæus proditoriè occidit in Masphath Godoliam, alios que complures Iudæos ac Chaldæos, qui cum eo erant, vnde cùm & ipse à reliquijs Iudæorum quæretur ad necem, fugit cum 8. viris, ad Ammonitas.

Occisio Godoliæ.

Ierem. 42. Reliquæ Iudæ.

At reliquiæ Iudæorum timentes à Chaldæis facti vltionem, statuunt fugere in Aegyptum, rogant Ieremiam vt oret ac cõsulat Dominum, quid facere debeant, iurantes facturos se quicquid ille iusserit. Decima pòst die respondet Dominus per Ieremiam ipsos Dei præsidio fore saluos, si in Iudæa maneant: sin autem in Aegyptum fugiant, protestatur eos omnes ibi gladio, fame, & peste morituros.

Ierem. 43. Fuga in Aegyptum.

At illi spreto Dei oraculo cogentes Ieremiam & Baruch secum proficisci, simul abeiunt ac proficiscuntur in Aegyptum, habitantque iuxta Taphnis, vbi constitutus Ieremias prædicit illis Nabuchodonosor regem Babylonis vastaturum prorsus Aegyptum cum idolis suis, eique dominaturum.

Anno mundi 3374.

Ierem. 44. Iudæi persistunt in idololatria.

Posthaec Iudæi in Aegypto reprehensi à Ieremia super idololatria, quòd ibi sacrificarent idolis, obstinatè respondent vnà cum multitudine mulierum se permansuros in idololatria inueterata, ac sacrificaturos reginæ cæli, id est, Lunæ, quos Ieremias prædicit vniuersos gladio & fame penitus consumendos, regemque Aegypti Pharaonem capiendum, & quia non destitit ipsos arguere, lapidauerunt eum ibi: quem honorantes Aegyptij, ob defugatos ipsius oratione ab eodem loco serpentes, sepelierunt iuxta sepulchra regum suorũ, magnaq; eum ibi religione venerantur.

Ieremias à Iudæis lapidatur.

Baruc. 1. 2. 3. 4. 5. 6. Epistola Ieremiæ

Tunc Baruch abit in Babylonem, vbi scribit librum suum, quẽ vnà cum epistola, quam olim ex ore Ieremiæ scripserat, legit ibi coram rege Iechonia & vniuersis Iudæis, deinde anno 5. à destructione siue desolatione Ierusalem, die 7. mensis, mittit librum suum vnà cum collectis pecunijs ad alios Iudæos, qui de locis vicinis, ad quæ profugerant, redierãt in Ierusalẽ, vt oblatis holocaustis orent pro Nabuchodonosor, & Balthasar filio eius, & pro ipsis captiuis; ac legant librum istum in die solenni ibi in platea, seu area templi, continentem inter alia salutis monita, Iudæos quidem meritò propter peccata sua cum ignominia ductos in captiuitatem, attamen cum gloria reducẽdos ad Ierusalem: sed plenius per Christum Deum suum in terra videndum, ac cum hominibus conuersaturum, redimẽdos, perfectius docẽdos, ac sempiterno honore, splẽdore ac iucunditate exaltãdos in lumine Maiestatis Dei.

Liber Baru.

Ezech. 33.

Posthæc emergunt alij Iudæi de locis vicinis, ad quæ profugerant, & dicunt; vnus erat Abraham, & possedit terram: nos autem multi sumus, nobis data est terra in possessionem, itaque euntes habitant ibi in ruinosis.

Anno mundi 3374

Ezech. 33.

Anno 1. desolationis Ierusalem, qui erat transmigrationis 12. die 5. Decemb. venit quidã fugitiuus de Ierusalem in Babylo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem ad Ezechiel, dicens: vastata est ciuitas, quo tempore prophetat Ezechiel quòd reliquiæ Iudæorum, qui habitabant in ruinosis, propeer iniquitates suas, à bestijs, & gladio ac peste perderentur, & terra in solitidinem redigeretur.

Ezech. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39.

Eodem anno, die 1. Februarij, Ezechiel plangit super futura Pharaonis à Nabuchodonosor occisione, eiusq; ac pluriũ nationũ ad inferos descensu: eò quòd dederint terrorem suum in terra viuentium, hoc est, Iudęorum, & Patriarcharũ: quos propter notitiam & cultum Dei, Dominus in Euangelio viuentes appellat. Matth. 22. Describit etiam Euangelici prædicatoris officium, ac pro pastorib. Iudæorũ neglecto grege, seipsos pascentibus, promittit verum pastorem Christũ, qui suas oues congregabit, sanabit, & pascet in pace & vbertate, prædicit Idumæam vastandã. & destruendam, eò quòd populũ Dei afflixerit: Israëlem verò à captiuitate reducendum, ac restituendum in terram suam, vbi vniti sub vno æternoq; Rege ac pastore Christo, in fœlicitate habitabunt, & in præceptis Dei ambulabunt, cuius restitutio ostenditur prophetæ in campo per arida ossa reuiuiscentia, mysticè etiam resurrectionem generalem mortuorũ præfigurantia. Postremò vaticinatur Gog & Magog in nouissimis diebus cum instructo ingentiq; exercitu ab Aquilone venturos in terram Israël, ibiq; perituros.

Prophetia Ezechielis.

Iosephus ant. Iud. li. 10. cap. 11.

Anno 5. desolationis, qui fuit 23. regni sui, Nabuchodonosor, deuicta Tyro & Sidone, vastat subigitq; Cœlesyriam, Ammonitas, Moabitas, Edom, & Aegyptum, occisoq; qui tunc regnabat, & alio constituto rege, repertos ibi Iudæos partim occidit, partim captiuos abducit in Babylonem. Tunc Nabuzardan omnes reliquias Iudæorum in Iudæa ac Ierosolymæ habitãtes in ruinosis partim cædit in Iudæa, partim residuos numero 745. transfert in Babylonem.

Vastatio Syriæ, Ammon, Moab, & Aegypti.

Ierem. 52.

Dan. 3.

Nabuchodonosor autem triumphator reuersus in Babyloniam, statuam suam auream erigit, atq; ab omnibus adorari facit, quã cùm cæteris adorantibus, Ananias, Azarias, & Misael adorare nollent, iussu Regis ligati cõiiciuntur in fornacem ignis ardentis. at iectoribus à flamma combustis, illi in medio ignis cum Angelo Dei illæsi & inracti ambulantes, cantico benedicunt Domino, atq; ad laudem eius omnem creaturam exhortantur, quod Nabuchodonosor animaduertens, obstupescit, & illis de fornace euocatis, benedicit Deum ipsorum, iubens ac mandans edicto vt occidatur, quisquis ipsum blasphemauerit.

Tres pueri in fornace.

Dan. 4.

Post hæc videt Nabuchodonosor somniũ de excelsa arbore succidenda. quod solus Daniel interpretatur de futura septenni regis eiectione, & habitatione cum bestijs, eiusq; tandem in regnum restitutione, quæ monitu Danielis propter eleemosynas ad annum dilata est, deinde Rex ob suam superbiam versus in amentiam, regnoq; pulsus, tanquam bestia cum bestijs syluas incolens annis 7. gramen vt bos comedit, ac æstu roreq; cæli perfunditur, deinde precibus ac oratione Danielis menti regnoq; restituturus, Deum cæli recognoscit, confitetur ac glorificat, actaq; per epistolas suis subditis diuulgat.

Nabuchodonosor. cum feris habitat.

Anno mundi 3386.

ANNO 14. captiuitatis Babylonicæ, qui est 25. transmigrationis, die 10. Martij, Ezechiel in spiritu ductus in terram Israël, Angelo ei ostendente, videt sub figura ciuitatis (Ierusalem) & templi certa mensura ac dimẽsione super montem reædificandi, ac gloria Dei replendi, Ecclesiæ Christi sacrosancta mysteria.

Ezech. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. Visio Ezechielis.

Anno 16. desolationis, eoque 27 transmigrationis, die 1. Mart. dicit Dominus Ezechieli, se daturum Nabuchodonosor regi Babylonis & exercitui eius Aegyptum in prædam pro mercede laboris sui, quo seruierat ipsi deuastando Tyrum. tandem Ezechielem à duce populi Israël, eò quòd seuerius corripueret eum, propter simulacrorum cultũ, equis distractum & occisum, & à populo in sepulcro Seth, aliàs Sem & Arphaxat sepultum tradunt.

Ezech. 29. Aegyptus datur Regi Babylonis.

Mors Ezechielis.

Anno mundi 3394.

ANNO 20. desolationis Ierusalem, transmigrationis verò 31. Nabuchodonosor iturus aduersus Aegyptios, incarcerat Ioachin Regem Iuda: ne fugam fortè meditaretur.

Philo in Breuiar. Incarceratio Ioachim.

Anno mundi 3400.

ANNO 26. desolationis, qui est 37. transmigrationis, defuncto Nabuchodonosor, anno regni sui 45. suscipit imperium Euilmerodach filius eius, qui timens, ne pater suus reuiuisceret, sicut de amentia ad mentem redierat, facit corpus eius in 300. partes diuidi, & à totidem vulturibus comedi, vt Isaias prædixerat, statimq; tertia die regni sui eleuat & educit Ioachin regem Iuda de carcere, & exaltat eum super omnes principes Babylonis, & comedebat semper cum rege cunctis diebus vitæ suæ, tunc populus teste Philone, nominat eum Neri, quòd interpretatur lucerna mea, eò quòd lucerna Dauid, quæ timebatur extincta, illuxerit, q mox genuit Salathielem, patrem Barachiæ, qui & Zorobabel cognominatus est.

Isai. 14. 4. Reg. 25. Ierem. 52. Exultatio Ioachim. *Philo in Breuiar.*

Anno mundi 3406.

ANNO 30. ruinæ ciuitatis, seu captiuitatis, Esdras Propheta abductus & captiuus in Babylone ac regione Medorum, in regno Artaxerxis regis Persarum, ieiunãs, plorans, & orans, misso ad se Angelo Vriel (& archangelo Ieremiel,) in Babylone, audit videtq; Iudæos consolandos, Ierusalem reædificandam, arcana quædam futura reuelat. Iesum filium Dei reuelandum, Christum morituru m, & ad iudicium vẽturum. Horrenda Babyloni, Asiæ, Aegypto, ac Syriæ ventura. Meminit

Lib. 4. Esd. Visio Esdræ

minit Abacuc, Aggæi, Sophoniæ, Zachariæ, Malachiæ, & aliorum.

Dan. 14.

Cùm autem Rex Babylonis quotidie adorarer Bel idôlum, Daniel conuiua & commensalis regis, detegit ei dolum 70. sacerdotum Bel, qui cum vxoribus & liberis quotidie appositos idôlo cibos occultè vorabant. quo deprehenso rex sacerdotes occidit, eiusq; consensu Daniel idôlum Bel, templumque eius euertit. similiter & draconem, quem colebant Babylonij, iniecta in os massa ex pice, adipe, & pilis confecta interficit. quapropter instantibus Babylonijs mittitur in lacum 7. leonum, inter quos esurientes Diuinitùs seruatus diebus 6. ab Abacuc propheta, illuc ex Iudæa cum cibo per Angelum adducto, pascitur. Die 7. rex inueniens & videns Danielem illæsum federe inter leones, Deum Danielis magnificat, ipsoq; educto aduersarios illius conijcit in lacum. quibus mox à leonibus deuoratis, iubet omnes timere Deum Danielis.

Daniel euertit Bel.

Daniel inter leones.

Abac. 1. 2. 3. Prophetia Abacuc.

Posthæc Abacuc prophetat de destructione Babylonis: deq; Christi aduentu passione in cruce, & victoria aduersus peccatum, mortem, Diabolum & infernum.

Ioseph. 10. ant. 12.

Anno 56. captiuitatis, Regassar filius Euilmerodach regnat in Babylone annis 3. Inde Labassardach frater eius annis 6. Deinde Balthasar priorum frater annis 5.

Daniel. 7.

Anno 1. regni Balthasar filij Euilmerodach regis Babylonis, videt Daniel in somno 4. bestias, leonem, vrsum, pardum, & terribilem, & cornu paruum è capite quartæ bestiæ exortum multos debellare, quæ designabant 4. Monarchias, Chaldæorum, Persarum, Græcorum, & Romanorum, ipsumq; Antichristũ inde orirurum, ac per annos tres & semis sanctos persecuturum, quem Filius hominis, accepta ab antiquo dierum potestate, dispersdet, conterer, ac cum alijs iudicabit, ipseq; regnabit in æternum.

Visio 4. bestiarum.

Daniel 8.

Anno 3. Balthasar, videt Daniel hircum pugnare contra arietem, ipsumq; deuincere: deinde cornu modicum ex hirco prognatum multam in populum templumq; Dei exercere tyrannidem. auditq; à Gabriele ita regem Persarum olim prælio vincendum à rege Græcorum. atque ex eo oriturum regem impudentem (nempe Antiochum Epiphanem, figuram Antichristi) regnaturum dies 1296. aliàs 1300. vel 2300. qui sanctos interficiet, templum violabit, sacrificia cultumq; Dei auferet & abolebit, tandemq; sine manibus conteretur.

Visio pugnæ hirci cũ ariete.

Daniel. 5.

Anno 5. Balthasar Cyrus rex Persarum, & Darius rex Medorum auũculus eius, obsident Babylonem. Balthasar autem rex vrbis munitione fretus, vacans conuiuijs, bibit vinum cum suis principibus, vxoribus & concubinis ex vasis templi Ierusalem, laudãdo idôla sua. quapropter videt manum scribentem in pariete, Mane, thecel, phares. quam scripturam cum Magi Babylonis neque legere, neque interpretari valerent, solus Daniel eam perturbato regi, & legi & interpretatur significare, ipsum regno deturbandum, idque Diuinitùs datum Medis & Persis. vnde Daniel torque aurea & purpura honoratur, ac tertius regni constituitur.

Visio manus scribentis. Destructio Babylonis & regni eius.

Eadem nocte Medi & Persæ, fluxu Euphratis aliò ducto, per siccum alueum Babylonem ingressi, Balthasar regem, populumq; interficiunt, vrbem turremq; destruunt, regnum suscipit Darius Medus annos natus 62. Cyrumque præcessit, quia senior, quia auũculus, quia potentioris regni Dominus. hanc enim triplicem rationem assignat Hieron.

Ierem. 51. 2. Monarchia Persarum.

Daniel autem assumptus à Dario in Mediam, constituitur princeps super satrapas regni. cumque ob sapientiam præ cæteris regi charus esset, inuidia principum eius accusatur apud regem, quòd cõtra regium edictum quotidie ter DEVM cæli oraret. vnde renitente licet multùm rege, proijcitur in lacum leonum, aduolutoq; lapide os laci obsignatur. Primo diluculo rex Danielem à Deo seruatum & à leonibus illęsum inueniens, ipsum educit, & accusatores eius leonibus obijcit. quibus subitò deuoratis, decreti publicatione per totum regnum Deum Danielis timẽdum prædicat.

Daniel 6. Daniel in lacu leonum.

Anno mundi 3443.

EODEM anno 1. imperij Darij Medi super Chaldæos, anno 69. Daniel intelligens ex libro Ieremiæ appropinquare terminum 70. annorum desolationis Ierusalem & captiuitatis Babylonicæ, prostratus coram Deo Domino in ieiunio, sacco & cinere, confitetur Iudæos propter peccata sua iustè captiuatos, oratq; vt iuxta suum promissum misericorditer reducere dignaretur eos in terrã suam. cui apparens Angelus Gabriel respondet & indicat orationem eius exauditam esse. & insuper reuelat ei, quando templum, quando vrbs & ciuitas Ierusalem rursum ædificaretur. quodque maius erat omnibus, prædicit ei tempus, quando vera libertas Christus venturus esset. nempe septuaginta hebdomadas (quarum vnaqnæque iuxta Scripturæ consuetudinem 7. annos continet, quæ faciunt annos 490.) à Deo determinatas & definitas esse vsque ad Christum, quando abolito & expiato peccato, veram adduceret libertatem, iustitiamq; sempiternam. Itaque ab exitu sermonis regis permissuri vt iterum ædificetur Ierusalem, hoc est, ab anno 20. Assueri Darij Artaxerxis Longimani regis Persarum, quando misit Neemiam reædificare Ierusalem, vsque ad illum diem, quo Christus sanctus sanctorum in suo baptismate cælitùs à Deo Patre per Spiritum Sanctum vngeretur dux ac doctor Christianorũ, esse hebdomadas 69. annuas, id est, ann. 483. hebdomada verò septuagesima, id est, vltima ac postrema Christum confirmaturum pactum, id est, legem Euangelicam, nouum testamentum, seu Euangelium multis doctrinis ac miraculis. in medio autem eiusdem hebdomadæ Christũ occidendum, & cessaturum sacrificium veteris legis. populum, qui eum Christum negaret,

Daniel 9.

Ierem. 51.

70. Hebdomadæ Danieli reuelantur.

Visio seu reuelatio 70. hebdomadarum Danieli.

Universidad de Deusto
Biblioteca

garet, abijciendum, abominationem desolationis in templo futuram seu collocandam, (quæ dicta est, inquit Christus Matth. 24. Mar. 13. à Daniele propheta, stantem in loco sancto vbi nō oportet: qui legit intelligat) vrbem vero ac templum dissipandum, & deuastandum à duce & populo venturo, ac desolatum iri, eorumque desolationem duraturam vsque ad finem Mundi.

Not. Videatur de hebdomadibus Genebrardus, qui aliter orditur. nam & inter Assuerū & Longimanum distinguendum est. qui hic confunduntur, quæ omnia quoniam paucis explicari non possunt, sufficerit lectori hæc indicasse.

Genebrar. 3638. 2. Par. 36 1. Esdr. 1. 3. Isd. 2.

Anno mundi 3444.

ANNO 70. desolationis Ierusalem siue captiuitatis Babylonicę, peracto iam sabbato terræ, mortuo Dario Medo, Cyrus rex Persarum monarchiam regnorum adeptus regnat ann. 22. qui statim monarchiæ suæ anno 1. Diuinitùs inspiratus, publicato vbique in toto regno suo edicto, dat Iudęis licentiam redeundi, ac præcipit Iudæis redire in Ierusalem, in Iudæam patriam ac terram suam, atq; impensis regijs ædificare ibi templum Deo Israël, reddens eis 5400. aurea & argenta vasa templi, quæ abstulerat Nabuchodonosor de Ierusalem.

Relaxatio captiuitatis Babylonicæ.

1. Esd. 2. 2. Esdr. 7. Philo in breuiar.

Redeuntium ac reuertentium numerus erat 50. ferè millia. qui duce Zorobabel filio Salathiel annos nato (ait Philo) 17. præfuit annis 58. summo sacerdote Iesu, qui & Iosue filio Iosedec, præfuit annis 36. qui vnà cum Neemia, Mardochæo, ac iumentis, multaque substantia in ædificationem templi data, regressi in Iudæam & Ierusalem statim vnanimiter ædificant altare holocausti sub dio, Domino in loco templi. super quo cœperunt à die 1. Septembris ac quotidie deinceps iuxta legem offerre sacrificia Domino, & celebrant quoque solennitatem tabernaculorum, aliaque deinceps festa, & præparare materiam ad ædificandum nouum templum.

Reditus è captiuitate Babylonica in Iudęā 1. Esd. 3. 3. Esd. 5. Erectio altaris.

Anno 3. Cyri, vbi Daniel se luctu, ieiunio & oratione per 3. hebdomadas afflixisset, videt die 24. Martij iuxta fluuiū Tigrim virū lineis vestitum fulgentemque, vnde & timens ac tremēs confortatur & docetur de Michaële principe Synagogæ Iudæis auxiliante. & de varijs bellis inter reges Persarum & Græcorum, & inter reges Austri, id est, Aegypti, & Aquilonis, id est Syriæ. de Antiocho Epiphane figura Antichristi se contra Deum deorum elaturo, & ablato iugi sacrificio Iudæos per annos 3. & semis persecuturo. quam tamen prophetiam perfectius ac plenius complendam intendit in Antichristo, qui sub finem mundi Christianos per dies 1290. id est, annos & dimidium miserè affliget. deinde verò post magnam afflictionem mortuos resurrrecturos quosdam ad opprobrium sempiternum, quosdam ad vitam æternā, vbi docti ac doctores vt stellæ fulgebunt.

Daniel. 10. 11. 12. Danieli futura reuelantur.

Anno mundi 3445.

ANNO 2. reuersionis seu reditus sui, mēse Aprili, cœperunt Iudæi reædificare Ierosolymæ templum Domini. quo fundato sacerdotes laudant Dominum, populo vociferante, partim ex gaudio, partim ex fletu, statimque Samaritæ vicinæ gētes, quæ ciuitates Samariæ inhabitabant, cùm simul ædificare non admitterentur, assiduis insultibus ædificationem impediunt, omni tempore Cyri. scriptisque postea literis ad Artaxerxem regem Persarum, falsò accusant Iudæos, quòd ciuitatem rebellem ædificabant. quibus rex nimium credulus, prohibet opus. itaque tunc vnusquisque rem suam curabat, & opus Domini neglexerunt, & cessatum est ædificari vsque ad 2. annum Darij. Zorobabel autem & Iesus reuersi sunt in Babylonem, tēpus oportunum expectantes, si tandem fortè regem flectere possent, vt impetrarent perfici templum.

1. Esd. 3. 3. Esd. 2. & 5. Fundatio templi. Templi ædificatio impeditur.

Anno mundi 3466.

ARTAXERXES Assuerus priscus, imperat Persis annis 20. huius anno 13. missus Holofernes, à Iudith truncatus est: ideoq; prohibita adhuc ædificatio templi.

Not. Genebrar. contendit, quæ de Iudith referuntur, contigisse sub Sedechia, atque eo magis cōmotum Nabuchodonosor contra Ierosolymam mouisse, & tandem totum Iuda Babylonem transtulisse.

Anno mundi 3480.

PER hæc tempora Nabuchodonosor rex Assyriorum, qui regnabat in Niniue, anno 12. regni sui victo Arphaxad rege Medorum potentissimo, elatus victoria statuit totum orbem suo subiugare imperio. itaq; anno proximo missus ab eo Holofernes cum exercitu de Niniue, pertransiens Ciliciā, Mesopotamiam, Damascum, & Syriam, cunctas regiones vastat, sata succēdit, arbores vineasque excindit, populos occidit, vrbes & castra subuertit, etiam sese spontè dedentium ciuitates, aras, atque deos destruit, vt solus Nabuchodonosor deus habeatur. vnde filij Israël vehementer timentes, hortatu Eliachim, qui & Ioachim summi sacerdotis, loco patris absentis, & Oziæ principis populi loco Zorobabel, parant se ad resistendum, ac cilicijs, ieiunijs, & orationibus sese affligentes, auxilium à Domino implorant.

Iudith. 1. 2. 3. 4. Holofernes cuncta vastat.

Tum interroganti Holoferni de statu populi Israël, narrat Achior dux Ammonitarū, quæ ac quanta Deus egerit Israëlitis mirabilia: eos inuictos esse dicens, nisi fortè Deum offenderint. quare iratus Holofernes iubet eum ipsum Achior duci in Bethuliam, vt ea deuicta simul cum Israëlitis occidatur. moxque Bethuliam obsidet, ac præciso aquæ ductu fontes omnes custodit. quapropter cines siti cruciati, ciuitatem tradere volunt. Ozias tamen princeps populi loco Zorobabel, persuader

Iudith. 5. 6. 7. Achior traditur Iudæis. Bethulia obsessa.

suadet vt per 5. dies expectent à Domino misericordiam.

Iudith 8. 9. Iudith arguit primates.

Tunc Iudith vidua sancta, pulchra, & diues, reprehendit Oziam & presbyteros quod pręfigissent terminum misericordiæ Dei, eosque hortatur, vt patrum exemplo populum ad patientiam animent, ac pro se Deum orent. Quin & ipsa oratorium suum ingressa, cilicio induta, caput cinere conspersa, prostrata orat Deum pro liberatione populi, vtque sibi virtus detur euertendi Holofernem.

Iudit 10 11. Iudith Holoferni sistitur.

Deinde vbi se aptissimè exornasset, cum ancilla vrbe egreditur, & ab Assyrijs apprehensa, ducitur ad Holofernem, cui causam fugæ quærenti, ait se transfugio vitæ consuluisse, speciosam illi pollicetur victoriam, atque ita sua pulchritudine & oratione illius nacta gratiam, facultatem obtinet proprijs vescendi cibis, & nocte ad orationem egrediendi.

Iudit 12. 13.

Quarto autem die ad cœnam inducta, coram Holoferne edit & bibit, qui eius concupiscentia ardens, vehementer inebriatur, euntque cubitum. Ibi Holoferne ebrietate sopito, Iudith facta ad Deum oratiōe, suopte ense præscindit caput eius, ac noctu suo more exiens, repetit Bethuliam, vbi caput Holofernis ciuibus ostendens, eos ad gratiarum actionem hortatur. quo viso Achior relicta gentilitate, credit Deo, & circunciditur.

Iudith 14. 15. Iudith capite Holofernis truncat.

Iudith 14. 15.

Orto Sole Iudæi ex consilio Iudith capite Holofernis in muro Bethuliæ suspenso, irruunt in Assyrios, qui cùm Holofernem excitarent mortuum inuenientes, vehementer cōsternati & trepidi omnibus relictis fugiunt.

Assyrij cæduntur.

Iudit 16.

Hebræi autem fugientes persecuti, multis cæsis, spolijs collectis plurimum ditantur. Iudith autem à pōtifice & populo multum laudata, canticum ob partam victoriam Deo canit, & quæ Holofernis propria fuerant Ierosolymis Domino offert: populusque omnis veniens in Ierusalem, holocausta cum gratiarum actionibus offert. & dies huius victoriæ quotannis perpetuò apud Iudæos in numero sanctorum dierum celebratur.

Anno mundi 3488.

Philo in breuiar. Darius fit rex Persarum.

POst hæc Darius Artaxerxes Longimanus cum fratre suo de imperio dimicans, monitu Zorobabel cari amici sui vouit Deo cęli, si victoria potiretur, ædificaturum se templū Domini in Ierusalem. quo victo imperat Persis annis 37.

3. Esdr. 3. 4.

Anno eius 1. Dario post splendidam cœnam omnibus suis præfectis exhibitam, dormiente, tres corporis eius custodes quæstionē inter se proponunt, quidnam sit fortius. Itaq; manè corā rege & principibus primus vini vires cæteris præstare disserit. secundus Regis potestatem præcellere affirmat. tertius, qui est Zorobabel, mulieres istis fortiores esse, demonstrat: veritatem tamen omnia vincere probat. Data ergo veritati palma, Darius à Zorobabele voti sui admonitus, concedit ipsi Zorobabeli & socijs eius redire & perficere templum Domini in Ierusalem, redditque reliqua sacra vasa, scribens insuper præfectis Syriæ & Phœnicis, vt Iudæis detur libertas à tributo, & de tributis regijs impensæ in fabricam seu ad extructionem templi ac Ierusalem, simul ac sacrificia.

Veritas vincit omnia. Licentia perficiendi templum.

Reuersus ergo Zorobabel & Iesus pontifex in Iudæam, inueniunt populum graui penuria laborantem: fuerant enim anni steriles.

3. Esdr. 5.

Anno mundi 3489.

ANNO secundo Darij, die 1. Augusti, Aggæus propheta Dei iussu increpat Iudæos, quòd neglecto templo propria ædificia curabant: ideoque sterilitatem terræ ac famem ipsis à Deo immissam: hortaturque eos ad templi ædificationem. vnde Zorobabel & Iesus vnà cum populo excitati, cœperunt rursum parare materiam in opus templi 24. die præfati mensis.

Agg. 1 Aggæus prophetare incipit.

Porrò 21. die Septembris, promittit Dominus per Aggæum maiorem futuram gloriam templi huius nouissimi, quàm fuerit prioris: eò quòd Christus venturus sua præsentia, & prædicatione, & miraculis illud glorificaturus sit.

Agg. 2. Ecclesia præfertur synagogæ.

Eodem anno 2. Darij, mense Octobri, cœpit & Zacharias prophetare & exhortari populum vt conuertatur ad Dominum, & restauret templum eius.

Zach. 1. Zacharias prophetat.

Die ergo 24. Nouembris, cœperunt Iudæi rursus ædificare templum Domini. quapropter licet nulla futurarum frugum signa essent, sed omnia latitarent in terra, Aggæus promittit eis à die ista deinceps omnium frugum abundantiam; insuper & Christum de stirpe Zorobabel nasciturum.

Agg. 2. 1. Esdr. 5. 3. Esdr. 6. Templi reædificatio resumitur.

Die autem 24. Ianuarij, nocte audit Zacharias Angelum Michaëlem orārem. Domine exercituum, vsque quo tu non miseréberis Ierusalem & vrbium Iuda, quibus iratus es iam annos 70. siue, iste iam septuagesimus annus est, supple diu transactus, ac si dicat, cur differs restaurare Iudæam, cùm septuagesima desolationis eius iam diu transacta sit. & respondit Dominus Angelo verba consolatoria, quod templum manibus Zorobabel fundatum, manibus eiusdem perficietur, & Ierusalem etiā reædificaretur, Dei gloria, & habitatoribus vehementer repleretur, ac ciuitates bonis omnibus affluent. videtque idem Propheta sub typo Iesu sacerdotis magni vestibus sordidis induti, deinde muratorijs ac corona donati, CHRISTVM ignominia & gloria coronandum, qui Ecclesiam ædificabit, ac inhabitabit, quæ absque muro inhabitabitur præ multitudine gentium, cui tamen Deus pro muro erit & gloria, ac dominabitur in solio suo.

Zach. 1. 2. 3. 4. 5. 6. Visio Zachariæ.

Cæterùm Samaritani gentis vicinæ repetitam templi ædificationem impedire & inhibere conantes, scripta ad Darium regem epistola, opus templi à Iudæis resumptum, ac

1. Esdr. 5. 6. 3. Esdr. 6. 7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Templi ædificatio proficit.

quàm diligentissimè profici significant. eumque super agendis consulunt. at Darius Cyri decretum de templo extruendo in bibliotheca sua inueniens, misso diplomate mandat cæptum opus regio sumptu compleri, ac quotidie pro se sacrificio offerri Deo cæli, impedientes verò suspendi. Itaque Iudæi adhortatione Aggæi & Zachariæ instanter ac diligentissimè ædificant, prosperaturque opus in manibus ipsorum.

Zach.7.8. 9.10.11. 12. 13.14.

Anno quarto Darij. die quarta Nouembris, monet Zacharias Iudæos facere iudicium & misericordiam, ac diligere veritatem & pacem potius, quàm infructuosè iciunare. iciunia absque operibus misericordiæ parum aut nihil vtilia esse, promittit templum ædificantibus prospera multa, Ierusalem reædificandam, sanctificandam & habitatoribus replendam. Vaticinatur CHRISTVM regem humilem ac pacificum venturum, sedentem super asinam & pullum eius ingressurum Ierusalem, vendendum 30. argenteis proijciendis in templo ad statuarium, eundemque Christum pastorem percutiendum, & oues dispergendas, multa passurum, perfossis manibus affigẽdum cruci. sanguine proprio suos redempturum. Item spiritum gratiæ, fontemque baptismatis effundendum super habitatores Ierusalem. gentes ad Christum & Ecclesiam concursuras, templum ac Ierusalem per Romanos vastandum & destruendum. Iudæos per vniuersum orbem dispergendos. sub typo Ierusalem Antichristum gregem & Ecclesiam CHRISTI dissipaturum, Christum verò eundem & suos iudicaturum.

Prophetia de Christo.

Anno mundi 3493.

1.Esdr.6. 3.Esdr.7. Ioan.2.

ANNO sexto Darij, die tertia Februarij consummatum est templum. ex quo primum fundari cæpit anno 46. faciuntq; dedicationem eius cum ingenti lætitia & oblationibus multis.

Templum consummatur & dedicatur.

Porrò die decimaquarta Martij, celebrant Pascha & festum siue solennitatem azimorum 7. diebus, epulantes & gaudentes quòd Deus conuertisset cor regis ad eos.

1.Esdr.6. 3.Esdr.7.

Pascha.

Anno mundi 3494.

1.Esd.7.8. 3.Esd.8.

ANNO 7. Darij Artaxerxis Esdras sacerdos & scriba legis Dei doctissimus (qui libros veteris testamenti à Chaldæis exustos reparauit, vtq; Samaritanis non miscerentur, nouis literis cõscripsit) impetratis ab Artaxerxe rege literis licentiæ magnæq; libertatis ac potestatis, ac vasis plurimisque donis auri & argenti, ascensurus de Babylone Ierosolymam, vt ibi legem Dei doceret, & populum regeret, cæpit 1. die Mart. congregare Iudæos iuxta fluuium Ahaua, vbi peracto triduano iciunio ac oratione, ad Deum vt Deus dux esset itineris, cum socijs 1775. iter ingressi die 12. Martij, prosperè perueniunt in Ierusalem 1. die Iulij, vbi die 4. vasa ac dona secum allata in templo sacerdotibus tradunt, victimasq; Deo offerunt.

Esdras ascendit Ierosolymã.

Not. Hæc omnia de Esdra Genebrardus multò ante contigisse dicit, vt & de Hester.

Eiusdem anni 7. mense Nouembri, cùm audisset Esdras multos Iudæorum duxisse vxores alienigenas, scindit vestes, euellit pilos capitis & barbæ, sedetq; dolens, mærens ac ieiunans vsque ad vesperam. tunc in templo genibus flexis, manibusq; ad Deum extensis, flens confitetur peccata populi, oratq; coram Domino, populumq; ad fletum & pœnitentiam commouet.

1.Esdr.9. 3.Esdr.8.

Esdras luget peccata populi.

Deinde die 20. Nouembris Iudæos vniuersos conuocatos Ierosolymam, in atrio templi trementes propter peccatum ac frigus pluuiamque peccasse arguit, vxores alienigenas cum liberis earum repudiare præcipit, constituitque iudices qui facta examinatione à prima Decemb. vsque ad primã Martij separant externas cum natis earũ à populo Israel, Deũque victimis placant.

1.Esd.10. 3.Esd.9.

Separatio exterarum.

Anno mundi 3502.

1.Par.3. Philo.

RESA Misciola filius Zorobabel, 2. dux Iudæorum præest annis 66

Anno mundi 3507.

Neemias siue 2.Esdræ 1.

ANNO 20. Artaxerxis Longimani regis mense Nouembri, Neemias Iudæus pincerna Artaxerxis regis Persarum audiens in Perside à quibusdam qui venerant de Ierusalem afflictionem eorum qui erant in Iudæa, flet & luget diebus multis, iciunat & orat Deũ vt inueniret gratiam coram rege: mense autem dein Martio cum inter epulas vinũ porrigeret regi mæstus, impetrat à rege consensum & literas eundi ac reædificandi vrbem Ierusalem. Hoc ergo tempore inchoantur 490. anni hebdomadum Danielis, ac terminantur triennio post mortem Christi.

Licentia ædificandi Ierusalem.

2.Esd.2.

70. Hebdomadæ Danielis.

Not. Hæc non satis constant: nam 70. hebdomades incipiunt statim à 70. captiuitatis finito: atq; hinc illæ discrepantiæ chronologorum, propter admirabilem scripturarum & historiarum diuersitatem, quemadmodum etiam fatetur B. Arias.

Profectus autem Neemias in Iudæam, cæpit 5. die Iulij ædificare muros, portas & turres Ierusalem, adiuuantibus eum Eliasib filio Ioachim filij Iesu filij Iosedec pontifice maximo, & Resa Mosollam filio Zorobabel duce populi, alijsque principibus plebis, ac populo: & propter varias irrisiones, subsannationes, insidias ac insultus hostium circunfinitimarũ ædificationem impedire conantium, Iudæi vna manu tenentes gladium, & altera ædificantes, Deo prosperante intra 52. dies opus perficiunt, idq; complent 25 die Augusti. quo absoluto Neemias valuas, fores, vectes ac custodes portis adhibet.

Esd.3.4. 5.6.7.

Aedificatio Ierusalem.

Iudæi arcmati ædificant.

Die 1. Septembris conuocato omni populo Ierosolymam, Esdras stãs in templo è suggestu legit clarè & distinctè legem Domini à manè

2.Esdr.8. 3.Esd.9.

Esdras docet populum.

mane vsque meridiem vniuersa multitudine virorum & mulierum audiente, flente, Deumque adorante. Inde digressi, festum lætumque diem agunt. & deinceps iuxta legem celebrant festum tabernaculorum, palmarũ, & collectæ, Esdra singulis diebus legente in libro legis.

8.Esd.9.10. Fœdus Iuda seu Israel cum Deo.

Die autem 24. Septembris conueniunt in ieiunio & saccis, & humus super capita. rursumque separant semen alienum, legunt in libro legis quater in die, confitentur Dei beneficia, suaque peccata, fœdus cum Deo percutiunt, promittunt, iurant, ac subsignant seruaturos se Dei legem, præcepta, festa, annum septimum, oblationes, primitias & decimas.

2.Esdr.11. 12.13.

Posthæc Neemias vrbem Ierusalem habitatoribus populat, & conuocatis vndique sacerdotibus & Leuitis, magnificè celebrat dedicationem muri Ierusalem cum magna lætitia, canticis, & victimis. ac regit ibi populum annis 12. deinde redit ad Artaxerxem an. 32. regni eius, sicut promiserat. Post paululum consensu regis reuersus Ierosolymam, quædam mala in ipsius absentia orta, corrigit, librumque scribit eorum quæ gessit, ibique senex obijt.

Dedicatio muri Ierusalem.

Anno mundi 3525.

DARIVS Nothus rex Persarum, annis 19.

Anno mundi 3544.

Assuerus regnat.

ASSVERVS, qui & Artaxerxes magnus, regnat ab India vsque Aethiopiam super 127. prouincias annis 55.

Ester 10.11. Somnium Mardoch.

Anno eius 2. die 1. Martij, Mardochæus Iudæus, translatus de Ierusalem cum Iechonia rege Iuda, videt in somno fontem paruum crescere in fluuium, lucem, & Solem: quo significabatur humilem Hester exaltandam.

Not. Genebrar. notat hunc Assuerum fuisse Xerxem, qui in Græciam copias duxerit, cui nupserit Hester: Huius filium fuisse Darium Longimanum, cui successerit ille, qui ab Alexandro cæsus est.

Anno mundi 3546.

Ester 1.

ANNO 3. regni sui Assuerus volens ostentare diuitias gloriæ regni sui, facit in vestibulo horti sui grande conuiuium cunctis principibus & præfectis suis, in quo rex hilaris Vasthi reginam accersit, vt ostenderet conuiuis pulchritudinem eius. at cùm venire nollet, rex 7. sapientum consilio eam repudiat, edictumque promulgat, vt vxores quæque deferant honorem maritis suis.

Conuiuium Assueri.

Ester 2.

Deinde multas facit sibi adduci virgines speciosas, ex quibus vnam eligeret loco Vasthi. deligit autem Hester Iudæam, ignotam tamen, neptem occultam Mardochæi, quæ cæteras pulchritudine & gratia præcellebat: eamque coronat sibi in reginam & vxorem, celebratque nuptias anno 7. regni sui, mense Decembri. Porrò Mardochæus ad ostium palatij obseruans, 2. eunuchos vitæ regis insidiantes prodit: itaque re comperta, illis suspensis, hoc factum Mardochæi annalibus inscribitur.

Ester fit regina.

Anno mundi 3555.

Ester 3.

ANNO 12. Assueri, mense Martio, Aman secundus à rege, indignatus quòd solus Mardochæus Iudæus ipsum adorare nollet, impetrat ab Assuero vt iuberet omnes in regno suo Iudæos interfici. missa sorte quando id fieret, exit seu cadit mensis Februarius. Itaque mittit ad vniuersas 127. prouincias literas regis annulo signatas, vt 13. Februarij vniuersi vbique Iudæi occidantur.

Iudæi occidendi.

Tyrannis Aman.

Ester 13.

Ester 4.

Quapropter Mardochæus ac reliqui passim Iudæi vehementer lugent. Hester autem mandato Mardochæi non vocata ad regem ingressura, vt necem Iudæorum deprecetur, iubet vt triduo pro se ieiunent & orent: idemque ipsa facit.

Ester 13. & 14.

Ester 5.

Die autem tertio regali cultu ornata anxiaque intrat ad regem, petit vt ipse & Aman ad suum veniant conuiuium, in quo ab exhilarato rege de sua petitione seu quidnam peteret interrogata, rursus vtrumque inuitat ad sequentis diei conuiuium. Egressus autem è conuiuio Aman, videt Mardocheum non exhibere sibi honorem: vnde iratus parat ipsi patibulum, in quo postridie eum suspendat.

Ester 6.

Noctem illam rex ducens insomnem, iubet annales sibi legi, reperiensque inibi Mardochæi fidelitatem in detectis eunuchorum insidijs, facit ipsum mane per Aman honorari, corona purpuraque ornatum regio equo vehi & obequitare per plateas vrbis.

Exaltatio Mardoch.

Ester 7.

Hester autem in conuiuio regem exhilaratum orat pro sua & populi sui vita, & liberatione: ipsumque Aman Iudæorum hostem palam & apertè accusat. quem rex mox iubet ac facit suspendi in patibulo quod ipse Mardochæo parauerat: Mardochæum verò exaltans in suspensi locum, secundum à Rege constituit.

Suspensio Aman.

Ester 8.9. & 16.

Porrò Hester die 23. Maij consensu ac nomine regis mittens ad singulas regni prouincias nouas literas annulo regis obsignatas, veteres literas ab Aman in necem Iudæorũ missas retractat & irritas facit, Iudæis securitatem præbet, insuper & potestatem vt eadem die decimotertio Februarij, qua necierant destinati, ipsi vice versa occidant omnes aduersarios & hostes suos. Itaque gauisi prædicto die 13. Februarij suspendunt 10. filios Aman, ac passim trucidant vsque ad 75. millia hominum. constituitque Mardochæus diem Phurim, id est, sortium deinceps annuatim à Iudæis gaudio atque conuiuijs celebrandam. vixitque Mardochæus, teste Philone, annis 198.

Liberatio Iudæorum.

Festum sortium.

Malach.1. 2.3.4.

Circa hæc tempora Malachias propheta increpat Iudæos siue Israëlem, quod vitiosas hostias offerant, ideoque eorum sacrificia à Deo reprobanda: gẽtium autem oblationem mundam, quæ in omni loco offeretur & sacrifica-

Prophetia Malachiæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

crificabitur Deo, ei gratam fore. prædicitque Ioannem Baptistam Diuinitùs mittendum præcursorem primi aduentus Christi: Eliam verò prophetã mittendum ante postremum eiusdem aduentum ad iudicium, qui conuertat cor patrum ad filios.

Anno mundi 3568.

Philo in breuiar. Ioseph. antiq. Iud. li. 11. cap. 7. & 8.

IOANNA ben Resa 3. dux Iuda præest Iudæis annis 53. Deinde Iudas Hircanus primus annis 14. cuius tempore Manasses frater Iaddi pontificis Iudæorum, eò quòd alienigenam duxisset vxorem, filiam nempe Sanaballet satrapæ seu principis Samariæ, ab altari pulsus, abiens in Samariam ad socerum contra legem extruit in monte Garizim templum Ierosolymitano simile. eiusque à Sanaballet Pontifex constituitur. incidit autem huius templi desolatio ab Hircano post annos 200. Ioseph. 13. antiq. 16. 17.

Templum in Garizim.

Iosep. ant. 11. cap. 8. Alexand. Magnus.

Posthæc Alexander Magnus rex Macedoniæ mouens exercitum in Persas, capta Damasco ac Sidone, Tyrum oppugnat, scriptisque ad Iaddum Iudæorum pontificem literis, petit auxilium. Pontifice recusante, eò quòd Dario regi Persarum fidei sacramento obligatus esset: iratus Alexander capta mox Tyro, properat ad expugnandam Ierusalem. at Pontifex indicta populo supplicatione, Dei iussu indutus ornamentis pontificalibus, cum sacerdotibus ac populo in vestibus albis obuiam procedit Alexandro, quem cùm sic ornatum videret Alexander, depositò furore protinus desilit ex equo, ac pronus supplex adorat Dei Pontificem, nomenque veneratur. obstupescentibus ob hoc suis principibus, respondet, quòd cùm esset adhuc in Macedonia, Deum hoc ipso habitu sibi apparuisse, ac promisisse quòd ipsius ope potiretur Persarum imperio.

Alexander adorat Dei pontificem.

Alexander Deo sacrificat.

Ingressus vrbem Ierosolymam ac templum, ex sacerdotis præscripto victimas Deo immolat. Ostensoque sibi Danielis libro, in quo Græcum quendam Persas debellaturum significat, hunc ipsum se esse interpretatus, Iudæis magna priuilegia tributorumque immunitatem concedit.

1. Mach. 1. 9. Monarchia Græcorum.

Hinc subacta Aegypto, pergit in Persas, Darium ipsorum regem pugna victum occidit, monarchiam transfert ad Græcos. quo tempore Hispani, Belgæ, Morini, eius amicitiam petunt. qua illis concessa Alexander bellis ac victorijs progreditur vltra Indos vsque ad fines terræ.

Anno mundi 3641.

1. Mach. 1.

REVERSVS Babylonem, veneno intoxicatur, ætatis suæ anno 32. regni 12. morienque diuidit regnum pueris suis, quorum Philippus Aridæus frater Alexãdri, tenet Macedoniam & Græciam. Ptolomæus Lagi filius, Aegyptum. Antigonus, Pamphiliam & Asiam. Seleucus Nicanor Babyloniam. qui anno 12. post mortem Alexandri victo Antigono, imperare cœpit & Syriæ, ac Asiæ, vniuersisque regnis Orientis à Phrigia vsque ad Indiam. regnans deinceps annis 32. Ab hoc tempore supputatur regnum Græcorum in libris Machabæorum.

Diuisio imperij.

Anno mundi 3635.

Luc. 3. *Philo.* *Ioseph. 12. antiq. 1.*

IOSEPH Priscus, dux 5. præest Iudæis annis 7. deinde Semei Abner annis 11. sub quo Ptolomæus Soter rex Aegypti specie religionis sub simulatione sacrificij venit Ierosolymam sabbato, & multa Iudæorum millia dolosè capta, transfert in Aegyptum, ac in seruos vendit.

Anno mundi 3653.

Luc. 3. *Philo.* Duces Iuda.

MATATHIAS Heli, dux 7. præest reliquijs Iudæorum annis 12. Inde Maat Asar annis 9. Nagge Artaxat annis 10. Hesli Agai annis 8.

Anno mundi 3685.

Aristæus lib. ad Philocratem. *Ioseph. 12. antiq. 2.*

PTOLOMAEVS Philadelphus rex Aegypti, studiosissimus literarũ amator, innumeros libros vndiq; comparat sibi Alexandriæ in bibliotheca. audiens autem Diuinam legem Hebraicè scriptam esse Ierosolymis, vt & eam obtineret, illicò 120. milia Iudæorũ, qui in regno suo seruiebant, ab Aegyptijs redimit, pro quolibet capite 120. drachmas argenti soluens, redemptos manumittit: deinde mittit multa munera templo Domini, & epistolam ad Eleazarum Iudeorum pontificem, obsecrans sibi transmitti Dei legem, virosq; peritos, qui possent Græcè transferre. statim mittit Eleazarus 72. seniores cũ lege aureis literis tenui mẽbranæ inscripta. quos rex suscipiẽs honorificè Alexandriæ, triduo permagni ficè tractat. Postea designat eis basilicam, ad quã quotidie certis horis conuenientes, intra 72. dies legem interpretati sunt, cautè potius, quàm syncerè. Completa translatione, remittit eos rex ad propria maximis præmijs honoratos. cuius bibliotheca cum 40. milibus librorum tandem à Iulio Cæsare exusta est.

70. Interpretes Biblia vertunt.

Plutar. in vita Cæsaris.

Anno mundi 3685.

Daniel. 11.

ANTIOCHVS Soter, rex 2. Syriæ, regnat annis 19. deinde Antiochus Theos annis 15. huic tradidit Ptolom. Philadelphus Bernicen filiam suam in vxorem causa firmandæ pacis: quam tamen obtinere diu non potuit, vt prophetauerat Daniel, eò quòd occisa sit ab alia dicti regis vxore.

Anno mundi 3692.

Luc. 3. *Philo.*

NAVM Masiot, 11. dux Iudæorum, præest annis 7. post eum Amos Syrach annis 14. Matathias Siloa annis 10. Ioseph iunior Arses annis 60.

Anno mundi 3719.

SELEVCVS Gallinicus 4. rex Syriæ, regnat annis 20. Ptolomæus Euergetes rex Aegypti

Aegypti vindicans necem Bernicis sororis suæ, vt prædixerat Daniel, debellat Seleucum Gallinicum, obtinet Syriam: cumq; audiret in Aegypto seditionem moueri, diripit ex Syria deorum simulacra 2500. vasaque pretiosa, & 40. millia talenta argenti, quibuscum reuertitur in Aegyptum.

Daniel. 11.

Anno mundi 3739.

Daniel. 11.

SELEVCVS Ceraunus 5. rex Syriæ, regnat annis 3. cœpit debellare duces Euergetis, sed anno 3. ab eis occiditur. quo audito Antiochus magnus frater eius, festinanter ex Babylone ascendit, debellat duces Aegyptios, & obtinet Syriam, quam tenet 36. annis.

Anno mundi 3737.

Eccles. 1. 2. 3. & c. 50. 51. Liber Ecclesiasticus.

TEMPORE Ptolomæi Euergetis regis Aegypti, & Simonis Iusti Iudæorum pontificis, Iesus filius Sirach Ierosolymita aureas sapientum sententias ab auo suo Iesu filio Sirach Hebraicè collectas, græcè transfert, ac sub titulo sapientiæ edit. quem librum vocãt πανάρετον, quasi omnium virtutum receptaculum, nos Ecclesiasticum appellamus. in quo ad sapientiæ virtutumque omnium amorem sanctorum patrum tum sententijs tum exemplis inuitat.

Daniel. 11. Lib. 3. Machabæorũ. Philopator Diuinitus in templo flagellatus.

Ptolomæus Philopator rex Aegypti egressus, exercitum Antiochi magni debellat, Syriamque recipit. Inde cum exercitu ingressus Iudæam, Ierosolymę in templo sacrificat, maximo Deo gratias reddens: at prohibentibus licet sacerdotibus, visendi gratia intrat sancta sanctorum, vnde Simone pontifice orante, à Deo flagellatur acerbè in templo, ita vt humi iaceret sine viribus. Reuersus in Aegyptum, edicto iubet omnes Iudęos in Aegypto existentes, vinctos ad se perduci seu in campo congregari puniendos, tribus vicissim vicibus occidi ac deleri.

At Eleazaro sene viro insigni cum alijs Iudæis orante, 2. Angelis cælitus apparentibus, Iudæi liberantur, Philopatorique reconciliati, epulantur, liberè in Iudæam reuertuntur, ac diem festum annuum liberationis celebrandum statuunt. verùm Antiochus reparato exercitu, deuincit hostes, & omnia recuperat, Iudæam sibi sociat, vt Daniel prophetauerat. Deinde Scopam ducem Ptol. Epiphanis regis Aegypti Iudæam Syriamque occupantem auxilio Iudęorum ad fontes Iordanis superat fugatque. Ingressus Ierosolymam, Iudæos magnis immunitatibus muneribusque donat. Inde dolosè fœdere cum Ptolo. Epiphane inito, desponder & dat ei Cleopatram filiam suam, vt licentius Aegyptum inuaderet. Ille vt dolum sensit, cauit sibi. Antiochus igitur aliò se diuertens, capit Rhodum, Samum, & alias insulas Asię. tandem victus & captus à Scipione Romano, iubetur regnare intra Taurum montem sub tributo annuo, filiusq; eius Antiochus Epiphanes obses Romam perducitur. Inde fugit in Apamiam, cumque aduersus Elimaęos pugnaret, cum omni deletur exercitu.

Daniel. 11. Ioseph. 12. antiq. 3. Antiochus magnus.

Daniel. 11.

Daniel. 11. 1. Mach. 8.

Antiochus Epiphanes Romæ obses.

Anno mundi 3775.

Genebrar. 3922.

SELEVCVS Philopator, qui & iners dicitur, 7. rex Syriæ vilissimus, indignus decore regio, regnat annis 2. quos Daniel vocat dies paucos, respectu patris. deinde contritus est non in furore, nec in prælio.

Daniel. 11.

Tunc apud Iudæos pontifex erat sanctus Onias pius, Simonis iusti filius annis 39. ad quem misit legatos & literas Arius rex Spartanorum. i. Lacedæmoniorum, amicus & frater, & filius Abrahę, denuncians Iudæos & Lacedæmones ex vno patre Abraham ortos.

Ioseph. 12. antiq. 5. *1. Mac. 12.* S. Onias.

Anno mundi 3783.

Ioseph. 12. antiq. 4.

IANNAEVS Hircanus Secundus, 15. & vltimus dux de domo Dauid, præest Iudæis annis 16. post quem propter persecutionem Antiochi Epiphanis ducatus vacat anno 1. Deinde Machabæi tam ducatum seu principatum, quàm sacerdotium tenuerunt vsque ad Herodem.

2. Mach. 3.

His diebus Seleucus Philopator, qui & iners, filius Antiochi magni, Asiæ rex, alijque reges ac principes multis donarijs honorabãt templum in Ierusalem. Sed postea Simõ quidam præpositus templi rebellis Oniæ pontifici, fugiens, indicat Apollonio, Phœnices duci & ille Seleuco Philopatori, esse Ierosolymis in templo ærarium plenum pecunia, fisco regis applicanda, quæ tamen pro sustentatione pauperum seruabatur. missus ergo à rege Ierosolymam Heliodorus vt eas auferat, cùm id attentaret, Iudæis Deum imploranti-bus, Diuinitus ab Angelis multis plagis flagellatur, sed Oniæ sacrificio ac precibus liberatus, mortem euadit, actisque Deo & Oniæ gratijs, regressus nunciat regi Seleuco ac cæteris omnibus magnalia Dei.

Honor templi.

Heliodorus templum spolians, flagellatur.

Anno mundi 3789.

1. Mach. 1.

ANNO regni Græcorum 137. præfatus Seleucus cupiens liberare fratrem suum Antiochum Epiphanem. i. illustrem siue nobilem, ab vrbe Roma, vbi erat obses, mittit eis filium suum Demetrium in locum eius. Dimissus Antiochus Epiphanes, qui Romæ obses erat, audita morte patris sui & inertia fratris sui, clam profugit de Roma, cumq; adhuc esset in via, eccè subitò Seleucus frater eius occisus est, non in furore, nec in prælio, sed proditorie ab Heliodoro familiari suo, sicut Daniel prophetauerat. Antiocho autẽ clam venienti in Syriam, primùm non est datus honor regius, ab his qui Ptolomęis fauebant, verùm postea (quia callidissimus erat) simulatione clementiæ in fraudulentia, dolo, & blãditijs obtinet regnum Syriæ, tenetque annis 11. radix peccati, & figura Antichristi.

Demetrius Romæ obses datur.

Daniel. 11. Antiochus Epiphanes fit rex Syriæ.

Inde pugna congressus cum principibus Aegyptijs, inter Pelusium & montem Casiũ, ijs deuictis victor intrat ac vastat Aegyptum, capit spoliatque ciuitates, regnum Aegypti suscipit: simulans se hæc agere titulo, ac prætextu tutoris pro consobrinis filijs sororis suę

1. Mach. 1. *Daniel. 11.* Inuasio Aegypti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ptolomæis Philometore & Phiſcone rege Aegypti impuberibus, cumque per hæc ſuſpectus fieret Ptolemæis. i. principibus Aegypti, bellum repetitur: verùm Antiochus omnia innocenter ſe feciſſe fingens, pacat eos, atque onuſtus eorum ſpolijs, reuertitur in Syriam terram ſuam.

1.Mach.3. 2.Mach.4. Veniens Ieroſolymam, facit mala multa, quem ibi ſtatim adit Iaſon frater Oniæ pontificis, petit permitti ſibi pontificatum fratris, ac poteſtatem viuendi more gentium, promittens regi quotannis argenti talenta 590. consentit rex. tum ille occupato pontificatu ſtatim omnem Dei cultum peruertit, factoque & ædificato gymnaſio Ieroſolymis ſub arce, transfert gentem ſuam ad ritus gentilium, & optimos quoſque epheborum in lupanaribus ponit. bene conſtituta amouet, praua inſtituit, mittitque Tyrum 300. didrachmas argenti in ſacrificium Herculis.

Introductio gentilitatis Ieroſolymæ.

Anno mundi 3792.

1.Mach.4. POST triennium mittit Iaſon Menelaum vt ferret regi pecuniam. qui plura regi talenta pollicitus obtinet ſibi pontificatum. expulſoque Iaſone, qui proprium fratrem captiuauerat, ſedem illius inuadit: ſed quia nõ citò dedit pollicitas regi pecunias, amouetur. & frater eius Lyſimachus ſubrogatur. tunc quoque ſanctus Onias pontifex eò quòd Menelaum de ſacrilegio argueret, illius inſtinctu ab Andronico dolo perimitur Antiochiæ, quò fugerat à facie Iaſonis fratris ſui. propter quod iuſſu Antiochi Andronicus in eodem loco interimitur. Menelaus autem non ferens eiectionem ſuam concitata plebe fratrem ſuum Lyſimachum ſacrilegum iuxta ærarium opprimit: multaque pecunia mediante à rege abſolutus, occiſis innocentibus eius accuſatoribus, reſumit pontificatum, creſ-
2.Mac.13. cens in malitia. tandem iuſſu Antiochi Eupatoris occiſus eſt.

Anno mundi 3795.

2.Mach.5. Daniel.11. ANNO regni Græcorum 143. rex Antiochus intelligens vrbes Aegypti à ſe deceſſiſſe, ſecundam parat profectionem ſeu expeditionem in Aegyptum: ſed iuxta ſententiam Danielis non erat nouiſſimum priori ſimile. cùm enim apud Alexandriam haberet exercitum, illicò appellunt naues Romanorum ad ſubuentionem Aegyptiorum, Marcuſque Popilius Romanorum legatus præcipit Antiocho, vt ab amicis populi Romani recederet. At ille: Deliberabo, inquit, cum concilio meo. Tunc Marcus ſceptro ſuo circunſcribit in arena regem, & ait: Senatus, populusque Romanus præcipiunt, vt hîc reſpondeas. Territus Antiochus dicit: Si hoc placet Romanis, recedendum eſt. itaque furibundus mouet exercitum verſus Iudæam.

2.Inuaſio Aegypti.

2.Mach.5. Interea Ieroſolymis armati exercitus in aëre congredi diebus 40. conſpiciuntur. Pau-
Signa in aere.
lò pòſt Iaſon credẽs Antiochum obijſſe, cum mille viris inuadit Ieruſalem, ciues crudeliter occidit: iterumque profugus exul apud exteros miſerè perit. *2.Mach.5.* Clades Ieruſalem.

Deinde Antiochus 25. die menſis Caſleu, eſferato animo armis ingreſſus Ieroſolymam, intra triduum 80. millia ciuium trucidat, 40. millia vinxit, non minus venundat. inſuper Menelao ductore intrat templum; aufert altare aureum, menſam propoſitionis, candelabrum luminis, vniuerſa vaſa ac theſauros, auri & argenti 1800. talenta, velociterque regreditur Antiochiam. Sed brachia ex eo ſteterunt, iuxta Danielem. Diſcedens enim Antiochus reliquit Ieroſolymis præſidij loco principes præpoſitos ſe ipſo crudeliores ad affligendum gentem Iudæorum. *1.Mach.1. 2.Mach.5.* Strages populi Iudæo rum. Spoliatio templi. *Daniel.11.*

Anno mundi 3797.

POST 2. annos Anno 145. regni Græcorum, rex Antiochus miſſo Apollonio duce cũ exercitu 22. millium ſimulata pace doloſè in Ieruſalem, denuò plurimos Iudæorum occidit ſabbato, mulieres ac pueros vendit, multas domos ac ædes ſpoliat, exurit, ac diruit, ſpolia pecoraque rapit, arcem Sion præſidio gentium munit, tollit & iuge ſacrificium, publicatoque in Ieruſalem, Iudæa, & per omne regnum ſuum edicto; ſub mortis pœna mandat & compellit Iudæos relinquere Dei legem, ſacrificia, feſta, ſabbata, ac ceremonias, libros ſacros legis ſeu teſtamenti Domini cõburi; ac leges gentium ſeruare, aras & idôla erigere, & ijs thus incendere ac ſacrificare, porcinas carnes immolare & edere, & anno 145. die 15. Nouembris ponit in templo ſuper altare Dei idôlum ac ſimulachrũ Iouis Olympij, cui ſacrificare cœperunt 25. die menſis eiuſdem, immolantes ac offerentes porcos aliaque illicita, ac in ipſo templo comeſſantes ac ſcortantes cum meretricibus. in templo autem montis Garizim ponunt imaginem ſeu ſtatuam Iouis hoſpitalis. itaque multi paſſim Iudæorum relicta Dei lege gentilitatem ſequuntur, impij quidem voluntariè, infirmi autem timore: pij verò in legis obſeruantia perſiſtentes vbique crudeliter trucidantur. *1.Mach.1. 2.Mach.5.* Perſecutio Antiochi ſæuiſſima. Abolitio cultus Dei. Pollutio templi.

Tunc mulieres, eò quòd filios ſuos circuncidiſſent, infantibus ad colla ſuſpenſis per ciuitatem circumductæ, per muros præcipitantur. *1.Mach.12. 2.Mach.6.*

Alij autem ad proximas coeuntes ſpelunсas, & latenter ſabbatum celebrantes, concremantur. *2.Mach.6.*

Tunc Eleazarus ſcriba nonagenarius, quòd nollet comedere carnem porcinam, nec id ſimulare, diris plagis perimitur. *2.Mach.6.* Eleazarus.

Tunc ſeptem fratres Machabæi vnà cum matre ſua, nolentes porcinis veſci carnibus, pro lege Dei ab Antiocho rege poſt atrocia fortiſſimeque tolerata ſupplicia ac tormenta terribili morte & Martyrio conſummantur. *2.Mach.7.* Machabæi martyres.

Anno

Anno mundi 3799.

Genebr. 3922. 1.Mach.2. 2.Mac.5. TVNC Matathias ſacerdos in ciuitate Modin cum 5. filijs ſuis Ioanne, Simõne, Iuda, Eleazaro & Ionatha, ſciſſis veſtibus plangens ac lugens ſanctorum prophanationem. afflictionemque Iſraël, reſpondet his qui ab Antiocho à rege miſſi erant, nec ſe, nec ſuos idôlis ſacrificaturos, quin Iudæum quendam ſacrificantem, regiumque ducem ad hoc compellentem, occidit, aram diruit, & fugit cum filijs & amicis in deſertum, in montibus & ſpeluncis, inter feras herbis victitantes. vbi mille Iudæi nolentes ſabbato pugnare, trucidantur. Matathias autem collecto piorum exercitu zelo legis arma corripiens, & ſabbatis etiam pugnans, Antiochi ducibus reſiſtit, idolo latriam deſtruit, vindicat legem, reuocat Dei cultum pueros incircunciſos circuncidit, tandemque moriturus hortatur filios vt patrum exemplo ſemper fortiter tueãtur legem Dei, dans eis Simõnem filium ſuum in conſultorem, & Iudam Machabæum in militiæ principem. obijt anno regni Græcorum 146.

Matathias Dei legem vindicat.

Anno mundi 3800.

1.Mach.3. 2.Mach.8. Philo in breuiar. IVDAS Machabæus loco patris principatum ſimul ac pontificatum Iudæorũ (quorum alterum domui Dauid, alterum tribui Leui hactenus adhæſerat) tenet annis 5. ſtatimque vt gigas ac leo perambulans ciuitates Iudæ, omnes impios trucidat: mox Apollonium Samariæ ſeu Cæleſyriæ ducem occidit exercitumque eius deleт, ac gladio illius deinceps vtitur.

Indas Machabæus. *1.Mach.1.* Iudas Antiochi duces debellat.

Deinde Seronem Syriæ principem, cum paucis Deo fidens, potentiſſimumque eius exercitum iuxta Bethoron conterit. quo audito rex Antiochus, conſcribit ac colligit exercitum: at deficiente pecunia, commitit Lyſię bellum in Iudæos, vt Iudæos penitus deleret, & abit in Perſidem colligere tributa regionum. *1.Mac.3.* Seron.

1.Mac.3,4. 2.Mac.8. Anno 147. Lyſias mittit Nicanorem & Gorgiam cum 47. millibus bellatorum in Iudæam ad delendum Iudæos. at Iudas peracto in Maſpha ieiunio, pœnitentia & oratione, Deo fretus, ſuoſq; ad conſtantiam hortatus, cum tribus millibus iuxta Emauntem hoſtes inuadit, fundit, ac fugat, eorumq; ſpolia Iudęi debilibus, orphanis, & viduis diuidunt. Nicanor autem ſolus per mediterranea fugiens Antiochiam, prædicat Iudæos Deum habere protectorem.

Cædes gentium.

1.Mach.4. Anno 147. venit Lyſias ipſe cum 65. millibus in Iudæum iuxta Bethoron. Iudas verò inuocato Dei auxilio cum 10. millibus hoſtium copias deuincit, proſternit, profligat. Lyſias fugit Antiochiam, nouum reparaturus exercitum.

1.Mac.4. 2.Mac.10. Encœnia, id eſt Dedicatio templi.

Iudas autem cum ſuis aſcendit Ieroſolymam recipit ciuitatem, aras in plateis extructas deſtruit, arcem Sion expugnat, templum purgat à ſordibus idolorum, ædificat nouum altare holocauſti, altare thymiamatis, candelabrum menſam, vaſa, cæteraq; omnia renouat & exornat. cultum Dei reſtituit. offert ſacrificium anno 148. 25. die Nouembris, triennio deſolationis præciſè completo. ornant templum coronis aureis, celebrant dedicationem altaris & templi magna lætitia diebus 8. ſtatuunt vt ſimili modo ſingulis annis ageretur. *Ioan.10.* *1.Mac.5.*

Hinc Iudas auxilio fratrum debellat Idumæos, Galilæos, Galaaditas, Ammonitas, & alias gentes finitimas Iudæis infeſtas, Timotheum ducem Ammonitarum ſemel atque iterum deuincit, variasque ciuitates expugnat. idôla ipſarum ſuccendit, aras earum diruit, & ſubuerſis ipſarum ſimulachris integro numero reuerſi in montem Sion, læti Domino ſacrificant. Debellatio vicinarum gentium. *1.Mac.6.*

Anno 149. menſe Martio Antiochus tentat ſpoliare opulentiſſimum templum Elymaidis in Perſide, ſed fugatus à ciuibus fugit ac reuertitur in Babyloniam circa Ecbatanas: vbi audiens ſuorum in Iudæa debellationem Iudæorumque proſperitatem, furibundus proponit feſtinanter Iudæos omnes perdere, ac Ieruſalem euertere. ſed ſubitò percutitur à Deo maximis viſcerum doloribus, ita vt de corpore eius vermes ſcaturirent cum fœtore intolerabili. vnde confiteтur hoc ſibi contigiſſe, & hęc ſe pati propter mala quę in Iudęos exercuerat. ſimulat pœnitentiam, promittit emendationem, ſcribit ad Iudæos literas ſupplices, vt filio ſuo Antiocho ſubditi perſiſterent, tandemq; à vermibus cõſumptus perit. impletaque eſt prophetia, quæ dixerat: Sine manu conteretur, Daniel. 8. quo cognito Lyſias, conſtituit filium illius Antiochum Eupatorem regem adoleſcentem, regnat annis. 2. *2.Mac.11.* Antiochus Epiphanes à vermib. cõſumitur.

Iudas autem primò Gorgiam, deinde Timotheum duces Eupatoris Iudæam inuadentes deuincit, vltra 66. milia hoſtium occidit, 5. equitibus è cælo ei auxiliantibus, variasque aduerſariorum munitiones expugnat. Auxilium è cælo.

Vnde Lyſias cum 80. millibus, & 80 elephãtis. & equitatu vniuerſo veniens in Iudæam, iuxta Bethſuram conatur Iudæos debellare, ſacraque profanare: at cæleſti equite Iudæos adiuuante, ab ipſis debellatur. itaq; intelligens Iudæos, Dei auxilio innitentes, inuictos eſſe, pacem ab eis petit, & accepit. Igitur anno 148. die 15. Aprilis concedit rex per literas Iudæos ambulare in legitimis ſuis. *2.Mac.11.* Angelus Iudæos iuuat.

Eodem quoque die legati Romanorum per familiares literas amicitiæ ſigna ſcribunt Iudæis, eadem concedunt. Menſe autem Iunio Lyſias ad eoſdem ſuas mittit, & abit Antiochiam. *2.Mac.11.* Romani. *2.Mac.11.*

Iudæi itaque agriculturæ operam dant, ſed reliquiæ nationum, non ſinentes in pace agere infeſtant eos. compulſus ergo Iudas Machabæus, illorum multa millia proſternit, diuerſas ciuitates expugnat, cum 6. millibus Timotheum habentem 120. millia Deo iuuante vincit, ac Gorgiam iuxta Odollam debellat. Iudæos autem in prælio occiſos ſepelit, reperto quod de donarijs idolorum ſtulerant, *2.Mac.12.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Oratio pro defunctis.

tulerant, pro ipsis orat, factaque collatione mittit Ierosolymam 12. millia drachmas argenti, curat pro ipsorum peccatis sacrificium offerri. spem resurrectionis ostendit.

1.Mach.6. 2.Mach.13. Obsidio arcis Sion. Eupator inuadit Iudæam.

Anno 150. his qui in arce erant Iudæos affligentibus, cœpit Iudas obsidere arcem in Ierusalem. quod vbi rex Antiochus Eupator audiuit, iratus venit cum Lysia & exercitu 120. millium, & 32. elephantum turres cum militibus in tergo gestantium, ad debellandum Iudam, cum quo semel & iterum congressus, multa milia suorum amittit. Eleazar Iudæus fortiter castra hostium penetrans, occiso elephante ab eo oppressus, interit. rex tamen Eupator Bethsuram per deditionem capit & Iudæis aufert, eò quod non essent alimenta conclusis, quia erat sabbatum terræ, & quæ reposita fuerant, iuxta legem, iam alienigenæ consumpserant.

Eleazari magnanimitas.

Leuit.25.

1.Mach.6. 2.Mac.13. Obsidio templi. Eupator pacem init cũ Iudæis.

Deinde rex diebus multis obsidet & oppugnat montem siue arcem Sion, hoc est, templũ, vbi Iudas se munierat. sed audiẽs Philippum quendã dominari Antiochiæ, postulat à Iuda pacem, concedens Iudæis vt ambulent in legitimis suis, & iurans se nihil facturum mali. acquiescit Iudas. rex ingressus templum, offert sacrificium, munera ponit, Iudam osculatur, & facit eum principem à Ptolemaide vsque ad Gerrenos, sed contra iuramentum suum destruit murum in gyro templi, ne fortè post discessum suũ, occasione præsidij rebellarent. receditque sustinanter Antiochiam, ac Philippum fugat.

Ioseph.12. antiq.14. Ioseph.13. antiq.4. Templũ in Aegypto. *Isaiæ 19. Ioſe.1 bel. 1.& 7.bel. 30.*

Onias sacerdos sancti Oniæ pontificis filius cum multis Iudæorum fugit in Aegyptum, & impetrato à rege Philometore loco apud Heliopolim, ædificat ibi templum instar illius quod erat in Ierusalem, cultumque Diuinum instituit: fingẽs hoc modo se implere scripturam, quæ dixerat: In die illa erit altare Domini in medio terræ Aegypti. hoc templum permansit vsque ad imperium Vespasiani, & tũc funditus dirutum est.

1.Mac.7. 2.Mac.14. Alcimus apostata.

Anno 151. post triennium, quàm templum à Machabæo purgatum est, Demetrius Soter antedictus Seleuci filius clã Roma profugus occupat regnum Syriæ, occisisque Antiocho Eupatore & Lysia, regnat annis 9. aliàs 12. quem statim adit Alcimus quondam pontifex, sed propter idololatriã fugatus à Iuda, ac datis muneribus petit & se restitui in pontificatum, & interfici Iudam, quo superstite, nunquam futuram pacem. Missus ilicò Bacchides dux cum exercitu magno, in circuitu Ierusalem multos Iudæorum perfidè occidit, constituit Alcimum pontificem, datisque ei militibus, vt Iudam debellaret, redit ad regem. Iudas è cõtrario debellat Alcimum, qui regressus ad regem, imperat nouum exercitum, ducemque Nicanorem.

Psalm.78.

1.Mach.7. 2.Mac 14. Iudas ducit vxorem

Nicanor autem metuens cum Iuda confligere, pacem cum eo facit, intrat Ierusalem, hortatur Iudam ducere vxorem, filiosq; procreare, nuptijs interest, vnanimiter comiterque viuunt. quæ videns Alcimus, tertiò regem aggressus, omnia defert. rex commotus & iratus, scribit Nicanori vt Iudam caperet. Iudas autem tẽpestiuè subtrahit se. iratus Nicanor irrisis sacerdotum sacrificijs, extendens manum ad templum, iurat sacerdotibus, ni Iudam tradant, se templum euersurum. vnde sacerdotes flentes Dei implorant auxilium, vt templum conseruet, & vindicet Nicanoris blasphemiam. Tunc senex Razias Iudæus à militibus Nicanoris comprehendẽdus, seipsum interficiens, in eos proprijs manibus sua intestina proijcit.

2.Mac.14.

2.Mac.15. Oratio sanctorum defunctorum pro viuis.

Nocte videt Iudas in somnis sanctum Oniam pontificem extensis manibus orare pro populo Israël: ac Ieremiam prophetam aureum sibi tradere gladium, quo aduersarios deuinceret.

1 Mac.7. 2.Mac.15. Occasus Nicanoris.

Quam visionem 3. millibus, qui secum erãt, exponens, animos eorum confortat. factaq; ad Deum oratione, Nicanorem contempta Dei potentia sabbato, die 13. Februarij, se aggredientem, cum 35. millibus, totoq; exercitu prosternit, caput & dexteram ipsius præscissa, suspendit Ierosolymis contra templum, linguam verò eius blasphemam particulatim auibus dat. constituitque præfatum diem quotannis festiuè celebrari, ad memoriam Diuinæ victoriæ.

Anno mundi 3805.

1.Mach.8. Fœdus cũ Romanis.

STATIM igitur post mortem Nicanoris, Iudas audita Romanorum potentia, mittit legatos Romam, fœdus societatis mutuique auxilij cum eis init. qui remittunt Iudæis icti fœderis rescriptum in tabulis æreis, & sine mora scribunt Demetrio, ne Iudæos amplius molestaret.

Anno mundi 3805.

Genebr. 39.44. 1.Mach.9.

AT Interia Demetrius rursũ miserat Bacchidẽ & Alcimũ cum nouo & electo exercitu in Iudæam mense Martio anni 152. aduersum quos Iudas cum paucis fortiter à manè vsq; ad vesperam confligens, in prælio occiditur. cuius frater Ionathas rogatu populi principatum, ducatum, ac pontificatum suscipit. præest annis 19. ac strenuè se Bacchidi opponit, ac Ioannis fratris sui cædem vindicat.

Iudas gloriosè occumbit. *Philo in breuiar.*

1.Mach.9. Alcimi mors.

Anno 153. Alcimus cæpit destruere muros sancti sanctorum, & opera prophetarum. sed subitò percussus à Deo paralysi, moritur tormento magno. quod videns Bacchides, redit ad regem. Sed post biennium reuocatus à falsis Iudæis, victusque à Ionatha, facit pacem cum eo, atque discedit. cessatque gladius ex Israel.

1.Mach.10.

Anno 160. Alexander nobilis, filius Antiochi Eupatoris, occupat Ptolemaidem, regnatque annis 10. Demetrius autem veritus ne fortè Ionathas adhæreret Alexandro, festinat facere cum eo pacem, dat ei potestatem congregandi exercitum, & fabricandi arma, reddit omnes munitiones præter arcem Bethsuram, obsides restituit, magnasque Immunitates promittit. quin & Alexander constituit Ionatham pontificem Iudæorum, mittitque ei stolam purpuream & coronam auream, vt cum in suas partes pertrahat. itaque Alexandro adhærens Ionathas, induit se stola sancta mense Septembri eiusdem anni 160. in festo Scenopegiæ congregat exercitum, facit arma copiosa.

1.Mac.10.

Deinde Alexander Demetrium prælio victum occidit, assumptoque Syriæ regno, mittit ad Ptolomæum Philometorem regem Aegypti, petens sibi filiam illius vxorem dari. Consentit ille, venitque cum Cleopatra filia sua Ptolemaidam anno 162. ibique nuptiæ celebrantur. ad quas vocatus & Ionathas, ab vtroque rege plurimum honoratur, indutusque purpura assidet Alexandro.

Ionathæ gloria.

1.Mac.10.

Anno 165 Demetrius secundus filius superioris Demetrij Soteris venit à Creta in Syriam vt debellaret Alexandrum. sed impediuit eum Ionathas, Apollonium eius ducem deuincit; octo millia occidit Azotum & templum Dagon succendit, & in præmium accipit ab Alexandro fibulam auream, & Accaron cum finibus suis in possessionem

Ionathæ victoria:

1.Mac.11.

Anno 167. Ptolomæus Philometor dolo occupat regnum Alexandri generi sui, filiam suam ei ablatam tradit in vxorem Demetrio. Alexander bello victus fugit in Arabiam, vbi caput eius abscindunt mittuntque Philometori. quo viso, & ipse moritur post triduum. tunc ergo regnare cœpit Demetrius, & regnauit annis 6. in Aegypto: succedit Euergetes secundus.

Mors 2. Regum.

Tunc cœpit Ionathas obsidere arcem in Ierusalem. Demetrius autem scribit ei, ne hoc faceret, sed festinaret venire Ptolemaidam ad regale colloquiũ. acquiescit, accedit regem, confirmatur in pontificatu, impetrat immunitatem Iudææ ab omnibus exactionibus.

1.Mac.11. Libertas Iudææ.

1.Mac.11.

Videns autem Demetrius se pace perfrui, dimittit exercitus suos quorum ob hoc indignationem incurrit, quod noluit stipendia dare diebus pacis. igitur dux Tryphon abit in Arabiam ad Antiochum Alexandri filium, vt eum regem constitueret.

Ionathas autem rogat Demetrium, vt eijceret satellites arcis. Promittit rex vt faceret, modò mitterentur sibi Iudæi milites Antiochiam. missi ter mille viri, vix aulam regis ingressi sunt, & ecce 120. millia de ciuitate insurgũt in eum. Iudæi verò pro rege viriliter pugnant, centum milia ciuium vno die occidunt, ciuitatem succendunt, regem liberant. Porrò rex liberatus ingratus, mentitur Ionathæ, & alienat se ab eo, vexatque eum valdè.

Fortitudo Iudæorum.

Paulò post reuersus Tryphon & Antiochus adolescens Alexandri filius, Sedetes, expulso Demetrio regnat annis 9. cum Ionatha fœdus init, Ionathas autem Bethsuram expugnat, alienigenasque debellat.

1.Mac.11.

1.Mac.12.

Interim Ionathas missis legatis renouat amicitiam cum Romanis & Spartiatis, principes Demetrij fugat, Arabes percutit, Iudæam munit: sed tandem à Tryphone cupiente regnum Antiochi inuadere, & fingente se amicum, deceptus, ac dolo circumuentus, Ptolemaidę comprehẽditur, omnesq; qui cum eo erant interficiuntur.

Ionathas dolo capitur.

Anno mundi 3824.

Genebr. 39.52. 1.Mac.13. Philo.in breuia.

STATIM QVE anno 170. Simon frater eius à populo princeps, dux ac pontifex electus, præest annis 8. resistit Tryphoni Iudæam inuadenti, eidemq; mittit petitam pecuniam & 2. filios Ionathæ ad eiꝰ redemptionem. Tryphon autem accepta pecunia, patrem cum filijs occidit. & inde anno mundi 3824. dominum suum Antiochum adolescentem regem proditoriè occidit, regnumque eius inuadit, regnatque pro eo.

Simon Machab. Ionathas perfidè perimitur.

1.Mac.13. Simon Matatem à tributis, Gazamq; expugnat & mundat ab idõlis.

Anno 170. ducatus sui 1. Simon missis legatis impetrat à rege Demetrio Iudæis immunitatem à tributis, Gazamq; expugnat & mundat ab idõlis.

1.Mac.13. 14.

Anno 171. ad deditionem compellit custodes arcis Sion siue Ierusalem, quibus eiectis mundat arcem ab idõlis, & intrat in eam die 23. Aprilis cum ramis palmarum & canticis, statuit eum diem quotannis lętè agendum, filiũq; suum Ioannem Hyrcanum cõstituit ducem militiæ, ac magna pace cum suo populo fruens, super omnes gloria claret.

Pax in Israel.

1.Mac.14. & 15.

Anno 172. missis legatis renouat societatem cum Spartiatis & Romanis, mittitque his clypeum aureum mnarum mille. qui remittunt ei libertatem in tabulis æreis, & scribunt literas cunctis regibus & regionibus, ne fœderatos infestent,

1.Mac.15.

Anno 174. Demetrio in Media ab Arsace rege deuicto, capto, & incarceraro, eius filius Antiochus Sedetes volens vendicare & occupare regnum paternum, ne Iudæi resisterent, primò cum Simone fœdus fecit, scribens ei gratiosam epistolam, & adijciens ad indulta priorum, etiam proprij numismatis percussuram. deinde cum centum viginti octo millibus Tryphonem persequens, compulsum in Dora, terra marique obsidet: sed quia recusat missum à Simone auxilium, Tryphon naui effugit.

1.Mac.15. & 16.

Posthæc Antiochus rupto fœdere, repostulat à Simone restitutionem arcis Ierusalem, Ioppe, Gazæ, ac tributa. quibus denegatis, mittit aduersus eum Cendebæum ducem exercitus. quem Ioannes & Iudas filij Simõnis iam senis deuincunt ac profligant.

Anno mundi 3832.

Genebr. 39.52. 1.Mac.16.

ANNO 177. mense Ianuario, Simon perambulans ciuitates Iudææ, & solicitudinem gerens earum, descendit Iericho cum Iuda & Mathatia filijs ad generum suum Ptolomæum, qui dominandi ambitione inflammatus acceptos conuiuio in Doch castro dolo occidit socerum & filios eius, sedẽtes ad mensam suam, & mittit ad regem auxilium petens, vt ei traderet regionem. sed Ioannes

Simon in conuiuio necatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioannes Hyrcanus. *Ioseph.b.13. antiq.14. & 1.bel.2. Philo in breuiar. Ioseph.13. antiq.13.* Obsidio Ierusalem.

Hyrcanus priscus supradictus statim exurgẽs loco patris, viriliter se opponit, velocissimè Ierusalem venit, populum confortat, ducatũ ac pontificatum suscipit, expulsoque ac effugato Ptolomæo, præest annis 26. alij, 31.

2. Mach. 1. Antiochi mors.

Rex autem Antiochus Sedetes an. 4. sui imperij, & 1. Hyrcani, Ierosolymam multiplici vallo circundat Hyrcanus in vrbe conclusus, rogat regem concedi sibi legitima, sicut fecerant alij reges. respondet Antiochus, facturũ se, si traderent arma, si tributa soluerent, si custodes militum in arcem admitterent. Iudæi necessitate compulsi, primas conditiones suscipiunt, custodiam refutant, sed loco eius, 300. argenti talenta præbent. quibus rex acceptis, discedit in Persidem, vbi cùm diriperet templum Naneæ, à sacerdotibus lapidatur, membratimq; diuiditur.

Ioseph.13. antiq.17. 1.bel.2 Hyrcani gesta. Samaria deletur.

Hyrcanus autẽ Ierosolymæ primus Xenodochia pauperum instituit, mittit Romam, qui de facta sibi ab Antiocho violentia querentur, decreto senatus inter amicos refertur: cæterùm nihil ab eis auxilij consequitur. Samariam obsidione capram solo æquat, templũ montis Garizim destruit. quod steterat annis 200. Idumæos circũcisionem ac Iudaismum recipere compellit.

2 Mach. 1. & 2. Liber 2. Machabęorũ

Anno 188. Iudei habitantes Ierosolymæ cõpilant ex 5 libris Iasonis Cyrinæi librum Machabæorum secundum, & per modum epistolæ mittunt Iudæis commorãtibus in Aegypto adhortãtes eos gratias agere Deo, de morte Antiochi, vtq; celebrent duas festiuitates à se nouiter institutas, nempe festum dedicationis templi per Iudam Machabæum, & diem ignis de cælo dati.

Ioseph. 13. ant. 18. & 8. ant. 2. & 2. bel. 7. 3. Sectę Iudæorum. Pharisæi.

Erant hoc tempore apud Iudæos sectæ tres, Pharisæorũ, Sadducæorum, & Essenorũ. Pharisæi, fidei sinceritate, solida eruditione, atq; autoritate cęteros præcellentes, præter legem Moysi & propheras, multas traditiones cæremoniasq; seruabant, quibus simul & habitu à communi hominum discreti, reputabant se cæteris meliores. Phylacteria, id est, decalogũ membranæ inscriptum, coronæ vice gerebãt in fronte & sinistro brachio, dilatabant fimbrias, ieiunia, orationes & eleemosynas libenter faciebant in publico, vt ab hominibus viderẽtur. Sadducæi autem, 5. libros Moysi tantùm recipiebãt, nec Angelos, nec spiritus, nec resurrectionem mortuorum esse credebant: sed animas simul cum corporibus interire, ideoq; nec vlla post hanc vitam iustitiæ præmia restare.

Luc. 20. Act. 23. Matt. 22. Sadducęi

Esseni verò Dei cultum religionem ac iustitiam pertinacissimè seruabant, in communi viuebant, à mulieribus, vino, & carnibus semper abstinebãt, vestes habere mundas studebant, ante Solis ortum orabant, interdiu operabantur, vesperi sub silentio edebant, & quia sobrij longę erant vitæ.

Esseni.

Anno mundi 3858.

Genebr. 3983. Ioseph. 13. antiq. 18.

HYRCANO defuncto, filius & successor eius Aristobolus, non contentus parentum gloria vt dux & pontifex diceretur, primus post captiuitatẽ Babylonicam assumpto diademate, etiam regem seipsum facit, regnat anno 1. statimque matrem & fratres incarcerat, vbi mater in carcere fame interit. Antigonum fratrem occidit, cuius mortem Iudas Essæus propheta discipulis suis prædixerat, tandem tyrannus ipse, cùm Ituræam ad circuncisionem ac Iudaismum compulisset, laceratis visceribus, ore sanguinem vomens, perijt.

1. bel. 3. Aristobolus rex Iudæorum.

Anno mundi 3859.

Genebr. 3984. Ioseph. 13. ant. 19 20. 21. 1. bel. 3. 4. Alexander Crucida.

MOX soluit vxor eius vinctos, & fratrem illius Alexandrum Iannæum regem cõstituit, qui crudelissimè regnat 27. annis. matrem, fratrem proprium, & plurima milia ciuium occidit, multas vrbes suorum euertit. octingentos Iudæos, coniugibus ac liberis eorum coram ipsis iugulatis, crucifigit Ierosolymæ, eò quòd dixissent: nõ aliter quàm tua forsitan morte, conciliabis tibi animos populi, & hæc fieri lætus inter epulas cum concubinis suis prospectat. tandem ex temulentia morbo contracto obijt.

Anno mundi 3886.

Genebr. 4011. Ioseph. 13. antiq 22. 1 bel. 4. Alexandra regina.

ALEXANDRA Alexandri vxor, adiuuantibus eam Pharisæis, pacificè regnat annis 9. Hyrcano filio seniore creato pontifice, qui sacris tantùm præsideret.

Anno mundi 3895.

Genebr. 4020. Ioseph. 14. anti. 1. 2. & c. 7. 8. 1 bel. 5. Contentio fratrum de regno

MORTVA Alexandra, filij eius Hyrcanus & Aristobolus inter se de regno cõtendentes ac dimicantes, occasionem dant Romanis, vt Iudęam inuaderent. Hyrcanus enim à fratre Ierosolyma exclusus adit Pompeium Romanum in Damasco, de violentia conqueritur. Itaq; Pompeius venit cum exercitu in Iudæam, Aristobulum ipsi occurrentẽ secum retinet, ciuibus ipsum excludentibus, Ierosolymam obsidet, à fautoribus autẽ Hyrcani in vrbem receptus fautores Aristoboli in templo se continentes obsidet, tertio demum mense vi capto templo, ingreditur cum suis vsque ad sancta sanctorum. thesauros ac vasa templi intacta relinquit, sacra facere præcipit, Hyrcano pontificatum donat, ac pontificem declarat. Iudæam tributariam facit, eius procuratorem Antipatrum Idumæum, Herodis Ascalonitæ patrem constituit, Hyrcano pontificatum firmat. Aristobolum & filios eius captiuos abducit secum Romam.

Iudæa subacta à Romanis.

Gabinius autem Iudæam in 5. toparchias siue curias partitur, singulis singulas metropoles assignat: Ierosolymam, Doram, Amathunta, Ierichuntem & Sephorim, quæ est Galilææ ciuitas. Sicque Iudæi regali dominatione liberati sub aliorum dominatione degebant.

Iudęa fit tributaria Romanis.

Ioseph. 14. antiq. 10. 1. bel. 6.

Anno

Anno mundi 3910.

Ioseph. 14. antiq. 13. 1. bel 6. Crassus.

POST hæc Crassus consul Romanus proficiscens contra Parthos, intrat Ierosolymam, spoliat templum: ideoque transgressus Euphraten à Parthis in Perside cum filio totoque exercitu perijt.

Anno mundi 3914.

Iulius Cæsar.

IVLIVS Cæsar Romanus postquam Gallos, Germanos, Britannos subiugasset, Hispaniam, Asiam & Africam occupasset, Romæ primus singulare suscipit imperium, (à quo imperatores Romani Cæsares appellãtur) idque vi armorum tenet annis 4. mens. 2. die. 15. Calendarium & annum iuxta Solis cursum (vt hodie adhuc vtimur) emendat, & statum reipublicæ reformat, quintilem mensem, q eo natus esset Iulium dici decernit. tandem à Bruto & Cassio & 60. vel amplius senatoribus facta conspiratione, in curia Idibus Martijs 23. vulneribus cõfoditur & occiditur: occisores intra triennium omnes vel trucidati sunt, vel semetipsos interemerunt.

Ioseph. 14. antiq. 19. 1. bel. 9.

Anno mundi 3920.

Genebr. 4090.

Augustus Cęsar.

OCTAVIVS Augustus, Romanus, Cæsar 2. adoptatus Iulij filius, imperat annis 55. mẽs. 8. die. 24. post varia bella ciuilia deuictis hostibus cum maximo triumpho ingressus Romam, Ianum (qui ad indicandum bellũ iam 200. annis patuerat) claudit in signum pacis. ac iudicio senatus populiq; consensu appellatur Augustus. Sextilis etiam mensis ab eo Augustus est dictus: summaq; per totum Orbem pace fruebantur omnes.

Ioseph. 14. ant. 18. 20.

Interea Antipater ex filijs suis Phaselum seniorem Iudææ, Herodem verò Ascalonitam Galilææ præficit. ipse velut omnium pater, solicitè cunctis super intendit. tandẽ à Malcho Iudæo veneno necatus interijt, ipseque Malchus ab Herode perimitur.

Anno mundi 3926.

Ioseph. 14. an. 24. 25. 1. bell. 11.

Hyrcanus captus à Parthis. Hyrcano aures abscisæ.

ANNO 32. pontificatus Hyrcani, 4. Augusti Parthi & prece & precio prouocati ab Antigono Aristoboli filio Iudæam inuadentes, eundem Hyrcanum pontificem & Phaselum ducem Iudææ captiuos abducunt, Antigonum violenter in regnum intrudunt, præest annis 3. qui patruo suo priusquam abduci permitteret, aures amputat, ne ad recipiendũ pontificatum esset idoneus. Phaselus autem, cum manus liberas non haberet, colliso ad saxum capite, seipsum occidit.

Ioseph. 14. an. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 1. bell. 11. 12. 13. Herodes Ascalonita fit rex Iudæorum.

Herodes verò Parthorum vix manus effugiens, aspera licet hyeme abit Romam, Augusto Cæsari senatuiq; suas clades exponit, ibiq; creatur ac constituitur rex Iudæorum, acceptisq; auxiliarijs ad debellandum Antigonũ, statim reuersus in Iudæam, quærit omni modo suscipere regnum: sed iudæis (quod alienigena esset pertinacissimè renitentibus, toto biennio parum proficit. anno autem tertio, mense tertio, vt armorum capta Ierosolyma, inuitis Iudæis tyrãnicè regnat an. 31. deinde legitimè annis 6. simul annis 37.

Antigonũ captũ curat ab Antonio Antiochiæ securi percuti, sumit sibi vxorẽ Mariamnem filiã Hyrcani capti à Parthis, & filiũ eius dem Hycani Aristobolum declarat pontificem, vt Iudæorum animos ad se inclinaret. sustulit autẽ ex filia Hyrcani sibi vxore filios duos.

Philo in breuia. Ioseph. 15. ant. 3. 20. antiq. 16.

Anno mundi 3942.

Ioseph. 12. antiq. 14. 1. bel. 16. Instauratio templi.

ANNO regni sui 15. Herodes instaurat tẽplum Domini in Ierusalem, quod occasione bellorum confractum iacebat: intraque triennium, aliàs octẽnium consummat. Item Samariam, Turrim Stratonis siue Cæsaream Palæstinæ, & Antipatridam vrbes operosis ædificijs ampliat. Herodiumque castellum extruit ac condit.

Ioseph. 16. antiq 11. Inuaditur sepulchrũ Dauid.

Posthæc nocte quadam Herodes paucis cõscijs, sepulchrum Dauid aperire præsumit, sperans sibi maximos inuenire thesauros: sed cũ vasa quædam pretiosa reperisset, & niteretur interius ingredi, statim è tenebris flamma erumpens 2. milites eius extinxit: & ita territus à cœpto destitit.

Anno mundi 3954.

Philo in breuiar. Ioseph. 15. ant. 2. 3. 7. 9. & 16. ant. 13. 1. bel. 17. Tyrannis Herodis.

ANNO 26. tyrannici regni sui cùm Herodes Hyrcanum pontificem à Parthis reuersum aduerteret more prisco regem salutari à Iudæis, illum sibi socerum, socrumq;, & filium eius Aristobolum pontificem à se creatum, atque filiam eius sibi vxorem, & duos ex ea susceptos filios adolescentes Alexandrum & Aristobolum, & quicquid seminis regij superesset, crudelissimè necat. libros etiam omnes in quibus genealogia regum in templo seruabatur descripta comburit, biẽnioq; post Iudæos multis calamitatibus affligit.

Anno mundi 3958.

Philo in Breuiar. Sceptrum ablatum de Iuda. Genes. 49. Hierony. de ortu B. Mariæ. S. Ioachim & Annæ cõiugium.

ANNO verò 30. regni sui tyrannici, Zanedrim, id est, concilium 70. iudicum siue 70. iudices ex domo Dauid delet, & Analeum quendam Babylonium pontificem Iudæorum constituit, atque Zanedrim ex proselytis sufficit, qui nimium in lege videbantur eruditi. tum & Salomen sororem suam & virum eius de tribu Iuda, itemque proprium filium, quem ex vxore eiusdem tribus susceperat, interficit, q diceretur iam in lege promissus Christus natus. Fessi tandem Iudæi anno proximo vltrò Herodi ac eius posteris regnũ offerunt: iurantes in fide ipsius ac posterorum sese permansuros. regnat deinceps legitimè annis 6. tunc iuxta prophetiam Iacob Patriarchę ablato sceptro de Iuda & duce de femore eius nasci debebat Christus.

Ioachim, qui & Heli, Nazarenus, ortus de tribu Iuda, ac stirpe Dauid cùm esset annorũ 20. ducit vxorem de tribu sua Annam Bethleemitam existentem annorum 16. simulque sanctè viuentes, substantiolæ suæ tertiam par-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem, eamque potissimam templo ac ministris eius, proximam pauperibus erogant, reliquã victui suo seruant. & ita per annos 20. prolem ex coniugio non habentes, vouent Domino, si donaret ipsis sobolem, eam Domini seruitio manciparent. cumque quodam Enceniorum festo Ioachim Ierosolymis ad altare oblationem suam offerre volens, à pontifice sterilitatis exprobraretur, pudore suffusus secedit ad caulas inter pastores & ecce Angel. Gabriel apparẽs primùm Ioachimo, deinde Annæ, annunciat filiam ipsis nasciturã, nomenque Mariæ nascituræ imponendam.

Anno mundi 3945.

Natiuitas Mariæ.

CONCIPIT igitur Anna 8. die Decembris, & post nouem menses Die 8. Septembris in Nazaret Galilææ parit Mariam. cuius ortui B. Ioachim octiduo superuiuens, obijsse memoratur 16. die mensis eiusdem. cuius frater Cleophas Annam duxisse fertur vxorem, vt iuxta legem ei masculinum susciteret hæredem: sed cum & ipse filiam genuisset, etiam Mariæ nomen imponit, & post non multum temporis, appositus est ad patres suos, quo defuncto, Salomas Annam dicitur habuisse, tertiamque genuisse Mariam.

Prima, cùm tertio ætatis suæ anno ablactata iuxta votum præsentaretur à parentibus Ierosolymis in templo, sola per 15. gradus ascendit in templum, vbi cũ alijs virginibus, nubiles vsq; ad annos Domino seruiens, ac sanctitate florẽs, prima virginitatem suam Deo vouet: Diuinæque contemplationi intenta, ibi permanet vsque ad 14. ætatis suæ annum. tunc desponsata Ioseph fabro, ac reuersa in Nazaret, mox Gabriele Angelo annunciante Diuinitus concepit & peperit Christum Dei filium.

Præsentatio Mariæ. *Niceph. 2. hist. eccl. 3. Bern. super missus est. hom. 2.* *Matt. 27. Act. 1. Matt. 13. Marc. 6.*

Secunda, nuptum tradita Alphæo, genuit Iacobum minorem, Ioseph Iustum, Simonem Zelotem, & Iudam Thadæum.

Maria Cleophæ.

Tertia, coniuncta Zebedæo, genuit Iacobum maiorem, & Ioannem Euangelistam.

Maria Salome.

Porrò Anna obijt 26. Iulij, feria 3. anno ætatis suæ 50. Maria iam Christum in vtero ferente.

VITA

VITA IESV CHRISTI

EX QVATVOR EVANGELISTIS BREVITER CONTEXTA, ET IN GERMANVM VERVMQVE ORDINEM DIGESTA.

Anno mundi 3959.

Genebrar. 4089.

TEMPORE Herodis Ascalonitæ Regis Iudææ, Angelus Gabriel Zachariæ sacerdoti seni in templo thymiama adolẽti apparens, nunciat ex vxore Elizabet sterili & anu, ipsi nasciturum filiũ, qui

Conceptio Ioannis.

matris in vtero sanctificandus, & Ioannes appellandus, præcursor Christi foret: cui Zacharias non credens, mutus efficitur. Elizabet autem paulò pòst concipit die vigesimoquarto Septembris, ipso æquinoctio autumnali. *Luc. 1.*

Anno mundi 3960.

SEXTO dein mense, æquinoctio vernali, vicesimoquinto Martij, idem Gabriel missus à Deo in Nazaret Galilææ, ad Mariam virginem desponsatam Ioseph fabro annunciat

Incarnatio Christi.

filium, qui Iesus nominandus, Dei filius, & Christus rex esset, ex ipsa nasciturum, idque illæsa eius virginitate: cui illa assentiens, mox virtute Spiritus Sancti concipit. *Luc. 1.*

Prægnans Maria, cuestigiò abit ad montana in ciuitatem Iuda, salutatque Elizabet cognatam suam: cuius fœtus materno in vtero prægaudio subsilit. Elizabeth afflata spiritu,

Visitatio Mariæ.

Mariamq; fructumque eius benedicit. Maria verò Dominum cantico magnificat: ac morata ibidem menses ferè tres domum repetit. *Luc. 1.*

Die vigesimoquarto Iunij, solstitio æstiuali, Elizabeth parit filium: qui octauo die circumciditur, vocatur Ioannes, gaudent ac mirantur vicini. Zacharias recepta loquela prophetans, cãtico Deum benedicit. Puer autem crescit habitatq; in diserto, vsque ad diem ostensionis sui coram Israël. *Luc. 1.*

Natiuitas Ioannis.

Cæterum Ioseph Mariam desponsam sibi coniugem, à se intactam, grauidam aduertẽs, vult eam clanculum dimittere: sed nocte ab Angelo edoctus, quod de Spiritu Sancto imprægnata, paritura esset Saluatorem, accipit eam in suam. *Matth. 1.*

Vacillatio Ioseph.

Anno Christi 1.

POSTHAEC cùm Augusti cæsaris edicto, describeretur vniuersus Orbis, Ioseph & Maria ascendũt in Bethleem Iudæ nomina ac censum daturi: vbi illa parit Christum, ipso solstitio hyemali, noctis medio, quæ diem vigesimumquintum Decembris, cumq; Domi-

Natiuitas Christi.

nicum, præcedebat: editum fascijs inuoluit, in præsepi reclinat: idque Angeli cælitus pastoribus super grege suo excubantibus nunciãt: pastores festini puerum inuisunt, vident, prædicant. *Luc. 2.*

Octauo die, calendis Ianuarij, puer circumciditur, vocaturque Iesus. *Luc. 2.*

Circumcisio.

Quinto à circumcisione die, Ianuarij sexto, Magi tres stellæ ductu ab Oriente profecti Ierosolymam, & inde in Bethleem, supplices puerum adorant, ei munera aurum, thus, & myrrham, offerunt: oraculoque moniti, alia via redeunt in patriam. *Matth. 2.*

Epiphania.

Die à partu quadragesimo, Februarij secundo, completis diebus purgationis Mariæ, delatus puer à parentibus Ierosolymam, sistitur secundum legem in templo ipsi Domino: vbi Simeon pius senex suscipiens infantem in vlnas, Deum cãtico laudat: & mira de puero eiusque matre vaticinatur. Anna quoq; prophetissa vetula, Domino confitetur, pueumque commendat. *Luc. 2.*

Purificatio Mariæ.

Nocte sequenti, Ioseph ab Angelo in somnis admonitus, fugit à facie Herodis, cum puero & matre eius in Aegyptum: ibiq; commorantur sexennio, vsque ad obitum Herodis. *Matt. 2.*

Fuga in Aegyptũ.

Herodes autem volẽs exstinguere Christũ, Infanticimissis satellitib. occidit omnes pueros, à bimatu, & infrà: in Bethleem, & in omnibus finibus eius. *Matth. 2.*

dium.

Anno Christi 6.

SEXTO hinc anno Herodes morbo interscutis aquæ, & scatẽtibus toto corpore vermibus, miserè moritur. Statimque Cæsar Augustus, in quatuor filios eius partito regno, Archelaum Iudææ, Herodem Antipam Galilææ, Philippum Iturææ & Traconitidis, Lysaniam Abilenæ, Tetrarchas instituit. *Luc. 3. Ioseph. 17. ant. 17. & 2. bel. 4.*

Tetrarchia.

Tunc Ioseph, Angeli monitu, cum puero ac matre eius reuertitur in terram Israël: Audiens autem Archelaum regnare in Iudæa, oraculo iussus, secedit in Galilæam: habitatque in Nazaret. Puer verò crescit ac confortatur. Euntq; parentes eius quotãnis in festo Paschæ Ierosolymam. *Matt. 2. Luc. 2.*

Reditus ex Aegypto.

Anno Christi 12.

IESVS autem annos natus duodecim, ascendit cum parentibus ad festum Paschæ Ierosolymã: vbi amissus, ac frustra inter cognatos notosque quæsitus, post triduum inuenitur in templo, sedens in medio doctorum

Iesus inter Doctores.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum ac disputans cum eis, ita vt admiraren tur omnes. redit cum parentibus Nazaret: & subditus illis, proficit ætate, sapientia, & gratia, apud Deum & homines. *Luc.12.*

Anno Christi 15.

Præsides. ANNO principatus sui nono, Archelaus accusatus à Iudæis insolentiæ apud Cæsarem: relegatur in exilium Viennam Galliæ. Ac deinceps Iudæa à Romanis Præsidibus gubernatur. *Ioseph.17.ant.19.& 2.bel.6.*

Tiberius. Augusto defuncto, Tiberius Cæsar imperat annis viginti tribus. Initio modestè præfuit adeò vt quibusdam præsidibus augenda tributa suadentibus, scripserit: Boni pastoris esse, tondere pecus, non deglubere.

Anno Christi 29.

ANNO Tiberij decimoquinto, Pilato Præside Iudææ, sub Pontificibus Anna & Caipha: Ioannes, qui hactenus in deserto vitam miræ austeritatis egerat, vestitus pilis cameli, cinctus zona pollicea circa lumbos, victitans locustis ac melle syluestri, panem non edens, vinum & siceram non bibens: iam tricesimum ætatis agens annum Dei mandato incipit in deserto Iudææ, & circumquaque in finitimis Iordanis prædicare pœnitētiam, baptizare, obiurgare, terrere, minari arboribus sterilibus excidium: Pharisæos & Saducæos seuerè corripiens, turbis misericordiæ opera, publicanis iustitiæ tenorē, militibus iniuriæ abstinentiam præscribens: Contestans instare regnum cælorum: se baptizare aqua ad pœnitētiam, sed iam iam fortiorem ac præstantiorem se venturum, qui baptizaret Spiritu Sancto & igni: & aream suæ paleas à tritico secerneret. Itaque multi vndiq; ad baptismum confluunt. *Matth.3.Marc.1.Luc.3.*

Prædicatio Ioannis.

Anno Christi 30.

VENIT cōdem & Iesus, ac inter alios, à Ioanne, licet aliquamdiu recusante, baptizatur in Iordane, sexto Ianuarij, ingressus iam iam annum ætatis suæ trigesimum: cumque oraret, apertū est cælum, & Spiritus Sanctus specie columbæ in verticē ipsius descendit: quin & Pater sua voce è cælo palàm testatur hunc esse Filium suum vnicè dilectum. *Matt.3.Marc.1.Luc.3.*

Baptismus Christi

Ieiunium. Baptizatus, mox impetu Spiritus secedit in desertum Quarentanæ: vbi habitans cum bestijs quadraginta dies noctesq; ieiunat. *Matth. 4.Marc.1.Luc.4.*

Tentatio. Post quos esuriens, varjè tentatur à Diabolo, primò lapidibus in panes vertendis: inde ductus Ierosolymam super pinnam templi, præcipitio sui: dein subductus in montem excelsum, adoratione Satanæ: tandem, victus in omnibus Diabolus, recedit: victori Christo ministrant Angeli. *Matt.4.Marc.1.Luc.4.*

Multis autem existimantibus, Ioannem esse Christum, mittunt Iudæi ab Ierosolymis sacerdotes ad Ioannē in Bethabara trans Iordanē baptizātem, vt interrogarent eum, quis nam sit? Quibus respōdet, se non esse Christū, nec Eliam, nec Prophetam illum: sed vocem clamantis in deserto, Parate viam Domini, iuxta Isaiæ prophetiā. In medio autem ipsorum stare quēdam, qui se esset prior, tantoque dignior, vt ipse indignus sit qui soluat corrigiam calceamenti eius. *Ioan.1.*

Testimonium Ioannis de Christo.

Postridie venientem ad se Iesum digito demonstrans populo, denunciat eum esse Agnum Dei qui tollit peccata Mundi: sibique cælesti signo manifestatum, ipsum esse filium Dei. *Ioan.1.*

Demonstratio.

Agnitio. Postero die rursus Iesum ambulantem discipulis suis ostendens, iterum prædicat Agnum Dei: vnde Andreas & Petrus Christum agnoscere & sequi cæperunt. *Ioan.1.*

Adhæsio. Quibus cum abiens Iesus in Galilæam, obuium sibi Philippum ad se consequēdum vocat: per quē & Nathanaēli innotescit. *Ioann.1.*

Anno Christi 31.

TERTIO die, vocatus cum discipulis ad nuptias in Cana Galilææ, cùm deficeret ibi vinum, Maria matre ipsius interpellante, primum edens miraculum, aquam conuertit in vinum: eodē (vt tradunt Patres) die, quo fuerat baptizatus, anno reuoluto. *Ioan 2.*

Mutatio aquæ in vinum.

Capernai. Inde descēdit Capernaum cum matre, cognatis, & discipulis: ibiq; manent diebus paucis. *Ioan.2.*

Sub festum Paschæ, ascēdit Ierosolymam, ac ibi vendentes vnà cum ipsorum mercibus, flagello eijcit è templo. Rogatus à Iudæis signum vendicatæ autoritatis: respondet, templum corporis sui ab ipsis soluendum, idemque à se intra triduum excitandum. Et plerisque eo loci editis miraculis, multos ad credēdum in se pertrahit. *Ioan 2.*

Eiectio vendentium.

Nicodemus. Paulò post Nicodemum Pharisæum, principem Iudæorum nocte ad se venientem, docet regenerationis ex aqua & Spiritu necessitatem: Item se, instar serpentis à Moyse in deserto erecti, exaltandum: ac credentes in se, saluaturum. *Ioan.3.*

Baptizatio Christi. Hinc abiens, moratur in Iudæa cum discipulis suis, ac per eos baptizat: Ioānē id temporis baptixante in Ennon iuxta Salim. Vnde cùm discipuli Ioannis quererentur ad ipsum, quòd plures ad Iesum confluerent, respondet Ioannes: Illum oportere crescere, se verò minui. *Ioan.3.*

Incarceratio Ioannis. Posthæc, Ioānes corripit Herodem Tetrarcham Galilææ, quod Herodiade vxore Philippi fratris sui viui, per incestum coniugium abuteretur: quapropter ab eo captus, vinctus carceri includitur. quem Herodes libenter audiebat, & audito eo, multa faciebat. *Matt. 14.Marc.6.Luc.3.*

Huius traditionem, simul & Pharisæorum contra se quoque inuidiam intelligens Iesus: relicta Iudæa, repetit Galilæam. *Matt.4. Marc. 1.Luc.4.Ioan.4.*

Secessus Christi.

Venit

Venit itaq; Sichar Samariæ, quatuor mensibus ante messem, hoc est, sub finem Nouembris: vbi, discipulis vt cibos emerēt ciuitatem ingressis, Iesus fatigatus ad fontem Iacob residens, cum muliere Samaritana loquitur de aqua viua, deq; adorando Deo in spiritu & veritate: cui tandem aperit se esse Messiam, ac per eam multis Samaritanorum innotescit: quorum rogatu ingressus ciuitatem, manet ibi dies duos. *Ioannis 4.*

Samaritana.

Galilæi. Inde progressus in Galilæam, à Galilæis benignè excipitur ob miracula ipsius Ierosolymæ conspecta. *Ioan.4.*

Regulus. Pergit Canam Galilææ, vbi à Regulo pro filio eius Capernai iam animam agente seriò requisitus: verbo filium à febri, & patrem ab incredulitate liberat. *Ioan.4.*

Prædicatio Christi. Posthæc relicta Nazaret, migrant Capernaum Galilææ emporium, inq; eo deinceps habitat: & exinde incipit palam prædicare Euangelium regni Dei. *Matth. 4.Marc.1.*

Vocatio piscatorum. Ambulans iuxta mare Galilææ, Petrum & Andream fratres piscantes ad se sequendum vocat. Progressus pusillum, alios item fratres Iacobum, & Ioannem retia in naui cum Zebedæo ipsorum patre resarcientes, ad se consectandum euocat. *Matt.4.Marc.1.*

Captura piscium. Cumq; iuxta idem mare (quod & stagnum Genezaret dicitur) turba irrueret in ipsum, vt audiret verbum Dei, ingressus cum prædictis discipulis nauim Petri, sedens docet ex ea turbam: inde iubet eijci rete, illicò capitur ingens vis piscium: quo miraculo eosdē discipulos in sui admirationem pertrahit: qui mox relictis omnibus, constanter iam illi adhærent. *Luc 5.*

Dæmoniacus. Cum his reuersus Capernaum, statim sabbatis in synagōga docet, ac inibi spiritum immundum, ipsum Sanctum Dei confitentem, verbo ex dæmoniaco pellit: ob quod multi ipsius potestatem & doctrinam mirantur. *Marc 1.Luc.4.*

Socrus Petri. Hinc ingressus domum Petri socrum eius febricitantem, suo attactu, dicto sanat: & vesperi multos infirmos & dæmoniacos sibi oblatos, curat. *Matt.8. Marc 1.Luc.4.*

Secessus Christi. Diluculo secedit in desertum, ibique orat: hîc primùm à Petro ac discipulis, deinde & à turba quæsitus, inuenitur ac tenetur: quibus respōdet, etiam alijs ciuitatibus vicisq; euangelizandum. *Marc.1.Luc.4.*

Circuitus Galilææ. Itaq; deinceps Galilæam totam peragrat, prædicans in synagogis, sanans omnem languorem, ac dæmonia eijciens: vnde fama eius in vniuersam Syriam spargitur, ita vt ad ipsum vndique cum varijs ægrotis confluerent, quos sanat omnes: multiq; ipsum sequuntur: quosdam autem sequi volentes, reprehēdit. *Matt.4.& 8.Marc.1.Luc.4 & 9.*

Sedatio tēpestatis. Posthæc traijciens mare Galilææ cū interna uigandum dormiret, tempestas oritur: Discipuli territi, dormientem inclamant, excitantque: tum Dominus, increpata illorum diffidentia, tempestatem suo statim imperio sedat: cunctis, qui aderant, stupentibus. *Matt.8. Marc.4.Luc.8.*

Appulsus in regionem Gerasenorum, duos dæmoniacos sæuissimos sibi occurrēres, (quorum alter legione dæmonum obsessus erat) verbo liberat: dæmones ipsius permissu migrant in porcos, qui mox ad duo millia præcipitati in mare, suffocantur: vnde Christus rogatus à Gerasenis, vt discedat: qui à legione liberatus erat, vult Christum consequi, sed ablegatus domum, passim prædicat, quanta sibi fecisset Iesus. *Matt.8.Marc.5.Luc.8.*

Eiectio dæmonum.

Rursus ergo transfretat in Galilæam, à turba excipitur, redit Capernaum. vbi cùm quodam die sedens in domo turbam confertam doceret, Paralyticum per tectum in lecto ante se demissum, primùm à peccatis, deinde & à paralysi, dicto curat, ita vt sublato in humeros lecto, abiret domum: turbis ob hoc mirātibus. *Matt.9.Marc.2.Luc.5.*

Paralytici.

Anno Christi 32.

REGRESSVS ad mare Galilææ, turbam eò conuenientem docet: præteriens autem Capernai telonium, Matthæum publicanum in telonio sedentem, ad sequelam sui vocat. Mox inibi conuiuio ab eodem acceptus, ac cum Publicanis manducans, Pharisæis ob id murmurantibus, respondet: se venisse, vt vocaret peccatores ad pœnitentiam. Ibidē discipulis Ioannis reprehendentibus, quòd Christi Discipuli non ieiunarent, ait: ablato sponso ieiunaturos. *Matt.9.Marc.2.Luc.5.*

Vocatio Matthæi.

Hic Iairus archisynagōgus supplex obtestatur, sanatum veniret vnicam suam filiam duodenam, morti proximam: quò dum pergit Iesus, inter eūdum, mulierem, quæ annos duodecim sanguinis profluuium passa, omnia sua in medicos impenderat, firma fiducia fimbriam vestis ipsius tangētem, sanat: hinc ædes Iairi cum paucis ingressus, eius filiā iam mortuam, sua voce excitat, excitatam cibari iubet. *Matt.9.Marc.5 Luc.8.*

Sanguisfluæ.

Inde digressus domum, duobus cœcis se subsecutis, visū reddit. Post quos, mox dæmoniacum mutū curat: turbis quidem mirantibus, at Pharisæis calumniantibus. *Matt.9.*

2. Cœci.

Post hæc ascendit iterum Ierosolymam ad festum Paschæ, vbi hominem, qui triginta octo annos ob peccata lāguerat, ad piscinam probaticam Angelicum aquæ motum expectantem sabbato sanat, vt iam sublato grabato ambularet. Ob quod cùm Iudæi Christum persequerentur, docet se vnà cum Deo Patre suo operari, & habere potestatem etiam mortuos suscitandi ac iudicandi omnes: cui, & Ioannes, & propria ipsius opera, & Pater ipse, imò & Moyses omnesque Scripturæ, testimonium perhibent. *Ioann.5.*

Languidus 38. annis.

Hinc transit per sata sabbato secundo primo, discipuli esurientes, spicas vellunt, cōfricant & edunt: Pharisæi accusant, Christus autem excusat eos exemplo Dauidis & sacerdotum. *Matt.12.Marc.2.Luc.6.*

Cōfricatio granorum.

Alio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Manus arida.

Alio sabbato Ieroſolymis in ſynagôga docet, ibiq́ue hominem, cui dextra manus erat arida, ſanat, probans licere ſabbatis benefacere: vnde offenſi Phariſæi cum Herodianis de perdendo Chriſto conſultant. *Matth. 12. Mar. 3. Luc 6.*

Attactus Chriſti.

Id ſciens Ieſus, ſecedit illinc ad mare Galilææ, multæq́ue eò cõcurrunt turbæ, ex omnibus vndiq́ue regionibus, quarum ægrotos cũctos ſui attactu curat: quin & dæmones, ipſum Dei Filium, confitentes coërcet; nauiculamq́ue ingreditur propter preſſuram multitudinis. *Matt. 12. Marc. 3. Luc. 6.*

Electio 12. Apoſtolorum.

Dehinc aſcendit in montem, vbi & pernoctat in oratione. Facto die, vocat ad ſe diſcipulos quos vult, atque ex ipſis eligit & ordinat duodecim Apoſtolos, Petrum, Andream, Iacôbum, Ioannem, Philippum, Bartholomæum, Matthæum, Thomam, Iacôbum minorem, Simonem, Thadæum, & Iudam. *Matth. 10. Marc. 3. Luc. 6.*

Sermo in monte.

Quibuſcum in monte ſedens, inſigni ſermone ſummam Euangelicæ perfectionis ipſos docet: primumq́ue differit, quibus in rebus ſita ſit vera beatitudo. Deinde veterem legem perfectioribus mandatis adimplet. Modum item tradit eleemoſynas dandi, orandi, & ieiunandi. Monet, in cœlo theſaurizandũ, ſolicitudinẽ de victu & veſtitu in Deum proijciendam: non temerè iudicandum aut docendum: orationi autem inſtandum: per arctam viam ad vitam intrandum; à pſeudoprophetis cauendum: ſuæq́; huic doctrinæ firmiter inhærendum. *Matth 5. 6. 7.*

In planicie.

Inde deſcendit cum illis de monte, ac ſtans in loco campeſtri, eadem ferè coram copioſa plebis multitudine replicat *Luc 6.*

Leproſus.

Hinc progreſſus, leproſum ſuppliciter orãtem ſuo tactu mundat: mundatum mittit ad ſacerdotem *Matth. 8. Marc. 1. Luc. 5.*

Centurio.

Mox intrat Capernaum, vbi à Centurione gentili, pro ſeruo eius ex paralyſi periclitante, rogatus: rogantis fidem coram omnibus commendat, eiuſq́ue ſeruum abſentem verbo ſanat. *Matth. 8 Luc 7.*

Receſſus Chriſti.

Cumq́ue ob populi confluxum iam non poſſet manifeſtè in ciuitate verſari, ſecedit in deſertum, ibiq́ue orat *Marc 1. Luc 5.*

Adoleſcẽs.

Pergit cum diſcipulis Naim, appropinquans portæ ciuitatis adoleſcentem vnicum viduæ filium, qui ſepeliendus efferebatur, ad vitam reuocat: rediuiuum matri reddit. *Luc 7.*

Chriſtus factis probat ſe eſſe Meſſiam.

Poſthæc Ioannes Baptiſta, cùm audiret ex diſcipulis ſuis in carcere facta Chriſti, mittit eorum duos ad Chriſtum, vt quærant, num eſſet ipſus Meſſias qui expectabatur: Chriſtus verò miraculis id comprobans, illis ſpectantibus multos curat languidos, debiles, cœcos, dæmoniacos, varioſq́ue malè habentes: deinde iubet vt viſa auditaq́ue renunciarent Ioanni. Hiſce digreſſis, incipit Dominus ad turbam, & Ioannis prædicare dignitatem: & Iudæorum exprobrare obſtinatum animum qui nec Ioannis auſteritate, nec ſuo amicabili conuictu, commoti ſint ad pœnitentiam. comminatur etiam væ ciuitatib. Corozaim, Bethſaidæ, & Capernao, in quibus plurimas fecerat virtutes, quod necdum pœniterent. Oneratos autem ad ſe vocans, iugum ſuum ſuaue ferentibus, animi tranquillitatem pollicetur. *Matth 11. Luc 7.*

Peccatrix.

Subhæc in domo Simonis Phariſæi menſæ accumbens, mulieri peccatrici, iam pœnitenti, ſuos pedes lachrymis rigãti, capillis tergenti, oſculanti, vngenti, multumq́ue amanti, multa peccata remittit. *Luc 7.*

Dæmoniacus cœcus & mutus

Venit in domum ſuam Capernai: turbaq́ue circumfuſus, oblatum ſibi dæmoniacum cœcum ac mutum, ſic curat, vt ille ter miſer iam liberatus à dæmonio, & videret, & loqueretur. Vnde turba miratur, cognati Chriſti exeunt, vt ipſum, ceu furioſum, comprehendant. Phariſæi autem obijciũt, quòd per Beelzebub eijciat dæmonia. Scribæ verò cæleſte potius ſignum poſtulãt. At Chriſtus, primùm efficacibus oſtendit rationibus, miraculum illud non diabolica, ſed diuina factum virtute: atque ob id, Phariſæorum blaſphemiam, tanquam in Spiritum Sanctum commiſſam, non remittendam, neque in hoc ſæculo, neque in futuro. Scribis autem negat ſignum è cælo, ſed docet Ionæ prophetæ ſignum, ſuæ ſepulturæ ac reſurrectionis eſſe figuram: proteſtans Iudæos, Niniuitarum & reginæ Auſtri collatione, in iudicio condemnandos. *Matt. 12. Marc. 3. Luc. 11.*

Mater Chriſti.

Hæc audiens mulier quædam è turba beatam proclamat tanti Magiſtri genitricem: at Dominus, beatos pronunciat, qui verbũ Dei audiunt & faciunt. *Luc. 11.*

Cognati Chriſti.

Eodem tempore cùm quidam nunciaret, matrem & fratres eius ſtare foris, quærentes ei loqui: reſpondet, matrem ac fratres ſuos eſſe, qui Dei faciunt voluntatem. *Matth. 12. Marc. 3. Luc. 8.*

Sermo è naui.

Inde egreditur ad mare Galilææ, vbi congregata ad ſe multitudine magna, ſedens in naui, multitudinem in littore ſtantem varias docet parabolas: Nẽpe, de ſeminante in viam, petroſa, ſpinas, terrã bonã, ac triplici ſeminis fructũ. Item de zizanijs ſemini bono ab inimico ſuperſeminatis, creſcere vnà permittendis vſque ad meſſem. De ſemine paulatim ſuccreſcente vſque ad maturitatem. De grano ſinapis, quod, cùm minimum ſit, creſcit in arborem. De fermento quod tribus farinæ ſatis commixtum, fermentat totum. *Matth. 13. Marc. 4. Luc. 8. & 13.*

In domo.

Redit Capernaum, domumq́ue ſuam: vbi priuatim ab Apoſtolis interrogatus, interpretatur eis parabolas, ſeminantis, zizaniorum, & reliquas: quibus futurum Euangelij incrementum, & Eccleſiæ ſtatum ſignificat. Adijcitq́ue ibidem & alias parabolas, de theſauro & margarita, inuentis & emptis. De reti bonos ſimul ac malos piſces concludente, in iudicio ſeparandos. De ſcriba proferente è theſauro ſuo noua & vetera. rurſus Euangelij precium, Eccleſiæq́ue ſtatum inſinuans. *Matt. 13. Marc. 4. Luc 8.*

Hinc abit Nazaret, ibiq́ue ſabbato legit in ſynagoga prophetiam Iſaiæ, Spiritus Domini ſuper me, &c. quam in ſe impletam docet: mirantur eius ſapientiam, & ſcandalizantur; quibus ait: Prophetam in patria ſua deſpici. Cumq́ue eos incredulitatis (ob quam paucos duntaxat infirmos ibi curârat) exemplo viduę Sareptanæ, & Naaman Syri, taxaret: irati ipsũ ciuitati expellunt, ducuntq́ue vſq; ad ſupercilium montis, in quo Nazaret ſita erat, vt præcipitarent eum. Ieſus autem tranſiens per medium illorum, abit. *Matth. 13. Marc. 6. Luc. 4. Ioan. 4.*

Chriſtus præcipitandus.

Circuitus Galilææ.

Perambulans deinde ſingulas ciuitates ac vicos Galilææ, docet vbique in ſynagogis, curatq́; omnes infirmitates: comitãtibus ipſum Apoſtolis & mulieribus aliquot, quæ ab ipſo ſanatæ, miniſtrabant ei de facultatibus ſuis. *Matth. 9. Marc. 6. Luc. 8.*

Anno Chriſti 33.

Miſſio 12. Apoſtolorum.

POSTHAEC conuocat duodecim Apoſtolos, & data eis poteſtate curandi dæmoniacos ac ægrotos quoſcunq;, certis mandatis inſtructos, mittit binos annũciatum quaquauerſum Iſraelitis regnum Dei, qui circumeũtes per pagos, vbiq; prædicant, dæmonia eijciunt, infirmos oleo vngunt & ſanant. *Matth. 10. Marc. 6. Luc. 9.*

Ieſus autem ipſos ſequens quoquouerſum, prædicat in ciuitatibus eorum. *Matth. 11.*

Decollatio Ioannis.

Herodes Tetrarcha Galileę natalis ſui conuiuium cum ſuis principibus celebrãs, ad petitionem ſaltantis filiæ Herodiadis, Ioannem Baptiſtam in Macherunte caſtro in carcere decollari iubet, die vigeſimoquinto Martij, nondum expleto ætatis eius anno trigeſimotertio. Cuius caput datur in diſco puellæ ſaltatrici, corpus à diſcipulis ipſius ſepelitur Samariæ inter Abdiam & Elizæum Prophetas. Celebratur autem illius decollatio vigeſimonono Auguſti, quòd eo die caput eius in Edeſſa ciuitate inuentum ſit. *Matth. 14. Mar. 6.*

Opinio de Chriſto.

Poſtea Herodes audita fama Ieſu, dicit Ioãnem Baptiſtam reſurrexiſſe, cupitq́; eum videre: alij autem Eliam, alij Prophetam ex antiquis eſſe aiunt. *Matt. 14. Mar. 6. Luc. 9.*

Reditus Apoſtolorũ.

Apoſtoli verò, peracta prædicatione, Capernai conuenientes ad Ieſum, renunciant ei quid egerint ac docuerint: quos feſſos ſeuocat in deſertum, vt liberi à turba, quieſcant. *Mar. 6. Luc. 9.*

Multiplicatio 5. panũ.

Traijciens ergo cum eis mare Galilææ, ſecedit in deſertum Bethſaidæ tranſmarinum: & confluente illuc quoque turba, ſubit in montem, ibiq́ue ſedet cum ſuis, idq́ue inſtante iam iam Iudæorum Paſchate: Videns autem turbam fieri frequentiorem, deſcendit, docet, ægrotos ſanat, ac ſub veſperam diei, ibidem quinque panibus hordeaceis & duobus piſcibus, quinq; millia virorum ſatiat, ita vt duodecim cophini fragmentorum ſupereſſent, vnde cùm vellent ipſum facere Regem, iubet diſcipulos abnauigare Bethſaidam: ipſe verò fugiens, ſubducit ſe iterum in montem, vt ſolus oret. *Matt. 14. Mar. 6. Luc. 9. Ioan. 6.*

Ambulatio ſuper mare.

Diſcipulos autem ob intempeſtatem ventumq́ue contrarium in mari periclitantes, conſequitur Chriſtus quarta vigilia noctis ambulans ſuper mare: quem cùm viderent propinquantem, ſuſpicati ſpectrum eſſe, præmetu exclamant: at Ieſus, eis confidere iuſſis, Petro facultatem facit veniendi ad ſe ſuper aquas: qui inter eundum diffidens, incipit mergi: verùm à Chriſto ſeruatus, vnà cum ipſo aſcendit in nauim; ſubitoq́ue tempeſtate ſedata, appellunt ad terram Genezareth. vnde diſcipuli ſtupefacti, ipſum Dei Filium confitentur & adorant. *Matth. 14. Marc. 6. Ioan. 6.*

Tactus Chriſti.

Pergens Capernaum, collectos vndequaque infirmos, quacunque tranſibat, ſuæ ſimbriæ contactu ſanat. *Matth. 14. Marc. 6.*

Sermo in Synagoga

Poſtero die turba quæ ſtabat trans mare, quærentes IESVM, nauigio veniunt Capernaum, inuentum rogant, quí eò venerit: hos Chriſtus ibi in ſynagoga à deſiderio cibi corporalis ad ſpiritualem æternumq́; quæren dum auocans, prolixè differit: primò de manna, quod DEVS olim duce Moyſe Iſraêlitis in deſerto ex aêre depluerat. Deinde de ſe pane verò ac viuo, quem Pater iam miſiſſet à cælo in mundum, vt daret vitam credentibus. Poſtremò promittit & ſe daturum panem viuificum ſalutiferumq́ue, qui ſit caro ſua, eaq́; ipſa quam traditurus eſſet pro Mundi vita. Quod myſterium multi diſcipulorum non capientes, deſciſſunt ab eo. Petrus autem confitetur ipſum habere verba vitæ æternæ: ipſiq́ue Apoſtoli cum eo perſeuerant: quorum tamen vnum dicit eſſe diabolum. *Ioan. 6.*

Paſcha.

Hic celebratum eſt feſtum Paſchæ Ieroſolymis.

Chriſtus occidẽdus.

Poſthæc verſatur IESVS in Galilæa, eò quòd Iudæi quærerent ipſum interficere. *Ioann. 7.*

Diſceptatio de traditionibus.

Tunc Phariſæi & Scribæ è Ieroſolymis ad ipſum profecti, expoſtulant cum eo; quòd Diſcipuli eius, illotis edentes manibus, tranſgrediantur traditionem ſeniorum. Chriſtus, regerens crimen, magis impium, obijcit; quòd ipſi propter hominum cõſtitutiones Dei præcepta negligant, violent, ijſq́ue aduerſentur. Docetq́ue ibi turbam, ac poſtea apertiùs domi diſcipulos, quæ intrant per os non polluere mentem: ſed quę de ore ex corde prodeunt. *Matth. 15. Marc. 7.*

Cananæa.

Hinc exit in partes Tyri & Sidonis, vbi aſſiduis Cananææ precibus victus, eius filiam abſentem verbo à dæmonio liberat. *Matth. 15. Marc. 7.*

Regreſſus per medios fines Decapoleos

Universidad de Deusto
Biblioteca

Surdus. ad mare Galilææ, surdo eidemque muto, digitis in aures missis, ac lingua sputo contacta, auditum loquelamq; restituit. *Marc.7.*

Ascendit in montem vltra mare Galilææ, vbi sedens cœcos, mutos, claudos, mutilos, aliosque multos curat: ac misertus multitudinis famelicæ, quæ iam triduo ipsi adhæserat, ibi in deserto vsque ad quatuor millia hominum, septem panibus & paucis piscículis saturat: ita, vt ex reliquijs implerentur septem sportæ. *Matt.15. Marc.8.*

Auctio 7. panum.

Signum. Mox nauigat in fines Magedan & Dalmanutha: hìc Pharisæis & Saducæis rursus signũ è cœlo efflagitantibus, IESVS spiritu ingemiscens, iterum dat signum Ionæ. *Matth.16. Marc.8.*

Fermentũ. Rursus transfretat mare Galilææ, atque ibi commonet Discipulos, vt sibi cauerent à fermento, id est, doctrina Pharisæorum, Saducæorum, & Herodis. *Matth.16. Marc.8.*

Cœcus. Redit Bethsaidam: vbi cœco cuidam oculos eius suo sputo attingens, restituit visum prius imperfectum, postea perfectum. *Marc.8.*

Abit in partes Cæsareæ Philippi: in via interrogat Discipulos, quem ipsum esse dicant homines? Respondent: alij Ioannem Baptistam, alij Eliam, alij Ieremiam, aut vnum ex Prophetis. Rogat quem autem vos? Tum Petrus: Tu es, inquit, Christus Filius Dei viui. Ob quam professionem Iesus beatum pronuncíat Petrum, ac pollicetur se super hanc petram ædificaturum Ecclesiam suam inexpugnabilem: seque ei daturum claues regni cælorum, cum potestate ligandi & soluendi quæcunq;. *Matth.16. Marc.8 Luc.9.*

Confessio Petri.

Mox indicat discipulis, se Ierosolymis passionem ac mortem subiturum, & tertio die resurrecturum: Petrum id dissuadentem seuerè increpans, satanam dicit: addens, post se crucem cuiq; suam quotidie tollendam, qui salui esse vellent: ac quosdam ibidem astantes breui visuros gloriam regni Dei. *Matth. 16. Marc.8. Luc.9.*

Prædictio passionis.

Octauo hinc die, assumpto Petro, Iacobo, & Ioanne, ascendit in montem Tabor; vbi orans, glorioso transformatur: apparent Moyses & Elias colloquentes cum eo de morte, quam passurus esset Ierosolymæ: Petrus delectatus visione, expetit ibi permanere: vox Patris cælitus lucida è nube iam secundò sonat, Hic est filius meus charissimus, in quo mihi benè complacui, ipsum audite. Christus vetat suis, ne cui dicant visionem donec resurrexerit; docetq; Ioannem Baptistam in spiritu fuisse Eliam. *Matt.17. Marc.9. Luc.9.*

Transfiguratio.

Postridie descendit de monte ad turbam, & obnixè rogatus à patre pueri lunatici, ejcit ex eius filio dæmonium immundum, mutum ac surdum, quod ipsius Discipuli, ob imbecillitatem fidei, non potuerant ejicere: quos docet postea domi, hoc genus dæmoniorum nõ nisi oratione & ieiunio expelli. *Matth.17 Marci 9. Luc.9.*

Lunaticus.

Inde iter faciens per Galilæam, iterum prædicit suis imminentem sibi passionem, ac resurrectionem. *Matth.17. Marc.9. Luc.9.*

Prædictio passionis.

Redit Capernaum, exactores exigunt didrachma: Christus, licet immunis, ne offenderet eos, iubet Petro mittere hamũ in mare, & statêrem in ore piscis inueniendum, pro se & illo dare. *Matth.17.*

Vectigal.

Cùm autem venisset domum, sciens discipulos inter eũdum disceptasse, quis ipsorum esset maximus: statuit puerum in medio illorum, eiusq; humilitatem imitandam docet, per quam quisque saluaretur, ac fieret maximus. Ioannes indicat quendam ejcere dæmonia in nomine Iesu, qui non sequatur eum, ideoque ab ipsis prohibitum: Christus respondet, Non prohibendum. Adijcitque, omnibus, præcipuè pijs, benefaciendum: ac studiosè cauendum, ne quis cuiquam, pusillis potissimùm, scandalum faciat, aut ipse alicundè patiatur. Fratrem autem in nos peccantem, semel, iterum, tertioque corripiendum: contumacem & Ecclesiam non audientem, pro ethnico habendum: eidem verò, toties quoties resipuerit, remittendum: adhibita ad hoc similitudine de seruo, qui remissionem decem millium talentorum à Domino suo nactus, & non remittens suo conseruo centum denarios, ob id tortoribus traditus est. *Matth. 18. Marc.9. Luc.9. & 17.*

Sermo in domo.

Posthæc cognatis suis ambitiosè monentibus, vt Dominus ob instans festum Tabernaculorum, transiret in Iudæam: eos præmittês, tandem & ipse occultè eôdem subsequitur. *Ioan.7.*

Ascensus in Iudæam.

Transiens itaque per Galilæam mediamq; Samariam, præmittit nuncios in ciuitatem Samaritanorum, qui parent ipsi hospicium: à Samaritanis non recipitur: quos Iacobus & Ioannes igne cælesti perdendos censent: at Iesus, his increpatis, abit in alium pagum *Luc.9.*

Christus ciuitate excluditur.

Hic obuios habens decem leprosos, ipsius misericordiam implorantes, ad sacerdotes ire iubet, euntes mundat: quorum solus Samaritanus ad ipsum reuersus, supplex gratias agit. *Luc.17.*

10. Leprosi.

Ingressus deinde Ierosolymam, circa medium festiuitatis Scenopegiæ, mense Septembri docet palàm in templo se à Deo missum, & diuina veraque docere: tam efficaciter hæc aliaque prædicans, vt cùm quidam ipsum apprehendere desiderarent, nemo fuerit ausus inijcere illi manus, multi autem è turba crediderunt in eum. *Ioan.7.*

Scenopegia.

Vnde infensi Pharisæi, mittunt ministros, qui Christum comprehenderent: ipse verò nihil deterritus, vltimo festiuitatis die stans, sitientes ad se fontem aquæ viuæ inuitat: tam diserte, vt multi de turba ipsum Prophetam, alij Christum profiterentur: vtque ministri re infecta ad Pharisæos reuersi referrent, nunquam sic hominum quenquam locutũ: quos Pharisæi cum imperitâ multitudine seductos clamitant: à quibus & ipse Nicodemus, cùm ibidem CHRISTO patrocinaretur, malè audit

Christus capiendus.

audit. Iesus autem pergit in montem Oliueti. *Ioan.7.*

Diluculo redit in templum, vbi cùm sedẽs doceret populum, Scribæ subdolè adducunt mulierem in adulterio deprehensam, accusantes eam: at Iesus digito inscribens terræ accusatores ipsos pudefacit, accusatam absoluit. *Ioan.8.*

Adultera.

Rursus ibidem in gazophylacio docet, se esse lucem Mundi, & principium: seque à Iudæis in cruce exaltandum: ipsos verò in peccato suo morituros, eosdem dictitans non ex Abraham, neque ex Deo, sed ex Diabolo esse, qui veritatem dicenti non crederent, sed molirentur necem. Conuitiantibus respondet, se dæmonium non habere, sed se honorare DEVM Patrem suum. Abraham autem cum gaudio vidisse diem suum: quodque antequam Abraham nasceretur, ipse esser. Ob quod cum Iudæi, raptis lapidibus, CHRISTVM, quasi blasphemum, obruere vellent, auferens sui cõspectum, exit è templo *Ioan.8.*

Sermo in templo.

Christus lapidandus.

Præteriens, cœci à natiuitate oculis lutum sua saliua temperatum illinit, idq; abluere iubet in fonte Siloë, quo facto, visum illi donat sabbato: quapropter cùm is, qui cœcus fuerat, Christum strenuè defenderet apud Pharisæos, è synagoga ejcitur: verùm tum à Christo receptus & plenius edoctus, credit & adorat ipsum. *Ioan.9.*

Cœcus natus.

Hinc docet Christus, se esse ostium salutis, ac Pastorem bonum fidumq;, qui vitam dat pro ouibus suis: Pharisęos verò mercenarios, fures, & latrones insinuans *Ioan.10.*

Christus pastor.

Posthæc designat & alios septuaginta duos Discipulos, quos, instar duodecim Apostolorum, præceptis instruens, dataq; potestate sanandi infirmos, præmittit binos prædicatum in omnem locum, quo ipse erat venturus. *Luc.10.*

Missio 70. discipulorum.

Reuersi septuaginta 2. Discipuli cum gaudio, referunt gloriabundi etiam dæmonia sibi subiecta. quos iubet Christus potius gaudere, quòd nomina ipsorum scripta sint in cœlis. Ipseq; exultans spiritu, confitetur Patri, quòd absconderit hæc sapientibus, & reuelarit ea paruulis. *Luc.10. Matt.11.*

Reuersio.

Legisperitus quidam tentans Christum, quærit, quid sibi facto sit opus, vt vitam possideat æternam? cùm autem pronunciatum esset, Diligendum Deum super omnia, & proximum sicut seipsum: quærit, quis suus sit proximus? Cui Dominus, adhibita parabola de Samaritano, qui hominem à latronibus vulneratum, & à Sacerdote & Leuita neglectum, curauerat: indicat quemq; cuiq; proximum. *Luc.10.*

Dilige, & viues.

Intrans Bethaniam, à Martha excipitur hospitio: qua sollicitè apparando conuiuio operam dante, eius soror Maria sedet ad pedes Iesu, audiens verbum illius: cuius cùm opem sibi postularet Martha, audit à Christo, Mariã optimam partem elegisse *Luc.10.*

Vita contẽplatiua.

Christus quodam tempore orans, vt cessauit, rogatus ab vno ex Discipulis, & breuem orandi formam præscribit, & perseueranti oratione nihil non impetrari ostendit: comparatione introducta, ab eo, qui importunitate panes ab amico intempesta nocte impetrauit. *Luc.11.*

Orationis vis.

Cùm à quodam Pharisæo ad prandium vocatus, quòd illotis accumberet manibus, reprehenderetur; acriter Pharisæorum & Legisperitorum coarguit præposteram & mundiciam & religionem: ambitionem item, hypocrisim, & parricidialem animum. *Luc.11.*

Præpostera religio.

Aliàs coram conferta hominum multitudine docet, Pharisaicam hypocrisim cauendam, DEVM maximè timendum, mortem corporis parui pendendam, suumque nomen liberè palam & vbique cõfitendum. *Luc.12.*

Deus timendus.

Rogante quodam, vt iubeat fratri suo hæreditatem secum deuidere: se excusans, ab auaricia ac solicitudine rerum temporalium suos auocat: & ad cælestia maximè quærenda hortatur. Subijciens, quàm magnificè præmiandus sit fidelis desponsator, qui sedulò expectans venturum Dominum, dat familiæ suæ in tempore demensum cibum. *Luc.12.*

Cælestia quærenda.

Nunciantibus quibusdam, de Galilæis horrendo supplicio à Pilato occisis, CHRISTVS occasione capta, & ab his, & ab alijs octodecim, qui ruina turris in Siloë oppressi erant: pœnitentiam agendam prædicat: alioqui omnes, instar ficus infrugiferæ, excidendos. *Luc.13.*

Pœnitentia agenda.

Docens in synagoga sabbato, piam mulierem à Satana annis octodecim afflictam contractamq; verbo curat: atq; ipsum archisynagogum, aliosq; ob id indignantes, pudefacit: populo interim gaudente, *Luc.13.*

Contracta.

Cùm per ciuitates & vicos ambulans ac docens, iret Ierosolymam: rogatus, num pauci sint saluandi? respondet: Contendite intrare per angustam portam, cuius ostium, vbi clausum fuerit, multi frustra pulsabũt. *Luc.13.*

Arcta via vitæ.

Eodem die, monitus à Pharisæis, vt discedat, Herodem enim velle ipsum occidere: respondet, Non nisi Ierosolymæ sibi necem decretam: eamque vrbem, ob suam crudelitatem & incredulitatem, desertum iri. *Luc.13.*

Christus occidẽdus.

Ierosolymis in domo principis Pharisæorum sumpturus cibum sabbato, Hydropicum contactu suo sanat: probatque id licere sabbato. Mox intendens quomodo Pharisæi primos accubitus eligerent, docet, & inuitatos, vt extremum mensæ locum deligant: & suum hospitem, vt pauperes potissimum inuiret, quibus non sit compensandi facultas, id enim recompensandum in resurrectione iustorum. Cumque quidam accumbentium, beatum diceret, qui manducaturus esset panẽ in regno DEI: Christus per parabolam de homine, qui, cum inuitati ad cœnam bene paratam venire recusarent, pauperes vndecunque collectos introduci iussit: significat superbis Iudæis repulsis, ad cæleste conuiui-

Hydropicus.

Sermo conuiualis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ûm non nisi humiles gentiles admittendos. *Luc.14.*

Crux ferenda. Multa ipsum comitante turba, docet, quisquis verè ipsius velit esse Discipulus, ei, saltem affectu, renunciandum omnibus, & se, sublata cruce, sequendum: proinde cuique apud se expendendum, num his par sit, instar ædificaturi turrim, aut commissuri cum hoste prælium. *Luc.14.*

Encænia. In festo Encæniorum, hoc est, dedicationis templi, idque hyeme, mense Decembri, ambulat Iesus Ierosolymis in templo in porticu Salomonis: vbi à Iudæis circundatus, rogatur, vt palam diceret, Num ipse sit Christus? Respondet, Opera sua satis superq; testari se Dei Filium: Addens, se cum Patre vnum esse Deum. quamobrem Iudæi rursus ipsum primò, quasi blasphemum, lapidare: moxq; apprehendere conantur. quorum manibus subtrahēs se Christus; secedit in fines Iudææ trans Iordanem, vbi Ioānes baptizauerat primum. Cumq; & huc plurimi conuenirent ad ipsum, eos, pro suo more, & docet & sanat, multosq; ad credendum in se pertrahit. *Matth.19. Marc. 10. Ioan 10.*

Christus lapidandus.

Peccatores recipiūtur. Pharisæis autem & Scribis obmurmurantibus, quòd peccatores reciperet, ederetq; cū illis: Iesus tribus parabolis, nempe de oue, drachma, & filio prodigo, perditis, atque iterum magno gaudio inuentis: ostendit quàm grata ac iucunda sit, Sanctis, Angelis, ipsique Deo, peccatorum conuersio. *Luc.15.*

Eleemosyna faciēda. Hisce subdens parabolam de dispensatore, qui dum dispensatione fungeretur, prudēter de bonis domini amicos sibi parauit: hortatur suos, vt de mammona iniqua parent amicos, qui ipsos recipiant in æterna tabernacula. Auari autem Pharisæi hæc deridebant. *Luc.16.*

Diues immisericors. Quibus proponit exemplum de diuite epulone, qui cùm opiparè viuens, Lazaro vlceroso mendicanti micas panis non dedisset: post mortem in inferno flamma cruciatus, frustra orauit, vt Lazarus in sinu Abrahæ quiescens, gutta aquæ linguam ipsi refrigeraret. *Luc.16.*

Coniugiū. Cùm Pharisæi tentantes interrogarēt Christum, liceátne viro repudiare vxorem: respondet: Quod DEVS coniunxit, homo ne disiungat. Vnde cùm postea domi discipuli dicerent, non expedire, contrahere matrimonium: ait, Non omnes capere verbum istud, sed quibus datum est: Castrandum autem se, propter regnum cælorum consulit. *Matt. 15. Marc.10. Luc.16.*

Cœlibatus

Regnum Dei. Interrogatus à Pharisæis, quando venturū esset regnum Dei: respondet, Id intra nos esse: diem verò iudicij, ex inopinato superuenturum Mundo, vt olim diluuium, & conflagratio Sodomæ *Luc.17.*

Semper orandum. Aliâs docens suos instanter humiliterque orādum: proponit parabolam de vidua, quæ improbis precibus Iudicem, nec Deum, nec homines metuentem, vicit. Item parabolam de Pharisæo & Publicano templum orandi gratia ingressis, quorum ille se iustum iactās, reprobatus: hic se peccatorem confitens, iustificatus est. *Luc.18.*

Anno mundi 34.

Benedictio paruulorū. OFFEREBANT ei pueros vt eis manus imponeret, Discipuli autem prohibebāt offerentes: at Iesus, increpatis Discipulis, pueros complexans; imposita manu benedicit eis: asserens non nisi talium esse regnum cælorum. *Matt.19. Marc.10. Luc.81.*

Paupertas voluntaria Posthæc rogat eum adolescens perdiues, Magister, quid faciam, vt vitam consequar æternam? ait, Serua præcepta decalogi: Cui ille, Hæc omnia seruaui à puero, quid adhuc mihi deest? Ad hęc Christus, Si vis, inquit, perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo: & veni, sequere me. quo audito adolescēs abijt tristis. Tum Christus Discipulos docet, confidētes in diuitijs difficile ingredi regnum DEI: eos verò, qui propter ipsum sua relinquerent, hic recepturos centuplum, & postea vitam æternam. *Matt.19. Marc.10. Luc.18.*

Vineæ cultura. Subijcit regnum cælorum simile esse patrifamilias, diuersis diei horis conducenti operarios ad colendam vineam suam: quorum singulis in fine diei eandem persoluit mercedem. *Matth.20.*

Suscitatio Lazari. Sub hæc Martha & Maria mittunt ad Christum, qui nunciet Lazarum ipsarum fratrem ægrotare: quo audito Dominus, biduum adhuc manet trans Iordanem. deinde repetiturus Iudæam, dissuadentibus licet Discipulis, eisdem obnunciat Lazarum esse mortuum. Hinc venit Bethaniam, vbi fiducia Marthæ, ploratuque Mariæ permotus, infremens & flens, Lazarum quatriduo iam sepultum fœtentemque, in vitam reuocat: rediuiuum per Apostolos solui iubet. quo viso Iudæorū multi crediderunt in Christum *Ioan.11.*

Cōspiratio in Christū. Hoc audito Pontifices & Pharisæi, conuocant concilium, in quo Caipha Pontifice anni illius ignoranter prophetante, quod expediret, vt vnus homo moreretur pro populo, ne tota gens periret, certò definiūt Christum occidendum: dantque mandātum, vt vbi vbi esset, proderetur ac comprehenderetur. Christus itaque publico abstinens, subducit sese in ciuitatem Ephrem sitam iuxta desertum Quarentanæ, ibique moratur cum Discipulis. *Ioan.11.*

Ascēsus in Ierusalem. Paulò pòst instante festo Paschæ, ascendens Ierosolymam, in via duodecim Apostolis apertè iam tertiò prænunciat se Ierosolymis illudendum, conspuendum, flagellandum, & crucifigendum: sed tertio die resurrecturum. *Matth.20. Marc.10. Luc.18.*

Zebedæi. Tunc vxor ac filij Zebedæi petunt à Christo, vt vnus à dextris, alter à sinistris ipsi assideat in regno eius: quibus respondet, ipsos prius crucis & passionis suæ debere esse participes, quàm gloriæ. Mox reliquos Apostolos horum ambitionem indignè ferentes, docet exemplo sui, quòd, quicunque voluerit esse maximus, is omnium sit minister. *Matth.20. Marc.10.*

Cęcus. Appropinquans ciuitati Iericho, cæcum mendicum constanter, licet à turba prohiberetur, misericordiam implorantem, verbo visu donat. *Luc.18.*

Zachæus. Ingressus Iericho, Zachæum publicanum ipsius videndi cupidum, ex arbore deuocat, & ad eius domum diuertit: cui & salutem factam pronunciat. *Luc 19.*

10. Mnæ. Subijcit parabolam de homine nobili, qui cùm dedisset decem seruis suis decem minas, vt negotiarentur: postmodum subducta ratione, eos qui lucrifecerant honorauit, inutilem verò reprobauit. *Luc.19.*

2. Cæci. Egressus Iericho, duobus cæcis mendicis, quorum alteri nomen erat Bartimæus, instanter precantibus, suo contactu visum restituit. *Matth.20. Marc.10.*

Vnctio Christi. Hinc venit Bethaniam sabbato, sexto die ante Paschа: vbi in domo Simonis leprosi honorifica excipitur cœna: in qua Lazaro simul accumbente, & Martha ministrante, Maria precioso vnguento perfundit caput Christi accumbentis. Ob quod cùm Iudas bursifer, & quidam Discipulorum, indignantes, asserent vnguendi precium potius pauperibus erogandum: Dominus, pauperes semper futuros respondens, contestatur eam præstitisse opus & bonum & mysticum. Qua re infensus Iudas, ex hoc vendendi Domini concepit voluntatem. *Matth 26. Marc.14. Ioan.12.*

Palmarum. Postero die, eoque Dominico, venit Bethphage ad montem Oliuarum: vbi insidens asinæ & pullo eius, equitat Ierosolymam: turba sternente vestimenta sua & ramos palmarum in via, ipsique acclamante, O sanna, filio Dauid, benedictus qui venit in nomine Domini Rex Israel: O sanna in excelsis. *Matth.21. Marc.11. Luc.19. Ioan.12.*

Deploratio Ierusalem. Vt appropinquauit, videns ciuitatem flet: super, illam, prædicitq; funditus euertendam eò quòd non cognouerit tempus visitationis suę. *Luc.19.*

Clarificatio Christi. Ingressus hoc triumpho Ierosolymam ac templum, inibi cæcos & claudos sanat. Pharisæi hæc videntes, & audientes pueros in templo accinere Christo, O sanna, indignantur & indurantur. At gentiles quidam Iesum videre quærunt. Quamobrem, ad ipsius petitionem, iam tertiò Pater voce è cælo missa, palā Christi gloriam clarificat, seque clarificaturum promittit. Cumq; ibidem Christus inter alia docuisset, se granum frumenti in cruce mortificandum, vt credentes in se saluet: vesperi concedit cum suis Bethaniam. *Matth.31. Marc.11. Ioan.12.*

Ficus sterilis. Feria secunda, cùm manè reuerteretur Ierosolymam, esuriens in via ficui fructibus carenti, perpetuam increpatur sterilitatem. *Matth 21. Marc.11.*

Deinde ingressus templum, vendentes & ementes expellit, docetq; eam domum Deo & orationi dicatam. vnde cùm Principes Iudæorum quærerent ipsum perdere, vesperi egreditur Ierosolyma. *Matthæi 21. Marc.11. Luc.19.*

Electio ne gotiatorū. Feria tertia, diluculo rediens Ierosolymam, discipulis videntibus & admirantibus ficum exaruisse, declarat & fidei & orationis efficaciam. *Matth.21. Marc.11.*

Ficus arida.

Quæstio Iudæorum. Mox templum reperit, atque inibi docentem adorti principes Iudæorum, scisciantur: Qua authoritate facis ista? hæc? quos ipse vicissim rogat. Baptismus Ioannis vnde erat? è cœlo, an ex hominibus? Quibus se nescire respondentibus: ipse quoq; illis se responsurum negat. *Matt.21. Marc.11. Luc.20.*

Reprobatio Iudæorum. Ibidemque subijciens tres parabolas, priamam de duobus filijs: alteram, de vinea elocata agricolis: tertiam, de nuptiali conuiuio inuitatis iam parato: apertè indicat, Regnum Dei à Iudæis transferendum ad gentes. *Matt. 21. & 22. Marc.12. Luc.20.*

Tributum pendendū. Tunc Pharisæi & Herodiani insidiosè percontantur, An census Cæsari sit dandus: an non: Quem Christus ex denarij imagine & inscriptione persoluendum ostendit. *Matth.22. Marc.12. Luc.20.*

Probatio resurrectionis. Hinc Saducæi quæstionem mouent de resurrectione mortuorum, quam ipsi negabant futuram: quorum CHRISTVS redarguens inscitiam, mortuos resurrecturos Scripturæ testimonio astruit. *Matth.22. Marc. 12. Luc.20*

Summa legis dilectio Deinde quidam è Scribis quærit, Quod sit maximum præceptum in lege: Cui Christus Diligendum DEVM ex toto corde supra omnia, & proximum vt seipsum. *Matthæi 22. Marc.12.*

Christus Dominus Dauidis. Quin & ipse Iesus repetens quæstionem, rogat Pharisæos, cuius filius esset Christus? Dicunt, Dauidis: Tum Iesus: Cur ergo Dauid afflatus Spiritu sancto in Psalmis vocat eum Dominum: Cui cùm non possent respondere: nō ausi sunt ipsum amplius interrogare. *Matth. 22. Marc.12. Luc.20.*

Scribæ audiendi: iat non imitandi. Tunc Iesus versus ad Discipulos & plebem, docet Scribarum & Pharisæorum audiēdam doctrinam, sed vitanda opera: eorumq; diuersa vitia apertè depingens & insectans, væ maledictionis illis minatur. Vesperi egressus tēplum, secedit, pernoctatq; in monte Oliueti. *Matth.22. Marc.12. Luc.20. & 21.*

Oblatio. Feria quarta, manè regressus in templum, docet populum: ibique sedens, offerentes munera in Gazophylacium spectat: viduamque pauperculam duo æra minuta mittentem, plus omnibus misisse pronunciat. *Mar.12. Luc.21.*

Aedificium templi. Egressus templo, Discipulis ostendentibus magnificam eius structuram prædicit, id funditus destructum iri. *Matt. 24. Marc.24. Luc.21.*

Sedens deinde in monte Oliuarum, Discipulis scisciantibus tempus & signum huius destructionis, simul & consummationis Mūdi: prædicit varias calamitates Iudæis obuenturas: abominandum idolum in loco sancto

Universidad de Deusto
Biblioteca

collocandum: Ierosolymam obsidione cingendam, vastandam, euertendam, atq; Iudæis expulsis, à gentibus inhabitandam. Deinde prænunciat multa suis Discipulis euentura mala in mundo, persecutiones, afflictiones, occisiones: Item falsos Christos falsosq; Prophetas surrecturos, ac edituros miracula ad seducendos (si fieri posset) etiam electos. Posthæc terrifica prodigia, in cælo, terra, & mari, aduentum suum præcessura, tandemq; se subitò fulguris in morem, Angelis stipatũ magna cum potestate & gloria in nubibus cæli venturum, iusteque iudicaturum bonos & malos. Proinde monet suos, vt ad hunc suum aduentum inopinatum omnibusque ignorum sese parent, sobrietate, vigilantia, oratione, assiduoq; exercitio piorum operum. Ad quæ vt eos magis eximulet, adducit exemplum de seruo fideli & vigili intẽpestiuum Domini sui aduentum iugiter expectante. Item parabolam de decem virginibus euntibus obuiam sponso: & alteram de decem talentis à Domino in tres seruos distributis. Postremò prosequitur modum extremi iudicij, quibus dictis; subijcit se post biduum in Pascha te crucifigendum. *Matth.24. & 25. Marc.13. Luc.21*

Sermo in monte Olineti.

Tunc Principes Iudæorum congregati in atrio Caiphæ Pontificis, consultant inter se, quomodo Iesum dolo caperent & occiderent: ad quos ingressus Iudas, triginta argenteis pacisc itur se illum ipsis traditurum. *Matt. 26. Marc.14. Luc.22.*

Venditio Christi.

Feria quinta, primo die azymorum, Christus mittens Petrum & Ioannem, Pascha parari iubet Ierosolymis in monte Sion in cœnaculo cuiusdam amplo & adornato, eis per ingressum hydriam aquæ baiulantis, designato. *Mat.26. Marc.14 Luc.22.*

Præparatio Paschæ.

Vesperi eò secutus, accumbit cum duodecim Apostolis, simulq; iuxta Moysaicam Legem agnum Paschalem comedunt. *Matth.26. Marc.14. Luc.22.*

Esus agni.

Surgens dein ex cœna suorum Apostolorum, Petro quantumnis aliquamdiu reluctante, lauat pedes, linteoq; detergit: in exemplũ humilitatis, simul & mysterium puritatis. *Ioan.13.*

Lotio pedum.

Mensæ iterum accumbens, acceptum panem in suum corpus, & vinum in suum sanguinem, consecrat: ac suis sumenda tradit: præcipitq; vt id ipsum faciant in sui memoriã. *Matth.26. Marc.14. Luc.22.*

Institutio Eucharistiæ.

Mox protestatur se ab Apostolorum vno prodendum: omnibusque ob hoc perplexis, tandem Ioanni in pectus suum recumbenti, qui is esset, intincta buccella demõstrat: qua sumpta Iudas exit *Matt.26. Marc.14. Luc.22. Ioan.13.*

Insinuatio proditoris.

Quo digresso, Iesus se mox discessurum indicans, nouum dat suis mandatum, vt diligãt sese mutuo: addens, eos mutuæ dilectione cognoscendos, quòd sui sint Discipuli. *Ioann.13.*

Mandatum dilectionis

Hinc prædicit ipsos omnes ea nocte, se delicto, fugituros: ipsumque Petrum, (qui sibi id euenturum, etiam si commoriendum esset, pernegabat,) prinsquam gallus bis cantet, ter se negaturum. *Matt.26. Marc.14. Luc.22. Ioan.13.*

Prædicatio negationis.

Sub hæc Apostolos mœstos varijs modis consolans, dicit, in domo Patris sui mansiones multas paratas. se esse viam, veritatem, & vitam. Item, Patrem in se videri. Diligentes se, præcepta seruare: quibus Spiritum sanctum promittit: pacemque suam relinquit ac commendat. *Ioan.14.*

Sermo post cœnam.

Deinde cantato hymno, surgens à mensa, inibi stando, se vitem, Patrem agricolam, Discipulosque palmites esse docet. Præceptum de mutua dilectione secundò ac tertio iniungit. contra Mundi odium ac persecutiones, suos præmunit promissione Paracleti, quem se à Patre missurum pollicetur: qui mundum arguat, ipsos doceat, & se clarificet. Ac tandem orans Patrem, se, suos, omnesque credituros, illi commendat. *Ioan.15. 16.17.*

Sermonis continuatio.

Hinc egreditur cum suis transtorrentem Cedron, in hortum villæ Gethsemani, quæ erat in monte Olineti: vbi ad iactum lapidis à Discipulis progressus, supplex ter Patrem orans, deprecatur mortem: anxius sudat sanguinem, ab angelo confortatur, terrioque ad suos dormientes rediens, vltrò hostibus procedit obuiam. *Matth.26. Marc.14. Lucæ 22. Ioan.18.*

Agonia in horto.

Tunc Iudas cum armata cohorte satellitũ aggressus Dominum, mox voce Christi sternitur cum suis retrorsum in terram: deinde Christum sese offerentem, osculo tradit: Iudæi comprehendunt. Petrus amputat aurem Malcho. Christus Petrum prohibet, aurem restituit. Discipuli fugiunt. Adolescens quidam nudus effugit. *Matth.26. Marc.14. Luc.22. Ioan.18.*

Captiuitas.

Christus ligatus, ducitur Ierosolymam, primò ad Annam Caiphæ socerum: à quo de discipulis & doctrina sua interrogatus, se publicè coram omnibus docuisse respõdet: & ob id à ministro alapa cæditur. *Ioan.18.*

Coram Anna.

Inde ductus ad domum Caiphæ Pontificis, sistitur in Concilio Sacerdotũ & Seniorum. à falsis testibus falsò accusatur. quibus cùm nemini quidẽ respõderit, à Pontifice adiuratus, an sit Christus Filius Dei? idq; confessus: quasi blasphemus, mortis reus esse condemnatur. *Matth.26. Marc.14. Luc.22.*

Coram Caiapha.

Mox à ministris in faciem conspuitur, oculis obuelatur, pugnisq; cæditur, iubetur vaticinari, actota nocte varijs modis illuditur & blasphematur. *Matth 26. Marc.14. Luc.22.*

Illusio.

Interea Petrus Iesum à longè secutus, & à Ioanne introductus in atrium Pontificis: cùm inter ministros astans igni, ab ancilla ostiaria proderetur, Dominum negat. Paulò pòst volens exire in vestibulum, ab alia ancilla accusatus, gallo canente, Christum abiurat. Post horæ spatiũ denuò accusatus à cognato Malchi, cum execratione deierat, se non nosse Iesum,

Negatio Iesu.

sum. Tum gallo iterum canente, & Domino ipsum intuente, resipiscens: egressus foras, flet amarè. *Matthæi 26. Marci 14. Lucæ 22. Ioannis 18.*

Cõdemnatio.

Coram concilio.

Feria sexta, quem Parasceuen vocant, manè collecto rursus cõcilio, Iesus denuò à principibus Iudæorum interrogatus, profitetur se Christum Dei filium. quapropter vinctus abducitur, traditurque Pilato Præsidi. *Matth.27. Marc.15. Luc.22.*

Suspensio Iudæ.

His visis Iudas, facti pœnitens, confitetur coram principibus Iudæorum, se tradidisse sanguinem innoxium: & proiectis in templo triginta argenteis, abiens laqueo se suspendit, crepansq; medius, effusa sunt omnia viscera eius. At principes acceptis argenteis, decreto consilio, emerunt agrum figuli in sepulturã peregrinorum. *Matth.27. Act.1.*

Coram Pilato.

Pilato præsentatus in prætorio Iesus, accusatur à Iudæis, quod peruerteret populum, prohiberet tributa dari Cæsari, diceret se Christum Regem. Quem Pilatus seorsum examinans, inquirit, an sit rex Iudæorum? Christus se quidem Regem esse fatetur, veruntamen regnum suum non esse huius Mundi. Vnde Pilatus ipsum innocentem pronunciat. Cùm autem Iudæi instanter Iesum, licet tacentem, seditiosum esse inclamarent: Pilatus audito, quod Galilæus esset, mittit eum ad Herodem Galilææ Tetrarcham, qui & ipse tunc erat Hierosolymis. *Matt.27. Marc.15. Luc. 23. Ioan.18.*

Coram Herode.

Herodes viso Iesu gauisus, multa interrogat. Iesus nihil respondet. Iudæi pertinaciter accusant. Tandem Herodes cum suis Christum spernens ludibrij causa indutum veste alba, remittit ad Pilatum, eiq; per hæc reconciliatur. *Luc.23.*

Pilatus perspecta iam Christi innocentia, Iudæorumque inuidia: primùm conatur festi Paschæ gratia, populi fauore, ipsum dimittere. At cum suasu sacerdotum præ illo Barrabas latro eligeretur dimittendus; Christus verò exigeretur crucifigendus: vult eundem castigatum dimittere. *Matth.27. Marc.15. Luc.23. Ioan.18.*

Coram Pilato.

Ductus igitur Iesus à militibus Pilati in atrium prætorij, coram tota cohorte nudatus, dirè flagellatur. Deinde chlamyde purpurea induitur: spinis coronatur: arundine in dextra accepta, vt Rex salutatur: & genu flexo irrisoriè adoratur: variè illuditur: conspuitur: alapis & arundine percutitur. *Matth.27. Ioan. 19. Marc.15.*

Castigatio Christi.

Sic tractatum & ornatum Pilatus educens foras, populo videndum exhibet, vt vel sic satiati desisterent. At cùm tanto magis clamarent vt crucifigeretur, quod filium Dei se fecisset: reducit eum in prætorium, iterumq; examinat; & insontem quærit absoluere. *Matth. 27. Marc 15. Luc.23. Ioan.19.*

Ostensio.

Verùm cùm Iudæi eò magis atque magis exclamarent, ipsum tollendum in crucem, quod se Regem faciens, aduersaretur Cæsari: tandem Pilatus iterum producto Iesu foras, sedit pro tribunali: vbi etiam vxore sua monente, vt à iusto abstineret: coram omni populo lauans manus, protestatur; quod innocens iustum adiudicet morti: & Barraba dimisso; tradit Iesum suis militibus crucifigendum. *Matth.27. Marc.15. Luc.23. Ioan.19.*

Tum Iesus rursum induitur proprijs vestibus, & ducitur extra ciuitatem ad locum supplicij, baiulans crucem suam: quę deinde post ipsum portanda etiam Symõni Cyrenæo imponitur. Inter eundum autem Christus mulieres plorantes, iubet non suam mortem, sed imminens sibi ipsis exitium deplorare. *Matt. 27. Marc.15. Luc.23. Ioan.19.*

Crucifiatio. ✠

Progressus in montem Caluariæ, vestibus exuitur, vino myrrhato felle mixto potatur. atque ibi sub sextam diei horam, manibus pedibusque clauis perfossis, Cruci affigitur, ac ✠ sustenditur ipso meridie duos inter latrones medius, Occidentem versus spectans: affixo cruci titulo, scripto Hebraicè, Græcè & Latinè, IESVS NAZARENVS REX IVDAEORVM. milites autem sorte diuidunt sibi vestes eius. *Matth.27. Marc.15. Luc.23. Ioan. 19. Psalm 21.*

Crucifixio

Pendens in cruce, varijs conuicijs insultatur, varijsq; modis deridetur, à prætereuntibus, à principibus, à militibus, & ab ipsis etiã latronibus. Pro quibus omnibus Patrem ipsus orat. Latroni resipiscenti promittit Paradisum. Matrem suam commendat Ioanni. obortisque tenebris ab hora sexta vsque ad nonam, à Deo se derelictum conqueritur. sitit: potatur aceto. ac tandem consummatis omnibus; cum clamore valido & lachrymis Patri commendãs spiritum, hora nona moritur, die vigesimo quinto Martij, emensus à natiuitate annos triginta tres, & menses tres: incarnationis aurẽ suæ anno tricesimo quarto præcisè completo. *Mat.27. Marc.15. Luc.23. Ioan.19. Heb.5.*

Derisio.

Oratio.

Expiratio.

Anima ipsius descendit ad eum inferorum sinum, quem Limbum Patres vocant: Diuinitate tamen eius nec à corpore, nec ab anima ipsius, demigrante. *Psalm.15.*

Descensus ad inferna.

Et ecce, mox velum templi scissum, terra mota, petræ ruptæ, monumenta aperta, sancti ipso posteà cum Christo, resurgentes, Ierosolymæ apparent multis. Centurio cum suis custodibus profitetur Iesum fuisse iustum, & Filium Dei, & quæ spectatum venerãt turbæ, percutientes pectora sua reuertuntur. *Matth. 27. Marc.15. Luc.23.*

Prodigia.

Noti eius & mulieres, quæ etiam in Galilæa ministrauerant ei, astantes procul spectãt quæ fiunt. Milites frangunt crura latronum. Christi latus lancea aperitur: ex quo profluit sanguis & aqua. *Matth.27. Marc.15. Luc.23. Ioan.* 19.

Transfixio cordis.

Ad vesperam Ioseph ab Arimathæa & Nicodemus, consensu Pilati, corpus Iesu cruce deponunt: idque myrrha & aloë conditum, inuoluunt sindone munda, ac sepeliunt in horto propinquo, in monumento nouo è petra excisо, capite occidentem versus: mulieribus

Sepultura.

cun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cuncta spectantibus. Cumq; aduoluissent lapidem magnum ad ostium monumenti abeunt. *Matt.27.Marc.15.Luc.23.Ioan.19.*

Munitio sepulchri. Postero die, eoque sabbato, quo Iudæi celebrabant Pascha suo more translatum; mulieres secundùm legem quiescunt. At principes Sacerdotum, impetrata à Pilato potestate, muniunt sepulchrum; lapidem obsignant; custodiam militum adhibent. *Matth. 27. Luc.23.*

Resurrectio. Primo die à Sabbato, qui exinde dictus est Dominicus, summo diluculo Christus rediuiuus surrexit. *Marc.16.*

Eodem tempore Maria Magdalena, Maria Iacôbi, & Salome, aliæque mulieres, paratis sibi aromatibus, adeunt monumentum, vt vngerent Iesum, vbi ab Angelis docentur ipsum resurrexisse: eorumque iussu, inspecto sepulchro vacuo, redeuntes celeriter Ierosolymam, hæc Discipulis annunciant. *Matt.28. Marc.16.Luc.24.Ioan.20.*

Accessus sepulchri.

Petrus & Ioannes. Petrus ergo & Ioannes excurrunt ad monumentum: vident sola linteamina inibi iacentia, abeuntq; mirantes. *Luc.24.Ioan.20.*

Magdalena. Magdalena interim cum mulieribus reuersa ad monumentum, dum cæteris recedentibus, sola ibidem perstaret plorans; cum duobus Angelis colloquitur: ac prima videt ipsum Iesum specie hortulani sibi apparentẽ, tandemq; agnoscit. *Marc.16.Ioan.20.*

1. Apparitio.

2. Apparitio. Mulieres. Mox Iesus occurrit & reliquis mulieribus regredientibus Ierosolymam, salutatque. Illæ tenent pedes Iesu, eumque adorant: cuius iussu secundò eunt, simulque renunciant Discipulis, sese iam vidisse Dominum. *Matth.28. Marc.16.Ioan.20.*

Custodes. Interea milites sepulchri custodes, aspectu Angelico perterriti, velut exanimes obnunciant principibus Iudæorum Christum resurrexisse: cæterùm copiosa ab eis accepta pecunia, populo persuadent, ipsis dormientibus, Christum nocte à Discipulis furto sublatum. *Matth.28.*

Hinc Iesus apparet Petro. *1.Corint.15.*

3. Apparit. Petrus.

4. Apparit. Emaus. Sub vesperam huius diei, comitem se adiungit forma peregrini, duobus Discipulis euntibus Emauntem de se colloquentibus: quibus inter eundum interpretatur Moysis, omniumq; Prophetarum Scripturas in se impletas, eosq; in sui amorem accẽdit. Tandem mẽsæ accumbens, in fractione panis agnoscitur. *Marc.16.Luc.24.*

Itaque hi duo Discipuli eadem vespera regressi Ierosolymam, dum in cœnaculo ab Apostolis & cæteris Discipulis audiunt Dominum apparuisse Petro: ac ipsi vicissim narrant cum ipsum & se comitasse in via: ingressus foribus clausis ipse Iesus, stans in medio eorum, pacem eis precatur. Mox manus, latus, ac pedes, eis conspiciendos ac palpandos præbet: insuper & coram illis comedit. Deinde, insufflans, dat eis Spiritum sanctum, simul & potestatem remittendi & retinendi quorumcunq; peccata. *Marc.16.Luc.24.Ioan.20.*

Apostoli. 5. Apparit.

Thomas incredulus. His peractis, adueniens Thomas, cùm ab Apostolis audiret Dominum ipsis visum; negat se crediturum, nisi clauorum & lanceæ vestigia ipsemet videret ac contrectaret. *Ioan. 20.*

6. Apparit. Thomæ credit. Octauo pòst die, iterum ad Discipulos in cœnaculo congregatos, ianuis clausis, ingressus Iesus: stans in medio, salutat: deinde Thomæ sui lateris, manuum, ac pedum vulnera videnda & contrectanda exhibet, eumque ita ad fidem adducit. Beatos interim pronuncians, qui non viderent, & crederent. *Ioan.20.*

7. Apparit. Piscantes. Postea Petro, Thoma, Nathanaële, Iacobo, & Ioanne, alijsque duobus Discipulis, in mari Tiberiadis tota nocte frustra piscatis, mane Iesus stans in littore, iubet rete emitti ad dextram nauigij, mox capiunt centum quinquaginta tres pisces magnos. Quo miraculo Petrus per Ioannem Dominum agnoscens, conijcit se in mare, aditque eum; reliqui autem nauigio appellunt: simulque prandet cum eis Iesus in littore. *Ioan.21.*

Primatus Petri. A prandio Iesus Petrum an se diligat ter scisciians, ter id profitenti, ter suas oues pascendas committit: ipsumque, cùm senuerit, crucis martyrio consummandum, Ioannem verò placidè moriturum, significat. *Ioan.21.*

8. Apparit. 500. Discipuli. Hinc in monte Galilææ, quem olim suis cõstituerat, vndecim Apostolis ac plusquam quingentis fratribus simul apparet, ab eis videtur & adoratur: vbi dat eis & authoritatem & mandatum prædicandi Euangelium vbique gentium, ac baptizandi omnes: promittens se semper adfuturum ipsis vsque ad consummationem mundi. *Matth.28. Marc.16.1. Corint.15.*

9. Apparit. Iacobus. Deinde visus est Iacôbo. *1.Corinth.15.*

10. Apparit. Processio à Ierusalem. Quadragesimo post resurrectionem die, in vnum collectis Ierosolymæ Discipulis suis omnibus, Iesus aperit illorum mentem, vt intelligerent Scripturas: & iubet vt Spiritũ sanctum in Ierusalem expectent. Inde educit eos foras in Bethaniam: quærunt, num eo tempore restituturus sit regnum Israêl? Respondet, non esse eorum id scire, sed accepto Spiritu sancto ipsorum fore, de se testimonium ferre vbique terrarum. Deinde eleuatis manibus, benedixit eis, atque ex monte Oliueti, illis videntibus, ipso meridie, ascendit in cœlum, & sedit à dextris Dei. Discipuli autem adorato Domino Iesu, & à duobus Angelis Iesum olim sic reuersurum edocti: regrediuntur Ierosolymam: vbi manentes in cœnaculo, perseuerant, cum mulieribus & matre ac cognatis Iesu, vnanimiter in oratione. *Marc.16.Luc.24. Act.1.*

Ascensio Christi.

Regressio Discipulorum.

Electio Matthiæ. Hisce diebus hortatu Petri, fusis ad Deum precibus, in locum Iudæ proditoris, Mathias sorte subrogatur. *Act.1.*

Die Pentecostes, qui quinquagesimus erat à Resurrectione, isque Dominicus, congregatis Ierosolymæ in cœnaculo montis Sion centum viginti Discipulis: hora diei tertia venit

Missio Spiritus sancti. nit vehemẽti cum sonitu Spiritus sanctus in eos: quo repleti, apparẽtibus super capita singulorũ linguis igneis dispartitis, læti loquuntur varijs linguis magnalia Dei. Quod audiẽtes diuersæ nationis Iudæi, mirantur: alij irridentes, musto ebrios esse calumniantur. Ad quos Petrus orationẽ habens, probat ex Ioële & Psalmis illud esse donũ Spiritus sancti, à Christo in vitã excitato, & dextera Dei exaltato, cœlitùs effusi. Hęc aliaque tã efficaciter disserens, vt ter mille Iudæi compuncti, conuersi, & eo die baptizati, ac Discipulis appositi sint. Simulque perseuerãt quotidie in doctrina Apostolorum, & communicatione & fractione panis, & orationibus: habentes omnia communia. *Act.2.*

Concio Petri:

Diuisio Apostolorũ. Postmodùm verò digressi, prædicant Euãgelium vbiq; Orbis terrarũ, hominibus quibuscunq;, tonant verbis, fulgurãt miraculis, Domino cooperante, & sermonẽ confirmãte sequentibus signis. *Marc.16.Psal.18.*

Act.3. Curatio claudi. Petrus & Ioannes ascendentes in templum ad horam orationis nonam, claudum ex vtero matris, quadragenarium, in porta templi speciosa, stipem mendicantem, dicto sanãt. Vnde mox facto populi cõcursu, docẽt in tẽplo ipsos id fecisse in nomine Iesu: quẽ ostendũt esse Messiam promissum per Moysen, & omnes Prophetas, ipsiq; Abrahę. Quo quidẽ sermone 5. milia virorum ad fidẽ Christi cõuertũt. Quapropter à primoribus Iudeorũ in carcerãtur. Postridie examinati in cõcilio seniorũ, intrepidè profitẽtur, in solo Iesu, lapide angulari, esse salutẽ: ac primoribꝰ minaciter prohibentibus, ne deinceps Iesum docerent, respondent: Deũ potius audiẽdum, q̃ ipsos. Itaq; dimissi, & reuersi ad suos simul congregatos, vnanimiter orãt Deũ pro constantia prędicandi: vnde facto terræmotu, denuò repleti sunt omnes Spiritu S. ac loquebantur verbum Dei cũ fiducia; cõcorditer conuiuẽtes ex communi. Nullusq; ipsorum quicquã propriũ habebat, sed vẽditis possessionibus suis, faciebant precium esse cõmune: quod fecit & Barnabas diuendito agro suo. Ananias autem & Saphira vxor eius, vendito agro, partem pretij fraudulenter sibi seruãtes, mẽtiendo, arguente id Petro, concidunt & expirant, cum terrore multorum.

Act.4.

Act.4.

Act.4.

Act.5.

Act.5, Per manus aũt Apostolorũ fiebãt miracula multa in plebe: quin & Petri vmbra infirmi ac dęmoniaci vndequaq; allati, in plateis curabantur. Quamobrẽ Apostoli à primoribus Iudęorum comprehensi, publico carceri includuntur. vnde noctu ab angelo educti, eius iussu, diluculo docent in templo populum. Inde rursus à magistratu sine vi reducti in conciliũ, ac durè, quòd denuò prędicarẽt, increpati, respõdent: Obediẽdũ magis Deo, quàm hominibus: Christumq; audacter confitentur. Quapropter cùm interficiẽdi forẽt, Gamalielis Pharisæi legisdoctoris consilio, rursum strictè prohibiti, ne omnino prędicarent Iesum, virgis cæsi dimittũtur: gaudentes quòd digni habiti sint pro nomine Iesu contumeliã pati. quem incessãter quotidie in tẽplo domibusque annũciant. Crescẽte indies numero discipulorum, Apostoli, vt ipsi liberius orationi ac prædicationi instarẽt; orãtes manuum impositione ordinãt 7. Diaconos, Stephanũ, Philippum, Prochorum, Nicanorem, Timonem, Permenam, & Nicolaũ: qui communitati necessaria procurarent. Ex quibus Stephanus plenus Spiritu S. edebat mirãcula magna in populo: quo cum disputabãt diuersi Iudei: cumq; ipsius sapientię resistere non possent, raptũ & pertractũ in conciliũ, per falsos testes accusant blasphemię in Deũ in Moysen, in templũ, & in legem. Tum Stephanus facie, tãquã Angelus, resplendens, in signi orationę demonstrat se piè rectęq; de Deo, de Moyse, de lege, deq; tẽplo sentire: ipsos verò Iudæos & patres eorũ semper Moysi ac Spiritui Sãcto pertinaciter restitisse: insuper prophetas Christi præcones, ipsumque Christum occidisse. Porrò spectans in cælũ, cùm diceret se videre cælos apertos, & Iesũ stãtem à dextris Dei: impetu ejicitur extra ciuitatem: orãsque pro aduersarijs, lapidatur, tertio Augusti, feria 4. adolescẽte Paulo Gamalielis discipulo custodiente vestes lapidãtium, ac consentiente nece eius.

Electio 7. diaconorum.

Act.6.

Act.7.

Lapidatio Stephani.

Mox persecutio magna facta est Ierosolymis aduersus Ecclesiam, ita vt discipuli omnes, præter Apostolos, dispergerentur per regiones Iudææ & Samariæ: qui peragrantes passim euangelizant Iudæis verbũ Dei. Interea Paulus Ierosolymę deuastans ecclesiam, viros ac mulieres vndequaq; pertrahit in carcerem: eosque virgis cædens in synagogis, & frequenter puniens, cõpellebat blasphemare Christum: cumque occiderentur, deferebat sententiam.

Act.8. Persecutio Ecclesiæ.

Act.22.

26.

Philippus autem diaconus in Samaria ciuitate Christũ prædicans, multa signa edit, dæmones expellit, paralyticos & claudos sanat, plurimos cõuertit viros ac mulieres, ipsũq; Simonem magum (qui diu gentem Samariæ dementârat) baptizat. Ad quos missi ab Apostolis Petrus & Ioannes, orãtes impositione manuum dant baptizatis Spiritum Sanctũ. Quo viso Simon oblata eis pecunia volens potestatem dandi Spiritum Sanctũ emere: seuere à Petro corripitur. qui cum Ioãne multis oppidulis Samaritanorum euangelizans, reuersus est Ierosolymam.

Prædicatio Philippi.

Confirmatio.

Simonia.

Philippum verò missus ab Angelo ad Eunuchum Aethiopẽ thesaurarium Cãdaces reginæ Aethiopiæ, ab Ierosolymis, vbi Deum adorauerat, curru reuertentem Gazam, & legentem Isaiam prophetam, euãgelizat illi Iesum: credentemque in fonte obuio baptizat. Inde à spiritu raptus in Azotum, pertransiens euangelizat ciuitatibus cunctis, donec veniret Cæsaream Palestinæ.

Act.8.

Eunuchus Aethiops.

Anno Christi 35.

PAVLVS aũt sæuissimè persequens discipulos Christi, impetratis à summo Põtifice epistolis in damascũ ad synagogas, vt huius viæ viros ac mulieres vinctos perduceret Ierosolymam vt punirentur: cùm iter faciens appropinquater Damasco, die medio subitò luce ẽ

Act 9.22. 26.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conuersio Pauli, luce è cælo prostratus in terrã, voce Iesu conuertitur, 25. Ianuarij, feria 4. mense decimo post Domini passionem. Mox introductus à suis comitibus Damascum, triduò cæcutiens ieiunansque orat; ac Deo reuelante docetur Euangeliũ. Deinde Anania à Domino ad ipsum misso, per impositionem manus visum recipit, baptizatur, ac spiritu sãcto impletur. statimq; cœpit Damasci in synagógis per dies aliquot strenuè prædicare Iesum esse Christum, filium Dei. Inde abijt in Arabiam.

Galat. 1.

Galat. 1.

Anno Christi 36.

Tertullianus in apologetico lib. 5.

PER hæc tempora scripsit Pilatus ad Tiberiũ gesta Christi Saluatoris. Tiberius omnia retulit senatui, petens vt Christus Deus haberetur, eiusq; religio susciperetur. Senatus autẽ indignatus, nõ sibi prius iuxta morẽ fuisse delatum, cõsecrationem Christi recusauit: edictoque constituit, Christianos vrbe exterminandos. Quare Tiberius vehemẽter iratus, edicto cõtrario accusatoribꝰ Christianorum comminatus est mortem: ac mox multos senatorum, patriciorum, & equitum Romanorũ interfecit, plurimos proscripsit, populumq; grauiter afflixit: vt qui sperauerãt Christo rege saluari, rege cæsare punirentur.

Christi religio Romæ a senatu repellitur. Oros. lib. 7. c. 2.

Anno Christi 38.

Act. 9. 2. Cor. 11. Paulus sporta demissus. Act. 9. Galat. 1. Paulus profugus.

PAVLVS autem post multum temporis reuersus est Damascum: vbi cùm insidijs Iudæorũ à præfecto Aretæ regis quæreretur interficiẽdus, nocte à discipulis è fenestra in sporta per mœnia demissus, effugit. & triennio post suam conuersionem venit Ierosolymam: hic à Barnaba ductus ad Apostolos Petrum & Iacobum, mãsit apud Petrum dies 15. Ierosolymæ, & circumquaq; fortiter prædicans ac disputãs cum Iudæis, in Græcia natis: qui cùm conarẽtur ipsum occidere, tursum à fratribus deductus Cæsaream Palestinę, dimittitur Tarsum Ciliciæ metropolim, vbi natus erat.

Fuga Pauli Act. 22. 23.

Galat. 1.

Deinde venit in regiones Syriæ & Ciliciæ, adhuc facie ignotus ecclesijs Iudææ, sed tantùm fama ijs notus.

Act. 9.

Petrus autem peragrans ecclesias Iudæę, Samariæ, & Galilææ, venit Lyddam: vbi Aeneã, qui annos 8 ex Paralysi decubuerat, verbo sanat. Auocatus Ioppẽ, Tabitam mortuam, oratione fusa, resuscitat dieq;, multos moratur Ioppæ, diuersatus apud Simonem coriarium.

AEneas. Tabita.

Act. 10.

Hinc à Cornelio centurione iussu Angeli accersitus, ac ieiunus hora sexta orans, ter cælitus per linteũ omnis generis animantia cõtinentis visionem, perq; spiritũ, admonitus, gentes ad Euãgelij gratiam esse admittẽdas, cum 6. fratribus proficiscitur Cęsareã Palestinæ: vbi Cornelio, & cognatis ac amicis eius gentilibus Christum prędicans, cũ super omnes, qui sermonẽ eius audiebant, Spiritus sanctus signo visibili descenderet, & iam loquẽtes varijs linguis magnificarent Deum, ipsos baptizat. Reuersus Ierosolymã, Apostolis aliijq; fratribus reprehendẽtibus, quòd ad gẽtes diuertisset: reddit rationem se id nõ nisi Deo autore fecisse.

Gentes ad euangeliũ admissæ.

Act. 11. Circumcisi. Obmurmurant.

Discipuli verò in persecutione à morte Stephani dispersi, peragrãtes vsq; ad Phœnicẽ, & Cyprum, & Antiochiam, soliscque Iudæis euangelizantes: florentissimam Antiochiæ Syriæ cõgregauerunt credẽtium ecclesiam. quo audito ecclesia Ierosolymitana, mittit ad eos Barnabã: qui multis cõuersis, adducit eò & Paulum à Tarso: simulq; Antiochię annum totum docẽt turbam multam: ita vt discipuli ibi primùm appellati sint Christiani.

Act. 11. Ecclesia Antiochi. Christiani.

Anno Christi 39.

TVNC eòdem superuenerũt ab Ierosolymis prophetę; quorum vnus nomine Agabus prędixit famem magnam in toto orbe futuram. Quamobrem Barnabas & Paulus mittũtur Ierosolymam ad seniores, vt exhiberẽt collectam eleemosynam in subsidiũ pauperum fidelium contra venturam famẽ, & accedentes ecclesias per omnem Iudæam, prædicant.

Agabus. Act. 26.

Caius Caligula Cæs. IIII. imperat an. 3. mẽs. 10. d. 8. vir scelestissimus, sororibus suis stuprum intulit, stupratas insulari exilio condemnauit, plurimos nobilium interfecit. optare solet, vt vnam tãtùm ceruicem haberet populus Romanus, vt omnes simul vno ictu posset interficere, fratrẽ Iouis se nominauit, adorari tanquam Deus vbique voluit: statuã suam poni iussit Ierosolymis in templo domini, ac sub nomine Iouis nobilissimi noui Dei Caij adorari: similiter & in synagogis Iudęorum, & Alexandrię. Aegypti alijsq; multis in locis per totum imperium suum, quod Iudæi Alexdãdrię obstinatissimè recusantes, miserunt ipsi Caio legatũ Philonem Iudæũ natione Alexandrinum virum doctissimũ, supplicantes ne cogerentur adorare deos alienos: sed præter suam irrisionem Philo nihil reportauit.

Caius Caligula. Dan. 9. Matt. 24. Abominatio desolationis. Ioseph. 18. ant. 5. & 19. ant. 1. & 2. bell. 8. 9. Philo iudęus. Philo libro legationis qui Flaccus inscribitur Ioseph. 18. ant. 14. & 2. bell. 8.

Pilato à Caio Lugdunum Galliæ in exilium relegato, vbi tãdẽ angoribus coarctatus, propria se manu interfecit; & Herode Antipatre tetrarcha vnà cum Herodiade in Hispaniam fugato, vbi vterque mærore perijt: in eorum locum Herodes Agrippa priscus à Caio rex Iudææ & Galilęæ constitutus regnauit annis 7. Hic anno regni sui 1. in gratiam Iudæorum mittens manum vt afflige ret quosdã de ecclesia, Iacobum fratrem Ioãnis, iam ex Hispania, vbi euangelium prædicauerat, reuersum, occidit gladio, 25. Mart. qui dum ad supplicium duceretur, oblatum paralyticum in via sanans eo miraculo Iosiam, qui se vinctũ ad Herodẽ traxerat, conuertit, osculatus est, & martyrij participẽ effecit. Corpus Iacobi translatum in Hispaniam, sepultũ est Cõpostellæ, 25. Iul. Quin & Petrũ cõiecit Herodes in carcerẽ, vinctũq; catenis duabus, à 16. militibus asseruari curat, volens post Pascha producere eũ populo cærerũ Ecclesia sine intermissione orãte pro Petro, nocte eiꝰ diei, quo occidẽdus erat, mirabiliter ab Angelo liberatus est: qꝰ cùm fratribus narrasset idq; Iacobo Ierosolymorũ episcopo alijsq; nũciare iussisset, migrat Anthiochiã Syriæ. vbi ecclesię pręsidẽs an. 7. in Põto, Galatia, Cappadocia, Asia, & Bithynia, prædicauit Euangelium.

Ioseph. 2. bell 8. 10. Act. 12. Decollatio Iacobi maioris. Euſ. 2. hiſt. eccl. 9.

Cathedra Petri Antiochiæ.

Herodes autem postea Cæsareæ Palestinæ indutus veste regia fulgẽte cõcionabatur pro tribunali: populo verò acclamante, Dei vox, & non hominis: confestim, eò quod non daret gloriã Deo, ab Angelo percussus, & à vermibus consumptus, expirauit. cui succedens filius eius Agrippa, iunior, regnauit annis 27.

Anno Christi 46. Act. 12. Herodis mors. Ioseph. 19. ant. 8. 9.

Barnabas autem & Paulus expleto ministerio, reuersi sunt ab Ierosolymis Anthiochiam Syriæ, assumpto Ioanne Marco. vbi cùm inter cæteros prophetas & doctores florerent, sacrificantibus illis domino, & ieiuuantibus, iubente Spiritu sancto Paulus & Barnabas segregati, per ieiunium, orationem, manuumque impositionem, ordinati sunt Apostoli ad prædicandum gentibus.

Act. 12.

Act. 13. Paulus & Barnabas Apostoli gentium.

Itaq; dimissi, eunt Seleuciam, assumpto Ioanne Marco ministro. Hinc nauigant Salaminam Cypri. vbi cùm prædicassent in synagogis Iudæorum, peragrant vniuersam insulam Cypri vsque ad Paphum. hìc Paulus Elymam magum pseudoprophetam Iudæum, ipsorum prædicationi resistentem, dicto excæcat ad tẽpus: ac Sergium Paulum proconsulem Cypri conuertit ad fidem.

Act. 13. Anno Christi 46.

Inde nauigant Pergen Pamphiliæ: ibi Ioannes Marcus ab eis decedit Ierosolymam, illi verò pergunt Anthiochiam Pisidiæ: vbi Paulus sabbatis in synagôga prolixè annunciat Iesum esse saluatorem Israëli ex semine Dauid promissum; ibique plurimos, maximè gentiles, ad Christum conuertunt. sed Iudæis contradicentibus, & persecutionem in eos excitantibus, ipsosq; ciuitate eijcientibus: illi, Iudæis valedicentes, excusso in eos puluere pedum, conuertuntur ad gentes.

Act. 13. Paulus & Barnabas prædicant inter gentes.

Act. 14. 2. Tim. 3.

Abeunt Iconium Lycaoniæ: vbi multo tempore demorantes. doctrina varijsq; miraculis multos conuertunt: cæterùm Iudæis ipsos lapidare tentantibus, fugiunt Lystram Lycaoniæ: Hic Paulus claudum ab vtero matris verbo sanat: populumq; ac sacerdotem Iouis ob id ipsis, ceu dijs, sacrificare volentes, vix compescunt dicentes & se esse mortales, Deũ immortalem annunciantes.

Anno Christi 49.

Mox concitata à Iudæis ab Anthiochia & Iconio superuenientib. turba, Paulꝰ lapidatur; & ciuitate extractus, pro mortuo relinquitur. qui ad se reuersus, postridie cum Barnaba profectus est Derben Lycaonię. Cùmq; & ibi, & in finitima vndique regione euangelizassent: reuertuntur Lystram, & Iconium, & Antiochiam Pisidiæ, confirmantes, & ordinantes per singulas Ecclesias presbyteros. Peragrataq; Pisidia, veniunt in Pamphiliam, & prædicato in Perge Euangelio. descendũt Attaliam Pamphiliæ. inde tandem renauigant Antiochiam Syrię vnde exierant: vbi congregantes ecclesiam acta passaq; referunt: ibique multũ temporis cõmorati sunt cũ discipulis.

Act. 14. 1. Cor. 11. Lapidatio Pauli.

Anno Christi 41.

MATTHAEVS Apostolus in Iudæa propter eos q ex circuncisione crediderant; primus Euangelium suum scribit & edit Hebraicè: quod quis postea in græcum transtulerit, non satis certum est. Deinde Aethiopiam prædicando penetrauit apud vrbem Nadabar conuictos magos Zaroẽ & Arphaxat expulit. Euphronon Aegyppi regis Aethiopiæ filium suscitauit ex mortuis. Cõuersus rex cum suis, ecclesiam miræ magnitudinis 30. dierum spacio fabricatus est: vbi Matthæus 33. annis sedẽs totam fermè terram Christo subdidit. Iphigeniam regis filiam Deo dicatam, plusquàm ducentis prefecit virginibus. Hirtacus autem successor Aegyppi defuncti, volens habere eam vxorem, cùm ipsa in sancto virginitatis proposito perseuerãre, voti compos esse non posset: misso spiculatore, Matth. quẽ eius consilij autorem esse sciebat, iussit ad altare, in quo missã celebrauerat, securi interfici, die Dom. 21. Sep. an. salutis 77. Postea cœnobio virginũ copiosum ignem circumdedit, vt omnes simul concremaret. Sed apparente Apostolo, easq; protegente, vorax flamma palatium inuasit, & omnia præter Regẽ & filium eius, absumpsit, filius arreptus à dæmone, peccata patris cõfitebatur. Rex lepra percussus, semet occidit. Populus Euphronon sibi regem cõstituit, qui per annos 70. Christianum cultum mirabiliter augmentauit.

Euangeliũ Matthæi. Abdias in vita. Martyrium Matthæi. Euſ. eccl. hiſt. Abagarus.

Anno Christi 42. 43.

TClaudius 1. Cæsar 5. imperat an. 13. mens. ferè 10. Hic, consilio regis Agrippæ, adorationem Caij inhibuit. Simon magus Samarites fugens ex Antiochia à facie S. Petri, venit Romam: vbi magicis artibus populũ seducẽs, statim in Deos assumptus est, statuæ donatus honore hunc habentis titulũ: Simoni Deo sancto. Sed & comes eius Selene meretrix dea habita. Postea cùm Simon arte magica, vt se Deum probaret, duobus suffultus dæmonijs, in aërem euolasset: orationib. Petri & Pauli fugatis dæmonibus, delapsus in terram, populo inspectante, disruptus est. vnde Nero iratus Petrum & Paulũ, multosq; Christianos occidit. Tatthæus vnus ex 70. discipulis à B. Thoma ex commonitione diuina missus ad Abagarum Edessenorum toparcham, ipsum ęgritudine morbi corporalis absoluit: vniuersamque ciuitatem Edessenorum Christo fide sociauit: vt futurum antea scripserat ipse Christus Abagaro.

Claudius. Anno Christi 46. Iuſtinus martyrium apologetico. Simon Magus. Sulpitius. Euſ. eccl. hiſt. Abagarus.

Anno Christi 44.

ANNO 2. Claudij, Petrus archiApostolus admonitus à Spiritu sancto, migrans ab Antiochia, assumpto Marco, per Pontũ, Galatiam, vicinasq; regiones prius à se illustratas, venit Romã ad expugnãdum Simonem magum: ibiq; Romanã cathedrã põtificatus suscepit 18. die Ian. in qua primus post Christum põtifex ecclesiæ præsedit an. 25. m. 5. d. 13. Aduẽtum Domini & Quadragesimã celebrare, viros comas decurtare, & viros mulieresq; habitu discretos esse primũ præcepit. Ibidẽ imperãte Claudio, dũ Marcus filius eius adhuc apud se esset, scripsit ex vrbe Roma, misitq; per Siluanũ Epistolã suam primam aduenis sparsim incolen-

Cathedra S. Petri Romæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Epistolæ Petri.

incolentibus Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam, & Bithyniam: exhortans eos vt cõstanter ferentes aduersa, Christianam fidem dignis moribus honestẽt. Indidem secundam Epistolam scripsit eisdem admodum senex & iam morti vicinus: terrore extremi iudicij, mundique olim igne exurendi deterrens ipsos à peccatis.

Anno Christi 45.

Clemens presbyter hypotyposeon lib. 6. Euangeliũ Marci.

MARCVS discipulus & interpres Petri, iuxta quòd Petrum referentem audierat, rogatus Romæ à fratribus, græcè breue scripsit Euangelium: quod cùm Petrus audisset, probauit, & Ecclesię legendum sua autoritate edidit.

Anno Christi 46.

Prædicatio in Aegypto.

MARCVS itaque assumpto suo Euangelio, perrexit in Aegyptum, & primus Alexandriæ Christum annuncians, constituit ibi Ecclesiam tanta doctrina & vitæ continentia, vt omnes sectatores Christi ad exemplum sui cogeret, haberentq; omnia cõmunia. Quã Ecclesiam cùm sanctissimè rexisset annis 20. Alexandriæ anno Neronis 8. in solẽnitate paschali, diuina celebrãs, ab Aegyptijs fune collo eius iniecto raptus tractusque per ciuitatem, carceri mancipatur: vbi nocte sequente confortatus à Christo, postridie laqueo strangulatus est, 25. Aprilis Corpus eius Veneti mercatores clàm obtentum, detulerunt Venetias anno Christi 828. eique templum magnificentissimum extruxerunt.

Anno Christi 64. vel 65. Passio Marci.

Anno Christi 41. 2. Cor. 12. Raptus. Pauli.

Paulus raptus in tertium vsque cælum, audit arcana verba, quæ fas non sit homini loqui & ne excellentia reuelationum extollatur, datur ei stimulus carnis suæ, nuncius satanæ, vt ipsum colaphizet: super hoc cùm ter Dominum rogaret, vt discederet à se, dictum est ei: sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.

Anno Christi 47.

Act. 11. Fames.

ANNO 4. Claudij fames illa grauissima vniuersum occupauit orbem quam Agabus futuram prædixerat: qua durante Helena regina Adiabenorum nuper ad Christi fidem conuersa, suis impensis vim magnam frumenti ex Aegypto delatam, Ierosolymæ distribuit fidelibus.

Halena.

Ioseph. 20. an. 2. & 4.

Anno Claudij 5. à natiuitate S. Seruatij (secundum annales Traiectenses) 17. Petrus misit à Roma ad Germaniam Eucharium cũ Valerio & Materno, vbi Eucharius cæpit episcopatum Treuerensem, sedit annis 23. deinde Valerius ann 15 Maternus deinde ann. Domini 85. fit tertius Episcopus Treuerensis; conuertit Coloniam & Tungrim, fuitque primus Episcopus Colonienſis & primus Tungrensis, sedit ann 40. sicut 40. diebus iacuit in sepulchro resuscitatus baculo S. Petri Apostoli.

Episcopat' Treuerensis omnium primus & antiquissimus.

Philo in li. de theorica Philo.

Philo Iudæus secunda vice Romã ad Claudium veniens, ibi Petrum Apostolum verbũ Dei prædicantem, vidit, allocutus est, eiusque habuit amicitiam: & hanc ob causam scripsit posteà librum in laudem Christianorũ commorantium in Aegypto.

Anno Christi 49. Ioseph. 20. antiqu. 6. Seditio.

Ierosolymis tanta seditio in diebus azymorum exorta est, vt in portarum exitibus populo coarctato 30. milia Iudęorum cędę prostrata sint.

Anno Christi 48.49.

Act. 15.

ORTA Antiochiæ disceptatione propter Iudæos, docentes quòd gentes ad Christum conuersæ deberent circuncidi, ac seruare legem Moysi, Paulus iussus oraculo, & ordinatus ab ecclesia, cum Barnaba & Tito gentili incircunciso, ac quibusdam alijs per Phœnicen Samariamq́ue anno à conuersione sua 14. ascendit Ierosolymam, vt cum Apostolis super hac quæstione conferrent, vbi conuocato vndequaque Apostolorum seniorumq; concilio, Paulus & Barnabas narrant conuersionem gentium, ac magna vltrò citroque habita disputatione, post Petri, qui à Roma venerat Ierosolymam, & Iacobi Episcopi Ierosolymitani suffragia, communi decreto statuunt gentes non obligari ad obseruationem legis antiquæ iam obrogatæ, tantùm ad tempus, vt abstinerẽt se ab idolothytis à suffocato, à sanguine, & à fornicatione: verùm vnumquemque per fidem gratia Christi saluandũ. Quin Petrus & Iacobus & Ioannes, columnæ Ecclesiæ, dextras dederunt Paulo & Barnabæ societatis, vt hi inter gentes, ipsi autem inter Iudæos Apostolatu fungentes, euangelizarẽt; hoc tantùm rogantes, vt pauperum memores essent: id concilij decretum literis mandatum per Paulum, Barnabam, Iudam & Silam trãsmittunt Antiochiam Syriæ: qui traditis, lectisque coram Ecclesia literis, ibi aliquamdiu demorati sunt, docentes cum alijs plurimis verbum Domini.

Concilium Apostolorum. Act. 15. & 16.

Galat. 2.

Eodem tempore Maria virgo Christi mater Ierosolymæ præsentibus Petro, Iacobo, Ioanne & reliquis Apostolis, & Timotheo primo Episcopo Ephesiorum, & Hierotheo, alijsq; ex S. fratribus, ipsoque Dionysio Areopagita obijt 15. Augusti, feria 4. ætatis suæ anno 72. ac sepulta est in vallis Iosaphat medio, iuxta villam Gethsemani, tertio die sepulchrũ eius explorantes, idq; vacuum inuenientes ipsam corpore simul & anima assumptam in cælum, ac super omnes choros angelorum exaltatam piè crediderunt, vt quidam fuisse reuelatum scribunt, postea in sepulturæ loco, eius in honore fabricata est Ecclesia muro lapideo tabulatu.

Dion. Areopa. de diui. nomin. c. 3. Euſ. 3. c. 1. Nicep. lib. 2. cap. 21. Genebrar. ait assumptam vndecim, aut certe quindecim annis post Christum passum. 22. 23. Assumptio B. Mariæ.

Petrus autem cùm venisset Antiochiam, palàm coram omnibus reprehensus est à Paulo, quòd edens cum gentibus, metu superuenientium a Iacobo Iudęorum, è conuiuio simulatè se subduceret, atq; ita cæteros Iudæos, ipsumq; Barnabam in suam simulationem induceret: audiuitq; ab eo, non ex obseruatione legis, sed fide in Christum contingere salutem. ac deinceps rursum ecclesias suas visitans confirmansque, fortè etiam Corinthios simul cum Paulo docens, ac baptizans, (quòd aliquan-

Galat. 2. Petrus à Paulo reprehensus.

aliquando factum liquet ex 1. Cor. 1. & 3. idemque testatur Dionysius Corinthiorum Episcopus) redijt Romam.

Act. 18. Iudæi Romæ expulsi.

Anno 9. imperij sui Claudius præcepit Iudæos omnes Roma decedere, eò quòd Agrippinam vxorem suam (reste Iosepho) ad ritus Iudaicos conuertissent. iuxta Suetonium vero, eò quòd impulsore Christo assiduè tumultuarent. anno proximo maxima fames Romam corripuit.

Anno Christi 50.

Act. 15. Barnabas. Coloss. 4.

POSTHAEC Paulus cupiens visitare gentes quibus prædicarat, discors cum Barnaba, discedunt ab inuicem: & Barnabas quidem assumpto Ioanne Marco consobrino suo nauigat in Cyprum patriam suam, vbi circa septimum Neronis annum martyrio coronatus est, 11. iunij. Paulus verò ascito sibi Sila, perambulat Syriam ac Ciliciam, confirmans Ecclesias, & præcipiens seruanda Apostolorum seniorumque decreta.

Act. 16.

Peruenit autem Derben & Lystram Lycaoniæ, vbi Timotheum probæ indolis inuenem quoq; secum assumens, circuncidit eum propter Iudæos. cùm autem fructuosè prædicando pertransirent superiores ciuitates Lycaoniæ, tradebant seruanda, quæ Ierosolymis ab Apostolis & presbyteris decreta erant. ac peragrantes Phrygiam & Galatiam, veniunt in Mysiam. Prohibiti verò à Spiritu Sãcto prædicare in Asia & Bithynia, peragrata Mysia descendunt Troadem: hic Paulus nocte per visionem vocatus, vt euangelizet in Macedonia. nauigat cum suis, Luca comite, Samothracen insulam, hinc Neapolim, inde Philippos Macedoniæ. Ibi diebus aliquot cõmorantes, Paulus sabbato extra portam iuxta flumen sedendo prædicans mulieribus, Lydiam purpurariam cum tota familia baptizat, eiusque hospitio excipitur. Deinde puellam (quæ spiritu Pythonis obsessa, diuinando quæstum magnum præstabat domino suo) multis diebus clamantem ipsos esse seruos Dei excelsi, viam salutis annunciantes, liberat à dæmonio, quapropter cum Sila raptus in forum, iussu Magistratus publicè virgis atrociter cæduntur, & deinde coniecti in carcerem interiorem, pedes ligno stringuntur, vbi cùm media nocte orantes laudarent Deum, facto terræmotu, apertis ostijs, solutisque ipsorum vinculis exeuntes, custodem carceris conuertunt, credentem cum omnibus domesticis eius baptizant, appositaque mensa lætantur.

Paulus cum Sila prædicat inter gentes.

Pythoniſſa.

2. Cor. 11. Paulus & Silas flagellantur & in carcerantur.

Diluculo eò quòd se Romanos dicerent, honorificè à magistratu eductí; per Amphipolim & Apolloniam veniunt Thessalonicã metropolim Macedoniæ: & hìc Paulus ex more suo in synagoga Iudæorum per sabbata tria Christum annuncians, quamplurimos conuertit: nocte dieque manibus suis laborãdo, seque fatigando victum sibi parans, ne cuiquam esset oneri. Concitato autem aduersus eum à Iudæis tumultu, Iason ipsorum hospes pertrahitur in iudicium; Paulus verò cum Sila noctu à fratribus dimissus, profugit in Berream: vbi in Synagoga Iudæorum prædicans reperit promptos docilesque auditores. sed & hìc concitata à Thessalonicensibus Iudæis turba, Paulus Silam & Timotheum ibi relinquens, à fratribus deductus ad mare, nauigio fugit Athenas: vbi dum expectaret Silam & Timotheum, disputans in synagoga cum Iudæis, ac quotidie in foro cum Epicureis & Stoicis, Philosophis, deridetur. Abductus verò in Areopagum, capta occasione ex ara Ignoto deo sacrata, de Deo, & Christo & resurrectione disserit: atque inter alios conuertit Dionysium Areopagitam præstabilem Philosophum, quem postea Athenienſis Ecclesiæ Episcopum ordinauit.

Act. 17 2. Cor. 11. Dionysius Areopag.

Hìc dum ageret Paulus, veritus ne Thessalonicenſ. auditis quæ ipse passus erat in prædictis ciuitatibus, à susceptа fide deficerent, cùm ipsi non liceret illos inuisere, permanens Athenis, misit Timotheum, vt confortaret eos: ex quo reuerso cùm didicisset, quòd etiam persecutiones à ciuibus suis illatas constanter pertulissent, scripsit ad eos per Tychicum diaconum & Onesimum acolytum ab Athenis binas literas: in quibus ipsos collaudat ac confirmat in fide, pleniusque instruit de mortuorum resurrectione, deque aduentu Christi & Antichristi.

1. The ſ. 2. & 3. Epistolæ Pauli ad Theſſalon.

Anno Christi 51.

Act. 18. 1. Cor. 4. 2. Cor. 11. 12. Paulus ſutor tuberna-culorũ. 1. Cor. 1.

POSTHAEC Paulus profectus Corinthum Achaiæ metropolim apud Aquilã & Priscillam vxorẽ eius nuper cum cæteris Iudæis iussu Claudij Roma expulsos, artem scenofactoriã exercens, & opera manuaria se suosque alens, singulis sabbatis gratis prædicat in synagoga, ac Crispum archisynagogum, & Caium, & Stephanæ familiam per se, multosque Corinthiorum per suos baptizat. Aduersantibus autem ei Iudæis, confortatur nocte à Domino per visionem, vt imperterritus hic euangelizet, multum enim ea in ciuitate populum conuertendum: quapropter mansit Corinthi annum & menses sex, apostolatus sui edens signa & prodigia.

2. Cor. 12.

Lucas medicꝰ Antiochenus. sectator Pauli, ordinatus ab ecclesijs, omnis peregrinationis eius comes indiuiduus in Achaiæ Bœotiæque partibus græcè suum scribit Euangelium, sicut ab Apostolis acceperat.

Coloſſ. 4. 1. Corin. 8. Euangeliũ Lucæ.

Anno Christi 53.

Act. 18. Paulus laborat manibus.

PAVLVS autem Corinthi à Iudæis tumultu pertractus ad tribunal, coram Gallione procõsule Achaiæ accusatur, & dimittitur. deinde post dies multos, comitantibus eum Priscilla & Aquila, nauigans in Syriam, in Cenchreis susceptо voto tondet sibi caput, deuenitque Ephesum Asiæ metropolim, vbi reliquit Priscillam & Aquilam: ipse verò ingressus synagogam disputabat cũ Iudæis. (cõstituitq; Ephesi per impositionem manuum suarum Timotheum episcopum) rogantibus

1. Theſſ. 2. 2. Theſſ. 3. 2. Ti m. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

autem eis, vt diutius ibi maneret, valedicens
Act.18. respondet: oportere se festum, quod instabat
agere Ierosolymis, sed breui rediturum. Inde
Act.18. nauigat Cæsaream Palestinę, ascendit Ieroso-
lymam, salutat ecclesiam, ibique agit festum
Pentecostes. Deinde descendit Antiochiam
Syriæ, vbi aliquamdiu commoratus, peram-
bulat ex ordine Galatiam, ac Phrygiam, con-
firmans omnes vbiq; discipulos.

1.Tim.1. E Laodicæa metropoli Phrygiæ Pacatianæ
1.Tim.4. scripsit Paulus primam epist. ad Timotheum,
2.Tim.1. quem, quia iuuenem adhuc, iusserat remane-
Epist.1.ad Tim.oth. re Ephesi, vt ibi Ecclesię præsideret; ac per im-
positionem manuum suarum ordinauerat eu-
m episcopum ecclesiæ Ephesiorum: per epi-
stolã instruit eum, quomodo episcopali mu-
nere bene beatęque fungi debeat.

1.Tim.1. Indicans se Hymenæum & Alexandrũ hæ-
reticos. excõmunicando, tradidisse Satanæ. Et
quia ait: Quemadmodum rogaui te, vt rema-
neres Ephesi, cùm proficiscerer in Macedoni-
am: ita facito, hinc videtur epistolã hanc scrip-
tam esse quando Paulus secundo ex Epheso
venit in Macedoniã, tunć; reliquisse Ephesi
Timotheum, vt ibi præsideret Ecclesiæ.

Act.18. Inter hæc Apollos Iudæus Alexandrinus,
vir eloquens, cùm sciret tantùm baptisma
Ioannis, ab Aquila & Priscilla Euangelium
Christi edoctus, primùm Ephesi, deinde Co-
Apollo. rinthi, strenuè Christum annunciat: rigans,
1.Cor.3. quæ Paulus plantarat, Deo dante incremen-
tum.

Act.19. Paulus autem peragratis superioribus par-
tibus Asiæ, venit Ephesum. hic fere 12. disci-
pulos baptismate Ioãnis baptizatos, baptizat
in nomine Iesu: cũq; imponeret illis manus,
venit manifestè Spiritus Sanctus super eos,
& loquebantur linguis ac prophetabant. At-
Act.20. que hic per triennium publicè ac priuatim
omnibus Asianis magno cum fructu prædi-
cans, nocte & die non cessauit cum lachrymis
Act 20: monere vnumquemque ipsorum: interim la-
bore manuum suarum sibi suisque necessaria
Miracula Pauli. comparans, tantasque edẽs virtutes, vt etiam
Act.19. sudaria & semicinctia eius super infirmos &
dęmoniacos delata, ipsos curarent. Iudæi au-
tem quidam exorcistæ tentantes, in nomine
Iesu à Paulo prædicati, adiurare dæmonia, dæ-
moniaco ipsos inuadente, nudi vulneratique
effugiunt. multi verò credentium confitentur
peccata sua: multique qui artes magicas exer-
cuerant, libros suos coram omnibus combu-
runt, vsque ad pretium 50. milium denario-
rum.

Anno Christi 54.

PHILIPPVS Apostolus, cùm annos
circiter 20. Euangelium in Scythia prædi-
casset, & omnem ferè gentem illam ad veræ
pietatis cultum traduxisset, pestemque à dæ-
monibus immissam, populo signum crucis e-
rigente & adorãte. depulisset, & multos ægro-
Philippus crucifixus. tos sanasset, mortuosq; suscitasset, apud Hie-
ropolim Phrygiæ Asiæ ciuitatem, dum Eu-
angelium populo nunciaret, ab Hebionitis
arreptus, cruci affixus & lapidibus obrutus est,
calendis Maij, anno ætatis suæ 87.

Act.19. Post hæc Paulus in spiritu proponit transi-
re Macedoniam & Achaiam: inde ire Ieroso-
1.Cor.16. lymam, deinde Romam. Ob multitudinem
1.Cor.15. autem aduersariorum, (quorum importuni-
tate Ephesi bestijs obiectus fuit) ipse remanens
Ephesi vsq; ad Pentecosten, præmittit in Ma-
cedoniam Timotheum & Erastum, cum Epi-
Epist.1.ad Corinth. stola priore ad Corinthios: quos de baptismo
contendentes corrigit, fornicarium, qui no-
Cap.16. uerca sua vxoris loco abutebatur, præcipit
publico Ecclesiæ confessu tradi satanæ, corpo
raliter affligendum, quò spiritus saluus fiat.
ipsosque plenius instruit, de matrimonio, vi-
duitate, virginitate, idolothytis, cœna Domi-
nica, donis spiritualibus, charitate; resurre-
ctione mortuorum, ac diuersa resuscitatorum
gloria. hortaturque vt quemadmodum ordi-
nauerat ecclesijs Galatiæ, ita & ipsorum quis-
que diebus dominicis apud se seponat pecu-
nias, perferendas Ierosolymam ad subleuan-
dam inopiam sanctorum. adijciens se ventu-
rum Corinthum, & apud ipsos aliquamdiu
permansurum, vel forte etiam hyemem trans-
Act.19. acturum.

Sub hæc Ephesi à Demetrio cæterisque ar-
gentarijs grauis aduersus Paulum excitatus est
tumultus, ob magnæ Dianæ templum cultum
que per ipsius prædicationem in nihilum re-
putandum: quo ægrè per scribam sedato;
Act.20. Paulus vocatis ad se discipulis valedicens (Ti-
1.Tim.1. motheum Ephesi remanere iussit) inde anno
Domini 54. Claudij 12. perambulat Macedo-
Prædicatio in Græcia. niam, exhortans fideles deinde venit in Græ-
Rom.15. ciam, vbi mensibus tribus prædicans, vsque ad
Tit.1.2.3. Illyricum per circuitum impleuit Euangeli-
Epistolæ ad Titum. um Christi, quib in locis nemo Apostolorum
prædicauerat. Nicopoli autem Thraciæ hy-
bernans, inde scribit epistolam ad Titum, quẽ
reliquerat in Creta insula, ibique Archiepisc-
opum ordinarat, vt quod ipse cæperat con-
sumet, absoluatque, ac per singulas ciuitates
(quas centum ea insula habuisse memoratur)
constituat episcopos & presbyteros. præscri-
bens, quales cõstituere, & quomodo subditos
docere debeat: iniungensque vt veniat ad se
Nicopolim Thraciæ.

Anno Christi 55.

Act.20. POST HAEC Paulus obstructas sibi nauiga-
turo in Syriam à Iudæis insidias, reuertitur
per Macedoniam; comitantibus eum, Timo-
theo, Sosipatre, Aristarcho, Secundo, Caio,
Tychico & Trophimo. hi cùm præcessissent
2.Cor.7.& Troadem Phrygiæ, Paulus cum Luca Philip-
pis Macedoniæ festum Paschæ celebrauit,
anno Claudij 13. huc Titus ad ipsum venisse
Act.20. videtur, ex quo cùm intellexisset Corinthio-
rum desiderium & fletum, quodque Titum
humanè excepissent: scribit posteriorem ad
Cap.1. Corinthios epistolam: in qua reddit causam
Cap.2. cur nondum inuiserit ipsos, vt promiserat.
2.Cor.8.9. Secundò fornicarium, quem anno proximo
Epist.2.ad Corinth. priore epistola excommunicauerat, iam e-
mendatum, iubet amanter recipi in gratiam,
ne im-

Cap.8.9. ne immodico, dolore absorbeatur. Tertiò
exemplo Macedonum (qui supra vires suas
contribuerãt) varijsque scripturis, prouocat
eos ad promptè & abundanter conferẽdã
eleemosynam pro fidelibus Ierosolymæ de-
gentibus: ad quam coeligendam misit cum
hac eadem epistola Titum & Lucam Euãge-
listam. Referens autem inter alia quæ quan-
2.Cor.11. taque ob Euangelij prædicationẽ perpessus
sit mala, recenser; quòd præter frequentes la-
bores, verbera, carceres, ac pericula mortis, à
Iudæis quinquies 39 plagas acceperit, ter vir-
Cap.12.& 13. gis cæsus sit semel lapidatus, ter naufragium
fecerit, aliaque varia maris ac mortis sæpiùs
pertulerit pericula. testaturque se denuo pa-
ratum inuisere ipsos.

Post dies azymorum à Philippis nauigat in
Act.20. tra dies 5. Troadem Phrygiæ, vbi demoratus
diebus 7. die Dominico, cùm cõuenissent dis-
Suscitatio Eutychi. cipuli in cœnaculo ad fragendum panem,
Paulus differebat eius vsque in mediam no-
ctem: & Eutychum adolescentem præ somno è fenestra tertij cœnaculi delapsum ac
Act.20. mortuum, vitæ restituit.

Deinde Ierosolymam ad festum Penteco-
stes celebrandum properat. atque ex hoc iti-
nere Paulus dictauit excipiente Tertio nobi-
Rom.c.1. lem illam epistolam ad Romanos, eamq; mi
sit per Phœbem ministrã Ecclesiæ Cenchre-
ensis: in qua primò ostẽdit, Dei gratia iustifi-
cari hominem per fidem in Christũ, absque
Rom.c.9. operibus legis Mosaicę, idq; comprobat tum
Epistola ad Rom. exemplo Abrahæ, tum varijs ipsius legis testi
monijs. deinde multa differit de vocatione
Cap.12. gentiũ, & de reiectione Iudæorum, quorũ ta
men reliquias saluas fore ait. Tandem mora
lia quædam subijcit præcepta, ad informan-
Cap.15. dum iustificatorum vitam. Adijciens se nũc
proficisci Ierosolymam, vt collatam à Mace-
donibus & Achaicis eleemosynã exhiberet
pauperib. sanctis: hoc vbi perfecerit, se vẽtu-
rum Romam, atque inde profecturum in
Hispaniam.

Act.20. Diluculo Paulus à Troade per terram iter
facit Asson, hinc nauigio Mitylenẽ insulam
sequenti die venit contra Chium insulã, po-
stridie appulit Samum: & commoratus Tro
gylij, proximo die venit Miletum, præterna-
Paulus properat Ierosolymam. uigata iam Epheso, ne tempus tereret in A-
Act.20. sia: festinabat enim, si fieri posset, vt diem Pẽ
tecostes ageret Ierosolymis. A Mileto igitur
missis Ephesũ nũcijs, accersit ad se presbyte-
ros Ecclesię, cosque exhortatur vt vigilantes
sint in regẽda Ecclesia Dei, quam acquisiuit
sanguine suo, prædicẽs post suum discessum
exurrecturos ex ipsis lupos rapaces: se verò
nunc alligatum spiritu proficisci Ierosoly-
mam, Spiritu Sancto per singulas ciuitates te
stificante, ipsum illic vinciendum & affligen
dum. indicans & hoc, quòd non amplius fa-
ciem, eius essent visuri.

Act.21. Posthęc nauigat Coum, sequenti die Rho-
dum, inde Pataram: hinc Cypro ad sinistram
relicta appulit Tyrum. vbi diebus 7. manet a-
pud discipulos per spiritum dehortantes ne
ascenderet Ierosolymam. Inde nauigat Pto-
lemaidem, manet hic diem vnum: postridiè
venit Cęsaream Palestinę: vbi cùm apud Phi
Virgines Prophetis. lippum diaconum & euangelistam (cui erãt
4. filig virgines prophetãtes) moraretur dies
aliquot, Agabus propheta cingulo Pauli ma
nus pedesque sibi alligans, per spiritum præ-
dicit Paulum sic Ierosolymæ à Iudæis alligã-
dum, & tradẽdum gentibus: ideoque amicis
ne eò pergeret cũ lachrymis rogantibus, re-
spondet: se nõ solùm vinciri, sed & mori pa-
ratum pro nomine Iesu.

Anno Christi 56.

Act.21. HINC tandem peruenit Ierosolymam,
cõuersionis suæ an. 2. Claudij 14. vbi (ex-
hibitis eleemosynis) cùm collecto postridie
cõcilio, ex Iacobi Episcopi Ierosolymitani
ac presbyterorũ consilio, vt & ipse videretur
custodire legem, assumptis. 4, viris votũ ha-
bentibus, purificaret se iuxta ritũ Nazareorũ
Paulus capitur à Iudæis. in templo concitato à Iudæis tumultu, inibi
apprehenditur, violẽter templo extrahitur,
dirè percutitur: è manibus autẽ occidere vo-
lentium per Lysiam tribunum vi militũ Ro
manorum ereptus, alligatur catenis duabus,
ac ducitur in castra.

Act.22. Hic impetrata à tribuno dicendi facultate,
stans in gradibus castrorum, ordine refert ad
populũ, quomodo olim & ipse zelo legis a-
trociter credentes persequens, cælitùs con-
uersus sit ad Christum: quodque deinde cùm
Ierosolymis in templo orãs raperetur extra
se, missus sit à Deo ad prędicandum gẽtibus.
Quo audito Iudæi iterum tumultuantes, vo-
ciferantur ipsum è viuis tollẽdum, vnde ius-
Paulus flagellis tortquendus. su tribuni ducitur in castra, loris adstringi-
tur, flagris examinandus vt fateatur causam
clamoris: verùm vbi ciuem Romanum se es-
se indicaret, soluitur.

Act.23. Postridie productus in concilium sacerdo
Paulus in os cædi tur. tum, coram eijs innocentem se declarãs, A-
naniæ pontificis iussu in faciem percutitur.
cumque ibidem diceret se Pharisæum, & ob
fidem resurrectionis mortuorũ iudicari: or-
ta ob id inter Pharisæos & Saducæos disseñ-
sione magna, ita vt periculũ esset ne Paulus
discerperetur, reducitur à militibus in ca-
A Deo cõfortatur. stra. vbi nocte sequẽti assistens ei Dominus,
ad constantiam ipsum exhortatur: prædicẽs
quòd & Romæ esset de ipso testificaturus.

Act.23. Facto die Iudæi plusquam 40. deuouerunt
Cõiuratio in Paulum. se nõ esuros, nec bibituros donec occidissent
Paulum: quorum insidijs per filium sororis
Pauli detectis, Paulus iussu tribuni, 470. mili-
tibus stipatus, noctu abducitur Antipatridẽ;
inde Cęsaream Palestinę ad Felicem totius Sy-
riæ præsidem. ibique custoditur in prætorio
Act.24. Herodis.

Post dies 5. coram Felice à Tertullo Iudæo-
rum oratore in concilio accusatus, vt seditio
Paulus à Iudæis accusatur. sus, vt auctor sectæ Christianorum, vt profa-
nator templi, obiecta sibi crimina strenuè di
luit: confitetur tamen se Christianum, se co-
lere Deum, ac credere futuram resurrectio-
nem iustorum & iniustorum, vnde causa ip-
sius in

Universidad de Deusto
Biblioteca

sius in aduentum Lysiæ dilata, remissius custoditur, permisso sibi amicorum aditu ac famulatu.

Act.24.

Paulus vinctus Cæsaræ.

Post aliquod dies disserit coram Felice & Drusilla ipsius vxore Iudæa, de fide in Christum, iustitia, temperantia, & iudicio futuro: vnde tremefactus Felix iubet eum reduci. frequenter tamen cum eo colloquens, spe accipiendę pecuniæ, ibidem biennio detinuit in vinculis.

Anno Christi 56.

Sueton. in vita.

Nero.

Ioseph. 20. ant. 10.

NERO Cæsar 6. imperat à 14. Octobris, paulominus annis 14. principio honestè vixit annis 5. postea ob libidinem & tyrannidem sceleratissimus fuit. matrem suam primùm incestu fœdauit, deinde illã, & vxorẽ suam, & sororem patris. Irem Senecam philosophum præceptorem suum, multosque præclaros ac nobiles viros interfecit. Senatui ac populo Romano vnam cernicem, quam vnico ictu decuteret, optauit. Vt similitudinem ardentis Troiæ conspiceret, Romã incendit. quam dies 6. & noctes 7. ardentẽ spectans, lætans flammæ pulchritudine, habitu Tragico decantabat Iliadem Homeri. tandẽ cùm, à senatu publicus hostis iudicatus, quæreretur ad supplicium, è palatio fugiens extra vrbem seipsum interfecit.

Roma incensa.

Anno Christi 57.

Act.25.

BIENNIO expleto, Paulus Cæsareæ coram Festo, qui Felici successerat, pro tribunali de multis & grauibus criminibus iterũ accusatus à Iudęis, se excusans, rationẽ reddit, se, neque in legem Iudęorum, neque in templum, neque in Cæsarem, quicquam peccasse affirmans Iesum defunctum viuere. Interrogante autem Festo, num vellet remitti Ierosolymam, & ibi de his iudicari, Cæsarem appellat.

Paulus appellat Cæsarem.

Act.26.

Hinc iubente Festo coram Agrippa rege, & Bernice, & tribunis ac primatibus Cęsareę examinandus. religionis suæ causam dicens: declarat se ab adolescẽtia Ierosolymis vixisse Pharisæum; deinde cum Christum in sanctis atrocissimè persequeretur, cælitùs conuersum ad Christianissmum: atque exinde se Dei auxilio prædicasse Iudæis ac gẽtibus. vnde Festus ipsum ex nimia sciẽtia insanire ait: Agrippa verò oratione Pauli propemodum persuasus, vt & ipse fieret Christian⁹, iudicat Paulum posse dimitti, si non appellasset Cæsarem. Idcoque decretum est, vt mitteretur Romam ad Cæsarem.

Act.27.

Traditus igitur Paulus cum alijs vinctis Iulio centurioni, perseuerante secum Luca & Aristarcho, à Cæsarea nauigat Sidonẽ. inde præternauigãs Cyprum per mare Ciliciæ & Pamphiliæ venit Miram Lyciæ. deinde contra Guidum, & præterlegens Salmonẽ Cretæ promontorium, appellit Pulchri portum iuxta Lasæam & Asson, vbi ipse consulebat hybernandũ, prędicens periculosam fore nauigationem, ipsius autẽ consilio ab alijs spreto, nauigat Phœnicẽ Cretæ itidem portum, hinc vi tempestatis in Claudam insulam, deinde per Adriaticum, mare, vbi perseuerãte dies noctesque 14. vehementi tempestate ac inedia, desperatis iã rebus, Paulus viros 276. qui secum nauigabant, consolans, narrat se nocte ab angelo Dei edoctum, ipsos quidem naufragium passuros, at sui gratia ipsorum neminem periturum: hortaturque ad cibũ sumendum, quem cum sumpsissent, mox nauis arenis illisa & fracta, cũ suis omnibus, partim natando, partim tabulis inhærendo, incolumis euadit in Meliten insulam.

Paulus vinctus ducitur Romã.

Naufragium.

Act.28.

Vipera.

In qua humanè à Barbaris exceptus, viperam ipsius manum inuadentem ac mordentem excutit in ignem, nihilque mali patitur. atque hic hybernans, patrem Publij primatis insulæ à febribus ac dysenteria sanat: cęteroſque eius insulæ infirmos curat.

Anno Christi 58.

Act.28.

POST menses tres nauigat Syracusas Siciliæ oppid. ibiq; manet triduo: inde Rhegium Calabrię oppid. deinde Puteolos Campaniæ oppi. vbi repertis Christianis, rogatus manet dies 7. vnde tandem itinere terrestri, occurrẽtibus sibi fratribus è Roma, per forũ Appij ac trẽs tabernas, anno Neronis 2. post passionem domini 2⁹, peruenit Romam, vbi die tertio cõuocatis Iudæorum primoribus, catena circundatur, suæ appellationis causã & fidei rationem reddit, ibidemque biennio solus cum custodiẽte se milite in domo à se conducta manens, omnibus ipsum accedentibus cum omni fiducia Christum prædicat, nemine id prohibente.

Paulus venit Romã.

Paulus habitat Romæ.

Gal.1.4.

Hic cùm intellexisset Paulus Galatas rectè à se institutos, à pseudapostolis ad circũcisionem & obseruationẽ legis abductos: per Epistolam, quàm totam propria manu scripsit (cũ in cæteris soleat duntaxat subscribere) ipsos ad veram fidẽ reuocat. in qua primò suã defendens autoritatem, ostẽdit se nõ ab homine, sed à Deo doctũ ac missum ad prędicãdum. deinde varijs argumẽtis probat iustificari hominem, nõ ex operibus legis iam abolitæ, sed ex fide Christi per charitatẽ operante. Postremò hortatur, vt à seruitute legis in euangelij libertatem vocati, iã nõ secũdum carnem, sed secundum spiritum ambulent: benefacientes omnibus.

Epistola ad Galatas.

Cap.4.

Cap.2.

Cap.5.

Hic cũ in vinculis ageret Paulus, scripsit etiam Epistolam ad Philippenses, misitq; per. Epaphroditum: per quem miserãt Philippẽses ei quæ ad vitæ necessitatem pertinebant: quod & ante semel atque iterum fecerant, cùm Thessalonicæ ageret.

Ad Philippenses.

Anno Christi 59.

Epistolæ è vinculis missæ.

SCRIPSIT etiam Epistolam ad Ephesios Item Epistolam ad Colossenses: quas ambas misit per Tychicum, comitante eũ Onesimo. quo tempore scripsit & Epistolam ad Philemonẽ Phrygem: qua, Onesimum olim seruum fugitiuum & compilatorem, quem Romæ

Romæ in vinculis genuerat Christo, remittit Philemoni hero suo, multumq; commẽdat, vt recipiat eum in gratiam.

Acta Apostolorum.

Quinetiam hoc tempore Lucas Romę Acta Apostolorum, sicut ipse præsens viderat, conscribit. quem & effigiẽ B. Marię Virginis depinxisse testatur Damascenus, quæ etiamnum hodie Romæ ostenditur. vixit cœlebs annos 84. obijt in Bithinia. sepultus est Constantinopoli. ad quam vrbem 20. Constantij anno ossa eius cum reliquijs Andreæ Apostoli translata sunt de Achaia.

Anno Christi 60.

2. Tim. 4.

BIENNIO exacto, Paulus dicta suæ defensionis causa, à Nerone dimissus, liberè per annos 10. explet prędicationẽ inter gẽtes. ac diu Romę, & teste Dionysio Corinthiorũ Episcopo, simul cum Petro per Italiam verbum Dei seminat. Ex qua Hebraicè scripsit (cùm cæteras epistolas Græcè scripserit) Epistolã ad Hebræos, in qua fusius disserit de abrogatione sacerdotij ac sacrificiorũ legaliũ, atq; successione sacerdotij ęterni ac vnici sacrificij Christi. quã alij à Luca, alij à Barnaba, vel Clemente Romano postea Põtifice Græcè translatam ferũt. Deinde Paulum in Hispania, & Gallia, & reliquis Occidentis partibus Euangelium Christi prædicasse tradunt.

Paulus dimissus.

Epistola ad Hebr.

Rom. 15.

Paulus prędicat in Occidente.

Anno Christi 63.64.

Epistola Iacobi.

ANNO Neronis 7. Iacobus minor frater Domini, & re & nomine Iustus, cùm annos triginta Ierosolymitanam rexisset ecclesiam: ac scripta ad 12. tribus passim dispersas Epistola declarasset, nõ nisi per pia fidei opera iustificari hominẽ, Ierosolymis iussus ab Anano pontifice, vt in festo Paschæ è pinna templi populum à cultu Iesu oratione sua auerteret, ipse contra Iesu maiestatem palam confitetur, quapropter à Iudęis inde præcipitatus, lapidibus obruitur, atque inter lapidãdum super genua, quæ illi ob assiduum orãdi vsum in camelorum durirẽ occaluerant, ipsis id ignoscendum orans, fullonis fuste capite communito spiritum emittit, Calendis Maij, sepultus prope templũ. corpus eius nũc Tolosæ est, caput verò Cõpostellæ, eo loco vbi sepulchrum S. Iacobi maioris visitatur.

Ioseph. 20. ant. 16.

Passio Iacobi.

Euseb. 3. hist. 26.

In Episcopatu Ierosolymitano succedit frater eius Simon Apostolus Cleophę filius, qui hactenus Aegyptijs prædicarat. præfuit annis 74. deinde anno Domini 110. ætatis suæ 120. Traiano aduersus Christianos persecutionem mouente sub Attico consulari, cò quòd de stirpe Dauid & Christianus esset, à Iudæis diris suppliciis affectus crucifigitur die 18. Februarij.

Simon passus.

Post mortem Iacboi multa Iudæis futuri excidij præsagia præcesserũt. Inter alia, visæ acies bellatorum in aëre, stellaque gladio similis toto ferme anno micare super Ierusalem, valuæ tẽpli media nocte apertæ, auditi strepitus, vocesque dicentium: Migremus ab his sedibus, quod S. Hieronymus ad Angelos refert.

Præsagia excidij Ierusalem.

Plebius atiam quidam nomine Iesus Ananiæ filius, cùm adhuc ciuitas in pace esset, in festo tabernaculorũ clamauit per vrbẽ. vox à quatuor ventis super Ierusalem & super tẽplum. Væ vę Ierusalẽ. à quo clamore ne verberibus quidem potuit coërceri. Præterea quodã die Paschę octauo Calen. Aprilis, per noctem mirabilis fulgor aram circumdedit, & statim inter sacrificãdum adhibita vitula agnum enixa est.

Ioseph. bell. iud. lib. 3. 4. 5. & 7. bell. 12.

Anno Christi 69.

Iudæi rebellant Romanis.

ANNO Neronis decimotertio Agrippæ 17. Vespasianus dux exercitus à Nerone contra Iudæos Romanis rebellãtes trãsmissus, plurimas vrbes Iudææ cæpit.

Linus. Cletus. Clemens.

Petrus Apostolus Linũ & Cletum Episcopos ordinauit ad explenda exteriora ministeria. Postea Clementem coram omnibus eõstituit successorem. Ipse tamẽ vsus singulari quadam modestia, Linum & Cletum spõte sibi in honore põtificio prætulit.

Apocal. 2. Nicolaitæ.

Nicolaitæ, à Nicolao diacono ab Apostolis ordinato, erroris occasione sumpta, vt cętera bona, sic etiam vxores communes habẽdas docent, amicorum omnia esse communia, & cõiuges singulorum omnibus esse debere communes.

S. Tecla.

Anno Christi 69. illustris virgo Tecla Corinthiorũ prima, quæ relictis omnibus, Paulum Apostolum secuta fuerat, apud Seleuciam plurima tormenta pro fide Christi & pudicitia superans, quieuit in pace 9. Calen. Octobris.

Anno Christi 99.

1. Persecutio Eccle siæ.

NERO Cæsarum primus primam persecutionem in Christianos mouens, Petrũ & Paulum Romæ conijcit in carcerem. vbi vinctus Paulus scribit Epistolã ad Timotheum secũdam: in qua suo exemplo ipsum exhortatur ad verbum Dei instanter prædicandum, & strenuè martyrium pro Christo subeundum: apertè indicans se iam per passionem immolandum, seque accepturũ à Domino coronam iustitiæ.

2. Tim. 1. Epistola 2. ad Timot.

2. Tim. 4.

Passio Petri & Paul:

Itaque 29. Iunij feria sexta iussu Neronis Romæ, Sanctus Petrus capite ad terram verso, & pedibus in sublime eleuatis, quod sic pertierat, crucifigitur. Eodẽ die Paulus gladio, fortè quod ciuis Romanus esset, capite trucatur.

Quin etiã in prima hac persecutione Romæ Processus & Martinianus, à B. Petro baptizati, Torpes, Marcell⁹, & Apuleus: Medio Iani, Nazarius & Celsus: Aquilæiæ, Hermagoras episcopus, Fortunatus diaconus, Felix cum Constantia: Rauennæ, Apollinaris episcopus. Item Potẽtiana & Praxedis virgines sorores Timothei & Nouati. (Tecla virgo Pauli discipula) Vitalis, Geruasius & Protha sius, Martialis Episcopus Lemoniacensis, Sa-

Martyres.

Universidad de Deusto
Biblioteca

uiniamus Episcopus Zenonensis, Potentianus, Altimus, Eodaldus, Serotinus, Flauius consul, qui & Clemens Episcopus Metensis patruus Clementis, Mennius Episcopus Catalaunensis, Eucharius Episcopus Treuerensis, Simisius Episcopus Suessenensis, Domicianus subdiaconus à Becato Mennio à morte suscitatus, Trophimus Episcopus Arelatensis, Titus Episcopus Cretensium, Onesimus Episcopus Ephesiorum, Crescens Episcopus Galatensis, Epaphras Episcopus Colossensis, aliique plurimi pro Christo martyrio coronantur.

Neronis mors.

Post mortē Petri & Pauli tanta statim pestilētia Romam inuasit, vt diebus paucis 30. millia morerentur. Sed & Nero mense proximo à senatu publicus hostis iudicatus, cùm quæreretur ad supplicium, è palatio fugiens extra vrbem seipsum interfecit.

2. Tim. 4.

Linus.

S. Linus natione Tuscus Pont. 2. sedit ann. 11. men. 3. d. 12. vir sanctus, dæmones fugauit, mortuos suscitauit: scripsit res gestas B. Petri. instituit ne qua mulier nisi velato capite in Ecclesiam ingrediatur. tandē iussu Saturnini consulis, cuius filiam à dæmonum vexatione liberauerat, obtruncatus est 23. Septembr.

Galba, Otho, & Vitellius, in diuersis prouincijs simul Cæsares anno 1.

Anno Christi 71.

Ioseph. 3. bell. 14. Iosephus historicus.

INTEREA Vespasianus dux exercitus à Nerone contra Iudæos Romanis rebellātes transmissus, cùm longa iam obsidione Iudæos obsedisset, fortissimumq; ducem belli eorum Iosephum sacerdotem historiographum captum vinculis innodaret, audit ab eo: Quem nūc ligas priuatus, mox solues Imperator: Nā Nero mortuus est, & te senatus Romæ elegit in Imperatorem, cuius rei causa vitam dono accepit. Itaque mox Vespasianus ibidē & ab exercitu Cæsar salutatus, bello Tito filio suo commisso, redit Romā, laudabiliter imperat à Calen. Iul. annis ferè 10.

Vespasianus.

Calamitas in Ierusalem.

Ioseph. 7. bell. 7. 8. Ioseph. 7. bell. 17. 18.

Iudæi autem vrbe quasi carcere concluſi, fame, peste, gladio, ac intestinis cędib⁹ pereūt: matres præ fame coxerūt ꝓprios filios, quos tamen milites per vim ablatos deuorabāt, & matres interim inedia peribant. coria scutorum, ipsaque calceamenta propria cibi loco erant. vrbs tota facta sepulchrū mortuorū.

Anno Christi 72. 73.

Destructio Ierusalem.

ANNO 2. Vespasiani ferè completo, Ierosolyma à Tito capta & direpta, 10. die Aug. templum exustum, quo die fuerat olim à Chaldęis incēdio traditum; 8. die Septemb. ipsa vrbs euersa ac solo æquata. scribunt 11. cētena milia luèæorum toto bello fame, peste, & gladio perijsse. & alia cētum milia captiuorum publicè vēdita. 30. Iudęos vno denario venundatos, 16. milia Alexandria missa ad seruilia opera facienda, non aliter atq; mancipia. 2. milia à Tito abducta, quos, Romam intrans, in triumpho ostentauit, & in spectaculis publicis ferocibus bestijs lacerādos obiecit. Hic regnum Iudæorum cessauit omnino; qui nunc vsq; dominis seruiūt alienis, quia Dominū suum Iesum Christū susciperе noluerunt. Per hæc tēpora Bartholomæus Apostol⁹, cùm Licaoniā sortitus, in Indiā citeriorem vsq; penetrasset, & Euāgelio Matthæi in Indorum sermonē cōuerso, etiā Armeniam maiorem prædicādo ac miracula edendo perlustrasset, ibique Palemonium regem cum cōiuge & 12. ciuitatibus ad Christi cultū traduxisset: à Palemonij fratre, pontificum, qui dæmonibus seruiebant, suasu, in Albano Armeniæ maioris vrbe excoriatus. capite cæditur pelle prius detracta, 24. Aug

Finis regni Iudaici.

Bartholomæus excoriatus.

Anno Christi 74.

Martialis.

SMARTIALIS apud Lemonicas ciuitatē Galliæ defunctus est vltimo Iun. hic fuisse putatur paruulus ille, quem Dominus Iesus in medio posuit imitādum, dicens: Quicunque humiliauerit se, sicut paruulus iste, hic maior est in regno cælorum: quē tamen alij Ignatium fuisse aiunt.

Anno Christi 48. Claudij 6. Lazarus, Maria Magdalena, & Martha, cū Marcella pedissequa, & item Maximino vno ex 72. discipulis, qui totam illam domum baptizauerat, & Cedonio, qui cœcus natus erat, alijsque multis fidelibus in persecutione Christianorū à Iudæis comprehensi, vetustæ naui sine remige, sine viatico, impositi mari committūtur, vt omnes vel inedia, vel naufragio perirent, cęterùm Deo gubernante, in Massiliæ portum incolumis appellit. quo miraculo, & sua prędicatione Massilienses primùm. deinde vicinos populos ad fidē Christi cōuertunt. Hoc loco dum biennium exegisset, S. Lazarus illic Episcopus substitit. Cęteri Aquēsę territorium adeunt, vbi Maximinus Episcopus se continuit.

Anno Christi 50.

Anno Christi 80.

CVM autem Lazarus circiter triginta annis Massilię prędicasset, tractus ab infidelibus procōsuli sistitur, & vel sacrificare, vel mori cogitur. Respondit se habere amicū, à quo fuerat semel de morte resuscitatus, pro quo denuo mori nō formidaret. Pectinibus itaque ferreis laceratus, ignita etiam lorica circundatus, & crate ferrea tostus, cùm superari non posset, iussus est sagittis interfici, sed illæsus perseuerans, ad vltimum decollatus est anno Domini 80. 17. Septembris. celebratur passim 5. Decembris.

Passio Lazari.

Maria autem Magdalena, cùm sua prædicatione ac miraculis Massilię multos conuertisset ad fidē (inter quos Trophimus princeps prouinciæ credidit) iam supernæ contemplationis auida, secessit in montem Balmam, ibique triginta circiter annis latens, vitam contemplatiuam sanctissimè egit, in frequenti tamen Angelorum consuetudine, & ab omni cibo corporali penitus abstinēs, septies

Anno Christi 50.

Maria Magdalena.

Anno Christi 81.

pties in die rapta choris interfuit angelorū: à quibus iam moritura in ecclesiam vrbis Aquensis deportata fuit, vbi accepta die Dominica à S. Maximino eucharistia, migrauit ad Dominum, anno salutis 81. 22. Iulij.

Porrò Martha, consensu B. maximini & Mariæ sororis suæ, dum fermè biennio cum eis māsisset, (Massilię omnium in se animos, propter eximiam sanctitatem conuertisset) Tarasconi profecta est Arelaten & Auinionē super Rhodanū, vbi mōstruosum quoddam miræ magnitudinis, & incolis summè nocuum animal sustulit. Quod illic depictū in Ecclesia nunc vsque monstratur. Mox ingēti Basilica Dei genitrici extructa, magnam sibi multitudinem virginum adunauit, quas quotidiano ieiunio, crebris genuflexionibus, Domino docuit famulari. quibuscū in monasterio, quod ipsa curauit ędificādum, sanctissimè Deo seruiuit. obitum suum vno anno præsciuit, quo fermè toto febribus laborabat. mortem, multò ante à se prædictā & miraculis illustratam, obijt septimo post Magdalenam die, ętatis suę anno 70. 28 Iulij.

Martha.

Anno Christi 81.

Anno Christi 81. 82.

Titus.

TITVS Vespasiani filius, Cæsar imperat ann. 2. m. 2. d. 20. homo benignus adeò vt amor & delitiæ humani generis diceretur. post mortem decreto senatus inter Deos relatus est. obijt 13. Sept.

Cletus.

S. Cletus Romanus, Papa 3. ann. 12. ordinauit in vrbe 25. presbyteros. hic primus in literis verbis illis vsus est: Salutē & Apostolicā benedictionē. visitationē Petri & Pauli, aliorumque sanctorum approbauit: eam impedientes excommunicauit. sub Domitiano in 2. persecutione martyrio coronatus est. 26. Aprilis.

Anno Christi 83. 84. 86. 88.

Domitianus.

DOMITIANVS Titi frater iunior, Cæsar imperat ann. 15. men. 5. moribus omnino fratri dissimilis, quippe tyrannus in senatum, tyrannus & in ecclesiam. Multos senatorum & nobilium occidit, quosdam verò in exilium misit. templū extruxit sine lignis, ac primus Deū se appellari iussit, statuas aureas & argēteas sibi in Capitolio poni iussit. occisus est d. 18. Septemb. ann. 97.

Ann. Christi 94.

Ann. Christi 95. 97. Euseb. 3. hist. 2.

2. Persecutio Ecclesiæ. Martyres.

Domitianus imperij sui an. 14. secundam persecutionē mouēs, toto orbe edictis vbiq; propositis, crudelissimè Christianos persecutus est. scribit Brutus, innumerabilē Christianorum multitudinem sub eo fecisse martyrium. inter quos passi sunt Romę Linus & Cletus, Eutyches, Victorinus & Maro: & multi alij. Apud Amiternam vrbem Victorinus Episcop⁹. Flauia Domicilla Flauij Clemētis cōsulis ex sorore neptis, quia se Christianā esse testata est, in insulam Pōtiam in exilium relegata cum multis alijs: quin & Ioānes Apostolus in oleum missus, ac in Pathmos insulam relegatus, vt infra.

Anno Christi 93. 94.

Philip. 4.

SCLEMENS 1. Romanus, Pont. 4. sedit annis 9. mens. 2. die. 10. hic à Petro in Pontificatu successor constitutus, Linum & Cletum ante se eam dignitatē accipere voluit. canones 30. Apostolorum (vt vocant) conscripsit. Ordinauit 7. notarios, qui gesta Martyrum diligenter conscriberēt. multa scripsit & ipse accuratè & salubriter. statuit quod baptizatus, prout citius poterit, cōfirmetur.

Clemens.

Anno Christi 99.

Cùm autem multos ad fidem cōuerteret, (inter quos Sisynnius & alij multi Neruæ imperatoris familiares conuersi sunt) iussu Traiani imperatoris in Chersonensem insulam ad secanda marmora perpetuo exilio relegatur: vbi reperit plusquā 2. milia Christianorum simili causa exulantiū, ad secanda marmora damnatorum: quibus aquę penuria laborātibus, fontem aquę dulcis impetrauit à Domino: ac plures quingētis vno die baptizauit, qui idolorū phana destruētes, intra 1. annum 75. Christi Ecclesias extruxerūt. quapropter mādato Traiani alligata ad collum eius ancora, ibidem in mare Ponticū proiectus submergitur an. Christi 102. Traiani 3. 23. Nouēb. Cuius corpus, per supplicationē populi, recedētibus aquis inuētum, in templo, eodē loco, quo fons diuinitus emanauerat extructo, sepultum est; idq;, sub Nicolao primo delatum Romam, vbi nunc eius nomini constructa ecclesia frequentatur.

Passio Clementis.

Anno Christi 96.

ANNO Domin 96. adhuc durante, scilicet Domitiani 14. iam incepto, Dionysius Areopagita, Athenarū Episcopus, martyrio coronatus est, cùm Romam venisset, vt Petrum & paulum incarceratos inuiseret: postea missus à Clemente Pontifice in Galliam ad prædicandum vnà cum Rustico presbytero & Eluthcrio diacono, vsque ad Parisios venit; vbi cùm multos conuertisset, in persecutione Domitiani captus cum socijs, à Fescēnino Sisynnio prefecto ipse cum socijs vehemēter loris cæsus, postridie in craticula ferrea igne suppositō imponitur: multisque deinde supplicijs vnà cū socijs afficitur: quibus superatis idem Dionysius 90. ætatis suæ anno, cum socijs similiter cruciatis capite truncatur. qui 9. Octobris, Dominica die, statim vt decollatus est, erexit se truncus, & acceptum suum caput sustulit, & manibus detulit ad 2. circiter miliaria, vbi nunc Francorum regum sepulchra sunt. Arcana autem quædam mysteria, quæ à Paulo didicerat, in scriptis reliquit.

Dionysius Areopag.

Dionysij martyriū.

Anno Christi 98.

IOANNES Apostolus Iesu, iubente Domitiano ex Epheso accitus Romam propter verbum Dei & testimonium Iesu; cùm à Christi fide auerti nō posset, Romę ante portam Latinā in dolium feruentis olei missus est, sexta Maij, die dominica, vnde cùm incolumis exi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

oannes exulat in Patmos. Tertul. de præscript. hæreticor. Hieron. in 2. lib. 1. aduersus Iouinianum. Euseb. 3. hist. 18. Apocalyp. 2. & 3. Oros. 7. cap. 10. Apocalyp. oannis-

sus exisset, in Patmos insulam relegatur: vbi Dominico die Christo Iesu per Angelum reuelãte Apocalypsin in spiritu videt, iussusq; ibidem conscribit ac mittit 7. Ecclesijs Asiæ minoris, nempe, Ephesi, Smyrnæ, Pergami, Thyatiræ, Sardis, Philadelphiæ & Laodiceę, mysticè continentẽ afflictiones, quas Ecclesia passura sit vsque ad finem mundi, queq́ue præmia receptura sit, sub typo Babylonis designans diabolum cum impijs cruciandos in stagnum ignis & sulphuris: pios verò signũ Dei in fronte gerẽtes, post iudiciũ in cœlo cum Christo regnaturos in æternum. Eodẽ anno 98. Domitianus philosophos per edictum Roma expellit: Iudæos quoque qui de genere Dauid erant, occidi fecit, ne quis regni reliquus esset. eodem anno Domitianus & ipse crudeliter à suis occisus est, in palatio suo, 14. Calen. Octobr. cadauer eius populari sanda pila per vespilones ignobiliter asportatum, ignominiosissimè sepultũ est. Decreto senatus omnia quę statuerat à senatu sunt rescissa: Eius arma, clypeiq́ue & statuæ vbiq; per vrbem deiectæ sunt, & à populo per ignominiam publicè conculcatæ,

Anno Christi 99.

Nerua. NERVA Coccęius senex cæsar mense Septembri imperat anno 1. mens. 4. die. 10. hic primo edicto suo cunctos exules reuocauit. Itaque multi, quos iniustè eiecerat Domitianus, de exilio reuersi: nõnulli bona propria receperunt: vnde & Ioannes Apostolus hac generali indulgentia liberatus ab exilio redijt Ephesum, ibiq; Drusianam insigni religione mulierem nuper defunctam, ad vitã reuocat. vbi cùm in ipsius absentia Cerinthi, Ebionis, Marcionis hęresis, asserentiũ Christum ante Mariam non fuisse, pullulasset, rogatus ab Asiæ Episcopis, lectis & approbatis Matthæi, Marci & Lucæ Euangelijs, indicto prius suis ieiunio & oratione, Ephesi in Asia vltimus omnium, suum scribit græcè Euangelium: Christi diuinitatem præ cæteris expressius declarãs, & ab alijs Euãgelistis omissa supplẽs Quinetiam eadem ratione (senior factus) tres scripsit Epistolas, quarum prima Christianos omnes: secunda Electam Dominam & filios eius: tertia Caiũ: in fide & charitate cõfirmat. subdens se illos breui inuisurum Ephesi, ibiq́ue vsque ad Traianum principem perseuerans, totas Asiæ fundauit rexitq́ue ecclesias.

uangeliũ oannis,

Epistolæ Ioannis.

Cùm Ioannes Apostolus veniens aliquando in balneum reperisset Cerinthum hæreticum inter consortium suum sedentem, acacerrimè disputantem ac negantem Christũ Deum esse: surgens Ioannes monuit amicos suos, qui assidebant, vt vnà secum abirent, nã non velle Deum amplius ferre blasphemias tam impudentes. Illicò verò cùm egressus esset, collapsa domus Cerinthum cum sua cohorte extinxit.

Cerinthus ruina domus obpressus.

Timotheus Ephesiorum Episcopus, cùm in festo celeberrimo Dianæ populum Ephesinum Dianę immolantem ab impio sacrificio conaretur auertere, à furente populo lapidibus obrutus est: vnde penè mortuus sublatus à Christianis, & ad montem vrbi vicinum delatus, spiritum emisit: 24. Ianuarij, vt scribit Polycrates. Timothei passio.

Anno Christi 100. 101.

Traianus TRAIANVS Hispanus Coloniæ à Nerua Cæsar cõstitutus, imperat à Ianuario ann. 20. vir optimus, probitate adeò spectata fuit, vt postea semper quoties imperator designaretur, publicis votis optari soleret, vt fœlicitate Augustum, & probitate Traianum adequaret. defuncti ossa Romę in vrna aurea in foro sub columna sepulta sunt.

Anno Christi 102. 103.

Anacletus. SANACLETVS Græcus Pont. 5. ann. 9. men. 2. d. 10. hic monuit clerum per epistolam ne comã nutriat. decreuit vt Episcopus non à paucioribus, quàm à tribus episcopis consecraretur: ac vt clerici ad sacros ordines publicè à proprio episcopo asciscerẽtur: vt in Missa peracta consecratione quotidie omnes fideles cõmunicarẽt, recusantes aũt ab Ecclesijs eijcerentur, Per id tempus mirũ in modũ augescẽte re Christiana, Traianus metuens ne quid detrimenti imperium Romanum inde caperet, ex se benignus erga Christianos, ex malorum instigatione tertiã persecutionẽ in Christianos cõcessit. in qua Romę Anacletus martyrio coronatur 13. Iulij. Item Euaristus successor eius Ierosolymæ ann. 110. Simon Apostolus, vt sup. alijque per multi.

Euseb. 3. hist. 26. & 27.

1. Persecutio Ecclesię

Ann. Christi 74. 80.

Tempore Titi Cęsaris Andreas Apostolus cùm hactenus Scythiam Europæ, deinde Epirum ac Thraciam peragrasset, ac Græciam miraculis ac prædicatione perlustrasset, ad Patras Achaiæ ciuitatem ab Aegea proconsule captus & incarceratus, cum multa in crucis laudem diceret, manus ac pedes funeligatus crucifigitur, vltima Nouem. Anno Christi 75. Thomas Apostolus cùm Christianam pietatem in Medos, Persas, Hircanos, Brachmanas, & Indorum gentem longè lateq́; propagasset, in interiora gentium prædicatione delatus, multis editis miraculis, in Calamina Indiæ ciuitate primùm est candẽtibus laminis adustus, deinde in fornacem coniectus, postremò lanceis confossus occubuit, 21. Decembris.

Andreas crucifixus.

Thomæ martyriũ.

Iudas Thadæus Apost. frater Iacobi minoris, in Asia minore, Perside, Mesopotamia ac interioribus Ponti euangẽlicans, feras & indomitas gẽtes sancto dogmate mitigauit, & Christi iugo subiecit. scripsit paruam Epistolam Catholicam Christianis in cõmune omnibus, in qua metu districti Dei iudicij deterret à peccãdo. tandem Edissæ, cùm idõlis sacrificare nollet, gladio truncatus est 28. Octobris.

Epistolà Iudæ.

Ma-

Mathias Apostolus, cùm primùm in Macedonia, deinde in Iudæa, verbũ Dei latissimè disseminasset, multosq; prædicatione & signis ad Christi fidem cõuertisset, à Iudęis Igrè ferẽtibus comprehensus, lapidibus penè obrutus est, ac postremò securi percussus, 24. Februarij: cùm etiam iuxta quosdam in AEgypto & in Aethiopia agrestibus hominibus prędicasset: atq; ibi mortuus in regione, vbi est castrum Apsarus. De tempore, loco, & modo martyrij eius diuersæ sunt sententiæ.

Anno Christi 80. Passio Mathiæ.

Hieron in Catal.

Anno Christi 109.

obitus S. Ioannis Euangelistæ. TEMPORE Traiani, Ioannes Euangelista, anno post passionem Domini 68. suæ verò ætatis 99. confectus senio, Ephesi virgo dormiuit in pace 8. calẽ. Iulij die Dominico, d. 27. Decẽb. Tum splẽdor tumulo circumfusus, loci hominisq; aspectum circumstãibus ademit. quo postmodũ remittentem, inane apparuit cõditorium, manna scaturiens: nec ipse post id tempus in terris visus est. In sepulchro eius (vt fertur) non nisi manna inuenitur, q́ & scaturire cernitur. Hic dilectus Domini, virgo, Apostolus, Euangelista, Prophe ta, custos virginis, & filius eius, infinita laude dignissimus, etiam corpore iam glorificato, cum virgine matre triumphat in cælestibus.

DE ANTICHRISTO, & nouissimis temporibus.

QVAECVNQVE à Moyse, Prophetis, ipsoq; Christo, & eius Apostolis spiritu prophetico sunt prędicta, ea omnia verè in Christo ac ipsius Ecclesia sunt impleta, hodieq́ue adhuc implentur: tantùm hæc subsequentia secundum Scripturas & fidẽ Catholicam in nouissimis temporibus sub finem Mundi futura expectamus, quorum tempus solus Deus nouit.

Apostasia à fide. *Matt. 24. Marc. 13. Luc. 17. 18. & 21. 2. Cor. 11. 2. Thes. 2. 2. Tim. 4. 2. Tim. 3. 2. Pet. 2. & 3. 1. Ioan. 2. 4. 2. Ioan 1. Iudæ 1.*

Aduentus Antichristi. *Genes. 49. Gregor. 3. moral. 2. Thes. 2. Dan. 11.*

Antichristi signa falsa & mendacia.

Post prædicationem Euangelij in vniuerso Orbe terrarum, exurgent multi, falsi Christi, falsiq; Prophetę, magistri mẽdaces, ministri Satanæ, pręcursores Antichristi, ac seducent plurimos: quin & dabunt signa magna & prodigia, ita vt in errorem indacantur (si fieri potest) etiam electi: eorumq; opera veneri ἡ ἀποστασία, discessio & defectio à fide, refrigescet charitas multorum, ac abundabit iniquitas, atque oriẽtur discordiæ, seditiones, bella, fames, pestilentiæ; piorumq; odia, persecutiones, afflictiones, & occisiones.

Deinde Antichristus, prout communiter fertur, in Babylone nasciturus de tribu Dan. aduenier, & reuelabitur homo ille iniquus, filius perditionis; venietq́; cum suis in Ierusalem, Iudæis se Christũ esse asseret, blasphemabit, & aduersabitur Deo, seq; magnificabit, & efferet supra Deum, & in templo Dei sedebit, ostẽtabitq́ue se ac coli faciet tanquã sit Deus: quin & arte Diabolica edet per se ac suos virtutes, & signa, & prodigia mendacia, quibus seducet reprobos & iniquos: atq; à reprobis adorabitur, & blasphemabit Deũ, & calcabunt ciuitatem sanctam mensibus 42. hoc est, annis tribus cum dimidio, & exibit, mittetq́; legatos per orbem ad seducendum gentes super 4. angulos terrę. crudelissimeq́; persequetur sanctos vsque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis, id est, annis tribus & semis, auferetq; iuge sacrificium Missæ, quod interea cessabit publicè celebrari: occultè tamen fiet iuxta verbum Christi, & Apostoli, vsque ad cõsummationem sęculi, & donec Dominus veniat ad iudicium.

Matt. 24. 2. Thes. 2. Apoc. 11. 13. & 20. Antichristi persecutio contra Ecclesiam. *Dan. 7. & 12. Apoc. 12. Danie. 8. 11. 12. Matth. 28. 1. Cor. 11.*

Tunc venient è paradiso terrestri Enoch & Elias Prophetæ, duo testes Domini, & amicti saccis prędicabunt in Ierusalem aduersus Antichristũ diebus 1260. hoc est, per annos tres & dimidium, edentq́ue signa vera cõtra signa Antichristi mendacia.

Enoch & Elias. *Malac. 4. Apo. 11. & 12. Gregor. homil. 29.*

Deinde occidentur ab eo, & corpora eorum iacebunt insepulta in plateis Ierusalem per dies tres & dimidium. Quarta die resuscitati à Deo, cunctis videntibus in nube ascendent in cælum.

Martyrium Enoch & Eliæ. *Apoca. 11. Dan. 12.*

Die à morte Enoch & Eliæ trigesimo Antichristus & ipse conabitur è monte Olueti ferentibus eum dęmonibus ascendere ad cęlum. quem Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui, (dato scilicet pcepto Michaëli Archangelo, & Angelis eius, qui ipsum in aere occident ac præcipitabunt.) eumq; destruet ac damnabit illustratione aduentus sui.

Antichristi mors, *Isa. 11. 2. Thes. 2. Apoca. 12.*

Post interfectionem Anthichristi dabũtur 45. dies ante iudicũ, vt decepti ab eo possint pœnitere. & tunc reliquię Iudæorũ (qui modò circumeũntes ciuitatem, famem patiũtur vt canes) in Mundi vespera conuertentur ad Christum, & efficientur filij Dei, & reliquiæ filiorum Israël saluæ fient.

Conuersio. Iudæorum *Isai. 10. Psal. 58. Rò. 9. 10. 11.*

Deinde terribilia erunt prodigia in cælo, terra, & mari: nã Sol obtenebrabitur, & fiet niger tanquam saccus cilicinus, & Luna fiet rubea sicut sanguis, & stellæ nigrescent ac cadent de cælo, & virtutes cælorum mouebũtur, & aër tempestate commouebitur, & crũt terrę motus magni per loca, ipsiq; homines tapescent & arescẽt præ confusione sonitus maris & fluctũ, & prætimore abscondent se in penetralibus & speluncis, & dicent mõtibus, Cadite super nos, & collibus, operite nos à facie Iudicis. & quęrent mortem, & fugiet mors ab eis. Eritq́; talis tribulatiõ, qualis non fuit ab initio Mundi, neque erit.

Signa præcedentia iudicium. *Isa. 2 et 13. Ierem. 30. Ezech. 32. Osee 10. Ioel. 2. 3. Amos 5. Sopho. 1. Matt. 24. Marc. 13. Luc. 21. & 23. Ap. 6. et. 9.*

Posthęc cælum, & cuncta elementa Mũdi, terra, & quæ in ipsa sunt opera, atq; ipsũ mare, per ignẽ conflagrationis magno impetu exurẽtur, qui & inflammabit in circuitu inimicos Christi: omniaq́ue ignis ardore purgabuntur, & clarius innouabuntur. Et erit cęlũ nouum, & terra noua, atque noua omnia. ac dein terra fulgebit vt aurum, mare vt crystallum, aër vt cælũ; ignis vt stellæ; Luna lucebit vt Sol, semper plena; Sòl verò septies clarius quàm nunc lucet: & quidem quò ad motum cessabunt, semper tamen fixi manebũt ad Dei gloriam & vniuersi decorem.

Mundi conflagratio & renouatio. *Psal. 96. Isai. 65. & 66. Ioel. 2. 2. Pet. 3. Apoca. 21. Isai. 30.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iob.19. Isai.26. Ezech.37. Dani.12. 2.Mac.12. Resurrectio mortuorum. Matt.13. Ioan.5. 1.Cor.15. Ephes.4. 1.Thes.4. Ioel.3. Dane.7. Apoc. 20. Iudicium extremum. Matth.12. 16.19.24. 25. Marc.13. Luc.21. Psal.9.61. 149. Sap. 1.6.17. Rom. 2.& 14. 1.Cor.5.4. 15. 2.Cor.5. Gala.6. Deute.25. Sap.5.6. Iob.10.& 24. Psal.74. Isai.66. Matt.8.10. 11 13.22. 25. Marc.9. Luc.10.13. 16. Apo.14.18. 20.21.

Nouissimo sæculi die, Michaële Archãgelo & Angelis eius tuba canentibus, ilicò ad vocem tubæ homines mortui oẽs diuina virture rediuiui resurgẽt in perfecta ætate, scilicet iuuenili, ac in sua quisque statura, anima, corpore, omnibusq; mẽbris integri, incorruptis & immortales; & dabit terra, mare, & inferun⁹ mortuos suos qui in ipsis erũt: & congregabũtur per Angelos à quatuor ventis ad iudiciũ in valle Iosaphat, ante tribunal Christi; & separabuntur mali à iustis, & libri conscientiarum aperientur iudicãdi ex his quæ scripta erunt in eis. Et tunc parebit signum Crucis in cælo, ipseq; Christus in forma humana in aëre supra mnotẽ Oliueti omnibus cõspicuus sedebit in nubibus cæli in throno Maiestatis suæ magna cum potestate & gloria, stipatus omnibus Angelis & Apostolis suis assessoribus: & manifestè iusteq; iudicabit omnes & singulos secũdum opera, dicta & cogitata eorum; ac finali irreuocabiliq; sentẽtia pronũciabit impios in inferno ignibus æternis puniendos, pios verò in cælo vita æterna præmiandos.

Exacto iudicio, fiet executio, nam mox dãnati vnà cum Dæmonibus per Angelos detrudentur in stagnum ignis & sulphuris. vbi simul à visione Dei excluſi, ac omni beatitudine priuati, in mala voluntate obdurati, tetri ac deformes, in omni miseria iustè pro suo quisque meritò diuersa patietur tormẽta nam vermis eorum nunquam non cor ac cõscientiam ipsorum acerbè pungetac com pũget, mordebit & remordebit; nec vermis morietur vnquam, nec cor ipsorum absumet vnquam, sed perpetuo morsu ac remorsu mentem eorum immortalem rodet & arroder, lacerabit atque laniabit.

Adhęc diro cum fletu & stridore dentium in palpabilibus tenebris exterioribus tum tetro aspectu & eiulatu ac blasphemijs cõsortium, tum fœtenti sulphure, tum frigore intensissimo, tum igne flammaque atrocissima affligentur miserrimè, ipsumq; Deum maximo odio blasphemabunt: opprobrio & amaritudine saturabuntur, ac fece iræ Dei potabuntur. Nec vlla dabitur requies, nulla refocillatio, sed his varijs acerrimisque cruciatibus punientur & torquebuntur; vrentur, sed non cõburentur; cruciabuntur & excruciabuntur vsque & vsque, & fumus tormentorũ eorum ascendet in æternum sine fine. Pœnæ inferni.

Beatitudo cæli.

Electi autẽ simul rapientur in nubibus obuiam Christo in aëre, ac vnà cum Angelis ibũt in cæleste palatium decoris & delitiarũ. vbi simul ante thronum Dei, ab omni miseria liberi, in bona voluntate firmati, glorioſi in anima & corpore, in omni beatitudine iustè pro suo quisque merito diuersa afficietur voluptate, nam mens & conscietia ipsorum dulcissima bene acti laboris, memoria maxima suauitate exultabit in Deo: eaq; recordatio iugiter ac sæpissimè nouo gaudio mentẽ ipsorum reficiet & delectabit. Adhec omnes lachrymæ diuinitus abstergẽtur ab oculis eorum, & in splẽdidissima cæli luce, perpetuò fulgẽtes sicut Sol, glorioſissimam Dei Maiestatem, vultumque eius lucidissimum facie ad faciem clarè contemplabũtur, plenè cognoscent, perfectè amabunt, atque excellentissimè laudabũt: summaq; gloria & gaudio satiabuntur, ac fonte vitæ, torrenteq; voluptatis inebriabuntur. Nec hac beatitudine priuabuntur vnquam, sed his varijs iucundissimisq; delitijs beatissimè fruentur ac perfruentur affatim in æternum, & vltra.

Sapi.5. Dani.12. Isa.25.33. 35.49.64. Psa.20.16. 36.55.45. 83. Prouer.15. Matt.8.12. 22.25. Marc.12. Luc.13.16. 20.22. Ioan.14. 1 Cor.2. 13.15. 1.Thes.4. Apoc.7.21.

Ad quam beatitudinem perducere nos dignetur futuri seculi Iudex Christus Iesus, cui cùm Patre & Spiritu Sancto honor & gloria in secula seculorum. Amen.

CATA-

CATALOGVS AVCTORVM, QVIBVS VSI SVMVS, IN DESCRIPTIONE TERRAE SANCTAE, HIEROSOLYMAE, CHRONICI; VBI EXPONITVR ETIAM RATIO CITATIONVM, QVAE IN MARGINE, ET *in ignotis auctoribus non ita facile posset intelligi.*

BIBLIA sacrosancta Veteris & Noui Testamẽti; quæ huius rei causa ter & ampli⁹ perlegi, omniaq; huc spectãtia loca diligẽtissimè annotaui, annotata põderaui, ponderataq; suo quęq; loco collocaui. Editio est Parisiẽsis Benedicti, cuius Indicem nominum Hebraicorum sæpè cito.

Biblia correctissima aliquot tomis, ex editione Simonis Colynæi.

Biblia Hebraicolatina Xantis Pagnini.

Biblia Theologorum Louanienſium.

Postillę Nicolai de Lyra super Vetus & Nouum Testamentum.

Fl. Iosephus sacerdos Iudęus, qui an. Christi 70. florẽs, eadẽ ferè ipsa, q̃ in Biblijs, & multa prętera alia historico sẽsu persequitur, quẽ, vt & Biblia, harũ saltem rerum causa ter perlegi, collatis etiam varijs eius trãslatoribus.

Iosephi Gorionis de historia Iudaica libri.

Egesippi historia.

Sulpicius Seuerus. Iustinus.

Q. Curtius de rebus gestis Alexàndri.

Historia Ecclesiastica Eusebij, Socratis, Zosomeni, & c.

Nicephori Callysti historia ecclesiastica.

Historia Tripartita. Rufini historia.

Berosi antiquitates, Philonis breuiarium, Manethonis. Metasthenis libri illi, quos edidit Annius Viterbiensis.

Illustrissimi Ecclesię Doctoris D. Hieronymi Stridonensis diuersa exemplaria tam excusa, quàm manuscripta, diligentissimè contuli, præsertim de locis Hebraicis.

Cl. Ptolomæi Geographiæ libri octo, emẽdati per G. Mercatorem.

Iac. de Vitriaco, Roma. Ecclesiæ in terra sãcta legati, postea Episcopi Aconensis, & tandẽ Cardinalis Rom. liber de terra sancta, & de mirabilibus, quæ ibidẽ vidit. Floruit anno Domini 1231. cuius manuscriptũ exemplar, vnà cum descriptione Terræ sanctæ authore Fretello Archidiacono Antiocheno ex insigni Crucigerorũ Coloniẽsium bibliotheca vsui meo exhibuit M. Tilmanus Vosmerus Delphus, ciusdẽ cœnobij lector dignissimus.

Iac. Pãtaleonis Galli Patriarchę Hierosolymitani liber de Terra sãcta. Claruit an. 1247.

Descriptio vrbis Ierusalem, & locorũ terrę sanctæ exactissima, auctore Brocardo monacho, edita Basileæ & Antverpię. q an. Christi 1283. post multã & diligẽtẽ eius vrbis & terræ indaginẽ, ac antiquarum ruinarum inspectionem, eam accuratissimè descripsit, distinxit opus suũ per itinera, quæ sũt loco capitũ.

Descriptio Ierusalem locorumq; sacrorũ Ioannis Mandeuille Angli, aliàs Mõtcuillani, qui an. Domi. 1322. suam peregrinationẽ perfecit, & sedulo perscripsit. Impress. Antverpiæ per Nicol. V Vouvver, anno 1564.

Vrbis Hierosolymitanæ, totiusq; Terrę sãctæ perantiqua descriptio, ante an. 100. & vltra in mẽbrana graphicè delineata & cõscripta, quã opera Io. Huls ex bibliothec collegij S. Hieron. Delphorũ Hollãdiæ cõmunicauit mihi D. Antoni⁹ Pelt, eiusdẽ Colleg. rector.

Hierosolymitanæ vrbis templiq; in ea origo, & horum rursus excidiũ, an. 1476. per Rodolphum Langium Cano. Monasterienſem descripta, impressa Coloniæ ab Eucha. Ceruicorno anno 1517.

Peregrinatio Hierosolymitana, & mõtis Synai, Bernhardi de Bridẽbach, Mogũtinæ eccle. decani, quam an. 1483. vnà cũ Ioãne comite in Solms, & Philippo de Bickẽ milite peregit, & diligentissimè descripsit, addita simul viua pręcipuorũ Terræ sanctę & peregrinationis suę locorũ imagine, quã insigni cuiusdã pictoris Vltraiectini manu vbiq; ex locorũ intuitu depingi curauit. Impressa Moguntiæ an. 1486. distinxit op⁹ suũ per dies, & itinera.

Descriptio Hierosolymitani itineris anno 1520. per D. Gerardum Kuynretorff Campẽsem, & D. Petrum Anholt Priorem in Vvolzende, & Edo Rombes consulem in Sneeck peracti, impressa Campis.

Delineatio ciuitatis Ierusalem, quã an. 1521. D. Ioan. Schorel Cano. Vltraiectinus, idẽq; pictor solertissimus ex oculari inspectione sedens in mõte Oliueti calamo ad viuũ protraxit. quod ipsum exemplar mihi exhibuit eximiæ pietatis & eruditionis vir M. Ioãnes Bollius Louanienſis, ecclesiæ D. Hyppoliti Delphis Hollandiæ vicepastor.

Descriptio Ierusalem, & sanctorum locorum Ioann. Heuteri prætoris Delphẽsis; qui an. 1521. vnà cum prædicto Schorel, & M. Lãberto Varick S. Theolo. Licẽtiatio, & S. Hyppoliti Delphensium pastore peregrinationẽ suam absoluit. cuius manuscriptũ commentarium D. Ioan. Heuter prędicti nepos mihi communicauit.

Itinerarij Ierosolymitani & terrę sãctę, inibiq; sacrorũ locorũ ac rerum clarissima descriptio per Bartho. à Saligniaco, sedis Apostolicæ prothonotarium, equestris ordinis militẽ auratum, ac vtriusq; iuris professorẽ, quod an. 1522. expediuit ac descripsit. excusa Lugduni an. 1526 distinxit opus suũ in tomos (pro quibus vulgo ponim⁹ libros) & capita.

Peregrinatio cum exacta descriptione Ierusalem, & locorõ sanctorum autore S. Theol. doctore Ioã. Pascha Carmilita Mechliniẽs. quã ann. 1527. perfecit; impressa Louanij per Vellæum, ann. 1563.

Historiæ belli sacri lib. 23. quomodo anno salutis 1099. Hierosolyma, totaq; promissionis terra à Christianis recuperata, & per ann. 84. possessa fuit; à Vvilhelmo Tyrio, seu Tyrẽsi Archiepis. regni Hierosoly. Cãcellario, & scriba Laterani Cõcilij, quod ann. Christi 1178. Ro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

1178. Romæ à trecentis patribus celebratum est, conscripti; an. 1583 impressi Basileæ.

De bello sacro cõtinuatæ hist. li. 6. in quibus eadẽ Tyrij historia ad nostra vsq; tẽpora extẽditur, Basilio Io. Heroldo autore. Basileæ.

Ciuitatis Ierusalem, ac sacrorum locorum vniuersæ Palestinæ delineatio ac descriptio per Hermannum Borculoo. Impressa Vltraiecti anno 1538.

Descriptio Hierusalem, & sanctorum eius locorũ Bonauenturę de Mirica, Louaniensis Minoritę, qui Hierosolymę ann. 1538. 1539. 1540. continuò habitauit, & postea secundò, iamque tertiò eò profectus est; ex cuius etiã ore multa excepi.

Cosmographia Vniuersalis Sebast. Mũsteri.

Vrbis Ierusalem ac Palestinæ delineatio Vvolfangi Vveijssẽburch, impressa an. 1542.

Locorum veteris ac noui Testamenti diligẽs descriptio ex optimis quibusq; autoribꝰ, Ptolo. Plinio, Põponio Mela, Strabone, Herodoto, Hieronymo, Ioseph o, Egesippo, Stephano, Volaterrão, Lirano, Bocatio, & recẽtioribꝰ, Iacobo Zieglerò, Vuolphãgo Vueijssẽburgio, & Andręa Althamero, viris in hac re diligentissimis collecta; Parisijs impressa.

Delineatio & descriptio Ierusalem, & Terræ promissionis accuratissimè per Bonauenturam Brocardum Bernaitam elaborata; excusa Parisijs, anno 1544.

Descriptio Ierusalẽ, & locorũ eius, D. Gerardi Ioãnis Lugduni Batauorũ Monasterij Abcou Cœnobiarchę, qui iter suum peregit an. 1544.

Peregrinatio, siue Itinerarium D. Pauli, in tabula & charta descripta per Petrũ Apianũ.

Amplissima Terrę sanctę descriptio per Gerardum Mercatorem Rupelmundanum. Item charta totius Europæ eodem autore.

Terra promissionis topographicè, historicèq; cõscripta per Mich. Aitzing. edita Coloniæ.

Theatrum præcipuarũ vrbium totius mũdi, tomi tres, per D. Georgium Bruijn, Decanum ad gradus Mariæ Coloniæ.

Hierosolymitanæ vrbis, tòtiusq; Terrę promissionis tabula à Tilmãno Stella Sigenensi cõfecta, & anno 1557. dedicata duci Saxoniæ; impressa Antvverpiæ.

Topographica delineatio ciuitatis Ierusalẽ autore Fabio Licinio Veneto. Venetijs 1560.

Vrbis Ierusalem delineatio per Adamum Reisner in tabula protracta, & Augustę Vindelicorum ann. 1559. Ferdinãdo Imp. exhibita. excusa Francofurti ad Mœnum.

Ierusalem ciuitas ex sacris literis & approbatis historicis primùm ab Adamo Reisnero germanica lingua delineata, & nũc latinè per Ioã. Heidenum fusius descripta; impressa Francofurti ad Mœnum. ann. 1563,

Via Caluarię D. Bethlehẽ sacerdotis à Laurentio Surio latinè conscripta: quã propria interpretis manu exaratã mihi exhibuit R. P. Adrianus Scyfab Oudevvater Carthusianorũ Colonienſiũ vicarius vigilantissimus.

Via crucis, à domo Pilati vsq; ad mõtem Caluariæ, ædita per Pet. Calẽtinum. impressa Louanij à Vellæo ann. 1568.

Itinerarium Ioan. Godscalci Iserman Delphensis, quod ann. 1561. absoluit.

Descriptio Ierusalẽ & locorum eius Isbrãdi Godefridi Delphẽsis, sororis meæ mariti, qui ann. 1563. peregrinationem suã perfecit.

Iter nobilis & aurati militis Baptistę vãder Muelen Mechlinienſis, qui viua voce Hierosolymã, omniaq; eius loca an. 1567. exactè à se perlustrata, sæpissimè mihi descripsit.

Descriptio antiquę & nouę vrbis Hierosolymorũ à Petro Lacksteijn cõfecta, & à Christiano Sgrotheno geographicè depicta &c. excusa Calcariæ Cliuorum an. 1570.

Topographica delineatio ciuitatis Ierusalẽ Antonij de Angelis Minoritę, qui diu Hierosolymæ habitauit, an. 1578. Romę in conuentu B. Marię in ara cęli ab eo in lucẽ ędita. quã honorabilis viri Francisci à Cruce filius D. Gaspar à Cruce Antvverp. I.V. Doct. peritissimus, iam pridem Roma reuersus, vnà cũ varijs eiusdẽ vrbis antiquitatibus liberaliter mihi exhibuit.

Bina delineatio Vrbis Ierusalem, quę est in Theatro præcipuarum vrbium totius mũdi, ædita per Georgium Bruijn, virum doctrina & eloquentia excellentissimum.

Hierosolymitanę vrbis, totiusq; Terrę sanctę tabula amplissima, in membrana manu Bironij Galli graphicè delineata, viuidis coloribus auroq; exornata, & gallicè descripta, q̃ an. 1582. Mich. Aitzingerus Austriacus diligẽtissimꝰ historiographꝰ mihi cõmunicauit.

Chronicon Eusebij Cæsarienſis, Hieronymi, Palmerij, Contracti, &c.

Chronicon Prodigiorum ac ostentorum, ab exordio mundi vsq; ad an. Domini 1557.

Emendatæ chronologiæ epitome à mundi exordio in hæc vsq; tempora manuscriptum Hen. Syluij.

Gil. Genebrardi Theologi Parisiẽsis Chronographiæ libri quatuor.

Gerardi Mercatoris Chronographia.

Chronicon Christiani Massæi.

Chronica Amandi Zirixeënsis.

Chronica Carionis.

Ioan. Lucidi de emẽdatione tẽporũ libri.

Chronicon Iaco. Meeman manuscriptũ.

obijt Delphis an. 1517. Fasciculus temporum.

Chronicon Adriani Barlandi.

Chronica Hollandiæ.

Chronicon Onuphrij, cum catalogo Pontificum & Imperatorum.

Chronicon Ioan. Vasæi,

Tomi Conciliorum omnium.

B. Platina de Vitis Pontificum.

Onuphrij commentaria Fastorum.

Martyrologium P. Galesinij.

Io. Hesselij passionis & resurrectionis domi nicæ explicatio.

Corn. Ianseníj concordia Euangelica.

Hi sunt ferè præcipui authores, ex eorum numero, qui hęc argumẽta ex professo tractauerunt, & quorũ specialẽ facio mẽtionem. Pluribus quidẽ vſus sum, quorum non memini, quod eorum hoc calamitoso tẽpore perditis libris, loca citanda describere nõ potuerim. Scriptorum autem, qui quasi aliud agentes, mihi scribẽdi materiã præbuerũt, longum foret catalogũ texere, ex ijs quibus annotantur locis, poterunt intelligi.

FINIS.

IN THEATRVM TERRAE SANCTÆ RERVM ET VERBORVM MEMORABILIVM INDEX.

A.

AARON Moysis frater Deum videt 212 b. Israëlitas numerat 214 b. ijs benedicit 213 b. inter eos viuos & mortuos stans plagam Dei auertit 115 a. 216 a. ab Israëlitis lugetur ibid. b. Leui pronepos 57 b. Leuitas consecrat 215. a. ab ijs decimas decimarum accipit 216 a. mannam in arca reponit 211 b. Moysis orantis manus sustentat 211 b. ei occurrit 210 a. socius adiungitur ibidem. ab eo obiurgatur 212. b. quo anno, quo mense & die obijt 216 b. Pontifex consecratur 57 b. 213 b. Pharaonem adit 210 a. sacrificat 213 b. virgam in serpentem conuertit 210 a. vitulum aureum conflat 124 b. 212 b. eius ætatis anni 216 b. diffidentia 117 b. 216 a. filij sacerdotes consecrantur 57 b. 213. b. mors 120 b. 130 a. 216 b. murmuratio contra Moysem 117 b. 215 a. sepulchrum 120 b. & sequen. soror 216 a. virga in arca seruatur 159 a. floret 115 a. 216 a. Romæ in triumphum portatur 159 a. seruatur ibid. ei Eleazar filius succedit 216 b

Aasar vicus 38 b

Abacuc ab Angelo in Babylonem transfertur 173 b. 247 a. eius domicilium 55 b. prophetia 247 a. sepulchrum 45 a. 46 b. 48 b

Abagarus Edessenorum toparcha Christianus fit 275 b. Christi ad eum epistola 275 b

Abala ciuitas 132 b

Abana fluuius 75 a. 81 b. eius situs ibid.

Abarim mons 126 a. in eius spelunca ignis perpetuus cum altari Incensi reconditur ibid. ad eum Israëlitarum 41. mansio 126 a. 216 b. ex eo Moyses terram Chanaan prospexit 126 a. 217 a. 218 a

Abdemelech propugnator & patronus Ieremiæ 244 b. liberatur à gladio Chaldæorum 244 b

Abdias propheta domus Achab regis dispensator 74 a. 233 a. b. Prophetas Domini abscondit ibid. eius mons 74 a. prophetia 7 b. 233 a. sepulchrum 29 b. 128 b. 265 a. vxor 235 a

Abdon Leuitica ciuitas 1 a

Abdon iudex in Israel 28 b. 192 b, 222 b. eius filij quot 222 b. patria 28 b

Abel Adami filius nascitur 202 a. à Cain fratre occiditur 45 b. 202 a. à parentibus lugetur 39 a. ouium pastor 202 a. eius sacrificium 45 b. & seq. 57 a. 202 a. Deo gratum 202 a

Abel Ammonitarum ciuitas 31 a

Abel Bethmaacha, Abel domus Maacha, ciuitas 101 a

Abel Ammonitarum ciuitas 31 a. 75 a. 229 a.

Abela Galilææ vrbs 75 a. 101 a. b. capta à Benadad Syriæ rege 101 a. à Teglatphalasar Assyriorum rege ibid. à Ioab obsessa ibid. Israëlitarum metropolis ibid.

Abela villa 31 a

Abelina villa 137 a

Abelmaacha, Abelmachea ciuitas 101 a

Abelmaen ciuitas 101 a

Abelmagoum vrbs 21 b. vnde nomen habet ibidem. prius Berhsames dicta ibidem

Abelmaim ciuitas 101 a. à Benadad Syriæ rege capta 101 a

Abelmaula vrbs 70 a

Abelmea villula 70 a

Abelmeula vrbs 70 a. 233 b. Helizæi Prophetæ patria 70 a

Abelsathaim Israëlitarum 42. mansio 126 a. vnde nomen sortita ibid.

Abenboen 14 a

Abenezer locus, in quo Israelitæ à Philistæis profligati 23 b

Aber Cinæi tabernaculum 3 b. 102 b. 114 b. 115 b. 138 b. vxor Sisaram ducem occidit 102 b. 114 b. 138 b. 221 a

Abes ciuitas 35 a

Abessan Bethleemita Israëlis Iudex 192 b. 222 a. eius patria 41 a. 137 a. quàm numerosa proles 41 a. 222 a. sepultura 41 a

Abia Roboam filius rex Iuda 193 a. 232 a. Asia filium regni successorem reliquit 232 b. Ephron ciuitatem Israeli eripuit 26 b. eius cum Ieroboam bellum 232 b. proles quàm numerosa ibid. victoria 30 a

Abia Samuelis prophetæ filius Israelem iniustè iudicat 133 a

Abiathar Ahimelech filius sacerdos effugit manus Saulis 226 a. confugit ad Dauid in Ceilam ibid. Dauidis comes ibid. 228 b. cum Adonia se coniungit 229 b. amouetur sacerdotio 230 a

Abibonis sepulchrum 152 a

Abietes Hermon 89 b. Libani 110 b. Sanir 89 b

Abigail vxor Nabal Dauidi nupta 45 a. 226 a. eum muneribus placat ibid.

Abila ciuitas 31 a. 75 a. 126 a. Cœlesyriæ vrbs Episcopatu nobilis 101 a

Abilene & Abilina regio 101 b

Abimelech Gedeonis filius Baal phanum destruxit 221 b. 70. suos fratres occidit 72 b. 221 b. rex Israëlitarum 29 a. 192 b. 221 b. rex Mello 28 b. Sichẽ euertit 30 b. 221 b. eius mors 74 b. 221 b

Abimelech Geraræ rex Abrahæ Saram raptam reddit 205 b. cum eodem fœdus init 133 a. 205 b. cum Isaac 133 a. 206 b

Abimelech Philistæorum reges dicti 116 b

Abimelech sacerdos à Saule occisus 19 a. 226 a

in Abinadab domo arca Dei reposita 224 a. 227. b

Abiron Moysi rebellans à terra absorptus 125 a. 216 a

Abisag Sunamitis virgo Dauidem calefacit 37 b. 229 b. eius patria 37 b

Abisai fortitudo 229 a

Abiu Aaron filius Deum videt 212 b. igne absumitur 214 a

Abner præfectus militum Saulis 226 b. Isbosheth regem Israël creat 89 a. 227 a. paciscitur cum Dauid 227 a. occiditur à Ioab 54 b. 227 a. 230 a.

Abora vrbs 116 a

Abram Patriarcha Abraham appellatur 205 a. Aegyptios Arithmeticam, Astronomiam, verumque Dei cultum docuit 96 b. cum Agar concumbit 204 b. Angelos conuiuio excipit 51 b. 205 a. tres videt, vnum adorat 51 b. eos Sodomam euntes comitatur 44 b. Assyrios 4. reges fundit fugatq; 90 a. 204 b. à Chaldæis ob Dei cultum affligitur 96 b. 204 a. se & suos circuncidit 205 a. Isaac filium immolare paratus 134 b. 155 a. 205 b. à Melchisedech benedicitur 36 a. b. 62 a. b. 204 b. Loth captum liberat 90 a. 204 b. ab eo ob diuitias separatur 204 a. peregrinatur in AEgypto 96 b. 204. a. in Chananæa 96 b. 204 b. in Gerara 134 b 205 a. in Haram Mesopotamiæ 96 b. 204 a. in Sichem 30 b. seminis promissionẽ accipit 204 b. speluncam duplicem emit 46 a. 48 b. pro Sodomitis orat 52 b. 205 a. Sodomam fumantem intuitus 44. b. eius domicilium 49 b. 85 a. 133 a. filij 77 a. 206 a. fœdus cum Abimelech Geraræ rege 133 a. 205 b. natiuitas 192 a. b. 204 a. nemus 131 a. 205 b. obitus 206 a. pater 204 a. patria 96 b. 204 a. pietas 205 a. quercus 134 b. sacrificium 204 b. sepulcrum 46 b. tabernaculum 20 a. 51 b. 205 a. vxor 204 a. 206 a. ei Isaac promittitur 204 b. nascitur 205 b. eum filium DEI hospitio & conuiuio excepisse 51 b. & sequen.

Abran ciuitas 1 a

Absolon Dauidis filius Amnon fratrem occidit 25 b. 51 a. 89 a. 228 b. in Gessur fugit 89 a. 228 b. Hierosolymã redit ibid. patris regnum inuadit 49 b. 228 b. suspẽsus crinibus 32 a, 229 a. eius auus maternus 89 a. 228 b. coniuratio in patrem 49 b. 228 b. incestus 228 b. mater 89 a. monumentum 174 b. mors 32 b. 229 a. pugna cum patre 32 b. 228 b. soror 89 a. 228 b

Abyla vrbs 101 b

Abyla Lysanij vrbs ibid.

Academia Palesthinæ 133 b

Acantholaulona 14 a

Acacius Monophthalmus Cæsaræ Palæstinæ episcopus 72 a

Accain ciuitas 38 b

Accaron vicus 21 a

Accaron vrbs regia 20 b. 224 a. 225 a. Ionathæ Machabæo donata 257 a. Philistinorum satrapia 20 b

Accho & Accon Phœniciæ ciuitas 6 a

Aceldema ager 173 b. mons ibid.

Aceruus testimonij 80 b

Achab rex Israel Ramoth Galaad oppugnat 34 a. 234 a. b. eius cædes 30 a. 34 a. 234 a. b. filia 235 b. filij occisi 236 a. idololatria 8 a. 233 a. in Naboth tyrannis 234 a. pater 233 a. pœnitentia 234 a. sanguinem canes lambunt 30 a. 234 a. victoria de Syris 234 a. vxor 8 a. 73 a. 233 a

Achab Iudæorum in Babylonia iudex Susannam ad stuprum solicitat 243 a. lapidatur ibid.

Achalgai 31 a

Achan lapidatur 14 a. 219 a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aaharon vrbs regia 20 b
Aaſaſeluth ciuitas 35 a
Achaſib vrbs 1 b
Achaz rex Iuda 29 b. 37 a. 193 a. 238 a. b. ab Aſſyrijs auxilium petit 82 b. 238 b. ijs templi theſauros mittit ibid. Heliezer dictus 238 a. Moloch idolo filium immolauit ibid. eius aquæductus 175 b. cladoſ 238 b. horologium 162 b. 238 b. 239 b. idololatria 170 a. 238 b
Achazib vrbs 1 b
Achillæ collis 38 b. 226 a. b
Achimaas Neptalim vrbis præfectus 112 b. eius vxor ibid.
Achimelech Nobe ſacerdos 225 a. à Saule interfectus 226 a. eius filius ibid.
Achinoa Dauidis vxor 51 a. 226 a. eius filius 51 a. patria ibid.
Achior Ammonitarum dux arbori alligatus 137 b. 248 b. fit Iudæus 249 a
Achis rex Geth 225 a. Dauid ciuitatem Siceleg donat 135 b. 226 b
Achitophel Dauidi à conſilijs adhæret Abſoloni 49 a. 228 b. ſeipſum ſuſpendit ibid. eius in conſilijs dandis dexteritas 49 a. patria ibid.
Achor vallis 14 a. 219 a
Achran ciuitas 20 b
Achron vrbs regia 1 b
Achſab & Achſaph vrbs regia 1 b
Achzib ciuitas 39 a
Achziph vrbs 1 b
Aciſab ciuitas regalis 1 b
Aco Phœniciæ ciuitas 62 a
Acoc Leuitica ciuitas 42 a
Acon Phœniciæ vrbs 6 a
Acra mons 152 b
Acrabata vrbs vna ex 11. toparchiis 70 a.
Acrabatena, Acrabatene, & Acrabitena toparchia & regio ibid.
Acrabatena ciuitas 40 a
Acrabbim mons 40 a
Acram 1 a
Acron vrbs regia 20 b
Actipus vrbs 185 a
Acuc Leuitica ciuitas 4 a
Acziba vrbs 1 b
Ada ciuitas 18 a
Adad area loci nomen 208 a
Adad Idumæus 231 b
Adada ciuitas 39 a
Adadezer rex Soba à Dauide ſubiugatus 94 a. 107 b. 228 a.
Adadremmon vrbs 70 b
Adadus Damaſci & Syriæ rex 82 a
Adam Patriarcha Abelem filium luget 39 a. animalibus Hebraicè nomina indit 201 b. an in Caluariæ monte ſepultus 49 a. Mundi duplicem interitum prædixit 96 a. è Paradiſo, qua hora, qua die ejectus 202 a. eius ætatis anni ibid. domicilium 49. b felicitas ante lapſum 201 b. filij 202 a. fons 39 a. lectus ſaxeus 39 a. miſeria poſt lapſum 202 a. mors ibid. plaſmatio 45 a. 192 a. 201 b. ſepulchrum 46 a. 49 b. ſepultura 202 a. ſpelunca 39 a. vxor 201 b. ei Chriſtus naſciturus promittitur 202 a
Adama Pentapolis ciuitas 53 b. cœleſti igne perdita 52 b. 53 b
Adamas lapis vbi naſcatur 76 a
Adami ciuitas 101 b
Adar ciuitas 39 a. 85 a. villa 39 a
Adara ciuitas 25 a. 39 a. 85 a. villa 25 a
Adarſa ciuitas 25 a
Adaſa ciuitas 25 a. 39 a. vicus 39 a
Addar ciuitas 14 a
Ademne locinomen 101 b
Addo propheta à leone occiſus 232 a
Addus ciuitas 25 a
Adeodatus Goliath gigantem occidit 229 a
Adeodatus Papa 197 a
ader campus 49 a
adeſa ciuitas 39 a
Adia villa 131 a
Adiabene regio 95 a
Adiabenorum regnum 157 a
adiada vrbs 21 a. 24 a
adiſſa vrbs Idumææ 121 a
aditha villa 25 a
adithaim ciuitas 39 a
adiutorij lapis 21 b. 23 b
Adolfus Imperator 199 b
Adollam regia vrbs 53 b
adoma regio 46 b
Adom vrbs 127 a
adomin locus latrocinijs infamis 14 a
Adomith regio 46 b
Adonias Dauidis filius regnum patris affectat 229 b. Abiſag vxorem petit 230 a. eius conuiuium 170 a. 229 b. mors 230 a.
Adonibezec rex capitur 44 b. 220 a. eius regia 71 b. in 70. reges tyrannis & ſæuitia 44 b
Adoniſedech rex Ieruſalem captus ſuſpēdirur 47 a. 219 a
Adonis Cypriorum regis filius Veneris Amaſius 1 b. 42 b. eius cædes 1 b. lucus 42 b. planctus 1. 42 b. ſimulacrum 176 a. templum 1 b
adonis fluuius 1 b. 110 b. hodie Canis ibidem
ador, adora ciuitas 72 b
adora vrbs 116 a
adra, adrach, adraon, adratum, oppidum 75 b
Adrianus I. Papa 197 b. II. ibid. III. 198 a. IV. 199 a. v. ibid. VI. 200 b
adrinſa regio 95 b
adullam vrbs regia 53 b
adulteræ abſolutio 162 b
aduram ciuitas 39 a
adytum templi Hieroſolymitani 158 b
aedom vide Edom
aegæa Achaiæ Proconſul D. Andream Apoſt. martyrio affecit 284 b
Aegyppus Aethiopiæ rex Chriſtianus 275 b.
Aegyptij Arithmeticam & Aſtronomiam ab Abrahamo edocti 96 b. Damaſcum occupant 84 a. Iudæis contra Babylonios occurrunt 244 b. eorum reges Pharaones & Ptolemæi dicti 116 b. ſacerdotes à tributis immunes 59 a. b. ſubmerſio 124 a
Aegyptus regio 116 a. b. quàm munita ibid. Nabuchodonoſori in prædam data 11 b 246 b. Nilo inundante fœcundatur 116 b. 122 b. à Parthis vaſtata 84 a. à Perſis ſubacta 116 b. Romanis à Saracenis quãdo erepta 83 a. Turcis paret 116 a. vino caret. ibid.
Aegypti Babylonia 121 b. Dij 116 b. fames 208 b. fertilitas 116 b. fluuius 131 a. idololatria 116 b. mare 116 b. 122 a. nomina diuerſa 116 a. plagæ decem 210 a. b. ſimulacra Chriſto eam intrante corruunt 123 a. ſitus 116 a. torrens 98 a. 119 a. 131 a. via 125 b
Aelia Capitolia Ieruſalem vocata 149 a
aelius Adrianus Imperator 115 a. Ieruſalē deſtruxit 149 a. Iudæam ſubiugauit 42 b. eius ædificia 18 a. 149 a. victoria 117 b. & ſeq.
Aelius Pertinax Imp. 195 a
Aemath vrbs 107 a. 126 b
Aemes ciuitas 35 a
Aen Leuitica ciuitas 131 a
Aenan fons 25 a
Aenan locus deſertus ibid.
Aenda ciuitas 131 a
Aendor vicus 36 a
Aeneas paralyticus à D. Petro ſanatur 28 a 274 a
Aerarium templi Hieroſolymitani 162 a. b
Aeria regio 116 a
Aermon mons 4 b. 89 a
Aeſimon locus deſerti 117 a
ætates mundi ſex 191 a
æternitas quid 191 a
Aethiopia regio 122 a. ei S. Matthæus Euangelium prædicauit 275 b
æthiopis fons 21 a
æuæi vide Heuæi
afeca ciuitas 39 b
Afeg vrbs 2 b
affara ciuitas 14 b
affarea villa 136 a
Affererema ciuitas 25 b
Agaba caſtellum 25 a
Agabus Propheta famem futuram prædicit 274 b. 276 a. D. Pauli zona ligatus 72 a. 279 b
Agabus Tartarus Damaſci rex 83 b
Agad 35 a
Agag rex Amalec in fruſtra cõciditur 225 a
Agai ciuitas 18 a
Agallim ciuitas 127 b
Agapetus I. Papa 196 b
Agapetus II. 198 a
Agar ancilla Saræ Iſmaëlis mater 118 b. 131 a. 133 a. 205 a. fugit in deſertum 204 b. cũ filio ſuo expellitur 133 a. 205 b. eius fons 131 a. puteus 132 b
Agareni populi 118 b. 131 a. 205 b
Agenor Cadmi & Phœnicis parens 5 b
ager Booz 44 b. Damaſcenus 45 b. 81 a. figuli 173 b. fullonis ibid. robuſtorum 14 b. 17 b. regalium ſepulchrorum 152 a. ſanguinis 173 b
agatho papa 197 a
Aggæus propheta 193 b. 249 b. templi Hieroſolymitani ædificationem promouet 250
Agliph 39 b
Agnus Paſchalis Euchariſtiæ typus 62 b
Agrippa rex 72 a. 94 a. b. 106 a. 275 a. b. 280 a. Magdalum caſtrum oppugnare tentat 141 a. eius ædificia 166 b. 185 a. catena 162 b. oratio 164 b. palatium 155 b. ei quæ à Claudio Cæſare donata 79 a. b. 100 b
Agrippa vrbs regia 22 b
Agrippias vrbs 131 b
Agrippina Claudij Imperatoris vxor 277 a.
Agrippina Colonia 10 a
agrippium domus regia 150 b
Agri ſpecula mons 130 a
Ahalab. 2 a
Ahalach mons 2 b
Ahana fluuius 250 a
Ahialon Iſraëlis iudex 192 b. 222 b. eius patria 21 a. 136 b
Ahialon vrbs Leuitarum 21 a
Ahias Silonites Propheta ſecat pallium in 12. partes 231 b. Ieroboam vxori mala prædicit 232 a
Ahie 31 a
Ahiel de Bethel inſtaurator Iericho 18 a 233 a. in eũ Ioſue maledictio impleta 18 a
Ahilath vrbs 119 b
Ahim ciuitas 131 a
Ahion vrbs 101 b
Ahoites 39 a
Ahoi ciuitas ibid.
Alci-

Alciuitas 18 a
Aialon Leuitica ciuitas 21 a. 27 b. vicus 21 a.
Aiath ciuitas 18 a
Aijm ciuitas 131 a
Aila, ailath, & ailoth vrbs 119 b
Ain ciuitas 131 a
Aina vrbs 18 a
Aiod Iſraëlis Iudex 192 b. 220 b
Aion vrbs 101 b
Alab vrbs 2 b
Alabaſtrum vbi naſcatur 78 a. 82 a
Alapia vrbs à Parthis capta 83 b
Alba caſtellum 131 b
Albanum Armeniæ Maioris vrbs D. Bartholomæi Apoſtoli martyrio clara 282 b.
Albertus I. Imp. 199 b. II. 200 a
Album promont. 2 a
Alcath Leuitarum vrbs 2 a
Alcair Aegypti vrbs Sultani ſedes 121 b
Alcimus Iudęorum Pontifex apoſtata 256 a. eius cum Iuda Machabæo pugna ibid. mors ibid,
Alexander Antiochi Eupatoris filius Ionathæ Machabæo ſtolam purpuream & coronam mittit 257 a. Ptolemaidam occupat 256 b. eius fuga, nuptiæ, mors, vxor 257 a
Alexander Herodis Aſcalonitæ filius à patre occiſus 259 b
Alexander Iannæus Iudæorum rex & pontifex 98 b. 194 a. capit Amathum caſtrum 75 b. Anthedon vrbem 131 b. Antiochi vallem 75 b. Dium & Eſſam oppida 184 a. Gadaram vrbem 85 b. Gamalam 87 b. Gaulon 88 a. Gazam 133 b. & ſequ. Geraſam 88 a. Raphiam 135 b. Seleuciam 94 a. Crucida dictus 258 b. à Ptolomæo Lathuro profligatur 70 b. & ſequ. eius crudelitas 154 a. 258 b. monumentum 165 b. obitus 93 a. 258 b.
Alexander I. Papa 194 b
Alexander II. 199 a
Alexander III. ibidem. I V. ibid. b. V. 200 a. ibid. b. VI.
Alexander Magnus Macedonum rex 7 a. 193 b. capit Gazam vrbem 134 a. Pellam 92 b. Sidonem 8 a. Tyrum 7 a. 11 b. 134 a. 252 a. Deo ſacrificat 252 a. Iudæorum pontificem adorat ibid. ijs tributorum immunitatem concedit ibid. Pellæus dictus 92 b. Tyrum continenti adiunxit 9 b. 11 b. eius ædificia 7 a. 117 a. 128 b. bellum cum Dario 134 a. 252 a. mors 252 a. patria 92 b. pietas 181 a. victoria 11 b. 252 a.
Alexander Mameæ filius Imp. 195 a
Alexandra Iudæorum regina 194 a. 258 b
Alexandria Aegypti metropolis 59 b. 117 a. 274 b. 276 a. à quo condita 117 a. patriarchatu nobilis 117 b. Romanis, quæ tributa pendere ſolita ibid. a. ijs à Saracenis quando erepta 83 a. eius bibliotheca 117 a. à Ptolomæo rege aucta 252 b. incenſa 117 a. 252 b. Epiſcopus primus quis 117 a. 276 a. portus 117 a
Alexandrium caſtrum 7 a. 70 b
alfonſus titulotenens Imp. 199 b
alia ciuitas 117 b
alienigenæ populi 24 a
alimelech ciuitas 4 a
alimis ciuitas 31 b
allophyli populi 24 a
almath Leuitica ciuitas 14 b
almon ciuitas ibid.
Alphæi filij 111 b. patria 142 a
Alladamus mons 89 b
Altare æneum 17 b. 161 a. aureum 160 a. Chriſtianorum 66 a. dæmonum ibid. holocauſti 61 a. Incenſi 126 a. 159 a. 160 a. teſtimonij 14 b. 219 b. thymiamatis 160 a.
Altare, ſacrificium & ſacerdos coniuncta ſunt 66 a
S. Altimus martyr 282 a
Alua ciuitas 117 b
Alul ciuitas 39 a. 47. a
Alula villula 39 a
Alus Iſraëlitarum 10. manſio 117 b. 124 a. 211 b.
Amaad ciuitas 2 a
Amænia 14 a
Amalec ciuitas 117 b
Amalec Eliphaz Eſau filius ibid.
Amalec mons 28 b
Amalecitæ populi 117 b. capiunt Siceleg vrbem 135 b. 226 b. ſubiugati à Dauide 228 a. victi à Chodorlahomor 118 b. à Dauide 135 b. à Ioſue 122 b. 123 b. 211 b. à Saule 225 a. eorum victoria 215 b. 226 b.
Amalecitis regio 117 b
Amalricus Hieroſolymorum rex 95 a. 187 a. Balduini frater 45 a. Damiatam fruſtra obſidet 122 b. Peluſium euertit ibid. eius caſtra 45 a
Amam, aman 39 b
Aman ab Aſſuero rege ſecundus Iudæorum hoſtis 251 b. ſuſpenſus 193 b. 251 b. eius ſuperbia, tyrannis 251 b
Aman, amana fluuius 75 a
Amana mons ibid.
Amanitis Roboam regis vxor 39 b
Amanum vrbs 188 a
Amanus mons 75 b
Amarkabob 131 b
Amaſa dux militiæ Abſalom à Ioab per fraudem occiſus 229 a. 230 a. eius patria 5 a
Amaſias rex Iuda 107 b. 193 a. eius cædes 23 b. 237 a. idololatria 237 a. pater ibid. victoria 50 a. b. 54 a. 130 a. 237 a
Amath vrbs 2 a. 107 a. b
Amath villa 75 b
Amathæus filius Chanaan 107 b
Amathar ciuitas 136 a
Amathe vrbs 107 a. b
Ammathei, Amatheni populi 107 a
Amathenſis regio ibid.
Amathoos vrbs ibid.
Amathetis regio ibid.
Amathi vrbs ibid.
Amathites regio 42 a. 107 a
Amathus caſtrum 75 b. villa ibid.
Amerytha Galileæ vicus 101 b
Aminadab domus 22 a. in ea arca Domini ibid.
Amiternia vrbs 283 a
Amma ciuitas 2 a. fluuius 75 a
Ammad vrbs 107 a
Amman vrbs regia 34 a
Ammanitis regio ibid.
Ammath vrbs 107 a
Ammaum, ammaus ciuitas 47 a
Ammaus vicus 139 a
Ammon filius Lot Ammonitarum progenitor 51 b. 205 b. eius mater 205 b
Ammon vrbs regia 34 a. Leuitica 102 b
Ammoni ciuitas 14 b
Ammonitæ populi 34 a. à Dauide ſubiugati 228 a. b. Iſraelitis dominati 222 a. à Iudæis victi 40 b. 90 b. 222 a. 224 b. ſeipſos occidunt 234 b. eorum in Galaaditas crudelitas 87 a. metropolis 34 a. origo ibid. ſedes ibid.
Ammonitis regio 34. a. à Dauide vaſtata 228 a. à Saule 90 b
Ammothdor Leuitica ciuitas 101 b
amna ciuitas 2 a
amnis Ieruſalem 156 b
Amnon Dauidis filius Thamar ſororem oppreſsit 51 a. 228 a. ab Abſolone fratre occiſus 25 b. 51 a. 89 a. 228 b
amæniam 14 b
amon Leuitica ciuitas 2 a. 108 b
Amon Manaſsis filius rex Iuda 193 a. eius ſepultura 151 a
amona vrbs 39 b
amor amorem allicit 146 b. difficilia reddit facilia 147 a
Amordus Damaſceni regni Præfectus Chriſtianis auxilio eſt 81 a
Ammorræi & Amorrhæi populi 31 b. 117 b. Engaddi incolæ à Chodorlahomor cæſi 47 b. Hermon montis incolę 89 b. à Ioſue deleti 219 b. ab Iſraelitis cæſi 31 a. lapidibus cælitus obruti 40 b. 219 a. à Salomone ſubacti 101 b. eorum origo 31 b. reges quinque à Ioſue ſuſpenſi 47 a. 51 b regio 31 b. regnum ibid.
amorrhæi flumen 117 b
Amorrhæus Chanaan filius Amorrhæorũ parens 31 b
Amorrhæus mons 117 b. montis via 125 b.
Amos Propheta 238 a. eius martyrium & mors 55 b. 237 b. patria 55 b. prophetia 237 b. ſepulchrum 55 b
Amos Sirach Iudæorum dux 193 b. 252 b
Amoſa ciuitas 14 b
Amothdor Leuitica ciuitas 101 b
Amphar ciuitas 136 a
Amphipolis ciuitas 277 a
Amphitheatrum Ieroſolymæ 152 b. Veſpaſiani 78 a
Amri rex Iſrael 233 a. Samariæ vrbis conditor 29 b
amthar ciuitas 136 a
amygdalon ſtagnum 65 b
anaarath ciuitas 35 a
anab ciuitas 39 b. vicus ibid.
Anacletus papa Græcus, martyr 194 b. 284 b. eius decreta 284 b
Analeus Babylonius Iudæorum pontifex 259 b.
Ananeel turris 168 a
Anani Propheta Aſam regem obiurgat 233 a. incarceratur ibid. eius filius ibid.
Anania Chriſti diſcipulus D. Paulum Apoſtolum baptizat 83 a. 274 a. eius domus Damaſci 83 a
Anania ciuitas 14 b
Ananiæ Pontificis domus 153 a
Ananias captiuus in Babylonem abductus 241 b. in fornacem ardentem mittitur 246 a
Ananias pſeudopropheta contra Ieremiam prophetat 243 a. b. eius mors à Ieremia prædicta ibid.
Ananias & Saphira ſubitò moriuntur 273 a.
Ananus Iudæorum pontifex Simonem Giorę filium Acrabata expellit 70 a. eius crudelitas 163 b. 281 a. monumentum 175 b
Anaſtaſius I. Imp. 196 b
Anaſtaſius II. 197 a
Anaſtaſius I. Papa 196 a
Anaſtaſius II. ibid. b
Anaſtaſius III. 198 a
Anaſtaſius IIII. 199 a
Anathon ciuitas 136 a. Hanathon & Nathon dicta ibid.
Anathot Leuitica ciuitas 14 b
Anathot turris ibidem. viculus Ieremiæ patria

Universidad de Deusto
Biblioteca

patria 14 b.244 a.b
S.Andreas Apost. Petri frater 111 b. eius ciuitas 137 a. domus ibid. electio 111 b. 264 a.martyrium 284 b.patria 137 a. peregrinatio 284 b. reliquiæ Constantinopolim ex Achaia translatæ 281 a. vocatio 263 a. eum quotidie S. Missam celebrasse 66 a
Andromeda à belua marina deuoranda à Perseo liberata 23 a
Andronicus Oniam Pontificem occidit 254 a
Anea villa 39 b
Anee 2 a
Anem Leuitica ciuitas 35 a. loci nomen 39 b
Aner Abrahæ frater 90 a
Aner Leuitica ciuitas 70 b
anerith ciuitas 35 a
angaris mons 131 a
Angelus Abacuc in Babylonem transfert 173 b.247 a. Apostolos è carcere educit 153 a.273 a. instruit 171 a.272 b. apparet S. Annæ Deiparæ virginis matri 260 a. Cornelio centurioni 274 a. Balaam a riolo 34 b. Gedeoni 72 b. 221 a. Iosepho nutritio Christi 261 a.b.218 b. Manue Sãsonis patri 222 b. D. Paulo Apostolo 280 a. Zachariæ Ioan. Baptistæ patri 160 a. 261 a. Assyrios occidit 174 a. 239 b. à Dauide vt cæderet Ierusalem extento gladio visus 229 a. Eliam pascit 233 b. Heliodorum flagellat 162 a. 253 b. Herodem punit 181 a. 275 a. cum Iacobo patriarcha luctatur 207 a. Iesum confortat 170 a. Iudæos corripit 220 a. iuuat 255 b. Petrum Apost. è carcere liberat 166 a. 274 b. piscinam mouet 156 a. 263 b. Tobię comes 240 a
Angeli in æterna beatitudine confirmati 201 a. Christo ministrant 262 a. conuiuio excepti ab Abraham 51 b. 205 a. à Lot 205 a. Iacobo Patriarchæ obuiant 33 a. 207 a. Lot è Sodoma educunt 205 a. Moysem sepelierunt 218 a
Angelorum chori nouem 201 a. creatio ibid. officium ibid. ruina ibid. templum 49 b. 151 a
angularis lapis 167 a. porta ibid. turris 168 a
anguli porta 167 a
S. Anicetus Papa 194 b
aniel 2 a
anim ciuitas 39 b
anima collis aquæductus 16 b
anima humana, eiusque dotes 201 b. corporis domina, ad similitudinem Dei facta ibid.
animalia quæ in arca Noe conseruata 203 a.
anin 14 b
S. Anna Deiparæ virginis mater 142 b. 259 b. eius domus 153 b. filiæ 260 a. b. mariti tres 259 b. & seq. obitus 153 b. 194 b. 260 b. obuiatio viro 167 a. patria 142 b. sepulchrum 171 b. templum 153 b. ei Gabriel Angelus apparet 260 a
Anna Helcanæ Leuitæ vxor, Samuelis prophetæ mater 223 b
Anna Iudæorum pontifex 262 a. Caiphæ socer 270 b. eius domus 151 a
Anna prophetissa Euangelica 261 b
Anna Tobiæ vxor 239 a. 240 a
Annus quid 192 a. magnus quot annis constet 96 b. anni solaris diuisio 191 a
Anon rex Ammon legatos Dauidis violat 228 a
antaradus & Anteradus vrbs 184 b. à quo condita ibidem. Episcopatu nobilis ibid.
Anthedon vrbs regia Idumææ 22 b. 131 b
Anthemius Imperat. 196 a
Antichristus vbi nasciturus 81 b. 285 a. eius ascensio 171 a. 285 b. castrametatio 39 b. miracula & signa fallacia 285 a. mors 171 a. 285 b. persecutio in Ecclesiam 69 b. 285 b. eo regnante iuge Christianorum sacrificium triennio publicè cessabit ibid. de eo Danielis prophetia 248 a.
antigoni Aristobuli filij mors 259 b
antigoni Aristobuli fratris cædes 163 b. 258 b
antilibanus mons 2 a. 86 a. regio 75 b
antiochena Syriæ regio 95 b. 107 b
antiochia Pisidiæ vrbs 275 a
antiochia Syriæ vrbs 97 b. 98 a. 275 a. 278 a. patriarchatu nobilis 1 b. in ea Christianorum Ecclesia 274 b. Petri Apost. cathedra 275 a
antiochi Syrorum reges dicti 116 a
Antiochus Epiphanes Syriæ rex 107 b. 253 b. Aegyptum inuadit 253 b. & sequ. Antichristi figura 247 a. 248 a. Iouis hospitalis statuam vbi erexit 27 a. Iudæorum iuge sacrificium triennio sustulit 69 b. 254 b. obsidet Doram ciuitatem 72 b. Massadum castellum 39 a. patris obsequiæ Romæ 253 a. templum Elymaidis spoliare tentat 255 b. Hierosolymitanum spoliat, & polluit 157 b. 254 b. Triphon ducem persequitur 187 a. à vermibus cõsumitur 255 b. eius ædificia 107 b. arx 153 a. crudelitas 107 a. 150 a. 153 a. 254 b. exercitus strages 47 b. idololatria 153 a. 157 b. pater 253 a. persecutio in Iudæos 193 b. 254 b. Pharanx ab Alexandro lanngo capta 75 b. vallis 175 b
Antiochus Eupator Syriæ rex 258 a. 255 b. Bethsuran vrbem capit 44 a. 256 a. Iudæam inuadit 256 a cum Iudæis pacem init ibidem. eius mors ibidem. pater 255 b.
Antiochus Magnus Syriæ rex capitur 253 a. Syriam inuadit ibid.. vincitur 135 b. 253 a. eius filius 263 a. mors ibid. victoriæ ibid.
Antiochus Pius 27 a
Antiochus Sedetes Syriæ rex 257 a. Ierusalem obsidet 258 a. fœdus cum Iudæis init 257 a.b. eius mors 258 a
Antiochus Seleuci filius Syriæ rex Apamię conditor 188 b
Antiochus Soter Syriæ rex 252 b
Antiochus Theos Syriæ rex ibid.
Antiopia vrbs 102 b
Antipater Herodis Ascalonitæ pater 70 b capit Memphim 121 b. Pelusium 122 b. Iudæę procurator à Romanis factus 258 b. eius filij 259 a. mors ibid.
antipatrida & Antipatris vrbs 70 b. à quo conditi ibid. Episcopatu clara ibid. iuxta eam montes ibid.
Antistes vnde nomen habet 67 a
antonia arx 152 b
Antonius Caracalla imp 195 a
Antonius Pius Imp. 194 b
D. Antonius Eremita 125 a. eius ependyte S. Hilarion vsus 134 b
Antonius Imp. Climacem montes peruios fecit 1 b. eius epigramma ijsdem montibus inciſum 2 a
Antonius Romanus Consul Cleopatræ amator 47 b
antrum D. Iacobi 174 a. Petri ibid.
anua pagus 136 b. villa 25 a. vrbs 136 b
anuath vicus 25 a
aorabi Iudææ terminus 25 b. 39 b
apadno nomen loci 39 b
apamea Syriæ vrbs 97 a. 188 a. b.
apamena regio 188 b
Apamia Antiochi regis mater 188 b
Apamia regio ibid.
Apamia vrbs, Cœlesyrię metropolis ibid. a Archiepiscopali sede nobilis 186 b. 188 b. à Romanis obsessa, à Saracenis capta 188 b
Aphæci turris 25 b
Aphara 14 b
Aphec Amorrhæorum terminus 126 b campestria 234 a. vrbs 2 b. 35 a. 223 b. 134 a.
Apheca Amorrhæorum terminus 126 b castellum ibid. a. ciuitas 35 a. 39 b
Apherima ciuitas Samaritis adempta, Iudæis tradita 25 b
Aphesdommin 46 a
Aphin 14 b
Aphoni 30 a
Aphra vicus 15 a.
Aphraim ciuitas 35 a
Apis Aegyptiorum Deus 116 b. 112 a. eius simulachrum 121 b. templum ibid. a. b. de eo Cambysis Persarum regis iocus 116
Apobaterion nomen loci 97 b
Apocalypsis Ioannis Euangelistæ 284 a
S. appollinaris Episcopus Rauennæ passus 281 b
Apollinis templum Gazæ 133 b
Apollodorus Lysimachi frater 134 a
Apollonia vrbs regalis 21 a. 25 b. 71 b. 277 a.
Apollonius Antiochi Epiphanis exercitus dux 254 b. & seq. Ionathæ Machabæo insidias struens profligatur 24 b
apollonius Phœnices dux 253 b
apollos Iudæus Alexandrinus Ephesi Euangelium prædicat 278 a
apostatarum opera 153 a. 145 b. 158 a
apostolus quid significat 67 a
apostoli Euangelij doctores ordinantur 64 a. b. facerdotes 64 b. facerdotum officio functi 65 b
Apostolorum acta à D. Luca quando scripta 281 a. Concilium 150 b. 276 a. diuisio 150 b. electio 104 b. flagellatio 153 a. fuga 173 a. incarceratio 153 a. latibula 174 b. liberatio è carcere 153 a. nomina 104 b. 264 a. pedum lotio 150 b. sacrificium 65 b. & seq. symbolum 150 b
apostolos Missæ sacrificium celebrasse 65 b. & sequ. modum celebrandi docuisse 66 b. ordinasse Episcopos & sacerdotes 67 b
appamena vrbs 188 a
appij forum 280 a
S. apuleius Romæ passus 281 b
aqua lustralis 216 a. è petra 117 b. 122 b. 123 b. 211 b. è templo 169 a
aquæ calidæ 139 b. Contradictionis Israelitarum 33. mansio 117 b. 216 a. crystallinæ 201 a. elementares ibid. Gabaon 17 b Iercon ciuitas 23 a. Mageddo 73 b. Maron 102 a. Maserephoth, Masrephothmaim, Masserepheth 2 b. Merom, Meron, Merrom 102 a. 109 a
aquæductus 16 b. 160 a. 174 b. 175 a. b
aquarum inundatio 32 a. porta 167 b. puteus 6 b. vrbs 34 a
aquensis vrbs 283 a. territorium 282 b
aquila aurea 162 a
aquila Iudæus D. Pauli Apost. hospes 277 b. eius vxor ibid.
Ar vrbs 31
Arab ciuitas 39 b
Araba campestria 129 b. mare 52 a. villa 35 a 136 b.

araba-

arabathene ciuitas 40 a
arabes populi 119 a
arabia regio 75 b. & seq. triplex est 76 a. eius descriptio 75 b. & seq. desertum 31 b 84 b. incolæ & situs 75 b
Arabia DESERTA 76 a. 95 b. quæ animalia gignit & nutrit 76 a. Beriara dicta ibid. eius incolæ, metropolis, situs ibid. EVDAEMON 76 b. FELIX 76 a. 95 b. ab Abrahami filijs primum occupata 77 a. auri, argenti & gemmarum ferax 76 b. thurifera & aromatifera 76 b. eius animalia, aues, feræ 77 a. fertilitas 76 a. b. incolæ 76 a. 77 a. metropolis 76 a. nomina diuersa ibid. in ea D. Paulus Apost. prædicauit 79 b. PETRAEA 77 b. & sequen. 95 b. alabastri ferax 78 a. vnde Petræa dicta 77 b. 129 b. sterilis & arenosa 78 a. eius incolæ 77 b. metropolis 77 b. 129 b. varia nomina 77. situs ibid. PRIMA 76 a. eius metropolis 80 a. SECVNDA 76 a. eius metropolis 32 a. TERTIA 77 b.
arabicus sinus 123 b
arabot Moab campestria 129 b
aracæus Chanaan filius 185 a
arachis vrbs ibid.
arad fons 35 a. 221 a. vrbs regia 39 b. ab Israelitis euersa ibid.
Arad Cananæus rex ab Israelitis victus 119 a. 216 b.
arada Israelitarum 21. mansio 117 b. 215 b
aradij populi 184 b
aradius Chanaan filius ibid.
aradius & arados ciuitas ibid.
aradus insula ibid.
aram Naharaim regio 95 b
aram oppidum 78 a. 82 a. regio 95 a
Aram Sem filius 82 a. 95 a. 99. a. Damasci cõditor 99 a. Hus regionis princeps ibid. eius filius 100 a
arama ciuitas 102 a
aramæa regio 95 a
aramæi & Arameni populi ibid.
aran oppidum 78 a. 217 a
arath regio 39 b. villa 15 a
arbee vrbs 49 b
arbel vicus 78 a. 136 b
arbela ciuitas 35 b. 39 b. oppidum 102 a
arbellis regio 102 a. oppidum ibid.
arbelorum spelunca à Iosepho munita, à Bacchide expugnata 102 a
arbi 15 a
arboc vrbs 49 b
arbor ex qua crux Christi facta 20 a. scientiæ boni & mali 201 b. eius fructus primis parentibus prohibiti ibidem. vitæ ibid.
arbores Hiericuntinas rosas proferentes 17 a. pulchræ, sed steriles 39 b
arca fœderis qualis sit & quæ contineat 159 a. conseruata in domo Aminadab 22 a. in Masipha 18 b. in Silo 30 b. à Philistæis capta 23 b. 30 b. 223 b. in templo Dagon collocata, idolum Dagon conterit 21 a. 223 a. in agrum Bethsamis per vaccas remissa 21 b. à Dauide Hierosolymã translata 22 a. ponitur in monte Sion 152 a. in templo ibidem. absconditur 159 a. secundum quosdam in Babylonem transfertur ibid. à Babylone reducitur ibid. Romæ in triumphum portatur, ibidemq; conseruatur ibid.
arca Noe fabricatur 202 b. vbi post diluuium quieuerit 97 b. 203 a. eius altitudo, latitudo, longitudo 202 b. dispositio 203 a. reliquiæ vbi seruentur 97 b. in ea quæ conseruata 203 a
arca oblationis 162 a
arca vrbs 185 a
Arcadius Theodosij I. filius Imp. 196 a. Samuelis Prophetæ ossa à Iudæa in Thraciam transtulit 29 a
arcas vrbs à quo condita 185 a. Episcopali sede clara ibidem. à Saracenis capta ibid.
arce, arcemvrbs 129 b. 185 a
archas vrbs 185 a
archelais vicus 25 b
Archelaus Herodis filius Iudęę tetrarcha 25 a. 261 b. Archelais vici conditor 25 a. Helizæi fontis fluuium in riuos diduxit 17 a. in exilium relegatus 262 a. ejus tumulus 40 a. 43 a
archiataroth ciuitas ibid.
ἀρχιερεύς 67 a
archis vrbs 2 a. 129 b.
archisynagogę Tiberiadis filia à mortuis à Christo excitatur 143 b
archiuum Hierosolymitanum 152 b. & sequen.
arcus triumphalis Titi Vespasiani 159 a
area atad nomen loci 15 b. Areunæ 155 a. Ornæ ibid.
arebba ciuitas 40 a
arecen vrbs 129 b
arechon ciuitas 21 a
arelate vrbs 283 a
arem, nomen loci 15 a
arena vitrea 2 b. 3 a
arenosum desertum 131 b
areopolis vrbs 32 a. 129 a
areos idolum ibid.
areta rex 83 a. 130 a. 274 a
areth saltus 226 a
arethusa lacus 97 b
areunæ area 155 a
arga vicus 78 a
argento Arabia Felix abundat 76 b. duplo æris pretio id diuendit ibid.
argob regio 78 b. 79 b. vrbs 78 b. à Iair filio Manasse capta 75 b
B. Arias 189 a
Ariel Martis idolum 32 a. vrbs ibid. quid allegoricè significat ibid.
arim loci nomen 15 a. villa 25 b
arima ciuitas 29 a
arimanum Leuitica ciuitas 34 a
arimathæa, Arimathia Leuitica ciuitas 29 a. b
arimna Leuitica ciuitas 34 a
aristarchus Pauli Apost, discipulus 278 b 280 a
Aristobulus Alexandri Iannæi filius cum fratre de regno contendit 258 b. captiuus Romam abductus 70 b. 258 b. Roma elapsus Alexandrium castellum restaurare tentat 70 b
Aristobulus Herodis Ascalonitæ filius à patre occisus 259 b
Aristobulus Hyrcani filius Iudæorũ Pontifex & rex 110 a. 194 a. 258 a. b. Agabam castellum occupat 25 a. Ituræos deuicit 110 a. 258 b. matrem incarcerat, fratrem occidit 258 b. mors ibid.
Aristobulus Hyrcani Iannæi filius Iudæorum pontifex 259 a. eius mors ibid.
Aristoteles Alexandriæ bibliothecã instituit 117 a
Arithmeticam Abraham AEgyptios docuit 96 b
arith saltus 40 a. villa ibid.
Arius rex Spartanorum seu Lacedæmoniorum legatos ad Iudæos mittit 253 b
arma nomen loci 134 b. vrbs ibid.
armamentarium regum Iuda 153 b. Salomonis ibid.
armenia maior 97 a. b. eius montes ibid. in ijs arca Noe post diluuium quieuit 97 a. 203. a. ei Bartholomæus Apost. Euangelium prædicauit 282 b
armeni populi 151 b. 194 b. 177 b. Libani montis accolæ 111 a
Arnolfus Imp. 198 a
arnon ciuitas 31 b. rupes ibid. torrens 31 b. 109 b. 129 b. 216 b.
arnonas latronum spelunca 31 b
aroer regio 78 b vrbs 31 b. 78 b. 129 a. Ariel & Areopolis cur dicta 32 a. Episcopali sede clara ibid. Moabitarum metropolis 31 b. hodie Petra dicta 32 a. à Seon Amorrhæorum rege capta 31 b. eius muri terræ motu corruerunt 32 a
aromata optima crescunt in Arabia 76 b. ex India in Europam quomodo exportari solent 125 b
aroseth gentium ciuitas 102 a. b. 109 a
arphas vicus 78 b. 99 b
Arphaxad Medorum rex à Nabuchodonosore victus 248 b
arphaxad Sem filius 96 a. 192 a. 203 b. eius filius 203 b. sepulchrum 246 b
arphaxadæi populi 96 a
arphaxad magus à Matthæo Euangelista deuictus 275 b
arsaces rex Demetrium vincit 257 a
arsacidæ Persarum reges dicti 116 b
arsenoites pagus 123 b
arsissa lacus 97 b
arsur villa 70 b. vrbs ibidem, à Godefrido de Bullion obsessa, à rege Balduino capta ibid.
Artaxerxes Assuerus Priscus Persarũ rex 248 b.
Artaxerxes Longimanus Persarum rex 193 b. 247 b. an idem cum Assuero 248 a
Artaxerxes Magnus 251 a
Artaxerxes Persarum rex 246 b. 248 b
aruir villa 25 b
aruma ciuitas 29 a
arundinetum 25 b. eius vallis ibid.
arx Antiochi 153 a. Dauid. 150 a. Sion ibid. Tyri 9 b
asa ciuitas 25 b
Asa rex Iuda 193 a. 232 b. Aedam expugnatam subuertit 131 a. Gabaam restaurauit 17 a. Geraram capit 53 a. idola aufert & comburit 172 a. 232 b. Masipha ædificijs munijt 18 b. à Syris subsidium quærit 232 b. & seq. eius mors 233 a. pater 232 b. victoria de AEthiopibus 53 a. 54 a. 232 b.
asach Leuitica ciuitas 4 a
asachron mons 136 b
asael frater Ioab ab Abner confossus 16 b
asael Syriæ rex Geth vrbem expugnauit 22 b.
asamon mons 136 b.
asan ciuitas 40 a. 132 a
asar 132 a
asara ciuitas 102 b
asarenam Iudæ terminus 40 a
asarsual ciuitas 132 b
asarsusa, asarsusim 132 b
asasonthamar vrbs 47 b
ascalon campus 132 b. lacus 132 b. 155 a. vallis 132 b
ascalon & Ascalona vrbs 132 a. b. Episcopatu & Comitatu clara ibid. b. vna ex Philistæorum satrapijs 132 a. Saracenorum hodie propugnaculum ibid.
ascalonitæ Philistinorum reges dicti 132 a.
ascalonitæ 30. à Samsone interempti 152 a. 222 b
Ascensio Antichristi 171 a. 285 b. Christi 171 a.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX.

Asceptus rubentium 14 2. scorpionis 40 2
Asdod vrbs 21 2
Asedech vrbs 122 2
Asedoth ciuitas 118 2
asedothphasga ciuitas 126 b
asem ciuitas 132 2
asemona ciuitas 40 a. Israelitarum 26. mansio 119 b
asena ciuitas 40 a
Aseneth Phutipharis Heliopoleos sacerdotis filia, vxor Iosephi Patriarchæ 70 a. 208 a
asenna 132 b
asephon 70 b
Aser Iacobi Patriarchæ filius 1 2. 207 a. eius benedictio à patre accepta quomodo impleta 1 2. 13 b. mater quæ 1 2. 207 a.
aser ciuitas 71 2. vallis 13 b. villa 71 2
ASER TRIBVS 12. eius castrametatio 214. sors 12
asergadda ciuitas 132 b
aserim ciuitas 117 b
asermachmath vrbs 73 b
asernai Iudæ terminus 40 2
aseroth Israelitarum 14. mansio 117 b. 215 a
vrbs 78 b
aserfua, Aserfual ciuitas 132 b
asina loquitur 134 b. 217 2
asiongaber ciuitas & Iudæorum portus 118 a. 231 a. 234 b. Israelitarum 32. mansio 118 a. 215 b
asiroth ciuitas 102 2
asmona Israelitarum 16. mansio 119 b
asna ciuitas 48 b
asochis & Asochitos Galilææ oppidum 136 a
asom ciuitas 132 b
asophon 70 b
asor regia ciuitas 15 a. 25 b. 40 2. 48 b. 102 b. 105 a. 221 a. Chanaan metropolis 102 b. vna ex Decapoleos ibid. à Iosue destructa 102 b. 219 a. à Iabin restaurata 102 b
asora ciuitas 13 b
asornoba, Asor noua ciuitas 40 a
asorum ciuitas 102 b
asphaltites, asphaltitis lacus 44 b. 52 2. 109 b.
asphar lacus 40 a
assaron vrbs 03 b
assseddim, assedim ciuitas 103 a
assemon, & assemoth ciuitas 132 b
assernai Iudæ terminus 40 a
assima oppidum 40 b
assor regia ciuitas 102 b
Assuerus Magnus rex 193 b. 247 b. 251 a. Xerxes dictus 251 a. eius conuiuium ibid.
filius, vxor ibid.
Assumptio Beatæ Mariæ virginis 171 b. 276 b
Assur filius Sem Niniue vrbis conditor 95 b ibid.
Assur regio ibid.
Assuri populi 89 a
Assyria regio 95 b. eius situs ibid
Assyrij populi 95 b. ab Abrahamo victi 90 a. 204 b. à Bethulienſibus fusi & fugati 137 b. 249 a. Damascum captam euertunt 82 b. Sodomam spoliant 204 b. eorum cædes 174 a. castra ibid. castrum 166 b. coloniæ Damascum missæ 82 b. monarchia 95 b. 97 a. victoria de Sodomitis 52 b. 90 a. 204 b
Assyrini populi Christianam religionem expetunt 187 a. eorum terra ibid.
Astaol ciuitas 22 a
Astaroth castellum 78 b. idolum 96 b. ab Israelitis cultum 98 b. 222 a. Deus Sidoniorum 8 a. idoli fanum à Salomone extructum 170 b. templum 226 b
Astaroth vrbs Leuitica 78 b. 216 b. Og regis Basan regia sedes 78 b. in ea Iobi Prophetæ domus ibid.
astarot, carnaim vrbs 78 b
Astarte Sidoniorum Dea 8 a. Tyriorum 10 b. ab Israelitis culta 98 b. à Salomone 8 a
astemec vicus 40 b
Asterius Romanæ vrbis senator 113 a. Martyr ibid. eius prece portentosum dæmonis miraculum aboletur ibid.
asto villula 22 b
Astronomiæ qui primi inuentores 96 a. b. eam Aegyptios Abraham docuit 96 b. Babylonij præcipuè coluerunt ibid.
asuri populi 89 a
asyla homicidarum 58 b
ataroth ciuitas 25 b
ataroth-addar ciuitas 15 a. 25 b
ataroth-sophan ciuitas 34 b
atarus ciuitas 25 b
athach ciuitas 40 b
Athalia Iudæ regina 193 a. 236 a. semen regium Dauid interfici curat ibid. eius cædes & mors 164 b. 236 b. filius 236 a. idololatria 235 b. 236 a. maritus 235 b. pater ibid.
athalim ciuitas 136 b
D. Athanasij sepulcrum 117 b. sermo de miraculo crucis 185 b
athar ciuitas 132 b
atharoth ciuitas 34 b
Athenis Paulus Apost. prædicat 277 b. eius primus episcopus quis 277 a. 283 b
ather 40 b
athma ciuitas ibid.
atomos quid. 191 b
atrium Enon 107 b. Hierosolymitani templi exterius 162 a. gentium ibid. interius 160 b. & seq. Iudæorum ibid. sacerdotum 159 b
attalia Pamphiliæ vrbs 275 2
attyria regio 95 b
augusta regia ciuitas 29 b
augusti Romanorum reges dicti 116 b
augustulus Imp. 196 a
Augustus Imp. 116 b. 194 a. 259 a. Gazam vrbem Iudæis ablatam Syriæ attribuit 134 a. Herodis Ascalonitæ testamenti executor 134 a. eius Orbis totius descriptio 41 b. 87 b. 261 a. filia 91 a. templum 29 b. 72 a. 112 b. 115 a. ei quinquennales Iudi ab Herode dicati 72 a. vide Octauianus.
auim ciuitas 15
Auitus Imp. 196 a
auium creatio 201 a
aula regia Agrippæ 155 b. Herodis 165 b. regum Iuda 150 a. Machabæorum 152 b
aulon campus & vallis 72 a. 109 b
auothiair oppida Basan 79 b
auran vrbs 78 b
auranitæ populi ibid.
auranitis regio ibid. & seq.
Aurelius Antonius Imp. 47 b. 195 a
aurifodinæ 118 a
auro Arabia Felix abundat 76 b. auro legis sanguis Euangelij pretiosior est 157 b.
ausitis regio 99 2. b
autocratorida vrbs Galilææ 142 b
Axa filia Caleb 133 b. eius maritus ibid.
axab, Axaph ciuitas regalis 1 b
aza ciuitas 25 b. 133 b
azadada confinium Iudæ 40 b
azael Syriæ rex 235 b. Benadad regem strangulo suffocat ibid. ab Elizæo vnctus 82 b. 233 b. Israelitas affligit 236 a. b
azan vrbs 134 a
azanoth vicus 138 b
azanoth-thabor ciuitas 103 a
azar fluuius 96 a
Azarias rex Iuda 193 a. 237 a
Azarias puer in Babylonem captiuus abductus 241 b. in fornacem ardentē proiectus 246 b
Azariæ prophetia 232 b
azeca & Azecha vrbs 40 b. 219 a. 225 a
azmaoth, Azmaueth 15 a
azone ciuitas 56 a
azar regia ciuitas 102 b
azotus vrbs 21 a. 223 b. 273 b. capta ab Assyrijs 21 a. à Ionatha Machabæo 21 a. 257 a. Episcopatu claruit 21 a. incensa 21 a. 257 a. vna ex Philistinorum satrapijs 21 2. Azoti mons, municipium, templum, torrens, turres ibid. via 27 b. villula 21 b
azotij populi ibid.
azymorum dies. 214 2.

B.

BAal idolum 8 a. 26 a. 98 b. 220 b. 221 b. 233 a. 234 b. eius ara extructa 240 b. 233 a. destructa 72 b. 221 a. 236 a. b. 240 b fanum 26 a. b. 116 b. 130 a. 221 b. combustum 221 b. vasis aureis exornatum 236. a. lucus 72 b. 221 a. 233 a. 236 a. b. 240 b. Prophetarum & sacerdotum cædes 36 a. 233 b. 236 a. 241 a. statuæ erectæ 238 2. destructæ 235 2. 236 a. 240 b. templum 79 2. 233 a. 236 a. b
baal & baala vrbs 22 a. 132 b
baalafor nomen loci 25 b
baalad & baalath vrbs 21 b
baalberith 26 a
baalgad & baalgath mons 2 b. vrbs ibid.
baalhermon mons 79 2
Baalim idolum 222 a
Baalmeon ciuitas 116 b. vicus ibid.
baalpharasim campus 175 a. vrbs 22 a
baalthamar vicus 15 a
baana latro Isboseth regē interficit 227 2
baana princeps Archadis præfectus 185 2
baaras radix miræ virtutis 126 b. vallis ibid.
Baasa rex Israel Iudam tribum infestat 232 b. Ramam restaurauit 19 a. eius domus deletur 233 a. filius ibid. idololatria, mors ibid.
Babel turris 96 a. à quibus constructa 203 b. eius altitudo ibid.
Babylon vrbs 91 b. 96 a. 238 b. 241 b. 242 a. 243 a. 246 a. 247 a. Chaldaicarum gentium caput 96 a. à quo condita 96 a. 203 b.
Babylonia Aegypti 121 b
Babylonia regio 95 b. & seq. 97 2. b. eius origo & situs 96 2
Babylonica captiuitas 214 a. eius relaxatio 248 a. transmigratio 243 a
Babylonij populi 96 a. b. an Astronomiæ inuentores 96 a. b. obseruatores ibid. bellicosi ibid. Damascum euertunt 82 b. Israelitis dominati 98 b. eorum monarchia 95 b. 96 b. 97 a. 213 b. 242 b
baca vicus 2 b. 108 2
bacar vallis 103 a. 188 2
baccades nomen loci 136 b
Bacchides Demetrij Syriæ regis exercitus dux 256 b. Arbelorum spelunca capit 102 a. Iudæos occidit 256 a. Masaloth expugnat 111 a. eius in Bethsecæ incolas sæuitia 71 b
bahalbeht vrbs 109 2
bahalsehon ciuitas 118 a. nomen loci ibidem.

Bahu-

INDEX.

Bahurim castrum & oppidum 15 2. 228 b.
bala mons, promontorium 21 b. vrbs 22 2. 54 2. 132 b.
Bala Rachel ancilla 20 b. 101 a. 207 a. cum Ruben concumbit 207 b. eius filij 20 b. 101 a. 207 a.
balaa ciuitas 232 b
balaam Leuitica ciuitas 71 a
balaam magus ab asina sua increpatur 32 b. 217 a. Israeli benedicit 126 b. 130 a. 217 a. eius consilium malignum 217 a. mors ibid. b. prophetia 77 a. 217 a. successores tres Magi 77 a
balaath ciuitas 132 b
balac rex Moab 130 a. 216 b. & seq.
balam ciuitas regia 40 b. 71 b
balanan principis patria 49 a
balanee vrbs 188 a
balania vrbs ibid.
balanus quercus 19 a. 30 b
balbec vrbs 109 a
balbinus Imp. 195 a
baldad Suites amicus B. Iob 95 a. 99 b. 209 a.
balduinus de Bullion I. Ierusalem rex 2 b. 177 a. capit Aconem 177 b. Berytum 185 b. Ptolemaidem 6 b. Sidonem 8 b. Tripolim 187 b. fortia agit 177 a. 180 b. Sandalium castrum instaurauit 7 a. Tyrum frustra oppugnat 12 b. eius Epitaphium 177 b. frater 43 a. 177 a. 180 b. sepultura 177 b
balduinus II. Ierusalem rex 187 a. à Saracenis captus 12 b
balduinus III. Ierusalem rex 9 a. 94 a. b. 186 a. Bosram recuperare frustra tentat 80 a. fœdifragus 114 b. eius castra, clades 111 a. Damascena expeditio irrita 83 b. fuga 111 a. pugna cum Damascenis 93 a. vitæ periculum 80 a
balduinus IV. Ierusalem rex Baccadis incolas delet 136 b. Bosræ agros vastat 80 a. Zoram expugnat 100 b. eius ædificia 115 a. clades 113 a. pugna cum Saladino ibid. victoria 103 a. 113 a
bale vrbs 54 a
Bale rex Edom 119 b
baleth vrbs 21 b
balezona ciuitas 54 a
baliloth 15 a
ballath ciuitas 132 b
balneæ 75 b. 85 a. 143 b. 128 a
baloth ciuitas 40 b
balsalisa ciuitas 26 a
balsamum vbi nascatur 18 a. 47 a. b. 52 b. 54 a. eius descriptio 47 b. & seq. hortus è Iudea in Aegyptum transfatus ibid. vinea ibid.
Balthasar Babyloniæ rex 247 a. eius mors 247 b. à Daniele prædicta ibid. a. pater ibid.
balthasaris Magi oblatio 77 b. patria ibidem a.
balthasar Nabuchodonosoris filius 245 b
baltheus Iudæorum Pontificis 160 a
bamoth vallis 126 b
bamothbaal ciuitas 126 b. mons 126 b. 130 a
bananiæ Salomonis exercitus principis patria 44 b
bane ciuitas 21 b
baptismus arena factus hominem sanat 132 a. Christi 262 a. baptismi efficacia 68 a. b
barac Iudicis patria 105 a. pugna cum Sisara 26 b. 138 b. 143 a. 221 a. Victoria 102 b. 105 a. 114 b. 137 b. 138 b. 221 a
barach ciuitas 21 b
barachiæ ducis pater 246 b
barad 132 b
barasa ciuitas à Iuda Machabæo incensa 32 a.
barath 132 b
barcæi populi 44 a
barcea oppidum ibid.
bare nomen loci 137 a
barecca viculus 21 b
bariciani populi 44 a
baris turris 152 b
barnabas Apost. 274 a. 275 a. Antiochiam missus 274 b. gentium Doctor 67 b. 275 a 276 b. Pauli comes 75 a. 276 b. Pauli ad Hebræos epistolam Græcè transtulit 281 a. à Paulo secedit 277 a. eius martyrium ibid.
baraab regio 77 b
Bartholomæi Apostol. electio 111 b. 264 a. martyrium 282 b
bartimæus cæcus à Christo illuminatus 269 a
baruch Notarius & Scriba Ieremiæ 242 a. b. in Aegyptum abductus 245 b. in Babylonem abit ibidem. Ieremiæ prophetias legit 161 b. 242 a. 245 b. eius liber 245 b.
barutus Syriæ emporium 185 b
basan quercus 79 a. regio 75 a. 79 a. b. 91 a. 92 a. eius ciuitates & oppida 75 a. 79 b. fertilitas ibid. incolæ, latitudo, longitudo 79 a. basan via, 100 b
basanitis regio 79 a. 94 a
bascama oppidum 32 a
bascath, batecat, baschad vrbs 40 b
basemath filia Salomonis cui nupta 112 b
basilica Hierosolymitani templi 160 b
D. Basilij ordinis monachi 15 b. 124 b
basilissus Imp. 196 b
baraldis regio 97 b
batanæa regio 79 b. Zenodoro ablata, Herodi attributa 100 a. Philippo Herodis filio testamento relicta ibid.
batanæi populi 79 b
batania regio ibid.
bathanæa regio 71 b. 79 b
bathne 2 b
bathuel ciuitas 133 a
bathul ciuitas ibid. b
baurami ciuitas 15 a
baziotia ciuitas 132 a
beatitudo cæli 286 b
becerra Arabiæ Felicis vrbs 77 b
bechchar vrbs 21 b
bedar municipium 2 b
bedegene nomen loci 79 b
bedhennim ciuitas 131 a
beelmeon ciuitas 116 b
beelphegor idolum 127 a. ab Israelitis cultum 98 b. 217 a. eius fanum 127 a. 129 b
beellephon ciuitas 118. loci nomen ibidem.
beelzebub idolum Accaron Deus 20 b. 234 b. 246 b. ab Israelitis cultum 98 b. eius fanum 6 a
beer puteus 126 b
beerelim ciuitas 119 b. 126 b
beerelin ciuitas 126 b
beesthara & Beesthera vrbs 79 b
befferon oppidum 44 a
Bel idolum 204 a. 247 a. eius templum 159 a. 247 a
bela vrbs 54 a
belcifort castrum 2 b. 3 b
beleb ciuitas 108 b
Belenas vrbs 106 b
beleus fluuius 2 b
belfort castrum ibid.
belgæ amicitiam cum Alexandro Magno ineunt 252 a
belina, Belinas, Bellena vrbs 86 a. 106 b
Bellifort castrum à quibus conditum 35 b
Bellinas vrbs 106 b
Bellofort castrum 2 b
Belma villa 137 a
Belsarthim Israelitarum 42. mansio 116 a
Belus fluuius 2 b. 5 a. b
Belus Nemrod filius 203 b. eius imago diuino honore culta, asylū reis 204 a. diuersa nomina 203 b. & seq.
Benedad Azaelis filius Syriæ rex ab Israelitis victus 236 b
Benadad Damasci & Syriæ rex capit Abelam 101 a. Abelmaim ibidem. Ahion ibid. b. Cenereth 105 a. Dan ibid. b. Tiberiadem 143 b. captus & dimissus 35 a. 234 a. Iudæis contra Israelitas opitulatur 233 a. Samariam obsidet 29 b. 234 a. 235 b. eius mors 235 b
Benamerium vicus 129 b
Benedictionis vallis 40 b
Benedictus I. Papa 196 b
Benedictus II. 197 a
Benedictus III. ibid. b
Benedictus IV. 198 a
Benedictus V. ibid.
Benedictus VI. ibid.
Benedictus VII. ibid. b.
Benedictus VIII. ibid.
Benedictus IX. 198 b. 199 b
Benedictus X. ibid.
Benedictus XI. 199 b
Benedictus XII. ibid.
Beneiachan Israelitarum 28. mansio 118 a. 215 b.
Benhennim ciuitas 131 a
benhennom valles 169 b. & sequen. 238 b 240 b.
Beniamin Iacobi Patriarchæ filius 14 a. 207 b. 208 a. eius mater ibid.
Beniamin nomen loci 15 a. porta 167 a. regnum 38 b.
BENIAMIN TRIBVS 14 a. 219 b. Iudæ in regni scissione adhæret 231 b ab alijs tribubus pæne deleta & quare 17 a. 90 a. 220 b. eius castrametatio. 214 b
benith ciuitas 26 a
bera vicus 21 b. vrbs ibid.
bercameth ciuitas 132 b
berdan villa 135 b
berenica Chalcidis regina 105 a
berenice ciuitas 92 b. 118 a
Bergaber præfectus Argob 78 b. Basan 79 b.
beriara regio 76 a
berim regio 103 a
bernardi de Scampis ciuitas 75 b
Bernhardus de Breidenb. Mogun. Ecclesiæ Decanus & Camerarius 59 b
Bernicæ Agrippæ regis soror regina 280 a. eius regia 166 b
Bernice Ptolomæi Philadelphi filia 252 b eius frater, maritus, mors ibid. à fratre vindicata 253 a
beromi ciuitas 15 a
berosus 97 b. 189 a. 202 b
beroth filiorum Iachan 118 a
beroth Heuæorū vrbs à Dauide capta 15 a
berotha, Berothi ciuitas 103 a
berothitæ 15 a
berræa 277 b
berramoth ciuitas 132 b
bersa vrbs 79 b
bersabe ciuitas 108 b. 135 a. 137 a.
Bersabee ciuitas 105 b. 108 a. 132 b. & sequ. 137 a. 208 b. 233 b. à Christianis instaurata 133 a. Patriarcharum sedes 133 a. 206 a. b. desertum 133 a. puteus 205 b. vicus 133 a.
bersan ciuitas 71 a

Ber-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Berſobe ciuitas 71 à
Bertrandus Tripolitanus comes 187 b. eius pater ibid.
Berythus & Berytus vrbs 97 a.158 a.b.a. à Chriſtianis oppugnata 8 b. recuperata 185 b.à quo condita ibid.a.Romanorum colonia ibid. eius incolæ, diuerſa nomina,& ſitus ibid.
Berzellai primates Galaad Dauidi regi de cibis prouidit 34 a. Dauidi charus 228 b. & ſeq.230 a
Beſara oppidum 3 a
Beſaran nomen loci 40 b
Beſeleel artifex tabernaculi fabricator 212 b.213 b
Beſor torrens 133 a. 226 b
Beſtiæ,quo die creatæ 201 b
Betaramphtha oppidum 33 a
Betaphua ciuitas 44 a. vicus ibid.
Betariph villa 25 b
Beten ciuitas 3 a
Beth 133 a
Bethabara nomen loci 126 b.127 a. 262 b.
Bethacad Samariæ vicus 71 a
Bethacara & Bethacarem vrbs 40 b
Bethagan via 71 b
Bethagla locus 15 b
Bethagon nomen loci 137 a
Bethaim 15 b
Bethalaga, Bethalla, Bethalon vicus ibid.
Bethaloth ciuitas 41 a
Bethamari vicus 15 a
Bethan ibid.b
Bethana nomen loci 103 a
Bethanarea,oppidum 33 a
Bethanath vrbs 103 a
Bethania caſtellum 169 a.267 a.268 b. 269 a. loci nomen 12 b.regio 79 b.272 b
Bethanim ciuitas 32 a
Bethannaba 26 a
Bethanoth ciuitas 41 a
Bethara ciuitas 32 a.ſtagnum 181 b
Betharaba ciuitas 15 b.41 a
Betharan, Betharantha oppidum 33 a
Bethaſan vicus 15 b
Bethauen ciuitas 15 b.16 a.26 a. regnum 38 b.ſolitudo 15 b.20 a
Bethaula vicus 71 b
Bethazmoth 15 a
Bethbera ciuitas 71 b
Bethberai ciuitas 133 a
Bethbeſſe vicus 15 b
Bethcar ager 23 b
Bethchar 224 a
Bethdagon ciuitas 3 a.41 a.templum idoli Dagon à Ionatha Machabæo incenſum 21 a
Bethebem vicus 3 a
Bethel ciuitas 16 a.26 a.207 b.232 a.234 b.235 a.237 b.241 a.mons 26 a.206 b. montes 16 a.regnum 38 b.filua 20 a.villa 16 a
Bethelea vicus 133 a
Bethemec,Bethemeth ciuitas 3 a
Bethen ciuitas 3 a
Bethenabrin, Bethenabro vicus 79 b
Bethennim villa 41 a
Bether montes 16 a
Bethera vrbs à Romanis capta 16 a
Betheſda piſcina 156 a
Bethezob vicus 34 b
Betieſimoth vrbs 127 a
Bethlebaoth ciuitas 133 a
Bethlehem ciſterna 43 b. deſertum 44 a. fons 43 b.227 b.via 20 a
Bethlehem Galilææ ciuitas 43 b.137 a
Bethlehem Iudæ ciuitas 41.42.& ſeq.207 b. 225 a.227 b.238 a.261 a.b. clara Archiepiſcopali & Epiſcopali ſede 43 a. Chriſti natiuitate 41 b.& ſeq.194 a.261 a. à Philiſtæis obſeſſa 44 a.à Roboam reſtaurata 41 b.virorum illuſtrium patria 41.a.b.eius monaſteria 42 b.ſitus 41 a. templum inſigne 42 b.43 a.b
Bethmaacha,Bethmachà ciuitas 101 a
Bethmarchabot ciuitas 133 a
Bethmaus vicus 137 a
Bethna vrbs 103 a
Bethnemra ciuitas 32 a
Bethnopolis Leuitica ciuitas 19 a
Bethonaabal,Bethoannaba 26 a
Bethonim ciuitas 32 a
Bethoron inferior vrbs 16 a. 255 a. ſuperior Leuitica ciuitas 26 a
Bethphage vicus 169 a
Bethphalet,Bethphelet ciuitas 133 a
Bethpheſes ciuitas 35 b
Bethphogor ciuitas 127 a
Bethrechob Leuitica ciuitas 7 a
Bethſabee Vriæ vxor 228 a.229 b.230 a. Dauidi nupta 228 a. eius adulterium 151 a 228 a.filij 228 a
Bethſaida Decapolis ciuitas 137 a.b. 266 a. ei Chriſtus væminatur 8 a.137 b.264 b
Bethſaida deſertum 84 b.137 a.265 a.b.fons 137 a.piſcina 156 a
Bethſaidenſes 137 b
Bethſaliſa 26 a
Bethſames Iuda vrbs Leuitica 21 b. 224 a. 237 a. Bethſames-Neptalim ciuitas 21 b.
Bethſamis ciuitas 103 a
Bethſamitarum arcam Dei inſpicientium cædes 21 b.224 a
Bethſan Decapolis ciuitas 71 a.90 b.226 b. lucus 35 b
Bethſean ciuitas 71 a
Bethſeca ciuitas 71 b. vicus ibid.
Bethſemes,Bethſemis 21 b.35 b.103 a
Bethſimon, Bethſimoth vrbs 127 a
Bethſora, bethſor, Bethſoron. Bethſur ciuitas 44 a.257 a. caſtrum 44 a.fons ibid. villa ibid.
Bethſura ab Antiocho Eupatore capta 255 b.256 a
Bethul-arma ciuitas 133 a
Bethulia Galilææ vrbs 137 b. ab Holoferne obſeſſa 137 b.248 b.& ſeq.eius caſtellum 137 b.fons 137 b.139 a
Bethzacara ciuitas 44 a
Behtzecha ciuitas 71 b.vicus ibid.
Betiſo carcer 153 a
Betoanea 71 b
Bettegene nomen loci 79 b
Betteniable vrbs 19 a
Betul ciuitas 133 a
Bezec, Bezech oppidum 90 b. villæ duæ 71 b.vrbs regia 44 b 71 b.220 a
Bezedel vicus 133 b
Bezetha ciuitas 166 b.mons ibid.
Bezzeuge Damaſcenorum Procurator Sichem vrbem euertit 30 b
Bibleth Phœniciæ ciuitas 185 b
Biblij populi ibid
Bibliotheca inſignis 117 a
Biblium, Biblus Phœniciæ ciuitas 185 b
Bigamia 202 a.b.206 b
Bithera vrbs à Romanis capta 16 a
Bithynia 276 a.277 a.281 a
Bitumen è mari mortuo quomodo colligitur 52 b.ad quid vtile 52 b. Bituminis lacus 44 b.52 a.putei 44 b
Blaſphemiæ punitio 174 a.214 b
Boanerges filij 111 b
Boca maioris Syriæ pars 81 a
Bocalbalbec Syria minor 81 a
Boduini populi 187 a
Bœotia 277 b
Bola 133 b
Bolbiticum Nili oſtium 122 a
Boldequinus Damaſcenorum rex 88 b
Bombycinus pannus Damaſcenus 82 a. Tripolitanus 187 b
Bonifacius I. papa 196 a. II. 196 b. III. ibid. IV. ibid. V. ibid. VI. 198 a. VII. ibid. b. VIII. 199 b. IX. 200 a
Boon 16 a
Boos ager 44 b
Booz columna 161 a. Obed patris Iſai pater 41 b.218 b. eius parentes 218 b. vxor 41 b.44 b.222 a
Borceos vicus 25 a
Borooth 16 a
Bos idolum ab Aegyptijs cultum 116 b
Boſdra,boſeron vrbs 79 b
Boſes rupes 16 b
Boſor Leuitica & refugij ciuitas 127 a. 219 b. deſertæm 127 a
Boſora vrbs 79 b
Boſra,boſron,boſtra. boſtrum Arabiæ deſertæ metropolis 76 a.79 b. & ſeq.80 a. 118 a. Archiepiſcopali ſede nobilis 75 b. 80 a. Trachonitidis caput 79 b
Botri torrens 23 b.215 b. Vallis 23 b.215 b
Botrium, botrum, botrus, botris, Phœniciæ ciuitas 185 b
Boues æneæ duodecim 161 b. die Dominico ferias agentes 48 a
Bozra vrbs 79 b.118 a
Brachmanæ 284 b
Britanni à Iulio Cæſare ſubacti 259 a
Brocardus 30 a.86 a
Brutus Romanus Senator 188 b.359 a
Bubaſtus Aegypti vrbs 184 a. fluuius ibid. regio ibid.
Buccahel nomen loci 136 b
Buccinatorum turres 162 b
Bullioniorum Heroum magnificèntia vide Balduinus, Euſtachius, Godefridus.
Buria vrbs à Turcis capta 137 b
Burſeth vrbs 80 a.
Buſeret vrbs 79 b
Buſiris Aegypti metropolis 184 b. flumen, regio ibid.
Buſrit,buſſeret vrbs 79 b,
Buſyris Aegypti ciuitas 116 b
Butis ciuitas 92 b
Buz Idumææ ciuitas 118 a
Byblos Phœniciæ ciuitas 185 b
Byra ciuitas 28 b
Byſſus Damaſcena 82 b

C.

CAbrothaba Iſraelitarum 13. manſio 124 a
Capſeel ciuitas 44 b
Cabul caſtrum 113 b. ciuitas 3 a. terra 9 a. 113 b
Cadauerum vallis 175 b. & ſeq.
Cademoth ciuitas Leuitica 127 a. deſertũ, ſolitudo ibid.
Cades ciuitas 3 a.104 b.& ſequ.118 b. deſertum 118 b.125 b.134 b.Iſraelitarum 33.mãſio 118 b.216 a.palma 118 b
Cadesbarne ciuitas 7 a.118 b. deſertum 118 b.
Cadimoh Leuitica ciuitas 128 a
Cadomi torrens 137 b
Cadmus Phœnicis Phœniciæ regis frater Græcas literas Græcos docuit 5 b
Cadumim & Cadumin torrens 137 b
Cæci illuminatio 18 a.b.137 b.171 b
Cædeſa vrbs 104 b
Cælum credentibus apertum 153 a. 179 a. 180 a.empyreum Dei & Angelorum ſedes 201 a. vbi ſit 170 a
Cæna nomen loci 44 b
Cænopolis ciuitas 166 b

Cæſarea maritima 71 b. Palæſtinæ 71 b. 97 a.eius amphitheatrum & theatrum 72 a.incolę ibid.diuerſa nomina 71 b.portus ibid.templum 72 a.Paneadis, Panię, Panias 106 b.108 a.b.Philippi 7 a.86 a.93 a.97 a.105 b.& ſeq.108 a.169 a. Stratonis 21 b.71 b.Cæſareæ fluuius 72 a. palus 72 a.74 a.ſcopuli 72 a
Cæſareum regia domus 150 b
Cain Adami filius 4 a.202 a.Abel fratrem occidit 45 b.202 a.eius ædifica 4 a.37 a. filij artium mechanicarum inuentores 202 a.mors 35 b.202 a. ſacrificiũ 46 a.57 a.202 a
Cain caſtrum,ſons, mons 35 b
Cainan Patriarcha 192 a.202 b
Caintarim 26 a
Caiphas Iudæorum pontifex 35 b.270 b. eius palatium 151 b
Caiphas vrbs 35 b
Caius Caligula Imp. 193 b.124 b
Caius I.Papa 195 b
Caleb Chanaan terræ explorator 133 b.215 b. 217 a.219 b. Enachim ex Hebron pellit 49 b.eius filia 133 b. ſepulcrum 44 b. vxor 41 a
Callirhoe ciuitas 128 a
Calliſtus I. Papa 195 a.II.199 a.III. 200 a
Caluariæ mons 175 a.ſciſſura 179 b. & ſeq. templum 177 a
Caluariarum turres trophæum Tamerlanis 84 a
Camela vrbs 87 a.188 b
Camelorum copia vbi 67 a
Camelus mons 87 a
camon ciuitas 80 a
Campanarum vſu Iudæi carebant 162 b
Campeſtria deſerti 16 b.Idumææ 120 b. Iericho 16 b.18 b.Medan.93 a.Moab 129 a.b
Campi filuę 44 b
Campſarim 26 a
Compſonis Soldani Aegypti mors 121 a
Campus Eſdrelon 35 b. Faba 37 b.de Gallo 123 a.Iericho 18 b. Libani 2 b.5 b. Mageddo 35 b.magnus 35 b.37 b. Maſphe 3 a ptolemaidis 6 a.regius 72 b.Sabæ 35 b.37 b.ſanctus 137 b. Sidonis 8 a. ſolitudinis 18 b
Cana vrbs 26 a. 80 a. Galilææ 138 a. maior 3 a.minor 3 a.138 a
Canan nomen 138 a
Cananææ filia à dæmonio liberata 3 b. 8. b.265 b.eius patria 3 b.8 b
Cananæorum ſtrages & ſubmerſio 138 b
Canath,Canatha ciuitas 33 b.80 a. Canathenſis 80 a
Cancellaria Ieroſolymitana 152 b
Candelabrum aureum templi Ieroſolymitani 160 a.Romę in triumphum portatur & reponitur 159 a
Cane 71 b
Canis fluuius 1 b.2 a.paſſus 2 a
Canatha vrbs 80 a
Canopicum Nili oſtium 122 a
Cantorum ſuggeſta templi Heroſolymitani 161 b
Capella in loco natiuitatis Chriſti 43 b
Capernaum ciuitas 103 b.fons 104 a
Caphara ciuitas 16 b.vicus 16 b
Capharath oppidum 138 a
Capharbarucha ciuitas 44 b.villa ibid.
Capharnaum ciuitas Galilææ metropolis 72 a.103 b.& ſeq.109 a. defertum 107. a. fons 104 a.regio ibid.b
Caphraſaba campus 70 b
Capharſalama,Capharſarama vrbs 70 b
Capharſoreth torrens 22 a.vicus ibid.
Capherdago vicus 22 a
Capheteta murus 167 a
Caphira ciuitas 16 b.vicus ibid.
Capitolia 149 a
Capitolium 150 a
Cappadocia locus, in quo D. Georgius draconem interemit.13 b. regio 95 a. b
Cappadoces 95 b
Capræ montibus gaudent 86 b
Capſeel ciuitas 44 b
Captiuitatis Chriſti via 172 b
Carcaa ciuitas 45 a
Carcer Herodis 166 a. Ieroſolymitanæ ciuitatis 153 a.regius 150 a
Cariath vicus 16
Cariathaa ciuitas 45 a
Cariathaim Leuitica ciuitas 104 a.127 a
Cariatharbe vrbs 49 b
Cariathbaal vrbs 22 a
Cariathiarim vrbs 22 a
Cariathſeima, Cariathſepher vrbs regia 133 b
Carinus Imp. 195 b
S.Carioth abbatis ſepulcrum 45 a
Carioth ciuitas 45 a.127 a
Carith torrens 26 a.28 b
Carmel mons 35 b.45 a
Carmeleon vallis 138 a
Carmeli fons 36 a.ſaltus ibid.
Carmelitarum origo 36 a
Carmelon vallis 138 a
Carmelum promontorium 36 a
Carmelus mons 5 a.b.6 a.35 b.45 a 97 a. Carmelus maris mons 35 b
Carmon præſidium 80 b
Carnaim ciuitas 80 a.gigantes 78 b
Carnaim Aſtadroth vrbs ibid.
Carnaim ciuitas 80 a
carnea viculus 16 b.78 b
Carnion præſidium 80 b
caro ſpiritui rebellis 202 a. carnium eſus Noe conceſſus 203 b
Carolus I.Magnus Imp. 197 b. II. Caluus dictus ibid. III. Craſſus ibid.IV. 199 b. V.200 b
Carta Leuitica ciuitas 138 a
Cartam ciuitas 104 b
cartha Leuitica ciuitas 138 a
Carthago Africæ vrbs Tyri colonia 10 b
Carthan,Carthar Leuitica ciuitas 104 b
Carus Imp. 195 b
caſaloth ciuitas 36 a
Casbon ciuitas 32 a
Caſdim populi 96 a
Caſed Nachor fratris Abrahæ filius 96 a
Caſij Iouis templum 118 b
Caſiotis regio 118 b
Caſis vallis ciuitas 20 a
Caſius 118 b.mons 97 a.118 b
Caſphin ciuitas 22 a
Caſphor ciuitas 80 b
Caſpin ciuitas 22 a
Caſſiotis regio 118 b. caſſius Romanus Senator 138 a
Caſtelletum nomen loci 138 a
Caſtellum contra vos 169 b
Caſtra Aſſyriorum 174 a.Ceſtij 181 a. Chaldæorum 180 b. Damaſcenorum 91 b. Dan 22 a.Herodis 175 a. ad mare rubrũ 118 b.124 a. Pompeij 181 a. Romanorum 180 b.Saladini Syriæ regis 138 a. Simonis Machabæi 25 a. Titi Veſpaſiani 3 b. 14 a.
Caſtrum album 186 a. Aſſyriorum 166 b.S. Crucis 20 a.Indi 3 b.Lamberti, Lamperti 3 b.66 a.7 a.nouum 3 b. peregrinorum 5 b.137 a.regium 3 b.4 b.Roberti 136 a
Catachryſea aurifodina 118 a
Catena aurea in templo Ieroſolymitano ſuſpenſa 164 b
Cateth,Cathetheth ciuitas 138 b
S. Catharinæ virginis corpus ab Angelis in montem Sina tranſlatum 124 b.monaſterium ibid.ſacellum 43 b. ſepulchrum 124 b
Cato caſtrum 73 b
Cauan nomen loci 80 b
Cauea Roob 80 b.Tyri 4 b
Cayrus Aegypti vrbs 121 b
Cedar ciuitas 80 b. 103 b. regio 80 b.118 b. & ſeq. in ea nundinæ celebres 98 b. & ſeq.tabernacula 98 b.& ſeq.
Cedar Iſmaelis filius 118 b
Cedaſa vrbs 3 a
Cedes Leuitica ciuitas 36 a.45 a.104 b
Cedes Neptalim vrbs 103 b.104 b
cedeſis vrbs 104 b
cedeſſa vrbs 3 a
cedimoth vrbs Leuitica 127 a
cedri Libani 110 b
cedrina domus 150 a
cedro ciuitas 22 b
cedron torrens 172 a. vallis 163 b.172 a
cedſon Leuitica ciuitas 128 a
cedumin torrens 137 b
ceelata Iſraelitarum 19. manſio. 119 a.215 b.
ceila ciuitas 45 a. prouincia ibid. villula ibid.
cellula D.Hieronymi 183 a. b. S. Hilarionis 134 b
cemiterium publicum Ieroſolymitanum 172 a
Cendebæus Antiochi Sedetis exercitus duxà Machabæis deuictus 22 b. 24 b. 257 b.
cendeuia palus 2 b.5 a
cene ciuitas 119 a
cenereth,Ceneroth ciuitas 105 a. 143 b mare 139 b
cenez ciuitas 119 a.regio ibid.
cenezæi populi 119 a
Ceni ſocer Moyſis 45 b
ceni regio Philiſtinorum 45 a
cenneroth ciuitas 105 a
Centurio confeſſor & martyr 146 b. Chriſti latus lancea aperit 271 b
Centurionis ſeruus verbo à Chriſto ſanatur 103 b.264 a.ſynagoga 104 a
cepharnoma vicus 80 b
cephet vrbs 114 a
cephira ciuitas 16 b.vicus ibid.
cerimonijs cur eccleſia vtatur 66 b
ceſeleththabor ciuitas 138 b
ceſien Leuitarum ciuitas 36 a
ceſil ciuitas 45 a. 133 b
ceſion Leuitica ciuitas 36 a
Ceſtias Romanorum dux 16 a. 28 a. 73 b. 144 b
ceſtij caſtrametatio 181 a
cethim terra 28 a
cethlis ciuitas 45 a
cethron,Cetron vrbs 138 b
Cetura vxor Abrahæ 206 a. eius filij ibid.
chabalon,chabelon regio 9 a
chabol ciuitas 3 a
chabul caſtrum 113 b.terra 9 a.114 a
chabulon regio 9 a
chai vrbs 18 a
chalap vrbs 2 a
chalcedonenſe concilium 196 a
chalcidica regio, Chalcidis regnum 105 a.
Chalcis vrbs Syriæ 105 a
Chaldæa regio 96 a.b
Chaldæi populi ibid. Aſtronomiam ab Abrahamo edocti 96 b. aſtrorum obſeruatores ibid. bellicoſi ibid. Iſraeli dominat 198 b. eorum caſtra 180 b. lingua Hebræę affinis 97 b. monarchia 91 b.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX.

Chaldæus Babyloniæ rex 96 a
chaldaici lacus 97 b
chaldi ciuitas 3 b
Cham Noe filius 202 b. patrem nudum deridet 203 b. Africam in diſperſione gentium occupauit 204 a
cham terra 116 a
chamath, Chammat vrbs 107 a.b
chamaon villula 45 b
chamos Moabitarum Idolum 98 b. 129 a b. eius fanum 129 b. 171 a
chana ciuitas 32. 80 a. 138 a
chanaan filius Cham à Noe maledictus 203 b. eius ſepulchrum 186 b
Chanaan terra 96 b. 97 b. 107 b
Chananæa regio 96 b
chananæi populi 39 b. 107 b. Iſraeli dominati 98 b. Salomonis tributarij 105 a
Chaphtis 45 b
charabe vicus 103 a
charan Meſopotamiæ ciuitas 204 a
charitatis exemplum 177 a. 179 b
charmel mons 31 b. 45 a
charris Meſopotamiæ ciuitas 86 a.b
charta Leuitica ciuitas 138 a
chartan ciuitas 104 b
chaſalus villula 138 b
chaſdim populi 96 a
chaſed Nachor fratris Abrahæ filius 96 a
chaſelath ciuitas 138 b
chaſſoim populi 24 a
chaslon villa 16 b
chaſſelatabor ciuitas 138 b
chazbi loci nomen 45 b
chebar fluuius 97 a
chebbon ciuitas 45 b
chebron Leuitica & refugij ciuitas 49 b
chedar ciuitas 80 b. regio 118 b
chedes vrbs 104 b
chenereth, Chennereth mare 139 b
cephri 16 b
cheres vrbs 122 b
chermela 56 b
chermon mons 89 b
cherubim Paradiſum cuſtodit 202 a. duo ſuper arcam Dei 139 b
cheſelethtabor ciuitas 138 b
cheslon 22 a
chezib nomen loci 45 b
chiddechel fluuius 97 a
chineret mare 139 b
chislothtabor ciuitas 138 b
choba, chobaa nomen loci 90 a. villa ib.
chobar fluuius 97 a
chodorlahomor Aſſyriorum rex 32 b. 47 b. 119 b. 127 a. 130 b. eius cum Sodomitis bellum 32 b. 78 b. 79 a. 204 b
chorazain, Chorazin Galilææ ciuitas 81 a
chore Eſau filius 100 a
choreb mons 122 b
choron caſtrum 9 a
chorozaim, chorozain Galilææ ciuitas 8 a. 81 a.
chorræi gigantes 54 b
chriſtiani feris obiecti non laniantur 12 a.b. vnde Galilæi & Nazarei dicti 108 b. 141 a. quādo ſic primum appellati 274 b. eorum caſtrametio 85 b. cruciſgreſſiones 164 b. expeditio in Saracenos 83 a.b. 123 a. orandi mos 179 a. peregrinationes ad ſepulchrum Chriſti 78 a. 177 b. perſecutiones 12 a.b. 194 b. proceſſiones 164 b. ſepeliendi mos 175 b
chriſtus naſciturus prædicitur 172 b. 202 a. 204 b. 206 a. 208 b. 224 b. 238 b. 242 b. annunciatur 55 b. 141 a. 261 a. concipitur 56 a. 141 a. 194 a. naſcitur 38 b. 41 b. & ſeq. 43 b. 194 a. 261 a. circunciditur 42 a. 261 b. à Magis adoratur 42 a.b. 43 b. 261 b. in templo offertur 157 b. 261 b. defertur in Aegyptum 123 a. 125 b. 135 a. 261 b. reducitur in Nazaret 261 b. educatur 141 a. ſedet inter doctores 28 a. 117 b. 261 b. baptizatur 20 a. 60 b. 262 a. ieiunat 19 a. 262 a. à diabolo tentatur 18 b. 19 a. 117 b. 262 a. Capharnai habitat 103 b. 262 b. cum Samaritana loquitur 27 a. 31 a. Galilæam prædicando bis circumit 108 b. 263 a. 265 a. tempeſtatē ſedat 100 b. 263 a. Matthæum è telonio vocat 114 b. & ſequ. 143 b. 263 b. eligit 12. Apoſtolos 111 b. 264 a. peccatrici peccata remittit 154 a. 264 b. præcipitatur 141 a. 142 a. 265 a. Phariſæis ſignum Ionæ prophetæ dat 91 b. 266 a. Petro claues promittit 106 a. ſtaterem pro ſe & Petro ſoluit 113 a. 266 b. adulteram abſoluit 162 b. 267 a. lapidatur 162 a. 268 a. Zachæum vocat 18 a. 269 a. vngitur 169 a. 269 a. equitat ſuper aſinam 167 a. 169 a. 173 a. 269 a. flet 169 a. 179 b. 299 a. coram gentibus clarificatur 61 a. 162 a. 269 a. negotiatores è templo eijcit 163 a. 263 b. 269 b. ficui ſterili maledicit 169 b. 269 b. viduæ oblationē probat 162 b. 269 b. prædicit futura 173 a. 269 b. à Iuda venditur 111 b. 270 a. cum Apoſtolis agnum paſchalem comedit 150 b. 270 a. Euchariſtiam inſtituit 61 b. 62 a.b. & ſequen. 150 b. 270 a. cur ſub panis & vini accidentibus 63 b. & ſequ. Deo patri obtulit 62 a. b. & ſeq. tranſit torrentem Cedron 172 a. 270 b. conſolatur filias Ieruſalem 178 a. 271 b. matrem Ioanni commendat 179 a. 271 b cruce deponitur 175 b. 180 a. 271 b. ſepelitur 175 b. 271 b. apparet Magdalenæ 175 b. 272 a. mulieribus 180 a. 272 a. Petro 174 a. 272 a. Emauritis 47 a. 180 a. 272 a. decem Apoſtolis 150 b. 272 a. Thomæ 150 b. 272 b. ſeptem diſcipulis 104 b. 139 b. 272 b. XI. Apoſtolis ac 500. fratribus 272 b. Iacob 174 a. 272 b. veniet ad iudicium 171 b. 272 b
Chriſtus Eccleſiæ caput 170 b. fundamentum 167 a. Euangelij doctor 61 a. Galilæus dictus 108 b. 141 a. Iudæis dorſum, gentibus faciem oſtendit 178 b. & ſequ. Nazaræus, & Nazarenus dictus 141 a. pellicanus eſt 61 b. primogenitus & vnigenitus 42 a. proclamationibus tribus è cælo commendatus 60 b. & ſequ. ſacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech 61 b. 62 a.b. ſummus 60 b. 61 & ſequ. ſacramentis vim & efficaciam præſtat 68 a.b
Chriſti ætatis anni 194 a. aſcenſio 170 b. 272 b. charitas ſumma 61 b. ciuitas 103 b. 141 a. domus 103 b. educatio 141 a. effigies 106 a.b. à Iudæis perfoſſa ſanguinem emittit 185 a.b. latus lancea perfoditur 179 b. 271 b. loca ſancta idolis conſpurcata 42 b. miracula 3 a.b. 8 b. 18 a.b. 37 a. 73 a. 79 a. 84 b. 88 a.b. 103 b. & ſeq. 106 a. 110 a. & ſeq. 112 a. 137 a.b. 138 a. & ſequ. 143 a.b. 153 b. 169 a. 171 b. 263 b. & ſequē. 265 b. 267 b. & ſeq. mons 111 b. mors 179 b 271 b. in morte prodigia 146. 179 b. & ſequen. 271 b. natiuitas paſtoribus annunciata 41 a. 49 b. paſſio 10 a. 151 a.b. 155 b. 163 a. & ſeq. 165 b. 170 a. 172 b. & ſequ. 178 b. 179 a.b. 180 a. 270 & ſequ. patria 103 b. 108 b. 141 a. prædicatio 103 b. 104 a. 111 b. 140 a. 157 b. 263 a. 267 a. reſurrectio 175 b. 272 a. ſacerdotium 60 a. 61 a. ſacrificium cruentum & incruentum 61 a.b. 179 b. ſepulchrum 175 b. 177 b. & ſequ. 272 a. ad id chriſtianorum peregrinationes 78 a. 177 b. ſermo 111 b. 264 a.b. & ſequent. 266 & ſeq. 270 a.b. ſtatua 106 a.b. tranſfiguratio 61 a. 143 a. 266 a. veſtigia 104 b. 132 a. 170 b. vita 26 & ſeq.
Chriſtum cum Angelis ab Abrahamo cōuiuio exceptum 51 b & ſeq. Euchariſtiam inſtituens verum & proprium ſacrificium inſtituiſſe 26 a.b. & ſeq. in Euchariſtia verè eſſe 63 b
Chryſorrhoas fluuius 81 b. 97 a. 184 a
chuthæorum gens 27 a
chuzica caſa Ioannis monachi 16 b
cibſaim Leuitica ciuitas 26 a
cidaris Iudæorum pontificis 160 b
cidiſſus ciuitas 104 b
cilicia regio 95 a. 98 a
cimana vicus 138 b
cina ciuitas 45 b
cinæi populi ibid.
cinei Moyſis cognati 39 b
cingulum Iudæorum pontificis 160 a
circus oblongus 154 b. rotundus 152 b
ciſion Leuitica ciuitas 36 a
ciſon & ciſſon torrens 35 b. 36 a. 138 b. 143 a.
ciſterna Bethaniæ 169 b. Bethleem 43 b. Ioſeph 138 b. Sira 54 b. Socoth 55 a. vetus 138 b.
Cicron vrbs 138 b
Ciuitas Andreæ Apoſt. 137 a. Bernardi de Scampis 75 b. Chriſti 103 b. 141 a. Dauid 41 b. 149 b. equitum 139 b. inferior 152 a. b. Iouis 28 a. Iuda 41 b. noua 166 b. palmarum 18 a. Petri Apoſt. 137 a. prima à quo condita 202 a. ſalis 54 a. ſancta 148 a. Schytarum 71 a. ſecunda 165 a. ſolis 22 b ſuperior 149 b. virorum 144 b
Ciuitates in ſcripturis vocantur etiam vicus & villæ 79 b. quæq; potentiores olim ſuos reges habebant 95 a. Leuitarū 58 a.b. refugij ibid.
Claudi ſanatio 162 b. 273 a
claudius I. Imp. 79 a. 100 b. 194 b. 275 b. & ſeq. II. 195 a
claues Petro promiſſæ 106 a. 266 a. datæ 104 b. 272 b
claui Domini reperiuntur 176 b. Romam deferuntur 177 a
clauthmō, clautomō locus flctium 116 b
clemens I. papa. 194 b. 283 b. eius mater 184 b. paſſio 283 b. II. 198 b. III. 199 a. IV. ibid. b. V. ibid. VI. ibid. VII. 200 b
cleopatra Aegypti regina Engaddi vineas in Aegyptum tranſtulit 47 b. margaritam quanto pretio emit 77 a
Cleophas S. Annæ maritus 260 a
cleophæ diſcipuli Chriſti domum Chriſtum in Eccleſiam dedicaſſe 47 a. patria ibidem. ei Chriſtus apparet 47 a. 180 a. 272 a
S. cletus papa 194 b. 283 a. paſſio 283 a
climax montes 1 b
Cod Phœniciæ ciuitas 6 a
codsbarich vrbs 149 b
cœleſyria Syriæ maioris pars 81 a. 95 b
cœna Domini 61 & ſequen. 150 b. 270 a. cur Deipara & fœminæ non interfuerint 64 b
Cœnaculum anguli 153 a. Sion 150 b
collis Achillæ 38 b. aquæductus 16 b. Olivueti 169 b
Colonia 21 a. Agrippina 10 a. Claudij 6 a. Flauia 17 b
Coloſſæum Romanum 78 a
columbarium 171 a
columna coronationis 177 a. flagellationis 150 b. ignis & nubis 120 a
Columnæ æreæ 161 a. marmoreæ 29 b. 43 a. Seth liberorum 96 a. vitreæ 184 b
Comagena regio 96 a

Com-

INDEX.

Communicantes, verè corpus Chriſti accipiunt 69 a
conchæarea 161 b.
conciſionis vallis 172 a
concupiſcentiæ ſepulchra Iſraëlitarum 13. manſio 124 a. 215 a
Conradus I. Imp. 198 a. II. ibidem. III. 199 a. eius Damaſcena expeditio 83 b. IV. 199 b
conſiſtorium Iudæorum 153 a
conſtantia ciuitas 135 a. 136 a
conſtantienſe concilium 200 a
Conſtantinopolis à Turcis capta ibid.
Conſtantinopolitanum concilium I. 195 b. II. 196 b. III. 197 a. IV. ibid. b
Conſtans I. Imp. 195 b. II. 197 a
Conſtantinus Magnus I. Imp. 42 b. 135 a. 195 b
contradictionis aquæ Iſraëlitarū 33. manſio 117 b. 216 a
conuallis illuſtris 72 a. Mambre 49 b. 51 b
copar vicus 81 a
coracinus piſcis 104 a
coriatha ciuitas 127 a
cornan, Corbana 162 a
cordieorum montes 97 b
core rebellio & interitus 125 a. 180 a. 216 a
corea, coreas vrbs 72 b
Cornelius centurio baptizatur 23 a. 274 a. primus Cæſareæ Epiſcopus 72 a
Cornelius Ianſenius Gandauenſis Epiſcopus 91 a. b
Cornelius papa 195 a
corona Domini inuenitur 176 b. Romam defertur 177 a
Coronam ſpineam reges Hieruſalem geſtant 149 a
corozaim, Corozain Galilææ ciuitas 81 a 109 a
corræi 21 b
coth Phœniciæ vrbs 6 a
crac vrbs 129 b
craccum, Crach caſtrum 186 a
Craſſius conſul Romanus 259 a
creaturæ Chriſto naſcenti blandiuntur 41 a. morienti compatiuntur 146 b. 179 b & ſeq.
creta inſula 67 b
crocodilorum copia vbi 71 b. 74 a. 122 a
crucigerorum ordinis inſtitutio 176 b
crudele facinus 154 a
crux Chriſti ex qua arbore facta 20 a. 171 a. portatur 164 a. erigitur 178 b. abijcitur, & ſordibus operitur 176 a. ab Helena inuenitur ibid. b
crucis caſtrum 20 a. Chriſti longitudo 164 b. pars in templo Caluariæ collocatur 177 b. à Perſis aſportatur 167 a. ab Heraclio reducitur ibid. a. b. in bello aſſumitur 83 b. pars altera Romam defertur 177 a. Feſtum Exaltationis inſtituitur 167 b. Inuentionis 176 b. glorificatio 175 a. monaſterium 20 a. Nicodemi inſigne miraculum 185 a. notæ in veſtibus Iudæorum 158 a. ſignum in aëre apparet ibid. ſupplicium prohibetur 176 b. templum 6 a. 20 a. via 164 a
cruciſgreſſionum origo 164 b
crypta ſubterranea 153 a
curiæ quinq; Paleſtinæ ſeu Iudæorum 85 b
curia Hierololymitana 153 a
cuzumobarech vrbs 149 b
cydæſſa vicus 3 b
cydida vrbs 104 b
cypreſſi Libani 110 b. Sion 151 b
cyprus caſtellum 16 b
cyrene Africæ ciuitas 82 b
Cyrus Perſarum rex 247 a. 248 a. eius pietas 159 a. 246 a
cyſon torrens 138 b

D.

Dabarita Leuitica & refugij ciuitas 36 a. Dabbaſeth ciuitas 139 a
Dabereth Leuitica & refugij ciuitas 36 a
Dabir regia ciuitas 32 a. 133 b. Academia Paleſtinæ 133 b
Dabir rex Eglon 47 a
Dabira villula 39 a
Dabrath Leuitica & refugij ciuitas 30 a
Dadan vrbs Idumææ 119 a
Daema ciuitas 133 b
Dæmones porcos ſubmergunt 79 a. 263 b. Sanctorum reliquias horrent 29 b.
Dæmoniaci curati 88 a. 263 b. 264 b
Dæmonis de victima diſparente præſtigiæ 112 b. & ſeq.
Dagon arx 28 b. idolum Philiſtinorum 21 a. 134 a. 223 b
Dahiua, Dahiud 45 b
Dalila Samſonis amaſia 24 b. 223 a.
Damaſcena aqua 82 a. byſſus 82 a. pruna 81 b. 82 a. regio 76 a. 82 a. roſa 81 b. Syria 76 a. 82 a
Damaſcene regio 82 a
Damaſceni Dauidis tributarij 82 b. eorum coloniæ in Africam tranſmiſſæ ibid. in Galaaditas crudelitas 87 a. quot millia incendio perierint 84 a
Damaſcenus ager 45 b. 81 b. 201 b. à Chriſtianis vaſtatur 82 a. eius terra miræ virtutis 45 b. archiepiſcopus 101 b. pannus 82 a. rex in fruſta concerpitur 83 b
Damaſcus Eliezer filius 82 a
Damaſcus Syriæ metropolis 81 b. & ſeq. 83 & ſeq.
Damaſus I. Papa 195 b. II. 198 b
damiata vrbs 122 b. & ſeq.
Damaſec vrbs 81 b
Damna Leuitica ciuitas 139 a
Damnaba villa 32 a. 127 b
Dan caſtra 22 a. ciuitas 105 a. b. & ſeq. fons 109 a. 112 b. & ſeq. fluuius 109 a. mons 26 a vicus 106 b
Dan Iacobi Patriarchæ filius 20 b. 207 a. eius mater ibid.
DAN TRIBVS 20 b
Dana ciuitas 105 a
Dani Sidonem claſſe obſident 8 b
Daniel Propheta in Babylonem abductus 241 b. & ſeq. Bel idolum euertit 247 a. exaltatur 242 b. ieiunat 247 b. & ſequ. Suſannam liberat 243 a. ſomnia interpretatur 242 b. 246 a. 247 a. eius cibatio 173 b. 247 a. 70. hebdomadæ 193 b. 247 b. prophetia 248 a. viſio 247 a
Danna ciuitas 46 a
Danus fons 109 a
Daphca, Daphchah Iſraëlitarum 9. manſio 119 a. 124 a. 211 b
Daphne & Daphnis fons 106 b. 113 b
Daran ciuitas 39 a
Daria vicus 84 b
Daroma 46 a
Dasbath Leuitica & refugij vrbs 36 a. 139 a
Daron caſtrum 119 a. ciuitas ibid.
Dathan rebellio & interitus 125 a. 216 a
Dacheman caſtrum 32 a. oppidum ibid.
Dauid rex 193 a. Arcam Domini in Ieruſalem transfert 22 a. 227 b. armiger Saulis 225 a. Iſraëlitas numerat 38 b. 229 a. Leuitas in claſſes diſtribuit 59 b. 229 b. princeps 400. virorum 53 b. 226 a. propoſitionis panes edit 19 a. 225 a. Saul haſtam & ſcyphum tollit 226 b. oram pallij abſcindit 50 a. 226 a. à Semei maledicitur 15 a. 228 b. vngitur in regem 41 b. 225 a. 227 a. eius adulterium 151 a. 228 a. ædificia 148 a. 149 b. & ſequen. 155 a. arx 150 a. ciuitas 41 b. 149 b. domus 38 b. fœdus cum Ionatha 17 a. 225 a. fornix triumphalis 54 a. fortitudo 44 b. fuga 15 a. 17 a.b. 19 a. 33 a.b. 38 b. 40 b. 46 a. 48 a. 129 a. 172 a. 225 b. & ſequen. 228 b. gloria 225 b. homicidium 228 a. monomachia cum Goliath 24 b. 55 a. b. 225 a. mors 238 a. palatium 150 a. pater & patria 41 b. pietas 152 a. pœnitentia 152 a. 228 a. portra 168 a. prophetia de Chriſti ſacerdotio 60 b. Pſalmi 229 a. ſedes 49 b. 150 a. ſepulchrum 41 b. 152 a. 231 a. ſolium 150 a. 227 a. regia 150 a. theolatria 170 b. 227 b. thronus 150 a. turris 168 b. victoria 15 b. 19 b. & ſequen. 22 b. 24 a. 34 a. 40 b. 45 a. 46 b. 54 a. 82 a.b. 89 a. 133 a. 135 b. 148 a. & ſeq. 150 a. 175 a. b. 227 b. 228 a. vxor 15 a. 89 a.
Debbaſeth ciuitas 139 a
Debera oppidum 46 a
Debir ciuitas 32 a
Deblatha, deblathaim ciuitas 127 b. defertum ibid.
Debora prophetiſſa Iſraëlis Iudex 26 b. 192 a. 221 a. eius palma 26 b. 221 a. prælium cum Siſara 26 b. 74 b. 137 b. 138 b. 221 a. victoria 102 b. 114 b
Deboræ Rebeccæ nutricis ſepulchrum 16 a. 19 a. 20 a. 30 b. 207 b.
Decalogus promulgatur 27 a. 124 b. 212 a. 217 b. in arca cuſtoditur 159 a. Romæ in triumphum portatur ibid.
Decapolis regio 107 a
Decius Imp. 195 a
Dedan ciuitas 46 a. 119 a
Dedanim Idumææ vrbs 119 a. ſaltus 119 b.
Delean ciuitas 46 a
Delta Aegypti pars 122 a
Demetrius Gadarenſis Pompeij magni libertus 85 b
Demetrius Soter Syriæ rex 25 b. 256 a. eius principum fuga 4 a
Demetrius Soteris filius rex 257 a
Denaba Idumææ ciuitas 119 b
Deſerti campeſtria 16 b. mare 52 a. ſpelunca 55 a
Deſertum Arabiæ 31 a. 84 b. arenoſum 131 b. Bethſaide 84 b. Boſor 127 a. Cades 118 b 125 b. Cadesbarne 118 b. Capharnai 107 a. Deblata 127 b. Engaddi 48 a. Etham 119 b. Hai 18 a. Iaſa 128 a. Iericho 18 b. Idumææ 120 b. Iuda, Iudææ 51 a. Maon 52 a. Moab 129 b. Quarentana 19 a. Sur 124 b. Thebaidos 125 a. Thecuæ 55 b
Deus quid 201 a. Iſraëlitis in columna nubis & ignis adeſt 120 a. mundum ſex diebus creat 201 a. b. opera bona etiam in ſtatu peccati facta remunerat 11 b
Deus Sabbatum ſanctificat 202 a. eius conſtitutio certa & firma 68 a. num peccata eam impediant ibid. vltio in malos 32 b. 47 b. 52 b. ei duobus modis aliquid offerimus 63 a
Deuteronomij liber vbi à Moyſe ſcriptus 130 b. 218 a. explicatur 126 a. 129 b. ſeruatur in arca 159 a. 218 a
Diabolus Chriſtum tentat 18 b. 19. eius mons 18 b. eum Chriſtus vincit 179 b
7. Diaconi ordinantur 150 b. 273 b
Dibon Moabitarum excelſum 32 a. vrbs ibid.
Dibongad Iſraëlitarum 39. manſio 127 b. villa 32 b
Didius Iulianus Imp. 195 a
Didrachmum monetæ genus 113 a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dies artificialis & naturalis 191 b
diglath fluuius 972
diluuium 192 a.203 a.eius causſa 202 b
Dimon vrbs 32 a
dimona ciuitas 46 a
Dina Iacobi Patriarchæ filia 207 a. conſupratur 30 b.207 a. vxor B.Iob 99 a
Dio cæsarea vrbs regia 22 b.142 b
Diocletianus Imp. 195 b. Eccleſiam perſequitur 12 b
Dion oppidum 184 a
Dionyſius Alexandriæ Epiſcopus 132 a
Dionyſius Aeopagita Athenienſis Epiſcopus 277 b.eius martyrium 283 b
Dionyſius Papa 195 a
Dioſpolis ciuitas 28 a.184 a
Diuiſio Apoſtolorum 150 a
diuiſionis petra 46 a
diuitis epulonis domus 153 b
dium oppidum 184 a
dizahab auriſodina 118 a
doch arx 26 b.257 b
dodanim Idumææ vrbs 119 a
domata Palæſtinæ plana ſunt 113 b
domicilium Abrahami 85 a
Dominica dies à bobus celebrata 48 a
domini ſaltus mons 42 a
domitianus Imp. 194 b. eius in Eccleſiam perſecutio 283 a
dommim 46 a
domnus Papa 197 a
Domus Andreæ Apoſt. 137 a. carceris 150 a cedrina ibid. concilij 161 b. Dauidis 38 b. 150 a. diuitis epulonis 153 b. Domini 157 a. Eliæ 174 a. Ephraim 38 b. epularum 153 b. exterior templi Ieroſolymitani 159 b. fortium 151 a. hiatus 127 a. Iacob 38 b. interior templi Ieroſolymitani 158 b. Ioſeph 38 b. Leuitæ 28 a. B. Mariæ virginis 151 a. Meſſa 153 b. principis Phariſæorum ibid. Regis 150 a. ſaltus Libani 113 b. San 71 a. Simonis coriarij 23 a. ſolis 21 b. voluptatis 79 b. Vriæ 151 a. vulgi 154 a. Zachariæ ſacerdotis 55 b
Donus II. Papa 198 a
Dor ciuitas 72 b. regio ibid.
Dora ciuitas 5 b.71 b
Doreon vrbs Idumææ 116 a
dornephath ciuitas 72 b
dotam, Dotha, Dothaim, Dothain, Dotham, Dothan oppidum 139 a
Dracomis fons 169 b
druſus Auguſti Cæſaris priuignus 71 b
druſus turris 71 b.72 b
duma Idumææ metropolis 53 b. Iudæorum toparchia 119 b. regio 46 b. 119 b
duma Iſmaëlis filius 119 b

E.

Ebal mons 27 b
bezinthia 46 a
ebron, vide Hebron
ebur vbi naſcitur 76 b
Eccleſia Catholica 170 b. Cedar tabernaculis confertur 99 a. Latina cur aliquot Hebraica nomina vſurpat 65 b. militans 148 a. ſponſa Chriſti eſt 168 b. Synagogæ præfertur 60 b. 157 b. triumphans 148 a. eius quanta dignitas 60 b. Perſecutiones 10. 194 b. & ſequen. ſalus vnde 179 b
Eccleſiaſticæ traditiones quatenus ſeruandæ 145 a. b
Ecdippa, Ecdippon vrbs 1 b
Echela villa 45 a.46 b
ectemias vrbs regalis 29 b
edema ciuitas 107 a
edenna ciuitas 46 a
Eder campus 49 a. ciuitas 46 b. turris 49 a
Edeſſa ciuitas 83 b
Edom regio 46 b. vrbs 127 b
Edom Eſau cur dictus 206 a
Edom principium regia 16 a
edomia 85 a.107 a
edrehi vrbs 85 a
eduma villa 16 b. 26 b
effrem municipium 26 b
effron vrbs 85 a
eglaim ciuitas 127 b
eglon ciuitas 47 a. villa ibid.
ela Idumæorum vrbs 119 b
elæon mons 170 b
elam Palæſtinæ vrbs 119 b
elba 4 b
elcath Leuitica vrbs 2 a
elcæſeus 107 a
elceſe nomen loci ibid.
eleale ciuitas 127 b villa ibid.
eleazar Aaronis pontificis filius 17 a. 58 a. 217 a. patris in pontificatu ſucceſſor 58 a.120 b.216 b. eius ſepulchrum 17 a. b
eleazari Samæi filij patria 142 a
eleazari ſcribæ martyrium 254 b
elehath Leuitica ciuitas 2 a
elementorum creatio 201 a
eleutheropolis ciuitas 47 a regio ibid.
eleutherus fluuius 2 a. b.3 b.4 a. b.7 a
Elias Propheta 37 a. Baal Pſeudoprophetas occidit 36 a.233 b. Deum tranſeuntem videt 82 b.119 b. 122 b. mortuum ſuſcitat 7 a. 233 b. in Paradyſum terreſtrem translatus 129 b.236 a. paſcitur ab Angelo 64 a.135 a. 233 b. à coruo 26 a. 233 b. à vidua 7 a. pluuiam à Deo impetrat 36 a. 233 b. eius apparitio 143 a. 266 a. cœnaculum in quo mortuum reſuſcitauit adhuc oſtẽdi 7 a. domus 174 a. epiſtola 235 fons 36 a. fuga 133 a. 135 a. 233 b. ieiunium 233 b. Iordanis tranſitus 18 b. iuniperus 135 a. monaſterium 143 a. mors 285 b. prædicatio contra Antichriſtum 285 b. patria 34 b. prophetia 234 a. ſacrificium 36 a.233 b. ſpelunca 36 a. 119 b. 122 b zelus 234 b
eliaſib Ioachim filius Iudæorum pontifex 250 b. eius domus 151 b
eliezer procurator domus Abrahę 82 a.206 a
elimelech Bethleemitæ patria 41 a. peregrinatio 41 a.221 b
elim ciuitas 119 b. Iſraëlitarum 6. manſio 119 b.211 a. puteus 119 b.126 b
eliphaz Eſau filius 117 b.125 b
eliphaz Themanites rex amicus Iob 99 b. 209 a
eliæus propheta aquas amaras dulces reddit 17 a. 235 a. Azaelem in Syriæ regẽ vngit 28 b. Eliæ diſcipulus 82 b. 233 b. mortuus mortuum ſuſcitat 37 b. 236 b. apud Sunamitidem hoſpitatus 37 b. 235 a. Syros excæcatos in Samariam ducit 139 a. 235 b. eius fons 17 a. 36 a. miracula 135 a.b. mors 236 b. patria 70 a. peregrinationes 37 b.38 a. prophetia 235 b.236 b. reliquiæ vbi nunc 236 b. ſepulcrum 29 b.236 b. ſpelunca 36 a
elizabeth Zachariæ ſacerdotis vxor 56 a. 261 a
elmelech, & Imeleth ciuitas 4 a
elolath 47 a
elon ciuitas 109 a
elon Iſraelis Iudex 192 b. 222 b. eius patria 136 b.144 b. ſepultura 144 b
elrath Leuitica ciuitas 2 a
Eltece, Elteco, Eltecon 22 a
Elthei 47 a
Eltholad ciuitas 133 b
Elul 47 a
Emath ciuitas 107 a. regio 3 b. 107 a. terra 107 a. turris 168 b
Emath magna 107 b. parua, rabba ibid.
Emathdor Leuitica ciuitas 101 b
Emathin vrbs 107 a
Emaus caſtellum 47 a. ciuitas ibid. vna ex toparchijs ibid.
Emeſa vrbs 188 b
Emim gigantes 127 a.129 a.130 b
Emiſa, Emiſſa vrbs 188 b
Emmaus ciuitas 47 a. vicus 139 a
Emon oppidum 26 b
Enabris manſio 139 a
Enachim gigantes 21 a.24 a.49 b.133 b
Enadda ciuitas 36 a. villa 49 b
Enaim ciuitas 47 b
Enam, Enan vicus 107 b
Enaſor ciuitas ibid.
Endor ciuitas 36 a. 72 b. torrens 36 a
Enfron vrbs 85 a
Engadda vrbs 47 b
Engaddi ciuitas 47 b. vna ex toparchijs 48 a. deſertum 48 a. vineæ in Aegyptum tranſlatæ 47 b
Engallim ciuitas 48 a. vicus ibid.
Enganna ciuitas 85 a
Engannim Leuitica ciuitas 36 b, 48 a. vicus ibid.
Engaris mons 131 b
Enggaddi vicus 46 a
Enhadda ciuitas 36 a
Enhaſor ciuitas 107 b
Ennom vallis 109 b
Ennon oppidum 26 b.72 b
Enoch Cain filius 4 a
Enoch prima orbis ciuitas ibid.
Enoch patriarcha 192 a. in paradiſum terreſtrem translatus 46 a.202 b. eius filius 202 b. mors 285 b. pater 202 b. prædicatio contra Antichriſtum 285 b. prophetia 202 b
Enon vicus 107 b
Enos Seth filius 192 a.202 a
Enoſa vrbs 4 a
Enſemes fons 16 b
S. Eodaldi martyrium 282 a
Epaphræ Epiſcopi Coloſſenſis martyrium ibid.
Epha Abrahami nepos 77 b
Epha oppidum 142 b. regio 77 b
Ephebia Ieroſolymitana 154 b
Epheſinum concilium 196 a
Ephod Iudæorum pontificis 160 a
Ephra ciuitas 72 b. quercus ibid.
Ephræa ciuitas 26 b
Ephraim ciuitas 72 b. domus 38 b. mons 26 b. montana ibid. municipium ibid. porta 167 b. regnum 25 a. ſaltus 32 b. vicus 26 b
Ephraim Ioſephi patriarchæ filius 25 a. 208 a. eius mater 70 a
EPHRAIM TRIBVS 25 a
Ephrata Caleb vxor 41 a
Ephrata ciuitas 41 a. regio ibid.
Ephrem municipium 26 b. vicus ibidem.
ephron ciuitas Leuitarum 26 b. 30 a. 48 a 85 a. mons 48 a. vicus 26 b
Ephron Seor filius 48 a
ephrona ciuitas aut vicus 115 b
epiphania ciuitas 107 b. oppidum 83 b
epiſcopi vnde nomen habent 67 a. Apoſtolorum ſucceſſores ibid. eorum munus ibid.
epularum domus 153 b
equites aurati, vbi & quales creentur 178 a

Equi-

Equitum ciuitas 139 b
equorum curriculum 154 b. porta 156 b. porta orientalis 167 b
Ereb 48 a. regio 75 b
erebinthonicus vicus 180 b
ereccon terminus Dan 22 a
eremmon vicus 133 b
ergab lapis 17 a
ermon mons 89 b
eroge mons 174 a
erythræum mare 123 b
eſaan ciuitas 48 a
Eſau Iſaaci patriarchę filius 46 b.206 a.208 a. cur Edom dictus 206 a. cur Seir 54 b. 206 a. Iacobo fratri occurrit 93 b. 207 a. primogenita vendit 57 b.205 a. reconciliatur 93 b. 207 a. Idumæam inhabitauit 46 b. eius trigamia 206 b
Eſau loci nomen 84 b. mons 54 b. regio 46 b. 54 b.
esbus ciuitas 127 b
Eſdras legit legem coram populo 161 b. 250 b. luget peccata populi 250 b. eius viſio 246 b
eſdrelon campus 35 b. 36 b. ciuitas 36 b
eſebon Leuitica ciuitas 127 b. piſcinæ ibi. terra ibid.
eſem ciuitas 132 b
eſer ciuitas 102 b
eſerimoth Iſraelitarum 14. manſio 117 b
eſmona Iſraelitarum 36. manſio 119 b. 215 b.
eſna ciuitas 48 b
eſrom, eſron ciuitas ibid.
eſſa oppidum 184 a.
eſſæorum origo 154 b
eſſemon oppidum 184 a
Eſſeni Iudæorum ſecta 258 a. eſſenorũ porta 156 b
eſſia ciuitas 118 a
Eſter regina 251 a. b
eſthamo Leuitica ciuitas 48 b
eſthaol vrbs 22 a
eſthemo, eſthemoa Leuitica ciuitas 48 b. vicus ibid.
etam ciuitas 48 b. 133 b. petra 78 b. villa 133 b.
eth nomen loci 48 b
etha ciuitas 133 b
ethæi populi 48 b
Ethęus Chanaan filius 48 b
etham ciuitas 27 b. deſertum 119 b. Iſraelitarum 3. manſio 120 a. 211 a
ethan fluuius 120 a. petra 48 b
ether ciuitas 48 b. 133 b
ethicon vrbs 115 a. pagus ibid.
ethim terra 26 b. 28 a. vicus 139 a
etna 48 b
Eua Adami vxor 201 b. per ſerpentem ſeducta 202 a. eius filij ibid. lectus ſaxeus 39 a. b. ſepulchrum 45 a
euæa ciuitas 185 b
euæi gigantes 4 b. 117 b
Euæus Chanaan filius 117 b. 185 b
Euariſtus Papa 194 b
Euchariſtia quare inſtituta 63 b. & ſequ. cur ſub panis & vini accidentibus ibid. eius conſecratio 68 b. fructus 63 b. & ſe. inſtitutio 61 b. & ſeq. 150 b. 270 a. oblatio 62 & ſequ. eam verum ſacrificium eſſe 62. 63
eudæmon Arabia 76 b
eue ciuitas 185 b
Euphrates vide Euphrates
Eugenius Imp. 196 a
Eugenius I. papa 197 a. II. ibid. b. III. 199 a. IV. 200 a
euila ſolitudo 120 a
euin 48 b
eunuchus Aethiops Candaces reginæ baptizatur 21 a.24 b.44 a.273 b. eius fons 21 a. 44 a.
euphrantis & Euphratenſis regio 96 a
euphrates fluuius 97 a. 201 b. 203 b. Iſraeliticæ terræ terminus 98 a
euripi Ieroſolymitani 165 a
Euſebius Cæſareæ Paleſtinæ Epiſcopus 12 a.72 a.
Euſebius Pamphili 52 a
euſebius Papa 195 b
euſtachij de Bullion fortitudo 180 b
euſtachio Gremer Sydon vrbs hæreditario iure donatur 8 b
Euſtochij virginis ſepulchrum 43 b
eutychij ſuſcitatio 279 a
eutychianus Papa 195 a
euzoius Cæſareæ Paleſtinæ epiſcopus 72 a.
Exaltationis S. Crucis feſtum quando inſtitutum 167 b
Exedræ templi Ieroſolymitani 161 b
exul ciuitas 133 b
Ezechias rex Iudæ 193 a.239 a. eius ædificia 151 b.156 a.165 b.171 b.174 b.175 a.b. filius 240 b. oratio 239 b. pietas 172 a.239 a. ei ſignum ſanitatis datur 162 b.239 b
Ezechielis Prophetæ mors 246 b. prophetia 113 b.243 b.& ſeq.245 a.246 a. viſio 243 b.246 b. vxor moritur 244 a
ezel lapis 17 a
ezrael fons 36 b

F.

Faba caſtellum 37 b
Fabianus Papa 195 a
Facere pro ſacrificare 64 b.& ſeq.
facidia Rhinocoruræ vicus 120 a
facies Chriſti 154 a
fames magna 17 b. 29 b.34 b.154 a.157 a
fanuel ciuitas 28 b
fanum Baal 26 b.126 b. Phogor 127 a
fatura villula 22 b
felix I. papa 195 a. II. 195 b. 196 b. III. 196 b. IV. 196 b.200 a. V. 200 a.
felix Iulia ciuitas 185 a
felix Syriæ præſes 279 b.& ſeq.
ferdinandus Imp. 200 b
ferrandus mons 186 a
ferrea porta 165 b
feſcenninus Siſynnius 283 b
feſtus Iudææ præſes 72 a.280 a
fictilis porta 167 b
ficus arida 169 b.269 b
fidei Catholicæ teſtimonium inſigne 48 a.
figuli ager 173 b
filia Sion pars Ieruſalem 152 a. b
flauia colonia vrbs 71 b
flauia Domicilla 283 a
flentium ſeu fletuum locus 16 b
fletus quercus 16 a.19 a.20 a
florentinæ vrbis inſignia 81 b
florentinum concilium 200 a
flori Iudææ Præſidis crudelitas 154 b. 156 b 163 b
flumen Illyrij oppidum 141 b
fluuius Aegypti 131 a. Ptolemaidis 6 a. Sabbaticus 108 a. Torrens 24 b
fogor villa 130 a
fons Aenam 25 a. Aethiopis 21 a.44 a. Agar 131 a. aquarum viuentium 6 b. Bethuliæ 139 a. draconis 169 b. Eliæi 17 a. Emaus 47 a. Eunuchi Candaces reginæ 21 a. 44 a. Ezrael 36 b. Gabaon 17 b. hortorum 107 b.& ſequen. Iacob 27 b. Ieſu 47 b. 48 a. iudicij 118 b. B. Mariæ 56 a. Meſphat, Miſphat 118 b. Nephtoa 19 a. Rmathæ 29 a. 3. regum 174 b. Samariæ 30 a. Samſon 24 a. Sephoritanus 139 a. ſolis 16 b. Taphuæ 74 b. templi Ieroſolymitani 160 a. Tubania 36 b. viuus 104 a.
Pontis porta 167 b
Fora, Foras fluuius 97 a
Fornix triumphalis Titi Veſpaſiani 159 a
Fortunatus Diaconus martyr 281 b
Forum lignarium 165 a. magnum 154 a. materiarium 165 a. pecuarium 176 b. piſcarium 154 a. rerum venalium ibid. ſcrutarium ibid. b. ſuperius 151 a
Foſſa Ieruſalem 148 a.168 b. templi Ieroſolymitani 163 b
Fouea Ieremię 174 b
Franciſcini cuſtodiunt ſepulchrum Domini 177 b. eorum monaſterium 150 b
Francorum Damaſcena expeditio 83 b
Fredericus I. Barbaroſſa Imper. 5. b. 199 a. Sueuorum & Vindelicorum dux 8 3 b. eius expeditio Damaſcena 83 b. mors & ſepultura 83 a. II. 199 a. III ibid. b. 200 a. IV. 200 a
Friſij Ptolemaidem obſident 5 b
Frobeleth vicus 139 b
Fulconis Hieroſolymorum regis mors 6 a.
Fullonis ager 173 b. monumentum 171 a. piſcina 174 b
Furnorum turris 168 b

G.

Gaas mons 27 a. torrens ibid.
Gaba Leuitarum & regia ciuitas 3 a. 17 a.139 b
Gabaa Leuitica & regia ciuitas 17 a. 48 b. viculus 48 b
Gabaad ciuitas 17 a
Gabæ mons 17 a
Gabaath ciuitas ibid.
Gabaatha villa 48 b
Gabaathites 17 b
Gabae Leuitica & regia ciuitas 17 a
Gabala Galileæ vrbs 4 a
Gabalena regio 46 b
Gabaon Leuitica & regia ciuitas 17 b. collis 152 a. fons 17 b. lapis ibid. montes, piſcina, villa ibid.
Gabaonitæ populi 17 b
Gabara ciuitas 139 a
Gabaragana oppidum 4 a
gabaraganæi populi ibid.
gabareni, gabaritæ populi 139 b
gabatha caſtellum 25 a. ciuitas Leuitarum & regia 17 a. oppidum 48 b. tribunal 162 a. viculus 48 b. villa 139 a
Gabathon Leuitarum ciuitas 22 b
gabe, gabee Leuitica & regia ciuitas 17 a. oppidum 72 a
gabenſes 139 b
gaber vrbs 72 b
gabinius Romanus Curias Palæſtinæ conſtituit 85 a.258 b
gabrielis Archangeli apparitio 160 a.260 a.261 a.b. templum 141 b
gabſeel ciuitas 44 b
gad Iacobi Patriarchæ filius 31 a.207 a. eius mater ibid.
GAD TRIBVS 31 a
gadara vrbs 85 a.b. 88 a. curia. 2 Palæſtinæ 85 b. eius lacus 91 a
gadare oppidum 4 a
gadareni populi 4 a. eorum regio 88 a
gadarenſium cædes 85 b
gadaris vrbs 85 a.b
gadda ciuitas 49 a. villa ibid.
gaddara vrbs 85 a.b
gaddera 49 a

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX.

gadeli ciuitas 32 b. mons ibid.
gader regia ciuitas 49 a
gadera Leuitica ciuitas 27 a
gaderoth vrbs 27 a
gadgad mons Israelitarum 29. mansio 120 a. 215 b
gadi ciuitas 32 b
gador ciuitas 22 b
gadora villa 49 a
gaggada nomen loci 120 a
galaad ciuitas 86 b. & seq. mons 85 b. & seq. regio 86 b. & seq. terra 85 b. & seq.
galaad Machir filius 87 a
galaadina regio ibid.
galaaditæ populi ibid.
galaaditim & Galaaditis regio 86 b. & se.
galadena regio 87 a
galadeni populi ibid.
galades mons 85 b
galadina Galaditica regio 87 a
galgal regia vrbs 17 b. 73 a
galgala ciuitas 17 b. 108 a. loci nomen 17 b. 20 a. pagus 17 b. via 115 b
galgalis vrbs 17 b. villula 73 a
galhed mons 85 b. 86 b
galienus imp 113 a. 195 a
galilæa regio 3 b. 95 a. 108 a. inferior 108 a. superior 2 b. 5 a. 101 a. eius fertilitas 108 b. mare 139 b. montes 6 a. planities 35 b. 37 a. eam Christus prædicando bis circumiuit 108 b
Galilæi populi bellicoli 108 b. Apostoli dicti ibid. Christiani 141 a. 108 b. Galilæus Christus dictus ibid.
Galiloht loci nomen 14 b
gallim ciuitas 127 b. vicus 22 b
galon vrbs 87 b
gamala, gamale vrbs 87 a. eius arx, fons, incolæ ibid.
gamalielis sepulchrum 152 a
gamalienſium ſtrages 87 b
gamalitica regio ibid.
ganges fluuius 201 b
gareb collis 140 a
garisima 140 a
garisim mons Samariæ 27 a. templum ibi.
gasith Curia Ierosolymitana 153 a
gaulademan, Gaulalim, Gaulana, Gaulane vrbs 87 b
gaulanitica, & gaulanitis regio 87 b
gaulon ciuitas Leuitica & refugij 87 b. & seq. villa 88 a
gaulonitica, Gaulonitis regio 87 b. 88 a
gazæi populi 135 a. eorum clades 134 a
gaza Leuitica ciuitas 133 b. 134 a. b. 135 a. vna ex Philistinorum satrapijs 133 b. maritima 135 a. noua 134 b. planities 134 a. turres ibid.
gazara, Gazaris Leuitica ciuitas 27 a. 133 b
gazer, Gazera Leuitica ciuitas 27 a. 133 b. 134 a. villa 27 a
gazophylacia templi Ierosolymitani 161 b
gazophylacium 162 a
geba Leuitarum & regia ciuitas 17 a. villa 27 a
gebal ciuitas 46 b. 185 b. mons 27 b
gebalena regio 46 b
gebbethon vrbs Leuitarum 22 b
gabeet ciuitas 17 a
gebneel ciuitas 22 b
gedeon Israelitarum Iudex 33 a. 34 a. b. 35 a. 192 b. 221 a. b. eius patria 72 b. sepulcrũ 72 b. vellus 72 b. 221 a. victoria de Madianitis 128 b 221 b. ei angelus apparet 71 b. 221 a
gedera gederothaim ciuitas 49 a
gedor ciuitas 22 b
gehenna gehennom 169 b. & seq.
gelasius Cęsareę Palestinę episcopus 72 a
Gelboe ciuitas 36 b. montes ibid.
Gelbus vicus ibid.
Gelgel vrbs regia 73 a
Gelilloth nomen loci 14 a
Gelim oppidum 73 a
Gelo ciuitas 49 a
gemela vallis 54 a
genath porta 167 b
genesar lacus 139 b. terra 140 a
genesareth stagnum 139 b
genesarites lacus ibid.
genezareth terra 140 a
genuensium victorię 5 b. 6 b. 72 a
geometriæ antiquitas 96 a. b.
geon fluuius 121 b. 201 b
georgia castrum 4 a
D. georgij castrum ibid. draconicidium 13 b. martyrium 28 a. patria 4 a. sepulcrũ 28 a. templum 13 b. 28 a. vallis. 13 b
Gerara, geraris vrbs regia 134 b. torrens, vallis ibid.
Geraritica, geraritis regio ibid.
Gerasa vrbs 88 a. b. & seq. castrum, viculus ibid.
Geraseni populi 88 a. gerasenorum regio ibid.
Gerasis, gerasa vrbs ibid.
gergasi vrbs 88 a
gergasii ciuitas 89 a
gergesa vrbs 88 a
gergesæi populi 88 a
gergesæus Chanaan filius 88 a. 185 a
gergesenorum regio ibid.
germum oppidum 43 b
geris vrbs 185 a
germanorum Damascena expeditio 83 b
gerson ciuitas 89 a
S. Gerusij martyrium 281 b
gessa Leuitica ciuitas 128 a
gessen terra 120 a
gessiri regio 89 a
gessur regia vrbs ibid.
gessuri populi 86 a. regio ibid.
gesur regia vrbs 89 a
gesura, gesuri regio ibid.
getacopher, getepher viculus 140 a
geth regia vrbs satrapia Philistinorum 22 b
gethefer, gethepher, gethofer, gethopher viculus 140 a
gethremmon vrbs Leuitica 22 b. 27 b. 73 a.
gethsemani villa 170 a
gezer Liuitica ciuitas 27 a
gheiur regia vrbs 89 a
ghesuri regio ibid.
ghezib nomen loci 45 b
ghilhad mons 85 b
gholan vrbs 87 b
gibbeton vrbs Leuitica 22 b
gibel ciuitas 46 b. 185 b
gibelina prouincia 133 a
gibelnoe nomen loci 47 b
giblec ciuitas 185 b
giblij populi ibid.
gideroth, giderothaim ciuitas 49 a
giezi famulus Elizei prophetæ 38 a. 235 a. b
gigantum origo 202 b. terra 78 b. vallis 19 b. 178. a
gilia mons 85 b
gilgal vrbs 17 b
gilhad mons 85 b
gilim oppidum 73 a
gilo ciuitas 49 a
ginæa vicus 73 a
ginais Samariæ vicus 73 b
ginaim oppidum 73 a
gion fons inferior 175 a. fons superior ibid. mons ibid. torrens ibid. vallis 178 a
Giron ciuitas 109
Gisala Galilææ ciuitas 34 b
Gisalis oppidum 17 b
Gison 49 a
Goatha mons 175 a
Gob Leuitica ciuitas 19 a
Gobel 185 b
Gobolitis regio 46 b
Godefridus de Bullion Antipatridam obsidet 70 b. Ierusalem rex 149 a. 177 a. eius epitaphium 177 a. b. humilitas 149 a. pietas 158 b. sepultura 177 a. virtus & victoria 149 a. 158 b. 180 b.
Godolias Iudæorum præses 18 b. eius cædes 121 a. 245 a
Gofna vrbs 27 b
Gog sepulchrum 39 a
Goim gentes Galgalis incolæ 73 a
Golam, golan vrbs 87 b
Golgol vrbs 17 b
Golgotha mons 175 a
Goliath gigantis cædes 24 b. 54 b. 55 a b. 225 a. patria 22 b. 54 b.
Gomorrha ciuitas Sodomorum 44 b. 49 a. 52 b. 53 b
Gophnitica toparchia 27 b
Gordæi montes 97 b
Gorgiæ contritio, cædes 56 b. 255 a
Golen ciuitas 49 a. regio 49 a. 110 a
gosor vrbs 49 a
gradus arcis 151 a. domus Pilati 155 b. Sion 151 a
græcas literas quis primus inuenerit 5 b
grana ciuitas 80 a
granatus malus arbor 18 a
grapte regia 156 b
gregis porta 168 a. turris 49 a
gressus spacium 164 a
guaremundus Hierosolymitanus patriarcha frater Balduini II. 12. b. eius mors 4 b
guido Hierosolymitanus rex 9 b
guphna, guphne vrbs 27 b. guphnensis regio ibid.
gymnasium Hierosolymitanum 154 b

H.

HAalon Tartarorum Impe. Damascũ expugnat 83 b
Habitaculum Rechabitarum 165 a
sacerdotum 154 b. scutariorum ibid.
Haceldemach ager 173 b. mons ibid.
Hacoc Leuitica ciuitas 4 a
Hadar vrbs regia 39 b
Hadid ciuitas 18 b
Hadrachi oppidum 75 b
Hadrielis Molathitæ patria 135 a
Haemes ciuitas 35 a
Hæmorrhoissæ sanguifluæ domus, patria, statua 106 a. b.
Hai ciuitas 18 a. desertum ibid.
Haila vrbs 119 b.
Hailon Leuitica ciuitas 21 a
Hairsemes ciuitas 22 b
Halgul ciuitas 39 a
Ham nomen loci 32 b
Hamath, Hammath vrbs 107 a. b
Hammon Leuitica ciuitas 108 b
Hammothdor Leuitica ciuitas 101 b
Hamon Leuitica ciuitas 22. 108 b
Hanameel Ieremiæ patruelis 14 b
Hanathon ciuitas 136 a
Haomarus Saracenorum dux 6 b. 83 a
Harab regio 75 b
Harama vrbs 134 b
Haran Mesopotamiæ ciuitas 86 b
Harem nomen loci 15 a
Harma vrbs 134 b

INDEX.

Haroer vrbs Syriæ 78 b. regio ibid.
Haroseth gentium ciuitas 102 a
Hasar Enon vicus 107 b
Hasor regia ciuitas 102 b. 107 b
Hastaroth vrbs 78 b
Hauothiair oppida regionis Basan 79 b
Hauran vrbs 78 b
Hauranitis regio ibid.
Hazor ciuitas 102 b
Hebal mons 27 a. b
Heber Sale filius Hebræorum progenitor 203 b
Hebræi ibid. eorum lingua prima est 201 b
Hebraica aliquot nomina cur in Latina Ecclesia in vsu manserint 65 b
Hebron ciuitas Leuitica & refugij 49 b. mons, montana, piscina ibidem vallis 51. via 55 b
Hebrona Israelitarum 31. mansio 120 a. 215 b
Hecatompolis insula 67 b
Heder vrbs regia 39 b
Heirsemes ciuitas 22 b
Helam ciuitas 18 a
Helba ciuitas 4 b
Helchesæi nomen loci 107 a. Helchesæus ibid.
Heleb ciuitas 108 b
Helenæ Adiabenorum reginæ pietas 157 a. a. 180 b. 276 a. regia 157 a. Mausoleũ 180 b
Helena Constantini Magni mater Crucem Domini quærit 176 a. b. supra 30 templa in terra sancta erigit 177 a. insignia eius ædificia 26 a. 36 a. 42 b. & seq. 43 b. 49 b. 51 b. & seq. 137 a. b. 138 a. 143 b. 150. 151 b. 162 b. 169 a. 170 b. 171 a. b. 173 b. 174 b
Heleph ciuitas 18 a. 108 b
Helhacer præsidium 4 b
Heli Israelitarum Iudex 193 a. 223 a. b. eius indulgentia in liberos & mors 223 b
Helim ciuitas 119 b.
Heliodorus ab Angelis flagellatur 162 a. 253 b
Heliopolis Cœlesyriæ vrbs 108 b
Helizæi prophetæ patria 70 a. sepulcrum 128 b. vide E
Helkesæi vicus 107 a
Helma villa 137 a
Helmondeblathaim Israelitarum 40. mansio 127 b. 216 b
Helon Leuitica ciuitas 22 b. 27 b. 50 a. 109 a 127 b
Hemfredus Baro de Torono Ierosolymitani regni constabularius 3 b. 9 b
Hemona ciuitas 18 a
Henam, Henan vicus 107 b
Henoch Cain filius 4 a. prima orbis vrbs ibid. Henochia ibid.
Henrici Austriæ ducis Damascena expeditio 83 b
Hephron vrbs 85 a
Heraclius Imp. crucem portat 167 a. b
Herbertus Tiberiadis episcopus 143 b
Hercules Tyriorum Deus 10 b
Hereb regio 75 b
Hered regia vrbs 39 b
Heres vrbs 122 b
Herma ciuitas 134 b
Hermon mons 2 b. 4 b. 5 b. 36 b. 86 a. 89 b
Hermonium mons 36 b
Herodes I. Ascalonita Iudæorum rex 85 b 112 b. 194 a. 259 a. b. 261 a. balsami possessor 47 b. Innocentes occidit 132 a. 261 b. eius ædificia 4 a. 26 b. 29 b. 39 a. 50 a. 70 b 71 b. & seq. 112 b. 115 a. 128 a. 131 a. 150 b. 152 a. b. 153 a. & seq. 157 b. 162 a. & sequen. 165 a. b. & seq. 194 a. 259 b. auaritia 152 a. 259 b. aula regia 152 b. carcer 166 a. castra 175 a. crudelitas 154 b. 259 b. domus 231 b. filij 101 b. 261 b. mors 128 a. palatium 72 a. 165 b. patria 132 a. prælium 154 a. soror 132 a. victoria 50 a. 80 a. viuarium 166 b. ei quæ ab Augusto donata 78 b. & seq.
Herodes II. Antipa Galilææ præfectus 261 b. eius ædificia 33 a. 143 b. 166 a. clades 128 b. impietas 166 a. mors 274 b. vxor ibid.
Herodes III. Agrippa rex Iudææ 274 b. eius ædificia 112 b. crudelitas 154 a. 166 a. 274 b. mors 72 a. 181 a. 275 a. sepulchrum 181 a
Herodium castrum 50 a
Heromith villa 50 a
Heroum Aegypti ciuitas 120 b
Heser ciuitas 102 b
Hesron ciuitas 48 b
Heth nomen loci 48 b
Hethæi populi ibid.
Hethæus Chanaan filius ibid.
Hethalon vrbs 4 b
Hettan prædium 27 b
Heuæi gigantes 4 b. 15 b. 17 b. 89 b. 117 b
Hibelis vrbs 22 b
Hidekel fluuius 97 a
Hierapolis ciuitas ibid.
Hiericho, & Hericuntinæ rosæ 17 a. 18 b
Hiericus ciuitas 18 a
Hieromiace & Hieronis fluuius 85 a
D. Hieronymi cellula 40 a. 43 a. 183 a. corpus Romam translatum 43 a. crypta 43 b. delitiæ 184 a. lectus 43 a. pœnitentiæ studium 183. sepulchrum 43 a. visio 183 b.
Hierosolyma 87 b. 148 a
S. Hilarionis abstinentia, ieiunium 134 b. cellula ibid.
Hippene oppidum 89 b. & seq.
Hippeni populi ibid.
Hippicus turris 165 b. & seq.
Hippodion fluuius 85 a
Hippodromus 19 b. 154 b
Hippos oppidum 89 b
Hippus mons 85 b. oppidum 89 b
Hiram Tyriorum rex 9 a. 10 b. 11 a. 230 b
Historiæ veritas fundamentum est intelligentiæ spiritalis 145 a
Hoba nomen loci 90 a
Hollandiæ comes est rex Ierusalem 177 b. Imperator 199 b
Hollandi Ptolomaidem obsident 5 b
Holofernes dux 82 a. 248 b. eius cædes 137 b. 193 b. 249 a. castra 137 a. b
Holon vrbs Leuitica 50 a
Hom nomen loci 32 b
Homicidarum asyla 58 b. Homicidij lex 58 b. 203 b
Homo quo die, quo mense creatus 201 b. ad quid ibid. eius anima & corpus ibid. miseria 202 b
Homonæa loci nomen 140 a
Hor mons 120 b. 130 a
Horeb mons 122 b
Horem, Horez ciuitas 109 a
Horma ciuitas 2 b. 3 b. 4 b. 39 b. 134 b
Horologium Achaz 162 b. 238 b. 239 b
Horræi gigantes 54 b
Horti suburbani Ierusalem 180 b. hortorum fons 107 b. & seq.
Hortus balsami 47 b. conclusus 170 a. Herodis 166 b. Olivueti 170 a. Oza 151 a. regis ibid. regius 170 a. sepulchri Domini 175 b
Hosa ciuitas 4 b
Hospitale fratrũ S. Ioannis 70 b. publicum Ierosolymæ 166 b. Dominorum Teutonicorum 6 a
Hucae, hucoc Leuitica ciuitas 4 a
Hucoca, hucuca ciuitas 115 b
Hugo de S. Audemaro Tiberiadis præfectus 9 a. 143 b
Humilitatis exemplum 150 b. 167 b
Hus Aram filius Trachonitidis princeps Damasci condtor 82 a
Hur Cladæorum oppidum 96 b. 204 a
Hus, Husitis, huz regio 96 a. b
Hydropici sanatio 153 b
Hyrcania, hyrcanium castellum 27 b
Hyrcanus Iannæi filius cum fratre de regno contendit 258 b
Hyrcanus Iudæorum pontifex 27 a. 29 b. 46 b. 258 a. eius arx 152 b. hospitale 166 b. sepulchrum 165 b. victoria 121 a. 129 a
Hyssopi domus 34 b

I.

IAbes Galaad ciuitas 90 a. nemus 92 a
Iabin regis Asor cædes 102 a. b. 138 b. 219 a. regia 102 b
Iabin rex Israeli dominatur 102 b. à Iahel occiditur 102 b. 221 a
Iabir vrbs Leuitica & regia 133 a
Iabis, Iabis Galaad, Iabissa, Iabisus ciuitas 90 a
Iabneel ciuitas 109 a
Iabnia ciuitas 23 a
Iaboc torrens 32 b. 34 a
Iacanam, Iachanã Leuitica ciuitas 140 b
Iachin columna 161 a
S. Iacobus Alphæus siue minor Apost. 260 b. 272 b. Ierosolymitanus episcopus 276 b. 279 b. 281 a. eius antrum 174 a. electio 111 b. 264 a. epistola 281 a. fratres 260 b. ieiunium 174 a. martyrium 163 b. 281 a orandi studium 281 a. ordinatio 150 b. parentes 260 b. reliquiæ vbi nunc 281 a. sepultura 153 b. 281 a. templum 174 a.
Iacobus Patriarcha, 12. 19. b. 192 b. 206 a. pro Esau benedicitur 206 b. filios benedicit 208 b. Laban inseruit 86 b. 206 b. Sichem incola 30 b. 207 a. eius coniugium 206 b. domus 38 b. 49 b. fædus cum Laban 86 b. 207 a. fons 27 b. fuga 16 a. 115 a. 206 b. habitatio 133 a. 207 a. lapidem, in quo dormierat, adhuc ostendi 16 a. liberi 207 a. lucta cum Angelo 32 b. 34 a. 207 a. mors 208 b. obuiatio Angelis 33 a. planctus 15 b. 208 b. profectio in Aegyptum 125 b. 208 b. puteus 27 b. reconciliatio cum Esau 34 a. b. 207 a. reditus in patriam 86 a. 207 b. scala 16 a. 206 b. sepulchrum 46 a. 208 b. tabernacula 49 a. 86 b. 207 a. vadum 115 a. visio 16 a. 206 b vxores 206 b
S. Iacobus Zebedæus seu maior 206 b. 272 b. eius electio 111 b. 264 a. martyrium 154 a. 274 b. parentes 260 b. patria 142 a sepulchrum 281 a. templum 134 b. vocatio 263 a
Iacopata Galilææ ciuitas 140 b
iaddus Iudæorum pontifex ab Alexandro Magno adoratur 27 a. 181 b. 252 a
iadela ciuitas 140 b
iaffa ciuitas 23 b
iagur ciuitas 50 a
iahasah Leuitica ciuitas 128 a
Iahel Aber Cinæi vxor Sisaram interficit 102 b. 114 b. 221 a
iahir & Iair ciuitas 90 b
iairites ibid.
iair Galaadites Israelitarum Iudex 192 b 221 b. eius patria 80 a
iair Manasse filij victoria 78 b. 79 b
iamnia ciuitas 23 a. vna ex toparchijs ibid. Galilææ vicus 109 a
iamsuph mare 123 b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iamuel oppidum 50 a
Ianoe vrbs 27 b. vicus ibid.
Ianon ciuitas ibid.
Ianua villa 140 b
Ianum ciuitas 50 a
Iapha Galilææ oppidum 140 b
Iaphet Noe filius 202 b. 203 b. Europam cũ suis occupat 204 a. Ioppe vrbis conditor 23 a
Iaphiæ montes 73 a
iaphe ciuitas 23 a. b
iaramoth Leuitica ciuitas 36 b
iardan vicus 50 a
iarden fluuius 109 a
iaret Malaleel filius 202 b
iarepsiel ciuitas 18 a
iarim ciuitas 22 a. 23 a. mons 23. filua ibid.
iarimoth, Iarmuth vrbs 50 b
iasa Leuitica ciuitas 128 a. desertum ibid.
iason Iudæorum pseudopontifex apostata 11 a. 154 b. 254 a
Iasparis Magi oblatio 76 a. 77 b. patria ibid. regia 76 a
iaspha ciuitas 23 a
iassa Leuitica ciuitas 128 a
iazer Leuitica ciuitas 32 b. & seq. flumen 33 a. mare ibid.
ibelis vrbs 22 b
icoc ciuitas 115 b
idololatriæ origo & progressus 204 a
idumæa ciuitas 119 b. 125 b campestria 120 b. desertum 120 b. regio 46 b. 93 b. duplex, inferior & superior 46 b
idumæi populi 24 a. 40 b. 46 b. 50 b. 54 a
idume vrbs 119 b
ieabarim Israëlitarum 38 mansio 128 a. 216 b.
iebiaan vrbs 73 a
iebnael, Iebnahel ciuitas 109 a
iebneel, ciuitas 22 b
ieboc torrens 32 b
iebsan Leuitica ciuitas 27 a. 27 b
iebton vrbs Leuitica 22 b
iebus, Iebusæum ciuitas 148 a. porta 168 a
iebusæi populi 148 a. 149 b. & seq.
iebussalem ciuitas 148 a
iecbaa ciuitas 33 a
iecdaan 50 a
iechonnam vrbs 140 b
iecmaan Leuitica ciuitas 27 b
iecnam, Iecona, Ieconam, Leuitica ciuitas ibid.
iectel ciuitas 50 a
iectar Leuitica ciuitas ibid.
iectheel petra 50 a
iedaba, Iedala ciuitas 140 b
iedna 50 b
iefleti ciuitas 27 b
iegar sahaduta mons 86 b
iegbaa ciuitas 33 a
Iehu rex Israël 34 a. 73 b. 236 a
ielon 23 a
iemni pagus 73 a
iephleti ciuitas 27 b
iepthahel vide ieptael
iepta ciuitas 50 b
ieptael torrens 4 b. 140 b. vallis ibid.
iepte Israelitarum iudex 18 b. 32 a. 33 b. 192. 222 a. filiam immolat 33 b. 222 a. eius patria 187 a. pugna 25 b. 31 a. 33 b. sepulchrũ 87 a. victoria 31 b. 33 b. votum 33 b. 222 a
ierasa vrbs 88 a
iercon aquæ ciuitas 23 a
Ieremias Propheta 14 b. 18 b. arcam Domini, ignem perpetuum & altare incensi abscondit 126 a. 159 a. capitur 161 b. 167 a incarceratur 150 a. 243 a. 244 a. b. liberatur 150 a. 246 a. eius catenæ 243 a. b. epistola 243 a. 245 b. fouea 174 b. lapidatio 125 a. 245 b. liber 242 a. b. patria 14 b. prophetia 113 b. 165 b. 170 a. 241 a. b. 242 a. b. 243 a. 244 a. sepulchrum 125 a. 245 b. threni 174 b. 245 a. turris 14 b. visio 243 a
Iericho vrbs 17 a. 18 a. vna ex toparchijs 18 a. euersa 218 b. Campestria 16 b. 18 b. campus 18 a. b. desertum ibid. turris ibid. via 20 b
Iericon 23 a
ierimoth, ierimuth ciuitas 50 b
iermoth vrbs Leuitica 36 b
iermucha, Iermus villa 50 b
ieroboam Ioas filius rex Israël 237 a
Ieroboam rex Israel 30 a. b 34 a. 231 b. & seq. eius idololatria 16 a. 20 a. 26 a. 105 b. 232 a. pater 26 a. patria 30 a. rebellionis contra Roboam caussa 28 b
ieron ciuitas 109 a
ierphel ciuitas 18 a
ieruel solitudo 50 b. 55 b
IERVSALEM CIVITAS Leuitica & regalis 60 a. 83 a. 89 a. 148 a. b. & seq. eius antiquitas 149 b. encomion 147 b. & seq. excidij præsagia 281 a. b. ad eam vndique religionis ergò concurritur 177 b
iessa Leuitica ciuitas 128 a
iesse patris Dauidis sepulchrum 41 b. vide Isai
iessen terra 120 a
iessur vrbs regia 89 a
iessuri regio ibid.
iesu fons Aegypti 47 b. 48 a
Iesus Sirach 253 a
ieta Leuitica ciuitas 50 b
ietabata Israëlitarũ 30. mansio 120 b. 215 b
iethaba vrbs 50 b
iethael ibid.
iethan Leuitica ciuitas ibid. vicus ibid.
iethela ciuitas 23 a
iether Leuitarum ciuitas 50 b
iethira villa ibid.
iethnan ciuitas 50 b
iethoel petra ibid.
iethonam Leuitica ciuitas 140 a
iethræus 50 b
iethremmon Leuitica vrbs 22 b
iethrites 50 b
Iethro Moysis socer 45 b. 209 b. 211 b. sacerdos vrbis Madian 121 a. 209 b. eius filia 121 a. 209 b. 211 b.
iethson Leuitica ciuitas 127 a. 128 a
iettan 50 b
Iezabelis idololatria 233 a. impietas 73 a. 234 a. maritus 73 a. 233 a. mors 73 a. 236 a pater 8 a
iezer Leuitica ciuitas 32 a
iezethel vrbs 130 a
iezrael ciuitas regalis 51 a. 73 a. regnum 38 b. vallis 37 a. via 37 a. vicus 73 a
Iezrael Ephratæ filius 51 a
iezraeli ciuitas ibid.
igarsaadutha mons 86 b
Ignis à cœlo sacrificium absumit 155 a. 157 a. 202 a. 213 a. Iudæos comburit 158 a. 214 a. 216 a. perpetuus cælitus demittitur 213 b. & seq. in altari seruatur 161 a. 214 a. à Ieremia absconditur 126 a. 161 a. 214 a. inuenitur 161 a. 214 a
Iim ciuitas 135 a
ilex fletus 16 a. Mambre 51 b
imaginum & picturæ vsus 106 a. b. 154 a. 155 a. 158 b. 159 b. 160 b. 161 b. 163 a. 213 b. 230 b.
incendiũ Israelitarum 13. mansio 120 b. 215 a
india 76 b. 125 b. Indi 152 a
indi, indin castrum 3 b. 4 b
infernus vbi sit 170 a
Innocentum puerorum crypta 43 b. templum 43 b
Ioab homicida 17 b. 54 b. 227 a. 229 a. res gestæ 34. 101 a. 228. mors 230 a
Ioachaz regis Iuda captiuitas 241 a
S. Ioachim S. Annæ Deiparæ matris maritus 194 a. 259 b. eius domus 153 b. occursus vxori 167 a. obitus 153 b. 260 a. patria 142. sepulcrum 171 b
Ioachim rex Iuda 222 a
Ioakim rex Iuda 241 b. & seq.
S. Ioan. Apost. 276 a. 272 a. 273 a. ante portam Latinam 283 b. in Patmos exulat 284 a. eius Apocalypsis 284 a. contemplatio 146 b. crucisgressio 164 b. electio 111 b. 264 a. epistolæ 284 a. habitatio 151 a. nuptiæ 138 a. obitus 285 a. parentes 260 b. patria 142 a. sepulcrum 285 a. statio sub cruce 180 a. 271 b. vocatio 263 a
S. Ioannes Baptista in spelunca absconditus 56 a. in deserto Quarentana commoratus 19 a. 46 a. baptizat 20 a. 60 b. 72 b. 74 a. 126 b. & seq. 262 a. Christum digito demonstrat 19 a. 127 a. eius conceptio 160 a. 194 a. 261 a. in vtero matris exultatio 56 a. 261 a. natiuitas ibid. circuncisio ibid. prædicatio 51 a. 262 a. testimonium de Christo ibid. b. incarceratio 128 b. 262 b. decollatio 29 b. 128 b. templum 19 a. 30 a. 83 a
Ioannes Hyrcanus Iudæorum Pontifex 258 a. eius monumentum 165 b. pater 257 b
Ioannes Leuiæ filius seditiosus 4 a. eius patria ibid.
Ioannis Machabæi mors 129 a. 256 b
Ioannis monachi casa 16 b
Ioas rex Israël 236 b & seq. eius triumphus 257 b. 267 b
Ioas rex Iuda 236 b. eius ædificia 162 a. cædes 151 b. 236 b
Ioatham rex Iuda 238 a. eius ædificia 155 a. 162 b
Iobab socer Moysis 121 a. eius patria 118 a
Iob Propheta 99 a. b. 209 a. eius domus 78 b. patientia 99 b. 209 a. patria 99 a. sepulchrum 93 b. vxor 99 a
Iobacchus torrens 32 b
Iochneham Leuitica ciuitas 140 b
Ioel Propheta 238 a
Ioel Samuelis Prophetæ filius 133 a
Ioiada Iudæorum pontifex 236 b. eius sepulchrum 152 a
ionapa Galilææ ciuitas 140 b
ionas Prophera 23 a. à mortuis suscitatus 7 a. eius patria & sepulchrum 140 a
Ionathas Machabæus 3 b. 28 a. 256 b. & seq. eius ædificia 15 b. 38 b. 53 b. 167 a. cædes 6 a. 32 a. 157 b. captiuitas 6 a. 10 a. 257 b. fuga 40 a. gloria & honor 6 a. 10 a. 257 a. victoria 3 a. 4 a. 21 a. 44 a. 102 b. 257 a
Ionathas Saulis regis filius 15 b. 224 b. & seq. eius cædes 36 b. 90 b. 226 b. fœdus cũ Dauide 17 a. 44 b. 56 b. 225 a. b. sepultura 90 b. victoria 16 b. 19 b. 224 b
ionitera Galilææ ciuitas 140 b
ioppe ciuitas 23 a
ior fons, fluuius 109 a
ioram rex Israel 234 a. 235 a. eius mors 73 a. b. 236 a
Ioram rex Iuda 235 b. & seq.
Iordanis fluuius 51 a. 109 a. b. 139 b. maior & minor 109 b. eius campestria, longitudo, montes ibid. nemora 73 b. origo 93 a. transitus 17 b. 20 a. 130 b. tumuli 14 b
iosapata Galilææ ciuitas 140 b
iosaphat rex Iuda 34 a. 234 a. b. & seq. eius classes in Ophir missæ 118 a. 234 b. filius 235 b. prælium cum Idumæis 40 b. vallis 172 a. victoria 40 b. 54 b. 55 a. b
Ioscelinus Tiberiadis vrbis præfect. 743 b
Iosephi ab Arimathæa patria 29 a. pietas 175 b
Iosephus historicus, Galilææ præfectus 136 b. à Vespasiano captus 140 b. 282 a. eius ædificia 87 b. 101 b. 102 a. 105 a. 109 a. 137 a. 140 b.
iosephus nutritius Christi 41 b. 125 b. 135 a. 261 a. b. eius sepulchrum 171 b
iosephus Patriarcha 15 b. 25 a. 120 b. 139 a. 207 a. Aegypti princeps 208 a. eius castitas 207 b. cisterna 138 b. & seq. domus 38 b. filij 70 a. 208 b. incarceratio 207 b. mater 70 a. 207 b. mors 209 a. ossa ex Aegypto allata vbi sepulta 28 a. 220 a. prædium 28 a. sepulchrum ibid. & seq. somniorum interpretatio 207 b. venditio 143 b. 207 b vxor 70 a
iosias rex Iuda 240 b. & seq. idola destruit 16 a. 170 a. b & seq. 172 a. eius cædes 35 b. 70 b. 73 b. 241 b. natiuitas prædicta 232 a.
Iosue dux Israel 192 b. 215 b. 218 a. b. & sequ. Moysis successor 129 b. 217 a. eius habitatio 31 a. mors 220 a. sepulchrum 27 a. 30 b. victoriæ 1 b. 3 a. 16 a. 18 a. 20 b. 23 b. 30 b. 40 b. 47 a. 49 a. & seq. 51 a. b. 53 b. 73 a. b. & seq. 102 a. b. 118 a. 122 b. 133 b. & sequ. 140 b. 211 b. 218 b. & seq. vrbs 30 b. 219 b. ei sol & luna obediunt 20 b. 30 b. 47 a. 219 a.
iota Leuitica ciuitas 50 b. 51 a
iotapata Decapoleos ciuitas 112 b. 140 b
iris signum fœderis 203 b
iron ciuitas 109 a
isaac Patriarcha 51 b. 209 a. b. 206 b. à patre immolatur 134 b. 155 a. 205 b. eius domicilia 49 b. 133 a. 134 b. 136 a. filij 206 a. fœdus cum Abimelec 133 a. incunabula à S. Paula visitata 134 b. mors 208 a. oppidũ 133 a. patria 134 b. putei ibid. sepulcrum 46 a. vxor 206 a
isachar ciuitas 37 a. Iacobi patriarchæ filius 35 a. 207 a
ISACHAR TRIBVS 35 a
isai pater Dauidis 41 b. 225 a. eius pater 41 b. 222 a. sepulchrum 41 b
Isaias Propheta socer Manassis regis 240 b. eius martyrium 174 b. 240 b. prophetia 32 b. 113 b. 172 b. 238 a. 240 b. sepultura 174 b. visio 238 a
isboseth Saulis filius rex 33 a. 89 a. 227 a. eius mors 227 a
Iscariot vicus 28 a
iscariotes ibid.
ismael Abrahæ filius 118 b. 131 a. 133 a. 205 a 206 a. eius circuncisio 119 a. 205 a. electio & propagatio 205 b. mater 131 a. pugna cum fratre 205 b.
ismaëlitæ populi 118 b. & seq. 131 a. 205 b. Agareni & Saraceni dicti 119 a. 205 b
Israel regnum 38 b. 231 b
istemo Leuitica ciuitas 48 b
isthmus 7 a
istimon Leuitica ciuitas 48 b
itabyrius mons 142 b
itham prædium 27 b
ithobalus Tyriorum rex 11 a. 185 b
ithur Ismaelis filius 110 a
iturææa regio 3 b. 110 a. via 13 b
ituræi populi 110 a
iucadan ciuitas 51 a
iud ciuitas 23 b
Iuda defertum 51 a. regnum 38 b. 231 b
IVDA TRIBVS 38 b
Iudææ defertum, montana 51 a
iudæorum orandi mos 157 a. sepeliendi 172 a
iudæ Galilæi patria, seditio, & mors 87 b
iudas Iacobi patriarchæ filius 38 a. 207 a
Iudas Iscariotes in Apostolum eligitur 111 b. 264 a. Christum vendit 151 b. 270 a. tradit 173 a. 270 b. seipsum suspendit 175 a. 271 a. crepuit medius ibid. eius patria 28 a.
iudas Iudæorum dux 210 a
iudas Machabæus 255 a. & sequ. eius ædificia 44 a. 157 b. 255 a. cædes 21 a. 39 a. 40 a. 256 b. fœdus cum Romanis 256 b. victoriæ 22 a. & seq. 25 a. & seq. 32 & seq. 44 a. 47. 56 b. 70 b. 80 a. 87 a. 121 a. 129 a. 255. 256.
Iudas Quiriacus, crucem Domini inuenit 176 b. crucigerorum ordinis institutor ibid. martyr ibid.
Iudas Thaddæus, vide Thaddæus.
Iudiciaria porta 168 a
Iudicij fons 118 b. locus 156 b. 163 a. 168 a. puteus 135 a
Iudicium extremum 172 a. 286 a
Iudith heroicum facinus 137 b. 249. a
Iulia, Iuliada, Iulias oppidum 33 a. 90 b. & seq.
Iulianus Apostata Imperat. 83 a. 158 a. eius mors 32 a. statua fulmine truncatur 106 b
Iulij Cæsaris cædes 259 a
Iupiter Belus, Saturni filius 203 b. Babyloniæ Rex ibid. Nini pater 204 a. Tyriorum Deus 10 b. eius ciuitas 28 a. columna aurea 10 b. statua diuino honore culta 27 a. 42 b. 204 a. templum 10 b. 27 a. 118 b
Iustinianus Imp. 124 b
Iusti Iudaicarum historiarum scriptoris patria 143 b
Iutah ciuitas 51 a
Izatæ regis sepulchrum 180 b

L.

LAban cum Iacob fœdus init 86 b. 207 a
Labana Leuitica ciuitas 51 a
Labanath ciuitas 4 b
Labaoth ciuitas 135 a
labatham 33 a
labium & labrum æneum 161 b
la Bocha nomen loci 186 a
laboth 51 a
lachis ciuitas 23 b. villa ibid.
lachim, Lacum ciuitas 110 a
Lacus Ascalon 135 a. Gadaræ 91 a. Ierusalem inter 2. muros 165 b
Ladabar 33 a
Lahem ciuitas 41 a
Lais, Laisa ciuitas 105 b
La Loquea, nomen loci 186 a
Lamathara lapis 17 a
Lamberti castrum 3 b. 6 a. 7 a
Lamech patriarcha Cain occidit 35 b. 202 a. primus bigamus 202 a
lamena aurea Iudæorum pontificis 160. b
Lamperti castrum 3 b
lancea Domini Romam defertur 177 a
lapides duo Onychini 160 b
lapilli ad faciliorem partum conducibiles 19 b
lapis adiutorij 21. 23 b. angularis 167 a. Ezel 17 a. Gabaon 17 b. Zoeleth 170 a
lasa ciuitas 128 a. eius fontes ibid.
lasaron mons 30 a. vrbs ibid.
lateranense concilium 123 a. templum 155 b. 159 b.
latro dexter martyr 146 b
latronum crurifragrium 176 a. 271 b. cruces abijciuntur 176 a. inueniuntur ibid. b. exitus dispar 180 a
lauacrum pecorum 156 a. 161 b. sacerdotum 161 b
laudaleon castrum 7 a
lauretanum templum 141 b
lays, Laysa ciuitas 105 b
Lazari Marthæ fratris martyrium 282 b. prædicatio ibid. à mortuis resuscitatio 169 a. 268 b
Lazarus hulcerosus 153 b. 268 a
Lebanon mons 110 a
Lebaoth ciuitas 135 a
Lebbæus vide Taddæus
Lebhem villa 135 a
Lebna castrum 28 a. Leuitica ciuitas 51 a Israelitarum 17. mansio 120 b. 215 b
Lebona castrum 28 a
Lechi nomen loci 23 b
Lecum, Lecun ciuitas 110 a
Leemas ciuitas 51 a
Legio ciuitas 140 b
Legio dæmonum expellitur 88 a. Legio quot contineat 88 a. b
Lehem ciuitas 41 a
Lemna castrum 28 a
Leopardi vbi 89 b
Leopardorum mons 186 a
Lepna castrum 28 a
Leprosorum valetudinarium Capharnai 110 a. Samariæ 28 a
Lesem, Lesem-dan, Lesen, Lesen-dan ciuitas 105 b
Leucosyria regio 95 b. Leucosyri populi ibid.
Leui Iacobi Patriar. filius 30 b. 57 a. 207 a.
LEVI TRIBVS 57 a. 58 a. ad sacerdotium à Deo assumpta 57 a. b. 213 b
Leuitæ domus 28 a. vxor nimio concubitu necata 17 a. 220 a. b. Leuitæ cur per vniuersas Israëlitarum tribus dispersi 59 a. in 24. classes distributi 59 b. & 229 b. eorum ciuitates 58 a. b. 219 b. decimæ 58 a. 219 b. dignitas 58 a. immunitates ibid. ministerium per hebdomadas diuisum 59 b. & seq. 229 b. numerus 57 a. 58 a. 59 b. 214 b. 217 a. officia 57 b. 60 a. principes 24. à Dauide constituti 59 b. reditus 58 a. sacrificium post Christi mortem illegitimum 60 a
Lex homicidij 203 b. naturæ 201 b. decem præceptorum 124 b. 212 a
Lia Iacobi patriarchæ vxor 1 a. 31 a. 35 a. 57. a. 136 a. 207 a. eius sepulchrum 46 a
Libanus mons 3 b. 4 a. 5 b. 81 b. 86 a. 110 a. b. eius abietes 110 b. campus 2 b. 5 b. cedri, cupressi, nix, olibanum 110 b. planicies 5 b. regio 111 a. saccharum 110 b. saltus 110 a. 114 a. filua, thus 110 b. turris 100 b. valles 111 a
Libanica regio 111 a
Libias vrbs 128 a
Lidda ciuitas 28 a. 29 a. vicus 28 a
Lingua maris mortui 51 a
Linguarum diuisio 203 b
S. Linus Papa 281 b. eius passio 282 a
Lichostrotos tribunal 163 a
Liturgia quid 65 b. ab Apostolis celebrata ibid. & seq.
Liuia Tiberij Cæsaris mater 128 a
Liuias vrbs ibid.
Lobna Leuitica ciuitas 51 a. villa ibid.
Loche ciuitas 51 a
Locus flentium 16 b. sacrificij 157 a
Lod ciuitas 18 b
Lodabar 33 a
Lodadig, Lohadid. ciuitas 18 b
Lollius Romanus, Damascum capit 82 b
Lot patriarcha 53 b. 204 b. & seq. captus ab Abram liberatur 52 b. 90 a. 204 b. eius filiæ 51 b. 205 b. incestus 45 a. 51 a. 129 a. 205 b. spelunca 45 a. 51 b. vxor in statuam salis conuersa 55 a. 205 a
S. Lucas Euangelista 277 b. imaginem Deiparæ virginis pinxit 141 b. 281 a. eius mors 281 a. reliquiæ ibid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Luciani Antiocheni apologia 179 b
Lucifer cum tertia parte Angelorum ruina 201 a
Lucilius Bassus Romanus 50 a. 128 b
Lucus Bethsan 35 b. Moloch 170 b
S. Ludouici Franciæ regis ædificia 8 b. 23 b. pietas 8 b
Ludouici Franciæ regis Damascena expeditio 83 a. b. 123 a. filius & vxor 123 a
Luith, Luita oppidum 128 a
Lunæ creatio 101 b. forma in templis Saracenorum 158 b
Luteria Parisiorum 121 b
Luter æreus 161 b
Lux creatur 101 a
Luza ciuitas 16 a. 26 b. 28 a.
Lycus fluuius 2, a
Lyda, Lydda ciuitas 28 a
Lysanias Herodis Ascalonitę filius Abilenę tetrarcha 101 b. 261 b. eius fratres ibid.
Lysanium vrbs 191 b
Lysias Dux 44 a. 255 a. eius mors 256 a
Lysimachus Apollodori frater 134 a. eius cædes 162 b

M.

Maacha & Maachati ciuitas & regio 91 a. b
Maacha Tholmai regis Gessur filia, à Dauide capta, in vxorem ducta 89 a. mater Thamar & Absolon ibid.
Maalon Ruth maritus 44 b
Maara Sidoniorum 4 b. 5 a
mabortha vrbs 30 b
Macarius Ierosolymitanus Episcopus 176 b
Maceda vrbs 51 b. spelunca 47 a. 51 b
Macellum Ierusalem 156 b
Maceloth Israelitarum 22. mansio 120 b 215 b
Machabæorum ædificatio 149 b. 255 a. b. arx 152 b. castrum 171 a. habitatio 152 b. martyrium 254 b. palatium 155 a. b. patria 23 b. res gestæ 255 & sequ. sepulchra 23 b
Machanedan ciuitas 101 a
Machatæi populi 91 a
Machati ciuitas & regio ibid.
Macherus castrum & oppidum 128 a. b.
Machmas ciuitas 28 a. vicus ibid.
Machmata Macmeth vrbs 73 b
Machtes vallis 163 b
Macoth 73 b
Madaba vrbs 128 b
Madian Abrahami filius 77 b. 120 b
Madian Arabiæ Felicis regio 77 b. 120 b. 128 b. vrbs regia Amalec 120 b. 121 a. 128 b
Madianæa regio 120 b
Madianæi, Madianitæ populi ibid.
Magdala regio 91 b
Magdalel ciuitas 111 a
Magdalgad ciuitas 51 b
Magdalienna villa 28 b
Magdalum castrum 141 a. ciuitas AEgypti 121 a
Magdalus nomen loc 121 a
Magdiel ciuitas 111 a. viculus 37 a
Magedan regio 91 b
Mageddo aquæ 73 b. campus 35 b. 73 b. ciuitas 73 b
magedena, & Magedon regio 91 b
Mageth ciuitas 33 a
3. Magi Hierosolymam veniunt 41 b. 42 b. 77 b. reges fuerunt 77 a. eorum nomina, oblatio, patria ibid.
Magicarum artium periti vbi 121 a
Magmas ciuitas 28 a
magnes lapis, ferrũ attrahit 78 a. 114 b. 125 b
Magnetis scopuli 125 b
Magnus campus 35 b
Mahonaim Leuitica ciuitas 33 a. 89 a.
Mahometus Pseudopropheta, ex qua gente ortus 119 a. eius cadauer arca ferrea inclusum ibid. delubrum mirè à Turcis & Saracenis cultum 78 a. 119 a. impostura ibid. Pontifex & sacrificuli comburuntur 84 a. religio propagatur 83 a. sepulchrum 78 a
Maioma & Maionia, portus Gazæ 135 a
Malachiæ prophetia 67 a. 251 b
Malaleel Patriarcha 202 b
mala punica seu granata 160 a
malbec vrbs 109 a
Malchi mutilatio & sanatio 173 a. 270 b
Maledomim castrum & villula 14 a
mamaluchi à Selimo cæsi 84 a. 121 b
mambre conuallis 49 b. 51 b. ilex, quercus, terebinthus 51 b, 52. vrbs 49 a
mamotta regio 76 a
manaath regio 73 b
Manahemi cædes 155 a
manaim Leuitica ciuitas 33 a. desertum 33 a
manasses Iaddi Iudæorum Pontificis frater templum in monte Garisim cõstruxit 27 a. 252 a
manasses Iosephi Patriarchæ filius 58 a. 70 a. 208 a. b. eius mater 70 a. 208 a
manasses rex Iuda 193 a. Isaiæ Prophetæ socer 240 b. eius ædificia 155 a. crudelitas 174 b. 240 b. idololatria 170 a. 240 b. pœnitentia 240 b. sepultura 151 a
MANASSE TRIBVS DIMIDIA CIS IORDANEM 70 a
MANNASSE TRIBVS DIMIDIA TRANS IORDANEM 75 a
manath, Manathath, Manerit regio 73 b
manna quale 211 b. pluit 124 a. 211 b. seruatur in arca 159 a. 211 b. ab Israelitis fastiditur 124 a. 215 a quando ijs primùm defecit 17 b. 218 b
manue Samsonis pater 24 a. 122 b. eius sepulchrum 24 a
manus Absolon 174 b
maon ciuitas 52 a, desertum ibid.
Mara ciuitas 91 b. fons 121 a. Israelitarum 5. mansio 121 a. 211. a
maraclea Phœnicis ciuitas 186 a
Marath fons 121 a. Israelitarum mansio ibid.
S. Marcus Euangelista Alexandriæ episcopus 117 a. 276 a D. Petri comes 275 b. eius Euangelium 176 a. passio 117 a. 276 a. prædicatio 116 b. 117 a. 276 a reliquiæ vbi nũc 276 a. templum Venetijs ibid.
Marcus Popilius Romanus 254 a
Mare AEgyptiacum 116 b. 122 a. æneum 161 b. deserti 52 a. Erithræum 123 b. Galilææ 139 b. magnum 3. b. 5 a. mediterraneum 5 a. mortuum 52 a. nouissimum 6 a. occidentale 5 a. orientale 52 a. Phœnicium 3 b. 5 b. primum 52 a. rubrum 123 b. & seq. fabulolum 131 b. salinarum, salis 52 a. Sodomiticum ibid. solitudinis ibid. Tiberiadis 139 b
mare in scriptura pro occidente poni 5 a. pro omni aquarum congregatione 33 a.
Mareone regalis ciuitas 29 b
Maresa, maresia vrbs 53 a
Mareth ciuitas ibid.
Margad. margath castrum 186 a
Margarita Ludouici X. Galliæ regis vxor 123 a
Margarita vnio à Cleopatra, quanto pretio empta 77 a
Mariæ Aegyptiacæ conuersio 177 b. pœnitentia 178 a. sacellum 177 b
Mariæ Cleophæ 260 b
Maria Deipara virgo cur cœnæ Domini non interfuerit 64 b. mater & virgo 41 b. & seq. eius conceptio 153 b. 194 a. 469 natiuitas 141 a. 194 a. 260 a. parente 194 a 260 a. patria 141 a. præsentatio 161 a. 260 a. domicilium 141 a. b. annunciatio 55 b, 141 a. b. 261 a. visitatio 56 a. 261 a. fuga in AEgyptum 125 b. 135 a. 261 b. in ea habitatio 47 b. obuiatio filio 164 b. crucifigentio ibid. statio sub cruce 180 a. 271 b. fidei constantia 146 b. 180 a. contemplatio 146. b. dolores 180 a. sepelitio filij 175 b. 180 a. habitatio 151 a. 153 b. obitus 151 a. 276 b. sepulchrum 171 a. b. assumptio in cælum 171 b. 276 b. fons 56 a. imago à D. Luca depicta 141 b. 281 a. laudes 42 a. templum 43 b. 141 b. 151 a. 164 b. 171 b.
Maria Iacobi 272 a
Mariæ Ioannis Marci matris domus 165 a.
Maria Iudæa filium comedit 34 b. 282. a eius patria 34 b
Maria Magdalena 267 a. 268 b. Christi cap. vngit 169 a. pedes rigat 154 a. stat sub cruce 180 a. plorat ad sepulchrum 175 b. 272. a. eum post resurrectionem prima videt 175. b. 272 a. eius castellum 169 a. castrum 141 a. domus ibid. obitus 283 a. patria 141 a. pœnitentia 202. a
Maria Moysis soror 2 1 a. lepra percutitur 117 b. & seq. 215 a. eius mors 118 b. 216 a. sepulchrum 118 b. 121 a. 216 a.
Maria Salome 269 b
Mariamme Herodis Ascalonitæ vxor 70 b. 259 b. turris 148 b. 165 b. 166 a
S. Marina 287 b
S. marini martyrium 72 a
Marion regalis ciuitas 29 b
Marisa, Marissa vrbs Idumææ 121 a
maron aquæ 102 a
Maronitæ populi 111 a
Marrus vicus 37 a
Martha magdalenæ soror 268 b. 282 b. eius castellũ, domus, 169 a. hospitalitas 169 a 267 a. obitus 283 a
S. martialis 282 b
S. martinianus martyr 281 b
martis idolum 32 a
martyres feris obiecti non laniatur 12. a. b.
masal Leuitica ciuitas 5 a
Masaloth vrbs 111 a
masan Leuitica ciuitas 5 a
Masepha ciuitas 182 a. 53 a
Maserephot salinæ 2 b
malpha, maspha, Leuitica ciuitas 18 b. 33 a. b. 129 a terra 4 b
masphe campus 3 a. Leuitica ciuitas 33 a
masrephothmaim salinæ 2 b
Massada castellum 39 a. fons 39 a
massepha 129 a
Masserephoth salinæ 2 b
mastoim mons 142 & seq.
masurit Israelitarum 27. mansio 121 b
Mathana ciuitas 128 b. solitudo ibid.
Mathanites ibid.
mathon collis 16 b
Mathusala Patriarcha 202 b
Matrimonij institutio 201 b. confirmatio 203 b.
Matthæi Apostoli & Euangelistæ vocatio 114 b. 143 b. 163 b. telonium è quo vocatus adhuc demonstrari 115 a. electio 111 b 264 a. Euangelium 275 b. martyrium ibid.
Matthiæ Apostoli electio 67 a. 150 a. b. 272 b prædicatio, martyrium 285 a
maus nomen loci 186 a
mausoleum Helenæ 180 b. Iosephi Patriarchæ 28 a
Maxilla 23 b

Max-

Maximiani Imp. persecutio 12. a. b. 195 b.
Maximianopolis vrbs 70 b
S. Maximinus Episcopus 282 b
Maximus tyrannus 101 b
Meah turris 168 b
Mecha Arabiæ Petræ vrbs 78 a
Mechanicarum artium inuentores qui 202 a
Mechanum villa 53 a
Medaba Ammonitarum ciuitas 127 a. 128 b. 129 a
Medalaa ciuitas 141 a
Medan campestria, fons, planicies 93 a
Medin ciuitas 53 a
Medeba vrbs 128 b
Medemena ciuitas 135 a
Med a porta 165 b. turris ibid.
Mediterraneum mare 5 a
Medorũ monarchia 95 b. 97 a. regio 96 b
Megbis ciuitas 18 b
Megesaphar nomen loci 91 b
Megmas ciuitas 28 a
Meiaiercom ciuitas 23 a
Mela vallis 54 a
Melani montes 117 b
Melcha lacus 111 a
Melchioris Magi patria, oblatio 77 a. b
Melchisedec Abræ benedicit 36 a. b. 62. a. 204 b. Christi typus 60 a. 62 a. b. Hierosolymæ cõditor 148 a. sacerdos Dei 62 a. b. 204 b. Salem Rex 19 b 62 b. 204 b. eius genealogia incerta, quid designet 62 a. mensa 36 b. palatium 74 a. sacrificium 61 b. 62 a. 204 b. Sem Noe primogenitum esse volunt 57 b. 204 b
Melchom idolum Ammonitarum 34 a. eius fanum 170 b
Meledinus Soldanus 123 a
Melisendis regina 172 a
Mellam, Mellen Leuitica ciuitas 129 a
Mello ciuitas 28 b. vorago 151. a. b
Meltha lacus 111 a
Memnonis sepulchrum 5 a
Memphis Aegypti vrbs 121 a. b
Memphis Ogdoi regis filia 121 a
Mendesicum Nili ostium 122 a
Mennith vrbs 33 b
Menois oppidum 135 a
Mensa aurea Propositionis 160 a. Romæ in triumphum portatur 159 a. Mensa apud D. Paulum altare significat 66 a
Mephaat, Mephet Leuitica ciuitas 129 a
Merala ciuitas 141 a
Mergisafar nomen loci 84 b
Mergium nomen loci 111 a
Meridionalis mons 174 a
Merodach Babyloniorum rex 96 b.
Merom aquæ 102 a
Merome nomen loci 141 a
Meron aquæ 1. b. 102 a. lacus ibid.
Meroth 5 a
Merrom aquæ 102 a
Merrus vicus 37 a
Mesaphar montes 113 a. vicus 111 b
Mesopotamia regio 95 b. & seq.
Mesphat fons 118 b
Mesphe ciuitas 18 b
Mesra castrum 37 a
Mesraim Cham filius Philistinorum pro genitor 24 a. 116 a
Mesraim regio 116 a
Messa domus 153 b
Messabara nomen loci 187 a
Messal Leuitica ciuitas 5 a
Metellus Romanus Damascum capit 82 b
Methane ciuitas 128 b
Methca Israelitarũ 25. mansio 121 b. 215 b
Micha regio 91 a
Michæ Ephraimitæ idolum 105 b. 220 a
Micheas Morasthites propheta 53 a. 234 a. b 238 a. eius patria 53 a. prophetia 41. b. 234 b. 238 a. sepulchrum, templum 53 a.
Michol Saulis filia Dauidis vxor 127 b. 225 b
milites aurati vbi creentur 178 a
minæus AEgypti rex Memphitidis conditor 121 a
miphaat Leuitica ciuitas 129 a
Miphiboseth filius Ionathæ 228 a. 229 a. eius patria 33 b
miraculum 43 b. 168 a
misor Leuitica ciuitas 129 a. Moabitarũ regio ibid.
misphat fons 118 b
misrain regio 116 a
S. Missæ nomen vnde desumptum 65 b. sacrificium à Christo institutum 66 b. ab Apostolis celebratum 65 b. & seq. sacerdotum malitia inquinari nequit 67 a. ad mundi finem durabit 69 a. b
Moab campestria Israelitarum 42. mansio 129 a. 216 b. 217 b. ciuitas 31 b. 129 a. deserta 129 b. montana, regio ibid.
Moab Dauidis exercitus ducis cædes 230 a. homicidium 227 a. 229 a. prælium cũ Absolom 229 a
Moab Loth filius Moabitarum progenitor 51 b. 129 a. 205 b
Moabitæ populi 31 b. 40 b. 127 a. 129 a. 217 a.
Moabitis regio 129 a
modin campus, ciuitas, desertum, mons, spelunca 23 b
Moguntini Archiepiscopi suffraganeus, quem titulum vsurpat 8 b
molada ciuitas 136 a.
molathi, molathites ibid.
moloch idolũ 169 b. 240 b. eius lucus 170 b
monachi D. Basilij ordinis 15 b. 124. Franciscani 43 b. Græci 19 a. 20 a. 30 a. 143 a.
monasterij VVestphaliæ vrbis Episcopi suffraganeus quem titulum vsurpat 6 a
monasterium D. Basilij 15 b. D. Catharinæ virginis 124 b. S. Crucis 20 a. Eliæ prophetæ 143 a. Franciscanorum 150 b. D. Ioannis Baptistæ 19 a. Moysis 143 a. S. Sabbæ 54 a
monobazi regis Adiabenorum regia 157 a
mons Abdiæ 74 a. Amalec 28 b. Amorrhæus 117 b. Balaz 1 b. Caluariæ 175 a. Dei 30 a. Diaboli 18 b. Engaris 131 b. Ephraim 26 b. Esau 54 b. Feret 5 a. Ferrandus 186 a. filiæ Sion 155 a. Fortis 5 a 9 a. Gaas 27 a. Galaad 85 b. Garizim 27 b. Gelboe 36 b. Hebal 27 a. b. Hermon 2 b. 36 b. 89 b. Hor 130 a. Iarim 23 a. inclytus 170 b. Leopardorum 186 a. meridionalis 174 a. offensionis 1700 b. Oliuarum ibi. peregrinus 186 b. Pharan 123 a. Pinguis 30 a. Prophetarum 74 a. Quarentana 192 a. regalis 129 b. Samson 135 b. sanctus 149 b. 170 b. Saron 7 a. b. scandali 171 a. scorpionis 40 a. Seir 24 a. 54. b. Selmon 30 a. Semeron 29 b. 30 a. Septentrionalis 181 a. Silo 30 b. Sophim 30 b. Tabor 142 b. & seq. templi 155 a.
montana Ephraim 26 b. Hebron 49 b. Iudææ 51 a. Moab 129 b Saram 4 b.
montes Antipatridæ 70 b. excelsi 5 a. Gabaon 17 b. Iericho 18. b. Melani 117 b. Nazareth 141 a. Ptolemaidis 6 a. Tyri 5 a. Zabulon 141 a
monumentum Absolom 174 b. Caleb 44 b. Dauidis 152 a
morasthi vicus 53 a
morasthites ibid.
moria mons 154 b. 155. a
mortuum mare 52 a. 53. a
Mosera, Moseroth Israëlitarum 27. mansio 121 b. 215 b
Moyses Israëlitarum Dux 123 b. 124 a. 127 a. 192 b. 209 b. & sequ. Decalogi tabulas frangit 124 b. 212 b. Deuteronomiũ scribit 118 a. 130 b. 218 a. Israëlitis explicat 126 a. 129 b. exploratores in terram promissionis mittit 118 b. 215 b. Iraelitas numerat 129 b. 214 b. 217 a. Iosue successorem constituit 129 a. 217 a. Mara aquas amaras dulces reddit 121 a. 211 a. eius ætas ad montem Sinai 124 b. 211 & seq. ætatis anni 126 a. 192 b. 218 a. apparitio 143 a. 266 a. diffidentia 117 b. educatio 125 a. 209 b. faciei splendor 124 b. 213 a. filij 209 b. 211 b. fuga 121 a. 128 b. 209 b. ieiunium 124 a. 212 b. monasterium 143 a. mors 126 a. 218 a. orationis vis 122 b. 123 b. 211 b. prophetia 101 a. sepulcrum 126 a. 218 a. socer 121 a. 209 b. 211 b. tabernaculum 17. b. 30 b. virga Romæ in triumphum portatur 159 a. visio rubi ardentis 122 b. 209 b. vxor 121 a. 209 b. 211 b
mozera vrbs 129 b
mulierbres turres 168 a
mulieres cur cœnæ Domini non interfuerint 64 b. sacerdotes esse nequeunt ibid.
mundi creatio 201 a. b. duplex interitus 96 a
murus Ierusalem antiquus 155 a. exterior 166 b. medius 165 b
muscarum turris 6 a

N.

Naaliel torrens 129 b
Naalol, Naalon, Naaloth, Leuitica ciuitas 141 a
Naama ciuitas 53 a
Naaman a lepra mundatur 38 a. 235 a
Naamath oppidum 92 a
Naamathites ibid.
Naara, Naaratha, Naarath ciuitas 28 b
Naaroth ciuitas 35 a
Naas Ammonitarum regis cædes 90 b. 89 224 b
Naason, Naasson ciuitas 42. 112 a
Nabaioth Ismaëlis primogenitus 33 b. 77 b
Nabaal Dauidis nuncios repellit 45 a. 226 a. eius mors, vxor ibid.
Nabatha vrbs 33 b. 77 b
Nabathæa regio ibid.
Nabathæi, Nabathei populi ibid.
Nabathena Arabiæ pars ibid.
Nabatheni Arabiæ populi 77 b
Nabo ciuitas 129 b. mons ibid.
Nabortha 28 b
Naboth habitatio 51 a. lapidatio 37 a. 234 a. vinea ibid.
Nabotholia vrbs 80 a
Nabuchodonosor Babyloniæ Rex 113 b. 243 a. Dei flagellũ 148 b. Ierusalem obsidet 244 a. amens cum feris versatur 246 a. b. eius statua aurea adoratur ibid. victoriæ 8 a. 9 b. 11 b. 40 b. 121 a. 148 b. 157 a. 180 b. 241 b. 245 a. visio statuæ 242 b
Nabuthæi, Nabuthei Arabiæ populi 33 b. 77 b
Nabuzardan Nabuchodonosoris exercitus princeps 245 a
Nachor Abrahami frater 204 b
Nachor Saruc filius, pater Thare 204 a
Nahaliel torrens 129 b
Naid terra 37 a
Naida ciuitas 37 a. terrà ibid.
Naim, Nain ciuitas 36 b. 37 a. Idumææ vicus 121 b
Naioth nomen loci 28 b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nais Samariæ vicus 73 b
Naorath villa 28 b
Naphathdor ciuitas 72 b
Napalosa vrbs 30 b
Narama nomen loci 92 a
Narabata ciuitas 73 b. regio ibid.
Narbatene toparchia ibid.
Nasib ciuitas 53 a
Nasor ciuitas 107 b
Natatoria Siloe 171 b
Nathanael Christi discipulus 262 b. eius patria 138 a
Nathinæi 17 b. 219 a. eorum domus 153 b. habitatio 155 a. officium 17 b. 153 b. 156 a. 161 b.
Nathon ciuitas 136 a
Naum Maslot Iudæorum dux 252 b
Naum Prophetæ patria 107 a. prophetia 239 b
Nauuia Saracenorum basilica Damasci 83 a
Nazara viculus 141 a
Nazareth ciuitas 141 b. fons ibid. montes ibid.
Neama ciuitas 53 a
Neapolis vrbs 28 b. 30 b. 74 b
Nebiosa turris 168 b
Nebo ciuitas 19 a. 129 b. mons 123 b
Nebsan ciuitas 53 a
Neceb ciuitas 112 a
Nechao Aegypti rex 33 b. 70 b. 242 a
Neela ciuitas 141 b
Neemias Artaxerxis Persarum regis pincerna 250 b. eius ædificia 148 b. 250 b.
Nehelescol torrens 23 b
Nehiel, Neiel ciuitas 5 b
Neila viculus 92 a
Nelesinum castrum 186 b
Nemora Iordanis 73 b
Nemrim oppidum 129 b
Nemrod Babyloniæ monarcha I. 203 b
Nemrod terra 96 a
Nemus Abrahæ 131 a. Copar 94 a. Iabes 92 a. Paneadis 94 a. 114 a
Nephat ciuitas 72 b
Nephim castrum 186 b
Nephthali vide Neptalim
Nephtoa fons 19 a
Nepsam ciuitas 53 a
Neptalim ciuitas 112 a. b. mons 104 b. 112 b
Neptalim Iacobi Patriarchæ filius 101 a. 207 a. eius mater ibid.
NEPTALIM TRIBVS 101 a
Nero Romanorum Imp. 88 b. 194 b. 281 a. Ecclesiam persequitur 281 b. Iudæis gratificatur 155 b. eius mors 282 a
Nerodiada & Neronias ciuitas 106 a
Nesib ciuitas 53 a
Netiræ ducis patria 142 a
Netophati ciuitas 53 b
Netophatites ibid.
Netupha, Netuphati ciuitas ibid.
Neuphrus castrum 186 b
Nezeb ciuitas 112 a
Nicanoris blasphemia & cædes 256 b. strages 25 a. 70 b. 255 a
Nicodemi imago 185 a. b. pietas 175 b. sepulchrum 152 b
Nicopolis ciuitas 47 a
Nigra guarda castellum 112 b
Nilus fluuius 121 b. & seq. 201 b
Niniue ciuitas 95 b. 239 a
Ninus Babyloniæ monarcha 204 a
Ninus vrbs 95 b
Nitria oppidum 121 b
Nix perennis vbi 89 b. Tyri vendi solita ibid.
No ciuitas 117 a
Noa ciuitas 142 a
noaran nomen loci 28 b
Noaratha ciuitas ibid.
Nob, Nobe Leuitica ciuitas 19 a. 33 b. 226 a
Noe Patriarcha 202 b. & sequ. eius ætatis anni 203 b. arca vbi quieuerit 97 b. arcæ reliquiæ vbi seruentur ibid. filij 202 b. mors 203 b. pater 202 b. sacrificium 203 a.
Nomades Arabiæ desertæ incolæ 76 a
nomina aliquot Hebraica cur Latina Ecclesia vsurpat 65 b
Noph Aegypti vrbs 121 a
Nophet ciuitas 73 b
Noradinus Damascenorum rex 93 a
Noran, nomen loci 28 b
Noruegij ad terram sanctam religionis ergò peregrinati 88 b. Sidonem vrbem classe obsident 8 b
Noua ciuitas 166 b
nundinæ celeberrimæ 98 b. & seq.
Nysa ciuitas. 71 a

O.

OBa regia vrbs 94 a
Obedientiæ exemplum 155 a. 165 b. 205 b
Obed Isai pater 41 b. 222 a
Oblatio quotuplex 63 a. b
Oboth Israelitarum 37. mansio 122 b. 216 b
Occidentale mare 5 a
Oceanus ibid.
Ochozias rex Israel 20 b. 234 a. eius mors 73 b. 234 b.
Ochozias rex Iuda 71 a. 72 b. 236 a
Octauius Augustus Romanorum Imper. 259 a. quæ Herodi Ascalonitæ donauit 78 b. & seq. 89 b. 100 a. eius statua 72 a. ab eo Romani Imp. Augusti dicti 116 b.
Odolla, Odollam regia ciuitas 53 b. petra, spelunca, vicus ibid.
Offensionis mons 170 b. 231 b
Offora ciuitas 19 a
Ofni ciuitas 19 b
Og gigas rex Basan 75 a. 79 a. b. 129 a. eius cædes 78 b. 85 a. 89 b. debellatio 87 b. 216 b. lectus ferreus 34 a. regia sedes 78 b. 85 a. regio & regnum 87 b. victoria 34 a.
Ogdous rex Memphitidis vrbis conditor 121 a
Oldæ prophetissæ domus 165 a
Oliuarum mons 170 b
Olireti collis 169 b. hortus 170 a. mons ibid. b.
Ominæ, Ommæi gigantes 130 b
Omnijm gens 31 b
On ciuitas 120 a
Oniæ regio 120 a. templum ibid.
S. Onias, Iudæorum pontifex 253 b. Iudæ Machabæo apparet 256 b. eius mors 254 a
Onias sacerdos S. Oniæ filius 256 a
Onion vrbs 120 a
Ono ciuitas 19 a
Onij ciuitas 120 a
Onychini lapides 160 b
Ooli ciuitas 5 b
Opera bona etiam in statu peccati facta suam remunerationem habere 11 b
Operari pro sacrificare 64 b. & seq.
Ophel turris 155 a
Opher regia ciuitas 240 a
Ophir Indiæ regio 118 a
Ophlas turris 155 a
Ophni ciuitas 19 a
Ophora ciuitas ibid.
Opobalsamum 47 b
Oraculum templi Hierosolymitani 158 b 159 b.
Oram ciuitas 109 a
Orationis vis 7 a. 113 a
Ordinis sacramentum 67 b
Oreb mons 122 b. 209 b. 211 b. petra 18 b. 122 b. 123 b
Oreb Madianitarum principis cædes 28 b
Orientale mare 5 a
Origenis sepulchrum 13 a
Ornæ area 155 a
Orona, Oronaim, Oronas Arabiæ vrbs 129 b
Orontes fluuius 97 a
Orsa vrbs 89 b
Orthosia, Ortosias ciuitas 187 a
Osa ciuitas 4 b
Osee Propheta 237 b
7. Ostia Nili 122 a
Ostracina, Ostracine vrbs 122 b
Othoniel frater Caleb 133 b. eius vxor ibi. Ouium binus in anno partus 96 a
Oza ciuitas 18 a. hortus 151 a
Ozensara vrbs 28 b
Oziæ ex Dauidis heroibus patria 78 b
Ozias rex Iuda 237 a. b. eius ædificia 119 b. 167 a. 168 a. b. præsumptio & sacrificium 174 a. 237 b. vineæ 43 a

P.

PAcis templum 150 a
Padan Aram regio 95 b
Pœnitens verè à sacerdote absoluitur 69 a
pœnitentiæ exemplum 152 a. 154 a. 172 a. 178 a
Pagida fluuius 2 b
Palæstina in 4. partes diuisa 85 b. eius Academia 133 b. tecta plana sunt 153 b.
Palæstini populi 24 a
Palæstra 151 a. 152 b. 154 b. 166 b
Palætyrus vrbs 13 b
Palatium Agrippæ 155 b. Caiphæ pontificis 151 b. Dauidis 150 a. Herodis 165 b. Iudæorum pontificum 151 b. Machabæorum 155 a. Pilati ibi. b Romanorum præsidû 155 b. Turcarû Ierosolymę 150 b. 155
Palma Cades 118 b. Deboræ 26 b
Palmæ 142 a. 171 a
Palmarum ciuitas 18 a. 47 b
Palmer ciuitas 54 b
Palmira vrbs 92 a
Palmirena regio & solitudo ibid.
Palmyra ciuitas ibid.
Pamphylus martyr 72 a
Paneas ciuitas 105 b. 106 b. à Christianis obsessa 81 a. fons 105 b. 109 a. regio 112 b. filia 114 a. b
Paneus fons 109 a
Panias ciuitas 106 a
Panium antrum 112 b
Panius mons ibid.
Pannier ciuitas 54 b
Pantheon templum 133 a. 170 b
Paradysus terrestris 129. 201 b. à Cherubim custoditur 202 a
Parath fluuius 97 a
Parisiensis Episcopi suffraganeus, quo titulo vtitur 72 a
Parthi Marissam euertunt 121 a
Parthorum regio 96 b
Paschalis II. Papa 43 a
Pasellum oppidum 18 b
Passagium quid 113 a
Passus canis 2 a. pagani ibid.
Pastophoria templi Ierosolymitani 161 b
Patros Aegypti vrbs 123 a
S. Paula Romana 7 b. 29 b. 44. b. & seq. 134. b. eius epitaphium 43 a. hospitale 42. b. monasteria ibid. sepulchrum 43 a.

S. Paulus

S. Paulus Apostolus 6 a. 8 b. 21 a. baptizatur 83 a. captus 70 b. 279 b. causam pro se dicit 151 a. Christianos persequitur 82 b. 171 a. 273 b. sequ. Gentium Apostolus & Doctor 87 b. 275 a. laborat manibus 277 a. Petrum reprehendit 276 b. prædicat in Arabia 77 b. 83 a. Damasci ibid. in Græcia 278 b. in occidente 281 a. Romam vinctus ducitur 8 b. 280 a. Romæ habitat ibid. b. Saulus prius dictus 83 a. tabernaculorum sutor 277 b. eius conuersio 82 b. 84 a. b. 274 a. epistolæ 277 b. 278. 279. flagellatio 277 a. fuga 83 a. 274 a. incarceratio 72 a. 277 a. 280 a. lapidatio 275 a. martyrium 281 b. miracula 278 a. 279 a. naufragium 280 b. patria 17 b. præceptor 152 a. raptus in tertium cælum 83 a. 276 a. templum 84 b. eum Missæ sacrificium celebrasse 66 a.
Peccata, an sacerdotij potestatem tollant 68 & seq. ante diluuium quæ 202 b
Peccatum, animæ mors 202 a
Pecorum creatio 201 b
S. Pelagiæ pœnitentia, sepulchrum & tugurium 172 a
Pella, Pelle, Pellentis ciuitas 92 b
Pelosa vrbs 30 b
Pelusiacum Nili ostium 122 a b
Pelusium Aegypti vrbs 122 b. & seq.
Pentapolis regio 53 b
Peræa regio 33 a. b
Perath fluuius 97 a
Peregrinorum castrum 5 b 37 a. hospitale 166 b. mons 186 b. sepulchra 173 b
Peristereon 171 a
Persarum monarchia 95 b. 97 a. regio 96 b
Perseus Andromedam à morte liberat 23 a
Persicus sinus 123 b
Petra columbarum 171 a. Deserti Arabiæ Petræ metropolis 32 a. 56 a. 77 b. 129 b. 130 a. diuisionis 46 a. Etan 48 b. incisa 37 a. Oreb 28 b. Odollam 53 b. Scorpionis ibid.
Petra fluit 117 b. 122 b. 123 b. 211 b
S. Petrus Apostolus 113 a. 140 a. 272 a. à Paulo reprehensus 276 b. eius ambulatio super mare 140 a. antrum 174 a. Cathedra Antiochiæ 275 a. Romæ ibid. b ciuitas 137 a. claudi sanatio 161 a. 162 b. 273 a. concio 150 b. 161 a. 273 a. confessio 106 a. 266 a. domus 137 a. electio 104 b. 111 b. 264 a. epistolæ 276 a. incarceratio 166 a. 273 a. 274 b. liberatio 166 a. 273 a. 274 b. martyrium 281 b. à Christo prædicitur 104 b. miracula 23 a. 28 a. 273 a. negatio 151 b. 270 b. patria 137 a. piscatio 104 b. 140 a. 261 a. pœnitentia 174 a. primatus 104 b. 272 b. socrus 137 a. templum 23 a. 83 a. 137 a. b. 143 b. 151 a. 154 a. 219 a. vmbra infirmos sanat 273 a. vocatio 263 a. zelus 173 a. 270 b
Phacee Romeliæ filius Rex Israel 30 a. 238 a.
Phaceia rex Israel 238 a. eius cædes 30 a
Phaleg Patriarcha 203 b. & seq.
Phaltiel Michol Saulis filiæ maritus 127 b. eius patria 15 a
phanuel ciuitas 28 b. 34 a. nomen loci 33 b. 34 a
planicies 123 a
phaora villa 130 a
phara ciuitas 28 b
PHARAN DESERTVM 116 a. mons, oppidum 123 a
pharai ex fortibus Dauidis patria 15 a
pharanx Antiochi 75 b
Pharaonis regia 124 b. submersio ibidem a.
Pharasim vrbs 22 a
Pharaton ciuitas 29 b.
pharatonites populi ibid.
pharis turris 166 a
Pharisæi Iudæorum secta 154 b. 259 a
pharos turris 123 a
pharfar, pharphar fluuius 81 b. 92 b
pharus turris 6 a
phaseli Herodis Ascalonitæ fratris mors 28 b. 166 a. 259 a
phaselu, phaselum oppidum 28 b
phaselus turris 165 b. 166 a
phasga mons 116 a. 130 a. regio 126 a. 130 a
phatros vrbs 123 a
phatures ciuitas Aegypti ibidem. vicus ibid.
phelletis Tyri regis mors. 11 a
phesdommin 46 a
phetros Aegypti vrbs 123 a
phiahireth Israelitarum 4. mansio 123 a
phiala, phialæ fons 93 a
phialæ aureæ 160 a
phihahiroht Israelitarum 4. mansio 123 a. 211 a.
philadelphia vrbs regia 34 a
philippi Adeodati Francorum regis victoria 6 b
Philippi Apostoli domus 72 a. electio 111 b. 264 a. martyrium 278 a. patria 137 a. prædicatio 278 a
philippus Diaconus 21 a. 273 a. eius filiæ 72 a. 279 b
philippus Herodis filius tetrarcha Iturææ & Traconitidis 79 a. 88 a. 110 a. 112 b 261 b. eius ædificia 105 b. mors & sepultura 91 a
Philistæa regio 24 a
philistæi populi 15 b 23 b. 24 a. 35 a. 54 b
philistijm populi 24 a. via 125 b.
philistina regio 24 a
philistini populi ibid. eorum cædes 23 b 175 a. b. 225 a. reges 24 a. victoria 23 b
philo Iudæus 276 a. b
phinees Eleazari filius 17 a. eius zelus 130 b. 217 a
phison fluuius 201 b
phitom, phiton Aegypti ciuitas 123 a
phœneticum Nili ostium 122 a
phœnice Syriæ regio 5 b
phœnices Græcarum literarum inuentores 5 b
phœnicia Syriæ regio ibid.
phœnicium mare 3 b. 5 b
phœnix auis 77 a
phœnix Agenoris filius I. Phœniciæ rex 5 b. 10. b.
phœnix Syriæ regio
phogor Moabitarum idolum 127 a. 130 a. mons 130 a. villa ibid.
phora fluuius 97 a.
phunon ciuitas 123 b. Israelitarum 36. mansio 123 b. 216 b
phul Assyriorum rex 31 a
picenus ager 141 b
pila vallis 163 b
Pilatus Iudææ præses Christi res gestas ad Tiberium Imp. scribit 274 a. eius exilium & mors 274 b. palatium 155 b
pinea sylua 8 b
pisanum castrum 156 a
piscina fullonis 174 b. Gabaon 17 b. Hebron 49 b. inferior 171 b. interior 156 a. probatica 156 a Samariæ 30 a. Siloe 171 b.
piscina Sion 151 b. superior 174 b. vetus 127 b
piscinæ Esebon 139 b. & seq.
piscium quot genera
piscium forum 154 a. porta 167 b
planicies Galilææ 35 b. 37 a. Libani 5 b. Medan 93 a. Neptalim 113 a
platea lata 166 b. portæ aquarum 151 b. portæ Ephraim 166 b
plato in Aegyptum peregrinatus 121 a
polyandrion, nomen loci 170 a
Pompeius Magnus Romanus 82 b. 184 a. eius ædificia 85 b. 121 a. cædes 118 b. castra 181 a. pietas 157 b. sepulcrum 118 b. victoria 70 b. 157 b. 258 b
pons Antoniæ 156 b. Beli fluuij 51 b. caphar nai 113 a. Cedron 171 a. Sion 151 b. Sublicius 67 a
pontifex vnde dictus 67 a
pontifex Iudæorum semel in anno Sanctæ sanctorum intrat 158 b. eius palatium 151 b. stola 152. vestes quales 160 a. ei nusquam nisi Hierosolymæ residere licuit, & quare 59 a
pontij Tripolitani Comitis cædes 186 b
poppea Neronis vxor pro Iudæis intercedit 155 b
porcorum duo millia à dæmonibus in mare præcipitata 79 a. 88 b. 263 b
prophyria vrbs 35 b
porsina vrbs ibid.
porta ærea 161 b. anguli 167 a. antiqua 168 a. aquarum 167 a. aquilonaris templi Hierosolymitani 162 b. aurea 167 a. australis templi 162 b. Beniamin 167 a. custodiæ 156 b. Dauid 168 a. Ephraim 167 b equorum 156 b. ecclorum Orientalis 167 b. Essenorum 156 a. excelsa templi 162 b. ferrea 165 b. fictilis 167 b. fontis ibidem. fundamenti 162 b. Genath 167 b. Gregis 168 a. horti Herodis 167 b. horti regis ibidem. Iebus 168 a. iudicialis 168 a. iudiciaria ibidem. media 165 b. negotiatorum 168 a. noua 161 b. Occidentalis templi 162 b. Orientalis 176 a. orientalis Sidonis vrbis 8 b. Orientalis templi 162 b. palatij pontificis 167 b. piscium ibidem, prior 156 b. regis 162 b. sacra 161 b. Seir 162 b. S. Stephani 167 b. 168 a. stercoris 168 a. sterquilinij ibid. sublimissima templi 162 b. superior 151 b. Sur 162 b. turrium muliebrium 168 a. vallis ibid. vetus ibid.
portæ Sion 151 b
porticus columnarum 156 b. Salomonis 160 b. templi Hierosolymitani 161 b
prædia suburbana Hierosolymæ 180 b
prædium Ioseph 28 a. 220 a
præsepe Domini insigni templo decoratum 42 b. Romam translatum 43 b. vbi conseruetur ibid.
præsidium Sion 150 a
præsumptionis punitio 174 a
prætorium Hierosolymitanum 155 b
presbyteri vnde nomen habent 67 a. b
priapus idolum 127 a
primogeniti ante Leuitarum ortum sacerdotali officio fungebantur 57 a. b
primogenituræ ius 57 b. 125 a
primum mare 52 a
principis Pharisæorum domus 153 b
prisciliani Episcopi Lysanij vrbis cædes 161 b
priscorum vita quare prorogata 96 b
probatica forum Ierosolymitanum 156 b
probatica piscina ibid. a
proceßionum origo 164 b
prophetarum mons 74 a. speluncæ 47 a
propitiatorium templi Hierosolymitani 159 b
propositionis mensa 159 a. 160 a
prostibulum Hierosolymitanum 154 b
pruna Damascena 81 b 82 a
psephina turris 168 b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ptolemaida, Ptolemais Phœnicię ciuitas 2 b.3.4.5.6.
Ptolemaidis campus, fluuius, montes, portus 6 a
Ptolemenſes ibid.
Ptolomæus Aegypti fluuius 123 b
Ptolomæus Euergetes Aegypti rex 252 b
Ptolomæus Lathyrus Alexandrum Iudæorum regem profligat 70 b. & ſeq. Aſochin oppidum capit 136 b
ptolomæus Philadelphus AEgypti Rex 232 b. eius Bibliotheca 117 a. 252 b. victoria 34 a.
ptolomæus Philometor Aegypti rex 3 b. 4 a. 257 a.
ptolomæus Philopator Aegypti rex 253 a. eius victoria 135 b. 253 a
Publicani qui 114 b. cur infames ibid.
Pueri cantant O ſanna 173 a. Helizęo illudentes, ab vrſis laniati 16 a. 20. 235 a
purpureus color 5 b. 10 a. eius nobilitas ibid.
putaha nomen loci 93 a
putei bituminis 44 b. Iſaac 134 b. 206 b
puteus Agar 132 b. aquarum viuentium 6 b. 7 a. Beer 126 b. Elim ibid. Iacob 27 b. Iudicij 135 a. Sira 54. viuentis & videntis 136 a
3. Pyramides ex caluarijs occiſorum 84 a
Pyramides regum Tyri 10 a
pyramis ſepulchri B. Iob 93 a
Pyri vallis 175 b
Pyrgus Stratonis 163 b
pythagoras philoſophus in Aegyptum peregrinatus 121 a

Q.

QVarentana deſertum 19 a. mons 17 a. 19 a.
Quercus Baſan 79 a. Ephra 72 b. flet' 16 a. 19 a. 20 a. Mambre 51 b. Rogel 174 b. Sichem 29 a. 30 b. Sichimorum 29 a
Quinquennales ludi Auguſto Cæſari dicati 72 a
Quiriacus crucem Domini inuenit 176 b. Crucigerorum ordinis inſtitutor ibid. martyr ibid.
Quirinus Syriæ præſes 87 b.

R.

RAab meretricis maritus 218 b
Rabba vrbs regia 32 b. 34 a. 53 b
Rabbath filiorum Ammon Arabiæ Felicis metropolis 54 a. 76 a
Rabbath Moab vrbs 31 b
Rabboth ciuitas 37 b
Racath, Raccath ciuitas 113 b
Rachel, Iacobi Patriarchæ vxor 14 a. 19 b. 86 b. 206 b. eius filij 207 a. b. mors 19 b. 207 b. ſepulchrum 19 b
Ragaba caſtellum 93 a
Raguel Moyſis ſocer 121 a
Rama ciuitas 6 b. 14 b. 19 a. b. 29 a. vicus 113 a villa 19 b. 29 a. 53 b. 113 a. b. 142 a.
Ramatha, Ramathæ, Ramatai m, Ramatha ſophim Leuitica ciuitas 29 a
Ramathæ fons 29 a
Ramath lechi nomen loci 23 b
Rameſſe, Aegypti ciuitas 123 b. Iſraelitarũ 1. manſio 123 b. 210 b. regio 123 b. 208 b
Rameth, Ramoth Leuitica ciuitas 37 b
Ramothgalaad Leuitica & refugij ciuitas 34 a. vicus ibid.
Ramula vrbs 29 a
Raphace vrbs 135 a
Raphaim gigantes 34 a. 74 a. 78 b. 79 a. terra 78 b. 79 a. vallis 19 b. 178 a
Raphanæa, Raphaneæ ciuitas 186 b
Raphia vrbs 135 b
Raphidim Iſraelitarum 11. mãſio 123 b. 124 a. 211 b.
Raſalinæ, Raſilinè loci nomen 93 a. 142 a
Rauennæ reliquiæ Eliſæi prophetæ quieſcunt 236 b
Raſin Syriæ & Damaſci rex 119 b. 238 b. eius mors 82 b
Razon Eliada filius Damaſci rex 82 b
Rebbo villa 53 b
Rebecca Iſaac patriarchæ vxor 206 a. eius ſepulchrum 46 a
rebellionis vindicta 125 a. 174 b. 180 a. 216 a
rebla, Reblatha vrbs 113 b
recanatenſis ager 141 b
Reccat ciuitas 113 b
Recem Madian regis regni ſedes 129 b
Recem, Receme ciuitas 19 b. 129 b
Rechabitarum habitatio 165 a. origo 236 a. religio 165 a. b. 242 b.
Rechath ciuitas 113 b
Rechob Leuitica ciuitas 7 a
Refugij ciuitates 58 b. 119 b
Reges ſuos olim potentiores quęq; vrbes habebant 95 a
3. Reges, vnde venerint 77 a. eorum nomina & oblatio ibid.
regia Agrippæ 155 b. Bernices reginæ 156 b. Dauidis 150 a. Grapte 156 b. Helenæ 157 a Herodis 165 b. Machabæorum 155 a. Monobazi 157 a
Regio Auſitidis 99 a. Baſan 75 a. Dor 72 b. Gadarenorum 89 a. Galaad 86 b. Geraſenorum, Gergeſinorum 88 a. Sephela 24 b. Tyri 10 a
regium caſtrum 3 b. 4 b
regius campus 72 b. 170 a
rekem ciuitas 50 a
reliquiæ ſanctorum colendę 29 a. b
Reguli filius ſanatur 138 a
remmon ciuitas Leuitarum 19 b. 130 a. 135 b. 142 a. petra 19 b. vicus 135 b
remmono Leuitarum ciuitas 142 a
remmomphares Iſraelitarum 16. manſio 123 b. 215 b.
remphtis ciuitas 29 a
reſina optima vbi naſcatur 86 b
reſſa Iſraelitarum 18. manſio 123 b. 215 b
rethma Iſraelitarum 15. manſio 123 b. 215 a
rethom 37 b
reu patriarcha 204 a
rhinocolura, Rhinocorura ciuitas 131 a. 135 b. torrens. 131 a
ribla vrbs 113 b
Richardus Imp. 199 b
Richardus angelorum regis ædificia 132 b. victoria 6 b
rithma Iſraelitarum 15 manſio 123 b
Roberti caſtrum 138 a
Robertus Bauarus Imp. 200 a
Roboam Iudę rex 231 b. & ſeq. eius ędificia 21 a. 22 b. 23 b. 27 b. 40 b. 41 b. 44 a.
robuſtorum ager 14 b. 17 b
Rodolfus I. Imp. 199 b
Rodolfus II. Imp. 200 b
rogel fons 170 a. quercus 174 b
rogelim oppidum 34 a
Rohob Leuitica ciuitas 7 a
Romanorum caſtra 180 b
Roma vrbs 53 b
Roob vrbs Leuitica 7 a. 19 b. petra 19 b. regio 3 b. 7 a. cauea 8 b
rooba Leuitarum vicus 37 b
roth ciuitas 34 b
Ruben Iacobi Patriarchæ filius primogenitus 49 b. 57 b. 126 a. 207 a. b
RVBEN TRIBVS 126 a
Rubrum mare 123 b. & ſeq.
Ruma ciuitas 29 a. 53 b. Galilęæ vicus 142 a
Ruta miræ magnitudinis 128 b
Ruth Booz vxor 41 a. b. 44 b. 221 b. & ſeq. eius patria 41 a. 129 b.

S.

SAab 142 a
Saananim ciuitas 113 b
Saarim ciuitas 24 a. 135 b
Saba caſtellum 35 b. 37 b. ciuitas regia 76 a. regio ibid.
Saba filius Chus 76 a
Sabæ campus 35 b. 37 b
Sabæa regio 76 a
Sabæi populi ibid.
Sabam, ſabama vrbs 130 a
Sabarim ciuitas 19 b. 113 b. villa 113 b
S. Sabbæ Abbatis Monaſterium 54 a. templum 6 a
Sabbaticus fluuius 118 a
Sabbatum à Deo ſanctificatum 202 a. eius tranſgreſſor lapidatur 119 a. 216 a
Sabe ciuitas 130 b
Sabee ciuitas 135 b
Sabinianus Papa 196 b
ſabul caſtrum 113 b. & ſeq. terra 114 a
Sacerdos vnde dictus 67 b
ſacerdotes maiores, qui 67 a. minores ibi. mali verè confecrant & ſacraměta adminiſtrant 68. 69. eorum munus ſacrificare 62 a. 66 a
ſacerdotium & ſacrificium cõiuncta ſunt 66 a
Sacha, ſachaca ciuitas 54 a
ſachrono ciuitas 24 a
ſacoth vrbs 34 b
ſacrificium quid 63 a. veteris & nouæ legis differentia 60 a. 61 a
ſadada vrbs 114 a. pagus ibid.
ſaducæorum origo 154 b. 258 a
ſaffa, ſaffra ciuitas 141 a
ſahananim, ſahannim ciuitas 113 b
ſaid vrbs 8 a. ſain vrbs 122 a
Saladinus Aegypti, Damaſci, & Syriæ rex 3 b. 79 a. 80 b. 132 b. eius caſtra 142 a. clades 2 b. 13 a. 113 a. prælium cum Chriſtianis 113 a. victoria 6 b. 80 a. 113 a. 114 a. 139 a 149 b.
ſalamitis 74 a
ſalcha, ſalchata, ſalecha ciuitas 94 a
ſale Patriarcha 203 b
ſalem ciuitas 74 a. 148 a. villa 19 b
ſalim nomen loci 74 a. oppidum ibid.
ſalinæ 2 b. 54 a
ſalinarum mare 52 a. vallis 54 a. 130 a
ſalis ciuitas 54 a. mare 52 a. ſtatua 55 a. vallis 54 a.
ſaliſſa vrbs 54 a
Salmanaſar Aſſyriorum rex 112. 239 a
ſalmona Iſraelitarum 35. manſio 124 a
ſalome Herodis Aſcalonitæ ſoror 132 a
ſalome vicus 93 b
ſalomas B. Annæ Deiparæ virginis matris maritus 260 b
Salomon rex in Ophir claſſes mittit 118 a. 231 a. ſapientiam à Deo impetrat 17 b. 230 a. vngitur in regem 175 b. 229 b. 230 a. eius ædificia 9 a. 16 a. 21 b. 26 a. 27 a. 73 b. 100 b. 102 b. 151 a. 153 a. 155 a. 156 a. b. 157 a. 158 b. 159 b. 160 a. b. & ſequen. 162 a. & ſequen. 178 a. gloria 230 a. idololatria 8 a. 82 b. 170 b. 171 b. 231 b. iudicium 230 a. libri 230 a. b. mors 231 b. natiuitas 228, a. oratio 231 a. palatium 156 a. 231 a. parentes 228 a. philoſophia 230 b. porticus 160 b. ſepultura 152 a. ſtagnum 156 a. templum 157 a. theolatria 157 a. 230 b. thronus 163 a. 231 b

ſalumias vicus 37 b
ſalutaris prouincia 133 a
ſama, ſamaa ciuitas 54 a
ſamachonitis lacus 102 a
ſamad Lod & Ono ciuitatum conditor 18 b. 19 a.
ſamaræa vrbs regia 24 b
ſamaraim ciuitas 19 b
ſamaria ciuitas regia 29 b. & ſeq. regio 5 b. 29 b. 74 a.
ſamariæ ſons 30 a. lacus 30 a. leproſorium 28 a. montes 30 a. piſcina ibid. regnum 38 b. templum Auguſto Cæſari dicatum 29 b. turris 30 a
ſamarienſis regio 74 a
ſamaritæ, ſamaritani 73 b
ſamaritis regni Iſrael metropolis 29 b. regio 74 a
ſamaron vrbs 142 b
ſamę ciuitas 54 a
ſameron ciuitas 142 b. mons 30 a
ſamir ciuitas 30 a. 54 a
Samſon excæcatur 133 b. 223 a. Gazæ portas in montem defert 133 b. 35 b. 223 a. Nazræus Dei 222 b. occidit leonem 24 b. 222 b. Philiſtæos maxilla 23 b. 223 a. Philiſtæam vxorem ducit 222 b. eius fons 24 a. 223 a. mons 135 b. mors 134 a. 223 a. parentes 24 a. 222 b. patria 22 a. b. 24 a. ſepulchrum 24 a. ſpelunca 48 b
ſamuel Iudæorum pontifex & Iudex 223 b. lapidem adiutorij erigit 21 b. 224 a. Nazaræus Dei 223 b. à Pythonica ſuſcitatur 226 b. vngit Dauidem in regem 41 b. 225 a. Saulem 22 4 a. eius iudicij locus 18 b. mors 226 a. orationis vis 224 b. oſſa in Thraciam ab Arcadio Imp. tranſlata 29 à. parentes 223 a. patria 29 a. ſepulchrum ibid.
ſan domus, ciuitas 71 a
ſanabeiler, ſamariæ dux 27 a
ſanan ciuitas 54 a
Sanctorum reliquiæ colendæ 29 a. b
ſanctuarium templi Ieroſolymitani 159 b.
ſanctum ſanctorum 158 b
ſanctum ſeculare 160 b
ſanctum templi Ieroſolymitani 159
ſandalido caſtrum 7 a
ſandalium caſtrum 3 b. 6 b. 7 a
ſanguinum eſus prohibitus 203 b
ſanguinus Turca Chriſtianorum perſecutor 93 a. Montem Ferrandum caſtrũ obſidet 186 a. eius caſtra 93 a
ſanhedrim curia Ieroſolymitana 153 a
ſanim vicus 30 a
ſanior mons 89 b
ſanir ciuitas 30 a. mons 89 b. 93 b
ſannanim ciuitas 113 b
ſaor 130 b
ſapha, loci nomen 131 a
ſaphata vallis 54 a
ſaphet vrbs 7 b. 114 a
ſaphoni 30 a
ſaphon ciuitas 34 b
ſaphora Galilęæ vrbs 142 b
ſaphorine ciuitas ibid. villa 136 b
ſara ciuitas 24 a
ſaraa ciuitas 24 a. villa 22 a. vicus 24 a
Saraceni populi 119 a. Agareni & Iſmaëlitæ prius dicti 118 b. & ſeq. 131 a. corpore fœtent 48 a. 171 b. eorum clades 84 a. eremus 134 b. origo 119 a. 131 a. peregrinatio ad Mahumeti ſepulchrum 78 a. victoria 6 b. 8 b. 12 b. 73 b. 80 a. 83 a. 149 a. 158. a. b.
ſara vxor Abrahæ 204. eius cellulæ 134 b. ſepulchrum 46 a
ſaræ Ephraim filiæ ædificia 16 a. 26 a. 28 b
ſaraim ciuitas 24 a
ſarara ciuitas ibid.
ſarathaſar 130 b
ſardacha 34 b
ſardinellæ vicus 93 b
ſardonix gemma, vbi naſcatur 76 b
ſarea ciuitas 24 a
ſareda 30 a
ſarepta Sidoniorum ciuitas 3 b. 7 a. eius ſilua ibid.
ſarga ciuitas 24 a
ſargon Aſſyriorum rex Azotum capit 29 a
ſarid ciuitas 142 a
ſarim ciuitas 24 a
ſarion mons 89 b
ſarith ciuitas 142 a
ſarohen ciuitas 135 b
ſaron ciuitas 30 a. 34 b. mons 3 b. 4 b. 7 a. b. 30 a. regio 30 a. 142 a
ſarona ciuitas 30 a. mons ibid.
ſaronas regio 142 a
ſarphath ciuitas 7 a
ſarra Phœniciæ metropolis 9 b
ſarthan locus 34 b. 74 a. 130 b
ſaruc Patriarcha 204 a
ſaſima ciuitas 37 b
ſarthim nomen loci 130 b
ſaturnus Babyloniæ monarcha I. 203 b. Nemrod dictus ibi. Tyriorum Deus 10 b
ſaue ciuitas 130 a. vallis 72 a. 130 b
Saul Iudæorum rex 17 a. Dauidem perſequitur 225 b. 226 a. exercitum recenſet 44 b. 71 b 90 b. Gabaonitas confœderatos delere tentat 17 b. Nobe ciuitatem delet 19 a. 226 a. cum Prophetis vaticinatur 28 b. 224 a. 225 b. Pythoniſſam conſulit 36 a. 226 b. rex proclamatur 224 b. ſacrificans à Deo abijcitur ibid. vngitur in regem 17 b. 29 a. 224 a. eius cadauer in muri Bethſan ſuſpenſum 71 a. 90 b. cædes & mors 30 b. 71 a. 90 b. 226 b. caſtra 36 b. ciuitas 19 a. 71. filij crucifixi 17 a. 229 a. fornix triumphalis 45 a. inuidia 225 b. pallij oram Dauid abſcindit 54 a. 226 a. patria, regia 17 a. ſepultura 17 a. 90 b. ſpelunca 54 a. victoria 45 a. 46 b. 90 a. 120 a. zelus 15 b
ſcalæ ſanctæ 155 b
ſcandalium, ſcandarium caſtrum 7 a
ſcaurus Romani exercitus dux 129 b. & ſequent.
ſchatha ciuitas 54 a
ſcenæ vrbs 54 b
ſcenitæ populi 76 a
ſchytopolis ciuitas 71 a
ſchytopolitanorum in Iudæos crudelitas 35 b. 71 a.
ſcipio Romanus Antiochum Magnum capit 253 b
ſcopos nomen loci 181 a
ſcopuli magnetis 125 b. ſidonis 7 b
ſcorpionis aſcenſus 40 a. 53 b
ſcribendi artis quis inuentor 5 b
ſcutariorum habitaculum 154 b
ſcythiæ Andreas Apoſtolus prædicauit 284 b.
ſeba regio 76 a
ſebaſte vrbs 29 b
ſebaſtus portus Cæſareæ Paleſtinæ 71 b
ſebei oppidum 87 a
ſebenniticum Nili oſtium 122 a
ſebeth ciuitas 87 a
ſeboim Pentapolis ciuitas 52 b. 53 b
ſedada ciuitas 114 a pagus ibid.
ſedechias Rex Iuda 243. & ſeq. in Babylonem proficiſcitur 243 a. Chaldęis tributarius ibid. ijs rebellis ibid. b. Ieremiam prophetam incarcerat 244 a. Mathania prius dictus 243 a. propheţas contemnit 113 b. eius fœdus cũ Aegyptijs 243 b. fuga 16 b. 113 b. 167 b. captiuitas 16. 18 b. 113 b. 245 a. excæcatio 113 b. 245 a. incarceratio 113 b. 245 a. in eo Ezechielis & Ieremiæ prophetiæ quomodo impletæ 113 b. 245 a.
Sedes Dauid 150 a. Dei loquentis 119 b. regis Iudæ in templo Hieroſolymitano 151 b.
ſedetes Hieruſalem obſidet 158 a
ſeeſima ciuitas 37 b
ſegehen nemus 29 a
ſegor Pentapolis ciuitas 33 b. 54 a
ſegub Aram oppidum expugnat 78 a
ſehemma ciuitas 37 b
ſehir mons 93 b
ſehon rex 31 b
Seir ciuitas 39 b. deſertum 54 b. mons 24 a. 46. 54 b. 86 a. 93 b. porta 162 b. regio 46 b. 54 b. 93 b.
ſeira Idumææ ciuitas 54 b. mons 93 b. puteus 54 b
ſela ciuitas 19 b. 129 b
ſelab 24 b
ſelaba vicus 30 a
ſelcha, Selchar ciuitas 94 a
ſelebin ciuitas 24 b
ſelencia ciuitas 94 a. 97 a
ſeleucus Ceraunus Syriæ Rex 253 a
ſeleucus Gallinicus Syriæ rex 252 b
ſeleucus Nicanor Babyloniæ rex 252 b
ſeleucus Philopator Syriæ rex 253 b. eius pater ibid. mors ibid.
ſelim ciuitas 135 b
ſelimus Turcarum Imperator Campſonem AEgypti Soldanum victum occidit 84 a. 121 a. capit Damaſcum & Syriã 84 a. Hieroſolymam 149 b. Memphim Aegypti vrbem 121 b. Mamaluchos delet 84 a
Selmon mons 30 a
ſem, Noe primogenitus 57 b. 202 b. 203 b. 204 a. Melchiſedechum eſſe volunt 57 b.
ſemechonitis lacus 102 a
ſemei Abner Iudæorum dux quot annis præfuit 193 b. 252 b
ſemei Dauidi maledicit 15 a. 228 b. veniam à Dauid impetrat 229 a. occiditur ex præcepto Dauid 230 a
ſemeia Propheta ad Roboam regem Iuda mittitur 232 a
ſemeron ciuitas 142 b. mons 29 b
ſemri nomen loci 19 b
ſemron vrbs 142 b
ſenaa ciuitas 19 b
ſenaim ciuitas 54 a
70. Senatores Iudæorum 153 a
ſene rupes 16 a. 19 b
ſeniores populi 153 a
ſeniorum concilium ibid.
ſenir mons 89 b
ſenna oppidum 54 b. petra ſeu rupes 19 b. turris 28 b
ſennaar campus 203 b
ſennacherib Aſſyriorum rex Iudæos oppugnat 18 a. Lachim capit 23 b. 239 b. Lobnam obſidet 51 a. 239 b. Peluſium fruſtra oppugnat 122 b. à filijs occiditur 239 b. eius exercitus ab Angelo deletur ibid.
ſennim vallis 115 b
ſenon ciuitas 37 b
ſenonenſis Epiſcopi ſuffraganeus quem titulum vſurpat 72 a
ſenſema, Senſenna ciuitas 135 b
ſententia in Chriſtum prima mortis 151 a ſecunda flagellationis 155 b. tertia crucifixionis 163 a. b
ſeon Amorrhæorum regis cædes 127 b. 216 b. regnum 86 a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Seon ciuitas 37 b. mons 89 b. villa 37 b
Seora ciuitas 54 a
Sephama oppidum 114 a. vicus ibid.
Sephat vrbs 134 b
Sephata vallis 45 a
Sephela regio 54 b
Sepher mons Israelitarum 20. mansio 124 a. 215 b.
Sephet vrbs 114 a. 134 b
Sephora Moysis vxor 121 a. 209 b. 211 b
Sephoris Galilææ ciuitas 142 b. villa 136 b
Sephoritanus fons 139 a. b
Sephoron, Sephorũ, Sephorus ciuitas 142 b
Sephrona ciuitas aut vicus 115 b
Sepulchrum D. Catharinæ virginis 124 b. Christi 42 b. 175 b. 177 b. & seq. 272 a. Dauidis 41 b. 152 a. 231 a. Deboræ Rebeccæ nutricis 16 a. 19 a. 20 a. 207 b. B. Mariæ virginis 171 a. b. S. Memnonis 5 a. Rachel 19 b. Samsonis 24 a
Sepulchra Concupiscentiæ Israelitarũ 13. mansio 124 a. 215 a. Iudæorum 172 a. Machabæorum 23 b. peregrinorum 173 b. Regum Iuda 152 a
Ser ciuitas 114 a
Seranan vicus 107 b
Serapis, Memphiticus Deus 121 b
Serpens æneus à Moyse in deserto erectus 123 b. 216 b. ab Ezechia rege cõtritus 239 a. figura Christi 123 b. 146 a
Serpentum stagnum 181 b
Sesecha ciuitas 104 b
Seseima, Sesenna ciuitas 37 b
Seth, Adami filius 202 a
Sethim arbores 130 b. nomen loci ibid.
Setim nomen loci 130 b. torrens ibid.
Seuerus Sulpitius Bethlehem inuisit 412
Sicaminum oppidum 142 b
Sicelech, Siceleg vrbs 135 b. 226 b
Sichar Leuitica ciuitas 30 b
Sichem Leuitica & refugij ciuitas 30 a. 207 a. quercus 29 a. 207 b. therebinthus 29 a
Sichima, Sichimi vrbs Leuitica 30 a
Sichimorum quercus, therebinthus 29 a
Sida Phœniciæ vicus 7 b
Sidon Chanaan filius 7 b
Sidon Phœniciæ ciuitas 7 b. 8 a. b. Sidonis via 13 a
Sidonij populi ibid. Sidoniorum dij 8 a. opificia ibid. spelunca 4 b
Sienaim ciuitas 113 b
Sihor vrbs 9 a
Silei 54 b
Silo ciuitas 30 b. mons ibid.
Siloe fons, natatoria, piscina 171 b. turris 168 b. vallis 172 b
Siluani episcopi sociorumque martyrium 134 b
Silua Berhel 20 a. Copar 94 a. fletus 175 b. frugifera 181 a. Iarim 23 a. Libani 114 a. Panædis 94 a. 114 a. b. pinea 8 b. regię venationis 102 a. Ziph. 56 b
Sim oppidum 187 a
Simeon Iacobi Patriarchæ filius 30 b. 131 a 207 a.
SIMEON TRIBVS 131 a
B. Simon Apostolus, dictus Cananæus 138 a. Zelotes 260 b. Ierosolymitanus Episcopus 281 a. eius electio 111 b. 264 a. nuptiæ 138 a. parentes 260 b. passio 281 a. patria 138 a
Simonis Coriarij in Ioppe domus 23 a. 274 a.
Simon Cyrenæus, fert crucem Domini 164 b. 271 b
Simonis Gioræ filij patria & mors 89 a. scelera 70 a. 86 a
Simonis Leprosi domus 169 a. 269 a
Simon Machabæus, dux & Pontifex Iudęorum 44 a. 257 b. eius ædificia 21 a. 24 a 152 b mors 26 b. 257 b. victoria 25 a. 150 a. 153 a. 257 b.
Simonis Pharisæi domus 153 a. 264 b
simonias vicus 142 a
simyria oppidum 187 a
sin ciuitas 122 b. desertum 124 a. Israëlitarum 8. mansio 124 a. 211 a. oppidum 54 b. 187 a
sina desertum Israëlitarum 12. mansio 124 a. 211 b. mons 122 b. 124 a. b. oppidum 54 b.
siani desertum 124 a. mons 1 a. 124 a. 211 b. & seq. an idem cum Oreb 122 b
singas fluuius 97 a
Sion arx 159 a. filia pars Ierosolymæ 152 a. b. mons 89 b. 149 b. piscina 151 b. pons, portæ ibid.
sior ciuitas 9 a. 54 b. fluuius 121 b
sira cisterna, puteus 54 b
sirbonus lacus, palus 124 b
sireon, Sirion mons 89 b
sis cliuus eminens 54 b
Sisaræ cædes & debellatio 35 b. 102 b. 114 b. 115 b. 137 b. 138 b. 221 a.
sitim nomen loci 130 b. torrens ibid.
sizis vrbs 112 b
soan Aegypti vrbs 124 b
soar ciuitas 54 a
soba vrbs & regio 94 a. b
sobal regio 77 b. 94 a
socho ciuitas 54 b. 55 a. viculus ibid.
sochot ciuitas ibid. viculus 55 a
socot cisterna 55 a. ciuitas 34 b. 54 b 55 a. Israelitarum 2. mansio 114 b. 21 a
sodoma vrbs Pentapolis 44 b. 52 b. 53 b. 55 a 204 b. & seq.
sodomitæ ab Assyrijs victi 52 b. 79 a. 204 b eorum peccata 52 b. 205 a
sodomiticum mare 52 a
sogane, Sogannæ ciuitas 94 b
solis ciuitas 22 b. domus 21 b. fons 16 b
solidus Gallicus Turonicus monetæ genus 113. a
solium Dauid 150 a. regum Iuda ibid. Salomonis 163 a
solyma ciuitas 148 a. vicus 94 b
sophan ciuitas 34 b
sophena ciuitas 94 a
sophim mons 29 a 30 b
Sophoniæ prophetia 241 a. b
sor Phœniciæ metropolis 9 b
sorec torrens 24 a. b
sorech torrens 22 a. vicus ibid.
soreth torrens 24 b
soria regio 95 a
spelunca Adam 39 a. Arabiæ 95 a. deserti 55 a. duplex 46 a. Eliæ 36 a. 119 b. infignis 89 b. Lot 45 a. 51 a. Maceda 51 b. Odollam 53 b. Saul 54 a. Sidoniorum 4 b. Suetæ 94 b
spelunce Galilææ 142 b. Modin 23 b. regiæ 167 a.
spiculatoris D. Iacobi Maioris martyrium 154 a.
spongia Domini, vbi seruatur 177 a
S. Stephanus ordinatur Diaconus 150 b. 273 b. videt cælum apertum 153 a. 273 b. lapidatur 171 b. 273 b. eius porta 167 b. 168 a. sepulchrum 152. a
stola Iudæorum pontificis 152 b
stratonis pyrgus 72 b. 163 b. turris 21 a. 71 b. 163 b.
stratopedon 166 a
struthium stagnum 166 a
suba vrbs 94 a
subimbræ vrbs 73 b
sublicius pons 67 a
subube vrbs 73 b
subucula Iudæorum pontificis 60 a
sudarium Christi 154 a
suchi, Sueta ciuitas 95 a
suggesta cantorum templi Ierosolymitani 161 b
suhi ciuitas 95 a. suhites ibid.
suita, Suites ciuitas ibid.
sula ciuitas 37 b
sulamitis 37 b. 74 a.
sulem vicus 37 b
suna, sunam ciuitas 37 b. sunamitis ibid. sunem ciuitas ibid.
superhumerale Iudæorum pontificis 160 a.
sur desertum 124 b. 134 b. porta 162 b. via 125 b
suri Phœniciæ vrbs 9 b
suria regio 95 a
suzis vrbs 112 b
syala fons 93 a
sycon oppidum 187 a
sydon Phœniciæ vrbs 7 b
syene Aegypti vrbs 122 a
synedrium 153 a
synochis oppidum 187 a
syor vrbs 9 a
syra cisterna, puteus 54 b
Syri populi 82 b. 95 a.
Syria regio 77 b. 83 a. 84. a. 95 & seq. Caua, Cœle, Cœles, Curua 81 a. Damasci 76 a. 82 a. duorum fluuiorum 95 b. humilis 81 a. inferior ibid. Libanica 111 a. Maacha 91 a. maior, minor 81 a. Soba 94 a. Sobal, Zobal 77 b
syriacum mare 95 a
Syrij populi 98 a. eorum lingua Hebræa confinis 97 b. mercaturæ 89 a. natura ibid.
syrin vrbs 121
syrophœnicia regio 9 a. Syrophœnices ibid.
Syrophœnissæ mulieris patria 3 b

T

Tabarię lacus 139 b
Tabatha vicus 136 a
Tabernacula Cedar 98 b. & seq.
Tabernaculum Aber Cinæi 114 b. Moloch 169 b. Moysis 17 b. 30 b. 124 b. Sion 152 a. testimonij 17 b
Tabita à Petro Apostolo à mortuis suscitata 23 a. 274 a
Tabor Leuitarum ciuitas 142 b. mors 61 a. 142. b. & seq.
Tabulæ Decalogi Diuinitus Moysi datæ 124. 212 b. In arca seruantur 159 a. Romæ in triumphum portantur ibid. ibidem, conseruantur. 159 b
Tabularium Ierosolymitanum 152 b
Tabyrius mons 142 b
Tacasin ciuitas 143 b
Tadmor ciuitas 95 a
Taffu ciuitas 55 a
Talem 55 a
Tamar ciuitas 95 a
Tamerlanes Parthorum Imp. Damascum expugnat, & euertit 83 b & seq. Gentiũ terror dictus ibid. eius victoriæ monumentum 84 a
Tamor ciuitas 95 a
Tanac Leuitica ciuitas 74 b. villa ibid.
Tanariæ turris 9 b
Tancredus Tiberiadis vrbis præfectus 143 b. 188 b.
Taniticum, Nili ostium 122 a. 124 b
Tanis, Taphnis Aegypti metropolis 49 b. 124 b. 125 a.
Taphua vrbs 30 b. 55 a
Taphuæ fons, terra, torrens 74 b
Tapium Aegypti oppidum 125 a
Taphua ciuitas 55 a

Tarichea, Tarichęæ, Tarrachia vrbs 37 b
Tarsa ciuitas 104 b
Tarsus Ciliciæ vrbs 17 b
Tartari Damascum expugnant 83 b
Taurus mons 95 a. 97 b
S. Tecla virgo & martyr. D. Pauli discipula 281 b
Teglatphalasar Assyriorum rex capit Abelam 101 a. Ahion ibid. b. Asor 102 b. Damascum 82 b. 238 b. Israelitas captiuos abducit 31 a. 238 b
Telem ciuitas 55 a
Telonium Capharnai 114 b
Tema & Teman vrbs 99 b. 125 b
Tempe 169 b
Templi militiæ fratres 28 b
Templum Aegypti 120 b. 256 a. Angelorũ 49 b. Apollinis 133 b. trium Apostolorum in monte Tabor 143 a. Augusti Cæsaris 29 b. 72 a 112 b. 115 a. Bethleemiticũ 42 b. 43 a b. Caluariæ montis 177 a. Casij Iouis 118 b. S. Crucis 6 a. Eliæ Prophetæ 7 b. Gabrielis Archangeli 141 b. Garizim 27 a. 252 a. S. Georgij 13 b. 280 a. Hebron 49 b. ad fontem Iacob 27 b. Ierosolymitanum Iudæorum 155 a. 157 a. b. & seq. S. Ioannis Baptistæ 19 a. 30 a. 83 a. S. Mariæ virginis 9 b. 43 b. 141 b. D. Pauli Apost. 84 b. D. Petri 137 a. b. 143 b. S Sabæ 6 a. Saracenorum Damasci 83 a. 84 a. duodecim thronorum 143 b
Temyres Parthorum Imp. gentium terror 83 b
Terebinthi vallis 55 a
Terebinthus Bethel 20 a. Mambre 51 b. Sichem 29 a
Terra Adrach 75 b. Assyriorum 18 a. aurea 118 a. Chabul 9 a. Cham 116 a. Esebon 127 b. Ethim 26 b Galaad 86 b. & seq. Genesar 140 a. Gigantum 78 b. Hus 99 a. Maspha 4 b. Nemrod 96 a. Raphaim 79 a. Sabul 114 a. Taphue 74 b. Thob 34 b. visionis 155 a. Zabul 114 a
Terræ motus magnus 32 a. 158 a. 174 a. 179 b
Tesan 55 a
Testudinum copia vbi 3 b
Testudo trans fossam Ierusalem 167 b
Tetron vrbs 138 b
Teutonici Domini 3 b. 4 b. 5 a. 6 a
Thaath Israelitarum 23. mansio 125 a. 215 b.
Thadamora ciuitas 92 a
Thaddæi Apostoli electio 111 b. 264 a. Epistola 284 b. martyrium ibid. parentes 260 b. prædicatio 234 b
Thadmor ciuitas 92 a
Thalca 136 a
Thalla vicus 115 a
Thamar Dauidis filia, ab Ammone fratre violata 25 b. 51 a. 89 a. 228 a. b. eius mater 89 a
Thamar Iudæ Patriarchę geminos gignit 45 b. 207 b
Thamar, vrbs 92 a
Thamna ciuitas 30 b. 24 b. 125 a. villa 25 a
Thamna Eliphaz primogeniti filiaconcubina 117 b
Thamnas Philistinorum ciuitas 24 b
Thamnata ciuitas 24 b. 30 b
Thamnathsara, Thamnathsare ciuitas vna ex Toparchijs 30 b. Iosue hæreditaria 31 a. 219 b
Thamnatica, Thamnitica ciuitas 30 b
Thamor Syriæ vrbs 92 a
Thanach Leuitica ciuitas 74 b
Thanathselo ciuitas 31 a. villa ibid.
Thanius lucus 42 b
Thaphel nomen loci 130 b
Thare Israelitarum 24. mansio 125 a. 215 b
Thare Patriarcha 204 a
Tharela ciuitas 20 a
Tharsis Indiæ regio 118 a
Tharsin in Bibliis pro mediterraneo mari subinde poni 52. 118 a
Thebæ Aegypti ciuitas 5 b. 125 a. eius portæ quot 25 a
Thebæi martyres Coloniæ Agrippinæ 125 a. eorum patria ibid.
Thebæi populi 74 b
Thebais regio 125 a
Thebaidos desertum ibid.
Thebani populi 74 b
Thebes Aegypti & Græciæ populi 74 b
Thebes ciuitas 74 b. vicus ibid.
Thebitæ populi 74 b
Thecua ciuitas 55 b. vicus ibid.
Thecuæ desertum ibid.
thecue ciuitas ibid.
Thecueni, Thecuites populi 55 b
Thecuitis Absolonem Dauidi reconciliat 55 b
Thella vicus 55 b. 115 a
Thema & Theman Idumææ metropolis 99 b. 125 b
Theman Eliphaz filius 125 b
Themanites 99 b
Themna ciuitas 24 b
Thenach Leuitica ciuitas 74 b
Thenarh villa 31 a
Theodoricus Flandrorum Comes 85 b. eius Damascena expeditio ibid.
Theodoricus Hollandiæ VI. Comes, Ierusalem rex 177 b
Theodorus Philadelphiæ tyrannus 88 a. eius pater 75 b. thesaurus ab Alexandro Iannæo direptus 75 b. 88 a
Theophilus Cæsareæ Palestinæ Episcopus 72 a
Theotecnus Cæsareę Palestinę Episcopus ibid.
Therebinthus vide Terebinthus
Thermoth ciuitas 92 a
Thersa vrbs 74 b
Thesba, Thesbe ciuitas 34 b
Thesbites ibid.
Thicon ciuitas 115 a. pagus ibid.
Thob terra 34 b
Thocen ciuitas 136 a
Tholad ciuitas 133 a
S. Thomas Apostolus Christi vulnera palpat 146 b. 150 b. 272 b. eius electio 111 b. 264 a. martyrium 284. prædicatio ibidem.
Tholmai rex Gessur 89 a. eius filiam Dauid vxorem duxit ibid.
Thophel nomen loci 130 b
Thopitis lacus 97 b
Thor ciuitas 125 b
Thoron castrum 52. 9. a
Thospites lacus 47. b.
Thou rex Emath fœdus cum Dauide init 107 b.
Thour portus & emporium maris Rubri 125 b.
Threni Ieremiæ prophetæ 174 b. 245 a
Thronus Dauidis 150 a. Salomonis 163 a
Thuitis 55 b
Thuribulum Iudæorum pontificis 160 b
Thus optimum vbi nascatur 76 b. 110 b. in diuinis sacrificijs adoletur 76 a. eius colligendi modus 76 b
Tiara Iudæorum pontificis 160 b
Tiberias vrbs Decapoleos metropolis 139 b. 143 b.
Tiberiadis mare 139 b. Tiberienses aquæ ibid. 2
Tiberius Romanorum Imp. 143 b. 274 a. eius mater 128 a. vxor 33 a
Tichon ciuitas 115 a. pagus ibid.
Tigrida vrbs 28 a
Tigris fluuius 95 b. & seq 97 a. b. 201 b
Timotheus Ammonitarũ dux à Iuda Machabæo profligatur 87 a. 255 b.
S. Timotheus D. Pauli discipulus 277 a. b. Ephesinus Episcopus 67 b. 277 b. 278 a
Tina 55. b.
Tintinnabula Iudæorum Pontificis 160 a.
Titanes Noë filij Tanis vrbis conditores 124 b
Titus D. Pauli discipulus 278 b. Cretæ Archiepiscopus 67 b. 278 b. eius martyrium 282 a.
Titus Vespasianus Roman. Imp. 283 a. Ierusalem euertit 282 a. intrat Sanctum sanctorum 157 b. montem Sion 150 a. eius arcus triumphalis 159 a. castrametatio 14 a. 180 b. & seq. commiseratio in Iudæos 151 a. mors 283 a. periclitatio 180 b. triũphus 89 a. 159 a. 282 a. victoria 140 b. 148 b. 149 b. 157 b. 180 b.
Titulus Dominicæ crucis Hebraicè, Græcè, & Latinè scriptus 178 b. annis 300. sub terra iacet 176 a. reperitur ibid. b. Romam defertur 177 a.
Tobias 239 b. 240 a. eius patria 112 b
Tonumbeius à Selimo Turcarum Imper. captus 121 b
Toparchiæ quinq; Palæstinæ 85 b. 218 b.
Tophel nomen loci 130 b
Tophet vallis 169 b
Torcularia Hierosolymitani regis 152. a
Tornacensis Episcopi suffraganeus quem titulum vsurpat 7 b
Toronum castrum 52. 9 a.
S. Torpes martyr 281 b
Torrens Aegypti 131 a. Besor 133 a. botri 23 b. Caphasorech 22 a. Cedron 172 a. fluuius 24 b. Geiaræ 134 b. Gion 175 b. Ieruel 55 b. Taphuæ 74 b.
Tortosa Phœniciæ ciuitas 18. 7 b
Tortosa ciuitas 187 a
Trachon mons 89 b. regio 99 b
Trachones meatus subterranei 100 a. montes ibid. b
Trachonitæ populi 100 a
Trachonitis regio 99 b. & sequ. eius via 110 b.
Trachonus mons 89 b.
Tracon, Traconitis regio 99 b
Traianus fluuius 125 b
Traianus Hispanus Rom. Imp. 284 b
Traiectensis Episcopi suffraganeus quem titulum gerat 49 b.
Transamnana toparchia 33 b.
SS. Trinitas per Angelos figurata 51 b. & seq. Trifagium ubi fit 6. b. 143. 1. & 266. 1.
Trithirensis Archiepiscopi suffraganeus quem titulum habet 21 b
Tripolis Phœniciæ ciuitas 187 a. b
Tristanus Ludouici X. Gallorum regis filius 123 a
Triumphus Christi in die Palmarum 173 a. b. Ioas regis Israel 167 b. Titi Vespasiani 159 a. 282 a.
Troglodytæ populi 77 a.
Troglodytica, & Troglodytis regio 77 a
Trogodytæ populi ibid.
Trophymus Massiliæ princeps fit Christianus 282 b
Tsor Phœniciæ metropolis 9 b
Tubania fons 36 b
Tubianæi Arabiæ populi 33 b. 77 b
Tugurium S. Pelagiæ 172 a
Tunica Domini inconsutilis 180 a
Turcę Ierusalem capiunt 149 b. eorum palatium 150 b. 155 b. peregrinatio ad Mahometis sepulchrum 78 a. sepulchra 172 a
Turcomarini populi 187 a

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX.

Turres buccinatorum 162 b.è caluarijs oc
ciſorum 3. à quo conſtructæ 84 a.mulie-
bres 168 a
Turris Anathoth 14 b.angularis 168 a. Ba-
ris 152 b . buccinatorum 162 b. centum
cubitorum 168 b.Dauid ibid.Druſus 71
b.excelſa 168 b.felicitatis 61 b. furnorũ
168 b. gregis 49 a. Libani 100 b. magna
168 b.maledicta 6 a.media 165 b.muſca-
rum 6 a. neblosa 168 b. regia 150 a. Sen-
na 28 b. Sichem 30.b.Siloe 168 b. Strato-
nis 21 a. 71 b. 163 b. Tanariæ 9 b. viridis
ibid.
Tychicus Diaconus Pauli Apoſt.diſcipu-
lus 277 b. 280 b
Tyrannio Tyri epiſcopus martyr 12 b
Tyras Iaphet filius, Tyri vrbis conditor
10 b
Tyrij Iudæorum fratres dicti 11 a. eorum
in fide ſeruanda conſtantia 12 a.b.Dij &
idololatria 10 b. fœdus cum Romanis
11 b.mercatura 10 a.82 a.in re nauali pe-
ritia 10 a
Tyriorum ſeala mons 7 b
Tyri Archiepiſcopus quos ſub ſe Epiſco-
pos habuit 12 b.13 a. arx 9 a.cauea 4 b.cũ
Hieroſolyma confœderatio 11 a. por-
tus 10 a. Pyramides 10 a. regio 10 a. via
13 b. 151 b
Tyropæon vallis
Tyrus Phœniciæ metropolis 3 b.5 a.b. 6 a.
9 b.10 b.11 a.b.12 b.13 a.
Tyrus antiqua vrbs 11 b.13 a
Tzor Phœniciæ metropolis 9 b

V.

VAdum Iacob 115 a
Valania fluuius 5 a.187 b.& ſequen.
vrbs 188 a
Valens Imp. 195 b
Valentinianus I.Imp. 195 b. II.196 a. III. i-
bid.
Valentinus I.Papa 197 b
Valerianus Imp. 195 a
Valetudinarium 110 a. 156 a.166 b
Vallis arundineti 25 b.Aſer 13 b.Baaras 126
b.Bamoth 126 b.Benedictionis 40 b. Be-
thoron 16 a.botri 23 b.cadauerum 175 b.
& ſeq. Carmelon 138 a. Caſis 10 a. Ce-
dron 163 b.172 a. conciſionis 172 a. filio-
rum Ennom 169 b.fontis 178 a. S.Geor-
gij 13 a. Geraræ 134 b.gigantum 19 b .178
a.Hebron 51 b. Iezrael 37 a. Ioſaphat 172
a. montium 172 a. pinguis 13 a. porta
168 a.profunda 168 b. Raphaim 19 b.178
a. regia 174 b. regis 72 a. ſalinarum, ſa-
lis 54 a. Saue 72 a. Sennim 115 b. Sepha-
ta 54 a. b. ſilueſtris 44 b. 52 a. terebinthi
55 a.
Vannigeri populi 187 a
Varus Romanus Sephorim captam incen
dit 142 b
Vaticanus mons 154 a
Vcoca, Vcuca ciuitas 115 b
Velana vrbs 3 b
Velum templi Hieroſolymitani, quale
160 b.in morte Chriſti ſcinditur 160 b.
271 b.Romæ ſeruatur 159 b
Veneris ſtatua 42 b.176 a
Venetiæ vrbs 121 b
Veneti Ptolemaidem obſident 5 b.Tyrum
recuperant 12 b
Veronicæ domus,& peplum 154 a
Veſpaſianus Imp.Romanus 282 a. eius am-
phitheatrum 78 a. caſtra 139 a. victoria
18 a.b.38 a.79 b.85 b.87 b.140 b.143 b.
Veſtes Chriſti diuiduntur 180 a. Iudæorũ
pontificis 160 a.ſacerdotum 159 b
Veſtibulum exterius templi Hieroſoly-
mitani 162 a.interius 160 b
Vetezobra vicus 34 b
Via Aegypti 125 b. agri fullonis 172 b. A-
morrhæi montis 125 b. Anathot 172 b.
Baſan 100 b.Bethagan 5 a. Bethleem 20
a. 178 a. Bethoron 16 a. captiuitatis
chriſti 172 b.Crucis 164 a.Deſerti 172 b.
Emaus 178 a. Engaddi 172 b. Gabaon
178 a. Galgala 115 b. Galilææ 181 b. Gaza
178 a.Hebron 55 b.Iericho 20 b.172 b.Ie-
ruſalem 31 a. Iezrael 37 a. introitus e-
quorum 164 b. Ioppe 178 a.Iturææ 13 b.
maris 115 b.maris rubri 125 b.Philiſtium
ibid.publica 174 a. regia 14 a. 55 b. Sa-
mariæ 181 b. Sichem 31 a. Sidonis 13 b.
Silo 31 a. 178 a. Sur 125 b. Syriæ 143 b.
Trachonitidis 100 b. Tyri 13 b. Vallis
38 a.
Victorinus Epiſcopus martyr 283 a
Vicus Ieruſalem 181 b. montanus 144 a
Vima nomen loci 188 a
Vinea balſami 47 b.Engaddi ibid.Naboth
37 a.Sorec 24 b
Vineæ primus cultus 203 b
Vinum Cos optimum 24 b.vinum fugien-
dum 45 a
Virgines à Iudæis in excidio ſeruantur 90
a.128 b. 220 b
Vitalianus Papa 197 a
Vitalis martyr 281 b
Vitellius Rom.Imp. 194 b
Vitrum vbi primò inuentum 2 b.3 a
Vitula conternans ciuitas 54 a
Vitulus aureus erigitur & adoratur 16 a.
26 a.57 a.105 b.124 a.212 b.232 a
Viuentis & Videntis puteus 136 a
Vlama vicus 144 a
Vlpiani L L.doctoris patria 11 b
Vniogemma, vbi naſcatur 76 b
Vniuerſitas Paleſthinæ 133 b
Voluptas aſſidua faſtidium parit 76 b
Voluptatis domus 79 b
Vr, Vra oppidum 96 b.97 a
Vrbaal vrbs regia 134 b
Vrbanus I.Papa 195 a.II.199 a.III.ibid. IV.
199 b.V. ibid.VI. 200 a
Vrbes Leuitarum & ſacerdotum 58 a.b. re
fugij 58 b
Vrbs aquarum 34 a.ſiluarum 22 a
Vriæ Hethæi cædes 34 a.228 a. domus 151 a.
patria 48 b
Vriæ Prophetæ mors 22 a.patria ibid.
Vrias ſacerdos 238 b
Vrna aurea 159 a
Vs terra 99 a
Vulgi domus 154 a. ſepulcra 171 b.172 a
Vz terra 99 a

X.

XAloth vicus 74 b
Xenodochiũ Ieroſolymitanũ 166 b
Xyſtum porticus ibid.
Xyſtus 164 b
Xyſtus I. Papa 194 b. II.195 a. III.196 a. IV.
200 b.

Y.

Ybilyn vrbs 22 b

Z.

ZAbul caſtrum 113 b.terra 114 a
Zabdiæ patria 30 a
Zabulon Galilææ ciuitas 144 b.mon
tes 141 a.terra Galilææ gentium regio
9 a
Zabulon, Iacobi Patriarchæ filius 136 a.
207 a
ZABVLON TRIBVS 136 a
Zachæus è ſycomora à Chriſto vocatur
18 a. 269 a
Zacharias Ioiada fil.inter templum & al-
tare occiſus 22 a 162 a.236 b. eius patria
ibid.eius ſepulchrum 174 b
Zachariæ Prophetæ corpus Damaſci con
ſeruatur 83 a. Saracenis etiam honori-
ficum ibid. prophetia 249 b. 250 a. viſio
249 b.
Zacharias ſacerdos, Ioannis Baptiſtæ pa-
ter 261 a.eius domus 55 b.prophetia 56 a
ſacrificium 60 a. ei Angelus apparet
160 a.261 a
Zamzommim gigantes 34 a
Zanachim ciuitas 73 b
Zanna villa 56 b
Zannohua ibid.
Zanoe ciuitas 24 b.56 a
Zaph vrbs 22 b
Zaphalla Africæ vrbs 118 a
Zara Aethiopũ rex ab Aſa profligatur 53 a
Zaracin ciuitas 73 b
Zared, Zareth torrens 24 b. 130 b. vallis
130 b
Zaſaba vrbs regalis 29 b
Zebedæi vxor & filij 260 b patria 142 a
Zebulun Iacobi Patriarchæ filius 136 a
Zelpha ancilla Liæ 12 a.eius filij 12.31 a
Zenodoro Bathanæa regio, ab Auguſto
Cæſare adempta 79 b
Zeno Iſauricus Imp. 196 a.b
Zephet ciuitas 28 b.114 a
Zephrona ciuitas 115 b
Zeugma oppidum 97 a
Zin deſertum 125 b.oppidum 54 b
Ziph ciuitas, deſertum, mons, ſilua, vicus,
viri nomen. 56 b
Ziphæi populi ibid.
Ziphrona ciuitas 115 b
Zoan AEgypti vrbs 124 b
Zoar ciuitas 54 a
Zobal Syriæ regio 77 b
Zoeleth lapis 170 a
Zomzommim gigantes 34 a
Zona Iudæorum Pontificis 160 a
Zonoa ciuitas 56 a
Zooara ciuitas 54 a.
Zor Phœniciæ metropolis 9 b
Zora nomen loci 100 b
Zored torrens 24 b
Zoroanda lacus 97 b
Zorobabel Iudæorum dux 248. templi
Hieroſolymitani inſtaurator 11 a. 177 a.
249 b
S.Zoſimę eremitæ patria & tugurium 7 b
Zozim gigantes 32 b
Zuzim gigantes ab Aſſyrijs deleti ibid.
Zylinum linum primarium vbi conficia-
tur. 82. a.

FINIS.

Theatri Terræ Sanctæ .duerniones & tabulæ geographicæ eo ordine, quo in opere collocari debent.

*, Eſt primus ternio, videlicet titulus & præfationes, quem ſequitur tabula vniuerſalis duobus folijs, quæ conglutinanda ſunt.
Poſt eam, Tribus Aſer folio ſeparato.
Inde, ipſum opus ſequitur.
A. B. C. inter C & D ponitur tabula trium Tribuum, Ephraim, Beniamin, & Dan, vno folio comprehenſarum,
D. huic duernioni imponitur Tribus Gad, ante initium eius tribus.
E. in hoc duernione collocanda eſt Tribus Iſachar, dimidia Manaſſe intra Iordanem, & Zabulon, vno quoq; folio coniunctæ. Et in fine duernionis Tribus Iuda, vno ſolo folio, vbi illa tribus incipit.
F. G. H. I. K. in hoc duernione K collocetur altera dimidia tribus Manaſſe extra Iordanem.
L. M. N. huic duernioni N. in medio inſeritur tribus Neptalim.
O. P. & huic duernioni P. inſerenda eſt in medio deſerti Pharan tabula.
Q. huic duernioni Q. in fine imponatur tabula Ruben tribus, vbi ea incipit.
R. in hoc ſtatuatur tribus Simeon ad exordium eius tribus.
S. inter S & T, tabula topographica vrbis Hieroſolymæ eſt collocanda, duobus folijs contenta, quæ conglutinari debent.
Inde ſequuntur reliqui operis duerniones vſque ad finem.
T. V. X. Y. Z. Aa. Bb. Cc. Dd. Ee. Ff. Gg. Hh. Ii. Kk. Ll. Mm. Nn. Oo. Pp. Qq.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
In Officina Birckmannica, ſumptibus
Arnoldi Mylij.
Anno cIↃ. IↃc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca